

РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ В «3D»: ДОСТУПНІСТЬ, ДІАЛОГ, ДИНАМІКА

ЗБІРНИК

тез доповідей III Міжнародної науково-практичної
інтернет-конференції

(м. Полтава, 22–23 лютого 2023 року)

Полтава
2023

Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ» (ПУЕТ)

**РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНЕ
НАВЧАННЯ В «3D»:
ДОСТУПНІСТЬ,
ДІАЛОГ, ДИНАМІКА**

ЗБІРНИК

тез доповідей III Міжнародної науково-практичної
інтернет-конференції

(м. Полтава, 22–23 лютого 2023 року)

Полтава

ПУЕТ

2023

Програмний комітет:

Н. В. Колоней, д. пед. н., доцент, доцент кафедри економічної кібернетики, бізнес-економіки та інформаційних систем ПУЕТ; завідувачка аграрно-економічного відділення ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету»;
С. І. Нестуля, д. пед. н., директор Навчально-наукового інституту лідерства, професор кафедри педагогіки та суспільних наук ПУЕТ;
І. М. Бунецька, викладач іноземних мов у Школі іноземних мов та літератури Університету Ланьчжоу (Китай);
Р. С. Гриньов, д. ф.-м. н., професор факультету фізики Аріельського університету (Ізраїль);
М. В. Гриньова, член-кореспондент НАПН України, доктор педагогічних наук, професор, ректор, Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка;
В. О. Жамардій, д. пед. н., доцент кафедри фізичної та реабілітаційної медицини, Полтавський державний медичний університет;
В. Підліснюк, д. хім. н., професор кафедри хімічної екології та технологій очистки довкілля Університету Яна Євангелісти Пуркіне, Усті над Лабем (Чехія);
І. О. Солошич, д. пед. н., професор, Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського;
Н. О. Ткачова, д. пед. н., професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди;
В. О. Балуєк, к. пед. н., заступник директора з навчальної роботи ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету»;
Hoggan Chad, Associate Professor of Adult & Lifelong Education, North Carolina State University (USA);
Samsonov Pavel, Associate Professor, PhD, College of Education, University of Louisiana at Lafayette (USA).

Організаційний комітет:

Голова – **О. О. Нестуля**, д. і. н., професор, ректор університету ПУЕТ;
Співголова – **Н. С. Педченко**, д. е. н., професор, перший проректор ПУЕТ;
О. В. Манжура, д. е. н., доцент, проректор з науково-педагогічної роботи ПУЕТ;
Ю. С. Матвієнко, к. пед. н., проректор з науково-педагогічної роботи ПУЕТ;
І. М. Петренко, д. і. н., професор кафедри педагогіки та суспільних наук ПУЕТ.

Члени оргкомітету та редакційної колегії:

І. С. Тодорова, к. психол. н., доцент, заступник завідувача кафедри педагогіки та суспільних наук ПУЕТ;
С. О. Шара, к. п. н., доцент кафедри педагогіки та суспільних наук ПУЕТ;
І. В. Усанов, к. філос. н., доцент, доцент кафедри педагогіки та суспільних наук ПУЕТ;
К. С. Пивоварська, к. філос. н., старший викладач кафедри педагогіки та суспільних наук ПУЕТ;
М. М. Іващенко, директор Інформаційного центру ПУЕТ;
Н. І. Манжура, завідувач науково-організаційного відділу ПУЕТ;
В. В. Саранич, к. філол. н., доцент, доцент кафедри педагогіки та суспільних наук ПУЕТ, вчений секретар;
Л. М. Дієнко, директор центру інформаційного забезпечення освітнього процесу ПУЕТ.

Ресурсно-орієнтоване навчання в «3D»: доступність, діалог, динаміка: збірник тез доповідей III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Полтава, 22–23 лютого 2023 року). – Полтава : ПУЕТ, 2023. – 1491 с. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM). – Текст укр., англ. мовами.

ISBN 978-966-184-442-0

Збірник містить матеріали виступів учасників III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Ресурсно-орієнтоване навчання в «3D»: доступність, діалог, динаміка», присвячені висвітленню актуальних питань теорії та практики реалізації концепції ресурсно-орієнтованого навчання як нової освітньої парадигми й особливостям створення сучасних електронних освітніх ресурсів, педагогічних технологій, авторських методик навчання в Україні та за її кордонами.

УДК 004.92:378.147.091](062.552)

*Матеріали друкуються в авторській редакції мовами оригіналів.
За вклад, зміст і достовірність матеріалів відповідальні автори.*

© Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», 2023

ISBN 978-966-184-442-0

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИЙ РАКУРС СУЧАСНОЇ ОСВІТНЬОЇ ПАРАДИГМИ

- Bryntseva O., Podorozhna A.**
FOREIGN LANGUAGE TEACHING FUTURE ENGINEERS
IN THE EUROPEAN INTEGRATION CONTEXT 40
- Leshcheva S., Luparenko S.**
THE EFFECTIVENESS OF USE OF RESOURCE-BASED
LEARNING WITH HIGHER EDUCATION STUDENTS..... 44
- Luparenko S.**
FACTORS WHICH INFLUENCE
THE QUALITY OF HIGHER EDUCATION 47
- Podorozhna A., Burlachka A.**
FOREIGN LANGUAGE PROFESSIONAL
AND COMMUNICATIVE COMPETENCE
DEVELOPMENT OF STUDENTS OF
THE DEPARTMENT OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES
BY MEANS OF INTERNET TECHNOLOGIES..... 50
- Zelenin H.**
IMPROVEMENT OF FOREIGN LANGUAGE
TRAINING OF ENGINEERING STUDENTS IN
THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION 55
- Білявська Л. П.**
БАЯН ТА СПОРІДНЕННІ З НИМ ІНСТРУМЕНТИ В
СВІТОВІЙ МУЗИЧНІЙ КУЛЬТУРІ..... 59
- Бойко О. А.**
КЛЮЧОВІ ТРЕНДИ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ
ОСВІТИ У ЗАХІДНІЙ ЄВРОПІ..... 64
- Бондаренко Н. О.**
ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ІНФОРМАЦІЙНО-
КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ – УМОВА
ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ 69

Боярський Д. Е. НАПРЯМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПОЗАШКІЛЬНОЇ РОБОТИ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	72
Булах І. І. ОНЛАЙН-ОСВІТА: ПЕРЕШКОДИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	76
Вітчинкіна К. О. РЕАЛІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ ЧЕРЕЗ ДОСЛІДЖЕННЯ У КОНТЕСТІ РОН НА МІЖНАРОДНИХ ОСВІТНІХ ПРОГРАМАХ З ПІДГОТОВКИ ГРАФІЧНИХ ДИЗАЙНЕРІВ У ЗВО КНР	82
Горденко А. П. РЕФОРМИ СФЕРИ ОСВІТИ І НАУКИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	86
Гриньова М. В., Гриньов Р. С. ПОНЯТТЯ ДИДАКТИЧНОЇ МОДЕЛІ ТА ДИДАКТИЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ У СУЧАСНІЙ ПЕДАГОГІЦІ	90
Грушко Г. Є. ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ, ЯК ЕФЕКТИВНА МОДЕЛЬ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ НАДАННЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ І ФОРМУВАННЯ КВАЛІФІКОВАНОГО РОБІТНИКА В УКРАЇНІ	94
Гуз К. Ж. РЕАЛІЗАЦІЯ РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ ЯК ЗАСОБУ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПРИРОДНИЧИХ НАУК.....	97
Данилова А. В., Кононець Н. В. РОЛЬ ОФЛАЙН ТА ОНЛАЙН НАВЧАННЯ У ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ «ІНФОРМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА»	102
Дігтяр В. В., Балюк В. О. ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС У ВОЄННИЙ СТАН.....	107

Дорохова Н. Г., Самойленко С. О. ДИДАКТИЧНІ УМОВИ МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ ОСВІТИ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ СТОМАТОЛОГІВ У МЕДИЧНОМУ ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ	113
Доценко Н. А. СИСТЕМА МОНІТОРИНГУ ОСВІТНІХ РЕЗУЛЬТАТІВ ЯК ІНСТРУМЕНТ ОНЛАЙН СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ	118
Запорожцева Ю. С. ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПЕДАГОГА В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ОСВІТИ	120
Захаров А. В. СУЧАСНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ ВИКЛАДАЧІВ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ	125
Гльченко О. Ю. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКІСНОЇ ОСВІТИ	132
Кашуба М. М., Галонза О. М. ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА ТА ОЗДОРОВЧА СПРЯМОВАНІСТЬ В СИСТЕМІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	136
Кігура О. В. АКТУАЛЬНІСТЬ ТА СПЕЦИФІКА РЕСУРСНО- ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ФАХОВИХ МОЛОДШИХ БАКАЛАВРІВ	139
Кіяшко В. М., Шевченко Н. Г. БОЛОНСЬКИЙ ПРОЦЕС ЯК ІНТЕГРАТИВНИЙ ФАКТОР УКРАЇНСЬКОЇ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ У ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР	143
Кондратова М. В. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	148
Кріль Л. В. СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ	153

Кузнецова О. Ю., Штефан Л. А. ЦИФРОВІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ У ВИЩІЙ ОСВІТІ: АКТУАЛЬНІСТЬ.....	159
Лисенко Н. В. ЯК ОЦІНЮЮТЬ ФАХІВЦІ МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПІДХІД У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАРМАЦЕВТІВ	163
Мадані М. М. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ФОРМУВАННІ ТРИРІВНЕВОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ	165
Манжура О. В., Шимченко Т. А. ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЯ ФАХІВЦІВ ІЗ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ.....	170
Мішкулинець О. О. ЗАПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ – ВИМОГА ЧАСУ.....	175
Мороз Т. Ю. ОСВІТА В УМОВАХ ВІЙНИ	180
Назарова Л. В. ОСОБЛИВОСТІ ОХОРОНИ ПРАЦІ ЖІНОК У СУСПІЛЬСТВІ	184
Носальська О. Л. ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЙНА ПЕРСПЕКТИВА СУЧАСНОЇ ОСВІТНЬОЇ ПАРАДИГМИ: ЦІННІСНИЙ АСПЕКТ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ	189
Павелко Н. І. ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ	202
Павлюк Р. П. СТРУКТУРА ЖИТТЄВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ 5–6 КЛАСІВ.....	207
Петренко І. М. ЄВРОПЕЙСЬКА КОНЦЕНЦІЯ ОСВІТИ ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ.....	212

Погорєлова Т. Ю. МОНІТОРИНГ УПРАВЛІННЯ ПЕДАГОГІЧНИМИ ПРОЦЕСАМИ ЗА ДОПОМОГОЮ КВАЛІМЕТРИЧНИХ МОДЕЛЕЙ	216
Пономаренко Є. М. STEM-ОСВІТА: ІНОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ ХІМІІ	219
Присяжнюк Ю. П., Присяжнюк В. П., Білоног Л. М. ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСОБИСТІСНОГО ПІДХОДУ В СУЧАСНОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ ПРОЦЕСІ (З ДОСВІДУ ВЧИТЕЛІВ-ПРАКТИКІВ)	222
Проскурня Н. В. ПРИНЦИПИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ НА ЗАСАДАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В СИСТЕМІ ОСВІТИ УКРАЇНИ	228
Сакевич В. І., Єфименко Н. Р., Редченко Л. В. ЦИФРОВІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ	233
Самойленко С. О., Мороховець Г. Ю., Стеценко С. А. ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДУ МАТЕРІАЛУ ДЕЯКИХ РОЗДІЛІВ БІОЛОГІЧНОЇ ТА МЕДИЧНОЇ ФІЗИКИ У ВІТЧИЗНЯНИЙ І ЗАРУБІЖНІЙ ЛІТЕРАТУРІ	235
Семеновська Л. А., Кікто С. М. ПЕДАГОГІЧНІ МЕХАНІЗМИ АКТИВІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ	238
Фазан В. В., Штефан Л. А., Кузнецова О. Ю. ОРГАНІЗАЦІЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ У США (ДРУГА ПОЛОВИНА XX СТОЛІТТЯ)	244
Хорешко Н. В., Шевченко Т. В. ДОСЛІДНИЦЬКА РОБОТА ЯК ФАКТОР ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ В СУЧАСНІЙ ОСВІТНІЙ ПАРАДИГМІ	250
Цимбалюк А. С. РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТРАТЕГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНИХ ЦЕНТРІВ СИСТЕМИ ОСВІТИ	256

Чайка І. П. АНАЛІЗ СУЧАСНОЇ ОСВІТНЬОЇ ПАРАДИГМИ	260
Черниш О. В. ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ СВОБОДИ СЛОВА ЗАСОБАМИ КУРСУ «ГРОМАДЯНСЬКА ОСВІТА» В РАКУРСІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОЇ ОСВІТНЬОЇ ПАРАДИГМИ	267
Шара С. О. ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ВИЩОЇ ШКОЛИ: ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИЙ АСПЕКТ.....	270
Швидун Л. Т. ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ У ВИМІРІ ТУРБУЛЕНТНОГО СВІТУ	276
Шевчук Л. М. ІНФОРМАЦІЯ ПРО КІЛЬКІСНУ ТА ЯКІСНУ ДИФЕРЕНЦІАЦІЮ НАВЧАННЯ У ПУБЛІКАЦІЯХ НАУКОВЦІВ НІМЕЧЧИНИ	280
Шинкаренко В. В. АКТИВІЗАЦІЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ	283
Юдінцов Д. М., Кононец Н. В. ОСОБЛИВОСТІ ОСВІТИ В НІДЕРЛАНДАХ.....	286
Яценко В. С. ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК МЕТОД ДОСЛІДЖЕННЯ ДЛЯ РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ: ПИТАННЯ ДЛЯ ДИСКУСІЙ	291

СЕКЦІЯ 2. СУЧАСНІ НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ ТА ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Bryntseva O., Goloborodko A. INTERNET TECHNOLOGIES AS A TOOL TO STIMULATE STUDENTS' INDEPENDENT WORK IN LEARNING ENGLISH AT TECHNICAL UNIVERSITIES.....	296
---	-----

Rudyk O. Yu., Kaplun P. V., Gonchar V. A. THE USE OF COMPUTER MODELING IN THE EDUCATIONAL PROCESS	302
Samsonov P. NO TALKING HEADS PLEASE: RESULTS OF A SURVEY ON INSTRUCTIONAL VIDEO	305
Башчеванжи Н. В., Махотка Т. В. ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ НАВЧАЛЬНИХ РЕСУРСІВ ДЛЯ МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ	312
Безсонова О. В., Кононец Н. В. ПРОГРАМА MICROSOFT POWERPOINT ЯК ЗАСІБ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ ПІД ЧАС САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ.....	316
Бойко О. В. ВПРОВАДЖЕННЯ MICROSOFT TEAMS, ЯК ОПТИМІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ.....	320
Брильов О. Д. СУЧАСНІ НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ПАЦІЄНТІВ ІЗ ХРОНІЧНИМ ОБСТРУКТИВНИМ ЗАХВОРЮВАННЯМ ЛЕГЕНЬ.....	324
Вакуленко Л. В. ДИСТАНЦІЙНИЙ ФОРМАТ ВЗАЄМОДІЇ СУБ'ЄКТІВ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ЗАНЯТТЯХ З СОЦІОЛОГІЇ	328
Гайдар Л. В., Кононец Н. В. ІНСТРУМЕНТИ MICROSOFT OFFICE У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ.....	333
Гнатенко Т. С. ПЕРСОНАЛЬНИЙ САЙТ ВИКЛАДАЧА ЯК ЗАСІБ УПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНІЙ ПРОСТІР	337

Гордієнко О. В., Косенчук Н. П. ВИКОРИТАННЯ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ В ОСВІТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	339
Готра Н. Л. СНАТГРТ: ВОРОГ ЧИ ДРУГ ДЛЯ ОСВІТИ?	342
Григоренко О. С., Голозубова О. В. ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ ЗАКЛАДУ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ	344
Даниленко І. В. QUIZLET IS A BENEFICIAL TOOL FOR LEARNING ENGLISH VOCABULARY	348
Дирда В. О. ХМАРА СЛІВ ЯК ЗАСІБ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ ІНФОРМАЦІЇ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ.....	351
Душейко А. Л. ПРОГРАМА EXELEARNING ЯК ЗАСІБ ДЛЯ СТВОРЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ НАВЧАЛЬНИХ РЕСУРСІВ	355
Журавель І. В. ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ЦИФРОВИХ ПРИСТРОЇВ НА ЗАНЯТТЯХ ГЕОГРАФІЇ	360
Задача А. В. ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ	366
Знайко О. В. ВИКОРИСТАННЯ СЕРВІСУ GOOGLE CLASSROOM ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	370
Зюкіна А., Клименкова С. САЙТ – ПУТІВНИК В ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОТОКАХ	375
Івченко В. В., Фадей А. Р., Балюк В. О. ТАБЛИЧНИЙ ПРОЦЕСОР ЕХСЕЛ ЯК ЗАСІБ ДЛЯ СТВОРЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ НАВЧАЛЬНИХ РЕСУРСІВ..	377

Кабайлова М. В., Худолій І. І. САЙТИ ВСЕСВІТНЬОЇ ПАВУТИНИ ЯК ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОСВІТНІЙ РЕСУРС ДЛЯ СУЧАСНИХ СТУДЕНТІВ	380
Канівець О. В., Канівець І. М. МОБІЛЬНИЙ ДОДАТОК ЯК ЗАСІБ ДЛЯ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ РОБОТИ З МІКРОМЕТРОМ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНИХ ЛАБОРАТОРНИХ РОБІТ	382
Кобилінська М. М., Гайдар Л. В. ВИКОРИСТАННЯ ОНЛАЙН РЕСУРСУ «ONLINE TEST PAD» ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ У СТУДЕНТІВ ...	387
Коваленко І. В. ОНЛАЙН ІНСТРУМЕНТ ГРАФІЧНОГО ДИЗАЙНУ CANVA FOR EDUCATION ЯК ЗАСІБ ДЛЯ СТВОРЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ НАВЧАЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ НА ЗАНЯТТЯХ ХІМІЇ.....	393
Кононець Н. В. ПРИНЦИПИ СТВОРЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО КУРСУ З ДИСЦИПЛІНИ «ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ» ЯК ЗАСОБУ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ОСВІТНЬОЇ ТРАЄКТОРІЇ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	396
Конотоп К. О. ВИКОРИСТАННЯ КОНСРУКТОРА UARO НА УРОКАХ НУШ ЯК НОВИЙ ВЕКТОР РОЗВИТКУ STEAM ОСВІТИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	403
Корольов В. В. ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ GOOGLE ДЛЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ЗМІШАНОГО ТА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	407
Крукевич Л. Я. ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ	411
Кузьмич Т. П. ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ.....	415

Лавренчук О. В., Заїка Л. С. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ СЕРВІСУ «LEARNING APPS» НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	418
Левицька Т. О. ПИТАННЯ БЕЗПЕКИ І НАДІЙНОСТІ В СИСТЕМАХ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАННЯ.....	423
Лотиш Л. С. ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ СИМУЛЯЦІЙ НА УРОКАХ ГЕОГРАФІЇ ПРИ ВИВЧЕННІ ТЕМИ «ЛІТОСФЕРА» ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ РЕСУРСУ «SEISMIC EXPLORER»	429
Лукаш В. Р., Молодушко І. О., Балюк В. О. ПРОГРАМА EXCEL ЯК ЗАСІБ СТВОРЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ТАБЛИЦЬ.....	434
Мадані М. М., Гаркович О. Л. ТЕСТУВАННЯ ЗНАТЬ ЗАСОБАМИ MICROSOFT TEAMS ТА FORMS	437
Малиновська Н. Я., Штогрин Д. А. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАННІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	440
Малінський М. О., Таран Є. Ю., Карманенко В. В. INSTAGRAM ЯК СУЧАСНИЙ РЕСУРС УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНИМ ПРОЦЕСОМ ТА ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ.....	446
Медведєва М. О. ОГЛЯД ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОЇ РОБОТОТЕХНІКИ.....	449
Михайленко А. О., Кононець Н. В. ЯК СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ВПЛИВАЮТЬ НА НАШЕ ЖИТТЯ ТА НАВЧАННЯ	454

Моренко В. М. ОСВІТНІ ПРАКТИКИ ВІД БІЗНЕСУ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ	459
Мороз О. І. СУЧАСНІ НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ ТА ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ.....	462
Мудра О. В. ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОГО ТА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ МАЙБУТНІСХ СПЕЦІАЛІСТІВ У СИСТЕМІ MOODLE	465
Мудрий Я. С. ВИКОРИСТАННЯ ПЛАТФОРМИ MOODLE В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	470
Перебийніс Ю. В. ВИКОРИСТАННЯ ВІДЕОРЕСУРСІВ ІЗ МЕТОЮ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ ДО ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОЇ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ.....	475
Полянничко Т. ВИКОРИСТАННЯ ВІРТУАЛЬНИХ ЛАБОРАТОРІЙ НА УРОКАХ ХІМІЇ.....	479
Поцяпун В. В., Криворучко А. В. ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ ФОРМУВАЛЬНОГО ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ З ХІМІЇ	483
Романець З. С. ВИКОРИСТАННЯ НАБОРУ LEGO EDUCATION SPIKE PRIME ЯК ІНСТРУМЕНТУ ВИКЛАДАННЯ РОБОТОТЕХНІКИ У СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ	487
Санду Н. В. ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ПРИ ВИКЛАДАННІ ОСНОВ МЕДСЕСТРИНСТВА.....	491

Слинько О. О., Балюк В. О. СТВОРЕННЯ HTML-САЙТІВ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ «ІНФОРМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА»	494
Солошич І. О., Бунецька І. М. КОМП'ЮТЕРНА ПРОГРАМА «ПРОГРАМНИЙ ДОДАТОК ДЛЯ АВТОМАТИЗОВАНОЇ КОМПЛЕКСНОЇ ОЦІНКИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ» («СТАЛІЙ РОЗВИТОК РЕГІОНУ») ЯК НАВЧАЛЬНИЙ РЕСУРС ДЛЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЕКОЛОГІВ.....	497
Стрижак Д. О. СУЧАСНІ ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОРГАНІЗАЦІЇ ЕКСПЕРИМЕНТУ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ ХІМІЇ	502
Стрижак С. В. КІЛЬКІСНЕ ВИЗНАЧЕННЯ ОРГАНІЧНИХ КИСЛОТ У ХАРЧОВИХ ПРОДУКТАХ З ВИКОРИСТАННЯМ ЦИФРОВОГО ВИМІРЮВАЛЬНОГО КОМПЛЕКСУ EINSTEIN.....	505
Татарінцева В. В. СУЧАСНІ НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ ТА ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ.....	509
Ткаченко М. В. ДИДАКТИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ РЕАЛІЗАЦІЇ СПЕЦКУРСУ «ПРОСКТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ХОРЕОГРАФА» ДЛЯ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ.....	512
Тоцький С. І., Худолій І. І. ВИКОРИСТАННЯ ГРАФІЧНОГО РЕДАКТОРА PHOTOSHOP У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ	517
Тунік Л. Д., Шеремета В. С. СУЧАСНІ НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ ПРИ ВИКЛАДАННІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В ЗФПО	521

Ушакова О. А., Ушаков М. І. ТЕХНІЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ ВІДКРИТОГО ОНЛАЙН-КУРСУ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ НА САЙТІ ВИКЛАДАЧА	525
Фурсов І. С. СЕРВІСИ ДЛЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН	528
Хаміна А. В. МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНОГО МОДЕЛЮВАННЯ НА УРОКАХ З ПРИРОДНИЧИХ НАУК.....	530
Хімчук Л. І. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ ОНЛАЙН СЕРВІСІВ ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ МЕТОДІВ ЦИФРОВОЇ ВІРТУАЛІЗАЦІЇ НА УРОКАХ З ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	537
Хміль А. М., Хміль Н. А. ЗАСТОСУНОК NOTION ЯК ЗАСІБ СТВОРЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО РЕСУРСУ З ВИВЧЕННЯ КУРСУ «ЦИФРОВИЙ ДИЗАЙН».....	542
Худолій І. І. ВИКОРИСТАННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЕКТУ «НА УРОК» ДЛЯ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ.....	546
Чебукіна В. Ф., Зіменс Ю. В. СУЧАСНІ ПІДХОДИ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ФАХОВИХ МОЛОДШИХ БАКАЛАВРІВ З ВИКОРИСТАННЯМ ЕЛЕКТРОННИХ НАВЧАЛЬНИХ РЕСУРСІВ	554
Шеріпбаєва Н. С. ВИКОРИСТАННЯ МОБІЛЬНОГО ДОДАТКА GEOGEBRA 3D GRAPHING CALCULATOR ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ПРОСТОРОВОЇ УЯВИ У СТУДЕНТІВ У КУРСІ ГЕОМЕТРІЇ СТАРШОЇ ШКОЛИ	558

Яковишена Л. О.
ДОСВІД РОБОТИ З ОНЛАЙН – ДОШКОЮ
НА ЗАНЯТТЯХ З ФІЗИКИ.....562

СЕКЦІЯ 3. ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ

Hoggan С., Нестуля С. І.
КЕЙС «ЦІННІСНЕ ЛІДЕРСТВО» ЯК ЗАСІБ
ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ
В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ УНІВЕРСИТЕТУ567

Soroka N. A., Shchokina T. M.
ROLE OF NEW INFORMATION AND COMMUNICATION
TECHNOLOGIES IN FOREIGN LANGUAGE TEACHING.....572

Антонець А. В., Оніпко В. В., Япринець Т. С.
МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ЕЛЕКТРОННІ ПРОЄКТИ ЯК ЗАСІБ
ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРІВ З
ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ АГРАРНОГО ПРОФІЛЮ578

Бацуровська І. В.
ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ 3D-МОДЕЛЕЙ У ПІДГОТОВЦІ
ФАХІВЦІВ З ЕЛЕКТРИЧНОЇ ІНЖЕНЕРІЇ582

Бердичевська І. В.
ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ BYOD
(BRING YOUR OWN DEVICE) ЯК ЗАСОБУ
ІНТЕНСИФІКАЦІЇ ЗАНЯТТЯ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ585

Березан В. І. ІНТЕГРАЦІЯ ЦИФРОВИХ МОБІЛЬНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ588

Бородай Е. М.
МЕТОД ВОРКШОПІВ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ
ЛІДЕРСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧИТЕЛІВ
ПРЕДМЕТА «ЗАХИСТ УКРАЇНИ»593

Верезомська С. Ж. ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН	598
Височин О. А. ТРЕНІНГИ ТА СПІЛКУВАННЯ ЯК ЕФЕКТИВНА СКЛАДОВА ПОПЕРЕДЖЕННЯ ПРОЯВІВ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ СЕРЕД ПІДЛІТКІВ	600
Вихристюк А. Л. ТЕХНОЛОГІЇ ПЕРЕВЕРНУТОГО НАВЧАННЯ В СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ.....	603
Волкова Л. М. РОЛЬ ПРАВОВОГО КЛУБУ ПРИ ФОРМУВАННІ ПРАВОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ З ВИКОРИСТАННЯМ РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВНОГО ПІДХОДУ	607
Галушко Л. Б. ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ ВІРТУАЛЬНОЇ ТА ДОПОВНЕНОЇ РЕАЛЬНОСТІ У НАВЧАННІ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН	612
Герасимик-Чернова Т. П. МЕТОДИКА ОЦІНЮВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ НА ІНТЕРАКТИВНОМУ УРОЦІ	617
Голуб Т. Ю. ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ МОБІЛЬНОГО НАВЧАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ ЕЛЕКТРОТЕХНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН	621
Голубнича Л. О. ТЕХНОЛОГІЇ МОБІЛЬНОГО НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВІЙНИ.....	622
Григоренко А. В. ІМЕРСИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ У ПЕДАГОГІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ: ТЕОРЕТИЧНИЙ ТА ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ.....	625

Гриненко І. О., Коваленко Н. М. ОЦІНЮВАННЯ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	629
Гринько В. Г. ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ ТА ЗАСОБІВ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИКЛАДАННІ ХІМІЇ У ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ.....	632
Гуртова Я. В. ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ЯК СКЛАДОВА ПІДГОТОВКИ СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ	636
Дерюгіна Л. М. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ.....	639
Диусь І. І. ПЕДАГОГІЧНИЙ ПРОЦЕС В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	645
Довгаль І. А. STORYTELLING – ТЕХНОЛОГІЯ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.....	651
Дорогобід О. С. ВІЗУАЛІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ НА ЗАНЯТТЯХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ: ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ	655
Дудар А. А. ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У НУШ ..	662
Заєць Г. В., Дмитрів О. В. ЕЛЕМЕНТИ ДУАЛЬНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЛАНКА ІННОВАЦІЙНОЇ МЕТОДИКИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ	669

Ищенко В. Л., Горбуньова С. О. DEVELOPING LEARNERS AUTONOMY: ORGANIZATION OF INDEPENDENT WORK BY MEANS OF INFORMATION TECHNOLOGIES	673
Кан А. В. ОСВІТНЬО-РОЗВИВАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ LEGO-ТЕХНОЛОГІЇ В РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	679
Карманенко В. В. ТРЕНІНГ ДЛЯ ВИКЛАДАЧІВ «ІНТЕРАКТИВНІ ЗАНЯТТЯ: МЕТОДИКИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ» ЯК ЗАСІБ СПРИЯННЯ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ В КОЛЕДЖІ	683
Климчук Н. В. ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ РОЗВИВАЛЬНОГО НАВЧАННЯ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У НУШ ..	686
Кокарєва А. В. ВИКОРИСТАННЯ STEM-ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ІНФОРМАТИКИ У 5-х КЛАСАХ	692
Коровіна В. А., Сидорчук І. О. ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ SMART TV У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИЙ ПРОЦЕС ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ГАЛУЗЕВОГО МАШИНОБУДУВАННЯ.....	696
Косенко О. Л. СУЧАСНІ РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ	702
Костевський О. Е. БРЕЙНСТОРМІНГ (BRAINSTORMING) ЯК МЕТОД РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ З ПРЕДМЕТА «ЗАХИСТ УКРАЇНИ» НА КУРСАХ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ	704

Коструб'як Т. В. ЗАСТОСУВАННЯ КЕЙС-МЕТОДУ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС» У ФАХОВОМУ КОЛЕДЖІ	709
Крат О. Л. ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ.....	713
Куленко О. А. ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ХІМІЇ ЯК ЗАПОРУКА РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ.....	719
Курепін В. М., Піндера М. В. РОЗВ'ЯЗАННЯ ПРОБЛЕМНИХ СИТУАЦІЙ ЗА ДОПОМОГОЮ ВЕБ-ТЕХНОЛОГІЙ.....	726
Лазун В. В., Левченко С. В. ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ РЕСУРСНО- ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ	731
Лисенко В. М. ДИДАКТИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ.....	734
Литвинюк М. В. ТЕХНОЛОГІЯ КОНТЕКСТНОГО НАВЧАННЯ У СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ	737
Македонська Г. В. ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	740
Мальцев Д. С., Довгаль І. А. DIGITAL TECHNOLOGIES IN EDUCATIONAL PROCESS....	744
Мацькова Н. П. МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ КЕЙС-МЕТОДУ ПРИ ВИКЛАДАННІ СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН	746

Мієва Н. В. ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЮ РІВНЯ СФОРМОВАНОСТІ КОМПЕТЕНЦІЙ СТУДЕНТІВ	752
Морушко О. В., Мосюрчак В. М. РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ МЕТОДУ КОНТУРНИХ СТРУМІВ ЗА ДОПОМОГОЮ ІНТЕГРОВАНОГО СЕРЕДОВИЩА MathCad	755
Москаленко О. Ю. МЕТОДИ КОУЧИНГУ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ-МАТЕМАТИКІВ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ В УНІВЕРСИТЕТІ	761
Мось М. І. МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ КОМПЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З ДИСЦИПЛІНИ «ПОДАТКОВА СИСТЕМА»	764
Олійник Т. М., Якименко А. О. ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	768
Павич Н. Д. ІМІТАЦІЙНО-МОДУЛЮЮЧІ ІГРИ НА ЗАНЯТТЯХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	772
Павлюк А. П. ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПІД ЧАС РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН....	777
Пальоха К. М. ВИКОРИСТАННЯ ПРОЄКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИКЛАДАННІ БІОЛОГІЇ	781
Панівська М. А., Гринько А. І. CONTENT AND LANGUAGE INTEGRATED LEARNING (CLIL) ЯК ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ.....	786

Пахомова Л. В. ВПРОВАДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ІДЕЇ ЧУТЛИВОГО ВЧИТЕЛЮВАННЯ В НУШ В УМОВАХ ТРИВАЛОГО ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	789
Пилипенко Л. О., Вовчик О. В. ПРОБЛЕМНО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНИХ І ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ ФАХОВИХ КОЛЕДЖІВ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ МАТЕМАТИКИ	793
Поштарук Л. І. ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ НА ЗАНЯТТЯХ З БІОЛОГІЇ.....	797
Романова С. О., Майорова О. С. СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ОЧИМА СТУДЕНТІВ	801
Сбігнєва С. О. ТЕХНОЛОГІЯ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ: МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ	804
Семко Л. П. ПРИКЛАДНІ ЗАДАЧІ З ІНФОРМАТИКИ ЯК ЗАСІБ ЗДІЙСНЕННЯ МІЖПРЕДМЕТНИХ ЗВ'ЯЗКІВ.....	810
Синчило І. П. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ.....	814
Таран О. О. МЕЙКЕРСТВО ЯК ОДИН ІЗ ОСНОВНИХ НАПРЯМКІВ STEAM-ОСВІТИ.....	820
Холодько О. В. 3D ТЕХНОЛОГІЇ ЯК СУЧАСНІ ІНСТРУМЕНТИ РЕАЛІЗАЦІЇ РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ.....	823
Шевченко С. В. ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ ХІМІЇ	827

Шевякова О. В.
ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ЯК СПОСІБ ПІДВИЩЕННЯ
КРЕАТИВНОГО МИСЛЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ..... 829

**СЕКЦІЯ 4. ПРОБЛЕМИ ВИХОВАННЯ СУЧАСНОЇ
МОЛОДІ: РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД**

Mistchenko I., Zhukova M., Tkachenko O.
MORE EXPRESSED INTRA- AND INTERDISCIPLINARY
INTEGRATION APPLYING DURING THE EDUCATIVE
PROCESS WITH THE FOREIGN APPLICANTS 834

Бичкова А. В.
ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО
ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ 838

Бичкова Ю. О., Туз-Благовісна О. Ю.
ВОЛОНТЕРСТВО-ПЕЛЮСТКИ ВИХОВНОЇ РОБОТИ..... 842

Бондаренко Н. П., Коробських І. О., Репринцева Н. І.
ВЛАСНИЙ ДОСВІД ВОЛОНТЕРСТВА
ВИКЛАДАЧІВ В УМОВАХ ВІЙНИ ЯК
ПРИКЛАД ДЛЯ ВИХОВАННЯ МОЛОДІ..... 846

Бречко О. М., Машонська Н. В.
СКЛАДОВІ ЖИТТЕСТІЙКОСТІ, НЕОБХІДНІ
ДЛЯ ВИХОВАННЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ В
УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ 850

Дубина А. В., Безуглий А. В.
ТВОРЧІСТЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ
ВИХОВАННЯ МОЛОДІ..... 855

Єрмоленко О. В.
ПЕДАГОГІЧНА СПАДЩИНА
ВАСИЛЯ ЛОБУРЦЯ: МЕТОДОЛОГІЧНИЙ
ІНСТРУМЕНТАРІЙ ДОСЛІДЖЕННЯ..... 859

Захарова В. В.
ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПРАВОВОЇ
КУЛЬТУРИ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ 865

Іваненко В. С. ЗМІСТОВІ ОСОБЛИВОСТІ ВИХОВНОЇ РОБОТИ В МИКОЛАЇВСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ АГРАРНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ.....	869
Іванов Д. С. БОЙОВІ МИСТЕЦТВА ЯК ЗАСІБ ВИХОВАННЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ.....	873
Козиряцька Н. А. ФОРМУВАННЯ ДУХОВНО-МОРАЛЬНОЇ ОСОБИСТОСТІ.....	877
Короленко В. Л., Герасименко О. В. ВПЛИВ ЕМОЦІЙ НА ПРОЦЕС ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ	883
Корольов В. В. НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ.....	888
Корчемна А., Левченко С. ФОРМУВАННЯ ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ В УЧНІВ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ.....	891
Костенко З. В., Мироненко О. Ю. ВИХОВАННЯ У СУЧАСНОЇ МОЛОДІ КОРИСНОГО МИСЛЕННЯ – ОДНОГО ІЗ КОМПОНЕНТІВ ЖИТТЄСТІЙКОСТІ	895
Костенко С. С. ПРОТИДІЯ КІБЕРБУЛІНГУ В ПІДЛІТКОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ.....	897
Кришук К. І. ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СВІДОМОСТІ ЯК НАПРЯМ ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ	903
Кукліна С. П. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИХОВАННЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ У КОНТЕКСТІ РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ	909

Курепін В. М. ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДІ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ	918
Курило В. А. ФОРМУВАННЯ ІНФОМЕДІЙНОЇ ГРАМОТНІСТІ ЯК ВАЖЛИВОГО КОМПОНЕНТА ЯКОСТІ МАЙБУТНЬОГО СПЕЦІАЛІСТА	923
Ланін В. В. РУШІЙНІ СИЛИ РОЗВИТКУ ІДЕЙ ДУХОВНО- РЕЛІГІЙНОГО ВИХОВАННЯ У ПОГЛЯДАХ ІВАНА (ІОАННА) МАКСИМОВИЧА	924
Литвинова О. В. ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ НА ЗАНЯТТЯХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ ЧЕРЕЗ ВИКОРИСТАННЯ КРАСЗНАВЧОГО МАТЕРІАЛУ	927
Медяник М. В., Худолій І. І. ПОРІВНЯННЯ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ Й ВИХОВАННЯ РАДЯНСЬКОЇ ТА СУЧАСНОЇ ШКОЛИ	930
Мороз Н. В. МОРАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИХОВАННЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ	934
Олефір О. І. ЗАВДАННЯ ЗДО ЩОДО ПАРТНЕРСЬКОЇ ВЗАЄМОДІЇ ІЗ СІМ'ЄЮ ДИТИНИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ.....	938
Пахолюк А. Р. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В СИСТЕМІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ	942
Петренко Л. М. МЕТОДОЛОГО-ТЕОРЕТИЧНИЙ ВИМІР ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПЕРСОНАЛІЇ Г. ВАЩЕНКА.....	947

Пряслова Н. М. БАЗОВІ МОРАЛЬНІ ЦІННОСТІ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ	951
Рагуліна М. М. СУЧАСНІ АКТУАЛІТЕТИ ПРОЦЕСУ РОЗВИТКУ МУЗИЧНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	955
Ровінський К. Б., Гончарук Г. О. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ СТУДЕНТІВ.....	960
Самбур М. С., Щербань І. В. РЕГУЛЯЦІЯ ЕМОЦІЙНО-ДУХОВНОГО СТАНУ ПІДЛІТКІВ ПІД ЧАС ВІЙНИ	965
Сорока Н. П. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ	970
Счастливцева І. В. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ОЗДОРОВЛЕННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	974
Фесенко А. А. УСПІШНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ ТА ПСИХОЛОГІЧНІ УМОВИ ЇЇ ФОРМУВАННЯ.....	979
Чернишова В. А., Бойко О. В. СОЦІАЛЬНЕ САМОПОЧУТТЯ МОЛОДІ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ.....	982
Чучка Н., Худолєєва Л., Тропко Л. МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ЗВ'ЯЗКИ У ВИКЛАДАННІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ	984
Шинкаренко І. Ю., Гаврілова Л. Г. ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛРІВ НА УРОКАХ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ»	988
Янчук Т. П. ПРОБЛЕМИ ВИХОВАННЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ: РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВНИЙ ПІДХІД	990

Яременко О. І., Жамардій В. О.
РОЛЬ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У
ФОРМУВАННІ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ 995

**СЕКЦІЯ 5. ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЄ
СЕРЕДОВИЩЕ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ**

Андріященко Г. І.
ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНО-
ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА СУЧАСНОГО
НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ 998

Бакума Л. В.
ІННОВАЦІЙНЕ НАВЧАЛЬНЕ СЕРЕДОВИЩЕ –
ЗАПОРУКА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВИПУСКНИКА..... 1000

Воробйова О. А.
ОСОБЛИВОСТІ РОЗРОБКИ ОСВІТНЬОГО
СЕРЕДОВИЩА ЗАСОБАМИ GOOGLE 1004

Гаркович О. Л., Мадані М. М., Попова О. О.
МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО СТВОРЕННЯ
ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОГО
СЕРЕДОВИЩА ПРИ ВИВЧЕННІ ЕКОЛОГІЇ 1007

Киба Л. М.
РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ: СТВОРЕННЯ
ПЕРСОНАЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ПРОСТОРУ 1011

Кійко І. В., Коломієць І. В.
ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ
ФАХОВОГО КОЛЕДЖУ НФаУ У ВОЄННИЙ ЧАС 1015

Кобилинська М. М.
САЙТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«МЕТОДИ І МОДЕЛІ ОЦІНЮВАННЯ»
ЯК СКЛАДНИК ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОГО
СЕРЕДОВИЩА КОЛЕДЖУ 1018

Кононец Н. В., Балуєк В. О. КОМПОНЕНТИ ГОТОВНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ДО РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ФАХОВОГО КОЛЕДЖУ	1022
Мельник Т. А., Трачук Ю. С. ФОРМУВАННЯ ВІДКРИТОГО ІНФОРМАЦІЙНО- КОМУНІКАТИВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО ВИВЧЕННЯ КУРСУ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ	1025
Мехед О. Б. СТВОРЕННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ЗАПОРУКА ЯКОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ	1032
Прілепо Н. В. ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА АВТОМАТИЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА	1037
Саковіч Л. В. ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС КОРЕКЦІЇ ФОНЕТИКО- ФОНЕМАТИЧНЕ НЕДОРОЗВИНЕННЯ МОВЛЕННЯ	1042
Семчук О. Л. LMS MOODLE ЯК СУЧАСНА ПЛАТФОРМА ДЛЯ СТВОРЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ	1048
Скоропад О. Ю. ІНФОРМАЦІЙНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ЗАСІБ ПІДГОТОВКИ ФАХОВИХ МОЛОДШИХ БАКАЛАВРІВ ГАЛУЗІ ІНДУСТРІЇ МОДИ	1052
Собченко Т. М., Му Веньлун. ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ПЛАТФОРМ У ВИЩІЙ МУЗИЧНІЙ ОСВІТІ КНР В ЕПОХУ «ІНТЕРНЕТ+»	1059

Холодудькіна Т. І.
ІНФОМАЦІЙНО-ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ
В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ 1062

**СЕКЦІЯ 6. ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ У
ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ**

Rudyk O. Yu., Korzun V. V., Antonov A. A.
THE USE OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES AS
A MEANS OF ENHANCING STUDENT LEARNING 1068

Rudyk O. Yu., Nechyporov V. V., Fedoryshyn S. I.
INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN THE
TRAINING OF COMPETITIVE SPECIALISTS 1073

Shevchuk A.
MODERN METHODS OF TEACHING FOREIGN
LANGUAGE STUDENTS: THEORIES, PRACTICES
AND VIEWS OF STUDENTS ON NEW METHODS
OF CLASSROOM ACTIVITIES 1076

Агапоненко М. О., Степанчук Н. О.
ГОВОРІННЯ: ЛАЙФХАКИ ЕФЕКТИВНОЇ РОБОТИ 1078

Анголенко В. В., Печериця Н. М.
СТОРІТЕЙЛІНГ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ МЕТОД У
ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ 1082

Бабенко І. В.
ФОРМУВАННЯ ХАРИЗМАТИЧНОЇ ОСОБИСТОСТІ
МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА УНІВЕРСИТЕТУ 1085

Балуєк В. О.
ПРАКТИКУМ ІЗ СИСТЕМ ОБРОБКИ ЕКОНОМІЧНОЇ
ІНФОРМАЦІЇ ЯК ЗАСІБ ПРОФЕСІЙНОЇ
ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З
ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА 1089

Башкір О. І.
КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД У ПІДГОТОВЦІ
ФАХІВЦІВ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН 1094

- Безденєжних М. І.**
ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ 1098
- Берковська Є. В.**
ДИСТАНЦІЙНА РОБОТА З ДІТЬМИ З МОВЛЕННЄВИМ
ПОРУШЕННЯМИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ 1101
- Бєланова Ю. М.**
ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У МЕТОДИЦІ ВИКЛАДАННЯ
ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ФАХОВОМУ КОЛЕДЖІ 1106
- Біленко О. П.**
СУЧАСНИЙ ПІДХІД В ПІДГОТОВЦІ АГРОНОМІВ
ДО ВИКОРИСТАННЯ МЕЛІОРАТИВНИХ ЗАХОДІВ 1109
- Бондаренко Т. В.**
ПОНЯТТЯ ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОГРАМНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В АСПЕКТІ ПРОФЕСІЙНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ ОСВІТЯН..... 1113
- Булєєв М. В., Жара Г. І.**
ПОРІВНЯННЯ ФОРМ ДИСТАНЦІЙНОГО
НАВЧАННЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В ЗАКЛАДАХ
ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ 1115
- Ван Янь, Ткачова Н. О.**
ІННОВАЦІЇ В МУЗИЧНІЙ ОСВІТІ
КИТАЙСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ 1119
- Вовк Т. М.**
ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХЛОГІЙ НА
НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИМ МОВАМ У ЗАКЛАДАХ
ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЦОЇ ОСВІТИ 1122
- Войтаннік В. В.**
ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ
СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ІНФОРМАТИКИ
У ФАХОВИХ КОЛЕДЖАХ 1125

Гавриш О. М., Стороженко О. В. ОСВІТНЬО-НАВЧАЛЬНІ ІННОВАЦІЇ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ	1128
Голованова Е. Ю., Коношенко О. Я. ДОНОРИ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВІЙНИ 2022 РОКУ	1133
Горда Т. М. РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД ПРИ ВИВЧЕННІ ФІЗИКИ У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ	1137
Гордієнко І. М. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ В МЕТОДИЦІ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ).....	1140
Гордієнко О. В., Пенькова О. В. РЕАЛІЗАЦІЯ ІНТЕРАКТИВНОГО МЕТОДУ «АКВАРІУМ» НА ЗАНЯТТІ З ЕКОЛОГІЇ	1144
Дзекун Ю. О. КРИТЕРІЇ РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ	1149
Диусь К. І. ПОНЯТТЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ	1152
Жиляков С. В., Стецик Ю. М. МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ЩОДО УРАХУВАННЯ ЯКІСНИХ ПОКАЗНИКІВ ПРИРОДНОГО ГАЗУ ПРИ РОЗРАХУНКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ПОДАТКУ	1156
Житченко Г. О., Першина О. І. ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН	1161

- Ісакова О. Л., Коваленко Г. Г.**
ІННОВАЦІЙНІ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ
ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ СУЧАСНОГО
ФАХІВЦЯ У СТУДЕНТІВ МЕДИЧНОГО ПРОФІЛЮ 1165
- Каліберда Ю. Ю.**
СУЧАСНІ ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА
ЇХ ВИКОРИСТАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ ПРАВознавства
В ЗАКЛАДАХ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ 1170
- Канівець І. М., Тарадін В. І.**
ПИТАННЯ ПРОФЕСІЙНО СПРЯМОВАНОГО
НАВЧАННЯ ФІЗИКИ МАЙБУТНІХ МОЛОДШИХ
БАКАЛАВРІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «АГРОІНЖЕНЕРІЯ» 1173
- Квашук О. В.**
ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ
ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЕКОНОМІЧНОЇ
ГАЛУЗІ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ У КОНТЕКСТІ
ЇЇ НАБЛИЖЕННЯ ДО СВІТОВИХ ТЕНДЕНЦІЙ
ЕКОНОМІЧНОГО І СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ 1176
- Кіяшко С. Г.**
ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВИХ МЕТОДІВ ТА
ПРИЙОМІВ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ
ФАХІВЦІВ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 072 ФІНАНСИ,
БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ 1181
- Коба А. В.**
РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ –
НЕ ПРОСТО ОТРИМАННЯ ЗНАНЬ,
А ТВОРЧЕ СТАВЛЕННЯ ДО НИХ 1186
- Ковальчук І.**
РОЛЬ ПЕДАГОГІЧНИХ ЗНАНЬ У СТАНОВЛЕННІ
ФАХІВЦЯ МАШИНОБУДІВНОЇ ГАЛУЗІ 1191
- Когут Т. М.**
РОЛЬ НАУКОВО-ПОШУКОВОЇ І ДОСЛІДНИЦЬКОЇ
РОБОТИ ВИКЛАДАЧІВ ТА ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ У
ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ 1196

Козловська Х. Р., Болгар О. М. ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЯК СКЛАДОВА ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЇ	1199
Колетник-Толстошеєва С. В. ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД STEAM-ОСВІТИ НА УРОКАХ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА	1203
Колеснік В. В. РОБОТА ГУРТКА З ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ СТУДЕНТІВ КОЛЕДЖУ	1208
Коношенко О. Я. ЕТАПИ ІНТЕРАКТИВНОГО ЗАНЯТТЯ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	1211
Кривошея Д. С. Кононець Н. В. ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНИХ ПРОГРАМ У КОЛЕДЖІ.....	1215
Куденчук Л. А. АКТИВІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ З ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН ЧЕРЕЗ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ	1217
Куленко О. А. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ХІМІЇ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ	1222
Куторжевська С. Р., Марюхніч Т. В. КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ	1229
Кухар В. В. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЗМІСТУ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ З МЕТОДОЛОГІЇ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ ДОСЛІДЖЕНЬ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ З ГІРНИЧО-МЕТАЛУРГІЙНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ МАГІСТЕРСЬКОГО РІВНЯ, ЯКІ НАВЧАЮТЬСЯ ЗА ДУАЛЬНОЮ ФОРМОЮ НАВЧАННЯ.....	1232

Левченко Л. Г., Додрик О. В. HOW TO DEVELOP LISTENING SKILLS TO BE PREPARED FOR WORKING AND LIVING ABROAD	1239
Луценко О. А. СУЧАСНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ФАРМАКОЛОГІЇ ЗДОБУВАЧАМ ОСВІТИ МЕДИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ ПОЛТАВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ	1242
Лучинін О. Б. ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ: ДОСВІД СЛОВ'ЯНСЬКОГО ЕНЕРГОБУДІВНОГО ФАХОВОГО КОЛЕДЖУ	1245
Ма Лі. ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ЗА ДОПОМОГОЮ МУЗИКИ: ДОСВІД ВАЛЬДОРФСЬКОЇ ШКОЛИ.....	1249
Марюхніч Т. В. ЛЕКСИЧНІ АСПЕКТИ ФАХОВОГО МОВЛЕННЯ ФІНАНСИСТА.....	1253
Матвієнко Ю. С. ОГЛЯД МЕТОДІВ НАВЧАННЯ, ЯКІ ДОЦІЛЬНО ЗАСТОСОВУВАТИ ПРИ ВИКЛАДАННІ ОСВІТНЬОЇ РОБОТОТЕХНІКИ	1258
Маховська Т. В., Войтаннік В. В. СТРУКТУРА ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ФАХОВОГО МОЛОДШОГО БАКАЛАВРА З БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ	1265
Міщенко В. В. ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ УПРАВЛІНСЬКИХ ТА ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН	1268
Моїсєєва І. М. ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДОШКІЛЬНИКІВ ПІД ЧАС ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ	1274

Мураховська Г. В. ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЦІННОСТЕЙ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ.....	1277
Нечитайло Л. ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ЗДІБНОСТЕЙ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ.....	1280
Олійник Т. М. ЗАСТОСУВАННЯ KEYС – МЕТОДУ ПРИ ВИКЛАДАННІ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН.....	1284
Орел Д. М., Левченко С. В. БАГАТОВАРІАНТНІСТЬ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДИК НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ.....	1287
Павич С. С. ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ІСТОРІЇ.....	1291
Паламарчук С. І. РЕСУРС ТА РЕСУРСНИЙ ПІДХІД ПРИ НАВЧАННІ ФІЗИКИ.....	1296
Пальок І. І. РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	1300
Партола В. В., Масюк О. М. СТЕМ-ОСВІТА ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ.....	1304
Пахолок Т. Є. ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ.....	1307

- Пахомова Н., Падун В.**
 ПІГОТОВКА ФАХІВЦЯ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОЇ
 ОСВІТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО
 НАВЧАННЯ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ 1313
- Петришин О. В., Донченко В. І.**
 САМОРЕГУЛЯЦІЯ ЯК ОДИН З ОСНОВОПОЛОЖНИХ
 ПРИНЦИПІВ РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНОГО
 НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
 ЦІЛІСНОГО ДИНАМІЧНОГО ПРОЦЕСУ
 ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ
 КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНИХ ФАХІВЦІВ 1317
- Піщикова Н. О.**
 ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ
 МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ
 ЯК НЕОБХІДНА СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ
 КОМПЕТЕНТНОСТІ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ 1323
- Пономарьова І. І.**
 ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ
 МЕТОДІВ НАВЧАННЯ У ВИКЛАДАННІ
 ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН 1327
- Равлюк Т. А.**
 ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОЇ
 ПРАКТИКИ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
 «СОЦІАЛЬНА РОБОТА» В СУЧАСНИХ УМОВАХ..... 1331
- Савченко О. А.**
 МЕТОД ТЕСТУВАННЯ – ВИД РЕЗУЛЬТАТИВНОГО
 КОНТРОЛЮ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ
 ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ПІД ЧАС
 ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН 1333
- Сбітнєв В. В.**
 ІГРОВІ ФОРМИ НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ
 ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ 1336

Сергієнко Л. С. ВІПРОВАДЖЕННЯ ІНОВАЦІЙНИХ МЕТОДИК В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ	1342
Синевич І. С. НАУКОВО-ДОСЛІДНА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЯК СКЛАДОВА ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ.....	1346
Скорик С. В. УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК ЗДОБУВАЧІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ З ЮРИДИЧНИХ ДИСЦИПЛІН	1350
Скочеляс О. П. ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ІСТОРИЧНІЙ ХРОНОЛОГІЇ В ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ	1354
Сокіл А. А. ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА СТУДЕНТІВ-ЮРИСТІВ ПІД ЧАС ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ В КОЛЕДЖІ: АКСІОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД	1359
Спінжар Т. М., Прокопець С. Д. ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ	1362
Стаценко Д. В. ОПУБЛІКОВАНІ У ШКІЛЬНИХ ПІДРУЧНИКАХ ІСТОРИЧНІ ДЖЕРЕЛА ДО ТЕМИ ПРО УКРАЇНСЬКУ ДЕРЖАВУ ПАВЛА СКОРОПАДСЬКОГО	1367
Стегній Т. М. ЗНАЧЕННЯ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН	1372
Стрижак Ю. О. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕГУЛЯЦІЇ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН	1376

Таран Д. М., Стегній Т. М. ПРАКТИЧНЕ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ «ОРГАНІЗАЦІЯ І ТЕХНОЛОГІЯ ВЕДЕННЯ ФЕРМЕРСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА»	1380
Таранцева О. О. РОЗВИТОК БАЛЕТМЕЙСТЕРСЬКОЇ ТВОРЧОСТІ СТУДЕНТІВ-ХОРЕОГРАФІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «МИСТЕЦТВО БАЛЕТМЕЙСТЕРА»	1384
Тетеря І. О., Табачник О. М. ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ МЕТОДИК ПРИ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ	1387
Тихонович Н. О. РОЛЬ STEM-ОСВІТИ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ.....	1391
Ткач Л. В. ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ШЛЯХОМ САМОМЕНЕДЖМЕНТУ ФАХОВИХ МОЛОДШИХ БАКАЛАВРІВ З ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ	1395
Ушкварок С., Коношенко О. ПЛАН ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ	1399
Франко Л. С. МІСЦЕ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ У СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦЯ	1401
Харченко С., Лавецька О. ІНТЕРАКТИВНЕ НАВЧАННЯ – ЕФЕКТИВНИЙ СПОСІБ ЯКІСНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ-МЕДИКІВ ДО ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ	1406
Хоу Цзяньвей. ВИКОРИСТАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ НАРОДНОЇ ПІСЕННОСТІ ПРИ НАВЧАННІ МУЗИКИ В ЗАКЛАДАХ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ КНР	1411

Чень Цюнцюн. ЦІННІСНЕ СТАВЛЕННЯ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА.....	1414
Черниш Н. А. ДЕЯКІ ПОЗИТИВНІ ПРАКТИКИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАВОВОЇ ОСВІТИ ОФІЦЕРІВ У ВИЩИХ ВІЙСЬКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ	1417
Чернях Р. Г., Овсієнко Ю. І. ПРО РОЛЬ І МІСЦЕ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ АГРАРНОГО ПРОФІЛЮ	1422
Чеченюк І. Б., Шафранська В. В. ОСОБЛИВОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ПІДЛІТКІВ.....	1427
Шарлай Н. М., Соколенко В. М. СУЧАСНА ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ ПАРАМЕДИКА.....	1431
Шкіль С. О. ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ ІНТЕРАКТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІН ПРИРОДНИЧОГО ЦИКЛУ	1433
Юнь Бі. РЕАЛІЗАЦІЯ МЕТОДОЛОГІЧНИХ ПІДХОДІВ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ХОРЕОГРАФІЇ.....	1437
Якименко А., Коношенко О. БІЗНЕС В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ НА ПОЛТАВЩИНІ	1442
Яцків Л. Ф. ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ПРОГРАМІСТІВ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ	1446

СЕКЦІЯ 1. ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИЙ РАКУРС СУЧАСНОЇ ОСВІТНЬОЇ ПАРАДИГМИ

*O. Bryntseva, Senior lecturer of the Department of Foreign Language Training
elenabrynceva2@gmail.com;*

*A. Podorozhna, Senior lecturer of the Department of Foreign Language Training
podorozhnik79@gmail.com
European Integration and International Cooperation, Ukrainian Engineering Pedagogics Academy*

FOREIGN LANGUAGE TEACHING FUTURE ENGINEERS IN THE EUROPEAN INTEGRATION CONTEXT

The quality of specialists' training in engineering education is becoming increasingly relevant for Ukraine today, as it is considered to be a platform for innovative developments both in the field of technological development and human resources education. The ways and methods to improve higher engineering education, and the specifics of a future engineer training are the crucial issues for modernizing the process of training modern highly qualified engineering personnel.

In the context of Ukraine's active integration into the world and European educational community, the issue of foreign language training of future engineers is of particular importance. The developed foreign language professional competence allows the future engineer to successfully participate in the interpersonal and interlingual communication process. Furthermore, fluent communication in a foreign language guarantees the ability to set up and maintain business, professional and cultural contacts, contributes to the general cultural and professional development of students' personality, their professional and social mobility.

All these factors, as well as the guarantee of the implementation of the key principles of the Bologna Declaration – adaptation to the regulations and standards of the European educational environment, mobility, professional competition necessitates the need to improve and enhance the quality of foreign language education in engineering universities, to develop appropriate skills of professional and day-to-day communication and to provide scientific and methodological

support to future specialists by scientific and pedagogical staff at higher educational establishments [1].

The humanitarian nature of education in the framework of the Bologna Process sets a specific task for foreign language teachers to prepare students who would be ready to study at European universities. This training should be grounded not only on the traditional actual development of all aspects of the language, but also on a significant broadening of the section related to country studies and cultural training, on additional knowledge about the diversity of cultures, languages, national education systems in order to facilitate the natural entry of future engineers into the European higher educational system. The new educational model should provide a motivated approach to learning a foreign language as the principal means of international communication, enabling future engineering specialists to join the European information and educational environment already at the initial stage [2].

According to the analysis of scientific and methodological literature it is possible to draw conclusions about the necessity of modernization of foreign language training at engineering universities, including changes in the educational paradigm, advanced training of professorial – teaching staff, development of appropriate pedagogical technologies. In the context of European integration, such principles should be as follows: the development of new approaches in the process of teaching a foreign language; organization of an appropriate educational environment; formation of students' cognitive independence; development of self-educational competence of future engineers.

At the level of higher engineering education institutions, some steps have already been taken to modernize the educational process: a credit-modular system has been constructively introduced; the newest approaches to teaching a foreign language have been applied; modern teaching aids have been used; students have free access to Internet resources; the application of project methods, case method, simulation, game playing, presentation, modeling professional situations in foreign language classes has been spread. The above-mentioned interactive technologies are as close as possible to real communication and allow future engineering specialists to demonstrate their knowledge, certain personal qualities and character traits, to develop communication and reflection skills, self-analysis and self-esteem.

However, the modernization of foreign language training of future engineers involves not only the teachers' focus on new educational standards, but also

- developing academic activity and research skills aimed at solving various professional problem situations and tasks;
- fostering the ability to think independently and critically;
- developing skills of prognostic activity and situation modeling;
- forming combinatorial and heuristic abilities, as well as the development of the student's general culture, the formation of his/her socio-cultural ideas and, most importantly, the development of his/her speaking culture [3].

Therefore, it is advisable to highlight the following goals and objectives of the educational program in a foreign language:

- to develop the skills of spoken foreign language communication in the field of socio-political, economic, social and cultural interests of future engineers;
- to teach to correctly state their thoughts in a foreign language not only in spoken but also in writing, to teach the correctness and adequacy of scientific and technical literature translation;
- to develop skills of understanding spoken foreign language in the process of direct and indirect communication;
- to build the basis of socio-cultural communication in order to implement effective intercultural interaction, focused on the cultural values of the foreign language environment;
- to teach working with authentic sources of information having a professional and general cultural orientation (annotation and abstracting of media materials, scientific articles, conducting information and search activities in a huge stream of special foreign language literature);
- develop skills of independent work in self-education of foreign language learning based on the cognitive sphere of cognition.

Future engineers should be well aware that their professional formation and development are possible only if they know at least one foreign language at a sufficient level, so increasing the level of self-educational competence in the sphere of future specialty is impossible without improving practical skills in using a foreign language.

The issues of student's self-education and lifelong learning are considered in the Program of English for Specific Purposes. Taking

into consideration the European concept of “lifelong learning” intensive application of procedural knowledge (to learn learning) transition from traditional models of understanding the world to a synthetic method of partnership with the environment (design, where theory and practice are equivalent elements) is the basis of effective and independent learning of a foreign language in the process of professional development after graduating from higher educational institution. Therefore, the acquisition of procedural knowledge and skills in the field of organizing one’s own cognitive activity is a key goal of training process from the perspective of European integration. The allocation of productive learning activities as the purpose and principle of teaching a foreign language also means that, in addition to communicative competence, an integral component of the training content is learning competence as the ability to independently, autonomously master a foreign language, providing conditions for its creative and practical application. In the modern conditions of teaching a foreign language to future engineers, there is an urgent need for a different approach to the organization of independent work, which should be focused on the student’s personality, his/her initiative, the development of his/her creative potential, namely on productive learning activities. Students’ independent work is especially important in the process of learning a foreign language, as students are provided with educational materials necessary to be memorized, analyzed, and strengthened, and this becomes possible only under conditions of independent work. In the process of teaching a foreign language, there are teaching materials that can be mastered in the classroom in pair work, groups, or in the process of students’ individual work. The effectiveness of students’ independent work in and out of the classroom depends primarily on the teachers’ organization of this work. The task of the foreign language teacher is primarily to organize the students’ activity in such a way as to ensure active independent work of future engineers, to create conditions for their self-expression and self-development.

Thus, the organizational process of teaching future engineers to communicate in a foreign language should bring foreign language education as close as possible to real situations of professional communication, promote the effective development of foreign language communicative competence. The development of an improved educational program in a foreign language, taking into account all the above mentioned positions, will increase the effectiveness of training

process and realize the goal of professional competence formation, including foreign language communicative competence, allowing the future engineer to carry out foreign language professional communication at the level that will give him/her the opportunity to be competitive in the labor market in the current situation of intensive international communication.

Список використаних джерел

1. Байденко В. И. Болонские реформы: некоторые уроки Европы / В. И. Байденко // Высшее образование сегодня. – 2004. – № 2. – С. 14 – 25.
2. Bryntseva O. V. Foreign languages as means of students' professional mobility development. Pedagogika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh : zb. nauk. pr. Zaporizhzhia : KPU, 2020. Ур. 68. Т. 1. С. 212–216.
3. Гришкова Р. О. Модернізація іншомовної підготовки студентів-нефілологічних спеціальностей у контексті євроінтеграції / Раїса Олександрівна Гришкова // Наукові праці Чорноморського державного університету ім. П. Могили. Серія: Педагогіка. – 2011. – Т. 158. – Вип. 146. – С. 55–58.

S. Leshcheva, Applicant for higher education, Bachelor Degree, Faculty of Foreign Philology
sonaleshcheva@gmail.com;

S. Luparenko, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Department of Educology and Innovative Pedagogy
svetlana.luparenko@gmail.com

H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University

THE EFFECTIVENESS OF USE OF RESOURCE-BASED LEARNING WITH HIGHER EDUCATION STUDENTS

One of the main tasks of modern universities in Ukraine is to develop students' creativity and independence, which allows them to easily adapt to the tasks in various spheres of life. Every person has a certain set of qualities, and they can ensure person's further success, if they are properly formed.

The purpose of education is the comprehensive development of a person as an individual, his talents, creative, intellectual and physical abilities, the formation of competencies needed for successful self-realization and the formation of responsible people capable of making conscious social choices and directing their activities to benefit other people and society.

Nowadays, one of the most efficient methods of organizing the educational process is resource-based learning. It is considered to be particularly important in the conditions of distance learning and online education.

Resource-based learning (RBL) is a set of educational and training activities, which are focused on the development of student's skills and abilities to carry out independent search and assimilate the education material. This approach helps students to master knowledge independently.

Resource-based learning environments typically involve students in solving complex, real world problems that can be treated in different ways and have multiple solutions. These learning environments require self-regulation and sophisticated forms of cognitive processing (such as analysis and synthesis).

One key component of resource-based learning is that the teacher's involvement in the educational process changes as students gain competence in the use of educational strategy. The teacher initially models the strategies and guides students in learning to use them. However, the teacher guidance decreases as students learn to form the strategies for each other.

Resource-based learning is considered as a holistic dynamic process of organizing and stimulating students' independent cognitive activity to master the skills of active transformation of the information environment, which involves the optimal use of combined human, material and technical, educational, financial and information resources by the student-teacher tandem (Diachenko-Bohun, et.al. 2019; Kononets, et.al, 2021).

In recent years, the role of educational resources has changed. These changes both have transformed media and have influenced the production of digital resources and access to them. They also have fundamentally altered the idea of how, when and for what purposes the resources are created and used.

Resource-based learning is generally based on the following sequence of actions:

1. Statement of the problem or task.
2. Analysis of available information.
3. Search and grouping of the information needed.
4. Choosing the main way to solve the problem.
5. Strict adherence to the determined way.
6. Analysis of the gained results and further correction of it.

This way may be cyclical, due to the emergence of new tasks while the main one is being completed.

Resource-based learning is most effective in organizing students' independent work. In the learning process, 15 % of educational information perceived aurally can be assimilated. The simultaneous use of audio and video information increases the learning rate to 40–50 %. If the student learns educational information independently and performs all the tasks (from statement of it to the analysis of the obtained results) independently, at least 90 % of the information can be assimilated.

In the context of resource-based learning, the teacher, while defining a topic for students to study independently, simultaneously focuses on the use of information resources, paper (textbooks, manuals, scientific journals, collections of works) and electronic media. It should be noted that the role of a teacher as a mentor for students increases when using resource-based learning. He has to teach students how to learn and gain knowledge, as the responsibility for the learning is transferred to students.

However, some studies (Diachenko-Bohun, et.al, 2019; Hill, Hannafin, 2001) investigate the success of resource-based learning in teaching non-humanitarian disciplines (mathematics, computer science, medicine, etc.). The experience in using resource-based learning in the study of humanities is presented less often, despite the large number of different information sources intended for self-education. If we speak about the success of resource-based learning in the process of learning foreign languages, we can note that direct work with a teacher is more effective than predominantly self-education.

So, resource-based learning is a fundamental and integral part of successful learning nowadays. It ensures the development of students' independence, learning autonomy, their ability to find the best solution to a problem and work with many information sources at once.

References

1. Гриньова М. Н. Саморегуляція як основа ресурсно-орієнтованого навчання студентів у вищій школі. Ресурсно-орієнтоване навчання в «3D»: матер. Всеукр. наук.-практ. конф. (Полтава, 19–23 лютого 2018 р.). URL: <https://rbl3d.ukraine7.com/t194-topic> (дата звернення: 14.02.2023).

2. Солошенко О. Використання методики ресурсно-орієнтованого навчання при викладанні дисциплін гуманітарного циклу: теоретичний аспект. Новий Колегіум. 2018. № 3. С. 62–67. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NovKol_2018_3_15 (дата звернення: 15.02.2023).
3. Diachenko-Bohun M., Rybalko L., Grygus I., Zukow W. Health Preserving Educational Environment in the Condition for Information Technologies. Journal of History Culture and Art Research. 2019. Issue 8(2), P. 93–101. URL: <http://dx.doi.org/10.7596/taksad.v8i2.2075> (дата звернення: 15.02.2023).
4. Hill J. R., Hannafin M. J. Teaching and Learning in Digital Environments: The Resurgence of Resource-Based Learning. Educational Technology Research and Development. 2001. Issue 49. P. 37–52. <https://doi.org/10.1007/BF02504914> (дата звернення: 15.02.2023).
5. Kononets N., Zhamardiy V., Shkola O., Sribna Y, Novopismennyi S., Khomenko L. Cross-cultural linguistic workshop on the Ukrainian language with resource-based learning of foreign students. Journal for Educators, Teachers and Trainers. 2021. Vol. 12(4). P. 38–46. <https://doi.org/10.47750/jett.2021.12.04.006> (дата звернення: 13.02.2023).

S. Luparenko, *Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor at the Department of Educology and Innovative Pedagogy*
svetlana.luparenko@gmail.com
H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University

FACTORS WHICH INFLUENCE THE QUALITY OF HIGHER EDUCATION

The improvement of quality of higher education requires special actions and steps taken by higher educational institutions in accordance with a plan for monitoring and improving the quality of educational programs and organization of educational process. In most cases, established procedures are required to ensure a continuous process of quality improvement. Besides, this process is under the influence of various factors which may improve or worsen the quality of education. So, these factors should be taken into consideration as they can change the educational process.

There are a lot of factors that have impact on the quality of higher education [1–5].

The first group of these factors includes macroeconomic factors. They are: the state of the regulatory and technical base of national education; the state of the financial system of the country; foreign

economic strategy of the country; scientific and technical potential of the country; the level of information technology development; cost of resources; geographical, economic and political position of the country; productivity and labour intensity etc.

The second group includes external factors which act at the regional level. They are:

- legal autonomy of higher educational institutions and the system of business incentives for educational actions;
- attractiveness of education as an investment object;
- availability of the mechanisms and tools for mutually beneficial cooperation between business and the sphere of education;
- increase in the amount of state funding of higher educational institutions, attracting commercial funds for their development;
- strengthening of both state financial and public control over the use of budget funds by state authorities and the introduction of an electronic system of their reporting with the possibility of free access to it by external users;
- clear separation of powers and responsibilities in the levels of the educational hierarchy – among state educational management bodies and state institutions that ensure the quality of higher education and science;
- introduction of activities of corporate training centres with a wide range of specialized training programs and a free schedule of attending classes into the structure of higher educational institutions.

The third group includes internal factors which act at certain higher educational institutions. They are:

- bilateral agreements between a higher educational institution and business. It provides internships at production enterprises for lecturers of a higher education institution and their involvement in solving economic problems of the enterprise. It also provides quota of workplaces for production practice with subsequent employment, which is quite important for students;
- university autonomy and academic freedom in higher education;
- high social status of lecturers and respect for their profession;
- evaluation and appreciation of lecturers' intellectual work, which takes into account its specific features from the point of view of organization of the labour process, the uniformity of the workload and the level of emotional stress;

- the level of development of the material and technical base of a higher educational institution;
- scientific and educational cooperation of a national higher educational institution with foreign organizations, funds, programs etc.;
- the use of informal forms and methods of organizing the educational process at a higher educational institution, the study of advanced pedagogical national and foreign experience in creation of city “learning communities” based on professional interests [1–5].

When assessing the quality of higher education, one should take into account certain educational results and achievements of higher educational institutions. These results and achievements include guaranteed fulfilment of basic educational standards; achievement of educational goals set at various stages of training (at the beginning of training, in the process of it and at the end); the ability to satisfy the demand and expectations of consumers of educational services and different participants of the educational process; striving for improvement of education; the level of knowledge, skills and abilities of applicants for higher education as well as the level of their personal development (the development of person’s intellectual, emotional, volitional, motivational spheres, creativity, initiative, cognitive interests and needs, the formation of a stable motivation for learning etc.), students’ work by specialty.

So, among the factors that influence the quality of higher education, there are macroeconomic factors (they act at the national level) and factors which act at the regional level and at certain higher educational institutions. The macroeconomic factors include the regulatory and technical base of education, financial system and foreign economic strategy of the country, its scientific and technical potential, geographical, economic and political position of the country etc. The factors which act at the regional level include attractiveness of education as an investment object, specificity of funding, activities of local authorities in educational sphere etc. The factors which act at certain higher educational institutions include university autonomy, cooperation of a higher educational institution with business organizations and other educational institutions, status of lecturers, level of technical base and equipment at a higher educational institution, forms and methods of education etc. All these factors may have both positive and negative impact on the quality of higher education.

References

1. Внутрішня система забезпечення якості освіти: принципи та напрями. URL: <http://project380890.tilda.ws/page7431904.html> (дата звернення: 17.11.2022).
2. Жеребченко Т. Якість освітніх послуг як чинник конкурентоспроможності держави. Сталий розвиток економіки. 2012. № 3(13). С. 206–208. URL: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/4122/1/Yakist%CA%B9%20osvitnikh%20posluh.pdf> (дата звернення: 17.11.2022).
3. Фініков Т. В. Якість вищої освіти: сучасне розуміння та український контекст. 2019. 55 с. URL: https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2019/03/yakist_vysh_osvity_T.Finikov_01.2019.pdf (дата звернення: 12.11.2022).
4. Шоробура І. М., Долинський В. Є., Долинська О. С. Менеджмент вищої освіти : навч. посіб. Хмельницький : Заколадний М. І., 2015. 256 с. URL: https://pidru4niki.com/86536/menedzhment/upravlinnya_yakistyu_osviti (дата звернення: 10.11.2022).
5. Якість освіти. Центр академічної етики та досконалості в освіті «Етос». URL: <http://e-csr.org.ua/node/231> (дата звернення: 16.11.2022).

A. Podorozhna, Senior lecturer of the Department of Foreign Language Training, European Integration and International Cooperation, Ukrainian Engineering Pedagogics Academy
podorozhnik79@gmail.com;

A. Burlachka, student of the group DIT-POTZ22-1mg, Bachelor of computer technology Ukrainian Engineering Pedagogics Academy,
aburlachka7@gmail.com

FOREIGN LANGUAGE PROFESSIONAL AND COMMUNICATIVE COMPETENCE DEVELOPMENT OF STUDENTS OF THE DEPARTMENT OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES BY MEANS OF INTERNET TECHNOLOGIES

In a democratic and rights-based state an essential factor in economic and social improvement is education forming human capital, which involves well-educated, moral, entrepreneurial people, who are capable of making responsible decisions in a situation of choice, who are ready to cooperate, characterized by mobility, creativity, and constructiveness. As the requirements of the information society run through the dynamic development of the economy, there

is a permanent need to upgrade professional qualifications and increase professional mobility. The educational objective of the Department of Innovative Technologies (DIT) at UEPA is focused both on the mastering of a particular amount of knowledge by students and on the development of personality, cognitive and creative abilities. Learning a foreign language as a priority in students' education is an integral part of DIT activities. Modern demands for effective foreign language proficiency of DIT students according to the state standard of higher professional education in the discipline "Foreign Language" are the following: the ability to work on learning a foreign language independently; to maintain and update knowledge and skills; to develop their informational and communicative culture. This approach to mastering a foreign language requires a transition to productive educational technologies focused on the integration of both group and independent educational activities of students, thus defining prospective directions of foreign language learning of future specialists in computer engineering.

According to the widely recognized concept, confirmed by many scientific studies, the profession, which is directly connected with innovative technologies requires a high level of intellectual development. At qualitatively different stages of a specialist's work the significance of such intellectual qualities as the ability to abstract and understand inter-element relations, criticality, tendency to plan, analysis and systematic work, flexibility of thinking, ability to learn and re-learn quickly has been emphasized; verbal and non-verbal components of thinking determining a specialist's professional competence have also been recognized as being essential.

One of the main criteria of programmers' skill, according to German psychologist S. Sonntag, is the developed communicative competence. The best programmers are those who participated in numerous various projects, more group meetings and consulting sessions. However, there are very few programmers with spontaneously developed communication skills in software development departments, and it poses a very serious challenge to companies preferring communication skills, even to professional-technical, to develop them in their staff.

The cooperation of a computer technology specialist is undirected through local and global communication networks, to provide "community" work for geographically distant workers among themselves, including international corporations. Thus, they should have

highly developed abilities and skills of remote written and spoken foreign language communication in the context of group work on projects. In the profession of “software engineer” foreign language has gradually become one of the leading roles, because all programming languages, which are the means of programmer’s work, are based on linguogrammatic constructions of English, on the proficiency of which depends on the speed of memorization and interpretation of programming language constructions (Basic, Pascal, FoxPro, Delphi, C++, HTML, ADA, etc.). Besides, foreign language knowledge significantly helps with solving problems of debugging and editing the program, when teaching the basics of formal languages theory (translators, the structure of programming language in terms of translators, data processing languages of information systems SQL, etc.). A programmer who speaks English can communicate in an interactive dialogue without difficulty. Thus, the necessity of developing foreign-language professional-communicative competence of DIT students is caused by updating and expanding professional knowledge, stimulating creative growth, developing professional skills, and contributing to determining the direction In their professional activities, the future specialist, first and foremost, needs to develop the ability to extract the necessary information from the English original text on programming, that is, in other words, the ability to read English technical texts. They can include: technical documentation on software (help, manuals, MSDN – Microsoft Developer Network), message windows, commands, Internet, e-mail letters, training programs, certification exam tests, license agreement conditions, and others. Therefore, teaching all types of reading: reviewing, introductory, studying, searching should have an important place in professional foreign language training of students’ self-education.

In the process of teaching DIT students, a foreign language it is advisable to transfer most of the activities forming typical skills and abilities to the computer. A personal computer, local and global networks provide foreign language teachers with additional teaching tools, as follows:

- different forms of presenting foreign language information (texts, tables, graphs, diagrams, audio and video clips, games, etc.);
- universal sourcebook;
- testing tools providing the opportunity to analyze and systematize mistakes;

- programs to improve pronunciation skills;
- written communication using local and global networks, exchanging information and ideas with students and teachers around the world;
- access to a huge amount of foreign language content on the Internet;
- the opportunity to organize students' independent work, which is particularly important in the context of a technical university.

According to the work program of the discipline “Foreign language of professional and business communication” the main types of students' self-study are self-study of the literature, preparation for practical lessons (PL), translation of the article from another source on a given topic, making a glossary of the text. For independent learning of new vocabulary on the specialty the following resources can be offered to students: websites containing tests and exercises on professional vocabulary – *businessenglishsite.com* (exercises for remembering the rules of using IT words in sentences); *blairenglish.com* (technical texts and professional vocabulary tests); services for learning words: *Lingualeo* and *Memrise* (using these resources students can learn new words, make their own vocabulary, watch videos on professional topics, etc.).

Through podcasts future specialists can develop the skill of listening to English speech and learn useful information in their specialty: on general topics to improve knowledge of general English, the following sites can be recommended: *eslpod.com* – audio materials on different topics, the speakers speak slowly and clearly, so students can listen to them even at the Elementary level; *esl-lab.com* – podcasts on general topics, categorized by 3 levels of complexity, each recording contains tests so students can check how well they understood what they heard; professional podcasts: *herdingcode.com* and *se-radio.net* – podcasts on various IT topics; *ruby5.codeschool.com* and *Ruby Rogues* – podcasts for Ruby programmers; *talkpythontome.com* – for Python programmers; Javascript Jabber – for Javascript programmers; *cppcast.com* – for C++ programmers; *dotnetrocks.com* – for Microsoft .NET developers; *iPhreaks* – for iOS programmers; *androidbackstage.blogspot.com* – for Android programmers; *arresteddevops.com* – for DevOps methodology supporters.

English forums for IT professionals can offer students to practice reading and writing in English. Communities are a valuable source of

knowledge, where one can get free advice from more experienced colleagues. We recommend paying attention to the following forums: *stackoverflow.com* – the largest and most famous forum of IT specialists in the world. There students can ask professional questions and just communicate with colleagues on different free topics; *forums.devshed.com* is a popular community where English-speaking programmers from all over the world interact and communicate; *forum.xda-developers.com* is a forum where mostly mobile application developers communicate; *programmers.stackexchange.com* is another one large forum where students can ask questions and get answers from experienced colleagues.

YouTube video tutorials for programmers can help develop skills in aspects of the language such as listening, speaking, and reading: *ProgrammingKnowledge Videos* – teaching beginners the basics of programming in different environments; *Sentdex Teaching videos* – for those who work in Python; *Cave of Programming A channel* – for learning to program in Java and C++ for beginners and advanced programmers; *The Go Programming Language* contains various professional videos for programmers; *Learning Programming Teaching* – videos for working in different programming environments; *Programming Made EZ* has a variety of training videos for professionals.

English news sites can assist to broaden range of professional vocabulary of DIT students: *reddit.com* – f resource where users leave links to interesting news from the IT sphere; *smashingmagazine.com* – a professional online journal for software developers and web-designers, the authors provide information about new techniques, tips and useful IT resources. *arstechnica.com* – a resource with articles and news about information technology.

Thus, the proficiency in English for a student of Innovative Technologies Department becomes an essential attribute of professionalism, since all programming languages are based on linguo-grammatical constructions of English, on the level of proficiency in which depends on the speed of remembering and interpreting of newly mastered programming language constructions. In addition, the future specialist speaking fluent English has a better response to communicate with the operating system and software applications in the process of interactive dialogue. Problems of program debugging and editing are much faster solved, the process of system's reaction to incorrect situations and many other professionally related aspects of their future activity are recognized much quicker.

Список використаних джерел

1. Bryntseva O. (2020) Foreign languages as means of students' professional mobility development. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh: zb. nauk. pr. Zaporizhzhia* : KPU, 2020. Vyp. 68. T. 1. С. 212–216.
2. Sonnentag S. (1995) Excellent software professionals: experience, work activities, and perception by peers. – *Behaviour & Information Technology*, 14(5). – P. 289–299.

H. Zelenin, *Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Associate Professor of the Department of Foreign Language Training*
zelenin_g@ukr.net
European Integration and International Cooperation of the Ukrainian engineering-pedagogical academy

IMPROVEMENT OF FOREIGN LANGUAGE TRAINING OF ENGINEERING STUDENTS IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION

The Ukrainian economy transformation in the European integration direction implies fundamental changes in the content, principles, forms of organization and methods of training highly qualified specialists, competitive in the modern labor market. Reforming the national education system on the basis of the Bologna principles has already proven its effectiveness. University engineering education today is becoming more and more successful, meeting the needs of modern technological system and tending to continuous development and self-improvement. Ukrainian higher engineering educational institutions are actively involved in the process of modernization of educational activities using the positive experience of a number of leading foreign countries and have achieved significant results in this matter. The work on qualitative change of curricula taking into consideration the market orientation, integration of graduates into professional life is being implemented. Ukraine's participation in the Bologna process is not only an educational problem, but also a problem of participation in the European labor market. Therefore, the quality criteria should be based on the real competitiveness of Ukrainian engineering graduates, i.e., the quality should be guaranteed, which meant, first and foremost, a considerable increase in the requirements to the foreign language proficiency of engineering graduates.

Among the various student competencies in the context of higher engineering education, intercultural competence is one of the multi-modal to help future engineers become more informed and flexible about other cultures around the world, and to develop students' positive qualities such as adaptability, curiosity, open-mindedness, and acceptance of diversity. It demonstrates the international relevance of the acquired competence, so the results and conclusions should be applicable to higher engineering education in the worldwide context. Intercultural competence is important for students because they see themselves working in an international environment, know and understand different cultural boundaries, and are well-versed in different cultures, knowing what values and behaviors will help them in their future international workplaces.

Intercultural competence is enough significant because student learning is becoming more and more international, which is a direct consequence of European integration and a general consequence of the broader phenomenon of globalization. Without a doubt, the development of intercultural competence has become one of the most essential tasks of higher engineering educational institutions around the world during an all-consuming time of globalization. The reality of today's globalized world is that more and more young people are seeking to take advantage of intercultural competence in various international educational programs, job prospects or studies, which in most cases require advanced knowledge of a foreign language. Language proficiency has been recognized as an essential tool to achieve this goal.

Scientific cooperation with leading European and world educational centers, specializing in teaching foreign languages and in a competitive environment often tending to implement the most advanced teaching technologies, is of great importance for Ukrainian technological universities. Thus, the importance of such scientific and practical communication between specialists, creative exchange of scientific research results, it undoubtedly contributes to the development of more effective ways of learning and teaching foreign languages and English language in Ukraine particularly.

The Council of Europe has developed "Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching and Assessment" to provide mutual recognition of examinations and examination requirements in European countries. The Common European Framework of Reference for Foreign Language (CE) FR

has been developed as the principal component of the project “Learning Languages for European Citizenship” by the Council of Europe. This document describes in details the subcompetencies within the concept of “communicative competence” and the scale of language proficiency consisting of three basic levels, each of which has two sublevels in different kinds of speech activity. A detailed description of the knowledge and skills required in various communicative situations is provided. The following description is made on the basis of the activity approach, establishing the relationship between language acquisition and language learning. The culture-forming function of education, the purpose of which should be not so much education as the forming of a mechanism for the development of culture, the image of the world and the person in it is of particular importance.

If previously in forming communicative competence in foreign language learning, particular emphasis has traditionally been given to linguistic subcompetence, but recently, under the influence of globalization processes in Europe and all over the world more and more emphasis is given to the development of sociolinguistic and pragmatic subcompetences. The process of teaching a foreign language turns into intercultural learning, aimed at overcoming existing stereotypes and fostering tolerance for representatives of other cultures. Changing the goal of the system involves modifying the whole system of teaching a foreign language, i.e., changes in all of its components: content, methods, tools and forms of learning. There is a need to develop a new curriculum, textbooks and teaching aids of a new generation based on the “Common European Framework of Reference for Languages”, built on the principle of intercultural learning.

The main trends of this reform have been identified as follows: early foreign language teaching, taking into consideration neighboring and cognate languages; increasing the number of languages offered for study based on the modular principle; combining intensive and extensive phases in language learning; providing multimedia means for language instruction; expanding receptive multilingualism; optimizing the system of training a foreign language teacher as a specialist in multilingualism for different levels of education; broadening the training of foreign language for specific purposes; promoting student exchange programs; expanding teacher internship programs in countries of the language taught; developing

new curricula for early language learning, bilingual education and others [1, p. 21].

Therefore, to implement the idea of the state program of foreign language education development to train highly developed, competent and competitive engineering specialists in the global labor market it is essential:

- continue to improve the system of foreign language education management in all subdivisions of engineering university. It is recommended for this purpose for an engineering higher educational institution to develop a carefully thought-out, taking into consideration the specificity of the engineering educational system, concept of foreign language training. The approach includes the creation of university own innovative and educational programs, forming an educational environment of a fundamentally new type for foreign language learning. The main content directions of this innovative educational program are to stimulate the growth of scientific and educational potential of linguistic and related sciences in a single information space, the creation and modernization of modern quality management systems, new educational programs and teaching technology, integration of education, science and innovation activities;

- to carry out differentiation and individualization of linguistic education in the implementation of state educational standards on the basis of qualitative and quantitative assessment of learning outcomes. It is important to create a quality control system for foreign language education, which would be an effective and reliable tool to improve the quality of education. For this purpose, to actively use the system of international state and foreign language tests; to develop a system of tasks stimulating students' independent work.

- to organize continuous training for international foreign language certification exams for engineering students, undergraduate and graduate students, as well as teachers, throughout the academic year.

- to create a system of incentives for teachers and students to increase the effectiveness of quality control of foreign language education.

- to improve the academic and professional preparation of the teaching staff of the foreign languages departments in the application of modern communication and information technologies in the teaching process and experience of using foreign educational and methodological complexes.

In this context, it is required to solve complex interrelated tasks of stimulating production development, technological modernization, effective functioning of national labor market infrastructure, improvement of qualitative characteristics of employees in connection with new requirements for professional education. Nowadays in the training of an engineering specialist an important role should be given to the development of students' self-education skills, and it should be one of the main tasks in the training process of a highly-demanded specialist for the society. To achieve a fundamental and qualitative breakthrough in the educational complex of society it is necessary to transform it in such a way that not only the individual link, but also the entire system of engineering education in general would be improved. Only under such circumstances the quality of the national educational environment will increase the efficiency of the economy and comply with European standards, which in turn will expedite the process of Ukraine's integration into the European Union.

Список використаних джерел

1. Махінов В. М. Іншомовна комунікативна компетенція в контексті сучасних соціокультурних проблем фахової підготовки майбутніх вчителів / Віктор Миколайович Махінов // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 17. «Теорія і практика навчання та виховання». – Київ : НПУ, 2011. – Вип. 17. – С. 13–23.
2. A Common European Framework of Reference / Council for Cultural Co-operation, Education Committee. – Strasbourg, 2001.

Л. П. Білявська, викладач, методист вищої категорії

bilyavska@korp.k.ukr.education

Коростишівський педагогічний фаховий коледж імені І. Я. Франка Житомирської обласної ради

БАЯН ТА СПОРІДНЕННІ З НИМ ІНСТРУМЕНТИ В СВІТОВІЙ МУЗИЧНІЙ КУЛЬТУРІ

Історія та розвиток музичного інструмента баяна та споріднені з ним інструменти і їх популярність тісно пов'язані із провідними завданнями музичної педагогіки. Це питання є актуальним, оскільки інтерес до історії та розвитку баяна виникає через гру на ньому різних творів, які покликані надихати людей на зміну і розвиток самих себе. Професійна діяльність викладача гри на музичному інструменті в педагогічному коледжі перед-

бачає декілька напрямків роботи, що становлять собою практичні основи музичного виконавства. Це перш за все знання про музичні інструменти, особливо про баян та споріднені з ним інструменти. Як відомо, музичне виконавство залежить від знань про історію виникнення і особливості баяна та його прототи-типи. Тому аналітична діяльність педагога гри на музичному інструменті є першочерговим чинником не тільки розучування музичного твору, а й знання про розвиток та універсальність баяна.

У баянній літературі є думка про те, що термін «баян» виник від древнеслов'янського слова «баять» – говорити, розповідати. Критерієм тут виступають співучість тембру інструменту та строгість унісонного звучання одночасно взятих голосів однієї висоти в правій клавіатурі. Хоча донедавна у всій баянній літературі панувала інша думка про те, що назва «баян» була запропоновлена баяністом Я. Ф. Орланським Титаренко в 1907 році на честь славнозвісного співця Бояна.

В Україні баян став популярним в другій половині XIX століття. Налагоджується вітчизняне виробництво баяна в Одесі та в Харкові. В 20 роках майстром Самсоновим був виготовлений баян, в якому поєднувалися в лівій клавіатурі і готова система акомпанементу (9 рядів, 200 басів). А в 1929 році майстром Стерліговим був виготовлений баян з перемикачем готових акордів та вибірний звукоряд.

Новим етапом розвитку баяна став 1951 рік. Майстрами Фігановим та Селезньовим по заказу баяніста Ю. Казакова був виготовлений чотириголосий багато тембровий готово-виборний баян. В наступні десятиліття усі конструктивні зміни щодо удосконалення баяна були направлені на покращення його звукових якостей, збільшення діапазону та міні форми інструмента.

Темброва палітра музичних інструментів надзвичайно багата. Однак є один інструмент, який має рідкісну здатність імітації різних тембрів. Він може звучати як флейта, кларнет, фагот і навіть як орган. Цей інструмент називається баян і його по праву можна назвати маленьким оркестром. Баяну, з його вели-

кими художніми можливостями, підвладне багато – від акомпанементу простих народних пісень, до складних шедеврів світової класики. Що користується великою популярністю, він звучить і на великих концертних сценах і є незмінним учасником святкових застіль, недарма баян називають «душею народу».

Варто наголосити на головний чинник, пов'язаний з популярністю баяна, який став основою стихійної професіоналізації музикантів з опосередкованим впливом і на написання оригінальної музики через підвищений запит зі сторони обдарованих виконавців [3].

Ми, музиканти, переконаємося що баян має багатий музично-виразний потенціал, відкриває перед виконавцями великі можливості для творчості. Яскравий звук відрізняється насиченістю, виразністю і мелодійністю. На інструменті можливе виконання красивих романтичних мелодій, а також драматично похмурих музичних творів. Тому методика формування виконавських навичок на баяні передбачає застосування загальних методів, спрямованих на оволодіння музичними виразними засобами:

- методи звукоутворення, звуко ведення;
- методи музично-ритмічної роботи та опрацювання мелізматика;
- методи добору доцільної аплікатури та застосування позиційної гри;
- методи опанування виконавських штрихів;
- методи досягнення віртуозно-технічної вправності за різними видами техніки;
- методи застосування різних видів фактурного викладу музичного матеріалу;
- методи вироблення динаміки та агогіки відповідно до логіки фразування. Поява перших творів великої форми для баяна засвідчили здатність баяна відтворювати музику у типових формах класичного інструменталізму [1].

Зміцнення зв'язку між жанром та інструментом утвердило баянні обробки народних мелодій спорідненого з типовими моделями етно-інструменталізму [2].

Звук на баяні утворюється через коливання язичків в голосових планках під дією повітря, який створює міх і характеризується особливою динамічною пластичністю. На інструменті

можливе виконання найніжнішого прозорого піано і фанфарного форте.

Баян, в силу своєї конструктивної особливості (наявність регістрів), володіє різноманітною тембральною палітрою звуку – від повнозвучного органного, до м'якого і теплового скрипкового. Тремоло на баяні дуже схоже на тремоло скрипки, а динамічний обсяг інструменту створює враження, що грає повний оркестр.

Діапазон баяна досить великий і становить 5 октав, починаючи від «мі» великої октави і закінчуючи «ля» четвертої.

Баян, що представляє досить складну конструкцію, складається з двох основних секцій: лівої і правої, з'єднаних між собою міхом.

Велике Баянне сімейство ділиться на дві групи: звичайні баяни і оркестрові.

Звичайні мають два види, які відрізняються один від одного системами акомпанементу в лівій руці: готова і готово-виборна.

✓ Готова система акомпанементу складається з басів і готових акордів.

✓ Готово-виборна має дві системи: готову і виборну, які змінюються за допомогою спеціального регістра. Виборна система має повний хроматичний звукоряд, що збільшує виконавські можливості інструменту, але в той же час ускладнює техніку гри.

Оркестрові баяни, в силу своєї конструктивної особливості мають клавіатуру тільки з правого боку корпусу, також діляться на два види:

– перший – інструменти відрізняються по звуковисотного діапазону: контрабас, бас, тенор, альт, прима, і пікколо;

– другий – відрізняються за тембром: баян-труба, фагот, Флейта, кларнет.

У кожного інструменту є своя історія, а у баяна є ще й передісторія. Почалася вона в Стародавньому Китаї в 2–3 тисячолітті до нашої ери. Саме там народився інструмент, який є прабатьком сучасного баяна.

Шен – язичковий духовий музичний інструмент, який представляє корпус з приробленими по колу трубочками з бамбука або очерету з мідними язичками всередині.

Губна гармоніка – духовий музичний інструмент, звук в якому добувається за допомогою металевих язичків, що коливаються під дією повітря, вона немає клавіш і є як родовід музичних язичкових інструментів. Поширені назви губної гармоніки – позитва (Львівщина), вусла (Тернопільщина), (сурла(Буковина). Губну гармоніку можна охарактеризувати як компактний кишеньковий музичний інструмент. Губна гармоніка створена Ф. Бушманом в 1821 році.

Гармоніка-співзвучний, клавішний, пневматичний інструмент, від грецького слова походить – співзвучний, стрункий, які почали з'являтися з початку ХХ століття. Свій родовід ведуть від багато ствольних флейт з язичком, що вільно почали з'являтися 3 000 років до н. е. Прототипом відомої нам гармоніки був інструмент сконструйований у 1822 році в Берліні німецьким майстром Ф. Бушманом.

Слід ще згадати популярні музичні інструменти з родини гармоніки, провісників сучасного баяна: концертино, мелодика, бандонеон.

Концертино-популярний представник родини європейських ручних гармонік, язичковий пневматичний музичний інструмент з хроматичним звукорядом без готових акордів. Винайдені в 1-й половині ХІХ століття.

Мелодика-музичний інструмент з родини гармоніки. Невеличкий язичковий клавішно пневматичний музичний інструмент, що має деяку подібність до акордеону і губної гармоніки.

Бандонеон – німецький музичний інструмент, різновид гармоніки. Названий на честь його винахідника Генріха Банда. Бандонеон спочатку використовувався для виконання духовної музики в церквах Німеччини. В кінці ХІХ століття був завезений до Аргентини і ввійшов до складу танго-оркестрів. Саме завдяки бандонеону музика аргентинського танго отримала те пронизливо-щемливе звучання, яке привертає до неї стільки шанувальників.

Отже, зростання популярності музичних інструментів супроводжується постійним його розвитком і вдосконаленням. Таким чином, професійна підготовка викладача музично-виконавського класу має бути спрямована на знання про історію, розвиток, будову баяна та популярних представників родини гармоніки, провісників сучасного баяна і на вироблення аналітичних умінь опанування основних прийомів та методів навчальної роботи з учнями та здобувачами освіти, розучування музичного репертуару, формування виконавських навичок та підготовки до проведення занять гри на музичному інструменті.

Список використаних джерел

1. Іванов С. Гармоніки, баяни, акордеони (Духовні та матеріальні аспекти функціонування в музичній культурі України ХІХ–ХХ століття) : навч. посіб. для вищ. навч. закл. мист. і освіти) / С. Іванов. – Суми : СумДПУ ім. А. Макаренка 2002. – 70 с.
2. Кужелев Д. Художні тенденції розвитку академічного баянного виконавства у другій половині ХХ століття : автореф. дис. ... канд. мист. 17.00.01. Теорія і історія культури / Д. Кужелев. – Київ. 2002. – 20 с.
3. Сташевський А. Нариси з історії української музики для баяна : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. мист. і освіти / А. Сташевський. – Луцьк : Поліграф ресурс. 2006. – 152 с.

О. А. Бойко, здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня кафедри освітології та інноваційної педагогіки
st.elena478@gmail.com
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

КЛЮЧОВІ ТРЕНДИ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ У ЗАХІДНІЙ ЄВРОПІ

Європейська рамка кваліфікацій для навчання впродовж життя (EQF) та узгоджені між собою стандарти національних систем вищої освіти в країнах-учасниках ЄС мають схожу логіку та гармонійно доповнюють один одного. Будучи результатом тривалих дискусій фахівців різних професійних галузей, ці міжнародні документи ознаменували важливу віху в процесі поглиблення інтернаціоналізації вищої освіти, хоч очевидно, що в сучасному динамічно змінному суспільстві зміст цих документів має своєчасно оновлюватися. Слід також зауважити, що в

умовах подальшої глобалізації суспільства та зростання мобільності майбутніх фахівців існує актуальна потреба в забезпеченні сумісності систем вищої освіти в різних країнах та водночас різноманітності національних контекстів. У свою чергу, це зумовлює необхідність визначення ключових трендів у розвитку європейської університетської освіти.

Як свідчить аналіз наукової літератури, учені мають різні точки зору на цю проблему. Проаналізуємо деякі з них.

Так, Д. Ель-Азар виокремила такі провідні тренди в розвитку європейської університетської освіти в 2022 році:

1. *«Навчання звідусіль»*. Як пояснює авторка, домінування в останні роки змішаної (гібридної) моделі навчання у вищій школі передбачає не тільки поєднання освітніх процесів в онлайн та офлайн форматах, але й надання його учасникам змоги глибоко занурюватися у вивчення певної проблеми, застосовувати засвоєні в аудиторії теоретичні положення в реальному світі, набувати досвід практичної діяльності. Отже, перший тренд проявляється в переході керування людиною в освітній діяльності від гасла «навчатися будь-де», що забезпечує її гнучкість, до гасла «навчатися звідусіль», що вимагає занурення в цю діяльність та використання різних навчальних засобів.

2. *Заміна традиційних лекцій на активні методи навчання*, що значно підвищує ефективність освітнього процесу. Як нагадує авторка, навчальна інформація в цифровій формі сьогодні є широко доступною й безкоштовною. Тому здобувачі вищої освіти не готові платити за транслявання лектором готових знань.

3. *Забезпечення формування у здобувачів освіти «м'яких» навичок*, що залишаються актуальними в нових реаліях мінливого світу та в невідомих контекстах. Сьогодні вже недопустимо в університетах першочергову увагу приділяти опануванню майбутніми фахівцями конкретних твердих навичок, адже вони швидко застаріють.

4. *Упровадження формувального оцінювання замість іспитів*. Багато абітурієнтів вступає до вищої школи на основі результатів стандартизованих тестів, що визначають рівень сформованості в них певних знань, а не компетентностей. Однак провідні університети починають відмовлятися від проведення такого тестування та переходять до здійснення формувального оцінювання, що ґрунтується на встановленні зворотного зв'язку

із здобувачами освіти та формуванні ними самооцінки для того, щоб вони могли визначити свої подальші кроки для поліпшення власних навчальних досягнень. Отже, формувальне оцінювання заохочує учасників освітнього процесу не тільки оцінювати свої академічні успіхи, а й покращувати (El-Azar, 2022).

Як установлено в дослідженні, І. Бугріка визначив такі 11 ключових трендів розвитку вищої освіти в 2022 році:

1. Різноманітність складу здобувачів вищої освіти й викладачів. Цей тренд передбачає забезпечення високої високої конкурентоспроможності майбутніх фахівців. Крім того, освітяни мають визнати освітню цінність етнічної й расової різноманітності людей і працювати над подоланням бар'єрів, які перешкоджають належній диверсифікації. З огляду на це заклади вищої освіти розширюють можливості отримання освіти для студентів будь-якого походження.

2. Збільшення кількості «нетрадиційних» студентів. Традиційно вважалось, що студенти – це молоді люди віком від 18 до 24 років, які вступають до школи відразу після закінчення середньої школи. Проте в умовах впровадження ідеї про здійснення навчання впродовж з кожним роком збільшується кількість «нетрадиційних» студентів, чий вік значно відрізняється від наведеного вищу періоду. Тому заклади намагаються реалізувати різні моделі допомоги їм, щоб вони могли успішно витримати конкурентну боротьбу під час вступу до університету.

3. Забезпечення поінформованості здобувачів освіти про власне психічне здоров'я. За статистичними даними, сьогодні більшість студентів мають ті чи інші проблеми з психічним здоров'ям (депресія, розлади харчової поведінки, відчуття тривоги, різні види залежності, схильність до самогубства тощо). Наявна проблема змусила університети шукати інноваційні підходи щодо її вирішення, зокрема створювати онлайн-ресурси та творчі програми для підвищення обізнаності майбутніх фахівців про своє психічне здоров'я.

4. Використання штучного інтелекту для навчання. Роль технологій у вищій освіті сьогодні полягає в забезпеченні студентів не лише потрібною інформацією, але й доступу до якісної освіти. Це повинно допомогти людині уникнути обмежень в часі й місці щодо здійснення навчання протягом усього життя. Однією з технологій, що має величезний потенціал для досягнення реалізації цих переваг, є штучний інтелект, що дає змогу

трансформувати методи роботи в освітній царині. Зокрема, очікується, що ця технологія дозволить автоматизувати й оптимізувати різні робочі процеси й особливо найбільш виснажливі та тривалі з них. Уже сьогодні деякі університети використовують штучний інтелект, щоб виконати певні термінові академічні й адміністративні завдання, збільшити кількість студентів, покращити ІТ-процеси й удосконалити освітній процес загалом.

5. *Поширення навчання у форматі онлайн.* Таке навчання дає змогу всім учасникам освітнього процесу працювати без обмежень у часі, відстані чи місця.

6. *Віртуальна реальність для освіти.* Упровадження віртуальної реальності в систему освіти зумовило кардинальні зміни в цій галузі. В останні роки освітній сектор займає друге за кількістю інвестицій у віртуальну реальність. Зокрема, вона забезпечує зростання навчальної мотивації студентів, збільшення ступеня залученості в різні види діяльності, зростання можливостей навчання на власному досвіді, здійснення дослідницького й контекстуального навчання.

7. *Приділення більшої уваги зменшенню розриву між необхідним та наявним рівнем сформованості професійної компетентності майбутніх фахівців.* У процесі розвитку технологій відбувається модернізація освітніх систем на основі врахування впливу цифрових технологій на обрану студентами професію, забезпечується формування в них знань, навичок і компетентностей, затребуваних на відповідному ринку праці. У зв'язку з тим здійснюється систематичний перегляд арсеналу та змісту навчальних планів, освітніх програм, навчальних курсів, щоб майбутні фахівці були конкурентоспроможними на ринку праці. При цьому провідне місце серед різних підходів до організації навчання у вищій школі займає компетентнісний підхід.

8. *Розвиток масового відкритого онлайн-курсу (МООС).* Ідеться про відкриті онлайн-курси, створені для великої кількості учасників, які доступні в будь-який час для всіх бажаючих на безкоштовній основі чи за мінімальну оплату. МООС створила міцну інформаційну основу для освітнього сектору. Зокрема, на базі МООС сьогодні навчаються понад 110 мільйонів здобувачів з різних країн, за винятком КНР.

9. *Зменшення в університетах кількості іноземних студентів.* Загалом на тлі багаторічного збільшення кількості іноземних абітурієнтів в останні роки в університетах спостерігається

певна негативна динаміка. Це відбулося насамперед через спалах пандемії Covid 19, збільшення плати за навчання та загальну нестабільність у світі.

10. *Зміна способів здійснення фандрайзингової кампанії в університетах.* Зокрема, багато спонсорів сьогодні відмовляються від пожертвувань, але небагато є таких, які готові збільшувати свої пожертви.

11. *Зростання потреби в пошуках альтернативних варіантів фінансування.* Сьогодні фінансування багатьох університетів значно скоротилось, тому вони мають шукати альтернативні способи для фінансування (Bouchrika, 2022).

За висновками А. Вайскоппель, ключовими трендами у розвитку європейської університетської освіти є такі:

1. Забезпечення розвитку здобувачів цієї освіти як активних і відповідальних громадян, здатних критично мислити та готових навчатися продовж усього життя.

2. Надання студентоцентрованого характеру освітньому процесу.

3. Визначення відданості навчанню й викладанню як невід'ємної складової місії та стратегії університету.

4. Сприяння керівництвом закладу освіти активному розвитку в ньому процесів навчання й викладання.

5. Навчання і викладання здійснюються як колегіальний процес, що характеризується співпрацею його учасників як усередині університету, так і між університетом та суспільством.

6. Реалізація тісного зв'язку в університеті між навчанням, викладанням та проведенням наукових досліджень, що дає змогу цим процесам збагачувати один одного.

7. Активне вивчення університетською спільнотою різноманітних підходів до навчання й викладання, прояв її представниками поваги до розмаїття студентів, стейкхолдерів та навчальних дисциплін.

8. Викладання, будучи ядром академічної практики, високо цінується як професійна й водночас як наукова діяльність.

9. Необхідність наявності значних ресурсів і відповідних структур для підтримування й забезпечення вдосконалення навчання й викладання.

10. Удосконалення цих процесів в університетах знаходиться в зоні спільної відповідальності його співробітників та

студентів та виступає рушієм інституційного забезпечення якості освіти (Вайскоппель, 2022).

Отже, сьогодні на світовій освітній арені з'являються нові соціальні, дидактичні, технологічні й фінансові тренди. Університети, які хочуть залишитися конкурентоспроможними на цій арені, мають орієнтуватися у своїй діяльності на вказані тренди.

Список використаних джерел

1. Bouchrika I. (2022). 11 Top Trends in Higher Education: 2021/2022 Data, Insights & Predictions. Retrieved from <https://research.com/education/trends-in-higher-education>.
2. El-Azar D. (2022). 4 trends that will shape the future of higher education. Retrieved from <https://www.weforum.org/agenda/2022/02/four-trends-that-will-shape-the-future-of-higher-education>.
3. Вайскоппель А. (2022). 5 трендів вищої освіти у Європі. Retrieved from http://gohigher.org/5_trendiv_vyshchoi_ospity_u_yevropi.

Н. О. Бондаренко, викладач вищої категорії

Відокремлений структурний підрозділ «Оріхівський коледж Таєрйиського державного агротехнологічного університету»

ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ – УМОВА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

У статті розкрито актуальність впровадження інноваційних педагогічних технологій, підкреслено мету, завдання та очікувані результати, наведено обґрунтування переваг використання інноваційних технологій навчання, створення ефективної системи навчання студентів, роль управлінської діяльності, результативність взаємодії педагогічного колективу та студентів.

Сучасний етап модернізації системи освіти, нові освітні стандарти вимагають впровадження та використання інноваційних педагогічних технологій в навчально-виховному процесі. Завдяки їх використанню відбуваються суттєві зміни у змісті, формах і методах навчання, виховання та управління педагогічним процесом.

Основу і зміст інноваційних освітніх процесів становить інноваційна діяльність, сутність якої полягає в оновленні педагогічного процесу.

Перед керівництвом закладів постає необхідність планування управлінської діяльності щодо вивчення та поширення інновацій.

Мета впровадження інноваційних технологій в навчальних закладах полягає у:

1. Визначенні переваги інноваційного навчання над традиційним.

2. Створення умов для неперервної освіти та самоосвіти учасників навчально-виховного процесу.

3. Вивченні та впровадженні сучасних технологій в навчально-виховний процес через творчу взаємодію викладачів та студентів, батьків, адміністрації.

4. Оновлення матеріально-технічної бази.

Традиційна формула освітнього процесу «знання – вміння – навички» вже не спрацьовує повною мірою. Інформаційне суспільство вимагає від людини набуття здатності та вмінь самостійно здобувати і нестандартно використовувати знання, опанувати інформаційні технології їх пошуку, осмислення, поглиблення та застосування, які стають органічною потребою кожної людини. Цьому активно сприяє й сучасна система неперервної освіти, складовою якої є дистанційна форма організації навчання, яке здійснюється на основі сучасних педагогічних, інформаційних та телекомунікаційних технологій. Вона почала набувати значного розвитку протягом останнього десятиріччя і є найбільш ефективною при розв'язанні багатьох проблем. Використання дистанційних форм навчання є дієвою підтримкою навчального процесу.

Завдання, які постають в процесі впровадження інноваційних технологій:

1. Планування управлінської діяльності.

2. Обґрунтування необхідності їх впровадження.

3. Виявлення рівня готовності педагогів до інноваційної діяльності.

4. Підвищення рівня теоретичних і практичних знань у сфері нововведень шляхом різноманітних методів, форм та технологій роботи.

5. Забезпечення психологічного супроводу інноваційної педдіяльності.

6. Підвищення результативності роботи педагогів та рівня навчальних досягнень студентів, поширення досвіду роботи.

Очікувані результати:

1. Побудова інноваційного навчально-виховного процесу.

2. Ефективність і результативність впровадження інновацій.

3. Підвищення рівня науково-методичної компетентності та інноваційної грамотності педагогів шляхом освіти та самоосвіти.

4. Високий рівень досягнень педагогів та мотивації студентів до навчання.

5. Систематичне використання сучасних технічних засобів.

Таким чином, інноваційний процес в закладах освіти має певну структуру:

1. Діяльнісна – сукупність компонентів: мотиви - ціль-завдання-форми-методи-результати;

2. Суб'єктивна – включає діяльність всіх суб'єктів комплексу: директора, заступників, студентів, педагогів, батьків; відображають характер стосунків між суб'єктами комплексу.

3. Змістовна – передбачає вивчення засвоєння нововведень в навчання, виховання; організації навчально-виховного процесу, управлінні закладом.

4. Управлінська – передбачає взаємодію чотирьох видів управлінських дій: планування – організація навчальної діяльності – керівництво – контроль.

Застосування в освіті сучасних інноваційно-педагогічних технологій дозволяє створити ефективну систему навчання студентів, яка: сприяє активізації пізнавальної діяльності, мотивації до навчання, високій результативності; забезпечує вільний вибір; створює ситуацію успіху; забезпечує психологічний комфорт; розвиває в учнів креативне та критичне мислення, творчі та інтелектуальні здібності; сприяє формуванню, висловленню власної думки та індивідуалізації навчальної діяльності; формує навички само та взаємоконтролю, вміння передбачати та прогнозувати результати; поєднує теоретичні і практичні знання; дозволяє ефективно використовувати додаткову літературу, технічні засоби навчання.

В процесі інноваційної діяльності постає проблема підтримки педагогів у професійному зростанні. Тому слід виділити найбільш дієві способи:

- власний приклад творчої діяльності адміністрації закладів;
- освіта і консультування;
- заохочення, спонукання, переконання;
- своєчасна допомога та підтримка;
- оприлюднення результатів педагогічної діяльності;
- залучення до участі у розробленні планів;

– забезпечення сучасними мультимедійними засобами навчання.

Отже, завдяки інноваційним процесам у закладах створюються комфортні умови для навчання, розвитку та виховання молодого покоління, освоюються нові сучасні технології, методи і форми роботи, підвищується рівень професійної компетентності педагогів, оволодіння ними ІКТ – технологіями. Результатом інноваційної діяльності є підвищення в студентів інтересу до навчання, рівня їх компетентностей з предметів, участі в творчих та інтелектуальних конкурсах. Педагоги поширюють власні досвіди роботи шляхом участі в професійних конкурсах, виставках, висвітлюють власні наробітки у фахових журналах. З метою обміну досвідом педагоги створюють власні сайти, блоги. Значно підвищується рівень співпраці батьків та школи у вирішенні проблем навчання та виховання підростаючого покоління.

Список використаних джерел

1. Даниленко Л. І. Модернізація змісту, форм і методів управлінської діяльності директора загальноосвітньої школи. – Київ, 1998.
2. Радул В. В. Соціальна зрілість особистості вчителя: фактори формування / В. В. Радул. – Київ : Вища шк., 2008. – 240 с.
3. Кочевой. Впровадження нових інформаційних технологій навчання. // Доп. учасників V Всеукр. наук.-метод. конф. – Запоріжжя : ЗДІА, 2005 р.
4. Закон України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» // Урядовий кур'єр. 2007. – № 6.
5. Полат Е. С. Современные педагогические и информационные технологии в системе образования : учеб. пособие для студентов высших учебных заведений / Е. С. Полат, М. Ю. Бухаркина. – Москва : Академия, 2007.

Д. Е. Боярський, директор

boyarskidm86@gmail.com

Рокитненська гімназія з дошкільним структурним підрозділом виконавчого комітету Омельницької сільської ради Кременчуцького району Полтавської області

НАПРЯМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПОЗАШКІЛЬНОЇ РОБОТИ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Закон України «Про позашкільну освіту» (2000, у редакції ввід 2021 р.) дає нам можливість оперувати такими термінами:

позашкільна освіта – сукупність знань, умінь та навичок, що здобувають вихованці, учні і слухачі в закладах позашкільної освіти, інших суб'єктах освітньої діяльності за програмами позашкільної освіти;

система позашкільної освіти – освітня підсистема, що включає державні, комунальні, приватні заклади позашкільної освіти; інші заклади освіти як центри позашкільної освіти (заклади загальної середньої освіти незалежно від підпорядкування, типів і форм власності, в тому числі школи соціальної реабілітації, міжшкільні навчально-виробничі комбінати, заклади професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої); гуртки, секції, клуби, культурно-освітні, спортивно-оздоровчі, науково-пошукові об'єднання на базі закладів загальної середньої освіти, навчально-виробничих комбінатів, закладів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої; клуби та об'єднання за місцем проживання незалежно від підпорядкування, типів і форм власності; культурно-освітні, фізкультурно-оздоровчі, спортивні та інші заклади освіти, установи; фонди, асоціації, діяльність яких пов'язана із функціонуванням позашкільної освіти; відповідні органи управління позашкільною освітою і науково-методичні установи; інші суб'єкти освітньої діяльності, що надають освітні послуги у системі позашкільної освіти.

Оскільки позашкільна освіта є невід'ємним складником системи освіти, визначеної Конституцією України, законами України «Про освіту», «Про позашкільну освіту», і спрямована на розвиток здібностей дітей та молоді у сфері освіти, науки, культури, фізичної культури і спорту, технічної та іншої творчості, здобуття ними первинних професійних знань, вмінь і навичок, необхідних для їх соціалізації, подальшої самореалізації та/або професійної діяльності, так і позашкільна робота у закладах загальної середньої освіти є важливим складником цілісного освітнього процесу.

На підставі аналізу праць науковців (Н. Бабцева, М. Вайновська, С. Грипич, Л. Ковальчук, С. Мазуренко, М. Омельченко, О. Слобода, О. Петрович та ін.) можемо виокремити такі принципи організації позашкільної роботи у закладах загальної середньої освіти (рис. 1):

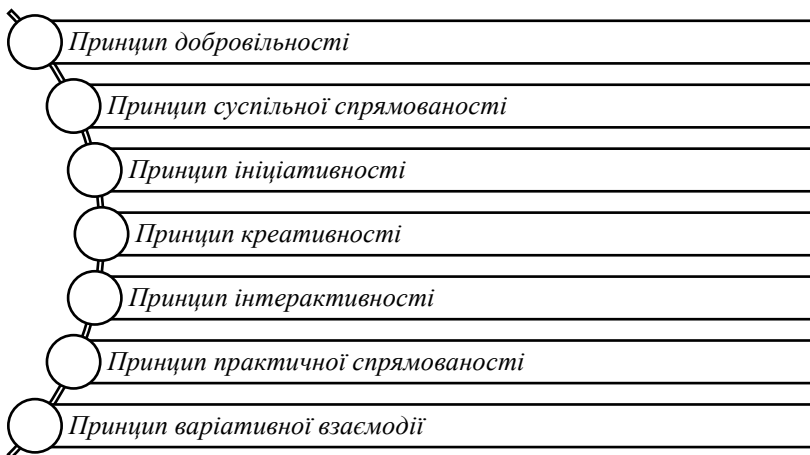

Рисунок 1 – Принципи організації позашкільної роботи у закладах загальної середньої освіти

- ✓ *Принцип добровільності* (добровільна участь учнів позашкільній роботі);
- ✓ *Принцип суспільної спрямованості* (організація суспільно-корисної та суспільно-значущої діяльності учнів);
- ✓ *Принцип ініціативності* (ініціатива і самодіяльність учнів);
- ✓ *Принцип креативності* (розвиток винахідливості, дитячої технічної, художньої творчості);
- ✓ *Принцип інтерактивності* (інтерактивна діяльність учнів та учителів);
- ✓ *Принцип практичної спрямованості* (спрямований на набуття учнями необхідних практичних навичок та життєвих компетентностей);
- ✓ *Принцип варіативної взаємодії* (взаємодія різних форм і видів позашкільної роботи).

Практика доводить, що позашкільна робота у закладах загальної середньої освіти – це вид різноманітної добровільної навчальної діяльності учнів, яка здійснюється на основі як програмного так і позапрограмного матеріалу під керівництвом вчителя з метою розширення та задоволення їх здібностей, нахилів, пізнавальних інтересів. Ця робота має велике значення в освітньому процесі сучасної школи, адже сприяє розширенню знань,

набутих на уроках з різних предметів, їх конкретизації, формує вміння і навички практичного характеру, викликає інтерес до нового матеріалу, розвиває самостійне мислення, розширює межі виховного впливу на учнів.

Цілком погоджуємося із науковцями, що позашкільна робота з учнями має великі можливості для успішної реалізації соціально-педагогічних моделей діяльності, що сприяє накопиченню учнями досвіду громадянської поведінки, забезпечення духовного і творчого розвитку, свідомого вибору професії, соціалізації особистості (Мазуренко, Омельченко, 2019).

Вочевидь, успішний розвиток сучасного учня відбуватиметься у поєднанні освітнього процесу в школі та різних напрямів позашкільної роботи (рис. 2).

Рисунок 2 – Напрями організації позашкільної роботи у закладах загальної середньої освіти

Список використаних джерел

1. Бабцева Н. Позакласна робота як умова формування ключових компетенцій учнів. Німецька мова в школі. 2009. № 10. С. 13–14.
2. Вайновська М. К. Формування творчої особистості підлітка в навчально-виховному процесі : дис. ... канд. пед. наук. Запоріжжя, 2004. 214 с.
3. Закон України «Про позашкільну освіту». – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14#Text>.
4. Мазуренко С. Г., Омельченко М. П. Методика та організація позакласної роботи при вивченні технологічного профілю. Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. Вип. 2(158). Серія: Педагогічні науки. 2019. С. 153–158.

5. Організація позакласної роботи в сучасному навчальному закладі як інноватика в освітньому просторі: реком. список л-ри / уклад: С. Грипич, О. Слобода, Л. Ковальчук. Рівне : РДГУ, 2014. 15 с.
6. Петрович О. Б. Сучасні організаційні форми позакласної роботи з літературно обдарованими учнями. Освіта та розвиток обдарованої особистості. 2014. № 1. С. 32–35.

І. І. Булах, викладач вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист

bulah.ira123@gmail.com

Відокремлений структурний підрозділ, Уманський фаховий коледж технологій та бізнесу Уманського національного університету садівництва

ОНЛАЙН-ОСВІТА: ПЕРЕШКОДИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

24 лютого 2022 року росія розв'язала повномасштабну війну проти України, тому Верховною Радою України був введений воєнний стан через пряме повномасштабне вторгнення росії на територію України. Війна внесла суттєві корективи до емоційного стану українців через воєнний стрес, за час бойових дій на території України індекс емоційного напруження значно підвищився [1]. Війна завжди завдає серйозні негативні наслідки всім сферам, в тому числі і освіті. Через бомбардування агресорами зруйнована велика кількість закладів освіти, подекуди цілі регіони не мають змоги відновити навчання навіть у дистанційному режимі. Освітній процес перейшов у режим воєнного стану.

Через велику кількість зруйнованих закладів освіти та неможливість продовження навчання учасники освітнього процесу змушені адаптуватися до нових умов. Визначено, що основними завданнями Міністерства освіти і науки України, а також керівників і директорів навчальних закладів є розробка практичних рекомендацій та організація дистанційного чи індивідуального навчання без порушення календарних планів і обсягів навчального матеріалу.

Доведено, що на даний час для України важливим є міжнародна підтримка, яка проявляється у забезпеченні українських школярів та студентів доступом до необхідних ресурсів з метою продовження навчального процесу як дистанційно в українських закладах освіти, так і за рахунок створення окремих класів та

груп для продовження навчання в зарубіжних закладах освіти. Розглянуто основні проблеми в організації дистанційного навчання як для викладачів, педагогів, так і для учнів і студентів. Визначено, що в умовах воєнного стану освітні, навчальні програми та навчальний план рекомендується виконувати, ущільнюючи навчальний матеріал, організовуючи самостійну навчальну діяльність учнів та студентів, проводячи додаткові консультації з використанням технологій дистанційного навчання тощо.

Стрес, викликаний війною, відрізняється від повсякденного, оскільки, здебільшого він перевищує нашу здатність адаптуватися та змінюватися [2]. Війна – процес тривалий та напружений. Як стресовий фактор, який не може бути усунений в короткі терміни, він продовжує впливати фізично, морально, психологічно і психічно, тобто мова йде про хронічний стрес [3; 4]. Війна належить до надзвичайно важких стресових факторів, що може призводити до тривожно-депресивних розладів, когнітивних, поведінкових, емоційних дисфункцій [4].

Указом Президента України № 64/2022 від 24 лютого 2022 року з 05 години 30 хвилин 24 лютого 2022 року по всій території України було введено воєнний стан у зв'язку з триваючою широкомасштабною збройною агресією росії проти України. Правовий режим воєнного стану передбачає відповідні правові заходи, інструменти, обмеження задля забезпечення оборони, територіальної цілісності та незалежності країни. Так, варто звернути увагу, що відповідно до п. 3 цього указу у зв'язку із введенням в Україні воєнного стану тимчасово, на період дії правового режиму воєнного стану, можуть обмежуватися конституційні права і свободи людини і громадянина, передбачені статтями 30–34, 38, 39, 41–44, 53 Конституції України, а також вводиться тимчасові обмеження прав і законних інтересів юридичних осіб в межах та обсязі, що необхідні для забезпечення можливості запровадження та здійснення заходів правового режиму воєнного стану, які передбачені частиною першою статті 8 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» [1].

З огляду на наявну загрозу життю і здоров'ю учасників освітнього процесу внаслідок збройної агресії російської федерації та оголошення в Україні воєнного стану, Міністерством освіти і науки України 25 лютого 2022 року направлено листа керівни-

кам департаментів (управління) освіти і науки обласних, Київської міської державних адміністрацій і керівникам закладів професійної, фахової передвищої та вищої освіти з рекомендацією щодо припинення освітнього процесу в усіх закладах освіти та оголошення канікул на два тижні [3, с. 17]. В подальшому було прийнято наказ № 235 від 07.03.2022 року «Про деякі питання організації роботи закладів фахової передвищої, вищої освіти на час воєнного стану». На виконання п. ч. 3 ст. 34 Закону України «Про вищу освіту» та за приписами цього наказу саме керівник ЗВО відповідає за результати діяльності ЗВО перед МОН, та здійснює безпосереднє управління діяльністю закладу освіти [4, с. 41].

З початком бойових дій на території була призупинена освітня діяльність в усіх закладах освіти України, однак з 14 березня 2022 року відновились заняття зі здобувачами освіти у дистанційному форматі, в тому числі і в ВСП Уманський фаховий коледж технологій та бізнесу УНУС.

Відповідно до ч. 1 зазначеного наказу на керівників ЗВО було покладені обов'язки забезпечувати вжиття заходів щодо забезпечення захисту учасників освітнього процесу, працівників і майна закладів освіти; здійснити у разі потреби евакуації учасників освітнього процесу та працівників до безпечного місця; забезпечити особливі умови навчання (встановлення індивідуального графіка навчання, надання академічної відпустки тощо) для тих здобувачів освіти, які перебувають в лавах ЗСУ або у підрозділах територіальної оборони, займаються волонтерською діяльністю; внести зміни до затвердженого ЗВО графіка освітнього процесу з урахуванням поточних змін.

У пункті 3 ч. 1 вказаного наказу порушено низку питань щодо організації освітнього процесу перед ЗВО, які не перебувають у зонах проведення активних бойових дій або в безпосередній близькості від них (Вінницька, Волинська, Івано-Франківська, Закарпатська, Львівська, Рівненська, Тернопільська, Хмельницька, Чернівецька області) щодо додаткових освітніх викликів в умовах воєнного стану. Так, на ЗВО покладено обов'язки стосовно: прийому та забезпечення евакуйованих здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних і педагогічних працівників, персоналу та членів їх сімей з інших ЗВО, які цього потребують; наявних можливостей ЗВО (передусім, елект-

ронних: освітні платформи, ІМ5-системи, апаратні комплекси, серверні потужності тощо) для відновлення освітнього процесу для своїх та евакуйованих учасників освітнього процесу у змішаній (очно-дистанційній) або дистанційній формі; проведення електронної реєстрації заяв від учасників освітнього процесу та персоналу ЗВО, які можуть евакуюватись до цих закладів; прийому адміністрацій інших ЗВО, які цього потребують, та забезпечення спільного адміністрування освітнього процесу; проведення аналізу, за якими освітніми програмами, спеціальностями, галузями знань можливе поєднання освітнього процесу різних ЗВО; забезпечення роботи адміністрацій евакуйованих ЗВО при організації освітнього процесу в такому форматі [4, с. 11].

Крім того, після завершення канікул МОН рекомендувало закладам освіти розпочати освітній процес у залежності від безпекової ситуації в регіонах, де ситуація дозволяє розпочати освітній процес у дистанційному чи змішаному форматі, з урахуванням попередніх рекомендацій щодо організації освітнього процесу.

Впровадження та активний розвиток інформаційних технологій у всі сфери стало невід'ємною складовою нашого життя. Це дає можливість повноцінно (наскільки це можливо) продовжувати приймати участь у суспільних відносинах під час таких викликів, як війна (введення воєнного стану).

Введення воєнного стану на території України 24 лютого 2022 року через військову агресію росії проти України значною мірою вплинуло на всі процеси, які відбувалися як в середині країни, так і за її межами. Повномасштабне вторгнення агресора вплинуло на всі сфери нашого життя, в тому числі на цивільні та освітні правовідносини, зокрема, отримання освіти всіх рівнів у відповідних закладах освіти.

Важливо зазначити, що досвід віддаленої роботи під час поширення коронавірусної хвороби, який ми отримували останні роки, став в нагоді і при введенні воєнного стану. Адже, не сам факт введення воєнного стану заважає надавати повноцінні освітні послуги офлайн, а фактична обстановка в населених пунктах. Мільйони школярів, здобувачів вищої освіти, викладачів опинилися в окупації, під обстрілами чи вимушені виїхали зі своїх домівок. Разом з тим, всі ми маємо за мету надати

доступ до якісної освіти. Єдиним можливим варіантом стало навчання онлайн (дистанційно). І тут важливим є все: і доступ здобувача освіти до гаджета, який би надав можливість навчатися; і подача матеріалу викладачами в зрозумілій та простій формі, яка б супроводжувалася поданим переліком рекомендованих до ознайомлення джерел в електронному вигляді; і доступ до Інтернету... [3, с. 42].

Звичайно, як і будь-який процес, перехід закладів освіти лише на дистанційну форму, має не лише позитивні риси, а й негативні. До позитиву, зокрема, відносять: «можливість здобувачів освіти поєднувати ресурси міжнародних освітніх платформ із контентом власних розробок, що сприяє розвитку власного ІТ-потенціалу; виникнення необхідності зміни кваліфікаційних вимог до професорсько-викладацького складу (викладачі починають застосовувати цифрові технології, онлайн-курси); швидке реагування на зміни на ринку праці; створення електронних бібліотечних ресурсів усіх вищих навчальних закладів світу, доступність навчальних матеріалів найкращих викладачів для всіх, хто навчається, шляхом розміщення їх на хмарних сервісах; впровадження інноваційних методів навчання» [2].

До негативних рис, або точніше, наслідків, ще за часів COVID-19 відносили те, що відбувається нехтування соціальним елементом. Зокрема, відсутність особистісного спілкування здобувачів освіти між собою та з викладачем, спілкування лише у мережі спричиняє накопичення негативних емоцій, замкнутість, відсутність комунікаційних здібностей тощо.

Враховуючи те, що вчителі (викладачі) становлять основу освітнього угруповання незалежно від того, чи то традиційне навчання, чи он-лайн, сучасна освіта вимагає, щоби вчителі не лише приймали технології, але й використовували їх інноваційним чином. Отже, викладач повинен використовувати не лише сучасні засоби навчання, але й не забувати про перевірені часом методи, враховуючи соціальні, фізичні та психологічні особливості кожного учня [3, с. 15].

Державна служба якості освіти України вірно зазначає, що воєнний час є надзвичайно складним для нас усіх, а діти потерпають від неї найбільше. У цих обставинах школа може стати своєрідним осередком, що об'єднуватиме учнів та вчителів як

громади, так і дітей та педагогів, які вимушені були покинути свої домівки [2].

Вважаю, що те саме можна сказати й про здобувачів вищої та професійно-технічної освіти, адже здобувачі вищої освіти та їх викладачі є своєрідними об'єднаннями, які підтримують один одного, допомагають, мають можливість не лише навчатися і навчати, але й формувати своєрідні професійні осередки. В умовах воєнного стану, коли навчання проходить дистанційно, викладач повинен ще більше уваги приділяти спілкуванню із здобувачами вищої освіти, звертати увагу на їх психічний стан, уточнювати щодо можливості підготовки до занять тощо, проводити додаткові консультації тощо за умови, якщо здобувач не мав можливості приймати участь у навчальному процесі з всією групою. І тут незамінним є процес цифровізації, який не стоїть на місці [4, с. 21].

З огляду на зазначене варто підсумувати, що у зв'язку з введенням воєнного стану, оголошеними вимушеними канікулами, режимом дистанційного навчання, динамічними змінами чинного законодавства, впливом надзвичайних ситуацій, цифровою трансформацією, система вищої освіти в Україні зазнала змін та трансформації. Постало багато важливих питань щодо реалізації як освітніх, так і трудових прав науково-педагогічних працівників, зокрема щодо оплати праці, оформлення трудових відносин, вимушених відпусток (серед інших – без збереження заробітної плати), що потребують постійного моніторингу, дослідження, тлумачення та впровадження.

Список використаних джерел

1. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України № 64/2022 від 24 лютого 2022 року. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397> (дата звернення: 10.08.2022).
2. Конституція України : Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 10.08.2022).
3. Сергій Шкарлет: Всім закладам освіти рекомендовано припинити освітній процес та оголосити канікули на два тижні. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/sergij-shkarlet-vsime-zakladam-osviti-rekomendovano-vsim-pripiniti-osvitnij-proces-ta-ogolositi-kanikuli-na-dva-tizhni> (дата звернення: 10.08.2022).

4. Про вищу освіту : Закон України від 01 липня 2014 р. № 1556-VII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 10.08.2022).

К. О. Вітчінкіна, здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, спеціальність 015 Професійна освіта, викладачка
vikaltd@163.com
Коледж міжнародної освіти, Уханьський технологічний університет, Китай

РЕАЛІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ ЧЕРЕЗ ДОСЛІДЖЕННЯ У КОНТЕСТІ РОН НА МІЖНАРОДНИХ ОСВІТНІХ ПРОГРАМАХ З ПІДГОТОВКИ ГРАФІЧНИХ ДИЗАЙНЕРІВ У ЗВО КНР

Нові можливості для створення графіки, взаємодії з користувачем, нові можливості дизайнерських досліджень, а також для співпраці в різних дисциплінах демонструють, що технології, методи проєктування та творчі можливості розширилися та змінилися, що й зазначено у Маніфесті з дизайнерської освіти.[6] Дизайнерське мислення повинно бути невід'ємною частиною дизайнерської освіти та практики через дослідження. Роль викладача дизайну при цьому переходить від постачальника знань до посередника, який надихає та полегшує орієнтацію на більш змістовну практику. Освіта в галузі дизайну має навчати методам дослідження для того, щоб майбутні фахівці мали змогу самостійно визначати проєктні завдання та вирішувати їх [5.] Дослідження виступає рушієм дизайнерського проєкту, воно допомагає обрати відповідний напрям і сфокусуватися, а також дуже впливає на якість результатів [1].

До питань ресурсно-орієнтовного навчання зветалися такі науковці, як В. Балюк, М. М. Берхіту, М. Н. Ікдамі, В.В. Какісіна, К. Латупейрісса, К. Сангур, Со Уїнг Мей, Д. Румантахлату, Чін Нгаї Ін.

Теоретично обґрунтування дизайнерського дослідження у графічному дизайні розглядали Х. Дабберлі, Г. Емброуз, Н. Леонард, Ш. Х. Поггенпол.

Але дещо не достатньо розглянуто приклади практичної реалізації навчання через дослідження майбутніх фахівців із графічного дизайну.

Мета статі – розглянути саме приклад практичної реалізації даного навчання через дослідження означених фахівців.

Прикладом такої практичної реалізації навчання через дослідження може бути передовий міжнародний досвід, адаптацію якого до національного освітнього середовища можна побачити на прикладі міжнародних освітніх програм. У КНР накопичено багатий досвід реалізації таких програм, також й стосовно фахівців з графічного дизайну.

Для більш детального аналізу можна звернутися до міжнародної програми Уханського технологічного університету (КНР) та Університету Уельсу Трініті Сент Девід (Великобританія).

Для 6 (бакалаврського) освітнього рівня стосовно Системі управління кредитами та кваліфікаціями (SCQF), зазначено, що здобувач повинен виконувати такі практичні дії, як використовувати та там де це потрібно проводити відповідні дослідження та розробки для обґрунтування дій [3].

Дослідницька робота та дослідницькі завдання на міжнародній програмі Уханського технологічного університету та Університету Уельсу Трініті Сент Девід є обов'язковими з кожного проєкту. Так, заявлені такі програмні результати навчання, як формулювати і синтезувати свої знання, розуміння і навички ефективними способами в контексті творчої практики, працевлаштування, подальшого навчання, досліджень і самореалізації (стосовно усіх модулів освітньої програми), а також використовувати як конвергентне, так і дивергентне мислення в процесах дослідження, спостереження, умоглядного дослідження [8]. Дослідницькі навички також є одним з критеріїв оцінювання, також у критеріях оцінки заявлено, що робота здобувача повинна бути обґрунтована і підкріплена науковим матеріалом, який має відношення до поставленого завдання, здобувач повинен надати докази свого дослідження, використовуючи відповідну систему посилянь.

Х. Дабберлі зауважує, що акцент на дослідженні дизайну в провідних ЗВО є позитивною тенденцією. Дослідження повинно бути спрямовано на пошук інформації в залежності від практичних завдань. Дослідження має бути більше, ніж спостереженням. Потрібно залучення різних джерел інформації, різних типів платформ [2].

Під час навчання на міжнародній програмі Уханського технологічного університету та Університету Уельсу Трініті Сент

Девід велика увага приділяється дослідженню та аналізу аналогів. Але до недавнього часу основним джерелом пошуку матеріалу для дизайнерського дослідження були бібліотеки, наразі ж онлайн-джерела стали більш вживані та різноманітні. Так, наприклад, для пошуку наукових статей застосовуються пошукові ресурси, такі, як Bing, Baidu. Для пошуку та аналізу робіт провідних дизайнерів використовуються соціальні мережі, такі як Little Red Book, Pixiv. Велику роль у дизайнерському дослідженні та проєктах відіграють фотобанки, які дозволяють знаходити стокові фото. Прикладом такого ресурсу може бути ресурс Freerik.

Оскільки в процесі роботи над проєктом студенти використовують різні технічні засоби, такі як, персональні комп'ютери, графічні планшети, iPad, різні програми, то актуальності набуває пошук та використання учбових відео, на таких платформах, як Bili Bili, Douying.

Усі ці інструменти дозволяють студентам проводити дослідження при роботі над навчальним проєктом.

На думку М. Н. Ікдамі, створення часової шкали та дотримання її є важливим у реалізації ресурсно-орієнтовного навчання. Під час процесу збору інформації студентам слід роздавати підказки, щоб спрямовувати дослідження у вірному напрямку та слідувати заздалегідь встановленим графіком [4].

Стосовно міжнародної програми можна побачити, що умови реалізації навчального процесу дозволяють спрямувати студентів до систематичного проходження циклу ресурсно-орієнтованого навчання. На міжнародній програмі Уханського технологічного університету та Університету Уельсу Трініті Сент Девід розклад початкових занять організовано таким чином, що одному модулю відведено чотири навчальні години в день та 2–3 дні на тиждень, в цілому 8–12 навчальних годин на тиждень. Що дає змогу комбінувати різні форми та методи навчання, а також імітувати роботу у дизайн студії, залучаючи майбутніх фахівців із графічного дизайну виконувати навчальні проєкти під час занять. Також це надає змогу викладачеві вносити корективи до проєктів здобувачів, виправляти недоліки та в цілому контролювати реалізацію навчального проєкту здобувачами на кожному з етапів проєктування й таким чином підвищувати якість навчальних проєктів здобувачів. Це стає можливим через поділ основного проєкту модуля на підпроєкти, стосовно алгоритму

проектування, надаючи здобувачам освіти конкретні кінцеві строки завершення проекту. Що в свою чергу також спонукає майбутніх фахівців із графічного дизайну самостійно планувати свою діяльність, самостійно проводити дослідження.

Звідси, погоджуючись з результатами дослідження М. М. Берхиту, В. В. Какісіна, К. Латупейрісса, К. Сангур, Д. Румантахлату, можна зазначити, що така модель навчання надає досвід навчання пошуку інформації з різних цифрових джерел [7].

Таким чином можна побачити, що ресурсно-орієнтоване навчання має широке застосування під час освітнього процесу фахівців із графічного дизайну за даною міжнародною програмою й сприяє формуванню у майбутніх фахівців із графічного дизайну досвіду дизайнерського дослідження. Досвід реалізації ресурсно-орієнтованого навчання можна застосовувати в освітньому процесі майбутніх фахівців із графічного дизайну у ЗВО України.

Також подальшого дослідження потребує аналіз впливу ресурсно-орієнтованого навчання на формування творчої активності майбутніх фахівців із графічного дизайну.

Список використаних джерел

1. Леонард Н., Емброуз Г. Основи. Графічний дизайн 02: Дизайнерське дослідження / Ніл Леонард, Гевін Емброуз ; пер. з англ. Мельник М., Пугач В. Київ : ArtHuss, 2019. 192 с. (Серія «Креативна кар'єра»). URL: <https://www.arthuss.com.ua/pdf/GDB2-Pages-min.pdf>.
2. Dubberly H. Input for Updating the Icograda Design. Icograda Design Education Manifesto 2011. Villorba Italy, Grafiche Tintoretto, 2011. P. 77–81. URL: https://www.theicod.org/storage/app/media/resources/Icograda%20Documents/IcogradaEducationManifesto_2011.pdf.
3. Guidance Credit and Qualifications Framework (CQFW): level descriptors. Effective from 2018-01-29. Official edition. Welsh Government, 2018. 8 p. URL: <https://gov.wales/sites/default/files/publications/2018-02/level-descriptors.pdf>.
4. Iqdami M.N. Resource Based Learning for Teaching and Learning English in Digital Environments. University of Georgia, USA. P. 127–147. URL: <https://media.neliti.com/media/publications/177341-EN-resource-based-learning-for-teaching-and.pdf>.
5. Icograda Design Education Manifesto 2011. Icograda Design Education Manifesto 2011. Villorba Italy, Grafiche Tintoretto, 2011. P. 8–12. URL: https://www.theicod.org/storage/app/media/resources/Icograda%20Documents/IcogradaEducationManifesto_2011.pdf.

6. Poggenpohl S. H. Communities of Practice. Icograda Design Education Manifesto 2011. Villorba Italy, Grafiche Tintoretto, 2011. P. 112–114. URL: https://www.theicod.org/storage/app/media/resources/Icograda%20Documents/IcogradaEducationManifesto_2011.pdf.
7. Rumahlatu D., Sangur K., Berhithu M.M., Kainama S.Y., Kakisina V. V., Latupeirissa C. Resource based learning design thinking (RBLDT): A learning model to improve students' creative thinking skills, concept gaining, and digital literacy. Cypriot Journal of Educational Science. 2021. Vol. 16(1). P. 287–302. URL: <https://doi.org/10.18844/cjes.v16i1.5528>.
8. University of Wales Trinity St. David – Wuhan University of Technology BA(Hons) Art and Design Programme Document. Effective from 2013-11-01. Official edition. PRC, Hubei province, Wuhan city, 2013. 99 p.

А. П. Горденко, заступник директора з навчальної роботи
gordalla75@ukr.net

ВСП «Технологічно-промисловий фаховий коледж Вінницького національного аграрного університету»

РЕФОРМИ СФЕРИ ОСВІТИ І НАУКИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

23 червня 2022 року Європейська рада ухвалила рішення про надання Україні статусу кандидата на членство в Європейському Союзі. Це історичне рішення відкриває перед Україною широкі можливості та водночас покладає на українську владу додаткові зобов'язання щодо виконання вимог з адаптації законодавства України до права Європейського Союзу та здійснення докорінних політичних, соціально-економічних, правових та інституційних реформ, спрямованих на розбудову розвинутої і сталої демократії та ринкової економіки. Європейська інтеграція – це зближення України з Європейським Союзом як на рівні законів, так і на рівні правил та звичаїв, що існують у суспільстві. Її метою є вступ України до ЄС. Вступ України до ЄС підтримує переважна більшість українців, євроінтеграційний процес є відображенням волі українського народу. Євроінтеграція є пріоритетом української влади. Президент, Уряд та парламент працюють як одна команда, щоб цей процес ішов якомога швидше і поступово Україна перетворилась на розвинену країну з високим рівнем життя.

Євроінтеграція спрямована на практичні речі, які ведуть до покращення життя українців. Безвізовий режим з Європейським Союзом; сучасні Центри надання адміністративних послуг; державні сервіси, які можна отримати без черг онлайн через додаток Дія; дороги, які будуються у відповідності до стандартів ЄС – це перші результати євроінтеграції, здійснені за підтримки Євросоюзу.

Євроінтеграція – не тільки про торгівлю, але й про світогляд. Нетерпимість до корупції (не тільки не брати, але й не давати хабарів), рівність прав і можливостей жінок та чоловіків, повага один до одного, гідність, одні для всіх закони – це теж життя «за європейськими стандартами». Якісні дороги, безпечні продукти, відповідальна влада є похідними від цього.

Шість базових цінностей Європейського Союзу – Повага до людської гідності, Свобода, Демократія, Рівність, Верховенство права, Повага до прав людини – це світоглядні принципи, які є близькими та зрозумілими кожному українцю. Саме вони об'єднують нас з європейцями більше, ніж закони чи міждержавні угоди.

На основі цих принципів проводяться реформи – не для Євросоюзу, як інституції, а для нас самих. Адже всі ми хочемо жити в комфортній та безпечній країні, вільно подорожувати та навчатися, знати, що в державі діють єдині для всіх закони.

Сталий процес поглиблення європейської інтеграції, її функціонального розширення на нові та більш глибокі сфери співробітництва з поступовим залученням постійно зростаючих за інтенсивністю та складністю форм наднаціонального управління не оминає питання освіти та покликаний сприяти формуванню Європейського освітнього простору з залученням як держав-членів ЄС, так і його сусідів.

ЄС визнає, що освіта та професійне навчання є життєво важливими для розвитку сучасного суспільства та економіки. Стратегія розвитку ЄС наголошує на необхідності налагодження співпраці між усіма країнами в цьому напрямі, а також обміну знаннями між ними. Освіта є пріоритетним напрямом для урядів усіх країн-членів ЄС, втім системи освіти в цих країнах дещо різняться.

Сучасний світ вимагає від студентів – майбутніх спеціалістів та їхніх викладачів більше нових знань та навичок, вільного володіння іноземними мовами, досвіду міжкультурного спілку-

вання. Розуміючи все це та визнаючи вищу освіту одним з пріоритетів своєї діяльності у межах співпраці з сусідніми та більш віддаленими країнами, Європейська Комісія розробляє і впроваджує нові та вдосконалені існуючі освітні програми, які дають змогу студентам і науковцям отримувати стипендії та гранти на подальше навчання і проведення досліджень у країнах Європи. Завдяки цьому десятки тисяч викладачів, студентів та науковців щорічно навчаються, працюють та викладають у різних країнах світу в межах міжнародних академічних програм

На сучасному етапі в ЄС відповідно до потреб знанневої економіки активно розвивається Європейський простір вищої освіти, до якого також долучилася Україна. Наша держава має потужну систему вищої освіти, більшість її ЗО внаслідок нагромадження суттєвих недоліків не забезпечують високу якість освітньої підготовки, мають низьку конкурентоспроможність на внутрішньому та зовнішньому ринках вищої освіти. Співпраця з європейськими країнами у сфері освіти сприятиме модернізації ЗО України відповідно до сучасних досягнень вищої школи, потреб суспільства й економіки.

Інтеграція ЗО України в європейський освітній простір посилюється, збільшуються реалізовані проекти, зростає кількість вітчизняних учасників, які беруть участь у міжнародних проєктах і програмах. Водночас наявні певні недопрацювання: частка вітчизняних учасників у програмах співпраці поки що невелика; повільно зростає кількість проєктів, що реалізуються за участю українських ЗВО; до участі в програмі Еразмус+ залучені не всі ЗО.

З огляду на вищевказане очевидно, що українські ЗО на виявляють достатньої активності, наполегливості та організаційної спроможності до інтеграції в ЄПВО. Багато вітчизняних ЗО поки що не мають досвіду налагодження каналів співпраці з потенційними європейськими партнерами, в них недостатньо навиків підготовки проєктних заявок, які відповідали б вимогам конкурсів та були спрямовані на вирішення найбільш актуальних проблем суспільства, наявна проблема низького рівня знань іноземних мов, передусім англійської; недостатня фінансова підтримка участі вітчизняних ЗВО у європейських освітніх проєктах. Це стримує модернізацію ЗО України та підвищення якості підготовки кадрів. Для забезпечення більш активних євроінтеграційних процесів в Україні у сфері освіти необхідна як більш активна роль держави у створенні оптимальних умов і

стимулів міжнародної співпраці ЗО, так і керівництва НЗ. На рівні держави необхідно:

- забезпечити модернізацію механізмів фінансування ВНЗ, суттєво підвищити рівень їхнього фінансового забезпечення, посилити їхню фінансову й адміністративну автономію та у сфері організації й участі в різних формах міжнародної співпраці;

- Міністерство освіти і науки України має більш активно стимулювати участь ЗВО в європейських програмах співпраці, забезпечити організаційну і методичну підтримку вітчизняних ЗО в процесі укладання міжнародних угод, подання запитів на участь у міжнародних освітніх проєктах;

- важливо актуалізувати перелік спеціальностей відповідно до сучасних потреб як вітчизняного, так і міжнародного ринку праці та перспективних напрямків розвитку економіки і суспільства.

На рівні ЗО необхідно:

- забезпечити впровадження новітніх моделей організації навчального процесу і технології навчання, які широко використовуються в освітній практиці європейських університетів;

- забезпечити високий рівень викладання та засвоєння студентами іноземних мов, передусім англійської; поширювати практику викладання дисциплін іноземною мовою;

- проводити тренінги для вчителів і студентів із питань європейської інтеграції та участі в європейських освітніх програмах;

- поширювати практику акредитації вузівських освітніх програм іноземними агентствами, що включені до European Quality Assurance Register (EQAR), що сприятиме підвищенню якості й інтернаціоналізації вищої освіти України;

- поширити в ЗО практику запровадження і реалізації програм двох дипломів, що сприяє застосуванню європейського досвіду і стандартів вищої освіти;

- більш активно налагоджувати партнерські відносини з європейськими університетами, ширше залучати іноземних лекторів до викладання у вітчизняних ЗО, поширювати практику обміну як студентами, так і викладачами;

- підтримувати і стимулювати участь студентів у програмах студентських обмінів, програмах двох дипломів, міжнародних літніх або зимових школах, конференціях, тренінгах, індиві-

дуальних грантових програмах тощо; більше демонструвати освітні та наукові досягнення НЗ України для залучення потенційних партнерів і замовників послуг з інших країн.

Реформи сфери освіти і науки є вкрай необхідними для України, адже ми втрачаємо свій потенціал. В першу чергу галузь потребує невідкладно матеріально-технічного, організаційного та фінансового забезпечення. Підписано цілу низку угод про співпрацю із різними європейськими інституціями, однак також помітних змін поки немає. Ми і далі продовжуємо втрачати як нових абітурієнтів до ВНЗ, так і вискокваліфікованих спеціалістів та науковців. Відсутність чіткої стратегії, ідеології розвитку в сфері науки та технологій України є ключовою ознакою державної політики в цій сфері. Потрібно інтегрувати вітчизняну науку і освіту у світовий науковий та Європейський дослідницький простір із урахуванням національних інтересів України та створювати умови для її розвитку.

Список використаних джерел

1. «Імплементация евроинтеграционных реформ у сферы науки и технологий». URL: <http://www.nas.gov.ua/tradeunion/news/Documents/%D0%94%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D1%8C%20%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B0-%D0%84%D0%A1%2016.11.17.pdf>.
2. «Євроінтеграція у сфері науки і технологій. URL: https://drive.google.com/file/d/1DKSjoc_c0SOCCnAmm19p5BBYic_04IBF/view.
3. Корнієнко В. О. Партійна ідеологія: система цінностей, або синдром «суспільної кататонії»? / В. О. Корнієнко, С. Г. Денисюк, О. В. Буряченко // Гілея : зб. наук. пр. [гол. ред. В. М. Вашкевич]. – Київ : ВІР УАН, 2017. – Вип. 117. – С. 253–260.

М. В. Гриньова, д. пед. н., професор, член-кореспондент НАПН України, ректор

grinovamv@gmail.com

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка;

Р. С. Гриньов, д. ф.-м. н., професор факультету фізики Аріельський університет (Ізраїль)

ПОНЯТТЯ ДИДАКТИЧНОЇ МОДЕЛІ ТА ДИДАКТИЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ У СУЧАСНІЙ ПЕДАГОГІЦІ

Дидактична модель – це організація та здійснення цілеспрямованих психолого-дидактичних впливів, котрі забезпечують

ефективність функціонування педагогічної системи й уможливають досягнення функційного результату як вияву належного рівня сформованості компетентностей майбутніх учителів на ґрунті створення відповідного комплексу дидактичних умов.

При створенні моделі необхідно визначити (рис. 1): об'єкт і предмет моделювання; цілі і завдання; суб'єкти освітнього процесу; зміст освітньої діяльності; організаційні форми методи і засоби реалізації освітнього процесу; здійснення та перебіг освітньої діяльності; моніторинг освітніх результатів.

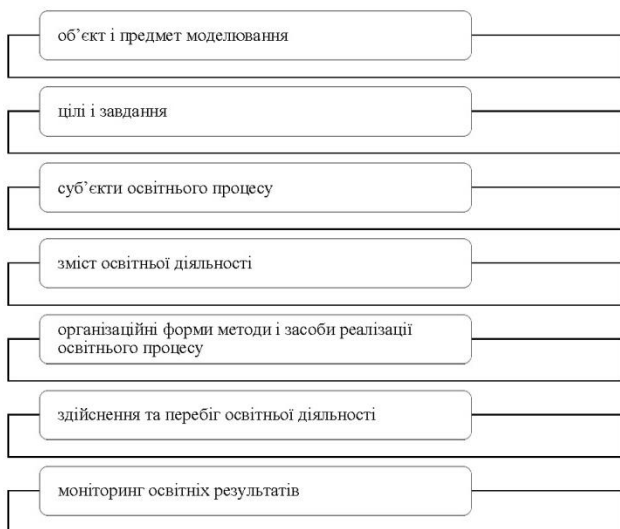

Рисунок 1 – Складові дидактичного моделювання

У процесі побудови дидактичної моделі слід орієнтуватися на вимоги до моделей у педагогічному моделюванні: об'єктивність; суб'єктивність; нормативність; інтерактивність; адаптивність; відкритість. Моделювання – це проектування моделей. Метод моделювання – це використання дослідницької моделі для об'єктів пізнання. Моделювання вимагає створення та вивчення моделі реально існуючого предмету чи явища, конструйованого об'єкту для покращення інших властивостей, методів їх створення, регулювання тощо. Моделювання – це дослідний метод вивчення моделі реально існуючого предмету та

явища, наприклад, зміст навчання, який необхідно опанувати або метод засвоєння (Важинський, Щербак, 2016).

Моделювання дає змогу ідеалізувати реальний об'єкт, виокремлюючи певні характеристики (суттєві аспекти) для його аналізу. Моделювання у наукових дослідженнях наближає освітній процес вищої школи до майбутньої професійної діяльності фахівця. Моделювання уможливує наочно уявити об'єкт, проникнути в його глибину, розпізнати складові елементи й описати важливі теоретичні питання досліджуваної проблеми.

Моделювання у дидактиці – це опосередкований процес практичного або теоретичного вивчення педагогічних об'єктів, завдяки якому можливе безпосереднє вивчення не самого об'єкту, а певної штучної системи, що знаходиться у відповідності до об'єкту вивчення, може замінити його за певними параметрами і надати про нього інформацію (Гриньова, 2021).

Учені І. Зязюн та Г. Сагач вважають дидактичне моделювання системою дій, покликаною забезпечити адекватне опанування й усвідомлення змодельованих властивостей, відносин і зв'язків об'єкту (соціального, природного або культурного), що можливо пізнати або трансформувати. Об'єктом дидактичного моделювання може бути і штучна система, суб'єктом – свідомість особистості (Зязюн, Сагач, 1997).

Моделювання забезпечує побудову логічних конструкцій у площині життєдіяльності людини. Розроблення варіацій за своїм цільовим призначенням дидактичних моделей (структурно-функціональних, функціонально-структурних, інтегральних, структурно-інтегральних, функціонально-інтегральних, дидактичних, варіативно-дидактичних, лінгводидактичних та ін. спрямоване на удосконалення навчального процесу у закладі вищої освіти.

У дидактичному моделюванні, залежно від визначеного цілепокладання, виділяють такі різновиди моделей (рис. 2):

1. Прогностична модель – розробляється задля забезпечення певної конкретизації навчальних цілей з використанням відповідних ресурсів.

2. Концептуальна модель – будується задля розроблення конкретної програми певних дій на основі наявної інформації.

3. Інструментальні моделі конструюються та використовуються викладачами з метою тренування (навчання, тренінгу), забезпечення добору засобів їх виконання.

4. Моделі моніторингу передбачають створення та застосування дидактичних механізмів «зворотнього зв'язку», розроблення способів і технологій корегування можливих відхилень від результату, якого прагнуть досягти.

5. Рефлексійна модель може створюватися задля винайдення оптимально можливих рішень у нестандартних і непередбачуваних ситуаціях у процесі педагогічної взаємодії (Опалюк, 2019).

Рисунок 2 – Різновиди моделей

Основними функціями моделювання є пояснювальна, критеріальна, евристична, прогностична, перетворювальна.

Системоутворюючим чинником феномену «модель» та моделювання педагогічної системи є реальна система та модель-система і суб'єкти моделювання. Моделювання у педагогічному середовищі є гносеологічним процесом, оскільки моделі є дослідницькими.

У моделюванні створюється абстракція, умовивід за аналогією, пошук закономірностей, формулювання наукової гіпотези. Завдяки моделюванню системи є можливість створення певного аналітичного опису для вивчення окремої частини об'єкту у певному взаємозв'язку і відношенні, що дає змогу об'єднувати одиничні та загальні елементи.

Список використаних джерел

1. Зязюн І. А., Сагач Г. М. Краса педагогічної дії. Київ : Укр.-фін. ін-т менедж. і бізнесу, 1997. 302 с.
2. Методика та організація наукових досліджень : навч. посіб. / С. Е. Важинський, Т. І. Щербак. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. – 260 с.
3. Гриньова М. В. Модель підготовки майбутнього вчителя для педагогічної діяльності в Новій українській школі. Моделі підготовки

майбутнього вчителя до Нової української школи: колективна монографія / М. В. Гриньова, І. В. Бабенко, О. В. Большая, Р. М. Величко, С. Я. Гриньов та ін. ; за ред. проф. М. В. Гриньової. Полтава. 2021. С. 6–15.

4. Опалюк Т. Л. Дидактичні засади формування соціальної рефлексії майбутніх учителів у процесі вивчення гуманітарних дисциплін : дис. ... д. п. н. : 13.00.09 – теорія навчання. Київ, 2019. 659 с.
5. Nataliia Kononets, Victoria Baliuk, Valeriy Zhamardiy, Lesya Petrenko, Yuliia Pomaz, Nadiya Kravtsova, Olena Shkola. (2021). Didactic model of information and communication competence formation of future specialists of economic. Journal for Educators, Teachers and Trainers, Vol. 12 (4). 170–181.

Г. Є. Грушко, *вчитель вищої кваліфікаційної категорії, звання «старший вчитель», директор*
d770805@gmail.com
ДПТНЗ «Тернопільське вище професійне училище сфери послуг та туризму»

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ, ЯК ЕФЕКТИВНА МОДЕЛЬ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ НАДАННЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ І ФОРМУВАННЯ КВАЛІФІКОВАНОГО РОБІТНИКА В УКРАЇНІ

Сьогодні ми є свідками невідворотних змін у суспільстві, що деякі дослідники називають «цифровим вихором», який не лише відкриває нові можливості для навчання, але й створює нові галузі знань [1]. З огляду на даний факт викладання навчальних предметів так само як і здобуття освіти повинні відповідати новим вимогам, а також бути мобільними та гнучкими аби адаптуватися до нових викликів [1]. Особливо гостро відчутна дана необхідність у професійній (професійно-технічній) освіті, метою якої є формування кваліфікованого кадрового потенціалу для задоволення потреб суспільства, ринку праці і держави шляхом створення умов для набуття знань, умінь, навичок і компетентностей у сфері професійної діяльності особистості упродовж життя відповідно до її покликання, інтересів і здібностей [2]. Отож розвиток інфромаційно-комунікаційних технологій дають можливість використання нових електронних засобів навчання, інтерактивних форм і методів, підвищенням якості надання освітніх послуг – «діджиталізації» освіти.

Слово «діджиталізація» походить з англійської мови та означає проникнення цифрових технологій у всі сфери суспільного життя. Точний переклад з англійської означає «оцифрування» [1]. Деякі науковці, зокрема К. А. Куприна, поняття «цифрової трансформації» або «діджиталізація» тлумачать як способи приведення будь-якого різновиду інформації в цифрову форму з використанням цифрових технологій. З огляду на зазначене провідні науковці виділяють основні ознаки діджиталізації як «цифрової трансформації»:

- мобільність;
- доступність і безкоштовність;
- зберігання та використання інформації незалежно від місця знаходження;
- відсутність необхідності оновлення та встановлення програмного забезпечення так, як технології «стали хмарними» [3].

Актуальним питання є наскрізного використання діджитал-технологій в освітньому процесі та управлінській діяльності. Нові формати здобуття знань, зокрема необхідність організації віддаленого та змішаного навчання вимагали від управлінців закладами освіти створення і нового так званого «віртуального освітнього середовища». На нашу думку, саме такий підхід до освіти забезпечив і зможу в подальшому забезпечувати успіх реалізації Концепції Державної цільової соціальної програми розвитку професійної (професійно-технічної) освіти на 2022–2027 роки, виконання регіонального замовлення щодо підготовки фахівців і кваліфікованих робітників в умовах спалаху пандемії коронавірусної хвороби з 2019 року, під час окупації територій України у 2014 році, а особливо під час вторгнення в Україну Росії 24 лютого 2022 року.

Інструменти діджиталізації та підвищення якості освіти закладу професійної освіти є:

- наявність Інтернету, безпроводниковий Інтернет, Wi-Fi;
- персональний сайт створений у відповідності до статті 30 Закону України «Про освіту»;
- вебсервіс Google Клас – створений Google для навчальних закладів з метою спрощення створення, поширення і класифікації завдань безпаперовим шляхом;
- мультимедійні інтерактивні комплекси з відповідними програмним забезпеченням;
- ноутбуки та хромбуки для педагогічних працівників;

- інтерактивні посібники, практикуми, навчально-наочні посібники;

- віртуальні навчальні кабінети і ін.

Позитивними результатами використання digital-технологій в освіті:

- привабливість подачі навчального матеріалу, зокрема використання різних сервісів можна перетворити нудний матеріал в яскраву інфографіку, яка і приймається краще, і запам'ятовується легше;

- зручність і швидкість використання;

- можливість використання електронних (віртуальний) навчальних, методичних посібників, практикумів, електронних словників;

- використання комп'ютерних аудіовізуальних засобів навчання;

- використання технології дистанційної освіти, яка підвищує ефективність самоосвіти;

- використання соціальних мереж для поширення навчального матеріалу та навпаки: забезпечення зворотного зв'язку з здобувачами освіти;

- можливість варіанту надіслати виконані завдання самостійного опрацювання або на пошту викладача, або у соціальних мережах, або на сайт дистанційної освіти;

- автоматизація отриманих знань – все частіше для контролю вивченого матеріалу використовуються програмні продукти.

Серед найпопулярніших та найбільш застосовуваних digital засобів та технологій, які використовують викладачі, майстри виробничого навчання під час навчального процесу є: Google:Gmail, GoogleКлас, Google Meet, Google Календар, Google Keep, Google Диск, Google Документи, Google Таблиці, AppSheet, Google Презентації, Google Форми, Google Jamboard, Google Мої карти, Google Сайти, Google Тренди, Google Академія, Google Групи, Google Сповіднення, можливості Google Workspace, Google Центр безпеки, а також доповнення до об'єктів Google Chrome, Google Диску, Google Довідки [3].

Аналізуючи отриманий досвід такого навчання, ми впевнено стверджуємо, що при належній підготовці, digital-технології стали якісним доповненням заняттям в навчальних кабінетах і виробничих майстернях. Початок застосовуваних digital засобів співпав з новітніми непередбачуваними викликами перед сус-

пільством, але завдяки цьому отримав новий поштовх до розвитку. Саме digital-технології дали змогу не зупинитися освітньому процесу, зробити його ширшим, доступнішим, яскравішим. Завдяки зазначеним інноваціям розвинулися нові форми навчання, зокрема дистанційне, змішане. Сьогодні з'явилися нові школи такі як «Оптіма», «Дистанційна школа Джерело» та інші, що працюють у дистанційному форматі, даючи змогу учням здобувати якісну освіту у декількох закладах. Професійна (професійно-технічна) освіта, яка передбачає формування професійних навичок і підготовку робітничих кадрів та фахівців активно використовує змішану форму навчання, яка вже стала «новою формою» здобуття освіти та виправдує себе при неможливості працювати з учнями в очному форматі.

Список використаних джерел

1. Варжанський І. В. Магістерська дисертація на тему: «Діджиталізація системи управління освітнім середовищем організації». Київ, – 2020. С. 10–32.
2. Закон України «Про професійну (професійно-технічну) освіту» від 10.02.1998 зі змінами.
3. Павлова О. О., Григораш О. В., Кушніров П. В., Марчук Н. А., Недільська С. А. та ін та ін. – Одеса: КУПРІЄНКО СВ, Серія: «Наукове оточення сучасної людини», Кн. 21. Ч. 2: серія монографій: «Інноваційна наука, освіта, виробництво і транспорт». 2022. С. 45–53.

*К. Ж. Гуз, д. пед. н., професор кафедри методики змісту освіти
Полтавська академія неперервної освіти імені М. В. Остроградського, ORCID: 000-0002-4332-1416*

РЕАЛІЗАЦІЯ РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ ЯК ЗАСОБУ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПРИРОДНИЧИХ НАУК

У відповідності до законодавства України (Закони України «Про освіту» (2017 р., зі змінами та доповненнями), «Про вищу освіту» (2014 р., зі змінами та доповненнями), проєкт Концепції розвитку освіти України на період 2015–2025 років (2014 р.), Концепції розвитку педагогічної освіти (2018 р.) та ін.) головна увага вищої педагогічної освіти має бути зосереджена на формуванні в майбутніх учителів природничих наук професійної

компетентності, яка уможливило швидко та гнучко реагувати на зміни у професійному середовищі та соціумі, а також навчатися упродовж усього життя. Це, безперечно, актуалізує проблему пошуків нових підходів до формування професійної компетентності майбутніх учителів природничих наук, які у межах освітніх програм у закладах вищої освіти (ЗВО) опановують комплекс психолого-педагогічних та природничих наук, спрямований на компетентнісне навчання та підготовку вчителів інтегрованого навчального предмету «Природничі науки», а також фізики, хімії і біології у закладах загальної середньої освіти (ЗЗСО).

На підставі аналізу праць науковців (В. Балюк, Е. Бородай, В. Бурак, М. Гриньова, В. Жамардїй, О. Ільченко, Н. Кононец, В. Мокляк, С. Нестуля, В. Сідоров, О. Солошенко, І. Солошич, І. Шведчикова та ін.), доходимо висновку, що одним із підходів до формування професійної компетентності майбутніх учителів природничих наук є ресурсно-орієнтований.

Грунтовний аналіз освітніх програм підготовки майбутніх учителів природничих наук дає підстави вважати, що *професійна компетентність майбутнього вчителя природничих наук* – це здатність компетентно розв'язувати складні задачі і проблеми в галузі середньої освіти або у процесі навчання з урахуванням новітніх досягнень природничої освіти і науки, що передбачає проведення досліджень, інтеграцію знань і здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Науковці виокремлюють характерні риси ресурсно-орієнтованого підходу, які дають можливість забезпечити інноваційність підготовки майбутніх учителів природничих наук у ЗВО та підвищити якість процесу формування їх професійної компетентності:

– *фундаментальність* – консолідація зовнішніх ресурсів ЗВО для забезпечення фундаментальної підготовки майбутніх учителів природничих наук в умовах будь-якої форми навчання (денне/заочне, дистанційне навчання, змішане навчання) та внутрішніх ресурсів здобувача вищої освіти;

– *комплексність*: розширені можливості комплексного використання вітчизняного та зарубіжного педагогічного досвіду у площині педагогічних інновацій під час реалізації освітньої програми «Середня освіта (Природничі науки)»; комплексне

застосування усіх можливих організаційних форм навчання (лекції, практикуми, семінарські, майстер-класи, воркшопи, тренінги, вебінари тощо); денної, заочної, дистанційної та змішаної форм навчання, які практикують сучасні університети в Україні та світі; комплексне поєднання авторських методик навчання у ЗВО;

– *динамічність* – одночасне використання великої кількості джерел інформації (друкованих підручників і посібників, наукової літератури, електронних бібліотек, баз знань, ЗМІ тощо) у поєднанні з пошуком нової інформації та можливостями інтерактивного спілкування з викладачами та іншими студентами за допомогою інтернет-сервісів;

– *відкритість* – завдяки використанню інформаційно-комунікаційних технологій з'являються широкі можливості для онлайн-навчання, можливості входження кожного ЗВО до світової освітньої спільноти, можливості відкритої науки (Open Science);

– *гнучкість* – можливість побудови індивідуальної освітньої траєкторії для кожного майбутнього учителя природничих наук, який навчається у ЗВО завдяки використанню різних інформаційних ресурсів та інтернет-сервісів;

– *автономність* – здатність брати відповідальність за своє навчання;

– *нові ролі* – нові ролі для майбутніх учителів природничих наук, науково-педагогічних працівників, бібліотекарів в освітньому процесі ЗВО (Kononets, Pichenko, Mokliak, 2020, Wijaya, 2019).

Відтак, суть ресурсно-орієнтованого підходу як засобу вдосконалення процесу формування професійної компетентності майбутніх учителів природничих наук відобразимо за допомогою схеми (рис. 1):

Рисунок 1 – Суть ресурсно-орієнтованого підходу

З огляду на вище зазначене, визначимо етапи реалізації ресурсно-орієнтованого підходу як засобу вдосконалення процесу формування професійної компетентності майбутніх учителів природничих наук (рис. 2):

Рисунок 2 – Етапи реалізації ресурсно-орієнтованого підходу

1) *мотиваційно -підготовчий етап* (мотивація викладачів до створення сприятливого освітнього середовища на основі консолідації зовнішніх ресурсів ЗВО; підготовка викладачів освітньої програми «Середня освіта (Природничі науки)» до застосування ресурсно-орієнтованого підходу під час підготовки майбутніх учителів природничих наук, розроблення відповідного навчально-методичного забезпечення та комплексний підбір форм, методів, засобів навчання; мотивація студентів до ресурсно-орієнтованого навчання);

2) *діагностико-проектувальний етап* (розробка діагностичного інструментарію для визначення рівня сформованості професійної компетентності майбутніх учителів природничих наук, діагностика і самодіагностика їхніх внутрішніх ресурсів та розробка на цій основі загальної стратегії формування професійної компетентності, проектування індивідуальних траєкторій навчання, професійного становлення й розвитку студентів під час навчання у ЗВО);

3) *змістово-технологічний етап* передбачає перманентний розвиток професійної мотивації студентів-майбутніх учителів природничих наук до оволодіння змістом освітньої програми «Середня освіта (Природничі науки)», вироблення в них прагнення до професійного саморозвитку на основі реалізації внутрішніх ресурсів та повноцінного використання усіх зовнішніх ресурсів ЗВО для навчання та формування професійної компетентності.

тентності; підбір інноваційних педагогічних технологій для набуття студентами професійних знань, а також уявлень і знань про власні ресурсні можливості та способи їх застосування в різних видах професійної підготовки під час навчання у ЗВО, використання широкого спектру інформаційних ресурсів ЗВО (дистанційні курси, репозитарій, сайти ЗВО, кафедр, викладачів, електронна бібліотека,) та відкритих ресурсів у мережі Інтернет); використання практико-орієнтованих технологій (оволодіння майбутніми вчителями природничих наук професійними вміннями і навичками під час практико-орієнтованих завдань та педагогічних практик, а також методиками тайм-менеджменту: метод 10 хвилин, «правило жаби», «ділю слона», «Матриця Ейзенхауера», «техніка помідора» тощо) (Кононець, 2021);

4) *рефлексійно-творчий етап* (спонукання майбутніх учителів природничих наук до професійної рефлексії, саморегуляції навчальної діяльності, стимулювання до акумуляції власних ресурсів із метою професійного самовдосконалення і творчої самореалізації під час опанування змістом освітньої програми «Середня освіта (Природничі науки)», виконання творчих завдань та проєктів, вивчення педагогічного досвіду шкільних учителів природничих наук, стимулювання педагогічної творчості під час конструювання та проведення уроків у ЗЗСО тощо).

Вочевидь, запропоновані етапи реалізації ресурсно-орієнтованого підходу (мотиваційно-підготовчий, діагностико-проєктувальний, змістово-технологічний та рефлексійно-творчий) відкривають нам шляхи удосконалення процесу формування професійної компетентності майбутніх учителів природничих наук під час організації освітнього процесу у ЗВО.

Список використаних джерел

1. Кононець Н. В. (2021). Принцип автономного навчання як ключовий принцип реалізації ресурсно-орієнтованого навчання дисципліни «Тайм-менеджмент у професійній діяльності викладача вищої школи». Дидаскал: часопис : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю «Трансформації вищої педагогічної освіти: світовий і український контекст», 16–17 лист. 2021 р. / Кафедра загальної педагогіки та андрагогіки ПНПУ імені В. Г. Короленка. Полтава. № 22. С. 21–24.
2. Кононець Н. В. Педагогічні інновації вищої школи: ресурсно-орієнтоване навчання. Педагогічні науки : зб. наук. пр. Полтава, 2012. Вип. 54. С. 76–80.

3. Kononets N., Ichenko O., Mokliak V. Future teachers resource-based learning system: experience of higher education institutions in Poltava city, Ukraine. Turkish Online Journal of Distance Education-TOJDE. July 2020. ISSN 1302-6488 Vol. 21. № 3 Article 14. P. 199–220.
4. Wijaya H. (2019). Resource-based Learning: A Paradigm Shift in Materials Design. Advances in Social Science, Education and Humanities Research (ASSEHR), 330, 119–125.

А. В. Данилова, студентка 3 курсу освітньо-професійної програми «Інформаційна діяльність підприємства»
student061@cuer.ukr.education;

ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету»

Н. В. Кононец, д. пед. н., доцент, завідувач аграрно-економічного відділення

ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету»,

доцент кафедри економічної кібернетики, бізнес-економіки та інформаційних систем Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

РОЛЬ ОФЛАЙН ТА ОНЛАЙН НАВЧАННЯ У ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ «ІНФОРМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА»

В останні століття людство вступило в нову стадію розвитку, проробивши складний шлях: від створення давніми людьми писемності до використанням кожним з нас продуктів інформатизованого світу. Зараз кожен може задовольнити свої потреби, зробивши відповідний запит у спеціальну програму (Google, Rozetka тощо), а не їдучи в «світ» шукати відповіді. Настала епоха інформаційного суспільства. Настала епоха цифровізації.

Інформатизація, вважає К. Мей, є важливим фактором зміни якості життя суспільства: адже в сучасних умовах рівень і спосіб життя починає все більшою мірою залежати від рівня та якості послуг, культури, освіти, організації роботи тощо (Мей, 2004, с. 220). Незаперечним є той факт, що цей процес проявляється у широкомасштабному використанні інформаційно-комунікаційних технологій у всіх сферах життя суспільства з метою підвищення ефективності використання інформації і знань для управління, задоволення інформаційних потреб громадян, організацій і держави та створення передумов переходу країни до інформаційного суспільства.

Інформатизація впливає на всі сфери людського життя: сприяє зростанню продуктивності праці, поліпшенню керованості економікою, розвитку виробництв та високих технологій, а в нашому випадку – ще й до створення нових освітніх інформаційних програм, які варто опанувати не тільки студентів фахових коледжів, але й кожній людині для кращого орієнтування у цифровому світі.

Вивчення змісту освітньо-професійної програми «Інформаційна діяльність підприємства» відбувається у різних формах організації навчання, а в умовах сьогодення та карантину 2020–2022 р. студенти вже зараз у навчальних закладах можуть самі обирати ту форму, за якою їм комфортніше опрацьовувати матеріал та виконувати завдання. Наприклад, у ВСП «Фаховому коледжі управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету» студенти різних курсів можуть обрати для себе бажану форму навчання: офлайн, або індивідуальну (дистанційний чи гібридний формат), лиш написавши відповідну заяву. Ту ж тенденцію можна помітити й у інших закладах освіти України: тепер з початку 2022/2023 навчального року батьки учнів та студентів можуть самі обирати форму навчання для своєї дитини (Онлайн чи офлайн..., 2022).

Тож яку форму варто обрати? На щастя, думка суспільства щодо цього не однозначна. У навчання офлайн є свої мінуси та плюси, як у будь-якого виду навчання. Так, у статті Олі Коротенко, яка брала коментарі у лекторів практичної школи комунікацій *Vazilik School*, на питання «Який формат викладання вам подобається більше – офлайн чи онлайн?», більшість опитаних викладачів віддавали перевагу навчання офлайн, вважаючи його більш ефективним щодо засвоєння учнями нової інформації, ніж той, де комунікація дистанційно обмежена (Коротенко, 2020).

Як зазначив Євген Зінгерман, викладач стратегії на *SMM full course*, *SMM Strategy Intensive* цієї школи: «На мою думку, онлайн-навчання – це здебільшого компромісний варіант. Ти можеш слухати лекцію, лежачи на дивані та не вмикаючи камеру, гладити котика, відповідати щось своїм домашнім. Але все це не дозволяє тобі повністю зануритись у навчальний процес. Також в онлайні доволі складно обкатувати новий матеріал, бо ти не можеш зчитувати реакцію аудиторії. Мені відносно пощастило, бо я читаю готову, багато разів перевірену

програму. Ще один мінус – під час онлайн-навчання можуть виникати технічні проблеми. Оскільки більшість лекцій проходить увечері, коли зростає навантаження на інтернет, лектор може «зависати» на екрані, а звук чи картинка – зникати. Усе це впливає на якість занурення в навчальний процес (Зінгерман, 2020).

Гадаємо, з усім цим може погодитися кожен педагог. Навчання за таким форматом допомагає викладачеві краще орієнтуватися й розуміти аудиторію. Якби прозаїчно не звучало, але у студентів на заняттях офлайн «все на обличчі написано»: хто зрозумів, а кому варто повторити та більш детально пояснити тему. Саме емоційний відгук на інформацію дає розуміння, що викладач робить роботу правильно. Чи можна отримати його через навчання онлайн? І так, і ні.

У програмах, що використовують студенти гібридних, дистанційних навчань (Moodle, Zoom, Meet) є можливість підключитися до пари з включеною камерою, але чи будуть студенти це робити? Тільки якщо їх про це гарно попросять чи змотивують якоюсь «плюшкою». Також варто врахувати, що не в усіх є можливість приєднуватися на заняття через відсутність комп'ютера чи ноутбука, веб-камери на пристрої, щоб увімкнути відео та елементарно електроенергії чи/та підключення до інтернету.

Також до позитивних сторін офлайн навчання суспільство може віднести наявність соціалізації людини, з чим ми не погоджуємося. Соціалізація – процес, завдяки якому індивід набуває знань, цінностей, соціальних навичок і соціальну чуттєвість, які дозволяють йому інтегруватися у суспільство і поводитись там адаптивно (Москаленко, 2013, с. 61). Бо по-перше, дитина соціалізується у багатьох інституціях, а не тільки в освітньому середовищі. Першим у житті агентом соціалізації є сім'я, де відбувається рання соціалізація. Результати батьківського виховання у значній мірі визначають особистість, її подальше суспільне життя (Примуш, 2004, с.164). Останнє ж свідомо чи ні, але ігнорується прихильниками «школа зробить з тебе людину», а потім коледж, університет, армія, робота, шлюб, сім'я... Не варто перекладати відповідальність на навчальні заклади за те, з чим повинні були працювати батьки дитини. Асоціальна дитина, вступаючи в незнайоме середовище зі своєю ієрархією, лідерами думок, «негласними правилами», відсутністю знайомих, не вміючи комунікувати чи не бажаючи цього, не стане менш

асоціальною – це все ще більше відокремить її від групи. Навчальні заклади є лише етапом соціалізації, а не її основою. По-друге, онлайн навчання не відрізає учнів/студентів від світу. Знаходячись удома, дитина все одно *набуває знань, цінностей, соціальних навичок і соціальну чуттєвість*, тобто соціалізується. Сучасні діти живуть у двох світах, і позбавлення або обмеження доступу до одного з них, безперечно, не покращить ситуацію.

Дистанційне ж навчання, на нашу думку, є адаптивнішим та гнучкішим форматом навчання. На користь подібної позиції для різних моделей дистанційного навчання говорять наступні фактори, обумовлені дидактичними властивостями цього формату навчання на базі інформаційно-комунікаційних технологій:

- можливість надзвичайно оперативно передати на будь-якій відстані інформацію будь-якого обсягу, будь-якого виду (візуальної та звукової, статичної і динамічної, текстової та графічної);

- можливість оперативної зміни інформації через мережу Інтернет зі свого робочого місця;

- зберігання цієї інформації в пам'яті комп'ютера протягом необхідної тривалості часу, можливість її редагування, обробки, роздрукування і т. д.;

- можливість взаємодіяти за допомогою спеціально створеної для цих цілей мультимедійної інформації та оперативного зворотного зв'язку;

- можливість доступу до різних джерел інформації, в першу чергу web-сайтам Інтернет, віддалених баз даних, численних конференцій по всьому світу через систему Інтернет, роботи з цією інформацією;

- можливість організації електронних конференцій, в тому числі в режимі реального часу, комп'ютерних аудіоконференцій і відеоконференцій;

- можливість діалогу з будь-яким партнером, підключеним до мережі Інтернет; і багато інших чинників (Власенко, Тригуб, 2022, с. 21).

Крім цього, система дистанційного навчання розрахована, в основному, на людей достатньо свідомих, які не потребують постійного контролю з боку викладача, тому важливу роль у цьому випадку відіграє мотивація студентів, їх здатність до самоорганізації.

Якщо за традиційних форм навчання основною задачею студента було запам'ятати матеріал та потім його відтворити, то за умови застосування дистанційних технологій у студентів розвиваються уміння самостійного пошуку інформації, зіставлення, синтезу, аналізу, оцінювання виявлення зв'язків, планування, групової взаємодії з використанням інформаційно-комунікаційних технологій та технологій дистанційного навчання. Технологія дистанційного навчання посилює роль методів активного пізнання. Реалізацію технології дистанційного навчання можна забезпечити шляхом розробки моделі використання віртуально-навчальних середовищ (Бардашевська, Калюжка, 2020, с. 275). Слід зазначити, що у нашому коледжі віртуально-навчальне середовище створено на платформі Google Workspace та є сукупністю віртуальних класів (Kononets, Baliuk, Khudolii, 2022) (рис. 1).

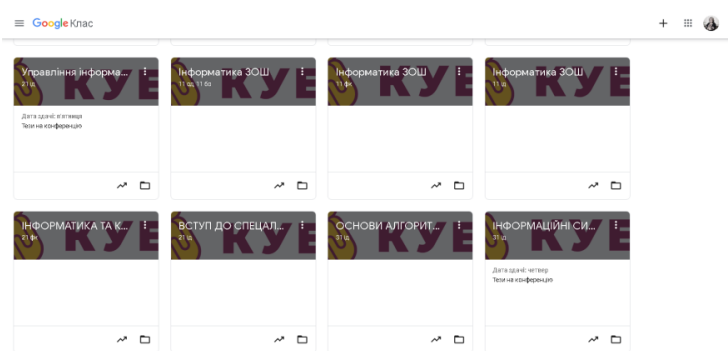

Рисунок 1 – Віртуально-навчальне середовище ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету»

На нашу думку, найефективнішою формою навчання є гібридна форма (офлайн та онлайн). Саме вона на високому рівні здатна забезпечити не тільки якісне навчання студентів, але й допоможе відточити отримані навички в онлайн-режимі на практиці, не витрачаючи на це часу та грошей на дорогу.

Список використаних джерел

1. Бардашевська Ю. І., Калюжка Н. С. Дистанційне навчання як сучасна освітня технологія. Study of modern problems of civilization. Осло, 2020. С. 273–277.

2. Власенко Л. В., Тригуб І. П. Переваги та недоліки дистанційного навчання. Використання дистанційних освітніх технологій у викладанні іноземних мов. Київ : Держ. торг.-екон. ун-т, 2022. С.19–22. URL: <https://knute.edu.ua/file/MjIhNW==/109664606dc6a9db927e7ec06f000e5a.pdf>.
3. Зінгерман Є. Які особливості онлайн-викладання? Думки лекторів та студентів про ці формати навчання. 2020. URL: <https://bazilik.media/onlajn-vs-oflajn-dumky-lektoriv-ta-studentiv-pro-tsi-formaty-navchannia/>
4. Коротенко О. Онлайн vs офлайн. Думки лекторів та студентів про ці формати навчання. 2020. URL: <https://bazilik.media/onlajn-vs-oflajn-dumky-lektoriv-ta-studentiv-pro-tsi-formaty-navchannia/>
5. Мей К. Інформаційне суспільство: скептичний погляд / пер. М. Войцицька. Київ, 2004. С. 220.
6. Москаленко В. В. Соціологія особистості : монографія. Київ, 2013. С. 61.
7. Онлайн чи офлайн: яку форму організації навчання обирають батьки та вчителі шкіл. Державна служба якості освіти. 2022. URL: <https://sqe.gov.ua/onlajn-chi-oflajn-yaku-formu-organizaci/>
8. Примуш М. В. Загальна соціологія. Київ, 2004. С. 164.
9. Kononets N. V., Baliuk V. O., Khudolii I. I. Creating a virtual learning environment for the formation of digital competence of future professionals in the information activities of the enterprise. Scientific Collection «InterConf»,(135): with the Proceedings of the 13st International Scientific and Practical Conference «Scientific Research in XXI Century» (December 6–8, 2022; Ottawa, Canada) by the SPC «InterConf». Methuen Publishing House, 2022. P. 98–105.

В. В. Дігтяр, студентка 3 курсу освітньо-професійної програми «Інформаційна діяльність підприємства»
student062@сuer.ukr.education

ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права»;

В. О. Балюк, к. пед. н., заступник директора з навчальної роботи
baliuk.vika@gmail.com

ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету»

ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС У ВОЄННИЙ СТАН

Сфера освіти, як і всі сфери життя суспільства, зазнала сильних змін в умовах воєнного стану. Усі ми вчилися та продовжуємо вчитися жити в цих нових умовах: хтось – продовжувати здобувати освіту, а хтось – працювати. Частина учасників освітнього процесу внаслідок загрози життю, бойових дій та тимча-

сову окупацію окремих територій вимушено перемістилася в межах України або за кордон. Багато педагогів та здобувачів освіти все ще залишаються на тимчасово окупованих територіях та потребують особливої підтримки держави. Деякі заклади освіти були фізично зруйновані.

Вступ України на шлях інноваційного розвитку економіки зумовив модернізацію всіх галузей, в тому числі й освітньої сфери. Заклади освіти, які впроваджують у свою діяльність інноваційні розробки, активно використовують досягнення науки є рушійною силою для просування інноваційного розвитку та необхідних сутнісних перетворень у системі освіти. Нова українська школа є школою навчання та розвитку компетентностей. Часи змінюються, і освітній процес слід адаптувати до потреб здобувачів освіти. Тому основним, базовим компонентом підвищення якості освіти є впровадження в освітній простір компетентнісної освіти, зокрема функціонування офлайн – та онлайн-ресурсів ціннісних орієнтирів освіти, кардинальне оновлення системи підготовки та супроводу компетентного вчителя для Нової української школи. Розвиток інноваційних технологій стає основою масштабних освітніх реформ, що перетворюють освіту на продуктивний сектор економіки. Зasadничі основи освітніх змін, визначені Концепцією Нової української школи, пояснюють ідеологію перетворень в освіті, окреслених Законами України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту» та основні напрями її реформування щодо створення нового сучасного освітнього середовища, передумов для інноваційної діяльності, впроваджених новими Державними стандартами всіх рівнів освіти. Освітній процес тільки тоді може вважатися досконалим, якщо він забезпечує не лише успішне задоволення суспільних запитів сьогодення, а й визначає загальні підходи щодо вирішення майбутніх проблем. Формування інтелектуальної еліти нації – вчених, дослідників, суспільних діячів, інноваторів-підприємців – є ще одним базовим компонентом розвитку освіти, це підтримка майбутніх лідерів світової науки та Hi-tech, упровадження STEM-освіти, оснащення відповідних лабораторій, підвищення статусу Вчителя як професійної еліти нації.

Інноваційна експериментальна діяльність у системі освіти України в умовах воєнного стану

Сутністю постіндустріального інформаційного суспільства стали суттєві зміни в усіх сферах людського життя. Поширення

інноваційних технологій в освітній галузі стало об'єктивною закономірністю, зумовленою новою філософією освіти. Інновації варто розглядати як ефективні та результативні нововведення у змісті, методах, засобах і формах навчання та виховання особистості, в управлінні системою освіти, в організації освітнього процесу, у структурі закладів освіти. Особливої актуальності набули інновації з початком широкомасштабної війни, розв'язаної російською федерацією на території України, коли стало життєво необхідним приймати швидкі, нестандартні, по суті – інноваційні рішення. Функціонування системи освіти в умовах воєнного стану характеризується інтенсивним пошуком нових підходів до навчання, інноваційних форм організації освітнього процесу, ефективних педагогічних та інформаційних технологій. Саме тому підтримка активного упровадження інновацій в освітню галузь під час війни стала одним із ключових напрямів роботи Міністерства освіти і науки України та його підрозділів. Варто зазначити, що в цей складний час і самі освітяни стали більш активно вести пошук шляхів вирішення проблем в організації навчання здобувачів освіти. Багато закладів освіти відкрили у вільному доступі платформи зі своїми навчальними матеріалами. Наприклад, учні всієї України, які мають доступ до Інтернету, після реєстрації можуть користуватися матеріалами школи «Оптіма», освітньою онлайн-платформою від наукового лицю ім. Кліма Чурю-8 мова. Команда онлайн-школи Grand-Exro на період воєнного стану в Україні відкрила доступ до 532 кейс-уроків, які допомагають дітям навчатися, розвиватися, відволіктися від проблем, пов'язаних з війною, з користю провести час. «Атмосферна школа» у період дії воєнного стану пропонує безплатно долучитися до пакета «Слухач». Центр дистанційної освіти А+ проводять для всіх дітей України уроки в ZOOM.

В умовах війни важливого значення набувають питання створення комфортного освітнього середовища та організації освітнього процесу, особливо для тих дітей, які отримали психологічну травму. З метою надання психоемоційної підтримки населенню під час війни, формування у педагогічних працівників навичок роботи з дітьми, за підтримки Першої леді України Олени Зеленської започатковано Національну програму психічного здоров'я та психосоціальної допомоги.

На допомогу фахівцям психологічної служби системи освіти України розроблено наскрізну навчальну програму з позашкільної освіти оздоровчого напрямку «Основи безпеки життєдіяль-

ності в умовах бойових дій» та Методичні рекомендації до цієї програми, поширено кращі практики психолого-педагогічного супроводу та підтримки учасників освітнього процесу в умовах воєнних дій і збройних конфліктів, а саме: «Стрес як ресурс», «Психологічна підтримка та супровід дорослих і дітей у кризових ситуаціях: практикум», «Особливості організації дистанційного навчання під час воєнного стану», «Перша психологічна допомога учасникам освітнього процесу під час та після завершення воєнних дій», «Самодопомога в умовах стресу», «Долоньки миру» тощо.

Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти» як центр експериментальної педагогіки

Однією з найактуальніших тем у сучасних наукових дослідженнях у сфері розвитку освіти й науки в Україні є врахування в освітніх реформах і національному законодавстві здійснення інноваційної освітньої діяльності, проведення дослідно-експериментальної роботи з модернізації змісту та якості української освіти, реалізації концепції «Нова українська школа» в закладах освіти, які мають чимало вагомих здобутків. Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти» у цьому процесі виступає як своєрідний центр експериментальної педагогіки, який безпосередньо долучається до процесу розвитку української освіти, тісно співпрацюючи з Міністерством освіти і науки України, інститутами післядипломної педагогічної освіти, інститутами Національної академії педагогічних наук України, закладами дошкільної, загальної середньої, професійної (професійно-технічної), позашкільної та вищої освіти України.

Проблеми в організації освітнього процесу в умовах воєнного стану

Освіта в умовах воєнного стану потребує чітких, швидких та вчасних рішень, доступних роз'яснень, розробки нових нормативно-правових і законодавчих актів та внесення змін в наявні. Не менш важлива чесна, вчасна й зрозуміла комунікація з учасниками освітнього процесу, виокремлення проблем та пропонування рішень для їх розв'язання. На підставі результатів опитувань учасників освітнього процесу, звернень до освітнього омбудсмена, моніторингу ЗМІ, ми виокремили ті проблеми, які потребують рішень на рівні органів центральної влади, органів

місцевого самоврядування та органів управління освітою, закладів освіти. Для розв'язання проблем у сфері освіти та для організації безпечного і якісного освітнього процесу в новому навчальному році, забезпечення прав учасників освітнього процесу, які знаходяться, як в Україні, так і за кордоном, Служба освітнього омбудсмена пропонує певне бачення ситуацій, проблем та пропозиції щодо їх вирішення.

Пропозиції щодо реалізації державної політики в сфері освіти

1. Продовжити реформу Нової української школи та розробити необхідні документи, рекомендації, курси для педагогів для реалізації НУШ в 5 класах закладів загальної середньої освіти. Цей процес вже розпочато, але поки що є лише курс «НУШ: база середня освіта», розроблений Освіторією. (1 705 осіб (21,1%) опитаних вчителів та керівників закладів освіти зазначили про потребу продовження реформи та відсутність необхідних матеріалів).

2. Розробити стратегію компенсації освітніх втрат здобувачів освіти на рівні держави, окремої громади, закладу освіти та класу (батьки, педагоги, здобувачі освіти зазначали про освітні втрати під час карантину (більше 100 звернень до освітнього омбудсмена про погану якість дистанційного навчання), про перерви у навчанні під час воєнних дій, про неможливість здійснювати навчання під час повітряних тривог та перебування в укритті повідомляли – 2 306 (9,1 %) опитаних батьків, 30 (0,4 %) опитаних педагогів, 569 (10,1 %) опитаних здобувачів освіти; про неможливість здійснювати навчання через переїзди – 851 (2,6 %) опитаних батьків, 19 (0,2 %) опитаних педагогів, 78 (1,4 %) опитаних здобувачів освіти; про неможливість під'єднатися до онлайн уроків чи платформ через слабкий інтернет – 9 177 (27,7 %) опитаних батьків, 1 927 (23,6 %) педагогів, 2 619 (46,5 %) здобувачів освіти; про неможливість навчатися та навчати через відсутність гаджетів – 1 288 (15,9%) опитаних педагогів, 3 823 (11,5 %) батьків, 492 (8,7 %) здобувачів), 5 713 (22,6 %) опитаних батьків та 701 (12,4 %) опитаний здобувач вважають, що дистанційне навчання надає погану якість освіти.

3. Розробити алгоритм евакуації закладу освіти (про таку потребу наполегливо повідомляли директори закладів освіти, які знаходяться на окупованій території).

4. Розробити рекомендації щодо оцифрування документів закладів освіти та формування електронного архіву (про таку потребу заявили директори закладів освіти, які знаходяться на окупованій території).

5. Розробити рекомендації щодо доступу та захисту інформації у закладах освіти, організаційні заходи із недопущення небажаного доступу до освітніх реєстрів і баз даних (про таку потребу заявили директори закладів освіти, які знаходяться або знаходилися на окупованій території).

6. Розробити алгоритми дій керівників закладів освіти та педагогічних працівників у разі руйнування та пошкодження закладу освіти (про таку потребу заявили директори закладів освіти, що були зруйновані).

7. Розробити зрозумілий та прозорий механізм розподілу та використання залишків освітньої субвенції в умовах воєнного стану на рівні області, міста, громади з можливістю контролю громадськості за процесами та діями;

8. Зараховувати на дистанційну форму навчання дітей з тимчасово окупованих територій за спрощеною процедурою, зокрема – видати наказ або внести зміни до законодавства щодо доступу до дистанційної форми навчання здобувачів освіти, які знаходяться за кордоном та на тимчасово окупованих територіях.

9. Продовжити дебіюрократизацію освітнього процесу (про збільшення кількості документів, які повинен мати заклад освіти та необхідність їх зменшення заявили 2 349 (29 %) педагогічних працівників, які взяли участь в опитуванні).

10. Розробити та впровадити єдиний національний реєстр(и) здобувачів освіти, що дозволить розробити процедуру контролю за здобуттям освіти дітей, які знаходяться в складних життєвих обставинах на території України та за її межами, зокрема через воєнні дії (про збільшення кількості дітей, які не здобувають освіти з незрозумілих причин, заявили батьки та педагоги, контроль за здобуттям освіти з боку соціальних органів ускладнений через масове переселення всередині країни та за кордон, воєнні дії та окупацію).

11. Зняти обмеження для роботи психолога з дітьми у закладі освіти – внести зміни до законодавства, наразі робота психолога з учнем можлива лише за згоди батьків (26 % батьків заявили про складний емоційний стан та психологічні проблеми

їхніх дітей, а 18,5% опитаних батьків повідомили, що в дитини немає бажання вчитися).

Список використаних джерел

1. <https://mon.gov.ua>.
2. <https://eo.gov.ua/>
3. <https://znayshov.com/>

Н. Г. Дорохова, здобувачка кафедри педагогічної майстерності та менеджменту ім. І. А. Зязюна
koketka.poltava@gmail.com

Полтавський національний педагогічний університету імені В. Г. Короленка;

С. О. Самойленко, к. ф.-м. н., доцент кафедри фізики
samoilenko_pp@ukr.net

Полтавський державний медичний університет

ДИДАКТИЧНІ УМОВИ МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ ОСВІТИ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ СТОМАТОЛОГІВ У МЕДИЧНОМУ ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Якість вищої медичної освіти визначається не лише обсягом знань, умінь і навичок, які набуваються здобувачами вищої освіти у медичному закладі вищої освіти, але й параметрами світоглядного, громадянського, особистісного, компетентісно-професійного розвитку, при цьому проблема якості освітнього процесу розглядається з позицій загальнолюдської і соціальної цінності медичної освіти. Вочевидь, саме ці фактори актуалізують проблему управління якістю вищої медичної освіти у закладах вищої освіти та моніторингу якості освітнього процесу, що є невід'ємним складником управління якістю підготовки здобувачів вищої освіти у медичних закладах, зокрема, моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології.

Пошуки шляхів розробки й удосконалення системи моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології спрямовуємо на розгляд дидактичних принципів, які покладаємо в основу функціоналу цієї системи. Вивчення наукового доробку науковців свідчить про потужний багатолітній досвід організації процесу навчання, скоригований досвідом багатьох учених, педагогів-практиків, в основі якого лежать групи дидактичних принципів [1–2]. Принципи у загально-дидактичному контексті покликані регулювати процес навчання, контролю за ним та оці-

нювання програмних результатів навчання, а також виступати методологічним підґрунтям для створення системи моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у медичному ЗВО. До даних принципів відносяться: принцип науковості, доступності, систематичності та послідовності, наочності, контролю і корекції знань, міцності знань, зв'язку теорії та практики, оптимізації навчання.

Принцип науковості вимагає глибокого вивчення наукових основ моніторингу у сфері вищої освіти, зокрема, медичної, змісту, форм і методів моніторингу якості організації навчально-методичної роботи у ЗВО; об'єктивного розкриття наукових фактів; визначення наукових підходів до розробки критеріїв оцінювання програмних результатів навчання; визначення наукових підходів до розробки системи контрольних заходів оцінювання навчальної діяльності, поточний та підсумковий контроль знань (семестровий контроль та державна атестація). Наукові підходи до оцінювання якості освіти майбутніх магістрів стоматології у медичному ЗВО мають віддзеркалюватися під час єдиного державного кваліфікаційного іспиту, компонентами якого виступають інтегрований тестовий іспит «КРОК», іспит з англійської мови професійного спрямування, об'єктивний структурований практичний (клінічний) іспит. Відділи забезпечення якості освіти у медичних ЗВО мають демонструвати перспективи розвитку моніторингових технологій в умовах цифрових трансформацій в освіті, системі охорони здоров'я, державі; використовувати сучасну наукову термінологію; знайомити і озброювати своїх працівників методами моніторингу та оцінювання якості навчання за допомогою сучасних цифрових технологій.

Механізми реалізації принципу полягає у проведенні наукових дискусій та круглих столів для працівників відділів забезпечення якості освіти і науково-педагогічних працівників медичного ЗВО. Участь у наукових конференціях з теоретико-практичних засад моніторингу якості вищої медичної освіти.

Принцип доступності передбачає, щоб вся сукупність знань про педагогічний моніторинг, моніторинг у сфері вищої медичної освіти, зокрема, стоматологічної, технології моніторингу якості освіти, зміст, форми й методи моніторингу якості організації навчально-методичної роботи у ЗВО, цифрові інструменти педагогічного моніторингу у вищій медичній освіті, все їх

розмаїття були зрозумілими для всіх учасників моніторингу, а саме викладачів, студентів, працівників відділу якості освіти. Принцип доступності ми розуміємо в тому сенсі, що процес моніторингу необхідно організовувати так, щоб зміст, методи, форми й технології контролю за результатами навчання відповідали рівню підготовленості студентів до заліків та іспитів.

Є й інший контекст принципу доступності у процесі створення системи моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у медичному ЗВО – засоби контролю за програмними результатами навчання мають бути доступні студентам у будь-який час: комп'ютерне тестування, комп'ютерні симуляції, віртуальна та доповнена реальність, оперативні консультації з викладачем онлайн та офлайн, веб-анкети для моніторингу якості освітнього процесу, оприлюднення моніторингових процедур на сайті ЗВО тощо. У цьому ми вбачаємо реалізаційні механізми цього принципу.

Принцип систематичності та послідовності передбачає: актуалізацію раніше накопиченого матеріалу з діагностики професійної компетентності майбутніх магістрів стоматології; відстежування динаміки формування різних компетентностей (загальних та спеціальних). Також цей принцип зумовлює систематичне отримання працівниками відділів забезпечення якості освіти знань у моніторингових технологіях, а науково-педагогічними працівниками – знань у організації проведення контрольньо-оцінювальних заходів для виявлення реального рівня сформованості тієї чи іншої компетентності у майбутнього магістра-стоматолога, забезпечення послідовності етапів засвоєння навчального матеріалу з дисциплін освітньої програми. Механізмами реалізації цього принципу ми вбачаємо: необхідність такої організації процесу навчання майбутніх магістрів-стоматологів, щоб не порушувати загальні підходи до опанування змістом освітньої програми, логічні зв'язки між дисциплінами, між модулями у кожній дисципліні, обов'язкове урахування міжпредметних зв'язків; необхідність цілеспрямованої організації процесу контролю знань та самоконтролю під час професійної підготовки магістрів-стоматологів шляхом визначення сучасних методів (тести, контрольні роботи, ситуаційні клінічні завдання, індивідуальні консультації до складання іспиту «КРОК» чи структурованого практичного іспиту, складання заліків та іспитів тощо); необхідність систематичного підви-

щення кваліфікації викладачів на предмет осучаснення заходів контролю за програмними результатами навчання, та працівників відділів забезпечення якості освіти на предмет осучаснення заходів моніторингу якості освіти у медичному ЗВО.

Принцип наочності передбачає гармонійне поєднання текстової навчальної інформації з різними засобами наочності в процесі організації контрольних заходів за програмними результатами навчання та моніторингових процедур, що приводить до позитивного результату як у засвоєнні знань, так і у формуванні здатності до самоконтролю, самоаналізу навчальної діяльності, саморефлексії у формуванні загальних та спеціальних (фахових, предметних) компетентностей. Реалізаційні механізми принципу – це, на нашу думку, різноманітні методики візуалізації інформації при створенні комп'ютерних тестів чи інших засобів контролю, стимуляція наочно-образного мислення студентів (використання схем, діаграм, ментальних карт, хмар тегів, презентаційної й анімаційної графіки, медіаконтенту під час розроблення засобів для самоконтролю); створення відкритої інформаційної системи моніторингу з використанням можливостей цифрових технологій як ефективного інструменту моніторингу якості вищої медичної освіти (цифрові сервіси для анкетування Google Форми, WebAnketa, Survio, віртуальна дошка Padlet тощо). Варто зазначити, що ці інструменти та їх наповнення складають сучасну інформаційну основу управління якістю освіти у медичних ЗВО, спрямовану на отримання оперативної та достовірної інформації про її якість підготовки студентів за освітніми програмами. Така інформаційна система моніторингу на основі цифрових сервісів для анкетування та відгуків, зауважень, пропозицій від студентів, викладачів, стейкхолдерів має стати цілісним управлінським інструментом, який дозволить зібрати, зберегти, обробити, поширити інформацію про діяльність медичних ЗВО, визначити стан підготовки здобувачів вищої освіти і спрогнозувати розвиток, а також оцінити якість освітніх програм.

Принцип контролю і корекції знань передбачає не лише навчальну та контрольну-регулятивну взаємодію у тандемі «викладач-магістрант», постійне отримання викладачем об'єктивної інформації про навчальні досягнення магістрантів-стоматологів та реалізацію корекційних заходів на основі порівняння реального ступеня досягнення програмних результатів

навчання, реального рівня сформованості у магістрантів компетентностей (загальних та спеціальних) із запланованим, але й постійну взаємодію науково-педагогічних працівників із працівниками відділу забезпечення якості освіти у медичному ЗВО через реалізацію моніторингових процедур. До реалізаційних механізмів принципу відносимо насамперед систему контролю знань (поточний модульний контроль, тестовий контроль, іспити, заліки, портфоліо майбутнього лікаря-стоматолога, онлайн-опитування й анкетування та ін.) та систему моніторингових процедур (збір даних про результати навчання за кожною дисципліною, статистична обробка результатів, динаміка рівнів сформованості загальних та спеціальних компетентностей, педагогічна кваліметрія, моніторинг якості навчально-методичної роботи викладачів тощо).

Принцип міцності знань тісно взаємопов'язаний із попереднім, принципом контролю і корекції знань. Цілком логічно, що він передбачає отримання здобувачами освіти таких ґрунтовних знань, які відтворювалися б послідовно без особливих зусиль і якими вони легко, уміло користувалися б при розв'язуванні різних практичних задач, демонструючи практичні (клінічні) складники професійної компетентності на реальному об'єкті або на моделі. Реалізаційні механізми принципу: методика самостійної роботи магістрів-стоматологів, віртуальна та доповнена реальність як засоби навчання, контролю та самоконтролю, практична та творча діяльність у Симуляційних центрах, Навчально-науково-лікувальних підрозділах медичних ЗВО типу «Стоматологічний центр», клінічних базах, котрі оснащені сучасним матеріально-технічним забезпеченням та стоматологічним обладнанням (універсальні стоматологічні установки, моделі, тренажери, манекени, фантоми, муляжі тощо). Процес створення системи моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у медичному ЗВО спрямовано на постійне вдосконалення підготовки лікарів-стоматологів, а отже на реалізацію принципу оптимізації навчання, котрий скеровує нас на пошуки оптимальних умов для розвитку самостійної пізнавальної діяльності магістрантів, їх творчої реалізації під час навчання, для формування їх загальних та спеціальних компетентностей. Механізми реалізації принципу є такими: визначення та впровадження спеціально створених дидактичних умов ефективного моніторингу (форми, методи, технології), розробка функціо-

нальної дидактичної моделі моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології тощо.

Розглянуті дидактичні принципи (принцип науковості, доступності, систематичності та послідовності, наочності, контролю і корекції знань, міцності знань, зв'язку теорії та практики, оптимізації навчання) у загально-дидактичному контексті покликані регулювати процес навчання, контролю за ним та оцінювання програмних результатів навчання, а також виступати методологічним підґрунтям для створення системи моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у медичному ЗВО.

Список використаних джерел

1. Kononets N., Baliuk V., Zhamardiy V., Petrenko L., Pomaz Yu., Kravtsova N., Shkola O. (2021). "Didactic model of information and communication competence formation of future specialists of economic", Journal for Educators, Teachers and Trainers, 12(4), P. 170–181.
2. Комісаренко Н. О. (2017). Зміст, форми і методи моніторингу якості організації виховної роботи у вищому навчальному закладі / Н. О. Комісаренко // Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія : Педагогіка і психологія. – 2017. – № 1. – С. 106–111.

***Н. А. Доценко**, д. пед. н., доцент, професор кафедри загальнотехнічних дисциплін
dotsenkona@outlook.com
Миколаївський національний аграрний університет,*

СИСТЕМА МОНІТОРИНГУ ОСВІТНІХ РЕЗУЛЬТАТІВ ЯК ІНСТРУМЕНТ ОНЛАЙН СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Ефективність навчального процесу повинна забезпечуватися інформаційно-освітнім середовищем (Олійник, Самойленко, Бацуровська, Доценко, 2018) – системою інформаційно-освітніх ресурсів та інструментів, що забезпечують умови реалізації основної освітньої програми навчального закладу. Метою моніторингу освітніх результатів в умовах онлайн середовища закладу вищої освіти є отримання інформації про хід освітнього процесу, підвищення ефективності та якості цього процесу на основі періодично одержуваної інформації. Загальна схема моніторингової системи онлайн середовища закладу вищої освіти виглядає такти чином: вона поділяється на моніторинг роботи здобувачів вищої освіти та викладачів (рис. 1):

Рисунок 1 – Моніторингова система онлайн середовища закладу вищої освіти

Моніторинг оцінок за виконані завдання в умовах онлайн середовища закладу вищої освіти подається у вигляді, що дозволяє обробляти результати виконання завдань, аналізувати і оцінювати якість кожного завдання або питання з точки зору його складності. Моніторинг відповідей здобувачів вищої освіти дозволяє аналізувати та обробляти текстові відповіді. Моніторинг роботи здобувачів вищої освіти в умовах онлайн навчального середовища закладу вищої освіти з тематичними модулями дозволяє індивідуально підійти до кожного здобувача вищої освіти, скоректувати систему накопичених знань, та, якщо потрібно, заповнити «прогалини в знаннях». Моніторинг роботи здобувачів вищої освіти з теоретичним контентом дозволяє зробити висновок стосовно найбільш доцільного вигляду теоретичного контенту – мультимедійні презентації, лекції з аудіовізуальним супроводом, відеоуроки тощо (Шульська, Матвійчук, 2017). Моніторинг роботи з навчальними тренажерами дозволяє підібрати доцільний тип питання для тестових тренажерів. Моніторинг якості подання питання дозволяє виявити їх поточний стан, позитивні сторони і недоліки з позиції досягнення педагогічних цілей і завдань, і потім сформулювати програму щодо їх подальшого вдосконалення (Бабенко Д., Бацуровська І., Доценко Н., Горбенко О., Андрющенко Я., Кім Н., 2019). Мотивація, постановка навчальної мети, створення передумов до сприйняття навчального матеріалу, подача навчального матеріалу, використання рекомендованих форматів для різного типу інформації; оптимальної структури навчального контенту;

дотримання загальних рекомендацій з оформлення сторінок навчального контенту та рекомендацій щодо подання інформації на сторінках навчального контенту, оформлення графічного матеріалу сторінок навчального контенту впливають на статистику переглядів навчального контенту. Моніторинг часового проміжку виконання завдань дає змогу зробити висновок, які матеріали потребують додаткового часу на розгляд. Моніторинг відвідування онлайн навчального середовища закладу вищої освіти впливає на подальший розвиток прийнятої стратегії і тактики організації навчання з метою підвищення педагогічної результативності. Отже, на основі отриманої інформації можна коректувати процеси роботи онлайн навчального середовища закладу вищої освіти.

Список використаних джерел

1. Олійник В. В., Самойленко О. М., Бацуровська І. В., Доценко Н. А. Формування професійних компетенцій майбутніх агроінженерів у комп'ютерно орієнтованому середовищі закладу вищої освіти. Інформаційні технології і засоби навчання. 2018. № 68. С. 140–154. 10.33407/itlt.v68i6.2525.
2. Шульська Н., Матвійчук Н. Соціальні мережі як ефективне середовище викладацько-студентської комунікації в навчальному процесі. Інформаційні технології і засоби навчання. 2017. № 58. С. 155–168. 10.33407/itlt.v58i2.1590.
3. Babenko D., Batsurovska I., Dotsenko N., Gorbenko O., Andriushenko I., Kim N. Application of monitoring of the informational and educational environment in the engineering education system. 2019 IEEE International Conference on Modern Electrical and Energy Systems (MEES), Kremenchuk, Ukraine. 2019. 10.1109/MEES.2019.8896469.

Ю. С. Запорожцева, к. пед. н., ст. викладач кафедри педагогіки та андрагогіки

yulyaza@ukr.net

Комунальний заклад «Житомирський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» Житомирської обласної ради

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПЕДАГОГА В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ОСВІТИ

Уже досить тривалий час, сучасна освіта перебуває у стані неперервного організаційного реформування та переосмислення усталених психолого-педагогічних цінностей. Рівень освіти у сучасному середовищі значною мірою залежатиме від резуль-

тативності запровадження інноваційних технологій навчання, що ґрунтуються на нових засадах, сучасних принципах та психолого-педагогічних теоріях, які розвивають діяльнісний підхід до навчання.

Мета статті – проаналізувати стан готовності педагогічних працівників до інноваційної діяльності в умовах реформування освіти та визначити особливості теоретичної і прикладної підготовки вчителів до такої практики.

Проведене анкетування слухачів курсів підвищення кваліфікації – вчителів філологічних дисциплін, учителів початкових класів, заступників директорів з навчально-методичної роботи (усього понад 450 респондентів), метою якого було виявлення рівня готовності педагогічних працівників до реалізації компетентнісного підходу в освітньому процесі, показало, що 46 % педагогів вважають себе готовими до такої діяльності, 49 % відзначили свою готовність як часткову і зовсім незначним (5 %) виявився відсоток тих, хто вважає себе не достатньо готовим. При цьому необхідно зазначити, що більшість із тих, хто визнав свою готовність, не змогли назвати ні ключові, ні предметні компетентності, ні навести приклад конкретного дидактичного завдання, побудованого на засадах компетентнісного підходу, що свідчить про не сформованість чіткого уявлення про сутність реалізації освітньої реформи в закладах загальної середньої освіти (ЗЗСО).

Отримані результати дають підстави для твердження про часткову готовність або неготовність до реалізації компетентнісного підходу в умовах реформування освіти переважної більшості педагогів ЗЗСО.

Звернемо увагу на поняття «інновація». Слово інновація в перекладі означає оновлення, зміну, нововведення, що поліпшує хід і результати навчально-виховного процесу.

Аналіз досліджень. Одні науковці (В. Сластьонін, Л. Подимова) вважають інновації комплексним процесом створення, розповсюдження та використання нового практичного засобу в процесі створення, розповсюдження та нового практичного використання в галузі педагогіки. [2]. Інші заперечують, що інновації не можуть зводитись до створення засобів. Серед напрямів досліджень освітньої інноватики, що розробляються вітчизняними та зарубіжними науковцями, виокремлюються такі: сутність інновацій (І. П. Підласий, В. Ф. Паламарчук, М. Д. Ярмаченко

та ін.); розробка різноманітних новітніх моделей змісту педагогічної освіти (І. А. Зязюн, М. Б. Євтух, О. А. Дубасенюк та ін.); визначення структури, закономірностей функціонування та розвитку інноваційних процесів у педагогічних системах (О. В. Киричук, М. М. Поташник, та ін.); підготовка педагогічних кадрів до впровадження інновацій, формування готовності до майбутньої інноваційної діяльності (І. В. Гавриш, Л. С. Подимова, В. О. Сластьонін, С. О. Сисоєва та ін.); система управління інноваційними освітніми процесами (Л. М. Ващенко, Л. І. Даниленко, О. І. Мармаза, О. Г. Хомеріки та ін.); вдосконалення педагогічних технологій у процесі підготовки педагогічних кадрів (В. І. Бондар, І. М. Богданова, В. І. Євдокимов, О. М. Пехота та ін.); дослідження соціально-психологічного аспекту інновацій (О. Є. Гуменюк, А. І. Пригожин та ін.) [1, 3]. Дослідники проблем педагогічної інноватики (Л. Волик, В. І. Дичківська, В. Загвязинський, В. Сластьонін, Л. Подимова та ін.) намагаються співвіднести поняття нового у педагогіці з такими характеристиками, як корисне, позитивне, сучасне. На думку вченого В. Загвязинського, нове у педагогіці-не лише ідеї, підходи, методи, технології, які у таких поєднаннях ще не використовувались, а й комплекс елементів чи окремі елементи педагогічного процесу, які ввібрали в себе прогресивний початок, що дає змогу в змінних умовах і ситуаціях ефективно розв'язувати завдання з виховання та освіти [1, 3].

Виклад основного матеріалу дослідження

Однією з важливих якостей педагога, умов успішності його як професіонала є готовність до інноваційної діяльності. Джерела готовності до інноваційної діяльності осягають проблематику особистісного розвитку, професійної спрямованості, професійної освіти, виховання й самовиховання, професійного самовизначення іти, виховання й самовиховання, професійного самовизначення педагога. Готовність до інноваційної педагогічної діяльності формується під час педагогічної практики, акумулюючи все накопичене в теорії, навчання у вузі, педагогічної практики, особливий особистісний стан, який передбачає наявність у педагога мотиваційно-ціннісного ставлення до професійної діяльності, володіння ефективними способами засобами досягнення педагогічних цілей і ціннісного ставлення до професійної діяльності, здатності до творчості і рефлексії [2].

Сучасній світ потребує громадянина і працівника, який мислить, уміє прогнозувати, ризикувати, експериментувати, бути відкритими до змін та нових можливостей [1], готовий до вирішення складних життєвих завдань, постійної самоосвіти.

Сучасна школа в умовах переходу на європейську модель освіти потребує вчителя нового типу – такого, що володіє сучасними методами і технологіями навчання, засобами навчання, психолого-педагогічної діагностики, умінням прогнозувати кінцевий результат. Лише з таким педагогом можна говорити про якісну освіту, а якість освіти важливіша, ніж кількість освіти – це показник розвитку суспільства, національної культури, національної свідомості [4].

Яку роль повинен сьогодні грати вчитель, як повинен діяти учень, якою має бути сьогодні школа, якою має бути роль батьків. Алгоритми дій цих складових і самі складові утворюють середовище, яке ми називаємо освітнім простором. У концепції «Нова школа. Простір освітніх можливостей» розповідається про нового вчителя, так званого «агента змін». Тепер він – «агент змін»: фасилітатор, тьютор, модератор, коуч з академічною свободою, укладач індивідуальних програм, тактик і стратег в освітній індивідуальній траєкторії дитини, фахівець, що оволодів ІКТ та користується освітнім порталом з методичними та дидактичними матеріалами, українськими енциклопедіями, мультимедійними підручниками та інтерактивними онлайн ресурсами. І все це, на думку розробників концепції «Нова української школи», має зробити його вмотивованим [5].

Надзвичайно актуальною проблемою на думку вчених в умовах сучасної освіти є пошук оптимальних шляхів взаємодії вчителя і учня, способів розвитку творчої активності учнів. Розв'язання її можливе лише на основі запровадження новітніх технологій, які забезпечують формування у педагогів професійних компетенцій. Суттєвих змін має набути організація освітнього процесу, який повинен ґрунтуватися на самостійній роботі учнів, що передбачає вміння самостійно здобувати інформацію з різних джерел, засвоювати, аналізувати, оцінювати та використовувати для отримання нових знань, вирішення навчальних та життєвих проблем, саморозвитку кожного учня. [2]. Вчитель стає організатором творчого процесу, керівником розумової та дослідницької діяльності учнів, консультантом у їхній самостійній роботі, створює навчальний комунікаційний простір, допо-

магає процесу учіння в ході індивідуальної і групової роботи. Учитель має оволодіти методиками управління освітнім процесом, освоїти психологію групової динаміки тощо [4].

Ще одним важливим аспектом діяльності вчителя в умовах нової школи є професіоналізм педагогічного спілкування, основою якого стає суб'єкт-суб'єктне гуманне співробітництво, яке можливе за умови розуміння педагогом психології, інтересів та мотивів поведінки дитини, врахування в діяльності вікових особливостей учнів, індивідуальності характеру, темпераменту, пам'яті, швидкості засвоєння матеріалу, в образному та логічному мисленні, працездатності, зацікавленості предметом, стилю навчання. Вміння індивідуально моделювати процес навчання і виховання, з урахуванням змін, що відбуваються в особистості, яка розвивається, та її психологічної природи, – одне із важливих професійно значущих умінь вчителя нової школи, що потребує відповідної підготовки засобами психологічної науки.

Потреба інтеграції змісту навчання передбачає відповідні вимоги до вчителя-предметника: вільне володіння основними філософськими категоріями і поняттями, методами наукового пізнання; достатній рівень знань зі споріднених предметів; високий рівень загальної ерудиції та культури. Інноваційна діяльність є специфічною і досить складною, потребує особливих знань, навичок, здібностей.

На основі результатів дослідження зроблено такі *висновки*: реформування освітньої системи України через впровадження реформування освіти потребує спеціальної підготовки педагогів до діяльності в нових умовах; моделі, форми та методи такої підготовки мають бути диверсифіковані; процес підготовки повинен бути системним і неперервним, оперативно реагувати на зміни, що відбуваються в суспільстві та освітньому просторі, активно впроваджувати найкращі світові практики; в процесі підготовки необхідно забезпечити пріоритет психолого-педагогічної та процесуально-діяльнісної підготовки над предметно-методичною; робота з підвищення рівня професійної компетентності вчителя нової школи має стати обов'язковою на всіх рівнях підвищення кваліфікації за першістю самоосвітньої діяльності педагога.

Інноваційна діяльність становить основу і зміст інноваційних освітніх процесів, сутність якої полягає в оновленні педагогічного простору й середовища, внесенні інновацій у традиційну

систему. Прагнення постійно оптимізувати навчально-виховний процес зумовило появу нових і вдосконалення використовуваних раніше педагогічних технологій різних рівнів і різної цільової спрямованості. Впровадження інновацій неможливе без педагога-дослідника, який володіє мисленням, розвиненою здатністю до творчості, сформованою й усвідомленою готовністю до інновацій.

Педагог не повинен зупинятися у своєму зростанні. Бо кожна його зупинка – це крок назад. А учитель так багато означає для учнів, для реалізації змін у навчальному розвитку, виховному процесі, житті. Учні хочуть бачити особистість, яка притягує до себе, педагога, який ніколи не нашкодить, вихователя, який завжди їх зрозуміє та допоможе, громадянина, який плекає у них патріотичні риси.

Список використаних джерел

1. Житник Б. О. Імперативи педагогічної інноватики сучасної школи. Ч. II / Житник Б. О. – Харків : Вид. група «Основа», 2015. – 96 с. (Бібліотека журналу «Управління школою»; Вип. 10 (15 «Управління школою»; Вип. 10 (154)).
2. Лозінська О. Шляхи розвитку творчого потенціалу вчителя: Круглий стіл / О. Лозінська // Методист. – 2016. – № 1. – С. 59–63.
3. Ніколенко Л. Компетентнісний підхід до розвитку професіоналізму педагога в системі післядипломної освіти / Лідія Ніколенко. URL: http://ippobuk.cv.ua/images/Oleksyuk/5/stattia_Nikolenko.pdf.
4. Нова Українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/Новини%202016/12/05/konczepczija.pdf>
5. Робінсон К. Школа майбутнього Революція у вашій школі, що назавжди змінить освіту / Кен Робінсон, Лу Ароніка ; пер. з англ. Г. Лелів. – Львів : Літопис, 2016. – 258 с.

А. В. Захаров, аспірант

zakharovandrey1997@gmail.com

Державний біотехнологічний університет, Харків

СУЧАСНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ ВИКЛАДАЧІВ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Питання інноваційності в освітній системі актуалізувалося одразу після набуття Україною незалежності. Інновації викликані новими соціально-економічними перетвореннями обумовле-

ними необхідністю докорінних змін в організації системи освіти, методології і технології організації педагогічного процесу в навчальних закладах різного типу та потребою підготовки нової плеяди науково-педагогічних та педагогічних кадрів; посилюється тенденція гуманітаризації змісту освіти, з'явилися нові навчальні дисципліни та стрімко виникла потреба у викладачах, які б могли якісно забезпечити творчий, інноваційний підхід до реалізації цих тенденцій; виникнення конкуренції між державними і недержавними навчальними закладами, яка надала можливість молоді навчатися там, де є інноваційний потенціал та якість освіти.

Впровадження інновацій в освіті ускладнюється відсутністю єдиного погляду на поняття педагогічної інновації та інноваційної діяльності педагога. У контексті інноваційної освіти зовсім іншого сенсу набувають вимоги до особистості викладача. Інноваційне оновлення педагогічної системи має забезпечити зростання особистісного потенціалу як студентів, так і викладачів, сприяти їхньому самовдосконаленню, вираженню індивідуальності. Викладач повинен знати свій предмет, володіти методикою викладання, мати знання в суміжних наукових галузях, орієнтуватися в сучасному соціальному та політичному житті [1].

Враховуючи особливості системи професійної підготовки, специфіку освітньої діяльності, особливості становлення викладача, як суб'єкта інноваційної діяльності та зміст підготовки викладачів до інноваційної педагогічної діяльності, актуальним у підготовці майбутніх викладачів є створення інноваційного освітнього середовища вищого навчального закладу.

Таке освітнє середовище має базуватися на пізнанні особистістю себе та засвоєнні інноваційної професійної діяльності за допомогою формування образу «Я – майбутній викладач-новатор», досягнення інтелектуально-духовних основ успіху і спроможності особистості у професійній діяльності. Зростання особистісного потенціалу викладача, сприятиме його самовдосконаленню та забезпечить інноваційне оновлення педагогічної системи. Запровадження інновацій в освіті задекларовано проектом Концепції державної інноваційної політики (1997), проектом Положення «Про порядок здійснення інноваційної діяльності у системі освіти» (1999) та Законом України про інноваційну діяльність (2002). Концепції використання мистецтва у розвитку творчої індивідуальності майбутніх педагогів професійного навчання обґрунтованій О. Отич.

У цих документах набула розвитку ідея інноваційного навчального закладу, в якому викладацький і студентський колективи експериментують, впроваджують нові педагогічні ідеї і технології. Державна інноваційна політика спрямована на створення взаємопов'язаних механізмів інституційного, ресурсного забезпечення підтримки і розвитку інноваційної діяльності, формування мотиваційних факторів активізації інноваційних процесів. Під інноваційним розвитком педагогічної освіти ми розуміємо комплекс створених і впроваджених організаційних та змістових нововведень, розвиток низки чинників і умов, необхідних для нарощування інноваційного потенціалу професійної педагогічної підготовки студентів [2].

Під інноваціями ми вбачаємо новизну, що ефективно змінює результати професійної підготовки майбутніх викладачів, створюючи при цьому вдосконалені нові освітні, дидактичні, виховні системи; освітні педагогічні технології; методи, форми, засоби розвитку особистості, організації навчання та виховання. О. Скубашевська інноваційний розвиток освіти визначає, як систему нововведень, які істотно змінюють поняття, результати освітнього процесу, створюючи при цьому удосконалені чи нові освітні, дидактичні, виховні системи; освітні педагогічні технології і практики; методи, форми, засоби розвитку особистості, організації навчання та виховання; технології управління системою освіти загалом.

Як слушно зазначає О. Тимошенко, якість реалізації інноваційного процесу зумовлюється його цілями, методами і засобами, організованістю, знаннями, здібностями, зацікавленістю виконавців у досягненні найвищих результатів, особливостями комунікації між ними. Досягнення очікуваних від реалізації інноваційного педагогічного процесу результатів залежить і від мотивації виконавців. Для цього потрібно створити відповідні умови, передбачити колективні, персональні стимули. Учасники інноваційного процесу, повинні мати належну кваліфікацію для виконання покладених на них обов'язків. У зв'язку з цим важливого значення набуває інноваційна діяльність викладача, яка спрямована на оновлення системи освіти і є результатом активності людини не стільки у пристосуванні до зовнішнього середовища, скільки у зміні його відповідно до особистих і суспільних потреб.

Інноваційна педагогічна діяльність заснована на осмисленні практичного педагогічного досвіду, орієнтована на зміну й розвиток навчально-виховного процесу з метою досягнення вищих результатів, одержання нового знання, формування якісно іншої педагогічної практики [3].

Не виникає заперечень твердження Н. Шмельова, який характеризує інноваційний педагогічний досвід, як систему діяльності викладача, що радикально змінює традиційну практику навчання; результати інноваційної діяльності виражаються змінами у змісті, методах, формах, технологіях і засобах навчання. Нововведення розрізняють за змістом, значенням і наслідками в процесі навчання. Перспективними педагогічними інноваціями є: активні форми навчання, заходи щодо мотивації студентів, індивідуальна робота із студентами – 20 %. Інноваційне навчання у навчальних закладах спонукає студентів до ініціативності; творчого підходу й активної позиції в усіх видах навчальної діяльності; розвитку здібностей, асоціативного мислення; передбачає самостійне здобування, створення, конструювання знань, умінь, компетентностей, що значно підвищує результативність педагогічної підготовки; збільшення потреби в художньо-творчій самореалізації та самовдосконаленню; розкриває природні дані, що закладені природою; залучає студентів до творчості; виробляє естетичний смак; розвиває творчу активність; формує художньо-образне мислення.

Як свідчить закордонний і вітчизняний досвід, інноваційне навчання сприяє значно глибшому й більш усвідомленому розумінню сутності вивченого, формуванню вмій самостійно аналізувати й оцінювати інформацію, формулювати висновки, аргументовано відстоювати свою точку зору, прислухатися до інших, поважати альтернативну думку, працювати в колективі, будувати конструктивні стосунки з його членами і визначати своє місце в команді. Крім того, це дає змогу реалізувати ідею співробітництва всіх учасників освітнього процесу, вчить їх конструктивної взаємодії, сприяє забезпеченню атмосфери психологічного комфорту. Організація такого навчання передбачає системне застосування специфічних методик і технологій, які реалізують зазначені підходи [4].

Вітчизняні науковці рекомендують передусім технології: кооперативного навчання об'єднаних спільною навчальною метою студентів у малі групи; ігрову, втілену в різноманітних ди-

дактичних іграх; проєкту, що передбачає самостійну (індивідуальну, групову) діяльність студентів; розвитку критичного мислення студентів; навчання з використанням дебатів і дискусій; ситуаційного навчання, застосування якої передбачає осмислення студентами реальної життєвої ситуації. Моделюючи життєві ситуації, використовуючи рольові ігри, студенти приходять до спільного вирішення проблем на основі аналізу обставин і відповідної ситуації. Інтерактивне навчання сприяє формуванню у студентів комплексу навичок та вмінь, виробленню цінностей, створенню атмосфери співробітництва й взаємодії.

Безперечно, організація інноваційного навчання суттєво складніша, ніж традиційного, але його освітні результати значно вищі. Успішне його запровадження вимагає системної роботи, під час якої необхідно: переглянути зміст освіти з метою його розвантаження та орієнтації на реалізацію в умовах інноваційного навчання; здійснити комплекс заходів з переорієнтації педагогічної свідомості щодо безальтернативності інноваційного навчання; розробити дидактико-методичне забезпечення інноваційного навчання, реалізуючи його ідеї в новому поколінні підручників, навчальних і методичних посібників; переглянути зміст і спрямованість навчання у педагогічних навчальних закладах, а також у системі післядипломної педагогічної освіти з метою формування готовності викладачів до роботи в умовах інноваційного навчання; запровадити систему матеріального стимулювання викладачів, які активно реалізують ідеї інноваційного навчання у своїй практичній діяльності.

Важливо, щоб характер інновацій відображав суспільні вимоги до підготовки фахівців і потреби студентів, враховуючи специфіку конкретного закладу. Сама ж інноваційна діяльність вимагає належної організаційної роботи: аналізу компетентними експертами й перевірки на практиці методів, які використовуються під час навчання; збирання, оброблення, систематизації, накопичення і використання інформації про інновації; ресурсного обґрунтування і визначення механізму практичної реалізації інноваційних процесів; розроблення проєктів, програм, положень щодо реалізації інноваційних процесів та їх оцінку за певними критеріями; визначення системи контролю [5]. Крім того, описуючи зміст інновації, треба виділяти базові управлінські дії, що включають функції аналізу, прогнозування, планування й організації, координування, контролю. Все це

потребує оновлення науково методичного забезпечення професійної підготовки у навчальних закладах, а показником якості інновації буде підвищення ефективності освітньої діяльності навчального закладу.

Підготовка майбутніх викладачів до професійно-педагогічної діяльності спрямована на розвиток особистості студента та ставить завдання формування майбутнього викладача: розроблення інноваційного компоненту змісту психолого-педагогічних, професійно-орієнтованих навчальних дисциплін; забезпечення фахової підготовки, теоретичного і практичного навчання у формуванні готовності майбутнього викладача до інноваційної педагогічної діяльності; формування готовності до інноваційної педагогічної діяльності, що охоплює взаємопов'язані вміння щодо здійснення інноваційної педагогічної діяльності, проєктувальні, організаційно-комунікативні, рефлексивні; відбір інноваційних технологій, форм і методів навчання; розвиток творчого мислення та вмінь; самовдосконалення та самореалізації.

Педагогічна інновація це нововведення в педагогічній діяльності, зміни у змісті та технології навчання та виховання, які мають на меті підвищення їх ефективності, а також внесення змін: у форми організації та систему управління; у стилі педагогічної діяльності й організацію навчально пізнавального процесу; в систему контролю і оцінювання рівня освіти; в навчально-методичне забезпечення; в навчальний план і програми; в систему фінансування. Це комплексна діяльність зі створення, засвоєння, використання та розповсюдження нововведень. Інноваційна функція освіти забезпечує розкриття креативних можливостей соціокультурного механізму, вироблення нових типів поведінки на основі образів інноваційної діяльності [6].

Підготовка майбутніх викладачів до інноваційної педагогічної діяльності має розглядатися як цілісна система, що будується на феноменологічному, системному, компетентнісному, культурологічному, аксіологічному, інноваційному, контекстному, особистісно орієнтованому, гуманістичному, креативному, акмеологічному підходах, органічному поєднанні традиційних та інноваційних форм, методів і засобів навчання. У підготовці майбутніх викладачів склалася усталена система навчання, в якій використовуються традиційні форми проведення занять: лекції, практичні заняття, заліки, іспити, різноманітні форми позааудиторної роботи.

У зв'язку з переходом до компетентнісного підходу в підготовці майбутніх фахівців виникає потреба у зміні технологій, форм і методів проведення занять, що дозволить уникнути наслідків неузгодженості в освіті, які не забезпечують ефективну практичну підготовленість випускників. Це активізує розроблення та використання інноваційних технологій навчання, впровадження змін у стратегії освітнього процесу в підготовці компетентних фахівців, що означає докорінні зміни в навчальному процесі. Концептуальні засади підготовки майбутніх викладачів до інноваційної педагогічної діяльності – складна, динамічна система теоретико-методологічних і методичних заходів, спрямованих на вдосконалення норм, цінностей і змісту професійної діяльності викладача. У системі освіти інноваційні процеси реалізуються як цілеспрямовані зміни цілей, умов, змісту, засобів, методів, форм діяльності, яким властива новизна, високий потенціал підвищення ефективності діяльності у певних сферах.

У цьому контексті навчальні заклади України впроваджують нові технології навчання, серед яких є комп'ютерне та дистанційне навчання, методи проектів, інтерактивні методики. Доцільна думка Г. Сиротенка, який характеризує інтерактивні методи, як посилену педагогічну взаємодію, взаємовплив учасників педагогічного процесу через призму власної індивідуальності, особистого досвіду життєдіяльності.

Це процес інтенсивної, міжсуб'єктної комунікації викладача та студентів (педагог – суб'єкт власної професійної діяльності – ставить у позицію суб'єкта освітньої діяльності студента). Інтерактивна педагогічна взаємодія характеризується високим ступенем інтенсивності спілкування її учасників, їхньої комунікації, обміну діяльністю, зміною і різноманітністю її видів, форм і прийомів, цілеспрямованою рефлексією учасниками своєї діяльності та взаємодії, що відбулася. Інтерактивна педагогічна взаємодія, реалізація інтерактивних педагогічних методів спрямовані на зміну, удосконалення моделей поведінки і діяльності учасників педагогічного процесу.

Список використаних джерел

1. Артюшина М. Формування готовності викладача вищої школи до інноваційної діяльності в освіті / М. Артюшина // Вісник Львів. ун-ту. – 2009. – Вип. 25. – Ч. 3. Сер. : Педагогіка – С. 126–135.
2. Біла книга національної освіти України / [Т. Ф. Алексеєнко, В. М. Аніщенко, Г. О. Балл та ін.]; за загальною ред. акад.

- В. Г. Кременя ; НАПН України. – Київ : Інформаційні системи, 2010. – 342 с.
3. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : [навч. посіб.] / І. М. Дичківська. – Київ : Академвидавництво, 2004. – 352 с.
 4. Кочкурова О. В. Особливості професійної ідентичності та професійного маргіналізму майбутніх учителів / Ольга Володимирівна Кочкурова // Психологічні перспективи. – 2012. – Вип. 20. – С. 106–114.
 5. Колегія Міністерства освіти і науки України. Сучасні тенденції розвитку професійно-технічної освіти: пріоритети та завдання : Рішення від 28.08.2008, Протокол № 9/1-3. URL: i.vnz.org.ua/doc/2008/18_09/853.doc].
 6. Психологія професійної орієнтації в системі педагогічної освіти : [монографія] / Єгорова Є. В., Ігнатюк О. М., Кобченко В. В., Литвинова Н. І. [та ін.] ; за ред. О. М. Ігнатюк. – Кіровоград : Імекс ЛТД, 2014. – 248 с.

*О. Ю. Ільченко, д. пед. н., професор кафедри загальної педагогіки та андрагогіки
ilchenko.olena@gmail.com
Полтавський національний педагогічний університет імені
В. Г. Короленка*

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКІСНОЇ ОСВІТИ

«Academic integrity» або «академічна доброчесність» – все частіше можемо чути ці поняття в освітянській спільноті закладів вищої освіти, особливо в контексті забезпечення і гарантування якісної освіти. «Academic integrity» у точному перекладі – «академічна довершеність», «академічна повнота», «академічна цілісність» стає неодмінною ознакою вищої освіти і професійної підготовки майбутніх фахівців. У цьому контексті звернення до заявленої теми вважаємо актуальним і доцільним, особливо для здобувачів вищої освіти, що і становить мету даної статті.

Міжнародний центр академічної доброчесності при Ратлендському інституті етики, Університет Клемсон в Південній Кароліні розробив важливий документ «Фундаментальні цінності академічної доброчесності» (Fishman 2012), в якому це поняття визначається, як «відданість академічної спільноти шістьом фундаментальним цінностям: чесності, довірі, справедливості, повазі, відповідальності, мужності» (Сацук В., 2020). Цінності академічної доброчесності безпосередньо пов'язані з її принци-

пами: законності та верховенства права; свободи та людської гідності; професіоналізму та компетентності; колегіальності й прозорості; чесності і порядності; справедливості та толерантності; партнерства і взаємодопомоги; поваги та взаємної довіри; самовдосконалення і саморозвитку; персональної відповідальності та роботи на результат.

У Кодексі академічної доброчесності Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка зазначено, що академічна доброчесність – «це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень» (Кодекс академічної доброчесності, 2022, с. 2).

Академічна доброчесність визнається засадничим принципом здійснення освітньої, наукової, інноваційної діяльності в університеті, однією з основоположних засад корпоративної етики та необхідним елементом освітнього процесу.

У даній статті оглядово зупинимося на забезпеченні академічної доброчесності при підготовці здобувачів вищої освіти, для яких ця процедура передбачає (із Кодексу академічної доброчесності ПНПУ імені В. Г. Короленка): 1) самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); 2) посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; 3) дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; 4) надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації (Кодекс академічної доброчесності, 2022, с. 5).

У Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка з метою реалізації основних положень академічної доброчесності проводиться потужна всебічна робота – від чітко укладеної внутрішньої нормативної бази, яка регулює процедурні моменти, визначає механізми упровадження і контролю за системою забезпечення академічної доброчесності, – до власного прикладу викладачів, які своїми досягненнями і працею демонструють дотримання принципів і правил академіч-

ної етики і доброчесності. Система забезпечення академічної доброчесності в університеті містить: нормативно-правову базу; структурні підрозділи, які впроваджують систему забезпечення академічної доброчесності; механізми впровадження і контролю за системою забезпечення академічної доброчесності; систему правоосвітньої та правовиховної роботи (інформаційна, консультативна, корекційна діяльність) (Кодекс академічної доброчесності, 2022, с. 4).

На сайті університету у вкладці «Академічна доброчесність» <http://pnpu.edu.ua/pro-pnpu> можемо знайти наступні документи: «Кодекс академічної доброчесності ПНПУ імені В. Г. Короленка», «Наказ ректора ПНПУ імені В. Г. Короленка про комісію з академічної доброчесності», «Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату ПНПУ імені В. Г. Короленка», «Положення про комісію Вченої ради з академічної доброчесності ПНПУ імені В. Г. Короленка», «Комісія з академічної доброчесності вченої ради ПНПУ імені В. Г. Короленка (склад)», «Академічна доброчесність (Національне агентство із забезпечення якості освіти)», «Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності (SAIUP)». Все знаходиться у відкритому доступі за відповідними посиланнями і надає можливість учасникам освітнього процесу у зручний для них час ознайомитися із політикою, стандартами і процедурою дотримання академічної доброчесності в університеті.

Так, зокрема «Кодекс академічної доброчесності ПНПУ імені В. Г. Короленка» (2022 р.) містить загальні положення щодо академічної доброчесності, у цьому контексті висвітлює обов'язки учасників освітнього процесу, механізми і процедуру дотримання академічної доброчесності. Особлива увага в документі приділяється відповідальності за порушення академічної доброчесності, порядку виявлення та встановлення фактів її порушення, порядку розгляду апеляцій на рішення щодо академічної відповідальності, механізмів впровадження та відповідальності учасників освітнього процесу за порушення норм кодексу академічної доброчесності. «Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату ПНПУ імені В. Г. Короленка» (2022 р.) розкриває мету і завдання запобігання і виявлення академічного плагіату, містить визначення термінів («автор», «твір», «академічний текст», «цитата», «звіт подібності», «унікальність твору (роботи, матеріалу)», «пла-

гіат», «плагіат академічний», «різновиди плагіату»), висвітлює заходи щодо запобігання академічному плагіату, розкриває порядок перевірки академічних текстів на плагіат. Питання академічної доброчесності піднімаються Комісією з питань академічної доброчесності вченої ради університету, яка діє згідно «Положення про комісію Вченої ради з академічної доброчесності ПНПУ імені В. Г. Короленка», обговорюються на засіданнях кафедр, вчених рад факультетів та вченої ради університету.

Інформування здобувачів про стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності, її популяризацію здійснює Комісія вченої ради з академічної доброчесності, яка надає консультативну та методичну допомогу учасникам освітнього процесу у діагностиці, оцінці та рекомендаціях наукових досягнень в контексті академічної доброчесності. Велика робота щодо інформування здобувачів здійснюється й викладачами, які читають навчальні дисципліни (політика щодо академічної доброчесності представлена в силабусах навчальних дисциплін у рубриці «Політика курсу»); керівниками кваліфікаційних робіт, які приділяють увагу формуванню у здобувачів навичок роботи з надійними джерелами інформації, дотриманню норм авторського права, доброчесності запозичень та ні.; працівниками бібліотеки, які надають консультації із правил використання чинних стилів посилання і цитування у наукових роботах, проводять науково-методичні семінари щодо дотримання культури академічної доброчесності та ін.

Важливим процедурним аспектом дотримання в університеті академічної доброчесності є запровадження інструментів протидії її порушенням, зокрема антиплагіатної системи перевірки текстових документів на унікальність. Послуга надається бібліотекою імені М. А. Жовтобрюха Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. Університет має доступ до перевірки наукових робіт на ознаки плагіату засобом сервісу Unicheck, що закріплено підписаною Угодою про співпрацю (20.09.2019 р. – 31.12.2025 р.) з відповідною антиплагіатною системою. Потребує підкреслення і той факт, що в університеті функціонує мережевий сервіс відкритого доступу «Інституційний репозитарій» як відкритий цифровий архів інтелектуальної творчості науковців – «IRPNPU» (Institutional Repository of Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University – <http://dspace.pnpu.edu.ua>). На сайті бібліотеки університету у вкладці «Академічна доброчесність»

(<http://lib.pnpu.edu.ua/akademichna-dobrochesnist>) у відкритому доступі знаходимо також «Методичні рекомендації до організації, виконання та захисту курсової роботи у ПНПУ імені В. Г. Короленка», «Методичні рекомендації до організації, виконання та захисту кваліфікаційних (бакалаврських/магістерських) робіт у ПНПУ імені В. Г. Короленка», ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання», Міжнародні стилі цитування та посилання в наукових роботах та ін. Заходи профілактики порушення академічної доброчесності обговорюються на засіданнях кафедри.

Отже, в Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка діє система забезпечення академічної доброчесності, яка ґрунтується на засадах законності, свободи і людської гідності, професіоналізму та компетентності, чесності і порядності, відкритості і прозорості, поваги і взаємної довіри. Задля ефективного дотримання норм і правил академічної доброчесності, а отже, і з метою забезпечення якості вищої освіти, рекомендуємо здобувачам своєчасно ознайомитися і вивчити особливості функціонування цієї системи в університеті.

Список використаних джерел

1. Сацик В. Академічна доброчесність: міфічна концепція чи дієвий концепт. 2020. URL: <https://saiup.org.ua/novyny/akademichna-dobrochesnist-mifichna-kontseptsiya-chy-diyevyj-kontsept/>
2. Кодекс академічної доброчесності ПНПУ імені В. Г. Короленка. 2022. URL: <http://pnpu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/10/kodeks-akademichno%D1%97-dobrochesnosti-pnpu-imeni-v.-g.-korolenka.pdf>.

М. М. Кашуба, викладач фізичного виховання;

О. М. Галонза, викладач фізичного виховання

gordalla75@ukr.net

ВСП «Технологічно-промисловий фаховий коледж Вінницького національного аграрного університету»

ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА ТА ОЗДОРОВЧА СПРЯМОВАНІСТЬ В СИСТЕМІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Модернізація змісту сучасної вітчизняної освіти в напрямі інтеграції в Європейський освітній простір передбачає розроблення та впровадження інноваційних освітніх систем і технологій, зокрема тих, що мають здоров'язбережувальну та оздоровчу

спрямованість. Адже найдорожчим скарбом, який нагороджує людину природа від народження і на довгі роки життя, є здоров'я. Це насправді незрівнянне багатство, яке необхідно не просто берегти, а й повсякчас примножувати. Молоде покоління буде перспективним і далекоглядним лише за умов збереження та зміцнення свого здоров'я у всіх його аспектах. Виникає потреба й у застосуванні здоров'язбережувальних і оздоровчих технологій не лише в освітніх закладах, створюючи здоров'язбережувальне навчальне середовище, а й у повсякденному житті.

Як засвідчує педагогічна практика лише 37 % студентів вважають, що вони ведуть здоровий спосіб життя та слідкують за станом свого фізичного здоров'я, решта – не задумуються над своїм способом життя, проте хочуть бути здоровими фізично. Останнє засвідчує відсутність цілеспрямованої особистісної мотивації студентської молоді на формування, збереження і зміцнення свого здоров'я.

Однією з причин байдужого ставлення молоді до збереження власного здоров'я є стан сучасної системи освіти, зокрема й фізкультурно-оздоровчої освіти у вищих навчальних закладах різного професійного спрямування.

Навчання студентів здоров'язбереження у системі освіти включає не лише процес оволодіння предметними знаннями і життєво важливими компетентностями, а й формування відповідних життєвих цінностей, результатом яких є їхня здатність самостійно «управляти» своїм здоров'ям, проводити діагностичні, профілактичні, а за потреби і реабілітаційні та корекційні заходи. Проектування процесу здоров'язбережувального навчання студентів вимагає розроблення спеціальних здоров'язбережувальних методик і технологій для використання у закладах освіти.

На мою думку, здоров'язберігаючу освітню технологію необхідно розглядати як якісну характеристику будь-якої педагогічної технології, як сукупність принципів, методів, прийомів педагогічної роботи, що доповнюють традиційні педагогічні технології навчання та виховання студентів ознаками здоров'язбереження особистості.

Отже, виникає потреба розкриття факторів, що негативно впливають на стан здоров'я студентів, це: матеріальні умови життя, незадовільна екологія, хронічні психоемоційні стреси. Причини, що їх викликають, різноманітні, серед них: низька навчальна мотивація, невміння керувати вільним часом, на-

вчальна або особистісна неуспішність, інформаційне перевантаження, негативний вплив віртуальних контактів у соціальних мережах.

Усі причини можуть мати спільне походження, пов'язане з характером управління навчально-професійною діяльністю студентів, недосконалого інформаційно-методичного забезпечення освітнього процесу. Хронічні навчальні стреси в процесі первинної професіоналізації студентів, у свою чергу, ведуть до розвитку хронічних захворювань, зниження імунітету, невротизації, порушення сну тощо.

Враховуючи напрацювання теоретиків і практиків у галузі дослідження методів, форм, засобів здоров'язбереження студентської молоді, можна виокремити головні змістові аспекти здоров'язбережувальних технологій, що відображено на рисунку.

Мета усіх здоров'язберігаючих освітніх технологій – сформувати у студентів необхідні знання, вміння та навички здорового способу життя, навчити їх використовувати отримані знання у повсякденному житті. Таким чином, вирішення проблеми здоров'язбереження потребує пильної уваги всіх зацікавлених у цьому: педагогів, медиків, батьків, представників громадськості. Але особливе місце та відповідальність в оздоровчій

діяльності належить освітній системі, яка повинна і має усі можливості для того, щоб зробити освітній процес здоров'язберігаючим. Важливо, щоб кожна реалізована педагогічна технологія й методика гарантовано забезпечувала інформаційно-психологічну безпеку та розвиток особистості майбутнього фахівця.

Тому, основне завдання фізичного виховання сьогодення полягає у створенні нових здоров'язберігаючих освітніх технологій, які забезпечили б можливість постійно активізувати інтерес студентів до занять фізичними вправами, дотримання здорового способу життя, поповнення знань про шляхи збереження і зміцнення свого здоров'я. Назріла необхідність навчити студентів протягом життя вдосконалювати фізичні якості, навички і вміння рухів, активізувати пізнавальні процеси на основі врахування особливостей біопсихологічних і фізіологічних механізмів. Це й обумовлює необхідність осмислення й створення нових методичних систем фізичного виховання, заснованих на сучасних методологічних принципах, які дають змогу формувати навички самостійного безперервного пошуку резервів свого організму, виходячи з потреб часу та власної діяльності.

Список використаних джерел

1. Духовний Л. Ф. Здоров'язберігаючі технології на заняттях фізичного виховання // Проф.-техн. освіта. – 2012. – № 1. – С. 37–40.
2. Єжова О. О. Теоретичні і методичні засади формування ціннісного ставлення до здоров'я учнів професійно-технічних навчальних закладів : автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.07 «Теорія і методика виховання». – Київ, 2013. – 38 с.

О. В. Кітура, викладач економічних дисциплін, 1-ї категорії, циклової комісії експлуатації нафтових і газових свердловин
oxanakitura1981@gmail.com

Відокремлений структурний підрозділ Полтавський фаховий коледж нафти і газу Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

АКТУАЛЬНІСТЬ ТА СПЕЦИФІКА РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ФАХОВИХ МОЛОДШИХ БАКАЛАВРІВ

Система освіти України опинилася в нових реаліях функціонування в умовах воєнного стану, а перед освітніми менеджерами постали такі питання, які до сьогодні ніхто не вирішував.

Зараз в умовах глобальних змін відбуваються інтенсивні пошуки шляхів розбудови економічної освіти в Україні як основи економічного, соціального, духовного, інтелектуального, культурного розвитку суспільства й держави.

У теперішніх умовах трансформації світового освітнього простору тема освітніх технологій та безпосередньо впровадження технологій освітніх проєктів посідає провідне місце в педагогічному дискурсі останніх років.

Інформаційні технології дуже швидко перетворилися на життєво важливий стимул розвитку не тільки світової економіки, а й інших сфер людської діяльності.

Сучасне суспільство просто переповнене потоками інформації, які безсумнівно потребують обробки. Відповідно комунікаційні технології в сучасному суспільстві відкривають нові можливості суспільного прогресу, що знаходить своє віддзеркалення, зокрема, у сфері освіти.

В останні роки серед нових методів організації освітнього процесу у вишах найбільш пріоритетним є ресурсно-орієнтоване навчання.

Сучасні європейські та світові освітні стандарти ставлять нові вимоги перед вищою освітою України: індивідуалізацію навчання, використання нових інформаційно-комунікаційних технологій, педагогічні інновації, дистанційні форми і методи, посилення органічної єдності навчання і самонавчання, трансформацію ролі викладача, нову роль бібліотеки та бібліотекаря, створення передумов для організації навчання протягом усього життя – завдання, розв'язання яких має забезпечити якісну освіту, постійне фахове вдосконалення та конкурентоспроможність випускників ВНЗ України. Ці завдання можливо вирішити, використовуючи сучасні дидактичні системи та методики організації навчального процесу, які уже давно впроваджуються у системі вищої освіти таких країн світу як Австралія, Великобританія, Канада, Китай, Німеччина, Норвегія, Ірландія, США, Швеція та ін. Зважаючи на сучасні тенденції зростання ролі та обсягів інформації, електронної педагогіки, доцільним є перехід до ресурсно-орієнтованого навчання (resource-based learning) студентів, яке націлене на всебічне використання у навчальному процесі різноманітних ресурсів: кадрових, техніко-технологічних, навчально-методичних, інформаційних тощо [2].

Основний акцент при ресурсно-орієнтованому навчанні направлений на автономне навчання – здатність студента взяти на себе відповідальність за своє власне навчання.

Причини для впровадження ресурсно-орієнтованого навчання сформульовані таким чином:

- збільшення інтересу до навчання;
- активне, незалежне ставлення до процесу навчання та незалежне виконання навчальних завдань є більш вигідним для навчання, персональне втручання в прийняття рішень призводить до більш ефективного навчання;
- плануючи та вибудовуючи власну траєкторію навчання, студент стає більш сконцентрованим та цілеспрямованим, а отже, навчання буде більш ефективним як сьогодні, так і в довгостроковій перспективі;
- коли відповідальність за процес навчання лежить на студентові, то будуть долатися бар'єри, які часто існують при традиційних формах навчання під керівництвом викладача;
- трансфер автономності поведінки студентів при навчанні в інші сфери життя зробить студентів коледжів, фахових молодших бакалаврів більш корисними членами суспільства, готовими до успішної професійної та суспільної діяльності.

Ресурсно-орієнтоване навчання включає в себе повторне використання наявних активів для підтримки різноманітних потреб у навчанні. Ресурси – це ЗМІ, люди, місця або ідеї, які мають потенціал для підтримки навчання. Унікальність ресурсно-орієнтованого навчання полягає у тому, що ресурси використовуються багаторазово і різними способами для реалізації різноманітних потреб в навчанні.

Актуальність та нагальність використання даної методики підтверджується вивченням досвіду її використання, який неодноразово обговорювався на науково-практичних конференціях [3]. За результатами роботи наукових форумів видано збірки доповідей, тематика яких охоплювала широке коло питань в межах відповідної проблематики.

Важливість використання сучасних методик при підготовці фахівців пов'язана з тим, що освіта визнана однією з провідних галузей розвитку українського суспільства початку XXI ст. В

Законі України «Про освіту» зазначено, що метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу українського народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору. Освіта є державним пріоритетом, що забезпечує інноваційний, соціально-економічний і культурний розвиток суспільства [1].

Система освіти в контексті інформатизації за останні роки зазнає істотних змін у зв'язку з розвитком і практичним використанням нових інформаційно-комунікаційних технологій: практика електронного та ресурсно-орієнтованого навчання. Існує таке поняття, як інформатизація суспільства. Це перспективний шлях до економічного, соціального та освітнього розвитку держави. Інформатизація освіти спрямовується на формування та розвиток інтелектуального потенціалу нації, удосконалення форм і змісту навчального процесу, впровадження комп'ютерних методів навчання та комп'ютерного тестування, що надає можливість вирішувати проблеми освіти на вищому рівні з урахуванням світових вимог.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про освіту» // Відомості Верховної Ради. – 2017. – № 38–39, ст. 380.
2. Кононець Н. В. Ресурсно-орієнтоване навчання – крок до якісної освіти в аграрному коледжі / Н. В. Кононець // Зб. мат. III Міжнар. наук.-практ. конф. [«Людина, природа, техніка у XXI столітті»], (Полтава, 21–22 листопада 2013 р.) / Полтавська державна аграрна академія. – Полтава, 2013. – с. 71–74.
3. Кононець Н. В. Ресурсно-орієнтоване навчання у вищій школі: проблеми, досвід, перспективи : матеріали Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. / Н. В. Кононець, В. О. Балюк. – Полтава : АКУП ПДАА, 2016. – 365 с.

В. М. Кіяшко, к. т. н., викладач спеціальних дисциплін, директор
kiyashkoval@gmail.com;

Н. Г. Шевченко, ст. викладач бухгалтерських дисциплін
nina1969osipenko@ukr.net

*Красноградський аграрно-технічний фаховий коледж імені
Ф. Я. Тимошенка*

БОЛОНСЬКИЙ ПРОЦЕС ЯК ІНТЕГРАТИВНИЙ ФАКТОР УКРАЇНСЬКОЇ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ У ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР

Очевидним фактом в сучасній системі зовнішньополітичних пріоритетів України є активізація співробітництва з європейським співтовариством. Не зважаючи на численні економічні, соціальні й політичні проблеми, Україна намагається втілити в життя власну зовнішньоекономічну стратегію, основою якої є європейський вибір. Європейська інтеграція наразі набуває в Україні якісно нового змісту – з загального зовнішньополітичного курсу вона поступово перетворюється на комплексну внутрішню політику реформ.

На цьому етапі надзвичайної важливості набуває думка громадянськості щодо євроінтеграції, адже саме рівень підтримки певного інтеграційного напрямку є невід’ємним компонентом успішної політики євроінтеграції та європеїзації суспільства загалом. Тому зараз набуває важливого значення виховання молодого покоління, що буде захищеним та мобільним на ринку праці, здатним робити особистий духовно-світоглядний вибір, матиме необхідні знання, навички та компетентності для інтеграції в європейське й світове суспільство.

Саме це є однією з головних завдань фахової передвищої освіти – розвиток особистості, її загальнокультурних, громадянських та професійних компетентностей. Україна, що базується на загальноєвропейських та світових підходах до становлення освітнього процесу, надає важливого значення проблемі якості освіти, проголошуючи її національним пріоритетом та передумовою національної безпеки держави, дотримання міжнародних норм і вимог законодавства України щодо реалізації права громадян на освіту [5].

Одним з таких підходів є сприяння зближенню України та Європейського Союзу у сфері фахової передвищої освіти, яке відбувається в рамках Болонського процесу, впровадження між-

народного співробітництва між закладами, а також, безпосередньо, розширення можливостей закладів фахової передвищої освіти. Зближення України та Європейського Союзу у сфері фахової передвищої освіти – процес довготривалий і кропіткий, що потребує чимало зусиль як з боку держави, так і конкретно закладів фахової передвищої освіти. Недостатньо ухвалити рішення або закон, треба діяти. І одним з провідних критеріїв переходу закладів фахової передвищої освіти до сучасної європейської культури є відчутна трансформація освітнього простору, що зумовлюється загальними тенденціями формування відкритого суспільства, подальшої демократизації, поваги до прав людини, розвитку міжнародного співробітництва.

Важливою умовою становлення самодостатньої демократично зорієнтованої особистості є насамперед стратегія самореалізації, що вдало адаптується до європейського освітнього простору, базуючись на пріоритетах розширення свободи вибору, відчуття особистої захищеності та незалежності в усіх її проявах. У зв'язку з курсом на європейську інтеграцію Україна чітко окреслила орієнтири на входження в освітній простір Європи, активно здійснює модернізацію освітньої системи у контексті вимог Болонського процесу. Це сприятиме підвищенню в Україні європейської культурної ідентичності та входження до загальноєвропейського інтелектуально-освітнього та науково-технічного середовища [3].

Перший крок до інтеграції української освіти до Європейської був зроблений у 1999 р., коли Верховна Рада України ратифікувала Лісабонську конвенцію щодо визнання кваліфікації з вищої освіти в європейському регіоні. Значною подією у цьому процесі стало підписання Україною Болонської декларації 19 травня 2005 р. у норвезькому місті Берген на Конференції міністрів освіти країн Європи. Україна приєдналася до Болонського процесу, зобов'язавшись вносити зміни в національну систему освіти та приєднатися до роботи над визначенням пріоритетів у процесі створення єдиного європейського простору вищої освіти [4].

Пропозиції, які виконуються в рамках Болонського процесу, зводяться в основному до шести ключових позицій:

- запровадження навчання за двома циклами;
- використання кредитно-модульної системи;
- контроль якості освіти;

- розширення мобільності;
- забезпечення працевлаштування випускників;
- забезпечення привабливості європейської системи освіти.

Детально ці позиції розглядаються у наукових працях В. Бабака, Ф. Ващука, Є. Пінчука та інших [4, 6–8]. Принципи Болонської декларації на сьогодні є предметом жвавих дискусій серед фахівців. Як і в Україні, в західноєвропейських країнах існують різні точки зору на необхідність модернізації освітніх систем.

Основними причинами для несприйняття освітньої системи як такої в Європі, є:

- національні системи освіти в європейських країнах усталені й неруйнівні, а тому існує небезпека руйнування усіх цих традицій і унікальності освітніх систем;
- модернізація освіти відповідно до принципів Болонського процесу в кожній країні вимагає значних фінансових витрат при скороченні фінансування соціальної сфери;
- досягнення тотожності освітніх стандартів і програм, загальних принципів Болонської декларації у побудові професійної підготовки фахівців;
- гармонізація і адаптація освітніх програм, їх приведення у відповідність з загальноєвропейськими стандартами можуть призвести до ослаблення автономності і свободи [2].

Проте, незважаючи на суперечливе ставлення у суспільстві та серед освітян до Болонської системи, Україна поступово просувається у напрямку приведення законодавства, освітніх стандартів до цієї системи. Одним з першочергових завдань сучасної освіти є оновлення змісту освіти, пошук, створення та застосування найефективніших сучасних форм і методів навчання для забезпечення високої якості знань студентів. Приєднання до Болонського процесу визначило реформаторські кроки України до європейської інтеграції у сфері фахової передвищої освіти.

Об'єднання Європи та поширення цього процесу на освітні заклади в Україні, запроваджує появу нового спільного освітнього простору, формування єдиних сталих стандартів та критеріїв. У сучасному суспільстві фахова передвища освіта повинна відігравати пріоритетну роль та сприяти соціальному розвитку своєї держави. Відповідно до Указу Президента України «Про Національну доктрину розвитку освіти» від 17.04.2002 р. № 374, освіта є основою розвитку особистості, суспільства, нації та держави, запорука майбутнього України. Освіта відтворює і

нарощує інтелектуальний, духовний та економічний потенціал суспільства. Згідно цього, потрібно вдосконалення системи вищої освіти, що було б результатом підвищення ефективності її діяльності та гарантувати якість вищої освіти [4].

Метою Болонського процесу є створення Європейського простору у сфері фахової передвищої освіти. Формування цього простору є ключовим шляхом сприяння мобільності та працевлаштування громадян, що дозволить розвивати країну в цілому. Обраний курс дає змогу досягнення більшої сумісності та порівнянності систем вищої освіти. Ідеї, що формували зміст Болонського процесу, були позитивно прийняті українським освітнім суспільством. Наша країна проявила інтерес до дій за напрями Болонського процесу і співпрацювала з усіма країнами Європи. Згідно цього, у перебігу формування Болонського процесу можна виділити декілька знакових етапів інтеграції української вищої освіти у європейський простір

- затвердження загальноприйнятної та порівнянної системи вчених ступенів та запровадження додатка до диплому;

- впровадження системи двох ключових навчальних циклів. Результатом закінчення другого етапу навчального циклу є отримання вченого ступеня магістра та/або кандидата наук;

- запровадження нової системи оцінювання – системи кредитів на зразок Європейської системи трансферу оцінок (ECTS);

- сприяння мобільності через усунення перешкод на шляху ефективного використання права на вільне пересування з безпосередньою метою забезпечення студентам доступу до навчальних можливостей;

- забезпечення визнання та зарахування часу, який вчитель, дослідник чи член адміністративного персоналу провів у європейському навчальному закладі проводячи дослідження, викладаючи та виконуючи відповідну до свого фаху роботу, зі збереженням їхніх законних прав;

- сприяння європейському співробітництву щодо забезпечення якості освіти з метою вироблення порівняльних критеріїв та методологій;

- просування необхідних європейських стандартів у галузі вищої освіти, зокрема щодо розробки навчальних планів, співробітництва між освітніми закладами, схем мобільності та інтегрованих навчальних, дослідницьких і виховних програм [2].

За період приєднання України до Болонського процесу пройшла реалізація достатньої кількості новотворень, які дали змогу наблизити вищу освіту до європейської. Одне з головних – це початок формування відповідної законодавчої бази: прийнято низку державних актів, з відповідними змістовними наповненнями, що містять орієнтацію на міжнародні параметри та стандарти. Такі напрями розвитку української вищої освіти дають поштовх для подальшого покращення стану освіти та науки в майбутньому. Процес інтеграції української освіти в європейський освітній простір набирає обертів і на сьогодні немає інших альтернатив як євроінтеграція вищої освіти.

На сьогодні немає і не може бути іншої альтернативи як продовжувати рухатися у відповідному напрямі, співпрацювати з європейськими країнами та інтегруватися у європейську спільноту. Сфера освіти є важливою та основоположною складовою на шляху до реалізації освітнього процвітання нашої держави. Необхідно створити такі умови й стимули, щоб кожний фахівець відповідної кваліфікації був зацікавлений реалізувати свої здібності й талант в Україні. Створення європейського простору вищої освіти сприятиме високій конкурентоспроможності знань і умінь українських громадян у світі.

Список використаних джерел

1. Аналітичний звіт Болонського Секретаріату-2009: резюме і оціночний лист, що підготовлені на основі Національного звіту із запровадження положень Болонського процесу. URL: <https://mon.gov.ua/ua>.
2. Освіта. Євроінтеграційний портал. URL: <http://eu-ua.org/yevrointehratsiia/osvita>.
3. Кожем'якіна О. М. Цінність довіри у філософії особистісної та суспільної самореалізації. Гуманітарні студії / зб. наук. пр. 2017. Вип. 29. С. 61–71.
4. Моїсєєва Ф. А, Усачов В. А. Європейська інтеграція вищої освіти України в контексті Болонського процесу. Наука. Релігія. Суспільство. 2014 № 1. С. 36–40.
5. Пінчук Є. А. Модернізація вищої школи України в умовах інтеграції в європейський освітній простір. Теорія і практика управління соціальними системами. 2009. № 2. С. 112–120.
6. Про національну доктрину розвитку освіти : Указ Президента України від 17.04.2002 р. № 347/2002. Офіц. вісн. України. 2002. № 16

7. Спільна декларація міністрів освіти Європи «Європейський простір у сфері вищої освіти» від 19 червня 1999 р. // База даних «Законодавство України». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_525.
8. Хан Є. Інтеграція України у європейський простір вищої освіти як складова цивілізаційного вибору. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Історія. 2015. № 3(126). С. 54–57.

М. В. Кондратова, к. пед. н., спеціаліст вищої категорії,
«викладач-методист», директор
gordalla75@ukr.net
ВСП «Технологічно-промисловий фаховий коледж Вінницького
національного аграрного університету»

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Європейські інтеграційні процеси охоплюють дедалі більшу сферу вітчизняної системи освіти. Україна здійснює модернізацію освітньої діяльності на основі європейських стандартів, оскільки чітко окреслила курс на входження в освітній і науковий простір Європи. Це обумовило визначення науково обґрунтованих критеріїв підготовки фахівців нової генерації, які відповідатимуть європейським вимогам.

Однією з тенденцій розвитку фахової передвищої освіти на сучасному етапі є завершення процесу її нормативно-правового визначення та впровадження нових законодавчих положень в освітню діяльність з метою приведення функціонування закладів фахової передвищої освіти до вимог національного та європейського освітнього простору.

Євроінтеграційний освітній процес передбачає подолання серйозних проблем і викликів, накопичених у трансформаційний період, що триває в умовах війни розв'язаної російською федерацією проти України. З огляду на це важливо залучити всі можливі засоби навчання, використати його різноманітні форми й методи, аби освітній процес у закладах освіти продовжувався на належному рівні, забезпечуючи якісну освіту її здобувачам.

В умовах воєнного стану заклади фахової передвищої освіти оперативно відреагували на складну ситуацію, своєчасно адап-

тувалися до нових вимог і розробили та реалізували адекватні заходи для переходу на дистанційні й гібридні моделі організації навчального процесу, використовуючи сучасні цифрові технології. Це дало змогу забезпечити високий рівень організації освітнього процесу, ефективну взаємодію студентів і викладачів, підтримати належний рівень якості викладання та академічної успішності студентів. Подоланню кризової ситуації сприяло те, що через пандемію COVID-19 уже був сформований достатній рівень цифровізації освітньої діяльності. Це створення електронних методичних комплексів, сайтів, бібліотек, відеолекцій тощо.

Впроваджуючи дистанційні й гібридні форми навчання, заклади фахової освіти всебічно підтримують студентів, надаючи доступ до адаптованого програмного забезпечення, систем управління освітнім процесом, а також широко використовують соціальні мережі. Однак практика показала, що в багатьох випадках для ефективної організації онлайн-навчання цього було недостатньо. Багато студентів і викладачів виявилися не готовими до переходу на таку форму навчання, що частково знизило якість освоєння ними матеріалу та їхню успішність. До основних викликів, з якими зіткнулися заклади фахової передвищої освіти, можна віднести такі: недостатній рівень технічного забезпечення та готовність до використання сучасних ІКТ відповідно до можливостей викладачів і запитів студентів; проблеми з доступом до Інтернету через нестабільне підключення; недостатній рівень готовності частини викладачів до комунікації зі студентами й надання навчальних матеріалів із використанням сучасних інформаційних платформ та ІКТ, у т. ч. через відсутність власних підручників, електронних варіантів лекцій, якісного обладнання; ускладнення забезпечення практичного навчання студентів та ін. Зазначені проблеми стримували освоєння студентами навчального матеріалу та посилювали цифрову й соціальну нерівність. Після переходу на нові форми навчання розрив у можливостях як студентів, так і викладачів збільшився, що призвело до виникнення ризиків, пов'язаних із відставанням частини студентів в опануванні навчальних програм. Окрім того, це вплинуло на емоційний стан, психічне та фізичне здоров'я студентів і викладачів.

У зв'язку з цим перед закладами фахової передвищої освіти постала нагальна потреба в підвищенні рівня цифровізації всіх напрямів їхньої діяльності шляхом запровадження нових технологій навчання, що якнайповніше відповідають вимогам і завданням дистанційного навчання та забезпечують належний рівень здобуття студентами знань, умінь і навичок.

З досвіду ефективного функціонування закладів фахової передвищої освіти в умовах воєнного стану, можемо виокремити перспективні напрями вдосконалення процесів цифровізації та забезпечення якості освітнього процесу:

- збільшення обсягів інвестицій в обладнання, програмне забезпечення, ІКТ, а також підготовка підручників, посібників, відеолекцій тощо;

- технічна підтримка викладачів і студентів шляхом створення постійно діючих ІТ-служб, надання консультацій студентам, розроблення цифрових керівництв для викладачів щодо адаптації змісту й викладання навчальних дисциплін, проведення семінарів;

- чітке визначення того, для яких цілей повинна використовуватися кожна конкретна навчальна технологія та яких результатів за її допомогою можна досягти – залучення студентів і посилення їхньої мотивації, підвищення якості навчання та рівня успішності, задоволеності викладачів тощо;

- розширення використання соціальних мереж, інтерактивних методів навчання;

- розроблення системи показників для вимірювання й оцінки результатів використання нових навчальних технологій;

- адаптація навчальних програм до умов використання дистанційних і гібридних форм навчання, а також зміна вимог до кваліфікації фахівців, обумовлених цифровою трансформацією;

- формування й розвиток нових цифрових освітніх і науково-дослідних платформ, об'єднання ресурсів закладів фахової передвищої освіти та вищої освіти;

- розширення партнерських відносин із стейкхолдерами щодо підготовки студентів і підвищення кваліфікації та перекваліфікація фахівців підприємств [2, с. 71];

– перехід до диверсифікованої економіки, упровадження автоматизації, роботизації та сучасних ІКТ потребують активної участі закладів фахової передвищої освіти в реалізації концепції «навчання впродовж усього життя» [3, с. 12].

Водночас, з посиленням процесів цифровізації та євроінтеграції системи освіти України вцілому, перед закладами фахової передвищої освіти не лише відкриваються нові можливості, а й постають нові завдання. Провідними серед них є:

– відповідність системи фахової передвищої освіти європейським стандартам забезпечення якості освіти;

– наближення Національної рамки кваліфікацій до Європейської рамки, створення національного реєстру кваліфікацій та імплементація механізмів визнання професійних кваліфікацій;

– активна участь в освітніх програмах Євросоюзу;

– закріплення й упровадження нової архітектури навчання впродовж життя;

– затвердження освітніх стандартів фахової передвищої освіти, ґрунтуючись на компетентнісних засадах;

– розширення бази для проведення навчальної практики шляхом розвитку державно-приватного партнерства у період повоєнного відновлення економіки та інфраструктури України.

Важливо зазначити, що реалізація поставлених завдань можлива лише на основі цифровізації системи фахової передвищої освіти, із широким використанням нових освітніх технологій.

З урахуванням зазначеного, сучасні виклики, які постають перед системою фахової передвищої освіти можна поділити на трансформаційні, транзакційні та інформаційні [1, с. 34].

Трансформаційні виклики:

– виникнення нових професій і розширення переліку навичок та компетентностей працівників майбутнього, що вимагає оновлення переліку спеціальностей і коригування змісту навчальних програм, спричиняє виникнення модульних форм навчання й оцінювання;

– зростання вимог до кваліфікації, міжнародна конкуренція за таланти, які володіють унікальними цифровими навичками;

– зміна класичного уявлення про працю та професію, що зумовлює потребу в обов'язковому наданні освітою певного переліку компетенцій;

- ускладнення процесу формування перспективних вимог до студентів унаслідок невизначеності розвитку технологій;
- звуження інноваційного циклу: істотне скорочення часу між отриманням нового знання та створенням технологій, продуктів і послуг, їх виведенням на ринок;
- зростання ролі неформальної освіти й формалізації самостійно набутих компетенцій.

Трансакційні виклики:

- виникнення нових, нестандартних форм зайнятості, що змінюють звичний формат освіти, запровадження новітніх, віддалених форм отримання освітніх послуг (дистанційне навчання);
- тривалість освітніх циклів, що значно ускладнює адаптацію робочої сили на ринку та вимагає скорочення термінів підготовки за спеціальностями, які підпадають під вплив цифровізації;
- інтернаціоналізація освітньої діяльності, встановлення єдиних міжнародних вимог до результативності освітніх послуг та змісту освіти;
- необхідність здійснення навчання в тісній взаємодії з роботодавцями, що вимагає поширення дуальних форм освіти.

Інформаційні виклики:

- збільшення обсягу науково-технічної інформації, виникнення принципово нових способів роботи з нею, форм організації апаратних і програмних інструментів виконання досліджень та розробок;
- поширення інформації про безперспективність тих чи інших професій, що істотно змінить структуру попиту на освіту за традиційними професіями;
- безперервність розвитку компетенцій та підвищення кваліфікації викладачів
- цифрова трансформація повинна поєднуватися з упровадженням гуманістичних принципів в управлінні людськими ресурсами, основними навичками, яких потребуватиме майбутній ринок праці, є: динамічність, клієнтоорієнтованість і поведінкові навички.

Отже, сучасні умови розвитку фахової передвищої освіти в Україні збільшили значущість євроінтеграції та цифровізації

освітньої діяльності. Основна увага приділяється ефективному використанню віртуальних освітніх платформ і електронних ресурсів; упровадженню нових освітніх технологій та цифрових освітніх платформ із метою надання якісних освітніх послуг, а також європейських стандартів забезпечення якості освіти; взаємодії з європейськими закладами освіти; участі України в європейських і міжнародних програмах партнерства, освіти й навчання молоді.

Список використаних джерел

1. Близнюк В. В., Яценко Л. Д. Особливості розвитку ринку праці в умовах становлення «нової економіки». Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. 2021. № 1. С. 74–81. URL: <http://puet.edu.ua/uk/zhurnalnaukovyyu-visnyk> (дата звернення: 12.01.2023).
2. Духаніна Н., Лесик Г. Цифровізація освітнього процесу: проблеми та перспективи. Modern directions of scientific research development : conference proceedings of the 12th International scientific and practical conference (Chicago, May 18–20, 2022). Chicago : VoScience Publisher, 2022. Р. 406–409. URL: <https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/49235/1/p.406-409.pdf> (дата звернення: 21.01.2023).
3. Школа XXI століття: цифровізація як освітній тренд. 2019. URL: <https://vseosvita.ua/news/skola-xxi-stolitna-cifrovizacia-ak-osvitnij-trend-4322.html> (дата звернення: 02.02.2023).

Л. В. Кріль, магістр філології, викладач вищої категорії
lesyakril0608@gmail.com

Відокремлений структурний підрозділ «Гусятинський фаховий коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя»

СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ

Одним із основних стратегічних завдань реформування української системи освіти на сучасному етапі є формування творчої, освіченої особистості, правильне становлення та розвиток її морального та фізичного здоров'я. Це потребує розробки та наукового обґрунтування методики та змісту організації навчально-виховного процесу. Саме тому сучасна педагогічна наука та практика зосередили свою увагу на пошуках подібних освітніх технологій, які можуть забезпечити різнобічний роз-

виток сучасного здобувача освіти (школяра, студента) та сприятимуть його самовираженню та самореалізації у майбутньому. Одним із результатів таких пошуків є сучасні ресурсно-орієнтовані технології навчання.

Входження України до європейського освітнього простору ставить заклади вищої освіти перед необхідністю реформування системи освіти, її удосконалення та підвищення якості і конкурентоспроможності випускників на європейському ринку праці. На особливу увагу заслуговує проблема модернізації вищої освіти, забезпечення науково обґрунтованих змін у стратегіях і структурі освітньої галузі в цілому, пошук нового змісту, методів, форм навчання і технологій реалізації цих змін при підготовці майбутніх фахівців. Система освіти в контексті інформатизації за останні роки зазнає істотних змін у зв'язку з розвитком і практичним використанням нових інформаційно-комунікаційних технологій: практика електронного навчання (E-learning), ресурсно-орієнтованого навчання (Resource Based Learning) широко використовується в системі освіти у зарубіжжя та почасти вітчизняних закладах вищої освіти України.

Ресурсно-орієнтоване навчання (РОН) – це комплекс методів, форм та засобів навчання, які націлені на цілісний підхід до організації процесу навчання, котрий зорієнтований не лише на отримання, засвоєння знань і набуття певних навичок, але й на тренінг здібностей особистості самостійного та активного перетворення інформаційного оточення з використанням активного пошуку і практичного використання інформаційних ресурсів. Головною характеристикою РОН є те, що навчання здійснюється у тріаді «студент-викладач-інформаційний ресурс» на основі використання сучасних інноваційних технологій навчання. Освітній процес орієнтований на самостійну пошуково-дослідницьку діяльність студента та на освіту протягом усього життя (lifelong learning) [3, с. 72].

Методика РОН є максимально ефективною в межах організації самостійної науково-дослідної роботи студентів. На сьогодні організація самостійної роботи студентів потребує інноваційних підходів, теоретичною базою яких має бути особистісно орієнтована освіта, що вимагає від студентів високої самоорганізації та належного рівня володіння способами і методиками здобуття знань. У відповідності до статті 50 Закону України

«Про вищу освіту» серед провідних форм та видів навчальних занять провідне місце займає самостійна робота студентів. Відомо, що на сучасному етапі організація самостійної роботи студентів вимагає інноваційних підходів, теоретичним підґрунтям яких має бути особисто орієнтована освіта, яка вимагає від студентів високої самоорганізації, володіння способами і методами здобуття знань. У процесі викладання навчального матеріалу засвоюється 15 % інформації, що сприймається на слух. Одночасне використання аудіо- і відеоінформації підвищує засвоєння до 40–50 %. Якщо навчальний матеріал опрацьовується власноруч, самостійно (індивідуально) виконується завдання від його постановки до аналізу отриманих результатів, то засвоюється не менше 90 % інформації. Саме тому вища школа поступово, але неухильно переходить від передачі інформації до керівництва навчально-пізнавальною діяльністю, формування у студентів навиків самостійної творчої роботи [2, с. 41].

Основою запровадження складових ресурсно-орієнтованого навчання при вивченні наукових дисциплін у сучасному навчальному закладі мають стати його інформаційні ресурси, а саме:

- бібліотека;
- електронні навчальні ресурси;
- сайти відділень, кафедр;
- інформаційні ресурси Інтернету.

Варто зауважити, що при використанні РОН значно зростає роль викладача-консультанта. Він має вказати студенту шлях до ефективного навчання та формування власної системи знань, оскільки відповідальність за результати навчання перекладається саме на студента. Викладач виступає у ролі консультанта, який має допомогати та контролювати рівень та якість самостійно отриманих знань [3, с. 28]. Натомість студент отримує безмежні можливості щодо проявів творчого ставлення до процесу набуття знань, виявлення власної індивідуальності, нестандартності в інтелектуальному та духовному розвитку.

Особливого значення у впровадженні РОН набувають електронні ресурси, у том у числі, електронні підручники.

Електронний навчальний ресурс – це навчальні матеріали, які подані в електронній формі та призначені для вивчення певної дисципліни. До них належать: електронні посібники та підруч-

ники, електронні навчально-методичні комплекси і тому подібне. Електронний підручник полегшує процес опрацювання й засвоєння теоретичного матеріалу, а також виконання практичних завдань, зокрема, під час організації самостійної роботи та досліджень студентів. Він може ефективно доповнювати традиційний підручник завдяки поданню наукового матеріалу в іншій формі, розставленню акцентів на ключових поняттях, наявності опорних схем та тез, також, унаслідок використання інтерактивних завдань, значного обсягу мультимедійного наочного матеріалу тощо [3, с. 124].

Варто зазначити, що електронні підручники та інші навчально-методичні матеріали є надзвичайно важливим ресурсом та джерелом отримання інформації у межах використання РОН. Сучасна мережа Інтернет створила широкі можливості для самостійного вивчення різноманітних дисциплін. Викладачам доцільно зосереджувати увагу студентів на Інтернет-ресурсах, котрі можна використовувати під час вивчення кожної окремої дисципліни.

Успішне використання веб-ресурсів вимагає від користувачів:

1) знання загальної структури, а також механізмів роботи всесвітньої інформаційної мережі;

2) правильного складання запитів до пошукових систем і баз даних, навичок критичної оцінки ресурсів історичної тематики;

Інтернет-ресурси, використання яких надає доступ студентам до різного роду інформації, поділяють на офіційні та неофіційні:

На офіційних інтернет-ресурсах подається інформація від імені держави. До них належать:

– інтернет-ресурси різноманітних органів державної влади та статистики України;

– інтернет-портали певних державних академічних науково-дослідних установ;

– сайти закладів вищої освіти.

Неофіційні веб-сайти, які не представляють державні інституції:

– окремі сайти, у тому числі персональні;

– електронна енциклопедія «Вікіпедія»;

– онлайн-бібліотеки тощо.

Використанням електронних ресурсів дає змогу студентам ознайомитися з різноманітними матеріалами електронних конференцій, віртуальних форумів та семінарів, періодичними електронними науковими виданнями, персональними Веб-сторінками відомих учених, дослідників, а також Веб-сайтами наукових центрів, що допомагає сформуванню власної точки зору з важливих питань певної наукової проблематики.

Варто зауважити, що перш ніж залучати студента до виконання самостійної роботи з елементами РОН, варто провести не лише консультації, а й відповідні аудиторні заняття у різноманітних інтерактивних формах. До прикладу, лекції-презентації, які ефективно забезпечують наочність лекційного матеріалу, що полегшує його сприйняття. Цей метод надає можливість супроводжувати навчальний процес відповідними структурно-логічними схемами, слайдами на кожному етапі викладення матеріалу, використовувати невеликі відеофільми за темою лекції, що забезпечує унаочнення та глибше сприйняття матеріалу за темою лекції, сприяє його кращому запам'ятовуванню та засвоєнню [3, с. 73].

Доволі ефективним є метод використання випереджувальних інтерактивних лекцій, зміст яких полягає у попередньому самостійному ознайомленні студентів з темою та проблемами лекції, що надає змогу під час слухання краще орієнтуватись у матеріалі та взаємодіяти з викладачем. Перевагами подібної форми лекції є можливість опрацювання великого обсягу інформації, налагодження оперативного зворотного зв'язку зі студентами, активізація їх мислення. Випереджувальна інтерактивна лекція дозволяє поєднувати керівну роль викладача з високим рівнем активності студентів та сприяє глибшому та систематизованішому засвоєнню знань за темою.

Залучення студентів до процесу читання лекції зробить її більш цікавою, живою, сприятиме тісній співпраці студента та викладача. Такі лекції добре зарекомендували себе у групах з невеликою кількістю студентів.

Перевірити результати самостійного отримання знань студентами з використанням РОН доречно на практичних заняттях, зокрема, у формі проведення дискусій, дебатів – тобто, обговорення, яке побудоване на основі заздалегідь зафіксованих та підготовлених виступів представників від двох протилежних за позицією груп студентів. Завдання учасників – висунення влас-

них аргументів «за» і «проти» і в таким чином переконати інших учасників. Інший вид дискусії – це круглий стіл. За круглим столом відбувається бесіда невеликої групи (не більше 5 осіб), які на рівних обговорюють визначене дискусійне питання, спілкуються як один з одним, так і з іншими студентами, що складають аудиторію круглого столу.

Зауважимо, що ресурсно-орієнтовного навчання надає можливість значно підвищити ефективність організації самостійної роботи студентів. При цьому методичні рекомендації, консультації та допомога викладачів забезпечать якісну самоосвіту студентів. Технологія ресурсно-орієнтованого навчання відображає тенденцію зміщення акцентів від трансмісійних моделей освіти до особистісно й практико-орієнтованих, за яких студент сам несе відповідальність не лише за пошук, обробку, аналіз отриманої інформації з різних інформаційних ресурсів, а й за самостійність прийняття рішень щодо розширення своїх знань, необхідності постійного здобуття фахових знань і знань у галузі цифрових технологій, розвитку цифрової компетентності. Перехід до ресурсно-орієнтованого навчання забезпечує унікальну можливість використання всього потенціалу дисциплін [3, с. 128].

Водночас ресурсно-орієнтоване навчання дає поштовх до пошуку дієвих механізмів розроблення викладачами власних електронних освітніх ресурсів (електронних посібників, спецкурсів, дистанційних курсів, сайтів викладачів тощо), а також збагачення навчального процесу методами співпраці з бібліотеками, науковими центрами, що значно розширить інформаційне поле та інструментарій для пошуку інформації.

Таким чином, використання методики ресурсно-орієнтованого навчання у закладах вищої освіти, сприяє формуванню та закріпленню у студентів навичок пошуку, збору, аналізу та інтерпретації інформації для досягнення навчальної мети. Такий вид діяльності передбачає не просте отримання знань, а їх критичне осмислення, що, безумовно, сприяє формуванню і вихованню освіченого, творчого, компетентного та професійно-здібного фахівця.

Список використаних джерел

1. Бистрова Ю. В. Інноваційні методи навчання у вищій школі України // Право та інноваційне суспільство. 2021. № 1 (4). С. 25–30.

2. Кононець Н. В. Ресурсно-орієнтоване навчання – крок до якісної освіти в аграрному коледжі / Зб. мат. III Міжнар. наук.-практ. конф. [«Людина, природа, техніка у ХХІ столітті»], (Полтава, 21–22 листопада 2013 р.) / Полтавська державна аграрна академія. Полтава, 2020. С. 71–74.
3. Піддубна Л. В. Інформація як складова економічного розвитку суспільства. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право: науковий журнал. Київ : УДУФМТ, 2017. № 3. С. 122–131.

О. Ю. Кузнецова, д. пед. н., професор, доцент кафедри іноземних мов,
o.yu.kuznetsova@nlu.edu.ua

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого (м. Харків);

Л. А. Штефан, д. пед. н., професор, професор кафедри світології та інноваційної педагогіки,
valeriy.61.sh@gmail.com

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

ЦИФРОВІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ У ВИЩІЙ ОСВІТІ: АКТУАЛЬНІСТЬ

Набуває стрімкого розвитку формування цифрового освітнього простору. Активно запроваджуються моделі змішаного і он-лайн навчання, гнучкі моделі освіти і он-лайн моделі неперервного професійного навчання, моделі «відкритої» он-лайн підготовки [7]. За даними опитувань керівників закладів вищої освіти, більше половини навчальних закладів розглядають розширення он-лайн навчання як один із стратегічних напрямів у плануванні діяльності і функціонуванні закладів вищої освіти і майже дві третини керівників вважають, що розробка навчальних он-лайн курсів є важливим елементом стратегічного розвитку навчальних закладів, у яких вони працюють [6].

Європейські освітяни та дослідники вказують на актуальність модернізації європейських університетів, зазначаючи, що завдяки стрімкому формуванню комп'ютеризованого світу і світу відкритої освіти відбуваються кардинальні зміни у формах надання вищої освіти. Існуючі прогнози стверджують, що

впродовж найближчих років обсяг навчання з використанням Інтернету та електронної технології впевнено зростатиме [3].

У межах Європейського Союзу проводиться наполеглива робота із формування релевантного освітнього середовища у сфері вищої освіти щодо реалізації сучасних технологічних моделей вищої освіти, які б дозволили гармонізувати й модернізувати організаційну і змістову складові сучасної вищої освіти. Так, автори доповіді «Нові моделі навчання і учіння у вищій освіті» виділили три моделі впровадження нових форм навчання:

1) поєднання традиційної вищої освіти, що забезпечується закладами вищої освіти, з он-лайн технологіями і формування програм «змішаного» навчання (blended learning). Ця модель охоплює і традиційне дистанційне навчання;

2) запровадження у межах традиційних закладів вищої освіти повних або коротких он-лайн курсів на здобуття вищої освіти. Такі курси можуть бути призначені для зарахованих студентів або для осіб, які не є зарахованими студентами, з нарахуванням кредитів за результатами навчання або без нарахування кредитів. Така модель має особливі переваги для реалізації концепції навчання протягом життя і сфери навчання протягом нетри-валого періоду часу;

3) пропонування безкоштовних або платних навчальних курсів поза межами традиційних закладів вищої освіти з виданням сертифікатів про результати навчання чи без видання таких (with or without credits) [9].

Розробники і адепти пропонованих моделей організації навчання у закладах вищої освіти наголошують на освітній доцільності і перспективності використання цифрових технологій і інструментів. При цьому слово «цифровий» використовується як синонім слів «електронний» і «комп'ютерний» [4]. Таке розуміння підтверджує і онлайн-словник Merriam Webster, який визначає слово «цифровий» («digital») як електронний («electronic») і комп'ютеризований («computerized») [5]. Відповідно, одним з провідних аспектів постає підготовленість викладачів закладів вищої освіти до використання цифрових технологій у навчальному процесі, що передбачає як «технічну» компетентність щодо їх використання, так і обізнаність у їх використанні для досягнення освітніх цілей.

Прийняття Кабінетом Міністрів України Концепції розвитку цифрових компетентностей до 2025 р. (2021 р.) підкреслює важливість питання і його суспільне значення. У документі визначено шість сфер цифрової компетентності як значущі для педагогічних працівників. До них віднесено: **професійне залучення** – використання цифрових технологій для спілкування, співпраці та професійного розвитку; **цифрові ресурси** – пошук, створення та обмін цифровими ресурсами; **викладання й навчання** – управління навчальним процесом та його організація за допомогою цифрових технологій; **оцінювання** – використання цифрових технологій та стратегій для оцінювання навчальних досягнень студентів; **розширення можливостей студентів** – використання цифрових технологій для активного залучення студентів до навчання; **сприяння цифровій компетентності студентів** – надання їм можливості використовувати цифрові технології для спілкування, створення контенту, розвитку та розв’язання проблем. В.Іонан вказує, що Мінцифри працює над адаптацією кількох європейських рамок цифрової компетентності, що є важливим для покращення якості цифрової грамотності [1].

В Україні розроблено низку он-лайн продуктів-інструментів для формування цифрової компетентності освітян. Водночас слід зазначити, що у глобальному інтернет просторі наявна значно більша кількість цифрових інструментів, які можуть бути успішно використані у закладах освіти різних рівнів. Т. Лагода, Т. Потапчук, І. Пукас виділяють серед них хмарні сховища (Google, Mega), сервіси для збереження веб-закладок (Atavi, Symbaloo, New Tab Page), Хмарні редактори інформації та інструменти представлення інформації в мережі (Office 365, Outlook, OneDrive, Word, Excel, PowerPoint, OneNote, SharePoint, Microsoft Teams, Yammer), віртуальні дошки (Padlet), Tilda, гугл – презентації (Sway), хмарні сервіси для створення ментальних карт (Google.it, Mindmeister), сервіси для створення тестів, вікторин, опитувань (Kahoot, Quizizz, Online Test Pad) та інші [2; 8].

Дослідники погоджуються, що інтегрування цифрових інструментів у навчальний процес вирішує низку важливих дидактичних завдань, серед яких активізація процесу навчання, активізація розумових здібностей студентів, підвищення інтенсивності навчального процесу, забезпечення миттєвого зворотного зв’язку тощо.

Тож, процес цифровізації суспільства і вищої освіти зокрема, з одного боку, – передбачає формування цифрової (інформаційної) культури кожної особистості, а з іншого, – запроваджує розвиток нових освітніх моделей, розширює можливості передачі і засвоєння інформації, формування навичок і умінь самостійного аналітичного здобуття знань. Утім для успішного впровадження цифрових технологій і інструментів у навчальний процес необхідне вирішення питання формування високого рівня цифрової грамотності педагогічних працівників і їх компетентності щодо ефективного використання цифрових технологій та інструментів.

Список використаних джерел

1. Іонан В. Як учителям підвищити цифрові компетентності. URL: <https://nus.org.ua/view/yak-uchytelyam-pidvyshhyty-tsyfrovii-kompetentnosti/>
2. Лагода Т. Використання цифрових ресурсів у навчально-виховному процесі. URL: <http://portpholiolagoda.tilda.ws>.
3. Кузнецова О. Ю. Перспективи застосування новітніх технологій у викладанні іноземних мов у закладах вищої освіти. Матеріали міжнародного науково-методичного семінару «Проблеми та перспективи навчання іноземних мов у ЗВО» (23 січня 2019 р.). Харків : ХНАДУ. С. 64–67.
4. Черненко А. В. Цифрові технології у процесі навчання майбутніх учителів іноземних мов. Збірник наукових праць «Педагогіка та психологія». Харків, 2019. Вип. 61. С. 195. DOI: https://doi.org/10.34142/2312-2471.2019.61.20_
5. Dictionary by Merriam-Webster. URL: www.merriam-webster.com.
6. Di Xu, Ying Xu. The Premises and Limits of Online Higher Education. American Enterprise Institute. 2019. 40.
7. Kuznetsova O. Impact of Digital Technology on Higher Education Innovative Models. The scientific heritage. № 51 (2020). Vol. 3. 22–26.
8. Potarchuk T., & Pukas I. Цифрові технології у професійно-педагогічному розвитку педагога. Наукові записки. Серія «Психолого-педагогічні науки». 2022. 1. 103–110. <https://doi.org/10.31654/2663-4902-2022-PP-1-103-110>.
9. Report to the European Commission on new modes of learning and teaching in higher education // High Level Group on the Modernization of Higher Education, 2014. URL: http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/education/library/reports/modernisation-universities_en.pdf.

Н. В. Лисенко, викладач фармацевтичних дисциплін
Nataliaa.ya@ukr.net
Черкаська медична академія м. Черкаси

ЯК ОЦІНЮЮТЬ ФАХІВЦІ МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПІДХІД У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАРМАЦЕВТІВ

Запорукою якісної практикозорієнтованої підготовки закладами вищої освіти спеціалістів для фармацевтичних установ та підприємств є співпраця з роботодавцями. Адже будь-які зміни, що стосуються охорони здоров'я людини і забезпечення її лікарськими засобами та виробами медичного призначення, першими впроваджують у життя працівники практичної фармації. Аналіз нормативно-правових джерел, рекомендації роботодавців, відгуки керівників переддипломної практики випускників є ваговою підставою для щорічного аналізу, доповнення й оновлення навчально-методичної документації та впровадження інноваційних технологій організації теоретичних та практичних занять з фахових дисциплін для здобувачів освіти за спеціальністю 226 «Фармація, промислова фармація».

Одним із ефективних складових такого процесу є міждисциплінарний підхід до фахової підготовки майбутніх випускників спеціальності 226 «Фармація, промислова фармація». Як би не оцінювалося значення окремих фахових дисциплін серед інших при підготовці спеціалістів для практичної фармації ключову роль відіграє комплексність як підґрунтя для підготовки висококласного фахівця для фармацевтичної галузі. Такої думки дотримуються і ряд респондентів, які взяли участь у опитуванні щодо доцільності використання міждисциплінарного підходу при підготовці випускників для практичної фармації. В опитуванні взяли участь 220 респондентів міст Черкаси, Житомир, Харків, Вінниця, Кривий Ріг, Рівно, з яких 59,5 % є студентами закладів вищої освіти, 27,7 % – працівниками практичної фармації, 12,7 % – викладачами.

Щоб обговорити цю тему та отримати реальні результати опитування щодо використання міждисциплінарного підходу при викладанні фахових дисциплін спочатку слід визначитися з можливими варіантами його розуміння. Більшість викладачів у минулому були фахівцями практичної фармації тому їхня думка щодо такого підходу зазвичай співпадає з позицією працівників фармацевтичних закладів та установ. За результатами опитування 55,9 % (123 особи) респондентів розуміють сутність по-

няття «міждисциплінарна інтеграція», 38,6 % (85 осіб) – частково розуміють і лише 5,5 % (12 осіб) не розуміють сенс цього поняття.

Можна використати безліч ситуаційних завдань щоб пояснити користь міждисциплінарного підходу на теоретичних та практичних заняттях, його важливості для адаптації у майбутньому випускника під час практики і реальних умовах робочих буднів, але основний акцент при цьому має робитися на безпосередній участі студента. Приміром, розглядаючи питання відпуску екстемпоральних лікарських засобів розуміємо, що потрібні знання з організації та економіки фармації – при прийомі пропису; технології ліків – виготовленні лікарської форми, фармакології – для проведення якісної фармацевтичної опіки. Але добірка додаткових запитань чи завдань, які б дозволили розширити можливості для роботи із цим завданням однозначно вмотивовують студентів до роботи на теоретичних та практичних заняттях і змушують використовувати власний потенціал для кращого вирішення завдання.

Для впровадження, використання і розкриття важливості міждисциплінарного підходу при викладанні фахових дисциплін, на думку 80,9 % респондентів, найбільш результативним слід вважати розв'язання завдань із широким міждисциплінарним контекстом на практичних заняттях (за що висловилися 40 % респондентів), на міждисциплінарній лекції (22,3 % респондентів) і теоретичній комплексній бесіді (19,1 % респондентів).

Такого роду опитування дають можливість отримати відповіді на питання, які важливі для навчального процесу в цілому, у підходах до навчання, підготовці до занять, у спілкуванні з майбутньою елітою фармації. Інколи вони вказують нам на хибне уявлення про ефективність окремих методик проведення теоретичних чи практичних занять. Якщо ми постійно акцентуємо увагу на міждисциплінарній інтеграції змісту на теоретичних та практичних заняттях, то маємо розвивати і наповнювати їх новими смислами.

Наскільки можна фахова дисципліна, що викладається на спеціальності 226 «Фармація, промислова фармація», відповідає цим завданням, при опитуванні 70,5 % респондентів відзначили найбільшу інтеграцію організації та економіки фармації з менеджментом та маркетингом у фармації, 13,6 % респондентів – з аптечною технологією ліків. Інтеграцію аптечної технології ліків з фармацевтичною хімією відзначили 40,9 % респондентів, а 26,8 % – з фармакологією. 44,1 % опитуваних найбільше вба-

чають міждисциплінарну інтеграцію фармацевтичної хімії з аптечною технологією ліків та 31,4 % – фармакологією. Серед дисциплін, з якими найбільше інтегрується фармакологія, 42,7 % респондентів віддали перевагу фармакогнозії; відповідно 20,5 % і 20,9 % – фармацевтичній хімії та аптечній технології ліків. Серед дисциплін, з якими найбільше інтегрується фармакогнозія, виявилися фармакологія (54,5 %) і аптечна технологія ліків (16,8 %).

У кожному запитанні завжди передбачався варіант «з жодною не може інтегруватися». За результатами опитування найбільший показник у 15,2 % (серед фахових дисциплін) респонденти обрали відповідь «З жодною не може інтегруватися» відносно фармацевтичної хімії.

Здійснюючи опитування респондентів ми надали їм право обирати той варіант завдання, який вони вважають необхідним для використання на комплексному кваліфікаційному іспиті. Враховуючи, що більшість респондентів вбачають міждисциплінарну інтеграцію між організацією та економікою фармації, аптечною технологією ліків і фармакологією, не дивно, що 50,9 % висловилися за використання у білеті одного комплексного практичного завдання, що є актуальним для практичної діяльності і передбачає міждисциплінарну інтеграцію між фаховими дисциплінами – складовими іспиту. Це гарна нагода продемонструвати випускникам не лише теоретичні знання, а й практичні навички, набуті під час виробничої та переддипломної практики.

Питання впровадження міждисциплінарного підходу при викладанні фахових дисциплін для випускників спеціальності 226 «Фармація, промислова фармація» є актуальними і потребують подальшого вивчення, на що звертають увагу 56,8 % респондент, які брали участь в опитуванні.

***М. М. Мадані**, к. т. н., доцент, доцент кафедри екології та природоохоронних технологій
madanikader50@gmail.com
Одеський національний технологічний університет*

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ФОРМУВАННІ ТРИРІВНЕВОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

На сучасному бурхливому етапі розвитку суспільства все більшої уваги набувають питання екології, зменшення техно-

генного навантаження на всі компоненти природного середовища. Така ситуація пов'язана зі загостренням екологічних проблем на окремо взятих територіях та регіонах, іноді екологічні проблеми охоплюють країну в цілому, а деякі – стосуються всієї нашої планети та загрожують існуванню людства. Соціальні наслідки ми вже можемо спостерігати. Це нестача продовольства, зростання захворюваності, зростання екологічної міграції, пов'язаної не тільки з забрудненням території, а із насуванням пустель, зневодненням ґрунтів. Одним з головних наслідків екологічної кризи на планеті є збіднення її генофонду і зменшення біологічного різноманіття в цілому.

Тому актуальності набуває екологізація вихованого та навчального процесу як у дошкільних, загальноосвітніх навчальних закладах, так й у вищих навчальних закладах.

Серед напрямів освітньої інноватики можна виділити узагальнення вітчизняного та світового досвіду, розробку різноманітних новітніх моделей, визначення структури та напрямків впровадження екологічних знань у навчально-виховний процес на трьох етапах формування особистості – дитина – учнівська молодь – студентська молодь. Разом з тим, проблема використання педагогічних інновацій у навчальних закладах досліджена недостатньо [2]. І особливої уваги заслуговує співробітництво вихователів, педагогів, викладачів, студентів та учнів у вирішенні однієї проблеми будь-якого екологічного спрямування.

Таким чином, під інноваційним навчально-виховним процесом слід розуміти комплексну діяльність вихователів, вчителів та викладачів. Вона має бути спрямована на створення, розробку та використання нових поглядів на різних рівнях формування особистості.

Аналізуючи освітні проекти, концепції та методики викладання, сучасний педагог навчального закладу повинен науково обґрунтувати ефективність застосування нововведень в конкретному спрямуванні виховної діяльності. Готовність педагогів до сприйняття і впровадження нововведень у навчально-виховний процес є різним і розглядається з позицій власного світогляду. Виявляється доцільним розуміння готовності до означеної діяльності як інтегративного особистісного утворення, що є регулятором та умовою успішної професійної діяльності педагогів [1].

Протягом останніх років в Україні, як і в багатьох інших країнах світу, на державному рівні декларується концепція еко-

логізації виховання [3]. Екологічній свідомості слід не навчати – її слід виховувати. Низька екологічна свідомість приводить до пасивності самої людини.

Таким чином, існує цілий комплекс суперечностей між інноваційними процесами, що відбуваються сьогодні в системі освіти в Україні, та недостатнім рівнем теоретико-методологічної та практичної розробки проблеми реформування професійної діяльності вихователів, педагогів та викладачів вищої школи. Розв'язання цих протиріч є визначальним чинником успішності модернізації системи освіти в Україні [1].

Екологічна освіта має базуватись на екологічному вихованні та формуванні екологічної свідомості в особистості. Екологізація навчально-виховного процесу спрямована на формування знань, умінь і навичок у баченні екологічних проблем, їх наслідків для суспільства та можливих шляхах вирішення на трьох етапах формування особистості – дитина, підліток, молодь. Тому, важливим є створення постійно діючої системи екологічної освіти та механізмів її втілення на трьох рівнях формування особистості.

Перший рівень формування екологічної свідомості охоплює дітей дошкільних навчальних закладів. Дитина має усвідомлювати, що людина є невід'ємною частинкою природи і, в той же час, може шкодити їй, забруднюючи її відходами своєї життєдіяльності. Тому, дитина з раннього дитинства має розуміти цілісність людини і всіх компонентів природного середовища. Необхідно усвідомлювати механізми бережливого ставлення до навколишнього середовища. Дитина має навчитись розуміти і розділяти вплив людини на природне середовище на дві складові: на бережливе ставлення до нього і на знищуюче, тобто його забруднення.

Другий рівень формування екологічної свідомості охоплює учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Характерним для даного рівня є бажання для молодшого шкільного віку турбуватись будь-то про рослини, або тварин, в учнів середнього шкільного віку з'являється пізнавальна цікавість до природи, у підлітків спостерігається прагнення експериментального дослідження. У цілому екологічне навчання відбувається через різні види мотивованої діяльності: озеленення пришкільної території, прибирання парків та узбережжя річок, дослідницька робота на навчально-експериментальних ділянках, туристичні походи еко-

логічними стежками тощо). Необхідним для формування екологічного світогляду при вивченні різних предметів за шкільною програмою (наприклад хімія, біологія, математика, інформатика, географія, фізика та інші) є акцентування про їх міждисциплінарну єдність та єдність з навколишнім світом. Такий підхід дасть змогу підвищити зацікавленість учнів до екологічних питань суспільства.

Третій рівень формування екологічної свідомості охоплює студентську молодь вищих навчальних закладів. Даний етап відрізняється формуванням організаторських здібностей молоді, наприклад, у проведенні екологічних заходів, прагнення самостійного вирішення конкретної екологічної проблеми з отриманням практичного результату. Для даної вікової категорії важливим є проведення інформаційно-просвітницької діяльності з учнями загальноосвітніх навчальних закладів. Студенти у формі бесіди, за допомогою презентацій та власно створених фільмів для дітей молодшої та середньої школи наочно висвітлюють екологічні проблеми та необхідність бережливого ставлення до навколишнього середовища. У формі тренінгу студенти показують і допомагають учням старшої школи обґрунтовувати шляхи вирішення конкретної екологічної проблеми.

І цей етап є завершальним в екологічному формуванні особистості та культури екологічної поведінки людини.

Кожний з трьох етапів формування екологічної свідомості має враховувати психологічний віковий розвиток особистості. Це є особливо важливим при плануванні педагогічних заходів екологічного виховання дітей, учнівської та студентської молоді. Процес виховання може складатись з емоційного, пізнавального та поведінкового елементів, які мають різний рівень сприйняття матеріалу для кожної вікової категорії, та гармонійного їх поєднання [4].

Також невід'ємною складовою формування екологічної свідомості має бути поєднання виховного процесу з практичною екологічною діяльністю. Необхідно залучати школярів та студентів до проведення заходів природоохоронного та екологічного спрямування, до розробки проєктів щодо вирішення конкретних екологічних завдань. Учні старших класів та студентська молодь мають брати активну участь у проведенні різних тематичних екологічних заходів з різними віковими категоріями. Наприклад, 5–6 червня 2022 року викладачами та студен-

тами факультету нафти, газу та екології ОНТУ був проведений в Одесі еко-фестиваль «EcoLife», метою якого було привернути увагу громадськості до проблеми утворення та поводження з відходами та пропагування екологічного стилю життя [3]. В рамках фестивалю проводились різні майстер-класи під загальною назвою «Надай друге життя відходам», активну участь у проведенні яких взяли викладачі кафедри екології та природоохоронних технологій ОНТУ. Екологічний «Показ мод» був організований учнями ОНВК №90 під керівництвом своїх кураторів. Також студенти проводили для дітей та учнів молодших класів різні еко-конкурси (малюнок на асфальті, ігри, вікторини, розгадування кросвордів). Такий підхід, на нашу думку, дозволить сформувати правильну екологічну поведінку у покоління, що підрастає, спонукати їх до активних дій щодо охорони навколишнього природного середовища та до пошуку шляхів запобігання його забруднення.

Висновки. Залучення учнів шкіл та студентів вищих навчальних закладів буде розвивати творчі риси особистості та формувати їх як повністю сформованого професійного фахівця в різних галузях з задатками лідера. Тому необхідно активно їх залучати до організації та безпосереднього проведення екологічних заходів, які сприяють поширенню екологічних знань: різноманітні акції, фестивалі та виставки екологічного характеру, природоохоронні форуми, тренінги, семінари, лекції, дискусії, поширення інформаційних буклетів. Є необхідним організація екологічних заходів спільних для загальноосвітніх і вищих навчальних закладів.

Важливу роль в навчально-виховному процесі будуть відігравати тематично спрямовані міжнародні екологічні заходи, організацію яких будуть проводити навчальні заклади України та інших країн на рівні міжнародного співробітництва.

Міністерство освіти та науки України має включити питання екологічного виховання у програми навчально-виховного процесу дошкільних, загальноосвітніх та вищих навчальних закладів.

Список використаних джерел

1. Гавриш І. В. Теоретико-методологічні основи формування готовності майбутніх учителів до інноваційної професійної діяльності : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / І. В. Гавриш. – Луганськ, 2006. – 46 с.

2. Шапран О. І. Система інноваційної підготовки майбутнього вчителя в умовах навчально-науково-педагогічних комплексів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / О. І. Шапран. – Київ, 2008. – 41 с.
3. Орфанова М. М. Екологізація освітнього процесу/ М. М. Орфанова, Т. М. Яцишин. // Поводження з відходами в Україні: законодавство, економіка, технології : зб. мат. Національного форуму (Київ, 10–11 листопада, 2015). – Київ : Центр екологічної освіти та інформації. – С. 147–149.
4. Баглей О. В. Застосування екопсихологічних методів у формування екологічної свідомості / О. В. Баглей. // Екологічні засади збалансованого регіонального розвитку : зб. наук. пр. за матер. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Івано-Франківськ, 10–11 травня 2016 р. / ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника. – Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2016. – С. 13–16.

О. В. Манжура, д. е. н., доцент, професор кафедри бухгалтерського обліку і аудиту
manzhura11@ukr.net

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»;

Т. А. Шимченко, здобувач освіти ступеня магістр, спеціальність Підприємництво, торгівлі та біржова діяльність, освітня програма «Публічні закупівлі»
dnz32013@ukr.net

ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЯ ФАХІВЦІВ ІЗ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

В умовах євроінтеграційних процесів відбувається активне реформування національної економіки з акцентами на прозорість, відкритість, ефективність. Трансформації відбуваються й у системі публічних закупівель. Діюча система публічних закупівель потребує постійного вдосконалення з метою пошуку більш раціональної і прийнятної моделі функціонування системи публічних закупівель.

Особливе значення в контексті європейської інтеграції відіграє недостатній рівень професійності сфери публічних закупівель. Питання професіоналізації у сфері публічних закупівель розглядається у звітах проекту ЄС «Гармонізація системи дер-

жавних закупівель в Україні зі стандартами ЄС» [1]. Загальні питання професіоналізації висвітлено у наукових працях С. Краснощоркової [2], В. Лугового [3], Н. Ткаченко [4] та інших.

Професіоналізація публічних закупівель – це процес отримання закупівельниками необхідних професійних знань, умінь, навичок, накопичення і використання професійного досвіду, реалізація здатності вирішувати професійні завдання та постійне вдосконалення інституційного середовища сфери публічних закупівель в контексті адаптація його до європейських стандартів.

Ефективна політика професіоналізації публічних закупівель в Україні має ґрунтуватися на загальному стратегічному підході, який має передбачати відповідні складові:

По-перше, розробка відповідної архітектури політики професіоналізації. Будь-яка політика професіоналізації повинна розраховувати на політичну підтримку на високому рівні. Це означає визначення чіткого розподілу обов'язків і завдань між інституціями на центральному політичному рівні, підтримку зусиль на місцевому, регіональному та галузевому рівнях, забезпечення продовження між політичними циклами, використання інституційних структур, які сприяють спеціалізації, агрегації та обміну знаннями.

По-друге, людські ресурси – вдосконалення навчання та управління кар'єрою закупівель. Всі хто залучений до закупівель товарів, послуг і робіт, а також аудитори та посадові особи, відповідальні за розгляд справ про державні закупівлі, повинні мати відповідну кваліфікацію, навчання, навички та досвід, необхідні для рівня відповідальності. Це означає забезпечення досвідченого, кваліфікованого та мотивованого персоналу, пропонування необхідного навчання та безперервного професійного розвитку, а також розробку структури кар'єри та стимулів, щоб зробити функцію державних закупівель привабливою та мотивувати державних службовців досягати стратегічних результатів.

По-третє, надання інструментів і методологій для підтримки професійної практики закупівель. Фахівці з державних закупівель повинні мати правильні інструменти та підтримку, щоб діяти ефективно та отримувати найкраще співвідношення ціни та якості для кожної покупки. Це означає забезпечення наявності інструментів і процесів для здійснення інтелектуальних

закупівель, таких як: інструменти електронних закупівель, інструкції, посібники, шаблони та інструменти співпраці з відповідним навчанням, підтримкою та досвідом, агрегацією знань та обміном передовим досвідом.

Важливим завданням інституційної реформи сфери публічних закупівель є професіоналізація, яка має супроводжуватись поглибленим навчанням спеціалістів на основі використання сучасних методик та технологій, підвищенням якості та керованості процесом організації процедур публічних закупівель та забезпеченням економії бюджетних коштів [5].

Варто зазначити, що в царині професіоналізації публічних закупівель запроваджено кваліфікацію «Спеціаліст з питань публічних закупівель» різного рівня та професійний стандарт «Фахівець з публічних закупівель» [6]. Встановлено кваліфікаційні вимоги до осіб, які залучатимуться до відповідних функцій щодо закупівель у замовників на різних етапах закупівлі.

Для забезпечення належної якості процесу закупівель замовникам доречно використовувати більш стратегічний підхід до закупівельної діяльності та розширити коло функціональних обов'язків уповноважених осіб (закупівельників). Доречно щоб професійні закупівельники здійснювали аналіз ринку, вели пошук потенційних учасників закупівлі, супроводжували уже підписані договори та забезпечували поставки.

Аналізуючи відповідні здатності стандарту «Фахівець з публічних закупівель» слід відзначити, що вони потребують детальної конкретизації й більш чітких вимог до спеціаліста в галузі публічних закупівель на державному рівні. Бо вимоги до фахівців мають висувати організації, в яких вони працюють, відповідні посадові інструкції та інші організаційні документи. Конкретизація вимог до фахівця у сфері державних публічних закупівель має відбуватися із залучення освітянських ресурсів та університетів для підготовки вказаних спеціалістів на рівні не лише інституту вищої освіти, а й інституту підвищення кваліфікації, перепідготовки фахівців та ін.

Гольцова І. Б. у своєму дослідженні наголошує на тому, що: «Визначення та конкретизація компетентностей на сьогодні є пріоритетним напрямом для наукової рефлексії. Саме цей напрям сприятиме професійному зростанню фахівців та виокремленню чіткого вектора розвитку сфери публічних закупівель. Науково обґрунтована компетентнісна модель має

стати імперативом діяльності фахівця сфери державних закупівель, оскільки означений вектор – це шлях до відкритого суспільства та правової держави, в основу якої покладено прозорість державної політики та професіоналізм державних службовців. Тому виникає необхідність не просто наукового визначення й законодавчого закріплення певних компетенцій або загальних фраз стосовно здатностей фахівця з публічних закупівель, а залучення навчальних закладів, формування та запровадження сфери підвищення кваліфікації державних службовців, що сприятиме становленню державного службовця нового покоління, здатного реалізувати покладені на нього обов'язки і нести відповідальність за свої дії» [7].

Сфера управління державними закупівлями потребує стратегії підвищення кадрового потенціалу системи з регламентацією кроків організації підвищення кваліфікації, визначення компетентностей, їх здійснення та вихідного контролю. Це ставить перед освітніми установами серйозні завдання щодо розробки нових програм, курсів і введення нових спеціальностей, що сприятиме розв'язанню практично значущих проблем для нашої держави і виходу на новий якісний рівень розвитку сфери публічних закупівель.

Стандартом закріплена вимога до освіти фахівця з публічних закупівель, а саме те, що це має бути диплом бакалавра (7 рівень НРК) або диплом магістра (8 рівень НРК), проте на сьогодні в Україні мало закладів, що готують фахівців саме в цій сфері. За даними Міністерства економіки України в 5 закладах вищої освіти державної та приватної форм власності запроваджені освітні програми підготовки здобувачів другого рівня вищої освіти з публічних закупівель. В більш ніж 30 закладах вищої освіти запроваджено вибіркові або обов'язкові навчальні дисципліни та окремі тематичні розділи з публічних закупівель. На нашу думку, спеціалізована підготовка спеціалістів має бути імplementована у сферу вищої освіти, що забезпечить розвиток державних публічних закупівель.

Університетська освіта у сфері публічних закупівель в Україні є не основними способом отримання відповідних знань і навичок. Активно реалізуються короткострокові програми навчання та підвищення кваліфікації, в тому числі міжнародні.

Досвід держав членів ЄС говорить про те, що основними і найпоширенішими способами отримання освіти у сфері публіч-

них закупівель є післядипломна освіта та періодичні короткострокові навчальні курси (тривалістю від 1 дня до 2 тижнів). Ступінь магістра публічних закупівель можна отримати лише в кількох державах-членах ЄС (Ірландія, Великобританія, Італія, Литва). У більшості країн публічні закупівлі викладаються як академічна дисципліна, що входить до програм навчання за різними спеціальностями. Як правило, її вивчають у юридичних, економічних та управлінських освітніх програмах університетів [4, с. 74].

У світі існує багато методик, які визначають необхідні вміння закупівельників. Наприклад, найпопулярнішою в країнах Євро-союзу є Європейська рамка компетенцій для спеціалістів у публічній сфері, яку створила команда Європейської комісії (вона займається розробкою різноманітних стандартів та нормативно-правових актів). Рамка включає в себе м'які навички (навички, що стосуються вміння налагоджувати комунікацію) та спеціалізовані навички (наприклад, вміння аналізувати ринок перед тим як проводити тендер).

Основними навичками, які найбільш затребувані в Україні, за даними звіту Світового банку «Навички для сучасної України», визначено когнітивні, соціоемоційні та технічні (професійні). В Україні існує значний попит на просунуті когнітивні вміння, які дають змогу працівникам аналізувати та вирішувати проблеми, керувати своїм часом, здобувати нові знання та опановувати нові методи, а також ефективно спілкуватися [4, с. 80].

Сучасні роботодавці очікують від закупника високопрофесійних навичок ведення переговорів. Фактично ця професія нині набула характеру стратегічної, особливо в розвинених компаніях, де закупівлі інтегрують у стратегічні процеси. В контексті цього важливим напрямком професіоналізації сфери публічних закупівель в умовах євроінтеграції є формування етики та стандартів поведінки учасників ринку.

Формування етики та стандартів поведінки учасників ринку публічних закупівель має стати природною частиною конкретного навчання, яке можна включити до відповідних навчальних програм в закладах освіти, перепідготовці, підвищенні кваліфікації відповідних фахівців організацій-замовників, державних контролюючих служб, бізнесу і стати кваліфікаційною вимогою для професійних закупівельників та бізнес-структур, які працюють на ринку публічних закупівель.

Список використаних джерел

1. Проект «Гармонізація системи державних закупівель в Україні зі стандартами ЄС». URL: <http://eupublicprocurement.org.ua/category/progress>.
2. Краснопорова С. Детермінанти інститутів професіоналізації служби в органах місцевого самоврядування. Вісн. Нац. акад. держ. управління при Президентові України. 2008. № 2. С. 87–95.
3. Луговий В. Світовий досвід професіоналізації освіти: концептуальні засади і практична реалізація. Педагогіка і психологія. – 2010. – № 2. – С. 5–22.
4. Ткаченко Н. Професіоналізація публічних закупівель в Україні / Н. Ткаченко // Вісник КНТЕУ – 2017. – № 11. – С. 72–85.
5. Закупівлі як механізм посткризових змін у 2021 році. Бізнес Цензор. URL: https://biz.censor.net/columns/3229922/zakupvl_yak_mehanzm_postkrizovih_zmn_u_2021_rots.
6. Професійний стандарт «Фахівець з публічних закупівель». URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=ukUA&id=2561616f-819f44b68e9239a01b2024f8&title=ObgovorenniaProektuProfesiinogoStandartufakhivetsZPublichnikhZakupivel>.
7. Гольцова І. Б. Компетентісна модель підготовки фахівців у сфері публічних закупівель / І. Б. Гольцова // Вісник НАДУ. Серія «Державне управління». – 2021. – № 1. – С. 119–124.

О. О. Мішкулинець, к. психол. н., заступник директора з навчальної роботи, викладач психолого-педагогічних дисциплін, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист
paika@prk@i.ua

Відокремлений структурний підрозділ «Гуманітарно-педагогічний фаховий коледж Мукачівського державного університету»

ЗАПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ – ВИМОГА ЧАСУ

Протягом останніх двох десятиріч років, відбувається процес переходу від традиційного навчання до навчання на базі комп'ютерних технологій. Це стало можливим здебільшого з розвитком мережі Інтернет, що дало можливість пересилати необхідну кількість даних з одного кінця світу в інший, вільно вести дискусії з іншими користувачами мережі в online режимі і розміщувати інформацію на інтернет-сайтах, роблячи її доступною для всіх бажаючих. Сучасні інформаційні технології дають змогу підвищити та вдосконалити ефективність освітнього процесу.

Під час реформування освіти у закладах вищої освіти прогресивно розробляється концепція дистанційної освіти, що передбачає розробку різноманітних технологій, у тому числі технології змішаного навчання. За концепцією розвитку дистанційної освіти в Україні дистанційна освіта – це форма навчання, рівноцінна з очною та заочною, що реалізується, в основному, за технологіями дистанційного навчання.

До складу технологій дистанційного навчання входять педагогічні та інформаційні технології. Педагогічні технології дистанційного навчання – це технології опосередкованого активного спілкування викладачів зі здобувачами освіти з використанням телекомунікаційного зв'язку та методології індивідуальної роботи здобувачів з структурованим навчальним матеріалом, представленим в електронному вигляді. Інформаційні технології дистанційного навчання – це технології створення, передачі і збереження навчальних матеріалів, організації та супроводу навчального процесу дистанційного навчання за допомогою телекомунікаційного зв'язку.

В останні десятиліття швидко розвиваються науково-методичні основи дистанційного навчання. Проблемам з питань розвитку дистанційної освіти присвячені роботи багатьох вітчизняних науковців, таких як: О. Андреев, Г. Козлакова, І. Козубовська, В. Олійник, Є. Полат, А. Хуторський. Та незважаючи на велику кількість наукових досліджень сучасна дистанційна освіта в Україні нагадує традиційні форми заочного навчання, без застосування всіх можливостей принципово нових форм і методів навчання.

У зв'язку з цим доцільно зазначити, що на сьогодні не має одностайного рішення серед науковців, щодо визначення поняття «дистанційне навчання». Можна зустріти ще таке визначення як «дистанційна освіта». Та все ж таки у науковому оточенні часто вживається термін «дистанційне навчання».

Зазначимо, що дистанційне навчання – це технологія, що базується на принципах відкритого навчання, широко використовує комп'ютерні навчальні програми різного призначення та створює за допомогою сучасних телекомунікацій інформаційне освітнє середовище для постачання навчального матеріалу та спілкування.

Головним завданням є те, щоб така система навчання стала якіснішою та більш повноцінною. Навчання з використанням

дистанційних технологій – це виклик, який є вимогою часу. Тому поява дистанційної освіти не випадкова, це закономірний етап розвитку та адаптації освіти до сучасних умов.

Варто акцентувати увагу на тому, що дистанційне навчання здійснюється відповідно до основних принципів. Принципи дистанційного навчання – це встановлення інтерактивного спілкування між здобувачем освіти та викладачем без забезпечення їх безпосередньої зустрічі та самостійне освоєння певного масиву знань і навичок за обраним курсом при використанні певних інформаційних технологій.

Науковці В. Биков, О. Гриценчук, Ю. Жук визначають такі сучасні принципи дистанційного навчання:

- інтерактивність – передбачає діалог викладача та здобувача освіти;
- адаптивність – забезпечує індивідуальний графік навчання, темп;
- самостійний вибір реєстрації слухачем, терміни консультацій і виконання контрольних тестів;
- гуманістичність – полягає у спрямованості навчання та освітнього процесу в цілому до людини; у створенні максимально сприятливих умов для оволодіння змістом навчання;
- відповідність технологій до навчання – адекватність технологій навчання моделям дистанційного навчання;
- вибір змісту освіти – відповідність змісту дистанційної освіти нормативним вимогам Державного освітнього стандарту й вимогам ринку;
- гнучкість і мобільність – створення інформаційних мереж, баз і банків знань та даних для дистанційного навчання, що дозволять коригувати або доповнювати освітню програму;
- неантагоністичності дистанційного навчання існуючим формам освіти – проєктоване дистанційне навчання зможе дати очікуваний результат за умови, якщо створювані та впроваджувані інформаційні технології будуть природно інтегровані в неї;
- економічність – раціональне використання фінансових та матеріальних ресурсів (Биков, Гриценчук, Жук, 2015).

Дотримання вище зазначених принципів, адаптування їх для освіти під час впровадження дистанційного навчання в ЗВО сприятиме розвитку та покращенню ефективності навчання здобувачів освіти, а також певною мірою визначить зміст, форми організації та методи дистанційного навчання.

Також, як зазначають О. Баніт та Н. Буга, дистанційне навчання має низку переваг перед іншими формами навчання. Так, практично не виходячи з дому, можна підтримувати регулярний контакт з викладачем за допомогою телекомунікаційних технологій, у тому числі відеозв'язку, та одержувати структурований навчальний матеріал, представлений в електронному вигляді. Незначна за часом та обсягом частина навчального процесу дистанційної освіти може здійснюватися за очною формою (складання іспитів, практичні, лабораторні роботи тощо) (Баніт, Буга, 2017).

Високий професіоналізм, прагнення до співробітництва, самоствердження і високий рівень комунікації – це є основними ознаками дистанційного навчання.

Проте, система дистанційного навчання має і недоліки. Перше, для успішної корекції навчання та адекватного оцінювання важливо мати безпосередній контакт із здобувачем. Крім того, неможливо точно перевірити, чи саме та людина працює, виконує завдання чи це робить хтось інший. Тому остаточний контроль якості знань все ж таки проводиться на очній сесії. Крім того, не у всіх населених пунктах є можливість доступу до мережі інтернет-зв'язку. І найголовніше, при дистанційному навчанні втрачається безпосередній контакт між викладачем та здобувачем освіти. При тривалому дистанційному навчанні здобувач перестає правильно формулювати свої думки, висловлюватись та проводити дискусійне обговорення.

Разом з тим, така форма навчання потребує свідомого і мотивованого підходу до отримання освіти. Можливість навчатися у зручний час може перетворитися не на систематичне навчання, а на постійне відкладання цього виду діяльності. Саме тому дистанційна форма потребує особливої самоорганізованості та вміння розраховувати свій час.

Безперечно, за умови дистанційного навчання активна роль викладача не зменшується, оскільки він має визначити рівень знань здобувача, та прийняти рішення щодо коригування програми навчання з тим, щоб домогтися найкращого засвоєння пройденого матеріалу.

За потреби здобувач освіти може отримати консультативну допомогу викладача, спілкуючись з ним в онлайн режимі, безпосередньо використовуючи інтернет як засіб зв'язку. Також, для

успішного проведення дистанційного навчання успішно використовується система Moodle.

Водночас, досвід використання дистанційної форми навчання виявив ще одну особливість, а саме – велике навантаження на зір у зв'язку з необхідністю тривалий час перебувати за комп'ютером.

Тому, застосовуючи дистанційну форму навчання потрібно урізноманітнювати її види. Найбільш поширеними є наступні види дистанційних технологій:

- чат-заняття, які проводяться синхронно, коли всі учасники мають одночасний доступ до чату;

- веб-заняття, або дистанційні лекції, конференції, семінари, ділові ігри, лабораторні роботи, практикуми та інші форми навчальних занять, що проводяться за допомогою засобів телекомунікацій та інших можливостей інтернету;

- телеконференції, що проводяться, на основі списків розсилки з використанням електронної пошти. Для навчальних телеконференцій характерно досягнення освітніх завдань.

Однак, на думку Л. Ткаченко та О. Хмельницької, важливим аспектом є те, що не всі знання можна отримати дистанційно. Так, наприклад, навчитися самостійно деяким видам творчої діяльності, при відсутності прямого контакту здобувача і викладача, практично неможливо. Одна з головних проблем запровадження інноваційних форм навчання є вибір оптимального співвідношення найкращих традицій наявної освітньої системи, сучасних педагогічних інновацій та інструментарію інформаційно-комунікаційних технологій.

Очевидно, як свідчить практика і деякі дослідження, тенденція навчання чітко розвивається в напрямку змішаного навчання як процесу, котрий створює комфортне інформаційне освітнє середовище, системи комунікацій, що надають всю необхідну навчальну інформацію (Ткаченко, Хмельницька, 2021).

Зважаючи на викладене вище, можемо зазначити, що дистанційне навчання надає здобувачам освіти доступ до нетрадиційних джерел інформації, підвищує ефективність самостійної роботи, дає абсолютно нові можливості для творчого самовираження, знаходження та закріплення різних професійних навичок, а викладачам в свою чергу дозволяє реалізовувати абсолютно нові форми і методи навчання із застосування концептуального моделювання явищ і процесів.

Список використаних джерел

1. Баніт О. П., Буга Н. Ю. Роль дистанційного навчання в розвитку вищої освіти. Сучасні освітні технології дистанційного та електронного навчання : зб. тез доп. на Всеукраїнському наук.-метод. семінарі з елементами вебінару. Харків, 2017. С. 4–5.
2. Биков В. Ю., Гриценчук О., Жук Ю. Дистанційне навчання в країнах Європи та США і перспективи для України. Інформаційне забезпечення навчально-виховного процесу: інноваційні засоби і технології : кол. монографія. Академія педагогічних наук України, Інститут засобів навчання. Київ : Атіка, 2015. С. 77–140.
3. Ткаченко Л. В., Хмельницька О. С. Особливості впровадження дистанційного навчання в освітній процес закладу вищої освіти. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2021 р., № 75, Т. 3. С. 91–96.

*Т. Ю. Мороз, к. філол. н., доцент, доцент кафедри іноземних мов
t.moroz0904@gmail.com*

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

ОСВІТА В УМОВАХ ВІЙНИ

Ще рік тому, готуючи тези на конференцію, учасники конференції писали свої наукові роздуми, спостереження про важливість іноваційних технологій, нових методик і стратегій викладання іноземної мови. В арсеналі кожного викладача вже за плечима був досвід дистанційного навчання з використанням різних технічних засобів і платформ. Для освітянської спільноти організація навчального процесу під час пандемії Covid-19 була справжнім викликом, який ми шляхом величезних зусиль, спроб і помилок долали, набуваючи нових навичок і вмій. Пандемія довела істину, що освітній процес – це не просто передача знань і досвіду із покоління в покоління, не статична картинка, а бурхливий динамічний процес, що потребує зусиль обох сторін навчального процесу. Вчителям і викладачам потрібно було самостійно, спочатку без інструкцій та роз'яснень, інтуїтивно і швидко опанувати нові знання, яких не було в підручниках, лекціях, незалежно від віку педагога, і місця отримання педагогічної освіти.

Освітяни разом зі своїми учнями, студентами впоралися, виконуючи їх основну місію – підготувати/підготуватися до потреб світу, що змінюється, оскільки, як застерігав британський професор З. Бауман в книзі «Плинні часи», сучасна освіта

має готувати людину, говорячи метафорично, до стрільби по динамічних мішенях. Життєві цілі рухаються разом з обставинами: що відбувається в різних сферах суспільства, що відбувається з країною, на континенті, із Землею загалом. Наш горизонт очікування – де ми збираємося працювати, як заробляти, з ким вести справи – змінюється [2]. Глибинну сутність і не таку вже й метафоричність цих суджень розуміємо після майже року війни в Україні.

Широкомасштабна війна, розв’язана російською федерацією на території України, поставила під загрозу не тільки освіту України, а і саме цінне для людини – життя. Звісно, першочерговим завданням кожного став захист себе, родини, Батьківщини, оскільки на перший план виходить потреба в безпеці. Жоден громадянин не мав досвіду, як поводити себе у такій екстремальній ситуації, кожен мав особисті катастрофічні переживання. Проте, допустити руйнацію системи освіти та втратити покоління українських дітей та молоді, як задумано країною-агресором, не можна. Нові виклики для країни – нові виклики і для освітян, отже мусимо тримати удар. Визнаємо, що відновити учбовий процес, не зважаючи на воєнні дії, – це правильне рішення, адже логічно спиратися на досвід країн, що пережили війну і при цьому підняли освіту на високий рівень. На особливу увагу заслуговує Корейська модель розвитку освіти, яка виникла завдяки ініціативі Міністра освіти Південної Кореї, який у розпал війни наказав відновити навчання, знаходити будь-які безпечні місця (укриття, пагорби, намети, печер, кладовища) і проводити заняття там, без підручників, послуговуючись знаннями вчителів та навчатися з реального життя. Зосередженість на освіті, розуміння пріоритету освіти, інвестиції держави та бізнесу, а також зусилля освітян уможливило створити на тлі війни повагу до освіти, яка стала яскравою рисою громадян Південної Кореї, та змінити країну за одне покоління.

Освітяни України швидко мобілізувалися, керуючись настановами та рекомендаціями Міністерства освіти і науки України, та беручи до уваги досвід коронавірусних часів, організували перехід до дистанційного або змішаного навчання в залежності від безпечності території, де розташовано навчальний заклад. Проте, на протипагу карантинному періоду, виникло чимало проблем, пов’язаних не зі змістом, а з обставинами, в які потрапили учасники навчального процесу.

Перша проблема, що виникла, – це різниця досвіду. Всі опинились в абсолютно різних умовах і з різним ступенем психологічної травматизації. Вірно, що не можна порівнювати під час війни, кому складніше чи легше: тому, хто ховався постійно в бомбосховищах у великому місті чи тому, хто виїхав до села і зник до місцевого життя; тому, хто потрапив на захід України і і жив як біженець у спортзалі, чи розташувався в зручному житлі, тому, хто виїхав з країни чи тому, хто лишився вдома під обстрілами. Викладачі та студенти знаходились територіально в різних місцях: одним вдалося виїхати у безпечні області України, іншим – знайти прихисток в інших країнах, частина – залишилася в зоні бойових дій та на окупованих територіях. Хтось прийняв рішення і пішов захищати Батьківщину у ЗСУ чи територіальну оборону, інші – усі свої зусилля спрямували на волонтерську діяльність, таким чином наближаючи Перемогу. Частина студентів змушені працювати вдома чи за кордоном, щоб забезпечити свою родину, яка лишилась на окупованій території без засобів на існування. Дехто не чув жодного пострілу чи вибуху, а інші – дивились смерті в очі: у їх населених пунктах вбивали, катували, гвалтували людей, дехто втратив дім, рідних чи друзів.

Для того щоб не зруйнувати звичайний освітній процес, слід не ігнорувати цю різницю. Уніфікувати знання й навички, вимагати однаковості від усіх студентів в умовах війни не можна. Варто застосовувати індивідуальний підхід, при цьому притримуватися справедливості оцінювання знань. Взагалі вважаємо, оцінювання має бути формуючим, заохочувальним, підтримуючим моральний стан студента. Звісно, викладач повинен розмежовувати між об'єктивною неможливістю студента виконувати завдання і небажанням вчитися.

Усі вищезгадані чинники, що травмували психіку українців, вплинули і на когнітивні здібності, увагу, пам'ять. Викладач відчуває труднощі у презентації, а студент в опануванні матеріалу, замість результату лише переживає негатив, зниження самооцінки, розвивається ще більше відторгнення до матеріалу. Особиста стійкість учителів та вміння надати необхідну підтримку учням під час надзвичайних ситуацій воєнного характеру надважливі в умовах воєнного стану. Емоційний стан педагогів важливий також для якості викладання і якості результатів навчання учнів. Вважаємо, що слід дослухатися думки Міністра освіти Півден-

ної Кореї Джорджа Пайка, який вважав, що студенти мають не запам'ятовувати, а відчувати та піднімати самооцінку. Отже місія викладача – гнучко ставитися до процесу навчання, підтримувати та турбуватися про своїх вихованців. Освіта – це не лише про передавання готових знань, а й випереджальна практика, що привносить щось у спільну базу знань.

На перший план виступає виховна мета: учасник освітнього процесу має відчувати розуміння та доброзичливе ставлення до себе, та осмислюючи свій досвід, прагнути турбуватися про оточуючих, про суспільство. Як викладачі іноземної мови, ми можемо зробити величезний внесок у справу боротьби з агресором шляхом поширення знань про трагічні події, що відбуваються у нашій країні, у мережі інтернет іноземною мовою. Комунікативні навички та вміння тепер слугують зброєю наших студентів, які доносять світу всю правду про війну, перешкоджають поширенню фейкової інформації. Разом з тим виховуємо патріотичне ставлення, вивчаючи країнознавчий матеріал англomовних країн, знову таки погоджуючись з Дж. Пайком, який вважав, що слід дізнаватися більше про інші країни, адже «ізоляція – не незалежність, а шовінізм – не патріотизм» [1].

Рік тому до початку війни ми були впевнені, що функціонування системи освіти характеризується інтенсивним пошуком нових підходів до навчання, інноваційних форм організації освітнього процесу, ефективних педагогічних та інформаційних технологій [3]. Проте зараз, рік потому, в умовах воєнного стану – учасники навчального процесу інтенсивно шукають місце з електрикою та інтернет-з'єднанням, без чого цифрова освіта – новий метод навчання, який використовує комп'ютерну техніку, мережеві комунікаційні та інші інформаційні технології для здійснення освітньої діяльності на основі сучасних освітніх поглядів та теорій, визнаний педагогами інтерактивним, ефективним, відкритим, гнучким та мобільним, стає просто неможливою. Однак, викладачі не припиняють активно вести пошук шляхів вирішення проблем в організації навчання здобувачів освіти, проводячи заняття у пунктах незламності, кафе, де є генератори, навіть у відділеннях Нової пошти. Заклади освіти відкрили у вільному доступі платформи зі своїми навчальними матеріалами, практикують асинхронний формат навчання.

Освітнє середовище звичайно постраждало, зазнало людських та ресурсних втрат, зруйнована велика кількість освітніх

закладів. Проте є чітке усвідомлення освітянами того, що саме їм належить відновлювати його разом з відбудовою зруйнованих стін шкіл, технікумів, університетів і відновленням морально-психологічного стану учасників. І під час війни, і після її завершення головним завданням освітньої галузі є і буде забезпечення якості освіти на всіх рівнях; розвиток інтелектуальної еліти нації; створення безпечного для життя та здоров'я середовища. Війна довела, що освіта має давати студентам і викладачам життєспроможність, гнучкість мислення, стійкість, «soft skills», необхідні для того, щоб нарівні з дорослими заробляти гроші, приносити користь суспільству, робити внесок у порятунок та розбудову Батьківщини.

Список використаних джерел

1. Корейське освітнє диво: як Південна Корея зробила ставку на освіту в розпал війни. URL: <https://osvitoria.media/experience/korejske-osvitnye-dyvo-yak-pivden-na-koreya-zrobyla-stavku-na-osvitu-u-rozpal-vijny/>
2. Скиба М. Освіта ніколи не буде такою, як до війни. URL: <https://osvitoria.media/experience/osvita-nikoly-ne-bude-takoyu-yak-do-vijny-mykola-skyba-pro-ostanni-osvitni-tendentsiyi/>
3. Освіта України в умовах воєнного стану. Інноваційна та проєктна діяльність : наук.-метод. зб. / за заг. ред. С. М. Шкарлета. Київ–Чернівці : Букрек, 2022. – 140 с.

Л. В. Назарова, заступник директора з навчально-методичної роботи

lidianazarova72@gmail.com

Відокремлений структурний підрозділ «Донбаський аграрний фаховий коледж Луганського національного аграрного університету»

ОСОБЛИВОСТІ ОХОРОНИ ПРАЦІ ЖІНОК У СУСПІЛЬСТВІ

Сучасний розвиток науки, техніки, виробництва сприяє прогресу у всіх сферах діяльності. Важливо зазначити, що особливої уваги на сьогодні вимагає проблема охорони праці жінок, адже жодне із досягнень суспільства не повинно супроводжуватися втратами людського потенціалу. Актуальність даної проблеми зумовлюється необхідністю детальнішого правового

обґрунтування охорони праці жінок як однієї із основних гарантій прав та свобод і законних інтересів.

Гострота цієї проблеми викликана тим, що на сьогодні жінка виконує дві пріоритетні соціальні функції: робота у суспільному виробництві і материнство. Рациональна організація праці жінок – запорука здоров'я наступних поколінь.

Охорона праці жінок являється важливим інститутом трудового права, котрий диференціює цілий комплекс правових норм у регулюванні взаємовідносин працівників-жінок з роботодавцем з питань організації охорони праці.

Конституція України забезпечує рівність прав жінки і чоловіка зокрема: наданням жінкам рівних з чоловіками можливостей у громадсько-політичній і культурній діяльності, у здобутті освіти і професійній підготовці, у праці та винагороди за неї; спеціальними заходами щодо охорони праці і здоров'я жінок, встановленням пенсійних пільг; створенням умов, які дають жінкам можливість поєднувати працю з материнством; правовим захистом, матеріальною та моральною підтримкою материнства і дитинства, включаючи надання оплачуваних відпусток та інших пільг вагітним жінкам і матерям.

Конституційне закріплення свободи, рівності і правової захищеності жінок-матерів у суспільному виробництві відображено в системі принципів трудового права, зокрема в принципі підвищеної охорони праці жінок. Під принципом підвищеної охорони праці жінок, які поєднують роботу з материнством, слід розуміти обумовлене соціально-економічними і демографічними законами розвитку суспільства, а також його морально-етичними уявленнями про роль сім'ї в ньому і прямо закріплене в нормах права основоположне судження законодавця про істотне, головне в правовому регулюванні всіх форм і видів найманої праці жінок-матерів, її організації та управління без шкоди для материнства.

Норми щодо охорони праці жінок містяться в багатьох нормативних актах – Конституції України, Кодексі законів про працю України, Закону України «Про охорону праці» та іншими, якими встановлюються заборони та обмеження щодо застосування праці жінок, вимоги щодо організації охорони праці без шкоди для здоров'я та материнства, а також перелік державних гарантій правового статусу жінки-працівниці.

Законодавство визначає основні моменти щодо певних обмежень використання жіночої праці, пільг під час вагітності і виховання дітей.

У відповідності до ст. 174 КЗпП України забороняється застосування праці жінок на важких роботах і на роботах із шкідливими або небезпечними умовами праці, а також на підземних роботах, крім деяких підземних робіт (нефізичних робіт або робіт по санітарному та побутовому обслуговуванню).

Забороняється також залучення жінок до підймання і переміщення речей, маса яких перевищує встановлені для них граничні норми. Гранично допустима вага вантажу, що може підійматися у разі чергування з іншою роботою – до двох разів на годину становить 10 кг, при підйманні і переміщенні постійно протягом зміни – 7 кг. Сумарна вага вантажу, який переміщується постійно протягом зміни не повинна перевищувати з робочої поверхні – 350 кг, з підлоги – 175 кг.

Трудовим законодавством обмежується праця жінок на роботах у нічний час. Залучення жінок до робіт у нічний час не допускається, за винятком тих галузей господарства, де це викликається особливою необхідністю і дозволяється як тимчасовий захід. Не допускається залучення до робіт у нічний час, до надурочних робіт і робіт у вихідні дні і направлення у відрядження вагітних жінок і жінок, що мають дітей віком до трьох років.

Жінки, що мають дітей віком від трьох до чотирнадцяти років або дітей-інвалідів, не можуть залучатись до надурочних робіт або направлятись у відрядження без їх згоди.

Статтею 178 КЗпП України передбачено переведення на легшу роботу вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років.

Вагітним жінкам відповідно до медичного висновку знижуються норми виробітку, норми обслуговування або вони переводяться на іншу роботу, яка є легшою і виключає вплив несприятливих виробничих факторів, із збереженням середнього заробітку за попередньою роботою.

До вирішення питання про надання вагітній жінці відповідно до медичного висновку іншої роботи, яка є легшою і виключає вплив несприятливих виробничих факторів, вона підлягає звільненню від роботи із збереженням середнього заробітку за всі пропущені внаслідок цього робочі дні за рахунок підприємства, установи, організації [2, с. 41].

Жінки, які мають дітей віком до трьох років, в разі неможливості виконання попередньої роботи переводяться на іншу роботу із збереженням середнього заробітку за попередньою роботою до досягнення дитиною віку трьох років.

На підставі медичного висновку жінкам надається оплачувана відпустка у зв'язку з вагітністю та пологами тривалістю 70 календарних днів до пологів і 56 (у разі народження двох і більше дітей та у разі ускладнення пологів – 70) календарних днів після пологів, починаючи з дня пологів [1, с. 92].

Тривалість відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами обчислюється сумарно і становить 126 календарних днів (140 календарних днів – у разі народження двох і більше дітей та у разі ускладнення пологів). Вона надається жінкам повністю незалежно від кількості днів, фактично використаних до пологів.

За бажанням жінки їй надається відпустка для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку з виплатою за ці періоди допомоги відповідно до законодавства.

Підприємства, установи та організації за рахунок власних коштів можуть надавати жінкам частково оплачувану відпустку та відпустку без збереження заробітної плати для догляду за дитиною більшої тривалості.

У разі, якщо дитина потребує домашнього догляду, жінці в обов'язковому порядку надається відпустка без збереження заробітної плати тривалістю, визначеною у медичному висновку, але не більш як до досягнення дитиною шестирічного віку.

У разі надання жінкам відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами власник або уповноважений ним орган зобов'язаний за заявою жінки приєднати до неї щорічні основну і додаткову відпустки незалежно від тривалості її роботи на даному підприємстві, в установі, організації в поточному робочому році.

Відпустка для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку та відпустка без збереження заробітної плати зараховуються як до загального, так і до безперервного стажу роботи і до стажу роботи за спеціальністю [1, с. 94].

Жінці, яка працює і має двох або більше дітей віком до 15 років, або дитину-інваліда, або яка усиновила дитину, матері інваліда з дитинства підгрупи А І групи, одинокій матері, батьку дитини або інваліда з дитинства підгрупи А І групи, який виховує їх без матері (у тому числі у разі тривалого перебування ма-

тері в лікувальному закладі), а також особі, яка взяла під опіку дитину або інваліда з дитинства підгрупи А І групи, надається щорічно додаткова оплачувана відпустка тривалістю 10 календарних днів без урахування святкових і неробочих днів [1, с. 96].

Жінкам, що мають дітей віком до півтора року, надаються, крім загальної перерви для відпочинку і харчування, додаткові перерви для годування дитини. При наявності двох і більше грудних дітей тривалість перерви встановлюється не менше години.

Трудовим законодавством надані гарантії при прийнятті на роботу і заборона звільнення вагітних жінок і жінок, які мають дітей [3, с. 64].

Забороняється відмовляти жінкам у прийнятті на роботу і знижувати їм заробітну плату з мотивів, пов'язаних з вагітністю або наявністю дітей віком до трьох років, а одиноким матерям – за наявністю дитини віком до чотирнадцяти років або дитини-інваліда.

Звільнення вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років (до шести років), одиноких матерів при наявності дитини віком до чотирнадцяти років або дитини-інваліда з ініціативи власника або уповноваженого ним органу не допускається, крім випадків повної ліквідації підприємства, установи, організації, коли допускається звільнення з обов'язковим працевлаштуванням. Обов'язкове працевлаштування зазначених жінок здійснюється також у випадках їх звільнення після закінчення строкового трудового договору. На період працевлаштування за ними зберігається середня заробітна плата, але не більше трьох місяців з дня закінчення строкового трудового договору.

На сьогодні законодавство України регламентує перелік робіт, на яких забороняється праця жінок, та, водночас, надає свої рідні гарантії та пільги щодо охорони їхньої праці. Законодавство про працю надає жінкам й інші пільги з метою охорони їх здоров'я і створення сприятливих умов для поєднання роботи в суспільному виробництві з народженням та вихованням дітей.

Та основне завдання залишається відкритим – необхідно створювати безпечні умови праці для жінок, враховуючи анатомо-фізіологічні особливості їхнього організму, що забезпечить збереження здоров'я жінок та надасть змогу повноцінно народжувати та виховувати дітей.

Список використаних джерел

1. Паливода А. В. Кодекс законів про працю України. Кодекси України, Київ, 2017. С. 92–96.
2. Катренко Л. А., Кіт Ю. В., Пістун І. П. Охорона праці. Курс лекцій. Практикум : навч. посіб. 4-те вид. Суми : Університетська книга, 2011. С. 41–45.
3. Русаловський А. В. Правові та організаційні питання охорони праці : навч. посіб. 5-те вид., допов. і перероб. – Київ. 2011. С. 64–68.

О. Л. Носальська, викладач циклової комісії управління і права
elena.nosalskaya1975@gmail.com
ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права ПДАУ»

ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЙНА ПЕРСПЕКТИВА СУЧАСНОЇ ОСВІТНЬОЇ ПАРАДИГМИ: ЦІННІСНИЙ АСПЕКТ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ

Сучасні процеси глобалізації в освітньому просторі визначаються тенденцією до розширення та поглиблення міжнародних контактів. Впровадження інноваційних реформ в українську освіту сприяло визнанню її високої якості у професійній підготовці іноземних спеціалістів. Такі об'єктивні процеси призвели до збільшення кількості іноземних студентів, які бажають здобути вищу освіту в Україні. Наразі, за даними УДКМО (Український державний центр міжнародної освіти), це число становить 75 605 осіб із 154 країн світу. Близько 23 % усіх іноземних студентів вищих навчальних закладів становлять громадяни Індії, решта студентів приїжджають з Марокко, Туркменістану, Нігерії, Туреччини, Китаю, Єгипту, Ізраїлю, Узбекистану та ін. Найбільш затребуваними спеціальностями серед іноземних студентів є медичні, які становлять 45 % усіх.

Для багатьох університетів інтернаціоналізація освітньої діяльності є стратегією першорядної ваги. Глобальні виклики у розвитку системи вищої освіти вимагають забезпечення умов її інтернаціоналізації як у національному рівні, і лише на рівні окремого вищого навчального закладу. Під інтернаціоналізацією вищої освіти розуміється процес інтеграції міжнародного, міжкультурного та світового вимірів у педагогічну систему вищої школи.

Забезпечення високого рівня якісної підготовки фахівців зарубіжних країн у вітчизняних вишах багато в чому визначається успішністю організації навчання та соціокультурної та інформаційної адаптації іноземних студентів.

Процес адаптації іноземних студентів у вищому освітньому середовищі є складним, багаторівневим процесом. Складність насамперед у тому, що вона не може бути уніфікована для студентів з різних країн, оскільки вони належать до різних культур, мають різні ціннісні орієнтації, походять із різного соціокультурного середовища.

Приїжджаючи на навчання до іншої країни, іноземні студенти потрапляють у нове соціокультурне середовище. У своїй освітній діяльності їм доводиться долати труднощі, пов'язані з одночасним інтенсивним вивченням нової мови, предметів обраної ними галузі навчання, а також адаптацією до нового соціокультурного середовища, яке їх оточує у повсякденному житті та полікультурне освітнє середовище. Інформаційне навантаження на всіх рівнях у навчальній діяльності та поза нею на початку адаптаційного процесу призводить до емоційного перенапруги та стресу.

Для того щоб процес соціокультурної адаптації іноземних студентів був ефективним, його слід розглядати як цілісну гуманістичну полікультурну освіту, що передбачає особистісно-діяльнісний підхід із включенням до суспільно та особистісно значущої діяльності. Ця діяльність має охоплювати різні види інформаційно-пізнавальної діяльності (інтелектуальний розвиток); морально-практична діяльність (моральний розвиток); художньо-естетична діяльність (естетичний розвиток) Важливим завданням вищих навчальних закладів (ВНЗ) є облік особистісних цінностей, властивих певній національності, при організації навчального процесу для забезпечення ефективної адаптації учнів. Так дані дослідження, проведеного австралійськими вченими, продемонстрували важливість деяких цінностей для іноземних студентів східних країн [1, с. 1810]. Так, для студентів з Індії найбільшу значимість мають цінності самоефективності (повага, самоповагу, самозадоволеність, теплі відносини з іншими людьми, безпека), а найменшу – гедоністичні цінності (радість та насолода життям, веселощі). позиції. Для студентів із Китаю ціннісна картина майже зворотна.

Ці особливості необхідно враховувати з організацією інтернаціоналізованого освітнього процесу, й у певних національних груп вибудовується певна освітня траєкторія.

Міжнародний центр технічної та професійної освіти ЮНЕСКО розробив рекомендації щодо ціннісного навчання, спрямовані на гармонізацію відносин у полікультурному освітньому середовищі та подальшій професійній діяльності [3]. Центральні цінності визначаються цінністю людської гідності та гідністю праці. Інші цінності, важливі для гармонійного співіснування та розвитку, включають здоров'я та гармонію з природою, правду та мудрість, любов та співчуття, творчість, мир та справедливість, сталий розвиток, національну єдність та глобальну солідарність, а також глобальну духовність. Придбання цих цінностей сприяє індивідуальним змінам та особистісному зростанню, що є необхідною основою для розвитку та єдності глобального суспільства загалом. Таким чином, ціннісний аспект є важливою складовою у навчанні іноземних студентів у вищих навчальних закладах. Під час організації навчального процесу для іноземних студентів необхідно враховувати національні особливості.

Особистісні ціннісні орієнтації. Загалом освітній процес має бути спрямований на формування та розвиток ціннісних орієнтацій на гармонізацію умов навчання та співробітництва у глобалізованому полікультурному просторі.

Реформація – сутність, характерна сучасної освіти.

Основні тенденції розвитку сучасної освіти. Модернізація суспільства має ґрунтуватися на реформуванні освіти, головним результатом якого вважається готовність та здатність молоді нести особисту відповідальність за власний та суспільний добробут. Загалом зміни у сучасній освіті базуються на трьох важливих імперативах:

- імператив всебічного, загальноцілісного, гармонійного розвитку особистості;
- імператив формування нової парадигми проблемно-орієнтованого професіоналізму;
- імператив переходу від одновимірної людини до багатовимірної (навчання стає мистецтвом, що сприяє прагненню особистості до саморозвитку).

Зважаючи на ці три імперативи, важливими пріоритетами, які має враховувати сучасна освіта, є:

- зміцнення самостійності людини та її здатності до самоорганізації;
- здатність людини захищати свої права;
- готовність до співробітництва, розвиток творчих здібностей.

Формування терпимості до чужої думки, вміння вести діалог, знаходити змістовні компроміси. Міжнародний вимір тенденцій розвитку освіти охоплює:

- готовність до співробітництва, розвиток творчих здібностей.

Формування терпимості до чужої думки, вміння вести діалог, знаходити змістовні компроміси. Міжнародний вимір тенденцій розвитку освіти охоплює:

1. Різноманітність освітніх систем різних країн як загальне надбання світу, цивілізаційна характеристика освіти, що відбиває дію системних генетичних законів: закону різноманітності, закону адекватності; закон соціоморфізму освіти; закон нерівномірності розвитку освітніх систем. З визнання різноманітності розвитку систем освіти лише на рівні країн, через різноманітність запитів етносів, націй, культур, цивілізацій впливає різноманіття доктрин освіти. Нині у світовому освіті паралельно діють дві відцентрові тенденції: з одного боку, принцип різноманітності, з другого боку, міжнародна «уніфікація» чи гомогенізація освіти. Наявність таких тенденцій вимагає від освітньої системи кожної країни чіткого розуміння національних, соціальних, історичних та генетичних особливостей освіти, традицій як чинника освітньої політики.

2. Зв'язок освіти як цивілізаційного механізму з перспективою переходу людства до сталого розвитку. Сьогодні формується імператив виживання людства, реалізація якого пов'язана з моделлю сталого розвитку, що спрямовується соціоприродною еволюцією на основі колективного розуму та освіченого суспільства.

3. Зміна освітньо-цивілізаційних парадигм, що полягає в переході від освітньо-педагогічної формації «освіти» та «освітніх послуг» до формування «освіченого суспільства», в якому освіта, будучи соціальним інститутом, соціогенетичним меха-

нізмом відтворення соціального інтелекту, освітньо-педагогічного відтворення людини, поширюється попри всі боки життя. У суспільстві, як відомо, діє провідний закон – закон відтворення, який забезпечує існування суспільства, його розвиток у всіх вимірах, фактично сприяє випереджаючому розвитку людських якостей, якості системи освіти та якості людського інтелекту.

Основні тенденції розвитку сучасної освіти:

1. Обов'язкова, доступна та повсюдна освіта. Забезпечення прав людини на освіту, закріплене у ст. 26 Загальної декларації правами людини, вважається однією з найважливіших обов'язків держави у світі. Законодавство України про загальну середню освіту ґрунтується на Конституції України та складається із Закону України «Про освіту», Закону України «Про загальну середню освіту», інших нормативних правових актів та міжнародних договорів України, згоди з яких надано Верховною Радою України.

Конституція України гарантує право кожного громадянина на доступ до якісної освіти. Це має повною мірою ставитися до дітей з особливими потребами, до яких належать діти з проблемами фізичного та психічного розвитку, з психоневрологічними захворюваннями, захворюваннями серцево-судинної системи, з малими та обтічними формами туберкульозу, а також діти-сироти та діти, позбавлені батьківської опіки.

Основними критеріями відповідності міжнародним нормам та вимогам національного законодавства щодо реалізації права громадян на освіту мають стати якість та доступність освіти для всіх.

2. Зниження віку початку обов'язкової освіти та збільшення тривалості навчання. У більшості європейських країн шкільна освіта починається з 6 років, а в деяких, наприклад, у Великій Британії, навіть з 5 років і триває 12–14 років. У Європейському союзі немає країни, де тривалість загальної середньої освіти не перевищує 12 років. Відповідно до ст. 20 Закону України «Про загальну середню освіту», зарахування учнів до загальноосвітніх установ здійснюється, як правило, з 6-річного віку. Тобто українське законодавство лише рекомендує вік, з якого дитину можна відправити до школи, але не нав'язує її.

Важливо пам'ятати, що здобуття освіти є зокрема сферою зайнятості молоді та її захисту від загроз довкілля.

3. Інтеграція змісту освіти та її постійне оновлення. Сучасна освіта характеризується постійними, хоча, треба визнати, не завжди систематичними змінами структури та змісту. Переосмислення пріоритетів навчання, ролі учня та студента як суб'єкта освітнього процесу, а також соціальні зміни призводять до використання нетрадиційних підходів до вирішення багатьох освітніх проблем. Однією з провідних тенденцій розвитку сучасної освіти є інтеграція її змісту. Інтегрована освіта – це освіта, спрямована на відновлення та поєднання окремих елементів і частин різних предметів в єдине ціле із загальними цілями та функціями освіти. Метою інтегрованого навчання є формування у школярів та студентів цілісного уявлення про навколишній світ через формування наукового світогляду та діалектичного мислення. Буквальне значення терміна «інтеграція» було запроваджено у 60-х роках 19 століття англійця Герберта Спенсера, але вона не відображала реального змісту тих процесів, які сьогодні визначаються цим терміном.

4. Впровадження механізмів вимірювання якості освіти та моніторингу його стану. Оскільки якість освіти є інтегральною характеристикою системи освіти, що відображає ступінь відповідності досягнутих реальних освітніх результатів нормативним вимогам, громадським та особистісним очікуванням, відповідно зростає роль його виміру та моніторингу. Система моніторингу якості освіти – це система збору, обробки, аналізу, зберігання та поширення інформації про систему освіти та її окремих елементів, яка орієнтована на інформаційне забезпечення управління якістю освіти, дозволяє діагностувати стан системи освіти у будь-який момент часу. часу та забезпечення можливості прогнозування його розвитку. Моніторинг орієнтований основні аспекти якості освіти: якість результату; якість умов (програмно-методичні, матеріально-технічні, кадрові, інформаційно-технічні, організаційні та ін.); якість процесу. Соціальна сутність вимірювання якості освіти та освітнього моніторингу визначається тим, що вони є основним засобом контролю та передачі соціального досвіду (змісту освіти) новому поколінню. Впровадження системи контролю ініціює зміни, що відбуваються у формах та методах контролю. Тому контроль починає

виконувати, крім адміністративної функції, управлінську, коригуючу та інформативну функцію, тобто, крім констатуючої, він несе ще й формувальну функцію. Остання обставина породжує необхідність застосування сучасних форм стандартизованого чи структурованого виміру успішності навчання та запровадження адекватних багатобальних оціночних шкал, створення системи освітніх стандартів, розробки критеріїв оцінки досягнення мети.

5. Технологічно-ресурсоемна освіта. Однією з тенденцій розвитку сучасної освіти є те, що освітні установи повинні докладати максимум зусиль, щоб йти в ногу з останніми досягненнями техніки та використовувати їх для підвищення рівня освіти. Серед найбільш значущих технологічних та ресурсомістких тенденцій останнього часу виділяються такі:

1. Використання Інтернету та соціальних мереж як освітніх ресурсів. Комп'ютер та розвиток Інтернету за останні кілька років призвели до кардинальних змін в освіті. Побудований у 1965 році, перший комп'ютер, який займав цілу будівлю, мав приблизно таку саму обчислювальну потужність, як сучасний мобільний телефон. Майже всі студенти сьогодні вміють користуватися комп'ютером та Інтернетом, і більшість із них використовують соціальні мережі, щоб ділитися своїми думками та підтримувати один одного. Багато (але все ж таки не всі) педагоги також знають, як використовувати Інтернет та соціальні мережі, щоб спілкуватися зі своїми учнями, дізнаватися про їхню думку та організувати дистанційне навчання. 2. Модернізація приміщень загальноосвітніх установ та навчальних закладів як засіб підвищення їхньої продуктивності. Всілякими дослідженнями доведено, що чим кращий стан будівлі навчального закладу, тим краще навчаються учні та студенти і тим краще працюють викладачі та професори. Зокрема, наступні дослідження проводилися в різних школах США, та їх результати показали, що у навчальних закладах з кращими умовами значно менше пропусків учнів на заняттях, нижчі за показники куріння та зловживання психоактивними речовинами.

Тому з урахуванням тенденцій розвитку сучасного світу глобальна освіта покликана формувати такі позитивні якості особистості, як зрілість, витримка, готовність до відповідальності, здатність долати розчарування, здатність до критики та само-

контролю, критикувати та інших. З цього погляду сучасне глобальне освіту відповідає як науковим нормам, а й вимогам загально визнаної демократичної культури. Глобальна освіта – це відповідь філософії освіти та педагогіки на виклики часу. Він покликаний допомогти людям зрозуміти свою суть і зробити свій внесок у вирішення глобальних проблем, які потребують невідкладного вирішення. Водночас низка питань, пов'язаних із процесами глобалізації, орієнтована на сучасну освіту, адже завдяки її функціонуванню діти та дорослі сприймають рівність як основу суспільного устрою, засвоюють принцип поваги до інших культур та рас, відмовитися від насильства, примусу та репресій як керуючих соціальних механізмів. Глобалізація освіти призводить до певної інтернаціоналізації, т. е. до детермінації змісту переданих знань, стандартизації знань, формуванню відповідної системи цінностей.

Реформування стало характерною рисою освіти у 20-му та 21-му століттях, оскільки сучасна освіта приречена на постійне вдосконалення, бо її потребує homo educatus – новий еволюційний тип людини, що з'явився у світі цифрових технологій. Тому освіта має безперервно забезпечувати перетворення змісту, освітніх методів та технологій, і лише за цієї умови вона відповідатиме запитам освіченої людини та освіченого суспільства та служитиме «ідеї людства», забезпечуючи її відтворення як майбутнього глобального цивілізація Homo Educatus.

Європейський простір вищої освіти: тенденції розвитку та пріоритети.

У сучасному світі відбувається кардинальна зміна підходів до освіти та соціокультурної політики в цілому, що спричинено переорієнтацією суспільства на розвиток людини, її особистісних та культурних якостей. Зміни у суспільній свідомості, ставлення людства до освітньої сфери викликали появу нової, особистісно-орієнтованої та гуманістично орієнтованої парадигми освіти, в основі якої лежить підтримка дитини в її саморозвитку, пильна увага до особистості та її професійної діяльності. Просторова структура світової освіти втілює територіально-статистичні пропорції у розвитку національної системи кожної країни, суттєвими складовими якої є динамізм та інтернаціональність. Розвиток системи вищої освіти у європейських країнах здійснюється під впливом тих технологічних, економіч-

них та соціальних трансформацій, що відбуваються у світовому освітньому просторі. Однією з провідних сучасних тенденцій професійної освіти є інтеграція, суть якої полягає у сприянні загальному соціально-економічному прогресу, зміцненню взаєморозуміння між народами шляхом поглиблення співробітництва у сфері освіти, підвищення її якості. Зокрема, у Болонській декларації (1999 р.) мотивацію процесу створення інтегрованого простору сформульовано як необхідність зміцнення інтелектуального, культурного, соціального, наукового та технологічного вимірів європейської спільноти, а також розвитку Європейського громадянства, стабільного та демократичного суспільства.

Зважаючи на викладене у запропонованій статті, ми прагнемо виявити та охарактеризувати основні тенденції та пріоритети розвитку вищої освіти у країнах Європи.

У процесі дослідження було встановлено, що європейські країни не шкодують зусиль для вдосконалення системи вищої освіти, створення сприятливих умов саморозвитку особистості для досягнення успіху в професійній діяльності. У цьому плані найцікавішим і найперспективнішим процесом у сфері вищої освіти є Болонський процес, до якого активно залучено вищу школу України (наукові розробки В. Беха, Б. Борк-Ватне, О. Василюка, Б. Вульфсон, К. Корсак, В. А. Кремінь, А. Сбруєва та ін.).

Характеризуючи сутність Болонського процесу, слід зазначити, що його ініціаторами виступили міністри освіти Франції, Великої Британії, Німеччини та Італії. Увійшовши до політики Ради Європи, європейський вимір в освіті активно просувався протягом 90-х років ХХ століття. Так, у 1997 р. під егідою Ради Європи та ЮНЕСКО було розроблено та прийнято Лісабонську конвенцію про визнання кваліфікацій для здобуття вищої освіти в Європі, яку підписали 43 країни. Згодом було підписано Сорбоннську декларацію, яка містила основні напрямки співробітництва у сфері вищої освіти в Європі. Ці рішення згодом було затверджено у Болонській декларації, яку підписали 29 європейських країн. Він спрямований на ініціювання десятирічного процесу. Формуючи європейський простір вищої освіти, вчені та політики визначили головну мету та критерії відповідності освіти міжнародному виміру. Вони охоплюють якість,

побудову довіри, сумісність, мобільність, сумісність кваліфікацій, рівень освіти та привабливість. Фундаментальною умовою відповідності, мобільності, сумісності та привабливості європейського простору вищої освіти є його якість. Забезпечення якості освіти має міжнародний вимір та здійснюється на основі взаємної поваги та довіри. Одним з провідних принципів організації європейської вищої освіти, виділеним Асоціацією європейських університетів, є розвиток культури якості та дослідницької роботи майбутніх фахівців з метою не лише здобуття освіти, а й навчання їх методів дослідження, формування навичок критичного мислення у процесі узгоджених дій реформ та змін у європейській вищій школі.

Тому забезпечення якісної освіти на всіх етапах і рівнях, оцінка діяльності та управління якістю є одним із головних завдань сучасності, що має не лише педагогічний та науковий контекст, а й соціальний, політичний та управлінський. Особистісна спрямованість освіти диктує необхідність комплексної оцінки якості освіти у єдності індивідуальних особливостей особистості, педагогічних показників організації освітнього середовища, соціальних параметрів функціонування освітньої системи.

Вчені виділяють внутрішні та зовнішні чинники якості освіти, що характеризують освітній процес, його результат та систему освіти в цілому.

До внутрішніх характеристик якості освіти належать:

- якість освітнього середовища (технологічність управління освітнім процесом, ефективність науково-методичної роботи, ресурсне забезпечення освітнього процесу, кадровий потенціал та ін.);

- якість здійснення освітнього процесу (науковість та доступність змісту освіти, педагогічна майстерність педагога, ефективність засобів навчання, зокрема якість підручників та навчальних посібників, задоволення різних потреб тощо);

- якість результатів освітнього процесу (рівень освітніх досягнень випускників, їхня компетентність, розвиток критичного мислення, загальної та комунікативної культури, ступінь соціальної адаптації).

Таким чином, якість освіти можна визначити як багатовимірну модель соціальних норм та вимог до особистості, освіт-

нього середовища, в якому вона розвивається, та системи освіти, що реалізує їх на певних етапах навчання людини.

У найширшому сенсі якість освіти визначається як відповідність між ресурсами самого освітнього процесу та одержуваними результатами та наслідками мети освіти, норм та вимог суспільства. Вивчення та узагальнення науково-педагогічних джерел дозволяють зробити висновок, що у вищих навчальних закладах (ВНЗ) європейських країн використовуються різні варіанти оцінки якості підготовки майбутніх випускників. Загалом зарубіжні університети мають право самостійно визначати свою систему оцінювання. Наприклад, в університетах Німеччини та Австрії також використовується 5-бальна шкала, але на відміну від англійських країн ця шкала представлена в числовому вигляді («1» – «дуже добре»; «2» – «добре»; «Z» – «задовільно»; «4» – «достатньо»; «5» – «недостатньо»). У більшості університетів Великобританії поширена 100-бальна система оцінювання знань.

Також варто наголосити, що в кожній країні існують як загальні, так і специфічні форми та методи навчання у вузах. Таким чином, вихідною формою навчання у вищих навчальних закладах Австрії є спеціалізовані дослідницькі семінари, під час яких готується дослідження – реферат обсягом 20–25 сторінок. Основне завдання таких семінарів – навчити студентів мати свою точку зору та відстоювати її. У Німеччині обов'язковою умовою для престижної роботи є хоча б короткострокове (одинадцять місяців) навчання студента за кордоном. В англійській системі вищої освіти чільне місце займають дебати та дискусії, оскільки такі заняття, як вважають фахівці у галузі вищої школи, сприяють розвитку у студентів комунікативної компетентності – вміння висловлювати та аргументувати свою думку, слухати іншим, виступати в ролі критика, розвивати навички спонтанної літературної мови, формувати у майбутніх фахівців самостійність та критичне мислення, проте не менш популярний тьюторський метод, що передбачає регулярні заняття вчителя-тьютора з 2–3 учнями вищу освіту у Великій Британії протягом усього освітнього курсу одночасно за кожним студентом закріплюється тьютор, який постійно стежить за його успішністю, формуванням його професійних навичок, світогляду. За планом студенти виконують самостійні роботи та реферати на каніку-

лах, які вважаються найбільш підходящими для самостійної діяльності.

Отже, на підставі викладеного у статті можна сказати, що в умовах подолання масово-відтворювального характеру розвитку вищої школи, що традиційно сформувався, виведення її на особистісний рівень європейські прогресивні підходи, побудовані на гуманістичній основі відіграють значну роль. Охарактеризовані тенденції та пріоритети вищої освіти Європи мають знайти логічне відображення та адаптацію у вищій освіті України, яка потребує модернізації та розвитку. *На цьому підґрунті та дивлячись на сьогоднішня українська освіта доволі непогано просунулася, хоча звичайно є дуже багато недоліків та прогалин. На сьогоднішній день досить доречним було б реалізувати деякі цікаві та інноваційні методи навчання та засвоєння інформації:*

✓ **МОБІЛЬНЕ НАВЧАННЯ** – мобільне навчання тісно пов'язане з електронним та дистанційним навчанням, відмінністю є використання мобільних пристроїв. Навчання проходить незалежно від місця знаходження і відбувається при використанні портативних технологій. Передумови для мобільного навчання було закладено в 70-х роках минулого століття, коли Алан Кей (американський науковець у галузі теорії обчислювальних систем) запропонував використовувати комп'ютер розміром зі звичайну книжку для навчальних цілей;

✓ **STEAM-ОСВІТА** (S – science, T – technology, E – engineering, A – art, M – mathematics) – це сучасний підхід до навчання, який поєднує природничі науки, технології, інженерію, мистецтво і математику. Мета технології – комплексно формувати ключові фахові і соціально особистісні компетентності молоді, які визначають її конкурентоспроможність на ринку праці;

✓ **СТОРИТЕЛІНГ** (story – історія; telling – розповідати) – це ефективний метод донесення інформації до аудиторії шляхом розповідання смішних, зворушливих або повчальних історій з реальними або вигаданими персонажами. Він поєднує в собі психологічні, управлінські та інші аспекти і дозволяє не лише ефективно донести інформацію до аудиторії, а й мотивувати її на певні вчинки і отримати максимально високі результати. Ця методика була розроблена та успішно випробувана на особис-

тому досвіді Девідом Армстронгом, головою міжнародної компанії Armstrong International;

✓ **КЕЙС-МЕТОД** (або метод конкретних ситуацій, аналіз ситуацій) – це засіб активного проблемно-ситуаційного аналізу, що ґрунтується на навчанні шляхом розв’язування задач-ситуацій (кейсів). Головне його призначення – не надання готових знань, а розвиток в учнів здатності розв’язувати проблеми і знаходити їх рішення самостійно. Батьківщиною методу case-study є Сполучені Штати Америки, а саме школа бізнесу Гарвардського університету;

✓ **Кроссенс** – це сучасний методичний прийом візуалізації навчального матеріалу. Слово «кроссенс» означає «перетин значень» і створено за аналогією зі словом «кросворд». Ця унікальна ідея належить письменнику, педагогу і математику Сергію Федіну і доктору технічних наук, художнику і філософу Володимирі Бусленку. Кроссенс уперше був надрукований у 2002 році у журналі «Наука і життя». Він являє собою асоціативний ланцюжок, замкнутий у стандартне поле із дев’яти квадратів (як у грі «Хрестики-нулики»);

✓ **ФІШБОУН** («риб’яча кістка», «риб’ячий скелет») – спрощена назва методу японського вченого Каору Ісікава. Ця графічна техніка представлення інформації дозволяє образно продемонструвати хід аналізу будь-якого явища через виділення проблеми, з’ясування її причин та підтверджуючих фактів і формулювання висновку з питання;

✓ **ВЕБ-КВЕСТИ** – у перекладі з англійської мови quest – це пошук, web-павутина, мережа, інтернет. Вперше модель web-квесту була представлена викладачами університету Сан-Дієго Берні Доджем та Томом Марчем у 1995 р. Веб-квест визначається ними як «орієнтовна діяльність, де практично вся інформація береться з мережі інтернет» Квести призначені для розвитку в учнів та вчителів вміння аналізувати, синтезувати та оцінювати інформацію [https://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2019/12/Lapada_Educational_Technology_2019.pdf,4].

У висновку можна сказати, що освіта це надзвичайно важливий аспект людського життя, який вдосконалюється і змінюється з кожним днем все більше і більше. Тому хотілося б щоб і люди вдосконалювалися більше, пізнавали нові методики та не спинялися на досягнутому.

Список використаних джерел

1. Сайт: [url.htm], [url (2).htm].
2. Сисоева С. О., Соколова І. В. Нариси з історії розвитку педагогічної думки : навч. посіб. – Київ : Центр навч. л-ри, 2003. – 308 с.
3. Кремень В. Г. Філософія національної ідеї. Людина. Освіта. Соціум. – Київ : Грамота, 2007. – 576 с.
4. Сучасні освітні технології для нової української школи / Ляпада Міляуша Харисівна.

Н. І. Павелко, викладач першої категорії

nataliapavelko777@gmail.com

ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права ПДАУ»

ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Сьогоднішні події в Україні не залишають байдужими нікого з нас.... Проблеми довкілля у результаті війни будуть відчутні декілька поколінь.

Війна негативно впливає на навколишнє середовище. Обстріли лісів, наземних і морських екосистем, промислових об'єктів, транспортної інфраструктури та будинків, руйнування систем водопостачання, каналізації та поводження з відходами провокують широкомасштабну та серйозну шкоду з довгостроковими наслідками довкілля та для здоров'я людей.

Є. Желібо, Н. Заверуха, В. Зацарний зазначають, що проблеми безпеки однієї людини чи будь-якої групи людей неможливо вивчати окремо від екологічних, економічних, технологічних, соціальних, організаційних та інших компонентів системи, до якої вони входять. Кожен з цих елементів впливає на інший, і всі вони перебувають у складній взаємозалежності. Вони позначаються на рівні життя, здоров'я, добробуту людей, соціальних взаємовідносинах. У свою чергу, від рівня життя і здоров'я людей, соціальних взаємовідносин залежать стан духовної і матеріальної культури, характер і темпи її розвитку.

Українська природа є ще однією жертвою російської агресії. Війна вплинула кожний компонент довкілля – тваринний і рослинний світ, воду, повітря, ґрунт. Наслідки цього негативного впливу будуть довгостроковими та матимуть не лише локальний, а й глобальний характер. За останніми скромними оцінка-

ми, збитки довікллю України від війни становлять 1,35 трлн гривень.

Світова екологічна спільнота переймається подіями в Україні, адже питання екології та зміни клімату – це не проблема однієї країни.

За даними Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів, за попередніми підрахунками, агресор проводив бойові дії на території 900 об'єктів природно-заповідного фонду площею 12 406,6 квадратних кілометрів, що становить близько третини площі природно-заповідного фонду України.

У лісах уже є велика кількість ракет, що впали, а також нерозірваних боєприпасів. Як показує практика та регулярні зведення ДСНС із інформацією про випадково знайдені авіабомби часів Другої світової, це становитиме потенційну небезпеку для людей протягом багатьох десятиліть.

Бойові дії порушують спокій диких тварин, вони або гинуть, або намагаються втекти з гарячих точок.

З настанням весни починається пожежонебезпечний період і зростає ризик виникнення пожеж в екосистемах унаслідок обстрілів. Після сходження снігу торішня трава підсихає, внаслідок чого може швидко спалахнути. В сухих умовах пожежі поширюються моментально та на великі площі. На територіях, окупованих російськими військами, служби ДСНС не зможуть працювати та проводити ліквідацію загорянь.

Як зазначають Крушельницький О. Д., Огороднійчук І. В., Іванько О. М., серйозні екологічні наслідки у воєнний період мають саме пожежі, внаслідок яких відбувається порушення лісових екосистем, на виникаючих згарищах створюються сприятливі природні умови для розмноження комах-шкідників і для розвитку грибкових захворювань. Лісові ресурси після пожеж практично втрачають свої водорегулюючі, ґрунтозахисні, санітарно-гігієнічні та екологічні функції. Степові пожежі у воєнний час також завдають помітного екологічного збитку навколишньому середовищу. До польових, лугових, степових, лісових та інших пожеж додалися загоряння торфовищ. Фахівці вважають, що їх тління до повного вигорання призведе до спотворення місцевості. На їх місці виникнуть провалля, які будуть заростати чагарниками, багаторічними бур'янами, з'являться хащі. Екологічний збиток мають довгострокові зміни в навколишньому середовищі.

На територію України запущено дуже багато ракет різного калібру та типу. Ворог атакує як цивільні об'єкти, так і військову інфраструктуру – аеропорти, сховища боєприпасів. Проте переважна більшість обстрілів припадає на населені пункти та об'єкти промисловості в них.

Під час вибуху всі речовини проходять повне окиснення, а продукти хімічної реакції вивільняються в атмосферу. Основні з них – вуглекислий газ і водяна пара – не є токсичними, а шкідливі в контексті зміни клімату, оскільки обидва є парниковими газами. В атмосфері окиси сірки та азоту можуть спричинити кислотні дощі, які змінюють рН ґрунту та викликають опіки рослин, до яких особливо чутливі хвойні. Кислотні дощі мають негативний вплив і на організм людини, інших ссавців та птахів, впливаючи на стан слизових тканин та органів дихання.

Металеві уламки снарядів, що потрапляють у довкілля, також не є безпечними та цілковито інертними. Чавун із домішками сталі є найбільш поширеним матеріалом для виробництва оболонок боєприпасів та містить у своєму складі не тільки стандартні залізо та вуглець, а й сірку та мідь. Ці речовини потрапляють до ґрунту і можуть мігрувати до ґрунтових вод і в результаті потрапляти до харчових ланцюгів, впливаючи і на тварин, і на людей.

Крім того, у повітря потрапило понад 38 тисяч тонн викидів від горіння російської техніки та утворилося понад 352 тисячі тонн відходів, які забруднюють не лише повітря, а й землю.

Російські війська атакують портову інфраструктуру вздовж узбережжя Чорного та Азовського морів і кораблі на якорних стоянках, що призводить до забруднення вод і поширення отруйних речовин у море. Нафтопродукти негативно впливають на морські біоценози, формуючи плівки на поверхні води, що порушує обмін енергією, теплом, вологою та газами між морем і атмосферою. Крім того, вони напряму впливають на фізіко-хімічні та гідрологічні умови, викликають загибель риби, морських птахів і мікроорганізмів. Усі компоненти нафти токсичні для морських організмів. У нафти є ще одна побічна властивість. Її вуглеводні здатні розчиняти низку інших забруднюючих речовин, таких як пестициди, важкі метали, які разом із нафтою концентруються в приповерхньому шарі та ще більше отруюють його. У Чорному морі знайдено загиблими тисячі дельфінів, що може бути наслідком підвищеного шуму судноплавства та вико-

ристання військово-морськими флотами потужних гідроакустичних систем. Дані про загибель дельфінів зібрав Національний природний парк Тузлинського лиману України.

Забруднення ґрунтів паливно-мастильними матеріалами та іншими нафтопродуктами відбувається унаслідок руху та пошкоджень сухопутної військової техніки. У ґрунтах, просочених паливно-мастильними матеріалами, знижується водопроникність, витісняється кисень, порушуються біохімічні та мікробіологічні процеси. Внаслідок цього погіршується водний, повітряний режими та колообіг поживних речовин, порушується кореневе живлення рослин, гальмується їх ріст і розвиток, що спричиняє загибель.

Обстріли об'єктів промисловості та інфраструктури призводять до пожеж, які спричиняють додаткове забруднення повітря, ґрунту та води. Продукти горіння, які потрапляють, у повітря складаються з токсичних газів і твердих частинок. На цих об'єктах також буде значне забруднення ґрунту та води. Там, де були проведені заходи з гасіння пожежі, забруднення можуть включати залишки протипожежної піни.

Ризики, пов'язані з пошкодженням комунікацій, підприємств та інших об'єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку, мають особливе значення, адже в умовах відсутності контролю й можливостей ліквідації негативних наслідків ці явища потенційно збільшують масштаби негативного впливу.

Ще одна проблема – заміновані території. На даний момент розмінування потребує приблизно 200 тисяч квадратних кілометрів. У Мінекології зазначають, що розриви мін призводять до забруднення ґрунтів важкими металами – свинцем, стронцієм, титаном, кадмієм, нікелем. Іноді це робить ґрунт непридатним для подальшого сільськогосподарського використання. Майже третина українських полів може бути незасіяна або не доступна.

На утворення чорнозему природі треба 10 тисяч років. На його знищення вистачає миті, за яку там вибухне ракета. У більшості бойові дії в Україні відбуваються там, де поширені славнозвісні ґрунти. Вчені кажуть: збитки для сільського господарства будуть колосальні, а для довкілля – й поготів.

Основні наслідки війни для стану довкілля:

– забруднення річок, ставків та акваторії морів через затоплення кораблів, розповсюдження нафтопродуктів та вибухових речовин;

- знищення заповідних територій, руйнування екосистем, загибель тварин та птахів, лісові пожежі;
- руйнування очисних споруд, дамб, мереж водопостачання;
- засмічення територій уламками зруйнованих будівель, розбитими авто, залишками побутових речей і техніки тощо;
- значне забруднення повітря.

Зараз навіть неможливо повністю оцінити вплив війни на довкілля через брак точної інформації. Причин цьому дві. Насамперед, навіть збирати ці дані небезпечно для фахівців, оскільки тривають активні бойові дії. По-друге, не вся інформація може бути озвучена публічно з тактичною метою. Проте точно зрозуміло: чим довше триває війна, тим більше шкоди вона завдасть довкіллю, і тим більше наслідків ми матимемо в майбутньому. Це підтвердилося, хоч і в меншому масштабі, на початку цієї війни, 8 років тому, коли росія загарбала Крим і частини Донеччини та Луганщини. Як безпосередньо бойові дії, так і дії окупаційної адміністрації вплинули на природу цих регіонів. За тим, як саме – можна спробувати спрогнозувати наслідки теперішнього повномасштабного вторгнення.

Після перемоги ми будемо пожинати плоди бойових дій – руйнування екосистем, забруднення ґрунтів, зменшення біорізноманіття, зростання кількості шкідників у лісах. Крім того, відбудова країни потребуватиме значної кількості природних ресурсів. Також є ризик невиконання Україною вже поставлених кліматичних цілей, адже війна – це внесок у зміну клімату, а відновлення країни неминуче буде супроводжуватись значними викидами парникових газів.

Список використаних джерел

1. Атаманчук П. С., Мендерецький В. В., Панчук О. П., Чорна О. Г. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. Київ : Центр навч. л-ри, 2021. 276с.
2. Желібо Є. П., Заверуха Н. М., Зацарний В. В. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. / за ред. Є. П. Желібо. 6-е вид. Київ : Каравела, 2010. 344 с.
3. Крушельницький О. Д., Огороднійчук І. В., Іванько О. М. Ландшафтні зміни навколишнього середовища внаслідок воєнних дій та їх епідемічні ризики // Профілактична медицина. – 16 (Том XXI). – 2. – С. 103–105.

*Р. П. Павлюк, аспірант освітньо-наукової програми 011
Освітні, педагогічні науки
Луганський національний університет імені Тараса Шевченка*

СТРУКТУРА ЖИТТЄВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ 5–6 КЛАСІВ

Грунтовно досліджуючи проблему формування життєвої компетентності дітей та учнівської молоді, І.Ящук потрактовує життєву компетентність як знання, вміння, життєвий досвід, необхідний для розв'язання життєвих завдань і продуктивного здійснення власного життя (Ящук, 1999, с. 24).

Життєва компетентність особистості у дослідженнях інших учених (Л. Сохань, І. Єрмакова, Г. Несен) розглядається як складна здатність (або система здатностей) особистості, яка, через ефективне розв'язання життєвих проблем, своєчасне визначення і вирішення складних життєвих завдань людини, забезпечує її продуктивне життєве самовизначення і самоздійснення, оптимальну організацію життєвого шляху (Сохань, Єрмакова, Несен, 2003).

У роботах О. Кононко зазначено, що життєва компетентність молодшого школяра має розглядатися як нова стратегія, що змінює мету освітнього процесу, спрямовує зусилля педагогів на забезпечення кожній дитині сприятливих умов для оволодіння важливою наукою і мистецтвом життя. Дослідниця, вивчаючи життєву компетентність особистості, визначає три види середовища впливу на дитину: міжособистісну взаємодію; спеціально створене середовище переконування; засоби масової інформації (Кононко, 2001, с. 7).

Загалом, науковці зазначають, що життєва компетентність є цілісним утворенням, яке становить системну властивість усієї особистості, що характеризує її здатність зберігати та оптимально відтворювати, розвивати себе, своє життя, успішно діяти в різних життєвих ситуаціях, вирішувати складні життєві проблеми (Степаненко, 2006).

Життєві компетентності є основою, на якій сформовано ключові компетентності, якими мають оволодіти українські

школярі. Так, Державний стандарт базової середньої освіти (<https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrayinska-shkola/derzhavnij-standart-bazovoyi-serednoyi-osviti>) чітко окреслює ключові компетентності, якими мають оволодіти школярі після закінчення кожного з двох циклів – адаптаційного (5–6 класи) і базового предметного навчання (7–9 класи), та наскрізні вміння.

Перелік основних компетентностей виглядає так:

- вільне володіння державною мовою;
- здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами;
- математична компетентність;
- компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій;
- інноваційність;
- екологічна компетентність;
- інформаційно-комунікаційна компетентність;
- навчання впродовж життя;
- громадянські та соціальні компетентності;
- культурна компетентність;
- підприємливість і фінансова грамотність.

Наскрізні вміння формуються на всіх інтегрованих курсах або предметах. Вони є спільними для всіх компетентностей.

Перелік наскрізних умінь:

- читати з розумінням,
- висловлювати власну думку усно і письмово,
- критично та системно мислити,
- діяти творчо,
- виявляти ініціативність,
- здатність логічно обґрунтувати позицію,
- конструктивно керувати емоціями,
- оцінювати ризики,
- приймати рішення,
- розв’язувати проблеми.

Наведімо 10 ключових компетентностей Нової української школи (НУШ):

- спілкування державною (і рідною у разі відмінності) мовами;
- спілкування іноземними мовами;
- математична компетентність;
- основні компетентності у природничих науках і технологіях;
- інформаційно-цифрова компетентність;
- уміння вчитися впродовж життя;
- ініціативність і підприємливість;
- соціальна та громадянська компетентності;
- обізнаність та самовираження у сфері культури;
- екологічна грамотність і здорове життя.

Спільними для всіх компетентностей є такі вміння:

- уміння читати і розуміти прочитане (#читати);
- уміння висловлювати думку усно і письмово (#висловлюватися);
- критичне мислення (#мислити #медіаграмотність);
- здатність логічно обґрунтовувати позицію (#логіка);
- виявляти ініціативу (#ініціатива);
- творити (#творити);
- уміння вирішувати проблеми, оцінювати ризики та приймати рішення (#приймати рішення);
- уміння конструктивно керувати емоціями (#емоції);
- застосовувати емоційний інтелект (#емоції);
- здатність співпрацювати в команді (#командна робота).

Вивчаючи праці Л. Сохань, з'ясовано, що життєва компетентність є складним системним поняттям, яке не зводиться ні до знань, ні до навичок, ні до якостей. Дослідниця вбачає у цьому утворенні, насамперед, здатність особистості вирішувати проблеми в усіх сферах життєдіяльності, виконувати життєві і соціальні ролі, що базуються на життєтворчих знаннях, вміннях і навичках, життєвих досягненнях (Сохань, Єрмакова, Несен, 2003). У зв'язку з цим, учена пропонує таку структуру життєвої компетентності та виокремлює такі блоки життєвих здатностей (рис. 1):

Рисунок 1 – Структура життєвої компетентності (за Л. Сохань)

Вибудовуючи структуру життєвої компетентності учнів 5–6 класів слід враховувати, що основу соціальної ситуації їх розвитку визначає та обставина, що вони є учнями. Головна суспільна вимога, яка висувається до учнів у контексті нової української школи – розвиток природних здібностей, інтересів, обдарувань учнів, формування компетентностей, необхідних для їх соціалізації та громадянської активності, свідомого вибору подальшого життєвого шляху та самореалізації, продовження навчання на рівні профільної освіти або здобуття професії, виховання відповідального, шанобливого ставлення до родини, суспільства, навколишнього природного середовища, національних та культурних цінностей українського народу. Також варто пам'ятати, що кардинальні зміни в структурі особистості цих учнів зумовлюють його особливу чутливість до засвоєння норм, цінностей та способів поведінки, притаманних світу дорослих. Тим самим, йдеться про переорієнтацію із норм і цінностей дитячого світу на інші, дорослі, про вироблення особистісних утворень, які відіграють особливу і вирішальну роль в оволодінні дитиною соціальною ситуацією дорослого (Нова українська школа..., 2022).

Таким чином, беручи за основу структуру життєвої компетентності (за Л. Сохань), пропонуємо наступну структуру життєвих компетентностей учнів 5–6 класів (рис. 2):

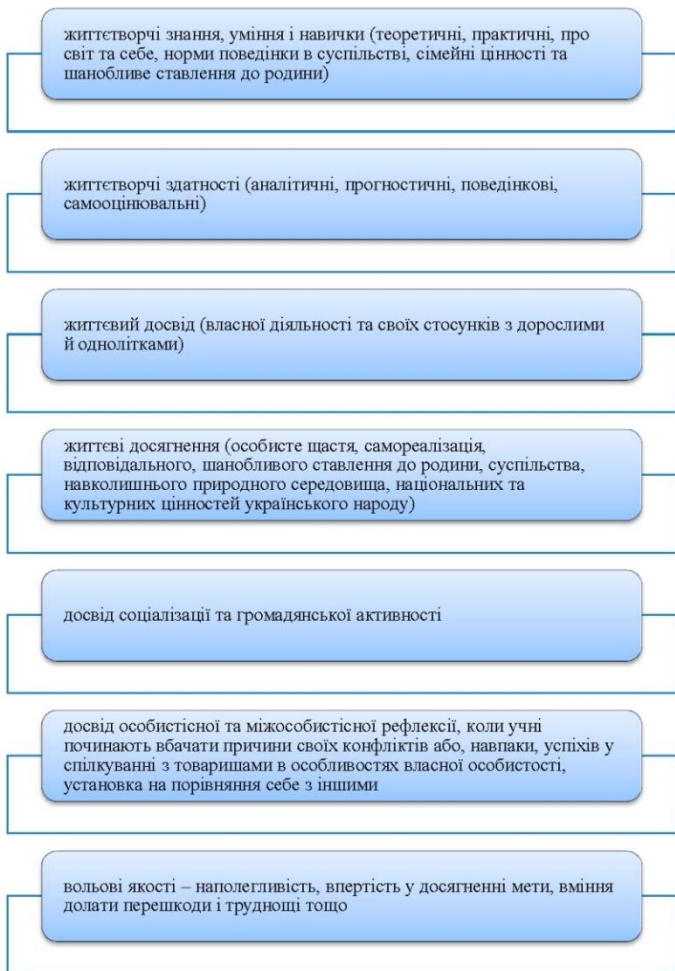

Рисунок 2 – Структура життєвих компетентностей учнів 5–6 класів

Список використаних джерел

1. Життєва компетентність особистості : наук.-метод. посіб. / за ред. Л. В. Сохань, І. Г. Єрмакова, Г. М. Несен. Київ : Богдана, 2003. 520 с.

2. Кононко О. Л. Психологічні основи особистісного становлення дошкільника : автореф. дис. ... д-ра психол. наук. Київ, 2001. 36 с.
3. Нова українська школа : путівник для вчителя 5–6 класів. Рівне, 2022. URL: https://roippo.org.ua/upload/iblock/afe/put_vnik-dlya-vchitelya-5_6_klas_v.pdf.
4. Степаненко М. Д. Життєва компетентність особистості: концептуальні засади та соціальні виміри : дис. ... канд. філос. наук. Харків, 2006.
5. Яшук І. П. Формування життєво компетентної особистості : наук.-метод. посіб. Хмельницький : Вид-во Хмельницького гуманітарно-педагогічного інституту, 1999. 54 с.

І. М. Петренко, д. і. н., професор, завідувач кафедри педагогіки та суспільних наук

roonsku@ukr.net

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

ЄВРОПЕЙСЬКА КОНЦЕНЦІЯ ОСВІТИ ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

Важливою тенденцією розвитку сучасної вищої освіти є її все більша інтеграція в соціальні процеси, взаємодія з різними сферами суспільства та навколишнім соціальним середовищем. Необхідною передумовою осмислення сучасної місії вищої освіти є підхід до неї як до соціального інституту.

Якість вищої освіти визначається, по-перше, характеристикою структури і якісним рівнем всіх напрямів діяльності вищих навчальних закладів, їхньою відповідністю основоположним функціям і завданням ЗВО, призначенню та певним державним стандартам. По-друге, важливим критерієм вищої освіти є задоволення потреб суспільства, окремих громадян, держави, роботодавців. Тобто йдеться про характеристики випускників, їхній професійний та особистісний розвиток. В європейських університетах віддається перевага формуванню таких якостей особистості випускників, як демократизм, дотримання прав людини, толерантність, вміння долати конфліктні ситуації, миролюбність тощо, які відображають гуманістичну і культурологічну функції. По-третє, критерієм якості освіти можна вважати і стан наявних ресурсів (кваліфікацію науково-педагогічних працівників та управлінського персоналу, інноваційність, інформаційні, фінан-

сові, матеріальні можливості). По-четверте, якість освіти виступає передумовою і показником престижу вищого навчального закладу на національному та міжнародному рівнях. Все це означає, що за певних умов важко оцінювати повною мірою вищий навчальний заклад як такий, якщо він не відповідає всім необхідним вимогам і потребам.

Слід нагадати, що ще свого часу у Договорі про створення Європейського співтовариства були сформульовані цілі і завдання у сфері освіти, які передбачали розвиток європейської мобільності молодих науково-педагогічних працівників та студентів через вивчення європейських мов, включаючи визнання кваліфікацій та періодів навчання в іншій країні, розвиток співпраці між навчальними закладами, вдосконалення обміну інформацією і досвідом з загальних проблем, які стосуються молодих людей і викладачів тощо.

Головною метою мобільності студентів Болонські документи визначають надання можливості отримати різносторонню європейську освіту з обраного напрямку підготовки, забезпечити доступ до визнаних центрів знань, де традиційно формувались провідні наукові школи, розширити пізнання студентів у всіх сферах європейської культури, прищепити почуття громадянина Європи. У Болонському процесі розрізняють два види академічної мобільності: «вертикальну» і «горизонтальну». Вертикальну мобільність трактують як повне навчання студента в закордонному ЗВО, а горизонтальну – як навчання протягом обмеженого періоду (семестру чи навчального року).

Важливе соціальне значення має посилення уваги до студентства, зокрема, кожен університет з урахуванням своєї специфіки повинен гарантувати своїм студентам збереження свобод і необхідних умов для досягнення відповідних культурних і освітніх цілей. Особливе значення надається реалізації принципу студентоцентризму.

Студентоцентризм в педагогічній та соціологічній науках розглядається як принцип навчальної роботи та забезпечення якості викладання і навчання, як принцип національного виховання тощо. Утім, видається доцільним розглядати це поняття ширше, за межами вищого навчального закладу, включаючи увагу суспільства і держави до студентів, а також соціальні,

правові та економічні аспекти студентської молоді. Наприклад, досить актуальним в наш час є забезпечення доступності вищої освіти. При цьому доцільно розглянути і історичні аспекти проблеми, зокрема становлення студентства, його субкультури, прагнення до захисту своїх прав та академічної свободи, реальної участі в управлінні вищими навчальними закладами. З іншого боку, студентоцентризм вимагає від студентів виступати відповідальним соціальним партнером, ініціативним і активним учасником діяльності академічної спільноти та різних соціальних проєктів за межами вищого навчального закладу. Інакше, студентоцентризм, особливо в наших умовах, може мати своїм наслідком посилення соціального егоїзму, пасивності, безвідповідальності та споживацтва.

Європейська комісія визначила основні завдання з питань модернізації вищої освіти, які передбачають п'ять пріоритетних напрямків:

- активну підтримку Болонського процесу, реформи якого сприяють створенню Європейського простору вищої освіти;
- розширення обміну позитивним практичним досвідом різних країн з питань модернізації вищої освіти;
- розширення співпраці між вищими навчальними закладами, зокрема в рамках Програми Еразмуса, де щороку на навчання за кордон виїжджають близько 200 тис. студентів;
- розвиток співпраці за межами Європейського Союзу;
- підтримка навчання та досліджень у вищій освіті європейських країн.

EURASHE (Supporting professional higher education in Europe, Європейська асоціація вищих навчальних закладів) має 6 пріоритетних завдань:

- 1) професійна вища освіта і професійно орієнтовані дослідження;
- 2) розвиток та інновації;
- 3) національні кваліфікаційні рамки і студентоцентричне навчання;
- 4) мобільність та міжнародна відкритість;
- 5) інструменти транспарентності та забезпечення якості;
- 6) зайнятість та навчання упродовж усього життя.

В Європі склався широкий консенсус щодо необхідності стратегічного планування і розвитку вищої освіти в рамках Європейського простору. В різних країнах органи влади прийняли документи, що визначають їх політику вищої освіти. В інших країнах національні стратегії у сфері вищої освіти пов'язані з розвитком науки і технологій.

Вища освіта як соціальний інститут є відносно стійкою формою соціальної практики, що сприяє формуванню і функціонуванню необхідних соціальних зв'язків та відносин, що характеризують дане суспільство. Виконуючи свої функції, університети тим самим задовольняють певні соціальні та духовні потреби і інтереси. Водночас саме тип суспільства, його соціально-економічна структура, політичний і державний лад значною мірою визначають характер вищої освіти певної країни. Її функціонування залежить також від цінностей, соціальних норм і принципів, які визначають певний порядок, встановлюють стандарти поведінки людей тощо. При цьому вища освіта перебуває у взаємозв'язку і взаємодії з іншими соціальними інститутами, які утворюють сучасне суспільство.

Таким чином основними характеристиками освітньої програми впродовж життя є гнучкість, адаптивність, наступність усіх етапів освіти та єдність всіх її форм та комплексу компетентностей, які забезпечать готовність до повноцінного функціонування в сучасному світі. Навчання впродовж життя полягає в утвердженні людини як найвищої суспільної цінності, створенні максимально слушних умов для сприяння її інтелектуальному, фізичному та культурному розвитку, розкриттю та задоволенню різноманітних освітніх потреб, перетворенню процесу навчання в безперервний процес самовдосконалення. Здатність швидко реагувати на запити часу, розширювати можливості участі громадян у культурній, соціальній і політичній діяльності країни стає головним питанням сьогодення. Діяльнісний і творчий характер навчання формує відносини співробітництва між усіма учасниками навчання впродовж життя. Розвиток нової педагогічної системи вимагає від педагога не безпосередньої трансляції готових знань, а здійснення педагогічного супроводу і допомоги в організації індивідуальної навчальної діяльності впродовж життя.

*Т. Ю. Погорєлова, доктор філософії зі спеціальності 011 «Науки про освіту», доцент кафедри педагогіки, іноземної філології та перекладу
tatipogorelova@gmail.com
Харківський національний економічний університет імені
Семена Кузнеця*

МОНІТОРИНГ УПРАВЛІННЯ ПЕДАГОГІЧНИМИ ПРОЦЕСАМИ ЗА ДОПОМОГОЮ КВАЛІМЕТРИЧНИХ МОДЕЛЕЙ

Виклики сьогодення вимагають від управління сучасним вищим навчальним закладом переходу від суб'єктивних характеристик явищ і процесів в освіті до більш об'єктивних їхніх оцінок. На сучасному етапі розвитку вищої освіти саме технологізація освітнього процесу допомагає зробити його організованим і керованим з можливістю контролю, оцінки та корегування освітніх результатів [7]. У процесі управління важливим є зворотний зв'язок, метою якого є постійний моніторинг ходу освітнього процесу для якісного формування тих чи інших компетентностей майбутніх фахівців.

Моніторинг як інструмент управління в освіті дозволяє відстежувати стан і шляхи розвитку будь-якої системи, у тому числі й освітньої [6]. Інтерес до освітнього моніторингу у світі з'явився в 30-х роках ХХ століття. Проте в Україні системне впровадження моніторингових досліджень із використанням кваліметрії почалося на початку 2000-х років. Теоретичні, методологічні та організаційні аспекти моніторингу освітнього процесу досліджували українські науковці Т. Борова, Г. Дмитренко, Г. Єльнікова, Г. Кравченко, В. Лунячек, З. Рябова та ін.

Моніторинг в освіті було визнано Радою Європи головним завданням, що передує створенню єдиного європейського освітнього простору. Моніторинг відіграє ключову роль у підвищенні ефективності системи управління в освіті [6]. На думку Н. Муліної, систематичність збору необхідної інформації при проведенні моніторингу – це важливий інструмент швидкого реагування на зміни як внутрішнього, так і зовнішнього освітнього середовища [4]. Роль моніторингу у формуванні взаємної відповідальності учасників освітнього процесу у ЗВО в розвитку освітнього закладу, його конкурентоспроможності на ринку освітніх послуг відзначають багато вчених, зокрема В. Мозальов

[5]. На думку Т. Борової, моніторинг є однією з технологій адаптивного управління, яка відстежує динаміку змін у діяльності суб'єктів освітньої системи для спрямування її розвитку на отримання бажаного результату [1].

Одним із видів моніторингу в освіті є моніторинг результатів навчання із використанням кваліметричного підходу, що дозволяє спостерігати за освітньою діяльністю студентів протягом певного проміжку часу і, використовуючи незалежні методи, фіксувати кількісні показники якісних змін досліджуваного об'єкта на всіх рівнях організації освіти [5, 7].

Як зазначає Г. Єльнікова, перевага кваліметричного підходу для аналізу результатів педагогічних досліджень полягає саме в можливості виокремити конкретні факторно-критеріальні показники якісних явищ та представити їх у кількісному вигляді. На думку дослідниці, важливою частиною педагогічної кваліметрії є педагогічна експертиза. Це сукупність процедур, необхідних для одержання колективної (об'єктивної) думки у формі експертного судження про педагогічний об'єкт [5].

Вагомий внесок у дослідження кваліметрії зробив Г. Дмитренко, сформулювавши принципи кваліметрично вимірювання: можна представити будь-яке якісне явище у вигляді сукупності певних його властивостей; у кваліметричній моделі прості компоненти можна представити у вигляді ієрархічної структури; має бути визначений стандарт якості; отримані абсолютні показники мають переводитися у кваліметричні оцінки (абсолютні та еталонні показники (стандарт якості)). При побудові кваліметричної моделі вагомість кожного фактору у моделі визначається з точки зору його пріоритетності. Одиниця символізує якість у цілому, комплексну кількісну оцінку якості K можна подати як деяку функцію відносних показників K_1 і коефіцієнтів вагомості M_1 [2].

У кваліметричній моделі будь-яка складна якість або явище розкладається на основні складові – фактори, які мають кількісне значення. Кожний фактор має свою вагомість, яка виражається в частинах від цілого так, щоб сума цих частин дорівнювала цьому цілому. Ціле приймається за одиницю, а фактори виражаються в частках одиниці. Кожний із факторів є у свою чергу складним явищем і тому розкладається на компоненти – змістові критерії фактору – та виражається в частинах одиниці.

Тобто критеріями фактору встановлені вагомості, сума яких дорівнює одиниці.

Усі розрахунки виконуються за правилами кваліметрії в межах одиниці, що дає змогу порівнювати всі вимірювання між собою [2]. На кожному етапі управління за рахунок використання кваліметричного інструментарію можуть відбуватися моніторингові або самомоніторингові дії з боку суб'єктів педагогічного управління для коригування поточних результатів, що спрямовані на досягнення кінцевої мети.

Підсумовуючи вищезазначене, можна говорити про те, що моніторинг управління педагогічними процесами за допомогою кваліметричних моделей полегшує роботу всіх суб'єктів освітнього процесу – керівника, викладача, студента. За допомогою технології кваліметрії та із залученням експертів прозоро й об'єктивно встановлюється ефективність процесу управління та здійснюється моніторинг стану й динаміки розвитку досліджуваної якості за сукупністю визначених критеріїв.

Список використаних джерел

1. Борова Т. А. Теоретичні і методичні засади адаптивного управління професійним розвитком науково-педагогічних працівників вищого навчального закладу : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.06. Київ, 2012. 40 с.
2. Кваліметрія в управлінні: гуманістичний контекст : навч. посіб. / Г. А. Дмитренко, О. Л. Ануфрієва, Т. І. Бурлаєнко, В. В. Медвідь (за заг. ред. Г. А. Дмитренка). Київ : Аграрна освіта, 2016. – 335 с.
3. Мозальов В. Є. Моніторинг якості освіти: вітчизняний та зарубіжний досвід. Вісник Національного університету оборони України. 2014. № 5 (42). С. 99–104.
4. Муліна Н. Впровадження системи управління якістю в практику українського університету. Проблеми забезпечення якості вищої освіти України в умовах інтеграції до Болонського процесу : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 16–18 гр. 2009 р. С. 79–83.
5. Рябова З. Кваліметричний підхід до оцінювання якості надання освітніх послуг / З. Рябова. // Адаптивне управління: теорія і практика. Педагогіка. – 2018. – Вип. 5. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/adupped_2018_5_10.
6. Scherman V. & Bosker R. J. (2017). The Role of Monitoring in Enhancing the Quality of Education. In V. Scherman, R. J. Bosker & S. J. Howie (Eds.), *Monitoring the Quality of Education in Schools* (P. 1–7). Sense Publishers. https://doi.org/10.1007/978-94-6300-453-4_1.

7. Xudaybergenovna B. M. & Muqimjonovna K. M. (2021). Qualimetric parameters of quality assessment in education. World Bulletin of Social Sciences (WBSS), 3, 158–161.

Є. М. Пономаренко, викладач хімії, II кваліфікаційна категорія
ropomarenko.e.n85@gmail.com

Комунальний заклад охорони здоров'я «Ізюмський медичний фаховий коледж» Харківської обласної ради

STEM-ОСВІТА: ІНОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ ХІМІЇ

Світ стрімко змінюється і майбутній здобувач освіти, що народився сьогодні, вийде із навчального закладу зовсім в іншу реальність. Людина повинна буде думати оригінально, конструктивно, без обмежень, здатна співпрацювати з іншими людьми.

Тому виняткової уваги набуває зараз проблема формування самостійності здобувачів освіти, спроможності отримувати, аналізувати інформацію та приймати оптимальні рішення, використовувати в практичній діяльності нові інформаційні технології. На перше місце виступає не здобуття суми знань, а вміння знайти потрібну інформацію та практично її використовувати.

В умовах модернізації набувають актуальності ті напрями освіти, зміст яких забезпечує розвиток пізнавальної активності та самостійності мислення студентів.

Одним із напрямків інноваційного розвитку природничої освіти є система навчання STEM, завдяки якій здобувачі освіти розвивають логічне мислення та технічну грамотність, вчаться вирішувати поставлені задачі, стають новаторами, винахідниками [3, с. 12].

STEM-освіта – це освіта майбутнього, що поєднує форми, методи, прийоми та техніку навчання при цьому зосереджуючи свою увагу на формуванні умінь особистості застосовувати знання базових наук та техніки через творче мислення.

Головна мета впровадження STEM-освіти у формуванні і розвитку розумово-пізнавальних і творчих якостей молоді, рівень яких визначає конкурентну спроможність на ринку праці; удосконаленні науково-дослідної та інженерної освіти в навчальних закладах; створенні науково-методичної бази для під-

вищення творчого потенціалу молоді та професійної компетентності науково-педагогічних працівників [2, с. 6].

Використання провідного принципу STEM-освіти–інтеграції, дозволяє здійснювати модернізацію методологічних засад, змісту, обсягу навчального матеріалу предметів природничого циклу, технологізацію процесу навчання та формування навчальних компетентностей якісно нового рівня. Це також сприяє більш якій підготовці молоді до успішного працевлаштування та подальшої освіти, яка вимагає різних і більш технічно складних навичок.

Засоби STEM-навчання – це сукупність обладнання, ідей, явищ і способів дій, які забезпечують реалізацію дослідно-експериментальної, конструкторської, винахідницької діяльності у освітньому процесі. Вони виконують такі основні функції: інформаційну, практичну, креативну, контрольну [1, с. 1].

У виборі способів, прийомів і засобів навчання слід звернути увагу на сучасні гаджети та STEM-технології. Важко уявити собі сучасну людину без планшетного комп'ютеру чи телефона, використання можливостей якого на заняттях викладачем і здобувачами освіти складно переоцінити.

Тому рекомендую підібрані мною мобільні додатки, які допоможуть урізноманітнити заняття та зробити їх більш цікавими. Головне – не забувати, що секрет полягає не в нових технологіях, а зацікавити у дослідницькій діяльності студентів.

Хімія – цей додаток є інструментом, що має допомогати у вирішенні задач. Він складається з трьох розділів: таблиці Менделєєва, таблиці розчинності і калькулятора хімічних реакцій.

Хімічні елементи – даний мобільний додаток доречно використовувати при вивченні теми «Періодична система». Студенти візуально можуть побачити групи та періоди до яких відноситься той чи інший елемент. Познайомитися з його назвою, символом, властивостями атома, хімічними та фізичними властивостями, історією відкриття хімічного елемента та інше.

Chemist – чудова програма для андроїда. Всі реакції, які виконуються в даній програмі, відбуваються, як в реальності. Додаток містить базу даних з більш ніж 200+ хімічних реагентів. Для кожної речовини є докладний опис.

Таблиця Менделєєва. Періодична система елементів – одна з найважливіших речей у вивченні хімії. Вона, звісно, є в кожно-

му тематичному підручнику і висить у кабінетах хімії, але й у смартфоні не завадить. Там вона завжди буде під рукою й до того ж інтерактивна. Один з таких додатків називається відповідно – «Таблиця Менделєєва». Там є інформація про всі наявні елементи, усі вони розподілені за відповідними кольоровими групами.

Неможливе якісне навчання хімії без лабораторних та практичних робіт, під час яких здобувачі освіти набувають експериментальних компетенцій. Працюючи парами або в групах, вони поєднують практичні вміння з навичками аналізувати, порівнювати, прогнозувати, робити висновки тощо.

Захоплююче проходять ужиткові експерименти, для проведення яких берем засоби для прання, миття та чищення, лікарські препарати та продукти харчування. Цікавий приклад – вивчення жирів, білків та вуглеводів. Доцільним вважаю проводити досліди, які доводять наявність цих компонентів. Реакцію з йодом студенти застосовують для виявлення крохмалю. Частково ця робота виконується в аудиторії, а частково – у вигляді домашніх дослідів. Наявність крохмалю можна перевірити в печиві, вареній ковбасі, рисі. Використання побутових дослідів сприяє створенню ситуацій, для реалізації яких здобувачі освіти мобілізують свої знання, уміння та певний життєвий досвід. При цьому нагадати про техніку безпеки при роботі з хімічними речовинами. Це дозволяє більш відповідально ставитися до свого здоров'я на заняттях і у вільний час.

Отже, де б ви не використовували інструменти STEM, вони урізноманітнять навчальний процес та унаочнить заняття, тим самим зробивши їх більш доступними для розуміння та запам'ятовування. Здобувачам освіти це допоможе виходити із закладу освіти готовим до реального життя, а країні – отримати висококваліфікованих фахівців, які можуть креативно мислити і самотійно приймати потрібне рішення.

Список використаних джерел

1. Засоби та обладнання STEM [Електронний ресурс].
2. STEM-ОСВІТА в закладах позашкільної освіти [Електронний ресурс].
3. STEM – освіта: особливості реалізації на уроках природничого циклу [Електронний ресурс].

Ю. П. Присяжнюк, д. і. н., професор, професор кафедри історії України

yu-prysyazhnyuk@ukr.net

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького;

В. П. Присяжнюк, учитель української мови та літератури
pris_v_p@ukr.net;

Л. М. Білоног, учитель української мови та літератури
lidija.belonog07@gmail.com

Черкаська гімназія № 31

ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСОБИСТІСНОГО ПІДХОДУ В СУЧАСНОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ ПРОЦЕСІ (З ДОСВІДУ ВЧИТЕЛІВ-ПРАКТИКІВ)

Особистий (індивідуальний) підхід до навчання і виховання здавна (щонайпізніше від епохи Просвітництва) привертав увагу вчителів-практиків [1]. Теоретичні міркування з цього приводу почали з'являтися дещо пізніше й переважно на ґрунті персонального досвіду. Сучасна цифрова революція змінює все настільки радикально, що ставить перед освітянами нові, у багатьох вимірах справді інноваційні завдання.

Слушно зазначити, що тепер самі умови особистісного підходу є виразно інакшими. Учитель і учень не «моделюються», як раніше, а постають рівноправними партнерами, і найкраще це помітно в царині технологічних можливостей. Інколи доходить до того, що вони міняються своїми ролями, оскільки нерідко вихованець ліпше технічно підготовлений за свого наставника. Усе ж, не будемо йти за логікою «кращої готовності» й спробуємо уявити та простежити проблему загалом.

Очевидно, що сучасні педагогічні технології особистісно-орієнтованого навчання зазнають радикальних змін. Ініціатива тут належить не освітянам-новаторам, як це відбувалося протягом століть, а цифровим технологіям (схожий алгоритм такої взаємодії добре відомий історикам, які досліджують проблеми впливу модернізаційних змін на традиційне суспільство). Тобто сама адаптація в інформаційно-освітнє середовище об'єктивно спонукає педагогів випрацьовувати з учнями нові форми персональної та групової комунікації (щоправда, далеко не всім це вдається, тому спостерігаємо помітний відтік учителів, особливо старших вікових груп на «давно заслужений відпочинок»). Ментально цей процес досить болючий. Ми, автори доповіді, добре

відчуваємо це особисто, і лише прагнення бути корисним своїми навичками, знаннями й досвідом активно мотивує долучатися до революційних змін в освітньому просторі.

Особливі умови, у яких освітяни віднедавна опинилися, диктують їм зміни не лише в царині професійної етики, а й діяльності загалом. Ідеться про те, аби системно враховувати обставини життєдіяльності людей, їхній психологічний стан, понад усе вразливість, тривожність. Скажімо, ставлення до дітей-переселенців, які щойно пережили окупацію, бачили смерть, утрату родичів і друзів, потребує особливої делікатності й коректності, надто при висвітленні воєнної тематики та проведенні патріотичних заходів. Водночас, виходячи з умов, у яких сьогодні перебуває Україна, україно-центристський контекст опанування навчальних дисциплін покликаний стати пріоритетним, а акценти/наголоси мають бути розставлені на теми націо- та державотворчого характеру («Козацька революція», «Українська Народна Республіка», «Революція Гідності»), твори антиавторитарного спрямування («Тигролови», «Ніч перед боєм» та ін.).

В умовах онлайн (дистанційного) навчання, яке в останні роки дещо несподівано стало домінуючим у педагогічній практиці, опанування ресурсами сучасних цифрових технологій радикально позначилося саме на взаєминах учитель – учень. Кризова ситуація, яка склалася і прогресує, відбиває давно назрілу проблему, а саме імітаційну («фальшиву») природу особистісного (персонального) ставлення до учня, яка дісталася в спадщину від традиційної педагогіки й зараз потребує концептуального перегляду. Як відомо, у советській освіті панував колективістський підхід, що був зумовлений своєрідним поєднанням панівної в усіх сферах життєдіяльності комуністичної ідеології (наративів) та все ще міцного для другої половини ХХ – початку ХХІ ст. ментального підґрунтя традиційного суспільства. Публічно демонструвати свою індивідуальність було аморально, а десь і шкідливо. Протягом же трьох наступних десятиліть (з 1991) ринкові та інтеграційні (глобалізаційні) процеси в українському суспільстві, відчутно підсилені в останні кільканадцять років згаданими інформаційними технологіями, підважили «дух колективізму» (побажання на кшталт «більше любити себе» можна чути повсюдно). Наочно це помічаємо в аспекті зміни поколінь – юні інакше позиціонують себе, аніж це

притаманно робити їхнім батькам, не кажучи вже про бабусь і дідусів.

Індивідуально-особистісний підхід не просто набув більшого значення, а й можливостей; кажучи інакше, він отримав ліпший шанс на «впровадження». Реальним (чи потенційним) мотивом кожного учня стала його оцінювальна дія: «Я – вмію!», «У мене – вийде!». За таких обставин увага вчителів зосереджується на роботі з обдарованими, спроможними до творчості учнями. І хоча цей пріоритет мав місце й раніше, тепер він набув більш чітких контурів. Парадоксально це прозвучить чи ні, але з початком затяжної війни з російським агресором частина вихованців почала наполегливіше шукати шляхи до самореалізації, тоді як інші – видимо втрачати інтерес до навчання. Виходить так, що одних виття сирени, провокаційні мінування шкіл, тривожні новини по телебаченню мобілізують, других – відволікають, розслабляють, що слугує виправданням пасивності й бездіяльності. На нашу думку (Л. Білоног), прикладом творчої особистості в Черкаській гімназії №31 може бути Єлизавета Міщенко, яка в 2022 р. виборола II призове місце на міському етапі Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт (МАН), мала інші здобутки, а згодом отримала 200 балів із української мови на ЗНО.

Утім, орієнтація виключно на воєнне лихоліття, екстремальні обставини життя, що виникають у такий період історії, була б не виправданою. Кожна непересічна людина мріє й прагне бачити для себе тривалішу перспективу. Організатори освітнього процесу та вчителі-практики, орієнтуючись на результати інноваційних пошуків, які тривалий час відбуваються у світовому масштабі, покликані керуватися щонайменше двома парадигмами освіти – технократичною (традиціоналістичною або раціоналістичною) та гуманістичною моделями [2]. Ми погоджуємося з думкою Андрія Шевцова, що «саме остання освітня парадигма ставить у центр уваги учня..., як активного суб'єкта навчально-виховного процесу, як вільну особистість, що перебуває в стані саморозвитку» [2]. Не викликає також сумніву і його застереження, що дотепер процес гуманізації (про який так багато розмов) «цілком мирно уживався з «антигуманними» характеристиками освітніх систем» [2]. Як відрізнити гуманізацію від квазігуманізації – відповіді на це питання ми так і не отримали.

При підготовці доповіді автори опрацювали значний обсяг тематичних публікацій (В. Присяжнюк) і звернули увагу на таке: коли дослідники визначають сутність та окреслюють шляхи трансформації особистісного (індивідуального) підходу в сучасній педагогіці, вони зазвичай розмірковують у межах приписів і настанов, відповідно до яких функціонує сама система освіти. Протягом останніх десятиліть, наприклад, мову ведуть переважно про особистісно-орієнтовану освіту (Personality-Centered-Education), продуктивне навчання (Productive Learning), технологію (підхід) індивідуального стилю навчання (The Learning Style Approach), метод проєктів і навчання в співробітництві (Cooperative Learning) та ін. Однак, як і раніше, майже нічого не кажуть про характер стосунків учитель – учень. І це дивує, бо означає, що в суспільстві відносини змінилися, причому радикально, а в освітній сфері, точніше педагогіці, чомусь ні.

Один зі співавторів (Ю. Присяжнюк) багато років працює з обдарованими дітьми. Минулого 2021–2022 навчального року його вихованка, дев'ятикласниця Вероніка Дмитрик виборола перше місце в згадуваному конкурсі МАН України (секція історія України). Робота була тривалою, копіткою, забрала багато часу, фізичних сил, творчої енергії, що сукупно ускладнювалося війною (важко було закликати ученицю до творчої праці, коли її однокласниці одна за одною виїздили за кордон, рятуючись від цілком імовірної окупації). Окрім традиційних у таких випадках зусиль, вдалося провести соціологічні опитування (30 анкет) і з'ясувати чимало ексклюзивних аспектів обраної наукової проблеми («Покоління українців 1980-х років: час і люди»). У процесі дослідження юна авторка глибоко ознайомила з періодом молодості своїх батьків, родичів, учителів, дізналася про те, з якими уявленнями, стереотипами, настроями та мріями тогочасна українська молодь вступала в добу сучасної державної незалежності. Спираючись на поради керівника, їй удалося запропонувати кілька цікавих робочих гіпотез, які, поза сумнівом, послугують подальшим науковим пошукам у цій царині знань. Коли ж 10 липня голова журі оголосив для Вероніки переможний результат, вона дала волю почуттям (заплакала). Відчувалася втома, яка не зникла й за місяць – до початку нового навчального року. Тоді перед учителем постало питання – як працювати з Веронікою далі, тобто в 10–11 класах? Що цікавого, змістовного, справді привабливого й перспективного

можна запропонувати цій учениці й, головне, у якій формі (манері, стилі) це зробити? Традиційна поведінка для таких випадків не влаштувала – задовольнятися феноменом святкування першого (призового) місця аж ніяк не хотілося. Принагідно зауважимо, що серед професійних дослідників якось не прийнято потішатися «тактичними» успіхами, тим більше – миттєвими спалахами емоцій.

З огляду на власний досвід, окреслена вище проблема постає як конкретне психолого-педагогічне завдання, суть якого «підкреслювати та, за нагоди, враховувати напрочуд складний суб'єктивний чинник науково-пізнавальних пошуків..., коли учень... наважується на досить складну дорогу між... ВЧИТИСЯ і ДОСЛІДЖУВАТИ, де в першому разі йому достатньо задовольнятися (кимось) створеними знаннями, а в другому – намагатися творити їх самому» [3, 14].

Запропоновані міркування виводять нас на потребу діалогу людина – людина, з корекцією сакраментального на сьогодні алгоритму вчитель – учень. Синхронно мають відбуватися зміни в масовій свідомості, бо в протилежному випадку попрощатися зі станом освіти, який ми зазвичай маркуємо традиційним, ніколи не вдасться. Річ у тім, що в цьому контексті саме традиційне постає як ретроградне, а інноваційне – як експеримент; коли ж змінюється суспільство, усе починає сприйматися інакше. Найголовніше те, що інноваційне, яке з часом також поставатиме традиційним, але не ретроградним (принаймні попервах), уже не виглядає як експеримент, технологія чи передовий педагогічний досвід, а радше як норма. Рівноправний діалог, партнерські відносини, творча співпраця – це вже не реакція на слушну пораду методиста чи акт доброї волі самого вчителя, а потреба душі, своєрідний стандарт професійної етики й естетики.

Відоме багатьом поколінням питання дорослих (батьків) «як там ви, учителі, даєте раду дітям чи ні, бо вони зараз такі, що з ними дуже важко?» набуло зовсім іншого звучання. І річ не лише в тім, що підлітки стали «якісь не такі» (це само собою зрозуміло й сприймається нейтрально-позитивно), а в тому, що це питання вже перестало бути традиційним. Суть перемін у тому, що інакшими стали всі – і учні, і батьки, і вчителі. Точніше кажучи, змінилися статуси суб'єктів освітнього середовища, а відтак – їхні ролі. Раніше батьки були «союзниками» учителів, тепер вони – «захисники» своїх дітей. Самі ж юні вихо-

ванці живуть не стільки перспективами прийдешнього («дорослого») життя, як реаліями сьогоденням. Чи не в усіх конфліктах, які виникають у шкільному середовищі, батьки, громадськість, адміністрація ЗЗСО, ЗМІ, органи державної влади заступаються за дітей. Учителі ж не лише лишилися «самотніми», але в межах чинної системи освіти почуваються беззахисними. У таких умовах особистісний підхід постає як своєрідна мірка дипломатичних перетрактацій.

Насамкінець констатуємо таке: хто прагнув навчатися раніше, той тепер загалом краще використовує нові технології, і навпаки – «двієчники» (учні, які явно чи приховано не бажають докладати зусиль для набуття компетентностей, опанування знань та ін.) ще більше віддалилися від навчального процесу; деякі з них, маскуючись під так звані «об’єктивні труднощі» (пандемія covid-19, російське широкомасштабне вторгнення, брак технічного оснащення), узагалі втратили зв’язки з учителями. З одного боку, це турбує і лякає, бо суспільство й держава не готові визнавати факт існування прошарку молодих людей, який не навчається, свідомо маргіналізується. З іншого, ситуація стає більш прозорою, тобто такою, якою об’єктивно була й раніше, але штучно ігнорувалася самою освітньою системою, а тому дволикою. Інакше кажучи, (пост)советська педагогічна традиція, згідно з якою, «потрібно навчити всіх», переживає явну кризу, хоча вона офіційно й невизнана, бо власне немає кому її визнати. Показовою ознакою цього зламу є ставлення частини учнів до користування гаджетами: якщо ще нещодавно вчитель забороняв ними гратися на уроках, оскільки це нібито шкодило навчальному процесу, то тепер ніяк не може змусити ними ж послуговуватися, позаяк їх або бракує, або щось шкодить їхньому використанню (наприклад, перебої в електропостачанні).

Особистісний підхід у сучасному педагогічному процесі – це (крім того, що учитель є консультантом і помічником, а не гуру) орієнтир на актуальне, (само)усвідомлене й приватне (корисне, прагматичне, результативне, те, що потрібне тут і зараз), на активні методи (дискусійні групи, практичні дії, навчання інших, використання знання), набуття відповідних компетентностей. Він апіорі передбачає спеціалізацію, творчу ініціативу й розшарування, до чого суспільство й держава (система освіти) мають бути готовими.

Список використаних джерел

1. Соловейчик С. Л. Час ученичества. Жизнь замечательных учителей. / оформление Е. Ганнушкина ; портреты С. Монахова. Изд. 2-е. Москва : Детская лит-ра, 1972. 256 с.
2. Шевцов А. Г. Особистісно-орієнтоване навчання як основа освіти людей з особливими потребами. Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами : зб. наук. пр. Київ, 2004. № 1. С. 35–39.
3. Присяжнюк Ю. Народження історика. Сучасні технології підготовки конкурсних робіт за програмою МАН України : навч.-метод. посіб. Черкаси : Вертикаль, вид. ФОП Кандич С. Г., 2020. 164 с.

Н. В. Проскурня, здобувач вищої освіти ступеня доктор філософії зі спеціальності 073 Менеджмент

gtppuet41@gmail.com

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

ПРИНЦИПИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ НА ЗАСАДАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В СИСТЕМІ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Стратегія сталого розвитку стала результатом екологізації наукових знань, а також їхнього пристосування до соціально-економічних потреб людства, що розпочалися вже у 70-х роках ХХ століття, коли були створені такі неурядові наукові організації з вивчення глобальних процесів на Землі як Міжнародна федерація інститутів перспективних досліджень, Римський клуб, Міжнародний інститут системного аналізу тощо. Проведення у 1972 році у Стокгольмі Конференції ООН та створення Програми ООН з навколишнього середовища (ЮНЕП) визначило процес включення міжнародного співтовариства на державному рівні у процес вирішення екологічних проблем. Почала розвиватися екологічна політика і дипломатія, право з навколишнього середовища та захисту природи тощо. У 80-ті роки з'являються концепції екорозвитку, тобто розвитку без руйнування, сталого розвитку екосистем. Всесвітня стратегія охорони природи, що була прийнята у 1980 році, вперше містила поняття сталого розвитку, яке трактується як створення умов для задоволення потреб сьогодення, що не підриває здатність майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби [1, с. 25].

Всесвітній саміт ООН зі сталого розвитку у Йоганензбурзі у 2002 році підтвердив прихильність всього світового співтовариства ідеям сталого розвитку для довгострокового задоволення основних людських потреб при збереженні систем життєзабезпечення планети Земля. Постановою Кабінету Міністрів України за № 634 затверджено Комплексну програму реалізації на національному рівні рішень, прийнятих на Всесвітньому саміті зі сталого розвитку, складовими якої є системна перебудова вітчизняної освіти на засадах сталого розвитку. 17–18 березня 2005 року у м. Вільнюсі на Нараді високого рівня представників міністерств охорони навколишнього середовища і освіти прийнято Стратегію Європейської Економічної Комісії ООН для освіти в інтересах сталого розвитку і оголошено десятиліття освіти для сталого розвитку, починаючи з 2005 року. Серед основних завдань Стратегії визначено засвоєння педагогами знань, що дозволяють включати питання сталого розвитку у предмети, які вони викладають. Таким чином, головна причина виникнення освіти в інтересах сталого розвитку – усвідомлення необхідності змін в освіті з метою забезпечення подальшого розвитку суспільства [1, с. 41].

Насьогодні стратегія сталого розвитку є провідною стратегією подальшого існування інформаційного (постіндустріального) суспільства. Розумної альтернативи сталому розвитку немає і все світове співтовариство робить певні кроки для переходу на нову стратегію свого розвитку у XXI столітті. Україна у цьому процесі значно відстає від інших країн. Прискорити цей процес може формування та функціонування нової системи освіти – освіти для сталого розвитку. Сталий розвиток передбачає не тільки грамотне, раціональне використання природних ресурсів нинішніми поколіннями, але й – заходи зі збереження довкілля в ім'я життя майбутніх поколінь. Тому важливим моментом освіти для сталого розвитку є практична реалізація закладених основ сталості, забезпечення дострокових дій з вирішення екологічних проблем, а також проблем сталого економіко-соціального розвитку. Освіта має забезпечувати у людей і суспільства здатності працювати заради сталого розвитку. Мета освіти на засадах сталого розвитку полягає у тому, щоб люди стали більш інформованими, моральними, відповідальними і вимогливими. Сталість включає ідею підтримки високого рівня соціаль-

но-економічного розвитку країн, тобто збереження їх як матеріально-ресурсного, так і духовного капіталу. Соціальна складова сталості спрямована на збереження стабільності соціальних та культурних систем, впровадження політики миру та ненасильства. Тому основою освіти для сталого розвитку є вивчення соціальних, економічних, психологічних передумов конфліктів та їхнє попередження, прищеплення дітям культури партнерства та співробітництва, взаємної поваги та толерантності. В основі ідеї сталого розвитку – визнання людини основною цінністю. Тому важливим є дотримання прав людини, виховання в дитині культури громадськості, що передбачає знання своїх прав та обов'язків, активну громадську позицію, вміння аргументовано відстоювати свою думку, свідоме та відповідальне залучення у громадські справи, у тому числі орієнтовані на вирішення екологічних та соціально-економічних проблем [2, 3].

До основних принципів, які визначають ціннісну спрямованість та зміст освіти сталого розвитку, доцільно віднести:

- визначення як пріоритетної проблему збереження людства і біосфери Землі за рахунок значного зменшення антропогенного тиску на природне середовище у розбудові на цій основі освіти з високим рівнем духовної культури;

- принцип колективної відповідальності та колективного партнерства щодо вирішення глобальних проблем сучасності, побудова освіти партнерства та взаєморозуміння;

- принцип поваги до життя інших людей, їхніх цінностей, образу мислення і діяльності, переконань і прагнень, побудова освіти толерантності та діалогу;

- орієнтація на створення гуманного, рівноправного та уважного до проблем людини суспільства на основі формування освітніми засобами таких індивідуальних якостей, як самостійність, свобода, відповідальність, ініціативність, творчість тощо;

- визнання стану духовності підрастаючого покоління інтегральним показником суспільного розвитку, могутнім чинником впливу на економічний, науковий, оборонний потенціал держави;

- освітньо-виховний заклад – основна ланка, яка має забезпечити дитину необхідними знаннями, прищепити їй цінності суспільства сталого розвитку, навчити дитину вмінню приймати

самостійні рішення щодо збереження довкілля, дотримання принципів соціальної справедливості;

- навчально-виховний процес має здійснюватися на засадах змісту та ціннісних орієнтирів сталого соціального розвитку, що передбачає суттєві зміни в діяльності освітніх закладів та системи управління освітою;

- розвитку духовності та конструктивних ціннісних орієнтирів дітей сприятиме впровадження в освітньо-виховний процес сучасних новітніх технологій навчання, які враховують вікові, індивідуальні особливості природного розвитку дитини, використовують творчу обдарованість, дитячу уяву, ігровий потенціал вихованців тощо;

- вироблення змісту, загальних критеріїв в результативності освіти для сталого розвитку здійснюється через систему науково-дослідної, експериментальної роботи, а також через системне узагальнення передового педагогічного досвіду у цій царині.

Відповідно до сучасних вимог Європейського Союзу стратегічні дії щодо розвитку держави мають включати вимоги охорони довкілля. Сталий розвиток визначено ключовим принципом усіх політик ЄС. Згідно з цим принципом політика повинна враховувати економічний, соціальний та екологічний аспекти, а досягнення цілей в одній із сфер політики має не стримувати прогресу в іншій. Сталий розвиток мусить бути головною метою регулювання питань в усіх сферах суспільного життя. При розробці політики чи дій в одній сфері суспільного життя слід визначати можливі наслідки економічного, екологічного та соціального впливу (як позитивні, так і негативні) на інші сфери політики. ЄС працює задля сталого розвитку Європи, ґрунтуючись на принципах збалансованого економічного зростання, конкурентноспроможної соціальної ринкової економіки, спрямованої на повне забезпечення робочими місцями, високий рівень освіти, соціального прогресу, захисту і покращення якості довкілля [1, 2].

Головними загрозами сталому розвитку є: розпочата війна росією проти європейських цінностей в Україні; глобальне потепління внаслідок емісії парникових газів; загрози громадському здоров'ю через появу штамів, стійких до антибіотиків, довготерміновий вплив токсичних речовин та загрозу безпеці продуктів харчування; бідність; старіння населення; втрати біорізноманіття; надмірне транспортне навантаження.

Соціальна складова сталого розвитку орієнтована на людину та спрямована на збереження стабільності соціальних і культурних систем, у тому числі, на скорочення кількості руйнівних конфліктів між людьми. Важливим аспектом цього підходу є справедливий розподіл благ. Бажано також збереження культурного капіталу та різноманіття в глобальних масштабах, а також більш повне використання практики сталого розвитку, наявної у багатьох культурах, у тому числі й українській.

Для досягнення сталого розвитку сучасному суспільству треба створити більш ефективну систему прийняття рішень, що враховує історичний досвіді заохочує плюралізм. Важливе досягнення не тільки принципів демократії та справедливості у відносинах між людьми. У рамках концепції сталого розвитку людина є не об'єктом, а суб'єктом розвитку. Спираючись на визначення людини як головної цінності суспільного розвитку, можемо зробити висновок, що кожний громадянин повинен брати участь у процесах, які формують сферу його життєдіяльності, сприяти прийняттю та реалізації прийнятних рішень, контролювати їхнє виконання. Отже, виконання принципів демократії та соціальної справедливості є найважливішими вимогами стабільного існування нинішніх та майбутніх поколінь. Це вимагає формування через систему освіти соціальної компетентності як здатності людини співвідносити свої інтереси з індивідуальними та суспільними інтересами інших людей, продуктивно з ними взаємодіяти, вирішувати суперечності, що не дають можливості ефективно працювати.

Список використаних джерел

1. Висоцька О. Є. Освіта для сталого розвитку : наук.-метод. посіб. Дніпропетровськ : Роял Принт, 2011. 200 с.
2. Єршова Л. Соціогуманітарний розвиток особистості у закладах освіти: від академічної свободи до соціальної відповідальності. IV Міжнар. наук.-практ. конф. «Професійна освіта в умовах сталого розвитку суспільства». Національна академія педагогічних наук України. Київ, 20 жовтня 2022 р. URL: https://naps.gov.ua/ua/press/about_us/2865/
3. Іванчук С. А., Кочнева С. С. Концепція сталого розвитку в освітньому просторі сучасного закладу дошкільної освіти. Молодий вчений. 2018. № 10.1 (62.1). С. 39–42.

В. І. Сакевич, викладач

sakevychalentina@gmail.com;

Н. Р. Єфименко, базовий методист

nat.efimenko09@gmail.com;

Л. В. Редченко, завідувач відділенням

lyudmilared.987@gmail.com

Комунальний заклад освіти «Полтавський базовий медичний фаховий коледж» Полтавської обласної ради

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Ми живемо у ХХІ столітті, де технології не знають меж. Це фаза радикального розвитку, коли технології захоплюють кожну нішу та куточок. Смартфони, ноутбуки та планшети більше не є незнайомими словами. Під час цього етапу система освіти розвивається заради покращення, оскільки здобувачі освіти цього покоління не народжуються, щоб бути обмеженими межами простого навчання; їхня цікавість величезна, і її неможливо задовольнити освітніми системами, розробленими раніше. Якби ми продовжували навчати наших здобувачів так, як навчали їх учора, ми б позбавили їх завтрашнього дня. Нашій освітній системі не вистачає шансів у ХХІ столітті. Тому ми використовуємо цифрові технології в нашій системі освіти. Цифровізація – це інтеграція цифрових технологій у повсякденне життя шляхом оцифрування всього, що можна оцифрувати. Цифровізація – це сучасний термін, який описує ХХІ століття якомога точніше. Ми перебуваємо в епоху, коли в нашій освітній індустрії розгортаються безпрецедентні ідеї та створюються досягнення, з якими не може зрівнятися відставання в технологічному плані. Розпочався новий етап навчання, який включає в себе різні передові методи.

Онлайн курси. Хочете вивчити нову мову або, можливо, пройти навчання на якомусь конкретному курсі, але немає часу долати відстань? Онлайн-курси розроблені експертами, які мають неперевершені знання у своїй конкретній галузі та можуть дати вам досвід навчання в режимі реального часу, розробляючи власний онлайн-курс.

Іспити онлайн. Діджиталізація поступилася місцем онлайн-іспиту, зробивши процес іспиту зручним як для викладачів, так і для наших здобувачів.

Цифрові підручники. Також поширені з іншими назвами, такими як електронні підручники та електронні тексти, цифрові підручники забезпечують інтерактивний інтерфейс, у якому здобувачі освіти мають доступ до мультимедійного вмісту, такого як відео, інтерактивні презентації та гіперпосилання.

Анімація. Це захоплюючий підхід, за якого здобувачі навчаються краще. Пропонуючи візуальне представлення теми, вони сприймають концепцію більш зрозумілим способом. Навіть найскладніші теми можна подати спрощено за допомогою анімації. Зі здобувачами, які приїжджають з різних регіонів, наш коледж знаходить шляхи розробки комплексного рішення для задоволення їхніх освітніх потреб. Завдяки переходу всієї освітньої системи на оцифрування, використання різноманітних методів, таких як онлайн-курси, онлайн-іспити, цифрові підручники, тести та електронні конспекти, покращує якість освіти для здобувачів освіти.

Зі значним зростанням студентської контингенту останнім часом педагогіка знаходиться під загрозою. Через це онлайн-ресурси розробляються таким чином, щоб вони завжди були доступними для викладачів для навчання мас. Що, в свою чергу, покращує якість навчання та збільшує кількість грамотних здобувачів.

Основне існування освітніх онлайн-платформ стає можливим завдяки Інтернету. Більшість шкіл і коледжів в Україні використовують Інтернет, і вони в основному використовують його для проведення онлайн-занять, конференцій, семінарів, нарад та інших виробничих питань.

Адміністративна діяльність – невід’ємна частина індустрії освіти. Оскільки цифрові системи переважають в освіті, ми відчуваємо різні рівні легкості в онлайн-навчанні, але адміністративна частина не залишається поза увагою. Ведення записів про здобувачів, підтримка їх відвідуваності та облікових записів є великим головним боєм, навіть якщо здобувачів більше, ніж адміністративних керівників. Тому заклади освіти активно впроваджують більш безпроблемні комп’ютеризовані методи та уникають старих ручних методів ведення записів. Наприклад, введення електронних журналів.

Отже, цифровізація, без сумніву, змінила нашу систему освіти, але ми не можемо сказати, що вона зменшила цінність нашого старого навчання в кабінеті. Ми також не хочемо, щоб

щось таке безцінне перетворилося на прах. Найкраща частина цифровізації освіти в ХХІ столітті полягає в тому, що вона поєднує обидва аспекти: навчання в аудиторії та онлайн-методи навчання. Навчання пліч-о-пліч є системою підтримки один для одного, що дає опору нашим сучасним здобувачам. Цифровізація в освіті також виявилася правильним методом економії ресурсів. Онлайн-платформи розширюють можливості та перспективи, надихають колег, розкриваючи їхній глибокий розумовий потенціал. Таким чином, оцифрування індустрії освіти в ХХІ столітті виявляється благом для нашого суспільства.

Список використаних джерел

1. Carretero S.; Vuorikari R. and Punie Y. (2017). DigComp 2.1: The Digital Competence Framework for Citizens with eight proficiency levels and Punie, Y. (2017). URL: [http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC106281/webdigcomp2.1pdf_\(online\).pdf](http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC106281/webdigcomp2.1pdf_(online).pdf).
2. Кононець Н. В. (2021). Цифровізація освітнього процесу у вищій школі: електронний посібник для самостійної роботи магістрів освітньої програми «Педагогіка вищої школи» галузі знань 01 освіта/педагогіка спеціальності 011 освітні, педагогічні науки. Полтава : ПУЕТ. 77 с.
3. Ляхощька Л. Електронна кафедра: технології та інструменти розвитку / Л. Ляхощька, С. Касьян, С. Антошук // Відкрита освіта: інноваційні технології та менеджмент : кол. монографія / [за наук. ред. М. О. Кириченка, Л. М. Сергесвої]. – Київ : Вид-во Ін-ту Обдарованої дитини НАПН України, 2018. – 440 с.
4. Освіта на робочому місці: як вчитися в епоху цифрових технологій. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2017/04/21/624116/>

С. О. Самоїленко, к. ф.-м. н., доцент кафедри фізики
samoilenko_pp@ukr.net;

Г. Ю. Мороховець, к. пед. н., викладач кафедри фізики
polstomumsa1@gmail.com;

С. А. Стеценко, викладач кафедри фізики
stetsenko_sa@ukr.net

Полтавський державний медичний університет

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДУ МАТЕРІАЛУ ДЕЯКИХ РОЗДІЛІВ БІОЛОГІЧНОЇ ТА МЕДИЧНОЇ ФІЗИКИ У ВІТЧИЗНЯНІЙ І ЗАРУБІЖНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

В основному забезпечення вищої освіти здійснюється підручниками, навчальними посібниками, навчально-наочними посіб-

никами, навчально-методичними посібниками, хрестоматіями, словниками, енциклопедіями і довідниками [1].

Розглянемо детальніше особливості викладу деяких розділів медичної і біологічної фізики у вітчизняній та зарубіжній літературі.

Вибір навчальної літератури для забезпечення викладання медичної і біологічної фізики не має обмежуватися спеціальною літературою. Наприклад, викладання теми «Біофізика кровообігу. Аналіз роботи серця. Методи вимірювання артеріального тиску» має враховувати основні поняття гідро- та гемодинаміки, зокрема поняття ідеальної рідини, течії, стаціонарної течії. Ці поняття детально висвітлені у класичних підручниках біофізики [2], де детально встановлено зв'язок між тиском і швидкістю стаціонарного руху ідеальної рідини на прикладі трубки рідини змінного діаметра із використанням рівнянь нерозривності течії та Бернуллі. Висвітлення понять в'язкості рідини, класифікації рідин на ньютонівські та неньютонівські потребують розуміння понять динамічної в'язкості рідини, градієнта швидкості, ламінарної та турбулентної течій, що детально описані у вітчизняній і зарубіжній літературі [2]. З точки зору загальної фізики висвітлення вищезазначених понять, рівнянь та законів є достатнім для засвоєння основ гідро- та гемодинаміки. Однак, з боку біологічної фізики, необхідне вивчення реологічних і гемодинамічних характеристик крові, механічних властивостей тканин кровоносних судин. Вивчення основ реології у класичному її значенні має враховувати деякі особливості крові як біологічної рідини з огляду на її склад, об'ємні концентрації і розміри формених елементів у ній, враховуючи пластичність та еластичність стінок еритроцитів, різний діаметр кровоносних судин системи кровообігу. Вивчення цих особливостей доцільно, на нашу думку, забезпечувати, використовуючи літературу, відмінну від наведених. Так, монографія К. Каро, Т. Педлі, Р. Шротера, У. Сіда сприяє вивченню основ механіки в обсязі, необхідному для розуміння роботи системи кровообігу. Формули у виданні наведені у кінцевому вигляді, доступні для студентів, що не володіють активно математичним апаратом, а сам матеріал є проявом міждисциплінарного підходу вивчення системи кровообігу, оскільки, авторам книги є фізіолог, практикуючий кардіолог, фізик та спеціаліст з прикладної математики. Книга дає можливість пояснити взаємозв'язок утворення монетарних

стовпчиків з в'язкістю крові, механізм агрегації еритроцитів при патологічних процесах, ефект Вареуса-Ліндквіста тощо. Гемодинамічні показники у якості діагностичних детально розглядаються у фаховій літературі. Для студентів-першокурсників з метою формування позитивної мотивації до професії необхідно пояснювати, що для клінічного аналізу інформативними є показники тиску та швидкості течії крові – у діагностиці показник швидкості осідання еритроцитів може свідчити про наявність патологічних процесів у організмі людини.

Також важливим для оволодіння змістом теми необхідне розуміння переходу потенціальної енергії діастолі у кінетичну енергію руху крові, поняття пульсової хвилі, напруги стінок судин, пульсуючого струму [2]. Необхідно, на наш погляд, пояснювати механічні властивості кровоносних судин, залежно від вмісту колагену, еластину і гладких м'язових волокон, класифікувати судини за морфофункціональними характеристиками на судини розподілу, судини опору, обміну речовин, шунтування, смісні тощо.

Вивчення деяких тем біологічної і медичної фізики має супроводжуватися історичними довідками дослідження того чи іншого явища. При вивченні фізичних основ електрокардіографії доцільно згадати відкриття тваринної електрики [1], пов'язане із ім'ям Луїджі Гальвані [2], введення у практику електрокардіографа данським фізіологом Віллем Ейнтховеном, винайдення дефібрилятора Бернардом Лоуном, Барухом Берковіцем та винайдення способу передачі постійного струму, що відтоді називається іменем винахідника – Lown waveform.

Для пояснення фізичних основ електрографії необхідне розуміння основних термінів і понять електродинаміки: диполя, електричного дипольного моменту, дипольного еквівалентного генератора, інтегрального електричного вектора серця, еквіпотенціальних ліній, суперпозиції електричних полів [2].

Вивчення механіки серцевого циклу має супроводжуватися поясненням понять поляризації та реполяризації м'язових волокон, швидкості поширення хвилі депольризації, відповідності зубців кардіограми стадіям поляризації та реполяризації. Що стосується безпосередньо електрокардіограми та методики її проведення, то викладення матеріалу має розпочинатися з пояснення стандартних відведень, відповідних їм різниць потенціалів, поняття електричної вісі серця та її напрямку, співвідно-

шення проєкцій інтегрального електричного вектора серця на сторони трикутника Ейнтховена. Пояснення графіка електрокардіограми має супроводжуватися відомостями про вісь нульового потенціалу (горизонтальна вісь), характерні зубці, їх амплітуди, вигляд графіка у нормі, закон Ейнтховена, уніполярні посилені відведення та грудні відведення.

Викладання медичної і біологічної фізики студентам-першокурсникам вищих медичних закладів освіти має проводитися на високому методичному рівні, а вивчення деяких тем біологічної і медичної фізики має проводитися у тісному інтеграційному взаємозв'язку класичної фізики з біологією, медициною.

Список використаних джерел

1. Салов В. О. Створення навчальної літератури для вищої школи : навч. посіб. / В. О. Салов, Ю. О. Шабанова, О. Н. Ільченко; Нац. гірн. ун-т. – Д. : НГУ, 2014. – 189 с.
2. Ремизов А. Н. Медицинская и биологическая физика : учебник для студ. мед. спец. высших учеб. заведений / А. Н. Ремизов. – Москва : Высшая школа, 1987. – 638 с.

Л. А. Семеновська, д. пед. н., професор кафедри загальної педагогіки та андрагогіки
larysasemenovskaya@gmail.com
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка;

С. М. Кікто, к. пед. н., директор відокремленого структурного підрозділу
svetlanakikto@ukr.net
Київський індустріальний фаховий коледж Київського національного університету будівництва і архітектури

ПЕДАГОГІЧНІ МЕХАНІЗМИ АКТИВІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Розвиток інформаційних технологій нового покоління зумовлює новий рівень вимог до інформаційної підтримки сукупності всіх інформаційних процесів, що відбуваються у вищій освіті (Shen, 2020; Guzman, 2022). Це означає повномасштабне залучення глобальних (науково-освітніх) інформаційних ресурсів. Тож усі підсистеми відкритої інформаційної системи закладу вищої освіти (підсистема інформаційних ресурсів, підсистема віддаленого доступу, освітня підсистема, адміністративна під-

система, транспортна підсистема) націлюються на злагоджене функціонування, що відповідає загальносвітовим запитам цифровізації.

Основними елементами інформаційних технологій, затребуваними на сучасному етапі розвитку системи вищої освіти виступають:

- науково-освітні портали як мережеві інформаційно-технологічні комплекси, які надають довідкові, аналітичні, комунікаційні та інші інформаційні послуги; їхнє основне призначення полягає у забезпеченні доступу до глобальних інформаційних ресурсів та у перспективі – у формуванні єдиного інформаційно-освітнього середовища;

- системи дистанційного навчання, що передбачає не лише освітні програмні платформи (Moodle, Edmodo, WebTutor тощо), але й відповідні прийоми, методи, засоби, форми, технології взаємодії учасників освітніх відносин. Для успішного функціонування закладу вищої освіти на віртуальному рівні важливо на ґрунті системи дистанційної освіти впорядкувати її концептуальні основи, зокрема цільові установки та принципи діяльності. Актуальність такого студіювання обумовлена важливістю пошуку найдієвіших орієнтирів ефективної організації системи вищої освіти у контексті віртуальності;

- системи автоматизації документообігу закладу вищої освіти, що призначені для управління адміністративною інформацією, наприклад «Електронний деканат» з інтерфейсом, доступним всім суб'єктам освітнього середовища, який не тільки відбиває форму реалізації дистанційного навчання, а й забезпечує відповідний специфіці навчального процесу в закладі вищої освіти облік результатів;

- мережеві технології – у контексті перспективності модернізації – передусім технологія програмно-конфігурованих мереж (ПКС, Software Defined Networks – SDN) та технологія віртуалізації мережевих функцій (Network Functions Virtualization – NFV, яка відрізняється зниженням операційних витрат, витрат часу та електроенергії за рахунок створення віртуальних версій пристроїв).

Цифрові технології викликають значний інтерес у студентів та оцінюються ними як ефективні у вирішенні навчально-професійних завдань широкого спектра. Уподобання студентів стосуються, зокрема, заснованих на штучному інтелекті чат-ботів,

систем управління навчанням (Learning Management Systems, LMS), соціальних мереж (Facebook, Google+, LinkedIn), сервісів обміну мультимедійними даними (YouTube, Picasa, Realtimeboard), сервісів обміну документами (Dropbox, Google Диск), сервісів комунікації в реальному часі (Skype, Viber, WhatsApp, Google Hangouts), сервісів блогінгу та мікроблогінгу (Twitter), сайтів закладок (Digg, Stumble Upon), різних інструментів, додатків, ігор, подкастів (Science Friday, 6 minute English, TED Talks, Personal Growth Podcasts) та ін. Вказані цифрові продукти найбільш популярні серед студентів та характеризуються доступністю, мобільністю, універсальністю, інтерактивністю, комунікативністю, простотою у застосуванні. Функції соціальних сервісів надають різноманітні можливості для особистісного розвитку студентів, задоволення їх пізнавальних та освітніх потреб, а також для оптимізації педагогічної взаємодії між усіма учасниками навчальної взаємодії.

Зростання попиту на цифрові технології в рамках організації нової освітньої моделі впливає на процес навчання, змінюючи характер діяльності як викладачів, так і студентів, викликаючи необхідність перегляду та коригування змісту матеріалу, що викладається. Цифрові технології використовуються як інструмент, що робить освітній процес більш привабливим, комфортним та актуальним (у рамках традиційного навчання).

Однозначними перевагами використовуваних у процесі навчання цифрових технологій вважаються: підвищений інтерес з боку студентів, комфорт та звичність, підвищення популярності навчання, доступність для всіх учасників педагогічної взаємодії, розвиток індивідуальних якостей та властивостей особистості.

Сучасні темпи створення та виходу на ринок інноваційних технологій дисонують із темпами розвитку системи вищої освіти, яка готує суб'єктів до професійного володіння цими технологіями. У принципі така ситуація вважається задовільною і закономірною. Науково-технічний прогрес відбувається з неймовірною швидкістю, зважаючи на вимоги часу, реалії соціального життя. На жаль, сучасна система вищої освіти за цими змінами не встигає.

У зазначеному контексті також принципово стає відповідність, з одного боку, цифрової технології (маємо на увазі її актуальне застосування) та, з іншого боку, освітньої технології її освоєння, що застосовується у процесі професійної підготовки.

Подолання протиріччя можливе лише у разі кардинальної модернізації методологічної основи організації вищої освіти у тому числі на рівні підходів, зокрема діяльнісного. Умови пандемії та військового часу вивели на рівень першорядної значущості питання практичного застосування цифрових освітніх технологій у системі вищої освіти. Вони виявили потребу щодо забезпечення системних показників лабільності, гнучкості та екстреного реагування на непередбачені зміни (здавалося б, статичних) зовнішніх середовищних параметрів.

Сучасні дослідники (Кононець, 2021; Nutain, Michinov, 2022) констатують підвищення рівня залучення студентів у процеси, що протікають в інформаційно-освітньому середовищі, вирівнювання суб'єктивних позицій відношення (переважно позитивного або нейтрального) до цифровізації в межах різних напрямів підготовки, більш виражену виваженість та обґрунтованість цього ставлення, зручність та комфорт, доступність навчальних матеріалів, економію часу.

Водночас маємо зауважити щодо існування окремих технологічних та соціальних ризиків. Цифрова трансформація освіти включає основні напрями та заходи, що зводяться до сукупності робіт з подолання технологічного цифрового розриву (розвиток цифрової інфраструктури освіти, цифрових навчально-методичних матеріалів та цифрового оцінювання), а також нового цифрового розриву, що пов'язується з переходом до персоналізованої організації процесу освіти.

У системі вищої освіти весь спектр факторів, що мають тенденцію перетворення на загрози цифровізації, може характеризуватися своєю специфікою. До них слід віднести ризики порушення безпеки учасників освітніх відносин – суб'єктів інформаційно-освітнього середовища. У сучасних умовах питання забезпечення інформаційної безпеки, кібербезпеки особливо актуалізуються. Сучасна класифікація загроз щодо інформаційної безпеки виокремлює: загрози порушення конфіденційності, загрози порушення цілісності інформаційної системи, загрози порушення доступності до інформаційних ресурсів, загрози розкриття параметрів системи, що включає систему захисту. В якості найважливішого «універсального» чинника, що потенційно призводить до ризику порушення роботи інформаційної системи, виступає також некомпетентність викладачів та студентів у використанні цифрових освітніх технологій, труднощі їхньої

професійної та навчальної адаптації до цифрової реальності. Проблема розв'язується лише за умови правильної постановки та вирішення стратегічного управлінського завдання ліквідації цих негативних проявів.

У структурі феномена цифрової грамотності виділяють такі складові: інформаційну, медієвну, комп'ютерну, обчислювальну та комунікативну. Контент «цифровий сервіс освіти» складається з низки дефініцій, серед яких: цифрова платформа, цифрова послуга, цифровий ресурс та ін. Спектр освітніх цифрових сервісів назвичайно широкий. Наприклад, до освітніх цифрових сервісів для вивчення програмування можна віднести: NetsBlox, Scratch, Pocket Code та ін.

Навчальна діяльність студентів щодо освоєння змісту освіти відноситься до загальнодидактичної підготовки. При цьому увага концентрується на науково-педагогічних аспектах цифрової дидактики, засобами якої в рамках вищої педагогічної освіти є: персоналізований освітній процес, метацифрові освітні комплекси, цифрові педагогічні технології. Навчальна інформація подається переважно в інфографічний спосіб. Студенти здійснюють селекцію вже існуючих інфографічних матеріалів (як серед традиційних педагогічних засобів, які вчитель постійно має в своєму розпорядженні (в кабінеті, які завжди під рукою), так і серед електронних баз, доступних для запозичення, скачування).

Інфраструктура електронного освітнього середовища інтегрує агентів електронного навчання (студентів, викладачів, співробітників) та мережеву логістику (форми та режими навчання), технологічні засоби електронного навчання (систему управління, експертну систему, мережеве навчання, сервіс вебінарів, цифрові освітні ресурси (зокрема, «Репозитарій», електронну бібліотеку)), технічну інфраструктуру електронного навчання (інфраструктуру Internet, композицію мережевих служб, дизайн електронного освітнього середовища).

Загалом міжнародна практика реалізації освітніх програм вищої педагогічної освіти в умовах цифрової трансформації суспільства відображає загальні тренди співпраці вузів та сфери EdTech.

Так, в результаті проведеного в 2021 р. спільного дослідження британської організації з розвитку цифрових технологій у вищій освіті Jisc та фонду інвестицій Emerge Education, були виявлені три ключові моменти впровадження цифрових технологій у систему вищої освіти:

– розширення освітнього контенту за рахунок оцифрування підручників та інших дидактичних засобів, глобального впровадження у навчальний процес масових відкритих онлайн-курсів (Massive open online courses – MOOC), підвищення якості цифрових навчальних програм;

– збагачення інструментального супроводу інфраструктури навчання та оцінки за рахунок переходу до хмарних та екосистемних форм управління навчанням, пошук нових форматів дистанційної взаємодії, використання нових онлайн-методів контролю навчальної діяльності;

– створення сервісів педагогічної підтримки за рахунок акумулювання бази студентських навчальних матеріалів, забезпечення тьюторської підтримки самостійної роботи студентів, запуску спеціалізованих предметних порталів, що надають покровоку допомогу у виконанні конкретних завдань.

Отже, серед основних педагогічних механізмів активізації процесу цифровізації вищої освіти виокремлюємо такі позиції: природна інтеграція цифрових технологій, які створюються, в освітній процес закладів вищої освіти; організаційно-технічна реалізація потенційних можливостей агентів електронного навчання; дотримання відповідності форм і режимів електронного навчання та дистанційних освітніх технологій; визначення основних вимог до програмно-технологічних засобів електронного навчання та дистанційних освітніх технологій; обґрунтування змісту та базового складу електронного навчально-методичного забезпечення електронного навчання та дистанційних технологій; організація внутрішньої сертифікації та ліцензування електронних курсів та ін.

Список використаних джерел

1. Shen C., Ho J. (2020). Technology-enhanced learning in higher education: A bibliometric analysis with latent semantic approach. *Computers in Human Behavior*, 104. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2019.106177>.
2. Guzman J. H. E., Zuluaga-Ortiz R. A., Barrios-Miranda D. A., Delahoz-Dominguez E. J. (2022). Information and Communication Technologies (ICT) in the processes of distribution and use of knowledge in Higher Education Institutions (HEIs), *Procedia Computer Science*, 198, 644–649. <https://doi.org/10.1016/j.procs.2021.12.300>.
3. Hutain J., Michinov N. (2022). Improving student engagement during in-person classes by using functionalities of a digital learning environment. *Computers & Education*, 183. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2022.104496>.

4. Кононец Н. В. Цифровізація освітнього процесу у вищій школі: електронний посібник для самостійної роботи магістрів освітньої програми «Педагогіка вищої школи» галузі знань 01 освіта/педагогіка спеціальності 011 освітні, педагогічні науки. Полтава: ПУЕТ, 2021. 77 с.

В. В. Фазан, д. пед. н., професор, проректор з наукової роботи
Fazanvv@gmail.com

Полтавський національний педагогічний університет імені
В. Г. Короленка;

Л. А. Штефан, д. пед. н., професор, професор кафедри
освітології та інноваційної педагогіки
Valeriy.61.sh@gmail.com

Харківський національний педагогічний університет імені
Г. С. Сковороди;

О. Ю. Кузнецова, д. пед. н., професор, доцент кафедри
іноземних мов

o.yu.kuznetsova@nlu.edu.ua

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
(м. Харків)

ОРГАНІЗАЦІЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ У США (ДРУГА ПОЛОВИНА ХХ СТОЛІТТЯ)

Вивчення та узагальнення науково-педагогічних матеріалів дозволяє констатувати, що в 50-ті рр. ХХ століття основною системою зв'язку в США була пошта. Навчальні матеріали студентам доставлялися переважно за допомогою залізниці, а також із використанням державних поштових служб, які знаходилися в різноманітних куточках країни. Це було кореспондентське, заочне навчання. Його головними характеристиками можна вважати: широке використання листування; започаткування кореспондентського, заочного навчання у ЗВО; нормативно-правове оформлення зазначеної форми навчання в якості дистанційної; змістове та навчально-методичне забезпечення освіти на відстані [2].

Доцільно наголосити на тому, що дистанційна освіта у США спочатку була спрямована на дорослих.

Ранні форми дистанційного навчання у США почали з'являтися в процесі організації заочних курсів. Взагалі, заочна форма навчання включала поєднання навчання за листуванням із навчанням студентів у період сесій, під час яких студентська мова мала можливість безпосередньо контактувати з викладачами.

Як свідчить проведене дослідження, у США в окреслений період найбільше використання отримала очно-дистанційна форма організації освітнього процесу, котра дозволяла інтегрувати в єдиному освітньому процесі переваги як очного, так і дистанційного навчання та включала такі етапи. Перший (очний), що передбачав організаційно-установчу сесію. Основні завдання цього етапу полягали в ознайомленні студентів з особливостями організації і порядком навчання. Другий – дистанційний, який включав самостійну роботу студентів без відриву від основної сфери діяльності. Основне завдання цього етапу полягало в якісному забезпеченні та супроводі самостійної роботи студентів із використанням технологій дистанційного навчання. Третій (очний) етап полягав в організації залікової сесії. До провідних завдань цього етапу належали: систематизація знань та умінь студентів, атестація їхньої успішності.

Установлено, що самостійна робота студентів виступає провідною при очно-дистанційній формі організації навчання. Зазначені форми навчання були загально прийнятими до середини 50-х рр. ХХ століття, тобто до того періоду, коли в США набули поширення навчальні передачі по радіо, аудіо- і телепрограми [2].

Необхідно також наголосити на тому, що з метою передачі навчальних матеріалів, поряд із друкованими матеріалами, використовувались перші ТЗН, як-от: слайди, кінофільми, радіо, телебачення й інші носії інформації. Виходячи з цього, студентам надавався пакет, який містив рекомендації викладачів, робочі зошити й інші матеріали.

Як уже зазначалося, в досліджуваний період американські заклади освіти почали використовувати телебачення. Зокрема, Гарвардський та Колумбійський університети запропонували телевізійні медичні консультації та курси, що сприяло організації телевізійних курсів для студентів, які знаходилися в інших містах та країнах.

Студентам стали демонструвати університетські лекції та консультації викладачів [2], а також організовувати навчальні програми для дорослих із різних галузей науки, бізнесу й управління.

Саме в другій половині ХХ століття було запропоновано велику кількість посібників, спеціально призначених для дистанційного навчання. З огляду на це, викладач пропонував план-

конспект курсу, робив пояснення до підручника та готував перелік письмових завдань, котрі поштою надсилалися студентам. У випадку, якщо студент успішно справлявся з завданням, йому надавався дозвіл на проходження підсумкового письмового іспиту [1].

Дозвіл щодо викладання навчального курсу із використанням кореспондентської програми університету отримував викладач лише в тому випадку, коли цей курс хоча б рік проходив апробацію тим самим викладачем на стаціонарі.

Основу кореспондентських курсів складали магнітофонні записи, які містили лекції та консультації викладачів, вправи, тести і відповіді студентів.

Разом із лекціями, студенти отримували як довідкові підручники та словники, так і друковані записи, додаткові пояснення, різноманітний письмовий матеріал, аудіокасети, які відправлялися студентам із метою запису усних вправ та представлення їх на перевірку [2].

Як зазначають фахівці, кореспондентські курси набули більшої популярності, на відміну від стаціонарних курсів університетів. Так, викладачі університету Принстона, котрі розробляли та широко впроваджували кореспондентські курси, наголошували на їх ефективності й успішності. Зазначалося, що такі курси добре відповідають вимогам студентів.

Викладачі, котрі використовували кореспондентські курси, наголошували на таких їхніх перевагах у порівнянні з аудиторним навчанням, як-от: студенти можуть працювати у власному темпі, вони не пов'язані з аудиторією; чітка завершеність, компактність, зручність і сконцентрованість матеріалу, що викладається; надзвичайна гнучкість, яка пов'язана з тим, що матеріал лекції може бути опанований у будь-який зручний для студента час, будь-де та прослуховуватися декілька разів для кращого розуміння й засвоєння курсу; індивідуальний підхід (словник, граматики, вправи, виконані кожним студентом, перевіряються викладачами індивідуально, їх зауваження та коментарі записуються відповідно на касети).

Зазначені курси були надзвичайно успішними і стали основою щодо розповсюдження високоякісної освіти для студентів, які знаходилися в різних містах Сполучених Штатів Америки. У той же час з'явилася можливість демонстрації телекурсів через супутники по всій території США.

Зокрема, у 50–60-ті рр. ХХ століття, як стверджують фахівці, навчальне телебачення широко застосовувалося як для прямої передачі занять, так і в їх записі. Подібні заняття проводили високопрофесійні викладачі. Разом з тим, високий рівень володіння викладачем конкретним предметом не давав гарантії проведення будь-якої телепрограми на високому рівні, що сприяло б зацікавленню студентської аудиторії [2].

Незважаючи на той факт, що телебачення виступало новою формою надання інформації із використанням відеозаписів, йому не вистачало функції динамічної взаємодії, котра виступає провідною в освітньому процесі. Таким чином, навчальне телебачення, суттєво доповнювало дистанційне навчання, яке дещо пізніше стало відбуватися з використанням супутникової освітньої технології [2].

Вивчаючи міжнародний досвід, С. Сисоева стверджує, що другій половині ХХ століття притаманна поява різноманітних технічних засобів передачі інформації, а саме: запис та відтворення звуку, проекція зображення, різноманітні аудіовізуальні засоби [3].

Саме в другій половині ХХ століття було започатковано поняття «технологія навчання», яке означало використання досягнень інженерної думки в освітньому процесі. В 60-ті рр. минулого століття виникло програмоване навчання.

Позитивний вплив на розвиток дистанційного навчання студентів мало відкриття в 1969 році Відкритого університету Великобританії (ВУВ). Його мета полягала в наданні дорослому населенню «другого шансу» щодо отримання вищої освіти та можливостей підвищення кваліфікації. Відкритий університет запрошував на навчання студентів із різних країн.

За зразком ВУВ стали з'являтися по всьому світу подібні навчальні заклади. Провідну роль у їхній організації відіграла держава. Велика кількість традиційних ЗВО переглянула свою структуру, вдосконала навчальні плани та програми з урахуванням нових технологій і впровадженням дистанційних навчальних курсів.

Усі перелічені події мали вагоме значення для теорії та практики організації дистанційної освіти в різних країнах світу.

Друга половина ХХ століття, як свідчать науково-педагогічні матеріали, пов'язана з започаткуванням перших відкритих університетів, організацією інформаційного підґрунтя дистанційно-

го навчання з використанням телебачення й інноваційних технологій, переведенням освітніх послуг у віртуальну сферу, появою більш прогресивних технічних засобів «другого покоління» [1].

Виходячи з цього, у США в другій половині XX століття були розроблені і ретельно сплановані телевізійні програми, котрі давали студентам можливість вивчення нових тем, що на той період не викладалися. Ці програми виступали додатковим елементом до обов'язкової програми навчання [1].

Запровадження дистанційної освіти в американських університетах різко зросло, починаючи з середини XX століття. Саме в цей час університети намагалися залучити більшу кількість студентів старших курсів, особливо жінок, і надати знання, котрі б відповідали потребам існуючого суспільства, його технологічному прогресу.

Саме в 60-х рр. XX століття коледжі США інженерного спрямування почали трансляцію по телебаченню навчальних програм для працівників декількох корпорацій. Висока дієвість цих програм та можливості супутникового телебачення сприяли їх розповсюдженню на всій території США та Європи. У 1984 році Національний технологічний університет, який об'єднав 40 університетських інженерних шкіл, спирався вже на технології саме дистанційного навчання у професійній підготовці інженерів.

Також у цей період в США було започатковано суспільні організації, які опікувалися дистанційною освітою і службу супутникового і кабельного телебачення. Ці організації продовжували свою успішну роботу з питань фінансування програм згідно до законодавства провінцій щодо полегшення доступу до отримання освіти за наявності викладачів-репетиторів і індивідуального підходу до курсів навчання [4].

У 70-х рр. XX століття на допомогу ЗВО з'явилося кабельне телебачення й відеомагнітофон, котрі можна вважати альтернативою радіопередачам, тому що зміст курсів, який побудовано на відеозаписах, можна надіслати студентам і використовувати їх у будь-який зручний час. До основних недоліків телебачення, як засобу навчання, можна віднести те, що воно не передбачало зворотного зв'язку. Різноманітні телевізійні освітні проекти, котрі успішно були реалізовані як в США, так і в багатьох країнах світу, не змогли довести, що телебачення є економічно більш вигідним у порівнянні з традиційним навчанням [1].

Вивчаючи питання взаємодії студентів і викладачів, відомий учений та засновник Центру дистанційної освіти (штат Пенсільванія, США) Майкл Мур сформулював у другій половині ХХ століття теорію дистанційної освіти, котра складається із двох частин: дистанція між викладачами та студентами й автономія студентів [1].

Згідно з теорією М. Мура дистанція складається з двох елементів. Першим – виступало забезпечення двостороннього зв'язку. Другим – межа, згідно з якою програма відповідала потребам кожного із студентів.

Як уже зазначалося, друга частина теорії М. Мура була присвячена автономії студентів. Зокрема, автор наголошує, що у переважній більшості традиційних та дистанційних програм викладачі активні, тоді як студенти – пасивні. При дистанційній формі навчання існує відстань між викладачами та студентами. З огляду на це, студент повинен постійно пам'ятати про відповідальність за самостійне проведення навчання. Автономному студенту необхідна незначна допомога від викладачів, які більше відіграють роль респондентів, ніж керівників. Сам же студент потребує допомоги щодо формулювання своїх навчальних цілей, роботи з джерелами інформації та оцінювання досягнутих цілей.

Теорію та практику дистанційного навчання у досліджуваній період також вивчав і один із відомих американських дослідників – Ч. Ведемейер. Сутність дистанційної освіти за Ч. Ведемейером [1] полягає у збереженні незалежності студента. З огляду на це, замість поняття «дистанційна освіта» автор надає перевагу поняттю «незалежне навчання». Науковець також підкреслював, що тривалий час у закладах вищої освіти використовувалися застарілі технології навчання, котрі суттєво гальмували застосування сучасних концепцій навчання.

Дослідник розробив систему із 10 характеристик, що наголошують на незалежності студентів та прийнятті технології як способу апробації цієї незалежності. Серед провідних характеристик незалежної системи навчання фахівець визначив такі: студенти й викладачі відокремлені; процеси викладання та вивчення відбуваються письмово або іншим способом; навчання носить індивідуальний характер; вивчення відбувається завдяки активній діяльності студентів; навчання зручне для студентів; студенти беруть відповідальність за темп і швидкість особистого прогресу [4].

Узагальнюючи особливості організації дистанційної освіти у вищій школі США, необхідно наголосити на тому, що його провідною фігурою виступає тьютор, на відміну від традиційної вищої школи, де зазначені функції виконує викладач. До основних професійних вимог до тьютора можна віднести: володіння педагогічними знаннями; здатність інтегрувати інноваційні технології у сферу дистанційної освіти та адаптуватися до умов роботи, що постійно змінюються та ін.

Отже, можна зробити висновок про те, що організації дистанційного навчання в США у другій половині ХХ століття сприяло: становлення дистанційного навчання як самостійної форми організації освіти, теоретичне осмислення фахівцями проблем дистанційної освіти, розробка провідних концепцій дистанційного навчання, організація очно-дистанційної форми навчання, використання телебачення в освітньому процесі та ін.

Список використаних джерел

1. Garrison R., Anderson T., Arche W. Critical Thinking, Cognitive Preseice, and Computer Conferen cing in Distance Education. The American. Journal of Distance Education. 2001. Vol. 15. № 1, P. 10–11.
2. Rudolf F. The American college and university: A history. New York : Alfred A. Knopf, 1962.
3. Сисоева С. О. Проблеми дистанційного навчання: педагогічний аспект. Неперервна професійна освіта: теорія і практика. 2003. Вип. 3–4. 308 с.
4. Шуневич Б. І. Порівняльний аналіз ранніх зарубіжних теорій дистанційного навчання. Вісник Дніпропетровського ун-ту ім. А. Нобеля. 2011. № 2. С. 105–108.

Н. В. Хорешко, заступниця директора з навчально-виховної роботи, викладач спеціальних дисциплін

ktmsg.horeshko@gmail.com;

Т. В. Шевченко, викладач фізичного виховання вищої категорії

tanbakhareva@gmail.com

Красноградський аграрно-технічний фаховий коледж імені

Ф. Я. Тимошенка

ДОСЛІДНИЦЬКА РОБОТА ЯК ФАКТОР ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ В СУЧАСНІЙ ОСВІТНІЙ ПАРАДИГМІ

Зараз в Україні відбуваються складні трансформаційні процеси в усіх галузях життя – освіті, політиці, економіці. Саме освіта заслуговує в цьому плані найбільшої уваги, бо без кваліфіко-

ваних фахівців важко здійснити прогресивні перетворення в політиці чи економіці.

Тому активно відбувається перегляд цілей і змісту освіти. Мова йде, в першу чергу, про формування творчого потенціалу особистості студента, формування потреби самореалізації, самовираження не тільки в період навчання у закладі фахової передвищої освіти, а й навчання протягом усього життя. Відбувається переорієнтація освітнього процесу з навчального в розвиваючий, де результатом виступає модель фахівця, що відповідає наступним критеріям: професійній мобільності, здатності адаптуватися до інформаційного простору, нових умов, високого рівня інтелекту, знань, умінь і навичок, творчих здібностей, критичного мислення, самостійності, ініціативності та прагнення до самовдосконалення [4]. На сьогодні суспільству потрібні викладачі, які мають не тільки високий рівень фахової підготовки, але й володіють дослідницькою культурою, яка включає в себе готовність до дослідження у педагогічній діяльності, наукової самостійності, здатності до систематичного аналізу навчально-виховного процесу в коледжі, творчості у визначенні та прогнозуванні педагогічних явищ, здатності до продуктивного мислення, оперативної обробки інформації, високої культури спілкування і поведінки.

Необхідність в дослідницькій спрямованості педагогічної діяльності в сучасних умовах визначається низкою факторів:

- соціально-економічні перетворення, які відбуваються в країні, що зумовили необхідність докорінної зміни функції системи освіти;

- сучасна парадигма освіти орієнтована на функціонування педагога, здатного до нестандартних рішень, творчого підходу до розв'язання проблем;

- дослідницька діяльність вчителя виступає засобом оновлення освітньої практики;

- гуманізація і гуманітаризація освіти зумовлюють спрямованість діяльності викладача, яка б забезпечувала адаптацію освітнього процесу до запитів і потреб особистості студентів, можливість її саморозкриття;

- створення нових типів навчальних закладів, що вимагає постійного пошуку нетрадиційних форм організації навчання, інноваційних технологій;

– ріст ролі дослідницької діяльності педагога в освітній практиці;

– зміна характеру ставлення викладачів до самого факту засвоєння і застосування педагогічних новацій забезпечує залучення їх до цілеспрямованої педагогічної творчості [5].

Досвід підготовки викладача-дослідника наразі є в багатьох європейських країнах, де в закладах освіти все більше активізується процес забезпечення єдності наукової та навчальної підготовки шляхом широкого залучення студентів до науково-дослідної та експериментальної роботи. Проблема орієнтації майбутніх фахівців на дослідницьку діяльність розглядається як найважливіша умова їх особистісно-професійного самовизначення і професійної культури.

Однією з визначальних тенденцій розвитку освіти, яка функціонує в умовах кардинальних змін у соціальні-економічній і політичній сферах нашої країни, є підвищення уваги до підготовки фахівців якісно нового типу – дослідників, аналітиків, професіоналів, готових до здійснення науково-дослідницької роботи. Сучасне суспільство потребує викладачів, педагогів, що здатні до формування нових ідей, прийняття нестандартних рішень, готових до активної участі в інноваційних проєктах, компетентних у вирішенні дослідницьких завдань [4].

Викладацька діяльність, яка передбачає тільки відтворення раніше засвоєних методів роботи може вважатися з різних боків неповноцінною, тому що в ній не використовуються наявні можливості для досягнення високих результатів навчання і вона не сприяє розвитку самого викладача. Педагог, який знаходиться в постійному пошуку, набагато швидше досягає вищого рівня педагогічної майстерності та професіоналізму.

Близькою багатьом є діяльність Яна Коменського, який, узагальнюючи свій досвід навчання і виховання, а також результати педагогічних власних досліджень, вперше запропонував таку систему освіти, де головною постаттю є викладач, здатний організувати навчальний процес з урахуванням результатів дослідження здібностей і можливостей студентів. При цьому, самого вченого, беззаперечно можна назвати педагогом-дослідником у сучасному трактуванні цього поняття. Очевидно, що потреба суспільства у викладачах, які володіють технологією наукової творчості, буде зростати з кожним роком [6].

Традиційна система освіти багато в чому вичерпала себе щодо потреб сучасного суспільства, а існуючі поняття освітньої науки недостатньо адекватно описують принципово новий педагогічний досвід. Все це актуалізує пошук шляхів виходу з кризової ситуації, формування освітньої системи нового типу, виявлення реальних джерел її розвитку [8]. Тут і виникає гостра потреба у включенні в освітній процес науково-дослідницької діяльності студентів таких форм як дослідження, проектування, прогнозування тощо.

Дослідницька робота студентів є невід'ємною складовою діяльності коледжу і першим етапом у підготовці наукових кадрів. Вона є одним із важливих засобів підвищення якості підготовки фахівців фахової передвищої освіти, сприяє розширенню загального та професійного світогляду. Основними завданнями дослідницької роботи студентів в коледжі є:

- залучення студентів до дослідницької діяльності на різних етапах навчання у закладі фахової передвищої освіти;
- мотивування дослідницької роботи студентів, ознайомлення їх з різними методами пізнання, забезпечення творчого засвоєння навчального матеріалу;
- пропаганда серед студентів різних форм творчості відповідно до принципу єдності науки і практики, формування інтересу до досліджень як основи опанування новими знаннями;
- формування творчого ставлення до професії шляхом залучення студентів до дослідницької діяльності;
- озброєння студентів різноманітними методами і прийомами самостійного розв'язання різного роду завдань;
- залучення обдарованих студентів до цілеспрямованої дослідницької роботи в різних напрямках, освоєння нових технологій дослідження;
- виховання патріотичного ставлення молоді до досягнень вітчизняних дослідницьких напрямів на основі спадкоємності між поколіннями;
- співпраця з іншими закладами фахової передвищої освіти та науковими установами, вивчення вітчизняного і зарубіжного досвіду організації дослідницької роботи з впровадженням передових форм і методів дослідження в роботу коледжу;
- організаційно-методична робота щодо підвищення ефективності функціонування студентських дослідницьких гуртків та проблемних груп, що діють в коледжі;

– організація й проведення різних заходів з дослідницької роботи студентів (семінарів і конференцій, конкурсів студентських дослідницьких робіт, олімпіад з різних дисциплін і спеціальностей, оглядів-конкурсів, презентацій курсових, магістерських та дослідницьких робіт, дискусійних клубів тощо).

Дослідницька робота студентів поділяється на три основні види залежно від змісту і характеру проведення:

– дослідницька робота студентів, яка передбачена навчальними планами і освітніми програмами та є обов'язковою;

– дослідницька робота студентів, що доповнює освітній процес (поза межами безпосередньої освітньої програми);

– дослідження студентів, які проводяться в позааудиторний час разом з викладачами та керівниками робіт.

Протягом навчання у закладі фахової передвищої освіти студенти виконують різні за своїм характером, рівнем складності та змістом дослідницькі роботи: реферати, доповіді, курсові та дипломні роботи [5].

Найпростішою формою дослідницької роботи є реферат. Оглядовий реферат повинен містити огляд і аналіз певного кола джерел, а пошуковий – висвітлює певну інформацію і має елементи самостійного пошуку.

Робота над рефератом спрямована на формування у студентів умінь аналізувати, зіставляти та узагальнювати різні підходи, погляди, конкретний матеріал; розкривати своє ставлення до досліджуваних проблем, робити на цій основі правильні обґрунтовані висновки. Метою написання рефератів є розширення кругозору студентів та поглиблення їх знань з предмета; розвиток основних практичних умінь дослідницької роботи (дослідницькі вміння, вміння знаходити спеціальну літературу і працювати з нею, скласти список використаних джерел і оформити опрацьований матеріал); формування дослідницьких умінь; оволодіння стилем правильного мовлення.

Доповідь – це усний виклад самостійно опрацьованої теми за навчальними посібниками, спеціальною літературою та іншими джерелами. Різновидом доповідей є невеликі (3–5 хв) повідомлення про найцікавіші факти в даній галузі. Метою доповіді є формування у студентів вміння пов'язувати теорію з практикою, користуватися літературою, статистичними даними, популярно викладати складні питання, триматися перед аудиторією. Студенти отримують також завдання виступити із запитаннями,

коментарями до доповіді, а згодом оцінити її. Досконалі доповіді подаються на конкурси студентських робіт.

Самостійним дослідженням на основі здобутих знань із курсу основної фахової дисципліни, що передбачає певний теоретичний та практичний досвід студента, є курсова робота. За своїм змістом вона повною мірою відповідає методичному пошуку, тому не може обмежуватися реферуванням джерел, а має містити елементи нових знань та експериментального досвіду.

Дипломна робота є підсумком навчальної та практичної діяльності студента за період навчання у закладі фахової передвищої освіти. Це комплексна форма контролю досягнутого студентом кваліфікаційного рівня, яка відповідає позиціям професіограми спеціаліста певного профілю.

Досвід організації дослідницької роботи студентів в коледжі свідчить, що сучасні умови й економічна ситуація в країні вимагають модернізації та динамічного вдосконалення їх пошукової та дослідницької діяльності, використання нових методичних підходів, організаційних форм та позитивних стимулів, обов'язкового аналізу й упровадження передового досвіду в практику роботи з обдарованою молоддю. Це дозволить покращити свої знання в коледжі, займатися улюбленою справою та полегшити вступ до закладів вищої освіти, в яких дослідницька робота вдало поєднується з науковою та є стимулом для подальшого навчання, життя та досягнення нових вершин. Науці завжди були потрібні дослідники, бо тільки завдяки ним наука не стоїть на місці, а країни отримують нові цікаві та вдосконалені розробки. Впровадження результатів дослідження в практику – це початок її застосування у реальних практичних умовах в освіті, на виробництві тощо[7].

Отже, організація навчально-дослідної роботи студентів є важливим чинником підвищення ефективної професійної підготовки майбутнього фахівця у закладі фахової передвищої освіти передусім тому, що передбачає індивідуалізацію навчання, дає змогу реалізовувати особистісно орієнтоване навчання, розширює обсяг знань, умінь та навичок студентів, сприяє формуванню активності, ініціативи, допитливості, розвиває творче мислення та спонукає до самостійних пошуків.

Список використаних джерел

1. Батечко Н., Михайліченко М. Еволюція освітніх парадигму сучасному науковому дискурсі. Освітологія. 2020. № 9. С. 29–37.

2. Вебер М. Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика. Київ : Основи, 1998. 534 с.
3. Дем'яненко Н. Педагогічна парадигма вищої школи України: генеза й еволюція. Філософія освіти. 2006. № 2 (4). С. 256–265.
4. Козубовська І. В., Повідайчик О. С., Попович І. Є. Формування нової освітньої парадигми підготовки педагогічних кадрів у Великій Британії : [монографія]. – Вид-во ПП «АУТДОР-ШАРК», 2017. – 216 с.
5. Кремень В. Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати. Київ : Грамота, 2005. 448 с.
6. Старокожко О. М. Родові взаємозв'язки концептів «парадигма» та «дослідницький підхід». Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Педагогічні науки. 2016. Вип. 1. С. 237–244.
7. Чумак О. В. Парадигма освіти XXI століття: інноваційні аспекти. URL: http://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp7/konf1/Chumak.pdf.
8. Шатковська Г. І. Інновації, фактори і умови переходу до нової освітньої парадигми. Зб. наук. пр. Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка. Серія Педагогічна. 2013. Вип. 19. С. 131–134.

А. С. Цимбалюк, аспірант кафедри менеджменту, спеціальність 073 Менеджмент
a.timbalyuk0104@gmail.com
 Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТРАТЕГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНИХ ЦЕНТРІВ СИСТЕМИ ОСВІТИ

Відповідно до частини третьої статті 21 Закону України «Про освіту» щодо особливостей доступу осіб з особливими освітніми потребами до освітніх послуг», органи місцевого самоврядування зобов'язані створювати інклюзивно-ресурсні центри [1]. Вони є інноваційними сервісами, місія яких – якомога раніше виявити особливі освітні потреби дитини та надати їй професійну та компетентну допомогу. Очікується, що діяльність ІРЦ буде наближена до європейських стандартів доступності, що послуги з виявлення та задоволення особливих освітніх потреб дітей будуть підвищені в якості, що з'являться нові діагностичні інструменти для підтримки навчання дітей з труднощами в навчанні, а також прийняття міжнародні стан-

дарті підходу до визначення категорій освітніх труднощів для осіб з особливими освітніми потребами. У діяльності інклюзивно-ресурсного центру необхідно враховувати такі принципи: міжгалузева співпраця, повага та прийняття індивідуальних особливостей дитини, дотримання її найкращих інтересів, захист від дискримінації та порушення прав, конфіденційність, надання освітніх послуг з раннього віку.

Центр має бути забезпечений відповідними ресурсами для виявлення особливих освітніх потреб дітей та надання методичних консультацій навчальним закладам і батькам, а також для отримання додаткових психолого-педагогічних, корекційно-розвиткових послуг за місцем навчання. Поняття «ресурсне забезпечення» має багато виразів, враховуючи тлумачення, яке надає Кремінь О. М., можна зазначити, що це сукупність ресурсів певного виду (матеріальних, технологічних, трудових, фінансових, інформаційних, інтелектуальних) і джерел їх формування, які безпосередньо задіяні в процесі розвитку підприємства або можуть бути мобілізовані для забезпечення масштабних, потенційних можливостей і перехід до якісно нового стану [4]. За словами С. І. Терещенка, ресурсне забезпечення – це комплексний процес, що включає мобілізацію, накопичення, розподіл ресурсів, реалізацію планування, контролю, моніторингу та інших процедур, спрямованих на раціональне використання ресурсів і зниження ризиків у корпоративній діяльності.

Тобто, під структурою забезпечення ресурсів слід розуміти групу чинників, необхідних для своєчасного задоволення потреб організації, що забезпечать своєчасне та ефективне виконання стратегічної місії. Серед них сфера діяльності, організаційно-правові форми, обрана стратегія розвитку, масштаби бізнесу, чисельність працівників, фінансово-економічні умови тощо. Ресурси, які використовуються підприємствами в процесі господарської діяльності, в основному включають землю, працівників, технології, фінансові, матеріальні, інтелектуальні та управлінські ресурси [5].

Донедавна концепція ресурсного забезпечення не стосувалася освіти як «невиробничої сфери». Фактично наука, освіта, культура, охорона здоров'я та інші подібні сфери виключаються із суспільного виробництва. Водночас ці регіони також виробляють споживчі товари, тому поняття «обробна промисловість» поширюється і на цю галузь. Економічний аналіз осві-

ти як соціального явища передбачає, що результатами освітньої діяльності є не конкретні матеріальні, а саме соціальні блага. У поєднанні з поняттям «освітні послуги» питання забезпечення ресурсами мають відношення до системи освіти. Проаналізуємо ресурсне забезпечення ІРЦ:

– **матеріальні ресурси**, включаючи основні та оборотні засоби. Центри повинні мати приміщення площею не менше 50 м², для дітей з особливими освітніми потребами відповідно до вимог законодавства, в тому числі Національних медичних кодексів і правил і Національних будівельних норм. У таких закладах: кімнати, де надається індивідуальна психолого-педагогічна допомога, кабінети, де проводяться групові психолого-педагогічні заняття, кабінети логопеда, кабінети практичного психолога, кабінети лікувальної фізкультури, кабінети, де проводяться спільні засідання спеціалістів центру; кабінет директора центру тощо.

Постановою Кабінету Міністрів України від 03.05.2018 р. № 447 визначено примірний перелік обладнання для оснащення кабінету інклюзивно-ресурсного центру, а саме: мультимедійне обладнання та дидактичні матеріали (розвивальні конструктори, засоби розвитку дрібної моторики, матеріали) для занять з піском, розвитку мови та пізнавальних процесів тощо) [2]. Питання ІРЦ розглянуто іншою Постановою Кабінету Міністрів України «Про деякі питання використання дотації з державного бюджету місцевим бюджетам на державну підтримку осіб з особливими освітніми потребами» від 21 лютого № 88. 2018 р., передбачивши відповідно до Затверджено МОН обов'язковість закупівлі системного навчального та програмного забезпечення, предметів, матеріалів та обладнання, у тому числі довгострокового користування, та в додатку зазначених постанов у кожному ІРЦ щодо придбання діагностичне обладнання: Leiter 3, WISC-IV, Conners-3, PEP-3.CASD, це дозволить провести якісну оцінку.

– **технічні ресурси**, що передбачає наявність технологій, інновацій, конкурентоспроможних ідей і наукових розробок, наприклад, впровадження проєктного менеджменту в установі;

– **кадрові ресурси** визначають наявність необхідної кількості персоналу відповідної кваліфікації, структуру, збереження та розвиток інституційного інтелектуального забезпечення. Діяльність Центру забезпечують вихователі з вищою освітою за спеціальностями «Спеціальна освіта», за спеціаль-

ностями «Дефектологія», «Корекційна освіта» (за нозологіями) або «Психологія» («Практична психологія»), стаж педагогічної та/або науково-педагогічної роботи не менш як два роки, у порядку, встановленому трудовим законодавством. Важливо розробити індивідуальну кадрову стратегію, яка передбачає навчання впродовж життя та постійний професійний розвиток спеціалістів ІРЦ через участь у семінарах, майстер-класах, тренінгах тощо;

– **фінансові ресурси** – це кошти, що знаходяться в розпорядженні установи;

– **нематеріальні ресурси** складаються з комп'ютерних програм, винаходів, ліцензій, викладацької роботи, експериментальних розробок, психологічні та діагностичні засоби, бланки проєктних заявок тощо;

– **інформаційні ресурси** – це особливий тип ресурсу, заснований на ідеях і знаннях, представлених у формі, придатній для збирання, реалізації та відтворення. Однією з унікальних особливостей інформаційного ресурсу є його невичерпність. Серед таких ресурсів – автоматизовані системи звітності про складні процедури, сайти та блоги консультантів центру;

– **правові ресурси** – законодавчі акти, прийняті державними органами влади, розроблені нормативно-правові документи та документи науково-методичного характеру (положення, правила, положення, розпорядження, рекомендації, характеристики тощо);

– **ресурси управління організаційною структурою** містять в собі характер і гнучкість системи управління, методи підпорядкування, сфери повноважень і відповідальності, швидкість управлінського впливу [3].

Таким чином, ресурсний потенціал є системою взаємопов'язаних різних видів ресурсів, які при ефективному менеджерському підході повинні бути максимально раціонально залучені до його діяльності для задоволення потреб споживачів та підвищення його конкурентоспроможності на ринку. При цьому ресурсний потенціал визначається не лише кількістю та якістю ресурсів, а їхнім оптимальним співвідношенням, відповідністю потребами поставлених завдань. З метою стратегічного планування діяльності закладу в межах загальної системи менеджменту має бути створена дієва система управління ресурсним забезпеченням, його поновленням та збереженням. Розроблення стратегії розвитку закладу потребує передусім ресурсного

обґрунтування можливостей його подальшого розвитку: оцінювання наявного ресурсного потенціалу, оптимізації стану та джерел їхнього формування; оцінювання можливих ризиків.

Список використаних джерел

1. Про освіту: Закон України від 01.01.2023 р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#top>.
2. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження примірного переліку обладнання для оснащення кабінетів інклюзивно-ресурсних центрів» від 03.05.2018 р. № 447. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0447729-18#Text>.
3. Постановою Кабінету Міністрів України «Про деякі питання використання дотації з державного бюджету місцевим бюджетам на державну підтримку осіб з особливими освітніми потребами» від 21 лютого № 88. 2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/88-2018-%D0%BF#Text>.
4. Кремінь О. М. Ресурсне та організаційне забезпечення ефективного розвитку підприємств (за матеріалами цукрових заводів України) : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.04 – «Економіка та управління підприємствами». Київ., 2009. – 21 с.
5. Терещенко С. І. Ресурсне забезпечення аграрних формувань в умовах нестабільної економіки. Економіка АПК. 2013. № 7. С. 82–87.

*І. П. Чайка, к. е. н., доцент, доцент кафедри менеджменту
pchajca@ukr.net*

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

АНАЛІЗ СУЧАСНОЇ ОСВІТНЬОЇ ПАРАДИГМИ

Через повномасштабну війну система вищої освіти України в цілому та кожен ЗВО зокрема зіткнулися з низкою нових викликів. Проаналізуємо, що відбувається у системі вищої освіти України, які зрушення курсу можна спостерігати сьогодні.

По-перше, кроки з забезпечення якості вищої освіти в военний час наразі здійснює Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти спільно з Школою політичної аналітики НаУКМА за підтримки німецьких партнерів з Friedrich Naumann Foundation. Ними планується проведення «комплексного дослідження роботи української системи вищої освіти – як на інституційному, так й індивідуальному рівнях – після початку повномасштабного вторгнення росії в Україну» з питань «визначення індивідуального досвіду, потреб, проблематики, очікувань, мож-

ливостей та викликів перед студентами і науковцями, що виникли під час війни» та напрацювання пропозицій для стейкхолдерів «щодо освітньої політики за нових умов, у яких опинилася Україна» [1]. Така робота є надзвичайно важливою, але вона є лише реакцією на те, що відбувається. Разом з тим потрібні проактивні рішення щодо формування системи вищої освіти після війни.

По-друге, 5 грудня 2022 р. на вебінарі з циклу «Розмови за чашкою кави» заступниця Голови Національного агентства Наталія Стукало виступила із доповіддю «Відповідальність за вищу освіту під час війни», в якій, стосовно ролі ЗВО у післявоєнному суспільстві, зауважила, що ЗВО відповідають за просування та забезпечення досягнення цілей сталого розвитку ООН та підготовку активних критично мислячих громадян, здатних захищати демократичні та гуманістичні цінності [2].

По-третє, у квітні 2022 року Рада Європейської асоціації університетів (САУ) схвалила комплекс заходів для допомоги українському сектору вищої освіти з метою сприяння «повній інтеграції українських університетів у європейську діяльність» [4], що має прискорити євроінтеграційні процеси національної вищої освіти як важливий чинник її вдосконалення.

По-четверте, на офіційному сайті Міністерства освіти і науки України розміщено «План відновлення України. Освіта і наука», датований листопадом 2022 р. У ньому узагальнено основні проблеми, які необхідно вирішити у сфері вищої освіти до 2032 року. Серед проблем, пов'язаних із руйнівними наслідками для інфраструктури та інституційних засад вищої освіти України внаслідок війни, подано і системні проблеми, які супроводжують її протягом всіх років незалежності. Серед таких [3, с. 158–159]:

- високий рівень корупції (оцінювання з навчальних предметів за хабарі, академічна недобросесність);
- недостатня інтегрованість української вищої освіти у світову, включно з перешкодами для викладачів та студентів щодо участі в програмах академічної мобільності;
- значний відсоток абітурієнтів отримує доступ до вищої освіти в обхід повного ЗНО;
- українська мережа ЗВО є неефективною та не корелює з фінансовими можливостями країни;

– недостатня фінансова автономія вищих навчальних закладів перешкоджає, серед іншого, залучати інвестиції від бізнесу та гранти від фондів;

– відсутні юридичні інструменти щодо свободи навчання за автономною освітньою траєкторією, яка б дозволяла розширювати або скоротити час на навчання.

План відновлення напрямку «Вища освіта» містить три періодизовані етапи: I етап – до кінця 2022 р., II етап – січень 2023 р. – грудень 2025 р., III етап – січень 2026 р. – грудень 2032 р. Проаналізуємо шлях, який накреслено (табл.).

Таблиця – Основні проблеми, які необхідно вирішити в рамках Плану відновлення напрямку «Вища освіта» [згруповано автором згідно 3, с. 158–168]

Необхідно досягнути до 2032 року	Вимірний показник досягнення цілі у 2032 році
Проблема 1. Неефективне використання ресурсів у системі вищої освіти	Ціль: ефективне управління вищою освітою
надання широкій, у т.ч. фінансовій, автономії ЗВО	ступінь автономії ЗВО (за методологією європейської Асоціації університетів): академічної – 70 %; організаційної – 80 %; кадрової – 87 %; фінансової – 70 %
Проблема 2. Позасистемне сприйняття та недовіра до інституційних механізмів забезпечення якості вищої освіти	Ціль: довіра з боку громадськості, держави та бізнесу до освітньої, наукової та інноваційної діяльності ЗВО
формування нульової толерантності до корупції, дискримінації на різних підставах і академічної нечесності тих, хто бере участь у навчальному процесі	– не менше 80 % учасників навчального процесу протягом попередніх 3 років не стикався з корупцією, дискримінацією або академічною нечесністю (за результатами Національного опитування студентів через додаток Дія); – суми коштів, залучених ЗВО на громадські проекти; – кількість вкорінених (визнаних) асоціацій випускників ЗВО

Продовж. табл.

Необхідно досягнути до 2032 року	Вимірний показник досягнення цілі у 2032 році
Проблема 3. Низький рівень доступності вищої освіти для окремих груп населення	Ціль: забезпечення конкурентоспроможної вищої освіти, доступної для різних верств населення;
модернізація інфраструктури, освітнього простору, навчально-наукового обладнання, особливо враховуючи інклюзивні вимоги	реконструкція та оснащення 1 000 лабораторій і аудиторій (згідно проекту Світового банку); реконструкція 200 будівель гуртожитків; забезпеченість 100 % студентів, які цього потребують, проживанням у гуртожитках з відповідними житловими умовами; будівництво 10 навчальних будівель
Проблема 3.	Ціль: забезпечення високоякісної конкурентоспроможної вищої освіти, що відповідає стандартам Європейського простору вищої освіти та рекомендаціям із забезпечення якості
законодавче врегулювання статусу акредитацій іноземними акредитаційним агентствами та агентствами забезпечення якості вищої освіти	результати національного моніторингу задоволеності якістю вищої освіти серед студентів, випускників і стейкхолдерів не менше 60 %
Проблема 4. Низький рівень інтеграції вищої освіти в сучасні глобалізаційні процеси	Ціль: інтернаціоналізація вищої освіти в Україні
включення українських ЗВО у перелік 1 000 найкращих університетів світу	20 університетів у рейтингу 1 000 кращих університетів світу; розподіл випускників за рівнем

Продовж. табл.

Необхідно досягнути до 2032 року	Вимірний показник досягнення цілі у 2032 році
	володіння іноземною мовою відповідно до Загальноєвропейських компетенцій володіння іноземною мовою (CEFR)
Проблема 5. Низька привабливість ЗВО для навчання та академічної кар'єри	Ціль: привабливість ЗВО для навчання та академічної кар'єри
забезпечення високого соціального статусу і кар'єрних перспектив для викладачів з метою підвищення привабливості академічної кар'єри	коefficient кореляції між заробітною платою науково-педагогічних кадрів і в середньому по країні (1,5); 5 аналітичних центрів входять до світових і національних рейтингів; 5 % від загальної кількості магістрів-випускників здобувачі наукового ступеню
Проблема 6. Втрата людського потенціалу (викладачів, науковців, потенційних абітурієнтів) та руйнування інфраструктури вищої освіти України під час воєнного стану	Ціль: відновлення потенціалу вищої освіти, забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб та жителів тимчасово окупованих територій щодо освіти, відновлення діяльності ЗВО на звільнених територіях
Забезпечення інфраструктури для діяльності ЗВО на деокупованих територіях	100 % об'єктів інфраструктури забезпечення діяльності ЗВО, що працюють у деокупованих територіях, відреставровано або новозбудовано (згідно потреби станом на кінець 2032 року)

Окремо відмітимо, що у Плані відновлення напрямку «Вища освіта» зазначено, що переважна більшість його цілей пов'язана з євроатлантичною інтеграцією. Зупинимось детальніше на перших двох, адже вважаємо, що вони є базовими для подальшого розвитку вищої освіти України, підмурком форму-

вання конкурентоспроможності ЗВО на міжнародному ринку, євроатлантичної інтеграції.

Перша з них – ефективне управління вищою освітою, досягнення якої станом на 2032 р. передбачає надання широкої автономії ЗВО. Автономія ЗВО вимірюється у чотирьох напрямках: академічному – сфера набору студентів, розробки навчальних програм, забезпечення якості освітнього процесу; організаційному – самостійні рішення щодо формування академічних і адміністративних структур, моделі управління ЗВО; кадровому – ступінь самостійності ЗВО стосовно найму працівників, забезпечення їхнього професійного і наукового розвитку; фінансовому – можливість залучати кошти, розпоряджатися будівлями і майном, встановлювати оплату за навчання.

У [5] подано експертну оцінку представника МОН України щодо рівня автономії ЗВО в Україні станом на 2019 р. (дані переважно стосуються державних ЗВО) та зауважено, що «університетська автономія впроваджується з великою недовірою і численними застереженнями», а саме:

- академічна автономія не підштовхнула ЗВО розглядати вдосконалення освітніх програм як конкурентну перевагу, вони продовжують конкурувати за рахунок інших переваг: розмір ціни за навчання, вигідне розташування, розвиток кон'юнктурних спеціальностей тощо;

- організаційна автономія майже повністю відсутня у державних ЗВО, якщо розглядати її згідно критеріїв ЄАУ. Детально прописані процедури формування органів управління і практика їх застосування роблять університет доволі замкнутим середовищем, значною мірою залежним від внутрішніх груп впливу, що консервує університетське життя;

- кадрова автономія юридично значною мірою відповідає критеріям ЄАУ, але на практиці має чимало обмежень: на кадрову політику ЗВО впливають лояльність і непотизм; практика атестації науково-педагогічних кадрів, формування викладацького навантаження, встановлення зарплат забезпечують дотримання кваліфікаційних і законодавчих вимог, але сприяють патерналізму і мало стимулюють до визначних досягнень;

- фінансова автономія була і поки залишається найбільш проблемним аспектом для України, що пов'язано як зі специфікою законодавства, так і з неготовністю самих ЗВО використовувати надані законодавством можливості.

Тому центральним питанням ЗВО залишається побудова системи внутрішнього забезпечення якості на основі вимірюваних результатів освітнього процесу – цільових показників ефективності. Соціальні індикатори, що дозволяють на практиці фіксувати складові якості освітнього процесу, бути його дослідницьким інструментарієм, були запропоновані нами у [6, с. 45].

Друга ціль – довіра з боку громадськості, держави та бізнесу до освітньої, наукової та інноваційної діяльності ЗВО, передбачає діджиталізацію на національному рівні процесу опитування учасників навчального процесу щодо корупції, дискримінації, академічної нечесності, а також удосконалення та комерціалізація громадських практик ЗВО. Сьогодні експертами відмічається також неготовність ЗВО до проведення прикладних досліджень та створення інноваційних інтелектуальних продуктів для економіки з одного боку і низький рівень довіри до інноваційної діяльності ЗВО бізнесу з іншого [7]. Допомогти сформувати партнерську мережу між ЗВО та бізнесом, досягти порозуміння і збільшити довіру один до одного мають запропоновані нами у [8, с. 356] критерії (ланки) маркетингового механізму співпраці ЗВО та стейкхолдерів та індикатори оцінювання їх ефективності.

Список використаних джерел

1. Комплексне дослідження роботи української системи вищої освіти зі Школою політичної аналітики НаУКМА. URL: <https://naqa.gov.ua/2022/05/%d0%ba%d0%be%d0%bc%d0%bf%d0%bb%d0%b5%d0%ba%d1%81%d0%bd%d0%b5-%d0%b4%d0%be%d1%81%d0%bb%d1%96%d0%b4%d0%b6%d0%b5%d0%bd%d0%bd%d1%8f-%d1%80%d0%be%d0%b1%d0%be%d1%82%d0%b8-%d1%83%d0%ba%d1%80%d0%b0%d1%97/>
2. Виступ Наталії Стукало на вебінарі із циклу «Розмови за чашкою кави». Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти: новини. URL: <https://naqa.gov.ua/2022/12/%d0%b2%d0%b8%d1%81%d1%82%d1%83%d0%bf-%d0%bd%d0%b0%d1%82%d0%b0%d0%bb%d1%96%d1%97-%d1%81%d1%82%d1%83%d0%ba%d0%b0%d0%bb%d0%be-%d0%bd%d0%b0-%d0%b2%d0%b5%d0%b1%d1%96%d0%bd%d0%b0%d1%80%d1%96-%d1%96%d0%b7/>
3. Ukraine's Recovery Plan. Education and Science. Міністерство освіти і науки України. 2022. 349 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/1EGIRNwplPw61vhk6bpP90mNAWv6qT74p/view>.

4. Європейська асоціація університетів схвалила комплекс заходів для допомоги українському сектору вищої освіти. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України. 2022. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/evropejska-asociaciya-universitetiv-shvalila-kompleks-zahodiv-dlya-dopomogi-ukrayinskomu-sektoru-vishoi-osviti>.
5. Панич О. Університетська автономія в контексті українського законодавства і практики. Освітня політика. Портал громадських експертів. 2019. URL: http://education-ua.org/ua/component/content/article/12-articles/1348-universitetska-avtonomiya-v-konteksti-ukrajinskogo-zakonodavstva-i-praktiki?fbclid=IwAR1KXTJkiWI1VbzOk7BQj-urpblXrbLhJg7x31Kx7UN_Vv796ZX7strlKNo.
6. Чайка І. П. Дослідження концепту «якість освітньої послуги вищого навчального закладу». Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія Економіка. 2018. Вип. 2 (10). С. 42–49. URL: <http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/8177/1/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F%20%D1%83%20%D0%9C%D1%83%D0%BA%D0%B0%D1%87%D1%96%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D1%83%20%D0%B2%D1%96%D1%81%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D1%83%20%2842-49%29.pdf>.
7. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031 роки. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80#n12>.
8. Чайка І. П. Розробка маркетингового механізму співпраці закладів вищої освіти зі стейкхолдерами (на прикладі сфери в'їзного медичного туризму). Бізнес Інформ. 2020. № 6. С. 351–357. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-6-351-357>.

О. В. Черниш, викладач дисципліни «Громадянська освіта»,
завідувач
user41@bcsper.org.ua
Бердичівський фаховий коледж промисловості, економіки та
права

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ СВОБОДИ СЛОВА ЗАСОБАМИ КУРСУ «ГРОМАДЯНСЬКА ОСВІТА» В РАКУРСІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОЇ ОСВІТНЬОЇ ПАРАДИГМИ

Євроінтеграційний вектор зовнішньої політики України, особливо в сучасних переломних моментах суспільного розвитку, актуалізує питання цінностей, на яких базується європейська спільнота. Відповідно до Хартії основних прав Європейського Союзу серед них є наступні: повага до людської гідності, фун-

даментальні права, включно з правами спільнот і родин, свобода волевиявлення, свобода слова, свобода ЗМІК, демократія, рівність усіх членів суспільства, включно з меншинами та незалежно від гендеру; верховенство права та закону, плюралізм, відсутність дискримінації, толерантність, справедливість, солідарність, відповідальність, рівні гендерні права [1].

Проте європейська ціннісна парадигма не відкидає, а навпаки ще раз повертає нас до осмислення національних традицій і ціннісних орієнтацій, притаманних українському суспільству. Саме таке поєднання має стати і стає базовим для змін, котрі відбуваються в освітньому середовищі, зокрема в системі вищої освіти. У переліку вищезазначених цінностей однією з головних є свобода, зокрема думки та слова. Проте не варто забувати, що свобода слова – це лише інструмент в руках людей, який може використовуватися двоїсто: для творення як добра, так і зла. І в цьому контексті, на нашу думку, актуальним є формування у студентів такого поняття як «культура свободи слова». Тим більше, що починаючи з 2018–2019 навчального року було запроваджено інтегрований курс «Громадянська освіта», котрий має не лише теоретичну спрямованість, а й сприяє вихованню основоположних цінностей та формуванню активної громадянської позиції [2].

У поданих тезах здійснено спробу поділитися теоретико-методичними засадами формування культури свободи слова під час навчальних занять курсу «Громадянська освіта». І якщо поняття «свобода думки», «свобода слова» більш-менш зрозумілі, то термін «культура свободи слова» варто деталізувати.

Під культурою свободи слова в першу чергу розуміється набір нових правил, суспільних норм, яких необхідно дотримуватися під час висловлювання і відстоювання власної точки зору.

Тобто ми чітко повинні пояснювати, що свобода не означає вездозволеність, що будь-яка свобода, а особливо свобода слова, має певні рамки, що, висловлюючись, ми можемо образити опонента (а образити – це ганебно); що ми маємо бути толерантними і, в першу чергу, вміти аргументувати свою точку зору.

Чи не найважливішою умовою формування культури свободи слова є особистість викладача: його професійність, світогляд, уміння зацікавити і створити атмосферу довіри, де студенти із

задоволенням прагнутимуть аналізувати, дискутувати, креативно мислити.

Правда, тут є одна небезпека, а саме оцінювання. І тут важливо зауважити, що оцінюється, власне, не думка, а аргументи, які її підтверджують.

Відповідно до програми курсу, поняття «свобода слова» розглядається у розділі «Світ інформації та мас-медіа», проте його формування проходить практично через усю тематику занять.

Найбільш ефективно процес формування даного поняття відбувається під час виконання студентами практичних завдань, зокрема рольових ігор, вирішення проблемних завдань, а вершиною є використання дискусійних методів та дебатування. Надзвичайну зацікавленість у студентів викликає підготовка та проведення рольових ігор, зокрема «Вибори президента», «Обираємо голову студентської ради», «Створюємо молодіжне об'єднання».

Практично кожне заняття дає можливість обговорення дискусійних питань, а саме обговорення передбачає алгоритм участі у дискусії та правила її проведення, що власне і забезпечує процес формування культури свободи слова.

Позааудиторна робота з курсу пов'язана із проведенням дебат-турнірів із найактуальніших проблем як сьогодення, так і минулого. Таким чином, свобода думки, слова – цінності, які, як і багато інших, є надзвичайно важливими в умовах євроінтеграційної парадигми. Проте коли ми говоримо про побудову громадянського суспільства, правової держави, то в першу чергу формувати необхідно культуру свободи слова, а методи і технології, котрі застосовуються під час занять з інтегрованого курсу «Громадянська освіта», є ефективним засобом реалізації даного завдання.

Список використаних джерел

1. Хартія основних прав ЄС. URL: <https://ccl.org.ua/posts/2021/11/hartiya-osnovnyh-prav-yevropejskogo-soyuzu/>
2. Громадянська освіта: навчальна програма інтегрованого курсу для 10 класів загальноосвітніх навчальних закладів. Офіційний сайт Міністерства освіти та науки України / Міністерство освіти та науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>.

С. О. Шара, к. пед. н., доцент кафедри педагогіки та суспільних наук
sv.shara.puet@gmail.com
Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ВИЩОЇ ШКОЛИ: ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИЙ АСПЕКТ

Цифровізація та діджиталізація сьогодні – відповідь на глобальний світовий розвиток в найкритичніших сферах життєустрою – політиці, культурній та освітній площинах. Розповсюджується онлайн-отримання державних послуг (приклад – «Дія»), а також реалізація навчально-наукового прогресу із використанням технологій дистанційного навчання (Zoom, Google Meet, Google Classroom, Skype тощо). За таких умов, важливість набуває аспект соціального сприйняття онлайн-освіти її надавачами (викладачі, професори, доценти, асистенти кафедр) та здобувачами (студенти, аспіранти, докторанти).

Кореляція змісту (дистанційний науково-професійний простір) та форми (відсоткові показники дистанційно-наукової ефективності) дозволяють визначити ефективність впровадження дистанційної освіти як відповіді на глобальні безпекові загрози на кшталт COVID-19 та воєнного стану в Україні. Ефективність дистанційного навчання визначається сукупністю організаційно-юридичних, інформаційно-обчислювальних та планово-освітніх дій, що виконуються профільними органами – Міністерством освіти і науки України, Єврокомісією, Офісом освітніх технологій (США), особливості котрих буде розглянуто у даній публікації.

Питання цифровізації науково-професійного, освітньо-наукового та навчально-наукового простору є предметом вітчизняних та зарубіжних дискурсних досліджень. Застосовним вбачається науковий доробок В. Бикова, О. Спіріна, О. Пінчук, О. Кузьмінської, М. Мар'єнко, Ю. Носенко, А. Сухих, Д. Уеста, Р. Юбелла, А. Гершафта, Ф. Коха, Е. Костера та ін.

Передумовою формування «цифрового науково-професійного простору» варто вважати дистанційне навчання. Щодо правової природи останнього існують дискусії: так, Л. Бейлі [1] схильний вважати дистанційне навчання «штучним відтворенням прилюдної науково-практичної дійсності», акцентуючи увагу на

зниженому коефіцієнті корисної дії; в той же час, Ч. Р. Грем переконаний, що вмiле застосування технологiй дистанцiйного навчання надає «опцiю вiльного часу» надавачам та здобувачам освiти, прирiвнюючи освiтнiй процес до робочого, вiдзначає роль дистанцiйного навчання як превентора емоцiйно-професiйного вигорання (своерiдний «work-life balance») [2].

Вищезазначеним створюються передумови до якiсного вiдбору викладачiв, професорiв, працiвникiв сфери освiти. Науковцем Дж. Кiнгве запропоновано розглядати термiн «педагог майбутнього поколiння». У посiбнику «Глобальнi проблеми педагогiчної освiти нового поколiння», автор пропонує створити «курси навчання цифровим компетентностям», «тренiнги опанування аспектiв модернiзованої онлайн-освiти» та «критерiальне навчання онлайн-менторству студентства» шляхом неперервної освiти педагогiв. Феномен неперервної освiти – дефiнiцiя постiйного пiдвищення квалiфiкацiї працiвником наукової сфери iз огляду на зовнiшнi полiтико-соцiальнi, навчально-науковi, глобально-цифровi фактори перетворень. У бiльш широкому розумiннi, розглядаємо неперервну освiту як систему отримання вищої освiти вiдповiдно рiвнiв (бакалавр – магiстр, аспiрант – докторант, професор – академiк) [3].

Потрiбно вiдзначити, що плани (схеми) вiдтворення дистанцiйної освiти залежать вiд нормативного закрiплення у конкретнiй країнi. Надалi розглянемо приклади Украiни, законодавства ЄС та правової бази США.

Вiдтак, в Украiнi регуляцiя цифровiзацiї науково-професiйного простору здiйснюється Основним законом – Конституцiєю Украiни, а також – Законом Украiни «Про освiту», Законом Украiни «Про вищу освiту» та Концепцiєю цифрової трансформацiї освiти i науки – 2026. Статтею 53 Основного закону презюмується отримання навчально-наукових компетентностей на засадах доступностi, гарантованостi та постiйностi [5].

В свою чергу, ст. 9 Закону Украiни «Про освiту» № 2145–VIII вiд 05.09.2017 р. – у редакцiї вiд 24.09.2022 р. (далi – Закон або Закон № 2145–VIII) до основних форм здобуття освiти в Украiнi вiднесено, окрiм iншого, дистанцiйну. Вiдповiдно ч. 4 ст. 9 Закону Украiни «Про освiту», дистанцiйна освiта передбачає вiддалене, iндивiдуальне, спецiалiзоване здобуття освiти iз урахуванням освiтньо-наукових та педагогiчно-виховних стандартiв, що забезпечуються надавачами (викладачами, педагога-

ми) освіти. Стаття 53 Закону України «Про освіту» визнає правом здобувача освіти використання онлайн-платформ дистанційного навчання у освітніх цілях. Водночас, у ст. 57-1 зазначеного Закону, серед державних гарантій в умовах військових дій або надзвичайного стану (ситуації) виокремлено безперебійно-безпечну організацію освітнього процесу в режимі онлайн [6].

Закон України «Про вищу освіту» № 1556 – VII від 01.07.2014 р. – редакція від 16.09.2022 р. (далі – Закон) – у ст. 49 відносить до форм здобуття освіти у ЗВО, зокрема, дистанційну. При цьому, ч. 4 ст. 49 даного Закону визначає дистанційну форму навчання як індивідуалізований процес отримання знань здобувачем освіти шляхом Інтернет-взаємодії із викладачами (педагогами) [7].

Концепція цифрової трансформації освіти і науки-2026, ініційована МОН від 25.05.2021 р., являє собою стратегіко-системне бачення аспектів цифрового забезпечення освітньо-наукового та науково-професійного секторів вітчизняного навчального середовища. Серед завдань Концепції МОН – підвищення рівня цифрових компетентностей надавачів та здобувачів освіти відповідно; інформатизацію освітньо-наукової, науково-навчальної, навчально-розвиткової сфери освіти; комп'ютеризацію, цифровізацію та актуалізацію фахового освітньо-професійного контенту; дебюрократизацію та декорумпізацію вітчизняної сфери освіти, а також – надання науково-ресурсного та інфраструктурного забезпечення вітчизняного цифрового науково-професійного розвитку [8].

Діджитал-трансформації наукового простору в ЄС, порівняно з Україною, відзначені вищим рівнем інституційного, та меншим – законодавчого нормування (забезпечення). Спрямування та координація освітньо-цифрової діяльності в країнах-членах Союзу здійснюється Європейським центром цифрової освіти (European Digital Education Hub або EDEH).

Відповідно даних офіційного веб-сайту ЄС (підсистема – Європейський освітній простір або European Education Area), загальна компетенція EDEH передбачає наступні проактивності: підтримку держав-членів ЄС шляхом створення мережі національних консультативних служб з питань цифрової освіти для обміну досвідом і передовою практикою; створення кореляції між національними органами влади, експертами, надавачами освітніх послуг (міністерства, власне ЗВО) та громадянським

суспільством (соціально-демократично налаштованою частиною) за допомогою різноманітних заходів; контроль виконання EU Digital Education Plan 2021–2027; підтримку міжсекторального співробітництва та нових моделей безперервного обміну цифровим навчальним контентом, що стосується сумісності, забезпечення якості, стійкості, доступності, інклюзивності та стандартизації цифрової освіти ЄС відповідно рамкових концепцій [9].

Доповненням до даної інституційної компетенції EDED виступає комплекс дій (заходів) щодо розбудови цифрової освітньої стратегії 27 держав-членів ЄС, викладений у Плані дій щодо цифрової освіти (EU Digital Education Action Plan, 2021–2027) [10]. Відтак, даний Документ – оновлена політична ініціатива ЄС, що визначає спільне бачення високоякісної, інклюзивної та доступної цифрової освіти в Європі та спрямована на підтримку адаптації освіти та навчальних систем держав-членів до цифрової епохи.

Прийняття EU Digital Education Action Plan від 30.09.2020 р. створило передумови підвищено активної співпраці на європейському рівні в галузі цифрової освіти, подолання викликів, пов'язаних з COVID-19, а також надало можливість надавачам (викладачам, педагогам) та здобувачам (студенти, аспіранти, докторанти) освіти власноручно обирати формат, методологію, стилістику навчального (учбового) процесу в умовах дистанційно-технологічних реалій.

На відміну від України, у ЄС відмічається широке коло повноважень профільного органу науково-професійного діджитал-забезпечення – Європейського центру цифрової освіти (EDED). За логікою, дані компетентності в Україні мали б виконуватися або Міністерством освіти і науки України (МОН), або Міністерством цифрової трансформації України. У дійсності, компетенція останніх не дозволяє виконати приписи щодо онлайн-формату навчання, викладені у Законі України «Про освіту», Законі України «Про вищу освіту» та Концепції цифрової трансформації освіти і науки – 2026, фактично залишаючи їх «нормами декларативно-статичної дії». Враховуючи вищезазначене, додаткового дослідження потребують положення Угоди про асоціацію між Україною та ЄС від 21.03.2014 р. [11] (Глава 23) щодо цифрової освіти, конкретніше – аспекти виконання даних приписів Україною в період 2014–2022 р.

Таким чином, ст. 430 Угоди про асоціацію з ЄС встановлює презумпцію співробітництва України та держав-членів ЄС у галузі освіти, навчання та молодіжної політики. Відповідно п. f) ч. 1 ст. 431 Угоди про асоціацію з ЄС, співробітництво у галузі вищої освіти передбачає мобільність студентів та викладачів.

В свою чергу, політика забезпечення дистанційно-освітнього науково-професійного середовища в США здійснюється шляхом реалізації Національного освітнього технологічного плану (National Educational Technology Plan, 2017) [12]. Документ визначає аспекти формування лідерського, справедливого, активного та соціально дружнього онлайн-навчального простору, заснованого на ефективному використанні технологій відповідно до положень Акту студентської успішності (Every Student Succeeds Act, 2015) щодо відповідних принципів та прикладів.

Окреме місце у конгломерації цифровізації науково-професійного простору в Україні, країнах-членах ЄС та США займає аспект доктринально-наукового сприйняття (розуміння) дистанційного навчання. Опис-дослідження Deloitte [13] від 2016 р. щодо стану сприйняття дистанційного навчання на прикладі США демонструє «неспівставність вимог та очікувань від онлайн-навчання» студента, його батьків та власне викладача як продуктора навчально-наукової позитивної диверсивності.

При цьому, Deloitte відмічає, що налаштованість закладу освіти на пропагування технологій дистанційного навчання в США – не завжди гарантія його вдалого впровадження. У 63 % випадків коштів на забезпечення науково-професійної цифровізації може не вистачити; у 60 % закладу освіти може не вистачати девайсів для реалізації дистанційних освітніх технологій; у 45 % та 44 % випадків відповідно причинами сповільненого «цифровізаційно-освітнього сприйняття» є якість Інтернет-з'єднання та використання студентами морально застарілої цифрової техніки.

Водночас, Міжнародною радою з відкритої та дистанційної освіти (ICDE) [14] відзначено певні контраверсії організації цифрового (онлайн) науково-освітнього та науково-професійного простору ЄС.

У свою чергу, Центром Разумкова до наріжних питань екстраполяції дистанційно-освітнього середовища в Україні віднесено непослідовність нормативно-правової бази та інституційного забезпечення. Відтак, законодавець створює юридично

грамотний продукт, проте норми його дії та бюрократизація вітчизняної системи державних та місцевих освітніх органів не дозволяють втілити його ключові положення на практиці [15].

Аналіз стану цифровізації науково-професійного простору в Україні, ЄС, США дозволив дійти наступних висновків.

По-перше, діджитал-перетворення сфери освіти і науки стосуються як її надавачів, так і здобувачів. Ефективність дистанційної науки – симбіоз кооперації усіх учасників процесу із використанням онлайн-платформ (Zoom, Google Meet, Google Classroom тощо).

По-друге, обов'язковим елементом запровадження онлайн-дистанційного навчання в умовах безпекових викликів є його систематизація відповідно демократично-правових та соціально-гуманних підходів, закладених Конституціями окремих держав як Основними законами, що гарантують абсолютне право громадян на освіту.

Список використаних джерел

1. Bailey L. W. Educational Technology and the New World of Persistent Learning. – IGI Global. – University of Phoenix, USA, 2019. – 306 p.
2. Picciano A. G., Dziuban C. D., Graham, C. R. Blended Learning : Research Perspectives, Vol. 3. – Routledge, NY, 2021. – 438 p.
3. Keengwe J. Handbook of Research on Global Issues on Next-Generation Teacher Education. – IGI Global. – University of North Dakota, USA, 2016. – 418 p.
4. International Society for Technology in Education. National Educational Technology Standards for Students. – ISTE, 2007. – 25 p.
5. Конституція України № 254к/96-ВР від 28.06.1996 р. (редакція від 01.01.2020 р.) // Відомості Верховної Ради. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр#Text>.
6. Закон України «Про освіту» № 2145–VIII від 05.09.2017 р. (у редакції від 24.09.2022 р.) // Відомості Верховної Ради. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.
7. Закон України «Про вищу освіту» № 1556–VII від 01.07.2014 р. (редакція від 16.09.2022 р.) // Відомості Верховної Ради. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.
8. Міністерство освіти і науки України (МОН). Концепція цифрової трансформації освіти і науки : МОН запрошує до громадського обговорення. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/konceptsiya-cifrovoyi-transformaciyi-osviti-i-nauki-mon-zaproshuye-do-gromadskogo-obgovorennya>.

9. European Commission. European Digital Education Hub (European Education Area). – EU official website. URL: <https://education.ec.europa.eu/focus-topics/digital-education/action-plan/action-14-european-digital-education-hub>.
10. European Commission. Digital Education Action Plan (2021–2027). EU official website. URL: <https://education.ec.europa.eu/focus-topics/digital-education/action-plan>.
11. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони № 984_011 від 21.03.2014 р. (редакція від 30.11.2015 р.) // Відомості Верховної Ради. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text.
12. US Office of Educational Technology. National Educational Technology Plan, 2017. – OET official website. URL: <https://tech.ed.gov/netp/>
13. Deloitte US. Digital Education Survey, 2016. – Deloitte official website. URL: <https://www2.deloitte.com/us/en/pages/technology-media-and-telecommunications/articles/digital-education-survey.html>.
14. International Council for Open and Distance Education. Priorities Overview. – ICDE official website. URL: <https://www.icde.org/priorities-overview>.
15. Центр Разумкова. Цифровізація: переваги та шляхи подолання викликів. – Разумков-центр, 2021. URL: <https://razumkov.org.ua/statti/tsyfrovizatsiia-perevagy-ta-shliakhy-podolannia-vykylykiv>.

Л. Т. Швидун, ст. викладач кафедри дошкільної та початкової освіти

sobchuk2009@ukr.net

Комунальний заклад вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради»

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ У ВИМІРІ ТУРБУЛЕНТНОГО СВІТУ

Дистанційне навчання – це не новий феномен, його витoki варто шукати в ХХ столітті. В Україні питаннями дистанційного формату навчання займалися насамперед заклади вищої освіти, серед яких піонерами були Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», Харківський національний університет радіоелектроніки, Львівський інститут менеджменту, Український центр дистанційної освіти при національному технічному університеті «Київський політехнічний інститут».

Однак стрімкого розвитку та масового використання технології дистанційного навчання набули в останні декілька років: період пандемії коронавірусної інфекції та повномасштабної війни в Україні. Сьогодні можемо констатувати, що дистанційне навчання характерне не лише для системи вищої освіти, але й для загальної середньої, дошкільної, позашкільної освіти. Дистанційні технології навчання в надскладний час життя суспільства дозволяють усім учасникам освітнього процесу вирішити ряд життєво необхідних та важливих завдань:

- організувати роботу освітніх установ;
- створити безпечні умови для навчання та викладання у вимірі соціально-турбулентного світу;
- зберегти національну систему освіти тощо.

Тому «...наш час можна назвати ще й «віком дистанційності»: «дистанційного навчання, дистанційного спілкування, дистанційних розваг. Звісно, жива бесіда, живе спілкування не можна замінити, під час онлайн-контактів зникають більшість психологічних тонкощів спілкування. Але разом з тим, онлайн-контакт займає останнім часом провідне місце серед форм міжособової взаємодії, він є адекватним сучасному етапу життя, виходячи із соціальних і природних можливостей сьогоденного дня» [1, с. 3].

В основі дистанційного навчання лежать інформаційно-комунікаційні технології, їх розвиток зумовив появу дистанційного навчання та змінив механізми отримання освіти, дозволив навчатися «не виходячи з дому», відкрив нові перспективи для розвитку освітньої галузі.

Серед нормативно-правової бази важливими для розуміння даної проблеми є закони України «Про вищу освіту», «Про внесення змін до деяких законів України щодо державних гарантій в умовах воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану», Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні, Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти.

Особливо заслуговує на увагу Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні, в якій акцентовано, що дистанційна освіта рівнозначна з іншими формами отримання освіти, зокрема, очною, вечірнього, заочною, екстернатом, які також можуть реалізовуватися за технологіями дистанційного навчання.

Сучасна джерельна база питань дистанційного навчання представлена різноманітними дослідженнями в різних наукових сферах, зокрема, філософії, педагогіці, психології тощо. Серед вітчизняних науковців, які досліджували питання дистанційного навчання, варто акцентувати увагу на роботах Т. Вахрушева, В. Кухаренко, В. Осадчого, В. Олійника, Є. Полат, О. Рибалко, І. Козубовської, О. Скубашевської, А. Хуторських та інших. З числа зарубіжних дослідників питаннями дистанційної освіти займалися Р. Деллінг, Д. Кіган, А. Кларк, Г. Рамбле, М. Томсон, М. Мур та інші.

Така широка затребуваність та поширеність феномену дистанційного навчання відкрила не лише великі перспективи, але й сприяла появі нових викликів, відкрила чимало небезпек і проблем.

Зокрема, перед управлінцями та вчителями системи загальної середньої освіти виникли питання щодо забезпечення організації освітнього процесу, розробки критеріїв при виборі платформи тощо.

Створилася ситуація, коли практика випередила методика, яка розпочала лише формуватися.

До викликів дистанційного навчання потрібно віднести і питання мотивації здобувачів освіти, рівня їх самостійності (насамперед це проблеми початкової школи, дошкільної освіти), питання порушення принципів академічної доброчесності багатьма учасниками освітнього процесу, недовіри зі сторони педагогів до якості набутих здобувачами освіти знань та компетенцій через неможливість забезпечення освітянами повного контролю. «Серед чинників, що негативно впливають на результати навчання учнів у дистанційному режимі в умовах воєнного стану, вчителі назвали такі: відсутність «живого спілкування» між учителем і учнем (61 %); невміння самостійно вчитися (52 %); зниження мотивації до навчання (47 %); байдужість, апатія (37 %); неспроможність сконцентруватися на навчальному матеріалі (27 %); брак зворотного зв'язку від учителів (13 %)» [3, с. 269].

Впровадження дистанційного навчання показало також проблеми в знаннях цифрової грамотності та низькому рівні сформованості інформаційної компетентності в частини педагогічних працівників.

«Переважна більшість керівників шкіл (80 %) назвали такі виклики: організація навчання для внутрішньо переміщених учнів і учнів, які тимчасово виїхали за кордон; напружений емоційно-психологічний стан усіх учасників освітнього процесу; послаблення мотивації здобувачів освіти та їхніх батьків до навчання; відсутність доступу до навчання (близько 25 % учнів із числа ВПО мали проблеми з доступом, а 5 % учнів не мали взагалі), що пов'язано з відсутністю в учнів постійного доступу до швидкісної мережі Інтернет (60 % респондентів) і технічних засобів (48 %). Майже всі керівники шкіл вказали також на проблеми зі швидкісним Інтернетом та технічним забезпеченням учасників освітнього процесу. Крім того, на якість організації освітнього процесу негативно впливає відсутність у ЗЗСО єдиних підходів до організації дистанційного навчання» [2, с. 269].

Можемо констатувати, що в зв'язку із запровадженням дистанційного навчання всім категоріям його учасників потрібно нагально вирішувати проблеми психолого-педагогічного, методичного, організаційного і технічного характеру.

Дистанційне навчання має «багато переваг, таких як гнучкість, модульність, паралельність, масовість та ексклюзивність. Цей вид навчання є економічним та технологічним. Більш того, дистанційне навчання забезпечує реалізацію принципів соціальної рівності в отриманні освіти (незалежно від місця проживання і стану здоров'я) та інтернаціоналізму (можливість отримувати освіту за кордоном, не залишаючи власної країни)» [3, с. 32].

Використання інформаційно-комунікативних технологій в освітньому процесі сприяє осучасненню організаційно-змістових, технологічних аспектів навчання і викладання.

Таким чином, розвиток освіти та виклики, які стоять перед нею в умовах турбулентності сучасного світу, потребують подальшого дослідження. Однак, уже зараз можемо стверджувати, що інформаційні і комунікаційні технології, якісне володіння ними є невід'ємною частиною освіти XXI століття, які у випадках кризових та надзвичайних ситуацій дають можливість зберегти вітчизняну систему освіти, створивши нові безпечні її моделі.

Список використаних джерел

1. Досвід переживання пандемії covid-19: дистанційні психологічні дослідження, дистанційна психологічна підтримка : матеріали онлайн-семінарів 23 квітня 2020 року «Досвід карантину: дистанційна психологічна допомога і підтримка» та 15 травня 2020 року «Дистанційні психологічні дослідження в умовах пандемії covid-19 і карантину» / за наук. ред. М. М. Слюсаревського, Л. А. Найдьонової, О. Л. Вознесенської. Київ : ІСПП НАПН України, 2020.
2. Освіта України в умовах воєнного стану : інформаційно-аналітичний збірник / за ред. С. Шкарлета. Київ : МОН України, Інститут освітньої аналітики, 2022. С. 358.
3. Швидун Л. Т. Освітня мобільність у контексті розвитку людської цивілізації: перспективи та ризики. Наукове пізнання: методологія та технологія. 2022. Вип. 1 (49). С. 30–35.

Л. М. Шевчук, к. пед. н., с. н. с., с. н. с. відділу навчання мов національних меншин та зарубіжної літератури
sh_l_m@ukr.net
Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України

ІНФОРМАЦІЯ ПРО КІЛЬКІСНУ ТА ЯКІСНУ ДИФЕРЕНЦІАЦІЮ НАВЧАННЯ У ПУБЛІКАЦІЯХ НАУКОВЦІВ НІМЕЧЧИНИ

Приклади застосування диференціації навчання можливо побачити з найдавніших часів на протязі багатьох століть. Варто зауважити, що це як позитивні приклади (підготовка різнорідних навчальних матеріалів та ін.), так і негативні (диференціація залежно від майнового стану батьків, статі тощо). Використання диференціації навчання – це проблема, яка цікавила й надалі викликає інтерес у прогресивних діячів, науковців, методистів, учителів.

Важливо усвідомлювати, що «диференціація навчання» – це розрізнення, градація і (наступне й обов'язкове, що необхідно здійснити) класифікація. У публікаціях трапляються твердження, що «диференціація навчання «означає оптимальну підтримку всіх учнів у навчальній групі в розвитку їхньої комунікативної компетентності за допомогою відповідних педагогічних і дидактичних заходів» [1]. Виникає запитання: чому лише у групі? На нашу думку, диференційоване навчання – це багатовимірна комплексна система, яка ґрунтується на врахуванні індивідуаль-

них особливостей учнів та передбачає планування й реалізацію діяльності двох суб'єктів навчального процесу – педагога й учня. Компоненти зазначеної системи – це різні форми навчання та форми навчальної діяльності здобувачів освіти, технології, методи і засоби навчання, різноманітний та різномірно скомп'юнований зміст навчання. Застосування диференціації навчання сприяє реалізації індивідуального підходу й, водночас, створює можливості для економії часу педагога та навчальних ресурсів, підвищення ефективності навчання завдяки застосуванню взаємонавчання й співпраці учнів у парах, групах (доцільність і специфіка застосування залежить від навчальної мети, рівня навчальних досягнень учнів та відповідних збігів). Тому вважаємо слушним твердження таких науковців як Ганс Вернер Хейманн (H. W. Heumann), Людгер Брюнінг (L. Brüning), Тобіас Саум (T. Saum), Крістіан Вінцентіус (Ch. Vinzentius), Рамона Лау (R. Lau), Себастьян Бьоллер (S. Böller) про те, що диференціацію доцільно розглядати як «збірний термін для всіх дидактичних, методологічних та організаційних заходів», які застосовують в освітньому процесі для того, щоб враховувати відмінності між учнями та надавати індивідуальну підтримку [2, с. 2].

Упровадження диференційованого навчання потребує застосування різних форм або видів диференціації. У публікаціях німецьких вчених та учителів поширеною є згадка про зовнішню і внутрішню диференціацію навчання. Разом з тим, на інтернет-ресурсі «Schulentwicklung» розміщено інформацію про кількісну та якісну диференціацію навчання. Кількісна диференціація ґрунтується на відмінностях в обсязі роботи, якісна диференціація – різних рівнях складності роботи. Водночас висловлюються міркування про такі види диференціації навчання:

- диференціація за формами навчання полягає у виборі методу навчання, робочої групи, необхідного обсягу часу, робочого обладнання;

- диференціація за соціальними та кооперативними формами (вибір здобувачами індивідуальної, партнерської або групової роботи);

- диференціація навчання завдяки «різноманітним медіа та робочим інструментам, які враховують різні канали доступу (наприклад, зображення, письмо...)» [1].

Дітер Вольф (Dieter Wolff) [3] аналогічно перелічує такі компоненти класифікації диференціації навчання:

- кількісна диференціація (зумовлена обсягом);
- якісна диференціація (визначається рівнем);
- диференціація за формами навчання (уточнено, що це соціальні форми);
- диференціація, яка забезпечуються завдяки використанню різного обладнання та носіїв.

Після аналізу уміщених класифікацій можливо зробити висновки про те, що коли йдеться про кількісну та якісну диференціацію навчання, то йдеться виключно про обсяг навчального матеріалу (кількісна диференціація навчання) або рівень складності навчальної діяльності (якісна диференціація навчання). У свою чергу вважаємо доцільним доповнити таке твердження наступним чином:

- щодо кількісної диференціації, – визначається теж обсягом часу;
- щодо якісної диференціації, – складність діяльності можливо диференціювати завдяки використанню різнорівневих навчальних завдань або завдяки опрацюванню більшого обсягу навчального матеріалу за певний проміжок часу, різній мірі самостійності (відсутність чи відсутність допомоги, до того ж допомога може бути різною);
- кількісна і якісна диференціація навчання тісно взаємопов'язані.

Список використаних джерел

1. Differenzierung. Didaktische Grundlagen des EGS. Schulentwicklung. Abgerufen von <https://www.schulentwicklung.nrw.de/cms/englisch-in-der-grundschule/didaktische-grundlagen-des-egs/handlungsfelder-des-egs/-differenzierung.html#:~:text=Differenzierung%20kann%20bei%20der%20Umsetzung,entsprechende%20p%C3%A4dagogische%20und%20didaktische%20Ma%C3%9Fnahmen>.
2. Heymann H. W., Brüning L., Saum T., Vincentius Ch., Lau R., Böller S. Differenzierung – Zugänge, Umsetzungsmöglichkeiten, Lehrer-Rolle. Aufgabe 03 / 2011. Staatliches. Studienseminar für das Lehramt an berufsbildenden Schule. Neuwied. Abgerufen von https://studienseminar.rlp.de/fileadmin/user_upload/studienseminar.rlp.de/bb-nr/paed-fundst/2011/AGL_03_11.pdf.
3. Wolff D. Differenzierung –Individualisierung –Förderung. Babylonia. 2010. № 4. S. 51–56.

В. В. Шинкаренко, к. пед. н., доцент, завідувач кафедри дошкільної та початкової освіти
forte-pianowww@ukr.net
КЗВО «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради»

АКТИВІЗАЦІЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Сьогодні кожного вчителя хвилює питання: як зробити так, щоб дитина хотіла вчитися? Збільшення розумового навантаження під час уроків у старшій школі змушує замислитися над тим, як підтримати в учнів інтерес до матеріалу, що вивчається, їх активність протягом усього уроку. У зв'язку з цим сьогодні ведуться пошуки нових ефективних методів навчання та таких методичних прийомів, які активізували б старшокласників, стимулювали б їх до самостійного набуття знань.

Питання активізації вчення старшокласників ставляться до найбільш актуальних проблем сучасної педагогічної науки та практики. Реалізація принципу активності у навчанні має певне значення, оскільки навчання та розвиток носять діяльнісний характер адже від якості вчення як діяльності залежить результат навчання, розвиток та виховання старшокласників.

Проблема інтересу – це не лише питання про хороший емоційний стан старшокласників під час уроків, від вирішення цієї проблеми залежить, чи будуть надалі накопичені знання надбаня старшокласників, чи стануть вони мертвим вантажем.

Численними дослідженнями доведено, що інтерес стимулює волю та увагу, допомагає більш швидко та міцно запам'ятовувати.

Проблема активізації пізнавальної діяльності не нова в педагогіці. Цій темі присвятили свої дослідження такі відомі вчені, як: О. Кабанкова, А. Кузьминський, О. Кустовська, І. Левіна, В. Лозова, Л. Мар'яненко, І. Підласий, Г. Поліщук, О. Попов, О. Рогова, О. Рудницька, В. Тарасенко, В. Яблонько та ін.

Вітчизняна психологія, що займається проблемою особистості, стверджує, що людина виявляє свою активність у взаємодії з навколишнім світом, тобто у діяльності. У зв'язку з цим поняття «активність» тісно пов'язане з поняттям мотивації, що включає

уявлення про потреби, мотиви, цілі, завдання, інтереси, прагнення, наміри, що є у людини.

З усіх мотиваційних понять найбільш важлива є «потреба», яка виступає джерелом активності особистості.

На думку Л. Яворовської, «Потреба – це стан індивіда, що створюється відповідно його потреб необхідних для його існування та розвитку, і виступає джерелом його активності [4, с. 56].

Необхідно пам'ятати, що потреби людини формуються у процесі виховання, отже, у період становлення особистості важливо долучати її до світу людської культури.

Наступним важливим поняттям потреб людини є «мотив».

Як стверджує І. Литвиненко, «мотив – це спонукання до діяльності, пов'язаний з задоволенням потреб суб'єкта. Мотив це сукупність зовнішніх або внутрішніх умов, що викликають активність суб'єкта та визначають його спрямованість [2, с. 22].

Отже, якщо «потреби» виступають одночасно сутністю та механізмом людської активності, то мотиви виступають як конкретні прояви цієї сутності і є тією відцентровою силою, яка «запускає» механізм у дію.

На нашу думку, діяльність старшокласника має бути націлена перш за все на вдосконалення дослідницьких навичок, адже саме дослідницька робота несе в собі позитивний заряд, що пробуджує мислення, уяву, волю, інтелект в цілому, а також ті сторони особистості старшокласника, які досі або спали, або були вже у стані «готовності».

Існують основні способи активізації пізнавальної діяльності:

- спиратися на інтереси учнів і одночасно формувати мотиви вчення, серед яких на перше місце виступають пізнавальні інтереси;
- включати учнів у вирішення проблемних ситуацій;
- використовувати дидактичні ігри та дискусії;
- використовувати такі методи навчання, як розмова, приклад, наочний показ;
- стимулювати колективні форми роботи, взаємодію учнів у навчанні.

Існують різні підходи до поняття пізнавальної активності учнів. Л. Мар'яненко вважає, що активізація пізнавальної діяльності – свідоме, цілеспрямоване виконання розумової чи фізичної роботи, яка потрібна на оволодіння знаннями, вміннями, навичками [3, с. 34].

О. Кабанкова вказує, що «пізнавальна активність – це ініціативне, дієве ставлення учнів до засвоєння знань, а також прояв інтересу, самостійності та вольових зусиль у навчанні». У першому випадку йдеться про самостійну діяльність викладача та учнів, а в другому – про діяльність учнів. У другому випадку до поняття пізнавальної активності автор включає інтерес, самостійність та вольові зусилля учнів [1, с. 276].

Психологи та педагоги переконують, що пізнавальна активність людини – якість не вроджена і не постійна, вона динамічно розвивається, може прогресувати та регресувати під впливом школи, товаришів, сім'ї, праці та інших соціальних факторів. На рівень активності сильно впливають відносини та стиль спілкування вчителя з учнями на уроці, успішність та настрої самого учня (успіхи у навчанні та позитивні емоції підвищують пізнавальну активність). Тому в одного й того ж учня на різних уроках пізнавальна активність різко змінюється.

Під активізацією пізнавальної діяльності на думку Л. Яворовської мається на увазі цілеспрямована педагогічна діяльність вчителя щодо підвищення рівня (ступеня) навчальної активності учнів, щодо стимулювання у них навчальної активності [4, с. 132].

Дії вчителя, які спонукають учнів до старанного вчення, сприяють створенню позитивного ставлення до навчальної роботи та знань, є засобами активізації. Спираючись на дослідження сучасної психології та педагогіки, можна встановити рівні пізнавальної активності.

У психолого-педагогічних дослідженнях найчастіше вводяться два рівні пізнавальної активності: 1) репродуктивна; 2) творча.

Зробивши аналіз науково-педагогічної літератури стосовно пізнавальної активності можна зробити висновок, що у живій людській діяльності майже неможливо розділити репродуктивну та творчу діяльність. Доцільно говорити лише про домінування того чи іншого рівня активності. Однак для теоретичного аналізу доцільно ці рівні розглядати ізольовано.

Список використаних джерел

1. Кабанкова О. М. Особливості пізнавальної самостійності студентів у процесі вивчення іноземної мови технічних ВНЗ. Наукові записки. Серія «Філологічна». Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2013. Вип. 33. С. 276–278.

2. Литвиненко І. Багатоканальна діяльність – засіб розвитку пізнавальної активності. Дошкільне виховання. 2002. № 4. С. 22–25.
3. Мар'яненко Л. В. Психологічні умови формування пізнавальної активності слабковстигаючих старшокласників : дисс. ... канд. психол. наук : 19.00.07. Київ, 1992. С. 34–35.
4. Яворовська Л. М. Групові форми навчання як засіб розвитку пізнавальної активності особистості : дисс. ... канд. психол. наук : 19.00.07. Харків, 1992. 240 с.

Д. М. Юдінцов, студент 3 курсу освітньо-професійної програми «Інформаційна діяльність підприємства»
student071@cuerp.ukr.education

ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету»;

Н. В. Кононец, д. пед. н., доцент, завідувачка аграрно-економічного відділення

ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету»;

доцент кафедри економічної кібернетики, бізнес-економіки та інформаційних систем

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

ОСОБЛИВОСТІ ОСВІТИ В НІДЕРЛАНДАХ

Освіта в Нідерландах характерною є те що вона зорієнтована на потреби і досвід учня. Освіта розділена на школи для різних вікових груп, деякі з яких розділені на потоки для різних рівнів освіти.

Крім того, школи поділяються на:

- державні;
- соціальні (релігійні);
- загальноспеціальні (нейтральні);
- приватні школи.

Нідерландська шкала оцінок варіюється від 1 (Дуже погано) до 10 (відмінно).

Оцінка освіти в Нідерландах

Програма міжнародного оцінювання студентів (PISA), координувана Організацією економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), оцінює освіту в Нідерландах як 9-е місце серед найкращих у світі станом на 2008 рік, що значно перевищує середній показник ОЕСР.

Організація освіти

Освітня політика координується Міністерством освіти, культури та науки Нідерландів з муніципальними органами влади.

Обов'язкова освіта у Нідерландах починається у віці п'яти років, хоча на практиці більшість шкіл приймають дітей з чотирьох років. З шістнадцяти років існує часткова обов'язкова освіта, що означає, що студент повинен відвідувати певну форму освіти принаймні два дні на тиждень. Обов'язкова освіта закінчується для учнів віком від вісімнадцяти років або коли вони отримують ступінь рівня VWO, HAVO або MBO (рис. 1).

Державні, спеціальні (релігійні) та загальноспеціальні (нейтральні) школи фінансуються державою та отримують рівну фінансову підтримку від держави за умови дотримання певних критеріїв. Хоча вони офіційно безкоштовні, ці школи можуть вимагати батьківський внесок.

Приватні школи покладаються на власні кошти, але вони вкрай рідкісні в Нідерландах, оскільки навіть голландські монархи традиційно відвідували спеціальні або державні школи. Державні школи контролюються місцевими органами влади. Спеціальні школи контролюються шкільною радою і, як правило, базуються на певній релігії. Школи, що передбачають рівноправність релігій, називаються общеспціальними. Ці відмінності присутні на всіх рівнях освіти.

У початкових та середніх школах учні щорічно оцінюються групою вчителів, які визначають, чи достатньо вони просунулися, щоб перейти до наступного класу. Примушування студента до повторного складання року має глибокий вплив на життя студента з точки зору соціальних контактів та довшого перебування в освітній системі, але дуже поширене навіть у самих академічних потоках, наприклад гімназія. Деякі школи частіше вибирають цей варіант, ніж інші. У деяких школах існують механізми, що запобігають повторному набору років, такі як корекційне навчання та інші форми керівництва або переведення їх в інший тип навчання, наприклад, перехід з HAVO в VMBO (рис. 1). Перездача року також поширена в початкових школах. Обдарований діти іноді отримують можливість пропустити цілий рік, але це трапляється рідко і зазвичай трапляється в початкових школах.

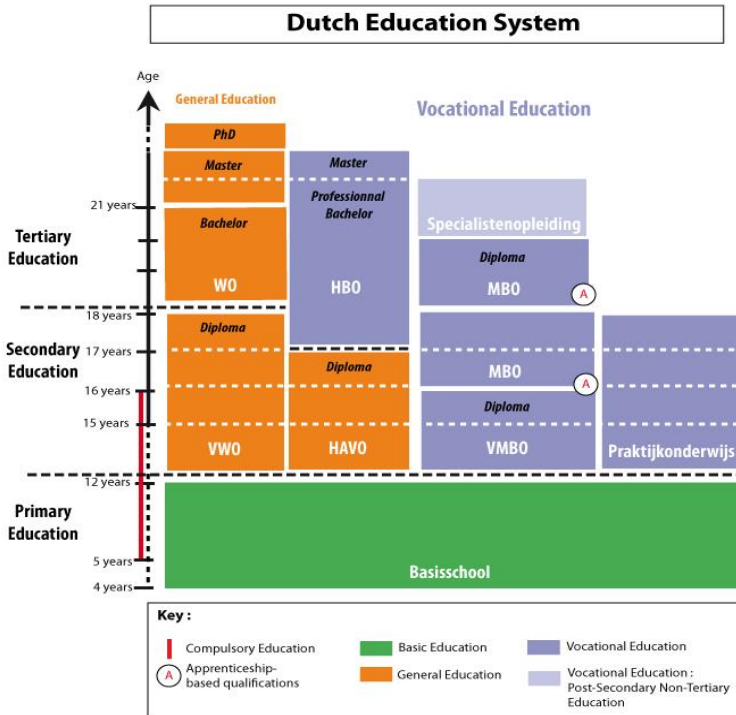

Рисунок 1 – Голландська система освіти

Початкова освіта

У віці від чотирьох до дванадцяти діти відвідують початкову школу. У цій школі є вісім класів, які називаються від групи 1 (Група 1) до групи 8 (Група 8). Відвідування школи не обов'язково до групи 2 (у віці п'яти років), але майже всі діти починають ходити до школи у віці чотирьох років (у групі 1). Групи 1 і 2 раніше утримувались в окремому закладі, подібному до дитячого садка, поки його не об'єднали з початковими школами в 1985 році. Однак дитячі садки продовжували існувати для дітей віком до 5 років.

Починаючи з 3 групи діти вчать читати, писати і рахувати. У більшості шкіл англійську мову викладають в групах 7 і 8, але деякі починають вже з групи 1. У групі 8 переважна більшість

шкіл проводять тест на придатність, який називається тест Cito, розроблений центральним інститутом розробки тестів, який призначений для того, щоб рекомендувати тип середньої освіти, найбільш підходящий для учня. В останні роки цей тест завоював авторитет, але рекомендація вчителя 8 групи поряд з думкою учня і його батьків залишається вирішальним фактором у виборі правильної форми середньої освіти.

Тест Cito не є обов'язковим; деякі школи замість цього проводять Голландський тест інтелекту для освітнього рівня, або випускний тест школи.

Середня освіта

Після відвідування початкової освіти діти в Нідерландах (на той час зазвичай 12 років) йдуть безпосередньо до середньої школи. За порадою початкової школи та результатами тесту Cito робиться вибір або на користь підготовчої середньої професійної освіти (VMBO), вищої загальної середньої освіти (HAVO), або в Довузівська освіта.(VWO) учнем і його батьками. Коли незрозуміло, який тип середньої освіти найкраще підходить для студента, або якщо батьки наполягають на тому, що їхня дитина може отримати вищий рівень освіти, ніж той, який їм рекомендували, існує орієнтовний рік як для VMBO/HAVO, так і для HAVO/VWO, щоб визначити це. У деяких школах навіть 1-й рік HAVO робити не можна, тому доводиться робити комбінацію. Через один або два роки учень продовжить навчання за звичайною програмою будь-якого рівня. Середня школа може пропонувати один або кілька рівнів освіти в одному або декількох місцях. Акцент на (фінансовій) ефективності призвів до більшої централізації з великими школами, які пропонують освіту на всіх або більшості освітніх рівнів.

Оскільки в голландській освітній системі зазвичай немає середніх шкіл або середніх шкіл, перший рік усіх рівнів у голландських середніх школах називається «проміжний клас», оскільки він з'єднує систему початкової школи із середньою. Система навчання. Протягом цього року учні поступово навчаються справлятися з відмінностями між шкільними системами, такими як підвищена особиста відповідальність. Іноді люди також називають другорічку brugklas. Хоча в голландській освіт-

ній системі в цілому немає середніх шкіл, існує близько 10 офіційних середніх шкіл, які замінюють 7-й і 8-й класи середньої школи та 1-й і 2-й класи середньої школи.

Студенти, які закінчили VMBO, можуть відвідувати останні два роки навчання на рівні HAVO та скласти іспит HAVO, тоді як студенти з дипломом HAVO можуть відвідувати останні два роки навчання на рівні VWO та скласти іспит VWO. Основна причина полягає в тому, що це дає студентам доступ до вищого рівня вищої освіти. Ця система діє як захисна сітка для зменшення негативних наслідків незрілості дитини або відсутності самопізнання. Наприклад, коли здібного студента відправили до VMBO, оскільки він/вона не був мотивований, але пізніше виявив свій потенціал або придбав бажання зробити краще, студент все ще може досягти вищого рівня, перейшовши до HAVO, витративши лише один рік. в школі.

Окрім підвищення, існує також система, за якої учнів можна перевести на нижчий рівень освіти. Коли, наприклад, учень вступив до середньої школи на рівні, з яким він не може впоратися, або коли йому нецікаво витрачати зусилля на свою освіту, що призводить до поганих оцінок, його можна відправити з VWO в HAVO, з HAVO в VMBO і з будь-якого рівня VMBO на нижчий рівень VMBO.

Вища освіта

У Нідерландах є 3 основні освітні маршрути після середньої освіти:

1. MBO (Прикладна освіта середнього рівня), що еквівалентно навчанню в коледжі. Призначений для підготовки студентів або до кваліфікованих професій та технічних професій, або до допоміжних робіт у таких професіях, як інженерія, бухгалтерський облік, ділове адміністрування, Медсестринство, медицина, Архітектура та кримінологія, або до додаткової освіти в іншому коледжі з більш досконалим академічним матеріалом.

2. HBO (вища професійна освіта), яка є еквівалентом вищої освіти та має професійну спрямованість. HBO викладається в професійних університетах (хогешолен), яких у Нідерландах понад 40. Зверніть увагу, що хогешолен не може називати себе університетом голландською мовою. Це також поширюється на

англійську мову, і тому установи HBO відомі як університети прикладних наук.

3. WO (наукова освіта), яка є еквівалентом освіти університетського рівня та має академічну спрямованість.

Випускникам HBO можуть бути присвоєні голландські звання бакалавра або інженера. Зазвичай в їх дипломі вказано англійське звання бакалавра мистецтв (BA), бакалавра права (LLB) або бакалавра наук (BSc). Замість бакалавр права, бакалавр права або бакалавр наук вони також можуть отримати звання, в якому згадується предмет, що вивчається, наприклад, бакалавр соціальної роботи або бакалавр сестринської справи.

У закладі WO можуть бути присвоєні наступні ступені бакалавра та магістра. Ступінь бакалавра: бакалавр мистецтв (BA), бакалавр наук (BSc) та бакалавр права (LLB). Ступінь магістра: магістр мистецтв (MA), магістр права (LLM) та Магістр наук (MSc). Звання кандидата наук-це науковий ступінь, що присуджується по завершенні і захисту докторської дисертації.

Список використаних джерел

1. Освіта в Нідерландах. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Education_in_the_Netherlands.
2. Система вищої освіти в Нідерландах. URL: <https://www.eoslhe.eu/higher-education-framework-in-netherlands/>

В. С. Яценко, к. пед. н., с. н. с. відділу навчання географії та економіки, с. н. с.

iatsenko_v@ukr.net

Інститут педагогіки НАПН України, м. Київ, Україна

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК МЕТОД ДОСЛІДЖЕННЯ ДЛЯ РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ: ПИТАННЯ ДЛЯ ДИСКУСІЙ

Наскільки важко досягнути спектр застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в освітньому процесі можна лишень здогадуватися. Але якщо ми поглянемо на ріст об'єму інформації в світі, то відразу комусь стає... сумно (рис. 1).

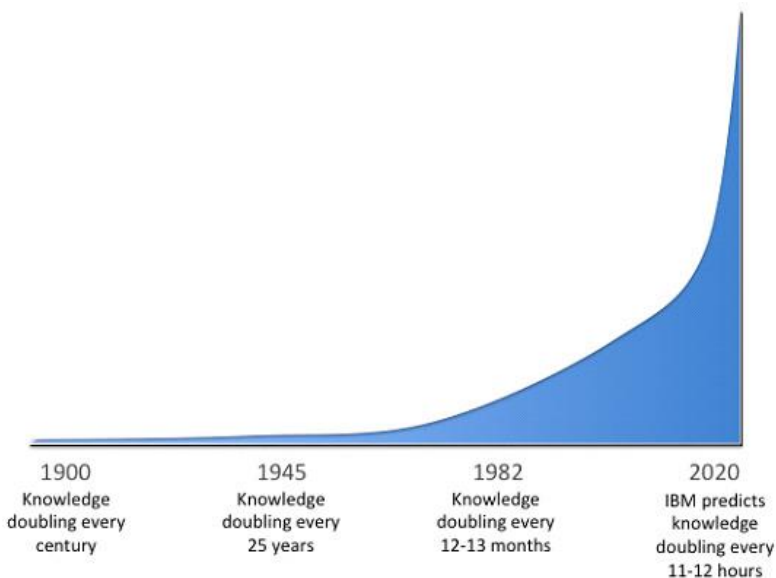

Рисунок 1 – За даними ІВМ, нині інформація оновлюється за 12 годин! [1]

Що ми бачимо на умовному графіку? Що практично з початку і до середини ХХ століття інформація подвоювалася рівномірно. З науковим розвитком збільшується не лише інформація, збільшується ніби потік часу. Ми стараємося виконати більше справ, ніж наші учителі, які нас навчали у другій половині ХХ століття. Наскільки це відбувається сьогодні інтенсивніше, слід дослідити це питання ретельніше. Але факт залишається фактом, що сучасний учитель... уже не конкурент зі **ШІ (штучним інтелектом)**. **ІТ (інформаційні технології)**, які застосовуються в освітньому процесі давно вже засвоєні нашими учнями/ученицями. Отож, ці 11–12 годин змінюють і підходи до сучасної методики навчання природничих предметів та інтегрованих курсів за вибором до невпізнанності. Як писав Елвін Тоффлер у своїх роботах «сфера освіти буде змінюватися в останню чергу» [2]. Чи сьогодні вже настала «остання черга» в Україні?

Що ми спостерігаємо на сьогодні у цій царині ще методики Яна Амоса Коменського? По-перше, учитель не встигає все прочитати, проаналізувати і вчасно донести до споживачів цієї інформації через 12 годин нічного перепочинку (учителі теж люди), у будь-якому випадку інформації побільшало! Особливо від цього потужного чинника розвитку сучасної освіти страждають наші *навчальні підручники*. Вони просто вже при виданні застарілі. По-друге, накладає свої особливості і *пандемічна ситуація та війна*, діти не хочуть учитися без контролю батьків, учителів, або ще когось іншого (третього, четвертого...?). І по-третє, мусимо констатувати повсюдне зниження якості освіти в Україні, а також у світі загалом.

У початковій школі важливими залишаються **навички** читання, письма і рахунку; в середній школі – цифрові, медіа, громадянські, екологічні, міжкультурні, фінансові, гігієнічні, здорового образу життя та безпекові навички. А старша школа? Це як в географії відкриттів античного світу, пошук *Terra Australis Incognita*, що з латинської означає *Невідома Південна земля*. Отож, ми сьогодні здійснюємо пошук НМН (Невідомої Методики Навчання). До чого призведе цей пошук, покаже робота над **Державним стандартом профільної школи**... На сьогодні визначено, що у рамках освіти старшокласник/старшокласниця зможе обрати одне з двох спрямувань навчання:

– *академічне*, із поглибленим вивченням окремих предметів з орієнтацією на продовження навчання в університеті;

– *професійне*, яке поряд з отриманням повної загальної середньої освіти забезпечує отримання першої професії (не обмежує можливість продовження освіти).

Здобуття профільної середньої освіти за академічним спрямуванням буде здійснюватися у академічних ліцеях, а випускники будуть проходити державну підсумкову атестацію (ДПА) у формі зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО). Профільну середню освіту за професійним спрямуванням будуть здобувати у професійних ліцеях та профільних коледжах. Випускники професійних ліцеїв та коледжів будуть проходити ДПА у формі ЗНО. Нам важко сказати, що насправді буде, але зміни відбудуться. Розбудова **Нової української школи (НУШ)** – це довготривала реформа, яка розпочалася в 2016 році. План упровадження передбачає наступність дій і відповідне ресурсне забезпечення на кожному етапі, а також враховує загальний

контекст суспільних змін. Отож, ми з вами переходимо до третьої фази реформи десятиріччя (рис. 2).

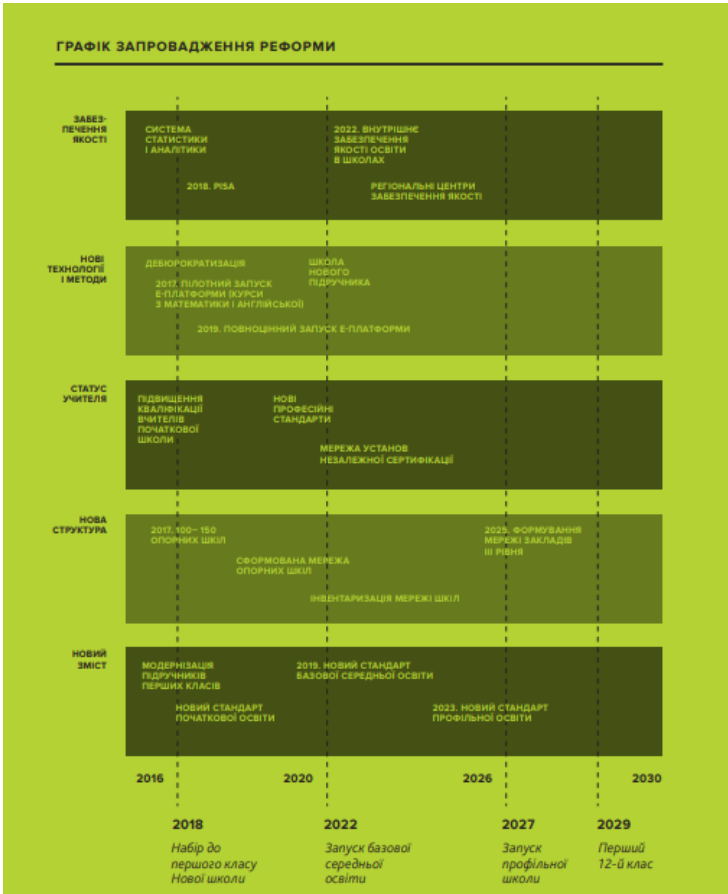

Рисунок 2 – Графік упровадження реформи НУШ [3]

У 2023–2029 роках ми зосередимо свою увагу на Держстандартах-2023 профільної освіти, формування мережі закладів III-го рівня (профільної школи, не пізніше 2025 року), початок роботи профільної школи за новими Держстандартами-2023 профільної освіти (до 2027 року) та матимемо омріяний перший дванадцятий клас НУШ (не пізніше 2029 року!).

Список використаних джерел

1. International Business Machines Corporation <https://www.ibm.com/us-en/>
2. Елвін Тоффлер. Третя хвиля / перекладач : Андрій Євса ; за ред. Віктора Шовкуна. – Київ : Вид. дім «Всесвіт», 2000. 480 с.
3. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи / за заг. ред. Грищенко М. Київ, 2016. 40 с.

СЕКЦІЯ 2. СУЧАСНІ НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ ТА ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТЬОМУ ПРОЦЕСІ

O. Bryntseva, Senior lecturer of the Department of Foreign Language Training

elenabrynceva2@gmail.com

European Integration and International Cooperation, Ukrainian Engineering Pedagogics Academy;

A. Goloborodko, student of the group DMP-Ps22mg, Bachelor of Practical Psychology Ukrainian Engineering Pedagogics Academy

Nastasyanevidimka@gmail.com

Place of work: Municipal Non-profit Enterprise of Kharkiv Regional Council, Center for Emergency Medical Care and Disaster Medicine

INTERNET TECHNOLOGIES AS A TOOL TO STIMULATE STUDENTS' INDEPENDENT WORK IN LEARNING ENGLISH AT TECHNICAL UNIVERSITIES

In the context of Ukrainian higher education upgrading and the information society development realities, characterized by the explosive growth of telecommunication, multimedia and information systems, significant changes in the system of higher education and the educational process are observed. One of the most crucial elements of academic activity is becoming application of information and communication technologies, not only modernizing and intensifying the academic process, but also allowing to implement student-centered and differentiated approaches to learning process.

Teaching of any discipline is required to take into consideration the current trends in the development of society, as well as the demands of society for the advanced educational output, because they are the criterion of demand for graduates of the higher education system and, consequently, the basis for the application of particular methods and technologies aimed at achieving the expected result. Currently, we are observing a global social process associated with the transition to an information society, when the center of gravity is shifting from the field of manufacturing to the creation of information products and information activities, in particular, the accumulation, processing, storage, transmission, use, and generation of information. In this context, the application of computer and

Internet technologies by a teacher not only provides “significance” to the learning process, but is also considered an integral part of it. Simultaneously, the application of the above-mentioned technologies by students in the process of mastering the discipline contributes to the development of important professional competence.

There is also an increasing demand in the information society for a specialist who has not only acquired certain professional qualities and competencies, but also has the ability to think critically and creatively, who is ready to acquire knowledge independently, to constantly update them and knows how to do it. As the situation in the labor market is rapidly changing, there is a demand for a specialist whose education allows him/her to quickly re-learn and adapt to new working environment. In this context, the student's academic activity involving computer and Internet technologies has an additional developmental potential [1].

The increasing role of information, knowledge and information technology in the life of society leads to the emergence of new forms of organization of the educational process, and the changing forms of interaction objectively require the teachers to reconsider the principles of their activities. More and more English teachers have already faced the challenge of modifying their teaching practices to meet the requirements and interests of modern students. Teachers-innovators emphasize the necessity of developing personalized academic trajectories, in which it is advisable to select an individual assignment map for the learning course, containing the development of independence, ability to compare, evaluate, analyze and be creative. English teachers, who are forced to cut the number of hours for face-to-face work with students, have to look for new ways to increase the efficiency of their work. Furthermore, the ever-increasing demands of the educational standard require both teachers and students to maximise their English learning experience.

To ensure high-quality mastering of foreign language content by students, it is necessary to organize their learning activities throughout the academic semester and the students' ability to study independently. Autonomy of students' learning is their responsibility for the results of their work and their ability to plan academic time efficiently. Autonomy is also reflected in the teaching tools. The students' autonomy is the ability to work on their own, especially in

the curriculum of the discipline “Foreign Language” approximately 50 % of the classroom time is allocated for independent work.

We consider the application of Internet resources and networking in teaching English in the context of higher technical education to be effective in various types of academic process, but the following are most important for our analysis: integration of authentic online content into the class context; students’ independent work to find information for their future career; independent work with English informational resources, including their search, correlation, and selection; the ability to critically evaluate and synthesize information from foreign media; develop discursive skills and skills of argumentative discourse and public speeches [3]. Thus, students have the opportunity to develop independent skills in researching, screening and creative application of authentic materials.

The language of professional communication covers the language for business communication as well as scientific communication, since professional interests may be related to scientific research, communication with foreign colleagues, participation in symposia, congresses and conferences, writing scientific articles, resumes, annotations, justifications, reading special scientific articles, making presentations, listening to lectures in English. To accomplish all these tasks, it is necessary to combine traditional and modern information technologies (use of the Internet, CD-ROM systems, computer programs), allowing students to work independently on studying the foreign language material, developing independent work skills, so that in the future they can expand their knowledge to use them in the context of their professional goals by their own. In this way, the skills and abilities to think critically, clarify, evaluate and work independently on learning English are developed, i.e., the learning competence is formed.

Considering the fact that students of technical universities receive a significant part of professional business information in English through reading professionally oriented texts, developing foreign language reading skills is of particular importance. Multimedia is the natural environment of a modern student, and teachers face the problem of content overload, as many resources are completely new. The specificity of the 21st century is a huge flow of new multimedia information creating uncertainty and turbulence. Conditions are

changing very quickly, in a multicultural environment, systemic thinking and teamwork become necessary. Game technologies with the application of an interactive whiteboard, the creation and implementation of an electronic calendar-portfolio as a tool for psychological and pedagogical support of the educational process, installations, demonstration of websites, videos, all these contribute to the effective teaching of foreign language reading and motivate students to succeed. The practice of using articles in English to develop professionally-oriented online reading, in particular the reading of popular science literature, is also considered effective. While reading in class, students practice traditional exercises to develop different types of reading skills, which is especially beneficial at the initial stage of learning. The teacher, stimulating their interest in what they are reading, assigns them to find and read additional materials on the topic being studied on the Internet and to make a presentation on one of the articles. Students consolidate their reading skills and perceive professional terminology and issues from non-professional texts, get a general idea of the topic they are studying, get used to the styles of different authors, and acquire professionally oriented information.

Learning English is nowadays considered to be learning in the conditions effectively modeling the natural language environment. The intensive development of listening skills, vocabulary accumulation, spontaneous memorization of grammatical forms, increase of motivational component, i.e. all those positive aspects that are achieved when learning English in a natural environment, are nowadays possible only in artificial conditions [3].

Currently, there are a lot of resources out there to improve English language practice, and one of the most effective ways to do so is through audio and video podcasts. Podcasting (as a process of creating your own original recordings) provides great opportunities in teaching English at a university, as it makes it possible to listen to any news or program, stimulate interest and encourage students to create their own informational audio or video material by analogy. As for using audio podcasts (as an individual activity), it can be noted that students are more motivated because this type of resource involves the application of new technologies, which introduces variety into the process of learning English. For given tasks, podcasts

are usually chosen to meet the requirements and means of language learning in a non-language university – these are both General English and ESP content. It is important that the presence of different levels of difficulty allows taking into account the level of language proficiency of students, which not only reduces students' anxiety when listening to original listening options, but also contributes to the implementation of a student-centered approach. In addition to making the right initial choice of a podcast that is relevant to the topics of the university curriculum, the teacher should understand that students are anxious when listening to an English text because of unfamiliar words and expressions. If the vocabulary of the text is misunderstood, it can lead to a distortion of understanding. Thus, students find themselves in a situation of emotional alienation, and this may lead to loss of interest and discouragement. Therefore, along with a careful choice of the podcast topic, it is necessary to choose the level of language presented in a particular audio material with the same attention to detail.

As a test assignment, students are usually offered to create their own podcast using key vocabulary as part of the topics studied during the semester. Therefore, it should be noted that the application of podcasts in the educational process at a university when learning English is an extremely effective means of memorizing new words and phrases, consolidating key vocabulary, grammatical structures and working on fluency and pronunciation, which is not always possible in the classroom, the task of creating their own podcast is interesting and unusual for students, emotional involvement in the process makes it possible for students not only to master new vocabulary, but also to practice and use it in entertaining ways. In addition, file organization allows you to create different versions of tasks, including tests, assists students in learning at their own pace, improves their motivation and psychological mood, and takes into consideration the level of language proficiency and course specialization.

The organization of students' controlled independent work using Internet technologies involves the use of appropriate methods stimulating the disclosure of each student's internal reserves and at the same time contributing to the development of personality's social qualities (the ability to work in a team, performing various social

roles, helping each other in cooperative activities, solving sometimes complex cognitive tasks by joint efforts).

By using the Internet information resources and integrating them into the educational process of higher technical education, it is possible to solve a number of the following practical tasks more effectively:

- to develop foreign language reading skills and abilities by directly using online materials of different levels of complexity;
- to improve listening skills based on authentic audio texts as well as those prepared by the teacher;
- improve written communication skills, individually or in writing, responding to partners, participating in the preparation of abstracts, annotations, essays, reviews, presentations;
- expand vocabulary with modern English lexicon reflecting a certain stage of development of the people's culture, social, economic and political system of society;
- to get acquainted with the peculiarities of speech behavior of different peoples in the context of communication, peculiarities of culture, traditions of English-speaking countries;
- to develop a sustainable motivation for students' foreign language activities in the classroom based on the systematic use of really necessary up-to-date materials.

Therefore, the application of Internet technologies in English language teaching has enormous potential, as it is one of the tools turning English language learning into a lively creative process and allowing to expand the boundaries of traditional teaching. The Internet resources used in teaching English in the context of higher technical education can create conditions for the development of all the necessary and relevant competencies of students.

Список використаних джерел

1. Bryntseva O., Podorozhna A. (2021). How to organize independent work of master's degree students in the foreign language teachers //Colloquium-journal/. № 8(95). P. 49–52.
2. Drew C. (2017). Edutaining audio: an exploration of education podcast design possibilities. Educational MEdia intErnational, 54(1), P. 48–62.
3. Van Kooten J. (2017). Opportunities of audio podcasts in (online) higher education. MA Digital Technologies, Communication and Education thesis, the University of Manchester, Manchester.

O. Y. Rudyk, Ph.D., Associate Professors of Department of Tribology Automobiles and Materials Science
yuhymovych@gmail.com;

P. V. Kaplun, doctor of technical sciences, professor of Department of Tribology Automobiles and Materials Science
kaplunpavel@gmail.com;

V. A. Gonchar, Ph.D., Associate Professors of Department of Tribology Automobiles and Materials Science
rogervova@gmail.com
Khmelnyskyi National University

THE USE OF COMPUTER MODELING IN THE EDUCATIONAL PROCESS

The modern period of development of society is characterized by a strong influence on it of computer technologies that penetrate into all spheres of human activity, ensure the spread of information flows in society, forming a global information space. An integral and important part of these processes is the computerization of education.

Modeling as the construction and study of models of real objects and phenomena is the most important method of research. The main feature of such studies is the method of indirect cognition, in which the original object under study is in some correspondence with another object model, and the model is able to replace the original to one degree or another at some stage of the cognitive process.

With the advent of computer technology, modeling has received a new and very powerful resource for its implementation, since traditional analytical methods for constructing models were supplemented by the capabilities of computer computing. In this case, the calculations are carried out automatically, in accordance with the specified algorithm and do not require human intervention.

Computer modeling is a set of analysis and synthesis of a complex system based on the use of a computer. It involves the use of computer programs that simulate physical experiences, phenomena or idealized model situations occurring in physical processes.

The purpose of our research is to improve the methodology of applying modern information technologies in the educational process. Computer modeling is considered by us as a method of analyzing real or expected physical processes using computers, when

processes are modeled according to a given sequence of physical mechanisms.

In the implementation of the subjects of the technical (engineering) cycle, the modern method allows to move from traditional methods of teaching design to modeling using CAD-systems, followed by the use of CAE/CAD automated complexes, one of which is a 3D system of hybrid or computer-aided design, engineering analysis and preparation of production of products of any complexity and purpose of SolidWorks.

One of the sources of this program is SolidWorks Simulation, which conducts:

- calculations for the strength of structures in the elastic zone;
- setting in and solving contact problems;
- calculations of compilations;
- determination of natural forms and frequencies of oscillations;
- calculations of structures for stability;
- calculations for fatigue;
- imitation of falling;
- thermal and nonlinear calculations (taking into account nonlinear properties of the material, nonlinear load, calculations of nonlinear contact problems);
- analysis of fatigue stresses and determination of the life of structures;
- linear and nonlinear dynamics of deformed systems.

Thus, with the help of SolidWorks Simulation, the following details of automotive equipment were investigated: the primary shaft of the gearbox of the GAZ-24 car (fig. 1); shaft-gear of the rear axle of the UAZ-31512 car (fig. 1, b); the axis of the rotor of the water oil heat exchanger and the lubrication system of the diesel engine SMD-31 (fig. 1, c – [1]); shaft-gear rotary mechanism in the rocking excavator (fig. 1, d); piston of the energy accumulator of cars and road trains KamAZ (fig. 1, e); clutch shaft of the tractor DT-75M (fig. 1, f); shaft-gears of the main gear of the rear axle of the GAZ-53 car (fig. 1, g); steering bipods of the car Izh-2126 (fig. 1, h – [2]); shaft-gears of the transfer case of the UAZ-3741 car (fig. 1, i – [3]); shaft-gears of the gearbox of the rear axle of the GAZ-53 car (fig. 1, j).

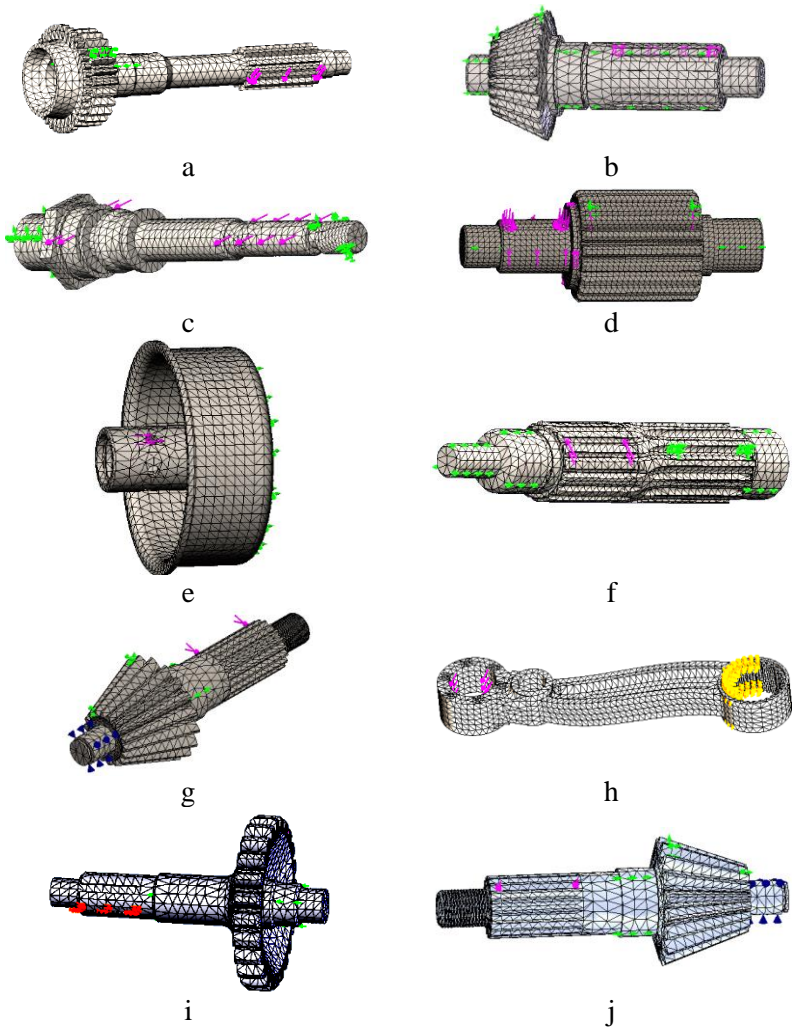

Figure 1 – Details automotive equipment with the display of the grid on a solid (SolidWorks Simulation)

Thus, to the real experiment supported by a computer, modeling methods are one of the most advanced methods of computer learning.

References

1. Рудик О. Ю. Застосування інформаційних технологій при розрахунку водомасляного теплообмінника системи змащення дизельного двигуна СМД-31 / О. Ю. Рудик, О. В. Парацій // *Мат. Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. «Ресурсно-орієнтоване навчання в «3D»: доступність, діалог, динаміка»* / укл. Н. В. Кононець, В. О. Балюк. – Полтава : АКУП ПДАА, 2017. – С. 32–37. URL: <http://асур.poltava.ua/wp-content/uploads/2016/12/ЗБІРНИК-1103-формат2003-2017.pdf>.
2. Рудик О. Ю. Застосування інформаційних технологій для розрахунку деталей автомобілів / О. Ю. Рудик, М. А. Гостімський // *Мат. II Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. «Ресурсно-орієнтоване навчання в «3D»: доступність, діалог, динаміка»* / укл. Н. В. Кононець, В. О. Балюк. – Полтава : КУЕП ПДАА, 2018. – С. 110–113. URL: <http://асур.poltava.ua/wp-content/uploads/2017/12/Збірник-2018-26.02-3.pdf>.
3. Рудик О. Ю. Застосування SolidWorks у навчальному процесі / О. Ю. Рудик, Н. С. Маріїн, С. І. Ярошук // *Мат. IV Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. «Ресурсно-орієнтоване навчання в «3D»: доступність, діалог, динаміка»* / укл. Н. В. Кононець, В. О. Балюк. – Полтава : КУЕП ПДАА, 2020. – С. 96–100. URL: <http://асур.poltava.ua/wp-content/uploads/2020/02/Збірник-2020-0203.pdf>.

P. Samsonov, Associate Professor
University of Louisiana at Lafayette

NO TALKING HEADS PLEASE: RESULTS OF A SURVEY ON INSTRUCTIONAL VIDEO

Upon completing a course of educational technology students of education majors were offered a survey on the effectiveness of instructional video. The respondents indicated that instructional video is a major factor in education. Open-ended questions yielded multiple views on the desired format and parameters of instructional video. The survey suggests that student perceptions of an effective instructional video have a wide range of differences to the point of being opposite. However, some patterns can be established.

Setting and purpose of the study

Amidst the current online teaching/learning practices students are exposed to multiple instructional videos, some created by video professionals, some by instructors and even students. The goal of this

study was to identify the best parameters of instructional video viewed by third-year students of the educational majors after taking a course on educational technology. As part of the course the students had watched multiple videos as part of the course. The students also had watched a number of videos pertaining to other courses and their high school studies. As part of the course the students were instructed to create their own video on the topics of school subjects. At the end of the course the students were offered a survey to share their ideas on the optimal format of instructional video. The survey was approved by the university's IRB committee. The students were offered several questions. Due to the limited number of respondents (51) the statistical significance of the responses may be somewhat limited; however, their comments may provide some valuable insight the design of instructional videos for college and high school students.

The research question of the study was: what do students think about the optimal format of instructional video including text, imagery, length, video within video?

Results

Numerical data

First, the study attempted to learn how many videos the students had watched.

1. Overall, about how many instructional videos (including those from the courses you have taken) have you watched?

1	100–50	35,29 %	18
2	49–30	31,37 %	16
3	29–15	19,61 %	10
4	14–1	13,73 %	7
	Total	100 %	51

As follows from the survey, most of the surveyed the students have watched a sufficient number of videos in order to form an informed opinion.

2. What is the role of imagery? How important is it to provide supporting images in the video?

1	Extremely important	77,55 %	38
2	Moderately important	20,41 %	10
3	Not important	2,04 %	1

4	Other (please comment)	0,00 %	0
	Total	100 %	49

3. How important are fragments of other videos within an instructional video?

1	Extremely important	30,61 %	15
2	Somewhat important	59,18 %	29
3	Neither important nor unimportant	10,20 %	5
4	Other (comment please)	0,00 %	0
	Total	100 %	49

4. What is the optimal ratio of text versus narration?

1	1 : 1	9,80 %	5
2	1 : 2	4,06 %	24
3	1 : 3	27,45 %	14
4	1 : 4	13,73 %	7
5	Other Comment: It depends.	1,96 %	1
	Total	100 %	51

5. What do you think of small quizzes following instructional video?

1	Extremely important	30,61 %	15
2	Somewhat important	59,18 %	29
3	Neither important nor unimportant	10,20 %	5
4	Other (comment please)	0,00 %	0
	Total	100%	49

6. What are the advantages and disadvantages of instructional video versus text?

This was an open-ended question in the survey. The respondents were asked to comment on the advantages/disadvantages of instructional video versus text.

Summary of comments

The respondents were asked to provide their comments on the open-ended question of advantages and disadvantages of instructional video versus text. Among the advantages of video over text the respondents indicated the following:

✓ In the age of TikTok and other social media students are more open to video than text

- ✓ Everyone prefers to watch a recipe than to read it.
- ✓ Video is more motivational and less boring than text, as one respondent said, “video is more intriguing than text”. One disadvantage of text is it is biased towards one type of learner. Texts can also be boring for students to read.

- ✓ Video holds your attention and keeps you focused better than text. Video is more engaging.

- ✓ Video combines visual and auditory information while text has only visual information. Instructional videos are fantastic at reaching many learning styles, and they often provide great visuals that can aid learners in understanding the content. Instructional videos can also be more interactive than text. This is especially vital when learning is remote.

- ✓ Video is especially beneficial for dyslexic students. As one respondent put it “I think I can process instructional videos much better than text because I am not a strong reader. My brain does not focus well on long readings”.

- ✓ Watching video is more enjoyable than reading.

- ✓ Video is more personal, especially if it is made and narrated by the instructor, while text is too impersonal. When using an instructional video, you are more in the “doing” phases of instruction. Instructional videos allow for students to see what to do rather than just read what to do which is what text offers.

- ✓ The disadvantage is that you can’t stop the professor and ask questions, but you can back it up and rewatch it until you understand or email after with questions.

Among the disadvantages of the video over text the respondents noted:

- ✓ Video is disadvantageous for students with hearing problems.

- ✓ Video is more difficult to design and create. One advantage of text is they are typically more detailed than a video.

- ✓ The disadvantages are that some people think more slowly than the instructor is speaking, and they can’t process sound as well as visuals.

- ✓ Text is easier to go back to re-read; video requires rewinding, which is a bit harder.

- ✓ It is hard to insert a quiz into a video

7. Please describe an ideal instructional video or the best instructional video you watched

The respondents were asked to describe in 3-4 sentences an ideal instructional video, or the best instructional video they have watched.

This is the summary of their responses:

✓ All key points should be illustrated with images but not overloaded with imagery; only key information should be placed on the screen; however, the script or closed captions must be available if requested. A respondent: “I think the best instructional videos include the main points of the lesson in text accompanied by pictures and then have supplementary information in voice over format. This lets me know what I need to write down and what is additional to the main points. I think it also helps to provide other resources in case the video is not enough for students.”

✓ Ideal instructional video should offer options for different learning styles.

✓ Multiple media should be used. As one respondent suggested: “I learn best when the video has words, pictures, and sounds (of verbal instructions). I also like embedded videos when they offer an extra method of introducing information.”

✓ The perfect video would also have a review question at the end to check comprehension. The video would also provide resources at the end in case the watcher wants to learn more about the topic.

✓ The instructions should be step by step and not too fast.

✓ My ideal instructional video would have a good title that would allow for instant understanding of the video topic. It would be short and to the point.

✓ Instructional video should provide clear and easy-to-understand examples of what is expected. A respondent: “I really enjoy “follow along” where the student can do the step process along with the video which helps the hands-on learners as well.

✓ No talking heads! The images of instructors narrating the content do not add anything valuable.

✓ Instructional videos should be concise and to-the-point, but not longer than five minutes. If the subject matter requires longer time, make several videos.

✓ It must also include important text on the screen, not everything that the instructor is saying, just the important points.

✓ Imagery in the video should be stimulating; a picture paints a thousand words.

Discussion

Most of the respondents in the survey suggest that the optimal length is between 5 and 10 minutes. It can be assumed, that the difference in this range may depend on the topic. The length of an instructional video is a highly disputable subject. Students attach much importance to the length of a video and tend to select shorter video for viewing if given a choice. Thus 70 % of student participants in a major study indicated that they are either more likely to watch a video with a timestamp or will rarely watch unless the time is indicated (Bialowas, A., & Steimel, S., 2019). While the average length of the videos watched by the participants was about 8 minutes, the recommended length ranges from 4 minutes (Hibbert, M., 2014) and 5–10 minutes (Sell, N., Cassidy, D., et al, 2021; Fyfield, M., Henderson, M., & Phillips, M., 2021). In fact, some studies suggest that the effectiveness of instructional video is counter proportional it is length – the shorter, the better (Yu, Zh and Mingle G. 2022). In general, shorter videos are recommended for the attention span. To adapt video to student attention span “chunking” or “segmenting” is recommended with longer videos broken down into smaller parts because presenting information in lectures in smaller, more manageable chunks, may have the benefit of reducing cognitive load and facilitating sustained attention (Harris, A., Buglass, S., & Gous, G., 2021). Students prefer the smaller chunk-style lectures, which may also improve student attention and assist with time management to complete the assigned material. This also suggests that instructional video in university education settings should be designed based on student-centered pedagogies (Humphries, B., & Clark, D., 2021). Therefore, when designing online asynchronous learning material, lecturers should consider the value of chunking learning material for its potential direct and indirect effect on sustained attention (Thompson, P., Xiu, Y et al, 2021). However, it is obvious that the length of a “chunk” may depend on the content; thus, instructional video on math may need some time for the students to pause and to write along the worked examples (Miner, S., & Stefaniak, J., 2018); Kolthof, A., 2021).

The design of instructional video is determined by the purpose of its creation. In many cases an instructional video is simply a recorded lecture uploaded by the instructor on the web as a replacement or substitution of a regular face-to-face presentation. Such video can be called “lecture-based” (Heilesen, S. B., 2010). In contrast, enhanced

video provides information to the students with additional explanation and referencing. For example, it might be the instructor providing narrative (descriptions, discussion points, additional information) voiceover to a PowerPoint presentation (Holbrook, J., & Dupont C., 2011). In the survey no distinction was provided between the lecture-based and enhanced videos. While the respondents indicated that a “talking head” (the image of the instructor) added nothing valuable to the video and research confirmed that, in some cases it may be useful to display the instructor’s image for a short time “to establish some element of connection between the viewer and the presenter” (Schulz, J., & Iskru, V. V., 2021).

One of the most important suggestions coming from the respondents is incorporating quizzes or questions in the body of video. Some studies also express this idea (Yu, Zh., & Mingle, G., 2022). It looks like H5P technology is a great way to incorporate questions and quizzes into video – both online or saved (Rama Devi, S., et al 2022). The respondents mentioned learning styles as a major factor in designing instructional video. Learning styles are defined as characteristic features determining cognitive and psycho-social behavior of learners, their perception of knowledge, interaction and processing of information in different learning environments (Wang, R., Lowe, R., et al, 2020). Instructional video represents a specific learning environment where the student-instructor interaction is somewhat limited, therefore it is more appropriate to talk about viewing styles rather than learning styles. The research suggests that the students change their viewing styles to adapt to the content and form; the term “viewing strategy” is offered to describe student behavior while watching instructional video (de Boer, J., Kommers, P., Bert de Brock, 2011).

Conclusions and recommendations

The suggested answer to the question “what is the optimal format of instructional video including text, imagery, length, video within video?” is based on the limited dataset. However, some conclusions supported by other research can be drawn. The students opt for shorter videos, with the length not exceeding five minutes. The videos that cover complex topics and thus requiring greater length should be “chunked” (segmented) into smaller manageable parts. Imagery is critical. It should support and enhance the narration. The latter should be clear and detailed to provide comprehensive and

concise descriptions and explanations. The use of “talking heads” (professors placing their images on the parts of the video) should only be limited to introduction and conclusion. Video-recorded lectures and narrated PowerPoint-based notes are less effective than short videos and less popular among students. The issue of creating videos that suit different learning styles is open for further discussion and merits extensive research. The use of H5P technology opens new important aspects of the use of instructional video. Incorporating quizzes, questions, and summaries directly into the body of online video has become a powerful tool in online learning.

References

1. Bialowas A., & Steimel S. (2019). Less Is More: Use of Video to Address the Problem of Teacher Immediacy and Presence in Online Courses. *International journal of teaching and learning in higher education*, 31(2), 354–364.
2. Boer de, J. Piet A., Bert de Brock K. (2011). Using learning styles and viewing styles in streaming video, *Computers & Education*, Vol. 56, Issue 3, 2011, 727–735.
3. Brunvand S. (2010). Best Practices for Producing Video Content for Teacher Education. *Contemporary Issues in Technology and Teacher Education*, 10(2), 247–256. Waynesville, NC USA: Society for Information Technology & Teacher Education. Retrieved February 15, 2022, from <https://www.learntechlib.org/primary/p/31446/>
4. Fyfield M., Henderson M., & Phillips M. (2021). Navigating four billion videos: teacher search strategies and the YouTube algorithm. *Learning, Media and Technology*, 46(1), 47–59.
5. Harris A., Buglass S., & Gous G. (2021). The impact of lecture chunking format on university student vigilance: Implications for classroom pedagogy. *Journal of Pedagogical Sociology and Psychology*, 3(2), 90–102.
6. Heilesen S. B. (2010). What is the academic efficacy of podcasting?. *Computers & Education*, 55(3), 1063-1068.
7. Holbrook J. & Dupont C. (2011). Making the decision to provide enhanced podcasts to post-secondary science students. *Journal of Science Education and Technology*, 20(3), 233-245.
8. Hibbert M. C. (2014). What makes an online instructional video compelling? <https://er.educause.edu/articles/2014/4/what-makes-an-online-instructional-video-compelling>.
9. Humphries B. & Clark D. (2021). An examination of student preference for traditional didactic or chunking teaching strategies in an online learning environment. *Research in Learning Technology*, 29. <https://doi.org/10.25304/rlt.v29.2405>.

10. Kolthof A. A. (2021). Design guidelines for instructional videos in secondary mathematics education: exploring student and teacher preferences (Master's thesis, University of Twente).
11. Miner S., & Stefaniak J. E. (2018). Learning via Video in Higher Education: An Exploration of Instructor and Student Perceptions. *Journal of University Teaching and Learning Practice*, 15(2), 2.
12. Rama Devi S., Subetha T., Aruna Rao S. L. & Morampudi M. K. (2022). Enhanced Learning Outcomes by Interactive Video Content—H5P in Moodle LMS. In *Inventive Systems and Control: Proceedings of ICISC 2022* (P. 189–203). Singapore: Springer Nature Singapore.
13. Romanelli F., Bird E. & Ryan M. (2009). Learning styles: a review of theory, application, and best practices. *American journal of pharmaceutical education*, 73(1). <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2690881/>
14. Schulz J. & Iskru V. V. (2021). Video in Education From 'Sage on the Stage' to 'TV Talk Show Host': Where to Next?. *Eurasia Journal of Mathematics, Science and Technology Education*, 17(9), em2005.
15. Sell N. M., Cassidy D. J., McKinley S. K., Petrusa E., Gee D. W., Antonoff M. B. & Phitayakorn R. (2021). A needs assessment of video-based education resources among general surgery residents. *Journal of Surgical Research*, 263, 116–123.
16. Thompson P., Xiu Y., Tsotsoros J. & Robertson M. A. (2021). The effect of designing and segmenting instructional video. *Journal of Information Technology Education: Research*, 20, 173–200.
17. Wang R., Lowe R., Newton S. & Kocaturk T. (2020). Task complexity and learning styles in situated virtual learning environments for construction higher education. *Automation in Construction*, 113, 103148.
18. Yu, Zhonggen, and Mingle Gao. (2022) Effects of video length on a flipped English classroom. *Sage Open* 12.1 (2022): 21582440211068474.

Н. В. Бащеванжи, викладач фінансово-економічних дисциплін, кваліфікаційна категорія «спеціаліст другої категорії» levada1980.r@gmail.com;

Т. В. Махотка, викладач фінансово-економічних дисциплін, кваліфікаційна категорія «спеціаліст вищої категорії» mahotka.tatanya@gmail.com

Ногайський фаховий коледж Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ НАВЧАЛЬНИХ РЕСУРСІВ ДЛЯ МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ

Нові умови сьогодення вимагають від фахових молодших бакалаврів сформованих ключових компетентностей, перспектив-

ності, нестандартного мислення, уміння розв'язувати конкретні ситуації.

Удосконалення якості підготовки фахівців-фінансистів є основною метою викладачів спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» Відокремленого структурного підрозділу «Ногайський фаховий коледж Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного».

Якість навчання, результативність надання знань неможливі без діагностики, тому електронний моніторинг якості знань студентів є продовженням освітнього процесу, складовою частиною завершального етапу підготовки фахових молодших бакалаврів з даної спеціальності.

Мета моніторингу якості знань – виявлення рівня засвоєння теоретичних знань та практичних навичок студентів, їх відповідності вимогам освітньої програми. Це передбачає виконання комплексу атестаційних завдань і є формою кваліфікаційних випробувань щодо об'єктивного визначення рівня якості освітньої та професійної підготовки студентів [3].

Електронний моніторинг якості знань студентів зі спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування» включає завдання зі спеціальних дисциплін: «Фінанси»

https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSc9jMw1VU_wB6-qhIWsaLzmUjZwWAcuIrxbhEEvLho98q4dbw/viewform?usp=sf_link
«Бюджетна система»

https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSenvWFL8e7-FiYtiFB_PqgZkgV3Ndt6mRjFix9NI6pYb6_R5A/viewform?usp=sf_link
«Податкова система»

https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSfxdivEs24BNpkq7sBu9MIYiqRD6K61fdmym_KBcjeEa2y68g/viewform?usp=sf_link
«Банківські операції»

https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSfA4U7zB5rBIXHrQJmG20_ED4IZ1-n6ZxiqqWItj--7IRbK9A/viewform?usp=sf_link
«Бухгалтерський облік і звітність у комерційних банках»

https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSd6L4p5uODWgT2wz4e8pk80nLID_8LdlTKfIMKa-aybTvmxOA/viewform?usp=sf_link
«Гроші та кредит»

https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSeKW3uiYxR2J_L9QEkaAuBf7tvei4Lqtcrh6eQuAF4FKeDTZg/viewform?usp=sf_link
«Казначейська справа»

https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSf5TZbEZFCFCFqQ1dlYm5j2ZKLbKaw6iSZeMIyWF3ROOT8TYg/viewform?usp=sf_link

«Страхові послуги»

https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLScgA_qz5GV6tjCimMviVD2Umeub-ItsiuFQpnirJkdEJlhkpg/viewform?usp=sf_link

Електронний моніторинг якості знань зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» проводиться в додатку Google Forms. Представлені засоби діагностики розміщено за посиланням: <https://nktestfinance.wordpress.com>.

Додаток Google Forms використовується для проведення онлайн тестування з автоматичною перевіркою та відображенням результатів синхронному та асинхронному режимом реального часу. Це дозволяє привнести в процес навчання, діагностики та моніторингу нові можливості, збагатити, доповнити, розширити освітнє середовище.

Інструменти Google надають прекрасну можливість зробити процес тестування ефективним і зручним.

У свою чергу інформація на Google Диску розміщена в системі керування вмістом WordPress.com. Програмне забезпечення створене для всіх, що підкреслює доступність, продуктивність, безпеку і простоту використання.

Основні критерії щодо оцінювання спеціальних дисциплін визначені в Положенні про оцінювання знань студентів за вимогами кредитно-модульної системи організації освітнього процесу у ВСП «Ногайському коледжі ТДАТУ».

Оцінювання знань студентів здійснюється за національною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») і шкалою ЄCTS. Загальна оцінка визначається як сума балів за всі виконані завдання і становить 100 балів за критеріями національної системи та критеріями ЄCTS.[2]

Отже, електронний моніторинг є узагальнюючим та підсумковим контролем, який виявляє обсяг знань та практичних навичок, здобутих студентами коледжу протягом вивчення дисциплін, що виносяться на державний екзамен. Змішана освіта включає і традиційну, і дистанційну, і електронну. Без застосування інноваційних технологій навчання вже не обійтися.

Список використаних джерел

1. «Положення про порядок створення та організацію роботи Державної екзаменаційної комісії в Ногайському коледжі».

2. «Положення про оцінювання знань студентів за вимогами кредитно-модульної системи організації освітнього процесу в Ногайському коледжі».
3. Михайлишин М., Тернова І. Тестування як метод педагогічного контролю // Фахова перед вища освіта. – 2020. – № 2. – С. 77–79.

О. В. Безсонова, студентка другого курсу освітньо-професійної програми «Інформаційна діяльність підприємства»

student002@сiер.ukr.education

ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету»;

Н. В. Кононец, д. пед. н., доцент; завідувачка аграрно-економічного відділення

ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету»;

доцент кафедри економічної кібернетики, бізнес-економіки та інформаційних систем

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

ПРОГРАМА MICROSOFT POWERPOINT ЯК ЗАСІБ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ ПІД ЧАС САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Програма Microsoft PowerPoint – це один з найбільш потужних і доступних програм для створення мультимедійних презентацій. Має великий набір функцій, які дозволяють легко розібратися з принципами роботи. Ця програма є дуже доступною – її можна встановити як на ПК так і на мобільних пристроях.

Інформація, яка подається за допомогою презентації сприймається краще та зрозуміліше передає смислове навантаження. Презентація – це інформаційний контент, що складається з слайдів між якими можна легко перемикатися або встановити таймер, з плином якого слайди перемикатимуться самостійно. Інформація, яку можна розмістити в презентації PowerPoint, різноманітна. А саме – це текст, графічні файли, зображення (в тому числі і анімаційні), а також аудіо. Завдяки насиченій базі типових шаблонів легко підібрати стиль майбутньої презентації. Різноманітність шаблонів дозволить якісно обрати візуальну сторону документа.

За допомогою програми PowerPoint як викладач, так і студенти, які виконують різні завдання, зможуть:

- створити презентації з нуля або шаблону.
- додати текст, зображення, картинки та відео;

- вибрати професійне оформлення за допомогою Дизайнера PowerPoint;
- додати переходи, анімацію та переміщення;
- зберегти презентацію в службі OneDrive, щоб мати до неї доступ із комп'ютера, планшета чи телефона;
- надавати спільний доступ іншим користувачам і працювати з ними звідусіль [1].

Наведемо алгоритм створення презентації, яким доцільно скористатися студентам під час виконання різного типу завдань (завдань на створення безпосередньо презентацій, наприклад, на заняттях з інформатики; різноманітних міждисциплінарних проєктів, котрі передбачають доповідь-презентацію; підготовка до захисту курсових робіт, виробничої чи навчальної практик, виступ на конференціях тощо) [3]:

1. Відкрийте програму PowerPoint.
2. В області ліворуч натисніть кнопку Створити.
3. Далі Ви можете:
 - ✓ Створити презентацію з нуля, для цього натисніть кнопку Нова презентація.
 - ✓ Скористатися готовим дизайном, для цього виберіть один із шаблонів.
 - ✓ Для того щоб переглянути поради з використання Програми PowerPoint, виберіть пункт Демонстрація, а потім натисніть кнопку Створити (рис. 1).

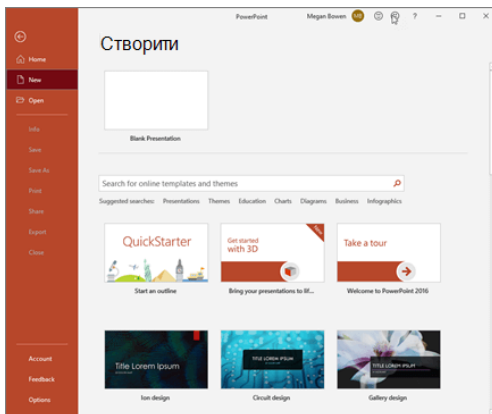

Рисунок 1 – Створення презентації

Додавання зображення, фігури тощо:

Перейдіть на вкладку Вставлення.

Додати зображення:

- ✓ У розділі Зображення виберіть Зображення.
- ✓ У меню Вставлення рисунка з виберіть потрібне джерело.
- ✓ Знайдіть потрібне зображення, виберіть його та натисніть кнопку Вставити.

Додати ілюстрації:

- ✓ У розділі Ілюстрації виберіть Фігури, Піктограми, 3D-моделі, SmartArt або Діаграма.
- ✓ У діалоговому вікні, яке відкриється, якщо клацнути один із типів ілюстрацій, виберіть потрібний елемент і дотримуйтеся вказівок, щоб вставити його.

Додавання слайда

- ✓ В області ліворуч у ескізах виберіть слайд, за яким потрібно стежити.
- ✓ На вкладці Основне в розділі Слайди натисніть кнопку Створити слайд.
- ✓ У розділі Slides (Слайди) виберіть Layout (Макет), а потім виберіть потрібний макет у меню.

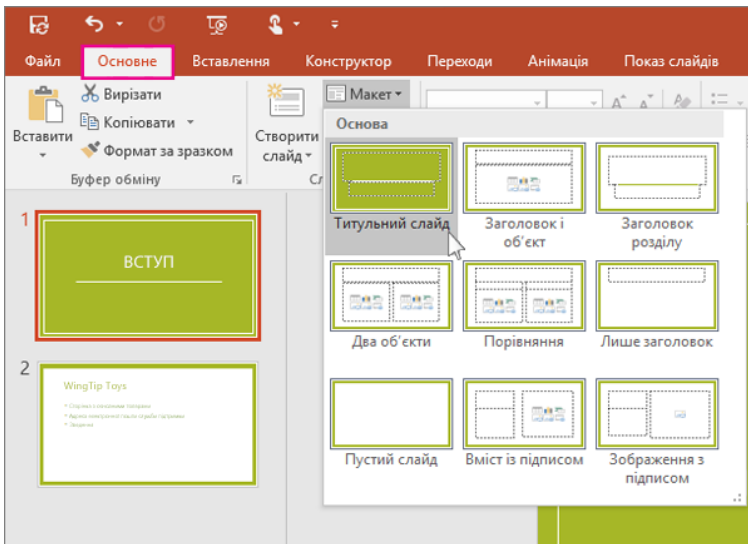

Рисунок 2 – Макет слайду

Додавання та форматування тексту:

✓ Розташуйте курсор у текстовому полі та введіть потрібний елемент (рис. 3).

✓ Виділіть текст і виберіть один або кілька параметрів на вкладці Основне в розділі Шрифт, наприклад Шрифт, Збільшити розмір шрифту, Зменшити розмір шрифту, Жирний, Курсив, Підкреслення тощо.

✓ Щоб створити маркірований або нумерований список, виділіть текст, а потім натисніть кнопку Маркери або Нумерація.

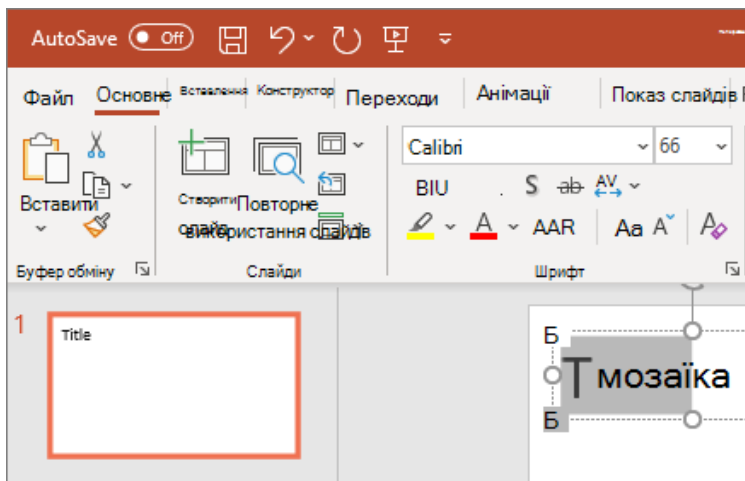

Рисунок 3 – Текстове поле

Наприкінці можемо сформулювати наступні поради: для того, щоб перевірити орфографію та виправити неправильно введене слово, клацніть на ньому правою кнопкою миші та виберіть один із запропонованих варіантів; рекомендовано додавати текст тільки у поле *Опис* та залишати *Заголовок* пустим. Це спрощує роботу з більшістю популярних засобів читання з екранів, включно із скрінрідерами [2].

На рис. 4 зображено фрагмент презентації як засобу візуалізації навчального матеріалу із лекції, якою студенти можуть скористатися під час самостійної роботи (розміщено у віртуальному класі).

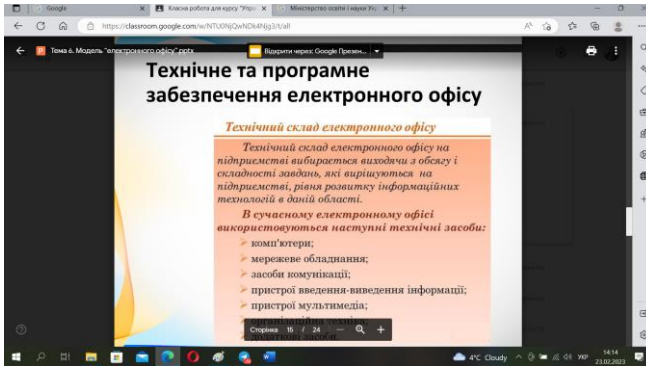

Рисунок 4 – Фрагмент презентації

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Microsoft PowerPoint. URL: <https://support.microsoft.com/uk-ua/office/%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D0%BF%D1%80%D0%B5%D0%B7%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97-%D0%B2-powerpoint-422250f8-5721-4cea-92cc-202fa7b89617>.
2. Презентація Power Point, доступна та зручна для всіх. URL: <https://ud.org.ua/statti/355-prezentatsiya-power-point-dostupna-ta-zruchna-dlya-vsikh>.
3. Кононець Н. В., Федченко С. В. Бінарне заняття у контексті ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін «Біологія», «Інформатика» за темами «Середовище існування живих організмів (біологія)» та «Створення презентації у Power Point (інформатика)» URL: <https://teacherjournal.com.ua/component/content/article/9528-na-konkurs-bnarne-zanyattya-qbologyaq-qnformatikaq.html>.

О. В. Бойко, викладач
elenaboikokt@gmail.com

Відокремлений структурний підрозділ «Краматорський фаховий коледж Донецького національного університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського»

ВПРОВАДЖЕННЯ MICROSOFT TEAMS, ЯК ОПТИМІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Через повномасштабне вторгнення Російської Федерації на територію України, відбулися помітні зміни в організації на-

вчального процесу в закладах освіти як нашої країни в цілому, так і у Відокремленому структурному підрозділі «Краматорський фаховий коледж Донецького національного університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського».

Останні події в Україні, зокрема навчання в умовах воєнного стану, який вплинув на всі сфери діяльності громадян, сприяли переходу на самоосвіту та дистанційне навчання.

Упроваджуються технології дистанційної освіти, починаючи з початкової школи. За кілька останніх місяців всі навчальні заклади України перейшли на дистанційне та змішане навчання, педагоги активно вчать використовувати можливості мережі Інтернет та сучасні комунікаційні технології для створення власного ефективного освітнього онлайн-простору [1, с. 4].

Через воєнний стан більшість закладів освіти у всій країні вимушена була перейти на новий режим роботи. Заклади фахової передвищої освіти перейшли на змішане та віддалене навчання. Відокремлений структурний підрозділ «Краматорський фаховий коледж Донецького національного університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського» успішно виконав цей перехід.

У наш час існує велика кількість різноманітних форм реалізації систем віддаленого навчання як на основі вільного програмного забезпечення, так і комерційного. Залишилася справа за вибором [1, с. 10]. Оскільки наш коледж використовує перший рік сервіси Office 365, ми тільки напрацьовуємо досвід.

Основні ролі користувачів в Office 365:

- ✓ Адміністратор.
- ✓ Педагог.
- ✓ Студент [1, с. 11].

Впровадження Office 365 в навчальний процес ми почали з Microsoft Teams (MS Teams, Teams) – це онлайн сервіс для командної роботи, який забезпечує в одному робочому просторі функції спілкування, управління задачами, контентом та додатками [1, с. 12].

Це цифровий центр, якого потребують педагоги і керівники освітніх установ. Він об'єднує розмови, контент і додатки в одному місці, оптимізуючи робочий процес для адміністраторів і дозволяючи педагогам створювати яскраві, персоналізовані навчальні середовища. За допомогою команд (груп) можна створювати аудиторії для спільної роботи, персоналізувати навчання

за допомогою завдань, спілкуватися з колегами в професійних навчальних спільнотах і оптимізувати спілкування зі співробітниками. Будучи віртуальною платформою для проведення відеозустрічей, Teams містить функції та інструменти, які здатні забезпечити продуктивну спільну роботу на онлайн-заняттях з використанням відеозв'язку [1, с. 13].

Освітній контент в Microsoft Teams розміщується як у вигляді окремих файлів, так і у вигляді сервісів і їх ресурсів (навчальний відео, навчальні сайти, тощо). До кожного навчального заняття, яке організовується засобами Microsoft Teams, проводиться підготовча робота:

- попередня підготовка освітнього контенту і розміщення контенту в One Drive;
- розміщення необхідних посилань на ресурси, наприклад, відео;
- розміщення файлів;
- сторінок записників OneNote;
- публікація в загальному для групи студентів каналі («Загальне») інструкцій по ходу проведення заняття.

На дистанційних заняттях з використанням відеозв'язку чат використовується як віртуальна аудиторія для організації і проведення групових навчальних занять (в тому числі, в окремих підгрупах (каналах) групи).

Крім того Teams, за умови використання мобільного додатку, це засіб оперативного зв'язку з викладачем, наприклад для позапланових консультацій, як інструмент зворотнього зв'язку [1, с. 14].

Статистика по країні показує, що педагоги й студенти мають більше доступу до ІКТ за межами коледжу, ніж у аудиторії. Наприклад, 70 % студентів мають доступ до комп'ютерів поза коледжем, 74 % мають мобільний телефон. При цьому яких-небудь істотних відмінностей у цих показниках для різних регіонів України не спостерігається. Звідси випливає, що викладачам необхідно розширити позааудиторне навчання для підвищення навчального потенціалу, який мають ІКТ [2, с. 2]. А в умовах сьогоденного навчання це являється просто спасінням.

Крім того, підготовленість у сфері ІКТ для викладачів уже не є найсерйознішою перешкодою для використання інформаційних технологій у навчанні – про це заявили 67 % опитаних. Це говорить про підвищення рівня володіння ІКТ самими викла-

дачами й сформований потенціал з більш ефективного впровадження ІКТ в освіті [2, с. 3]. Звідси випливає, що викладачам необхідно розширити позааудиторне навчання для підвищення навчального потенціалу, який мають ІКТ.

Крім того, підготовленість у сфері ІКТ для викладачів уже не є найсерйознішою перешкодою для використання інформаційних технологій у навчанні – про це заявили 67 % опитаних. Це говорить про підвищення рівня володіння ІКТ самими викладачами й сформований потенціал з більш ефективного впровадження ІКТ в освіті.

Як і багато інших хмарних систем дистанційного навчання, MS Teams буде управління он-лайн навчанням (організацію навчального процесу) виходячи з навчального контенту.

Microsoft Teams є частиною пакета Office 365 і поширюється по підписці або, з деякими обмеженнями, як безкоштовний додаток.

Але є і недоліки використання Microsoft Teams.

Корпорація Microsoft проводить розслідування після того, як її служби, включаючи систему обміну повідомленнями Teams та платформу електронної пошти Outlook, перестали працювати для користувачів у всьому світі.

Downdetector зафіксував тисячі користувачів, які повідомили про проблеми з Outlook, Microsoft 365 та XBox Live 25 січня 2023 року вранці. Сайт виявив 4132 випадки, коли люди скаржилися на збої в роботі Outlook у Великій Британії, а 1971 скарга надійшла на збої в роботі Microsoft Teams.

В обліковому записі служби Microsoft 365 в твітері сказано: «Ми вивчаємо проблеми, які стосуються кількох служб Microsoft 365».

За інформацією Reuters, Microsoft не розкриває кількість користувачів, які поскаржилися на збої, але у Downdetector зафіксували понад 3 900 інцидентів в Індії та понад 900 у Японії. Повідомлення про збої також різко зросло в Австралії, Великій Британії та Об'єднаних Арабських Еміратах.

Ми виявили потенційну проблему з мережею і перевіряємо дані телеметрії, щоб визначити наступні кроки щодо усунення несправностей», – йдеться в повідомленні Microsoft.

Під час збою більшість користувачів не могли обмінюватися повідомленнями, приєднуватися до дзвінків або використовувати будь-які функції програми Teams. Багато користувачів вирушили до твітеру, щоб поділитися новинами про збої в робо-

ті служби, при цьому Microsoft Teams став популярним хештегом у соціальній мережі.

Серед інших служб, де фіксувалися проблеми в роботі, були Microsoft Exchange Online, SharePoint Online, OneDrive для бізнесу.

Microsoft Teams, яким користується понад 280 млн людей по всьому світу, є невід'ємною частиною повсякденної роботи підприємств і навчальних закладів, які використовують цей сервіс для здійснення дзвінків, планування зустрічей та організації робочого процесу.

Список використаних джерел

1. Товариство з обмеженою відповідальністю «Ліко-школа» Організація платформи дистанційного навчання за допомогою сервісів Microsoft Office 365 Education. Дороговказ для навчальних закладів і творчих педагогів, розроблений на прикладі успішного впровадження й апробації у Ліко-школі. Київ 2020 р.
2. Інновації в навчанні. Журнал «Сучасна освіта» № 10 (72) 2010.

О. Д. Брильов, студент;

О. І. Антонова, к. б. н., доцент, завідувач кафедри Здоров'я людини та фізичної культури

С. О. Сорокіна, ст. викладач кафедри Здоров'я людини та фізичної культури

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського;

М. С. Гіндіна, викладач фармакології та медичної рецептури, основ латинської мови та медичної термінології, спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, педагогічне звання «викладач-методист»

*Кременчуцький медичний фаховий коледж імені В. І. Литвиненка
gtarmail69@gmail.com*

СУЧАСНІ НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ПАЦІЄНТІВ ІЗ ХРОНІЧНИМ ОБСТРУКТИВНИМ ЗАХВОРЮВАННЯМ ЛЕГЕНЬ

*«Вживає не сильніший і не розумніший,
а той, хто краще реагує на зміни, що відбуваються»*

Гордон Драйден

Мета сучасного здобувача освіти – стати конкурентоспроможним фахівцем, який зможе працювати за спеціальністю,

навчитися вчитися, щоб мати змогу постійно розширювати діапазон своїх знань, умінь та навичок.

Студент – рівноправний учасник навчального процесу, який може брати активну участь у створенні електронних продуктів, співпрацюючи з викладачами. В разі отримання після школи спочатку фахової передвищої освіти в медичному коледжі, а потім вищої освіти в університеті, має певний багаж теоретичних знань, умінь, навичок, який може бути використаний для плідної співпраці.

Аналіз науково-методичної, спеціальної та медичної літератури з проблем лікування та фізичної реабілітації пацієнтів із ХОЗЛ, перегляд вебінарів продемонстрував, що існує необхідність вдосконалення підходів до підготовки фахівців з фізичної реабілітації за дистанційними технологіями навчання, що має суттєве теоретичне, практичне і соціальне значення для збереження, підтримки й зміцнення здоров'я пацієнтів.

Незважаючи на велику кількість публікацій, які висвітлюють застосування сучасних електронних інструментів для дистанційного навчання, вебінарів та тренінгів, присвячених опануванню викладачами та студентами нових інтерактивних методик, підготовці фахівців саме з фізичної реабілітації за новими форматами приділено недостатньо уваги.

Мета дослідження: дослідити можливості використання сучасних електронних ресурсів для ефективного опанування програмою з фізичної реабілітації пацієнтів із хронічним обструктивним захворюванням легень.

Об'єкт дослідження: електронні ресурси, які запропоновано застосовувати для реалізації експериментальної програми фізичної реабілітації пацієнтів з хронічним обструктивним захворюванням легень.

Предмет дослідження: сучасні навчальні ресурси та інформаційні технології експериментальної програми фізичної реабілітації пацієнтів із хронічним обструктивним захворюванням легень.

Для визначення життєвої ємкості легень використовується метод спірометрії. Опис методики дослідження з використанням документа Word є громіздким та не дозволяє опанувати її в повному обсязі, що може призвести до суттєвих помилок у практичній діяльності, порушенні алгоритму в процесі відпрацювання практичних навичок. Для кращого засвоєння методики можна

створити відео під час відвідування кабінету спірометрії, а потім вставити його у відповідний слайд презентації, створеної у Power Point, а також можна використати сучасний інструмент Santasio studio, який дозволяє перетворити презентацію у відео тощо.

Одним із напрямків реабілітації пацієнтів із ХОЗЛ є лікувальна фізкультура. Важливо не лише правильно підібрати комплекс вправ, а й продемонструвати його таким чином, щоб пацієнт міг виконувати його разом з інструктором, послідовно та дозовано змінювати навантаження, дотримуючись основного принципу медицини «Noli posere!», що в перекладі означає «Не зашкодь!». Нами було переглянуто відеоуроки, які навчають пацієнтів виконувати дихальні вправи, які є в мережі Інтернет, проаналізовано їх переваги та недоліки. Доцільне створення відео-уроків для різних верств населення, для різних вікових груп із можливістю регуляції швидкості перегляду. Важливо вимірювати ЧСС та ЧДР. Крім паперового варіанту щоденника для їх фіксації доречно використовувати хмарні інструменти Google, а саме Google-форми, Google-календар та інші.

Фізична реабілітація малоефективна у разі тютюнопаління. Для мотивації пацієнта відмовитися від шкідливої звички можна запропонувати переглянути презентацію з анімацією, яка яскраво ілюструє можливі наслідки вдихання шкідливих речовин. Для цього можна застосувати ефект паралаксу – видимої зміни розташування об'єкта, за яким ведеться спостереження, внаслідок зміни розташування спостерігача.

Ефект паралаксу змушує фонове зображення блоків рухатися повільніше, ніж передній план. Це створює ілюзію глибини сторінки, надаючи вмісту 3D-ефект під час прокрутки сторінки донизу.

Для досягнення мети можна також створити відео-попури із відомих мультиплікаційних фільмів, які в гумористичній формі висвітлюють шкідливість тютюнопаління та мотивують пацієнта позбавитися нікотинової залежності.

Для вирішення вище зазначеної проблеми можна використовувати також сучасні медикаментозні засоби, а саме: «Нікоретте» у вигляді жувальних гумок, нікотинового пластирю та спрею для ротової порожнини, пероральні таблетки «Табекс», «Лобесил», «Ресигар», Nico Cleaner – спрей для очищення легенів від тютюнового диму (Ніко Клінер), Antinikotin NANO –

спрей від куріння (Антиникотин Нано), NicoStop – капсули від куріння (НикоСтоп), краплі від куріння NikotinOff, Nicoden Silver – краплі від куріння з іонами срібла (Никоден Сілвер), збори від паління та інші.

Вище зазначені засоби допомагають пацієнтові позбутися шкідливої звички – кинути палити. Для доведення до відома пацієнта особливостей їх використання доцільно використати колаж-презентацію з використанням 3D ефекту.

Різноманітність лікарських форм дозволяє індивідуально підібрати препарат з урахуванням уподобань пацієнта та звичного для нього способу життя, але слід враховувати й побічні ефекти. Як висловився відомий лікар середніх віків Парацельс: «Будь-який лікарський засіб – це отрута, і одна лише доза робить цю отруту безпечною». Медичний працівник повинен постійно про це пам'ятати.

Одним із методів формування практичних навичок є гемізація, яка передбачає використання комп'ютерних ігор у навчальному процесі. Так, для створення експериментальної моделі фізичної реабілітації пацієнтів із ХОЗЛ можна запровадити аркадні, логічні, розвиваючі та інші жанри комп'ютерних ігор.

Для візуалізації різноманітних методів фізичної реабілітації доцільно використати такий прийом візуалізації матеріалу як скрайбінг. Для його створення можна використовувати наступні сервіси: Power Poin, PowToon, GoAnimate, Sparcol VideoScribe, Animaker тощо [1].

Для самоконтролю рівня засвоєння матеріалу можна використовувати чат-боти телеграм-каналу.

Для захисту проектів, курсових робіт зручно використовувати такі платформи: Kahoot, Moodle, ZOOM, Google Meet, інтерактивну дошку Padlet та інші. До речі, Kahoot щорічно користується понад 1 мільярд чоловік у 200 країнах світу. Платформа постійно розвивається та розширюється, тому їй довіряють великі всесвітньо відомі компанії: Facebook, Amazon, Walmart, Intel, HP та інші [2].

Висновки. Якість підготовки сучасного конкурентоспроможного медичного фахівця в умовах дистанційного навчання залежить від багатьох факторів, а саме: мотивації здобувачів освіти, постійної та багатогранної співпраці їх з викладачами щодо опанування сучасних навчальних ресурсів, застосування нових інструментів дистанційного навчання, моніторингу результатів

використання інформаційних технологій, які дозволяють запровадити міждисциплінарну інтеграцію, урахування інтересів та можливостей усіх учасників освітнього процесу, які беруть участь у створенні експериментальної програми фізичної реабілітації пацієнтів із хронічним обструктивним захворюванням легень.

Список використаних джерел

1. Хшанович К. О. Скрайбінг: спосіб зробити уроки яскравішими. Всеосвіта. ua. 2020. URL: <https://vseosvita.ua/news/skraibinh-sposib-zrobyty-uroky-iaskravishymy-5684.html>.
2. Шандра Р. Використання платформи «Kahoot!» для дистанційного навчання. Освіта.ua. 2020. URL: https://osvita.ua/vnz/high_school/73080/.

Л. В. Вакуленко, викладач вищої категорії

lv.vakulenko30@gmail.com

Відокремлений структурний підрозділ «Краматорський фаховий коледж ДонНУЕТ імені Михайла Туган-Барановського»

ДИСТАНЦІЙНИЙ ФОРМАТ ВЗАЄМОДІЇ СУБ'ЄКТІВ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ЗАНЯТТЯХ З СОЦІОЛОГІЇ

Інформаційні технології все більше впливають на сучасне суспільство. Утворюючи глобальний інформаційний простір, вони проникають в усі сфери людської діяльності. В умовах сьогодення вони стали, невід'ємною частиною освітнього процесу, створили умови для ефективної організації навчання, навіть коли здобувач освіти не знаходиться поруч з викладачем. Завдяки використанню цифрових технологій стало можливим швидко отримати та поширити інформацію, поглибити знання. Зробити навчання справді цікавим, мотивованим, яке б сприяло розвитку критичного мислення, творчого пошуку, самостійності та ініціативи.

Дистанційне навчання – одна із форм навчання, яка виникла та удосконалювалася разом із розвитком інтернет-технологій, і на сьогодні має чіткі характерні ознаки, принципи і певні методичні напрацювання.

Успішній реалізації дистанційного навчання в Україні сприяє державна політика щодо інформатизації суспільства, яка регулюється відповідними законодавчими актами. Поняття «дистан-

ційне навчання» характеризується різноманітністю визначень, що свідчить про широкий діапазон підходів до його тлумачення.

Відповідно до Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти, затвердженому наказом МОН від 8 вересня 2020 року № 1115: «дистанційне навчання – організація освітнього процесу (за дистанційною формою здобуття освіти або шляхом використання технологій дистанційного навчання в різних формах здобуття освіти) в умовах віддаленості один від одного його учасників та їх як правило опосередкованої взаємодії в освітньому середовищі, яке функціонує на базі сучасних освітніх, інформаційно-комунікаційних (цифрових) технологій» [2, с. 1].

Головним завданням дистанційного навчання є розвиток творчих та інтелектуальних здібностей студентів за допомогою відкритого й вільного використання платформ, освітніх ресурсів, програм тощо.

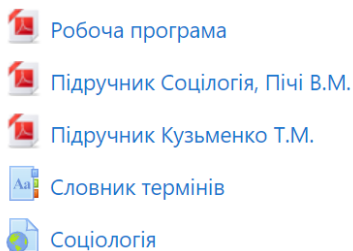
Дистанційне навчання являє собою нову форму організації освіти, що ґрунтується на використанні як кращих традиційних методів отримання знань, так і нових інформаційно-комунікаційних технологій та принципів самоосвіти.

Особливої актуальності і широких масштабів в закладах освіти дистанційне навчання набуло через пандемію COVID-19. За період локдауну викладачі напрацювали значний практичний досвід, який дозволив не припиняти освітній процес в умовах воєнного стану.

Для того, щоб дистанційне навчання було максимально ефективним, його необхідно правильно організувати за допомогою системи технічних, програмних та методичних заходів.

Керівництвом коледжу забезпечено організаційну та методичну підтримку педагогічних працівників для реалізації дистанційного навчання у відповідності законодавчими актами. Організовано навчання з оволодіння навичками роботи з електронними ресурсами, ефективними методиками дистанційного навчання. На базі Інституту підвищення кваліфікації Донецького національного університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського викладачі коледжу пройшли курси підвищення кваліфікації за напрямом «Управління освітньою діяльністю у закладах освіти на основі цифрових технологій». Результатом навчання стала розробка електронного навчального курсу «Соціологія» в системі Moodle. Для створеного в системі

Moodle електронного навчального курсу було обрано формат «Тематичний», оскільки курс побудовано за секційним принципом. Вступна частина містить загальні відомості про курс: назву та мету, робочу програму курсу, необхідні методичні матеріали до курсу, посібники, підручники, глосарій до курсу і відеопояснення.

Відеопояснення до курсу Соціологія

Рисунок 1 – Основна частина курсу

Формування теоретичної складової компетентностей з визначеної дисципліни відбувається переважно під час ознайомлення студентів з теоретичним матеріалом в ході лекцій. Після опрацювання лекційного матеріалу студент повинен виконати завдання до лекції з відповідної теми та надіслати електронний варіант звіту, для даного випадку в курсі до кожної теми додано елемент «Завдання до лекції», який містить перелік дій, які необхідно виконати для закріплення лекційного матеріалу. Завдання оцінюються викладачем згідно встановлених критеріїв оцінювання.

Викладач може перевірити подані студентом файли, прокоментувати їх та, за необхідності, запропонувати їх доопрацювати. Якщо викладач вважає це за потрібне, він може відкрити посилання на файли, подані учасниками курсу, і зробити ці роботи предметом обговорення.

Оскільки при виконанні завдань можуть виникнути труднощі, будь-хто зі студентів може в Teams задати питання та отримати оперативну допомогу (як з боку викладача, так і з боку студентів). Таким чином, під час виконання практичних робіт, відбувається внесок у формування соціально-поведінкової складової компетентностей.

Також в курсі «Соціологія» для оцінювання та контролю знань з кожної теми розроблено тестові завдання за допомогою елемента «Тест» (рис. 2).

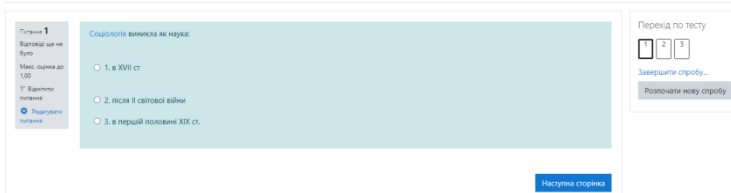

Рисунок 2 – Фрагмент тестового питання з теми «Історія виникнення соціології як самостійної науки»

Використання комп'ютерних тестів надає можливість:

- зробити процес оцінювання студентів об'єктивнішим, оскільки виключається можливість особистісного ставлення;
- економії навчального часу: одночасна перевірка знань всієї групи;
- формування мотивації та зацікавленості студентів до підготовки до занять.

Слід відмітити, що завдяки Moodle можливо представлення навчально-методичних матеріалів з курсу, проведення теоретичних і практичних занять, організація як індивідуальної так і групової навчальної діяльності. Робота щодо впровадження та удосконалення курсу триває.

Для здійснення освітнього процесу в коледжі викладачі віддають перевагу базовій платформі Microsoft Teams та Google Meet для синхронної роботи в режимі відеоконференції. Використання цих сервісів дозволяє приєднувати до зустріч і велику кількість здобувачів освіти, запланувати її в календарі відповідно до розкладу занять, контролювати присутність, фіксувати саме факт її проведення, зробити відеозапис для подальшого перегляду студентами у більш зручний час. Застосування даних платформ дозволяє не тільки слухати, а й брати активну участь в онлайн-зустрічах. Завдяки можливості ділитися екраном, будь-який учасник може демонструвати свою інформацію на екрані, що дозволяє підтримувати зворотний зв'язок, дуже просто подавати новий матеріал, зокрема презентації і перевіряти, як студенти засвоїли його. Контроль знань з дисципліни та оцінки фіксуються в електронному журналі. Активна співпраця між

усіма учасниками освітнього процесу сприяє розвитку комунікативних навичок, творчості, ініціативи.

Для асинхронної роботи використовується Google-диск, посилаючи на який доступне з web-сайті коледжу. Тут зберігаються всі навчально-методичні матеріали до кожного лекційного чи семінарського заняття з соціології. Маючи доступ до конспектів лекцій, навчально-методичних посібників, підручників, інструкційних карт до семінарських занять, методичних рекомендацій до самостійної роботи, тематики рефератів, соціологічних есе, питань до самоконтролю, тестів здобувачі освіти мають можливість працювати самостійно, займатися самоосвітою у будь-який час. У разі потреби, можна звернутися до викладача за консультацією.

Важливою умовою підвищення якості дистанційної освіти є забезпечення ефективної комунікації всіх суб'єктів навчальної діяльності. В організації зворотного зв'язку використовуються наступні кроки: обмін інформаційними повідомленнями, налагодження швидкого зв'язку за допомогою Viber, Telegram, WhatsApp, або електронною поштою; засоби відео конференцій Microsoft Teams та Google Meet для візуалізації матеріалу, усного контролю знань та діалогового спілкування; планування робочого часу – встановлення певних часових рамок(дедлайнів) для задачі виконаних робіт.

Таким чином, методика проведення дистанційних занять знаходиться у процесі розвитку та удосконалення, а принципи дистанційного навчання та його особливості стали серйозними викликами для системи освіти в цілому. Організація якісного масового дистанційного навчання в умовах воєнного стану – складний і надважкий процес. Але систематична робота щодо впровадження й удосконалення сучасних цифрових технологій забезпечить ефективну дистанційну взаємодію суб'єктів освітнього процесу.

Список використаних джерел

1. Дмитренко П. В. Дистанційна освіта / П. В. Дмитренко, Ю. А. Пасічник. – Київ : НПУ, 1999. – 25 с.
2. Наказ МОН України від 08.09.2020 року 1115 «Деякі питання організації дистанційного навчання». С. 1.
3. Інтерактивні методи навчання. URL: <https://www.pedrada.com.ua>.

Л. В. Гайдар, студентка третього курсу освітньо-професійної програми «Оціночна діяльність»

ludmilagajgar805@gmail.com

ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету»;

Н. В. Кононец, д. пед. н., доцент, завідувач аграрно-економічного відділення

ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету»;

доцент кафедри економічної кібернетики, бізнес-економіки та інформаційних систем

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

ІНСТРУМЕНТИ MICROSOFT OFFICE У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ

Модернізація і розвиток процесу навчання належать до актуальних проблем реформування сучасної освіти. У зв'язку із запровадженням хмарних сервісів і технологій у цей процес формуються нові напрями, які пов'язані з поданням електронних ресурсів і сервісів. Саме завдяки використанню хмарних сервісів виникають можливості вирішення нагальних соціальних та освітньо-культурних проблем сучасного суспільства, серед яких, зокрема, – підвищення рівня доступності і якості освіти, удосконалення освітньо-наукового середовища підготовки кадрів, ширше запровадження в освітній процес найсучасніших ІКТ (Татауров, Шишкіна 2019, с. 124).

Microsoft Office – офісний пакет, створений корпорацією Microsoft для операційних систем Windows, macOS, iOS та Android. До складу цього пакету входить програмне забезпечення для роботи з різними типами документів: текстами, електронними таблицями, презентаціями, базами даних тощо.

Сервіси Microsoft Office як комплексного універсального засобу, що поєднує у собі різноманітні типи інструментів, можуть виявитися найбільш перспективними з точки зору запровадження середовища навчання на єдиній основі, що не потребує в той же час розгортання хмаро-орієнтованої ІКТ інфраструктури у закладі освіти силами ІТ підрозділів самого закладу, це здійснюватиметься на боці провайдера. В той же час, набір сервісів, що постачається у цьому пакеті програм, є достатньо потужним і функціональним для того, щоб забезпечити опанування основ

інформаційних технологій студентами на сучасному рівні, тобто він містить засоби роботи з офісними додатками, надання простору для зберігання даних, комунікації, колективної і індивідуальної роботи, створення груп, проєктування сайтів, опрацювання даних та багато іншого (Татауров, Шишкіна, 2019, с. 125).

Пропонуємо розглянути інструменти Microsoft Office:

1) *Microsoft Teams* (рис. 1).

Ця програма зроблена для спрощення онлайн комунікації між колегами, друзями або родичами. Microsoft Teams містить спільноти, події, чати, канали, зустрічі, сховище, завдання та календарі в одному місці, що дуже зручно підходить для проведення онлайн-уроків або обговорення та створення спільного проєкту зі своїми одногрупниками.

Рисунок 1

2) *Microsoft Word, Excel, PowerPoint* (рис. 2).

Це базові та всім знайомі програми, які використовуються в наш час будь-де. Незамінні в своєму функціоналі, які значно полегшують наше життя. Microsoft Word є незамінною річчю в процесі навчання: в ній створюється майже вся освітня документація; студенти, школярі використовують для своїх наукових робіт. Саме завдяки своєму зручному функціоналу (зручне читання, введення й редагування, сучасні шаблони, спільний доступ з іншими користувачами та ін). Microsoft Excel найбільше використовується для звітності на підприємствах, державних установах і ін. Але так як більшість випускників в подальшій своїй роботі стикаються з цією програмою, то вивчення цього інструменту обов'язково повинно бути в навчальній програмі.

Адже шаблони Excel дають змогу не витратити час на створення бюджету, списку завдань, бухгалтерського обліку та фінансового аналізу; вже готові формули допомагають проводити обчислення й аналізувати дані; широкий набір функцій і параметрів форматування полегшують читання й використання книги. Microsoft PowerPoint це чудовий інструмент для створення простої, але гарної та лаконічної презентації. З численними функціями, шаблонами, ефектами та багато чого іншого, створити презентацію за кілька хвилин не становить труднощів. Завдяки функції надання спільного доступу одним клієнтам можна швидко запропонувати іншим користувачам відредагувати, переглянути й прокоментувати ваші слайди. Оскільки PowerPoint синхронізує ваші презентації з OneDrive, ви можете запустити презентацію на ПК, а потім відредагувати та провести її за допомогою PowerPoint Mobile

Рисунок 2

3) *One Note* (рис. 3).

OneNote – це цифровий аналог блокнота в сучасному світі. З ним можна легко впорядковувати свої думки в розділах і на сторінках за темами: навчання, дім або робота. Він може слугувати блокнотом, щоденником або записником, доступним з будь якого пристрою. OneNote – чудовий помічник як студентів, так і викладачів, наприклад, робити нотатки під час лекцій, поєднуючи текст, рукописні дані й фрагменти веб-сторінок; складати плани дій і записувати варіанти виконання завдань. Викладачі можуть розробляти плани занять і отримувати доступ до всієї потрібної інформації. Є можливість додавати стандартні позначки до списків справ, важливих питань і процесів, які потрібно відстежувати або створювати власні підписи, дизайн сторінки (як на рис. 3).

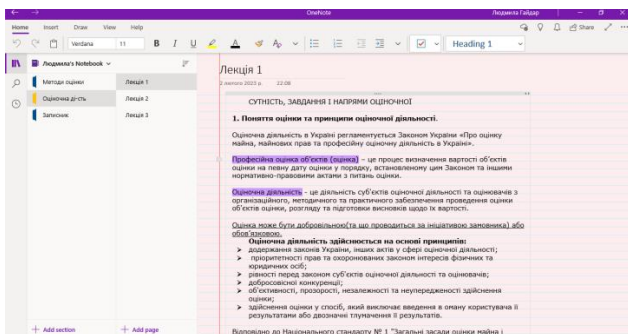

Рисунок 3

4) Microsoft OneDrive (рис. 4).

За допомогою OneDrive можна працювати ефективніше, де б ви не були. Відкривати документи, фото та інші файли зі свого пристрою Android, ПК і комп'ютера Mac тощо та ділитися ними з іншими. Програми Office для мобільних пристроїв дають змогу продуктивно співпрацювати з однокурсниками, колегами, редагувати наявні документи навіть у дорозі. Якщо не встигаєте доробити якийсь документ, презентацію або інші роботи, ви можете завантажити її в OneDrive для того, аби потім зробити в дорозі. Якщо раптом щось станеться з вашим комп'ютером або телефоном усі ваші збережені дані залишаться в сховищі, які потім можна відновити.

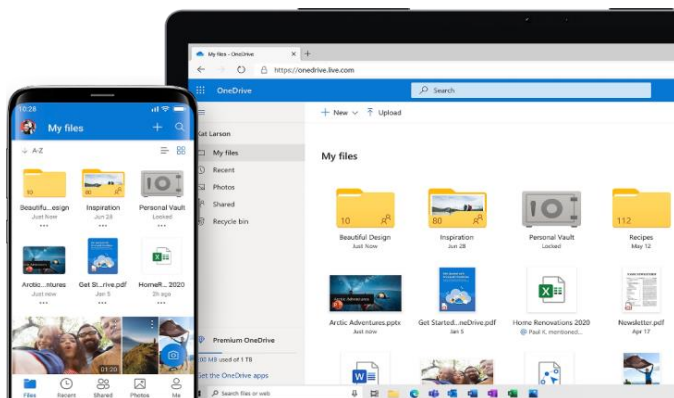

Рисунок 4

Список використаних джерел

1. Татауров В. П., Шишкіна М. П. Використання сервісів Microsoft Office 365 у процесі навчання дисципліни «Інформаційні технології в освіті» у закладі вищої педагогічної освіти / Науковий журнал «Фізико-математична освіта». – 2019. – № 4 (22). – С. 124–129.
2. URL: <https://www.microsoft.com/uk-ua>.

Т. С. Гнатенко, викладач фармацевтичних дисциплін
toma1301@ukr.net
Черкаська медична академія

ПЕРСОНАЛЬНИЙ САЙТ ВИКЛАДАЧА ЯК ЗАСІБ УПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНІЙ ПРОСТІР

У нових умовах інформатичного розвитку суспільства викладач змушений освоювати нові, цифрові технології, за допомогою яких він професійно долучається до взаємодії з іншими суб'єктами освітніх відносин в освітньому просторі. Серед таких технологій в останні роки окреме місце відводиться персональним сайтам професійних педагогів (викладачів).

Персональний сайт викладача – це ефективний засіб організації взаємодії зі студентами як у межах навчального закладу, так і поза межами навчального закладу, при якому відкриваються простори для організації позааудиторної і додаткової освіти. Сайти викладачів на додачу до офіційних сайтів також формують імідж сучасних закладів вищої освіти.

За допомогою сайту можна активізувати творчу діяльність, поділитися з іншими своїми напрацюваннями, презентувати нові досягнення студентів та власні, черпати пізнавальну інформацію, а головне – допомагати студентам у вивченні навчальних дисциплін.

«Присутність» викладача в мережі Інтернет, наявність у нього особистих освітніх інтернет-ресурсів уже само по собі є свідченням його схильності до інноваційної діяльності.

Критеріями персонального сайту, що характеризують інноваційність викладача є:

- 1) актуальність (будь-яка інновація – це відповідь на вимоги часу, шлях вирішення актуальних проблем);
- 2) унікальність створення оригінального/унікального продукту);

3) якість (кінцева мета будь-якої інновації – підвищення якості освіти).

Основними складниками, які свідчать про корисність використання сайту є: ефективне використання часу на аудиторних заняттях; розміщення тематичної візуальної інформації для використання безпосередньо на занятті; CV викладача; допомагає студентам під час їх самостійної роботи; посередництво в дистанційному навчанні, а також можливість взаємозв'язку з батьками.

Використання персонального сайту викладача дає можливість здійснення індивідуального підходу, налагодження емоційного зв'язку; залучення більшості студентів до виконання домашніх завдань, самостійного опрацювання навчального матеріалу, оскільки їм не потрібно багато часу витратити на пошук сумнівних відповідей в інтернеті, а достатньо скористатися літературою або посиланнями, рекомендованими викладачем на сайті; підвищення ефективності аудиторних занять завдяки автоматизації опитувань, демонстрації презентацій, відео завдяки їх дислокації в одному місці; налагодженню зворотнього зв'язку зі студентами та батьками; опануванню завдань більш складного рівня. На сайті можуть викладатися зразки найкраще виконаних завдань та описуватися помилки, які допускаються при виконанні практичних робіт.

Сьогодні створення і постійне ведення персонального сайту – це вимога сучасного цифрового освітнього середовища.

Сайт стає робочим інструментом у педагогічній діяльності, інтегруючи викладача в єдиний освітній простір.

Серед переваг персонального сайту можна відзначити швидку публікацію матеріалів у інформаційному просторі; доступність інформації широкому колу споживачів незалежно від їх географічного розташування; редагування вже опублікованого матеріалу, що дає змогу доповнювати, доопрацьовувати його, виправляти помилки й недоліки; вільний доступ відвідувачам сайту його матеріалів; можливість адаптування інформації до особливостей навчальних програм або до потреб використання в навчально-виховному процесі; доступність користувачу у зручний для нього час будь-якої інформації на персональному сайті; не обмеженість за обсягом викладених на сайті матеріалів; безкоштовність доступу до сайту.

Використання інформаційних технологій – це оновлення ролі і можливостей викладача, його здатності передавати свої знання і досвід, використовуючи нові засоби.

У навчально-виховному процесі інформатично-цифрові технології формують вміння працювати з інформацією, розвивають комунікаційні здібності, тобто виховують особистість «цифрового суспільства», сприяють поліпшенню якості навчання.

О. В. Гордієнко, викладач агрономічних дисциплін

gordienko@cuerp.ukr.education

Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету»;

Н. П. Косенчук, викладач агрономічних дисциплін

natalya.kosenchuk@ukr.net

Відокремлений структурний підрозділ «Ногайський фаховий коледж Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного»

ВИКОРИТАННЯ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ В ОСВІТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Розвиток комунікаційних технологій в сучасному суспільстві відкриває нові можливості суспільного прогресу, що знаходить своє віддзеркалення, зокрема, і у сфері освіти.

В останні роки серед нових методів організації освітнього процесу в закладах освіти найбільш пріоритетним є ресурсно-орієнтоване навчання [1]. При цьому весь комплекс форм, методів та засобів навчання націлені на цілісний підхід до організації освітнього процесу, який зорієнтований не тільки на засвоєння знань і набуття навичок, але і на тренінг здібностей самостійного й активного перетворення інформаційного середовища шляхом пошуку і практичного застосування інформаційних ресурсів [2].

Для здійснення ресурсно-орієнтованого напрямку викладач може користуватися різними цифровими інструментами. Для прикладу, рекомендуємо розглянути декілька ефективних ресурсів (рис. 1).

Рисунок 1 – Цифрові інструменти для ресурсно-орієнтованого навчання

Google Keep – це простий та зручний інструмент для створення нотаток, якими можна ділитися з іншими користувачами. Цей додаток надає можливості створювати та упорядковувати замітки, занотовувати важливі речі оперативно та завжди мати їх під рукою. В освітній діяльності цей інструмент можна використовувати при створенні візуалізації лекційного матеріалу, лабораторних занять, як записник.

Google Forms додаток для створення тестів поточного і підсумкового контролю знань студентів. Студенти можуть переглянути свої бали і помилки, а викладач одразу отримує детальну інформацію: статистику по кожному запитанню та окремому студенту, що дозволяє оперативно виявити і виправити недоліки в сприйнятті матеріалу, сформулювати та зберегти зведену таблицю досягнень. Тестові завдання в *Google Forms* можуть бути основними складниками при створенні електронних посібників, робочих зошитів з QR-кодами, їх можна використовувати для створення засобів діагностики та незалежного заміру знань студентів.

Інтерактивна дошка Jamboard може бути використана як викладачем для візуалізації навчального матеріалу, так і студентом для виконання певних завдань, рішення задач та отримання оцінки. Використання цього інструменту значно підвищує продуктивність командної роботи при дистанційному навчанні завдяки співавторству викладача і студента в реальному часі.

Google Slides – інструмент для створення презентацій в мережі, демонстрації їх в реальному часі та спільному доступі до редагування. Також можна використовувати коментарі та призначати завдання. Студенти можуть виконувати завдання в презентації у мережі, не завантажуючи їх.

Kahoot.com – інструмент для створення вікторин, дидактичних ігор, он-лайн опитувань, дискусій та тестів. Він всебічно використовується в освітньому процесі для оцінювання знань студентів. У завданнях та варіантах відповідей можуть бути використані фотозображення та відео. Можливості Kahoot надзвичайно різноманітні, це емоційна гра, насичена музичним супроводом.

Classtime – інструмент оцінювання якості знань студентів, збагачує заняття миттєвою візуалізацією рівня розуміння та прогресу студентами навчального матеріалу.

Google Meet – сервіс відеозв'язку та відеоконференцій, який підтримує демонстрацію робочого столу одного користувача для інших.

Відвідування Google Meet додає кнопку у верхній правій панелі (поруч із чатом та списком учасників), щоб допомогти запам'ятати, хто приєднався до наради в Google Meet. Прийом відвідувачів дозволяє згадати, хто приєднався до онлайн-зустрічі, і побачити, кого немає. Це розширення допомагає запам'ятати, коли приєднався учасник, як довго він залишався на занятті і не витратити час на перевірку присутності студентів [3].

Впровадження в освіту різноманітних цифрових інструментів – найкращий шлях підвищення ефективності освітнього процесу в сучасних умовах змішаного чи дистанційного ресурсно-орієнтованого навчання.

Список використаних джерел

1. Ануфрієв М. І. Вищий заклад освіти МВС України : наук.-практ. посіб. / М. І. Ануфрієв, О. М. Бандурка, О. Н. Ярмиш. – Харків, 1999. – 369 с.
2. Кононець Н. В. Педагогічні інновації вищої школи: ресурсно-орієнтоване навчання. Педагогічні науки : зб. наук. пр. Полтава, 2012. Вип. 54. С. 76–80.
3. Кононець Н. В. (2021). Цифровізація освітнього процесу у вищій школі: електронний посібник для самостійної роботи магістрів освітньої програми «Педагогіка вищої школи» галузі знань 01 освіта/педагогіка спеціальності 011 освітні, педагогічні науки. Полтава : ПУЕТ. 77 с.

Н. Л. Готра, викладачка

natalligot@gmail.com

ВСП «Мукачівський фаховий коледж Національного університету біоресурсів і природокористування України»

CHATGPT: ВОРОГ ЧИ ДРУГ ДЛЯ ОСВІТИ?

Сьогодні традиційні освітні технології у повному обсязі не забезпечують потреби суспільства в організації освітнього процесу. Виникла ціла низка проблем, вирішити які можливо тільки шляхом застосування інноваційних технологій і моделей навчання. Процес цифровізації в сучасній освіті та навчанні надає студентам широкі можливості. Наука постійно рухається вперед, а разом з нею розвивається і освіта.

30 листопада 2022 року компанія OpenAI представила нейромережу ChatGPT яка сколихнула інтернет.

ChatGPT – це чат-бот, який відповідає на складні питання у діалоговому режимі. На відміну від більшості чат-ботів, ChatGPT запам'ятовує та бере до уваги всі попередні запитання користувача в рамках бесіди, що, на думку деяких журналістів, дасть змогу використовувати його в ролі особистого терапевта. Для запобігання потрапляння в запити до ChatGPT та його відповіді текстів, що містять мову ворожнечі або образи, дані фільтруються через API модерації та потенційно расистські чи сексистські вислови відхиляються.

ChatGPT – це останній продукт у сфері штучного інтелекту. GPT – аббревіатура, що означає Generative Pre-Trained Transformer. Щоб створити бот, першу версію вдосконалювали за допомогою бесід з інструкторами.

ChatGPT може писати код, вірші, пісні, оповідання і навіть романи, тому ChatGPT з джерела інформації може перетворитися на реальний інструмент для роботи.

ChatGPT також вміє переконливо відповідати на додаткові питання, які логічно пов'язані із попередніми, що своєю чергою починає хвилювати користувачів – як надалі можна відрізнити тексти бота від творінь реальної людини?

Річ у тому, що тексти, згенеровані ботом, надзвичайно точні й відрізнити їх від людських практично неможливо. OpenAI, схоже, доведеться знайти спосіб позначати такий вміст як «створений програмним забезпеченням».

Технологія виглядає революційно, тому що вона навчена розуміти, що люди мають на увазі, коли ставлять запитання. Здається, ChatGPT здатний давати відповіді як людина, і це навіть лякає.

Довкола ChatGPT виник сильний ажіотаж. Адже люди різних професій поставили собі запитання: «А чи зможе цей чат-бот замінити мене в найближчому майбутньому?»

Експерти в різних сферах висловлюють побоювання, що ChatGPT може вплинути на попит фахівців, які працюють з інформаційними технологіями. Що він може негативно вплинути на демократію та ознаменувати кінець англійської мови у школах. Адже чат-бот здатен генерувати пости для соцмереж та коментарі, що впливатимуть на думку людей. Може писати учнівські есе та контрольні, вести дискусії на наукові теми. Вже відомі випадки, коли студенти створювали завдяки чату дипломні роботи. А це серйозний виклик для системи освіти.

Та поряд з усіма своїми можливостями ChatGPT має й певні недоліки:

- він користується контентом з інтернету станом на 2021 рік. І все, що було опубліковано чи оновлено пізніше, йому недоступне;

- ChatGPT не фільтрує використані джерела за правдивістю. Іноді він може видавати правдоподібні, але безглузді відповіді. Або подавати дезінформацію як факти;

- чат-бот чутливий до формулювання запитів. Він спершу виконає завдання. Але якщо його перефразувати, модель може відповісти, що не знає відповіді;

- чат-бот іноді може щось вигадати;

Отож, ChatGPT через свої особливості жодним чином не зможе замінити роботу вчителів. Адже генерування навчальних матеріалів та завдань – лише маленький відсоток роботи педагогів.

Тому не варто передчасно непокоїтися. Краще зосередитись на тому, як чат-бот зможе спростити роботу фахівців у різних сферах та допомогти учням і студентам здобути якісну освіту.

Список використаних джерел

1. «Освіторія», Олена Коваль, стаття. URL: <https://osvitoria.media/experience/kontrolnu-napyshe-shtuchnyj-intelekt-shho-take-chatgpt-ta-yak-vin-zmynyt-osvitu/>
2. Hilleblog, Марія Ломінська, стаття. URL: <https://blog.ithillel.ua/articles/what-is-chatgpt-and-how-to-use-it>.

О. С. Григоренко, викладач
0999462072sasha@gmail.com;

О. В. Голозубова, викладач
01goliklena@gmail.com

Балаклійський фаховий педагогічний коледж Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради

ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ ЗАКЛАДУ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

У зв'язку з розвитком інформаційних технологій, зміною вимог сучасного ринку праці, вимушеним переходом в умовах воєнного стану на дистанційну форму навчання на сьогодні актуалізується питання застосування цифрових технологій в освітньому просторі.

Розвиток цифрових технологій в освітньому просторі є провідною метою фахової передвищої освіти, що дає можливість розвивати конкурентоспроможні якості здобувачів освіти на шляху до становлення висококваліфікованих фахівців. Цифрові освітні технології – це інноваційний спосіб організації освітнього процесу, метою якого є підвищення якості, ефективності освітнього процесу, а також успішної соціалізації здобувачів фахової передвищої освіти.

Метою нашого дослідження є спроба поділитися досвідом використання цифрових технологій в умовах дистанційного освітнього процесу закладу фахової передвищої освіти.

У сучасній науковій літературі існують різні підходи до визначення поняття «цифрові технології». Дехто з науковців [2] ототожнюють це поняття з інформаційно-комунікаційними технологіями. А. Черненко вважає, що цифрові технології є продовжувачами комп'ютерних, інформаційно-комунікаційних технологій та трактує їх як «об'єднання комп'ютерних, електронних, інформаційних, інформаційно-комунікаційних та телекомунікаційних технологій» [4, с. 196]. М. Толмач розглядає цифрові технології як сукупність інструментів і ресурсів, що містять інформацію, представлену у різних форматах, на базі різноманітних девайсів та гаджетів [3, с. 159]. На нашу думку, цифрові технології – це широкий термін, який включає різноманітні технології (у тому числі ІКТ), представлені в інформаційному освітньому просторі.

Майбутнім педагогам дуже важливо вміти використовувати цифрові технології у своїй професійній діяльності. На думку М. Толмач, одним з пріоритетних якостей людини, адекватного цифровому простору, є володіння особистістю цифровими технологіями і вміння використовувати їх у професійній діяльності. М. Мар'єнко та А. Сухіх розглядають цифровізацію як управлінську, культурну, поведінкову, а також інфраструктурну складову освітнього процесу [1, с. 14]. Серед причин розвитку цифрових технологій в системі освіти більшість дослідників виділяють скорочення аудиторного навантаження та збільшення частки самостійної роботи. Тому, для того, щоб зберегти та підвищити якість навчання активно впроваджуються цифрові освітні технології, які ефективно можуть забезпечити взаємодію педагога та здобувачів освіти.

Серед можливостей цифрових технологій у підготовці здобувачів фахової передвищої освіти відзначають:

- підвищення мобільності виконання завдань і вивчення теоретичного матеріалу;
- підвищення мотивації здобувачів фахової передвищої освіти;
- індивідуалізація процесу навчання та підвищення наочності матеріалів;
- здійснення оперативного зворотного зв'язку з викладачем;
- забезпечення моментального доступу здобувачів освіти до власних результатів відразу після виконання завдання.

Цифрові технології є невід'ємною частиною життя суспільства, тому, відзначають науковці та педагоги-практики, вони легко інтегруються в процес навчання, оскільки здобувачі освіти звикли до використання різних електронних засобів у власному житті і це полегшує їх роботу з різними електронними інструментами та надає можливість більш легкого сприйняття інформації і засвоєння теоретичного матеріалу.

На нашу думку, цифрові технології дозволяють зробити процес навчання диференційованим, вибудовувати його відповідно до потреб кожного окремого здобувача освіти, ставити завдання, які відповідають рівню підготовки і таким чином підвищувати якість освітнього процесу в закладі фахової передвищої освіти.

Використання цифрових інструментів сприяє створенню умов, в яких здобувач освіти стає активним та рівноправним суб'єктом освітнього процесу. Від пасивного сприйняття він

переходить до активних дій і включається у виконання освітніх завдань.

Серед основних видів цифрових технологій, які активно використовуються нами в освітньому процесі закладу фахової передвищої освіти, виділимо такі: мобільне навчання, хмарні технології, онлайн-курси, ігрофікація і веб-квести.

Завдяки використанню цифрових технологій суб'єкти освітнього процесу можуть обмінюватися матеріалом віддалено, передавати мобільні пристрої всередині студентської групи, використовуючи бездротові мережі, інфрачервоні функції своїх гаджетів.

Хмарні технології мають зручний мережевий доступ, дозволяють зберігати значні обсяги інформації та дають можливість використовувати її за мінімальних управлінських зусиль, тобто хмара дозволяє розподіляти, обробляти та зберігати дані. Завдяки цій технології педагоги та здобувачі освіти можуть здійснювати групову, командну діяльність віддалено. Наприклад, створювати домашні групові дослідницькі проекти, доповіді, презентації, де кожен учасник освітнього процесу відповідає за свій розділ навчальної роботи, але при цьому може редагувати і змінювати інші блоки. Зміни, що вносяться кожним з них, будуть синхронізуватися в документі із загальним доступом.

Хмарна технологія може застосовуватися на основі дистанційного навчання. Наприклад, педагог в електронній системі вишу може розміщувати різнорівневі завдання, практичні та лабораторні роботи, при цьому основним завданням здобувача освіти є виконання вправ в документі, який створено викладачем. Це можуть бути завдання наступного виду: заповнити таблицю або пропуски в тексті, відповісти на питання або продовжити думку, заповнити кросворд тощо. У міру виконання роботи педагог перевіряє завдання, адже він теж має доступ до цього документа.

Ефективною цифровою освітньою технологією є онлайн-курси, які широко використовуються при дистанційному форматі навчання. Перевагою цієї технології є особистісно-орієнтована спрямованість. Навчання проводиться в будь-який зручний для здобувача освіти час, дозволяє отримати кваліфіковане навчання за різними напрямками в найбільш зручному для нього форматі.

Онлайн-навчання може бути реалізовано у двох формах: синхронній та асинхронній. Синхронне навчання передбачає

співпрацю викладача і здобувача освіти в конкретний час, а асинхронне – це навчання, яке відбувається в будь-який зручний часовий відрізок, тобто викладач розробляє курс і викладає його на інтернет-платформу, а здобувачі освіти виконують запропоновані вправи. Перевагою цієї технології є те, що здобувачі освіти можуть приділяти вивченню матеріалу саме стільки часу, скільки їх потрібно, та в будь-який момент можуть повернутися до вже вивченого матеріалу для повторення теми.

З дидактичною метою використовується цифрова технологія «ігрофікація», особливістю якої є те, що навчальний матеріал не транслюється викладачем на традиційних лекціях, а видобувається студентами самостійно [9]. Це дозволяє використовувати й інтегрувати цифрові технології та інтернет-ресурси в освітній процес освітнього закладу, і в результаті їх застосування формувати професійні компетенції. Ігрофікація дає можливість організувати науково-дослідну діяльність завдяки поєднанню ігрових і соціомедійних технологій, дозволяє підвищити мотивацію, активізувати навчально-пізнавальну діяльність здобувачів освіти за рахунок застосування змагального і візуалізованого підходу.

Цифрова технологія веб-квесту являє собою сукупність проблемних завдань з організацією рольової гри з використанням інтернет-ресурсів. Веб-квест – це інноваційна технологія організації освітнього процесу, яка охоплює різні проблеми навчальної дисципліни, що потребують неоднозначне вирішення. Завданням технології веб-квестів є розвиток самостійності, творчих здібностей і критичного мислення здобувачів освіти, підвищення їхньої мотивації й якості навчання [14].

Перераховані нами цифрові технології в освітньому просторі виконують низку функцій, основними з яких є освітня, управлінська та комунікативна.

Освітня передбачає організацію електронного навчання за допомогою виявлення, розробки, аналізу, трансляції навчальних практик, дистанційного підвищення кваліфікації учасників освітнього процесу. Управлінська функція передбачає організацію обліку успішності (складання рейтингів, діаграм, таблиць), розробку електронних матеріалів і засобів оцінювання успішності. Комунікативна функція характеризується мережевою взаємодією учасників освітнього простору, тобто проведення

онлайн-курсів, вебінарів, різних відеоконференцій, трансляцій тощо.

Отже, у підсумку зазначимо, що перевагами цифрових технологій є індивідуалізація та особистісно-орієнтована спрямованість освітнього процесу у закладі фахової передвищої освіти. Завдяки цифровим технологіям відбувається вихід освіти на новий рівень, де пріоритетом виступає не лише виконання вимог програми, а й врахування інтересів та індивідуальних здібностей здобувачів освіти. Застосування цифрових освітніх технологій здатно успішно формувати компетентності здобувачів освіти, відкривати нові можливості отримання знань в найбільш структурованій і зрозумілій формі.

Список використаної літератури

1. Використання цифрових технологій у процесі змішаного навчання в закладах загальної середньої освіти: метод. рек. / за ред. М. В. Мар'єнко, А. С. Сухіх. Київ: ІТЗН НАПН України, 2021. 87 с.
2. Жила Г. В. Цифрові технології і викладанні іноземних мов. Стратегічні напрямки розвитку науки: фактори впливу та взаємодії: збірка матеріалів міжнародної наукової конференції. 2020. Т. 4. С. 52–54.
3. Толмач М. С. Цифрові технології в освіті. Цифрова платформа: інформаційні технології в соціокультурній сфері. 2021. Т. 4. № 2. С. 159–169.
4. Черненко А. В. Цифрові технології у процесі навчання майбутніх учителів іноземних мов. Педагогіка та психологія. 2019. Вип. 61. С. 193–200.

І. В. Даниленко, викладач
wanderlustsulrednaw@gmail.com
Харківський радіотехнічний коледж

QUIZLET IS A BENEFICIAL TOOL FOR LEARNING ENGLISH VOCABULARY

Quizlet is a digital learning tool that can be used by students, parents, and teachers. The site contains over 100 million sets of study materials created by other users that range in topics from Landmark Supreme Court Cases to Structures of the Heart and the entire site is available in English, Spanish, and German, however, Quizlet supports many international languages/keyboards for those wanting to

input text from a wide array of languages. These study sets are free to use, or users can create their own, so the possibilities are limitless! Quizlet takes information and converts it into flashcards, quizzes, and games, so that users can study the same information in a variety of forms. And users aren't constrained to using just text – images and audio are easy to include in study materials. Best of all – study materials can be shared with students, classmates, parents, and teachers.

Users choose which of their sets are public. To create a new study set, user's input study information in the form of terms and definitions (which can include images or audio if you are studying for an English class). Quizlet then converts that information into six different study modes in a user-friendly and intuitive format, making it useful for any type of learner, from visual to auditory to reading/writing and even kinesthetic learners. Quizlet modes include timed games, which are great for getting those competitive-natured students in your classroom actively involved in their learning, instead of passively trying to memorize a list of vocabulary. Finally, students (and parents and teachers) can track their progress to determine what material needs to be focused on to achieve mastery [1].

Quizlet is a flashcard app that can be accessed from any device with an internet connection. Users can access their cards from any computer, laptop, tablet, or mobile phone. In order to get started with Quizlet, you need to create an account. You can do this by clicking on the “Log In” button at the top of the page. Once you have created your account, you will be able to log in and create your flashcards.

Benefits of Using Quizlet

- ✓ You can create multiple, custom question sets.
- ✓ Question sets will help students prepare for tests and exams.
- ✓ Students can have fun with studying by using the game formats that Quizlet has to offer.
- ✓ Great for online and hybrid courses to make the material more engaging.
- ✓ For face-to-face classes, the live version allows students to collaborate and compete.
- ✓ Students can download the Quizlet app to study on the go.

Resources

- ✓ Laptop or computer with internet access.
- ✓ An account with Quizlet (free).
- ✓ A question set.
- ✓ If using “live”, students also require their own electronic device (phone, laptop or computer).

Quizlet card contains a word or phrase to be learned and the other contains a definition. Users can test themselves to see if they are familiar with the vocabulary. Learnt cards disappear and unlearned ones keep getting tested. The Quizlet community is well established with over 140 million user-generated sets and 50 million active user accounts in 130 countries. Users can copy and adapt other sets. It is a great way to learn vocabulary and fun to play in group-based games via Quizlet Live.

This is where Quizlet comes into its own. The teacher launches the game from a computer or tablet. Each student needs their own device. The students log in to Quizlet Live (via quizlet.live) and input the PIN given to them by the teacher. Quizlet then allocates them into teams.

Each device in the team shows a definition at the top of the screen and a range of answers below. Each team member has a choice of different definitions below, and only one person in the group has the correct answer. If the person with the correct answer selects it, then the team gets a point. If the wrong answer is chosen by anyone in the group, the team's score is reset to zero. The first team to get to twelve points wins. It is therefore imperative that the teams collaborate as a group to discuss potential answers and choose the best one available before anyone taps their screen. As a result, participation and collaboration are important strategies for winning [2].

Quizlet is a fantastic tool for all courses but is especially useful if you have a course that is heavy with terms and definitions and/or a course with no textbook. Textbooks often include an online site where students can access practice quizzes and flashcards among other tools to help self-assess their knowledge and to study for upcoming tests/exams. Quizlet provides these same practice-type tools and can be customized by the course instructor. As an added feature, Quizlet can also be used “live” in a classroom setting for active engagement with course material and for reviewing concepts [3].

References

1. <https://blogs.umass.edu/onlinetools/knowledge-centered-tools/quizlet/>
2. <https://okaysay.com/2019/10/12/quizlet-live-collaborative-opportunities-in-game-based-esl-learning/>
3. <https://ecampusontario.pressbooks.pub/techtoolsforteaching/chapter/25-how-quizlet-learning-tools-and-flashcards-can-be-used-in-a-course/>

В. О. Дирда, викладач соціології

psycholog.dtrek@gmail.com

Дніпровський транспортно-економічний фаховий коледж

ХМАРА СЛІВ ЯК ЗАСІБ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ ІНФОРМАЦІЇ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Швидкі темпи зростання інформаційних потоків, розвитку сучасного світу, потужні темпи науково-технічного прогресу суттєво впливають на освітній процес, перш за все, на збільшення обсягу навчального матеріалу й опрацювання інформації самостійно. Цілком зрозуміло, що освіта, в сучасних умовах дистанційного навчання, неможлива без кардинальних змін у підходах викладання. В умовах, обмеженості реальних можливостей людини щодо сприйняття, усвідомлення, засвоєння великих масивів навчальної інформації, традиційні методи навчання втрачають свою ефективність, і це виводить на перший план проблему пошуку нових засобів, інструментів підтримки навчально-пізнавальної діяльності, які б допомогли візуалізувати навчальний матеріал. Адже психологічні дослідження установили, що 83 % інформації людина сприймає зором, 12 % – слухом, 5 % – іншими рецепторами. Дослідження пам'яті, також, свідчать, що людина запам'ятовує 20 % від почутого, 30 % – від побаченого, 70 % – від одночасно побаченого й почутого, 80 % – від побаченого, почутого й обговореного, 90 % – від побаченого, почутого, обговореного й активно виконаного.

Одним з методів вирішення цієї проблеми, на думку багатьох науковців, може стати технологія візуалізації інформації, яка сприяє більш успішному запам'ятовуванню і сприйняттю матеріалу, активізуючи при цьому пізнавальну діяльність здобувачів освіти. Важливу роль у цьому відіграло використання структурно-логічних схем. Дана технологія навчання передбачає викладання навчального матеріалу великими блоками, його багаторазове повторення та закріплення у наочній знаковій моделі (структурованому опорному конспекті) [1]. А одним із інноваційних елементів технології структурно-логічних схем є «хмари слів» («хмари тегів»).

Як зазначає Н. М. Манько, якісні зміни в історії розвитку освіти були зумовлені новаціями «в галузі створення засобів передавання інформації, в основу яких покладено механізми зорового сприйняття інформації й візуально-образного мислення» [3]. А. Г. Рапуто також звертає свою увагу і констатує

той факт, що «інтерес до візуалізації диктується усім ходом розвитку людської діяльності, практики в найширшому сенсі цього слова, наростанням потоку інформації, для освоєння якої стають непридатними, громіздкими традиційні методи і засоби. Для подальшого накопичення, освоєння, зберігання, переробки і передачі інформації в усіх сферах людської діяльності необхідні нові, компактні, мобільні засоби відображення об'єктивного світу в свідомості суб'єкта. Візуалізація – один з таких засобів» [4].

Різні джерел доводять, що до визначення поняття візуалізації існують безліч підходів. У Вікіпедії читаємо, що візуалізація – це «це процес побудови графічного образу даних, що допомагає у процесі загального аналізу даних вбачати аномалії, структури». «Під візуалізацією розуміється будь-який спосіб забезпечення спостережуваності реальності, а під результатом візуалізації або візуальної моделлю – будь-яка конструкція, що сприймається візуально й імітує сутність об'єкта пізнання» – таке, досить широке тлумачення пропонує А. Г. Рапуто [4].

Візуалізація, є однією із форм мистецтва. Вона зупиняє погляд і пробуджує інтерес. Правильна візуалізація допомагає розказувати історії, збираючи слова у форму, яка є простішою і цікавішою для розуміння, при цьому підкреслюючи інформацію, яка є цікавою та корисною.

У зв'язку із зростанням популярності технологій візуалізації інформації виникають запитання щодо так званих хмар слів, зокрема за допомогою яких інструментів їх краще створити і як використати у освітньому процесі.

Хмара слів (хмара тегів, або зважений список) – це візуальне відтворення списку слів, категорій, міток чи ярликів на єдиному спільному зображенні. За допомогою хмар слів можна візуалізувати термінологію з певної теми у більш наочний спосіб. Це сприяє швидкому запам'ятовуванню інформації. На жаль, у сучасній методиці, практичне значення використання даного виду джерела, поки недооцінене.

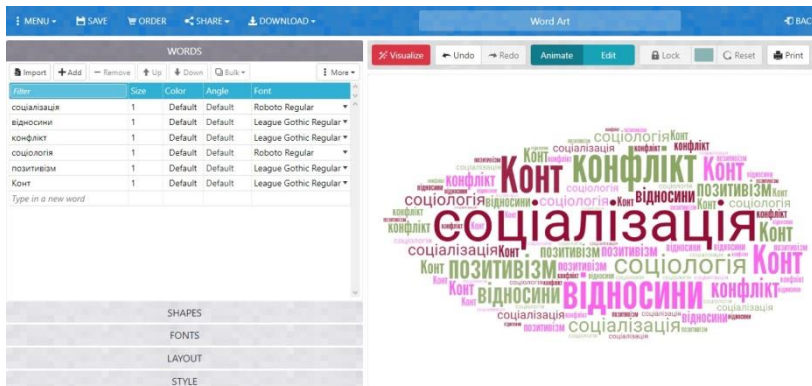
«Хмара слів» – досить універсальний метод, який досвідчений педагог може використати на різних етапах уроку: актуалізації, мотивації, повторенні, узагальненні, рефлексії. Хмара може стати й основним планом уроку при вивченні нової теми. Це один із способів візуалізації текстової інформації, який успішно можна використати в навчальній та виховній роботі. Залучення цього методу може бути доречне на заняттях з будь-яких навчальних дисциплін: для представлення інформації в рефератах;

для створення яскравих презентацій; як візуалізацію критеріїв оцінювання; для повторення основних понять теми; створення хмари асоціацій; перетворити нудний текст в цікаву головоломку; зробити «хмарку» підказок; провести просте опитування або «мозковий штурм» тощо.

У першу чергу потрібно проаналізувати наявні інтернет-сервіси для створення «хмар слів». Їх багата, та можна виділити найбільш популярні.

Хмару можна легко згенерувати власноруч з використанням спеціальних програм. Word It Out (<https://worditout.com>) – безкоштовний англomовний сервіс для створення хмар слів, який є одним з найпростіших і зручних у використанні. Word Cloud Generation (<https://www.jasondavies.com/wordcloud/>) – англomовний сервіс для створення темових хмар, який має найбільш зручну інтуїтивно зрозумілу навігацію. Wordcloud.pro (<https://wordcloud.pro/en>) – слово-генератор, що дозволяє створювати яскраві хмари певних форм (з використанням базових шаблонів чи авторські). Програма має безкоштовну версію з базовими можливостями та платну версію pro [2].

У своїй діяльності я використовую сервіс Word Art (<https://wordart.com>) – багатофункціональний англomовний сервіс для створення хмар слів. З його допомогою можна створювати яскраві хмари різної форми. Однак недоліком цієї програми є певне спотворення шрифтів при відображенні кирилиці. Для вирішення даної проблеми рекомендовано використовувати шрифт Roboto Regular або League Gothic Regular, що знаходяться у відповідній опції робочого поля програми.

Ключові переваги Word Art:

– для створення хмари текст можна або додати вручну, або за вказаним посиланням;

– розширені налаштування дозволяють змінювати у відображенні хмари ряд параметрів (основну форму, добирати комбінацію з 8 кольорів, шрифти, орієнтування слів, колір фону тощо);

– можливість відображення певних слів виключно обраним кольором;

– безкоштовне скачування зображень у форматі jpg чи png (скачування векторного зображення платне).

Вибір відповідного сервісу для генерації «хмари слів» – особиста справа кожного педагога. Зазвичай вибір визначається наявним технічним забезпеченням і певним досвідом роботи у схожих програмах.

При створенні хмари слів важливо дотримуватись певних правил і принципів, зокрема таких:

1. Оптимальна кількість слів, підібраних під тему, що розкривають зміст – не повинна бути більше семи.

2. Візуальний символ хмари має бути чітким, зрозумілим, відповідати змісту предмету. Програма дає можливість використовувати для візуалізації різні графічні символи, літери, цифри, силуетні портрети.

3. Продумайте кольорову гаму зображення.

4. Програма генерації хмар передбачає функцію ієрархії слів у змістовому ланцюгу, для визначення індивідуального розміру кожного слова.

5. Підготуйте перелік аналітичних питань, відповідно до етапу заняття, на якому будете використовувати цей метод.

Використання яскравої графіки у вигляді хмар слів на заняттях дозволить зробити акценти на ключових моментах із теми вивчення. Це, у свою чергу, сприяє переосмисленню та систематизації навчального матеріалу. До того ж, використання різних кольорів, шрифтів та форм хмар дозволить здобувачам освіти швидше опанувати новий матеріал та закріпити вже пройдений, завдяки активному залученню зорової пам'яті.

Отже, власний досвід дозволяє констатувати, що застосування хмар слів у освітньому процесі має вагомий дидактичний потенціал. Зазначений метод здатний забезпечити не лише ефективне навчання, а й підвищити пізнавальну активність, зацікав-

леність, полегшити подальшу освітню діяльність в сучасному інформаційному просторі.

Список використаних джерел

1. Баханов К. М. Інноваційні системи, технології та моделі навчання історії в школі. Запоріжжя : Просвіта, 2000. 160 с.
2. Інтернет-сервіси для створення хмар слів. URL: <https://sites.google.com/view/navchanannya/хмара-слів?pli=1>.
3. Манько Н. Н. Когнитивная визуализация дидактических объектов в активизации учебной деятельности / Н. Н. Манько // Педагогика и психология. Известия Алтайского государственного университета. – 2009. – № 2. URL: <http://izvestia.asu.ru/2009/2/peda/TheNewsOfASU-2009-2-peda-04.pdf>.
4. Рапуто А. Г. Визуализация как неотъемлемая составляющая процесса обучения преподавателей / А. Г. Рапуто // Международный журнал экспериментального образования. – 2010. – № 5. – С. 138–141.

А. Л. Душейко, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, завідувач відділенням

allatoneva1@ukr.net

ВСП «Фаховий коледж мистецтв та дизайну Київського національного університету технологій та дизайну»

ПРОГРАМА EХЕLEARNING ЯК ЗАСІБ ДЛЯ СТВОРЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ НАВЧАЛЬНИХ РЕСУРСІВ

Усі сфери людського життя мали свій власний темп розвитку, цілі та стратегії яких дозволяли планувати та моделювати майбутнє. Політичні, соціально-економічні та інші фактори впливали на нас та наше мислення. Для всіх було зрозуміло, що освітня галузь переживає не найкращі часи. Методики та педагогічні технології застаріли і не мають тієї дії, на яку розраховані. Болонський процес, модульно-рейтингове навчання почали вносити прогресивні зміни в освітнє середовище Коледжу мистецтв та дизайну КНУТД. Поволі, потроху, ми розвивалися. Викладачі коледжу натхненно працювали над створенням модульного середовища для навчання студентів. Аж поки пандемія COVID-19 не спантеличила увесь світ. Коледж, як і інші навчальні заклади постали перед викликами дистанційної освіти. І для педагогічних працівників настав складний період. Як працювати з дітьми дистанційно? Як можна сформувати професійні навички на відстані?

Сучасний освітній простір шаленими темпами наповнюється нескінченним потоком сервісів та різноманітних курсів для дистанційної освіти. За кілька років пандемії вчителі опанували безліч інформаційних потоків. Усе стало простішим і зрозумілішим. Панічні настрої та стани змінилися надією та сподіваннями. А також новими викликами. Виявилося, що студенти здебільшого не готові до самостійного навчання. Ті надлюдські зусилля вчителів, які намагались вкласти свої знання у презентації не отримали очікуваного зворотного зв'язку. Потрібний новий поштовх, подальший рух вперед, націлений на формування у дітей вмінь вчитися самостійно.

Останні роки все більше уваги педагогічної наукової спільноти привертає ресурсно-орієнтоване навчання як сучасна та перспективна методика, її теоретичні підгрунття, вивчення досвіду її запровадження у фахових закладах вищої та передвищої освіти, особливості використання в межах різних навчальних дисциплін [1].

Так, створено науково-методичний портал ресурсно-орієнтованого навчання. Тут можна знайти контент різних електронних, відеоресурсів, методичних порад, наукових розробок тощо [2].

Грунтовні дослідження форм використання ресурсно-орієнтованого навчання представлено у наукових доробках доктора педагогічних наук Кононец Н. В. [3–6].

У Законі України «Про освіту» зазначено, що освіта є основою інтелектуального, духовного, фізичного і культурного розвитку особистості, її успішної соціалізації, економічного добробуту, запорукою розвитку суспільства, об'єднаного спільними цінностями і культурою, та держави.

Метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу Українського народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору [7].

Тому проблема модернізації освіти, забезпечення науково обґрунтованих змін у стратегіях і структурі освітньої галузі в

цілому, пошук нового змісту, методів, форм навчання і технологій реалізації цих змін при підготовці майбутніх фахівців [1].

Інформатизація суспільства – це перспективний шлях до економічного, соціального та освітнього розвитку держави. Інформатизація освіти спрямовується на формування та розвиток інтелектуального потенціалу нації, удосконалення форм і змісту навчального процесу, впровадження комп'ютерних методів навчання та комп'ютерного тестування, що надає можливість вирішувати проблеми освіти на вищому рівні з урахуванням світових вимог [8, ст. 36].

Методика організації освітнього процесу у закладах вищої та фахової передвищої освіти постійно змінюється і вдосконалюється саме на основі поширення ресурсно-орієнтованого навчання – зміна парадигми освіти, фокусування на активному залученні студентів до освітнього процесу, використання сучасних інформаційних технологій для самоосвіти.

Ресурсно-орієнтоване навчання (РОН) – це комплекс форм, методів та засобів навчання, націлених на цілісний підхід до організації навчального процесу, який зорієнтований не тільки на засвоєння знань і набуття навичок, але і на тренінг здібностей самостійного й активного перетворення інформаційного середовища шляхом пошуку і практичного застосування інформаційних ресурсів [3, ст. 76].

На сучасному етапі самостійна робота студентів вимагає від студентів високої самоорганізації, володіння способами і методами здобуття знань.

У процесі викладання навчального матеріалу засвоюється 15 % інформації, що сприймається на слух. Одночасне використання аудіо- і відеоінформації підвищує засвоєння до 40–50 %. Якщо навчальний матеріал опрацьовується власноручно, самостійно (індивідуально) виконується завдання від його постановки до аналізу отриманих результатів, то засвоюється не менше 90 % інформації. Саме тому вища школа поступово, але неухильно переходить від передачі інформації до керівництва навчально-пізнавальною діяльністю, формування у студентів навиків самостійної творчої роботи [8, ст. 41].

Самостійна робота сприяє поглибленню і розширенню знань; формуванню інтересу до пізнавальної діяльності; оволодінню прийомами процесу пізнання; розвитку пізнавальних здібностей тощо. Адаптація технології ресурсно-орієнтованого навчання до

студентів має відбуватися шляхом пошуку ефективного методу їх стимулювання до активної діяльності, самостійної роботи [9, ст. 143].

Викладач, визначаючи студентам тему для самостійного опрацювання, одночасно орієнтує на використання інформаційних ресурсів на паперових та електронних носіях, мережі Інтернет тощо. Слід зауважити, що при ресурсно-орієнтованому навчання роль викладача як консультанта зростає. Він повинен навчити студента вчитися, оскільки відповідальність за отримані знання та навчання загалом перекладається на самого студента. Викладач тепер не просто носій інформації, яку передає студенту, а консультант і спостерігач-контролер рівня та якості самостійно набутих знань студента. Студент при цьому має необмежені можливості щодо проявів творчого відношення до процесу навчання, прояву індивідуальності, духовному та інтелектуальному розвитку, нестандартності та креативності рішень.

Особливе значення набувають електронні підручники. Електронний навчальний ресурс (різновид електронного освітнього ресурсу) – навчальні матеріали в електронній формі, які призначені для вивчення певної дисципліни. До них відносяться: електронні підручники й посібники, електронні навчально-методичні комплекси тощо. Електронний посібник полегшує процес опрацювання теоретичного матеріалу і виконання практичних завдань, зокрема при організації самостійної роботи студентів. Так, він може доповнювати традиційний підручник завдяки поданню навчального матеріалу в іншому вигляді – за допомогою акцентів на ключових поняттях, тез та опорних схем, унаслідок застосування інтерактивних завдань, великої кількості мультимедійного ілюстративного матеріалу тощо [9, ст. 324].

Мережа Інтернет створила величезні можливості для самостійного вивчення та здобуття професійних навичок багатьох дисциплін. Успішне використання веб-сайтів вимагає від користувачів знання загальної структури і механізмів роботи всесвітньої інформаційної мережі, вдалого складання запитів до пошукових систем і баз даних, навичок критичної оцінки ресурсів та знайдених матеріалів. В мережі Інтернет студенти мають можливість ознайомитись із матеріалами різноманітних наукових конференцій, періодичними науковими електронними виданнями, персональними веб-сторінками та блогами провідних учених та фахівців різних професійних напрямків, бути учасниками

віртуальних семінарів і форумів. Це все дозволяє студентам урізноманітнити власне сприйняття, наповнити себе тією інформацією, яка є актуальною та рентабельною на той момент часу і рухатися далі, динамічно змінюючи та вдосконалюючи це наповнення.

Для впровадження ресурсно-орієнтованого навчання викладачам відкрито безмежний всесвіт інтерактивних можливостей. Це і електронні підручники, інтерактивні робочі аркуші, різноманітні навчальні платформи для отримання, опрацювання та закріплення знань. Кожний може обрати зручний сервіс для себе та своїх студентів.

А останнім часом, в складний період для всіх, через нерегулярні екстренні відключення світла, все більшої популярності серед викладачів набирають відеоуроки. Адже в такий спосіб викладач має можливість донести інформацію кожному студенту, незалежно від наявності світла чи повітряної тривоги і т. д.

Отже, використання методики ресурсно-орієнтованого навчання сприяє формуванню та закріпленню навичок пошуку інформації, її збору, аналізу та інтерпретації для досягнення навчальної мети. Таке навчання передбачає не лише отримання знань, а творче ставлення до всього процесу навчання, сприяє формуванню і вихованню освіченого, творчого, компетентного, професійно-здібного та конкурентоспроможного фахівця.

Список використаних джерел

1. Сошенко О. Використання методики ресурсно-орієнтованого навчання при викладанні дисциплін гуманітарного циклу: теоретичний аспект // Новий Колегіум. – 2018. – № 3. – С. 62–67.
2. Ресурсно-орієнтоване навчання. Методичний портал. URL: <https://rb13.webnode.com.ua/>.
3. Кононець Н. В. Веб-сайт як інформаційний ресурс навчального закладу – крок до якісної освіти // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2016. – № 1 (129). – С. 21–26.
4. Кононець Н. В. Реалізація принципу науковості у процесі створення електронного підручника як засобу ресурсно-орієнтованого навчання // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. – Луганськ, 2013. – № 5 (264). – С. 28–35.
5. Кононець Н. В. Візуальне читання як ефективний метод ресурсно-орієнтованого навчання студентів у вищій школі // Імідж сучасного педагога. – 2017. – №1/1 (172). – С. 23–26.

6. Кононец Н. В. Педагогічні інновації вищої школи: ресурсно-орієнтоване навчання // Педагогічні науки : зб. наук. пр. – Полтава, 2012. – Вип. 54. – С. 76–80.
7. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.
8. Матеріали Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конференції «Ресурсно-орієнтоване навчання у вищій школі: проблеми, досвід, перспективи» / Н. В. Кононец, В. О. Балюк. – Полтава : АКУП ПДАА, 2016. – 365 с.
9. Матеріали II Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конференції «Ресурсно-орієнтоване навчання в «3D»: доступність, діалог, динаміка» / укл. Н. В. Кононец, В. О. Балюк. – Полтава : КУЕП ПДАА, 2018. – 418 с.

І. В. Журавель, викладач циклової комісії загальноосвітніх дисциплін

innazhuravel@ukr.net

Відокремлений структурний підрозділ «Технологічно-промисловий фаховий коледж Вінницького національного аграрного університету», м. Вінниця, Україна

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ЦИФРОВИХ ПРИБОРІВ НА ЗАНЯТТЯХ ГЕОГРАФІЇ

Світовий процес переходу до інформаційного суспільства вимагає від сучасної освіти орієнтуватись на розвиваючі технології, що формують в студентів та учнів готовність оперувати інформацією, швидко приймати рішення, використовуючи засвоєні знання, навички та вміння, для рішення практичних завдань. Географія, як предмет здатна суттєво вплинути на менталітет людини, яка формує себе як особистість.

У сучасних умовах інтенсифікації процесів інтеграції України у світовий та європейський освітній простір одним із пріоритетних напрямків державної політики України в сфері освіти є використання інноваційних технологій. Давно минули часи, коли викладач крейду і дошку використовував як головні атрибути заняття. Технології сучасності еволюціонують з космічною швидкістю. Діти, які ніколи не жили у світі без інтернету, вже «заточені» під віртуальну реальність. Сучасні студенти мають абсолютно новий тип мислення, практично всі записи роблять у смартфонах і планшетах.

Сучасне покоління зростає повністю «зануреним» в мобільні технології та комп'ютери. Персональні пристрої створюють те

середовище, за допомогою якого студенти взаємодіють з оточуючим світом. Підлітки вже не сприймають традиційні форми навчання, а потребують мобільні технології в освіті. Їм необхідне динамічне інтерактивне середовище, яке забезпечить якісне оволодіння програмним матеріалом із максимальним наближенням до сучасних технічних можливостей дитини.

Актуальність досвіду роботи викладача щодо використання сучасних технологій і пристроїв на заняттях географії полягає в тому, що, працюючи з різноманітними програмами, пристроями і мобільними додатками, студенти вчать ся шукати, критично оцінювати і зберігати інформацію географічного характеру, створювати власні інформаційні продукти, формуючи інформаційно-цифрову компетентність.

Технологія мобільного навчання передбачає використання деяких можливостей мобільних пристроїв студентів для організації роботи на занятті і свідоме включення мобільних пристроїв в освітній процес. Для мобільного навчання використовуються наступні мобільні засоби зв'язку:

- телефони: смартфон та айфон;
- кишеньковий комп'ютер, планшет;
- різні портативні мобільні пристрої: GPS навігатори і т. д.

Застосування мобільного навчання дозволяє по-новому поглянути на освітній процес з методичної точки зору. Зазначена технологія дозволяє виокремити ряд важливих тенденцій, що значно підвищують ефективність викладання і водночас вимагають перегляду традиційних підходів до навчання:

– можливість застосування технології в якості додаткового засобу навчання;

- персоналізація навчання;
- миттєвий зворотній зв'язок;
- ефективне використання навчального часу на занятті;
- принципово нові форми і методи навчання;
- якісно новий рівень управління навчальним процесом.

Для організації якісного освітнього процесу використовують наступний веб-інструментарій:

- ✓ Мобільні додатки з географії.
- ✓ Інтерактивні додатки до атласів.
- ✓ Геосервіси.
- ✓ Онлайн-тести для перевірки знань з географії та підготовки до ЗНО.

- ✓ Веб-ресурси для поглиблення знань з предмету.
- ✓ Онлайн-ігри, вправи та тренажери для вивчення географії.
- ✓ Віртуальні дошки, «хмари слів», ребуси, тренажери і онлайн ігри.
- ✓ Власна система організації взаємодії учасників засобами сервісів аканту Google.

На сьогоднішній день існує понад 70 корисних безкоштовних мобільних додатків для вивчення географії. Викладач на власний розсуд може обрати оптимальніші з них і побудувати навчальну діяльність. Найбільш ефективний спосіб їх застосування під час індивідуальної роботи або в невеликих групах.

Наприклад, додаток «Google Earth» відправляє користувача у віртуальний тур по планеті та навіть за її межі. Пригода відчувається по-справжньому: технології Google дозволяють досліджувати історичні об'єкти, життя мегаполісів, ландшафти різних кліматичних поясів, побувати в джунглях, на дні океану, на верхівках гірських вершин і в відкритому космосі.

Одним із різновидів мобільного програмного забезпечення є інтерактивні додатки до атласів «Географія». Сьогодні географічна карта перестає бути тільки статистичним символом на заняттях географії. В інтернеті можна знайти безліч різноманітних видів карт, які можна використовувати – так звані цифрові карти. Інтерактивні цифрові карти можна використовувати на різних етапах уроку засобами мобільних гаджетів: вивчення нового матеріалу, узагальнення, повторення. Рациональніше їх використовувати під час виконання практичних робіт, знаючи рівень підготовки студентів, їх психолого-вікові особливості. Викладач має безліч можливостей щоб запропонувати певні завдання для індивідуальної чи колективної роботи. Для контролю знань, умінь та навичок обраної теми в інтерактивних картах можна виконувати завдання у вигляді тестів чи розв'язати географічну задачу.

Варіанти завдань з електронною картою на мобільному телефоні:

1. Наближати чи віддаляти певні території для детальнішого розгляду.
2. Робити власні малюнки.
3. За допомогою клавіатури наносити власні позначки чи інформацію.

4. Поєднувати декілька карт, що дає можливість пояснити причино-наслідкові зв'язки й закономірності.

5. Переглядати ілюстративний і текстовий матеріал.

Нині інтернет дає можливість на заняттях географії використовувати багато мережевих геосервісів. Їх також можна розглядати як навчально-методичний інтерактивний комплекс. Наприклад: сайт Scientific Visualization Studi (<https://svs.gsfc.nasa.gov/>) надає можливість завантажити анімовані дані про різноманітні природні процеси та явища. Інформація на веб-ресурсі щодня оновлюється, що дає можливість досліджувати дані накладанням на зображення земної поверхні; NASA створила геосервіс World Wind (<https://worldwind.arc.nasa.gov>). Це тривимірний віртуальний географічний глобус, на якому можна побачити не лише адміністративні кордони, населені пункти, а й більш детальну інформацію про територію (назву вулиці, номер будинку); інтернет-сервіс Globe (<http://globe.gov>) пропонує інформацію про погоду певного регіону за бажанням; Google Maps (<https://maps.google.com.ua/>) надає змогу не тільки з високою точністю знаходити об'єкти на зображенні земної поверхні, а й залишати коментарі й оцінки. Для викладачів Google Maps пропонує:

- різноманітні карти й зображення місцевості для вивчення географії світу
- чи краєзнавства;
- платформу для вирішення завдань, пов'язаних з обчислюванням відстаней, пошуку найкоротшого шляху, порівняти особливості різних місцевостей;
- платформу для проектної діяльності, за допомогою якої можна організувати спільну діяльність студентів у процесі навчання географії.

Особливу увагу заслуговують онлайн-тести для перевірки знань з географії та підготовки до ЗНО, які коректно відображаються та зручні у використанні на мобільному гаджеті. Існує велика кількість онлайн-платформ, за допомогою яких викладач має можливість швидко оцінити знання та уміння студентів. Часто використовують вже існуючі тести, розроблені спеціалістами, наприклад, для підготовки до ЗНО (<https://www.iznotest.info/geografiya-2/>) або для перевірки знань чи закріплення матеріалу (<http://merkator.org.ua/ru/testy-po-geografii/>).

Для якісної реалізації навчальної програми та завдань конкретних занять в умовах дистанційного навчання можна працювати з платформами, які надають можливість розробити власне тестування. Найпростіший варіант – конструктор тестів сервісу Форма на платформі Google. Він дозволяє викладачу створити питання різних типів, проставити бали для оцінювання та переглянути результати проходження в загальній таблиці.

Веб-ресурси для поглиблення знань з географії займають окрему ланку. Для зацікавлення студентів навчальним предметом, надання додаткових джерел інформації пропонують наступні сайти:

✓ Windy (<https://www.windy.com/?47.850,35.283,5>) надає можливість детально ознайомитись зі змінами погоди на певній території: температура повітря, напрям та сила вітру, хмари, опади. Учні можуть самостійно спостерігати процеси, які відбуваються на Землі.

✓ Earth (<https://earth.nullschool.net/#current/wind/surface/level/orthographic=-282.63,-172.81,274>) – веб-ресурс, який надає можливість студентам у форматі 3D переглядати рухи океанічної води – течії; перевертати планету Земля з різних ракурсів; прослідкувати формування та положення баричних центрів на материках.

Завжди цікавими та захоплюючими є онлайн-ігри, вправи та тренажери для вивчення географії. Під час кожного заняття потрібно урізноманітнити діяльність студентів ігровими інтерактивними завданнями, які підтримуються мобільними пристроями.

Наприклад, Seterra – захоплююча освітня географічна гра, яка дозволяє закріпити знання про країни, столиці, прапори і міста Африки, Європи, Північної і Південної Америки, Азії та Австралії за допомогою вправ з контурними картами. Веб-ресурс підтримує 33 мови і користується популярністю серед людей по всьому світу.

Універсальний інструмент Learningapps.org дозволяє використання мобільного гаджету на всіх етапах заняття, не залежно від навчального предмету. Сайт вміщує велику колекцію напрацьованих завдань, яку можна застосовувати в навчальній діяльності, або скористатися конструктором і створити власні вправи.

Варто спробувати також працювати із сервісом <https://padlet.com/>, який надає можливості додавання до спіль-

ного полотна та прикріплювати фото, файли, посилання на сторінки інтернет, замітки. Це може бути приватний проект декількох учасників, або майданчик для обміну інформацією чисельної групи, доступний для читання і редагування будь-яким користувачем.

Зміст роботи із «хмарами слів» полягає в особливому способі подачі текстової інформації – у її візуалізації. Досліджуваний об'єкт описано у вигляді набору ключових слів (текстової хмари), які в особливий спосіб вписані в графічну фігуру. У голові візуала картинка починає асоціюватися з набором слів, що полегшує засвоєння нового матеріалу.

Усі представлені сервіси є абсолютно безкоштовними, простими у використанні та сприяють спільній роботі студентів. Використовуючи їх у своїй роботі викладач має можливість автоматизувати процес навчання шляхом перерозподілу навчального часу, введення нових підходів до подання теоретичного матеріалу та організації онлайн-взаємодії між учасниками освітнього процесу.

Впевнена, застосування таких сервісів, мобільних додатків, мультимедіа сприяє розвитку та соціалізації студентів, формує їх загальну культуру, світоглядні орієнтири, екологічний стиль мислення і поведінку, творчі здібності, дослідницькі навички і навички життєзабезпечення, здатність до саморозвитку й самонавчання в умовах глобальних змін і викликів.

За викладачем залишається право керувати навчальним процесом. Слід пам'ятати, що цифрове середовище є ефективним, але допоміжним засобом навчання, тому при підготовці до заняття викладач, складаючи план заняття, повинен виходити з його цілей, а відібраний матеріал повинен виконувати основні дидактичні функції: доступності, систематичності та послідовності. При цьому будь то чи комп'ютер, чи мобільний телефон чи будь який інший гаджет лише доповнює викладача, не замінює його.

Список використаних джерел

1. Носенко Ю. Г., Попель М. В., Шишкіна М. П. Хмарні сервіси і технології у науковій і педагогічній діяльності : метод. рек. / за ред. М. П. Шишкіної. – Київ : ІТЗН НАПН України, 2016 – 74 с.
2. Горбатюк Р. М., Тулашвілі Ю. Й. Мобільне навчання як нова технологія вищої освіти. Науковий вісник Ужгородського національ-

ного університету. 2013. № 27. С. 31–34. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuped_2013_27_10_2.

3. Мобільні технології в школі : посіб. для вчителів / І. А. Патрушева, О. М. Гера, Н. В. Діденко, Л. А. Павлюк, О. Л. Сафроненко. – Київ : Видавничий дім «Освіта», 2019. – 175 с.
4. Мірошнікова Аліна. Як вчителям порозумітися з «цифровим» поколінням дітей. URL: <https://osvitoria.media/opinions/yak-vchytelyam-porozumitysya-z-tsyfrovym-pokolinnnyam-ditej-porady-psyhologa/>

А. В. Задача, вчитель фізичної культури

gordalla75@ukr.net

КЗ «Вінницький ліцей № 23»

ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Упровадження інформаційно-комунікаційних технологій є пріоритетним напрямом розвитку педагогічної освіти. Сучасні технології навчання реалізуються в нових інформаційних, модульних і дистанційних формах навчання. Як наслідок, відбувається зміна ролі вчителя, якому, окрім високого рівня професіоналізму в своїй предметній сфері, треба бути готовим до діяльності у новій *системі відкритої освіти*. Учитель повинен уміти сам розробляти інформаційні матеріали та використовувати інші ресурси із сфери інформаційних технологій.

Навчальні заклади не стоять осторонь нових інформаційних технологій; а впроваджують їх та намагаються реалізувати всі інновації в організації навчально-виховного процесу. Комп'ютерні технології навчання є могутнім науковим напрямом, інструментом пізнання світу і засобом навчання, який сприяє:

- підвищенню ефективності, якості, результативної процесу навчання;
- забезпеченню стимулів, що зумовлюють активізацію навчальної діяльності;
- підвищенню мотивації та пізнавальної активності за рахунок різноманітності форм роботи;
- поглибленню міжпредметних зав'язків.

Саме використання Інтернету спричинило революційні зміни у викладанні, зокрема навчальні матеріали, запропоновані в Інтернеті, ставали дедалі достовірнішими та авторитетнішими. Інтернет – це низка таких технологій, як мережі персональних комп'ютерів, гіпертекст та гіпермедіа, всесвітня комп'ютерна

мережа та інші, котрі за останні декілька років почали здійснювати великий вплив на підходи, що застосовуються учнями та викладачами у процесі навчання та викладання.

Існує дуже тісний зв'язок між структурами та процесами, які пропонуються Інтернетом, з одного боку, та основними структурами і процесами системи викладання та програмованого навчання загальноосвітніх навчальних закладів, – з іншого. Подібний зв'язок ніколи не простежувався і такими явищами, як радіо, кіно чи телебачення, та саме це у багатьох відношеннях відіграє вирішальну роль у виборі методів навчання.

Цей зв'язок полягає у можливості самостійного додаткового продовження та розширення учнями навчального процесу за допомогою ресурсів Інтернету, користуючись такими ж методами, що перекликаються з традиційними методами програмованого навчання у класах, на семінарах, у бібліотеці, в рамках неформальних дискусійних груп. Так, наприклад, Інтернет забезпечує доступ до практично необмежених ресурсів інформації, котрі інколи важко отримати з інших джерел. Припустимо, що більшість технічних та інших проблем пов'язаних з Інтернетом, вирішено: існують процедури контролю якості інформації, створено ефективні методи пошуку необхідної інформації для користувачів та більш ефективний зв'язок між різноманітними видами знань. На такому етапі відповідні ресурси Інтернет та створені на основі цієї мережі технології матимуть ознаки масивної бібліотечної системи, де кожен зможе використовувати електронні еквіваленти книжкових полиць, вишукуючи необхідні книги чи інші матеріали і отримувати допомогу від електронних еквівалентів бібліотечних консультантів.

Результативність та ефективність впровадження на уроках фізичної культури, ІКТ сприяє виконанню фізичних вправ, самодисципліні при виконанні цих вправ, дає набагато вагоміші результати. Завдання викладача фізичної культури переконати учнів в необхідності здорового способу життя, навчити учнів самостійно виконувати фізичні вправи, контролювати навантаження та стан свого здоров'я. Саме для виконання цих завдань викладачу в своїй роботі необхідно використовувати ІКТ. За допомогою комп'ютерів переглядаються методичні фільми загального спрямування; навчальні фільми програмового матеріалу; пропагандистські відеоролики; виконуються тести фізичного розвитку учнів, функціональні і комплексні тести учнів і груп в

цілому; складаються графіки росту індивідуальних результатів; здійснюється огляд інтернет-ресурсів на допомогу учню і вчителю. Використання презентацій на уроках дозволяє детальніше і наочно надавати теоретичний матеріал, що робить процес освіти найбільш ефективним. Цей вигляд роботи може бути використаний при вивченні техніки виконання розучуваних рухів, оскільки за допомогою наочної картинки даний рух можна розбивати не лише на етапи виконання, але і коротші фрагменти і створити правильне представлення рухових дій, що виучуються про техніку.

Навчання здоровому способу життя повинно бути системним і має сприяти гармонійному розвитку психофізичних здібностей учнів. Воно не зводиться лише до періодичного спрямування на усвідомлення здорового способу життя як цінності шкільного колективу, а передбачає: формування свідомості і культури здорового способу життя; розробку методик навчання молоді здоровому способу життя; впровадження соціальних програм культивування здорового способу життя і збереження здоров'я; розробку і впровадження моніторингу здорового способу життя учнів; збереження і зміцнення психічного, фізичного і соціального здоров'я учнів[1].

ІКТ забезпечують необхідною інформацією школярів для формування стратегій і технологій, які дозволяють зберігати і зміцнювати здоров'я; формують знання і навички практичних дій, спрямованих на збереження здоров'я; зацікавлюють до систематичних занять фізкультурою, виробляють звички до виконання фізичних вправ, зміцнюючих здоров'я учнів.

Підсумовуючи вищесказане, можна дійти висновку, що комплексне застосування засобів нових інформаційних технологій навчання на сучасному етапі – це головна умова виховання молоді, здатної орієнтуватися в обставинах, що змінюються, адекватно діяти в навколишньому середовищі, аналізувати проблемні ситуації, що виникають, та знаходити раціональні засоби орієнтації в них.

ІКТ дозволяють організувати учбовий процес на новому, вищому рівні, забезпечувати повніше засвоєння учбового матеріалу. Інформаційно-комунікативні технології дозволяють вирішити проблему пошуку і зберігання інформації, планування, контролю і управління заняттями фізичною культурою, діагностики стану здоров'я і рівня фізичної підготовленості учнів.

Використання ІКТ в навчальному процесі стимулює пізнавальний інтерес до фізичної культури, створюючи умови для мотивації до вивчення цієї дисципліни, спонукає до підвищення якості освіти, пропагує здоровий спосіб життя. Сучасні комп'ютерні технології дають можливість учителю у процесі підготовки до уроку якісно поліпшити процес викладання матеріалу. Насамперед актуальним є питання реалізації ідеї «педагогіки співпраці». Об'єднання зусиль учнів і вчителів надає можливість якнайкраще розкрити індивідуальні особливості кожної дитини, зацікавити її, визначити сутність досліджуваної проблеми, досягти взаєморозуміння.

Зміни на всіх рівнях технології та суспільства вимагають нових підходів у галузі освіти. Телекомунікаційні технології, володіючи потенціалом глобальної інтерактивності навчання у процесі спільної діяльності та необмеженої можливості і продовження навчання протягом усього життя, є частиною нової структури освіти. Така структура освіти надає великого значення міжнародній співпраці, відкриває нові можливості роботи, навчання та вирішення різноманітних проблем.

Застосування інформаційно-комунікаційних технологій в галузі освіти і безпосередньо в діяльності вчителя стало нагальною потребою. Впровадження їх у навчально-виховний процес навчального закладу забезпечить поступовий перехід освіти на новий, якісний рівень. Нові інформаційні технології позитивно впливають на всі компоненти системи освіти: мету, зміст, засоби, методи та організаційні форми навчання, що дає змогу розв'язувати складні і актуальні завдання педагогіки для забезпечення розвитку інтелектуального, творчого потенціалу, аналітичного мислення та самостійності педагогів. Для ефективної модернізації освіти та оновлення технічного арсеналу засобів навчання треба оптимізувати реалізацію державних програм, спрямованих на інформатизацію, комп'ютеризацію та оновлення матеріально-технічної бази навчальних закладів, надання всім вільного доступу до мережі Інтернет. Підготовка вчителів до сучасного уроку за допомогою ІКТ є дієвим складником ефективного освітнього менеджменту.

Список використаних джерел

1. Інформаційні технології в навчанні. – Київ : Видавнича група ВНУ, 2006. – 240 с.

2. Сікорський П. І. До питання про поняття комп'ютерних технологій навчання / П. І. Сікорський // Інформаційно-телекомунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи : зб. наук. пр. – Львів : ЛДУ БЖД, 2006. – С. 601.
3. Снігур О. А. Новітні інформаційні технології в професійній підготовці майбутнього педагога / О. А. Снігур // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. пр. – Київ-Вінниця, 2016. – С. 458.
4. Щербак О. Підготовка педагогів професійного навчання до творчого використання інформаційно-комунікаційних технологій / О. Щербак // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. пр. – Київ-Вінниця, 2006. – С. 14–20.

О. В. Знайко, викладач

oksznay@ukr.net

Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету»

ВИКОРИСТАННЯ СЕРВІСУ GOOGLE CLASSROOM ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Одне з головних питань у дистанційному навчанні – як організувати зручний для студентів і викладачів процес виконання і надсилання завдань, створення унікальних матеріалів і спілкування між усіма учасниками освітнього процесу.

Одне з рішень – використовувати Google Classroom. Це платформа, в якій ми можете створювати віртуальний клас, через електронну пошту додати до нього своїх реальних студентів, ставити завдання у спільному структурованому просторі всім студентам або вибірково, оперативно обмінюватися інформацією, створювати свої завдання або додавати їх з інших платформ.

На мою думку, зручність використання Google Classroom полягає в тому, що:

– є можливість перегляду відповідей студентів поіменно із зазначенням дати і часу виконання завдання, опрацьованого на занятті або в позаурочний час;

- існує прямий і зворотний зв'язок між викладачем й студентом;
- можливе архівне зберігання результатів тестування з можливостями їх передачі;
- існує можливість проведення віртуального навчального експерименту з обробкою та аналізом результатів експерименту;
- можливість оцінки і контролю рівня опанування відповідною навчальною інформацією й коригування рівня навчальних досягнень.

Саме ці можливості Google форм і допомагають мені у процесі дистанційного навчання допомагають мені визначити такі види діяльності, до яких можна залучити студентів: збір, зберігання, обробка інформації про досліджувані схеми та процеси в них; взаємодія користувача з програмною системою, що припускає обмін текстовими запитами і відповідями; автоматизований контроль результатів знань, тестування. Зазначені види діяльності засновані на інформаційній взаємодії між студентами, викладачами і засобами інформаційних та комунікаційних технологій, спрямованих на досягнення навчальних цілей і досягнення запланованого засвоєння навчального матеріалу.

Перед створенням завдання в Google classroom потрібно налаштувати Google форму, щоб студенти не мали можливості переглядати вірні відповіді та ділитися ними з іншими учасниками навчального процесу.

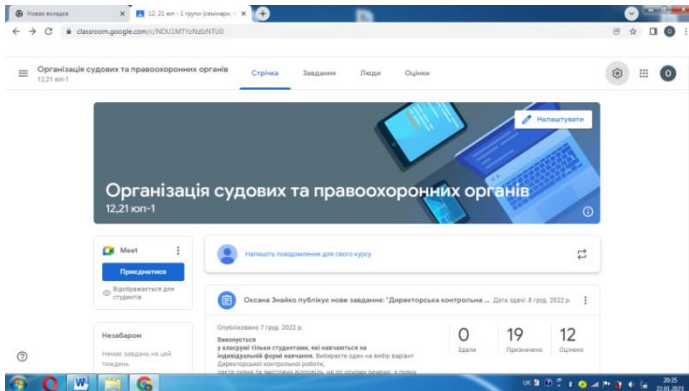

Рисунок 1 – Google Classroom навчальної дисципліни «Організація судових та правоохоронних органів»

Саме таку систему Google Classroom, я використовую при викладанні навчальної дисципліни «Організація судових та правоохоронних органів» (рис. 1), яка є простою та доступною для учасників навчального процесу. Сьогодні будь-яка людина з акаунтом «Google» може розпочати використовувати його. Дану систему навчання можна використовувати як на комп'ютері, так і на планшеті чи смартфоні.

При проектуванні онлайн-класу я дотримувалася таких принципів:

- науковості і посильних труднощів;
- доступності навчання;
- наочності;
- свідомості і творчої активності;
- розвиваючого і виховного характеру навчання;
- створення позитивного емоційного фону.

У класі для своєї дисципліни я завантажувала підручники, лекції, презентації за темами, а також відеоматеріали з YouTube, що у сукупності складає навчальний контент для вивчення дисципліни (рис. 2).

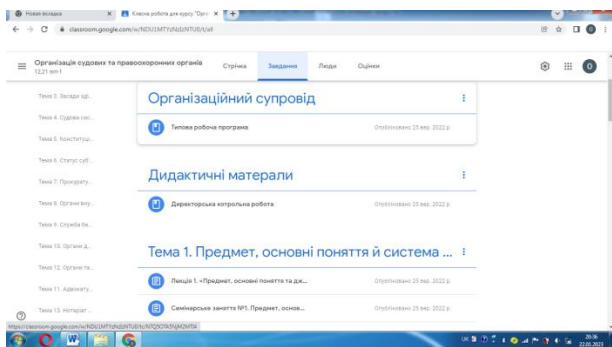

Рисунок 2 – Навчальний контент

Також, можна легко і швидко створювати та перевіряти завдання в електронній формі, а також вказувати терміни здачі. Завдання і роботи при цьому автоматично систематизуються у структуру папок і документів на Google Диску, зрозумілу і педагогам, і студентам. За допомогою сервісу можна відразу побачити завдання, які викликали проблеми при виконанні.

На сторінці завдань (рис. 3) видно, що задав викладач, – студентам досить просто натиснути на завдання, щоб приступити до його виконання. Інформація про здані роботи оновлюється в режимі реального часу, і викладач може оперативно перевірити всі роботи (рис. 4), поставити оцінки і додати свої коментарі.

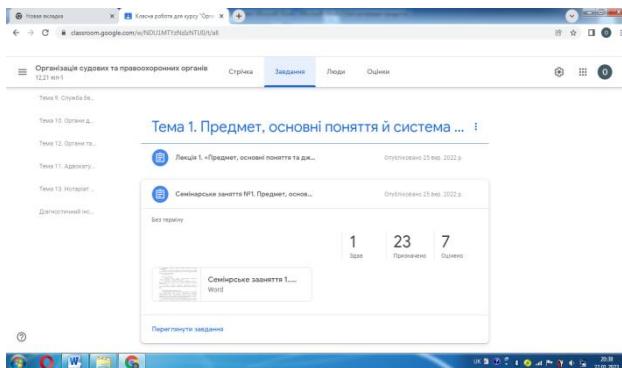

Рисунок 3 – Сторінка завдань

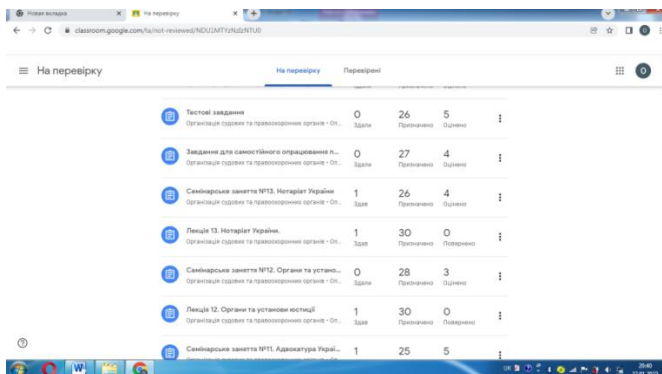

Рисунок 4 – Блок «На перевірку»

Особливості системи «Google Classroom»:

- використання тільки інструментів Google (Google Диск, Google Документи, Google Форми і т. д.);
- в учасників освітнього процесу на Google Диск створюється загальна папка «Клас»;

– папка «Клас» доступна як для окремого учня (студента), так і для класу (групи) в цілому.

Перевагами системи «Google Classroom» є такі:

- функціонал: можливість публікувати теоретичний матеріал, завдання, виставляти оцінки в журналі, календар та ін.;
- організація спільної роботи;
- безкоштовність;
- підтримка української мови;
- бренд – Google всі знають і використовують;
- цим сервісом можна користуватися як персональному комп'ютері, так і на смартфоні та планшеті, у т.ч. за допомогою спеціальних мобільних додатків.

Але, на мою думку, є і недоліки такого рішення:

- інтерфейс системи не є інтуїтивно зрозумілим;
- посилання (URL) на конкретний клас є занадто довгим і тому не дуже зручним.

Робота з такими системами дистанційного навчання як Google Classroom є надзвичайно важливою для учнів та студентів. Вона дозволяє:

- підвищити ефективність навчання та покращити якість знань;
- розвинути пізнавальну активність;
- збільшити інтерес до досліджуваного предмета;
- удосконалити навички роботи з комп'ютером;
- сформувати навички самостійного дослідження.

Отже, можна говорити про виникнення нового поняття – «комп'ютерні навчальні матеріали та Інтернет-сервіси», яке об'єднує всі електронні засоби навчання, реалізовані за допомогою різноманітних програмних засобів. Для повсякденної практичної діяльності викладача найбільш значущими є такі можливості електронних засобів навчання:

- адаптація навчального матеріалу до конкретних умов навчання, потреб і здібностей учнів (студентів);
- тиражування та розміщення матеріалів у мережі Інтернет.

Мережеві ресурси створюються як для студента, так і для педагога. Будь-який мережевий ресурс, який використовується у навчальному процесі, повинен бути гармонійно вбудований в організацію процесу навчальної діяльності.

Застосування дистанційних сервісів як інтерактивного методу навчання сприяє активному та продуктивному засвоєнню

навчального матеріалу, активізує в учнів та студентів потребу здійснення дослідного виду діяльності. Як показують заняття, проведені під час дистанційного навчання, інтерес студентів до таких технологій постійно зростає, що є доказом доцільності впровадження «Google Classroom» у навчальний процес.

Список використаних джерел

1. Кононець Н. В. Диск GOOGLE як засіб ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу в аграрних коледжах. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології / голов. ред. А. А. Сбруєва. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2014. № 1 (35). С. 194–202.
2. Кононець Н. В. Система управління навчанням Google Classroom у професійній підготовці фахівців. Методика викладання природничих дисциплін у середній та вищій школі (XXVI Каришинські читання) : мат. міжнар. наук.-практ. конф. (Полтава, 30–31 травня 2019 р.). Полтава : ТОВ «Сімон», 2019. С. 171–173.

А. Зюкіна, завідувач відділення

ziukina@med.cc.ua;

С. Клименкова, завідувач відділення, керівник відділу науково-дослідної роботи студентів

klymenkova@med.cc.ua

*Комунальний заклад «Кам'янський фаховий медичний коледж»
Дніпропетровської обласної ради»*

САЙТ – ПУТІВНИК В ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОТОКАХ

Сайт Кам'янського фахового медичного коледжу у повній мірі віддзеркалює дух і атмосферу нашого закладу, а саме прагнення вловлювати новітні тренди і зберігати відданість нашим традиціям. Це місце, де технології зустрічаються із досвідом, доповнюючи один одного.

Ми невинно працюємо над тим, аби детально висвітлити усі виміри нашого освітнього процесу і кожен зміг швидко й інтуїтивно відшукати усю доречну інформацію.

Розвиваємо сайт, щоб він був помічником: для викладачів, для здобувачів освіти і для батьків. Інформація на сайті – ефективний інструмент організації робочого процесу нашого закладу. За допомогою основної інформації, оголошень та відповідей на типові запитання інформуємо батьків про всі важливі справи, зокрема про правила прийому молоді до закладу, поради щодо

виховання та безпеки здобувачів освіти. Публікуємо загальну довідкову інформацію про життя коледжу, освітню та оздоровчу роботу з громадськістю, соціальні проекти, дослідницькі успіхи, актуальні питання, що потребують обговорення та спільних рішень, заходи з профілактики захворювань.

До прикладу, сторінка «Теми задані обставинами SOS» інформує про епідеміологічний стан, профілактичні заходи, волонтерську роботу в закладах охорони здоров'я міста, акції милосердя для дітей і дорослих, які потребують допомоги.

Сторінка «Тривожний рюкзак Випускника» – про актуальний вантаж знань та навчальні тренінги з надання медичної допомоги, необхідні у воєнний час, де турнікет і диплом фахівця поряд, а обставини потребують швидкого «включення» в ситуацію [1].

«Обереги життя» – сторінка про цінності, принципи, традиції, досягнення та проекти великої «родини» коледжу. На рушнику долі наш творчий колектив «вишиває» свою історію розвитку.

Сторінка «Педагогічна вітальня для батьків» – символ порозуміння та довіри, надійний регулятор плідної співпраці з викладачами на шляху отримання професії їх дітьми.

Хоча й витриманий в офіційному стилі, наш веб-сайт надає простір й більш «живим» форматам комунікації, як от інформативному блогу із новинами та статтями або інтеграції із соціальними мережами.

До прикладу, сторінка «Незвичайне листування» служить зв'язком поколінь. Це напутні настанови від викладачів і слова у відповідь вдячних студентів.

На сторінці «Українською – за вечірнім чаєм» – обмін новинами за день, що минає.

«Студенти VS насилля» – сторінка, що висвітлює поради, правову захисну інформацію та правила поведінки в різних життєвих ситуаціях, що попереджають небезпеку для молоді, застерігають від спокус.

«Стоп кадр: особистість» – про яскравих людей, життєві історії яких вражають та навчають.

«Цивілізацію світу рятує освіта» – про наукові дослідження юних науковців коледжу, які беруть участь у студентських науково-практичних конференціях. Обмін досвідом між студентами різних країн та регіонів нашої держави є неocenним для

співдружності молоді. Це процес, що реально пропонує допомогу у подоланні пандемії та інших соціальних криз [2].

Плануємо розширити інтернаціональну інтеграцію, живі дискусії молодих людей різних країн: Естонії, Польщі, Литви... Для того, щоб гуртуватися у спільних зусиллях, за гуманний розвиток цивілізації світу. Знайомитися і говорити на різних мовах та обов'язково розуміти, що ми різні але разом нам не вороже, а дружньо та безпечно! Шукаємо відповіді спільно! Завдяки інформаційним інструментам надсилаємо свої «сигнали» через відстані до молоді світу.

Сучасний світ влаштований так, що будь-які інновації потрібні, як кажуть, «уже на вчора». Нам завжди буде що вдосконалювати, проте вже зараз ми пишаємося сайтом Кам'янського фахового медичного коледжу, у який так багато вклали.

Список використаних джерел

1. Tymchenko T. M., Voitenko T. O., Yakubovych N. O. Medicine is a bulletproof vest of life. Медицина – бронезилет життя. International scientific conference “New trends and unsolved issues in medicine”: conference proceedings (July 29–30, 2022. Riga, the Republic of Latvia). Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2022. С. 233.
2. Соснова В. А., Кушнір І., Пітченко Ю. Формування професійної спроможності через участь студентського самоврядування в суспільному житті. Інновації медичної освіти: перспективи, виклики та можливості : матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф. (23 січня 2023 р.) / під ред. Т. Ю. Четвертак. Запоріжжя, 2023. С. 161–166.

В. В. Івченко, студентка ОПП «Інформаційна діяльність підприємства»

student005@cuер.ukr.education;

А. Р. Фадей, студентка «Інформаційна діяльність підприємства»

student020@cuер.ukr.education;

В. О. Балюк, к. пед. н., заступник директора з навчальної роботи

baliuk.vika@gmail.com

ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету»

ТАБЛИЧНИЙ ПРОЦЕСОР EXCEL ЯК ЗАСІБ ДЛЯ СТВОРЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ НАВЧАЛЬНИХ РЕСУРСІВ

Програма Excel входить до пакету Microsoft Office і призначена для роботи з різноманітними даними, які представляються

у вигляді таблиць. Багато людей думають, що Excel – це тільки таблиці. Але це не так. Ця програма потрібна, в першу чергу, бухгалтерам, аналітикам і економістам і усім, хто робить розрахунки, для обчислень і автоматизації процесів.

Excel дозволяє:

– Виконувати обчислення будь-якої складності та спрямування: наукові та інженерні; фінансово-економічні; статистичні; математичні; логічні тощо. Excel має понад 450 вбудованих функцій, використання яких суттєво полегшує вирішення багатьох завдань;

ДАТА	Ч	Д	В	С	Е	Г	Н	І	Ж	К
1	Практична робота									
2	Витрата коштів сімейного бюджету									
3	члени родини	пенсії	шкільні	середнє	зарплата	платіжки	облога	надачі	середнє значення	сума за тиждень
4	1	25,00	45,00	78,00	12,00	78,00	200,00	300,00	134,00	936,00
5	2	78,00	89,00	89,00	896,00	236,00	458,00	789,00	376,42	2635,00
6	3	56,00	45,00	562,00	258,00	789,00	78,00	12,00	1800,00	
7	4	78,00	78,00	789,00	785,00	125,00	56,00	78,00	284,14	1889,00
8	всього	237,00	257,00	1518,00	1951,00	1228,00	792,00	1379,00	1051,71	7862,00

Рисунок 1 – Обчислення даних

– Представляти дані з таблиць в наглядній формі у вигляді різноманітних діаграм, що суттєво полегшує сприйняття цих даних;

Рисунок 2 – Данні у вигляді діаграми

- Створювати та працювати з нескладними базами даних;

№ п/п	Прізвище та ім'я	ФОТО	Стать	Вік	Стать	Домашня адреса, телефон	Посада	Підприємство	Відпрацювання	Початок	Подати до видачі	
1	Львів В.Л.		чол.	30	Ізгодний колонієтвір, утримує і привіт. Польський громадянин (вроджені громадянин), 1990-09	м. Польща, пов. Монастерськов, 22, м.п. 129, д.п. 69-12-35, м.п. 066-69-69-99	директор	45,208	00	4 672,008	194,808	#####
2	Львівська О.С.		жін.	35	Австро-польський колонієтвір, Польський громадянин (вроджені громадянин), 1990-09	м. Польща, пов. 1300, м.п. 4, м.п. 39, д.п. 7306, м.п. 099-64-64-59-59	бухгалтер	35,308	00	1 296,008	194,218	#####
3	Львівська О.Л.		жін.	35	Польський негромадянський Польський громадянин (вроджені громадянин), 1990-09	м. Польща, пов. Монастерськов, 22, м.п. 099-64-64-79-79	інженер	12,908	100	1 476,008	192,508	#####
4	Львівська Р.Л.		жін.	31	Польський громадянин (вроджені громадянин), 1990-09	м. Польща, пов. Рибнаський, 10, м.п. 4, д.п. 63-66-66-66-66	інженер	11,408	100	1 636,008	192,508	#####
5	Львівська В.В.		чол.	29	Польський громадянин (вроджені громадянин), 1990-09	м. Польща, пов. Давидів, 62, п.п. 7-79-63, м.п. 099-69-69-69-69	оператор	22,208	00	1 908,008	192,508	#####

Рисунок 3 – База даних

- Численні та різноманітні інструменти (швидкий аналіз, умовне форматування, зведені таблиці та діаграми) дозволяють аналізувати і прогнозувати данні з метою прийняття рішень;

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M
2	Громадолюбиво	Наказник	Сторінка										
4	Наказник сторін	Бухгалтер	Код	Сторінка	Директор	Сторінка	Директор	Сторінка	Колонієтвір	Колонієтвір	Колонієтвір	Колонієтвір	Колонієтвір
5	Антоніан П.С.					390,7,0							390,7,0
6	Рибнаський Р.М.					1801,0							1801,0
7	Давидів Д.С.					2962,5		1509					2962,5
8	Львівська Р.Л.												1509
9	Львів В.Л.					4077,5							4077,5
10	Львівська О.Л.								14%				14%
11	Львівська В.В.										1909,2		1909,2
12	Львівська А.Р.		892									892	892
13	Львівська Д.Л.											892	892
14	Львівська О.С.		1296,6									1296,6	1296,6
15	Львівська Р.О.						1891					1891	1891
16	Львівська В.В.									2200			2200
17	Львівська А.М.				1275,75								1275,75
18	Львівська А.А.											1117,0	1117,0
19	Львівська О.О.							1377,4					1377,4
20	Об'єднані		1296,6	892	1275,75	4077,5	2962,5	5780,8	1377,4	3615	4061,4	1909,2	1920,8
21													2854,05

Рисунок 4 – Зведена таблиця

- Обробляти та аналізувати дані експериментів і статистичні дані, отримувати тренди та емпіричні формули;

ДАТА	A	B	C	D	E	F	G	H
1								
2	Аналіз виконання плану товароробіт за період з 01.09.2021-30.09.2021 р.							
3	Найменування товару	Одиниця виміру	Ціна	Кількість	Вартість	Фізичний	Кількість	% виконання
4	1	2	3	4	5	6	7	8
5	Гель для прання 2л.	шт.	75,00 ₴	50	3 750,00 ₴	38	2 850,00 ₴	57000
6	Пральний порошок, 450 г.	шт.	32,00 ₴	80	2 560,00 ₴	58	1 856,00 ₴	=(G7/E7)*100
7	Відбілювач Еко	шт.	15,00 ₴	45	675,00 ₴	39	585,00 ₴	22,8515625
8	Засіб для миття посуду 1 л.	шт.	18,00 ₴	120	2 160,00 ₴	114	2 052,00 ₴	304
9	Капсули для прання	уп.	80,00 ₴	50	4 000,00 ₴	43	3 440,00 ₴	159,2952593
10	Кондиціонер для білизни	шт.	65,00 ₴	70	4 550,00 ₴	49	3 185,00 ₴	79,25
11	Мило господарське рідке	шт.	19,00 ₴	150	2 850,00 ₴	145	2 755,00 ₴	60,54945095
12	Пилосос/Душин	шт.	18,00 ₴	60	1 080,00 ₴	56	1 008,00 ₴	35,36842105
13	Засоби для миття підлоги	шт.	42,00 ₴	45	1 890,00 ₴	40	2 016,00 ₴	106,6666667
14	Засоби для миття вікон	шт.	34,00 ₴	40	1 360,00 ₴	42	1 428,00 ₴	75,55555556
15	Всього				24 875,00 ₴		21 175,00 ₴	

Рисунок 5 – Аналіз даних

Вище перераховані тільки основні можливості Excel, які можуть бути у нагоді студентам і викладачам. Багато інших корисних і потужних можливостей відкриється по мірі опанування цієї програми.

Список використаних джерел

1. <https://innov.com.ua/uk/novyny/88-dlya-chogo-potriben-excel>.
2. [file:///C:/Users/PC/Downloads/03071181_MS_Excel_2016%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/PC/Downloads/03071181_MS_Excel_2016%20(2).pdf).

М. В. Кабайлова, студентка другого курсу освітньо-професійної програми «Інформаційна діяльність підприємства»
student006@cuer.ukr.education;

І. І. Худолій, викладач фізики, астрономії та інформатики,
викладач вищої кваліфікаційної категорії, викладач – методист
hudoliy.ivan@gmail.com

ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету»

САЙТИ ВСЕСВІТНЬОЇ ПАВУТИНИ ЯК ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОСВІТНІЙ РЕСУРС ДЛЯ СУЧАСНИХ СТУДЕНТІВ

Для початку розберемося, що таке сайт. Сайт – одна чи кілька сторінок в інтернеті. Сторінки одного сайту об'єднує доменне ім'я, спільна тема та дизайн. Сторінка з результатами пошуку в Гугл, сторінка з відео на Ютуб, ваша сторінка у Фейсбук – усе це частини однойменних сайтів.

Навіщо потрібен сайт? Люди та компанії створюють сайти для різних цілей: щоб продавати товари та послуги, розмі-

щувати та знаходити інформацію, здобувати знання, спілкуватися з іншими користувачами, розважатися тощо.

В освіті сайти дуже допомагають. Завдяки ним можна знайти майже усе, що потрібно для освіти. У середовищі сайтів можна готуватися до екзаменів, знайти відповіді на свої запитання, знайти потрібні книжки тощо.

Приведемо в приклад сайт Освіта.ua. В цьому сайті є багато чого для освіти.

Що є у цьому сайті: в ньому постійно з'являються новини відчизняної освіти. На сайті є розділи, присвячені вищій та середній освіті, навчанню за кордоном, вивченню іноземних мов, підготовці до ЗНО і інше. Також є зворотній зв'язок. Через спеціальну форму можна поставити запитання щодо різних галузей освіти та отримати відповідь від адміністрації.

Якщо зайти у вкладку ЗНО то ми перейдем на сайт «ЗНО онлайн». На сайті «ЗНО онлайн» розміщені тести, що складала абітурієнти під час зовнішнього незалежного оцінювання 2009–2020 років, а також варіанти тестів, що пропонувались вступникам до вищих навчальних закладів України під час пробного зовнішнього незалежного оцінювання 2009–2020 років. Спосіб

виконання всіх тестових завдань у запропонованих на сайті тестах максимально наближений до реальних тестів, а форма надання відповіді відповідає виду, що пропонується абітурієнтам у бланку відповідей під час проходження реальних тестів ЗНО. Після виконання тестових завдань кожного тесту надаються правильні відповіді на всі завдання та розраховується результат у тестових та рейтингових балах, також визначається час витрачений на виконання тесту. А якщо зайти у вкладку «Підсумки тижня в освіті», то ми зможемо прочитати головні події, які зв'язані з освітою та перейти по посиланню і прочитати більш докладно про ці події.

Список використаних джерел

1. <https://hostiq.ua/ukr/info/what-is-website/>
2. <http://osvita.ua/news/88422/>

О. В. Канівець, к. т. н., доцент, доцент кафедри агроінженерії та автомобільного транспорту
k.alex2222@gmail.com;

І. М. Канівець, к. пед. н., доцент, доцент кафедри будівництва та професійної освіти
ira.gorda80@gmail.com
Полтавський державний аграрний університет

МОБІЛЬНИЙ ДОДАТОК ЯК ЗАСІБ ДЛЯ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ РОБОТИ З МІКРОМЕТРОМ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНИХ ЛАБОРАТОРНИХ РОБІТ

Останнім часом дистанційна форма навчання набула значної популярності у всіх навчальних закладах освіти. Таке навчання передбачає те, що викладачі проводять лекції як відеоконференції за допомогою платформ Google Meet або Zoom, а теоретичний матеріал та індивідуальні практичні завдання розміщені на платформі Moodle. Досвід учителів [1] з дистанційної освіти під час вивчення математичних дисциплін у початковій школі показав про використання як інструментів для навчання та практики WebEx, e-class, e-Me, Word wall, Quiziiz, Learning apps, GCompris, Jigsaw planet, Wheel of Luck.

Особливу увагу привертають лабораторні заняття, на яких студенти не тільки вивчають будову та особливості роботи спеціального обладнання, але і здобувають практичні навички роботи із інструментом. Під час дистанційного навчання дані

роботи також в основному переведені у формат відеоперегляду демонстраційних роликів та мають виключно оглядовий характер. Пасивне спостереження студентами негативно впливає на засвоєння навчального матеріалу та набуття програмованих результатів навчання зі спеціальності [2].

У зв'язку з цим виникла необхідність адаптувати навчальний процес до нових умов дистанційного навчання, що передбачає засвоєння студентами не тільки теоретичного матеріалу, а і набуття відповідних навиків під час проведення дослідів на лабораторних роботах. Особливо нагальною є потреба у виконанні лабораторних занять студентами інженерних спеціальностей, що важливо для їх майбутньої професійної діяльності [3].

Метою роботи є представлення власного досвіду розробки та використання у освітньому процесі мобільного додатку для навчання вимірювання мікрометром під час проведення відповідної дистанційної лабораторної роботи із дисциплін «Взаємозамінність, стандартизація та технічні вимірювання» і «Фізика» студентами спеціальностей 208 «Агроінженерія» та 133 «Галузеве машинобудування». У роботі показано етапи розробки та опис роботи додатку «Вимірювання деталей мікрометром», досвід його використання та результати досліджень практичного впровадження у навчальний процес під час дистанційного навчання студентів технічних спеціальностей.

Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освіту є предметом дискусій та суперечок серед дослідників протягом тривалого періоду. На факультеті дошкільної освіти Університету Криту Пападакіс С., Калоггіаннакіс М. і Зараніс Н. [4] провели дослідження з метою з'ясувати, чи існують переконливі переваги використання планшетних пристроїв у дошкільній освіті для реалізації пропозицій щодо реформування освіти з метою впровадження реалістичної математичної освіти в дитячих садках. За результатами дослідження вчені пропонують інтеграцію мобільних пристроїв з відповідними для розвитку додатками в заняттях у дитячих садках. Дослідники відмічають [5], що завдяки гнучкості та креативності пристроїв планшетного типу вони можуть виступати в якості активного джерела приймачів даних із набору досить різних експериментальних ситуацій під час STEM навчання у дошкільній та ранній шкільній освіті. На думку Доценко Н. [6] спеціальний мобільний додаток можна розглядати як навчальний ігровий симулятор.

Головна мета такого симулятора спрямована на формування професійних компетенцій в інформаційно-освітньому середовищі. Робота на симуляторі розвиває професійні інженерні компетентності, включає ознайомлення з деталями та пристроями, принципами навчання експлуатації складної техніки, навичкам монтажу, систем складання та ремонту техніки.

У роботах [7–9] нами також проведено огляд розробок мобільних AR додатків для виконання лабораторних робіт із проекційного креслення та фізики.

Таким чином, аналіз літературних джерел показав, що ІКТ, зокрема, мобільні додатки широко використовуються в освітньому процесі: під час навчання математиці в дошкільній та середній школі; інженерній графіці, фізиці, хімії, історії та інших дисциплін вищої школи. Але, не зважаючи на це, недостатньо широко розкрито питання використання ІКТ під час проведення дистанційних лабораторних робіт з технічних дисциплін під час підготовки майбутніх інженерів. Тому дане питання є актуальним та потребує додаткового дослідження.

Під час підготовки майбутніх інженерів важливе місце посідає набуття практичних навиків користування вимірювальними приладами, у тому числі і мікрометром. Дані вміння студенти отримують під час виконання лабораторної роботи на тему «Вимірювання деталей мікрометром» навчальних дисциплін «Взаємозамінність, стандартизація та технічні вимірювання» та «Фізика». Це можливо реалізувати, на нашу думку, тільки завдяки використанню мікрометра в реальних умовах при безпосередньому контакті із інструментом.

Під час дистанційного навчання студенти не проводять реальних дослідів. Отже, такі роботи повноцінними лабораторними назвати не можна. Незважаючи на те, що студенти мають можливість спостерігати реальні експерименти у відеозаписі, фіксувати та опрацьовувати дані, вони безпосередньої участі в експерименті не беруть. Під час перегляду відеороликів студенти, по суті, спостерігають демонстраційний експеримент. Вочевидь, у цьому варіанті їм, найчастіше, представляють лише успішно завершені спроби. При реальних демонстраціях експериментів викладач може повторити спробу та пояснити причину невдачі. За дистанційного експерименту така можливість є виключно в онлайн-експериментах.

Мобільний додаток розробляли як методичну та практичну освітню інформаційну програму. Він повинен мати відомості про теоретичну підготовку роботи з мікрометром, відеоінструкцію та практичний симулятор роботи мікрометра. На головному екрані програми (рис. 1) показано зовнішній вигляд мікрометра із підписаними основними елементами. У правій частині екрану розміщені кнопки «Практична підготовка», «Перевірка знань» та «Відомості про авторів» для переходу на додаткові сцени додатку. Кнопка «Теоретична підготовка» активує виїзд інформаційної панелі із верхньої частини екрану.

Рисунок 1 – Головний екран програми

Основним об'єктом лабораторного заняття є мікрометр. Тому в САД-системі була розроблена його електронна модель, яка складається із 8 деталей. Мобільний додаток був розроблений в ігровому рушії Unity. Він містить сцени із теоретичних відомостей про мікрометр, відеоролик із його практичним використанням та сцену із електронною моделлю мікрометра. Можливість виконувати вимірювання віртуального куба реалізовано за допомогою скріптів.

Для виконання дистанційної лабораторної роботи по вищевказаній темі, із системи Moodle студенти завантажували файл установки на телефон та встановлювали додаток. Працездатність програми перевірялася під час проведення лабораторної роботи по даній темі. У результаті, під час дистанційного

навчання із використанням розробленого нами додатку, відсоток якісної успішності студентів по лабораторній роботі із теми «Вимірювання деталей мікрометром» збільшився на 7,3 % у порівнянні із аналогічним періодом дистанційного навчання без використання даного додатку.

Таким чином, навчальний процес в умовах дистанційного навчання, що передбачає використання мобільних пристроїв, стимулює самостійну роботу студентів під час підготовки до заняття, підвищує їх пізнавальну активність, створює умови для розвитку творчих здібностей.

У процесі використання додатку в навчальному процесі постало ряд задач, які потребують подальшого вирішення: проаналізувати роботу програми на мобільних телефонах різної роздільної здатності та розмірів екрану і виконати необхідні корективи; для кращого наочного сприйняття студентами матеріалу необхідно додати у теоретичну частину програми відео з реальним мікрометром; розширити практичну частину для перевірки знань студентів, зокрема, додати деталі різної товщини для вимірювання та розглянути обернену задачу, у якій викладач задає значення мікрометра, а студент має знайти числове значення шляхом обертання барабану мікрометра.

Список використаних джерел

1. Lavidas K., Apostolou Z., Papadakis S. Challenges and Opportunities of Mathematics in Digital Times: Preschool Teachers' Views. *Education Sciences*. MDPI AG, 2022. № 12(7). P. 459. DOI: <http://dx.doi.org/10.3390/educsci12070459>.
2. Can Y., Bardakci S. Teachers' opinions on (urgent) distance education activities during the pandemic period. *Advances in Mobile Learning Educational Research*. 2022. № 2(2). P. 351–374. <https://doi.org/10.25082/AMLER.2022.02.005>
3. Yechkalo Y. V., Tkachuk V. V., Hrunтова T. V., Brovko D. V., Tron V. V. Augmented reality in training engineering students: teaching techniques. In: *CEUR Workshop Proceedings*. 2020. Vol. 2393. P. 952–959. URL: http://ceur-ws.org/Vol-2393/paper_337.pdf. Accessed 13 Feb 2020.
4. Papadakis S., Kalogiannakis M., Zaranis N. Teaching mathematics with mobile devices and the Realistic Mathematical Education (RME) approach in kindergarten. *Advances in Mobile Learning Educational Research*. 2021. № 1(1). P. 5–18. DOI: <https://doi.org/10.25082/AMLER.2021.01.002>.

5. Kalogiannakis M., Papadakis S. The use of developmentally mobile applications for preparing pre-service teachers to promote STEM activities in preschool classrooms. In *Mobile Learning Applications in Early Childhood Education*. IGI Global, 2020. P. 82–100. DOI: 10.4018/978-1-7998-1486-3.ch005.
6. Dotsenko N. Technology of application of competence-based educational simulators in the informational and educational environment for learning general technical disciplines. *Journal of physics: Conference series*, 2021. № 1946, p.012014. DOI: <https://doi.org/10.1088/1742-6596/1946/1/012014>.
7. Kanivets O. V., Kanivets I. M., Kononets N. V., Gorda T. M., Shmeltser E. O. Development of mobile applications of augmented reality for projects with projection drawings. In: Kiv, A.E., Shyshkina, M.P. (eds.) *Proceedings of the 2nd International Workshop on Augmented Reality in Education (AREdu 2019)*, Kryvyi Rih, Ukraine, March 22, 2019, CEUR Workshop Proceedings 2547, P. 262–273. URL: <http://ceur-ws.org/Vol-2547/paper19.pdf>.
8. Канівець О. В., Канівець І. М., Кононець Н. В., Горда Т. М. Розроблення мобільних додатків доповненої реальності для вивчення тривимірних моделей із інженерної графіки. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2020. Т. 79. № 5 (2020). С. 213–228. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v79i5.3217>.
9. Kanivets O. V., Kanivets I. M., Gorda T. M. Development of an augmented reality mobile physics application to study electric circuits. *Educational Technology Quarterly [Online]*, 2022. № 4, P. 347–365. DOI: <https://doi.org/10.55056/etq.429>.

М. М. Кобилинська, викладач

mariakobylynska@gmail.com;

Л. В. Гайдар, студентка 31-ОД групи

ludmilagajdar805@gmail.com

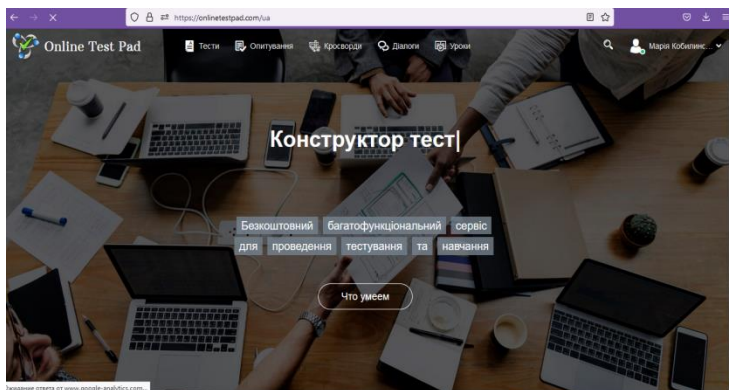
Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету»

ВИКОРИСТАННЯ ОНЛАЙН РЕСУРСУ «ONLINE TEST PAD» ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ У СТУДЕНТІВ

Сьогодні перед викладачами постає велика кількість складнощів щодо організації освітнього процесу. Спочатку ковід, далі воєнні дії та, нарешті, постійні перебої з електропостачанням призводять до переходу на дистанційну форму навчання та асинхронної роботи вчителя та студента.

У даних умовах, важливим є не тільки подання матеріалу для вивчення і опрацювання його, але й перевірка засвоєних студентами знань. Особливе місце в системі якості освіти відводиться оцінці і контролю якості навчання. Одним із найрозповсюдженіших і найдоступнішим методом поточної і підсумкової перевірки засвоєння вивченого матеріалу є тестування. На думку багатьох експертів, тестування як форма оцінки не є ідеальною, проте, у дистанційному навчанні саме тести найчастіше є запорукою контролю якості отриманих знань.

Зараз використовується велика кількість сервісів для проведення тестування. Одним із них є Online Test Pad. Він має великий арсенал можливостей, зокрема, не тільки створювати тестові завдання, але й опитування, кросворди, діалоги та, навіть, власні уроки.

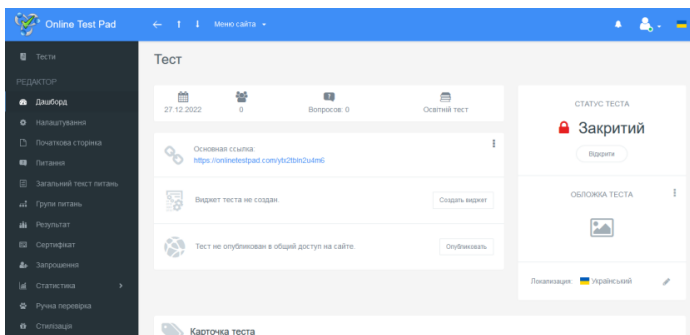
Перевагою даного конструктора тестів є привабливий і, в той же час лаконічний та простий інтерфейс. Створювати тести можна навіть інтуїтивно, але для швидшої роботи, краще перед початком роботи ознайомитися із довідкою.

У даному конструкторі можна створювати власні тестові завдання, а також використовувати вже створені. Для цього є зручна система пошуку по темам.

Для створення нового тесту потрібно зайти у вкладку тести та натиснути + Додати. Потім ввести назву власного тесту та обрати його вид (психологічний, особистісний або освітній).

Далі відкривається тестовий редактор, який складається з таких вкладок: дашборд, налаштування, початкова сторінка, пи-

тання, загальний текст питань, групи питань, результат, сертифікат, запрошення, статистика, ручна перевірка і стилізація.

У вкладці **Дашборд** лаконічно представлені загальні налаштування, пов'язані із представленням тестів. Перш за все показується дата створення тесту, кількість осіб, які його пройшли, загальна кількість питань, а також тип тесту.

Далі з'являється посилання на тест, яке можна вставляти у власний сайт (або окремо можливо сформувати віджет для сайту), або пересилати студентам для проходження. Справа в меню показується статус тесту (закритий, якщо ми його ще не опублікували на сайті, або відкритий, якщо він є опублікованим). Також можна встановити обкладинку тесту – фото, яке ми будемо бачити у власному кабінеті. Далі йде карточка теста, графік проходження тестових завдань за останні 14 днів, а також коментарі чи повідомлення про помилки від студентів.

Особливої уваги заслуговує можливість збереження питань тесту в pdf форматі для подальшого використання в паперовому форматі. Ви можете також завантажити тест у повній функціональності на свій ПК для проходження без підключення до Інтернету, що є важливою функцією при постійних перебоях підключення до мережі інтернету.

Крім того, володіння тестом можна передавати іншій особі, або додавати спільний доступ, щоб і інший викладач міг їх редагувати, або переглядати результати.

Наступна вкладка – це **Налаштування**. Тут також є ряд важливих можливостей налаштування тесту, а саме: можна комунікувати зі студентом (дозволити коментарі до тесту, оцінка тесту, дозволити повідомляти про помилки в питаннях);

можливо налаштувати кількість, які буде виконувати студент, із їх загальної кількості, перемішувати питання і варіанти відповідей, також є можливість обмежити час проходження тесту і заборонити копіювання тексту питання у буфер обміну. Це важливі інструменти, які дозволять використовувати тест у підсумковому тестуванні (директорській контрольній роботі, екзамену) та створить однакові можливості та умови проходження як для студентів, які навчаються дистанційно, так і для тих, що навчаються очно чи за змішаною формою.

У вкладці **Початкова сторінка** можна додати зображення, опис тесту, інструкцію щодо виконання та форму реєстрації для студентів, а також вказати автора тесту.

У вкладці **Питання** потрібно вже безпосередньо набирати текст питань і варіанти відповіді. Тут є великий набір різних видів тестів, а саме:

1) одиничний вибір – вибір із декількох варіантів відповідей одну;

2) множинний вибір – вибір із множини варіантів відповідей декілька правильних;

3) введення числа – студенту потрібно дати відповідь у вигляді числа;

4) введення тексту – студенту потрібно дати коротку письмову відповідь, або відповідне речення чи слово;

5) відповідь у вільній формі – для написання студентом власного тексту, висловлювання, есе (є можливість підрахунку кількості набраних слів);

6) встановлення послідовності – тип питання, у якому користувач повинен вибудувати певну послідовність із набору варіантів відповідей;

7) встановлення відповідності – тестове завдання на вибір відповіді, що складається з основи та низки альтернатив – варіантів відповідей, розміщених у дві колонки. Одна колонка – це перелік вихідних умов, до яких тестований має відшукати відповідну відповідь у другій колонці, яку називають списком відповідей;

8) заповнення пропусків (полів) – тип запитання, в якому потрібно ввести число або текст у полі, розташованому всередині тексту. Передбачено поділ на введення числа з контролем допустимих символів та введення тексту;

9) заповнення пропусків (списки) – тип питання, в якому потрібно вибрати потрібний варіант зі списку, що випадає всередині тексту;

10) інтерактивний диктант – завдання, де потрібно вставляти пропущені букви, або розділові знаки;

11) послідовне виключення – обернений тип завдань до встановлення послідовності;

12) слайдер (повзунок) – тип питання, в якому вказується мінімальне і максимальне значення, в межах яких студент повинен вибрати правильну відповідь;

13) завантаження файлу – цей тип питання передбачає один елемент для завантаження файлів. Після проходження тесту, ви можете завантажити файл, провести перевірку та виставити потрібну кількість балів;

14) голосова відповідь – даний тип питання передбачає голосову відповідь через мікрофон смартфона чи комп'ютера. Після проходження тесту ви можете прослухати відповідь, провести перевірку та виставити потрібну кількість балів;

15) слова з букв – даний тип питання передбачає складання із набору букв всіх можливих слів;

16) вислови із слів – цей тип питання передбачає складання із набору слів висловів або речень;

Також в цій вкладці можна скопіювати всі, або окремі питання із іншого тесту.

Вкладка **Загальний текст питань** – це спеціальна можливість використання деякого загального тексту в кількох питаннях із централізованим налаштуванням в одному місці.

Вкладка **Групи питань** – це можливість об'єднання кількох питань, пов'язаних за різними ознаками, в одну групу для подальшого налаштування відбору цих питань для проходження тесту.

У вкладці **Результат** розраховується набрана кількість балів, максимальна кількість балів та відсоток від максимального. За потреби виставляється оцінка.

За допомогою цієї функції можна автоматизувати виставлення оцінки за проходження тесту.

У вкладці **Сертифікат** є можливість налаштувати видачу студену сертифікату із оцінкою та кількістю (відсотком) набраних балів. Формат сертифікату може бути як стандартний

(заданий сайтом), так і авторським. Далі його можна прикріплювати до Гугл класу, як підтвердження проходження тесту.

Запрошення – це спеціальний модуль, за допомогою якого ви можете швидко та зручно залучити ваших користувачів, сформувати для них персоналізоване посилання, вказати обмеження на кількість спроб та надіслати по email лист.

У розділі **Статистика** тесту можна побачити найрізноманітнішу інформацію з тесту – вона представлена у шести розділах, меню зліва. У цьому розділі довідки наведено статистику освітнього тесту. Статистика для Особистісного та Психологічного тесту трохи відрізняється у результатах та зведених даних.

У таблиці подано відповіді респондента на всі питання тесту.

У цій таблиці відображаються параметри форми реєстрації, які дозволяють ідентифікувати респондентів. Таблицю можна зберегти у форматі Excel.

Завдяки цій вкладці у пункті **Окремі відповіді** можна зберегти відповіді кожного студента в pdf форматі, якщо вони потрібні у формі звітності (ДКР, екзамен).

У вкладці **Ручна перевірка** можна перевіряти окремі питання, які, наприклад, потребують розрахунків. Після перевірки результати тестування можливо перерахувати.

Вкладка **Стилізація** дає можливість налаштувати візуальний вигляд тестових завдань – шрифт, розмір, колір тексту, колір фону.

Отже, тестування в системі дистанційного навчання є одним із найважливіших елементів, що вимагає правильного формування з урахуванням ментальних особливостей студентів, специфіки предметної галузі навчання і вимог щодо забезпечення якості знань. З метою подолання відповідності щодо оволодіння знаннями та навичками проведення підсумкового тестового контролю доцільно здійснювати в режимі онлайн або при безпосередньому контакті викладача зі студентом.

На допомогу викладачеві може прийти онлайн конструктор Online Test Pad. Переваги його беззаперечні:

- простий та лаконічний інтерфейс;
- великий арсенал можливостей для створення тестових завдань і не тільки;
- можливість використання в будь-який зручний час і навіть без інтернету;

- гнучка система оцінювання і його автоматизація;
- є можливість комунікації зі студентом;
- можливість зведення даних по тестуванню в єдину таблицю чи графіки;
- можна викачати результат проходження тестування кожного студента для звітності.

Проте є й невеликі недоліки конструктору:

- сервер часто буває перенавантажений;
- немає можливості автоматично розподіляти варіанти відповідей, це потрібно робити вручну;
- при переході по посиланню для виконання тесту на початковій сторінці багато реклами;
- деякі елементи інтерфейсу мають російську мову, навіть при включенні української мови.

Отже, тестування – це потужний інструмент, якщо використовувати його не лише для оцінювання, але й як спосіб навчатися. Воно має переваги як для студентів, так і для викладачів, однак буде дійсно ефективним тоді, коли студенти сприймають його не як покарання, а як корисну навчальну вправу.

Список використаних джерел

1. Биков В. Ю. Дистанційний навчальний процес : навч. посіб. Київ : Міленіум, 2005. 292 с.
2. Вишнівський В. В. Організація дистанційного навчання. Створення електронних навчальних курсів та електронних тестів : навч. посіб. / В. В. Вишнівський, М. П. Гніденко, Г. І. Гайдур, О. О. Ільїн. Київ : Держ. ун-т телекомунікацій, 2014. 140 с.

І. В. Коваленко, викладач хімії

ivkovalenko50@gmail.com

ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету»

ОНЛАЙН ІНСТРУМЕНТ ГРАФІЧНОГО ДИЗАЙНУ CANVA FOR EDUCATION ЯК ЗАСІБ ДЛЯ СТВОРЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ НАВЧАЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ НА ЗАНЯТТЯХ ХІМІЇ

Сучасний світ розвивається з неймовірною швидкістю, тому і навчальний процес має «йти в ногу» з часом. Уроки мають бути актуальними для сьогодення, відповідати інтересам дітей, де всі

учасники освітнього процесу залучені по-максимуму. Тоді урок стає більш динамічним та результативним. Такі заняття не можливі без інтерактивного супроводу.

Для реалізації педагогічних ідей можна використовувати онлайн сервіс «Canva». Для отримання доступу до всіх функцій необхідно зареєструватися як вчитель (Canva for education). За допомогою цього ресурсу можна створити презентації, інфографіку, план заняття, відео, плакати для класної кімнати, також, на платформі наявна онлайн дошка та «мапи думок». Ці матеріали можна використовувати і онлайн – для синхронних уроків та асинхронних уроків, і офлайн – безпосередньо під час заняття, чи як домашнє завдання. Такі матеріали дають можливість тримати увагу учнів під час синхронних уроків, збільшити активність дітей на заняттях.

Як на мене, можливості сервісу «Canva» майже необмежені. За допомогою платформи можна підготувати супровід заняття як для молодших школярів, так і для студентів ВНЗ. Зареєстровані вчителі мають доступ до усіх шаблонів, які можна редагувати: додавати чи видаляти деталі, змінювати шрифти, кольорову гаму, тощо. Є величезна кількість елементів, зображень, які можна додати, а також, завантажити свої.

Супровід онлайн заняття можна вести безпосередньо як з сайту платформи, так і з додатку на телефоні чи планшеті. Якщо відсутнє інтернет з'єднання, то всі матеріали, які ви створили можна завантажити в зручному форматі. Для асинхронного навчання дуже зручно використовувати озвучені презентації.

Під час проведення занять з хімії використання супроводу є просто необхідним. Це значно спрощує здійснювати експериментально-дослідницьку діяльність. На приклад, під час створення презентацій можна вбудувати відео ролики з сервісу Youtube для демонстрації перебігу хімічних реакцій, чи віртуально «відвідати» хімічне виробництво, а також ддати посилення на завдання для перевірки знань – тести з платформ «на урок» чи «Всеосвіта», завдання з платформи learninapp, тощо. Це дає можливість використовувати всі доступні ресурси одночасно.

Рисунок 1 – Фрагмент інтерактивного супроводу заняття

Електронний ресурс «Canva» можна використовувати для групової роботи в режимі реального часу, наприклад, дошка для «мозкового штурму» чи для створення блок-схем. Для дотримання часових лімітів є можливість ввімкнення таймеру.

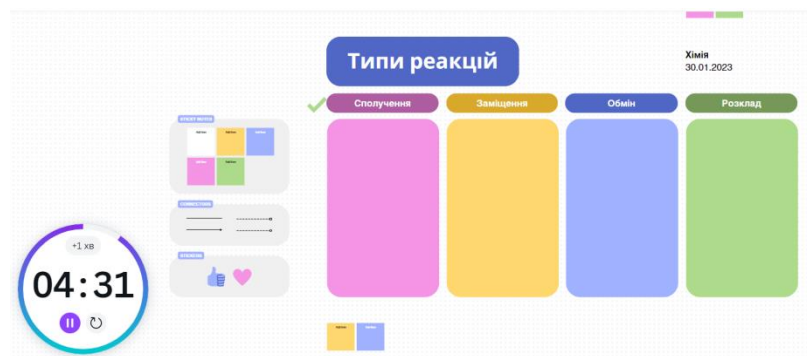

Рисунок 2 – Приклад дошки для планування

Використання сервісу «Canva» для планування і проведення занять значно полегшує роботу викладача та дає більше можливостей, щоб зацікавити дітей.

Н. В. Кононец, д. пед. н., доцент, доцент кафедри економічної кібернетики, бізнес-економіки та інформаційних систем Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»;
завідувачка аграрно-економічного відділення
ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету»

ПРИНЦИПИ СТВОРЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО КУРСУ З ДИСЦИПЛІНИ «ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ» ЯК ЗАСОБУ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ОСВІТНЬОЇ ТРАЄКТОРІЇ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Створення дистанційного курсу (ДК) з дисципліни «Вступ до спеціальності» для майбутніх фахівців з інформаційної діяльності підприємства на платформі Google Workspace базується на низці принципів (рис. 1): автономного навчання, мультимедійності, природовідповідності, структурованості навчального контенту, етапності, усвідомленої перспективи, які у своїй сукупності дають можливість реалізації індивідуальної освітньої траєкторії студентів.

Рисунок 1 – Принципи створення ДК з дисципліни «Вступ до спеціальності» як засобу реалізації індивідуальної освітньої траєкторії майбутніх фахівців з інформаційної діяльності підприємства

Принцип автономного навчання. Актуальність принципу автономного навчання у контексті створення ДК з дисципліни «Вступ до спеціальності» як засобу реалізації індивідуальної освітньої траєкторії майбутніх фахівців з інформаційної діяльності підприємства лежить у площині ресурсно-орієнтованого навчання (РОН) як студентоцентрованого підходу, який забезпечує навчальну автономію, тобто самоорганізоване навчання, самопідготовку та індивідуальну систему незалежного навчання (Кононець, 2021, Kononets, Pchenko, Mokliak, 2020).

Дослідження зарубіжних науковців (С. Едвард, Д. Літл, Р. Пембертон та ін.) дають можливість схарактеризувати цей принцип як урахування в освітньому процесі шести складників автономного навчання: 1) роль викладача; 2) роль зворотного зв'язку; 3) незалежність студента; 4) упевненість у своїх можливостях; 5) досвід вивчення дисципліни; 6) підхід до вивчення дисципліни та методики навчання (Кононець, 2021). Принцип автономного навчання як ключовий принцип реалізації РОН дисципліни «Вступ до спеціальності» полягає у тому, аби студенти чітко уявляли свою незалежність під час її вивчення. Наприклад, складник «незалежність студента» поєднує такі твердження:

- я чітко уявляю, для чого мені потрібна дисципліна «Вступ до спеціальності»;
- мені подобається самостійно опановувати нові знання з дисципліни «Вступ до спеціальності»;
- вивчення змісту дисципліни «Вступ до спеціальності» відрізняється від вивчення інших предметів.

Ключовими складниками автономного навчання при реалізації РОН дисципліни «Вступ до спеціальності» як основи індивідуальної освітньої траєкторії майбутніх фахівців з інформаційної діяльності підприємства є навчальна, комунікаційна та особистісна автономія.

Принцип мультимедійності при створюванні ДК полягає у використанні одночасно кількох каналів подання інформації (звук, зображення, колір, рух, відео) у його середовищі. Практика доводить, що мультимедійність у ДК – можливість використання всіх засобів мультимедіа для більш ефективного подання навчального контенту, це можливість підвищити якість

його сприйняття студентами, а отже, забезпечити якість реалізації індивідуальної освітньої траєкторії майбутніх фахівців з інформаційної діяльності підприємства.

Принцип мультимедійності при створюванні ДК базується на ознаках мультимедіа: інтеграція в одному ДК різних видів інформації (текст, графіка, відео, онлайн-опитування, тестування тощо), яка здійснюється під керуванням комп'ютера з використанням різних пристроїв регенерації та відтворення інформації; робота в режимі реального часу; цифровий вид інтерактивного спілкування «студент-викладач-комп'ютер». Принцип мультимедійності при створюванні ДК – це орієнтація на образну сферу мислення студента, на розвиток візуального мислення, урахування індивідуальних особливостей пам'яті та сприйняття інформації.

Цей принцип дозволяє втілити в ДК «Вступ до спеціальності» увесь спектр методів навчання та візуалізації навчального контенту і забезпечує можливість: дати студентам повну, достовірну інформацію про процеси та явища, які вивчаються; підвищити роль наочності у процесі навчання завдяки сучасним цифровим технологіям; звільнити викладача від частини технічної роботи, пов'язаної з контролем і корекцією результатів навчання; налагодити ефективний зворотній зв'язок; організувати повний і систематичний контроль за індивідуальною освітньою траєкторією майбутніх фахівців з інформаційної діяльності підприємства.

Принцип природовідповідності. Цей принцип полягає у тому, що дистанційний курс як засіб реалізації індивідуальної освітньої траєкторії майбутніх фахівців з інформаційної діяльності підприємства має відповідати віковим особливостям студентів та рівню їх розвитку (2 курс навчання за освітньо-професійною програмою «Інформаційна діяльність підприємства»), враховуючи їх природні індивідуальні здібності та інтереси. Цей принцип є основою для врахування дидактичного принципу індивідуалізації. Варто зазначити, що принцип природовідповідності глибоко дослідив К. Ушинський, який висунув вимогу відсутності надмірної напруги та надмірної легкості у навчанні, що природовідповідному навчанню мають слугувати і міжпредметні зв'язки [242]. Реалізується цей принцип через комп-

лекс правил, дотримання яких є необхідною умовою ефективності використання ДК як дидактичного засобу реалізації індивідуальної освітньої траєкторії студента: навчальний матеріал представляється у контексті практичної значимості (з мультимедіапредставленням) і формується для пізнання у напрямку від явища до його суті з аналізом структури та властивостей; навчальний матеріал у рамках дисципліни представляється в ієрархічно-структурованому вигляді, кластеризується за типом складності і ранжується по кількості складності.

При реалізації індивідуальної освітньої траєкторії майбутніх фахівців з інформаційної діяльності підприємства засобом ДК процес навчання ведеться через зону найближчого розвитку, здійснюється у середовищі допустимої складності з урахуванням природного формату домінування здібностей студента, властивостей характеру студентів, а також з урахуванням думки студентів про зміст дисципліни та функціонал самого ДК на підставі аналізу анонімного анкетування (рис. 2).

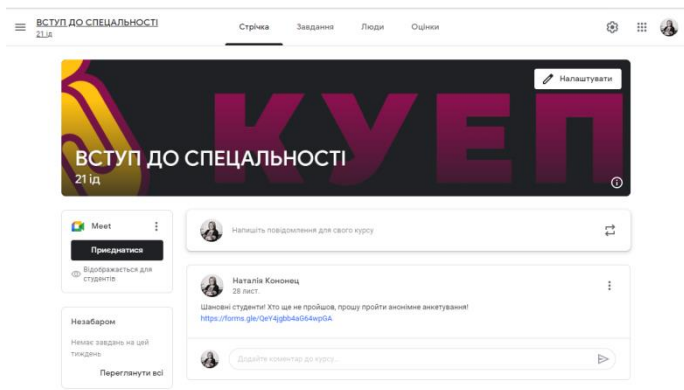

Рисунок 2 – Стрічка ДК «Вступ до спеціальності» з посиланням на форму анонімного анкетування

Принцип структурованості навчального контенту. Цей принцип передбачає структурування навчального контенту за такими структурними елементами: організаційний супровід, дидактичні матеріали, блок лекцій, практичних робіт, блок контролю та корекції знань (рис. 3).

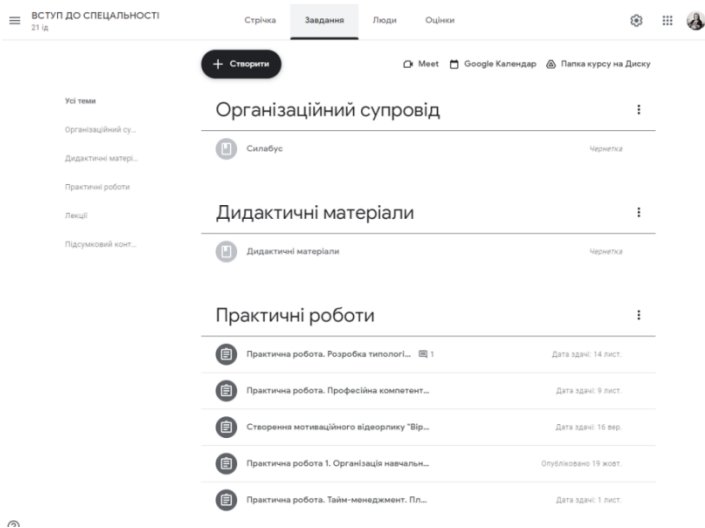

Рисунок 3 – Структура ДК «Вступ до спеціальності»

У основу принципу структурованості навчального контенту покладено необхідність урахування структури діяльності майбутніх фахівців з інформаційної діяльності підприємства, які опановують дисципліну «Вступ до спеціальності». З огляду на це, ми врахували позицію психолога Г. Суходольського, котрий у структурі діяльності визначає: *потребу* → *спрямованість* → *мотив* → *мету* → *результат* → *оцінку* (Суходольський, 1988).

Таким чином, усі структурні елементи ДК та зміст навчального контенту зорієнтовує студентів на успішну навчальну діяльність, яка окреслює потребу у вивченні ДК, мету, мотивує та спрямовує їхню роботу на досягнення мети, а також уміщує результати виконаних завдань і дає можливість викладачеві її оцінити, ознайомити студентів з оцінкою, провести індивідуальне консультування та коригування результатів навчання завдяки функціоналу платформи Google Workspace.

Принцип етапності при реалізації індивідуальної освітньої траєкторії майбутніх фахівців з інформаційної діяльності підприємства з використанням ДК забезпечує виконання кожної дії у тій послідовності, яка визначається змістом дисципліни та власними пріоритетами студента, метою його діяльності, оцін-

кою результатів, їх аналізом і зіставленням з метою, що визначає циклічність навчальної дії, та корекцією результатів за необхідності. Етапність навчання з використанням ДК полягає у тому, що знання, які студент отримує у процесі реалізації індивідуальної освітньої траєкторії, доцільно розбити на послідовні етапи:

- ✓ Визначення завдання, яке студент хоче виконати.
- ✓ Визначення необхідних компетентностей для виконання завдання розбивається на такі дії: уважне прочитання завдання та визначення його мети; визначення типу завдання; необхідні теоретичні уміння та практичні навички; вибір програмного додатку для розв'язання завдання; вивчення методичних рекомендацій щодо виконання завдання (за необхідності).
- ✓ Безпосереднє виконання завдання; опис виконаних дій, звіт про виконану роботу (якщо умова завдання цього вимагає).
- ✓ Перевірка правильності виконання завдання (самоперевірка, перевірка викладачем).
- ✓ виправлення допущених помилок (корекція).
- ✓ Оцінювання своєї роботи самим студентом та викладачем.

Принцип етапності при реалізації індивідуальної освітньої траєкторії майбутніх фахівців з інформаційної діяльності підприємства засобом ДК дозволяє втілити дидактичний принцип системності у навчанні. При цьому хід такого навчання забезпечує студентам опанування необхідного обсягу знань, формування практичних загальнонаукових і професійних навичок і вмінь в оптимальних для цього умовах, якими є саме середовище ДК. Отже, тут діє принцип не лише системності, але й послідовності навчання. Набуття студентами умінь систематично вивчати навчальний матеріал, здійснювати свою навчальну діяльність у логічній послідовності найкраще дозволяє метод студентського портфоліо, який включено до контрольного блоку ДК (Кононец, 2018).

Принцип усвідомленої перспективи при реалізації індивідуальної освітньої траєкторії майбутніх фахівців з інформаційної діяльності підприємства засобом ДК потребує глибокого розуміння студентом близьких, середніх та далеких перспектив (Гриньова, 2008). Цей принцип забезпечується створенням умов для глибокого розуміння студентом цілей освітньо-професійної програми «Інформаційна діяльність підприємства» та професійної підготовки, а також можливостями їх успішного досягнення.

При реалізації цього принципу майбутні фахівці з інформаційної діяльності підприємства мають усвідомлювати: програму власної діяльності у межах дисципліни; дидактичну мету; значущий для студента і очікуваний результат; необхідність застосування здобутих знань у професійній діяльності. Близька, середня та далека перспектива – основа змісту дисципліни «Вступ до спеціальності». Наприклад, звичайний набір тексту у текстовому процесорі, використання графічних редакторів та систем створення електронних публікацій, створення презентації і власного відеопроєкту тощо – близькі та середні перспективи для студентів, які навчаються у закладі освіти. Як далека перспектива – застосування набутих знань у професійній діяльності: наприклад, брендування, створення логотипу фірми, на якій студент у майбутньому працюватиме, рекламна діяльність тощо.

Принцип усвідомленої перспективи передбачає дотримання наступних правил: студент має бути ознайомлений зі всією програмою дисципліни, розробленою на етап навчання (семестр, навчальний рік), яка вивчатиметься за допомогою ДК; у програмі необхідно вказати комплексну дидактичну мету, яку студент повинен усвідомити як особисто значущий очікуваний результат навчання за допомогою ДК, завдання дисципліни та що студент повинен знати й уміти після її вивчення; ДК має включати в себе алгоритми навчальних дій для досягнення передбачуваної мети (студент повинен забезпечуватись вказівками для досягнення близьких, середніх і віддалених перспектив); на початку навчання потрібно конкретно описати інтегровану мету реалізації індивідуальної освітньої траєкторії майбутніх фахівців з інформаційної діяльності підприємства в якості результатів навчання.

Список використаних джерел

1. Гриньова М. В. Саморегуляція : навч.-метод. посіб. Полтава : АСМІ, 2008. 268 с.
2. Суходольский Г. В. Основы психологической теории деятельности. Л. : Изд-во Ленинградского ун-та, 1988. 168 с.
3. Кононец Н. В. Дистанційний курс для вивчення дисципліни «Основи алгоритмізації та програмування» в сучасних коледжах. Ресурсно-орієнтоване навчання в «3D»: доступність, діалог, динаміка : мат. II Всеукр.наук.-практ. інтернет-конф. ; укл. Н. В. Кононец, В. О. Балук. Полтава : КУЕП ПДАА, 2018. URL: <https://rb13d.forumotion.me/t139-topic>.

4. Кононец Н. В. (2021). Принцип автономного навчання як ключовий принцип реалізації ресурсно-орієнтованого навчання дисципліни «Тайм-менеджмент у професійній діяльності викладача вищої школи». Дидаскал: часопис : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю «Трансформації вищої педагогічної освіти: світовий і український контекст», 16–17 лист. 2021 р. / Кафедра загальної педагогіки та андрагогіки ПНПУ імені В. Г. Короленка. Полтава. № 22. С. 21–24.
5. Kononets N., Ichenko O., Mokliak V. (2020). Future teachers resource-based learning system: experience of higher education institutions in Poltava city, Ukraine. Turkish Online Journal of Distance Education-TOJDE. July 2020. ISSN 1302-6488 Volume: 21 Number: 3 Article 14. P. 199–220.

К. О. Конотоп, магістрантка освітньої програми «Освітня робототехніка»
konotopkaia@gmail.com
Вищий навчальний заклад Укоопспілки, «Полтавський університет економіки і торгівлі»,
провідний фахівець
Комунальний заклад «Полтавський міжшкільний ресурсний центр Полтавської міської ради»

ВИКОРИСТАННЯ КОНСРУКТОРА UARO НА УРОКАХ НУШ ЯК НОВИЙ ВЕКТОР РОЗВИТКУ STEAM ОСВІТИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

STEAM освіта – це сучасний підхід, що набирає шалених обертів у світі науки. STEAM – це тренд, нова парадигма, сучасна освітня методика, що передбачає поєднання науки, технології, інженерії, мистецтва та математики для набуття учнями ХХІ століття, таких навичок як спілкування, співпраця, навчання інноваціям і критичному мисленню.

STEAM освіта базується на поєднанні практичних навичок п'ятих рівнів в єдину модель та допомагає дітям зрозуміти, як влаштований світ навколо них, стимулює дитячу творчість на основі співпраці та командної роботи, дає можливість виховати покоління амбітних, успішних дослідників, винахідників, технологів, художників та математиків.

У результаті впровадження інноваційної технології STEAM у навчальний процес створюється освітнє середовище розвитку

технологічних концепцій у сферах робототехніки, математики, природничих наук, інженерної графіки.

STEAM заняття – це захоплюючий процес, який має певні етапи, основною метою яких є конструювання та створення власноруч чогось нового, унікального.

Аналізуючи перспективу впровадження STEAM освіти у початковій школі виникає питання – якими саме освітніми інструментами варто доповнити цей напрямок? Розглянемо один із них – робототехніку як інструмент розвитку обчислювального мислення, кодування, інженерії, програмування, які все частіше вважаються нерозривно пов'язаними із STEAM-освітою.

Робототехніка як освітній інструмент може успішно розглядатися в початковій школі як такий, що підтримує критичне мислення та допомагає учням ефективно вчитися, контролювати поведінку модельного робота, який залучає їх до «експериментування, дослідження та вирішення проблем.

Освітня робототехніка є ефективним інструментом для навчання через проектну діяльність, в якій STEAM, програмування, технічна творчість інтегруються в один проєкт. Навчання робототехніки надає учням можливості за допомогою моделювання та конструювання досліджувати, як технології працюють в реальному житті [2, с. 30].

Вдалим вибором в якості інструментальної бази для впровадження в освітній процес робототехніки у початковій школі є використання конструктора UARO від компанії RoboRobo.

RoboRobo Co, Ltd – провідна корейська компанія, яка є автором і розробником багатьох цікавих продуктів з освітньої робототехніки. RoboRobo планує, виробляє, розробляє навчальні програми, підручники, набори та проводить різноманітні змагання з освітньої робототехніки з 2000 року.

Учні шкіл з усього світу вже випробували освітній продукт компанії RoboRobo. Матеріали та продукція RoboRobo викликають мотивацію, дозволяючи учням легко адаптуватися в освітньому просторі робототехніки.

Крім того, експортуючи свою продукцію в більш ніж 40 країн світу, RoboRobo несе відповідальність за майбутню освіту дітей, розширюючи свій предметний портфель програмування для природничих наук, інженерії, технології, мистецтва та математики.

Конструктор UARO – це інноваційний продукт, який поєднує у собі інтерактивну програму та роботу. Це новий концептуальний підхід, що допомагає дітям розвивати креативність, логічне мислення, творчість та уяву.

Його можна використовувати для проведення повноцінних STEAM занять у початковій школі. Конструювання моделей відбувається за допомогою використання пластин різних розмірів, форм, кольорів, які необхідно з'єднати між собою пластиковими болтиками і гасчками за допомогою дитячої викрутки. Використовуючи унікальну викрутку та особливий спосіб загвинчування, діти можуть легко будувати свої моделі. Конструктор UARO, під час створення різних моделей, пропонує дітям не лише середовище для навчання, програмування, а і розвиває просторове мислення. Моделі будуються поетапно, щоб дітям не довелося використовувати занадто багато деталей одночасно. Результатом роботи дитини буде створена власна унікальна модель робота.

Базовими елементами набору UARO є двигуни, акумулятори, світлодіоди, які на перших кроках створення робота відкривають дитині безмежний світ робототехніки та спонукають до нових творчих робіт.

На сьогоднішній день компанією RoboRobo розроблено 4 послідовних набори UARO, які тісно пов'язані між собою та є логічним доповненням один одного. Особливість їх розробки полягає в тому, що кожен наступний набір розширює можливості програмування та конструювання за допомогою нових елементів конструктора та блоків кодування.

Використання конструктора UARO в початковій школі надає безмежні можливості для творчості та засвоєння нових знань за допомогою створення різноманітних моделей роботів (рис. 1).

Рисунок 1 – приклади роботів, які створені за допомогою конструктора UARO

З елементів набору можна скласти тематичні моделі найпоширеніших видів транспорту («Швидка допомога», «Пожежна машина», «Трицикл»), тварин («Собака», «Жираф», «Слон»), птахів («Папуга», «Сова») чи навіть скласти будь-яку власну модель робота, запрограмувавши її на безліч послідовних дій – «рух», «зміна кольору», «мелодія» «зміна швидкості» та ін. Перевагою є і те, що в набір конструктора входить пульт дистанційного керування, а також є можливість керувати роботом через Bluetooth.

Авторський досвід використання конструктора UARO з дітьми у початковій школі дає можливість стверджувати, що це унікальний продукт, який розвиває у дитини, креативність, стресостійкість, дрібну моторику, алгоритмічне мислення та мотивує до навчання.

Використання конструктора UARO в молодших класах дозволить успішно впровадити робототехніку в освітній простір та допоможе розвивати її безмежний світ можливостей для дітей у майбутньому.

Список використаних джерел

1. Морзе Н. В., Гладун М. А., Дзюба С. М. Формування ключових і предметних компетентностей учнів робототехнічними засобами STEM-освіти. Інформаційні технології і засоби навчання. 2018. Т. 65. № 3. С. 37–52. – URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/2041/1348> (дата звернення: 03.12.2018).
2. Eguchi A. Robotics as a Learning Tool for Educational Transformation. Proceedings of 4th International Workshop Teaching Robotics, Teaching with Robotics & 5th International Conference Robotics in Education, Padova (Italy), July 18, 2014. P.24–37. URL: http://www.terecop.eu/TRTWRRIE2014/files/00_WFr1/00_WFr1_04.pdf (viewed on 03.12.2018).
3. Барна О. В., Балик Н. Р. Впровадження STEM-освіти у навчальних закладах: етапи та моделі. STEM-освіта та шляхи її впровадження в навчально-виховний процес : зб. мат. І регіональної наук.-практ. веб-конф., м. Тернопіль, 24 травня 2017 р. Тернопіль : ТОКІППО, 2017. С. 3–8. URL: <http://elar.ippo.edu.te.ua:8080/handle/123456789/4559>.
4. Що таке STEM-освіта і чому вона така популярна. URL: <https://life.pravda.com.ua/columns/2019/03/26/236224/>.

В. В. Корольов, студент другого (магістерського) рівня вищої освіти, факультет природничих наук та менеджменту
vladislavkorolovcrazy@gmail.com
Полтавський національний педагогічний університет імені
В. Г. Короленка

ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ GOOGLE ДЛЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ЗМІШАНОГО ТА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

В умовах інформатизації освіти, поширення пандемії, спричиненої коронавірусом, а також повномасштабним військовим вторгненням країни-терорисиа, перед педагогічною спільнотою поставлена непроста задача – якісно організувати дистанційне навчання в закладах загальної середньої освіти. Процес вирішення цього питання виявив проблеми сучасної освіти, як-от: низький і нерівномірний рівень цифровізації освіти (зокрема охоплення інтернетом); недостатня кількість якісного україномовного освітнього контенту; нерівність школярів у доступі до якісної освіти (міська/сільська місцевість, родини з різним соціально-економічним статусом); неготовність учасників освітнього процесу (керівники, учителі, батьки, діти) до виконання нових обов'язків в умовах карантину [2]. За час пандемії сталися і позитивні зрушення: стрімко зріс рівень інформаційно-цифрової компетентності педагогів; розробляються нові платформи та ресурси для дистанційного навчання; відбувся поштовх для розвитку творчого потенціалу освітян України (останні дізналися про нові можливості інструментів для організації дистанційного навчання та є розробниками нових матеріалів і курсів для освіти в онлайн-форматі).

Саме тому сьогодні для розвитку шкільної освіти вкрай необхідно зорієнтувати діяльність закладів загальної середньої освіти на розбудову єдиного освітнього середовища закладу освіти; упровадження змішаного навчання (підходу, за якого частина навчального матеріалу розглядається онлайн, а частина – безпосередньо в класі, що дозволить індивідуалізувати процес навчання, знайти оптимальний графік для груп учнів з різними рівнями навчальних досягнень та з різними потребами); орієнтацію на педагогіку партнерства (застосування цифрових платформ для дистанційної освіти дозволяють учителю підтриму-

вати зв'язок як з учнями, так і з батьками; підтримувати дітей в опрацюванні навчальних матеріалів, створювати умови для дітей з різними навчальними досягненнями) [3].

Сьогодні для ефективного функціонування системи освіти важливого значення набуває активне використання міжнародних джерел та вебресурсів в інформаційному забезпеченні освіти, оптимальне впровадження цифрових технологій в освітній процес. У зв'язку із цим особливого значення набуває підвищення професійної майстерності з питання інформаційно-цифрової компетентності сучасного педагога.

Розглянемо деякі аспекти використання мережі інтернет у професійній діяльності освітян. Є декілька напрямів використання так званих інтернет-технологій, здебільшого – такі [4]:

- організація роботи з вивчення та узагальнення педагогічного досвіду;
- обмін досвідом роботи засобами онлайн-зв'язку (відеоконференції, форуми, чати, електронна пошта тощо);
- інформаційне забезпечення діяльності фахівця, який перебуває в інноваційному пошуку (банки даних передового педагогічного досвіду та освітніх інновацій);
- популяризація/репрезентація досвіду роботи (розміщення інформації на вебсторінках освітніх сайтів, створення окремих вебсайтів);
- вивчення теоретичного матеріалу й практичного досвіду з проблем досліджень та дослідно-експериментальної роботи, розміщеного в інтернеті;
- проведення навчання, підвищення кваліфікації педагогічних працівників за дистанційною формою з урахуванням вищезазначених напрямів використання інтернету;
- мультимедійний супровід навчання;
- організація проектної діяльності;
- організація дистанційного навчання.

Усі ці способи інформаційного забезпечення діяльності та саморозвитку педагога можливо реалізувати за допомогою різних хмаро орієнтованих технологій, що є одним із засобів створення єдиного інформаційного освітнього простору закладу освіти.

Єдиний інформаційний освітній простір закладу освіти – це система, у якій задіяні на інформаційному рівні та пов'язані між собою всі учасники освітнього процесу: адміністрація, викладачі, учні та їхні батьки. Практично всі учасники освітнього процесу об'єднані між собою відповідними інформаційними потоками.

Створення єдиного освітнього інформаційного середовища сприяє розвитку навчальної, виховної, управлінської та організаційної діяльності закладу освіти, у якому провідну роль відіграють інформаційно-цифрові технології, що дозволяють підвищити якість і доступність освітнього процесу. Крім того, розвиває здібності учнів, задовольняє їхні потреби й готує до майбутнього самостійного життя.

Єдине освітнє інформаційне середовище закладів загальної середньої освіти можна розгорнути за допомогою додатків Google, які дають змогу впроваджувати нові форми проведення уроків, безпечно зберігати й обмінюватись даними, організувати спільну діяльність учнів, забезпечувати застосування різних форм подачі інформації та розвивати навички самостійної роботи школярів.

Серед широкого різноманіття соціальних мережевих сервісів особливу увагу слід приділити додаткам Google, адже Google – це одна з найпопулярніших компаній у світі, що надає користувачам інтернету велику кількість продуктів, сервісів та послуг, серед яких більшість можна застосовувати для організації освітнього процесу. Компанія Google розробила близько 30 застосунків для освіти [1].

Перевагами застосування додатків Google для організації освітнього процесу є:

1. Простота у використанні (для того щоб відкрити можливість до застосування будь-якого додатку Google, необхідно створити поштову скриньку (особистий чи корпоративний акаунт). Зробити це дуже просто, діючи за вказівками).

2. Вільний та швидкий доступ до документів та матеріалів з будь-якої частини світу.

3. Можливість організації спільної роботи з учнями в онлайн-режимі.

4. Можливість організації освітнього процесу для дистанційного/віддаленого навчання (створення та призначення завдань для опрацювання учнями, перевірка виконання завдань, надання

зворотного зв'язку учням, застосування диференційного підходу тощо).

5. Можливість здобуття додаткової освіти.
6. Можливість створення власних освітніх ресурсів.
7. Безкоштовність.

Для освітніх установ для створення захищеного освітнього інформаційного середовища рекомендується розгортання системи Google Workspace for Education, яка дозволить забезпечити:

- надійне шифрування та безпечну аутентифікацію;
- систему інструментів для професійної діяльності освітян;
- авторизований доступ учасників освітнього процесу;
- безпечне середовище, відсутність сторонньої реклами;
- можливість організації навчальної, виховної, організаційної, управлінської діяльності;
- можливість інтеграції стороннього програмного забезпечення;
- можливість отримувати аналітичні дані за напрямками діяльності закладу освіти.

Саме тому сьогодні вчителю необхідно опановувати сучасні методики навчання в інформаційному просторі для того, щоб зуміти вирішити всі поставлені завдання і в режимі дистанційного навчання.

Список використаних джерел

1. Букач А. Сайти Google як платформа для організації дистанційного навчання. URL: <https://sites.google.com/site/edugservis/google-sites> (дата звернення: 14.01.2023).
2. Гриневич Л. Освіта після пандемії. Частина 1. Уроки, можливості, прогнози. URL: <https://nus.org.ua/view/osvita-pislya-pandemiyi-chastyna-1-uroky-mozhlyvosti-prognozy/> (дата звернення: 14.01.2023).
3. Гриневич Л. Освіта після пандемії. Ч. 2 : Тренди майбутньої шкільної освіти. URL: <https://nus.org.ua/view/osvita-pislya-pandemiyi-chastyna-2-trendy-majbutnogo-shkilnoyi-osvity/> (дата звернення: 14.01.2023).
4. Пуніна Т. Г. Проектування і розміщення в мережі Інтернет адміністративних сайтів освітніх установ : навч.-метод. посіб. URL: <http://club-edu.tambov.ru/methodic/2007/ppsite/content.html> (дата звернення: 14.01.2023).

Л. Я. Крукевич, к. пед. н., директор

tkhtt@i.ua

Тернопільський фаховий коледж харчових технологій і торгівлі

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Процес глобалізації, інформатизації, становлення ринкових відносин, інтеграція української системи освіти в європейський освітній простір є чинниками для оновлення змісту та структури фахової передвищої освіти. Завдання досягнення якісно нового рівня викладання освітніх компонентів, забезпечення інтелектуальної та психологічної готовності здобувачів освіти опрацювати великі масиви інформації і постійно оновлювати свої знання та компетентості набуває важливого значення в системі фахової підготовки.

Питання забезпечення належного рівня інформаційного обслуговування освітнього процесу стає все більш актуальним. Сердовище життєдіяльності здобувачів освіти змінюється, тому і педагог повинен вносити в освітній процес нові методи подачі інформації, які до того ж мають ряд своїх переваг.

Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) в освітньому процесі – це сукупність методів, засобів і прийомів збору, опрацювання, зберігання, передачі інформації за допомогою комп'ютера та телекомунікаційних пристроїв, що використовуються з метою підвищення його якості та ефективності.

Зокрема, виділяють такі напрямки застосування ІКТ:

- використання мережі Інтернет;
- виконання творчого завдання (проект, презентація тощо);
- використання мультимедійних можливостей комп'ютерної техніки, що виступає наочним матеріалом.

Переваги використання ІКТ:

- індивідуалізація освітнього процесу;
- інтенсифікація самостійної роботи здобувачів освіти;
- розширення інформаційних потоків;
- візуалізація інформації;
- підвищення мотивації та пізнавальної активності здобувачів освіти за рахунок урізноманітнення форм роботи [2].

Комп'ютер дає педагогу нові можливості допомогти здобувачам освіти отримувати задоволення від захопливого процесу пізнання за допомогою новітніх технологій, зануритися в

яскравий світ мультимедійних ресурсів, відеопрезентацій тощо. Таке заняття викликає у здобувачів освіти емоційний підйом, задіює одночасно два органи чуттів – слух та зір.

Застосування комп'ютерних тестів допомагає педагогу за короткий час продіагностувати рівень засвоєння матеріалу в межах всієї групи, вибирати рівень складності завдань для здобувачів, своєчасно скоректувати освітній процес. Важливо, що одразу після виконання тесту здобувач освіти отримує об'єктивний результат із зазначенням помилок, коли ця інформація для нього ще актуальна. Відповідно, в пошуку правильних відповідей відбувається інтенсивне запам'ятовування матеріалу.

Мультимедійні технології є однією з найпоширеніших та перспективних інновацій в освітньому процесі. Їх використання дозволяє більш ефективно демонструвати візуальний матеріал. Можливість використання колекції зображень та наглядних прикладів в поєднанні з текстом, що супроводжуються анімацією, звуками, відео та іншими візуальними ефектами, створюють умови для активізації уваги, засвоєння інформації, роблять її більш наглядною і цікавою для опанування.

Виконання завдань із застосуванням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій для здобувачів освіти – це спосіб підвищити свою комп'ютерну грамотність, освоїти комп'ютер як один з найбільш потужних сучасних універсальних інструментів для розв'язування рівнянь та задач, підготовки текстів та креслень, графічного представлення інформації тощо. Це також можливість проявити і розвинути свої творчі та аналітичні здібності і набутти компетентностей, необхідних сучасному фахівцю, щоб стати конкурентоспроможним на ринку праці.

Для організації освітнього процесу в будь-якій формі зручними для використання є, зокрема, Google-сервіси. Вони мають такі переваги:

1. Зручність. Оскільки всі Google-сервіси об'єднані в одному акаунті та синхронізуються на різних пристроях (комп'ютер, планшет, телефон), то працювати зручно і на роботі, і вдома, навіть в дорозі. При цьому не потрібно носити з собою ноутбук чи планшет, достатньо телефону та доступу до мережі Інтернет. Окрім цього, Google пропонує багато зручних додатків, які доповнюють, вдосконалюють та автоматизують освітній процес.

Особливої уваги заслуговує додаток Google Meet Attendance List, який автоматично веде облік відвідування кожного окремого заняття в дистанційній формі зі збереженням дати проведення – перелік присутніх здобувачів освіти, кількість часу їхньої присутності. Для зручності застосування варто запланувати заняття в Google-Календарі, вказати назву (вид) заняття, групу тощо. З цим додатком викладачеві не потрібно витратити час на відмічання присутніх, відволікатися на перевірку тих, хто залишається до кінця заняття і тих, хто лише зайшов і вийшов. Також зберігається історія відеозустрічей.

2. Доступність. Google містить велику кількість безкоштовних інтуїтивно зрозумілих сервісів та додатків. Їх опанування не потребує спеціальних знань та вмінь.

3. Універсальність. Сервіси та додатки Google корисні як здобувачам освіти так і викладачам різних освітніх компонентів, чудово підійдуть для організації освітнього процесу для будь-якої спеціальності [1].

Акаунт Google дозволяє користуватися більшістю сервісів без необхідності реєструватися в кожному з них. З обліковим записом (акаунтом) Google можна: відправляти і отримувати електронну пошту в Gmail, зберігати файли на Google Диску, отримувати рекомендації на YouTube, завантажувати додатки з Google Play, швидко реєструватися у різних інтернет-ресурсах через використання Google-акаунту.

Google – це найбільша пошукова система інтернету, його сервіси корисні для онлайн-спілкування (в відеочаті Google Meet); планування робочого часу викладача (Google-Календар); створення, редагування та зберігання файлів із можливістю надання до них широкого чи обмеженого доступу колегам, здобувачам освіти (Google Диск); ведення Google-Класу, в якому легко створювати курси, роздавати та перевіряти завдання, спілкуватися й підтримувати порядок у справах; створення нотаток (Google-Keep) для зберігання корисних посилань, списків тощо; віртуальна дошка, за допомогою якої можна в реальному часі працювати над ідеями разом з іншими (Google Jamboard); можливість спільної роботи, редагування і коментування слайдів в Google Презентації.

Google-Форми дають можливість створювати опитування для тестового контролю здобувачів освіти, оцінки якості освітнього процесу, проведення навчальних досліджень у формі опитувань здобувачами освіти.

Google Диск – це зручне і надійне хмарне сховище для зберігання файлів, а також роботи з ними на будь-якому пристрої. Кожному користувачеві безкоштовно надається 15 Гб для зберігання та поширення даних. До Google Диск також підключено фото-сховище Google Фото, на якому можна зберігати та поширювати окремі фото та цілі альбоми. Зручно, що можливим є платне розширення файлового простору Google Диск у платній підписці Google One до 2 Тб.

Google Books здійснює пошук серед книжкових джерел. Це корисний сервіс для тих, хто пише реферати, курсові та дипломні роботи, наукові статті та готується до виступів [1].

Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес підвищує інтерес до освітньої діяльності, сприяє формуванню творчого мислення, кращому засвоєнню інформації. Для педагога це спрощення та автоматизація окремих процесів, більш доступне та наглядне пояснення матеріалу.

Отже, застосування інформаційно-комунікаційних технологій створює великі можливості для удосконалення лекційних, практичних і семінарських занять, забезпечення якісної підготовки майбутніх фахівців, підвищення якості освітнього процесу, нові способи передачі знань та інформації для кращого їх сприйняття, дає змогу ефективніше взаємодіяти педагогу зі здобувачами освіти, тому їх слід активно використовувати у закладах освіти.

Список використаних джерел

1. Верезомська С. Ж. Застосування дистанційних та онлайн-сервісів при викладанні соціології / Верезомська С. Ж. // Ресурсно-орієнтоване навчання в «3D»: доступність, діалог, динаміка : тези доп. І наук.-практ. інтернет-конф., 22 лютого 2022 р. – Полтава : ПУЕТ, 2022. – С. 165–167.
2. Жук О. Застосування інформаційно-комунікаційних технологій у вивченні економіки. URL: https://www.socosvita.kiev.ua/sites/default/files/Zhuk_PROCEEDING-IES-2016.pdf.

Т. П. Кузьмич, методист, викладач вищої категорії
tomakuzmic11@gmail.com

Відокремлений структурний підрозділ «Любешівський технічний фаховий коледж Луцького національного технічного університету»

ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

На сучасному етапі розвитку системи освіти в Україні пріоритетним завданням є підвищення її якості, що виступає основою формування соціально-зрілої творчої особистості. Глобальна цифровізація суспільства має значний вплив на підвищення вимог до випускників закладів освіти. Відбувається оновлення нормативних документів, які диктують вимоги до підготовки здобувачів освіти, що спрямовані на підготовку фахівців, які володіють цифровою компетентністю та готові ефективно функціонувати в цифровій економіці. На систему освіти покладено функцію формування особистості, адаптованої до нових реалій. Інформатизація освіти, стрімке поширення комп'ютерних технологій актуалізують необхідність ґрунтовної інформаційної підготовки всіх учасників освітнього процесу. Цифрова трансформація української освіти має на меті підвищення її якості, досягнення нових освітніх результатів, адекватних вимогам сучасного цифрового суспільства. Сьогодні з'являються нові вимоги до усіх учасників освітнього процесу: від особистісних і професійних якостей, творчих, креативних можливостей до знань і вмінь оперування ними. В цифровому суспільстві освіта людини протікає в умовах цифрового освітнього середовища, метою якого є розвиток цифрової компетентності особистості [1].

Однією з ключових компетентностей Нової української школи в «Концептуальних засадах реформування середньої освіти» [2] визначено інформаційно-цифрову, яка передбачає впевнене і водночас критичне застосування інформаційно-комунікаційних технологій для створення, пошуку, обробки, обміну інформацією на роботі, у публічному просторі та приватному спілкування, розуміння етики роботи з інформацією (авторське право, інтелектуальна власність тощо). В українській освіті поняття «компетентність» прийнято розуміти в значенні, запропонованому європейськими освітніми експертами, тому ми розглядаємо інформаційно-цифрову компетентність як сукупність знань, умінь, цінностей і ставлень, а також стратегій, необхідних для

використання інформаційно-комунікаційних технологій та цифрових медіа з метою ефективного, критичного, творчого, самостійного та етично-орієнтованого навчання. Ця компетентність містить і такі складники, як: інформаційна й медіаграмотність, основи програмування, алгоритмічне мислення, робота з базами даних, навички безпеки в Інтернеті та кібербезпеки, розуміння етики роботи з інформацією. У зв'язку із цим очевидно постає процес модернізації освітнього середовища, що передбачає орієнтацію навчального процесу на особистісний розвиток, створення умов для самореалізації майбутнього покоління та висуває нові вимоги до змісту, форм, методів та технологій освіти. Відповідно, викладачі мають володіти цифровими технологіями та бути готовими до їх застосування. Цифровізація сучасної педагогічної освіти має забезпечити підготовку висококваліфікованих кадрів, здатних застосовувати сучасні інформаційні технології, володіти високим рівнем цифрових умінь, навичок та компетенцій, що відповідають соціальному замовленню та вимогам цифрової економіки. Таким чином, важливим завданням професійної підготовки майбутніх педагогів є формування цифрової компетентності, оскільки сучасне покоління здобувачів освіти вільно володіє будь-якими гаджетами й навчання з використанням учителями цифрових технологій слугуватиме потужним механізмом підвищення загальної мотивації та рівня засвоєння навчального матеріалу.

Використання цифрових технологій істотно змінило освітній процес за останні роки. Суттєвим викликом для усіх учасників освітнього процесу стало введення карантинних обмежень, а згодом введення воєнного стану. Саме використання цифрових технологій в навчально-виховному процесі стало одним з варіантів розв'язання проблеми. Частина закладів освіти змушена була перейти на змішане або ж дистанційне навчання.

Сьогодні заклади освіти мають можливість створювати власні електронні ресурси або використовувати інші розробки, які відповідають певним параметрам (доступність, якість і відповідність змісту тощо) для забезпечення змішаного та дистанційного навчання. Існує багато онлайн платформ та програмних засобів, віртуальних класів для організації освітнього процесу [3]: Office 365, Google Class, Moodle, Moodle Cloud, TeacherKit, Edmodo, EDX, «Мій клас», Human, Mentimeter тощо. Останнім часом популярності набули наступні сервіси відеоконференцій,

за допомогою яких організують спільну роботу дистанційно [3]: Zoom, Skype, Microsoft Teams, Cisco Webex Meetings, Slack, Google Hangouts Meet, GoToMeeting, JoinMe, Facebook Messenger та ін. Цифрові технології сприяють кращому засвоєнню знань та глибшому розумінню абстрактних понять завдяки наступним властивостям: мультимедійність, інтерактивність, адаптивність, диференціація тощо. За допомогою цифрових технологій, вчитель має можливість ширше застосовувати метод проєктів, метод дослідження тощо. Досить важко уявити процес навчання без використання цифрових технологій. Традиційні методики навчання можуть вдало поєднуватись з використанням цифрових технологій, а дистанційне навчання буквально базується на їх використанні. Сучасні цифрові технології дають змогу отримувати освіту з будь-якого місця. Особливу увагу займають хмарні технології, що передбачають віддалену обробку та зберігання даних. Суть хмарних технологій полягає в наданні користувачам віддаленого доступу до послуг, обчислювальних ресурсів і додатків через Інтернет. Дані технології є особливо актуальними після 16 жовтня 2020, коли набрало чинності Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти, затвердженим наказом МОН від 08 вересня 2020 року № 1115 [4]. У зв'язку з цим положенням Міністерство освіти і науки України (МОН) надало рекомендації закладам загальної середньої освіти (ЗЗСО). Так, повна загальна середня освіта, а точніше її здобуття, можливе за дистанційною формою здобуття освіти.

Використання змішаного та дистанційного навчання спроможне якісно змінити процес підготовки здобувачів освіти, сприяє активному впровадженню та оновленню цифрових технологій. Але все це стає можливим лише за умови, що викладач створює єдиний дидактичний комплекс з інформаційно-освітнім середовищем, що не дублює базовий підручник, а збагачує й поглиблює навчальний матеріал шляхом можливостей, що надають сучасні цифрові технології. Використання технологій доповненої та віртуальної реальності надає учням та студентам нові можливості та перспективи, орієнтовані на здобуття практичних навичок, сприяє розвитку та самоосвіті кожного, надає їм можливість отримати найновіші знання, практичне навчання для подальшої професійної діяльності.

Сучасний заклад освіти має пройти шлях цифрової трансформації, інакше він не відповідатиме ринковим запитам. Перехід до цифрового закладу освіти передбачає використання гнучких процесів з урахуванням формування адаптивної корпоративної культури та оптимізації освітніх, соціальних процесів. Цифровізація освіти може бути успішною в тому разі, якщо освітній процес, заснований на застосуванні інформаційно-комунікаційних технологій, орієнтований на конкретних користувачів, має конкретний зміст, ґрунтується на правильній методології та підходах, цікавому контенті, хорошій мотивації студентів (учнів), чітко налагодженій програмній і технічній базі.

Список використаних джерел

1. Генсерук Г. Р., Мартинюк С. В. Розвиток цифрової компетентності майбутніх учителів в умовах цифрового освітнього середовища закладу вищої освіти. Інноваційна педагогіка. Одеса, 2019. Вип. 19, т. 2. С. 158–162.
2. Концепція нової української школи. URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/konczepczyia.html>.
3. Сухіх А. С. Історичний огляд впровадження хмаро орієнтованих систем в організації змішаного навчання в ЗЗСО. Звітна науково-практична конференція Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України : мат. наук.-практ. конф., 11 лют. 2021 р., м. Київ / упоряд.: О. П. Пінчук, Н. В. Яськова. Київ : ІТЗН НАПН України, С. 157–160, 2021. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/724023/>.
4. Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти. Наказ Міністерства освіти і науки України 08 вересня 2020 року № 1115. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0941-20#Text>.

О. В. Лавренчук, викладач української мови та літератури
117323@i.ua;

Л. С. Заїка, викладач української мови та літератури
lyudazaika1970@gmail.com

*Відокремлений структурний підрозділ «Технологічно-промисло-
вий фаховий коледж Вінницького національного аграрного
університету»*

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ СЕРВІСУ «LEARNING APPS» НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Останнім часом у зв'язку із застосуванням змішаного і дистанційного навчання науковці й педагоги-практики займа-

ються пошуками ефективних шляхів підвищення якості навчальних досягнень студентів. На сучасному етапі серед низки запропонованих методів важливу роль відіграє застосування інтерактивних технологій. Отже, тема використання сервісу «Learning Apps» є на сьогодні досить актуальною.

Вище зазначений сервіс вивчали та використовували у своїй практиці вчителі та методисти Н. Михайлова, І. Гамій, Ю. Брончук, А. Берковська, О. Левковець, І. Гончар, Т. Медведєва, О. Волкова, Ю. Машкаринець та інші. Питаннями підвищення якості знань займалися такі науковці: А. Аношкін, Ю. Бабанський, Г. Корзнікова, К. Корсак, Н. Тализіна. Про об'єктивну оцінку навчальної діяльності писали М. Барна, В. Беспалько, Ю. Васильєв, О. Гірний, М. Савчин, О. Шиян, Ф. Янушкевич.

Загальновідомо, що проблема оцінювання знань студентів зараз особливо актуальна. Адже якість освіти безпосередньо пов'язують із системою оцінювання всіх складових навчально-виховного процесу – навчальних досягнень студентів, ефективністю роботи кожного викладача і навчального закладу в цілому. Чим об'єктивніше буде це оцінювання, тим якіснішою стане освіта.

Прийнято вважати, що розвиток сучасної освіти нерозривно пов'язаний з інформатизацією суспільства, а інформаційно-комунікаційна компетентність розглядається як пріоритетна. Кожен викладач у своїй роботі шукає такі засоби навчання, які дозволяють найбільш ефективно сформулювати пізнавальний інтерес студентів, активізувати і мотивувати їх діяльність для успішного оволодіння теоретичними знаннями і практичними навиками, розкрити інтелектуальний потенціал кожного здобувача освіти. Людина, яка вільно орієнтується в мережі «Інтернет», має суттєву перевагу над інформаційно ізолюваною, тому пошук оптимальних форм і методів навчання базується на використанні і розповсюдженні різних освітніх сервісів і електронних ресурсів.

У зв'язку з цим викладачі досить інтенсивно впроваджують інтерактивні технології навчання під час контролю знань студентів. Доречними вони будуть і на заняттях з української мови, адже відзначаються систематичністю, гарно вписуються в загальну структуру заняття при вивченні та закріпленні нового матеріалу, підвищують інтерес до навчання та відповідальність за його результати.

З метою інтенсифікації освітнього процесу за допомогою інтерактивних вправ на заняттях з української мови практикуємо використання платформи <http://learningApps.org>. LearningApps.org – це «сервіс для підтримки процесів навчання та викладання за допомогою невеликих інтерактивних модулів. Ці модулі можуть використовуватися безпосередньо як навчальні ресурси або для самостійної роботи. Метою роботи є створити загальнодоступну бібліотеку незалежних блоків, придатних для повторного використання та змін» [3].

Серед переваг інтерактивного сервісу «Learning Apps» можна виділити наступні:

1. Доступ незареєстрованим користувачам.
2. Можливість особистого та загального використання вправ.
3. Підказки під час виконання завдань.
4. Мобільність та простота у використанні.
5. Збереження природних ресурсів: для виконання вправи не потрібно використовувати папір.
6. Здобувачі освіти особисто перевіряють виконання вправи, що підвищує їх пізнавальний інтерес та здатність працювати самостійно.
7. Кожна вправа автоматично має посилання, можливість інтерактивного вбудовування в інший освітній ресурс та QR-код. Тому подібні завдання можна переносити за допомогою паперової носії.

У зв'язку з широким застосуванням дистанційного навчання, коли здобувач освіти отримує завдання опосередковано через технічні засоби, популярність інтерактивних вправ у сучасному освітньому середовищі зростає, а сам освітній процес організовується з метою створення ситуації успіху та з використанням інформаційно-комунікативних засобів (далі – ІКТ). Подібна новизна стає запорукою інтересу та позитивного налаштування здобувачів освіти. На сайті «Learning Apps» створено безліч вправ, що розвивають різноманітні компетенції та створюють ситуацію успіху.

Як свідчить практика, розвитку пізнавальної активності, зокрема формуванню мотивів навчальної діяльності та інтересу до дисципліни, розвитку логічного мислення ефективно сприяє використання ІКТ. На заняттях з української мови також надається перевага інтерактивним завданням.

На нашу думку, використання ІКТ імовірно та актуальне на будь-якому етапі навчальної діяльності. Однією із платформ, що полягає у розробці інтерактивних вправ, як зазначалося раніше, є Learning Apps. Усі вправи сервісу умовно можна поділити на п'ять груп:

1. *Вибір* – група додатків, побудованих на виборі правильних відповідей з переліку альтернативних варіантів.

2. *Розподіл* – шаблони завдань на призначення відповідності, віднесення до тієї чи іншої групи.

3. *Послідовність* – додатки на визначення правильної послідовності.

4. *Заповнення*. У цій групі шаблонів завдання спрямовані на заповнення певних форм шляхом вибору готових варіантів або введення букв з клавіатури.

5. *Онлайн-ігри* – остання група навчальних програм Learning Apps. Особливість полягає в тому, що виконання вправ організовано як змагання здобувача освіти з комп'ютером чи іншими користувачами. Враховується не тільки правильність, а й швидкість виконання. Логіка побудови завдань може бути різною (вибір відповіді, встановлення послідовності, визначення відповідності).

Серед шаблонів навчальних онлайн-ігор можна виділити наступні:

1. *Скачки*. Хід гри зображується у вигляді вершників, що беруть участь у перегонах (окремому гравцеві відповідає один вершник). Після кожної відповіді рух кожного гравця на моніторі змінюється залежно від правильності і швидкості відповіді.

2. *Вікторина для декількох гравців*. Цей шаблон дозволяє декільком гравцям обирати для відповіді питання з різних категорій і рівня складності. Питання можуть бути сортовані за складністю, тому правильна відповідь дає змогу отримати більшу кількість очок.

3. *Де знаходиться?* На зображенні (карті, схемі, ілюстрації, кресленні) маркуються елементи. Гра полягає у тому, щоб правильно і швидко знайти потрібні елементи.

4. *Оцініть*. Завдання полягає у тому, щоб дати правильну оцінку чого-небудь: розміру, маси, відстані, віку тощо.

Відтак, створені на сервісі «Learning Apps» дидактичні матеріали можна використовувати під час проведення занять з української мови і тематичних виховних заходів.

У цілому Learning Apps має великий методичний потенціал, адже тут розміщені кращі дидактичні зразки вправ (вікторини, вправи із ключем, незакінчені речення, кросворди, встановлення відповідності тощо). Крім того, додатково педагоги мають можливість створювати власні різнотипні завдання, адже програма і була розроблена з метою сприяння викладачам створювати інтерактивні модулі, інтегровані у навчальний курс, і тепер успішно використовується в освітньому середовищі.

Можна впевнено стверджувати, що особливостями сервісу «LearningApps.org» є також привабливий інтерфейс з переважачим білим фоном, на якому виграють яскраві кольори зображень, проста іконографія, зрозуміла навігація, мобільність, інтеграція з іншими сайтами та, що не менш важливо, доступність українською мовою.

Так, з теми «Іменник» сервіс «Learning Apps» пропонує таке розмаїття інтерактивних завдань:

Родовий відмінок іменника. *Класифікація.*

Іменник. Підготовка до ЗНО. *Вікторина.*

Іменник. Однина чи множина. *Класифікація.*

Іменник. *Пазл.*

Відміни іменника. *Класифікація.*

Рід іменника. *Заповнити таблицю.*

Розподіл іменників на відміни. *Поділ на групи.*

Рід незмінюваних іменників. *Поділ на групи.*

НЕ з іменниками. *Вільна текстова відповідь.*

Іменник. *Кросворд.*

Родовий відмінок однини. *Пазл.*

Іменник. Відмінювання. *Вікторина.*

Іменник. *Перший мільйон.*

Відмінки іменників. *Пазл.*

У цілому переваги інтерактивних дидактичних матеріалів перед традиційними полягають, на нашу думку, в їх наочності, доступності, креативності, в застосуванні гаджета замість підручника, у використанні різних типів вправ, що сприяє розвитку інтересу, пізнавальної активності, ІКТ компетентності здобувачів освіти.

Як виявляється, використання сервісів для виконання інтерактивних вправ – обов'язкове завдання сучасного викладача-словесника, яке дозволяє навчатися дистанційно, самостійно

перевіряти отримані знання. Крім того, здобувачі освіти також можуть створювати подібні вправи як домашні завдання.

Отже, Learning Apps – загальнодоступна хмарна технологія, сервіс для створення та використання інтерактивних вправ на заняттях української мови, а також інших навчальних дисциплін. Актуальність впровадження інтерактивних завдань на заняттях української мови викликана ще й іншою вимогою часу – необхідністю використовувати сучасні технології для якісної підготовки студентів до НМТ.

Список використаних джерел

1. Брончук Ю. Методика використання сервісу LearningApps. URL: <https://en.calameo.com/read/004576825767f104e36cf>.
2. Інтернет-сервіс мультимедійних дидактичних вправ LearningApps. URL: <https://learningapps.org/index.php?page=1&s=іменник>.
3. Криворотенко О. Сучасні підходи до організації навчальної діяльності на уроці літератури / Ольга Криворотенко // Дивослово. 2019. № 5. С. 2–10.
4. Сервіс для підтримки процесів навчання та викладання за допомогою невеликих інтерактивних модулів. URL: <https://learningapps.org/>

Т. О. Левицька, к. т. н., доцент, доцент кафедри комп'ютерних наук

tlevitiisys@gmail.com

ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет»

ПИТАННЯ БЕЗПЕКИ І НАДІЙНОСТІ В СИСТЕМАХ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАННЯ

Необхідність в безпеці персональних даних у студентів, що навчаються за допомогою електронних ресурсів значно більша, ніж у студентів на території університету. Особливо в період пандемії або під час військових дій, тому що більшість навчальних закладів перейшли до навчання в режимі on-line. Оскільки системи управління навчанням є програмними компонентами, безпека є важливим чинником, який необхідно враховувати. Вже з початку 1998 року вимоги до конфіденційності персональної інформації студентів вважаються важливим фактором у розробці та впровадженні електронного навчання. Тому актуальним є аналіз досліджень з питань безпеки в області електронного навчання та розробка принципів безпечного електронного навчання. В міру того, як все більше і більше

учнів та студентів переходять на електронне навчання, стурбованість з приводу втрати цифрових ідентифікаційних даних стає серйозною проблемою. Тому важливим є огляд підходів до безпеки та надійності в зазначеній області. Наприклад, в відомих платформах для навчання, таких як Moodle, сервер вразливий до відомих атак, таких як фіксація сеансу, перехоплення сеансу, пророкування імен користувачів і передбачення паролів грубою силою. Він також має багато вразливостей, пов'язаних з аутентифікацією, доступністю, конфіденційністю і атаками на цілісність. Тому питання нейтралізації подібних недоліків в безпеці системи є дуже важливими та актуальними на теперішній час.

У статті [1] автори висунули припущення, що найбільш ефективним механізмом забезпечення безпеки персональних даних студентів, в контексті середовища електронного навчання, повинна бути цільова група або комітет, що складається з тих, хто тісно пов'язаний з вимогами конфіденційності. В роботі [2] була запропонована схема управління конфіденційністю і безпекою електронного навчання, що базується на політиці з використанням мовної специфікації. Крім того, для проведення аналізу конфіденційності, були представлені основні принципи, що лежать в основі практики і законодавства в області приватного життя, а також проведено аналіз більш популярних стандартів електронного навчання з метою визначення їх положень і обмежень щодо вимог до приватного життя [3]. В результаті проведеної роботи зроблено наступний висновок про те, що діючі стандарти в області електронного навчання лише поверхово ставляться до конфіденційності, особистої інформації та безпеки.

Інший погляд на властивості безпеки персональних даних був представлений в роботі [4], що мав на меті збір вимог кінцевих користувачів. Висновки цього дослідження показали, що існує необхідність в підвищенні рівня безпеки і конфіденційності в різних областях електронного навчання. Нарешті, інші дослідницькі роботи з питань конфіденційності в електронному навчанні звертали увагу на наступні завдання та цілі:

- запропоновано використовувати репутацію гаранта і схему управління ідентифікації на основі контексту, тому що це не вимагає знань про особистості учнів [5];
- використовувати підхід до обговорення реального функціонування повнофункціональної системи управління навчан-

ням (LMS) з точки зору управління недоторканністю приватного життя, що ґрунтується на оцінці ризиків [6];

- відслідковувати діяльність учнів, приділяючи особливу увагу загрозам недоторканності приватного життя і безпеці персональних даних [7];

- класифікувати мотивацію вторгнення в приватне життя в рамках електронного навчання і пропонувати рішення з безпеки [8].

У роботі Ц. Йонга [9] був представлений проєкт метаформата цифрових ідентифікаційних даних користувачів електронного навчання на основі служб ідентифікації інфраструктури відкритих ключів (PKI). В статті [10] були коротко представлені питання, пов'язані з використанням технологій PKI для вирішення вимог безпеки в області електронного навчання, де були зазначені мотиви його розвитку. В інших роботах, в яких розглядаються інтеграційні специфікації [11, 12], була представлена основа для ефективної підтримки послуг із засвідчення справжності та авторизації, що забезпечує взаємну довіру як учнів, так і постачальників послуг, які використовують шифрування на основі атрибутів [12] або спільні рішення по PKI [11]. Нарешті, були проведені дослідження з питань безпеки, пов'язаних з перевіркою присутності [13, 14] і аналізом служб безпеки [15, 16], з метою конкретного вивчення електронної навчальної діяльності, віртуальних завдань і іспитів.

З точки зору міжнародних стандартів електронного навчання, вони в значній мірі допомагають гарантувати безпеку і розвивати довіру і захист користувачів, поважаючи при цьому законні інтереси всіх зацікавлених сторін [17]. Проте, міжнародні стандарти все ще далекі від того, щоб враховувати суттєву роль, яку відіграють питання безпеки в процесі навчання. Наприклад, Глобальний консорціум з навчання системи управління навчанням (IMS) [18] має ряд довідкових специфікацій для електронного навчання, але дуже мало посилянь щодо безпеки. Дійсно, відповідно до IMS [19], деталі архітектури безпеки, яка використовується для підтримки інформаційної системи учня, виходять за рамки специфікацій IMS. Незважаючи на те, що специфікації безпеки виходять за ці рамки, в тій же специфікації безпека в рамках електронного навчання згадується як істотний фактор забезпечення механізмів, які можуть бути використані

для підтримки реалізації будь-якої зручної архітектури електронного навчання [19].

У джерелах [20,22] були запропоновані деякі дослідження з питань безпеки в області електронного навчання.

У книзі [20] автор пропонує кілька принципів розробки та розвитку безпечного електронного навчання. У цих принципах особливо акцентується увага на фактори організації та управління. Для реалізації цих принципів розглядається міжнародний стандарт безпеки ISO-17799 [21]. Цей міжнародний стандарт встановлює вказівки та загальні принципи ініціювання, впровадження, підтримки і поліпшення управління інформаційною безпекою (IS) в середині організацій. Крім того, автор книги пропонує модель, яка визначає найбільш важливі етапи аналізу ризиків: ідентифікація активів, оцінка або розрахунок загроз і ризиків, установка пріоритетів, здійснення контролю та контрзаходів, моніторинг ризиків і ефективності контрзаходів.

Уважаю, що комплексний підхід, який забезпечує достатній рівень безпеки, не маючи негативних наслідків для процесу навчання, був представлений в роботі [22]. Пропонується наступна методологія дослідження:

1. Визначення критеріїв електронного навчання. Це посилення передбачає, що електронне навчання є міждисциплінарною областю, що включає педагогічну науку з навчальною психологією і дидактикою, а також інформаційні технології, такі як ІС або програмна інженерія. Для досягнення належного рівня безпеки необхідно розглянути і проаналізувати вплив на безпеку ЕОР цих різних дисциплін. Необхідно виробити загальні критерії і розглянути конкретні питання з дисциплін щодо аспектів досліджень, що впливають один на одного.

2. Аналіз загроз і демонстрація тематичних досліджень. Критерії і залежно розглядаються як відправні точки для аналізу загроз з метою виявлення можливих проблем і загроз для електронного навчання. Повинна застосовуватися систематична методологія, щоб гарантувати коректні результати процесу аналізу.

3. Розробка рекомендацій. Теми з області освітньої науки не є достатньо технічно керованими для технічного застосування, але вони створюють певну базу вимог, які повинні бути виконані для того, щоб запропонувати безпеку системам електронного навчання. Більш того, моделі і методи IS є технічно орієнтованими і повинні обмежувати зручність використання

системи тільки в цілях безпеки. Тому важливо перевести освітні та функціональні вимоги на технічно керовані аспекти, щоб знайти механізми і заходи безпеки, які можуть бути відповідним чином адаптовані. В кінцевому рахунку, мета цього процесу полягає в тому, щоб дати рекомендації по безпечним системам електронного навчання, які можуть бути застосовані в практичних ситуаціях і які в достатній мірі дбають про навчальний процес.

Список використаних джерел

1. Ferencz S. K., Goldsmith C. W. Privacy issues in a virtual learning environment, in: Cause / Effect, A Practitioner's Journal About Managing and Using Information Resources on College and University Campuses, Vol. 21, CAUSE, 1998, P. 5–11. – URL: <http://net.educause.edu/ir/library/html/cem/cem98/cem9812.html>.
2. Yang C., Lin F. O., Lin H. Policy-based privacy and security management for collaborative e-Education systems, in: Proceedings of 5th IASTED International Multi-Conference Computers and Advanced Technology in Education (CATE 2002), ACTA Press, Cancun, Mexico, 2002. P. 501–505.
3. El-Khatib K., Korba L., Xu Y., Yee G. Privacy and security in e-Learning, Int. J. Dist. Educ. 1 (4) (2003) 174–190.
4. Klobučar T., Jenabi M., Kaibel A., Karapidis A. Security and privacy issues in technology-enhanced learning, Knowl. Creat. Diffus. Utili. (2007) 1233–1240. URL: http://www.e5.ijs.si/images/papers/survey_results.pdf.
5. Anwar M., Greer J. Reputation management in privacy-enhanced e-Learning, in: Proceedings of 3rd Annual Scientific Conference of the LORNET Research Network (I2LOR06), ARIES Publications, Montreal, Canada, 2006, P. 681–683.
6. Hommel W. Security and privacy management for learning management systems, in: Learning Management System Technologies and Software Solutions for Online Teaching: Tools and Applications, Information Science Reference, Hershey, PA, 2010. P. 37–57.
7. Madeth M., Sébastien G. Privacy concerns in e-Learning: is using tracking system a threat?, Int. J. Inform. Educ. Tech. 1 (1) (2011) 1–8.
8. Pei J. How to solve the security and privacy problems within e-Learning, in: ITME 2011 Third International Symposium on IT in Medicine and Education, IEEE Computer Society, Guangzhou, China, 2011, P. 66–69.
9. Yong J. Digital identity design and privacy preservation for e-learning, in: Proceedings of 2007 11th International Conference on Computer

- Supported Cooperative Work in Design, IEEE Computer Society, Melbourne, Australia, 2007, P. 858–863.
10. Gelbord B. On the use of PKI technologies for secure and private e-Learning environments, in: Proceedings of 4th International Conference on Computer Systems and Technologies: e-Learning (CompSysTech), Association for Computing Machinery, Sofia, Bulgaria, 2003. P. 568–572.
 11. Kambourakis G., Kontoni D. P. N., Sapounas I. Introducing attribute certificates to secure distributed e-Learning or m-learning services, in: V. Uskov (Ed.), Proceedings of IASTED International Conference on Web-based Education-WBE 2004, IASTED, Innsbruck, Australia, 2004. P. 436–440.
 12. Kambourakis G., Kontoni D.-P. N., Rouskas A., Gritzalis S. A PKI approach for deploying modern secure distributed e-Learning and m-learning environments, *Com-put. Educ.* 48 (1) (2007) 1–16.
 13. Apampa K. M., Wills G., Argles D. An approach to presence verification in summative e-Assessment security, in: Proceedings of 2010 International Conference on Information Society (i-Society 2010), IEEE Computer Society, London, UK, 2010. P. 449–454.
 14. Apampa K. M. Presence Verification for Summative e-Assessments, Ph.D. thesis, University of Southampton, Southampton, England, 2010 року.
 15. Castella-Roca J., Herrera-Joancomarti J., Dorca-Josa A. A secure e-Exam management system, in: Proceedings of First International Conference on Availability, Reliability and Security, ARES '06, IEEE Computer Society, Washington, DC, 2006, P. 864–871. URL: <http://dx.doi.org/10.1109/ARES.2006.14>.
 16. Sabic A., Azemovic J. Model of efficient assessment system with accent on privacy, security and integration with e-University components, in: Proceedings of 2nd International Conference on Education Technology and Computer (ICETC), vol. 3, IEEE Computer Society, Shanghai, China, 2010. P. 128–131.
 17. Bryden A. Open and global standards for achieving an inclusive information society, in: Proceedings of 2013 Slovenian Institute for Standardization SIST Conference, Ljubljana, Slovenia, 2013. P. 1–11. URL: <http://www.iso.org/iso/livelinkgetfile?lInNodeId=21921&lIvVolId=-2000>.
 18. I.M.S, IMS Global Learning Consortium, 2015 року : [веб-сайт]. URL: <https://www.imsglobal.org/>.
 19. I.M.S., Final Specification of IMS Learner Information Package Information Model, 2001 : [веб-сайт]. URL: <http://www.imsglobal.org/profiles/lipinfo01.html>.
 20. Weippl E. R. Security in e-Learning, in: H. Bidgoli (Ed.), Handbook of Information Security, Key Concepts, Infrastructure, Standards and Protocols, vol. 1, Wiley, Hoboken, NJ, 2006, P. 279–293.

21. ISO / IEC, ISO / IEC 17799: 2005 (E): Information Technology-Security Techniques-Code of Practice for Information Security Management, 2005.
22. Eibl C. J. Discussion of Information Security in E-Learning, Ph.D. thesis, Universität Siegen, Siegen, Germany, 2010. URL: <http://dokumentix.ub.uni-siegen.de/opus/volltexte/2010/444/pdf/eibl.pdf>.

Л. С. Лотыш, викладач географії I категорії
luda.lotych@gmail.com

Відокремлений структурний підрозділ «Волинський фаховий коледж Національного університету харчових технологій»

ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ СИМУЛЯЦІЙ НА УРОКАХ ГЕОГРАФІЇ ПРИ ВИВЧЕННІ ТЕМИ «ЛІТОСФЕРА» ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ РЕСУРСУ «SEISMIC EXPLORER»

Комп'ютерні симуляції — це максимально наближена до реальності імітація явищ, процесів, які неможливо побачити неозброєним оком. Вони стають доповненою реальністю, яка збагачує світ 3D, робить урок інтерактивним і сучасним та значно полегшує процес візуалізації освіти.

Що запам'ятовується найкраще? Те, що здобувачі освіти роблять своїми руками! Тож експерименти та моделювання — найефективніший спосіб навчання.

В цій статті пропоную огляд можливостей ресурсу «Seismic Explorer» з технологією доповненої реальності, який використовую на уроках географії при вивченні теми «Літосфера». Застосування цієї програми на заняттях дає можливість здобувачам освіти бути не просто спостерігачами, а з легкістю навчить їх шукати причинно-наслідкові зв'язки, змотивує до проведення власних досліджень.

Seismic Explorer заснований на програмі Seismic Eruption, створеній Аланом Л. Джонсом з Державного університету Нью-Йорка в Бінгемтоні. Цей ресурс використовує дані землетрусу (магнітуда, глибина, місце розташування, час) Геологічної служби Сполучених Штатів. Час землетрусу повідомляється за координованим універсальним часом (UTC) [1].

Інтерфейс ресурсу англomовний, але можна зробити переклад на українську мову. Хоча використання першої надає трішки більше можливостей. Програма «Seismic Explorer» є безкоштов-

ною. Для роботи не потрібна реєстрація чи додаткове її встановлення на комп'ютер або смартфон. Достатньо буде ввести в пошукову систему назву «Seismic Explorer», перейти за покликанням і почати використовувати в роботі (для зручності краще створити закладку).

Цей симулятор містить мінімум тексту, його можна легко застосовувати на різних етапах уроку створюючи умови для інтерактивного навчання як у форматі очного, так і дистанційного навчання, а також для проведення досліджень здобувачами освіти вдома.

Нижче розглянемо інтерфейс програми і можливості її використання на уроках географії при вивченні теми «Літосфера». При запуску програма має такий вигляд, як на рис. 1.

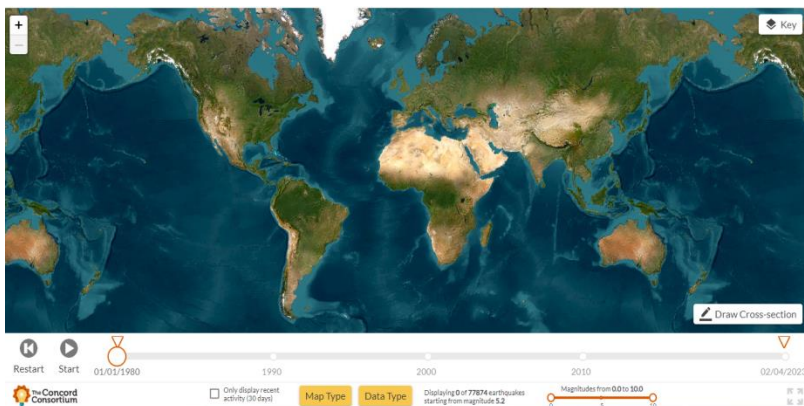

Рисунок 1 – Вигляд ресурсу «Seismic Explorer»

Map Type дозволяє обрати тип карти. Це може бути вигляд із супутника (Satellite), вулиці (Street) та рельєф (Relief). Data Type дає можливість вибрати тип даних, які будуть відображатись на карті. Можна додати межі плит (Plate Boundaries), назви плит (Plate Names), назви материків і океанів (Continent and Ocean Names), землетруси (Earthquakes), вулкани (Volcanic Eruptions), рух плит (Plate Movement). Значок Key – це умовні позначення.

На рис. 2 зображено рух літосферних плит і їх наслідки. Тут варто обрати тип карти рельєф і тип даних – межі плит, назви плит, рух плит. Цю карту можна використати аналізуючи види переміщення літосферних плит і їх наслідки. Нехай здобувачі

освіти проаналізують напрям і швидкість руху плит, знайдуть причинно-наслідкові зв'язки умов формування складчастих гір, серединно-океанічних хребтів, глибоководних жолобів та вулканічних островів наводячи конкретні приклади.

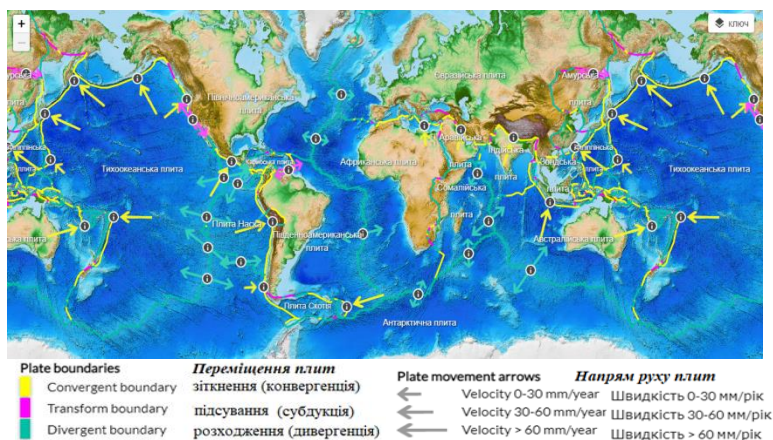

Рисунок 2 – Рухи літосферних плит та їх наслідки

Для дослідження вулканічної діяльності, що на рис. 3, слід обрати тип даних – межі плит, назви плит, рух плит, вулкани і тип карти на вибір (в цьому випадку – супутник). Для роботи краще перейти на англійську мову, щоб вся інформація повністю відображалась. На карті показана вулканічна діяльність в період з 2012–2022 рр. Можна також переглянути динаміку виверження вулканів починаючи з 1980 р. і до тепер. Для цього натискаємо кнопку Start. Регулюючи повзунок можна обрати будь-який період, який нас цікавить.

Здобувачі освіти використовуючи ресурс «Seismic Explorer» можуть прослідкувати закономірності поширення вулканічних явищ, віднайти території з найбільшою вулканічною активністю, підготували повідомлення про найбільші виверження та їх наслідки, провели дослідження динаміки вулканічної діяльності в різні періоди спостережень з 1980–2022 рр. і т. д.

Поставивши галочку на значок Only display recent activity, 30 days (показати лише останні дії, 30 днів) можна переглянути вулкани, які відбулись протягом останніх 30 днів (рис. 4).

Рисунок 3 – Вулканічна діяльність в період з 2012 – 2022 рр.

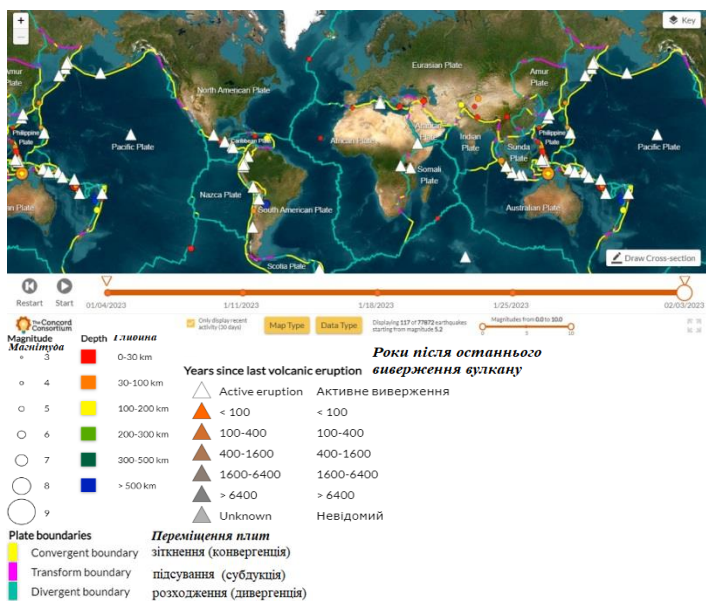

Рисунок 4 – Вулканічна та сейсмічна активність останніх 30 днів (з 04.01–03.02.2023 р.)

Для дослідження сейсмічної активності, що на рис. 5, обираємо тип даних – межі плит, назви плит, рух плит, землетруси і тип карти на вибір (в цьому випадку – супутник).

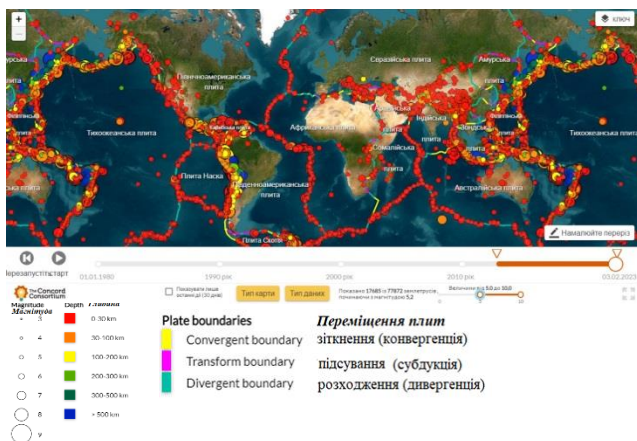

Рисунок 5 – Кількість землетрусів, що відбулись в період з 2012–2022 рр. з магнітудою від 5–10 балів

Ресурс «Seismic Explorer» дає можливість створити 3D модель землетрусів у певному регіоні (рис. 6). Для цього обираємо Draw Cross-section (Накреслити лінію перерізу), виділяємо необхідну нам територію на карті. Закінчивши, натискаємо кнопку Open 3D View (Відкрити тривимірний вигляд). Буде створений поперечний розріз, на якому можна переглянути глибину залягання гіпоцентру землетрусів [2].

Рисунок 6 – 3D модель землетрусів в Середземноморському регіоні

Пропоную для ознайомлення ще відео, яке дасть можливість здобувачам освіти і педагогам подивитись як працює програма «Seismic Explorer», її можливості. Для перегляду проскануйте QR-код.

Отож, ресурс «Seismic Explorer» стане незамінним помічником і доповненням на уроці географії при вивченні теми «Літосфера». Він створить нові можливості для захопливого та свідомого навчання.

Спочатку щось нове може лякати, але раджу спробувати самому і показати дітям як працює цей ресурс. Вірю, він їм сподобається!

Список використаних джерел

1. Комп'ютерні симуляції для уроку географії. URL: <https://geolifescool.blogspot.com/2021/11/oncord-onsortium-simulations-stem.html>.
2. Seismic Explorer. URL: <https://seismic-explorer.concord.org/>

В. Р. Лукаш, студентка спеціальності «Інформаційна діяльність підприємства»

student012@cuer.ukr.education;

І. О. Молодушко, студентка спеціальності «Інформаційна діяльність підприємства»

student014@cuer.ukr.education;

В. О. Балюк, к. пед. н., заступник директора з навчальної роботи

baliuk.vika@gmail.com

ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету»

ПРОГРАМА EXCEL ЯК ЗАСІБ СТВОРЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ТАБЛИЦЬ

Microsoft Excel – це програма для роботи з електронними таблицями, графіками і діаграмами, яка широко використовується різними спеціалістами всіх сфер діяльності. Він є допоміжним елементом навчальної системи та зручний. Програма призначена для роботи з різноманітними даними, які можна структурувати в електронні таблиці.

Електронна таблиця складається з клітинок, які утворюють рядки й стовпці. Кожна клітинка, яка розташована на перетині певного рядка чи стовпця, позначається буквою та цифрою (наприклад, A1). Діапазон електронної таблиці складає 256 стовпців та 65 536 рядків. В клітинки можна вводити текст, числа, здійснювати обчислення.

За допомогою Excel можна:

- створювати різноманітні діаграми, щоб графічно зобразити дані;

Рисунок 1

- здійснювати обчислення, застосовуючи різні формули (змінювати колір комірок, тексту, встановлювати різні шрифти, додавати анімації і малюнки тощо);

- створювати бази даних;
- аналізувати та обробляти статистичні дані;

Назва товарів		Відпуск матеріалів				
Назва товарів	Одиниця вимірювання	Цех 1	Цех 2	Цех 3	Цех 4	Всього
Тканина	м	3200	1456	2350	2560	9566
Фарба	м ²	657	579	600	658	2494
Лак	кг	123	149	116	128	516
Клей	кг	87	96	87	70	340

Рисунок 2

Усі ці можливості Excel можуть застосовувати викладачі, студенти, бухгалтери, економісти та інші спеціалісти. Кожен працівник офісу використовує цю програму, вона полегшує багато задач.

Щоб створити таблицю необхідно виділити потрібні комірки та у вкладці «Вставка» обрати «Таблиця». Після цього ви можете вводити необхідні дані та здійснювати операції над ними (наприклад, обчислення за формулами).

Щоб здійснити дію над клітинкою, її потрібно виділити. Для редагування певного об'єкту можна натиснути на нього двічі лівою клавішею миші.

Для створення діаграми або графіка виділіть дані, натисніть вкладку «Вставка» та оберіть діаграму, яка вам потрібна.

Для обчислення застосовуються формули, які ви можете ввести самостійно або знайти на вкладці «Формули».

12	Плямовивідники	шт.	18,00 ₴	60
13	Засоби для миття підлоги	шт.	42,00 ₴	45
14	Засоби для миття вікон	шт.	34,00 ₴	40
15	Всього		=СУММ(C5:C14)	710
16			C5:C14	
17			СУММ(число1; [число2]; ...)	

Рисунок 3 (приклад формули)

Усі ці операції ми можемо виконати без додаткових зусиль, бо програма Excel зрозуміла та проста в використанні. Якщо у ході використання програми у вас виникають питання, можна знайти відповідь у справці Microsoft Excel, яка позначається «?» та знаходиться в правій верхній частині.

Отже, проаналізувавши програму для створення електронних таблиць Excel, ми дійшли висновку, що програма є зручною, ефективно використовується спеціалістами в різних сферах, необхідна для аналізу та структурування даних, може застосовуватися для планування діяльності, додатково можна створювати діаграми, які дозволяють зобразити дані графічно та порівнювати їх. Студенти спеціальності «Інформаційна діяльність підприємства» часто користуються програмою Excel, що допомагає у розвитку професійних навичок.

Список використаних джерел

1. support.microsoft.
2. Нелюбов В. О., Куруца О. С. Міністерство Освіти і Науки України Двнз «Ужгородський Національний Університет». Центр Інформаційних Технологій.
3. <http://virt.ldubgd.edu.ua/>.

М. М. Мадані, к. т. н., доцент, доцент кафедри екології та природоохоронних технологій
madanikader50@gmail.com;

О. Л. Гаркович, к. б. н., доцент, доцент кафедри екології та природоохоронних технологій
garkovith@outlook.com

Одеський національний технологічний університет

ТЕСТУВАННЯ ЗНАТЬ ЗАСОБАМИ MICROSOFT TEAMS TA FORMS

У складних умовах, в яких зараз працює українська освіта, ще більш зростає роль технологій дистанційного навчання. Зокрема це стосується такого важливого аспекту навчання, як контроль знань, одною з форм якого є тестування. Важливим завданням ефективної організації дистанційного навчання є підвищення інформованості викладачів про наявні відповідні засоби та інструменти. Дана публікація має на меті дати огляд можливостей, які надають програмні засоби Microsoft Teams та Forms для організації контрольного тестування.

Система Microsoft Teams, інтегрована з іншими програмними засобами компанії, є популярною та ефективною платформою організації дистанційної освіти. За даними компанії TrustRadius, у 2022 році система Teams займала друге місце (2 % ринку) серед програм для відеоконференцій [1].

Використання Teams в освітніх цілях передбачає створення команд-груп для навчальних дисциплін. Для публікації повідомлень, анонсів занять, обговорень використовуються канали у командах Teams, дистанційні заняття і зустрічі проводяться з використанням механізму зібрань, а упорядковане збереження навчальних матеріалів та студентських робіт організовується завдяки інтеграції з загальним хмарним сховищем системи SharePoint. Підсистема завдань надає зручні можливості як для викладачів (включаючи створення завдань, планування їх виконання, перевірку і оцінювання робіт, контроль успішності виконання у групі), так і для студентів (зокрема, інформування про появу нових завдань, їх отримання і взяття в роботу, здачу на перевірку викладачеві та отримання результатів перевірки).

Завдання-тести створюються на основі форм Microsoft Forms – одного з програмних засобів пакету Microsoft 365 Education [2]. При створенні завдання типу Тест можна вибрати існуючий

(раніше створений) тест, або створити новий. Повний перелік тестів – як пройдених (з відповідями), так і шаблонів (без відповідей) можна знайти у веб-застосунку Forms за URL-адресою <https://www.office.com/> (при цьому треба зайти під обліковим записом, що використовується і у системі Teams). До списку лише шаблонів тестів (без відповідей) з цієї веб-сторінки можна перейти за посиланням «Усі мої форми» – саме ці тести треба редагувати для наступних тестувань. Можна також відкрити список тестів з відповідями, які проходилися студентами у певних командах Teams.

Створювати новий тест можна як безпосередньо з Teams, так і у веб-застосунку Forms. На рис. 1 показаний процес редагування тесту в Forms та проходження його у Teams.

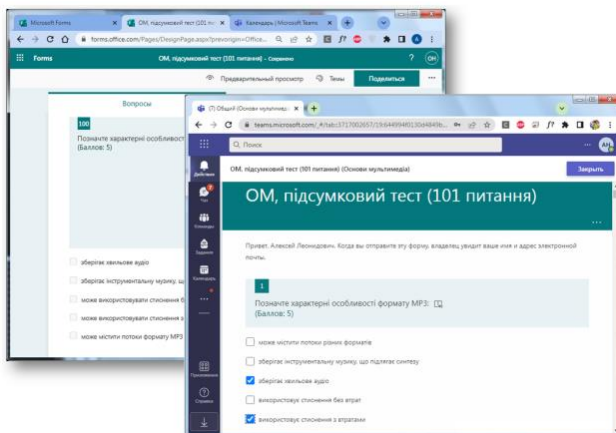

Рисунок 1 – Редагування тесту у Microsoft Forms і проходження його у Microsoft Teams

Питання тестів можуть бути різних типів. Підтримуються:

- питання з вибором одного правильного варіанту або декількох правильних варіантів відповідей;
- питання, у відповідь на які треба ввести текст, дату або вибрати число;
- питання, де необхідно розташувати варіанти у правильному порядку;
- питання, де варіанти треба оцінювати за шкалою Лайкерта.

Питання з вибором можна налаштувати на випадкове або фіксоване розташування варіантів відповідей. Аналогічно можна налаштувати розташування самих питань у тесті. В тесті існує також можливість створювати розгалуження, коли наступні питання залежать від відповідей, які обираються.

Особливістю тестування у Teams/Forms є виведення усіх питань тесту на одній формі, таким чином, студент може переглядати питання і відповідати на них у довільному порядку. Недоліком системи можна вважати відсутність можливості вибрати довільну частину питань з шаблону. Для реалізації цієї можливості треба створювати окремі шаблони тестів з підмножинами питань і призначати їх окремим групам студентів – тоді кожна група отримує свій набір питань.

Як і будь-які інші завдання у Teams, тест може бути призначений на певний час – саме тоді він з'явиться у студента. Також для тесту може встановлюватися час закінчення, до якого тест вважається зданим вчасно, і час закриття, з якого тест вже неможливо здати.

Тест може містити загальне текстове пояснення, яке демонструватиметься студентові безпосередньо перед початком тестування.

Кожне питання тесту може містити текст, формули, що створюються вбудованим формульним редактором, прикріплені зображення і посилання на відео. Кожному питанню призначається певний бал, який підсумовується до накопичувальної оцінки при правильній відповіді. Для питань з декількома варіантами відповідей бал за відповідь зараховується лише при повному наборі правильних варіантів. Питання можуть бути помічені як обов'язкові – це означатиме, що без відповідей на них здати тест буде неможливо. Для окремих варіантів відповідей також можуть бути задані пояснення, які демонструватимуться студентові, якщо він їх оберє (елемент навчання при тестуванні).

Для тесту може бути встановлений параметр «Автоматична оцінка» – при цьому студентові одразу по закінченню тестування будуть показані його оцінка і неправильні відповіді. Також існує можливість дозволити або заборонити кілька проходжень тесту одним студентом.

Оскільки система Teams реалізована для різних платформ (Windows, Linux, macOS, iOS, Android, також є веб-версія),

тестування можна проходити майже з будь-якого пристрою: з комп'ютера, планшета або смартфона.

У викладача по закінченню тестування є можливість переглянути список автоматично проставлених оцінок, відповіді кожного студента, за необхідності – відкоригувати окремі оцінки, повернути остаточні результати студентам (опублікувати оцінки). Крім того, викладач може подивитися статистику тестування: середній бал за всіма результатами, розподіл обраних відповідей за кожним питанням, а за кожним варіантом відповіді – скільки студентів його обрали. Статистика дозволяє проаналізувати, які питання і варіанти виявилися найскладнішими для студентів. Також є можливість експортувати результати тестування в Excel у альтернативному табличному вигляді.

Як видно, комбінація засобів Teams/Forms надає досить широкі можливості для організації контрольного тестування або тестування з елементами навчання. Незважаючи на окремі недоліки, а також з урахуванням відомих загальних обмежень тестування як виду контрольного заходу, ця система вже декілька років успішно використовується на кафедрі екології та природоохоронних технологій ОНТУ для проведення вхідного контролю, а також проміжного та підсумкового контрольного тестування з низки дисциплін.

Список використаних джерел

1. Current Video Conferencing Statistics for the 2022 Market / M. Sadler, July 1st, 2022. URL: <https://www.trustradius.com/vendor-blog/web-conferencing-statistics-trends>.
2. Допомога та навчання до Microsoft Forms / Microsoft підтримка. URL: <https://support.microsoft/forms>.

Н. Я. Малиновська, викладач коледжу
nataliia.malynovska@ukd.edu.ua;

Д. А. Штогрин, викладач коледжу
dmytro.shtohryn@ukd.edu.ua
ЗВО «Університет Короля Данила»

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАННІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Інформаційні системи увійшли у всі сфери життя. Розвиток цифрових технологій відкриває широкий спектр можливостей.

Прогрес у всіх галузях науки та промисловості йде надзвичайно швидко, не перестаючи дивувати та захоплювати. Цифрові технології дозволяють виконувати безліч різних завдань в найкоротші терміни. Саме швидкість та універсальність зробили ІТ-технології такими популярними. В 2017 році в Рекомендаціях Європейського парламенту та Ради Європи про ключові компетенції для навчання протягом усього життя до базових віднесено і цифрові навички. Віце-президент Європейської комісії Нелі Крус, застосувала термін «нова грамотність» (англ. The new literacy) для опису майстерності особи в опануванні цифровими технологіями [1].

В умовах стрімкого розвитку й впровадження цифрових технологій в освіту, інформаційно-цифрову компетентність визнано ключовою в нормативно-правових документах України, а саме: законах «Про вищу освіту», «Про професійний розвиток працівників»; указах Президента України «Про заходи щодо вдосконалення системи вищої освіти України», «Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні», «Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку освіти в Україні», «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року»; в Концепції розвитку педагогічної освіти, Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки, Концепції Нова українська школа, Концепції розвитку електронного урядування в Україні; положенні про електронні освітні ресурси [2]. Перспектива розвитку вищої освіти, згідно з Проектом Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031 роки, зорієнтована на інформатизацію освіти та запровадження ІКТ у професійну підготовку майбутніх фахівців [3, с. 26]. Та особливої актуальності ця проблема набуває в контексті вимушеного переходу на дистанційну форму навчання, зумовлену поширенням COVID-19, пандемія якого виявила збої у функціонуванні системи освіти й актуалізувала потребу її виваженої цифрової трансформації. А ще більшим поштовхом до організації дистанційного освітнього середовища у українських закладах вищої освіти є військовий стан у якому Україна перебуває із 2022 року. Це актуалізувало необхідність переорієнтації всіх напрямів діяльності на використання передових технологій: освітніх програм, методів, засобів, технологій і форм навчальної діяльності, процедур оцінювання тощо.

Цифрові технології спрямовані на опанування новими засобами пошуку, застосування та перероблення навчальної або наукової інформації, а саме: засобами комп'ютерної техніки, інтернету, аудіо та відеотехніки. Цифрові технології сприяють формуванню особливого цифрового середовища в закладі освіти, інтенсифікують комунікативні зв'язки суб'єктів навчального процесу, доповнюють безпосереднє спілкування через сучасні засоби і дають змогу отримувати освіту з будь-якого місця. Цифрові технології дозволяють зробити процес навчання мобільним, диференційованим та індивідуальним. При цьому технології не замінюють викладача, а доповнюють його, дозволяють інтенсифікувати освітній процес, збільшити швидкість та якість сприйняття, розуміння та засвоєння знань. За допомогою медіа та інтерактивних засобів педагогічним працівникам освіти легше використовувати підхід до викладання на основі впровадження інноваційних підходів, включаючи використання «кейсів», дослідницько-пошукової роботи, методу проєктів, розвивальних навчальних ігор тощо. Як результат – здобувачі освіти набагато краще засвоюють інформацію, перебуваючи в емоційно-комфортному середовищі, не втрачають бажання навчатись, створювати нові знання та інновації.

У даний час існує безліч хмарних сервісів, які можна застосовувати в освітньому процесі. Корпорація Google розробляє і надає безліч додатків і сервісів, доступ до яких можливий у вікні будь-якого браузера (Mozilla Firefox, Google Chrome, Opera та ін.) при наявності підключення до Інтернету.

Для освітніх цілей особливе місце займає G Suite (GoogleApps) – безкоштовний пакет для навчальних закладів, що включає всі можливості професійного пакета. Google посідає перше місце у сфері обслуговування та обміну інформацією. Ним створено ряд сервісів, які використовуються як домашніми, так і корпоративними користувачами та які значно оптимізують і осучаснюють навчальний процес. Основні переваги використання G Suite в освіті з точки зору користувача: мінімальні вимоги до апаратного та програмного забезпечення; робота з документами можлива за допомогою будь-якого мобільного пристрою, що підтримує роботу в Інтернеті.

Для створення різноманітних дидактичних матеріалів для студентів вищих навчальних закладів зручно використовувати у організації навчання мережеві сервіси такі як: документи

Google, його таблиці, презентації та малюнки (заповнення спільної Google презентації), форма контролю (заповнення Google таблиці, Google форми). Перелік додатків у Google великий і постійно оновлюється: Google Клас, Google Meet, Google Календар, Google Диск, Google Документи, Google Таблиці, Google Форми, Google Презентації, Google Сайти, Google Jamboard, Доповнення до об'єктів Google Діску, Google Workspace for Education, матеріали навчальної платформи Skillshop. Більшість із них – веб-додатки, що вимагають від користувача тільки наявності браузера, в якому вони працюють, і інтернет-підключення.

Переваги сервісів та інструментів Google: наявність централизованого сховища даних і продуманий інтерфейс; файли доступні з будь-якого пристрою, на якому є підключення до мережі Інтернет, а внесені зміни зберігаються автоматично; здобувачі вищої освіти мають можливість синхронно та асинхронно опрацювати навчальний матеріал.

Варто особливу увагу приділити такому додатку Google, як Google Jamboard – інтерактивна віртуальна дошка, яка дозволяє вчителю демонструвати ключову інформацію під час уроку в Zoom чи Google Meet, а також одночасно взаємодіяти з усією аудиторією чи окремою групою студентів у режимі реального часу.

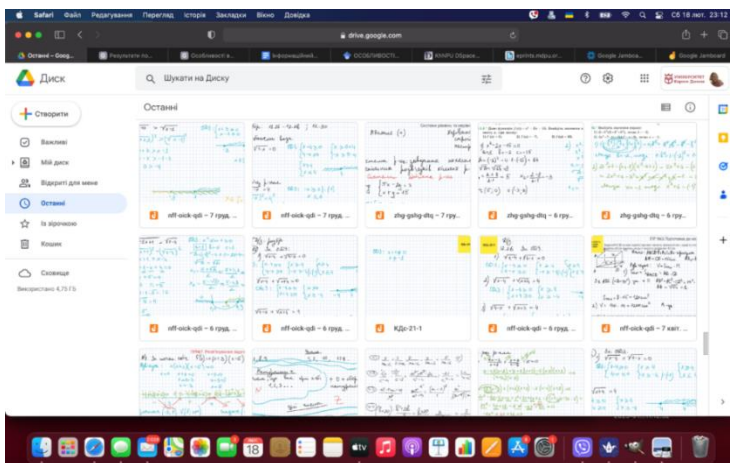

Рисунок 1 – Середовище Google Disc із наявними дошками Jamboard

В умовах дистанційного навчання також набрав популярності і сервіс LearningApps.org для підтримки процесів навчання та викладання за допомогою невеликих інтерактивних модулів. Ці модулі можуть використовуватись безпосередньо як навчальні ресурси або для самостійної роботи студентів.

Він є зручним у використанні й дає змогу створювати інтерактивні завдання різних рівнів складності: вікторини, кросворди, пазли та ігри. Такі завдання дають змогу в ігровій формі засвоїти та перевірити рівень навчальних досягнень здобувачів вищої освіти. Студенти можуть самостійно створювати завдання, а можуть і виконувати завдання, підготовлені викладачем. Сервіс LearningApps.org надає можливість створювати робочі групи, кожна з яких має пароль доступу. Сервіс одночасно може використовувати декілька груп студентів – як самостійне завдання на занятті або домашнє завдання. Також даний сервіс дає можливість тематично об'єднати окремі завдання різних видів.

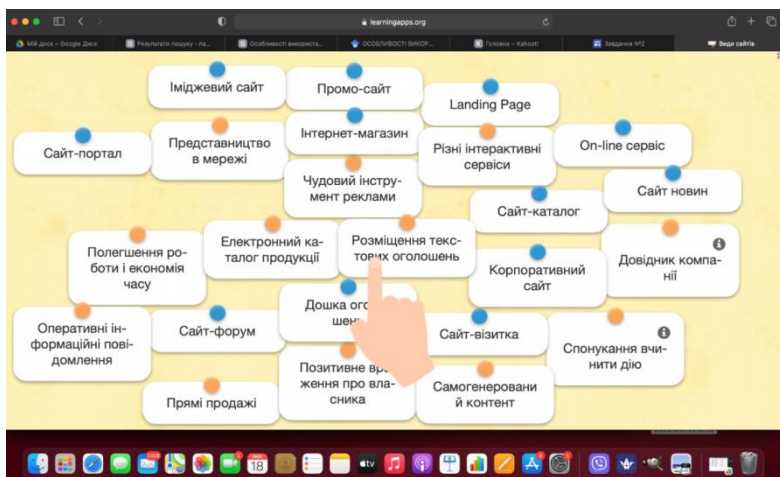

Рисунок 2 – Підготовлена інтерактивна вправа у середовищі LearningApps.org

Майже в кожному класі є металева дошка, на якій можна за допомогою магнітів чіпляти записки, картинки чи фото. Онлайн-дошка (стіна, електронна дошка, whiteboard-проект) – це мультимедійний ресурс для створення, спільного редагування

та зберігання інформації. Перші інтерактивні (електронні, віртуальні або онлайн) дошки з'явилися в 2006–2007 рр. та 2020–2021-й рр. – час справжнього розквіту їх використання у навчальному процесі.

Найбільш популярна онлайн-дошка – Padlet. Її просто опанувати та легко застосовувати для навчання. Вона має більші можливості, адже на неї можна прикріплювати не лише замітки, зображення, фотографії, але й розміщувати файли (Word, PDF, Excel, PowerPoint), давати посилання на зовнішні ресурси чи може бути використана як інструмент збору інформації від всіх учасників процесу в одному місці. Перевагою онлайн дошки є й те, що на ній можуть одночасно працювати декілька людей. Сервіс дає можливість налаштовувати різні рівні приватності (приватна дошка, заповнювати яку може тільки її адміністратор; стіна може модеруватися кількома учасниками; доступ до читання та редагування доступний усім користувачам).

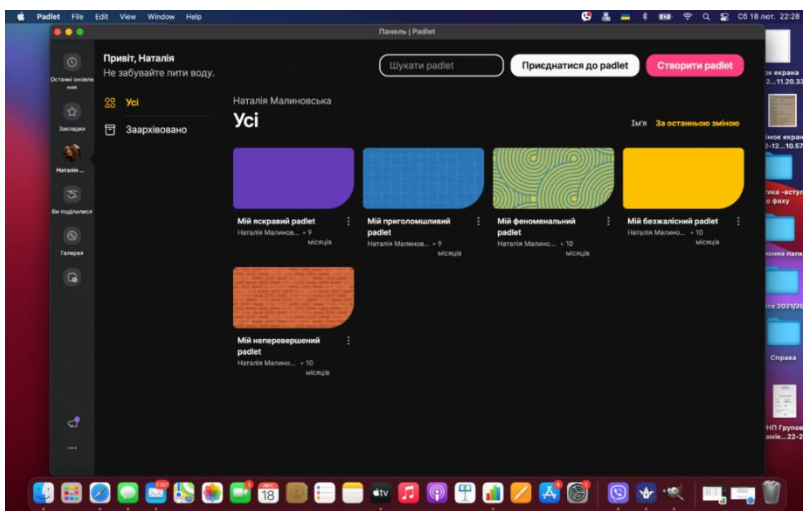

Рисунок 3 – Середовище інтерактивної дошки padlet.com

Заняттям із використанням цифрових технологій властива адаптивність, керованість, інтерактивність, поєднання індивідуальної та групової роботи, без обмежень у часі. Використання нових цифрових технологій для навчання є незворотною тенденцією, яка несе із собою багато переваг. Проте самі лише цифрові

інструменти можуть бути ефективним тільки у взаємодії з мотивованими користувачами.

Реальні переваги досягаються тільки після повного опанування програмних інструментів всіма учасниками навчального процесу та систематичного їх використання.

Список використаних джерел

1. Stephanie Carretero, Riina Vuorikari, Yves Punie.: TheDigitalCompetence Framework for Citizens with eight proficiency levels and examples of use. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2017. 48 p.
2. Нова українська школа. Концепція. URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/>.
3. Проект Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031 роки. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf>.

М. О. Малінський, студент другого курсу освітньо-професійної програми «Інформаційна діяльність підприємства»
student013@cuerp.ukr.education;

Є. Ю. Таран, студентка другого курсу освітньо-професійної програми «Інформаційна діяльність підприємства»
student018@cuerp.ukr.education;

В. В. Карманенко, к. пед. н., викладач менеджменту, директор
vkarmenenko@gmail.com
ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету»

INSTAGRAM ЯК СУЧАСНИЙ РЕСУРС УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНИМ ПРОЦЕСОМ ТА ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

Instagram – це безкоштовний додаток для мобільних пристроїв, яке дозволяє розповідати про себе і те, що відбувається навколо. Слова підкріплюються цікавою картинкою, знятою на камеру смартфона. Вбудований в програму фоторедактор дозволяє швидко відредагувати фото. Часто користувачі називають Instagram соціальної фотосет. Звичайні соцмережі наповнені постами і сюжетами найрізноманітнішої тематики – інформація про цікаві та захоплюючі події, новини, афіші, книги, тести, розпродажі і багато іншого, що до особистості самого автора може мати дуже опосередковане відношення. У Instagram – власний контент про себе, а не про інших.

Розроблено додаток компанією Instagram, Inc., автори Кевін Сістром і Майк Крігер. Сервіс почав працювати в жовтні 2010 року, спочатку був розрахований на пристрої марки Apple. Версія для ОС Android створена в 2012 році і за перший же день була встановлена більш мільйоном клієнтів. Додаток куплено компанією Facebook в квітні 2012 року \$ 1 млрд. З'явився ряд нововведень, не всі з яких сподобалися користувачам. Так, положення про те, що все фото, завантажені в сервіс, можуть використовуватися компанією в рекламних цілях, викликало втрату близько чверті всіх зареєстрованих клієнтів. У 2013 з'явилася версія для Windows Phone 8, можливість відзначати на фото людей і місця, записувати коротке відео. У 2015 сервіс розширив можливості для бізнесу – з'явилися фотогалереї товарів і перехід на сайт компанії. Бізнес-опції розвиваються і далі – є кнопки «Купити зараз», показ рекламних роликів. Покращилася якість і кількість фото, які можна завантажити для показу, змінився інтерфейс, з'явилися емодзі і мультимедійний контент. Одночасно можна завести декілька акаунтів і перебувати в них паралельно. З'ясовано, що Instagram – одне з найпопулярніших додатків в світі. Кількість користувачів перевищує 800 мільйонів і до кінця 2018 року, за прогнозами, має досягти мільярда. В основному це мілленіали – молодь від 18 до 30 років. У Instagram можна переглядати численні фото друзів, додавати свої, писати коментарі, ставити лайки або здійснювати покупки – варіант до душі знайдеться для кожного. Розглянемо детальніше, що викладати в Instagram, які функції затребувані і як користуватися сервісом.

Instagram доцільно використовувати для управління навчальним процесом та профорієнтаційною діяльністю. Для прикладу, Instagram нашого коледжу – це дві сторінки: `cuer_str` (коледж), `hostel_cuer` (гуртожиток коледжу). На рис. 1 зображено доступ до сторінки коледжу.

Рисунок 1 – QR-код Instagram сторінки ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету»

Instagram ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету» містить різноманітну інформацію, корисну для студентів в організаційному, навчальному, виховному, профорієнтаційному аспектах. Студенти можуть отримати інформацію про наступне: Про нас; Вступ; Події; Благодійність; Тематичні понеділки; Розвиток; Гуртожиток; Заходи; Двіж; Дорога до коледжу; Нові обличчя тощо. Також сторінка містить Лінк довіри, яким можуть скористатися усі бажаючі. Студенти отримують оперативну інформацію про все, що стосується освітнього процесу в коледжі, переглядаючи змістовний та цікавий контент (рис. 2–3).

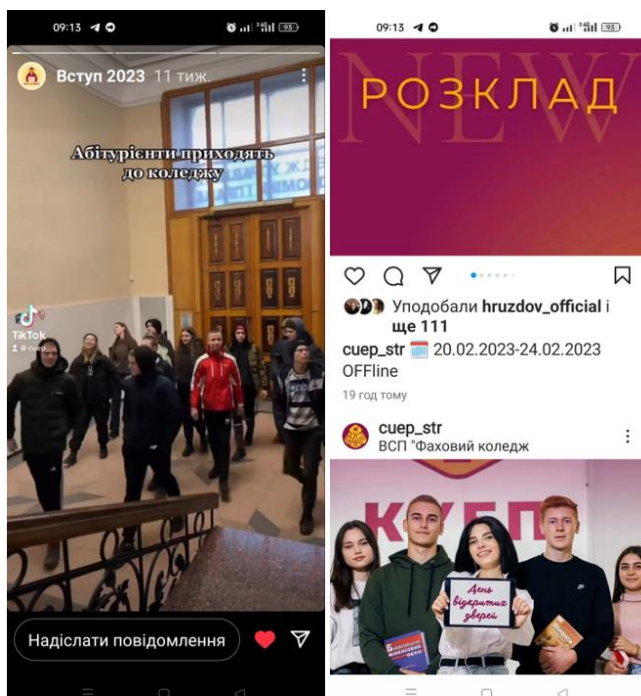

Рисунок 2 – Скріншоти Instagram сторінки ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету»

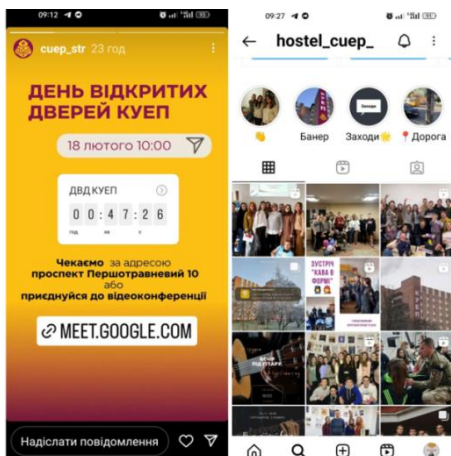

Рисунок 3 – Скріншоти Instagram сторінки ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету» та гуртожитку

Список використаних джерел

1. <https://insta-helper.com/ua/instagram-shho-ce-take-jak-nim-koristuvatisja-i/>.
2. <https://3ddroid.ru/editors/instagramm-opisanie-seti-cto-takoe-instagram-otmechaem-druzei-na-foto/>

М. О. Медведєва, к. пед. н., доцент, завідувач кафедри інформатики і інформаційно-комунікаційних технологій
 Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
 магістрантка 1-го року навчання, ОПП «Освітня робототехніка»
 medvedeva-masha25@ukr.net
 Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

ОГЛЯД ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОЇ РОБОТОТЕХНІКИ

Сучасна шкільна освіта у розрізі Концепції НУШ має бути спрямована у першу чергу на оновлення змісту освіти, який ґрунтується на формуванні компетентностей, потрібних для успішної самореалізації здобувача освіти в суспільстві [Концепція НУШ, 2016].

З 2022 року відбулося запровадження модельних навчальних програм для 5–9 класів нової української школи, що містять зокрема міжгалузеві інтегровані курси. Одним з таких міжгалузевих курсів є «Робототехніка», яка покликана реалізувати мету природничої, інформатичної, математичної та технологічної галузей, підсилити практичне спрямування зазначених галузей та підвищити мотивацію здобувачів освіти.

Одним із завдань курсу є отримання досвіду у винахідництві, використанні мікроелектроніки, розумних пристроїв, датчиків, у програмуванні тощо. Тому вчителю потрібно визначитися із технічним забезпеченням яке буде використовуватися у процесі опанування курсу відповідно до мети, завдань та фінансових можливостей закладу освіти.

Для правильного технічного вибору важливо відповісти на наступні питання:

- яким технічним навичкам учні повинні навчитися під час вивчення курсу робототехніки;
- скільки годин буде виділятися на побудову роботів;
- чи в майбутньому робот буде розвиватися.

Проаналізуємо робототехнічні набори які можна використовувати у навчанні даного курсу у відповідності до віку здобувачів освіти (табл. 1, рис. 1).

Таблиця 1 – Орієнтовний перелік робототехнічних наборів у відповідності до вікових категорій

Початкова школа				Середня школа					Старша школа	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
BEE-BOT			MAKEY MAKEY			BQ				
DASH&DOT				LEGO SPIKE PRIME				LEGO MINDSTORMS		
DUPLO		LEGO WEDO				ARDUINO				
					MICRO:BIT					

Конструктори **LEGO DUPLO** – це набори для знайомства із відомим датським конструктором. Він відрізняється простими конструкціями, безпечними великими цеглинами, наївним примітивізмом та великим вибором тематик. У 1969 р. данська компанія LEGO Group випустила набори з цеглою збільшеного розміру. У 1975 р. комплекти, орієнтовані дітей від 1 до 5 років, стали продаватися окремою лінійкою під брендом DUPLO. Назва походить від латинського слова duplus, яке означає «удвічі більшого розміру». Кубики сумісні із будівельними блоками

типу 2×2 з інших серій. Окрім базових деталей, конструктор LEGO DUPLO містить фігурки чоловічків та тварин, архітектурні елементи: двері, вікна, дахи, колеса. Мініатюрні фігурки нероз'ємні, і так само, як і цеглинки, виконані у збільшеному розмірі.

Навчальний робот **DASH&DOT** від компанії Wonder Workshop вважаються чемпіонами у номінації «мій перший робот». Вони були створені для дітей від 5 до 12 років і мають відповідну «мультиплекційну» зовнішність. Ними можна керувати за допомогою додатків смартфона або планшету, серед яких є досить серйозні пакети програмування за допомогою графічних блоків-команд.

BEE-BOT – Робот-Бджілка, що є набором із 6 програмованих роботів на батарейці плюс станція для зарядки через USB. Легкий у користуванні, має міцний корпус. Стане першим помічником в навчанні навичкам програмування і розвитку просторового і структурного мислення. Робот прекрасно підходить для застосування в початковій школі. Він надзвичайно популярний та улюблений дітьми за просте управління і доброзичливий дизайн.

Особливостями Робота-Бджілки BEE-BOT є розуміння б різних команд, вбудована пам'ять для запам'ятовування послідовності до 40 команд, крок команди лінійного переміщення 15 см, повертає на кут 90° (як за годинниковою стрілкою, так і проти) по команді поворот, можливо задати паузу після виконання однієї команди перед початком іншої, працює від батарейок типу AA, підтвердження введення і виконання команд здійснюється звуковою і світловою індикацією, виконання програми можна зупинити на будь-якому етапі натисканням однієї кнопки, повне очищення пам'яті відбувається так само натисканням однієї кнопки.

Блоковий конструктор **LEGO Education WeDo 2.0** являє собою справжній класичний конструктор, з якого можна зібрати не одну модель, розроблену його творцями, а все що завгодно. Містить 280 деталей, серед яких СмартХаб 2.0, електромотор, датчики нахилу і руху, легко сполучаються елементи різної конфігурації та інші складові частини. Пожвавити і змусити рухатися створені машини, механізми і все інше допоможе програмне забезпечення WeDo 2.0, сумісний з великим числом останніх версій операційних систем. Конструктор LEGO Education WeDo 2.0 розвиває допитливість і навички конструювання, проектування та програмування.

Makey Makey – це гарний і простий пристрій, який приєднують до будь-якого комп'ютера і при його підключенні через USB можливо керувати будь-яким предметом, за допомогою клавіатури, як пристрою вводу управління.

Makey Makey працює за наступним алгоритмом. Коли ви торкаєтесь до фрукту, Makey Makey відправляє код натиснутої клавіші комп'ютера. Цей спосіб управління працює у всіх програмах, таких як комп'ютерні ігри, браузер або віртуальні музичні інструменти. Makey Makey використовує для емуляції натискання клавіш 6 контактів на лицьовій стороні і 12 контактів на тильній стороні.

LEGO SPIKE PRIME/MINDSTORMS – набори, які познайомлять учнів із світом робототехніки та дозволить створити цікаві та сміливі винаходи. Базова версія набору конструктора складається з елементів, за допомогою яких можна створювати простенькі механізми. Для тих, хто хоче займатися серйозними проектами і брати участь в змаганнях розробники випустили ресурсний набір, що містить допоміжні елементи. Оновлена версія містить модифікований процесор з можливістю підключатися до одразу до кількох датчиків та сенсорів для проведення досліджень, а також різноманітні технічні моделі.

BBC micro:bit – це кишеньковий комп'ютер, який знайомить вас із тим, як програмне та апаратне забезпечення працюють разом. Він має світлодіодний дисплей, кнопки, датчики та багато функцій введення/виведення, які, запрограмовані, дозволяють йому взаємодіяти з вами та вашим світом. Новий micro:bit зі звуком додає вбудований мікрофон і динамік, а також додаткову сенсорну кнопку введення та кнопку живлення. Micro:bit допомагає зрозуміти, як працюють комп'ютери.

Робот **Zowi BQ** – це іграшка нового покоління, яка не лише розважає, а й навчаючи прищеплює учням любов до програмування та створення технологій. Робот зібраний і готовий до навчаючих ігор. Робот виконує команди через Bluetooth-зв'язок та мобільні пристрої на ОС Android. Для цього необхідно завантажити додаток ZowiApp у Google Play. У додатку також багато цікавих ігор та функцій, яким можна навчити міні-робота, зокрема бігати, скакати, повертатися на 90°, тремтіти, рухати ногами у різні боки тощо. Бавлячись із роботом у додатку можна перевіряти свої знання виконуючи тести та розв'язуючи задачі. З кожним новим завданням будуть відкриватися нові функції робота.

Arduino – італійська компанія, що виготовляє недороге одно-контактне сімейство мікроконтролерів з відкритим вихідним кодом для створення цифрових та інтерактивних пристроїв та систем, які можуть реагувати та управляти як в аналоговому (фізичному) так і в цифровому вигляді.

Arduino та Arduino-сумісні плати спроектовані таким чином, щоб їх можна було за необхідності розширювати, додаючи до пристрою нові компоненти («shields»). Ці плати розширень підключаються до Arduino за допомогою встановлених на них штирових роз'ємів. Існує ряд уніфікованих плат, що допускає конструктивно жорстке з'єднання процесорної плати та плат розширення в стопку через штирові лінійки. Крім того, випускаються плати зі зменшеним (наприклад, Nano, Lilypad) і спеціальним (для задач робототехніки) форм-фактором.

Сторонніми виробниками випускається велика кількість всіляких датчиків і виконавчих пристроїв, котрі в тій чи іншій мірі сумісні між собою та з процесорними платами Arduino. Крім того випускаються набори електромеханічних елементів, орієнтованих на роботу спільно з платами Arduino (як правило, через спеціальні плати-«драйвери») – двигуни, електромагніти тощо.

У концепцію Arduino не входять корпусні чи монтажні деталі (окрім попередньо підібраних «комплектів» для розробки одного чи кількох пристроїв). Розробник обирає метод установки й механічного захисту процесорних плат та компонентів розширення самостійно [2, 3].

Рисунок 1 – Популярні робототехнічні набори

Наразі сучасні виробники пропонують широку лінійку технологічних рішень для освітньої робототехніки. Проте сучасний вчитель обираючи той чи інший набір має провести наскрізний аналіз освітньої діяльності своїх учнів (з якою віковою категорією будемо працювати, чи здобувачі були ознайомлені з

іншими наборами для робототехніки) та аналіз можливостей освітнього закладу (які цілі будемо переслідувати у майбутньому, які можливості фінансування та оновлення парку роботів тощо). Проте, який робототехнічний набір не буде обраний (звичайно враховуючи вікову категорію), заняття з його використанням дозволять створити веселу, цікаву атмосферу у класі, підвищити мотивацію до навчання, організувати якісний освітній процес та допомогти здобувачам освіти розвинути творчість та креативність.

Список використаних джерел

1. Нова українська школа: Концепція від 27.10.2016 р. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>.
2. Матвієнко Ю. С. Особливості підготовки фахівців з освітньої робототехніки // Сучасні інформаційні технології в освіті і науці : зб. матеріалів 3 Всеукр. наук. інтернет-конф., 26–27 березня 2021 р. / Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини. – Умань : Візаві, 2021. – С. 123–127.
3. Матвієнко Ю. Досвід впровадження освітньої робототехніки на платформі ARDUINO. Інноваційні трансформації в сучасній освіті: виклики, реалії, стратегії : зб. матер. II Всеукр. відкр. наук.-практ. онлайн-форуму. Київ : НЦ «Мала академія наук України», 2020. С. 337–339.

А. О. Михайленко, студентка 3 курсу освітньо-професійної програми «Інформаційна діяльність підприємства»

student065@cuerp.ukr.education

ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету»;

Н. В. Кононец, д. пед. н., доцент, завідувач аграрно-економічного відділення

ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету»;

доцент кафедри економічної кібернетики, бізнес-економіки та інформаційних систем

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»;

ЯК СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ВПЛИВАЮТЬ НА НАШЕ ЖИТТЯ ТА НАВЧАННЯ

Увечері 4 жовтня стався глобальний збій у роботі Facebook, Instagram і WhatsApp. Мережі не працювали впродовж шести годин. У цей час користувачі перейшли у Twitter, де скаржилися

на хвилювання щодо подальшої долі сервісів та ймовірної втрати персональних даних. Соціальними мережами регулярно користуються щонайменше 60 % українців (26 мільйонів). Цифри опублікувала компанія GlobalLogistic на початку 2021 року.

Позитивний вплив соцмереж на повсякденне життя

Завдяки соцмережам та месенджерам мільйони людей щодня можуть спілкуватися з родиною та друзями, які живуть за тисячі кілометрів. Ця опція набула особливої цінності під час карантинних обмежень та закритих кордонів через пандемію коронавірусу. Facebook, Instagram та інші виступають своєрідною платформою, де кожен може висловитися і бути почутим. Це важливо для маргіналізованих груп населення, які мають змогу знайти однодумців у соцмережах і обмінюватися ідеями. Також соцмедіа стали платформою розголошу про злочини та дискримінацію. Наприклад, у 2017 році саме завдяки соціальним мережам суспільство дізналось про масштаби проблеми сексуальних домагань – люди розповідали про пережитий досвід, використовуючи хештег #meeto. В Україні ще раніше з'явився хештег #янебоюсьсказати. Тому, можемо підсумувати, що сучасні соціальні мережі вже не є виключно розважальними платформами, адже можна поширювати оголошення та новини, навчальну інформацію, просувати власний бізнес.

Чому розвивається залежність

Коли людина викладає допис чи фото у будь-якій із соціальних мереж, вона заздалегідь не знає, якою буде реакція друзів. Невідомість і можливість бажаного результату у вигляді великої кількості лайків чи схвальних коментарів мотивують повертатися до соцмереж. Це відбувається за рахунок активації системи винагород у мозку. Вивільняється нейромедіатор дофамін, який викликає почуття щастя й ейфорії під час таких процесів, як закоханість, заняття сексом, споживання їжі та прийом наркотиків. Саме дофамін підштовхує наркозалежного шукати можливість повторити той чи інший вид задоволення. Подібний механізм спрацьовує і у користувача соціальних мереж.

Вплив на сон і психічне здоров'я

Залежність від соцмедіа призводить до того, що людина більшість часу проводить в мережі, нехтуючи реальними контактами з родиною і друзями, відвідуваннями різноманітних заходів, подекуди сном. Науковці із університету Глазго показали, що надмірне захоплення соцмережами (понад 5 годин на

добу) може призвести до затримки сну, депресії, часом втрати пам'яті.

Науковці із університету Соунсі опублікували оглядове дослідження у журналі Plos One, де довели, що чим більше часу протягом дня людина користується Facebook, тим стає менш задоволеною власним життям. Зокрема через почуття заздрості: ми поширюємо інформацію про власні успіхи, не показуючи, як багато зусиль і праці докладаємо щодня, аби «бути успішними». Тому, ми дійшли висновку, що це показує викривлену дійсність, і користувачі, які цього не усвідомлюють, почуватимуться так, ніби їхнє життя непорівнюване з іншими в соцмережах. Неконтрольована заздрість може стати причиною депресії у активних користувачів Facebook. Це довели автори статті для журналу Computers in Human Behavior (Суспільне Новини ..., 2021).

Окремий механізм, який може додатково посилювати почуття депресії, – синдром втрачених можливостей або FOMO (від англ. fear of missing out). Йдеться про страх пропустити щось важливе. Людина повертається до соцмереж, аби дізнатися останні новини про друзів, і переживає через те, що інші нібито мають більш наповнене подіями і веселе життя.

Стосунки

Якщо колись під час розмови з другом, він чи вона витягали свій смартфон і починали прокручувати стрічку Instagram, ви, напевно, замислювалися про те, як соцмережі впливають на стосунки. Не меншою мірою це стосується й романтичних відносин. Дослідники з Університету Гвельфа в Канаді спитали 300 користувачів Facebook віком 17–24 років, «чи ревнують вони, коли їхній партнер додає в друзі незнайому людину протилежної статі». Дослідження показало, що жінки, які проводять набагато більше часу в Facebook, ніж чоловіки, частіше відчують ревності. Дослідники дійшли висновку, що «саме середовище соцмережі сприяє цим почуттям, а також посилює занепокоєння щодо якості їхніх романтичних стосунків» (Про соціальні мережі та їх вплив..., 2020).

Знижена самооцінка

Соціальні мережі спотворюють сприйняття зовнішності. Facebook, Instagram і Snapchat дають можливість накладати на фото фільтри, завдяки яким будь-яка людина може мати інакший вигляд. Науковці із Гарвардської медичної школи Мак Лін стверджують, що підлітки, які є активними користувачами соц-

мереж і водночас проходять період статевого дозрівання і гормональних перебудов, найбільше страждають від «розриву», який створюють фільтри між реальністю та зображенням на екрані. Це сприяє розвитку депресії, яка підсилює імпульсивну, тобто швидку і необдуману поведінку. Зумовлено це і тим, що у підлітків недостатньо розвинені лобові частки мозку, які відповідають за стримування емоцій.

Соціальне життя

У дослідженні, опублікованому у Journal of Social and Clinical Psychology, автори доводять, що використання соцмереж збільшує, а не зменшує відчуття самотності. Зменшення кількості часу, проведеного в месенджерах чи стрічці новин, допомагає почуватися менш самотніми та ізольованими. Це покращує добробут загалом. Науковиця Робін Дунбар у статті для британського The Royal Society Publishing показала, що більша кількість друзів у соцмережах насправді не пов'язана з покращенням соціального життя. Є обмежена кількість дружніх зв'язків, з якими наш мозок може впоратися. Цифра дещо варіює від людини до людини, але не перевищує двох десятків. Крім того, час, проведений із віртуальним другом, не має такого ефекту, як вихід до кафе чи парку із реальним.

Фізичне здоров'я

Почуття самотності пов'язане з проблемами із психічним здоров'ям. Це може впливати на фізичне самопочуття людини й, у особливо складних випадках, призводити до ранньої смерті. Науковці з Канади у 2017 році проводили дослідження серед студентів університетів і коледжів провінції Онтаріо. Вони довели, що студенти, які проводили в соцмережах понад 2 години щодня, оцінювали своє здоров'я як «погане у порівнянні з іншими».

Соціальні мережі і навчання

Педагоги, які застосовують соціальні мережі у навчальному процесі, зазначають, що соціальна мережа в Інтернеті як автоматизоване соціальне середовище, що дозволяє спілкуватися користувачам, об'єднаним спільними інтересами усередині мережевих спільнот (група осіб, що підтримують спілкування та ведуть спільну діяльність за допомогою мережевих ІКТ), відкриває перед педагогічною практикою наступні можливості: використання відкритих, безкоштовних і вільних електронних ресурсів; самостійне створення мережевого навчального контенту;

освоєння інформаційних концепцій, ЗУН; спостереження за діяльністю учасників спільноти на практиці; створення персональної мережі знань (Кононець, 2014).

Ми провели невеличкий дослід і виявили, що 8/10 студентів, нашого коледжу, проводить більше 5 годин в соцмережах, але не використовують їх з навчальною метою.

Як знизити негативний вплив соціальних медіа

Учені із Пенсильванського університету у статті для Journal of Social and Clinical Psychology довели, що самоконтроль допомагає знизити негативний вплив соціальних медіа на психологічне здоров'я людини. Вони поділили 143 студенти на дві групи. Одним дозволили користуватися Facebook, Instagram і Snapchat так, як раніше, а інших попросили обмежити час, проведений у згаданих соцмережах, до 10 хвилин на день на кожному. Через три тижні студенти із другої групи доповіли про значне зниження рівня депресії та почуття самотності. Можемо підсумувати, що важливо усвідомити, скільки годин ви витрачаєте на соцмережі. Скорочення часу, проведеного в мережі, може сприяти поліпшенню настрою та психічному здоров'ю.

Ми дійшли до висновку, що соціальні мережі важливі в наш час, вони значно полегшують роботу та створюють комфортне життя. Але медіа простір – це віртуальний світ та джерело, яке шкодить нашому фізичному та психологічному здоров'ю, тому ми повинні розуміти та контролювати, скільки часу ми на них витрачаємо і чи готові пожертвувати реальними моментами заради віртуальних. Сила волі – вичерпний ресурс, тому наприкінці дня, коли людина втомлена, самоконтроль може послаблюватися. Можна вимкнути передачу даних на смартфоні або застосувати програми, які допомагають відслідковувати і контролювати кількість проведеного у соцмережах часу. Разом із тим, соцмережі доцільно використовувати у процесі навчання, адже контент сторінок містить дуже багато цікавої та корисної інформації. Головне – уміти її шукати та аналізувати.

Список використаних джерел

1. Кононець Н. В. Соціальні мережі як засіб ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу в аграрних коледжах. Директор школи, ліцею, гімназії. 2014. № 1–4. С. 79–89.
2. Про соціальні мережі та їх вплив. 2020. URL: <https://dubovychi.krolevac-osvita.gov.ua/news/15-16-37-31-01-2020/>

3. Суспільне Новини. Цифрова залежність: що відомо про вплив соц-мереж на психічне здоров'я. 2021. URL: <https://suspilne.media/169931-cifrova-zaleznist-so-vidomo-pro-vpliv-socmerez-na-psihicne-zdorova/>
4. Як соцмережі впливають на наш настрій, сон, психічне здоров'я і стосунки. 2018. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/vert-fut-42693578>.

В. М. Моренко, викладач іноземної мови першої категорії
vikiviki27092014@gmail.com
КЗ «Криворізький фаховий медичний коледж» ДОР

ОСВІТНІ ПРАКТИКИ ВІД БІЗНЕСУ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

За час дистанційної та змішаної форм навчання у викладачів виникла потреба застосування інноваційних технологій, нових форм, методів та способів викладання, загалом нового підходу до процесу навчання.

У сфері бізнесу відбувається постійне навчання персоналу, тому зараз склалась така тенденція, коли форми та методи навчання, які використовуються в бізнесі, поступово переходять в освіту. Так було, наприклад, з методом проєктів.

З метою розвитку навичок кооперації та вміння працювати спільно у команді бізнес-тренери використовують онлайн-дошки, які знайшли широке застосування в освітньому процесі у зв'язку з переходом на дистанційне навчання. На заняттях з англійської мови та англійської мови за професійним спрямуванням оптимальним є використання різних варіантів білих дошок (whiteboard), що забезпечуює візуалізацію, структурування навчального матеріалу, спільну взаємодію всіх учасників за готовими шаблонами або без них, а також розвиває такі soft skills як здатність до комунікації та вміння працювати у команді (мікрогрупах).

Найбільш популярні у викладачів наступні онлайн-дошки: Padlet – простий та дуже зручний інструмент, за допомогою якого можна створювати інтерактивні «стіни» найрізноманітніших форм, наповнити її даними, організувати спільний доступ, розмістити у класрумі; Jamboard – віртуальна дошка, за допомогою якої можна в реальному часі працювати над ідеями разом з іншими; Migo – додаток для співпраці у команді, завдяки якому відбувається візуалізація концепцій, ідей у спільній роботі.

Кожна дошка має опції налаштування спільного доступу: загальний, за посиланням, за e-mail або за унікальною веб-адресою. Є варіації шаблонів, є безкоштовний та платний контент. При роботі з дошками студентам можна надавати право редагування дошок, а не тільки перегляду.

Створення ментальних карт – ще один навчальний метод, запозичений із бізнесу та хороший спосіб звести в єдине ціле окремі елементи і «розвантажити» мозок, щоб не тримати все в голові. Серед інструментів для мозкового штурму найчастіше використовуються Mindmeister – сервіс для створення інтелект-карт (mind maps), які чудово підходять для візуалізації думок, структурування і систематизації інформації. Є варіативність шаблонів. Ще одна онлайн-програма – MindOnMap допомагає створювати різноманітні діаграми. Це простий спосіб представити ідеї у візуальному вигляді. Цікавим є Visuwords – готовий до використання графічний онлайн-словник, що дозволяє шукати нові слова та їхні значення, а також словосполучення, пов'язані з їх використанням. Відмінний інструмент, який допомагає поповнювати словниковий запас та розуміти принципи утворення словосполучень, фраз та словотвору.

Щодо ігрових форм взаємодії, то слід зауважити, що бізнес-тренери активно їх використовують з цільовою («дорослою») аудиторією. Серед ігрових форм роботи при навчанні онлайн найчастіше застосовуються такі інструменти як Worldwall, Kahoot!, Liveworksheets.

Worldwall – є багатофункціональним інструментом для створення інтерактивних матеріалів та містить великий вибір шаблонів для вікторин, діаграм, пошуку визначень.

«Kahoot!» – це навчальна платформа, за допомогою якої можна проводити інтерактивні заняття та перевірку знань студентів за допомогою онлайн-тестування.

Liveworksheets – платформа, яка дозволяє створювати інтерактивні робочі аркуші будь-якою мовою. Зручним є можливість застосування в онлайн або офлайн форматах.

Щодо форми подачі навчального матеріалу, то з'явилися нові можливості щодо озвучення презентацій, а саме: у формі скринкастів. Скринкастинг – тип подкастингу, що дозволяє передавати для широкої аудиторії відеопотік із записом того, що відбувається на комп'ютері користувача, тобто скринкаст – цифровий відеозапис інформації, виведеної на екран комп'ю-

тера. Для створення скрінкастів використовують не web-або відеокамери, а спеціальне програмне забезпечення, таке як Screencast-o-metic, CamStudio або Jing.

Серед інструментів для запису коротких відеороликів доцільно використовувати додатки InShort або YouCut. Матеріали, створені за допомогою цих інструментів, можуть бути корисними для створення фотоколажів, міні-проектів, для пояснення нової інформації тощо. Все це можна підготувати просто з мобільного телефону – швидко та легко.

Mentimeter дає можливість створювати презентації з опитуванням у реальному часу. Перевага використання даного цифрового інструменту полягає у широкому виборі шаблонів для завдань, миттєвому зворотньому зв'язку зі студентами, можливості побачити їхні відповіді, шкалу результатів опитувань, графіки голосувань. Недоліком є використання невеликої кількості слайдів.

Соціальні мережі також можна з користю використовувати для навчання з метою ознайомлення та популяризації іноземної мови. Тут будуть доречними, наприклад, соціальні мережі (Facebook, Instagram, YouTube), де викладачі-предметники розмішують різноманітні корисні файли, фото цікавих подій та занять з англійської мови та англійської мови за професійним спрямуванням.

Отже, за час дистанційної роботи в освіту надійшло багато форм та методів взаємодії учасників зі сфери бізнесу. Творчі викладачі успішно використовують цей досвід, який представлений на платформі «Uni-Biz Bridge» Всеукраїнського проекту для викладачів університетів та коледжів України (вебінари: «Навчання персоналу в онлайні, практика ЖП в Україні», «Як втримувати увагу онлайн» та «Компетенції майбутнього», «Форми активностей та методи роботи в навчальних заходах онлайн» від UKRSIBBANK у рамках Панельної дискусії «Успішні кейси співпраці освіти та бізнесу, «Створення та розвиток IT-продуктів» від компанії Genesis, «Змішане навчання: інструменти та практики від IT-бізнесу для викладачів університетів від IT»). Досвід бізнес-середовища щодо навчання є актуальним, сучасним, мобільним, тому його використання в системі фахової передвищої освіти сприяє налагодженню постійного контакту зі студентами, активізації динаміки форматів навчання.

Список використаних джерел

1. Мироненко С. Форми та шляхи удосконалення освітнього процесу в закладах фахової передвищої освіти : Діджиталізація суспільства / С. Мироненко, І. Грушицька // Фахова передвища освіта : Навчально-методичний журнал. – 2020. – № 2 (51). – С. 14–17.
2. Вакуленко Д. В. Використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у галузі медичної освіти України: Компетентнісний підхід у вищій медичній освіті / Д. В. Вакуленко, Н. О. Кравець, А. М. Жобровольська, Н. Я. Климук // Медична освіта : Науково-практичний журнал. – 2019. – № 3 (83). – С. 58–61.
3. <https://cutt.ly/g1k9Tbv>.
4. <http://www.tsatu.edu.ua/cyfrovizacija-osvitnoho-procesu-jak-nova-realnist-suchasnoho-universytetu/>

О. І. Мороз, спеціаліст другої категорії

Lentsya82@gmail.com

Комунальний заклад освіти «Середня загальноосвітня школа № 84» Дніпровської міської ради

СУЧАСНІ НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ ТА ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

За останні три роки, в умовах пандемії першої, другої хвилі та бойових дій на території України, впровадження в освітній процес дистанційної форми навчання в нашій країні виходить на якісно новий рівень, набуває стрімкого розвитку та постійно вдосконалюється. Саме тому основними засобами навчання на сьогодні виступають медіазасоби, цифрові та хмарні технології, електронні освітні ресурси. Безумовно, для огляду всього різноманіття навчальних ресурсів та цифрових технологій і розкриття їх повного потенціалу знадобиться багато часу, тому взявши за мету скромніше завдання, хочу ознайомити вас з основними та найцікавішими з них та надати їх стисло характеристику.

Сучасні навчальні ресурси покликані вирішити ряд завдань, що допоможуть вчителям та викладачам організувати ефективний освітній процес та, на майбутнє, створять передумови гнучкого переходу з онлайн навчання на очне та навпаки. Для цього вони повинні відповідати певним вимогам: бути доступними, безплатними, мобільними, інтерактивними, керованими, адаптивними та диференційованими. Пам'ятаємо також, що використання електронних освітніх ресурсів не має на меті повну заміну «живих» вчителів, а лише доповнює їх роботу,

полегшує взаємодію з учнями як очно, так і дистанційно, підвищує залученість учнів до процесу навчання, знімає тривожність та емоційно забарвлює поданий матеріал.

За визначенням В. Ю. Бикова електронні освітні ресурси – це вид засобів освітньої діяльності, які існують в електронній формі, розміщуються і подаються в освітніх системах на запам'ятовувальних пристроях електронних даних, є сукупністю електронних інформаційних об'єктів (документів, документованих відомостей та інструкцій, інформаційних матеріалів та ін.) [1].

За дослідженнями С. Г. Литвинова для загальноосвітніх навчальних закладів України розроблено понад 132 електронних освітніх ресурси, а також відкритий доступ до багатьох світових навчальних платформ [2].

Так, в рамках проєкту Erasmus+KA2 «Розбудова потенціалу вищої освіти» викладачка Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету Валентина Крикун презентувала підбірку цікавих і корисних онлайн-ресурсів на допомогу вчителям [3]. Серед запропонованих ресурсів хочеться особливо зазначити платформу Graasp, що дає можливість створення навчально-дослідницьких просторів, заходячи в які за посиланням вчителя, учні як особисто, так і в групі можуть поетапно просуватися матеріалом уроку. Також цікавою вважаю програму Inshiration для створення схем, діаграм, карток, що максимально візуалізують інформацію і допомагають кращому запам'ятовуванню термінів і правил. А от при виконанні навчальних проєктів виникає потреба перевірки оригінальності роботи учня, і тут у пригоді стане програма TurnItIn. В цьому інструменті дуже зручно частина роботи, що не є оригінальною виділена кольором та містить посилання на оригінальне джерело.

Сайт Osvita.ua пропонує вчителям свою підбірку корисних ресурсів, що не тільки спростять роботу вчителя, але й принесуть в освітній процес нові функції згідно з сучасними потребами в освіті. Проаналізувавши можливості близько п'ятдесяти платформ, програм та інших цифрових інструментів, хочу запропонувати звернути увагу на деякі з них [4].

З огляду на те, що за відсутності «живого» спілкування учнів з учителем і учнів між собою, важливою потребою суспільства є запобігання втрати соціальних навичок. Соціальні мережі частково розв'язувати цю проблему, але включення соціального аспекту в освітній процес допомагає його учасникам краще

взаємодіяти та співпрацювати. Завдяки такому соціальному сайту як Schoology вчителі та викладачі з різних країн можуть спілкуватися з учнями, між собою, обмінюватися матеріалом та, навіть, керувати навчальним процесом. Також рекомендую звернути увагу на сайт OpenStudy, долучившись до якого, учні будуть мати змогу не лише використовувати наявний навчальний матеріал, але й приєднатися до спільної колективної роботи над проєктом.

Підвищити цікавість та ефективність проєктної роботи вчителям безумовно допоможуть наступні інструменти планування та створення уроків. Електронний додаток Carzles покликаний на допомогу вчителю чи учню зібрати в одному місці документи, фотографії, відео і навіть пост з блогу. Така збірка неодмінно допоможе ефективно провести урок усіма наявними методами та створити чудовий онлайн проєкт. Можливо хтось вже знайомий з чудовим соціальним сервісом Gloster, який дозволяє швидко і легко створити мультимедійний постер, що містить не лише текстову інформацію або фото, але й музику та відео контент. Ще один відмінний інструмент для проєктної діяльності Creaza. Це надсучасна платформа для створення мультфільмів, редагування відео та аудіоматеріалів, проведення мозкового штурму на початковому етапі роботи над проєктом.

Урізноманітнити завдання ігровими вправами безумовно допоможе сайт FanBrain, на якому вчителі молодших класів знайдуть посібники з читання та математики, а для старших непогані логічні ігри. Учні мимовільно вивчають матеріал, створюють логічні ланцюги, вчаться на максимально наближених до життя ситуаціях, не відчуваючи напруги чи дискомфорту в стані повного захоплення грою. Також не можна обійти увагою платформу Khan Academy, де кожен може знайти чудову збірку матеріалів з математики, природничих наук, різні вікторини та лекції. Матеріали змінюються, доповнюються та поповнюються постійно, тому кожен раз знаходиш для себе щось нове та корисне.

На завершення огляду хочу звернути вашу увагу ще на кілька, на мою думку, корисних цифрових інструментів. Додаток Diigo допоможе створити справжні цифрові конспекти, адже, під час читання тексту, ви будете мати можливість підкреслити чи виділити слова і фрази, зробити замітку, прикріпити наліпку чи створити закладку. Технологічний інструмент LiveBinders

дає змогу систематизувати різні ресурси в одному місці та згодом використати їх для роботи з електронною дошкою.

Висновки. Проводячи пошук, дослідження та порівняння навчальних ресурсів, не складно зрозуміти, що кожен з них має свої переваги та задовольняє певні потреби учасників навчального процесу. У цій підбірці згадано лише невелику частку електронних засобів навчання, проте саме їх використання безумовно допоможе кожному вчителю в розробці найкращих та найефективніших уроків, виведе його на новий рівень викладання.

Список використаних джерел

1. Биков В. Ю. Методологічні та методичні основи створення і використання електронних засобів навчального призначення / В. Ю. Биков, В. В. Лапінський // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2012. – № 2 (98). – С. 3–6.
2. Литвинов С. Г. Особливості розробки критеріїв оцінювання електронних освітніх ресурсів. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/228635072.pdf>.
3. Сайт Нова українська школа/Марія Марковська. URL: <https://nus.org.ua/articles/10-onlajn-resursiv-shho-znadoblyatsya-na-urokah/>
4. Сайт Osvita.ua. URL: <https://osvita.ua/school/46016/>

О. В. Мудра, к. пед. н., доцент кафедри іноземних мов для природничих факультетів
o.mudra@chnu.edu.ua
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОГО ТА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ МАЙБУТНІСХ СПЕЦІАЛІСТІВ У СИСТЕМІ MOODLE

Сучасний стан суспільного розвитку, однією з особливостей якого виступає багаторазове збільшення інформаційних потоків, змушує формулювати принципово нові пріоритети якісної підготовки спеціалістів вищої школи. Закон України «Про Концепцію Національної програми інформатизації» [1] визначає необхідність підготовки молоді, що навчається, до сприйняття потоку інформації, який постійно збільшується. Перехід до інноваційних технологій навчання передбачає створення умов для їх впровадження. Самостійна робота – один з обов'язкових видів

навчально-пізнавальної діяльності студента, що виконує різні функції, серед яких важливе значення мають:

- навчальна, яка полягає в опрацюванні першоджерел, що сприяє більш глибокому осмисленню вже засвоєної суми знань;

- пізнавальна, призначення якої полягає в опануванні нової суми знань, розширенні меж світогляду;

- коригуюча, яка передбачає осмислення новітніх теорій, концепцій, категорій, підходів до визначення сутності відомих понять, напрямків розвитку науки тощо;

- стимулююча, сутність якої полягає у такій організації самостійної роботи, коли студент отримує задоволення від результатів пізнавальної діяльності; – виховна, спрямована на формування таких якостей, як воля, цілеспрямованість, відповідальність, дисциплінованість;

- розвиваюча, спрямована на розвиток самостійності, творчості, дослідницьких умінь особистості.

Організація самостійної роботи повинна активно впливати на характер навчального процесу, систематизувати роботу студента протягом усього семестру. Вона має охоплювати матеріали лекцій і семінарів, вироблення навичок конспектування, професійний та термінологічний практикум, складання опорних конспектів, письмовий контроль за проблемою, огляд літератури, виконання самостійних різнорівневих проблемних та практичних завдань [2].

Сучасні тенденції в освіті такі, що питома вага дистанційних форм навчання на базі інформаційно-комунікаційних технологій зростає. Відбувається інтеграція очних і дистанційних форм навчання. Розвиток вищої освіти сьогодні орієнтований на випуск фахівця, здатного до самостійного пошуку й засвоєння знань. Якщо раніше самостійна робота студентів здійснювалася безпосередньо в процесі аудиторних занять, на лекціях і практичних, на консультаціях, під час інших контактів з викладачем поза аудиторними заняттями, в бібліотеці, вдома, а форми і кордони такої роботи були досить розмиті, то з появою мережі Інтернет з'явився новий навчальний простір, в якому може бути організована самостійна робота студентів.

Безсумнівно впровадження дистанційного навчання дає додаткові можливості щодо висвітлення наукомістких досягнень без значних витрат часу, що є практично неможливим в умовах традиційної лекції чи семінарського заняття. Крім того, явною

перевагою дистанційного навчання є досить чітке видиме зміщення акценту на результати освіти, пов'язані з досягненнями кожного конкретного студента. У цьому випадку сам студент стає центральною фігурою освітнього процесу, набуває самостійності у виборі шляхів освоєння навчального матеріалу. Впровадження дистанційного навчання дозволяє студентам незалежно від місця перебування і зайнятості отримувати теоретичну інформацію, своєчасні та якісні консультації, виконувати практичні завдання (індивідуально або в співпраці), найбільш повно враховувати особистісні та фізіологічні характеристики окремо взятої особистості.

У дистанційному навчанні, в умовах відсутності безпосереднього спілкування з викладачем, мотивацію (активізацію) діяльності слід розглядати як орієнтацію на створення мотивів успіху за допомогою спеціально спроектованих і сконструйованих засобів [3]. Із переходом на кредитно-модульну систему навчання та за умов скорочення аудиторного навантаження підвищується роль самостійної роботи студентів, яка сьогодні є неможливою без електронних навчально-методичних комплексів, комп'ютерних програм контролю знань, інтерактивних форм обговорення актуальних навчальних проблем. У вирішенні поставлених завдань здатні допомогти поширені у світовій практиці середовища дистанційного навчання, одним з яких є система Moodle [4].

Система Moodle орієнтована на створення особистого навчального середовища, в яке могли б стікатися різні інформаційні потоки, та надає достатньо можливостей для підтримки комунікації й спільної роботи [5]. Тому інструментарій системи Moodle насичений різними інтерактивними елементами. У Moodle передбачено додавання до курсу окремих активних елементів для організації самостійної роботи студентів [6]. В роботі з елементами спільної роботи (Форум, Глосарій, Вікі та інші) на перший план виходить завдання організації співпраці, спілкування студентів і викладача у процесі формування нових знань.

Інструменти контролю знань (Завдання, Тест, Лекція та інші) дозволяють оперативно визначати рівень засвоєння знань студентами та вносити корективи в навчальну діяльність, в той час як такі інструменти як Відео або Аудіофайл дозволяють викладачу представити наочний матеріал будь-якої теми, який

буде доступним протягом тривалого періоду часу, а також з можливістю повторного перегляду. У роботі з будь-яким інтерактивним елементом студент повинен виконати певну дію: написати повідомлення, зробити вибір, сформулювати визначення терміна тощо. Викладач має можливість оцінювати дії студентів.

Адміністрування навчального процесу в системі Moodle досить добре продумане. Адміністратор реєструє студентів та викладачів, призначаючи їм відповідні ролі, розподіляє права, об'єднує студентів у підгрупи. Викладач може на свій розсуд використовувати як тематичну, так календарну структуру курсу. За тематичної структуризації курс поділяється на секції за темами. За календарної структуризації кожний тиждень вивчення дисципліни представляється окремою секцією, така структуризація є зручною для заочної форми навчання і дозволяє студентам правильно планувати свою навчальну роботу. За своєю структурою розроблені курси містять блоки змістових модулів. Кожний блок змістових модулів присвячений окремій темі. Блоки включають в себе лекції, практичні заняття, лабораторні роботи, тести, контрольні запитання, контрольні роботи тощо. В курсах передбачено додавання окремих активних елементів для організації самостійної роботи студентів.

Обговорення та спільна робота організовані за допомогою чатів і форумів. Чати, форуми та опитування використовуються для отримання зворотного зв'язку в групах.

Електронні курси надають студентам нові можливості – можна не тільки в будь-який час переглянути необхідний матеріал в режимі онлайн, але й пройти тестування, перевірити свої знання з виучуваної дисципліни, ознайомитися з додатковими джерелами в зручний час. Основними перевагами курсів системи Moodle є:

- чітка структуризація і наочне уявлення навчального матеріалу;
- складання індивідуальної траєкторії навчальної діяльності студента, вибір темпу, часу й місця аудиторної та позааудиторної роботи;
- самоконтроль знань;
- перевірка знань і контроль успішності студентів;
- можливість використання зручної системи планування навчальних заходів, що дає студентам можливість оцінити

цілісну картину своєї освітньої діяльності й вчасно скоригувати траєкторію її розвитку.

Розмаїття інтерактивних елементів, об'єднаних поняттями інтерактивності або взаємодії, можна розділити на дві категорії, що відображають призначення елемента в навчальному процесі:

1. Елементи спільної діяльності. Це набір елементів (Форум, Глосарій, Вікі тощо), в роботі з якими на перший план виходить завдання організації співпраці (спілкування) студентів і викладача у формуванні нових знань. Тут оцінювання можливе, проте часто є педагогічно неефективним.

2. Інструменти контролю знань (Завдання, Тест, Лекція тощо). Завдання цієї категорії інтерактивних елементів – адекватне відображення рівня знань студентів.

Будь який дистанційний інтерактивний навчальний курс, розроблений на основі системи Moodle, включає в себе складові навчально-методичного комплексу дисципліни та елементи Moodle, які дозволяють організувати інтерактивну роботу студентів. Він дозволяє студентові отримувати матеріали з навчальної дисципліни у будь-який час з будь-якого комп'ютера, підключеного до мережі Інтернет. Також викладач може організувати консультування студентів та обговорення матеріалів курсу в режимі онлайн або офлайн. У зв'язку з цим дистанційний курс забезпечує умови для повноцінного вивчення дисципліни студентами заочної форми навчання, а також може використовуватися при організації самостійної роботи студентів денної форми.

Таким чином, для результативного використання системи Moodle з метою отримання якісних знань в процесі навчання необхідно, на нашу думку, створити можливість ефективного сприйняття інформації, її осмислення з метою практичного застосування. Організація самостійної роботи студентів денної та заочної форм навчання, яка здійснюється в умовах змішаного традиційного та дистанційного навчання, дасть змогу покращити їхню професійну підготовку, сформувати навички до самоосвіти, самопізнання, самовдосконалення й навчання впродовж всього життя.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про Концепцію Національної програми інформатизації». URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/75/98-вр>.

2. Бондар В. І. Дидактика : підручник / В. І. Бондар. – Київ : Либідь, 2005. – 264 с.
3. Технологія створення дистанційного курсу : навч. посіб. / В. Ю. Биков [та ін.] ; ред. : В. Ю. Биков, В. М. Кухаренко ; АПНУ, ННБК Акад. дистанційної освіти, Ун-т Лондон Метрополітан, Харківський політехнічний ін-т, нац. техн. ун-т, Ін-т інформац. Технологій і засобів навч. – Київ : Міленіум, 2008. – 324 с.
4. Анисимов А. М. Работа в системе дистанционного обучения Moodle : учеб. пособие / А. М. Анисимов. – 2-е изд. испр. и допол. – Харьков, ХНАГХ, 2009. – 292 с.
5. Рашевська Н. В. Інтеграція MLE-Moodle в систему дистанційного навчання Moodle / Н. В. Рашевська, С. О. Семеріков // Новітні комп'ютерні технології. – Київ : Мінрегіон України. – 2012. – Т. 10. – С. 203–208.
6. Семеріков С. О. Нові засоби дистанційного навчання інформаційних технологій математичного призначення / Семеріков С. О., Теплицький І. О., Шокалюк С. В. // Вісник. Тестування і моніторинг в освіті. – 2008. – № 2. – С. 42–50.

Я. С. Мудрий, к. пед. н., доцент, доцент кафедри педагогіки та соціальної роботи
i.mudryi@chnu.edu.ua

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

ВИКОРИСТАННЯ ПЛАТФОРМИ MOODLE В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Інформатизація освіти в Україні – один з найважливіших механізмів, що зачіпає основні напрямки модернізації освітньої системи. Сучасні інформаційні технології створюють нові перспективи для підвищення ефективності освітнього процесу. Великого значення надається методам активного пізнання, самоосвіті, дистанційним освітнім програмам.

Дистанційна освіта, або навчання на відстані – сьогодні набуває все більшої популярності. За наявності сучасних комп'ютерних технологій та Інтернету вона стає зручною та доступною. Адаже дистанційна освіта не вимагає від викладача або студента присутності в аудиторії. Можна навчатися у зручний час у будь-якому зручному місці. Дистанційно можна закінчити ВУЗ, вивчити іноземну мову, підвищити кваліфікацію тощо.

Технології дистанційного та змішаного навчання за час пандемії COVID-19 стали вже звичними для закладів освіти різного рівня. На зміну пандемії коронавірусу, після масштабної

воєнної агресії Російської Федерації, в Україні було введено воєнний стан. Проте заклади освіти країни продовжують роботу у цих складних умовах 2022/2023 навчального року. Їх пріоритетним завданням є гарантування безпечних умов навчання та праці для усіх учасників освітнього процесу.

Відповідно до Статті 57 Закону України «Про освіту» здобувачам освіти, у тому числі тим, які в умовах воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану в Україні чи окремих її місцевостях, оголошених у встановленому порядку (особливий період), були вимушені змінити місце проживання (перебування), місце навчання, незалежно від місця їх проживання (перебування) на час особливого періоду гарантується, зокрема, організація освітнього процесу в дистанційній формі або в будь-якій іншій формі, що є найбільш безпечною для його учасників.

Питання організації освітнього процесу в дистанційній формі регулюються Положенням про дистанційне навчання (наказ Міністерства освіти і науки України від 08.09.2020 № 1115 «Деякі питання організації дистанційного навчання»).

Згідно Положення, під дистанційним навчанням розуміється індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій.

Метою дистанційного навчання є надання освітніх послуг шляхом застосування у навчанні сучасних інформаційно-комунікаційних технологій за певними освітніми або освітньо-кваліфікаційними рівнями відповідно до державних стандартів освіти; за програмами підготовки громадян до вступу у навчальні заклади, підготовки іноземців та підвищення кваліфікації працівників.

Завданням дистанційного навчання є забезпечення громадянам можливості реалізації конституційного права на здобуття освіти та професійної кваліфікації, підвищення кваліфікації незалежно від статі, раси, національності, соціального і майнового стану, роду та характеру занять, світоглядних переконань, належності до партій, ставлення до релігії, віросповідання, стану здоров'я, місця проживання відповідно до їх здібностей [1].

В умовах дистанційного навчання активна роль викладача не зменшується, оскільки він повинен визначити рівень знань студента, та скоригувати програму навчання таким чином, щоб домогтися найкращого засвоєння навчального матеріалу. За необхідності здобувач освіти може отримувати консультативну допомогу викладача, спілкуючись з ним в онлайн режимі, або використовуючи інтернет як засіб зв'язку (web-чати, месенджери Viber, Telegram, Zoom, Class Room, інтерактивне TV тощо). Для успішного оволодіння студентами знаннями в умовах дистанційного навчання у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича успішно використовується платформа Moodle.

Система Moodle набула широкого розповсюдження у світі. За інформацією, що розташована на весвітньому сайті, система Moodle (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment) – це модульне об'єктно-орієнтоване динамічне навчальне середовище, вона також відома у світі як системою управління курсами (Open Source Course Management System), системою управління навчанням (Learning Management System) або віртуальним навчальним середовищем (Virtual Learning Environment).

Ця платформа надає викладачам, студентам та адміністраторам великий набір інструментів для комп'ютеризованого навчання, в тому числі дистанційного. Зазначена платформа містить велику кількість різноманітних навчальних елементів (так званих «модулів»), які забезпечують діалог та співпрацю між викладачем та студентами. За допомогою платформи викладач може обирати будь-який з модулів, розміщувати його на сайті, редагувати, оновлювати, використовувати для інформування, навчання та оцінювання студентів. Платформа дозволяє використовувати в межах навчальної дисципліни форуми, слідкувати за активністю студентів, містить зручний для користування електронний журнал оцінок. Система орієнтована, перш за все, на організацію взаємодії між викладачами і здобувачами, хоча підходить і для організації традиційних дистанційних курсів, а також підтримки денної та заочної форм навчання.

У середовищі Moodle студенти мають наступні можливості:

1) доступ до навчальних матеріалів (тексти лекцій, завдання до практичних/лабораторних та самостійних робіт; додаткові

матеріали (книги, довідники, посібники, методичні розробки) та засобів для спілкування і тестування «24 на 7»;

2) засоби для групової роботи (Вікі, форум, чат, семінар, вебінар);

3) можливість перегляду результатів проходження дистанційного курсу студентом;

4) можливість перегляд результатів проходження тесту;

5) можливість спілкування з викладачем через особисті повідомлення, форум, чат;

6) можливість завантаження файлів з виконаними завданнями;

7) можливість використання нагадувань про події у курсі.

Використовуючи Moodle, викладачі мають можливість:

1) використання інструментів для розробки авторських дистанційних курсів;

2) розміщення навчальних матеріалів (тексти лекцій, завдання до практичних/лабораторних та самостійних робіт; додаткові матеріали (книги, довідники, посібники, методичні розробки) у форматах .doc, .odt, .html, .pdf, а також відео, аудіо і презентаційні матеріали у різних форматах та через додаткові плагіни;

3) додавання різноманітних елементів курсу;

4) проведення швидкої модифікації навчальних матеріалів;

5) використання різних типів тестів;

6) автоматичного формування тестів;

7) автоматизації процесу перевірки знань, звітів щодо проходження студентами курсу та звітів щодо проходження студентами тестів.

8) використовувати різноманітні сторонні програмні засоби для дистанційного навчання через додавання різноманітних плагінів до курсу [2].

Використання платформи Moodle надає викладачам та студентам ряд переваг:

– зручний та доступний з будь-якої точки світу архів матеріалів. Дає змогу завантажувати власні документи, конспекти лекцій, напрацювання й мати доступ до них у будь-якому місці, де є мережа Інтернет, що сприяє мобільності;

– простота роботи Moodle – легка для опанування та зручна платформа. Її неважко освоїти своїми силами, або використовуючи інструкції;

– забезпечення безперервного навчального процесу. Ця платформа дає змогу викладачам і студентам денної форми підготовки організувати навчання під час воєнного стану, пандемії коронавірусу. Студентам заочної форми навчання дозволяє готуватися до занять, екзаменаційної сесії у зручний для них час, не відриваючись від роботи;

– спрощення розповсюдження електронних матеріалів серед студентів – немає потреби використовувати носії інформації (диски, флешки тощо), розповсюджувати ксерокопії, витратити час і зусилля на розсилання електронною поштою;

– сумісність з усіма форматами електронних матеріалів. Система дозволяє при потребі завантажувати контент будь-яких форматів;

– використання матеріалів, які недоступні під час традиційних занять Для демонстрації під час традиційних занять студентам мультимедійних матеріалів, що містять відео- та аудіофрагменти, потрібні відповідні технічні засоби (мультимедійний проектор, колонки, ПК та ін.). Moodle дає змогу зручно інтегрувати такі матеріали на сторінки курсу й зробити доступними для перегляду студентам;

– можливості для комунікації – одна з найсильніших сторін Moodle. У форумі можна проводити обговорення по групах, оцінювати повідомлення, прикріплювати до них файли будь-яких форматів. В особистих повідомленнях і коментарях є можливість обговорити конкретну проблему з викладачем особисто. У чаті обговорення відбувається в режимі реального часу;

– широкий вибір вбудованих інструментів взаємодії зі студентами. Основні з них: контроль доступу Moodle дає можливості чітко контролювати, до яких елементів дістають доступ студенти, тимчасово приховувати неактуальні матеріали або чернетки, захищати власний доробок від копіювання.

Проте, не зважаючи на численні переваги, платформа Moodle має і деякі недоліки. До найбільшого недоліку даної системи можна віднести відсутність прямого контакту між студентом, викладачем та іншими учасниками курсу. Іншою проблемою є відсутність мотивації та самодисципліни, які є важливими у випадку дистанційного навчання. Також є люди, які скептично ставляться до використання комп'ютерного обладнання або мають труднощі з його експлуатацією [3].

Наразі, електронне навчання розглядається в Україні як нова форма освіти, яка працює як допоміжний метод або замітник традиційного дидактичного процесу. Дослідження показують, що найбільш ефективним способом використання платформи електронного навчання є використання його як інструменту сумісного навчання. Якщо українські університети хочуть увійти до топ з найкращими в Європі чи США, вони повинні розвивати та вдосконалювати електронне навчання.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Положення про дистанційне навчання. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text>.
2. Moodle. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Moodle>.
3. Moodle – Advantages and Disadvantages. URL: <https://www.beamstacks.com/blog/moodle-advantages-and-disadvantages-learning-system/>

Ю. В. Перебийніс, викладач кафедри теоретико-правових дисциплін

julia.v.pere@gmail.com

Полтавський юридичний інститут Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ВИКОРИСТАННЯ ВІДЕОРЕСУРСІВ ІЗ МЕТОЮ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ ДО ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОЇ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Вимогою сьогодення є наявність у випускника юридичного університету не лише низки професійних компетентностей, але й соціально-комунікативних навиків, у тому числі готовності до іншомовного спілкування на професійну тематику, адже наразі наслідком глобалізаційних процесів є полілінгвальність і полікультурність соціуму. З огляду на це затверджений 2018 р. стандарт вищої освіти для бакалаврського рівня у галузі знань «08 Право» передбачає набуття здобувачем вищої юридичної освіти здатності вільно спілкуватися державною та іноземною мовами.

Безперечно, саме на викладача іноземної мови покладається складне лінгводидактичне завдання не тільки підготувати першокурсників до професійно орієнтованої комунікації, але й прищепити їм звичку до регулярного самонавчання із використанням різноманітних іншомовних інформаційних ресурсів.

Уважаємо, що цей процес стане набагато ефективнішим за умови наявності у ньому відкритого іншомовного комунікативного середовища, яке передбачає широке залучення інформаційно-комунікаційних технологій. Оскільки сучасна молодь проводить значну частину вільного часу у соціальних мережах, то слід зацікавити її отримувати користь від цього для розвитку своїх комунікативних умінь і навичок, зокрема у процесі інтеракції з носіями мови в *Busuu* чи перегляду відеоматеріалів, доступних на таких хостингах, як *Vimeo* чи *YouTube*.

Звісно, на початковому етапі опанування зазначеного навчального курсу у більшості здобувачів освіти виникають певні труднощі через недостатній рівень розвитку аудитивної компетентності, композиційний склад якої, на думку І. Клак, містить комплекс когнітивно-лінгвістичних, стратегічних, соціолінгвістичних, дискурсивних, психолінгвістичних й оцінно-рефлексійних умінь [1, с. 146]. Така компетентність виявляється у розумінні носіїв мови, з огляду як на лінгвістичні, так і паралінгвістичні особливості їхнього усного мовлення, як-от індивідуальні відмінності мовців. У цьому контексті варто узяти до уваги й специфіку функціонування психологічних механізмів сприйняття інформації, притаманних здобувачам освіти.

Через об'єктивні причини наразі у ЗВО відсутні носії мови, чия присутність сприяла б зняттю психологічних бар'єрів у спілкуванні та й загалом позитивно впливала б на пізнавальну діяльність студентів, тому непересічну роль відіграють автентичні аудіо- і відеоресурси. Їхнє залучення до аудиторної та самостійної роботи має безперечний розвивальний потенціал, є ефективним для формування мотиваційного, когнітивного, діяльнісного й рефлексійного елементів готовності майбутніх правників до професійно орієнтованого спілкування. До переваг використання таких матеріалів відносимо також їхню пізнавальну і країнознавчу цінність.

Варто систематизувати рекомендовані відповідно до програми навчального курсу інформаційні джерела шляхом розміщення посилань на них для ознайомлення на різних етапах опанування дисципліни на окремому сайті чи у Гугл-класі. До таких навчальних відео можуть належати створені блогерами, провідними університетами світу та міжнародними організаціями, судовими й правоохоронними органами (Організація Об'єднаних Націй, Європейський суд прав людини, Європейський

Союз та ін.) і розміщені на їхніх каналах на названих відеохостингах. Для ознайомлення із юридичними концептами, їх закріплення під час вивчення нових тем, а також для підготовки індивідуальних проєктів варто залучити і навчальні відеопрезентації із сайту *TEDEd*, зокрема щодо прав та свобод людини, подання позову до Верховного суду США, інституту президента США тощо. У процесі роботи над останнім модулем («Міжнародне право та право Європейського Союзу») для закріплення лексики у нагоді можуть стати й уривки із художніх та мультиплікаційних фільмів, присвячених неурядовим правозахисним організаціям.

Що ж стосується методики аудиторної роботи із дидактичними відеоресурсами, рекомендується [2, с. 44–45] проводити його у три етапи: попередній перегляд, перегляд та післяперегляд. Задля попередження мовних бар'єрів й урахування різних рівнів іншомовної підготовки майбутніх спеціалістів у галузі права доречно насамперед активізувати лексичний матеріал стосовно теми відео й представити той, що може бути незнайомим студентам або не є у їхньому активному вжитку, наприклад, за допомогою мовних ігор. Беручи до уваги різноманітність готовності здобувачів освіти до комунікації іноземною мовою на початку опанування навчального курсу «Іноземна мова за правознавчим спрямуванням», із метою індивідуалізації й диференціації освітньої діяльності особам із низьким рівнем мовно-слухової уваги слушно рекомендувати дивитись їх із увімкнутими субтитрами, адже останні являють собою своєрідну зорову опору, яка полегшує сприйняття.

Упродовж перегляду доцільно використовувати «Мовчазний перегляд», який полягає у програванні відеоряду без звуку, після чого слідує висунення версій стосовно змісту діалогів, що перевіряється унаслідок ознайомлення із повним варіантом відповідного фрагменту. Варто долучити і прийом «Стоп-кадр», націлений на передбачення студентами подальшого розвитку подій після натискання педагогом кнопки паузи, за чим слідує зіставлення почутих версій із сюжетом відео під час перегляду зі звуком.

Післяперегляд може супроводжуватись застосуванням дискусійних методів, ефективних на розвитку навичок говоріння. Так, під час вивчення теми «Судова система Великої Британії та США» залучення «Шкали думок» є слухним для організації

дискусії з приводу доречності мирових суддів. Своєчасними у цьому контексті є і методи проблемного навчання, як-от написання студентами на основі переглянутого есе з метою порівняння систем судочинства у різних країнах. Зазначимо, що, якщо передбачається попереднє самостійне ознайомлення із зазначеними ресурсами, то з метою оптимізації пізнавальної діяльності здобувачів освіти варто скласти перелік проблемних питань і також розмістити їх після посилань на відповідні відеоматеріали.

Що ж стосується позааудиторної роботи, слухним є проведення диспутів із приводу певних художніх фільмів та серіалів на юридичну тематику, на кшталт «*Erin Brockovich*», «*Legally Blonde*», «*12 Angry Men*», «*Inside Look: The People v. O. J. Simpson*», «*On the Basis of Sex*» тощо, які майбутні правники мають змогу переглянути самостійно. З огляду на принципи професійної спрямованості, міжпредметної інтеграції, комунікативної спрямованості й партнерства залучення до дискусій викладачів таких предметів, як «Теорія права», «Прав людини», «Юридична деонтологія», «Конституційного права зарубіжних країн», а також старшокурсників і юристів-практиків заохочує студентів не тільки до формування їхньої іншомовної компетентності, але й до опанування специфіки обраного фаху.

Отже, з метою формування готовності майбутніх бакалаврів права до професійно орієнтованого іншомовного спілкування використання відеоресурсів є методично доцільним на аудиторних, позааудиторних заняттях, під час самостійної роботи і у процесі підготовки індивідуальних проєктів, адже вони дозволяють залучити до пізнавальної діяльності систему дидактичних вправ, що базуються на ігрових, дискусійних, дослідницьких методах, а також методах колективно-групового і проблемного навчання.

Список використаних джерел

1. Клак І. Є. Створення іншомовного комунікативного середовища як педагогічна умова формування професійної комунікативної компетентності в майбутніх учителів-філологів. Науковий вісник Кременецького обласного гуманітарно-педагогічного інституту ім. Тараса Шевченка. Серія: Педагогіка. 2015. Вип. 4. С. 142–147.
2. Литвиненко Я. В. Особливості використання аудіовізуальних матеріалів у процесі формування комунікативної компетенції студентів

немовних вузів. Інноваційні технології навчання іноземних мов професійного спрямування : тези доп. наук.-метод. семінару (Київ, 23 лютого 2018 р.) / ред. кол.: О. В. Василенко, І. Г. Галдецька. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2017. С. 42–46.

Т. Полянничко, вчителька хімії

polyanichkotg@gmail.com

Балаклійський ліцей Балаклійської міської ради Харківської області

ВИКОРИСТАННЯ ВІРТУАЛЬНИХ ЛАБОРАТОРІЙ НА УРОКАХ ХІМІЇ

Важливою складовою вивчення хімії є виконання практичних робіт, що представляє особливу проблему в контексті дистанційного навчання.

Існують різні способи забезпечення виконання практичних робіт з хімії, передбачених навчальною програмою із застосуванням ІТ-технологій: використання відео онлайн-демонстрацій [2], практичне моделювання на симуляторах [2], віртуальний екранний експеримент [1], віртуальна хімічна лабораторія [1].

Дійсно, як провести лабораторний дослід поза шкільною лабораторією? Це можливо за допомогою новітньої освітньої української онлайн-платформи AR_Book. Це мобільний застосунок, який має простий та доступний інтерфейс, а також можливість використовувати VR (віртуальну) і AR (доповнену) реальності. Перелік тем та дослідів, що реалізуються можливостями платформи, укладений відповідно до чинних шкільних програм. Наприклад, у побуті сіллю діти називають лише одну сіль – кухонну, тобто натрій хлорид. Однак у хімії солями називають цілий клас сполук. Можливості цієї платформи дозволяють провести дослідження фізичних та хімічних властивостей різних солей, таких, що зазвичай відсутні у побуті. Платформа постійно удосконалюється: додаються нові теми, досліді, тести та задачі [1].

Ще однією програмою, яку можна використовувати при вивченні хімії, є симулятор PhET. Візуалізації програми розроблені як опорні схеми з мінімальним текстом, тому їх легко інтегрувати майже в кожную складову уроку.

Приміром, у лабораторії є кислоти або основи в однаковій концентрації. Учням потрібно продемонструвати розуміння сили кислоти та основи шляхом:

1. Співвіднесення сили кислоти або основи зі ступенем їхньої дисоціації.

2. Ідентифікації всіх молекул та йонів, присутніх у воді, певного розчину кислоти чи основи.

3. Порівняння відносних концентрацій молекул та йонів у розчинах слабких та сильних кислот (або основ).

4. Опис подібностей і відмінностей між сильними та слабкими кислотами або сильними та слабкими основами [4].

Онлайн-симулятор VirtuLab – це проєкт багатогалузевого плану. Лабораторні роботи з хімії реалізовані за допомогою технології Flash. VirtuLab дозволяє проводити наступні віртуальні лабораторні роботи, які є актуальними для шкільної програми із загальної та неорганічної хімії:

1. Витіснення одного металу іншим з розчину солі.

2. Знайомство із зразками металів і сплавів.

3. Знайомство із зразками природних сполук неметалів.

4. Знайомство з рудами заліза.

5. Знайомство з сполуками алюмінію.

6. Ідентифікація неорганічних сполук.

7. Розпізнавання хлорид-, сульфат-, карбонат-аніонів та катіонів амонію, натрію, калію, кальцію, барію.

8. Розчинення заліза і цинку в хлоридній кислоті.

9. Розв'язання експериментальних завдань з теми «Метали і неметали».

10. Розв'язання експериментальних завдань з теми «Отримання сполук металічних елементів та вивчення їх властивостей».

Розглянемо, які ще віртуальні лабораторії можна використувати на уроках хімії [3]:

ChemCollective. За цим посиланням можна завантажити україномовну версію програми-симулятора хімічної лабораторії, яка дозволяє більш самостійно і творчо ставити «дослід»: зважувати реагенти, вибирати хімічний посуд, реактиви. Є корисна довідка, що допомагає розібратися з інтерфейсом та можливостями. Її можна використати для знайомства з хімічним посудом, принципами приготування розчинів.

Chemist Free- Virtual Chem Lab. Дуже красиво візуалізований додаток, має як практичну можливість помішувати реактиви, так і лаконічне теоретичне пояснення. В ньому можна зробити експерименти з неорганічної хімії.

Chemistry Lab. Ресурс для тих, хто дружить із англійською. Цей додаток доступно і наочно пояснює механізми органічних реакцій. Інтерфейс і зміст цілком згодиться для середнього рівня знань з органічної хімії.

Org. Додаток для користувачів iTunes. Красива візуалізація та зручний інтерфейс. У тестуванні своїх знань на практиці цей додаток займає перше місце на спеціалізованих форумах. Експерименти відповідають реальним хімічним реакціям. Англомовний інтерфейс.

Серед електронних засобів для вивчення хімії згадаємо [2]:

1. Віртуальна хімічна лабораторія. 8–11 клас. Програмно-педагогічний засіб, який містить унікальну базу відеоекспериментів та демонстрацій, інтерактивні лабораторні роботи. Модульна структура побудови, що відповідає міжнародним стандартам розробки навчальних об'єктів.

2. Досліди з хімії. Шкільний хімічний експеримент. Досліди з хімії. Шкільний хімічний експеримент медіа-посібник з курсу неорганічної хімії для вчителів та учнів.

3. Програмно-методичний комплекс навчального призначення «Органічна хімія 10–11 класи» містить найповнішу інформацію з усіх розділів даного курсу, має широкий спектр демонстраційних можливостей:

- анімацію процесів, які складно або й неможливо спостерігати у природному середовищі;
- мультиплікацію біологічних процесів та явищ.

Педагогічні програмні засоби, які допоможуть опанувати хімію:

1. Електронний мультимедійний підручник «Віртуальна хімічна лабораторія. 11 клас»;

2. Електронний мультимедійний підручник «Хімія. 11 клас». Підручник містить теоретичний матеріал з загальної органічної хімії, що доповнений та проілюстрований фотографіями, комп'ютерними інтерактивними анімаціями, а також містить інтерактивну систему контролю знань з тестовими завданнями;

3. Електронний мультимедійний підручник «Віртуальна хімічна лабораторія. 10 клас» розроблено згідно з програмами

Міністерства освіти і науки України для стандартного і академічного рівнів викладання хімії. Програмний педагогічний застосунок повністю відповідає хронологічній схемі вивчення хімії неметалічних і металічних елементів та їх сполук, та включає в себе 16 лабораторних та 2 практичні роботи. Кожна інтерактивна лабораторна робота складається з декількох етапів та супроводжується стислим теоретичним матеріалом щодо процесів та явищ, які моделюються у віртуальному експерименті;

4. Електронний мультимедійний підручник «Хімія. 10 клас» розроблено згідно з програмами Міністерства освіти і науки України для стандартного і академічного рівня викладання хімії, містить теоретичний матеріал тем неметалічних і металічних елементів та їх сполук, фотографії, відеофрагменти, комп'ютерні інтерактивні анімації фізико-хімічних процесів, статичні і велику кількість динамічних ілюстрацій, інтерактивні тренажери, систему контролю знань з чотирирівневими тестовими завданнями.

5. Програмний засіб «Хімія, 9 клас» містить малюнки, світліни, анімації, дикторський супровід, аудіо- та відеофрагменти тощо. Для перевірки знань передбачені контрольні запитання, завдання, тести, глосарій (словник термінів і понять), іменний покажчик, додаток «Періодична система хімічних елементів», додаток «Таблиця розчинності кислот, основ і солей у воді».

Хімія – це навчальний предмет зі складними й абстрактними характеристиками, які містять теорії, концепції та розрахунки, що потребують пояснень за допомогою застосування ІТ для формування хімічних уявлень і понять [4].

Хімія вивчає речовини та їхні перетворення (реакції), більшість з яких дуже небезпечні для життя, якщо з ними не поводитися обережно. Реакції хімічних речовин у більшості випадків досить важко зрозуміти здобувачам освіти, не бачачи їх у реальному часі. САІ надав величезну допомогу у вирішенні цієї проблеми: доступне програмне забезпечення, за допомогою якого здобувачі освіти можуть спостерігати за цією реакцією на комп'ютері, як у реальному житті [4].

Віртуальні лабораторії дозволяють проводити досліди необмежену кількість разів, що призводить до економії реактивів і зниження кількості нещасних випадків. Розроблені програмні

застосунки можуть бути використані як для проведення лабораторних робіт, а також в якості додаткового матеріалу для учнів.

Віртуальні лабораторії – це програми, що дають змогу моделювати на комп'ютері хімічний експеримент з різним рівнем дозволеності. Виконання лабораторної роботи у віртуальній лабораторії полягає в симуляції тих дій, які користувач має проводити в реальних умовах. Це дає змогу перевірити на практиці свої теоретичні знання, отримати навички експериментальної роботи.

Віртуальні лабораторії можуть широко використовуватись як інтерактивна форма навчання для реалізації компетентнісного підходу в освітньому процесі.

Список використаних джерел

1. AR_BOOK. Екосистема для шкіл та вчителів. URL: <https://arbook.info/2022.12.10.2023.02.14>.
2. Електронні засоби для вивчення хімії. URL: <https://sites.google.com/site/ximbcschool16/navcalno-metodicne-zabezpecenna/elektronni-zasobi-dla-vivcenna-himiie> 2023.02.14.
3. Наука онлайн: онлайн-лабораторії з хімії. URL: <https://chmnu.edu.ua/nauka-onlajn-onlajn-laboratoriyi-z-himiyi-ta-fiziki/> 2023.02.14.
4. Науменко О. Віртуальні хімічні лабораторії та Інтернет орієнтовані педагогічні технології. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/11084684.pdf> 2022.12.10.

В. В. Поцяпун, студентка факультету природничих наук та менеджменту

roziarpun@gmail.com;

А. В. Криворучко, викладач

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ ФОРМУВАЛЬНОГО ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ З ХІМІЇ

Нова освітня стратегія України передбачає зміни підходів до оцінювання результатів навчальної діяльності студентів. Одним із таких підходів є застосування формувального оцінювання, яке відноситься до оцінювання, яке сприяє поліпшенню навчання [3].

Використання сучасних електронних освітніх ресурсів у педагогічній практиці є важливою складовою удосконалення

навчального процесу, що значно зменшує навантаження та скорочує час, що витрачається вчителями на підготовку уроків. Робота з медіаконтентами є доцільною, оскільки сприяє розвитку в учнів творчих здібностей, умінь критично їх осмислювати, створювати власні медіаконтенти [2]. Цифрові освітні ресурси також роблять курси цікавішими, а також найбільше сприяють розумінню та підвищенню інтересу до вивчення предмета, що підвищує ентузіазм учнів. З метою забезпечення в закладі освіти єдиних підходів до створення електронного освітнього середовища педагогічна рада схвалює використання конкретних інформаційно-телекомунікаційних систем (електронних освітніх платформ), комунікаційних онлайн сервісів та інструментів, за допомогою яких організовується освітній процес під час дистанційного навчання. У рамках таких єдиних підходів педагогічні працівники, користуючись академічною свободою, можуть обирати форми, методи і засоби дистанційного навчання [1].

Цифрові інструменти різних типів можуть застосовуватися на різних етапах заняття в залежності від мети формувального оцінювання, а їх використання допоможе підвищувати мотивацію та заохочувати студентів до навчання [3].

Інструментами для формувального оцінювання учнів з хімії можуть виступати: портфоліо навчальних досягнень учнів з хімії, проєкти, проблемні методи навчання, різні форми змішаного навчання, цифрові сервіси, ігрові технології. Формувальне оцінювання останнього можна проводити за допомогою цифрових інструментів, іноді вчителі привертають йому багато уваги. Багато простих у використанні веб-ресурсів допомагають отримати значні візуальні результати, забезпечують негайний зворотний зв'язок між усіма учасниками навчального процесу. Відповідно до встановленої мети в процесі навчання можна використовувати різні цифрові інструменти для формувального оцінювання: Padlet, Quizziz, Kahoot, Triventy, Quizalize, Plickers, GoogleFrom та інші. Доречно зазначити, що використання смар-них середовищ в освітньому процесі в цілому пропонується і розглядається в чинних стратегіях розвитку освіти і науки в Україні та світі, що стає ще одним аргументом до використання їх у новій українській школі [4].

Розглянемо детальніше використання технік та цифрових інструментів формувального оцінювання навчальних досягнень учнів під час вивчення даного розділу.

При вивченні теми «Природа хімічного зв'язку» для узагальнення знань учнів можна запропонувати їм скласти інтелектуальну карту, в якій вони повинні систематизувати всю інформацію, вивчену на уроці. Орієнтовну схему карти зображено на рис. 1.

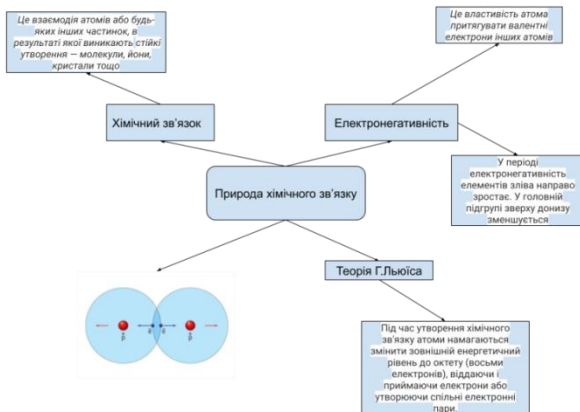

Рисунок 1 – Інтелектуальна карта «Природа хімічного зв'язку»

За допомогою платформи Quizizz можна проводити пізнавальні вікторини, наприклад на тему «Йони. Йонний зв'язок, його утворення». За допомогою даної платформи можна стежити за результативністю дітей, а також за рівнем засвоєння знань з теми. Учні можуть проходити тести через будь-який пристрій, який підтримує Інтернет. За результатами учнів вчитель може слідкувати в режимі реального часу (рис. 2).

Рисунок 2 – Відслідковування результатів учнів в режимі реального часу

Досвід Quizizz показує, що в порівнянні з традиційними формами, організація поточного контролю через цю платформу може дати можливість дітям отримати позитивну реакцію і більшу мотивацію. Користування сервісами Quizizz приносить задоволення не лише учням, а й вчителям та батькам. Маючи можливість пройти через захоплюючий інтерактивний програмний світ, а найголовніше – ефективно засвоїти матеріал.

Отже, основним змістом формувального оцінювання є забезпечення постійного зворотного зв'язку. Звичайно, це не тільки низка завдань різного рівня складності та завдань, але й може стимулювати учнів до подальшого роздуму та розвитку. ІКТ можуть допомогти нам контролювати процес навчання, і тепер викладачі впроваджують нові інструменти для управління процесом навчання за допомогою системи оцінювання. Ви можете використовувати сервіси, які дозволяють створювати різноманітні інтерактивні мультимедійні опитування та вікторини.

Список використаних джерел

1. Бісик О. П. Використання освітніх платформ для розвитку рецептивних умінь учнів основної школи в умовах гібридного навчання. Сучасні філологічні дослідження та навчання іноземної мови в контексті міжкультурної комунікації. 2020. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/31741/1/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B2%20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D1%97%2006.11.2020%20-%20%D0%B4%D0%BB%D1%8F%20%D0%B1%D1%96%D0%B1%D0%BB%D1%96%D0%BE%D1%82%D0%B5%D0%BA%D0%B8.pdf#page=42>.
2. Гонгало Т. В., Шкребець О. О. Нова українська школа: медіаконтенти в рефлексивній освітній діяльності учнів. Сучасний простір медіаграмотності та перспективи його розвитку. 2019. URL: https://www.researchgate.net/profile/Hanna-ganna-AnnaOnkovych/publication/334599989_Pedagogicna_blogodidaktika_ta_ii_skladniki/links/5d344ef854585153e59166fa8/Pedagogicna-blogodidaktika-taii-skladniki.pdf#page=174.
3. Морзе Н., Вембер В., Гладун М. Використання цифрових технологій для формувального оцінювання. Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету. 2019. С. 202–214. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/231880545.pdf>.
4. Мороз П. Компетентнісний підхід до контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів з історії. 2019. URL: <http://undip.org.ua/upload/iblock/18d/tezy-internetkonferentsiya-2019.pdf#page=88>.

З. С. Романець, магістрантка освітньої програми «Освітня робототехніка»

romanets26zo@gmail.com

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»,

методист Центру STEAM-освіти

Комунальний заклад «Полтавський міжшкільний ресурсний центр Полтавської міської ради»

ВИКОРИСТАННЯ НАБОРУ LEGO EDUCATION SPIKE PRIME ЯК ІНСТРУМЕНТУ ВИКЛАДАННЯ РОБОТОТЕХНІКИ У СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ

Упровадження інноваційних технологій в навчальний процес є актуальною потребою нинішнього часу, адже сучасні діти зовсім інші. Їх важко мотивувати до навчання. Виникає потреба змінювати засоби та підходи до навчання. Одним із сучасних підходів до навчання є STEAM-освіта. Перевагою STEAM-освіти є підготовка до реального життя, розвиток творчих здібностей, навичок співпраці та критичного мислення. Одним із напрямків такої освіти є робототехніка.

Робототехніка – прикладна наука, яка займається розробкою автоматизованих технічних систем [1]. Використання роботів на уроках дозволяє побудувати процес навчання таким чином, щоб вчитель не відповідав за передачу всієї інформації, натомість відіграв роль фасилітатора навчання та лідера групи.

Однією з популярних компаній, які випускають навчальні робототехнічні набори є компанія LEGO. Серія LEGO Education давно завоювала інтерес та прихильність дітей. Набори цієї серії розроблені для різних вікових категорій та постійно удосконалюються. Навчальні плани пропонувані компанією є практичними та розроблені за принципами гейміфікації навчання. Заняття з наборами LEGO розвивають важливі STEAM-навички, а також сприяють соціальному та емоційному розвитку, формують навички співпраці та критичного мислення [2].

Актуальні рішення, які пропонує компанія LEGO входять до однієї навчальної системи LEGO Learning System, яка заснована на знайомій системі кубика LEGO, інтуїтивно зрозуміла, інклюзивна та адаптована. LEGO Education SPIKE Essential – це міжпредметне рішення STEAM для учнів 1–5 класів. Наступною сходинкою є набір SPIKE Prime, який розрахований для учнів

6–8 класів. Дані рішення схожі між собою зовні та доповнюють один одного. Також компанія пропонує використовувати описані вище набори разом з комплектами BricQ Motion Essential та BricQ Motion Prime, які залучають учнів до вивчення фізичних наук у спортивному контексті.

Розглянемо рішення компанії LEGO для середньої школи. Набір SPIKE Prime був представлений на ринку у 2020 році. Основна ідея випуску – це заміна LEGO Mindstorms Education EV3. На відміну від попередника, SPIKE Prime вирізняється та одразу приваблює дітей яскравими деталями (рис. 1).

Рисунок 1 – Приклади роботів створених за допомогою рішень LEGO Education SPIKE Prime та LEGO Mindstorms Education EV3

Усього в комплект входить 528 деталей, з них три серводвигуни – один великий і два середніх, датчик сили, датчик відстані та датчик кольору. Серводвигуни мають точність до 1 градуса, що дає можливість синхронно рухатись роботу з однаковою швидкістю двигунів. Датчик кольору може розрізняти до 8 кольорів, вимірювати інтенсивність відбитого світла та використовуватись як датчик освітленості. Датчик сили може розрізняти три дії: кнопка натиснута, відпущена чи затиснена. При цьому датчик визначає силу натиску в ньютонках чи процентах. Ультразвуковий датчик відстані призначений для визначення відстані від робота до певної точки. Здатний вимірювати відстань у відсотках, сантиметрах та дюймах.

Всі датчики та двигуни підключаються до Хаба, який є важливою частиною будь-якого робота, створеного з цього набору. В порівнянні з LEGO Mindstorms Хаб даного набору помітно менший за розміром та має шість портів для під'єднання датчиків. У хаб вбудований гіроскоп, який вміє визначати його

положення в просторі. Вбудована пам'ять дозволяє завантажувати та зберігати до 20 програм, що дає можливість вільно пересуватись роботу, адже немає прив'язки до дротів. Номер програми відображається на піксельному екрані 5×5, куди також виводяться зображення користувача і статус роботи хаба. Також до основного набору пропонується придбати набір розширення, який складається з 604 деталей.

Важливим етапом створення робота є його програмування. Середовище програмування для набору Spike Prime можна завантажити з офіційного сайту або використовувати онлайн версію. Створення програм можливе трьома мовами: Icon Blocks (блоки, які дозволяють програмувати без вміння читати), Word Blocks (блоки, які доповнені словами) та Python (рис. 2).

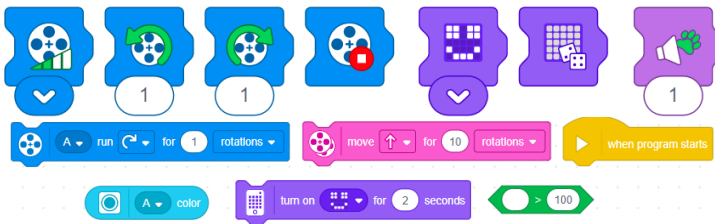

Рисунок 2 – Приклади програмування Icon Blocks та Word Blocks

Icon Blocks доволі примітивний спосіб кодування. Враховуючи те, що набір призначений для дітей віком від 10 років, а блоки розраховані на дітей, які ще не вміють читати, краще не використовувати такий спосіб програмування. Натомість, починаючи з молодшого шкільного віку діти починають знайомитись із блочним програмуванням Scratch, тому слід надавати перевагу використанню Word Blocks для програмування роботів. Всі команди чіткі та зрозумілі і на даний момент працюють без погрішностей. Після опанування програмування за допомогою Word Blocks доцільно познайомити дітей віком 14–16 років із можливістю програмувати мовою Python. Програмування на Python у застосунку SPIKE передбачає використання спеціальної бібліотеки, яка містить команди для керування електронними компонентами набору Prime, згрупованими в класи. За замовчуванням кожна нова програма містить фрагмент коду,

який імпортує всі класи бібліотеки SPIKE. Однак, не все так однозначно з мовою Python, деякі команди працюють не досконало, а матеріалів для опанування недостатньо. Отже, найкращим варіантом для програмування роботів створених на основі набору Spike Prime є Word Blocks.

Також до набору додаються методичні матеріали для вчителів, які включають у себе план заняття, завдання з готовим рішенням та завдання, де потрібно знайти творче рішення для поставленої проблеми. Всього пропонується 5 курсів. Загін винахідників – курс для уроків технологій, який закріплює розуміння учнями процесу проектної діяльності. Три курси орієнтовані на урок інформатики, дають базові навички програмування та алгоритмізації, знайомлять із принципами роботи інтернету речей, поняттям змінної та опрацювання різних типів даних. Курс «До змагань готові» – призначений для підготовки до конкурсів і вимагає наявності базового та ресурсного набору. В кожному курсі від 5 до 8 занять, які можна використовувати в навчальному процесі для впровадження STEAM-компетенцій. Крім того, більшість занять розраховані на 45 хвилин, що дозволяє з легкістю використовувати рішення Spike Prime під час уроків в школі.

Серед продуктів компанії LEGO можна виділити більш вдалі та набагато гірші рішення. Презентація Spike Prime припала на початок пандемії і до зняття з ринку попередника LEGO Mindstorms цей набір не розглядався серйозно. Але, варто погодитись, що комплект Spike Prime та підхід до занять, який пропонує компанія, заслуговує на найвищу оцінку. Проаналізувавши набір для викладання робототехніки в середній школі Spike Prime можна виділити такі переваги:

- яскраве пакування, різноманітність і функціональність підібраних деталей, що дозволяє створювати безліч різних моделей, механізмів або роботів;
- скорочення тривалості занять, що дозволяє використовувати на 45-хвилинних уроках;
- електронні елементи дозволяють застосовувати в програмі різні аспекти руху, дотику і навіть «зору» (завдяки датчикам кольору та відстані). Оскільки Хаб має 6 портів, датчики та двигуни можна використовувати одночасно створюючи справді інтерактивних роботів;

– роботів SPIKE Prime можна програмувати візуально та текстово в зручній програмі;

– курси, які пропонуються для вивчення, є практичними та розраховані на учнів різних рівнів;

– рішення SPIKE Prime є частиною навчальної системи LEGO, що дозволяє забезпечити плавний перехід між різними рівнями знань. Діти молодшого віку можуть почати з простіших роботів SPIKE Essential, а потім використати набуті знання, щоб продовжити навчання зі SPIKE Prime.

За допомогою рішення SPIKE Prime школярі в ігровій формі матимуть змогу опанувати принципами алгоритмізації, розвинути навички вирішення завдань та критичного мислення, познайомитися з основами робототехніки. Для навчання доступні прості в реалізації стартові проекти і безмежні можливості для творчого проектування. Набір SPIKE Prime допоможе школярам здобути ключові STEAM-компетенції, для того, щоб потім стати справжніми інженерами майбутнього.

Список використаних джерел

1. Робототехніка: від глини до нано-матеріалів. URL: <https://phm.cuspu.edu.ua/nauka/naukovo-populiarni-publikatsii/2130-robototekhnika-vid-hlyny-do-nano-materialiv.html>.
2. The LEGO® Learning System. URL: <https://education.lego.com/en-us>.

Н. В. Санду, викладач основ медсестринства
profosvita.bmk@gmail.com

КЗ «Бахмутський медичний фаховий коледж»

ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ПРИ ВИКЛАДАННІ ОСНОВ МЕДСЕСТРИНСТВА

Основа сучасної освіти – електронні, мультимедійні підручники та посібники, інтерактивні комплекси.

Основні принципи дистанційного навчання – це встановлення інтерактивного спілкування між студентом та викладачем без забезпечення їх безпосередньої зустрічі. Саме це розкриває потенціал студента, забезпечує можливість самостійного освоєння певного обсягу знань і навичок передбачених освітньою програмою даної дисципліни при використанні певних інформаційних технологій.

Освітній процес є основою фундаменту якісної підготовки конкурентоспроможних висококваліфікованих фахівців.

Перш за все я вважаю за потрібним розпочати з електронної пошти. Саме в додатках електронної пошти я маю можливість отримати послуги інших сервісних мереж, які допомагають при дистанційному викладанні матеріалу. Одним із сервісів – сховищ електронної пошти є Google Диск. Можливості даного сервісу дозволяють миттєво створювати нові документи, тестові форми, електронні таблиці та презентації. Для мене це робочий стіл на якому зібрані всі інструменти для роботи.

Google Диск – це єдиний простір для зберігання файлів і роботи з ними. Він дозволяє працювати над документами одночасно з іншими користувачами, наприклад, готувати спільний проєкт із студентами, колегами та інше. В мене на GoogleДиску зібрані тести, відео, текстовий матеріал, різні графологічні схеми, фото для проведення, наприклад, фото діагностики захворювань та багато іншої інформації, яку я можу використати в будь-якій ситуації як при очному навчанні так і дистанційному.

Наступним сервісом є Classroom. Це безкоштовний сервіс для дистанційного навчання, створений ще у 2014 році. Але великою популярністю він тривалий час не користувався.

У моєму Classroome створені окремі курси, яким присвоєні унікальні коди, за якими доступ до них отримують студенти. Для кожної групи та для кожної дисципліни, я створила окремий курс, а також існують власні віртуальні кімнати для спілкування зі студентами. На сторінці кожного курсу я можу публікувати навчальні матеріали, тестовий контроль, створюю тематичні завдання. Кожному завданню встановлюється термін виконання. Великою перевагою такої роботи є те, що в режимі реального часу я можу спостерігати за тим, як студенти виконують завдання, бачити список зданих та незданих робіт та оцінювати їх. Для скерування роботи студентів я публікую у стрічці класу оголошення, рекомендації, додаючи в них не лише текст, а й, приміром, зображення або відео з YouTube, спілкуюсь зі студентами у чаті. Студенти бачать список завдань курсу з додатковими рекомендаціями та поясненнями.

Окремо хочу зупинитись на сервісах GoogleMeet та Zoom. Це сервіси для безпечних відео-зустрічей. Вони безкоштовні і доступні для всіх. В кожному віртуальному класі є посилання, за

яким я запрошую студентів до відео спілкування, конференцій, обговорень, для отримання лекційного матеріалу. В своїй роботі я застосовую лекції із зворотнім зв'язком. Останні 10–15 хв теоретичного заняття студенти проходять короткий тест по лекційному матеріалу, 5–10 питань. Особливої уваги заслуговує сервіс, запропонований в гул диск платформою Google Workspace – Jamboard – багатофункціональна інтерактивна дошка з різноманітними можливостями. Я використовую її на практичних заняттях, які передбачають заповнення температурного листка. А саме: «Термометрія. Догляд за хворими з гарячкою», «Спостереження та догляд за пацієнтами з порушеннями функцій органів дихання, кровообігу». В Classroom я завантажую документ (температурний листок) і даю інструкції щодо заповнення. Окремо я встановлюю межі доступу, тобто робота для одного студента, або в групах. Студенти мають можливість використовувати олівці різних кольорів, маркери, листки.

Інтерактивні технології дають нам безліч можливостей в цифровому світі. Традиційне навчання з цифровими технологіями це не тренд, а вимога часу. Модель сучасного студента передбачає готовність до використання нових розвиваючих ідей, здатність самостійно навчатися, бути у постійному творчому пошуку. Розвиток компетенції щодо використання інформаційних технологій для вирішення професійних завдань, самонавчання та самоорганізації сприяє вмінню знаходити кілька способів розв'язання проблемної ситуації. Всі зміни, які відбуваються в суспільстві, відображаються в освіті. Я впевнена, хто хоче досягти мети, той завжди знайде можливості!

Список використаних джерел

1. Кононець Н. В. Диск GOOGLE як засіб ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу в аграрних коледжах / Н. В. Кононець // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології / голов. ред. А. А. Сбруєва. – Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2014. – № 1 (35). – С. 194–202.
2. Кононець Н. В. (2020). Управління навчально-виховним процесом в умовах дистанційного навчання: Zoom Cloud Meetings. Управління навчально-виховним процесом нової української школи в контексті реформи впровадження інклюзивної освіти в Україні: матер. Всеукр. форуму молодих науковців (учнів, студентів, магістрантів, аспірантів) (м. Полтава, 16–17 квітня 2020 р.) / за ред. М. В. Гриньової. Полтава : Астрія, 2020. С. 20–23.

3. Кононець Н. В. (2020). Дидактичний потенціал хмарної платформи Zoom Cloud Meetings для проведення вебінарів та відеолекцій. Вісник Польсько-української науково-дослідної лабораторії дидактики імені Я. А. Коменського. Вип. 2(21) : Актуальні проблеми сучасної психодидактики: філософські, психологічні та педагогічні аспекти : мат. 4 Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Умань, 21–22 трав. 2020 р.) / МОН України, НАПН України, Ін-т педагогіки [та ін.]; [редкол.: Осадченко І. (голов. ред. та відп. за вип.), Васьківська Г., Велскоп В. [та ін.]. Умань : Візаві. С. 60–63.

О. О. Слинько, студент 3 курсу освітньо-професійної програми «Інформаційна діяльність підприємства»;

*В. О. Балиук, к. пед. н., заступник директора з навчальної роботи
baliuk.vika@gmail.com*

ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету»

СТВОРЕННЯ HTML-САЙТІВ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ «ІНФОРМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА»

HTML – це спеціальна мова розмітки, яка застосовується при створенні сайтів в інтернеті. Браузери чудово розуміють html і можуть інтерпретувати у зрозумілому для людини вигляді. Уявіть, що ви клікнули на сайті «mc.today». У цей момент браузер звертається до сервера сайту і отримує файл у форматі HTML. Але поки це лише набір елементів, які позначають спеціальними позначками – тегами. Щоб перетворити їх на заголовки, кнопки, посилання, зображення, браузер інтерпретує теги відповідно до правил мови HTML [1].

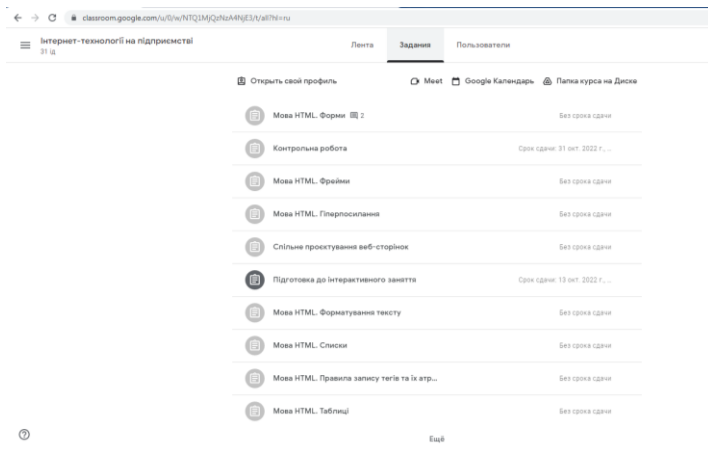
HTML-сайти користувалися широкою популярністю в 90-х і 2000-х роках. Просто тому, що особливих альтернатив не було. Їх створення – основа основ, азбука веб-розробника. Зараз їх, в основному, використовують для навчання основам верстки веб-сторінок, вивчення HTML і CSS, що стане в нагоді при роботі взагалі з будь-яким двигуном. HTML-сайти не обов'язково мають примітивний дизайн. Існує безліч безкоштовних HTML шаблонів, нічим не поступають за привабливістю тим, що використовуються в конструкторах сайтів або CMS. Але великі проекти на них незручно робити. Багато сторінок – багато мороки, оскільки редагування кожної вимагає копання в коді. У

них немає панелі управління, також всі сторінки будуть статичними – ніяких блогів, форумів і т. ін. [2].

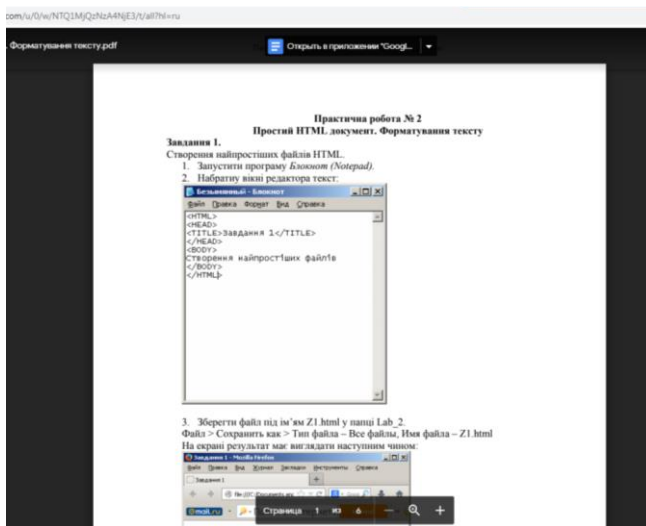
Кожен HTML документ складається з двох частин – імені та розширення (.html чи .htm). Наприклад: page.html, index.htm тощо. В середині файлу обов'язково повинні використовуватися наступні теги: <!DOCTYPE>, <html>, <head>, <body>. Усі інші HTML теги використовуються за бажанням та при необхідності.CSS файл також складається з імені та розширення .css. Приклад: style.css, design-2.css тощо. Якщо в якості елемента, до якого прив'язується стиль чи набір стилів, використовується class, то перед його значенням ставиться крапка (.). Якщо стиль прив'язується за допомогою ідентифікатора (id), то перед його значенням ставиться решітка (#). Значення стилів CSS прописуються в фігурних дужках {}. Приклад: .style_page { }, #torro-2 { }. Варто врахувати, що ім'я документу повинно складатися виключно з латинських літер, цифр, дефісу (-) та символу нижнього підкреслення (_). Використання інших символів неприпустиме [3].

Ми створюємо HTML-сайти в програмі «Notepad++» (в ньому ж і будуть показані приклади), ця програма має свої переваги за які ми її використовуємо: 1) піде на слабкий ПК; 2) показує початок і закінчення тегів; 3) легкість використання.

Ми вивчаємо створення HTML-сайтів на навчальному курсі «Інтернет-технології на підприємстві».

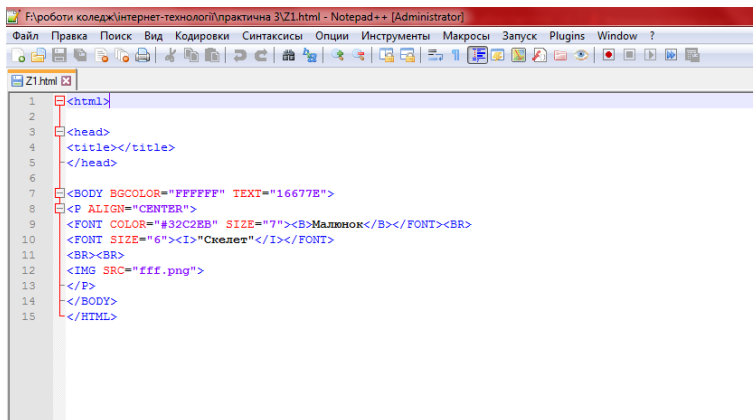

На цьому курсі нам відсилають завдання по яким ми розробляємо HTML-сайти.

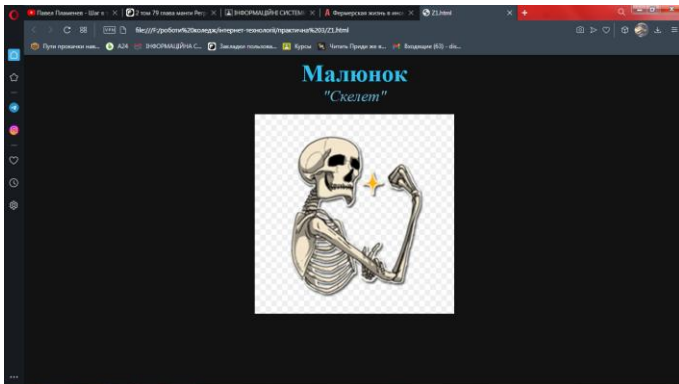

Кожен HTML-сайт починається з тегу «html» і закінчується «/html», і повинен мати теги: «head», «body». Все інше це вже наповнення сайту.

Дивлячись на цей рисунок, ми можемо спостерігати формулу даного HTML-сайту.

І відкривши його в будь-якому браузері він перетворюється в наступний рисунок.

Список використаних джерел:

1. Микола Ладуба. URL: <https://mc.today/uk/shho-take-html-ta-yak-zadoporotogoou-nogo-uvijti-do-it/>.
2. Як створити простий HTML сайт в блокноті. URL: <https://blogchain.com.ua/iak-stvoryty-prostyj-html-sajt/>
3. Електронний HTML і CSS довідник українською мовою. URL: <https://html-css.co.ua/>

*І. О. Солошич, д. пед. н., професор, професор кафедри екології та біотехнологій
Кременчуцький національний університет імені Михайла
Остроградського;*

*І. М. Бунецька, викладач, кафедра іноземних мов та літератур
iryna@lzu.edu.cn
Ланьчжоуський університет, Ланьчжоу, Китай*

КОМП'ЮТЕРНА ПРОГРАМА «ПРОГРАМНИЙ ДОДАТОК ДЛЯ АВТОМАТИЗОВАНОЇ КОМПЛЕКСНОЇ ОЦІНКИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ» («СТАЛІЙ РОЗВИТОК РЕГІОНУ») ЯК НАВЧАЛЬНИЙ РЕСУРС ДЛЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЕКОЛОГІВ

У сучасний період економічного розвитку суспільства надзвичайно гостро постають проблеми раціонального природокористування та забезпечення еколого-економічного комфортного існування майбутніх поколінь. Екологічні проблеми безпе-

редньо впливають на екологічну безпеку, стан якої стає перешкодою для сталого розвитку суспільства. Тому постає необхідність дослідження екологічної, економічної та соціальної складових (СЄЕ) сталого розвитку регіону. Аналіз літературних джерел дозволив зробити висновки, що найбільш вдалою і всеохоплюючою є методика комплексної оцінки соціо-економіко-екологічного сталого розвитку регіонів, запропонована А. М. Прищепою та Л. В. Клименко [1], яку ми використовували у нашому дослідженні. Відповідно методики комплексної оцінки СЄЕ алгоритм розрахунку передбачає чотири рівні оцінки та агрегування показників:

- оцінка статистичних інформативних базових показників (БП), які характеризують стан СЄЕ підсистеми довкілля;
- оцінка агрегованих показників (АП), які характеризують стан споріднених групових (макропоказників) досліджуваних підсистем;
- оцінка інтегрованих показників (ІП), які характеризують стан СЄЕ підсистеми;
- інтегральний індекс СЄЕ розвитку територій (ІСЄЕРТ), який характеризує стан СЄЕ розвитку підсистем.

Оцінка стану досліджуваних підсистем передбачає поділ індикаторів на 2 типи: позитивні (збільшення кількісних значень показників обумовлює зростання інтегральної оцінки блоків нижчого рівня) та негативні (збільшення їх кількісних значень обумовлює погіршення стану блоків нижчого рівня). На основі розрахованих інтегральних показників СЄЕ розвитку розраховано індекс СЄЕ розвитку території (ІСЄЕРТ). Індекс *ІСЄЕРТ* дозволяє на основі комплексного підходу врахувати характер взаємозв'язків між досліджуваними підсистемами навколишнього середовища та дає змогу об'єктивно відобразити ступінь впливу антропогенного фактора на природні компоненти. Для цього було розроблено програмне забезпечення для автоматизованого розрахунку ІСЄЕРТ. Використання програми полягає у виборі та обґрунтуванні системи показників, розрахунку індексу СЄЕРТ регіонів та визначенні пріоритетних напрямків вирішення соціальних, екологічних та економічних проблем.

Для функціонування програми необхідні наступні мінімальні програмні та апаратні характеристики: операційна система: MS Windows XP і вище; процесор: 1,5 ГГц; ОЗП: 256 Мбайт; SVGA – відеокарта (800×600, 65 536 кольорів). Програма надає можли-

вість вводити необхідні дані, обирати показник для розрахунку та отримувати результати, у вигляді стану СЕЕСР регіону дослідження. Нижче представлені опис програми та фрагмент коду мовою Delphi. Основними елементами користувацького інтерфейсу є головне меню (рис. 1), панель входних та розрахункових даних (рис. 2), панель роботи з програмою (рис. 3). Головне меню складається з наступних елементів:

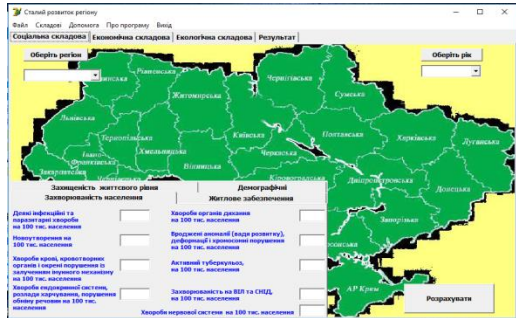

Рисунок 1 – Головне вікно програми

- «Файл» – розділ меню, в якому розташовані елементи завантаження початкових даних, збереження результатів роботи та друку робочого вікна;
- «Складові» – розділ меню, що надає можливість обрати відповідні складові сталого розвитку (економічну, екологічну, соціальну) та відповідні індекси (інтегровані, агреговані, економічні індикатори) (рис. 2);

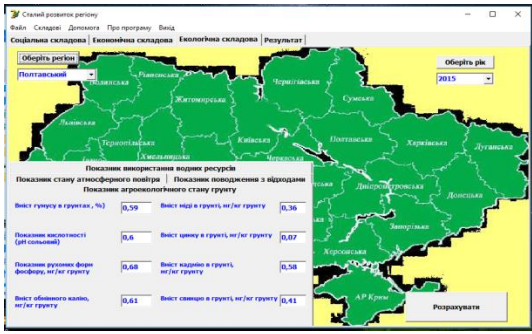

Рисунок 2 – Приклад розрахунку

- «Допомога» – розділ меню, в якому розташовані елементи опису роботи з програмою;
 - «Про програму» розділ меню, в якому розташовані елементи опису загальних відомостей про програму;
 - «Вихід» – вихід з програми (без збереження результатів).
- Розділи меню «Файл»:
- «Завантажити дані» – призначений для завантаження даних роботи оператора з файлів форматів *.xls, *.xlsx;
 - «Зберегти результат» – призначений для збереження результатів роботи програми до текстового файлу формату *.txt;
 - «Друк» – друкує робоче вікно програми;
 - «Вихід» – вихід із програми без збереження результатів.
- Меню «Допомога» викликає вікно допомоги користувачу (рис. 3).

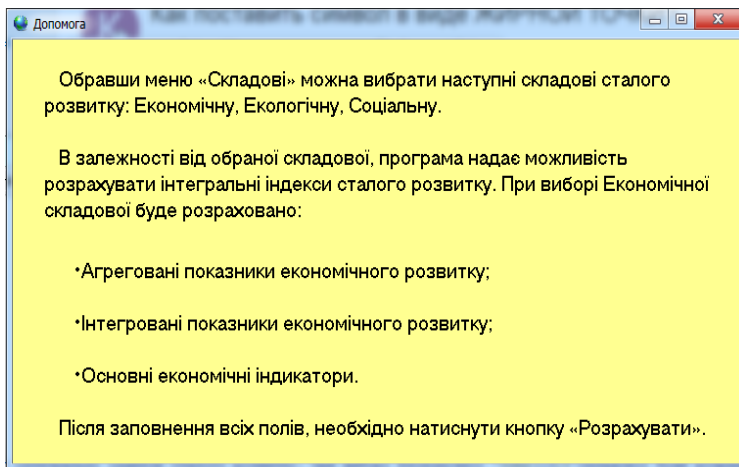

Рисунок 3 – Вікно допомоги користувачеві

Меню «Про програму» викликає вікно з загальними відомостями про програму (рис. 4).

Меню «Вихід» виконує вихід із програми, без збереження результатів. Вихідні дані для розрахунків можна завантажити в залежності від регіону та року, що досліджуються, або ввести самостійно. Результати про стан сталого розвитку регіону виводять на панель та заносяться у текстовий файл (рис. 5).

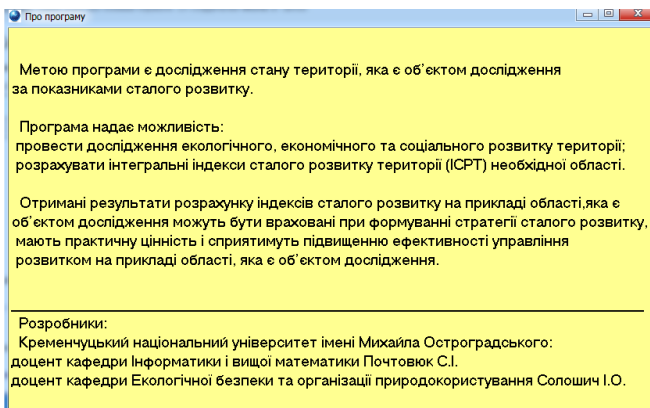

Рисунок 4 – Вікно загальних відомостей про програму

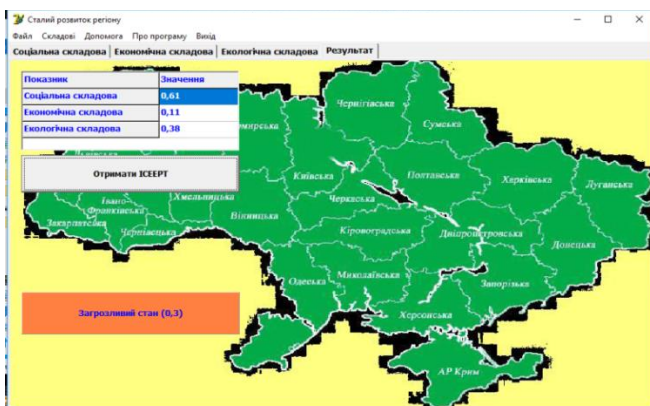

Рисунок 5 – Приклад отримання результату

Робота з програмою:

1. Задати складові роботи програми. Для цього відкрити вікно «Складові» та вказати необхідну складову, при цьому обрана складова стане виділеною.
2. Завантажити дані. Натиснути: Файл/Завантажити дані. З'явиться діалог завантаження даних, де необхідно обрати ім'я текстового файлу.
3. Обрати із випадваючого меню регіон та рік для дослідження СР.

4. Якщо необхідно виконати розрахунки згідно своїх експериментальних даних, то їх необхідно занести у відповідні поля.

5. Натиснути кнопку «Розрахувати» після чого з'явиться розрахункове значення. Після цього можна обрати наступну складову та знову натиснути кнопку «Розрахувати». Всі отримані розрахунки будуть занесені у текстовий файл.

6. Для отримання кінцевого результату ІСЕЕСР необхідно звернутися до вкладки «Результат», де натиснути на кнопку «Отримати ІСЕЕСР».

7. Зберегти результати можна натиснувши Файл/Зберегти результат, з'явиться діалог збереження, де необхідно вказати ім'я текст файлу.

Для виходу натисніть «Вихід» в головному меню програми.

Список використаних джерел

1. Прищепя А. М., Клименко Л. В. Методичні рекомендації з розрахунку індексу соціо-економіко-екологічного розвитку району. Рівне, 2009. 32 с.

Д. О. Стрижак, викладач кафедри хімії

dianastr2014@gmail.com

Полтавський державний медичний університет

СУЧАСНІ ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОРГАНІЗАЦІЇ ЕКСПЕРИМЕНТУ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ ХІМІЇ

У сучасному інформаційному світі, що постійно розвивається, стає не стільки набуття учнями готового знання, а скільки їх власні зусилля, ініціатива, пошукова дослідницька діяльність, дослідницька компетентність.

Спостереження як метод дослідження дає можливість вивчити характерні ознаки предметів та явищ. Найбільш глибокі знання про суть явищ та властивості предметів можуть бути отримані саме за допомогою поєднання теоретичних та експериментальних методів дослідження [2].

Теоретичні методи сприяють формуванню стійких знань та взаємозв'язків понять наукової теорії. На експериментальному рівні відбувається процес накопичення фактів, інформації про досліджувані явища, проводяться виміри, спостереження, порівняння, ставляться експерименти, відбувається первинне узагальнення знань та встановлюються експериментальні закони [1].

Відповідно до цілей та завдань дослідження експеримент класифікують на кількісний чи якісний; ілюстративний, демонстраційний, дослідницький, науковий. Експеримент є продовженням усіх теоретичних теорій. Без експериментального підтвердження жодна теорія неспроможна довго існувати.

Саме тому в організації освітнього процесу з хімії закладів вищої освіти велика увага приділяється різним видам навчального експерименту.

Змістом навчального хімічного експерименту є:

а) вивчення хімічних явищ та процесів, особливостей їхнього перебігу у певних умовах;

б) вивчення причинно-наслідкових зв'язків між явищами та функціональної залежності між величинами, що характеризують явища та властивості тіл (наприклад, залежності температури кипіння від молекулярної маси, тиску);

в) вивчення та порівняння властивостей речовини в різних умовах;

г) ілюстрація теоретичних законів та положень, сформульованих на основі дослідів або в результаті умовиводів, що спираються на загальнотеоретичні положення або метод індукцій;

д) визначення констант (наприклад, еквівалента, температур плавлення, кипіння тощо);

е) набуття умінь та навичок користування приладами (рефрактометр, фотелектроколориметр, кондуктометр, тощо).

Експеримент включає такі етапи: спостереження, вимірювання результатів, теоретичний аналіз та математична обробка результатів вимірів. Кінцевою метою експерименту є висновки, які формулюються внаслідок обробки одержаних даних. Розглянуті етапи наукового експерименту тією чи іншою мірою присутні у хімічному навчальному експерименті закладу вищої освіти. Чим вищий рівень самостійності студентів, тим повніше використовуються в освітньому процесі усі етапи хімічного експерименту [3].

Обов'язковою умовою застосування експерименту в освітньому процесі ЗВО є навчання студентів методиці проведення експерименту, що передбачає формування умінь самостійного формулювання мети досвіду; виявлення умов, необхідних для його проведення; проєктування експерименту; добір необхідних приладів та матеріалів; складання експериментальної установки та створення необхідних умов виконання дослідів; безпосереднє виконання експерименту та здійснення необхідних вимірів; проведення спостережень; фіксування результатів вимірювань

та спостережень; математична обробка результатів вимірів; аналіз результатів та формулювання висновків [2].

Опанування методики проведення експерименту здійснюється з поступовим ускладненням навчальних дій. У студентів формуються вміння виконувати окремі дії та операції, з яких складається експеримент, формується узагальнена структура експерименту як методу наукового пізнання, розуміння ролі кожної операції у цій діяльності. Слід зазначити, що спочатку, на першому курсі, йде формування експериментальних навичок і умінь, на другому та третьому – їх закріплення, під час різного виду практик та написанні кваліфікаційної роботи – практичне використання сформованих навичок.

У сучасних умовах дистанційного та змішаного навчання ефективним є використання хмарних сервісів для організації дослідницької діяльності здобувачів освіти з хімії, а саме: управління навчанням, систематизація та представлення навчального матеріалу, комунікація учасників освітнього процесу, контроль та оцінювання. З цією метою доцільно використовувати хмарні сервіси для добору джерельної бази дослідження (Google Академія, Google Книги) та Symbaloo, для збереження великого обсягу інформації та спільної роботи з документами (GoogleДиск), електронного документообігу (поштовий сервіс Gmail, Google Документи), для підтримки планування та організації роботи (Google Календар), для організації дослідницької та проєктної діяльності (сервіси Padlet, Trello) тощо.

Хімія – експериментальна наука, тому навчальний експеримент є обов'язковим засобом навчання. Лабораторні роботи, що проводяться за традиційною системою часто потребують певних умов, наявність реактивів, обладнання. Але в сучасних умовах реальний експеримент неможливо провести. За таких умов ефективним є використання віртуальної лабораторії.

Віртуальні лабораторії поділяються на:

- лабораторні установки з віддаленим доступом (дистанційні лабораторії);
- програмне забезпечення, що дозволяє моделювати лабораторні дослідження (віртуальні лабораторії).

Віртуальні лабораторії можна адаптувати під особливості освітнього процесу певної спеціальності. До прикладу, online ресурс The Chemistry Collective.

Незважаючи на всі переваги, головним недоліком використання віртуальної лабораторії є відсутність безпосереднього контакту студента з хімічними речовинами. Досвід використання віртуальних лабораторних робіт при вивченні хімічних дисциплін показав, що не можна повністю поринути у віртуальну хімію і відірватися від реального експерименту. Лабораторно-практичні заняття з хімії повинні містити як реальні експерименти на сучасному обладнанні, так і віртуальні лабораторні роботи з вивчення хімічних процесів, що дозволить зробити викладання ефективним та якісним.

Список використаних джерел

1. Головань О. В., Шаповалов Є. Б. Посібник з хімії з використанням цифрових лабораторій «EINSTEIN»: навч. посіб. / відп. за оформлення Розкладай А. В. Київ, 2016. Ч. 1. 138 с.
2. Віртуальний STEM-центр Малої академії наук України. URL: <https://stemua.science/>
3. Семеніхіна О. В. Віртуальні лабораторії як інструмент навчальної та наукової діяльності / О. В. Семеніхіна, В. Г. Шамоля // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка. – 2011. – № 1. – С. 341–346.

С. В. Стрижак, к. пед. н., доцент, доцент кафедри хімії та методики викладання хімії

sstrijak.sv@gmail.com

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

КІЛЬКІСНЕ ВИЗНАЧЕННЯ ОРГАНІЧНИХ КИСЛОТ У ХАРЧОВИХ ПРОДУКТАХ З ВИКОРИСТАННЯМ ЦИФРОВОГО ВИМІРЮВАЛЬНОГО КОМПЛЕКСУ EINSTEIN

У сучасній системі освіти України відбувається перехід від традиційного інформаційно-пояснювального підходу в процесі навчання до діяльнісного, що спрямований на засвоєння не тільки знань, але й зразків і способів діяльності. Проблема зниження привабливості природничих дисциплін та світові тенденції до формування та розвитку особистості привертає увагу до оновлення підходів конструювання освітнього середовища.

Серед ТОП-10 навичок, необхідних у сучасному суспільстві для успіху в майбутньому, що були оприлюднені на світовому

економічному форумі у жовтні 2020 року, з'явилися зовсім нові навички: активне навчання та навчальні стратегії, використання, моніторинг і контроль технологій, а також проектування технологій та програмування.

Одними із засобів розвитку таких навичок, на нашу думку, є персоналізований освітній процес, цифрові педагогічні технології та цифрові навчальні комплекси.

Персоналізація навчання досягається шляхом побудови індивідуальних освітніх траєкторій, використання адаптивних технологій навчання, створення насиченого освітнього середовища для самостійної роботи, самоосвіти та саморозвитку учнів.

Хімія – експериментальна наука, тому обов'язковим компонентом її навчання є лабораторний та демонстраційний експеримент, який спрямований на формування у здобувачів освіти необхідних загальних та фахових компетентностей та програмних результатів навчання. Однією з тенденцій удосконалення та розвитку шкільного хімічного експерименту є впровадження в освітній процес цифрових лабораторних комплексів та засобів віртуальної реальності. Такий підхід вимагає підготовки майбутніх учителів до використання цифрових вимірювальних комплексів в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти.

Особливо ефективними в організації проєктної діяльності є цифрові навчальні комплекси. Наприклад, для виконання навчального проєкту з кількісного визначення органічних кислот у харчових продуктах з використанням цифрового вимірювального комплексу EINSTEIN нами було адаптовано методика ДСТУ 5024:2008 Вироби кондитерські. Методи визначання кислотності та лужності [2].

Частіше за інші у складі різних плодів і ягід містяться є яблучна і лимонна кислоти. Окрім цих також містяться шавлева, хінна гліцерінова, винна, янтарна, гліколева, фумарова кислоти.

У різних плодах і фруктах концентрації органічних кислот неоднакові.

Яблучна, лимонна і хінна кислоти зумовлюють понад 90 % кислотності більшості фруктів.

Існує багато методів визначення кислотності харчових продуктів, серед них: титриметричний (кислотно-основного титрування) та за допомогою рН-метру. Нами була адаптована методика визначання кислотності та лужності для цифрового вимі-

рювального комплексу Einstein. За допомогою рН-метра і температурного датчика досліджується рН харчових продуктів і температура витяжки при додаванні до неї натрій гідроксиду.

Свіжі плоди завжди мають $\text{pH} < 7$ (кислу реакцію). Загальна кислотність більшості плодів не більше 1%, але деякі сорти вишні, абрикос, чорної сморидини, аличі містять більшу кількість органічних кислот.

Для дослідження зважують 25 г подрібненого продукту (плодово-ягідна сировина яблука, груші, апельсини, виноград, сливи). Наважку переносять у мірну колбу місткістю 250 мл і доливають гарячою дистильованою водою до половини колби. Періодично помішуючи, залишають на 30 хвилин. Колбу охолоджують до кімнатної температури і доливають дистильованою водою до мітки. Після цього вміст колби перемішують і фільтрують через паперовий фільтр.

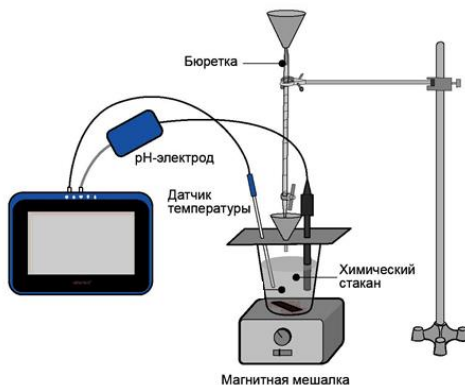

Рисунок 1 – Схема експериментальної установки

Підготовка до роботи:

1. Зберіть установку, як показано на рис. 1.
2. Запустіть програму MiLAB.
3. Підключіть датчики до портів зовнішніх датчиків на Einstein™ LabMate або Einstein™ Tablet.
4. Активуйте ці датчики натисканням на кружок зліва від їх імені в списку Датчиків. Галочка в такому кружку означає, що датчик активований.
5. Установіть наступні параметри вимірювання:

Частота	Кожну секунду
Число вимірів	200 (відповідає тривалості 3 хв 20 с)

Проведення експерименту:

1. Виріжте з полістиролу кришку для склянки. Кришка повинна бути абсолютно рівною, діаметром трохи більшим діаметра стакану.

2. Зробіть в кришці три отвори: один – для датчика рН, інший – для датчика температури і третій – для воронки.

3. Одягніть захисні окуляри.

4. Відбирають 50 мл фільтрату піпеткою на 50 мл та переносять у конічну колбу на 100–250 мл. Потім у цю ж колбу додають 5–6 крапель фенолфталеїну.

5. Поставте склянку з розчином на магнітну мішалку.

6. Накрийте стакан кришкою з закріпленими в ній датчиками і лійкою.

7. Заповніть бюретки розчином 0,1 н розчином натрій гідроксиду.

8. Натисніть кнопку Пуск.

9. Дочекайтеся стабільних показників датчиків.

10. Увімкніть мішалку.

11. Почніть додавати розчин натрій гідроксид в колбу. Додавати розчин слід по краплях, рівномірно.

12. Стежте за зміною значень рН розчину і температури у вікні MiLAB.

13. Як тільки рН почне різко зменшуватися, не припиняючи подачу луку з бюретки, відзначте об'єм кислоти, витрачений на той час.

14. Продовжуйте титрування до тих пір, поки значення рН розчину не стане відносно постійним.

15. Натиснувши кнопку Стоп на панелі експериментів, зупиніть запис даних.

16. Збережіть результати. Для цього натисніть кнопку

Зберегти.

Уміст органічних кислот, розраховують за формулою:

$$K = \frac{V_1 K_n V_0}{m V_2},$$

де V_1 – кількість 0,1 н розчину NaOH, що витратили на титрування, мл;

$K_{\text{п}}$ – коефіцієнт перерахунку на кислоту, що переважає (яблучна – 0,0067, молочна – 0,0090, винна – 0,0075, лимонна – 0,0064, оцтова – 0,0060);

V_0 – об'єм, до якого доведена наважка, мл;

m – маса наважки, г (мл);

V_2 – об'єм розчину, взятого на титрування, мл.

Список використаних джерел

1. ДСТУ 5024:2008 Вироби кондитерські. Методи визначання кислотності та лужності. URL: http://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page?id_doc=92646.

В. В. Татарінцева, спеціаліст першої категорії, викладач спецдисциплін

tatarintseva@zap-construct.com.ua

Запорізький будівельний фаховий коледж

СУЧАСНІ НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ ТА ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Освіта завжди була життєво важливим аспектом людського життя, і з роками інструменти та ресурси, які використовуються в освітньому процесі, значно вдосконалилися. Поява цифрових технологій революціонізувала традиційну освітню систему, а разом з нею з'явилися сучасні освітні ресурси. У цій статті ми дослідимо вплив цифрових технологій на сучасні освітні ресурси та як вони трансформують освітній процес.

Цифрові технології значно змінили те, як навчаються здобувачі освіти та викладають педагоги. Сучасні освітні ресурси, такі як електронні книги, онлайн-бібліотеки та інтерактивні дошки, зробили навчання доступнішим, цікавішим та ефективнішим. Електронні книги, наприклад, революціонізували спосіб доступу здобувачів освіти до навчальних матеріалів. Їх легко носити з собою, не потребують фізичного місця для зберігання та вони значно дешевші за традиційні підручники. Електронні книги також пропонують такі інтерактивні функції, як закладки, підсвічування та конспектування, що полегшує здобувачам освіти навчання та підготовку до іспитів.

Онлайн-бібліотеки – ще один сучасний освітній ресурс, який кардинально змінив освітній процес. Ці онлайн-платформи пропонують здобувачам освіти доступ до широкого спектру

книг, статей і дослідницьких матеріалів з будь-якої точки світу. Вони не обмежені ні часом, ні місцем розташування, а означає, що здобувачі освіти можуть отримати доступ до цих ресурсів у будь-який час дня чи ночі. Інтернет-бібліотеки також мають функції пошуку, які дозволяють здобувачам освіти швидко знаходити потрібну інформацію, заощаджуючи їхній час і зусилля.

Ось деякі з найпопулярніших онлайн-бібліотек в Україні:

1. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (<http://www.nbuv.gov.ua/>) – це велика колекція електронних книг, журналів та інших цифрових ресурсів, які є у вільному доступі. Вона знаходиться під керівництвом Національної бібліотеки України і надає користувачам величезну колекцію матеріалів з різних галузей науки, зокрема історії, права, мистецтва та науки [1].

2. Academia.edu (<https://www.academia.edu/>) – це платформа, яка дозволяє дослідникам і вченим ділитися своїми науковими роботами та спілкуватися з іншими дослідниками у своїй галузі. Він також надає доступ до великої колекції дослідницьких матеріалів у різних галузях, включаючи науку, технології та соціальні науки.

3. Українська електронна бібліотека Лібрук (<https://libruk.com.ua/>) – сайт, що зібрав твори різних за жанром і часом українських письменників-класиків і сучасних авторів. З libruk можна як завантажити книги у найбільш популярних форматах, так і читати онлайн безпосередньо в бібліотеці.

4. Open Ukrainian Citation Index (<https://ouci.dntb.gov.ua/>) – це онлайн-платформа, яка надає доступ до великої колекції дослідницьких матеріалів, зокрема наукових статей, доповідей на конференціях і дисертацій. Це спільний проєкт, який має на меті сприяти відкритому доступу до дослідницьких матеріалів в Україні [2].

Цифрові технології також зробили революцію в навчанні за допомогою інтерактивних дошок. Ці цифрові дошки надають викладачам більш привабливу та інтерактивну платформу для презентації своїх занять. Вони дозволяють викладачам використовувати відео, анімацію та інші мультимедіа для пояснення складних понять, що робить навчання більш привабливим для здобувачів освіти. Інтерактивні дошки також дають змогу викладачам зберігати та ділитися своїми розробками занять, полегшуючи здобувачам освіти доступ до них навіть поза класом.

Найпопулярнішими ресурсами для створення інтерактивних дошок є: Padlet, LINO IT, Scrumblr, Popplet, Twiddla, Trello, Google Keep, Classroomscreen, Conceptboard, Wakelet. [3]

Також важливу роль у навчанні студентів відіграють інтерактивні презентації. Адже дають змогу залучати здобувачів освіти до навчального процесу, сприяти активному навчанню, заохочувати до співпраці, звертатися до різноманітних стилів навчання та надавати зворотний зв'язок.

Інтерактивні презентації можуть бути більш привабливими, ніж традиційні лекції чи статичні презентації. Вони можуть включати мультимедійні елементи, такі як відео, зображення та аудіо, а також можуть дозволяти здобувачам освіти взаємодіяти з вмістом різними способами. Їх також можна використовувати для групової діяльності, що може допомогти сприяти співпраці та командній роботі серед студентів.

Одними з найпопулярніших сервісів для створення інтерактивних презентацій є:

1. Prezi (<https://prezi.com/>) – хмарне програмне забезпечення для презентацій, яке дозволяє створювати візуально привабливі та інтерактивні презентації. Воно пропонує низку шаблонів, тем і інструментів, які допоможуть вам створювати динамічні та захоплюючі презентації.

2. Genially (<https://genial.ly/>) – інструмент для створення інтерактивного контенту, включаючи презентації, інфографіку та вікторини. Він пропонує низку шаблонів та інструментів, які допоможуть вам створити привабливий та інтерактивний вміст.

3. Canva (https://www.canva.com/uk_ua/) – платформа для графічного дизайну, яка дозволяє створювати різноманітний візуальний контент, зокрема презентації. Вона пропонує низку шаблонів і інструментів дизайну, які допоможуть вам створювати привабливі та професійно виглядаючі презентації.

4. Google Slides (<https://www.google.com/intl/uk/slides/about/>) – хмарне програмне забезпечення для презентацій, яке дозволяє створювати презентації та працювати над ними разом з іншими в режимі реального часу. Воно пропонує ряд інструментів і шаблонів, які допоможуть вам створювати цікаві та динамічні презентації.

5. Adobe Spark – набір інструментів для створення візуального контенту, включаючи презентації. Він пропонує низку шаблонів і інструментів дизайну, які допоможуть вам створювати привабливі та інтерактивні презентації.

Окрім цих сучасних освітніх ресурсів, цифрові технології також змінили спосіб співпраці та спілкування здобувачів освіти один з одним. Онлайн-дискусійні форуми, відеоконференції та платформи соціальних мереж полегшили студентам взаємодію з однолітками та обмін знаннями. Ці цифрові платформи також дали можливість студентам брати участь у групових проєктах, не перебуваючи фізично в одному місці. Це зробило співпрацю ефективнішою, особливо для студентів, які перебувають у віддалених місцях.

Підсумовуючи, можна сказати, що цифрові технології призвели до суттєвої трансформації сучасних освітніх ресурсів і навчального процесу в цілому. Ці ресурси зробили навчання доступнішим, привабливішим і ефективнішим, і водночас спростили співпрацю та спілкування здобувачів освіти один з одним. Оскільки технології продовжують розвиватися, очікується, що з'явиться ще більше інноваційних та інтерактивних ресурсів, які ще більше революціонізують освітній процес.

Список використаних джерел

1. Цифровізація в Україні: нормативно-правове забезпечення. Підвищення кваліфікації в Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського в умовах цифровізації. URL: <http://conference.nbuv.gov.ua/report/view/id/906>.
2. Open Ukrainian Citation Index (OUCI). URL: <https://ouci.dntb.gov.ua/about/how-it-works/>
3. Інтернет-ресурси для роботи педагогічного працівника. URL: <https://sites.google.com/view/osina-zp/>

М. В. Ткаченко, викладач Полтавської міської школи мистецтв «Малої академії мистецтв» імені Р. О. Кириченко, аспірантка Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

ДИДАКТИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ РЕАЛІЗАЦІЇ СПЕЦКУРСУ «ПРОЄКТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ХОРЕОГРАФА» ДЛЯ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ

Розроблений нами спецкурс «Проектні технології у професійній діяльності хореографа» зорієнтований на таку цільову аудиторію: майбутні хореографи, які навчаються за освітніми програмами бакалаврського та магістерського рівнів освіти галузі знань 02 Культура і мистецтво спеціальності 024 Хореографія

(2020 р.), фахової передвищої освіти галузі знань 02 Культура і мистецтво спеціальності 024 Хореографія з підготовки фахових молодших бакалаврів (2021 р.), освітньо-професійними програмами спеціальності 014 Середня освіта (Хореографія) для підготовки бакалаврів і магістрів галузі знань 01 Освіта/Педагогіка.

Метою спецкурсу є: формування у майбутніх хореографів готовності до застосування проектних технологій у професійній діяльності. Завдання спецкурсу відбито на рис. 1.

Рисунок 1 – Завдання спецкурсу «Проектні технології у професійній діяльності хореографа»

Форма навчання: змішана.

Форми організації навчання: інтерактивні лекції в онлайн-вотому форматі, семінарські та практичні заняття (в аудиторії та онлайн).

Методи навчання: метод кейсів, метод індивідуальних та групових проєктів, метод вебквестів, метод відео за запитом та ін.

Навчально-методичне забезпечення: цифровий формат (платформа для онлайн-навчання).

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН СПЕЦКУРСУ

Назва теми	Види робіт	Завдання самостійної роботи у розрізі тем
Модуль 1. Теоретичні засади застосування проектних технологій у професійній діяльності хореографа		
Тема 1. Проектні технології у професійній діяльності хореографа. Поняття хореографічного проєкту	Відвідування занять (аудиторні та онлайн); захист домашнього завдання; обговорення матеріалу занять; виконання навчальних завдань. Вебквест «Хореографічні напрями, стилі, форми, жанри»	Підготовка доповіді або презентації за темою. Підготуватися до дискусії на тему «У яких умовах, на вашу думку, повинне реалізуватися проєктне навчання?»

Продовж. тематичного плану спецкурсу

Назва теми	Види робіт	Завдання самостійної роботи у розрізі тем
Тема 2. Методика організації процесу навчання хореографії з використанням різних типів хореографічних проєктів	Відвідування занять (аудиторні та онлайн); захист домашнього завдання; обговорення матеріалу занять; виконання навчальних завдань. Етнопедагогічний хореографічний проєкт. Міні-проєкт «Українські обрядові танці»	Підготовка доповіді або презентації за темою. Відео за запитом: пошук відеоматеріалів про хореографічні проєкти. Виконання практичного завдання: груповий проєкт «Танцювальний фольклор Полтавщини». Розв'язання ситуаційних завдань (менторинг креативного навчального процесу)
Тема 3. Планування й реалізації хореографічного проєкту. Моніторинг та оцінювання освітнього проєкту	Відвідування занять (аудиторні та онлайн); захист домашнього завдання; обговорення матеріалу занять; виконання навчальних завдань. Кроскультурний хореографічний проєкт. Індивідуальний проєкт «Танцювальні портрети». Тематика:	Підготовка доповіді або презентації за темою. Виконання практичного завдання: «Планування хореографічного проєкту». Розв'язання ситуаційних завдань (менторинг креативного навчального процесу)
	<ul style="list-style-type: none"> • Народні танці світу • Бальні танці • Street dance: танці вулиць • Стили клубних танців • Танці на подіумі • Латиноамериканські танці • Балет і його сучасні форми Джаз 	
Модуль 2. Проєктний практикум «Проєктно-орієнтоване навчання мистецтву танцю»		
Проєктний практикум: створення авторських методик організації процесу навчання хореографії з використанням різних типів хореографічних проєктів	Розробка плану та реалізація одного з типів хореографічних проєктів на вибір студента (професійно-пробний, концертно-просвітницький, конкурсний та	Сценарна розробка хореографічних мініатюр. Підготовка презентації проєкту, музичний та інформаційний супровід проєкту, написання методичних рекомендацій

Продовж. тематичного плану спецкурсу

Назва теми	Види робіт	Завдання самостійної роботи у розрізі тем
Проектний практикум: створення авторських методик організації процесу навчання хореографії з використанням різних типів хореографічних проєктів	шоу-проект) у межах ЗВО (або у системі закладів загальної середньої, мистецької, дошкільної, позашкільної, фахової передвищої освіти). Заняття в репетиційній залі. Презентація проєктів	щодо підготовки й реалізації хореографічного проєкту

Для реалізації змішаного навчання студентів під час упродовження спецкурсу нами розроблено дистанційний курс (рис. 2). Підтримка різних моделей змішаного навчання у процесі формування у майбутніх хореографів готовності до застосування проєктних технологій у професійній діяльності, як зазначають Н. Кононец, С. Нестуля та О. Нестуля, реалізується у трьох основних контекстах:

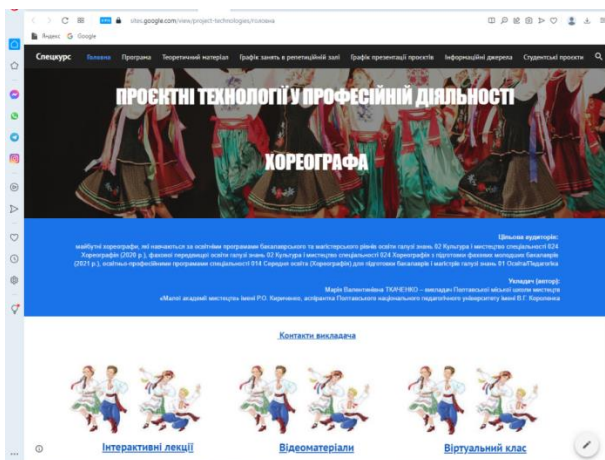

Рисунок 2 – Дистанційний курс «Проектні технології у професійній діяльності хореографа»

– *світоглядний контекст* – узгоджено реалізацію змішаного навчання із загальною стратегією професійної підготовки хореографів у ЗВО, визначено критерії успішної реалізації,

усвідомлення необхідності забезпечити комфортні умови навчання для кожного здобувача вищої освіти;

– *управлінський контекст* – забезпечено всебічну підтримку змішаного навчання під час визначення пріоритетів професійної підготовки, при розподілі ресурсів викладання спецкурсу «Проектні технології у професійній діяльності хореографа», визначено ролі й відповідальність викладачів та студентів;

– *дидактичний контекст* – розроблено та запропоновано здобувачам вищої освіти варіативні моделі змішаного навчання, які базуються на компетентнісному, студентоцентрованому, ресурсно-орієнтованому підходах (Нестуля, Нестуля, Кононец, 2021).

Підтвердженням правильності такого підходу до підбору дидактичного інструментарію реалізації спецкурсу «Проектні технології у професійній діяльності хореографа» для змішаного навчання знаходимо у відгуках студентів, які позитивно оцінюють можливість у будь-який час вивчати запропонований спецкурс.

Список використаних джерел

1. Андрощук Л. М. Розвиток творчого потенціалу в процесі постановки творчого проекту як аспект професійної підготовки майбутнього вчителя хореографії. Сучасні стратегії розвитку хореографічної освіти : мат. Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнародною участю (Умань, 23–24 травня 2014 р.) / ред. кол. О. В. Дудник, Л. М. Андрощук. Умань : ФОП Жовтий О. О., 2014. С. 7–12.
2. Андрощук Л. М. Розвиток творчого потенціалу майбутнього вчителя хореографії у процесі постановки творчого проекту. Мистецтво та освіта. 2014. № 4 (74). С. 55–59.
3. Березюк О. С., Власенко О. М. Дидактика: теорія і практика : навч.-метод. посіб. для студентів гуманітарних факультетів. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2017. 212 с.
4. Василенко К. Ю. Композиція українського народно-сценічного танцю. Київ : Мистецтво, 2000. 96 с.
5. Годовський В. М. Теорія і методика роботи з дитячим хореографічним колективом: методичні рекомендації, лекції, навчальна програма. Рівне : РДГУ, 2000. 76 с.
6. Годрич О. С. Методика викладання хореографії : навч. посіб. Львів : Сполом, 2006. 84 с.
7. Гриньова М. В. Педагогічні технології: теорія та практика : навч.-метод. посіб. Полтава, 2006. 230 с.

8. Кононец Н. В. (2021). Модель змішаного навчання (Flex Model Blended Learning) у підготовці магістрантів освітньої програми «Педагогіка вищої школи». Світові виклики сучасній освіті : мат. Першої Міжнар. наук.-практ. конф. (20–22 жовтня 2021 року) / гол. ред.: Осадченко І. І. Вип. 1 (Ч. 1). Умань : Громадська організація «Міжнародна асоціація сучасної освіти, науки та культури», 2021. С. 18–22.
9. Кононец Н. В. Технологія освітнього проекту як педагогічна технологія ресурсно-орієнтованого. Витоки пед. майстерності : зб. наук. пр. Вип. 14. Полтава, 2014. С. 136–144.
10. Мармаза О. І. Проектний підхід до управління навчальним закладом. Харків : Основа, 2003. 80 с.
11. Медвідь Т. А. Творчі проекти як засіб формування професійних компетентностей майбутнього хореографа. Художні практики та мистецька освіта у крос культурному просторі сучасності : мат. V Всеукр. наук.-практ. конф., 7–8 жовтня 2019 р., Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2019. С. 38–73.
12. Нестуля О. О., Нестуля С. І., Кононец Н. В. (2021). Варіативні моделі змішаного навчання (blended learning) у вищій школі: досвід ПУЕТ. Вища школа: науково-практичне видання. № 11. С. 7–20.
13. Освітні технології : навч.-метод. посіб. / О. М. Пехота, А. З. Кік-тенко, О. М. Любарська та ін. Київ : А.С.К., 2001. 256 с.
14. Рехлицька А. М. Класичний танець: програма навчального курсу. Херсон : Атлант. 2003. 116 с.
15. Фесенко Т. Г. Управління проектами: теорія та практика виконання проектних дій : навч. посіб. Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. Харків : ХНАМГ, 2012. 181 с.
16. Цвєткова Л. Ю. Методика викладання класичного танцю : підручник. Київ : Альтепрес, 2005. 324 с.
17. Ярошенко Г. В. Освітні технології. 1999. 136 с.

С. І. Тоцький, студент 3 курсу освітньо-професійної програми «Інформаційна діяльність підприємства»
student070@cuer.ukr.education;

І. І. Худолій, викладач фізики, астрономії та інформатики,
 викладач вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист
hudoliy.ivan@gmail.com
 ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права ПДАУ»

ВИКОРИСТАННЯ ГРАФІЧНОГО РЕДАКТОРА PHOTOSHOP У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ

Adobe Photoshop – це графічний редактор, розроблений компанією Adobe. Програма є лідером на ринку комерційних

інструментів для редагування зображень і одним з найвідоміших продуктів Adobe.

Звичайно ж, Adobe Photoshop, як і всі геніальні винаходи має свою цікаву історію. Історія Photoshop починається наприкінці 1980-х років у містечку Енн Ербор, в штаті Мічиган, у США. У Гленна Нолла, викладача фізики в коледжі, було два сини – Джон і Томас. Джон захоплювався комп'ютерами, а Томас успадкував інтерес батька до фотографії (той був фотографом-любителем і обладнав у підвалі свого будинку фотолaboratorію). Перший комп'ютер в їхньому домі з'явився в 1979 році, і це був Apple II Plus з чорно-білим монітором. У той час Томас був студентом Мічиганського університету і готував кандидатську дисертацію на тему цифрової обробки зображень. Він працював уже на третій моделі комп'ютера Apple – Apple Macintosh Plus (теж з чорно-білим монітором), який, хоч і був більш просунутим за багатьма своїми параметрами, але як і раніше не вмів показувати напівтони (відтінки сірого). Для своєї дисертації Томас написав невелику програму, яка дозволяла це робити. Програма називалася Display.

Програму побачив його старший брат Джон, який тоді вже працював у Каліфорнії, в компанії Industrial Light and Magic (ILM) – славнозвісному підрозділі Lucasfilm, що займався розробкою спецефектів для «Зоряних війн». Згодом в одному з інтерв'ю Джон Нолл розповідав, що йому хотілося більшого від Display – наприклад, щоб програма вміла зберігати зображення в інших форматах, щоб можна було друкувати їх з інших програм. Деякі зображення, які Джону надсилали з відділу комп'ютерної графіки ILM, на екрані виглядали надто темними – тож потрібен був ще й інструмент для гамма-корекції.

Отже, Джон захопився новою програмою. Він був вражений, наскільки робота Томаса нагадувала програмне забезпечення для Pixar Image – найкрутішого на ті часи комп'ютера вартістю 135 тисяч доларів, розробленого спеціально для комп'ютерного підрозділу Lucasfilm. Проте Display працювала на порівняно доступному Macintosh вартістю всього кілька тисяч доларів.

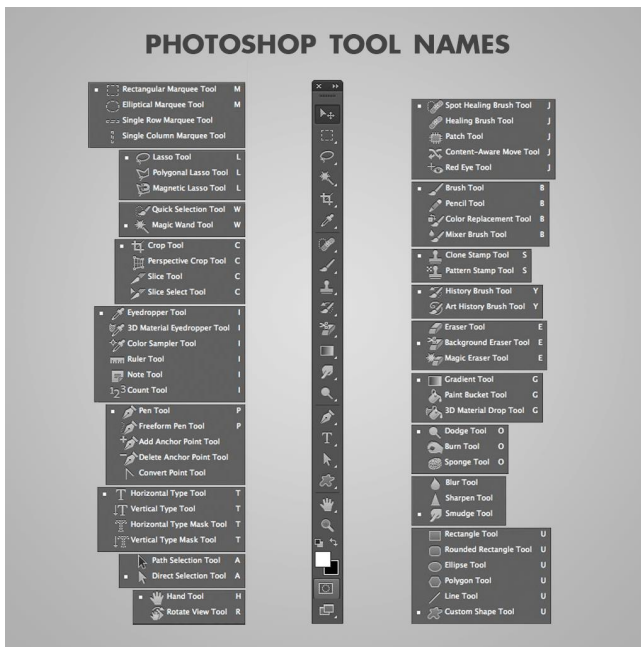
Display швидко розвивалася. З часом в програмі з'явилась можливість працювати з кольором, а також підтримка різних типів файлів, додалися інструменти для малювання, функції

корекції колірної гами, управління балансом, відтінками й насиченістю.

Якоїсь миті з'ясувалось, що існує декілька застосунків Display, тож вигадали нову назву – Image Pro. Але й вона не була унікальною, тому її теж довелось змінити. Як саме з'явилась назва Photoshop, наразі невідомо. Але існує думка, що її запропонував братам видавець, коли вони демонстрували йому програму. І відтоді назва залишилась.

До речі, Photoshop українською перекладається як фотолавка. Раніше, коли фотографія була не так поширена, фотоапарати були тільки в обраних, а фотографії треба було друкувати на папері, існували такі фотолавки (в нас їх частіше називали «фотоательє»). В них можна було не тільки видрукувати знімок, але й відретушувати. Саме такі фотолавки зображені на перших іконках програми [2].

Завдяки широкому вибору різних інструментів та простою освоєння свого інтерфейсу Adobe Photoshop є найпопулярнішою програмою для роботи з фотографіями.

Графічна програма Adobe Photoshop представляє собою спеціалізований інструментальний засіб, який призначений для обробки растрових зображень. Серед переваг цієї програми можна виділити наступні: висока якість обробки графічних зображень; зручність і простота в експлуатації; великі можливості, які дозволяють виконувати будь-які операції створення і обробки зображень; широкі можливості автоматизації обробки растрових зображень, які базуються на використанні сценаріїв; сучасний механізм роботи з кольоровими профілями, які допускають їх втілення в файли зображень з метою автоматичної корекції кольорових параметрів при виводі на друк для різних пристроїв; великий набір команд фільтрації, за допомогою яких можна створювати найрізноманітніші художні ефекти.[1]

Завдяки своїй індивідуальності фотошоп підходить як для зовсім легких проектів (рис. 1), так і більш складних та трудомісних (рис. 2).

Рисунок 1

Рисунок 2

Список використаних джерел

1. <https://ukrreferat.com/chapters/proba/programa-photoshop-kursova-robota.html>.
2. <https://cases.media/article/istoriya-photoshop>.

Л. Д. Тунік, викладач фізичного виховання;

В. С. Шеремета, викладач фізичного виховання

ВСП «Технологічно-промисловий фаховий коледж Вінницького національного аграрного університету»

gordalla75@ukr.net

СУЧАСНІ НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ ПРИ ВИКЛАДАННІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В ЗФПО

Одним із стратегічних завдань модернізації освіти в Україні є забезпечення якісного фізичного виховання студентів на рівні міжнародних стандартів, розв'язання якого можливе за умови впровадження інноваційних технологій навчання.

Важко уявити роботу викладача взагалі без використання електронних, програмних та інформаційних компонентів, а також без використання інтернет-ресурсів, навіть якщо він викладає фізичну культуру. Сучасний освітній процес уже не може ефективно функціонувати без використання новітніх засобів навчання, які вносять суттєві зміни в його зміст, форми та методи. Тому дослідження, впровадження і використання сучасних інформаційних технологій є однією з актуальних проблем сучасної освіти.

Відомо, що інформаційні технології стрімко розвиваються: комп'ютер став доступним високопродуктивним робочим інструментом, а його доповнюють різні модифікації інноваційних пристроїв.

Інноваційний процес може мати характер, як стихійний, так і свідомо обґрунтований й керований. Інше системне поняття в інновації є інноваційна діяльність, яка включає комплекс заходів по забезпеченню інноваційного процесу на певному рівні освіти. До основних функцій інноваційної діяльності відноситься зміна основних компонентів навчального процесу: цілей, змісту навчального матеріалу, форм організації діяльності учнів, методів і засобів навчання, а також система управління.

На наш погляд, ідею розробки нових технологій навчання на основі комп'ютеризації та інформатизації педагогічних систем зумовили наступні світові тенденції:

- інформатизація та автоматизація галузей науки, техніки і технологій;
- зміна професійної структури суспільства та поглядів людини щодо реалізації життєвого потенціалу;
- інформаційна інтеграція освіти у світову систему.

Питанням впровадження інформаційних технологій у галузь фізичної культури та спорту активно займаються науковці країни та світу. На думку вчених сучасні комп'ютерні технології (СКТ) надають можливість на більш високому якісному рівні організувати процес фізичного виховання, дозволяють поєднати функції накопичення, зберігання, аналізу, систематизації масивів інформації і оцінки підготовленості тих, хто займається, реалізувати індивідуальний підхід у процесі фізичного виховання за допомогою використання СКТ.

Аналіз літературних джерел та інтернет-ресурсів, педагогічні спостереження та власний досвід дають нам підстави виділити основні напрямки використання СКТ у фізичній культурі і спорті.

Перш за все, зазначимо наступне.

Основні напрямки використання СКТ у фізичній культурі і спорті визначені:

- підготовкою майбутніх фахівців і розвитком їх особистості в умовах інформаційного суспільства;
- інтенсивністю рівня виховного, навчального та тренувального процесів;
- соціальною потребою в фахівцях в сфері фізичної культури і спорту, зумовленої інформатизацією сфери фізичної культури.

Виокремимо основні напрямки застосування інформаційних технологій в різних галузях фізичної культури і спорту:

- навчальний процес;
- спортивне тренування;
- спортивні змагання;
- оздоровча фізична культура.

Розглянемо докладніше кожний із них.

Навчальний процес – це напрямок, який можна вважати основним. В ході його учні та студенти знайомляться з теорією

фізичного виховання і іншими навчальними дисциплінами. Для забезпечення продуктивного освітнього процесу необхідно впроваджувати дидактичні матеріали, які створюються на базі СКТ (мультимедійні навчальні системи; мультимедійні контролюючі програми та тести; бази даних освітнього призначення з включенням аудіо, фото та відео; інтернет-ресурси освітнього призначення; мультимедійні лекції-презентації; цифрові відеофільми, навчальні тренажери для оволодіння і закріплення окремих навичок; курси для дистанційного навчання тощо).

Такі дидактичні матеріали дозволяють проводити контроль засвоєних знань, перевірку рівня компетентності майбутніх фахівців; дають можливість планувати і контролювати фізичну підготовленість, загальну рухову активність, а також психофізичний стан учнів і студентів; проводити комп'ютерні опитування для відбору абітурієнтів і студентів. Крім того, їх використання у навчальному процесі дає можливість ефективно збирати, обробляти та передавати інформацію, якісно змінювати методи і організаційні форми підготовки фахівців у галузі фізичної культури та спорту, відкриває нові можливості підвищення ефективності процесу фізичного виховання та спортивної діяльності.

Спортивне тренування дає можливість моделювання і прогнозування спортивних результатів, розбору техніки виконання складно координаційних вправ, підвищення ефективності навчання рухових дій і усунення помилок. СКТ дозволяють коригувати тренувальний процес. Вони висувають нові вимоги до спортивних споруд, тренажерів, снарядів і амуніції. Використання програмно-апаратних комплексів (комп'ютери, оснащені спеціалізованими програмами і бездротовими датчиками, що закріплюються на тілі спортсмена, що включають швидкісні відеокамери і т. п.) дозволяє проводити біомеханічний аналіз спортивних рухів, покращувати технічну підготовку спортсменів.

Дослідники відзначають, що для підвищення спортивних результатів доцільно використовувати не окремо взяті методи, а ефективно поєднувати біомеханічні, психологічні і статистичні тести з відповідною кореляцією з фізіологічними показниками спортсменів. Учені виділяють у цьому напрямку використаття СКТ у фізичній культурі та спорту три взаємопов'язані групи: довідково-методичні: розроблення мультимедійних посібників,

створення інформаційних баз даних; ті, що пов'язані з вивченням фізичних аспектів організму спортсмена: біомеханічні, психологічні і статистичні напрями; аналітичні: моделювання спортивних рухів і створення комп'ютерних тренажерів-стимуляторів.

Також науковці приділяють увагу підвищенню якості технічної підготовленості спортсменів. Для цього створюються програмно-апаратні комплекси, які автоматизують введення даних у комп'ютер і обчислення необхідних біомеханічних параметрів, що дає змогу підвищити ефективність навчання рухових дій і не допускати помилок. Наразі визначення підготовленості спортсменів забезпечується створенням і застосуванням спеціальних експертних систем і програм.

Для забезпечення спортсменів і тренерів докладною та об'єктивною інформацією про виконання спортивних вправ важливо застосовувати автоматичні системи спостереження (Expert Vision Analysis [EVA], Motion Analysis Corp., <http://www.Motionanalysis.com>; Vicon, Oxford Metrics, <http://www.vicon.com>; CODA, Charnwood Dynamics, <http://charndyn.com>, BioVideo тощо), в яких передбачено використання різноманітних технологій для відстеження і фіксації рухів, деякі в режимі реального часу. Системи відеоаналізу рухів і складні комп'ютерні комплекси-імітатори поліпшують зворотний зв'язок і в підсумку сприяють формуванню рухових умінь і навичок та підвищують рівень спортивних результатів.

Оздоровча фізична культура в сучасному суспільстві має велику популярність і велику значимість, так як швидко розвивається фізкультурно-оздоровчий сервіс, відкриваються фітнес-центри, де ведеться робота з різним контингентом тих, хто займається. Цей напрямок використання СКТ пов'язано з розробкою програм для оздоровчої фізичної культури.

Отже, проблема використання широкого спектру СКТ та інновацій в процесі фізичного виховання сьогодні набула особливої уваги. Новітні гаджети стають важливим механізмом не тільки навчального процесу, але і спортивного тренування, спортивних змагань та оздоровчої фізичної культури. Фізична культура та спорт за таких умов у новій формі закладає основи всебічного удосконалення фізичної природи людини та дотримання нею здорового способу життя.

Список використаних джерел

1. Ахметов Р. Ф. Сучасні тенденції використання інформаційних технологій у технічній підготовці спортсменів / Р. Ф. Ахметов, Т. Б. Кутек // Вісник Черніг. держ. пед. ун-ту. 2011. № 86. С. 15–18.
2. Булатова М. М. Сучасні фізкультурно-оздоровчі технології у фізичному вихованні / М. М. Булатова, Ю. О. Усачов // Теорія і методика фізичного виховання / за ред. Т. Ю. Круцевич. – Київ : Олімпійська література, 2008. Т. 2. С. 320 – 354.
3. Генсерук Г. Р. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до застосування інформаційних технологій у професійній діяльності : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Г. Р. Генсерук. Терноп. нац. пед. ун-т ім. В. Гнатюка. Т., 2005. 20 с.
4. Денисова Л. В. Гіпермедійне інформаційне середовище навчання як засіб професійної підготовки фахівців з фізичного виховання і спорту : автореф. ... дис. канд. пед. наук : 13.00.04 / Л. В. Денисова. – Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. Київ, 2010. 22 с.

О. А. Ушакова, к. е. н., доцент кафедри економіки, обліку та фінансів

oksana.a.ushakova@gmail.com;

М. І. Ушаков, викладач, спеціаліст циклової комісії програмування та інформаційних дисциплін
nikolay.ushakov@ukr.net

ВСП «Рівненський фаховий коледж Національного університету біоресурсів і природокористування України»

ТЕХНІЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ ВІДКРИТОГО ОНЛАЙН-КУРСУ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ НА САЙТІ ВИКЛАДАЧА

Використання методів дистанційного навчання у синхронному (вебінари, відеоконференції, віртуальні класи тощо) й асинхронному (чати, електронна пошта, відкриті онлайн-курси тощо) форматі вимагає від педагога актуальних знань, пов'язаних з використанням цифрових технологій. Поєднання обох форматів навчання, на нашу думку, стає можливим за допомогою формування відкритих онлайн-курсів навчальних дисциплін на сайті викладача, які є освітніми вебресурсами, які використовують колективістський підхід.

Загалом, це педагогічний засіб, що ґрунтується на сучасних досягненнях у сфері вебтехнологій і відповідає дизайн-ергономічним та техніко-функціональним вимогам до якості електронних освітніх ресурсів. Фактично сайт викладача є онлайн-платформою для формальної і неформальної освіти.

Основними індикаторами якості відкритих онлайн-курсів навчальних дисциплін на сайті викладача є: завершеність; відвідуваність; релевантність; доступність. Їх технічну реалізацію продемонструємо на прикладі сайту викладача за посиланням <https://finance-education.today> [1–3].

Технічно розробки такого типу можна створювати у вигляді сайту під системою керування контентом (CMS – Content Management System) WordPress, оскільки це найбільш популярна на цей час CMS для блогів і сайтів-візитівок. Також на основі цієї технології є безліч готових рішень для реалізації власної логіки викладення матеріалів, які може опанувати навіть фахівець без технічної освіти в галузі інформаційних технологій, хоча його розробка, безперечно, потребує високого технічного рівня компетентностей і значних затрат часу.

Верстка сторінок сайту може здійснюватися за допомогою готових додатків CMS WordPress, наприклад, вбудованого редактору сторінок Gutenberg, додаткових плагінів Elementor, Pagelayer, за потреби доповнюючи ці рішення програмним кодом для удосконалення відображення певних елементів збоку користувача. Наголосимо на тому, що обов'язково забезпечувати адаптивність таких ресурсів для сучасних мобільних пристроїв, дбати про естетичність їх інтерфейсу, який має бути цілісним, інтуїтивно зрозумілим, і дизайну.

Також електронні освітні ресурси мають відзначатися грамотністю оформлення, повнотою і системністю, чіткістю структури з метою забезпечення повноцінного віддаленого навчання. Матеріали не повинні містити фактографічних помилок, неетичних компонентів. Їх викладення має бути послідовним і логічним, державною мовою без стилістичних помилок.

Отже, на головній сторінці сайту фактично реалізовано портфоліо викладача, зокрема представлено основну інформацію. За допомогою плагіна Smart Slider розміщено дипломи і сертифікати участі у науково-практичних конференціях, конкурсах, підвищення кваліфікації. З неї реалізовано перехід на додаткову сторінку за допомогою посилання «Більше про викладача».

Блоками на головній сторінці розміщено вислови відомих учених-економістів, які можуть бути цікавими різним користувачам. За допомогою вже згаданого плагіна Pagelayer можна додавати необмежену кількість таких блоків.

Головне меню сайту створене з використанням стандартних засобів CMS WordPress і включає назви навчальних дисциплін, за якими сформовано відкриті онлайн-курси. Воно забезпечує поінформованість користувача про те, який структурний елемент (сторінка, тема тощо) відображається на екрані.

Навчально-методичну літературу розміщено за допомогою плагіна 3D FlipBook. Сторінки завантажено у форматі файлу PDF, який сформовано із зображень, захищених водяними знаками, що є актуальним у контексті додержання академічної доброчесності. Документи максимально оптимізовано для завантаження з персонального комп'ютера і мобільних пристроїв.

Крім того, на сайті розміщено відеоматеріали у розрізі тем лекційного курсу, реалізовані у вигляді посилань на відео-контент з платформи YouTube. У вигляді маркованих переліків представлено бібліографічні описи джерел літератури і корисні посилання на офіційні вебресурси. За допомогою плагіна Smart Slider викладено мультимедійні презентації на відповідних сторінках ресурсу у розрізі навчальних дисциплін. Додано відповідні посилання на ресурси, які забезпечують зворотній зв'язок із здобувачами освіти, зокрема навчальне середовище Google Classroom, а також навчальна платформа Moodle.

Отже, персональний сайт викладача, на якому розміщено відкриті онлайн-курси навчальних дисциплін, є автономним електронним освітнім ресурсом, доступним як з персонального комп'ютера, так і з мобільних пристроїв, який відповідає сучасним потребам та вимогам щодо надання знань.

Список використаних джерел

1. Персональний сайт викладача О. А. Ушакової. Технічна реалізація : М. І. Ушаков. 2021. URL: <https://finance-education.today>.
2. Ушакова О. А. Доповідь «Роль і значення відкритих онлайн-курсів навчальних дисциплін в сучасному освітньому процесі»: мат. II Міжнар. наук.-практ. конф. «Інформаційно-ресурсне забезпечення освітнього процесу в умовах диджиталізації суспільства». МОН України. Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти. 10 листопада 2022 року.
3. Ушакова О. А., Ушаков М. І. Створення і використання відкритих онлайн-курсів навчальних дисциплін на сайті викладача. Академічні візії. 2023. Вип. 15. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/115>.

І. С. Фурсов, викладач хімії та природничих дисциплін
fursov1695@ukr.net

ВСП Хорольський агропромисловий фаховий коледж Полтавського державного аграрного університету

СЕРВІСИ ДЛЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН

У зв'язку з військовим станом в Україні навчання хімії та інших природничих наук сильно змістилося у бік дистанційного. Звичайно педагоги всіма силами намагаються впроваджувати змішане навчання, проте все ж переважаючу роль займає дистанційне.

Очевидно, що у дистанційному навчанні на перший план, як ніколи раніше виходить, матеріальне забезпечення, при чому як викладача так і студента. Мається на увазі, що в кожного студента має бути інтернет (а у селі з цим проблеми), ноутбук або хоча б планшет, бо телефон буде не зручний для цього. Окрім матеріальної бази потрібне програмне забезпечення. Добре, що є багато безкоштовних ресурсів.

У цій статті хочемо поділитися хорошими сервісами, які можна використати для зручного проведення онлайн занять і підготовки цікавих завдань для здобувачів освіти.

Інструменти для онлайн демонстрації та симуляції: Mozabook <https://www.mozaweb.com/uk/mozabook> (україномовні 3D-симуляції та інтерактивні відео, цифрові підручники і вбудовані додатки, призначені для розвитку навичок проведення дослідів та ілюстрування), PhET <https://phet.colorado.edu/uk/simulations> (Бібліотека інтерактивних симуляцій (хімія, біологія, фізика, математика, географія)), Sketchfab <https://sketchfab.com/> (збірка 3D-моделей, які можна переглядати на самому сайті, а також отримати код для вбудування на свій сайт.), CartoDB <https://carto.com/> (Інструмент для створення динамічних карт. З його допомогою можна нанести на карту будь-які дані, представивши у будь-якому стилі) [1].

Електронні інтерактивні дошки: Nearpod <https://nearpod.com/> (сервіс додавання інтерактивних елементів до слайдів презентації: опитування, 3D-анімації та симулятори), Pear Deck <https://www.peardeck.com/googleslides> (сервіс для створення динамічних презентацій та проведення інтерактивних занять. За допомогою інструмента «Quick Question» можна ставити запи-

тання аудиторії в реальному часі), Scrumblr <http://scrumblr.ca/> (екран виглядає, як сучасна дошка, що розділена маркером на стовпці за тематикою), Twiddla <https://cutt.ly/cfchjTI> (ресурс для створення різноманітних електронних дошок і не тільки. Тут можна додати фото, відео, оформити на свій смак за кольорами тощо), Thinglink <https://www.thinglink.com/> (ресурс для створення інтерактивних плакатів), Popplet <https://app.popplet.com/#/login> (ресурс для створення інтерактивних плакатів), Classroom Screen (сервіс для візуалізації перебігу роботи на занятті).[2]

Ресурси для створення презентацій: Canva <https://www.canva.com/> (є чимало готових шаблонів), Prezi <https://prezi.com/> (можна створювати відеопрезентації), Beautiful.ai <https://www.beautiful.ai/> (сервіс для створення презентацій, що самостійно адаптує контент на слайдах під обраний формат, допомагає додати анімацію графіків і переходів, а також рекомендує відповідні шаблони), Slidesmania Slidescarnival <https://slidesmania.com/> (безкоштовні шаблони презентацій на різну тематику).[2]

Сервіс для створення коміксів Storyboard <https://www.storyboardthat.com/> (Онлайн-сервіс для створення коміксів. Великий набір фонових зображень та персонажів. Готову роботу можна завантажити на комп'ютер або роздрукувати)

Сервіс для створення ребусів Rebus1.com http://rebus1.com/ua/index.php?item=rebus_generator&enter=1 (можна задати будь-яке слово або фразу – і програма миттєво згенерує за вашим запитом ребус).

Сервіс для створення кросвордів childdevelop <https://childdevelop.com.ua/generator/letters/cross.html> (у спеціально відведеному полі потрібно ввести слова, з яких утвориться кросворд, і натиснути на відповідну кнопку для автоматичної генерації. Готовий кросворд можна завантажити собі на комп'ютер [2]).

Сервіси для повноцінного дистанційного навчання, на них можна розміщувати будь-які матеріали для студентів: Google Classroom <https://classroom.google.com/> (безкоштовний сервіс для організації дистанційного навчання та перевірки знань. Дозволяє оприлюднити завдання через інтернет та оцінити роботу здобувача освіти), Moodle <https://moodle.org/> (безкоштовна відкрита система управління дистанційним навчанням), ClassDojo

<https://www.classdojo.com/uk-ua/signup/> (простий інструмент для оцінювання роботи групи здобувачів освіти в режимі реального часу. Тут створена комфортна система заохочення з різними ролями та рівнями доступу).

Інструменти для відеоконференцій: Skype Meet Now (проведення відеонарад і конференцій без реєстрацій і завантажень), Zoom <https://zoom.us> (сервіси для проведення відеоконференцій та онлайн зустрічей).

Учитель чи викладач у жодному разі не повинен знати і опанувати всі програми і тим більше не повинен їх усі використувати, а просто може вибрати ті програми і ресурси, які найбільше йому підходять за суб'єктивними якостями.

Дистанційне навчання не може замінити повноцінного офлайн заняття, але викладачі мають гідно прийняти цей виклик дистанційною освітою і прикласти всі зусилля щоб онлайн заняття стало таким же цікавим, наповненим, різноманітним, щоб воно надихало студента на подальше вивчення як конкретного предмету так і навчатися взагалі.

Сучасні інтернет ресурси-програми покликані значно допомогти і вже допомагають викладачам тримати зв'язок зі студентами і проводити стандартні і нестандартні заняття, розвивати студентів і заохочувати їх до навчання.

Список використаних джерел

1. Коберник І., Звизняцьківська З. Організація дистанційного навчання в школі. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/metodichni%20recrecrecom/2020/metodichni%20recomendazii-dustanciyna%20osvita-2020.pdf>.
2. Надія Швадчак 35 інструментів для дистанційного навчання – добірка НУШ. URL: <https://nus.org.ua/articles/30-instrumentv-dlya-dystantsijnogo-navchannya-dobirka-nush/>

А. В. Хаміна, студентка магістратури природничого факультету nastaxaxa1982@gmail.com
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНОГО МОДЕЛЮВАННЯ НА УРОКАХ З ПРИРОДНИЧИХ НАУК

21 століття вирізняється неабияким розвитком науки та високих технологій. В Україні в значній мірі сформоване сучасне

інформаційне суспільство, яке потребує інноваційних методик, використання сучасних навчальних ресурсів та цифрових технологій в освітньому процесі. На уроках з природничих наук все актуальнішим стає використання комп'ютерного моделювання. Обчислювальні моделі все частіше використовуються для покращення нашого розуміння складних систем, для навчання та для проведення наукових досліджень в галузі природничих наук. Але, що ми взагалі можемо розуміти під терміном комп'ютерного моделювання?

Комп'ютерне моделювання – це використання комп'ютера для імітації процесу чи системи реального світу. Динамічні реакції однієї системи представлені поведінкою іншої системи, яка значною мірою змодельована на основі першої. Для моделювання потрібна модель або математичний опис реальної системи. Це у формі комп'ютерних програм, які охоплюють ключові характеристики або поведінку вибраної системи. Тут модель в основному є представленням системи, а процес моделювання, як відомо, відображає роботу системи в часі [1].

Комп'ютерне моделювання знайшло застосування у вивченні динамічної поведінки в середовищі, яке може бути важко або небезпечно реалізувати в реальному житті. Скажімо, ядерний вибух можна представити за допомогою математичної моделі, яка враховує різні елементи, такі як швидкість, тепло та радіоактивне випромінювання. Крім того, можна внести зміни в рівняння, змінивши певні інші змінні, наприклад, кількість матеріалу, що розщеплюється, використаного під час вибуху[1].

За іншим визначенням комп'ютерне моделювання – процес відтворення поведінки системи за допомогою комп'ютерної програми, що реалізує подання об'єкта, системи або поняття у формі, відмінній від реальної, за допомогою алгоритмічного опису, що включає залежності між величинами й набір даних, які характеризують властивості системи та динаміку їх зміни із часом (імітаційну модель). Така програма називається комп'ютерною моделлю[2].

У вузькому визначенні комп'ютерне моделювання – це програма, яка виконується на комп'ютері та використовує покрокові методи для дослідження приблизної поведінки математичної моделі. Зазвичай це модель системи реального світу (хоча система, про яку йдеться, може бути уявною чи гіпотетичною). Такою комп'ютерною програмою є комп'ютерна імітаційна модель [3].

Результат комп'ютерного моделювання полягає в отриманні кількісних і якісних висновків щодо наявної моделі.

Якісні висновки дають змогу виявити не відомі раніше властивості системи: її структуру, динаміку розвитку, стійкість, цілісність та ін.

Кількісні висновки в основному носять характер прогнозу деяких майбутніх або пояснення минулих значень змінних, що характеризують систему.

За допомогою комп'ютерного моделювання вивчаються об'єкти та явища, які неможливо, дорого, небезпечно відтворити в реальних умовах. Це дає змогу не лише економити матеріальні ресурси, а й зберігати екологічні умови існування людини, уникати можливих шкідливих або руйнівних наслідків проведення випробувань [2].

Види комп'ютерних моделей:

Фізичні моделі, у яких комп'ютер є частиною експериментальної установки або тренажера. Це може бути тренажер для підготовки пілотів літаків чи операторів атомних електростанцій – у цьому разі комп'ютер змінює показники приладів, імітуючи роботу з реальною системою [2].

Обчислювальні моделі вимагають розв'язування систем рівнянь методами обчислювальної математики та проведення обчислювального експерименту при різних параметрах системи, початкових умовах і зовнішніх впливах. Використовується для моделювання різних: фізичних, біологічних, соціальних та інших явищ [2].

Імітаційні моделі – комп'ютерні програми, що імітують поведінку складної технічної, економічної чи іншої системи з необхідною точністю. Комп'ютерні імітаційні моделі – симуляції – використовують для дослідження поведінки: технічної, економічної, біологічної та соціальної [2].

Статистичні моделі потрібні для багаторазового проведення випробувань з подальшою статистичною обробкою отриманих результатів. Статистичні моделі застосовують при вирішенні ймовірнісних задач, а також при обробці великих масивів даних [2].

Графічні моделі використовують у створенні інфографіки, тобто сукупності спеціальним чином організованих графічних або символічних даних, що відображають найсуттєвіші сторони досліджуваного об'єкта. Розрізняють наочні, графічні, анімацій-

ні, текстові, табличні графічні інформаційні моделі. До них належать різноманітні схеми, графи, графіки, таблиці, діаграми, малюнки, анімації, 3D-моделі, побудовані за допомогою комп'ютера, у тому числі цифрова карта зоряного неба, комп'ютерна модель земної поверхні [2].

Моделі знань передбачають побудову системи штучного інтелекту, в основі якої лежить база знань деякої предметної області (частини реального світу). Бази знань складаються з фактів (даних) і правил. Наприклад, комп'ютерна програма, яка вміє грати в шахи, повинна оперувати даними про «властивості» різних шахових фігур і «знати» правила гри. До даного виду моделей відносять семантичні мережі, логічні моделі знань, експертні системи, логічні ігри [2].

Комп'ютерні моделі можуть бути невеликими (працювати практично миттєво на персональних комп'ютерах) та великомасштабними програмними засобами (працюють протягом декількох годин або діб на суперкомп'ютерах чи мережевих групах комп'ютерів) [2].

Існують три загальні категорії цілей, для яких можна використовувати комп'ютерне моделювання. Симуляції можна використовувати для евристичних цілей, для прогнозування даних, яких у нас немає, і для створення розуміння даних, які ми вже маємо [3].

У категорії евристичних моделей симуляції можна далі поділити на ті, що використовуються для передачі знань іншим, і ті, що використовуються для представлення інформації нам самим. Коли Уотсон і Крік гралися з олов'яними пластинами та дротом, спочатку вони робили друге, а коли показали результати іншим, – перше. Коли армійський корпус побудував модель затоки Сан-Франциско, щоб переконати виборців у небезпеці конкретного втручання, вони використовували її для евристичної мети. Комп'ютерне моделювання можна використовувати для обох цілей – для дослідження особливостей можливих репрезентативних структур; або передавати знання іншим. Наприклад: комп'ютерне моделювання природних процесів, таких як розмноження бактерій, тектонічні зсуви, хімічні реакції [3].

Інший широкий клас цілей, для яких може бути використане комп'ютерне моделювання, полягає в тому, щоб розповісти нам про те, як ми повинні очікувати поведінки певної системи в реальному світі за певних обставин. Грубо кажучи: комп'ютерне

моделювання можна використовувати для прогнозування. Ми можемо використовувати моделі, щоб передбачити майбутнє або відтворити минуле; ми можемо використовувати їх, щоб робити точні прогнози або вільні та загальні. Що стосується відносної точності прогнозів, які ми робимо за допомогою моделювання, ми можемо бути трохи більш детальними в нашій таксономії. Є а) Точкові прогнози: де буде планета Марс 21 жовтня 2300 року? б) «Якісні», глобальні або системні прогнози: Чи стабільна орбіта цієї планети? Який закон масштабування виникає в таких системах? Яка фрактальна розмірність атратора для систем такого типу? і с) Прогнози діапазону: імовірність того, що глобальна середня температура поверхні підвищиться на 2–5 градусів С до 2100 року, становить 66 %; «дуже ймовірно», що рівень моря підніметься принаймні на два фути; «неймовірно», що термохалін закритється в найближчі 50 років [3].

Використання систем комп'ютерного моделювання на предметах природничо-математичного циклу має здійснюватися на принципах:

- відкритої освіти – система комп'ютерного моделювання має бути відкритою для всіх учасників освітнього процесу (учнів, педагогів). На її використання не впливають симпатії або навпаки, антипатії, власний настрій чи стан;
- мобільності – доступ до системи комп'ютерного моделювання має здійснюватися будь-де і будь-коли;
- педагогічної доцільності – використання системи комп'ютерного моделювання має відповідати цілям уроку або освітнього процесу;
- пізнання, що є методологією в обґрунтуванні набуття учнями знань під час використання системи комп'ютерного моделювання. У центрі досліджуваних систем комп'ютерного моделювання знаходиться учень як член соціуму, суб'єкт, мовна особа [4].

У процесі використання систем комп'ютерного моделювання учителі мають застосовувати низку підходів, зокрема:

- дитиноцентриський – спрямовувати освітній процес на розвиток особистості учня, закладених природою
- обдарувань, його пізнавальної діяльності, що є основоположним фактором у розвитку когнітивних здібностей особистості;

- системний – визначати навчання як цілеспрямовану творчу діяльність учня, розглядати зв'язки між метою,
- завданнями, змістом, формами, методами навчання у взаємодії компонентів педагогічного процесу;
- діяльнісний – спрямовувати організацію діяльності учня на використання систем комп'ютерного моделювання, використання якої активізувало б його пізнавальну діяльність, спілкування та процеси саморозвитку;
- диференційований – полягає у забезпеченні прав обдарованих дітей та дітей з різними функціональними обмеженнями на отримання доступу до якісних освітніх послуг, зокрема до здійснення індивідуальної освітньої діяльності [4].

Моделювання можна використовувати для розуміння систем та їх поведінки. Якщо ми вже маємо дані, які повідомляють нам, як поводить себе якась система, ми можемо використовувати комп'ютерне моделювання, щоб відповісти на питання про те, як ці події могли статися; або про те, як ці події насправді відбулися [3].

Комп'ютерне моделювання дає можливість:

- вивчати явища й об'єкти, які не відтворюються або не існують у реальних умовах;
- візуалізувати об'єкти будь-якої природи, у тому числі й абстрактні;
- досліджувати явища і процеси в динаміці їх існування;
- «керувати часом» (прискорювати або уповільнювати модельовані процеси);
- здійснювати багаторазові випробування моделі, кожного разу повертаючи її в початковий стан;
- отримувати різні характеристики об'єкта в числовому або графічному вигляді;
- знаходити оптимальну конструкцію об'єкта, не виготовляючи його пробних екземплярів;
- проводити експерименти без ризику негативних наслідків для здоров'я людини або навколишнього середовища [2].

Побудова комп'ютерної моделі базується на абстрагуванні від конкретної природи явищ або досліджуваного об'єкта-оригіналу і складається з двох етапів: спочатку створення якісної, а потім і кількісної моделі.

Комп'ютерне моделювання полягає в проведенні серії обчислювальних експериментів на комп'ютері, метою яких є:

- аналіз, інтерпретація;
- зіставлення результатів моделювання з реальною поведінкою досліджуваного об'єкта;
- за необхідності, подальше уточнення моделі[2].

Слід розуміти, що комп'ютер є лише інструментом для створення й дослідження моделей, але він їх не створює – аналіз об'єктів навколишнього світу з метою відтворення його в моделі виконує людина [2].

Комп'ютерне моделювання у вигляді 3D-моделей найчастіше використовується в архітектурі, охороні здоров'я, науці а найбільше застосовують – у кіно, комп'ютерних та відеоіграх. Останнім трьом напрямкам сучасні діти чи підлітки присвячують основну частину свого дозвілля. Звичайно педагоги програють у боротьбі за увагу учнів їхнім гаджетам. Тому вони, педагоги, використовуючи комп'ютерне моделювання на уроках з природничих наук, можуть не просто викласти свій предмет, а зацікавити ним учнів. Школярі чи студенти зможуть поліпшити розуміння причинно-наслідкових зв'язків в природі, набути системного мислення, а також відпрацьовувати взаємодію один з одним використовуючи комп'ютерне моделювання.

Список використаних джерел

1. Dictionary Computer Simulation веб-сайт. URL: <https://www.techopedia.com/definition/17060/computer-simulation> (дата звернення: 01.01.2023).
2. Віртуальний кабінет інформатики Хомюк Ірини Василівни Комп'ютерне моделювання веб-сайт. URL: <https://sites.google.com/site/virtualnijkabinetinformatiki/komp-uterne-modeluvanna> (дата звернення: 01.01.2023).
3. Eric Winsberg Stanford Encyclopedia of Philosophy Computer Simulations in Science веб-сайт. URL: <https://plato.stanford.edu/entries/simulations-science/> (дата звернення: 01.01.2023).
4. Литвинова С. Г. Модель використання системи комп'ютерного моделювання для формування компетентностей учнів з природничо-математичних предметів. 2019. 111 с. file:///C:/Users/OurComp/Downloads/model-vikoristannya-sistemi-komp-yuternogo-modelyuvannya-dlya-formuvannya-kompetentnostey-uchniv-z-prirodnicHO-matematichnih-predmetiv%20(1).pdf.

*Л. І. Хімчук, д. пед. н., професор, професор кафедри педагогіки
початкової освіти
liliana.khimchuk@pnu.edu.ua
Прикарпатський національний університет імені Василя
Стефаника*

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ ОНЛАЙН СЕРВІСІВ ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ МЕТОДІВ ЦИФРОВОЇ ВІРТУАЛІЗАЦІЇ НА УРОКАХ З ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Сучасний розвиток й упровадження цифрових технологій в систему освіти актуалізує потребу у підвищенні якості професійної підготовки майбутніх учителів, зокрема, формування у них цифрової компетентності.

Основні вимоги до організації підготовки майбутніх учителів регламентовані законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», концепцією Нової української школи. Задля реалізації інтеграції у світові процеси, Кабінетом Міністрів України створено проект під назвою «Цифровий порядок денний України 2020», розроблено Рамку цифрової компетентності для освітян (DigCompEdu, 2017), в якій окреслено основні форми, методи та засади створення цифрового навчального середовища в закладах освіти для розвитку цифрової компетентності учасників освітнього процесу. Особливості впровадження й використання цифрових технологій в освітній практиці висвітлені в працях багатьох вчених, приміром, В. Бикова, М. Жалдака, М. Кадемії, Н. Кононець, М. Лещенко, Л. Тимчук та ін.

Аналіз нормативних документів та наукових досліджень сучасних вчених, свідчить, що використання цифрових технологій в системі освіти дає можливість задовольнити потребу людини – потрапляти у паралельну (віртуальну реальність), приміром, інформаційно-комунікаційну, книжкову, інтернетну, зокрема, за допомогою цифрових технологій людина може здійснювати уявний перехід у просторі й часі, подорожувати у світ мистецьких та технологічних понять, відвідувати віртуальні музеї, виставки, одухотворювати явища, предмети тощо. Перебуваючи у віртуальній реальності люди намагаються розв'язати задачі фізичної реальності.

Прикладом, практичного застосування цифрових технологій може бути практичний досвід використання онлайн сервісів, з метою реалізації методів цифрової віртуалізації, на уроках з технологічної освітньої галузі в початковій школі під час підготовки майбутніх учителів Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Методи цифрової віртуалізації ми визначаємо як такі, що входять до комплексу методів трансформування навчальної діяльності й передбачають використання цифрових медіа, комп'ютерних ігор, комп'ютерної графіки, комп'ютерної музики, блогів, сайтів, створеної додаткової реальності [2, с. 191, 199].

Методи цифрової віртуалізації навчальної діяльності впроваджувалися на основі роботи в онлайн середовищах. Студентам було запропоновано ознайомитися з сервісом «Ornament Name», який призначений для створення унікальних текстових орнаментів вишивки (Ornament Name) [1].

На початку заняття, з метою мотивації студентів до цифрової віртуалізації діяльності, викладач проводив бесіду зі студентами та звертався до них з такими питаннями: «З чим у Вас асоціюються вишивані рушники?», «З якою метою, люди використовували вишиванки?», «Чи знаєте Ви, що в орнаментах вишивок закодована певна інформація?», «Яку роль відіграє вишивка для духовного та естетичного розвитку людини?», «Яким чином можна використати вишивку для розвитку ранніх зацікавлень учнів?», «Як за допомогою вишивки, можна розвивати різні інтелекти в дітей?»

Викладач пояснював студентам, що вишивка є відтворенням нарративу в невербальній формі через орнамент-текст, вироб-текст, колір та наголошував на тому, що оповідач закладає у свій витвір індивідуалізований смисл, котрий передається за допомогою невербального коду. Разом зі студентами аналізував можливі варіанти використання вишивки з навчальною метою та звертав увагу студентів на дидактичні можливості оцифрованої віртуалізованої текстової вишивки поданої на онлайн сервісі «Ornament Name».

У ході пояснення викладач наголошував на дидактичній цінності вишивки, щодо розвитку різних типів інтелектів в учнів.

На етапі ознайомлення студентів з онлайн сервісом «Ornament Name», їм пояснювали, як створювати текстові орнаменти за поданою на сайті інструкцією. Студенти опановували всіма потрібними технічними прийомами роботи з онлайн сервісом для створення вишивки.

Знайомство з дидактичними можливостями онлайн сервісу «Ornament Name» розпочиналося з вивчення текстової вишивки «Бродівське письмо», що подане в книзі дослідника української вишивки та писанки, лауреата Державної премії в галузі архітектури – Володимира Підгірняка (Підгірняк, 2008).

Викладач ознайомив студентів з особливостями бродівської абетки відбитої на рис. 1.

Заглибившись у неповторний світ орнаментів, використовуючи Бродівську абетку, студенти створювали візерунки власних імен. За допомогою абетки, використовуючи онлайн сервіс «Ornament Name», майбутні учителі опановували вміннями формувати словниковий запас учнів, вивчати нові слова, кодувати окремі слова в орнаменті вишивки та надавати їм позитивного приватного, духовного, громадянського змісту.

Рисунок 1 – Абетка

Онлайн сервіс дає можливість розміщувати символи букв у довільній формі. Їх можна повертати з низу на верх, класти на бік, віддзеркалювати тощо. На рис. 2 подано різні варіанти розміщення символу букви «А».

Рисунок 2 – Різні варіанти розміщення символу букви «А»

Розглянемо приклад проєктованого візерунка імені «Іван».

Рисунок 3 – Проєктований візерунок імені за допомогою онлайн сервісу.

У процесі проєктування візерунків, педагог звертає увагу студентів на правила читання візерунка, а саме зазначає, що базові літери візерунка потрібно читати саме в першій з восьми частин орнаменту. Решта символів є композиційними копіями, які віддзеркалюються (рис. 4).

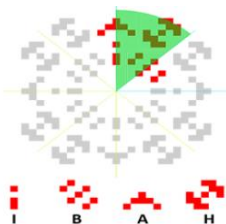

Рисунок 4 – Схема читання закодованої інформації у вишивці

Викладач наголошує, що в процесі роботи над складанням візерунків, актуалізуються різні види інтелектів учнів, зокрема: візуально-просторовий інтелект – формується завдяки маніпуляціям з розмірами, кольоровою гамою, кількістю елементів орнаменту. Учень набуває здатності висловлювати свої емоційні почуття та думки у візуальній формі. Логіко-математичний інтелект учнів – формується завдяки підрахунку кількості елементів, наявних в орнаментах візерунків, укладанню кольорів та елементів в певній послідовності, нестандартному поєднанню всіх елементів, спостереженням учнів за зміною форми візерунків у процесі цифрового проєктування.

Студенти ознайомлюються з кодацією цифр у вишивці поданій на рисунку. Закодовані цифри можна використовувати з метою формування математичних уявлень учнів молодшого шкільного віку.

У процесі навчання студентів слід зазначити про важливість дидактичних функцій вишивки для формування в учнів здатності до програмування. Завдяки процесу кодування букв та текстової інформації, символи укладають відповідно до кольору та визначеної форми орнаменту.

Студентів було об'єднано в групи, кожна з яких отримала завдання створити орнамент і закодувати певну інформацію за власним задумом. Приміром, студенти закодували вірші, побажання, слова вдячності, тощо та опанували здатністю розуміти задум, яким керувалися народні майстри створюючи орнаменти вишивок та доповнювати її власними кольоровими орнаментами й створити закодовану інформацію для духовного, емоційно- позитивного спілкування учнів.

З метою розвитку в студентів здатності застосовувати інтегрований спосіб подання змісту та навчання їх формувати в учнів уявлення про людину й природу, вміння залучати учнів до аналізу вражень і власних почуттів у ході дослідження об'єктів і явищ навколишньої дійсності, студентам було запропоновано проаналізувати текстові побажання втілені в квіткових мотивах вишивки. Приміром, викладач демонстрував взірець, поданий в книзі Володимира Підгірняка «Текстова вишивка» [2. с. 20–21].

Втілене побажання щастя й долі для дитини в вишивці «Полуниця» (рис. 5), розшифровується таким чином: «Хай душа розквітає цвітом, а серце повніе добротою, а доля буде солодкою!» [2. с. 20–21].

Полуниця
(символ побажання щастя й долі)

Рисунок 5 – Полуниця. Символ побажання щастя й долі

У ході підсумкової бесіди, студенти та викладач аналізують дидактичні можливості вишивки за допомогою таких запитань: «Як впливає метод цифрової віртуалізації, а саме проєктування орнаментів за допомогою онлайн сервісів на формування навичок читання й письма у дітей?», «Як діє механізм читання й проєктування візерунків на розвиток учнів?».

У підсумку заняття, викладач наголошує на тому, що для успішного читання, сенсорною основою є зорове сприйняття поданого тексту. Людина сприймає слово, як єдине ціле. Графічне зображення слова, діє як фізичний стимул на аналізатори зору, що запускає механізм аналітико-синтетичної діяльності мозку людини в процесі якого відбувається злиття стимулу й еталону, що дає можливість людині впізнавати, пояснювати, розуміти ту інформацію, яка закодована в графічному символі [3, с. 372–332].

Таким чином, в процесі конструювання орнаментів за допомогою цифрових технологій, студенти опанували здатністю формувати ранні зацікавлення в учнів та розширили знання про можливості розвитку лінгвістичного, логіко-математичного, кінестетичного, музичного, візуального-просторового, міжособистісного, внутрішньо особистісного, природознавчого інтелектів учнів за допомогою онлайн-конструктора вишивки.

Список використаних джерел

1. Ornament Name. URL: <https://ornament.name>.
2. Підгірняк В. (2008). «Текстова вишивка. Бродівське письмо». Типографія від «А» до «Я». 36 с.
3. Хімчук Л. І. (2021) Дидактична система формування базових компетентностей у майбутніх учителів початкової школи : дис. ... д-ра пед. наук. 13.00.09 – теорія навчання. Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка. Полтава. С. 191, 199, 327–332.

А. М. Хміль, учитель Цифрового дизайну
khmilasya@gmail.com

Міжнародна школа Premjers (Латвія);

Н. А. Хміль, д. пед. н., доцент, професор кафедри інформатики
pkravc0@gmail.com

Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради

ЗАСТОСУНОК NOTION ЯК ЗАСІБ СТВОРЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО РЕСУРСУ З ВИВЧЕННЯ КУРСУ «ЦИФРОВИЙ ДИЗАЙН»

Для створення інформаційно-методичної підтримки процесу навчання цифрового дизайну (електронного навчального ресурсу) важливо обрати такий програмний застосунок, за допомогою якого можна було б розмішувати не тільки навчальні завдання, а

й структурований урок з текстом, зображеннями, відеороликами, аудіо контентом, інтерактивними завданнями та інтелектуальними мапами з інших ресурсів, вбудовувати pdf-документи та інші веб-сторінки з необхідною інформацією, налаштовувати зв'язок між сторінками для публікації матеріалів на різних мовах.

Найпопулярнішими серед програмних засобів, якими послуговуються вчителі для створення різних електронних освітніх ресурсів у вигляді веб-сайту є: Google Site, Notion, OneNote, Rise (Articulate) та ін. З метою визначення серед них оптимального застосунку нами було здійснено порівняльний аналіз їх можливостей. Його результати показали, що для створення власного електронного освітнього ресурсу та його подальшого застосування в процесі навчання учнів курсу «Цифровий дизайн» (Міжнародна школа Premjers, Латвія) ми обрали Notion (<https://www.notion.so/>).

Notion – це багатофункціональний застосунок, який допомагає планувати завдання, створювати календарі, нотатки, структурувати інформацію (текстову, зображення, аудіо та відео), створювати бази даних та управляти даними і проектами. Він має чотири рівні підписки: безкоштовний, персональний, командний і корпоративний. Тарифні плани Notion Personal Pro є безкоштовними для студентів університетів і викладачів, учнів шкіл і вчителів, які пов'язують свої облікові записи з академічними адресами електронної пошти. Notion має веб-версію, а також програми для ПК (Windows і macOS) і смартфонів (Android і iOS). Застосунок призначений для роботи в Інтернеті.

Щоб скористатися можливостями застосунку необхідно зареєструватися за допомогою будь-якої електронної пошти або облікового запису Google або Apple. Після реєстрації у налаштуваннях власного або навчального акаунту необхідно створити назву вашого робочого простору, вибрати іконку, придумати і записати домен.

Щоб розпочати роботу над власним проектом необхідно додати нову сторінку. Щоб вони були доступні для перегляду іншим користувачам (учням), необхідно налаштувати загальний доступ перегляду. У цьому випадку кількість користувачів, які можуть переглянути сторінку, не обмежена.

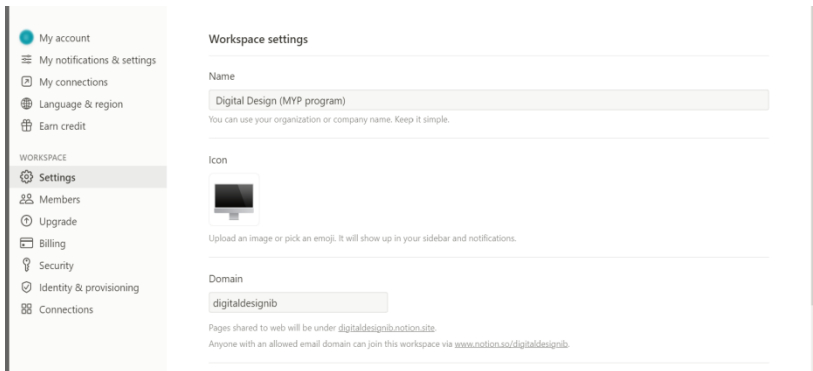

Рисунок 1 – Екранна копія електронного ресурсу для вивчення цифрового дизайну

Для організації спільного робочого простору з учнями (разом створювати в ньому різні сторінки та збирати виконані домашні роботи) учителю необхідно скористатися платною версією або отримати безкоштовний доступ. Додаток також має можливість експорту сторінок у форматі HTML, PDF та CVS.

У Notion побудова сторінки складається із блоків. Блок має варіації: звичайний текст, вкладену сторінку, медіафайл, чек-лист, нумерований або маркований список, цитату, таблицю, базу даних, дошку для планування та інше.

Звернемо увагу на функціональний блок у вигляді бази даних. Перед створенням баз даних необхідно розробити схему структури електронного навчального ресурсу (рис. 2).

Створений нами електронний освітній ресурс з вивчення цифрового дизайну містить наступні бази даних: Класи, Практичні та теоретичні завдання (для кожного класу та тематичного розділу); Інструменти та ресурси (для кожного класу). Блок Бази даних виглядає як звичайна таблиця, в якій для кожного стовпця можна вибрати спосіб подання інформації: назву, тег, дату, гіперпосилання, електронну пошту та інше. За кожним з цих параметрів можна відсортувати вміст таблиці. Кожен її рядок є окремою сторінкою, що відкривається. Сторінки баз даних мають заголовки, персоналізоване оформлення (іконки та обкладинки), властивості та поле для додавання різної інформації.

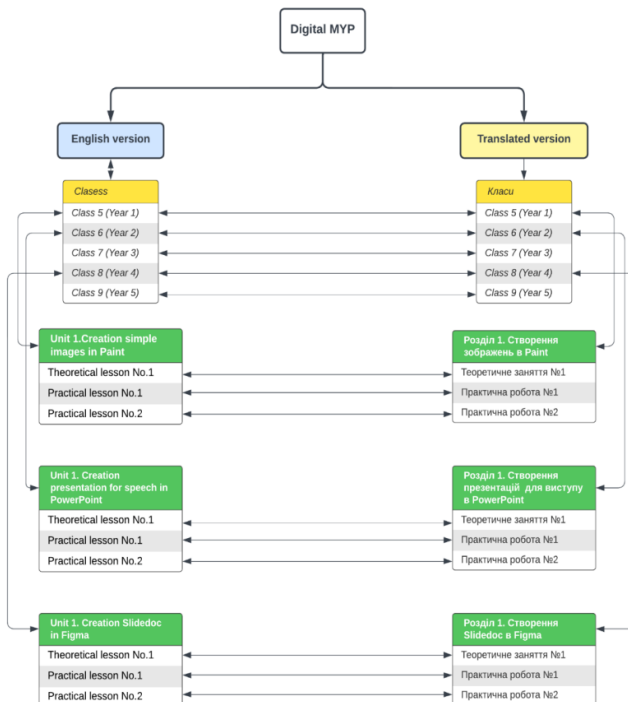

Рисунок 2 – Схема структури електронного навчального ресурсу з вивчення курсу «Цифровий дизайн»

Наприклад, для сторінок бази даних *Практичні та теоретичні завдання* було обрані такі властивості, як: тема; дата; тип роботи; оцінка; критерій; застосунок; інформація про те, що учень вивчить на уроці; переклад сторінки (рис. 3).

Перевагою Notion-таблиць є те, що їх можна без втрати змісту перетворити на простий список, календар, Kanban-дошку, таймлайн або галерею з карток.

Зауважимо, що Notion має функцію вбудовування різних форматів – посилань на OneDrive, Google Диск або Google Документи, файли Figma, GitHub, інтерактивні дошки Miro та FigmaJam, опитування Typeform, збори в Zoom, завдання із LearningArs та інше. Це дозволяє взаємодіяти з різними сервісами не залишаючи застосунок.

Practical lesson No.2

Topic	Creating the first slide in the Figma web app
Date	07/10/2022 – 11/11/2022
Type of work	Classwork Homework
Mark	B Summative
Criterion	C. Creating the solution
In this lesson	You will learn: → how to add slides (frames); → how to add text; → how to add comments; → how to add styles for text and color; → how to add grids
Application	https://www.figma.com/
AZ: translated version	Практическая работа №2
1 more property	

Рисунок 3 – Властивості бази даних Практичні та теоретичні завдання

Також Notion має зручне розширення Notion Web Clipper у веб-переглядачі, яке дозволяє зберігати будь-яку веб-сторінку з Інтернету в робочій області, щоб користувач міг читати або редагувати її пізніше. Він може додати цей веб-контент до будь-якої робочої області чи сторінки за власним вибором, що полегшить створення списку для читання, переліку посилань для досліджень тощо.

Отже, підсумовуючи зазначимо, що застосунок Notion є оптимальним інструментом для створення електронного освітнього ресурсу, що дозволяє працювати з текстовим, аудіо- та відео-контентом, вбудовувати вміст інших веб-ресурсів, pdf-файлі та презентацій. Застосунок надає постійний доступ до навчального електронного контенту (зокрема відеороликів і графічних матеріалів) та адаптивний до різних пристроїв.

***I. I. Худолій**, викладач фізики, астрономії та інформатики, викладач вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист hudoliy.ivan@gmail.com
Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж управління, економіки і права ПДАУ»*

ВИКОРИСТАННЯ ОСВІТЬНОГО ПРОЕКТУ «НА УРОК» ДЛЯ КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ

Вже не один рік через карантинні обмеження та повномасштабну війну з Росією навчальні заклади призвичаїлись до

онлайн-навчання. Для того, щоб воно було різноманітним та ефективним вчителі та викладачі мають застосовувати навчальні платформи та освітні сервіси, що дозволяють проводити заняття та діагностувати знання.

З доступністю інтернет-зв'язку та розвитком сучасних технологій відкриваються унікальні можливості для освіти. Викладач має можливість оптимізувати систему контролю, переводячи тестування в режим онлайн. Тестові опитування користуються значною популярністю під час онлайн навчання. Адже вони дозволяють швидко та ефективно перевірити рівень засвоєння студентами матеріалу та автоматично конструювати статистичні дані з успішності за підсумками проведених робіт.

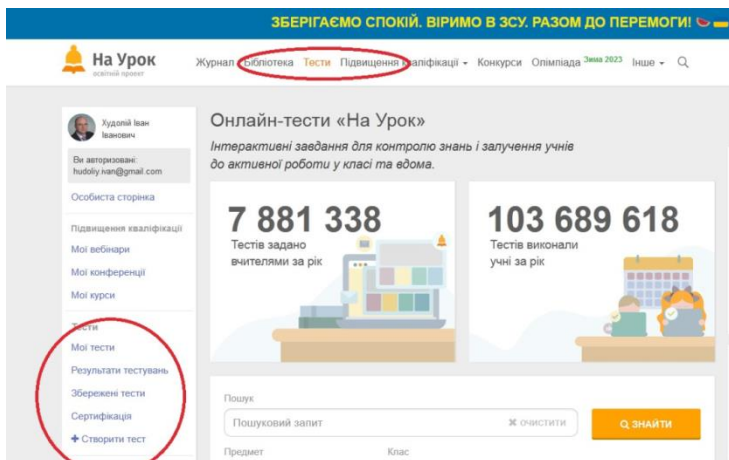
Зараз існує багато доступних і безкоштовних сервісів для вчителів та викладачів, які допомагають створювати тести та інші завдання у найрізноманітніших форматах. Я у своїй роботі користуюсь освітнім проектом «На Урок» <https://naurok.com.ua/>. Даний сервіс зручний і простий у використанні. Він дозволяє створювати власні розробки, користуватись готовими тестами інших вчителів та редагувати їх для контролю знань і залучення студентів до активної роботи в аудиторії та вдома.

Алгоритми створення та проходження онлайн-тестів є досить простими та зрозумілими. Виконувати тести можна фактично на будь-якому пристрої. Результати тестування для викладача і студенту доступні миттєво, що дає можливість одразу зрозуміти, які труднощі виникають у студентів та провести роботу над помилками. А студенти зможуть одразу дізнатися, скільки балів вони набрали, де допустили помилки, що є ще й чудовим стимулом для подальших результатів у навчанні. А ще використання тестів сприяє здоровій конкуренції серед студентів. Адже вони змагаються між собою в межах групи та всієї системи, кожен може встановити власний рекорд.

Часто використовую тест не тільки як засіб контролю але і з навчальною метою. Для цього налаштовую його без обмежень часу та кількості разів проходження. Тобто надаю можливість студенту отримувати результат, аналізувати його та проходити тест як роботу над помилками.

Для того, щоб створити тест або відредагувати вже існуючий, потрібно зайти (зарєєструватись) на власну сторінку. На верхній та боковій панелях навігації можна обрати запропоновані пункти роботи з даним ресурсом. При виборі «Тести» ми потрапимо

на сторінку де можна знайти вже готовий тест з дисципліни і теми або створити новий.

При виборі на боковій панелі «Мої тести» можна побачити вже готові власні тести, що були створені для роботи.

Приклади моїх готових тестів можна знайти за посиланнями:

1. <https://naurok.com.ua/test/dinamika-ta-zakoni-zberezheniya-v-mehanici-pidsumkoviy-1899356.html>.
2. <https://naurok.com.ua/test/mehanichni-kolivannya-ta-hvili-1788297.html>.
3. <https://naurok.com.ua/test/osnovni-polozhennya-mkt-kilkist-rechovini-stala-avogadro-variant-1-1376114.html>.
4. <https://naurok.com.ua/test/tema-gravitaciyna-vzaemodiya-zakon-vsivitno-tyazhinnya-1229957.html>.
5. <https://naurok.com.ua/test/astronomiya-osnovi-1075781.html>.
6. <https://naurok.com.ua/test/planeti-zemno-grupi-581388.html>.

Для створення нового тесту потрібно натиснути «+Створити тест». У результаті відкривається вікно у якому потрібно прописати назву тесту, обрати клас та дисципліну. Також можна додати зображення для стартової сторінки, що буде ілюструвати сам тест.

При натисканні кнопки «Створити тест» ресурс переправляє на сторінку створення тесту на якій є можливості відредагувати початкову інформацію про тест та його доступність.

Робота із заповненням інформації у тест починається з натискання кнопки «Додати запитання». Інтерфейс вікна створення запитання тесту зрозумілий. Обирається тип, записується питання, варіанти відповідей та їх кількість, обирається правильна та кількість балів за неї. За потреби можна вставити зображення як для запитання так і для відповідей.

З тестом можна працювати не в один етап, він зберігається на вашій сторінці до опублікування як чернетка. Після того як тест опубліковано його можна за потреби неодноразово редагувати.

У персональному кабінеті на сторінці «Мої тести» є можливість систематизувати власні тести за предметом та за класом, для якого його створено.

Для того щоб почати роботу зі студентами під час тестування, потрібно зайти на вкладку «Мої тести» і відкрити потрібний тест. У вікні тесту, крім самого тесту можна побачити:

Додати запитання

Тип питання: Бали:

Запитання (обов'язкове поле):

Медіа:

Вкажіть варіанти відповідей:

- Варіант 1
- Варіант 2
- Варіант 3
- Варіант 4

[Додати варіант відповіді](#)

1. Основну інформацію про нього: автор, дата створення, дисципліна, клас.

2. Кнопки роботи з тестом: можливості додати у збережені, скачати у PDF, поширити, редагувати, видалити.

3. Кнопки видів тестування: домашня робота, проведення тестування у реальному часі, вибір відповідностей, тест як флеш-карти, можливість роздрукувати тест.

ЗБЕРІГАЄМО СПОКІЙ. ВІРИМО В ЗСУ. РАЗОМ ДО ПЕРЕМОГИ!

На Урок освітній портал Журнал Бібліотека Тести Підвищення кваліфікації Конкурси Олімпіада Зима 2023 Інци - 🔍

Динаміка та закони збереження в механіці (підсумковий)
Тести > Фізика > 10 клас > Тест

Худий І. І.
Додано: 16 грудня 2022 **1**
Предмет: Фізика, 10 клас
📄 Уніка з тесту: Динаміка та закони збереження в механіці (підсумковий)

тест вивчено: 285 разів **2**

РОБОТА З УЧНИВИМ Результати учнів на сторінці «Вивантажити результати»

САМОСТІЙНО Результати тестування не збираються

🏠 ДОМАШНЯ РОБОТА 👤 В РЕАЛЬНОМУ ЧАСІ 📄 ТЕСТУВАННЯ 🧩 ВІДПОВІДНОСТІ **3** ❓ ФЛЕШ-КАРТКИ 📄 РОЗДРУКУВАТИ

24 запитання

Запитання 1

Сила характеризується ...

[варіанти відповідей](#)

Кожен вид тестування має власні налаштування. Для прикладу, у вікні тестування для домашнього завдання можна перемішувати завдання і відповіді, налаштувати показ правильних відповідей та рейтингу учнів, обмежити час проходження та кількість спроб, призначити час виконання завдання.

При натисканні кнопки «Задати домашнє завдання» відкривається наступне вікно з кодом доступу і посиланням на виконання тесту.

Задати домашнє завдання

Динаміка та закони збереження в механіці (підсумковий)

Назва домашнього завдання

Учням необхідно виконати завдання до

ЗАДАТИ ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Налаштування домашнього завдання

- Перемішати запитання
- Перемішати варіанти відповідей
- Одразу показувати правильну відповідь
- Показувати відповіді учня після тестування
- Показувати рейтинг учнів
- Тільки одна спроба проходження
- Обмежити час проходження до хвилин NEW

Доступ до додаткових видів робіт для засвоєння матеріалу (після проходження тесту)

- Флеш-картки NEW
- Гра «Відповідність» NEW

• **Домашнє завдання активне**

Завдання необхідно виконати до 01 лютого 14:00 ред.

ЗУПИНІТИ
ЗАПРОШЕННЯ

Повідомте учням

Код доступу 1910142

Попросіть учнів використати цей код, відкривши посилання [join.naurok.ua](https://naurok.ua)

Або надішліть посилання учням:

https://naurok.com.ua/test/join?gamecode=1910142

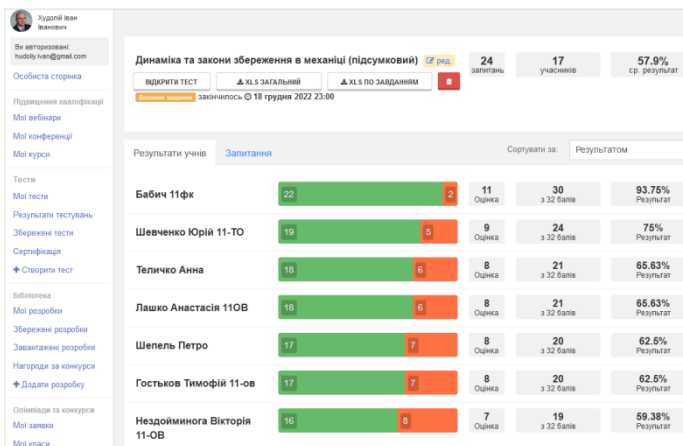

Динаміка та закони збереження в механіці (підсумковий) ред.

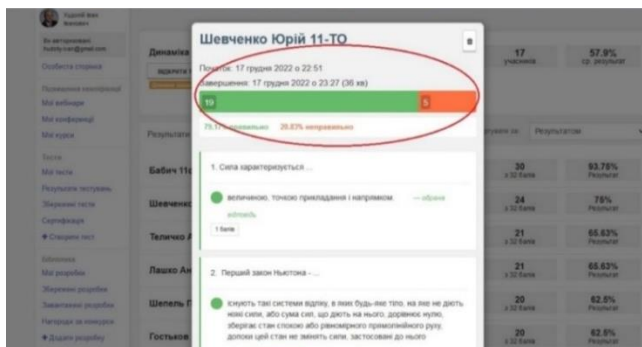
Відкрити тест
24 запитань
0 учасників
- ср. результат

⬆️ XI.5 ЗАГАЛЬНИЙ
⬆️ XI.5 ПО ЗАВДАННЯМ

Після проходження студентами тестів результати можна передивитись і проаналізувати на сторінці «Результати тестувань».

Окремий аналіз для кожного студента можна провести, якщо натиснути на рядок його остаточного результату. Це вікно містить інформацію про час початку тесту, час закінчення, загальні результати, варіанти відповідей на запропоновані завдання.

Крім того, на сторінці «Результати тестувань» можна класифікувати результати тестів за параметрами:

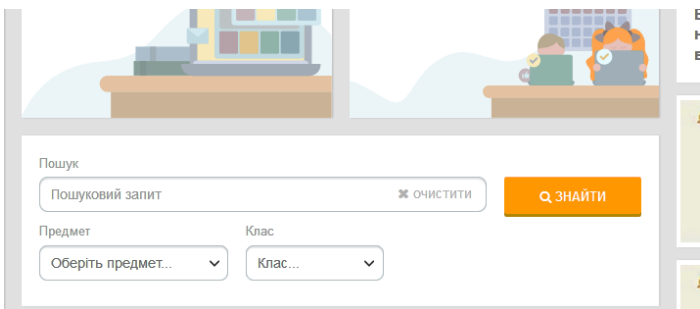
1) тип тестування (домашня робота чи тест у режимі реального часу);

2) клас (за умови, якщо тестування призначалося раніше створеному класові);

3) час, коли було призначено роботу (весь час, цього року, минулого місяця, цього місяця, впродовж останніх 7 днів).

Подібним чином відбувається налаштування, проходження та аналіз результатів тестувань у інших видах проведення тестового контролю.

На освітньому проекті «На урок» зручним є використання вже готового тесту, що створений іншими вчителями. Для цього потрібно у пошуковому вікні задати параметри пошуку: назву тесту, дисципліну та клас.

Коли подібний тест буде знайдено, для зручності його можна клонувати та відредагувати для власних потреб.

За порадами розробників ресурсу, аби використати можливості онлайн-тестів «На Урок» на 100 %, варто дотримуватися певних правил:

1. Тестові завдання мають відповідати навчальній програмі та містити одну закінчену думку.

2. При розробці завдань необхідно завжди враховувати вік школярів і студентів. А варіанти відповідей краще розпочинати з правильною.

3. У тестах варто використовувати завдання, які мають перевіряти рівень загальної ерудиції, також вони можуть містити складні речення та подвійні заперечення. Можна використовувати запитання, де всі варіанти – правильні, повторювати правильні відповіді від запитання до запитання та, звісно, зашифрувати підказки в самих запитаннях.

У підсумку можна сказати, що сервіс для створення онлайн-тестів «На Урок» – перша в Україні українськомовна та безкош-

товна платформа, яка функціонує понад п'ять років. Наразі відкрита база тестів містить понад 1 000 000 розробок та онлайн-тестів із найрізноманітніших тем для різних шкільних предметів та дисциплін фахової передвищої освіти. Крім зручного інтерфейсу, сервіс пропонує великий спектр можливостей, зокрема:

1) інтеграцію з особистим кабінетом учителя або викладача та Google Classroom;

2) систему взаємодії між викладачем та студентами через створені класи;

3) роботу в режимі реального часу;

4) різні системи оцінювання;

5) завантаження та аналіз результатів;

6) вивчення/перевірку нового матеріалу за допомогою флеш-карток;

7) сертифікацію для авторів тестів.

Онлайн-тести «На Урок» надають миттєвий зворотний зв'язок та можливість одразу отримати результати, завдяки чому можна оперативно організувати роботу над помилками.

Загалом, впровадження онлайн тестування, значно підвищує ефективність навчання, дозволяє учасникам навчального процесу краще організувати робочий час під час дистанційного, змішаного навчання та освітнього процесу взагалі.

В. Ф. Чебукіна, завідувачка відділення

hptk_есопот@ukr.net;

Ю. В. Зіменс, викладачка

juli16111990@gmail.com

Херсонський політехнічний фаховий коледж Національного університету «Одеська політехніка», м. Херсон

СУЧАСНІ ПІДХОДИ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ФАХОВИХ МОЛОДШИХ БАКАЛАВРІВ З ВИКОРИСТАННЯМ ЕЛЕКТРОННИХ НАВЧАЛЬНИХ РЕСУРСІВ

Із активними змінами у суспільстві важливим є питання забезпечення формування професійних компетентностей, конкурентоспроможності, мобільності сприйняття інформації у галузі професійної підготовки фахового молодшого бакалавра в

Херсонському політехнічному фаховому коледжі Національного університету «Одеська політехніка».

Основна мета фахової передвищої освіти – підготовка кваліфікованого спеціаліста: компетентного, відповідального, який вільно володіє своєю професією та орієнтованого в суміжних галузях діяльності, здатного до ефективної роботи за спеціальністю, готового до постійного професійного зростання та професійної мобільності.

Особливістю навчального процесу в технічному закладі є практична спрямованість дисциплін, що вивчаються.

Майбутнього фахового молодшого бакалавра необхідно навчити самостійно вирішувати освітні та професійні завдання із застосуванням комп'ютерних технологій. Сьогодні кожен студент має сучасні гаджети – мобільні телефони, планшети, ноутбуки, які дозволяють працювати дистанційно.

Головне – це доступність інтернету, його швидкість, а також наявність відповідного освітнього контенту. Тому вже на першому курсі оновлено зміст програми дисципліни «Інформатика». При організації дистанційної роботи студентів коледжу в програму дисципліни введено теми, щодо використання платформи MLS Moodle як засобу оцінювання знань, розробки та супроводу навчальних дистанційних курсів [1].

Для технічних спеціальностей при виконанні лабораторних та практичних занять використовують комп'ютерні технології, що відповідають сучасним вимогам до методики і техніки експерименту, розраховані на застосування ПК і забезпечують опанування студентами прийомів автоматизації досліджень або пов'язані з моделюванням реальної виробничої діяльності майбутніх фахівців [2].

У нинішніх умовах особливо важливим є робота над створенням електронних посібників фахового спрямування з розміщенням їх на цифрових платформах, доступних для здобувача освіти.

Викладачі коледжу пройшовши запропонований Науково-методичним центром вищої та фахової передвищої освіти масовий відкритий онлайн-курс «Проектування та створення електронних підручників та посібників», активно включилися в роботу.

Електронна бібліотека коледжу наповнюється електронними посібниками та електронними версіями підручників, методичними матеріалами щодо виконання всіх видів робіт та формами

контролю знань. Електронний посібник полегшує процес опрацювання теоретичного матеріалу і виконання практичних завдань за допомогою акцентів на ключових поняттях, тез та опорних схем, унаслідок застосування інтерактивних завдань, великої кількості мультимедійного ілюстративного матеріалу тощо.

Застосування хмарних технологій (наприклад Google Drive, Apple iCloud, Dropbox та Microsoft OneDrive), що дозволяють зберігати матеріали на віддаленому сервері та мати до них доступ з будь-якого пристрою, що має вихід в Інтернет. Можливо поширювати методичні вказівки для виконання лабораторно-практичних робіт, конспекти лекцій, навчальні аудіо- та відеоматеріали.

Для реалізації зворотнього зв'язку можна користуватися також сервісом Google Forms, за допомогою якого проводяться опитування і тестування, аналізується отримана інформація а результати оформлено у вигляді таблиць.

Форми можна створювати, редагувати та заповнювати як на комп'ютері, так і за допомогою планшету та смартфона. Процес створення Google Forms нескладний і докладно з покроковими інструкціями описаний на сайті компанії, тому викладач може без зайвих зусиль створити ефективні інструменти для тестування та опитування, та потім опрацьовувати отриману в результаті інформацію.

Складно переоцінити можливості, які дає YouTube для практичного навчання – процес виконання практично-лабораторної роботи, можна зафіксувати на відео та викласти у вільний доступ [3].

Подальший розвиток ідеї YouTube знаходять в формі відео-конференції. Наприклад, зараз все частіше використовується такий вид спілкування як вебінар (тобто онлайн-семінар), коли за допомогою спеціального програмного забезпечення та веб-камери здійснюється пряма трансляція якогось заходу, до якої можуть долучитися за запрошенням всі бажаючі, кожен з яких у цей час знаходиться біля свого комп'ютера.

У мережі Інтернет студенти можуть ознайомитися із матеріалами електронних конференцій, віртуальних семінарів і форумів, періодичними науковими електронними виданнями, персональними Веб-сторінками провідних учених і веб-сайтами наукових центрів. Це дозволить здобувачам освіти прийняти

віртуальну участь у наукових форумах, сформувавши власну точку зору по актуальним питанням.

Для підвищення ефективності презентації навчального матеріалу сучасний викладач може користуватися мобільним проєкційним обладнанням з автономним живленням та керувати показом слайдів наприклад зі смартгодинника, з'єданого з ноутбуком чи планшетом по Bluetooth. Це дозволяє викладачеві не залежати від обставин та дає йому змогу презентувати свій матеріал навіть у «польових» умовах (тобто за відсутності укомплектованої засобами мультимедіа аудиторії та навіть при відсутності електроживлення).

Сучасний викладач зобов'язаний постійно займатися самоосвітою і вивченням нововведень в освіті.

Використання електронних навчальних ресурсів значно підвищує мотивацію студентів до навчання, дозволяє проводити різні дослідницькі роботи, експерименти, створювати інноваційні проєкти і статті [4].

Та сьогодні не достатньо уніфікованого сертифікованого й ліцензованого програмного забезпечення навчального призначення, вимагає удосконалення система підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації педагогічних кадрів у галузі використання засобів інформаційних технологій у власній професійній діяльності.

Недостатньо новітньої навчально-методичної літератури з інформатики та інформаційних технологій навчання інших дисциплін, педагогічних періодичних видань комп'ютерної спрямованості.

Таким чином, в даний час, щоб задовольнити потреби студентів в отриманні знань, викладач повинен володіти сучасними освітніми технологіями, і, з урахуванням їх розвитку, постійно вдосконалювати свою інформаційну культуру за допомогою самоосвіти, але при цьому не зловживати використанням цих технологій в своїй практиці і підходити до всього творчо. Засоби і форми медіа освіти дають викладачу можливість для професійного зростання і самовдосконалення на шляху до використання новітніх досягнень науки і сучасних технологій.

У нашому сьогоденні використання інформаційних технологій в освіті є необхідністю, здатною підготувати фахового молодшого бакалавра до життя і роботи в сучасному інформаційному просторі.

Список використаних джерел

1. Дистанційне навчання. URL: http://politech.pp.ua/index/distancijne_navchannja/0-69 (дата звернення: 19.01.2023).
2. Реформа освіти та науки. URL: <https://www.kmu.gov.ua/divalnist/reformi/rozvitok-lyudskogo-kapitalu/reforma-osviti> (дата звернення: 19.01.2023).
3. Чебукіна В. Ф., Зіменс Ю. В. Формування дослідних компетентностей студентів із застосуванням технологій дистанційного навчання. Узагальнений досвід науково-педагогічних працівників закладів фахової передвищої освіти Херсонської області. Спец. випуск 1(4) – Херсон : Експрес Поліграфія, 2021. С. 75–84.
4. Краснієнко Н. В. Модель організації дистанційної роботи студентів шляхом впровадження віртуальних навчальних технологій – платформи Moodle. Зб. матер. міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 17 грудня 2019 р.) Інноваційні технології як фактор розвитку суспільства. МАІТ. – С. 32.

Н. С. Шеріпбаєва, викладач

sheripbaieva@сuер.ukr.education

Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету»

ВИКОРИСТАННЯ МОБІЛЬНОГО ДОДАТКА GEOGEBRA 3D GRAPHING CALCULATOR ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ПРОСТОРОВОЇ УЯВИ У СТУДЕНТІВ У КУРСІ ГЕОМЕТРІЇ СТАРШОЇ ШКОЛИ

Проблема формування в учнів та студентів просторової уяви завжди була актуальною, оскільки частина учнів визнає, що має складнощі із зображенням просторових об'єктів на площині та зі сприйманням розміщення елементів просторового тіла один відносно одного. Це цілком закономірно, адже при розв'язуванні задач з геометрії доводиться виконувати малюнок просторового тіла на площині, при чому втрачається інформація про частини об'єкта та їх властивості. Саме просторове бачення дозволяє використати малюнок до задачі максимально ефективно. Просторова уява формується з досвідом роботи з тривимірними об'єктами.

Якщо з викладач під час викладання теми використовує тільки дошку (звичайну чи віртуальну, під час онлайн-заняття), тобто демонструє тільки двовимірні зображення просторового

об'єкта, сприймання тривимірних об'єктів студентами може ускладнитися. Вирішити цю проблему можна за допомогою просторових моделей, але не для кожної задачі чи теми є можливість їх знайти чи виготовити. На щастя, існують програми та додатки, які дозволяють студентам взаємодіяти з об'ємними тілами та сприяють формуванню просторової уяви.

Таким додатком є GeoGebra 3D Graphing Calculator. Веб-версія GeoGebra широко відома і багато викладачів використовують її у своїй роботі. Шукаючи можливості для роботи студентів із 3D-об'єктами на мобільному пристрої, я дізналась про існування ще й додатка для Android та iOS.

Далі розглянемо інтерфейс додатка для Android. Завантажити додаток можна із Google Play, він є безкоштовним. Слід звернути увагу, що для різних компонентів GeoGebra передбачено різні додатки (наприклад, Graphing Calculator для побудови графіків та роботи на координатній площині, Scientific Calculator для проведення обчислень, зокрема тригонометричних та статистичних, CAS Calculator, який передбачає роботу із функціями та рівняннями, Geometry для вивчення планіметрії тощо).

Розробники стверджують, що додаток GeoGebra 3D Graphing Calculator дозволяє будувати функції $f(x,y)$ і параметричні поверхні, створювати тіла, сфери, площини та багато інших 3D-об'єктів, отримувати точки перетину та перерізи, відчувати, як

елементи керування, точки, графіки та геометрія працюють разом, шукати безкоштовні навчальні ресурси безпосередньо в додатку, зберігати та ділитися своїми результатами з учнями та колегами [1]. Додаток має більше 1 млн завантажень та рейтинг 4.4 з 5, що свідчить про високу популярність та корисність даного програмного засобу. При встановленні додатка необхідно 21 мб пам'яті, що зовсім небагато для цього досить потужного інструмента.

Після завантаження додаток одразу готовий до роботи. Створення та вхід до облікового запису є можливими, але це не обов'язково. Інтерфейс програми майже повністю повторює оболонку веб-

додатка, що зручно для користувачів, які вже мають досвід роботи з Geogebra. Основну частину екрану займає робоче поле з трьома осями координат та площиною. Нижче запропоновано основні інструменти. Більшість із них дозволяють створювати геометричні тіла та їх елементи. Але студенти у навчальній діяльності найчастіше користуватимуться інструментом Переміщення. Саме обравши цей інструмент, користувачі можуть розглянути запропонований об'єкт з різних боків (для цього необхідно натиснути на прожне місце та, не відпускаючи пальця, обертати об'єкт). Також інструмент переміщення дозволяє змінювати об'єк, зокрема, переміщуючи точки.

Режим «Алгебра» дозволяє переглядати координати точок та особливості інших елементів, а також додавати інші об'єкти. Так, в цьому режимі можна ввести рівняння прямої або площини, поверхні другого порядку. Тому даний додаток можна використовувати і при вивченні курсу «Вища математика».

Кнопка у вигляді шестерні вгорі вікна додатка дозволяє налаштувати зовнішній вигляд робочої області та зображення об'єктів відповідно до мети викладання та для зручності перегляду. Так, при вивченні геометричних тіл у курсі стереометрії відображення координатних осей та площини можна вимкнути, зосередивши увагу саме на геометричному тілі та його елементах. Але при вивченні теми «Координати та вектори у просторі» зображення координатних осей є необхідним.

Головне меню програми з'являється при натисненні кнопки у вигляді трьох рисок і відкриває багато можливостей. Так, можна зберегти створений у додатку проєкт, поділитися файлом доступними засобами, експортувати створене у вигляді зображення тощо.

Кнопка «Відкрити» дозволяє шукати та переглядати проєкти інших користувачів. Саме за допомогою цієї кнопки викладач може надати студентам доступ до створеного ним завдання, повідомивши ім'я проєкту. Але цей спосіб не є зручним, оскільки введення назви потребує часу, студенти можуть допустити помилку у назві та не знайти потрібний файл, різні розробки можуть мати однакові назви тощо. Я пропоную такий спосіб надання студентам доступу до потрібного проєкту із використанням середовища Google Classroom: викладач створює завдання, зберігає його на своєму Google-диску у вигляді файлу з розширенням .ggb. Далі викладач створює завдання, прикріплює

до нього потрібний файл з диску та публікує його. Коли студент натискає на файл, його мобільний пристрій одразу пропонує відкрити проєкт у мобільному додатку (за умови наявності його на телефоні чи планшеті). Такий спосіб поширення є швидким та зручним.

Отже, бачимо, що інструменти мобільного додатка GeoGebra 3D Graphing Calculator є такими ж широкими, як і запропоновані нам інструменти веб-версії. Проаналізувавши можливості мобільного додатка, вважаю, що його використання сприяє формуванню просторової уяви студентів. Перш за все, програма дозволяє студентам безпосередньо взаємодіяти з об'єктами, обертати їх та розглядати з різних боків, а також дає можливість побачити зміни у тілі, пов'язані зі зміною певних параметрів. Так, студентам можна надати модель циліндра та запропонувати прослідкувати зміну об'єму при зміні висоти чи радіуса основи.

По друге, середовище GeoGebra надає широкі можливості для налаштування зовнішнього вигляду геометричних тіл, наприклад, ступінь прозорості граней. Так, зображення призми з напівпрозорими гранями сприймається студентами краще, ніж зображення, що відображає тільки ребра.

Наступною перевагою додатка є невеликий розмір та стабільність роботи, що дозволяє встановити його на різні пристрої, адже часто студенти працюють дистанційно саме за допомогою смартфонів. Також наявність мобільного додатка дозволяє працювати викладачеві у звичайній аудиторії, не обладнаній комп'ютерами, адже більшість студентів мають смартфони. Крім того, така інтерактивна діяльність підвищує мотивацію студентів до вивчення предмета, оскільки взаємодія з 3D об'єктами є цікавою та динамічною. Як правило, студенти позитивно ставляться до використання смартфонів у навчальному процесі.

Серед недоліків використання можу вказати можливі технічні труднощі, пов'язані з конкретними моделями смартфонів (наприклад, застаріла версія ОС на телефоні, обмежена кількість пам'яті). Також немає зручного способу ділитися зі студентами проєктом GeoGebra.

Проаналізувавши та протестувавши додаток GeoGebra 3D Graphing Calculator, можу зробити висновок, що його використання на заняттях з математики, геометрії та вищої математики матиме позитивний вплив на формування просторової уяви студентів та на підвищення мотивації до навчання. З

огляду на реалії навчального процесу, коли є необхідність поєднання очного та дистанційного навчання, вважаю необхідним впроваджувати нові технічні та програмні засоби у навчальний процес.

Список використаних джерел

1. 3D Графіка GeoGebra. URL: <https://play.google.com/store/apps/details?id=org.geogebra.android.g3d&hl=uk&gl=US> (дата звернення: 21.01.2023).

Л. О. Яковишена, доктор філософії за спеціальністю 015 «Професійна освіта»
ludmilayakovishena@gmail.com
Вінницький медичний коледж імені академіка Д. К. Заболотного

ДОСВІД РОБОТИ З ОНЛАЙН – ДОШКОЮ НА ЗАНЯТТЯХ З ФІЗИКИ

У Національній доктрині розвитку освіти в Україні на період до 2023 року зазначено, що головна мета української системи освіти – створити умови для розвитку й самореалізації кожної особистості як громадянина України, формувати покоління, здатного навчатися впродовж життя, створювати й розвивати цінності громадянського в суспільства.

Орієнтація України на Європейський освітній простір вимагає суттєвих змін у підготовці виробничих функцій працівника будь-якої сфери діяльності, а отже, і молодших медичних спеціалістів. Ученими було прогнозовано, що ХХІ століття спрямоване на тотальну комп'ютеризацію виробництва, розвиток цифрових технологій. Такий глобальний прогрес вимагає від суспільства висококваліфікованого, інтелектуально розвиненого, ініціативного працівника, який уміє творчо мислити та відкритий до демократичного спілкування. І лише країна, яка може забезпечити суспільство такими особистостями, здатна бути конкурентоспроможною на ринку праці та зайняти гідне місце у світовому співтоваристві.

У навчальному процесі студентів медичних коледжів ми виокремлюємо такі дидактичні можливості цифрових технологій: індивідуалізація навчання; ущільнення навчальної інформації; джерело додаткової інформації, управління пізнавальною діяльністю та формування у студентів творчих здібностей.

Забезпечення зв'язку теорії з практикою, диференціація навчання, організація проблемно-орієнтованих баз знань на основі реалізації структурно-функціональних предметних і міжпредметних зв'язків, підсилення емоційного фону навчання та забезпечення адекватного емоційного стану студентів, можливість створення реальної досліджуваної ситуації; формування загальної культури мислення, створення належних умов для самореалізації особистості, засіб оцінювання, обліку та реєстрації знань.

Використання цифрових технологій у процесі навчання фізики у медичних коледжах **передбачає**:

– використання складних наочних демонстрацій у поясненні нового матеріалу, що сприяє інтенсифікації всіх рівнів освітнього процесу;

– самостійне відтворення студентами експериментів, які викладач демонстрував на занятті, багаторазове повторення демонстрацій, що підвищує ефективність та якість експериментально-дослідницької пізнавальної діяльності; підвищення мотивації навчання; розвиток творчого мислення студентів.

З точки зору психології інтерактивний комплекс приваблює, захоплює динамізмом та інтенсивністю, сприяє емоційному налаштуванню студентів на сприйняття відповідного матеріалу й забезпечує високий рівень концентрації їхньої уваги. Емоційно яскравий матеріал запам'ятовується краще, ніж емоційно нейтральний.

Сучасний стан розвитку цифрових технологій потребує трансформації системи освіти України, тобто гармонійне поєднання офлайн та онлайн-навчання (змішане навчання). Нинішні студенти хочуть навчатися мобільно, доступно, швидко та ефективно. Надати їм таку можливість це впроваджувати в освітній простір медичного коледжу змішане навчання, що потребує активного використання цифрових технологій.

В умовах епідемії та пандемії, а сьогодні це воєнного стану все більш актуальним є онлайн-навчання, організація якого, у першу чергу, залежить від сучасних інформаційних технологій. Таке навчання має низку недоліків і переваг та суттєво відрізняється від традиційного та змішаного.

Викладачами Вінницького медичного фахового коледжу імені академіка Д. К. Заболотного постійно розробляються і оновлюються курси з усіх дисциплін на основі спеціалізованого

хмарного програмного забезпечення G Suite for education, регулярно проводяться тренінги, консультації для викладачів, які дозволяють їм детальніше розібратися в методиках і новітніх підходах освіти онлайн, робити її максимально ефективною в дистанційному форматі.

Компанії-розробники пропонують значну кількість сервісів та платформ для онлайн-навчання. *Для забезпечення дистанційного навчання в період карантину на заняттях із фізики ми використовуємо віртуальні онлайн-дошки для розв'язування вправ, задач у реальному часі – Jamboard.*

Розглянемо детально функції онлайн-дошки *Jamboard*.

Google Jamboard – інтерактивна віртуальна дошка, яка дозволяє вчителю демонструвати ключову інформацію під час уроку в Zoom чи Google Meet, а також одночасно взаємодіяти з усім класом чи окремою групою школярів у режимі реального часу.

Робоча поверхня *Google Jamboard* – добірка зі сторінок-слайдів фіксованого розміру. У межах одного документу можна створювати до 20 сторінок.

Для наповнення слайдів доступні такі інструменти:

- пензлик (чотири види – ручка, фломастер, пензель, маркер);
- гумка (очищає поверхню від зайвих елементів);
- курсор (дозволяє переміщати елементи);
- різнобарвний стікер (для розміщення текстових заміток);
- форми (додавання різних форм та заливка їх кольором);
- текст (доступні кілька типів тексту за розміром);
- вставка зображень;
- лазерна вказівка (дозволяє фіксувати увагу учнів на окремих елементах).

Переваги Google Jamboard. Цей інструмент має зручний функціонал і створює ряд можливостей для організації ефективного навчального процесу у віртуальному просторі. Наприклад:

- фіксувати ідеї вчителя та учнів класу за допомогою різнокольорових стікерів;
- створювати записи та малювати за допомогою цілого набору функцій, у тому числі з допомогою розпізнання рукописного тексту і перетворення його у друкований;
- здійснювати опитування з використанням спеціальних шаблонів;
- завантажувати зображення та текст із Google Діску;

- приєднуватись як за допомогою комп'ютера, так і зі звичайного смартфона, завантаживши додатки Android чи iOS;
- привертати увагу студентів до окремих частин робочої поверхні за допомогою інструменту «лазерна вказівка»;
- змінювати фон робочої поверхні, у тому числі завантажувати окремі шаблони для роботи;
- зберігати усі напрацювання на Google Диску кожного учасника;
- експортувати проекти у PDF чи PNG;
- інтегрувати віртуальну дошку з Google Classroom.

Проектування та конструювання заняття з дисципліни «Фізика та астрономія» із застосуванням цифрових технологій передбачає цілеспрямоване поєднання педагогічних ситуацій, створених з огляду на зміст навчання, технічного оснащення приміщення аудиторії та доступного програмного забезпечення сучасних інтерактивних технологій. Все це вимагає від викладача й студентів організації інформаційного середовища навчання. Кожне заняття для такого середовища викладач конструює з урахуванням як загальних, так й індивідуальних особливостей студентів, зважаючи на реальні умови навчального закладу, в якому буде відбуватися процес навчання.

Один або декілька інтерактивних засобів навчання реалізують певне завдання, кожне з яких, в свою чергу, впливає на формування одного або декількох компонентів фахової компетентності майбутніх молодших медичних спеціалістів, що навчаються в медичному коледжі.

Отже, цифрові технології на заняттях фізики розширюють можливості викладача у виборі засобів та реалізації методів чи технологій навчання, сприяють ефективній організації заняття, розвивають пізнавальну активність студентів за рахунок різноманітних форм подання матеріалу, що дає можливість розширити інформаційні потоки, організувати перевірку знань та підвищити дослідницькі здібності студентів.

Список використаних джерел

1. Яковичена Л. О. Інтерактивні методи навчання як спосіб розвитку фахової компетентності на заняттях з біологічної фізики. Актуальні питання медико-біологічних і фармацевтичних наук : мат. II Всеукраїнської студ. наук.-практ. конф. (м. Житомир, 24–25 лютого 2022 р). Житомир, 2022. С. 274–277.

2. Яковишена Л. О. Підвищення якості вивчення природничо-наукових дисциплін у медичному коледжі засобами інформаційно–комунікаційних технологій. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : матеріали XIV між нар. наук. конф. (м. Вінниця, 2018 р.). Вінниця, 2018. С. 127–132.
3. Яковишена Л. О. Формування фахової компетентності майбутніх молодших медичних спеціалістів у процесі вивчення природничо-наукових дисциплін : дис. ... докт. філ. : 13.00.04. Вінниця, 2021. 340 с.

СЕКЦІЯ 3. ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ

*Chad Hoggan, Associate Professor of Adult & Lifelong Education
cdhoggan@ncsu.edu*

North Carolina State University;

С. І. Нестуля, д. пед. н., професор кафедри педагогіки та суспільних наук, директор навчально-наукового інституту лідерства

snestulya@gmail.com

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

КЕЙС «ЦІННІСНЕ ЛІДЕРСТВО» ЯК ЗАСІБ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ УНІВЕРСИТЕТУ

Підвищенню якості навчання майбутніх фахівців в освітньому середовищі університету сприяє професіоналізм викладача, котрий здатний використовувати різні форми інноваційної роботи, під час якої стимулюються бажання самовдосконалення, самореалізації та розвитку лідерських якостей, розкриття, актуалізація й реалізація лідерського потенціалу здобувача освіти. І кейс-технології є одним із способів провадження інтерактивного навчання майбутніх фахівців в освітньому середовищі університету (Кононець, 2014).

Пропонуємо у нашій роботі приклад одного з кейсів, який ми застосовуємо під час викладання дисциплін «Основи лідерства» та «Лідерство і керівництво».

КЕЙС «ЦІННІСНЕ ЛІДЕРСТВО»

Мета: тренуватися у визначенні цінностей лідерства, висловлювати своє бачення лідерських цінностей, порівнювати, чи співвідносяться вони із загальноприйнятими, прагнути до гармонізації цінностей для підвищення ефективності лідерського процесу, взяти участь у рольовій грі, працювати в команді.

Час: 25–30 хвилин.

Кількість учасників: довільна.

Хід роботи: група розбивається на 8 невеликих підгруп, можливо навіть від 1 до 3 осіб. Кожна підгрупа пригадує матеріал лекції або самопідготовки про ціннісну теорію лідерства С. Кучмарські та Т. Кучмарські (якщо матеріал призабуто, нижче дається короткий виклад змісту суті ціннісної теорії).

Модератор роздає стікери з цифрами 1, 2, 3, ..., 8, або кожна група сама витягає стікер із цифрою. Завдання підгрупи полягає в тому, щоб змодельовати один із восьми показників ціннісного лідерства в організації, який випав групі за цифрою. Коментар цінностей наведено нижче за текстом. Форма, якою група представить саме свій показник ціннісного лідерства, може бути вибрана нею самостійно: від рольової гри до цікавого обґрунтування з прикладом. У ході роботи підгрупа записує на кольоровий стікер, або звичайний білий папір, кольоровим маркером ту цінність, яку демонструє групі.

На початку демонстрації хтось із підгрупи кріпить цей кольоровий стікер до дошки магнітом, чи в будь-який інший спосіб, а тоді підгрупа починає свою презентацію. Після завершення виступів усіх підгруп на дошці прикріплені вісім показників ціннісного лідерства в організації.

Наукова довідка: Стейкхолдер – від англ. stakeholder, буквально – «власник частки (одержувач відсотка); тримац застави», спочатку – розпорядник (довірчий власник) спірного, закладеного або підопічного майна, пайовик) – у вузькому сенсі слова: те ж, що і shareholder (акціонер, учасник), тобто особа, яка має частку в статутному (складеному) капіталі підприємства; в широкому сенсі: одна з фізичних або юридичних осіб, зацікавлених у фінансових та інших результатах діяльності компанії: акціонерів, кредиторів, власників облігацій, членів органів управління, співробітників компанії, клієнтів (контрагентів), суспільства в цілому. Найчастіше під терміном «стейкхолдери» розуміють групи впливу, що існують всередині або за межами компанії, які треба враховувати при здійсненні діяльності. Інтереси стейкхолдерів можуть вступати в протиріччя один з одним. Стейкхолдерів можна розглядати як єдине

суперечливе ціле, рівнодіюча інтересів частин якого визначатиме траєкторію еволюції організації.

Обговорення:

1. Ціннісну теорію лідерства Сюзан і Томас Кучмарські, що отримала поширення в 1990-х рр. ще називають концепцією «стейкхолдерства» (stakeholder). Чому?

2. Яку роль у лідерському процесі ціннісного лідерства відіграють послідовники?

Матеріал для ознайомлення:

Ціннісна теорія лідерства С. Кучмарські та Т. Кучмарські

Сюзан і Томас Кучмарські у 1990 р. розробили ціннісну теорію, в основі якої лежить ідея, що люди готові йти за людиною, в якій є чому повчитися (лідерській поведінці та світогляду, ефективній взаємодії з оточуючими і т. д.). Деякі називають цю концепцію «стейкхолдерством», що в перекладі з англійської означає власник частки капіталу, підприємства. Ідея стейкхолдерства будується на основі двох базових положень.

<p><i>1. Лідер, як окремо взятий індивід, справляє величезний вплив на розвиток цінностей і норм окремих членів і організації загалом. Все, що роблять лідери, з зацікавленістю спостерігається, обговорюється та інтерпретується суб'єктами організаційно-лідерського процесу. Від лідерського впливу не можна ухилитися, або відкинути його. Він є сутністю лідера, який має правильно використовувати його для запровадження відповідних організаційних цінностей</i></p>	<p><i>2. Лідерству, заснованому на цінностях, можна і, більше того, потрібно навчатися в процесі діяльності. Лідерами не стають раптом. Лідерство розвивається в процесі накопичення досвіду, причому процес накопичення досвіду і навчання йому безперервний. Ніхто не може досягти досконалості і сказати: «я ідеальний керівник». Ні президент країни, ні директор фірми, ні керівник підприємства не мають права зупинятися у своєму вдосконаленні та навчанні ефективному лідерству</i></p>
---	---

Ідея стейкхолдерства змінює суть послідовництва, яка розглядається на трьох етапах:

I. Лідер – «відомі» (від слова «вести»), коли на першому етапі ті, які йдуть за лідером, спершу займають пасивну споглядальну позицію, аналізують.

II. Лідер – «послідовники», відіграють активну роль;

III. Лідер – «стейкхолдери». Беруть активну участь у лідерському процесі, формуючи певні цінності та розвиваючи лідерські якості.

Показники ціннісного лідерства в організації

1. Створення позитивних між-особистісних стосунків	Позитивні стосунки не складаються самі собою, лідеру необхідно докладати зусиль для їх формування і підтримки. Перший крок – бажання самого лідера вступати у спілкування і будувати взаємовідносини з іншими. Другий крок – готовність лідера виділити для цього особистий і службовий час. Третій крок – навчання послідовників таким взаємовідносинам. Результат – більш злагоджена робота колективу
2. Знання особистих цілей кожного суб'єкта лідерського процесу	Послідовники з більшою охотою беруть на себе індивідуальну та колективну відповідальність, якщо їх потреби і бажання, як мінімум визнаються, а ще краще задовольняються. Тому лідеру треба знати цілі послідовників, щоб управляти їх мотивацією
3. Формування почуття належності до соціуму	Людині притаманно співвідносити себе з групою, і чим успішніша ця група, тим людині приємніше себе з нею асоціювати (японці – я – Toshiba, я – Panasonic, я – українець)
4. Вирішення міжсуб'єктних конфліктів	Конфлікт – це природна складова соціальної взаємодії. Організаційний лідер, як правило, буде прагнути попередити конфлікти. Ціннісний лідер може сприяти його появі та надати послідовникам допомогу у його конструктивному вирішенні, бо конфлікт може виступати каталізатором розвитку як кожного члена, так і організації в цілому. Вольове вирішення конфлікту корисне лише у крайніх випадках

5. Навчання послідовників лідерській поведінці й управлінським взаємовідносинам	На думку авторів теорії, лідер має сприяти розвитку лідерської поведінки послідовників, причому в цьому процесі ключовою фігурою виступає не лідер-учитель, а учень-послідовник. Навчання передбачає три стадії. Перша. Відкриття-пізнання, лідер дізнається, що вже знає послідовник і що йому потрібно. Друга. Власне – етап навчання, нова інформація надається такою, яка найбільш прийнятна його рівню. Третя – закріплення. Послідовнику надається можливість перевірити нові знання, а лідер переконується, наскільки послідовно пройшов процес навчання
6. Заохочення ініціативності та розділення відповідальності	Надається можливість прояву ініціативи
7. Формування команди	Навчання злагодженій роботі в команді
8. Діалогічність спілкування	Відкритість і можливість отримання достовірної інформації сприяє створенню більш точного уявлення реальності

Отже, ціннісна теорія Кучмарської представляє лідерство динамічним процесом, який проявляється у взаємодії «лідер-послідовники», і полягає у професійно-особистісному навчанні разом.

Список використаних джерел

1. Евтихов О. В. Стратегии и приемы лидерства: теория и практика. СПб. : Речь, 2007. С. 44–47.
2. Нестуля О. О., Нестуля С. І., Кононец Н. В. Дидактика лідерства: сучасні погляди на формування лідерської компетентності здобувачів вищої освіти : монографія. Полтава : ПУЕТ, 2021. 591 с.
3. Нестуля О. О., Нестуля С. І., Кононец Н. В. (2018). Основи лідерства : електронний посібник для самостійної роботи студентів. Полтава : ПУЕТ. 241 с.
4. Кононец Н. В. Метод case-study як метод ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу. Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний ун-т імені Григорія Сковороди». Додаток 5 до Вип. 31: Тематичний випуск «Проблеми емпіричних досліджень у психології». Київ : Гнозис, 2014. С. 233–238.

N. A. Soroka, Ph. D. in Psychology, Associate Professor, Department of Foreign Languages and Professional Communications
sorokanata74@gmail.com;

T. M. Shchokina, Ph. D. in Philology, Associate Professor, Department of Foreign Languages and Professional Communications
meja3777@gmail.com

Yaroslav Mudryi National Law University, Kharkiv

ROLE OF NEW INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN FOREIGN LANGUAGE TEACHING

In today's globalized society, foreign language proficiency is recognized as one of the essential professional competencies of a specialist in any field of knowledge. Today, under the influence of global integration processes, along with initiative, entrepreneurship, professional and academic mobility, and the ability to adapt to constantly changing conditions, there is a need to develop such qualities as the ability to create intercultural contacts in social and professional spheres. For this purpose, in addition to mastering special language knowledge in the areas of the chosen specialty, a university graduate must be able to recognize lexical and grammatical structures, have communication skills, read literature in the specialty, and be able to conduct business correspondence in a foreign language. Higher education institutions are increasingly using distance learning in their practice, which is based on the use of information and communication technologies with the use of various educational Internet resources.

The use of modern information and communication technologies in foreign language teaching is now playing a significant role, as it allows for the implementation of personality-oriented, communicative-cognitive and socio-cultural activity-based approaches to foreign language teaching. In addition, along with other teaching tools, online resources help to solve a number of didactic tasks, including: 1) development of students' skills and abilities to communicate in a foreign language in the professional sphere; 2) development of students' ability to communicate in a foreign language in oral and written forms; 3) independent expansion of professional knowledge in the process of natural communication with a native speaker.

The main purpose of teaching foreign languages in higher education institutions is to form and improve communicative competence, an important component of which is linguistic competence, which is

necessary for mastering such foreign language activities as reading, speaking, listening, writing and translation that many employers consider as one of the main conditions when hiring recruits. Formation and improvement of linguistic competence can be carried out with the help of a certain set of lexical and grammatical exercises for familiarization, training, application and control of the perceived material, which makes it possible to eliminate linguistic difficulties and complexities in the process of communication in a foreign language. Mastery of professionally oriented vocabulary is an integral part of linguistic competence, and true mastery is the mastery, the ability to operate with the learned material in accordance with various tasks that may arise when using the acquired knowledge for theoretical and practical purposes. On the other hand, in higher education institutions, there is a tendency to reduce classroom time and increase the hours for students' independent work.

However, practical mastery of a foreign language is impossible without systematic work of students. In this sense, the use of computer-based learning resources allows, firstly, to use them in the formation of skills and improvement of foreign language proficiency, and, secondly, to implement personality-oriented and activity-based approaches in teaching.

The use of the latest information technologies in the process of teaching non-language specialties at a non-linguistic university is one of the most important aspects of improving and optimizing the learning process, enriching methodological tools and techniques that allow for a variety of forms of work. The principles of individualization and differentiation of foreign language teaching are implemented on a qualitatively new level, as they allow taking into account students' abilities as well as psychological and emotional characteristics, their level of learning, professional interests, etc. On the other hand, students themselves can manage the learning process to a greater or lesser extent, choosing the time and pace of learning, the amount of material to be studied, etc., which increases their motivation to learn a foreign language.

Computer-based learning resources have a number of advantages. The main ones include the following: resources that are focused mainly on demonstrating new language material during teaching, consolidating at the stages of forming and improving language competence and controlling the material learned; those resources that provide conditions for obtaining the necessary amount of authentic

information in a foreign language and participating in tests, competitions, held on the Internet for communication in a foreign language (e-mail, conferences, forums, chats, etc.). When teaching and learning professionally oriented vocabulary, computer-based learning resources can be indispensable, as they allow you to use translation-free means of semantizing vocabulary (interesting colorful visuals, diverse context). At the same time, if necessary, the student can use the hints at any time, both in his or her native language and in the language being studied. While practicing and improving vocabulary, students are provided with a number of different training exercises. At this stage, the student can use help in the form of commentary tips and explanations of common mistakes.

At the same time, in the process of teaching, the teacher can simultaneously offer theoretical material that will help to avoid these mistakes in the students' speech. Elements of control over the acquisition of new vocabulary material are present in a certain way at all stages of work on this material, when both the student and the teacher have the opportunity to learn about the correctness and effectiveness of the exercises performed. In our opinion, a "digital teacher" cannot and should not replace a "live teacher" because computer-based learning resources should perform a supportive function. Such resources should help to adjust the curriculum in order to achieve the main goal of foreign language teaching – practical language proficiency in various types of communicative activities. They have a number of advantages, the main of which are the possibility of organizing students' independent work on familiarization and training of vocabulary, the possibility of accessing information and knowledge in a foreign language in a professionally oriented field. In addition, such resources are constantly updated with learning materials, which is a necessary and extremely valuable element in the modern educational process.

Currently, in the context of foreign languages distance learning such distance technologies are widely used. They are modular technology aimed at organizing students' independent cognitive activity, developing training modules of a particular course and WebQuest technology, which provides a problematic task with elements of role-playing, which requires the use of educational Internet resources. This technology is aimed at maximizing students' practical activity. Modular learning technology occupies a special niche among innovative educational technologies. The main characteristics of modular

learning are the advanced study of material in enlarged module blocks, the phased learning process, completeness and coherence of learning activity cycles. The modular program includes blocks formed from a set of modules, which in turn consist of thematically focused educational material intended for study by students with different levels of knowledge. The implementation of modular learning is aimed at mastering the techniques of academic work through teaching the skills of reasoned performance of practical actions through a specially organized set of exercises. Modules of each stage should be implemented gradually, in accordance with the increasing complexity of the material itself and through the prism of students' study of specialized disciplines. The key condition for the functioning of each module is to provide it with didactic material, which consists of such components as a set of relevant authentic texts/textbook; didactic materials for working with TSL; student workbook; minimum vocabulary; computer databases of Internet resources; educational and methodological multimedia developments for students' independent work. Learning a foreign language using modular technology allows finding solutions to such important pedagogical tasks as ensuring an individual pace of learning, taking into account the capabilities, interests and needs of students, teaching the ability to work independently with various sources of information, independently mastering and assimilating material and, thus, acquiring quality knowledge and skills. Within the framework of modular technology, I would like to dwell on Internet resources in more detail. Using Internet resources, students can communicate with native speakers in chats, forums, participate in video conferences, listen to lectures on topics of interest, find authentic texts and work with them, test their level of language proficiency with various tests, perform various communication exercises both under the guidance of a teacher and independently.

In terms of their use in the classroom, social media offer an interactive approach. Priority is given to communication in real and life situations, personal and group work with the teacher, the development of cultural interactions, as well as reading and creative writing, which is realized through different types of texts and compositions, different levels of language proficiency. Thus, one of the current goals of language teaching is to integrate social media into the educational process. When learning through social media, special attention is paid to closed thematic groups where interested

potential participants are invited. These are virtual closed spaces used in online learning that are a place of exchange and interaction within various events or content (documents, articles, videos). Some platforms, such as Facebook, organize live broadcasts on a specific topic, which are notified to all group members. In this way, foreign language teaching is transferred to a new dimension, and teachers have the opportunity to broadcast their course to a large audience that goes beyond the academic one, and directly involve those who want to learn a foreign language in the broadcast. In the context of foreign language teaching, the use of social media can contribute to the implementation of a hybrid learning formula, transforming extra-curricular learning into self-education. The technical aspects of this software and its simplicity facilitate the exchange of experiences between group members, thereby facilitating the exchange of information and resources to further improve the learning process. From all of the above, we can clearly see the importance of social media in foreign language teaching and the prospects for their use. Thus, media collective spaces provide an opportunity to exchange linguistic and intercultural information, realizing the principle of communicative learning. They also encourage students to become more active and responsible for their own learning. With social media, it is easier for teachers to distribute the necessary educational information in just a few clicks, to interact openly and accessibly with all students in real time. But at the same time, teachers themselves need to feel confident in the virtual space and have access to specialized professional social networks for constant interactive exchange of pedagogical and linguistic practice.

It is impossible to cover the entire list of Internet resources within the framework of these theses, as it is quite extensive and constantly updated. We have categorized the Internet resources according to the principle of determining the essential competencies that students develop while learning foreign languages:

- 1) Internet resources used in teaching written language activities (reading and writing). Reading is an important receptive language activity. By mastering reading competence, students can use information from authentic texts presented in various situations of foreign language communication, including the field of future professional activity, which will contribute to the development of intercultural communication (Holubnycha, Kostikova, Soroka, Shchokina, Golopych, 2021). Writing is a productive type of language activity

aimed at expressing thoughts in writing. When mastering the competence of written communication in a foreign language, namely when learning to write, both private and official, students learn to prepare messages on a given topic in writing, write essays, learn to summarize the content of a text read, audio material listened to, video fragment watched, and also master the techniques of business correspondence. The Internet offers a huge number of resources with text, audio, and video materials on various topics. In addition, on social networks, students can communicate with native speakers, improving their foreign language communication competencies, thereby increasing their motivation to learn.

2) Internet resources used in teaching oral language activities (speaking and listening) and grammar. Reproduction of a foreign language by ear and its comprehension – listening – is one of the types of language activity and for some students the most difficult. The success of listening skills development depends on such factors as individual and age characteristics of the listener, listening conditions, linguistic difficulties of meaningful perception, and the attitude of listening (Kostikova, Holubnycha, Shchokina, Soroka, Budianska, Marykivska, 2019).

Listening competence requires constant practice, and it is extremely important to offer students authentic listening material. In our opinion, special attention should be paid to the resources of TikTok, Facebook and other social networks that are most popular among young people, where teachers can find high-quality and interesting authentic didactic material for planning practical foreign language classes on the topics of the modules, as well as materials for students to improve their foreign language communication skills on their own. Undoubtedly, online resources contribute to improving the efficiency of the entire process of teaching foreign languages in a distance format. On the one hand, being at their place of residence, students have access to online educational resources, thereby becoming involved in the global interlingual space. On the other hand, the importance of modern educational websites should not be underestimated, as they are a valuable source from which teachers can draw many interesting ideas for planning practical classes. In the modern educational process, the teacher's task is not only to provide students with relevant knowledge, but also to teach them how to acquire this knowledge on their own, to be able to assimilate it based on the material they have learned. Distance learning technologies for tea-

ching foreign languages are also widely used, such as case technology, in which students receive a certain set of the materials (cases) for independent learning, from time to time consulting with a teacher in regional training centers created for this purpose; video lectures and consultations with teachers. Thus, pedagogical technologies that ensure effective training of competitive specialists are an integral part of modern teacher education. The success and quality of distance learning of foreign languages largely depends on the effective organization of the learning process, the quality of the teaching materials used, and even the professionalism of the teacher involved in this process. Distance language teaching with the use of modern approaches and innovative teaching technologies emphasizes the importance of developing students' ability to master both language and professional competencies while studying in higher education institutions.

References

1. Holubnycha L., Kostikova I., Soroka N., Shchokina T., Golopych I. Intercultural competence development at universities. Postmodern Openings. 2021. Vol. 12. № 1 Sup.1. P. 200–214.
2. Kostikova I., Holubnycha L., Shchokina T., Soroka N., Budianska V., Marykivska H. A role-playing game as a means of effective professional English teaching. Amazonia Investiga. 2019. Vol. 8. № 24. P. 414–425.

А. В. Антонець, к. пед. н., доцент, доцент кафедри будівництва та професійної освіти

anatolii.antonets@pdaa.edu.ua;

В. В. Оніпко, д. пед. н., професор, професор кафедри будівництва та професійної освіти

valentyna.onipko@pdaa.edu.ua;

Т. С. Япринець, к. пед. н., доцент, доцент кафедри будівництва та професійної освіти

tetiana.yaprynets@pdaa.edu.ua

Полтавський державний аграрний університет

МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ЕЛЕКТРОННІ ПРОЄКТИ ЯК ЗАСІБ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРІВ З ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ АГРАРНОГО ПРОФІЛЮ

Зростаючі потреби вітчизняного ринку праці у висококваліфікованих фахівцях аграрної галузі зумовлюють необхідність якісної підготовки сучасного викладача професійного освіти

аграрного профілю. Одним із шляхів ефективного формування фахових компетентностей майбутніх педагогів є ефективна організація їх самостійної роботи. В умовах інформатизації суспільства, вимог до реалізації компетентнісного підходу, багатовекторності технологій агровиробничої та переробної галузі переваги використання можливостей ІКТ є очевидними. Зокрема, для організації самостійної роботи бакалаврів з професійної освіти (Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології) актуальним є використання методу міждисциплінарних електронних проєктів.

Враховуючи багатокомпонентність підготовки майбутніх педагогів аграрного профілю, міждисциплінарні електронні проєкти потрібно реалізовувати в рамках декількох дисциплін, що формують необхідні фахові компетентності за спеціалізацією. Організацію такої самостійної роботи доцільно здійснювати засобами інформаційно-комунікаційних технологій та методу проєктів. У свою чергу ІКТ повинні визначатися їхніми дидактичними властивостями, пов'язаними насамперед з інформаційними та агротехнічними аспектами технологій аграрної галузі.

Реалізація самостійної роботи студентів, організованої на основі міждисциплінарних електронних проєктів, повинна здійснюватися відповідно до наступних принципів:

– *професійного спрямування*, що забезпечує зв'язок предметних компетенцій з майбутньою професійною діяльністю – реалізується за допомогою вдосконалення навичок роботи студентів із технологіями аграрного виробництва, переробки сільськогосподарської продукції та технологій харчових виробництв, а також розробки електронних проєктних продуктів навчального характеру;

– *міждисциплінарності*, що передбачає інтегративність професійної підготовки – реалізується, наприклад, за допомогою вибору тем проєктів з різних сучасних агровиробничих або переробних технологій з урахуванням змісту дисциплін, що входять до переліку освітніх компонентів освітньо-професійної програми відповідної спеціальності;

– *студентоцентрованості*, що акцентує увагу на цінностях, мотивації та інтересах студента; реалізація цього принципу стає можливою за рахунок врахування наступних складових: ступінь

внутрішньої мотивації здобувачів, особливості мисленнєвої діяльності сучасного студента, пізнавальних інтересів студентів шляхом надання можливості вибору теми індивідуального проєкта і включенням вправ на оволодіння різними сучасними агротехнологіями з врахуванням різного рівня інтелекту здобувача;

– *самоорганізації*, що передбачає контроль студента за власними діями, повне усвідомлення ним цілей та наслідків своєї діяльності; даний принцип є основним у концепції дистанційного навчання та роботи з електронним навчальним середовищем;

– *інтерактивність*, яка передбачає взаємодію всіх учасників навчального процесу – реалізується шляхом включення до нього дискусій та обговорень, у тому числі у формі проведення онлайн форумів в електронному середовищі, а також взаємочінування результатів проєктної діяльності.

Для проєктування самостійної роботи студентів доцільні такі методи її організації: метод проєктів, метод «портфоліо», інтерактивні методи, метод групових експертних оцінок. Зокрема, метод проєктів передбачає виконання студентами самостійної дослідницької роботи, аналіз її результатів, подання висновків та розробку проєктного продукту [1]. Організація та виконання студентами електронних проєктів передбачає координацію викладачем діяльності студентів, планування та реалізацію проєкту в електронному середовищі, а також існування проєктного продукту в електронному вигляді (презентація, відео, елементи електронного курсу, веб-сайт тощо).

Метод «портфоліо» забезпечує систематизацію навчальних досягнень студента за рахунок накопичення прикладів виконаних ним робіт, їх аналізу та оцінки. При реалізації системи електронних проєктів портфоліо складається з розроблених електронних проєктних продуктів та може використовуватись для оцінки формування професійної компетенції за спеціалізацією [2].

Інтерактивні методи навчання відіграють важливу роль у досягненні цілей навчання в рамках компетентнісного та особистісно-діяльнісного підходів [3], оскільки передбачають активну участь студента у ролі суб'єкта навчальної діяльності. Доцільно застосування таких інтерактивних методів як дискусія та мозковий штурм.

Результатом практичної реалізації представлених принципів та змісту компетентнісно-зорієнтованої підготовки студентів є створення навчально-методичного комплексу у вигляді циклу дистанційних курсів, за допомогою яких реалізується система електронних проєктів,

Для реалізації методу міждисциплінарних електронних проєктів майбутній бакалавр з професійної освіти повинен також вміти: працювати з програмами MS Office; проєктувати елементи електронного курсу (наприклад, у середовищі Moodle); працювати з Інтернетом (безпечний пошук інформації, знання професійно-орієнтованих сайтів); створювати наочні посібники, навчальні відео та анімації (наприклад, за допомогою Windows Movie Maker). Студенти виконують свій перший електронний проєкт, який розвиває навички роботи з додатками MS Office, у першому семестрі першого року навчання, а останній, що передбачає використання вже цілого комплексу засобів ІКТ, – у другому семестрі останнього року навчання. Вище зазначене передбачає поступовий розвиток та закріплення soft skills студентів у сфер ІКТ, корисних для їх майбутньої професійної діяльності.

Виконання кожного проєкту здійснюється у три етапи: підготовчий, основний, заключний. *Підготовчий етап* передбачає цілепокладання, планування, аналіз мотивації студентів, визначення початкового рівня їх ІКТ та рівень сформованості фахових компетентностей за відповідною спеціалізацією, відповідно до теми проєкту. Вибір теми самостійної роботи здійснюється за активного особистісного включення здобувачів. Діагностику початкового рівня сформованості компетенцій студента доцільно проводити методами тестування та інтерв'ювання. *Основний етап* може бути представлений навчальним та проєктно-дослідницьким модулями. Навчальний модуль включає два розділи. Перший спрямований на формування фахових компетентностей за спеціалізацією, другий – на формування навичок володіння ІКТ. Результатом роботи студентів на цьому етапі є успішно виконані завдання в електронному курсі. Проєктно-дослідницький модуль реалізує поетапне формування продукту проєктної діяльності – розробку електронного проєктного продукту у галузі аграрного виробництва, переробних чи харчових технологій. *Заключний етап* передбачає обговорення та оцінку якості розробки як самим студентом-виконавцем, так і іншими

учасниками проєкту. Оцінювання проєктів студентів повинно враховувати дотримання термінів їх виконання, відповідність змісту заявленій темі, повноту та правильність вирішення поставленого завдання, оригінальність роботи, якість оформлення проєкту.

Реалізація всієї системи проєктів охоплює весь термін навчання студентів, де підсумковий фінальний проєкт виконується в останньому семестрі навчання та спрямований на формування інтегральної компетентності.

Список використаних джерел

1. Япринець Т., Антонєць А. Застосування проєктної технології навчання у процесі підготовки магістрів професійної освіти. Українська професійна освіта. 2021. Вип. 9–10. С. 130–136.
2. Оніпко В., Максименко Н., Литвин В. Принципи проєктування змісту професійно-спрямованої інформаційно-комунікаційної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання. Українська професійна освіта. 2020. № 8. С. 130–136.
3. Антонєць А. В. Використання інтерактивних технологій навчання під час вивчення математичних дисциплін в процесі підготовки інженерів-аграріїв. Людина, природа, техніка у XXI столітті: VII Міжнар. наук.-практ. конф. (16–17 листопада 2017 р.). Полтава, 2017. С. 4–5.

***І. В. Бацуровська, д. пед. н., професор кафедри електроенергетики, електротехніки та електромеханіки
batsurovska_ilona@outlook.com
Миколаївський НАУ***

ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ 3D-МОДЕЛЕЙ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ З ЕЛЕКТРИЧНОЇ ІНЖЕНЕРІЇ

Під час підготовки фахівців з електричної інженерії в сучасному світі технологій можна використовувати 3D-моделювання певних об'єктів у цілому і формувати модель об'єкта, яка здатна реагувати на зовнішні впливи – запити, які подаються здобувачами вищої освіти. Для розробки віртуальних моделей ми використовували наступні програми: Autodesk 3ds MAX. 3Ds Max – це програмне забезпечення для 3D-моделювання, анімації та рендерингу, створене та розроблене для ігор та візуалізації дизайну. Програма включена в колекцію мультимедійних та розважальних програмних продуктів, які пропонують Autodesk.

3Ds Max використовується художниками та професіоналами в галузі візуальних ефектів у кіно- та телеіндустрії, а також розробниками та дизайнерами ігор для створення ігор віртуальної реальності. Програмне забезпечення дуже корисне для проектування будівель, інфраструктури та будівництва, а також для розробки продуктів та планування виробництва [1].

Крім того, 3DS Max допомагає користувачам створювати масивні ігрові світи, деталізованих персонажів, налаштовувати оточення будівлі, створювати сцени, в яких багато людей, імітувати фізичні властивості рідин, таких як вода, олія та лава. Крім того, у 3ds Max є контролери анімації, які користувачі можуть створювати, змінювати та ділитися ними. Програмне забезпечення також має функції 3D-рендерінгу, такі як можливість імітації реальних налаштувань камери. Крім того, він пропонує бібліотеку ресурсів, яка дозволяє користувачам легко шукати 3D-контент. 3Ds Max також надає функції для 3D моделювання, текстурювання та ефектів. Завдяки цьому, користувачі зможуть створювати та анімувати геометрію різними способами, а також застосовувати моделювання поверхонь та сіток [2]. Це кросплатформна програма для розробки моделей, сцен, анімацій, матеріалів і всього, що пов'язано зі світом 3D. Всі спецефекти в кіно, презентації нових моделей техніки, одягу, авто – все це заздалегідь розроблені тривимірні моделі, які потім перетворюються на реальні об'єкти. Обирають 3Ds Max з кількох причин, одна з яких – підтримка всіх існуючих скриптів та плагінів. Для майстра своєї справи найважливішим є необмежений потенціал і можливості, а простота та зручність на другому місці.

Ds Max пропонує користувачам різні способи та надійні інструменти для створення та редагування анімацій. Вони зможуть створювати тривимірні комп'ютерні анімації та ефекти, які можна застосовувати до комп'ютерних ігор, фільмів, трансляцій, медичних ілюстрацій чи судово-медичних презентацій.

Програмне забезпечення має кілька контролерів анімації, які використовуються для зберігання значень ключів та процедурних налаштувань, обробляючи все, що користувачі анімують за його допомогою. Крім того, 3Ds Max дозволяє зв'язувати об'єкти разом. У результаті можна формувати ієрархії чи ланцюжка, з допомогою яких можна одночасно анімувати набори об'єктів, спрощуючи процес.

Крім того, 3Ds Max надає функції 3D-рендерінгу, і одна з них – можливість попереднього перегляду. Активувавши режим ActiveShade у програмному забезпеченні, користувачі зможуть бачити ефекти при зміні освітлення та матеріалів у сцені. 3Ds Max також має функцію робочого процесу, яка дозволяє користувачам конвертувати сцени, щоб джерела світла, матеріали та об'єкти всередині них могли бути змінені на ті, що використовуються передовими технологіями рендерингу. Завдяки цьому вони зможуть застосовувати численні функції рендерингу, такі як нові фізичні матеріали та середовища, а також точні налаштування. Крім того, вони зможуть гнучко перетворювати джерела світла, матеріали та об'єкти між двигунами рендерингу, надаючи можливість конвертувати лише ті, які їм потрібні.

Підбиваючи підсумки, можна сказати, що в 3Ds Max є діалоговий інструмент під назвою Material Editor, який дозволяє користувачам створювати та редагувати матеріали та карти у своїх сценах, застосовувати креативні текстури, а також імітувати заломлення, відображення та інші ефекти при призначенні матеріалів об'єктам. Це одна з перших програм для роботи з тривимірною графікою. Можна провести аналогію між 3Ds Max та After Effects. Вони обидві дуже «важкі», складні для розуміння, але можуть виробляти продукти найвищої якості. Більшість бібліотек, пресетів, плагінів написані саме під них, що усуває конкуренцію моментально – навіть якщо користувач захоче пересісти з 3Ds Max на інше ПЗ, то він залишиться без своїх улюблених інструментів.

Таким чином, проаналізувавши ряд літературних джерел [1–4], можна відзначити, що підготовка фахівців з електричної інженерії у сучасному світі переходить на принципово новий рівень, а контент для їх підготовки досить швидко застаріває.

Список використаних джерел

1. 3ds Max. – 8.10.2021 р. URL: <https://www.autodesk.in/products/3ds-max/features>.
2. Autodesk Tinkercad. – 08.10.2021 р. URL: <https://www.tinkercad.com/>
3. Blender. – 08.10.2021 р. URL: <https://www.blender.org/>.
4. Інформаційно-освітнє середовище навчання загальнотехнічних дисциплін бакалаврів електричної інженерії / Олійник В. С. [та ін.] // Information Technologies and Learning Tools. – Червень 2021 р. – 3 : Т. 83. – С. 259–273.

І. В. Бердичевська, викладач

ira.berdychevska@gmail.com

КЗЛОР «Бродівський фаховий педагогічний коледж імені Маркіяна Шашкевича»

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ BYOD (BRING YOUR OWN DEVICE) ЯК ЗАСОБУ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ ЗАНЯТТЯ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

У сьогоднішньому світі технологій майже кожен володіє гаджетом із величезною кількістю додатків. Особливо важко уявити життя сучасної молоді без смартфона. З однієї сторони новітні пристрої можуть бути негативним фактором, який відволікає студентів від навчання, але з іншої сторони вони є потужним арсеналом інформації, тренувальним апаратом і контролюючим органом, які сприяють підвищенню ефективності навчання. З масовим розповсюдженням смартфонів та планшетів індивідуальні пристрої поступово інтегруються в навчальний процес.

Надзвичайно актуальним стало питання використання індивідуальних пристроїв під час запровадження онлайн та змішаного навчання. Студенти отримують доступ до онлайн ресурсів і платформ у будь-який час, коли є потреба, а змога користуватися протягом заняття своїм планшетом чи смартфоном зацікавлюють їх, та й сам процес навчання стає сучаснішим та інтенсивнішим.

Термін BYOD розшифровується як «bring your own device», або – «принеси свій власний пристрій». Це означає можливість для працівників чи учнів приносити та використовувати свої гаджети в офіційних установах. Технологія BYOD (Bring Your Own Device) в контексті освіти вперше була згадана в 2004 році Р. Баллагасом і передбачає, що учні користуються своїми мобільними пристроями в стінах школи, а вчителі всіляко заохочують і мотивують це [3].

Викладач планує навчальний час і подає навчальний матеріал таким чином, щоб робота виконувалася кожним учнем зокрема. Цей процес здійснюється шляхом перегляду відео лекції, прослуховування подкастів, вивчення розширеного контенту електронних книг або спілкування з друзями в соціальних мережах. Будь-який навчальний онлайн-ресурс можна використовувати в якості основи для зазначеної технології. Таким чином,

студенти отримують доступ до онлайн-ресурсів і платформ у будь-який час, коли виникає необхідність, тому що більшість онлайн-інструментів створено для навчальних цілей доступні на планшетах і смартфонах.

Сучасні технології дозволяють студентам мати доступ до навчального змісту, робити нотатки, збирати дані та спілкуватися зі своїми однолітками та викладачами. На заняттях англійської мови застосування BYOD технологій сприяють формуванню і вдосконаленню навичок читання, аудіювання, говоріння і писемного мовлення, шляхом використання автентичних текстів мережі Інтернет різного рівня складності. В свою чергу це формує стійку мотивацію іншомовної діяльності студентів на занятті на основі застосування принципу зв'язку із життям. У цьому сенсі технології BYOD сприяють постійному навчанню та підвищенню продуктивності навчання зокрема.

Завдяки BYOD можна не лише зробити цікавішим процес навчання, але й пришвидшити та інтенсифікувати його. Мобільні додатки, розроблені для навчання іноземної мови, мають широкий діапазон можливостей та переваг. Серед основних слід зазначити – скорочення часу на пошук значень та перекладу слів за допомогою онлайн-словників і перекладачів (Linvoc Vocabulary.com, ReversoContext, WordReference.com). Введення, опрацювання, закріплення та контроль рівня сформованості лексичних та граматичних навичок набувають інших форм за допомогою цифрових технологій Lexipedia, Lingro, Shahi, Vizuwords, Snappy Words? Quizzlet, Kahoot, Wordia та інших. Існуючі програми, які містять що містять матеріал, розподілений за рівнем володіння мовою, сприяють розвитку навичок аудіювання та говоріння. Наприклад, додаток Puzzle English має зручну систему фільтрів, які дозволяють вибирати не тільки рівень складності, але також тип відеоматеріалу. Крім прослуховування запису деякі додатки мають функцію запису і відтворення (English Conversation, BookTrack, VideoNot.es, PlayPosit, Edpuzzle, ThingLink та ін) [1].

Основними перевагами застосування технологій BYOD є:

Залучення: студенти демонструють вищий рівень продуктивності в процес навчання, оскільки їх роль змінюється на активну – діячі або наставників однолітків.

Навчання навичкам 21 століття: маючи дозвіл користуватися власними мобільними пристроями, студенти навчаються спів-

праці, вирішенню проблем, творчості, продуктивності – навичкам необхідним на майбутньому ринку праці.

Доступ у будь-який час і будь-де: навчання більше не відбувається лише в класі, воно відбувається за його межами також, через постійну залученість та інтерес студентів. До того ж використання власних пристроїв для навчання, створює зону комфорту для студентів, оскільки вони використовують ті пристрої, які їм найбільше знайомі.

Відповідальність: коли пристрій належить студентам, це заохоче їх брати на себе відповідальність власного навчання.

Персоналізоване навчання: це одна з найвидатніших переваг BYOD. З революцією додатків, і широкий вибір освітніх і продуктивних програм, які доступні для студентів, навчаються стає більш персоналізованим.

Незалежність учня: студенти навчаються будь-де, будь-коли, у персоналізованій формі, що сприяє підвищенню рівня незалежності, яка в свою чергу формує звичку навчатися впродовж життя.

Висока швидкість впровадження: установи можуть розпочати програму BYOD без значних затримок оскільки процес закупу півлі приладів не повинен здійснювати сам заклад [2].

У нинішніх умовах педагоги намагаються шукати, комбінувати та активізувати процес навчання для досягнення результатів навчання. Застосування BYOD-технології вважається потенційно значущим підходом, який підвищує як мотивацію, так і сприяє доступу до освітнього процесу. Розвиток цифрових технологій змінює спосіб отримання, передачі, набуття знань та розвитку навичок. Використання технологій BYOD заняттях іноземної мови сприяє підвищенню мотивації студентів, збільшує часові можливості опрацювання інформації можливості, дозволяє повне застосування індивідуального підходу та навчання з опорою на різні форми сприйняття. Процес навчання з використанням технологій BYOD дозволяє викладачам використовувати оновлені способи передачі знань та оцінки результатів навчання.

Список використаних джерел

1. Микитюк С. С. «BYOD» у навчанні іноземних мов / С. С. Микитюк // Мови професійної комунікації: лінгвокультурний, когнітивно-дискурсивний, перекладознавчий та методичний аспекти : мат.

- Міжнар. наук.-практ. конф. (28 лютого 2018 року) / НТУУ «КПІ» ім. Ігоря Сікорського. – Київ, 2018. – С. 172–173.
2. Al-Okaily R M. A. B. H. K. Mobile learning and BYOD: implementations in an intensive English Program. Learning and Teaching in Higher Education: Gulf Perspectives. Routledge, Taylor & Francis Group Editors, 2013. P. 52–68.
 3. Ballagas R. BYOD: Bring Your Own Device / Ballagas R. – 2004. URL: <http://www.vs.inf.ethz.ch/publ/papers/rohs-byod-2004.pdf>.

В. І. Березан, д. пед. н., доцент, доцент кафедри спеціальної освіти і соціальної роботи
berezanvi@gsuite.pnpu.edu.ua
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

ІНТЕГРАЦІЯ ЦИФРОВИХ МОБІЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ

Деструктивні процеси в сучасному світі, а саме: екологічні катастрофи, стихійні лиха, пандемії, військові конфлікти, призводять до значних змін у професійній діяльності фахівців соціальної сфери, орієнтують на використання сучасних цифрових технологій у своїй роботі, іноді докорінно змінюючи характер їхньої праці. Такі зміни все більше ускладнюють професійну діяльність фахівців соціальної сфери і вимагають від них постійного оновлення своїх знань і професійного зростання.

Сучасна освіта, яка має бути джерелом соціального прогресу, фундаментом розвитку культури, націлена на розширення можливостей, що надаються молоді, яка буде жити і працювати в умовах динамічно змішаного соціуму. Освітні системи сьогодні орієнтуються на розвиток інтелектуального потенціалу студентів, з точки зору, не тільки засвоєння предмета, але й обробки, адаптації та використання існуючої інформації, генерування нових ідей. Зростаюча значущість інтелектуальної праці, що базується на використанні інформаційних ресурсів, які з кожним роком, а то і місяцем, кількісно збільшуються та урізноманітнюються, вимагає від сучасної людини, незалежно від її професії та особливостей діяльності, умінь працювати з електронними засобами пошуку, обробки, збереження та передавання інформації.

Наслідком цих процесів є широке проникнення цифрових та вебтехнологій у різні сфери освітньої діяльності, які часто трактуються як засіб, що сприяє підвищенню якості освіти, відповідної сучасним соціальним вимогам.

Тому однією із важливих видів компетентності майбутніх фахівців соціальної сфери, яка досягається у результаті вищої освіти, стає інформаційно-комунікаційна компетентність майбутнього фахівця, яка передбачає здатність встановлювати контакти з людьми (колегами, учнями, батьками, клієнтами, невідомими співрозмовниками тощо), уміння самостійно шукати, вибирати, аналізувати, організовувати, представляти, передавати інформацію, проектувати об'єкти і процеси, відповідно реалізовувати свої плани, у тому числі і за допомогою нових інформаційних технологій.

Оскільки інформаційно-комунікаційна компетентність має універсальний характер і відбувається у трьох середовищах, що інтегруються між собою (інформаційний обмін між людьми в середовищі і безпосередній взаємодії; інформаційний обмін за допомогою паперових та аналогових носіїв; інформаційний обмін за допомогою цифрових технологій), то й формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх фахівців соціальної сфери відбувається у трьох середовищах, що інтегруються між собою:

1) інформаційний обмін між людьми в середовищі безпосередньої взаємодії;

2) інформаційний обмін за допомогою паперових та аналогових носіїв;

3) інформаційний обмін за допомогою цифрових технологій.

У контексті складних викликів сучасного світу, що відбулися в нашій країні (пандемія, воєнний стан) підготовка фахівців соціальної сфери (соціальних педагогів, соціальних працівників) відбувається більшою мірою за допомогою цифрових технологій. Таким чином, саме життя змушує викладачів вищої школи модернізувати освітнє середовище закладу вищої освіти такими технологіями, що можуть забезпечити безперервний освітній процес. А саме, використовуються три основні види інформаційно-комунікаційних технологій, які найчастіше називають цифровими:

– комп'ютерні, або інформаційні, технології, засновані на роботі з текстовими та графічними редакторами (редагування

тексту, комп'ютерна верстка, книжкова ілюстрація тощо), електронними таблицями та базами даних. Фактично вони є основою, першою сходинкою для використання мультимедійних та телекомунікаційних технологій [4];

– мультимедійні технології (або технології мультимедіа) – це поєднання спеціальних апаратних засобів і програмного забезпечення, що дозволяє на якісно новому рівні сприймати, переробляти і надавати різноманітну інформацію: текстову, графічну, звукову, анімаційну, телевізійну тощо [4];

– телекомунікаційні технології (або мережні чи Інтернет-технології) – це технології передачі й одержання інформації за допомогою локальних (Інтранет) та глобальних (Інтернет) комп'ютерних мереж [2].

Слово «цифровий» (англ. «digital») походить від латинського *digitus* – палець – і відноситься до одного із найдавніших інструментів для лічби. Коли інформація зберігається, передається або пересилається у цифровому форматі, вона перетворюється на числа – на найбазовішому машинному рівні як «нулі та одиниці». У цьому контексті до цифрових відносять технологію, яка базується на використанні мікропроцесорів, тобто комп'ютерів і додатків, які залежать від інтернету, а також інших пристроїв, такі як відеокамери, мобільні пристрої (телефони і персональні цифрові помічники (PDA – personal-digital assistants) [5].

В останні роки використання мобільних пристроїв (смартфони, планшети, ноутбуки) не тільки отримало поширення, але досягло максимального рівня, особливо серед молодого покоління. Сучасна людина не може уявити свого життя без подібних пристроїв і використовує їх щодня. Але деякі середні та вищі заклади освіти вважають за краще уникати мобільних пристроїв, накладають заборони й обмеження. Однак, їхнє використання може бути у нагоді не тільки в побутовій сфері життя, а й в академічній, навчальній. Останні три роки нашого життя стали підтвердженням педагогічного потенціалу використання різноманітних пристроїв в організації дистанційного навчання в закладах вищої освіти.

BYOD – від англійського *Bring Your Own Device* – підхід, який є частиною мобільного навчання (*mobile learning* або *m-learning*) порівняно недавно привернув до себе увагу вітчизняних методистів і теоретиків у галузі освіти. Прийшовши зі сфери бізнесу як альтернативний спосіб організації робочого

простору і раціоналізації ресурсів компаній, BYOD-технологія поступово вбудовується в освітнє середовище зарубіжних і вітчизняних освітніх установ. Разом з цим, залишаються відкритими питання, пов'язані як з визначенням даного виду діяльності, так і методики його використання.

Почнемо з проблеми перекладу абрєвіатури BOYD на українську мову. Як відносно нове поняття (як концепція в ІТ-політиці BYOD вперше сформувалося в 2009 році в корпорації Intel, сам термін використовується з 2005 року, коли з'явилася робота Рафаеля Баллагаса «BOYD: Bring Your Own Device», де він пролунав уперше [3]) термін поки не знайшов свій однозначний україномовний еквівалент. Через його відсутність немає і точного розуміння даного явища в галузі освіти. Так, в небагатьох роботах вітчизняних авторів з питань використання BOYD його називають BOYD-технологією, BOYD-системою, BOYD-моделлю, BOYD-тенденцією або BOYD-концепцією. Проведений нами аналіз варіантів перекладу з англійської на українську в онлайн сервісах (google-перекладач) дозволяє констатувати повну відсутність однаковості в перекладі. В якості пропонованих варіантів перекладу знаходимо: феномен «принесених із собою пристроїв»; концепція використання власних пристроїв; явище, відоме як BOYD (принесіть свій власний пристрій) і т. п.

Ми вважаємо, що з точки зору організації освітнього процесу BOYD близький до поняття методичного прийому, оскільки мобільні пристрої, принесені студентами з собою на заняття, виступають засобом досягнення певної мети в предметній галузі. Однак зі змістовної точки зору BOYD може і повинен виступати в якості технології або концепції за умови масовості і системності його використання, так само як гнучкості проектування занять на його основі і дидактичної доцільності. З технологічної точки зору BOYD передбачає використання персональних мобільних пристроїв (смартфонів, планшетів, ноутбуків, нетбуків, ультрабуків) студентами та викладачами для доступу до загальномережних і спеціалізованих ресурсів освітньої установи.

Як вказує Д. А. Іванченко, успішність використання BOYD обумовлена низкою передумов [1, с. 200]. У стислому вигляді виділимо найбільш значимі:

– високий рівень і динаміка поширення мобільних пристроїв в студентському і викладацькому середовищі;

– істотний когнітивний потенціал аудиторії, гнучко реагує на зміни в практиці організації освітнього процесу;

– легкість перетворення навчальних матеріалів в медіа-контент та їх інтеграції в інфраструктуру освітнього простору.

Ще зовсім нещодавно BOYD був одним із способів зробити заняття для студентів соціономічних спеціальностей сучасними і нестандартними за допомогою девайсів, від яких не можуть відірватися сучасні студенти. А деякі вчителі-практики закликали «перетворити своїх «ворогів» на «друзів» і кращих помічників [3]. Але вже сьогодні це повноцінні засоби організації вимушеної соціальними обставинами дистанційної освіти студентів.

У практиці використання BOYD виступають авторські курси або окремі модулі, розроблені викладачами, які зазвичай вивішуються на сайті університету або особистому сайті викладача, а також незалежні сайти, які дають можливість моментально отримати інформацію із проблем дисципліни, яка вивчається (онлайн та офлайн).

Принципи використання BOYD-технології в рамках вивчення курсів соціальної роботи гранично прості: студенти і викладач в будь-який час і в будь-якій точці мають доступ до курсу/модулю з будь-якого мобільного пристрою. Гнучкість і висока ступінь адаптивності ресурсів дозволяє реалізовувати індивідуалізацію освітнього процесу. Індивідуальні особливості мобільних додатків і пристроїв сприяє диференціації навчання, оскільки кожний студент знає технічні характеристики особистого мобільно пристрою і може варіювати налаштування звуку, зображення, спосіб доступу до навчального матеріалу.

Безсумнівно, використання BOYD є перспективним напрямком дослідження, оскільки в першу чергу забезпечує гнучкість і мобільність освітнього процесу, дозволяє оптимізувати фінансові витрати на забезпечення освітнього процесу навчально-методичною та навчальною літературою, сприяє ефективному використанню нових освітніх технологій у практиці підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери.

Таким чином, цифровізація вищої освіти сприяє підвищенню її якості, адже сьогодні спостерігається тенденція збільшення кількості віртуальних освітніх платформ, цифрових інструментів та електронних ресурсів для навчання онлайн та офлайн (особливо в умовах сучасних соціальних викликів). Це істотно

полегшує організацію та доступ до освітнього процесу студентів і викладачів. У цих вимушених умовах цифрові технології дають змогу студентам розвивати свої здібності й таланти, здобувати професію, комунікувати з однодумцями тощо. Завдяки цифровим технологіям вони долають соціально-психологічні бар'єри у навчанні, отримують доступ до різноманітних дидактичних матеріалів у доступному прийнятному форматі, а також мають можливість демонструвати свої навчальні досягнення, не дивлячись на сучасні життєві перешкоди.

Список використаних джерел

1. Березан В. І. Інформаційно-комунікаційна компетентність фахівців соціономічних спеціальностей : монографія. Полтава : ПП «Астрая», 2020. 357 с.
2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2004. 352 с.
3. Озолиньш К. М. Використання технології Bring Your Own Device (BYOD) на уроках інформатики. Всеосвіта. 2018. URL: <https://vseosvita.ua/library/vikoristanna-tehnologii-bring-you-own-device-byod-na-urokah-informatiki-3779.html>.
4. Тихонова Т. В. Інформаційно-комунікаційні технології професійної діяльності педагога: сутність поняття. Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія: Педагогічні науки. 2011. Т. 1. Вип. 33. С. 101–105.
5. Cope B., Kalantzis M. New Media, New Learning. Multiliteracies in Motion: Current Theory and Practice / eds. D. R. Cole, D. L. Pullen. Abingdon : Routledge, 2009. P. 87–104. URL: <http://dx.doi.org/10.13140/2.1.4769.3440>.

Е. М. Бородай, к. пед. н., заступник начальника з морально-психологічного забезпечення, начальник відділу з морально-психологічного забезпечення та зв'язків з громадськістю, підполковник

Полтавський обласний територіальний центр комплектування та соціальної підтримки

МЕТОД ВОРКШОПІВ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧИТЕЛІВ ПРЕДМЕТА «ЗАХИСТ УКРАЇНИ»

Воркшоп – це інтенсивний навчальний захід, під час якого учасники навчаються завдяки власній активності, а теоретичні

відомості – мінімалістичні і відіграють незначну роль. У центрі уваги відбувається самостійне навчання учасників і активна взаємодія. Акцент відбувається на отриманні динамічного знання. Воркшоп асоціюється з такими поняттями, як: активність, ініціативність, експеримент, ризик, зміни, демократичне прийняття рішень, цілісність навчання, самовираження, внутрішні зміни, позитивна взаємодія, інноваційне мислення, обмін досвідом (рис. 1).

Рисунок 1 – Суть поняття «воркшоп»

Метод воркшопів розглядається науковцями як метод динамічного навчання учителів захисту України, яке відбувається завдяки їх власній активній роботі під керівництвом викладачів-тренерів (Нестуля, Нестуля, Кононец, 2018). Акцент при його реалізації здійснюється на отримання учителями динамічного знання – живе знання, яке вони отримують у процесі творчості, експериментування, високого ступеня самостійності. При цьому учителі захисту України самостійно визначають цілі навчання, розділяють з викладачем-тренером відповідальність за свій освітній процес, самоосвіту і розвиток лідерської компетентності.

Пропонуємо наступну схему планування воркшопу для вчителів захисту України під час курсів підвищення кваліфікації (рис. 2):

1. Попередній досвід слухачів:

- Що знають і вміють слухачі?
- Яким чином можна враховувати інтереси і досвід слухачів?
- Які особливості притаманні слухачам групи?
- Характеристики групи?
- Як стисло розповісти слухачам про воркшоп? Що буде несподіваним?

2. Навчальне середовище:

- Як створити передумови успішного навчання слухачів?
- Які правила будуть сприяти відчуттю впевненості слухачів?
- Як організувати груповий простір задля емоційного комфорту?

3. Передумови успішного навчання:

- Як налагодити контакт зі слухачами?
- Як відбудуватиметься знайомство групи?
- Як досягти атмосфери довіри і відкритості в групі?
- Як зацікавити слухачів і допомогти їм досягти стану розпорошеної уваги?

4. Занурення в комплексний досвід:

- Які навчальні ситуації Ви плануєте, щоб сприяти слухачам зануритись у досвід? (Слід створювати практичні, орієнтовані на дії ситуації, звертаючись до всіх семи видів інтелекту. Потрібно передбачити, щоб слухачі могли рухатись).
- Які навчальні ситуації Ви можете запропонувати у розрізі реальних професійних і життєвих ситуацій?
- Як Ви створите ситуацію, щоб слухачі навчалися із задоволенням?

5. Активне оцінювання:

- Як Ви зможете допомогти слухачам краще зрозуміти їх досвід?
- Як Ви забезпечите достатній зворотній зв'язок?
- Як досягти того, щоб слухачі могли пов'язати нові знання зі старими? (Робота в малих групах, у командах, у дебатах).
- Що Ви можете зробити, щоб досягти глибшого розуміння теми? (Рольові ігри, пантоміма, експеримент, керована самостійна робота на дистанційному етапі).

6. Запам'ятовування:

- Заплануйте хвилини для перепочинку.
- Дайте підказку слухачам – як вони можуть використати цей час для рефлексії (ведення щоденника, створення кросворду, створення майндмепінгу і т.д.).
- Дайте можливість слухачам аналізувати досвід, малюючи або створюючи «карти» (майндмепінг, колаж і т.д.).
- Використовуйте ритуали і церемонії, щоб відсвяткувати успіх (плескання в долоні).
- Заохочуйте обмін досвідом.
- Стимулюйте позитивний зворотній зв'язок.

7. Функціональна інтеграція і перенесення на професійну діяльність:

- Дайте можливість слухачам демонструвати нові знання і навички за допомогою рольових ігор, дискусій, експериментів.
- Як Ви плануєте підготувати перенесення досвіду в професійне життя слухачів? (Створення ситуацій «Начебто...», щоб слухачі могли перевірити результати власного навчання).
- Як буде відбуватись закінчення роботи? (Дайте слухачам можливість подякувати колегам за підтримку та ініціативу. Використовуйте «ритуал завершення»). Цим Ви допоможете слухачам визначитись із почуттям розгубленості під час прощання).

Рисунок 2 – Схема планування воркшопу

Слід зазначити, що методика проведення воркшопів як певного міксу теоретичних презентацій, практичних дій та дискусій із запропонованої тематики та відібраних питань стосовно контексту «учитель захисту України як лідер», дозволяла вирішували справді унікальні завдання, до яких відносимо:

- генерацію та втілення нових ідей (воркшоп є майданчиком для реалізації нових ідей у проєктах військово-прикладної та фізкультурно-оздоровчої тематики);

- активізацію командної роботи в групах (зміцнення «командного духу» на довірі, особистісних взаєминах, симпатіях, де багато нововведень, творчості, вражень, задоволення від виконаної роботи – розробити та реалізувати різні форми та види військово-прикладної, фізкультурно-оздоровчої роботи, підготувати та провести сучасний урок захисту України тощо);

- забезпечення інтерактиву у межах роботи над проєктом та під час івенту (наприклад, формується графік івенту на сайт, блог, або сторінку у соціальних мережах, для цього випускається новина з інтерактивним написом «пред'явник пароля має право участі на воркшопі»);

- посилення інтересу до лідерства (воркшоп, безумовно, здатний підвищити інтерес до тренінгу «Ефективне лідерство у професійній діяльності вчителя захисту України» та до лідерства загалом);

- підвищення мотивації до формування лідерської компетентності як організаторів, так і учасників, якими є вчителі захисту України (одна група слухачів може виступати як організатори, інша – як учасники);

- оперативність зворотного зв'язку, завдяки чому учасники діалогу під час воркшопів краще пізнають один одного;

- забезпечення індивідуальної траєкторії розвитку лідерської компетентності учителів захисту України (воркшоп під час тренінгу «Ефективне лідерство у професійній діяльності вчителя захисту України» здатний регулювати специфічні запити й очікування окремих слухачів або їх груп);

- застосування нових методик (воркшоп – це інструмент впровадження нових методик, який дає хороший імпульс в роботі);

– реалізацію методу кайдзен (всі разом до постійного покращення та вдосконалення, розвиток різних умінь, навичок, лідерської компетентності);

– реалізацію методичного міксу під час проведення воркшопу (метод порівняння, метод інформування, метод дискусії, метод системного аналізу, SWOT-аналізу, мозкового штурму, мікрофон, Jigsaw, «Коло ідей», «діамант 9», метод кейсів, сфокусованої бесіди, пошуку консенсусу, метод модерації, індивідуальний та колективний майндмеппінг);

– динаміку розвитку (постійний розвиток лідерської компетентності).

Загалом, використовуючи у процесі формування лідерської компетентності учителів захисту України методику воркшопів, ми зорієнтовували слухачів на колективні творчі справи, бо це, насамперед, вияв життєво-практичної позиції вчителя-лідера, покращення процесу навчання, сприятливе середовище для набуття навичок лідерської поведінки, можливостей демонстрації умінь та лідерських якостей, це сукупність певних дій на загальну користь, радість і успіх.

Список використаних джерел

1. Бородай Е., Кононец Н., Гуз К., Костевський О. Ресурсно-орієнтована методика розвитку лідерської компетентності учителів предмета «Захист України». Витоки педагогічної майстерності: журнал / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. Полтава, 2022. Вип. 29. С. 47–55.
2. Нестуля О. О., Нестуля С. І., Кононец Н.В. Основи лідерства: електронний посібник для самостійної роботи студентів. Полтава : ПУЕТ, 2018. 241 с.
3. Технології професійного розвитку педагогів: методичний поради́ник. Електронний посібник. URL: http://umo.edu.ua/images/content/institutes/cipo/kafedra_fod/elektr_zbirn/R3/R3.htm#%D0%B016.
4. Kononets N., Grynova M., Zhamardiy V., Mamon O., Liulka H. Problems of Implementation of The System of Resource-Based Learning of Future Teachers of Physical Culture. International Journal of Applied Exercise Physiology (IJAEP). 2020. Vol. 9 (12). P. 50–60.

С. Ж. Вережомська, к. і. н., викладач

verezomska@super.ukr.education

ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету»

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

Кризи і виклики сьогодення ще більше посилили значення викладання гуманітарних дисциплін у системі освіти. Адже саме знання та усвідомлене розуміння причинно-наслідкових зв'язків, вирішальних подій та тяглості історичних процесів стало на сьогодні одним із надважливих чинників формування патріотичної свідомості українського юнацтва.

Водночас, Державний стандарт базової середньої освіти (який з 1 вересня 2022 р. застосовується для учнів, що навчаються за програмами дванадцятирічної повної загальної середньої освіти) та Стандарти фахової передвищої освіти визначають основою формування ключових компетентностей: здібності до критичного та системного мислення, логічного обґрунтування власної позиції, креативності, конструктивної комунікації та продуктивної співпраці з іншими учасниками групи [1, 2]. Реалізації цієї нової освітньої парадигми можна досягнути саме завдяки застосуванню різноманітних інтерактивних методів викладання гуманітарних дисциплін.

До широкого кола гуманітарних дисциплін при викладанні яких доцільно і необхідно широко використовувати різні інтерактивні методи безсумнівно відносяться: історія України, всесвітня історія (а також інтегрований курс «Історія: Україна і світ»), соціологія, культурологія, основи філософських знань та інші.

Сама суть інтерактивного навчання, коли процес опанування навчального матеріалу відбувається у динамічній взаємодії, часто із застосуванням елементів тренінгових технологій та гейміфікації, значно підвищує пізнавальний інтерес учасників навчального процесу та покращує комунікацію всередині групи.

Будь-яке заняття з використанням найпоширеніших методів інтерактивної взаємодії стає більш продуктивним з точки зору засвоєння не тільки фактологічного матеріалу, але, що є найголовнішим – надає можливість проаналізувати та визначити

причинно-наслідкові зв'язки між історичними подіями та соціальними явищами і процесами.

Зрозуміло, що при всій універсальності інтерактивних методів є техніки найбільш вдалі для використання при викладанні певних гуманітарних дисциплін. Наприклад, при викладанні курсу історії найбільш доречними є використання методів «Лінія часу», «Шкала думок», «Знайди відповідність», «Виправ помилку», «Займи позицію», «Мікрофон». Застосування подібних інтерактивних методів при вивченні історії дозволяє учням не просто зосередитися на запам'ятовуванні дат історичних подій, а аналітично осмислювати та системно розглядати суть важливих процесів та їх наслідки.

Лекції з курсів соціології, культурології чи основ філософії, організовані в інтерактивному режимі діалогу з аудиторією, також дають кращий результат із досягнення поставлених завдань, ніж класичне озвучення фактажу конкретної теми навчальної дисципліни. Будь-яке практичне заняття з цих предметів стає набагато ефективнішим при активному обговоренні питань з використанням, як вже зазначених вище інтерактивних методів типу «Займи позицію», «Мікрофон», так і долучення аудиторії до «мозкового штурму», використання ділової чи навчально-імітаційної гри тощо. Особливо варто відзначити високу ефективність усвідомлення соціальних зв'язків та процесів при використанні гри-акселератора «Світ Громад» [3].

До позитивних рис використання інтерактивних методів навчання відноситься те, що в процесі опанування матеріалом в учнів розвиваються такі якості, як цілеспрямованість, комунікабельність, вміння критично підходити до різних точок зору, аналізувати ситуації із різних боків, аргументовано переконувати і доводити власну думку, толерантно ставитися до точки зору інших та співпрацювати у групі.

До певних недоліків інтерактивних методів навчання є їх достатньо значна тривалість у часі. Тому, при плануванні використання будь-яких інтерактивних методів на заняттях необхідно чітко планувати їх тривалість і обмежувати їх кількісне застосування.

Проте, використання інтерактивних методів навчання беззаперечно мотивують студентів до навчання, активізують пізнавальну діяльність, сприяють розвитку їхнього критичне мис-

лення, розвивають вміння працювати в колективі та допомагають знаходити вирішення проблемних ситуацій.

Список використаних джерел

1. Кабінет міністрів України. «Постанова від 30 вересня 2020 р. № 898 Державний стандарт базової середньої освіти». – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#n16>.
2. Міністерство освіти і науки України. Фахова передвища освіта. Затверджені стандарти. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/fahova-peredvisha-osvita/sekto-r-fahovoyi-peredvishoyi-osviti/zatverdzheni-standarti>.
3. «Світ громад». URL: <https://woc.org.ua/>

О. А. Височин, практичний психолог вищої категорії
Oksana.visochin@ukr.net

Відокремлений структурний підрозділ «Полтавський фаховий коледж нафти і газу Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

ТРЕНІНГИ ТА СПІЛКУВАННЯ ЯК ЕФЕКТИВНА СКЛАДОВА ПОПЕРЕДЖЕННЯ ПРОЯВІВ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ СЕРЕД ПІДЛІТКІВ

У сучасному суспільстві, зважаючи на його постійний та динамічний розвиток, завжди відбуваються різноманітні соціальні процеси, що можуть мати як позитивні так і негативні наслідки. Одним з таких негативних наслідків є прояви девіантної поведінки.

У підлітків є важлива потреба спілкування з однолітками. У їхній поведінці переважає бажання заслужити повагу серед ровесників. У цьому віці особливо яскраво виражена реакція групування. Підліток може потрапити до асоціальної групи, яка формується із підлітків і дітей, які не зуміли нормально адаптуватися у класі і сім'ї. У групі однолітків такі підлітки знаходять розуміння, емоційну підтримку, відчуття власної значущості, що робить дуже важливим спілкування з такими самими «вигнаними з суспільства», як і вони [1].

Колектив однолітків займає важливе місце в процесі розвитку особистості. Саме завдяки спілкуванню, емоційним контактам з іншими особистість набуває соціального досвіду, розширюється її внутрішній світ, формується самооцінка, виробляється почуття власної гідності, захищеності, повага до людей,

розуміння їхніх бажань, думок, почуттів. Положення людини у групі, колективі впливає на поведінку, психологічний добробут, розвиток моральних, інтелектуальних, вольових якостей. Однією з причин виникнення тих чи інших форм девіантної поведінки у підлітковому віці є втрата довіри до себе та до інших.

Під девіантною поведінкою розуміють вчинки або дії, які не відповідають встановленим у суспільстві нормам. Основними причинами проявів девіантної поведінки у підлітків є:

- соціально-економічні (зниження життєвого рівня населення, безробіття, доступність алкоголю та тютюну для неповнолітніх, неконтрольована реклама психоактивних речовин, тощо);

- соціально-педагогічні (низький статус підлітка у колективі, конфлікти між батьками та батьками і дітьми, завищені вимоги до дитини в родині тощо);

- соціально-культурні (поширення кримінальної субкультури, негативний вплив засобів масової інформації, зниження морально-етичного рівня населення тощо);

- психологічні (потяг до самоствердження, низька самооцінка, підвищена тривожність, бажання бути визнаним у колі однолітків, негативні риси характеру тощо).

Профілактика проявів девіантної поведінки серед підлітків повинна включати такі основні етапи:

- надання допомоги підліткам, які опинилися в несприятливих умовах життя та виховання, ще до того, як негативна дія цих умов істотно позначиться на їх поведінці (етап ранньої профілактики);

- не допустити перехід на злочинний шлях та забезпечити виправлення осіб зі значним ступенем дезадаптації, які вчиняють правопорушення не злочинного характеру (етап безпосередньої профілактики);

- не допустити перехід на злочинний шлях і створити умови для виправлення осіб, які систематично вчиняють правопорушення, характер та інтенсивність яких вказують на ймовірність скоєння злочину в найближчому майбутньому (етап профілактики передзлочинної поведінки).

Тренінг – це навчання, яке спирається на досвід людини та передбачає отримання присутніми на тренінгу окрім нових знань ще й можливість відразу використовувати їх на практиці, відпрацьовуючи відповідні навички. Тренінг перш за все пови-

нен базуватись на методиці участі, коли вся група є активним учасником освітнього процесу.

Метою тренінгів по попередженню проявів девіантної поведінки серед підлітків є отримання нових знань, аналіз та інтерпретація проблеми та активне свідоме навчання бажаної поведінки. Суттєвою перевагою проведення таких тренінгів є те, що вони дають можливість вивчати складні, емоційно важливі питання в колі однодумців, безпечній обстановці, а не в реальному житті з його загрозами та ризиками.

В умовах сьогодення тренінги є невід'ємною складовою освітнього процесу в будь-якому закладі освіти. Одними з актуальних тем тренінгів в закладах освіти стосовно попередженню проявів девіантної поведінки серед підлітків є такі:

- прояви насильства в студентському середовищі. Причини та методи запобігання;

- твоє майбутнє в твоїх руках;

- алкоголь: ворог чи друг;

- булінг. Причини, наслідки, застереження;

- профілактика проявів булінгу в студентському середовищі;

- профілактика вживання психоактивних речовин;

- насильство в сім'ї: знати, щоб уникнути та допомогти;

- вибір за тобою: шкідливі звички чи здоровий спосіб життя?

- репродуктивне здоров'я та відповідальна поведінка молоді;

- підліткова злочинність: причини, наслідки та відповідальність.

Критеріями ефективності проведення таких бесід та тренінгів будуть наступні зміни у поведінці:

- зменшення рівня тривожності та агресивності;

- формування адекватної самооцінки підлітка;

- збільшення рівня відповідальності підлітка за власні вчинки;

- розвиток здатності до самоаналізу та контролю власної поведінки;

- підвищення мотивації до формування позитивних життєвих цілей;

- зменшення ризику вчинення повторних правопорушень.

Ефективно проведений тренінг чи бесіда зможе допомогти кожному учаснику усвідомити проблему, знайти декілька ва-

ріантів вирішення цієї проблеми та обрати найбільш оптимальний, а також мати можливість оцінити ефективність обраного варіанту. Оцінити прогрес тренінгу чи серії тренінгових занять можна за допомогою анонімного опитування «до» та «після». Порівнюючи результати вхідного і вихідного опитування можна побачити яка інформація була засвоєна краще/гірше та чи відбулась бажана зміна психологічних установок. Отже, тренінг вважається ефективним тоді, коли він досяг поставленої мети, тому дуже важливо при підготовці тренінгу чітко усвідомлювати його кінцеву мету і завдання, які потрібно розв'язати для її досягнення.

Список використаних джерел

1. Федорчук В. М. Тренінг особистісного зростання : навч. посіб. Київ : Центр навч. л-ри, 2014. 250 с.
2. Технології роботи організаційних психологів : навч. посіб. Для студентів вищ. навч. закл. та слухачів ін-тів після диплом. освіти / ред. Карамушка Л. М. Київ : ІНКОС, 2015. 360 с.
3. Седих К. В., Моргун В. Ф. Делінквентний підліток : навч. посіб. з психопрофілактики, діагностики та корекції протиправної поведінки підлітків для студентів психологічних, педагогічних, соціальних, юридичних спеціальностей та інтернів-психіатрів. Київ : Вид. дім «Слово», 2015. 272 с.

А. Л. Вихристюк, методист,

Відокремлений структурний підрозділ «Васильківський фаховий коледж Національного авіаційного університету»

ТЕХНОЛОГІЇ ПЕРЕВЕРНУТОГО НАВЧАННЯ В СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

В умовах глобалізації та стрімкого розвитку інформаційних технологій спостерігається великий інтерес до використання сучасних ІКТ у галузі вищої освіти, а також нагальна необхідність впровадження нових методів і технологій навчання, адекватних сучасним тенденціям, вимогам суспільства та потребам студентів цифрового покоління. Останнім часом у навчальних закладах набуває популярності технологія «перевернутий клас». Стаття розглядає актуальні питання впровадження технології «перевернутий клас» в освітній процес закладів фахової передвищої освіти, підкреслюється необхідність усвідомлення

викладачем зміни його ролі та функцій при використанні такого навчання.

Класно-урочна система навчання є найважливішим винаходом у дидактиці. Вона здолала довгий і складний шлях, прийшовши на зміну індивідуальному навчанню, яке широко застосовувалося в школах стародавнього світу і середньовіччя. Будучи прогресивною протягом кількох століть поспіль, сьогодні вона перестала задовольняти потреби суспільства в освіті і потребує вдосконалення. Сучасна освіта направлена на пошук нових ефективних способів навчання, які поєднують в собі традиції та інновації, пошук перспективних педагогічних моделей, які дозволяють впроваджувати нові технології в навчальний процес, при цьому не відмовляючись від перевірених часом традиційних методів навчання, зробити процес навчання більш ефективним і продуктивним, а також підвищити інтерес студентів до процесу освоєння матеріалу і формування ключових компетентностей.

Одним із таких методів є метод перевернутого навчання.

Перевернуте навчання – це інноваційний сценарій навчання, який отримав широку популярність завдяки можливостям цифрових інструментів. Суть цієї педагогічної моделі полягає в тому, що типова подача лекцій і організація домашніх завдань представлені навпаки.

Під час традиційних навчальних занять робота зазвичай триває на початкових рівнях пізнавальної діяльності: запам'ятовування та розуміння. Практика застосування часто залишається на домашнє опрацювання. А такі рівні діяльності, як аналіз, оцінювання та творчість пропонуються лише для особливо зацікавлених здобувачів освіти. Під час використання методики перевернутого класу з матеріалом знайомляться перед заняттям, в онлайн-режимі. Це може бути відеозапис лекції, підготовлений текстовий матеріал, подкаст чи збірка вебресурсів для ознайомлення тощо. Час заняття відводиться на рефлексію опрацьованого, дискусії, групову роботу (з дотриманням норм фізичного дистанціювання), а також виконання практичних завдань. Додатково можуть виконуватись проекти, презентації та інші види діяльності, які дозволяють здобувачам освіти глибше зануритись у тему. Основним завданням викладача під час заняття стає не виклад поточної теми, а активізація

пізнавальної діяльності студентів та актуалізація уваги на складних проблемних питаннях.

Ця педагогічна модель змінює роль викладача у освітньому процесі. З головного транслятора знань викладач перетворюється на помічника – консультанта і координатора. А це, у свою чергу, сприяє тісній співпраці з студентами. Роль студентів також змінюється. Вони більше вже не пасивні спостерігачі, вони самі відповідають за отримані знання, шукають практичне застосування отриманій інформації. У такій формі перевернутого навчання студент стає активним учасником освітньої діяльності, відбувається перенесення акцентів із «засвоєння знань» на формування компетентностей. З пасивного поглинача знань студент перетворюється в їх активного здобувача.

Існують приклади унікальних моделей того, як викладач може перевернути свій клас і обрати, яка з цих перевернутих концепцій підійде для конкретної групи студентів. Розглянемо кожну модель:

1. Стандартний перевернутий клас (*The Standard Inverted Classroom*).

Студенти отримують домашнє завдання, яке передбачає перегляд відео лекцій, та читання будь-яких матеріалів, що стосуються теми наступного уроку, під час якого на практиці застосовують отримані теоретичні знання.

2. Орієнтований на дискусію перевернутий клас (*The Discussion-Oriented Flipped Classroom*). Студенти отримують завдання переглянути певні відеоролики або матеріали інтернет-ресурсів, а викладач на занятті організовує обговорення отриманої інформації. Така форма особливо буде корисною на заняттях гуманітарних та суспільно-економічних дисциплін.

3. Віртуальний перевернутий клас (*The Virtual Flipped Classroom*). Можна організувати роботу студентів таким чином, щоб весь процес навчання відбувався дистанційно: викладач пропонує студентам матеріал для перегляду, видає практичні завдання, консультує онлайн, проводить тестування і виставляє підсумкові оцінки. Головне – розпочати вивчення відповідного матеріалу із самостійного опрацювання теорії, так, як це відбувається за принципами «Перевернутого класу».

4. «Перевернутий» вчитель (*Flipping The Teacher*). Не обов'язково всю роботу має виконувати викладач – готувати або шукати відеоматеріали, формувати практичні завдання, консуль-

тувати, перевіряти роботи. Певні види робіт можуть виконати студенти, а викладач стежитиме за тим, як буде організовано процес навчання, як буде представлена інформація і надаватиме у разі необхідності допомогу.

Які ж переваги та недоліки перевернутого навчання? Перевагою методу є те, що під час традиційних лекцій студенти часто намагаються вхопити те, що вони чують в момент мовлення лектора. У них немає можливості зупинитися, щоб обміркувати сказане, і, таким чином, вони можуть упускати важливі моменти, тому що намагаються записати слова викладача. А використання відео та інших попередньо записаних інформаційних носіїв дозволяє студентам повністю контролювати хід лекції: вони можуть дивитися, перемотувати назад або вперед по мірі необхідності. Така можливість має особливе значення для студентів з певними фізичними обмеженнями, особливо за наявності титрів для людей з порушеннями слуху. Лекції можна переглядати більше одного разу. Присвятивши час в аудиторії розбору матеріалу, викладачі мають можливість виявити помилки в сприйнятті.

Які ж недоліки методу? При впровадженні перевернутої моделі навчання легко наробити помилок. Хоча ідея дуже проста, ефективний «переворот» вимагає ретельної підготовки. Запис лекції вимагає зусиль і часу з боку викладачів, введення перевернутого навчання може означати додаткову роботу і зажадати нових навичок від викладача, хоча цей процес можна пом'якшити, вводячи модель поступово.

Отже, «перевернуте навчання» – нова, сучасна педагогічна технологія, в основі якої лежить інша, на відміну від загальноприйнятої, організація діяльності викладача та студентів. Викладач виступає в освітньому процесі в ролі помічника – консультанта і координатора, що сприяє тісній співпраці з студентами. Роль студентів також змінюється – теоретична підготовка до навчального заняття здійснюється з використанням електронних освітніх ресурсів, а безпосередньо у закладі освіти йде процес практичного закріплення отриманих знань, що дозволяє здобувачам освіти стати активними учасниками навчальної діяльності, самостійно відповідати за отримані знання, шукати практичне застосування отриманій інформації, що підвищує інтерес студентів до процесу освоєння матеріалу і формування ключо-

вих компетентностей. Технологія перевернутого навчання дає можливість створити чотирикомпонентну систему навчання, яка охоплює розвиток особистості, формування життєвих навичок, уміння навчатися та критично мислити.

Список використаних джерел

1. Змішане навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти : навч.-метод. посіб. / Оксана Пасічник, Юлія Єлфімова, Христина Чушак, Олена Шинаровська, Андрій Донець. – Київ : 2021. – 92 с.
2. Перевернуте навчання. URL: http://phys.ippo.kubg.edu.ua/?page_id=517.
3. Перевернуте навчання. URL: http://phys.ippo.kubg.edu.ua/?page_id=517.
4. Перевернутий клас: відмінності від звичайного уроку, переваги та складності реалізації. URL: http://metodportfolio.blogspot.com/2015/10/blog-post_89.html.

Л. М. Волкова, викладач історії та права
lv297416@gmail.com

Відокремлений структурний підрозділ «Ногайський фаховий коледж Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного»

РОЛЬ ПРАВОВОГО КЛУБУ ПРИ ФОРМУВАННІ ПРАВОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ З ВИКОРИСТАННЯМ РЕСУРСНО- ОРІЄНТОВНОГО ПІДХОДУ

Актуальним завданням сучасної освіти і виховання в Україні є створення умов для формування людини – громадянина, для якої демократичне громадянське суспільство є осередком для розкриття її творчих можливостей, задоволення особистих та суспільних інтересів. Сьогодні у педагогічній науці яскраво про себе заявляє ресурсно-орієнтовний підхід, який забезпечує створення нових механізмів навчання та виховання і ґрунтується на принципах глибокої поваги до особистості, самостійності та незалежності. Модернізація сучасного освітнього простору на шляху реформування системи освіти, її вдосконалення та підвищення якості і конкурентоспроможності випускників на ринку праці, обумовлено європейським вектором входження України до освітнього простору та процесами глобалізації. А так як освіта є державним пріоритетом, що забезпечує інновацій-

ний, соціально – економічний і культурний розвиток суспільства, до неї висуваються нові вимоги і однією з них є формування правової компетентності. Тобто система виховання студентської молоді за новою концепцією, повинна бути сконцентрована на особистість, розвиток її індивідуальності у колективних стосунках і під час проведення індивідуальної роботи. Тому така система вимагає різноманітних методів і підходів до особистості вихованця. Головною метою навчання та виховання тепер стає не просто засвоєння знань і формування вмінь, а розвиток критичного мислення майбутніх спеціалістів, їх творчий потенціал, на тренінг здібностей самостійного й активного перетворення інформаційного середовища шляхом пошуку [1].

Правове виховання студентської молоді, його гармонійне формування та всебічний розвиток особистості не можливо без нового вищого рівня правової культури (рівень правових знань), правосвідомості та правової відповідальності і тісно пов'язане з формуванням громадянської позиції та вихованням політичної культури громадянина. Правова культура має стати обов'язковим складником загальної підготовки випускників закладів вищої освіти. Без знання й усвідомлення правових норм, як і регулюють сферу діяльності, без сформованої відповідальності фахівці різних галузей не можуть орієнтуватися у проблемах сучасного соціально-політичного життя країни, використовувати способи і моделі поведінки, що відповідають чинному законодавству держави, робити свідомий вибір та застосовувати правові технології ухвалення індивідуальних і колективних рішень [2].

Ресурсно-орієнтовний підхід поєднує навчання і виховання в єдиний процес. Організація правової роботи у ВСП «Ногайському фаховому коледжі» здійснюється відповідно до Конституції України, закону України «Про вищу освіту», Державної національної програми «Освіта. Україна XXI ст.» та Концепції національного виховання студентської молоді. Система правової роботи в коледжі спрямована на вироблення стійких морально-правових знань, навичок правової поведінки у суспільстві, розвиток трудової та громадської активності студентів. Складовими системи є: правова освіта та поза аудиторна (виховна) робота.

Правова освіта в коледжі базується на тих основах знань права, що отримали студенти навчаючись в школі і продовжу-

ється в коледжі при вивченні предметів і дисциплін громадянсько-правового напрямку: на 1 курсі вивчається курс «Громадянська освіта», на 2 курсі студенти вивчають дисципліну «Основи правознавства», на 4 курсі – «Правознавство», «Земельне право», «Екологічне право» (студенти спеціальності «Геодезія та землеустрій»). Уже в коледжі студенти більш осмислено підходять до вивчення важливих для них тем національного та міжнародного права, впевнюються у необхідності верховенства права в державі. А застосування на заняттях з предметів громадянсько-правового напрямку інтерактивних методів і прийомів навчання сприяють формуванню творчої особистості, розвивають вміння критично мислити, аналізувати інформацію, обґрунтовано доводити свою думку, та є основою для використання отриманих знань, вмінь та навичок в подальшій їх трудовій діяльності.

Значна роль у формуванні правосвідомої людини – громадянина належить виховній поза аудиторній роботі. Щоб молоді люди стали активними громадянами демократичного суспільства, творцями своєї долі, необхідно, щоб вони за час навчання і виховання міцно засвоїли історію своєї держави, духовність, культуру рідного народу, глибоко пройнялися його національним духом, способом мислення і буття. Центром правового виховання в коледжі є правовий клуб «Феміда». Клуб «Феміда» має свою структуру, яка включає 4 секції: лекторську групу, дискусійну, історико-політичну та художнього оформлення. Керівництво клубом здійснюють Голова правового клубу та Рада самоврядування правового виховання коледжу. Разом з викладачем права та заступником директора з виховної роботи вони здійснюють планування діяльності клубу. Попередньо питання планування керівники секцій клубу обговорюють з членами своєї секції – це дає можливість залучити широке коло небайдужих студентів до питань прав людини, поваги до права та мотивує студентів до участі у громадсько-політичному житті не тільки коледжу, а й держави. Так, Рада самоврядування правового виховання тісно співпрацює з міською Радою м. Приморська з питань роботи по залученню студентської молоді у громадсько-політичне життя міста, організації дозвілля. Цьому сприяють круглі столи з депутатами різних рівнів, зустрічі з представниками органів самоврядування (Ніколенко О. В.,

Македонська С. І. – депутати обласного рівня; Божкова О. В., Волкова К. Ю., Кошелевич О. І. – депутати міського рівня).

Робота клубу проводиться по навчальних групах, гуртожитку, коледжі. Так традиційною стала діяльність клубу в організації Тижнів права та міжнародної акції «16 днів проти насильства». За період існування клубу було проведено багато різноманітних заходів. Членами лекторської секції в гуртожитку проведено театралізований захід «Шлюбні звичаї українців», конференція «Правознавчий рух: історія та сучасність», «Сім'я – простір без насилля». Цікаво був організований лекторською групою правовий тренінг «Скажи «Ні» насиллю!», де гуртківці досліджували проблему насильства серед молоді, поняття насильства, його види, розглядали конфліктні ситуації, знаходили шляхи вирішення конфліктів, провели анкетування та випустили газету «Ні – насиллю!». Завершили захід флешмобом «Ні – насиллю!»).

Змістовно та цікаво проводяться заходи історико–політичної секції: вечори історичного портрету «Я українець з діда – прадіда» (А. Шептицький), «Яскраві Українки, що не мали часу на страждання», конференції «Роль студентства та молоді у боротьбі за незалежність України», правовий всеобуч «Сьогодні студент – завтра виборець», захист презентацій «Жінка – політик» (участь жінок у суспільно – політичному житті).

Члени дискусійної секції організовують та проводять правові конкурси, інтелектуальні ігри «Знавців права», дискусії «Що означає бути громадянином своєї держави?» Студенти брали участь в обласних дебатах з теми «Чи існують права без обов'язків?» Масштабна робота проведена членами секції художнього оформлення. Вони виготовили та презентували художньо-правовий альманах «Права очима студентів», де зібрали кращі художні малюнки та вірші студентів, за останні 5 років, на правову тематику та передали його в музей коледжу. Традиційними стали в коледжі випуски правознавчих газет до Дня захисту прав людини, конкурси малюнків «Світ моїх прав», «Я маю право».

Сьогодні клуб «Феміда» налічує 40 постійних членів клубу, а також велика кількість студентів залучається до участі у різноманітних заходах. Анкетування, яке кожного року проводить клуб в коледжі, підводячи підсумки, свідчить про зростання

активності та участі студентів у громадському житті коледжу: у 2016 р. – 48 % студентів брали участь у громадському житті коледжу, у 2021 р. – 67,3 % студентів. Підвищується рівень якості знань студентів з предметів правового циклу з 52 % до 65 %. Значна кількість студентів визнають, що додатково розширили свої знання основ права завдяки участі в засіданнях та заходах проведених клубом.

Аналіз досвіду виховної роботи свідчить про доцільність клубної роботи, як найбільш результативної. Студентські клуби сьогодні є центрами де студентська молодь вчиться набувати організаторських навичок і вмінь, специфічного мислення, особистісних якостей і рис характеру, які спонукають її до патріотичної свідомості, громадянської відповідальності, готовності трудитися для розвитку держави. А ми викладачі все більше впевняємося у необхідності та важливості, щоб навчальні заклади давали не тільки знання та розвивали професійні навички, але й готували молодь до суспільно активного життя, в якому правосвідомість є основою людського спілкування. «Щоб країна могла жити, необхідно щоб жили права» – стверджував Адам Міцкевич.

Сьогодні потреби суспільства диктують необхідність трансформації освітньої системи в напрямі опанування не правового простору та її розвитку як правового інструменту й підсистеми громадян суспільства. Тільки органічний зв'язок політичної й правової культури відображає процес практичної життєдіяльності людей, формує громадянське суспільство. А реалізація ресурсно-орієнтовного підходу в професійній освіті майбутніх фахівців буде сприяти досягненню основної мети – формування кваліфікованого фахівця відповідного рівня, з високим рівнем громадянської культури, який вільно орієнтується в професійній і соціальній галузях.

Список використаних джерел

1. Пометун О. І. Формування громадянської компетентності з позиції сучасної педагогічної науки / Пометун О. І. Вісник програм шкільних обмінів. – 2005. № 23.
2. Солошенко О. Використання методики ресурсно-орієнтовного навчання при викладанні дисциплін гуманітарного циклу: теоретичний аспект. Полтава, 2016. С. 7.

Л. Б. Галушко, викладач-методист, «спеціаліст вищої категорії»
atkliina@ukr.net
Відокремлений структурний підрозділ «Уманський фаховий
коледж технологій та бізнесу Уманського національного
університету садівництва»

ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ ВІРТУАЛЬНОЇ ТА ДОПОВНЕНОЇ РЕАЛЬНОСТІ У НАВЧАННІ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН

Функціонування системи освіти в умовах воєнного стану характеризується інтенсивним пошуком нових підходів до навчання, інноваційних форм організації освітнього процесу, ефективних педагогічних та інформаційних технологій.

В умовах цифрової трансформації освіти України застосування цифрових технологій відкриває широкі перспективи для підвищення ефективності освітнього процесу. Орієнтація закладів освіти на сучасні освітні тренди сприяє підвищенню мотивації студентів до навчання, зокрема, розвитку їх цифрової та дослідницької компетентності.

Вивченням проблеми використання цифрових технологій в освітньому процесі закладів освіти займалися В. Андрієвська, В. Бикова, Ю. Жук, В. Коваленко, М. Лещенко, О. Литвиненко, С. Литвинова, Н. Морзе, О. Овчарук, Л. Тимчук, О. Співаковський, А. Сухіх тощо. Дослідники вважають, що технології віртуальної, доповненої та змішаної реальності мають великий спектр впливу на сприйняття людиною навколишнього світу.

Підростаюче молоде покоління – нове й унікальне. Це перше покоління, яке народилося у цифровому світі «без кордонів», що поєднує юнацьку безпосередність та дорослі вміння. Щоб навчити підлітків XXI століття, викладач має бути «в тренді», тому часто спадає на думку «Як зробити заняття змістовним, цікавим, насиченим? Як за короткий проміжок часу викласти значний обсяг навчального матеріалу доступно та зрозуміло?».

Віртуальна реальність (Virtual Reality, VR) – це світ, створений за допомогою технічних засобів, який людина може сприймати через відчуття: зір, слух, нюх, дотик тощо. Фактично це комп'ютерна тривимірна модель фізичного середовища, в якому користувач може рухатись та взаємодіяти з об'єктами цього середовища [1].

Доповнена реальність (Augmented Reality, AR) – технологія інтерактивної комп'ютерної візуалізації, що дозволяє зобразити зображення реального світу віртуальними елементами й показує його на екрані пристрою. За допомогою цієї технології в користувачів може сформуватися сприйняття віртуальних образів у реальному світі [1].

Змішана реальність (Mixed Reality, MR) – це середовище, створене із прив'язкою до реального світу. У змішаній реальності у звичайне середовище людини додаються віртуальні елементи, які приєднані до свого місця у просторі для того, щоб спостерігач сприймав їх як реальні.

Науковці І. Мельник, Н. Задерей та Г. Нефодова у своєму дослідженні [2] окремим пунктом досліджують MR, яка об'єднує у собі доповнену та віртуальну реальність з фізичним оточенням. В такій реальності межі між цими поняттями стираються. Активне використання віртуальної та доповненої реальності у різних сферах утворює єдину реальність (злита реальність, при якій стираються межі між доповненим, віртуальним та фізичним світами). До такого висновку дійшли експерти-дослідники Ericsson Consumer Lab, вивчивши вплив технологій AR та VR щодо звичок та уподобань користувачів. Майбутнє фізичного реального світу буде сформовано використовуючи поєднану змішану реальність MR, засновану на доповненій (AR) та віртуальній реальності (VR) [2].

Згідно з нашим дослідженням, віртуальна реальність – це штучно створене середовище, до якого можна отримати доступ з використанням спеціальних технічних пристроїв. Специфічною властивістю віртуальної реальності ми вважаємо максимальний вплив на більшість органів чуття: дотик, зір, нюх та слух. Однак доповнена реальність – це штучне доповнення реального середовища додатковою інформацією (зображенням, аудіо тощо). Це ключова характеристика, яка не підтримує зв'язок з реальним оточенням.

Дослідники [3] виокремлюють п'ять основних переваг застосування AR/VR технологій :

– наочність (використовуючи 3D-графіку, можна деталізовано показати хімічні процеси аж до атомного рівня. Причому ніщо не забороняє заглибитися ще далі та показати, як всередині самого атома відбувається поділ ядра). Віртуальна реальність

здатна не тільки надати відомості про саме явище, а й продемонструвати його з будь-якою мірою деталізації;

- безпека (операція на серці, управління надшвидкісним потягом або космічним шатлом, техніка безпеки під час гасіння пожежі – можна занурити глядача в будь-яку з цих ситуацій без найменших загроз для життя);

- залучення (віртуальна реальність дає змогу змінювати сценарії, впливати на хід експерименту або вирішувати завдання в ігровій і доступній для розуміння формі. Під час віртуального заняття можна побачити світ минулого очима історичного персонажа, відправитися в подорож по людському організму в мікрокапсулі або обрати правильний курс на якомусь кораблі);

- фокусування (віртуальний світ, який оточить глядача з усіх боків на всі 360 градусів, дасть змогу цілком зосередитися на матеріалі і не відволікатися на зовнішні подразники);

- віртуальні заняття (вигляд від першої особи і відчуття своєї присутності в намальованому світі – одна з головних особливостей віртуальної реальності. Це дає змогу проводити заняття цілком у віртуальній реальності).

Розглянемо деякі додатки віртуальної та доповненої реальності, що можна використати в процесі навчання дисциплін природничого циклу.

MEL Chemistry VR – це курс занять хімії у віртуальній реальності, що відповідає окремим темам загальноосвітньої програми, де віртуальна реальність перетворює навчання в захопливий процес пізнання основ хімії, використовуючи наукові ігри та метод занурення. Заняття доступні лише англійською мовою. Щоб охопити всі основні теми, додаток містить такі уроки і тести VR:

Структура атома. Атом складається з крихітного атомного ядра, оточеного електронами. Опис трьох основних субатомних частинок: електронів, протонів і нейтронів.

Атоми у твердих тілах та газах. Демонстрація, як атоми розташовані у звичайних олівцях і надувних кульках. Показано, що атоми у твердих тілах не залишаються нерухомими, а знаходяться в русі. Спостереження як поведуться атоми всередині газоподібного гелію. Проілюстровано, що відбувається з атомами при збільшенні температури.

Будова атомів і молекул. В інтерактивній лабораторії наявна можливість зібрати будь-які атоми, вивчити будову їх елект-

ронних орбіталей. Найважчий інструментарій для створення будь-якої молекули зі шкільної програми й не тільки. Показана різниця між структурною і електронною формулою. Прілюстроване реальне розташування атомів в молекулі та зв'язки між ними.

Інтерактивна таблиця Менделєєва. Показано як влаштована таблиця Менделєєва. Чому елементи розташовані саме в такому порядку, яку інформацію можна дізнатися з розташування елемента в періодичній таблиці. Вибравши будь-який елемент користувач зможе дослідити будову його атома і електронну конфігурацію.

Anatomyou VR – це навчальний мобільний додаток, який представляє анатомію. Використовуючи віртуальну реальність, користувач стає частиною однієї з анатомічних структур (спостерігаючи зсередини за процесами), маючи можливість орієнтуватися вздовж цих структур: кровоносної, дихальної, травної, сечовидільної, сенсорної та репродуктивної системи. Додаток містить безкоштовний доступ до деяких навігаційних маршрутів майже в будь-якій із згаданих систем. *Anatomyou VR* можна використовувати у двох різних режимах: віртуальна реальність та повноекранний режим. У режимі віртуальної реальності мобільний пристрій (смартфон) потрібно вставити у гаджет віртуальної реальності, щоб опанувати певний навчальний матеріал. Користувач може взаємодіяти з елементами керування навігацією та анатомічними інформаційними елементами (обираючи один з них). Попри те, що *Anatomyou VR* забезпечує найкращий досвід роботи у режимі віртуальної реальності, користувач також може насолоджуватися та вчитися за допомогою цього мобільного додатка у повноекранному режимі без потреб гаджета віртуальної реальності.

Google експедиції – це освітній інструмент, за допомогою якого можна здійснювати подорожі у віртуальному світі й досліджувати об'єкти в доповненій реальності. Найважливіші режими вивчення історичних пам'яток, дослідження предметів на рівні атомів, можливість вирушати у відкритий космос. В *Google експедиції* викладач стає гідом, який відправляється з групою у відеотур або показує об'єкти доповненої реальності. При цьому він може використовувати спеціальні інструменти (окуляри *Google Cardboard* або *Daydream*) для детального вивчення окремих дисциплін. Щоб зануритися у віртуальну або доповнену

реальність, необов'язково бути частиною групи, користувачі можуть робити це самостійно. Додаток містить наступні функції: дослідження світу навколо за допомогою телефону, планшета або пристрою з підтримкою режиму віртуальної реальності.

EON-XR – це додаток, оснащений функціями для дистанційного навчання та тренувань у практичному середовищі. Заняття та тренінги можна проводити в режимах AR або VR як самостійно, так і в групах, забезпечуючи усі вимоги для викладачів та студентів. Завдяки *EON-XR* користувачі можуть швидко створювати привабливий вміст на своїх телефонах, планшетах, комп'ютерах та гарнітурах, використовуючи бібліотеку *EON Reality*. Основні характеристики сервісу: створення, публікація, демонстрація, запис та оцінка занять та їх змісту із використанням смартфона чи планшета; збір учасників для віртуальної взаємодії у безпечному віртуальному просторі; інтуїтивно зрозуміла платформа без коду, призначена для заохочення викладачів і студентів до створення контенту для глибшого навчання та співпраці; вбудова асинхронного відео разом із 3D-моделями та середовищами на 360° для забезпечення самостійного навчання в будь-який час та в будь-якому місці; оцінка ефективності роботи учасників зустрічі за допомогою оцінки та вікторини для ефективного відстежування рівня опанованого навчального матеріалу.

Таким чином, VR-системи – це комплекс технічних засобів, що занурюють людину у віртуальну 3D-сцену, модель якої створюється за допомогою комп'ютера. Така система дає змогу відчувати себе присутнім в іншому світі або реалістично побачити перед собою прототип чогось, існуючого поки лише в кресленнях. Сам комплекс пристроїв, що впливають на людину, може бути різним: 3D-кімната, тривимірний екран, шолом віртуальної реальності або будь-яка інша конфігурація VR-системи. Крім цього, система віртуальної реальності може оснащуватися різною периферією в залежності від бажаних функцій та бюджету замовника. Це можуть бути рукавички віртуальної реальності, різні джойстики, костюми motion-capture або пристрої тактильного зворотного зв'язку. Всі ці технології віртуальної реальності дають змогу взаємодіяти з віртуальною сценою з високою мірою інтерактивності.

Незважаючи на складні умови, в яких знаходиться наша країна сьогодні, інноваційна та дослідно-експериментальна

діяльність в системі освіти продовжується. Суб'єкти освітнього процесу пристосовуються до нової норми дистанційної освіти та труднощів, які з цим виникають. Але це також дає можливість дослідити інтерактивні технології, що ідеально підходять для віртуального навчання. Сучасні викладачі досліджують та експериментують із способами включення цих технологій у практику, яка збагачує освітній досвід для всіх учасників. Доповнена реальність – це неодмінна умова майбутнього освітнього процесу, що характеризується поєднанням віртуальних технологій з реальним світом. Технології AR/VR дають можливість пояснити абстрактні поняття, певні теорії або те, що не можна чітко представити. Ефективність такого формату навчання доведено: студенти набагато швидше сприймають та краще запам'ятовують візуальні образи. Використання таких інтерактивних технологій на заняттях дисциплін природничого циклу підвищує мотивацію до навчання.

Список використаних джерел

1. Олексюк О. Р. Застосування технології доповненої реальності в освітній галузі. Освіта XXI століття: реалії та перспективи розвитку. 2020. С. 177–179.
2. Melnyk I., Zaderei N., Nefodova G. Augmented reality and virtual reality as the resources of pupils' educational activity. Proceedings of the International Scientific Conference. 2018. P. 61–64.
3. Трач Ю. VR-технології як метод і засіб навчання. Освітологічний дискурс. 2017. С. 309–322.

Т. П. Герасимик-Чернова, викладач-методист
ltklnu@ukr.net

Відокремлений структурний підрозділ «Любешівський технічний фаховий коледж ЛНТУ»

МЕТОДИКА ОЦІНЮВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ НА ІНТЕРАКТИВНОМУ УРОЦІ

Дуже важливим структурним елементом уроків професійно-теоретичної підготовки є підведення підсумків – оцінювання роботи здобувачів освіти. Особливу увагу слід приділяти оцінюванню навчальних досягнень здобувачів освіти саме на уроках із застосуванням інтерактивних методів. Як оцінювати роботу під час проведення інтерактивних уроків, як підтвердити, що в здобувачів освіти справді набули певні знання, необхідні вміння

і навички, сформували для себе значущі для сучасного життя цінності та компетентності?

Традиційними завданнями оцінювання здобувачів освіти є такі:

- показати здобувачам, як вони досягли мети уроку;
- визначити найкращих за результатами здобувачів;
- стимулювати мотивацію здобувачів освіти до навчання й отримання знань;
- визначити рівень здібностей здобувачів освіти;
- з'ясувати, чи є необхідність у додатковому навчанні або «перенавчанні»;
- поставити оцінки.

Такі традиційні завдання оцінювання зберігають свою актуальність і на інтерактивних уроках, але поряд з ними перед викладачами постають і нові проблеми. Адже приходиться оцінювати не лише здатність здобувача освіти запам'ятовувати та відтворювати фрагменти інформації, але й здатність відстоювати свою думку чи аргументувати свою позицію, уміння слухати, здатність обмірковувати, спільно працювати і приймати рішення, старанність, яку учні вкладають у співпрацю.

Труднощі з оцінюванням можуть виникати при виконанні завдання в групі (кооперативні методи). При цьому здобувачі освіти виконують одне завдання, і як результат, – отримують однакові оцінки. Викладач в такому випадку повинен ретельно добирати завдання та критерії оцінювання, слідкувати за тим, щоб всі члени групи працювали активно, щоб оцінка групи була об'єктивною. Для здобувачів освіти з високим рівнем знань можна потім запропонувати виконати завдання підвищеної складності.

Як правило, викладачі зазвичай відводять особливий час на уроці (або цілий урок) для оцінювання здобувачів освіти або пропонують спеціальне домашнє завдання, що підлягає оцінюванню. Серед прийомів оцінювання можна назвати такі:

1. Експрес-опитування – стислі письмові або усні відповіді, результати яких учні в парах перевіряють самостійно прямо на уроці та виставляють один одному оцінки, термінологічний диктант, диктант на складання проводок до господарських операцій, розрахунковий диктант, під час якого необхідно виконати деякі обчислення (наприклад, нарахувати зарплату) та перевірити їх результати.

2. Тест-завдання, до кожного з яких пропонується від двох до п'яти варіантів відповідей, а учні повинні вибрати одну з них – правильну. Під час уроку аркуші, на яких здобувачі освіти дали відповіді на запитання тесту, збираються і знову роздаються іншим учням, усі разом перевіряємо, обговорюючи правильні відповіді, одночасно учні перевіряють аркуші своїх одногрупників.

3. Фронтальне опитування – це докладне опитування учнів з теорії, коли необхідно дати повну або стислу відповідь на поставлене питання. Під час таких відповідей усі учні групи слідкують за відповіддю і мають змогу задавати додаткові питання.

4. Самостійна або контрольна робота – може тривати весь урок або його частину, контрольною може бути оголошена будь-яка вправа.

5. Спостереження – оцінювання здобувачів освіти під час роботи в групі, залежить від поведінки учня, його активності, внеску в роботу групи, узагальнень з боку здобувача освіти.

6. Самооцінка, взаємоцінка (в парах) – оцінка самими здобувачами освіти своєї роботи (своєї особисто або своїх колег). Застосувавши цей метод, викладач може багато чого дізнатися про здобувачів освіти, а також про якість навчального процесу.

Дельта – плюс – метод, який полягає в тому, що спочатку пропонуються питання про позитивні сторони заняття (що сподобалося – «плюс»), а потім обговорюються ті моменти, які можна було б змінити.

При застосуванні самооцінювання викладач може заздалегідь заготувати і роздати на початку уроку здобувачам освіти листи самооцінювання, здобувачі самі будуть виставляти оцінки протягом всього уроку по мірі виконання різних етапів та видів роботи.

Лист самооцінювання						
Прізвище та ім'я учня						
	Участь у мозковій атаці	Тестування	Виконання вправи	Пасивність	Перебивання, намагання говорити самому	Всього балів
Максимальна кількість балів за критерій	1	5	6	-0,5	-0,5	12
Кількість отриманих балів						

Інтерактивні методи забезпечують досягнення якісних результатів навчання, проте дуже важливо враховувати психологічний аспект досягнення успіху (чи навпаки – поразки здобувача освіти на уроці. Для врахування цього важливого аспекту обов'язково необхідно проводити рефлексію як заключну частину інтерактивного уроку. Ідея рефлексії полягає в постійному осмисленні, самоаналізі діяльності, аналізі роботи на емоційному рівні.

Викладач після підведення підсумків може запропонувати учням проаналізувати свою діяльність на уроці за такими критеріями: на рівні засвоєння матеріалу:

- маю міцні знання, вмію порівнювати, робити узагальнення і висновки, вільно володію термінами і поняттями;

- вільно володію навчальною інформацією, вмію виконувати такі операції, вмію розв'язувати вправи, самостійно виправляю допущені помилки;

- володію навчальним матеріалом, проте допускаю помилки і неточності. На емоційному рівні:

- я працював з інтересом, захопленням;

- я працював у нормальному режимі;

- я працював без інтересу, мені було нецікаво.

Викладач за результатами рефлексії робить висновки та визначає рівень навчальних досягнень і можливостей здобувачів освіти, аналізує створені на уроці умови для саморозвитку та самореалізації, з'ясує необхідність у корекції навчання та використаних прийомів, способів і методів.

Список використаних джерел

1. Кравченко Г. Ю. Інноваційний процес у сучасній школі. Засоби навчальної та науково-дослідної роботи : зб. наук. пр. / Харків. держ. пед. ін-т ім. Г. С. Сковороди ; за заг. ред. В. І. Євдокимова, О. М. Микитюка. Харків, 2012. Вип. 17. С. 18–21.
2. Ніколаєнко С. М. Інноваційний розвиток професійно-технічної освіти в Україні. – Київ : Книга, 2007.
3. Химинець В. В. Інноваційна освітня діяльність. – Ужгород : Інформаційно-видавничий центр ЗППО, 2017.

Т. Ю. Голуб, викладач другої кваліфікаційної категорії, голова циклової комісії спеціальних і загальних електротехнічних дисциплін

ishenko31011988@gmail.com

Слов'янський енергобудівних фаховий коледж

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ МОБІЛЬНОГО НАВЧАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ ЕЛЕКТРОТЕХНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Рівень розвитку технологій у галузі використання мобільних пристроїв і безпроводного зв'язку дає змогу ефективно організувати навчальний процес і досягти позитивних результатів. Маючи у своєму арсеналі велику кількість різноманітних засобів від персональних ПК до ноутбуків, планшетів, телефонів та доступом до мережі, навчання стало ще доступнішим для будь-якої людини. Мобільний телефон зробив людину мобільною, здатною «рухатись» віртуальним простором, долати географічні та соціальні відстані.

Мобільні технології мають значний потенціал щодо впровадження у освітній процес інноваційних методів навчання. Реалізація бездротового зв'язку та різноманітний вибір додатків відкривають значні можливості для навчання у будь-якому місці та у будь-який час, спричиняє перехід від традиційних технологій навчання до технологічних і мультимедійних. Під традиційним підходом слід розуміти постійний контакт викладача зі студентом, який дозволяє здійснити моніторинг ступені засвоєння навчального матеріалу, отримання практичних навичок, можливість миттєвого реагування на помилки та їх виправлення. У той же час технологічний підхід при викладанні дисциплін електротехнічного циклу розширює шляхи отримання інформації, що сприяє більш швидкому її засвоєнню, підвищує рівень самостійності при опрацюванні нового матеріалу. Використання технологій мобільного навчання передбачає використання навчально-методичного забезпечення на електронних носіях, інтернет-технологій передачі інформації, що дозволяє збільшити об'єм навчальної інформації та її не локальність. Також, слід зазначити, що використання технологій мобільного навчання при вивченні дисциплін електротехнічного циклу не тільки задовольняє сучасним вимогам інформаційно-освітнього середови-

ща, а й дозволяє реалізувати ефективну взаємодію між всіма учасникам навчального процесу і досягти зростання мотивації у студентів для самостійної пізнавальної діяльності. Крім того, використання під час занять мобільних пристроїв (смартфонів, планшетів, мобільних телефонів) з можливістю підключення до Інтернету сприяє доступу до навчального продукту людьми з обмеженими можливостями.

Отже, можна говорити лише про позитивний вплив мобільних технологій на організацію навчального процесу. Утім, завжди потрібно враховувати те, що використання будь-якої технології навчання і застосування інформаційно-комунікаційних засобів має бути педагогічно виваженим. Завжди потрібно теоретично обґрунтувати й експериментально перевірити ефективність впровадження будь-якої технології та в будь-якому разі не робити її самоціллю. Подальші розвідки можуть бути націлені на підготовку контенту для мобільних пристроїв, оцінку якості навчальних ресурсів та побудови методичної системи мобільного навчання конкретних дисциплін.

Список використаних джерел

1. «Про використання мобільних телефонів під час навчального процесу: наказ МОН України № 420 від 24 травня 2007 року». URL: <http://szh26.kiev.ua/mobil.pdf>. Дата звернення: Лист. 20, 2017.
2. Триус Ю. В., Франчук В. М., Франчук Н. П. Організаційні й технічні аспекти використання систем мобільного навчання. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова, серія 2, 2011. № 12 (19). С. 53–62.

Л. О. Голубнича, д. пед. н., професор, доцент кафедри іноземних мов

golubnichaya11@gmail.com

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

ТЕХНОЛОГІЇ МОБІЛЬНОГО НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Озброєна агресія сусідньої держави стала неочікуваним викликом для всієї країни та спричинила значні зміни у функціонуванні всіх без виключення галузей життя країни. Однак, не дивлячись на те, що освітня інфраструктура зазнала величезних пошкоджень і руйнувань з боку країни-терориста, система осві-

ти продовжує працювати та надавати освітні послуги. Більш того, хоча і студенти, і викладачі перебували у стресовому психологічному стані, пристосування закладів вищої освіти до надзвичайних умов праці не відбувалося занадто складно, адже тривалі карантинні обмеження під час пандемії надали професорсько-викладацькому складу університетів безцінний досвід дистанційного викладання, розкрили його позитивні та негативні боки, навчили використовувати переваги наявних телекомунікаційних, інформаційних і мобільних технологій [1].

Однак дистанційне навчання під час війни має певні відмінності від дистанційного навчання у період карантину. Ці відмінності викликані тим, що студенти і викладачі закладів вищої освіти, які розташовані на територіях прилеглих до зони бойових дій або кордону з державою-агресором, не тільки не мають можливості відвідувати університети як це було під час пандемії, а й мають низку додаткових перешкод, пов'язаних із перебоями з електропостачанням, пошкодженнями в мережі провідного Інтернету, неможливістю знаходитися біля стаціонарного комп'ютера під час повітряної тривоги тощо.

Відтак, одне з провідних міст серед освітніх технологій під час війни почали відігравати мобільні технології, які розуміються як використання мобільних пристроїв (смартфонів, планшетів тощо) з навчальною метою [2]. Незважаючи на те, що навчання та викладання за допомогою таких пристроїв (здебільшого це персональні смартфони) здається незручним, вони часто виявляються єдиним доступним засобом забезпечення освітнього процесу для студентів, котрі знаходяться в різних частинах країни.

Окрім того, мобільні технології навчання мають ті самі переваги, що й телекомунікаційні та інформаційні технології, які застосовуються викладачами при використанні персонального комп'ютера або ноутбука. Так, досвід викладання іноземної мови професійного спрямування з допомогою мобільних технологій виявив наступні потенції:

- 1) більш зручна можливість демонструвати потрібний дидактичний матеріал, коли наявність екрану перед очима (який можна збільшити при необхідності або зробити його скрін) не вимагає спеціально обладнаної аудиторії або необхідності друкувати певну кількість копій роздаткового матеріалу (рис. 1);

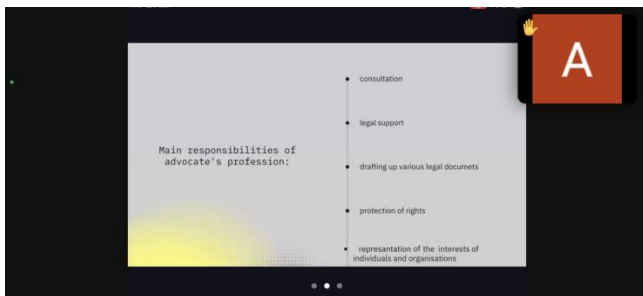

Рисунок 1 – Дидактичний матеріал до навчальної теми «Адвокатура України»

2) можливість легко підключати аудіо та відео навчальні матеріали в гарній якості без додаткового обладнання, що є вкрай важливим при вивченні іноземної мови. При цьому студенти можуть користуватися навушниками для уникнення зайвого шуму.

Мобільні освітні технології дозволяють також користуватися всіма відомими перевагами дистанційного навчання [3].

На сьогоднішній день мобільні технології широко та успішно використовуються як для організації дистанційного навчання, будь-то синхронний або асинхронний формат (використання якого значно збільшилося під час війни), так і для проведення додаткових заходів, як-то: студентських наукових конференцій, круглих столів тощо (рис. 2).

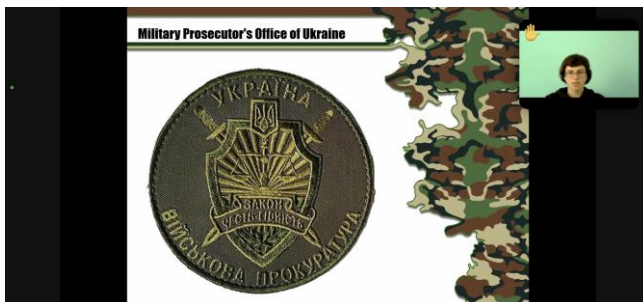

Рисунок 2 – Студентська наукова конференція

Отже, під час війни в Україні закладами вищої освіти, які розташовані на незначній відстані від зони бойових дій або

кордону з державою-агресором, почали активно використовуватися мобільні навчальні технології не в якості засобів додаткових до традиційних форм і методів навчання, а як провідні. Вони виявили певні потенції у викладанні, є здатними забезпечити дистанційне навчання як синхронного, так і асинхронного режиму.

Список використаних джерел

1. Holubnycha L., Besarab T., Pavlishcheva Ya., Kadaner O. & Khodakovska O. E-Learning at the Tertiary Level in and after Pandemic. Acta Paedagogica Vilnensia. 2022. № 48. P. 47–60. <https://doi.org/10.15388/ActPaed.2022.48.3>.
2. Holubnycha L., Besarab T., Pavlishcheva Y., Romaniuk S., Sytnykova Y., Ahibalova T. & Alpatova O. The Effectiveness of Mobile Learning Technology at the Tertiary Level During Conflicts. International Journal of Interactive Mobile Technologies (IJIM). 2022. № 16 (23), P. 148–160. <https://doi.org/10.3991/ijim.v16i23.33793>.
3. Holubnycha L., & Baibekova L. Modern Technologies for University Students' Language Learning in Pandemic. Postmodern Openings. 2020. № 11(2). P. 59–65. <https://doi.org/10.18662/po/11.2/158>.

А. В. Григоренко, аспірант кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи

anigav@gmail.com

Університет Григорія Сковороди в Переяславі

ІМЕРСИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ У ПЕДАГОГІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ: ТЕОРЕТИЧНИЙ ТА ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ

Сьогодні, як ніколи педагогічні заклади вищої освіти прагнуть модернізувати освітній процес використовуючи сучасні цифрові технології, які пропонують нові перспективи і значні можливості для підготовки майбутніх педагогів. Глобальні тенденції переходу освітнього процесу в сторону цифровізації надають арсенал сучасного інструментарію віртуальних систем. Перевагою використання таких технологій є можливість повного занурення у створену реальність, додатково набути здатність відчувати і проаналізувати як позитивні сторони, так і негативні наслідки запланованих дій, а також змоделювати варіанти розвитку майбутніх подій. Упровадження в освітній процес педагогічного університету імерсивних технологій є невід’ємною складовою покращення якості освіти.

І. С. Голяд і М. А. Тропіна вважають, що тісна взаємодія з новим «штучним» світом стимулює до розвитку гнучкі інформаційні імерсивні середовища, використання яких є актуальною перспективою найближчих років [2, с. 69].

Варто зауважити, що проблема імерсивних технологій в освіті представляє цікавість для сучасних науковців. Зроблений нами аналіз наукової літератури педагогічних досліджень, статей доводить, що науковці приділяють вагоме значення дослідженню цього питання.

Імерсивний підхід в освіті розуміється як когнітивна стратегія, а також як комплекс прийомів, інтерактивних методів продуктивної взаємодії суб'єктів освітнього процесу з метою розвитку та саморозвитку особистості здобувачів в умовах штучно створеного віртуального середовища, яке може комплексно впливати на його сенсорні модальності.

Так, Америкідзе О. С., Голуб Т. П., Крюкової Є. С. досліджуючи використання імерсивних технологій у навчальному процесі прийшли до висновку, що імерсивні технології значно розширюють інструментарій сучасного викладача, дають змогу вдосконалити процес подання матеріалу завдяки підвищенню загального рівня зацікавленості студента шляхом максимального залучення останнього [3, с. 188].

Теоретичні засади використання імерсивних технологій навчання в освіті розглядала О. М. Сипченко. Дослідниця виокремила технології, які належать до імерсивних, зокрема технології реальної реальності (real reality, RR), віртуальної реальності (virtual reality, VR), доповненої реальності (augmented reality, AR), змішаної реальності (mixed reality, MR), розширеної реальності (extended reality, XR) та ін., і зазначила, що в освітньому процесі найбільшої популярності набули технології віртуальної реальності [4, с. 295].

Віртуальна реальність конструює новий штучний світ, це повністю змодельована реальність із застосуванням сучасних технологій. Її оточення створюється без взаємодії з зовнішнім світом. Доповнена реальність це додавання в реальну реальність елементів віртуальної змодельованої реальності. Вона накладає допоміжні об'єкти на наше оточення [8].

Змішана реальність – це поєднання фізичного і цифрового світів, об'єднання віртуальної та доповненої реальності, тобто вбудовування неіснуючих віртуальних об'єктів у наше оточення

і їх налаштування Розширена реальність – це комплекс імерсивних технологій, які об'єднують фізичний і віртуальний світи, тобто об'єднує в собі віртуальну реальність, доповнену і змішану, розширюючи візуалізацію.

Візуальна інформація – це найефективніший і найшвидший спосіб отримання даних, що робить її потужним інструментом у навчанні. За допомогою грамотної візуалізації ми можемо донести більший обсяг інформації в найкоротші терміни, а також збільшити розуміння, осмислення та найголовніше засвоєння у процесі навчання. На допомогу у візуалізації до нас приходять імерсивні методи навчання та технології віртуальної та доповненої реальності, які все активніше входять у наше життя.

Впровадження імерсивних технологій в освітнє середовище педагогічних закладів вищої освіти передбачає створення певної колаборації, що має на меті перехід від мультимедійного сприйняття навчального матеріалу до мультимодального, тобто перцепцію з гранично можливою деталізацією і повним зануренням здобувачів у середовища навчання.

Ключовою технологією реалізації процесу імерсивності в освітньому середовищі педагогічних закладів вищої освіти та його моделюванням визначається технологія віртуальної реальності, тобто створення такого інтерактивного освітнього середовища для повного занурення здобувачів вищої освіти, яка заснована на механізмах впливу на сенсорні системи організму здобувача.

Впровадження віртуальної реальності в процес навчання дозволяє підвищити його ефективність за рахунок розширення можливостей методичного забезпечення шляхом додавання до звичайного інформаційно-ілюстративного контенту такого середовища, яке б занурило здобувача вищої освіти в навчальний процес через відео, звук і 3D зображення, діаграми, інструкції, та підвищення привабливості освітнього процесу для нових поколінь, які вже привикли постійно використовувати мобільні гаджети в повсякденному житті [6].

Розуміння викладачем процесів роботи сенсорних систем здобувача, що занураються в імерсивне освітнє середовище, його резонансів дає можливість адекватно оцінити ступінь заглиблення у віртуальне середовище, своєчасно викрити позитивні і негативні аспекти даного процесу, а також визначити можливі проблеми та ризики [1, с. 66].

Вивчення та аналіз в розробці інтерфейсів для віртуальних додатків, у тому числі для освітніх цілей, показали, що проблема проектування взаємодії користувача з віртуальною реальністю стає однією з головних проблем у розробці сучасних інтерфейсів користувача [5, с. 169].

Особливо підкреслюємо необхідність врахування індивідуальних особливостей здобувачів. Одним із важливих факторів ефективності взаємодії в імерсивному середовищі, на думку більшості дослідників, є феномен присутності. Присутність визначається як почуття реальності взаємодії, що часто виражається в ілюзії фізичного перенесення в імерсивний освітній простір.

Висновки. Таким чином, можна зробити окремі висновки, пов'язані з особливостями використання імерсивних технологій у освітньому процесі педагогічного закладу вищої освіти як технології, що ефективно впливає на результативність навчальної діяльності. Зазначимо дві групи факторів, на які доцільно звертати увагу:

- програмне забезпечення та технічні характеристики обладнання, що використовуватиметься в освітньому процесі педагогічного університету,

- індивідуальні характеристики здобувача вищої освіти.

Саме збалансованість взаємозв'язку цих факторів і надасть реальну можливість використовувати з максимальною ефективністю імерсивне середовище. Перспективу подальших досліджень вбачаємо у розробленні методичних рекомендацій щодо застосування імерсивних технологій у професійній підготовці педагогів на різних навчальних предметах.

Список використаних джерел

1. Гарань Н. С., Гарань Н. С. Імерсивне освітнє середовище у навчальному процесі магістратури педагогічного університету : зб. мат. І наук.-практ. конф. з міжнар. / укладачі: Н. В. Сороко, О. П. Пінчук, С. Г. Литвинова. – Київ : Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України. 2021. С. 65–68.
2. Голяд І. С., Тропіна М. А. Імерсивні технології у графічній підготовці майбутнього вчителя : зб. мат. І наук.-практ. конф. з міжнар. / укладачі: Н. В. Сороко, О. П. Пінчук, С. Г. Литвинова. – Київ : Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України. 2021. С. 68–72.

3. Крюкова Є. С., Голуб Т. П., Америкідзе О. С. Використання імерсивних технологій в освіті Інноваційна педагогіка. 2021. № 32. т. 2. С. 186–188.
4. Сипченко О. М. Імерсивні технології в освіті. Наукові та освітні трансформації в сучасному світі : зб. мат. Всеукр. міждисциплінарної наук.-практ. конф. (м. Чернігів, 15 липня 2021 року) / Науково-освітній інноваційний центр суспільних трансформацій, м. Чернігів. Суми : ТОВ НВП «Росток А.В.Т.», 2021. С. 295–296.
5. Baiburin A. M., Mukasheva M. U. Zhumadillaeva A. K. Designing interfaces of virtual reality applications for learning. «Immersive technologies in education»: the collection of materials of the I Scientific and Practical Conference with International Participation / compilers: N. V. Soroko, O. P. Pinchuk, S. H. Lytvynova. – Kyiv : Institute of Information Technologies and Learning Tools of NAES of Ukraine. 2021. P. 168–169.
6. Mukasheva M., Chorosova O., Zhilbayev Z., Payevskaya Y. Integrated approach to the development and implementation of distance courses for school computer science teachers. 14th IEEE International Conference on Application of Information and Communication Technologies. AICT 2020. 2020. 9368817.
7. Shevchuk L. Modeling of continuous professional training of a mathematics teacher using ICT. Professional Education: Methodology, Theory and Tecnologies. 2020.12. С. 229–247.
8. Vakaliuk T. A., Shevchuk L. D., Shevchuk B. V. Possibilities of Using AR and VR Technologies in Teaching Mathematics to High School Students. Universal Journal of Educational Research. 2020. № 8(11B). P. 6280–6288.

І. О. Гриненко, викладач спеціальних дисциплін, спеціаліст другої категорії
grinenko12155@gmail.com;

Н. М. Коваленко, спеціаліст вищої категорії
kovalenkonatalia583@gmail.com

«Новокаховський політехнічний фаховий коледж Національного університету «Одеська політехніка»

ОЦІНЮВАННЯ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Останнім часом, виникає дуже багато проблем з офлайн навчанням, дистанційне навчання стає актуальнішим. Нас торкнулися такі негативні події як, COVID-19, війна, і ми розуміємо, що дистанційна форма навчання у коледжі – це не забганка, а необхідність сучасного часу. Сучасна освіта, при підготовці

технічних фахівців, пов'язана з використанням комп'ютерних і сучасних технологій, а також мережі Інтернет. Тому, викладачі стикаються з такою проблемою, як оцінювання. Головна проблема оцінювання на дистанції – це необ'єктивність. Тому викладач, при оцінюванні підбирає ключ до кожного зі студентів індивідуально.

На своїх заняттях викладач повинен експериментувати та використовувати різні методи та способи сучасної нетрадиційної педагогіки.

Оскільки, ми викладачі технічних дисциплін, де більше завдань лекційного та практичного характеру, то ми працюємо з найпростішими та розповсюдженими методами, такими як: метод диференційованого завдання, метод формувального оцінювання та використання варіативного завдання.

Метод застосування диференційованих завдань [Сікорський., 2000].

Диференція полягає у зусиллях викладача редагувати на різницю між студентами в групі. Якщо група велика тоді відмінності між студентами можуть бути різноманітними, щоб легше було оцінити знання, потрібно розділити студентів на групи та корегувати методику навчання. Можна наводити приклад на вивченні саме технічних дисциплін «Електричні машини», «Електротехнічні та конструкційні матеріали» одна група здобувачів фахової освіти добре засвоює матеріал, в іншій групі виникають труднощі при вивченні предметів.

Щоб реалізувати даний метод, потрібно створювати різні набори завдань з різними рівнями складності. Це можуть бути завдання, в яких використовується певна група вмінь: теоретичного або практичного спрямування. Тому, як альтернативний метод використовується один перелік завдань, що поступово ускладнюються. Студенти мають можливість працювати над тією групою завдань, яку вони обирають для себе самостійно. Складання таких диференційованих завдань, дають можливість створити однакові умови для всіх здобувачів освіти, тобто, щоб і слабкий зміг перейти до складнішого завдання. Цей метод гарний тим, що дозволяє студентам як найкраще проявити свої здібності та самостійність при розв'язуванні задач, виконанні вправ.

Метод формувального оцінювання [Електронний ресурс].

Формувальна оцінка – «зворотний зв'язок» для студентів, що дозволяє їм з'ясувати, які кроки необхідно зробити для покращення своїх результатів. При формувальному оцінюванні дуже важливо, щоб студент сам вибирав планку, до якої хоче прагнути. Викладач не повинен змушувати його працювати більше, ніж він хоче. Формувальне оцінювання, називають також «оцінювання, що допомагає вчитися».

Наприклад, спосіб який можна застосовувати при даному методі, запропонувати студентам створити «Питання до тестів». Складаючи питання тестів, з будь-якої теми, здобувачі освіти дають можливі відповіді до них у форматі, заданому викладачем. Аналіз питань та відповідей дозволить зробити висновок розуміння теми. Найбільш вдалі питання можна використовувати викладачу у подальшій роботі.

Наступний спосіб називається «Пошук помилок». Викладач, навмисно дає студентам письмові завдання з помилками або усні висловлювання, про якісь ідеї, принципи або процеси, що містять помилки. Наприклад, до провідникових матеріалів відносяться: мідь, алюміній, скло (скло – діелектрик), ротор асинхронного двигуна буде обертатися за умови, якщо магнітне поле статора буде дорівнювати магнітному полю ротора (ротор обертатися не буде, оскільки магнітне поле буде нерухомим по відношенню до провідників обмотки ротора). Потім він пропонує студентам знайти та виправити помилки або висловити свою згоду або незгоду з висловлюванням та пояснити свою точку зору. Даний вид роботи може бути виконаний в усній чи письмовій формі. З застосуванням цього способу викладач може оцінити якість роботи студентів.

Використання варіативного завдання [Електронний ресурс].

Велика проблема на дистанції є саме списування. Щоб студенти не списували завдання один в одного, а показували реальний рівень володіння матеріалом, необхідно індивідуалізувати завдання. Для перевірки одного і того ж завдання викладач готує різні варіанти вправ. Кожного разу потрібно довільно ділити групу на підгрупи, перед тим як проводити контроль або дати домашнє завдання. Групи кожного разу повинні бути різними. Для цього потрібно заготовити викладачу 5 різних варіантів. Якщо наводити приклад з дисципліни «Електричні

машини» пропонуємо одну і ту ж задачу на одну і ту ж тему, але використовуємо різні числа.

Такі варіативні завдання зменшать ризик отримати списану роботу. А якщо студенти таки вирішать обдурити викладача – це одразу стане очевидним.

У статті розглянуті нетрадиційні педагогічні методи які допоможуть викладачу об'єктивно оцінити студента, зрозуміти, що студенти знають, вміють і де зможуть використати свої знання. Застосування диференційованих і варіативних методів допоможуть створити умови для кожного студента такими, щоб він досяг поставленої мети своїми зусиллями. Роль викладача допомагати студентам у тому, щоб вони стали співавторами навчального процесу.

Список використаних джерел

1. Сікорський П. І. Теорія і методика диференційованого навчання. – Л.: Сполом, 2000. – 421 с.
2. Формувальне оцінювання навчальних досягнень учнів: сутність і методика здійснення. URL: https://lib.iitta.gov.ua/714698/1/УПЖ_Форм_оцінювання.pdf.
3. Варіативна технологічна підготовка школярів. URL: https://stud.com.ua/162238/pedagogika/vryatovano_tehnologichna_pidgotovka_shkolyariv.

В. Г. Гринько, студентка магістратури факультету природничих наук та менеджменту
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка,
викладач хімії Державного професійно-технічного навчального закладу «Броварський професійний ліцей»
toyrhrynko1505@gmail.com

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ ТА ЗАСОБІВ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИКЛАДАННІ ХІМІЇ У ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Розвиток українського суспільства не обмежується лише економічними або соціальними факторами, він охоплює усі сфери нашого життя. Навіть за воєнного стану освітні технології в Україні не стоять на місці, з'являються нові методики, засоби навчання, які оптимізують навчальний процес, наповнюють

його та систематизують. Основа нинішньої освіти – культура нації. Без неї, а також без залучення до навчального процесу інновацій неможливо вивести українську освіту на європейський рівень.

В умовах євроінтеграції перехід навчання на інноваційний характер має дуже вагоме значення. Термін «інновація» в педагогічній літературі почали вживати відносно недавно. Нині він означає реальність, яка колись була лише можливістю.

Особливо актуальною нині є концепція ресурсно-орієнтованого навчання із застосуванням інноваційних новітніх технологій. Ресурсно-орієнтоване навчання – це комплекс форм, методів та засобів навчання, націлених на цілісний підхід до організації навчального процесу, який зорієнтований не тільки на засвоєння знань і набуття навичок, але і на тренінг здібностей самостійного й активного перетворення інформаційного середовища шляхом пошуку і практичного застосування інформаційних ресурсів [1, с. 76].

Відомо, що дана концепція є дуже популярною у закладах вищої освіти, але доцільним є її використання і в закладах професійно-технічної освіти. Професійно-технічна освіта є складником української системи освіти, де людина може оволодіти знаннями, уміннями і навичками за певною професією. Здобути робітничу кваліфікацію можна в ліцензованих МОН закладах професійної освіти. Серед типів таких закладів – професійні училища, ліцеї, центри, навчально-курсівні комбінати тощо.

Важливою перевагою професійної освіти є її гнучкість та швидка реакція на запити ринку праці: нині пройти навчання в закладах можуть не лише вчорашні випускники шкіл, а й дорослі, які хочуть підвищити кваліфікацію або змінити професію. Професійно-технічна освіта також не стоїть на місці, до методик викладання постійно долучаються новітні інформаційні технології. Особливо це актуально для останніх 2–3 років. Епідеміологічна ситуація в країні у 2020 році дала поштовх до пошуку й розвитку можливостей дистанційного навчання – появи нових освітніх платформ, викладацьких сайтів, інтерактивних методичних розробок. Почали з'являтися цілі онлайн-школи, різноманітні курси. Це, в свою чергу, дало початок більш активному розвитку дистанційних онлайн-професій.

Переваги використання технологічного підходу на всіх рівнях освіти очевидні. Ресурсно-орієнтоване навчання являє собою більш широке, різностороннє охоплення навчального матеріалу. Але, не дивлячись на досвід його застосування протягом останніх кількох років, все ж час від часу виникають певні труднощі. Це зумовлено, насамперед тим, що для підготовки здобувачів освіти за новітніми технологіями викладач, в першу чергу, сам має бути підготовленим професійно до навчання за даного формату. Також недоліком є те, що невирішеними залишаються суперечності щодо обґрунтування критеріїв оцінки використання освітніх технологій, адже не існує універсальної, ефективної технології, яка б забезпечувала успішне навчання й виховання всіх без винятку здобувачів освіти [3, с. 5–6].

Досвід показує, що для ефективного освітнього процесу за ресурсно-орієнтованою концепцією необхідні власна професійна компетентність педагога, володіння ним засобами інтерактивного навчання, а також бажання, здібності, спрямованість й наполегливість самих здобувачів освіти, адже, як відомо, сама наявність новітніх технологій не забезпечує автоматичне поліпшення результативності освіти.

Максимально результативною методика ресурсно-орієнтованого навчання є для закладів вищої освіти, адже більшість годин по кожній з дисциплін відводиться на самоопрацювання. Викладачі лише дають поштовх, дають основне, пояснюють базові поняття, всю іншу роботу студент виконує самостійно. Для цього він залучає всі можливі нині ресурси – паперові, електронні, аудіо-, відеоінформацію, конференції, вебінари, різноманітні засоби інтерактивного навчання. При цьому активізується усестороннє сприйняття інформації.

У процесі викладання навчального матеріалу засвоюється 15 % інформації, що сприймається на слух. Одночасне використання аудіо – і відеоінформації підвищує засвоєння до 40–50 %. Якщо навчальний матеріал опрацьовується власноручно, самостійно (індивідуально) виконується завдання від його постановки до аналізу отриманих результатів, то засвоюється не менше 90 % інформації. Саме тому старша школа, вища школа поступово, але неухильно переходить від передачі інформації до керівництва навчально-пізнавальною діяльністю, формування у студентів навиків самостійної творчої роботи [4, с. 64].

Професійно-навчальний заклад має свою специфіку. Окрім атестату про повну загальну середню освіту, здобувачі отримують професію – диплом про закінчення навчання. Отже, дисципліни, які викладаються, поділяють на загальноосвітні та спецдисципліни. Як показує практика, більшість здобувачів професійної освіти зосереджена лише на вивченні лише своїх професійних дисциплін, внаслідок чого загальноосвітня підготовка знаходиться не на вищому рівні. Тому, щоб зацікавити дітей, показати, що загальні знання про речі, які нас оточують, також є необхідними, важливо шукати зв'язки вичитуваного матеріалу безпосередньо з їх майбутньою професією.

Відомо, що більшості здобувачам освіти точні науки, такі, як математика, фізика, даються важче, ніж гуманітарні. Те саме стосується й хімії, хоча її відносять до циклу природничих дисциплін. Тому дуже важливим у такому разі є створення зацікавленості для дітей із даного предмету, враховуючи їх вподобання.

Якщо для вивчення гуманітарних дисциплін ми пишемо конспекти, готуємо доповіді, реферати, проекти, то для вивчення такого предмету, як хімія, цей спектр поповнюється лабораторними роботами, задачами різних рівнів складності, що передбачає вивчення формул, складання рівнянь хімічних реакцій, тобто роботу з обчисленнями.

Адаптація технології ресурсно-орієнтованого навчання до здобувачів освіти має відбуватися шляхом пошуку ефективного методу їх стимулювання до активної діяльності та до самостійної роботи. Нині існує безліч новітніх технологій та інтерактивних засобів, які можна використовувати в освітньому процесі з хімії. Особливо це актуально для закладів, де даний предмет вивчається на рівні стандарту. Через відносно невелику кількість академічних годин виникає ще більша потреба у зацікавленні дітей предметом. Тому гаджети в цьому випадку – наші помічники. Нині розроблено багато освітніх платформ по природничих науках (наприклад Genezum), можливо створювати віртуальні лабораторії (як у GoLab), інтерактивні вправи (LearningApps), велика кількість інтерактивних дошок (Jumboard, Padlet, OpenBoard, Elite Panaboard, SmartBoard тощо).

Використання ресурсно-орієнтованого навчання в освітньому процесі з хімії у професійно-технічному навчальному закладі дає можливість навчання у доступній, ігровій формі, тіснішої

комунікації між педагогом та здобувачем освіти. Діти вчать самостійно опрацьовувати матеріал, виділяти головне, робити акценти на базових поняттях. А найголовніша перевага – таке навчання доступне кожному.

Список використаних джерел

1. Кононец Н. В. Педагогічні інновації вищої школи: ресурсно-орієнтоване навчання // Педагогічні науки : зб. наук. пр. – Полтава, 2012. – Вип. 54. – С. 76–80.
2. Інноваційні технології в сучасному освітньому просторі : колективна монографія / за заг. ред. Г. Л. Єфремової. – Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2020. – 444 с.
3. Журнал «Новий Колегіум», Олена Сашенко, Використання методики ресурсно-орієнтованого навчання при викладанні дисциплін гуманітарного циклу: теоретичний аспект., 2018.

Я. В. Гуртова, к. філол. н., доцент, доцент кафедри англійської філології
yaninagurtovaya@gmail.com
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ, ЯК СКЛАДОВА ПІДГОТОВКИ СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ

Інтенсивне реформування освіти вимагає наполегливих пошуків трансформування освітнього процесу на гуманістичних засадах. Одним із виявів такого трансформування є інноваційні педагогічні технології, що передбачають якісно нові перетворення як педагогічного процесу в цілому, так і його складових, і сприяють істотному підвищенню його ефективності.

Поняттям «інновація» позначають нововведення, новизну, зміну, введення чогось нового. Стосовно педагогічного процесу інновація означає введення нового в цілі, зміст, форми і методи навчання та виховання, в організація спільної діяльності студента та викладача. Однією з основних причин важкого становища світової системи освіти називають її інертність, нездатність швидко реагувати на умови розвитку соціуму. У свою чергу сучасні темпи останньої можна назвати «інформаційним вибухом» [1, с. 14].

Під інформаційним вибухом, що так чітко проявив інертність і консервативність існуючої системи освіти, можна розуміти

різке збільшення об'єму й швидкості обертання інформації в сучасному суспільстві. Все це призвело до того, що частота оновлень технологій і виробництва стала вимірюватися двома-трьома роками, з'явилась велика кількість нових спеціальностей, різко зросла складність і обсяги матеріалу, що призначений для засвоєння, стало проблемним традиційне видання навчальної літератури, що припускає компактний і зрозумілий виклад знань тощо.

Впровадження інноваційного підходу до набуття знань супроводжується застосуванням активних методів навчання. Під активним методом у педагогічній літературі розуміють групу методів навчання, завдяки яким у навчально-виховному процесі вияв активності студента перевищує активність викладача.

Традиційна дискусія і надмір інформації в добу швидкого розвитку техніки втрачає значення і витісняється на інший план більш результативними методами. Наведу декілька з них, зокрема – *МЕТАПЛАН*, тобто тиха дискусія або розмова-плакат. Полягає вона в тому, що під час обговорення (дискусії) спільними зусиллями створюють плакат, який стає графічним скороченням дискусії. Учасники записують свої думки щодо порушених питань на папері, заданої форми та кольору, у вигляді коротких речень. Різноманітні вислови групуються згідно з довільно прийнятими критеріями, і після впорядкування їх розміщують у таблиці. Цей метод можна використовувати як в групах, так і в індивідуальній роботі. Використання метаплану не тільки підсилює активність студентів, а й формує серед учасників повагу до думки інших, відчуття співпраці, а також показує можливість розв'язання проблем завдяки так званій мудрості усіх разом узятих.

Метод, який спричиняє рух інтелектуальної та емоційної форми активності уможливує навчальних процес за допомогою діяльності та досвіду, називається – *ДРАМОЮ* [2, с. 42]. Основою цього методу є активність у вигаданій ситуації, яку створюють учасники. Ця ситуація вимагає повної емоційної та інтелектуальної віддачі. Переживання та поринання у цю ситуацію повинно допомогти найглибшому та найособистішому осмисленню цієї проблеми. Фіктивний досвід перетворюється на реальний. Дякуючи драми студенти відкривають, а не дізнаються. Драму розглядають як педагогічну стратегію, яка полягає у тому, щоб створити ситуацію і позначити проблеми та спроби їх розв'язання через активне входження в роль.

Використання активних методів дає студентам шанс само-реалізуватися, розвиває вміння ставити питання, розв'язувати важливі проблеми, а також презентувати оригінальні ідеї, які знайдуть застосування у житті.

Одним із основних методів активізації творчої діяльності в процесі навчання є ігровий метод з використанням дидактичних ігор. У процесі ігрового методу студенти відпрацьовують навички вміння приймати рішення за умов певних обмежень (часу, інформації, ...), досвід творчої діяльності.

Гра – це простий і близький людині спосіб пізнання навколишньої дійсності, вона повинна бути природним і доступним шляхом до оволодіння тими, чи іншими знаннями, уміннями, навичками.

Дидактична гра – це спосіб взаємодії педагога і студента, зумовлений ігровою ситуацією, що веде до реалізації дидактичних завдань і цілей навчання. Мета дидактичних ігор – активізувати процес пізнання студентів, заглибитися у зміст дисципліни, що вивчається; розвинути навички колективної взаємодії, набути досвід творчої діяльності, а також визначити рівень підготовки майбутніх фахівців до професійної діяльності.

Ігрові форми занять належать до методи актового навчання, зокрема до ділових ігор. Нині ми маємо зрозуміти: пасивний одноманітний навчальний процес давно себе вичерпав. Перед спеціалістами в сучасних умовах, перед рівнем їхньої готовності до професійної діяльності постають суперечності, що вимагають утвердження якісно нових відносин у навчанні. Одним із способів вирішення даної суперечності є, зміна технології навчання шляхом включення у навчальний процес ігрових форм і методів. Проведені дослідження свідчать про наявність у розроблених методик значних можливостей щодо підвищення ефективності підготовки спеціалістів.

Під час викладання різноманітних дисциплін викладач повинен користуватися ілюстративно-демонстративним методом, який поєднує ілюстрування і демонстрування. Його суть у тому, що під час навчального процесу викладач ілюструє, наочно пояснює тему, і демонструє той чи інший навчальний матеріал (посібник). Ефективність ілюстративно-демонстративного методу полягає ще і в тому, наскільки вміло викладач поєднує теоретичний матеріал і демонстрацію наочних посібників (таблиці, картки для індивідуальної роботи, альбоми, звукозаписи, відео-

фільми, навчальні презентації). Ефективність засвоєння навчального матеріалу при використанні даного методу зростає на 50–55 %.

Освітні нововведення є продуктами інноваційної діяльності, які за мету мають позитивно змінити як систему освіти взагалі, так і компоненти зокрема, але для впровадження їх треба дотримуватись соціально-педагогічних, організаційно-педагогічних і психолого-педагогічних умов. Все це, в свою чергу вимагає нових підходів до підготовки і перепідготовки педагогічних кадрів для освітніх закладів. Процес їх навчання та підвищення кваліфікації має бути зорієнтований на психолого-педагогічну підготовку випускників до роботи в нових соціально-економічних умовах. Педагогічний процес у закладах освіти має передбачати підготовку фахівця для того, щоб він постійно навчався, розвиваючи розумові здібності, професіоналізм і світогляд.

Традиційний процес навчання потребує суттєвої модернізації, а саме: студент повинен учитися самостійно, адже якість підготовки спеціалістів вищої школи визначається не тільки обсягом певних знань і навичок, а й здатність до самоосвіти і творчої діяльності. Такі умови зумовлені потребами сучасного ринку праці. Це у свою чергу стимулює інновації у навчальній сфері, які спрямовані на досягнення і виконання головної ідеї: студент постає активним учасником навчального процесу.

Список використаних джерел

1. Басоля А. Особистісно-зорієнтоване навчання: цілепокладання, рефлексія, оцінка. Київ, 2004. № 7. С. 14–15.
2. Пометун О., Пироженко Л. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід : метод. посіб. Київ, 2002. С. 42–43.

Л. М. Дерюгіна, викладач української мови та літератури
ludmilader@gmail.com

Комунальний заклад Сумської обласної ради «Путивльський педагогічний фаховий коледж імені С. В. Руднева»

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ

Мета будь-якої освітньої системи – навчання, виховання і розвиток особистості, а її показником є позитивний результат,

який сьогодні в професійній освіті розглядається через якісну підготовку фахівця. Система фахової передвищої освіти не є винятком, а інновації є невід'ємною її частиною.

Інноваційна діяльність у сфері фахової передвищої освіти – це діяльність закладу фахової передвищої освіти, спрямована на створення або вдосконалення конкурентоздатних технологій, у тому числі й інформаційних, продукції або послуг; трансформація наукових досліджень і розробок у практичну діяльність, новий підхід надання освітніх послуг, їх адаптація до потреб ринку праці та суспільства; застосування рішень організаційно-технічного, виробничого, адміністративного або іншого характеру, що істотно поліпшують якість виробництва та/або якість соціальної сфери [1].

Поняття «інноваційна діяльність» стосовно освітньої системи – це розробка нового змісту і нових методів навчання. Інноваційна діяльність в Україні передбачена Законом України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні», Державною програмою прогнозування науково-технологічного та інноваційного розвитку. Інновації в освіті є закономірним явищем, динамічним за характером і розвивальним за результатами, їх запровадження дозволяє вирішити суперечності між традиційною системою і потребою в якісно новій освіті [3].

Інновацію в освіті розглядають як реалізоване нововведення у змісті, методах, прийомах і формах навчальної діяльності та виховання особистості (як методики, технології), у змісті і формах організації управління освітньою системою, а також в організаційній структурі закладів освіти, у засобах навчання та виховання і в підходах до соціальних послуг в освіті. Це суттєво підвищує якість, ефективність та результативність навчально-виховного процесу [2].

Інноваційні методики навчання спонукають студентів до практичної і розумової діяльності, без яких немає руху вперед в оволодінні сучасними знаннями. Інноваційні підходи потребують постійної діагностики досягнень та пошуку ефективних методів і форм діяльності майбутнього фахівця.

Відправним моментом у створенні та застосуванні інформаційних технологій навчання є позиція викладача. В цьому сенсі слушною є думка доктора фізико-математичних наук, професора А. І. Космодем'янського, який вважав, що викладач вищої школи – це вчений, філософ, артист, вихователь і педагог в

одній особі. Але вибір моделі навчання часто відбувається не усвідомлено, на основі традицій і вимог. Можна назвати низку параметрів, за якими визначають моделі навчання:

1. Хто домінує у навчальному процесі?
2. Як оцінюють успіхи студентів?
3. Як відтворюють мотивування до навчання?
4. Як враховують власний досвід студентів?

Ми підтримуємо висновок Г. А. Романової, що відповіді на ці запитання надають можливість виокремити дві головні групи технологій: предметно зорієнтовані та особистісно зорієнтовані.

Предметно зорієнтовані технології беруть свій початок у культуро-зумовленому, традиційному підході до навчання. Вони ґрунтовані на таких педагогічних концепціях, як енциклопедична, традиційно-консервативна, академічна, особливостями яких є те, що провідними цілями є знання, вміння та навички студентів з конкретних навчальних предметів. коригуючий зворотний зв'язок.

За сучасних умов більш інноваційними вважають **особистісно зорієнтовані технології**, які є втіленням антропологічного підходу і пов'язані з такими концепціями, як гуманістична педагогіка, педагогіка співробітництва, розвивальне навчання. В умовах особистісно зорієнтованого навчання мають домінувати не окремі суб'єкти цього процесу, а партнерські стосунки між викладачами та студентами. Власний досвід студентів тут стає основою навчального процесу, а особистісні новоутворення – найважливішим його результатом. Отже, **головними ознаками особистісно зорієнтованих технологій є такі:**

- фасилітуюча (підтримуюча) позиція викладача,
- студент – суб'єкт навчально-пізнавальної діяльності,
- конструювання цілей щодо розвитку потреб і здібностей студентів засобами навчального предмета,
- високий рівень самостійності студентів,
- створення «нового» (суб'єктивно нове знання чи особистісні новоутворення – потреби, домагання, здібності),
- рефлексія, аналіз і врахування особливостей особистості студента.

Професійна підготовка майбутніх педагогів, на нашу думку, відбуватиметься успішніше тоді, коли в навчальному процесі пануватиме **інноваційно зорієнтований підхід** до фахової осві-

ти, коли ідеї інноваційного навчання використовуватимуть як певну протилежність традиційній освіті.

Розглянемо нижче деякі з інноваційних предметно зорієнтованих методик навчання української мови в початкових класах, які сьогодні вже запроваджені у передвищій школі.

1. Технологія проблемного навчання на заняттях методики навчання української мови в початкових класах.

Професійно-творча підготовка майбутніх фахівців стає більш реальною і цілеспрямованою, коли використовуються проблемні технології навчання. Сама назва цієї технології навчання вже означає її спрямованість. Проблемне – значить, пов'язане з проблемою, а звідси і **сутність проблемного навчання – формулювання викладачем проблемних завдань, проблемне пояснення предмета навчання.**

Головні способи та прийоми створення проблемних ситуацій:

- повідомлення викладачем інформації, яка вже містить у собі певне протиріччя;
- сприймання та осмислення різних тлумачень того самого явища;
- використання сукупності способів і прийомів, під час яких виникає проблемна ситуація.

Подання викладачем якоїсь із проблемних ситуацій, а також створення за її допомоги певного складного розумового завдання, пов'язаного з пізнавальним інтересом студентів, мають вести до чіткого усвідомлення: що задано і відомо, що невідомо і що належить розв'язати. Це вимагає чіткості пояснень і формулювань. Подібні ситуації можна створювати під час **лекцій, бесід, розповіді, групових занять** з методики навчання української мови.

Проведення занять методами проблемного навчання потребує ретельної підготовки і високого рівня педагогічної майстерності викладача методики навчання української мови. Тому проблемний виклад матеріалу належить поєднувати як із пояснювально-ілюстративними методами, так і з іншими активними методами навчання. Не варто на кожному кроці створювати проблеми штучно.

На заняттях з методики навчання української мови студент, отримавши пізнавальні завдання, за посередництва викладача занурюється у проблемну ситуацію і за допомогою викладача

намагається знайти шляхи та методи розв'язання конкретної проблеми. Викладач, мов досвідчений диригент, має керувати самостійною роботою студентів, активізувати їхні творчі думки, підводити до самостійного розв'язання поставлених проблем.

Аналіз та усвідомлення проблеми і відповідне їй правильне формулювання сприяють розумінню ускладнень, які необхідно подолати, а також визначенню змісту подальшої роботи над її розв'язанням. Це викликає пізнавальний інтерес до навчальної діяльності, а інтерес, як відомо, сприяє формуванню мотивації навчання.

Наступний етап проблемного заняття – розмірковування студентів над навчальним матеріалом, висунення, вибір та доведення гіпотез, пошук ефективних шляхів розв'язання проблем і пошук відповідей на ґрунті доступних наукових та інших джерел, знань і досвіду. Далі відбувається встановлення та формування остаточних розв'язань гіпотез та їх верифікація, студенти доводять обґрунтованість свого варіанту відповіді.

Отже, проведення проблемних занять сприяє:

1. Формуванню у студентів певної моделі наукового пошуку, яку можна було б використовувати у майбутній професійній діяльності.

2. Індивідуалізації навчання: навчально-пізнавальну діяльність організують з урахуванням індивідуальних особливостей, здібностей та можливостей тих, хто навчається.

3. Формуванню конкретних практичних навичок і вмінь навчально-пізнавальної діяльності, тобто здатності спостерігати, самостійно висувати та формулювати проблеми, розв'язувати їх, навчатися самоконтролю та самооцінці.

4. Реалізації принципу самонавчання, тобто у студентів є можливість визначати свої реальні можливості, оцінювати та окреслювати плани свого вдосконалення.

Характерним для розв'язання проблеми є *певна послідовність етапів*: проблемне питання – проблемна ситуація – проблема – гіпотеза – доведення гіпотези – аналіз – умовивід – висновок або узагальнюючий підсумок.

2. Методика ситуативного моделювання на заняттях методики навчання української мови.

Понад два з половиною століття тому французький філософ, просвітник, письменник Ж.-Ж. Руссо зазначав: **«Навчання повинно бути цікавим, яскравим, емоційно-образним. Нудні**

уроки тільки й можуть, що викликати ненависть до викладача і до того, що викладається». Скільки б не минуло часу, але цей вислів знаходитиме відгук в серцях усіх студентів, чий інтерес до навчання і пізнання нищиться безталанними педагогами. Методики ситуативного моделювання саме й покликані створити такі умови навчання, за яких би кожен навчався успішно і з цікавістю, розкривав свої здібності і таланти, був готовий до творчої самореалізації.

Технології ситуативного моделювання – це спосіб побудови навчального процесу за допомогою включення студентів у гру, яка підпорядкована дидактичній меті (передусім, ігроє моделювання ситуацій і явищ, що є об'єктами вивчення).

Слід зважити на те, що використання гри в навчальному процесі завжди натрапляє на протиріччя: якщо навчання є процесом цілеспрямованим, що спрямовується до визначеного наперед результату, то гра, навпаки, за самою своєю природою має невизначений результат (інтригу). Тому завдання педагога полягає саме в тому, аби майстерно підпорядкувати гру визначеній дидактичній меті, реалізувати її пізнавальний потенціал. Останнім часом, як свідчить світова педагогічна практика, в організації гри відбувається зсув акцентів з її зовнішніх ознак (форм, правил, інсценування) на внутрішню рольову сутність (моделювання ситуації, події, явища, виконання певних ролей). Не випадково, що у західній дидактиці все рідше вживається термін «гра», який здебільшого асоціюється з розвагами, а його місце заступає поняття «моделювання», «симуляція», «імітація», тощо.

При застосуванні технологій ситуативного моделювання – і це їхня принципова відмінність від традиційних технологій навчання – учасникам навчального процесу надається максимальна свобода інтелектуальної діяльності, яка обмежується лише означуваними правилами гри. Студенти найчастіше самі обирають власну роль у грі, висувають припущення про ймовірний розвиток подій, створюють проблемну ситуацію, шукають шляхи її розв'язання, беруть на себе відповідальність за обране рішення.

Арсенал інтерактивних ігор на заняттях з методики навчання української мови доволі великий, але найбільш поширеними на заняттях методики навчання української мови в початкових класах є моделюючі ігри, які імітують, відтворюють реальні

ситуації, події, типові (або цілком ймовірні) для досліджуваної сфери. Такі види ігор активно застосовуються на практичних та лабораторних заняттях із даної дисципліни, оскільки вони сприяють особистісній орієнтації навчального процесу, надають можливість студентам виконувати фахові ролі вчителя, класного керівника, учнів тощо, залучатися до розв'язання професійних завдань проблемного характеру.

Список використаних джерел

1. Про фахову передвищу освіту : Закон України від 06.06.2019 р. № 2745-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19>.
2. Вакуленко В. М. Види інновацій в освіті та їх класифікація. Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. 2010. Вип. 4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2010_4_4.
3. Дубасенюк О. А. Інновації в сучасній освіті. Інновації в освіті: інтеграція науки і практики : зб. наук.-метод. пр. / за заг. ред. О. А. Дубасенюк. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. С. 12–28.

І. І. Дуусь, здобувачка освіти
ivannadyus3@gmail.com

Відокремлений структурний підрозділ «Гуманітарно-педагогічний фаховий коледж Мукачівського державного університету»

ПЕДАГОГІЧНИЙ ПРОЦЕС В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

У 2020 році світова освітянська спільнота зіткнулася з глобальним викликом, а саме спричиненим пандемією COVID-19. З ускладненням епідеміологічної ситуації в березні 2020 року, заклади освіти всього світу були змушені перейти до викладання та навчання он-лайн, дистанційно та змішаному режимом, що змінило освіту в її змісті та формах. Всі заклади освіти мали у найкоротші терміни вирішити ряд гострих питань: як організувати і в яких формах проводити дистанційне навчання; які технічні засоби при цьому використовувати; як оцінювати засвоєний матеріал здобувачами освіти; як проводити іспити і яким чином здійснювати набір майбутніх студентів на новий навчальний рік і т. п. Від цього моменту розпочався пошук та відпрацювання найефективніших інструментів організації навчального процесу в новій реальності.

Слід наголосити на тому, що дистанційна форма здобуття освіти існує давно. Вважається, що вперше створити таку форму

намагався Ян Амос Коменський 350 років тому, коли ввів у широку освітню практику ілюстративні підручники.

Наприкінці XIX ст. з'явилося так зване «кореспондентське навчання». Що воно собою представляло? Здобувач освіти надсилав викладачу свої письмові роботи поштою, у відповідь міг отримати коментарі і підручники. Такий спосіб навчання припав до душі тим, хто жив далеко від великих міст і не міг навчатися у звичайних заклад, – для декого це була єдина можливість отримати серйозну освіту.

Дистанційна форма навчання набула інтенсивного розвитку в Європа на початку 70-х років минулого століття і пов'язано це із створенням університетів дистанційної освіти, що фінансуються урядом і пропонують курси з використанням радіо й телебачення, застосовуючи все частіше комп'ютерні технології.

Корпорації General Electric, Motorola, Disney, Wall-Mart та інші заснували свої корпоративні університети. Корпоративний університет (КУ) – це система внутрішнього навчання, побудована в рамках корпоративної ідеології на основі єдиної концепції і методології, яка охоплює всі рівні керівників та фахівців. Перший корпоративний університет засновано компанією «McDonaFs» в 1961 році. У 2004 році в Україні відкрився перший банківський КУ – Приват Університет за участю Києво-Могилянської бізнес школи та ПриватБанку.

Більше 100 вищих навчальних закладів, які організовували навчальний процес за дистанційною технологією було у світі до початку виникнення пандемії.

В умовах стрімкого поширення COVID-19 всім добре відомі принципи організації змінюються на концептуально нові підходи для забезпечення та реалізації якісного навчально-виховного процесу, які спрямовані на його моделювання, максимально наближуючи до реальності, та водночас на досягнення програмних результатів навчання. Тому, одним із найважливіших завдань освіти сьогодні є створення умов для навчання та інтелектуального розвитку особистості здобувачів, спрямованої на створення шляхів самостійного отримання знань, формування необхідних навичок і вмій для роботи на навчальних дистанційних платформах. До того ж, після послаблення карантинних обмежень в умовах змішаної форми навчання стало зрозуміло, що сучасні здобувачі освіти та викладачі перейшли на новий етап розвитку, де дистанційна форма навчання відіграє вели-

чезну роль. Діджиталізація освітнього процесу зумовлена потребою у широкому впровадженні інноваційних технологій, появою нових вимог до фахівців, зокрема до формування ключових компетентностей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких почали розглядати проблему дистанційного навчання, показує, що сучасні науковці, виділяючи різні напрями, в яких воно формувалося, приділили значну увагу впровадженню дистанційних технологій в освітній процес. Дистанційне навчання базується на методичних працях науковців, серед яких С. Архангельський, Ю. Бабанський, Л. Виготський, П. Гальперіна, С. Гончаренко, Г. Костюка, О. Матюшкіна, М. Махмутова, Є. Полота, Н. Талізінї. Так, В. Биков, Д. Богоявленська, А. Іванніков визначають принципи організації, побудови та реалізації дистанційного навчання. М. Беседін, К. Власенко, В. Гура розглядають аспекти змісту та організації дистанційного навчання. У працях М. Карпенко, Є. Рибалко, А. Хуторського розкриваються основні вимоги дистанційної освіти.

Дистанційне навчання в сучасному розумінні сформувалося порівняно нещодавно і тому, беручи до уваги цю новизну, воно орієнтується на передовий педагогічний і методичний досвід, акумульований різними освітніми інституціями світового простору, на застосування новітніх і оперативних інформаційно-педагогічних технологій, що окликаються на запити сучасної освіти та соціуму в цілому. Тому, основними принципами системи дистанційної форми навчання, яка базується переважно на самостійному отриманні знань та передбачає поєднання широкого спектру традиційних і новітніх інформаційних технологій, є: гуманістичність, пріоритетність, відповідність технологіям навчання, гнучкість, модульність, неперервність, відкритість [1, с. 4].

До переваг дистанційного режиму навчання відносимо:

- формування нового освітнього простору, самоорганізації, уміння самостійно приймати рішення;
- можливість для навчання у будь-якому місці, де є доступ до Інтернет мережі;
- у здобувачів освіти є можливість виконувати завдання у зручний для них час;
- індивідуальний підхід до процесу навчання;

– посилення мотивації до самоосвіти та саморозвитку тощо, здобувачі освіти зіткнулися із такими труднощами як недолік цифрових технологій та можливостей.

Звідси, можемо виділити особливість віддалених форма навчання, яка полягає в тому, що більша частина навчального процесу базується на самостійній роботі здобувача освіти із засвоєння навчального матеріалу, котрий потрібно заздалегідь підготувати і надати здобувачам. Тому, основною вимогою до сучасного здобувача під час дистанційної форми навчання є високий стартовий рівень освіти та наявність навичок самостійної роботи, що стає викликом для здобувачів, особливо на початковому етапі навчання [2, с. 33].

Нині проблема дистанційної освіти в Україні особливо актуальна. Поява корона вірусної хвороби у 2020 році, потім широкомасштабне вторгнення росії на українську землю у 2022 році спричинили перехід усіх освітніх установ на дистанційну форму навчання. До цього викладачі та здобувачі освіти, діти та батьки не були готові. Тому, це спричинило ряд проблем, серед яких:

- складність ідентифікації здобувачів освіти;
- якість зв'язку, це пов'язано з тим, що більшість закладів освіти викладають на своїх веб-сайтах всі навчальні матеріали та тестові завдання. Але через поганий зв'язок багато здобувачів освіти не можуть переглянути чи користуватися ними в режимі оф-лайн;
- низька пропускна спроможність мережі під час екзаменаційних чи навчальних відео-конференцій;
- відсутність безпосереднього спілкування здобувача освіти та викладача;
- відсутність єдиних та загальних вимог до змісту навчально-методичного забезпечення та дистанційних курсів;
- відсутність захисту авторських прав розробників навчальних матеріалів;
- неузгодженість між плановою та фактичною тривалістю виконання завдань, що потребує внесення певних змін до програми курсу;
- відсутність уміння виділити і відфільтрувати інформацію із значного потоку інформації;
- відсутність здатності грамотно, коротко і точно формулювати запити та повідомлення;

- відсутність уміння швидко обробляти отриману інформацію та правильно розподіляти навантаження;

- відсутність вміння орієнтуватися у складній і часто заплутаній системі посилань при роботі з використанням гіпертекстового режиму, підтримуваного всіма веб-сайтами.

Загалом, дистанційна форма освіти в Україні ще не відповідає вимогам, які ставляться до інформаційного суспільства, що не забезпечує повноцінного входу України в міжнародний освітній простір. Щоб система дистанційного навчання посіла гідне місце в системі освіти України, потрібно, насамперед, створити глобальну комп'ютерну мережу освіти й науки, оскільки саме IT-технології дають змогу отримувати навчальний матеріал, вони є водночас і бібліотекою, і центром довідкової інформації, що робить IT-технології одним з учасників реалізації програми безперервної освіти в Україні [3, с. 21].

Карантинна ізоляція та війна перенесли освітній процес у віртуальний світ. Українські заклади освіти виявилися не готовими до таких викликів. І тут, як не дивно, проблеми виникли у викладачів, які не спроможні так швидко опанувати цифрові технології, як їхні учні. Багатьом педагогам довелося вчитися застосовувати IT-технології навчання. Деякі з них виявилися неготовими до он-лайн формату. Уся сучасна освітня спільнота світу розуміє, що в майбутньому все буде комп'ютеризовано і пов'язано з інформатикою. Будь-які інші професії застосовуватимуть технології і треба вміти ними користуватися.

Підсумовуючи вище зазначене, можна сказати, що дистанційне навчання в сучасному глобалізованому швидко змінюваному світі набуває все більшої актуальності та стрімко стає однією з найефективніших форм організації навчального простору як вітчизняної, так і міжнародної освіти. Будучи до недавнього часу особливою формою навчання з використанням нетрадиційних інформаційних технологій, сьогодні воно стає невід'ємною складовою сучасної освіти. Це обумовлено завдяки основним характеристикам, через які, поряд з традиційними формами навчання, відбувається зміна освітньої парадигми, а саме:

- формування нового, постійно діючого, систематизованого освітнього простору із застосуванням інформаційних, комп'ю-

терних, електронних, цифрових, телекомунікаційних технологій та мережі Інтернет;

– доступність різним соціальним групам і категоріям населення, що дозволяє розширення ринку освітніх послуг;

– свобода вибору змісту, методів освіти, методик, темпу, технологій, обсягів та тривалості навчального навантаження відповідного до індивідуальних здібностей кожного здобувача освіти;

– можливість створити реальні передумови для безперервної освіти незалежно від віку, місця перебування, рівня освіти та виду діяльності;

– можливість розширити коло суб'єктів освітнього процесу;

– вплив на формування міжкультурного усвідомлення, на процес виховання учасників освітнього процесу.

Таким чином, здійснений аналіз теоретичних засад, сучасних тенденцій, технологій навчання та практичного досвіду із застосуванням дистанційної форми освіти дозволяє зробити висновки про те, що для успішного впровадження дистанційного навчання в системі освіти, його зміст має бути структурованим і розробленим із урахуванням сучасних наукових тенденцій і підходів до навчання, відповідності віковим особливостям здобувачів освіти, а також критичного осмислення результатів його застосування у практиці навчання в Україні та світі. За цих умов може бути створена сучасна ефективна методика формування інформаційно-комунікаційної компетентності та реально реалізовано компетентнісний та особистісно-орієнтований підходи до навчання.

Список використаних джерел

1. Гнатюк О. В. Проблеми дистанційного навчання учасників освітнього процесу в сучасних умовах. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/728327/1/%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82.pdf>.
2. Дистанційне навчання в глобалізованому світі. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2021. – 101 с. URL: <https://knute.edu.ua/file/MjExMzA=/196384ea83ea51e56ab6cfd365040b38a.pdf>.
3. Ресурсно-орієнтоване навчання в «3D»: доступність, діалог, динаміка. – Полтава : ПУЕТ, 2021. – 286 с. URL: <http://www.culture.puet.edu.ua/files/intconf21.pdf>.

І. А. Довгаль, викладач вищої категорії

dovgalira27@gmail.com

Відокремлений структурний підрозділ «Краматорський фаховий коледж ДонНУЕТ імені Михайла Туган Барановського»

STORYTELLING – ТЕХНОЛОГІЯ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

До сучасних інноваційних технологій у навчанні іноземних мов доцільно віднести Storytelling. Сторітеллінг (story – історія; telling – розповідати) – це ефективний метод донесення інформації до аудиторії шляхом розповідання смішних, зворушливих або повчальних історій з реальними або вигаданими персонажами.

Вперше широкій аудиторії представив його керівник корпорації з США Armstrong International – Девід Армстронг. Сутність її проста: «Найкращий спосіб презентувати власну ідею чи себе, передати знання чи мотивувати на діяльність – розповісти історію». Під час розробки свого методу Девід Армстронг врахував той психологічний фактор, що історії більш виразні, захоплюючі, цікаві і легше асоціюються з особистим досвідом, ніж правила або директиви. Вони краще запам'ятовуються, їм надають більше значення і їх вплив на поведінку людей сильніший.

Сьогодні сторітеллінг використовується не лише в бізнесі, а й в інших сферах діяльності людини: маркетингу, коучингу, ораторській майстерності, а нещодавно став інновацією і в освіті.

Технологія сторітеллінг на заняттях іноземної мови забезпечує комунікативний, мовленнєвий, мовний, емоційний та соціокультурний розвиток студентів. Сюжет історії завжди викликає безліч різноманітних емоцій, а наповнення історії (лексика, граматики) допомагає краще засвоїти матеріал. Сучасні підлітки з «кліповим» мисленням краще сприймають динамічну історію, ніж інші види тексту.

Сторітеллінг включає в себе різні напрямки – в ньому тісно переплетені психологія і педагогіка, дидактика та акторська майстерність. Тут, чим більший у вас словниковий запас, тим більше у вас впевненості у своїх силах; чим допитливий розум, тим кращими виходять історії.

Вид історії, що використовується у сторітеллінгу залежить, як правило, від того, для якої саме аудиторії вона призначена. Щоб вона була цікавою, то до фактів потрібні емоції.

Визначають активний та пасивний сторітеллінг. Викладач може обрати чи створити власну історію для розповіді (пасивний сторітеллінг), або студенти створюють свою історію чи продовження історії самостійно (активний сторітеллінг). Вибір сторітеллінгу залежить від мети заняття та особистих преференцій викладача.

Так, пасивний сторітеллінг оптимально підходить для початку вивчення нової теми. У формі розповіді можна подати нові правила, теорії, закони тощо. А от активний – чудовий варіант для закріплення знань. Студенти будуть створювати історії самостійно, а задача викладача – направляти їх вірним шляхом.

Як підготувати студентів до сторітеллінгу? Процес роботи з історією(текстом) включає три етапи: дотекстовий, текстовий і післятекстовий. Вправи і завдання навчання сторітеллінгу фактично ідентичні з тими, що використовуються для оволодіння аудіюванням, але за змістом вони значно різняться.

Можна використовувати наступні види вправ:

1. Розкажи історію за малюнками. Окрім того, що ми описуємо малюнок, можна звернути увагу студентів на героїв історії та що вони роблять. Це завдання можна використовувати як перед прочитанням історії, так і після.

2. Заповни пропуски в історії. Для цього завдання, Ви можете запропонувати студентам текст з пропусками і попросити їх заповнити пропуски словами, які найбільш підходять за змістом. Для полегшення завдання, можна надати список слів для заповнення пропусків.

3. Поставте речення в правильному порядку відповідно до змісту історії.

4. Напиши кінцівку історії самостійно. Викладач може запропонувати уривок з історії і попросити студентів написати кінцівку, вказуючи героїв та що вони роблять самостійно.

5. Оберіть одного з персонажів історії та опишіть його. Чому він вам подобається/не подобається?

6. Перекажіть історію від третьої особи.

Варто розуміти, що далеко не кожна розповідь є історією. Щоб її створити, вам потрібно чітко знати тему, розробити сюжет, вигадати непересічного героя, додати трохи цікавих подій та вивести правильні висновки. В цілому алгоритм дій буде наступним: визначення теми та мети заняття – від цього залежить вибір сюжету історії; розробка детального сюжету та основних подій оповіді; вибір головного героя – подумайте над його іменем, характером, зовнішністю тощо; вигадка інтриги (чим більш несподіваною вона буде, тим краще!), на цьому етапі вже можна складати перший варіант історії; прочитайте готовий варіант та додайте метафори.

Історія може бути вигаданою від початку і до кінця, але також можна використовувати цілком реальні події. Так буде навіть краще, адже випадки з життя завжди викликають величезну цікавість. Зверніть увагу: розповідь має бути емоційною та динамічною, події мають йти одна за одною.

Студенти можуть скласти й власні історії. Можна допомогти їм, попросивши дотримуватися плану або разом на заняття, обговоривши можливі варіанти. План роботи створення своєї історії: 1. Choose the genre for your story. 2. Describe your main character. 3. Choose the location of the action. 4. Describe what happens to the main character. 5. Describe what happens at the end of the story.

Навчившись розповідати історії на основі легенд, новел та різних історій, студенти можуть використовувати метод сторітеллінгу у своїй майбутній професійній діяльності.

Сторітеллінг зараз активно застосовується як у маркетингу, в особистих продажах, у бізнесі. Він дозволяє побудувати зі споживачем більш емоційну та живу комунікацію. Історія захоплює слухача, заражає його емоціями, подає простий та зрозумілий приклад. Основне завдання сторітеллінгу – зацікавити читача та продати продукт. Для цього необхідно викликати довіру у покупця. Споживачеві цікаво буде слухати про себе і уявляти себе в цій ситуації. Цей прийом допомагає донести свої думки та ідеї, привернути та утримати увагу аудиторії, клієнта, глядача, читача та будь-кого.

Сторітеллінг – це можливість діалогу з вашою аудиторією, що виключає односпрямовану комунікацію, нав'язливу рекламу та зомбування. Нейрофізіологія пояснює, як сторітеллінг впли-

ває на мозок. Історія активує ділянки в головному мозку, які дозволяють слухачеві «приміряти» її до власних ідей та досвіду.

На заняттях з іноземної мови сторітеллінг надає можливість «занурити» студентів в іншомовну атмосферу, що позитивно впливає на формування комунікативної компетентності та її складників (лінгвістичної, мовленнєвої, соціолінгвістичної компетентностей). До переваг цієї технології можна віднести: легке засвоєння навчального матеріалу; розвиток уяви, монологічного мовлення, логічного й критичного мислення; можливість використовувати граматичний матеріал на практиці; здатність аналізувати; подолання страху публічного виступу; налагодження стосунків з іншими студентами та самопізнання.

Сторітеллінг – це одна із технологій випереджаючого навчання, яке орієнтоване на майбутнє, на ті умови життя та професійної діяльності, в яких випускник навчального закладу опиниться після його закінчення. Тому головна увага у навчальному процесі за такою концепцією звернена на розвиток творчих якостей спеціаліста, його здібностей до самостійних дій в умовах невизначеності, а також розвиток навчальних здібностей до набуття нових знань та навичок, оволодіння сучасними методами отримання, накопичення, класифікації та передачі знань.

Історії посідають суттєве значення у формуванні особистості та розвитку когнітивних навичок студентів. Формат викладення інформації через історію – це те, що зрозуміло в кожній культурі світу. Крім того, історії необхідні для вивчення іноземної мови у контексті та розуміння й моделювання комунікативних ситуацій.

Список використаних джерел

1. Бондаренко Н. В. Storytelling як комунікаційний тренд і все предметний метод навчання / Н. Бондаренко // Молодь і ринок. – 2019. – Вип. 7. – С. 130–135.
2. Гич Г. М. Сторітеллінг як інноваційна методика формування мовної компетентності учнів ЗНЗ / Г. М. Гич // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія : Педагогічні науки. – 2015. – Вип. 4. – С. 188–191.
3. Гончарова Н. О. Технологія доповненої реальності в підручниках нового покоління / Н. О. Гончарова // Проблеми сучасного підручника. – 2019. – Вип. 22. – С. 46–56.

О. С. Дорогобід, викладач вищої категорії, викладач-методист
dorogobid.oksana@gmail.com

Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету»

ВІЗУАЛІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ НА ЗАНЯТТЯХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ: ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ

Однією із тенденцій сучасної освіти є широке застосування цифрових технологій, які змінюють та вдосконалюють освітній процес, забезпечуючи компетентнісний підхід в освіті. Серед ключових компетентностей Державного стандарту базової й повної загальної середньої освіти є інформаційно-комунікаційна, що передбачає здатність (готовність) розуміти навколишнє інформаційне середовище, самостійно шукати, добирати й критично аналізувати необхідну інформацію, трансформувати, зберігати та транслювати її й діяти відповідно до своїх цілей і прийнятої в суспільстві комунікаційної етики [1, 2].

Сьогодні диктує необхідність у зміні способів подання та культурі зорового сприйняття інформації, у застосуванні технологій, які забезпечать реалізацію особистісно зорієнтованого, компетентнісного, діяльнісного підходів у засвоєнні знань мовно-літературної освітньої галузі та формуванню наскрізних умінь [1]. Науковці стверджують, що технології візуалізації інформації «забезпечують компактність, виразність, динамічність подання змісту навчального матеріалу» [7].

Прийоми візуалізації сприяють інтенсивності засвоєння знань, розвивають критичне мислення, забезпечують якість дидактичного матеріалу, пробуджують пізнавальний інтерес, сприяють розвитку креативних здібностей та візуально-образного мислення. Усі учасники навчального процесу беруть участь у створенні дидактичного матеріалу, який відповідає сучасним освітнім трендам.

Що ж таке візуалізація? Цей термін походить від лат. «visualis» – той, що сприймається зором, наочний. У Великому тлумачному словнику сучасної української мови поняття «візуалізація» подано як «одержання (подання) видимого зображення яких-небудь предметів, явищ, процесів, недоступних для безпосереднього спостереження» [3].

Сучасне заняття української літератури проходить у поєднанні традиційних вербальних та візуальних форм навчання. Візуалізований навчальний матеріал призначений доповнити вербальні методи. Пам'ятаємо, що література – це мистецтво слова, яке викликає образи, символи, зв'язки, які, безперечно, піддаються візуалізації.

Вагомими аргументами на користь візуального навчального матеріалу є те, що:

- 90 % інформації, яку отримує людина, – це зорове сприйняття;
- краще запам'ятовуються деталі, які втрачаються в процесі вербального спілкування;
- продуктивність засвоєння навчального матеріалу значно вища;
- інформація у вигляді картинок, схем, графіків, малюнків сприймається та запам'ятовується значно легше;
- швидкість опрацювання візуальної інформації значно вища;
- час передачі інформації скорочується;
- подача навчального матеріалу динамічна.

Візуалізована інформація, на відміну від вербальної, не розгортається в часі, а подається цілісно й одномоментно. Візуалізація, як стверджують науковці, виконує функцію інтенсифікації навчального процесу, що дає змогу підтримувати високий темп навчання, скорочуючи його неефективні або низько ефективні фази [6].

На заняттях із української літератури візуалізація передбачає роботу зі значними обсягами інформації (біографія письменника, теоретичні відомості, текст твору, цитати, узагальнення та інше). Тому завдання візуалізації вбачаємо в представленні та структуруванні навчального матеріалу; логічному відтворенні інформації, у тому числі й художнього тексту; створенні ланцюга «слово-візуальний образ».

Сучасні інформаційні технології мають великий потенціал для створення візуалізованого навчального продукту. У випадку відсутності електропостачання та інтернету, гаджетів є значні обмеження в засобах створення, тому не відмовляємося від візуалізації, а використовуємо доступні засоби: олівець та папір. Крім того, студенти мають різний рівень володіння інформа-

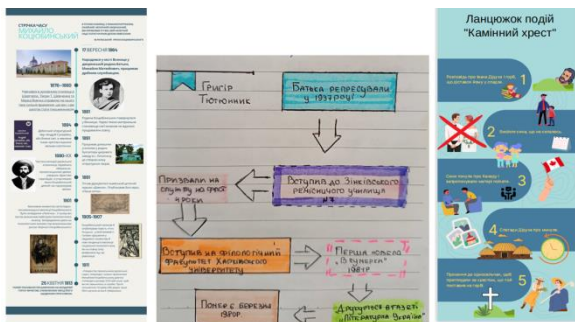
ційними технологіями, тому традиційні способи візуалізації не відкидаємо.

Серед способів візуалізації на заняттях української літератури найчастіше використовуємо ментальні карти, стрічки часу, презентації, інформаційні листки, буклети, путівники творчості, інтерактивні плакати, схеми, хмари слів, відеопоезії, візуалізації/ілюстрування уривків твору. Більшість студентів уперше зустрічаються з такими видами робіт, тому необхідна детальна інструкція з їх виконання. До завдання доцільно додавати зразки робіт, посилення на електронні ресурси для їх створення.

Розглянемо окремі способи візуалізації навчального матеріалу, створені з використанням уже знайомих студентам інструментів графічного дизайну Canva, PowerPoint, сервісу для створення хмар слів Word Art.

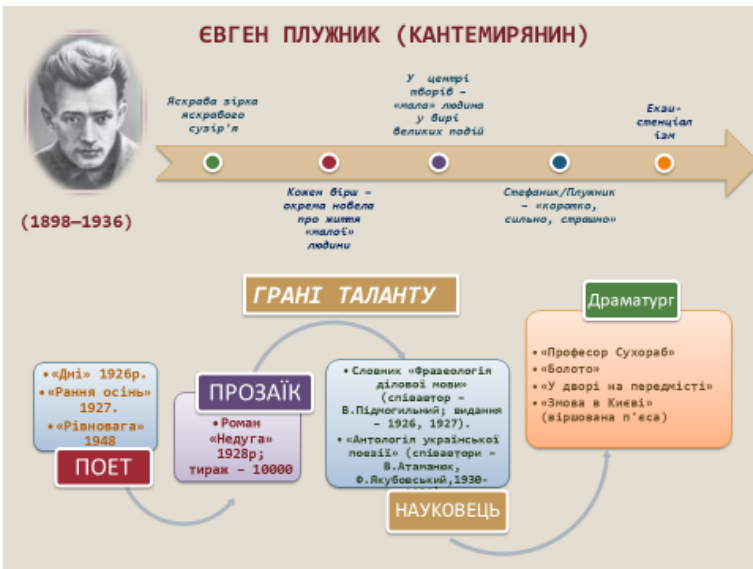
Стрічка часу – спосіб візуалізації, який можна використовувати на заняттях, пов'язаних із вивченням життя й творчості письменника, а також творів, події в яких розгортаються в хронологічному порядку (ланцюг подій твору). Оскільки стрічку не можна розмістити на 3–4 аркушах зошита/ слайдах, то студент повинен вибрати найважливіші події/факти життя, які й залишаться в його пам'яті. За подібною схемою створюємо й ланцюг подій твору. Події твору не завжди відбуваються в хронологічному порядку, але займають фіксоване місце в сюжеті твору. Стрічку часу/сюжетний ланцюг можна ілюструвати. Зазначений спосіб візуалізації можна використовувати для планування роботи над індивідуальними/груповими творчими проектами та в позакласній роботі.

Зразки студентських робіт

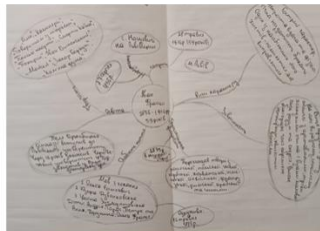
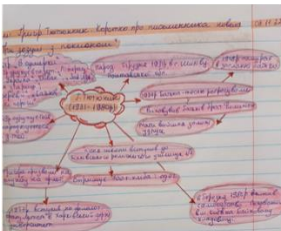

Ментальні карти – дієвий спосіб як засвоєння, так і подачі навчального матеріалу. Викладач може використовувати їх для пояснення нової теми, систематизації, структурування інформації, організації самостійної роботи студентів, створення алгоритму дій та інше. Студенти, створюючи карти пам'яті, вчаться вибирати основну думку та другорядні, структурувати матеріал. При цьому активізується зорова пам'ять та увага, розвивається образно-зорове та критичне мислення [12, 13].

Зразок ментальної карти для вивчення нового матеріалу

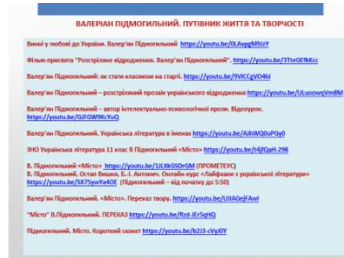
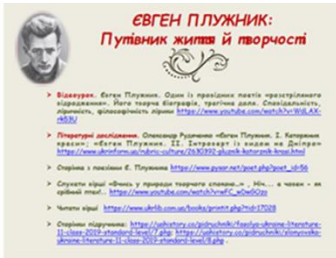

Зразки студентських робіт

Путівник творчості письменника/твору створюється як база відомостей про письменника/літературний твір та може містити активні посилання, фото, ілюстрації та інше.

Зразки

Хмара слів – це один із способів візуалізації текстової інформації, який успішно можна використати для перевірки знань, узагальнення вивченого матеріалу, як елемент випереджувального завдання, створення опорного конспекту для складних тем, аналізу художнього твору Сервісів для створення хмари слів доступні та не складні у використанні.

Зразки завдань:

1. Вправа «Мікрофон». Якби у мене було вічне життя я б... (хмара слів 1 узагальнює відповіді студентів).
2. Знайти в романі Панаса Мирного на Івана Білика «Хіба ревуть воли, як ясла повні» фразеологізми (хмара слів 2).
3. За поданою хмарою слів відтворити сюжет новели О. Кобилянської «Меланхолійний вальс» (хмара слів 3).
4. Створити оповідання за поданою хмарою слів і т. ін.

1

2

3

Інформаційні листки – спосіб візуалізації навчального матеріалу, що передбачає короткі відомості з визначеної теми. Як приклад можна взяти проект «Літературний портрет письменників “празької школи”».

Зразки студентських робіт

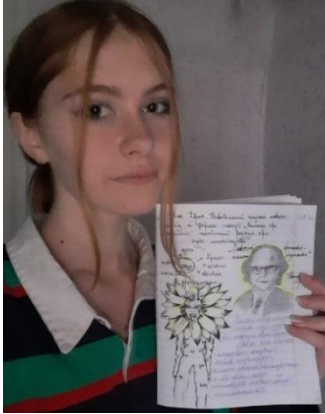

Візуалізація, ілюстрування твору/уривків, відеопоезії мають на меті створення зорових, слухових, музичних асоціацій до художнього тексту. Такий вид роботи розвиває зорово-образне мислення, креативність, дає можливість студентам показати власне різностороннє сприйняття вербальної інформації. Результати можуть бути представлені у відеороботах, фотоколажах, а також виконані власноруч під час прослуховування поезії. Творчі завдання на візуалізацію вкотре переконують, що література як вид мистецтва повноцінно виконує свої функції в поєднанні із зоровими та слуховими образами.

Зразки студентських робіт (фотоколаж, фрагменти відеоробіт, ілюстрації)

Візуалізація фрагменту твору В. Винниченка «Момент»:
«– Слухайте. Було це навесні. Ви ще пам’ятаєте, що то таке весна?»

Візуалізація навчального матеріалу за творчістю Івана Драча студенткою групи 21 ОБ Калмиковою Кариною

Отже, представлені нами способи візуалізації навчального матеріалу є переконливим свідченням, що візуалізація як спосіб обробки інформації, формує логічне мислення, виявляє індивідуальні особливості засвоєння інформації, розвиває креативність, фантазію, уяву, асоціативне мислення. Процес продумування та створення візуального продукту прискорює й поглиблює розуміння структури знань, є поштовхом до розуміння навчального матеріалу, з'ясування головного й закріплення в пам'яті, забезпечує формування наскрізних умінь, визначених Державним стандартом базової середньої освіти.

Список використаних джерел

1. Державний стандарт базової середньої освіти (2020 р.). URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrayinska-shkola/derzhavnij-standart-bazovoyi-serednoyi-osviti>.
2. Навчальна програма з української мови для 10–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів (рівень стандарту) зі змінами, затвердженими наказом Міністерства освіти і науки України № 1407 від 23.10.2017 року. URL: <https://cutt.ly/uC1ULjR>.
3. Великий тлумачний словник (ВТС) сучасної української мови. URL: <http://slovopedia.org.ua/93/53394/845585.html>.
4. Бідна В. Візуалізація навчальної інформації в освітньому процесі / Бідна В., Бідна О URL: <http://188.190.43.194:7980/jspui/bitstream/123456789/9813/1/%D0%A2%D0%9A-19-2-198-200.pdf>.

5. Безуглий Д. Візуалізація як сучасна стратегія навчання / Безуглий Д. // Фізико-математична освіта. Науковий журнал. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2014. – № 1 (2). – С. 5–11.
6. Білоусова Л. І. Функціональний підхід до використання технологій візуалізації для інтенсифікації навчального процесу / Л. І. Білоусова, Н. В. Житеньова. // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2017. – С. 45.
7. Білоусова Л. І. Візуалізація навчального матеріалу з використанням технології скрайбінг у професійній діяльності вчителя / Л. І. Білоусова, Н. В. Житеньова. URL: https://fmo-journal.fizmatsspu.sumy.ua/journals/2016-v1-7/2016_1-7-Belousova_Zhiteneva_Journal_FMO.pdf.
8. Клименко Ж. Дива візуалізації, або як зробити знання видимими, а уроки літератури – незабутніми / Жанна Клименко // Всесвітня література в школах України. – 2019. – № 3 (453). – С. 2–11.
9. Корицька Г. Р. Візуалізація освітнього процесу в умовах розвитку цифрового суспільства / Г. Р. Корицька. URL: https://elib.institutemvd.by/bitstream/MVD_NAM/295/1/koricka.pdf.
10. Логвіненко В. Г. Використання технології інфографіки для візуалізації навчального контенту / Логвіненко В. Г. // Фізико-математична освіта. 2018. Вип. 2 (16). С. 79–85.
11. Панченко Л. Використання інфографіки в освіті / Панченко Л., Разорьонова М. URL: <http://surl.li/eunmr>.
12. Що таке інтелект-карти та як їх ефективно використовувати вчителю. URL: <https://vseosvita.ua/news/shcho-take-intelekt-karty-ta-ia-k-ikh-efektyvno-vykorystovuvaty-vchyteliu-37694.html>.
13. Ідеї, як використовувати інтелект-карти на уроках. URL: <https://vseosvita.ua/news/idei-ia-k-vykorystovuvaty-intelekt-karty-na-urokakh-38150.html>.

А. А. Дудар, студентка 3 курсу

relykh81zoryana@gmail.com

КЗ ЛОР «Бродівський фаховий педагогічний коледж імені Маркіяна Шашкевича»

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У НУШ

Іншомовна комунікативна компетентність – це необхідний людині рівень сформованості досвіду міжособистісної взаємодії задля успішного функціонування в суспільстві з огляду на власні здібності й соціальний статус. Згідно з Концепцією реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року для за-

безпечення проведення докорінної та системної реформи загальної середньої освіти необхідно запровадити новий принцип педагогіки партнерства, а випускник Нової української школи – це всебічно розвинена особистість, здатна до критичного мислення.

Критичне мислення – це система суджень, яка дозволяє аналізувати інформацію таким чином, щоб на її підставі ухвалювати раціональні рішення.

Можна виділити 7 головних принципів критичного мислення: усвідомленість; самостійність; рефлексивність (самоаналіз); цілеспрямованість; обґрунтованість; контрольованість; самоорганізованість [1].

Людина, яка володіє критичним мисленням: легко знаходить потрібну й важливу інформацію, може її перевірити; уважно вивчає усі можливості; прискіпливо оцінює кожен варіант й робить власний вибір.

Для чого вам це потрібно: критичне мислення дає інструменти, щоб зробити власне життя більш осмисленим і успішним.

Критично мислячі люди: інтелектуально незалежні; чесні самі з собою; ними неможливо маніпулювати. Вони вміють: перемогти сумніви; ставити правильні запитання; шукати і бачити зв'язки між явищами і вчинками людей; вибудовувати судження на доказах [8].

Мислити критично означає вільно використовувати розумові стратегії та операції високого рівня для формулювання обґрунтованих висновків і оцінок, прийняття рішень.

Рівні критичного мислення

У людини є два рівні сприйняття світу, який її оточує, та завдяки яким вона осмислює навколишній стан речей.

Предметний рівень: не рефлексивне мислення, без усвідомлення, неухажне.

Метарівень: критичне, рефлексивне мислення, спирається на усвідомлення того, що відбувається, ухажне. Критичне мислення на метарівні дає нам можливість проаналізувати певну інформацію: зрозуміти що відбувається і ми можемо проаналізувати події навколо нас.

Де застосовувати критичне мислення?

- ✓ Обробка інформації.
- ✓ Комунікація.
- ✓ Прийняття рішень.
- ✓ Розв'язання проблем.

✓ Генерування нових ідей.

Тобто, як ми бачимо, майже всі сфери розумової діяльності людини вимагають високого рівня критичного мислення, що дозволяє досягати вищих результатів при виконанні конкретних задач [6].

Звернемося до Топ прийомів розвитку критичного мислення, адаптованих для використання у школі [7].

Прийом критичного мислення «Плакат думок»

Потрібно об'єднати учнів у пари чи групи (3–4). Завдання: знайти рішення проблеми, або згенерувати ідеї до теми. Клас навчається, мислить, робить висновки та відшукує істину. Це можливість зосередитись на проблемному питанні та знайти на нього відповіді, з урахуванням думки іншого учня. Школярі можуть зосередитись на точках зору інших. Гарний різновид вправи для інтровертів, тих, хто не любить публічно виступати чи краще сприймає інформацію візуально.

Прийом критичного мислення «Дискусійне кафе»

Розуміння різних точок зору – чудовий спосіб заглибитися в тему. Клас об'єднується у групи 5–10 учнів в залежності від кількості дітей. Прийом допоможе вивчити та переосмислити історичну подію, біографію людини, мотивацію вчинків та доле-носних рішень. Учні мають фактично вжитися в роль історичної постаті, чи уважно дослідити теорію, формулу, проблемне питання з подальшим його обговоренням та дискусією.

Вправа з критичного мислення «Барометр»: висловись у суперечливому питанні

Ефективна вправа ведення дискусії. Діти демонструють свою позицію не тільки словесно. Особливість цього прийому полягає в тому, що клас має вишикуватись біля умовних позначок, які відповідають їх позиції стосовно певного проблемного питання. Під час обговорення учні можуть змінювати свою точку зору, відповідно і розміщення. Думкам властиво коливатися, як і стрілці барометру. Також наводяться варіанти виконання вправи, тому для кожного класу можна підібрати адаптований варіант.

Метод для критичного аналізу інформації Fishbone

Дослівно Fishbone перекладається як «Риб'яча кістка» або «Скелет риби». І дійсно, в основі методики схематична діаграма

у формі риб'ячого скелету. Така нестандартна та водночас проста схема дозволяє провести швидкий та точний аналіз певної проблеми, виявивши її причини та наслідки. А потім потрібно лише зробити правильні висновки. Використання схеми Fishbone дає можливість розвивати критичне мислення, організувати роботу учнів в парах та групах, візуалізувати причинно-наслідковий зв'язок, розподіляти етапи роботи по рівню значущості. Схематично зображуємо рибу. У голові прописуємо проблему, на верхніх кістках – проблеми до теми, а на нижніх відповідно рішення цих проблем, на хвості – формується висновок.

Приєм критичного мислення «ЗаХід»

Приєм критичного мислення «ЗаХід» можна адаптувати до індивідуальної, парної чи колективної роботи. Це візуальний упорядник, який допоможе учням організувати інформацію до, у процесі та після вивчення конкретної теми. Такий підхід використовується на початку тематичного блоку, для активації набутих раніше знань та для контролю засвоєння матеріалу. Учні мають відповісти на питання: що я Знаю з теми, що Хочу дізнатись та що Дізнався.

Вправа «Мозаїка» для критичного осмислення та аналізу інформації

Приєм зробить з групи учнів справжніх експертів у певній темі, що дозволить згодом поділитися набутими знаннями з однокласниками. Такий підхід допоможе школярам зрозуміти та запам'ятати інформацію, в той час, коли вони розвивають свої навички співпраці. Оскільки учні будуть знати, що несуть відповідальність за отримання знань однокласниками, варто очікувати, що вони відчують більшу відповідальність та потребу у ефективній роботі.

Приєм критичного мислення «Читацький театр»

Це один з найскладніших прийомів критичного мислення з тих, що зазначені у статті. Передбачається, що учні зможуть переосмислити ситуацію, певний історичний чи літературний сценарій, зігравши його перед класом. На відміну від типової інсценізації п'єси, ця вправа вимагає розігрування міні-вистави у довільному форматі. На основі поданого матеріалу демонструється конфлікт, розкривається тема чи передається певне

повідомлення. Учні самі обирають, на чому зробити акценти. Такий тип роботи доцільно використовувати у процесі вивчення нової теми, на позакласних заходах та тематичних зустрічах, присвячених певним подіям.

Більш конкретно можна розглянути методи розвитку критичного мислення в НУШ на уроках англійської мови відповідно до класів.

1 клас

Порушена послідовність

Listen to the sentences and put them in the correct order.

- Oops. Sorry! (6)
- Hi, Pip! My name's Skip. (2)
- ... three, four ... (4)
- Hello! I'm Pip. What's your name? (1)
- One, two ... (3)
- Five. Ouch! (5) [2; 13]

Учні спершу мають прослухати діалог, а потім розставити речення у тій ж послідовності, що і було шойно подано.

Кластер

Color

In the center is the word color. Do you already know any colors in English? Name them next to the rays [2; 18].

Учні мають назвати всі кольори, які знають англійською, або асоціації, які в них виникають коли чують слово «color», але тоді цей метод вже називатиметься **Асоціативний куш.**

Передбачення

Look at the picture on p. 40 and come up with a story that fits the pictures [2; 40–41].

Учні придумують сюжет відповідно до перших двох картинок, а потім перегортають сторінку на якій є зображено справжній фінал ситуації.

Сенкан

Listen to the story. [2; 69] Write senkan for the word robot.

For example,

Robot

new cool

stand walk be

You should share toys.

Toy

2 клас

Бортовий журнал

What did I already know about the city? What did I learn? [3; 64]

Перед вивченням нової теми запропонуйте учням заповнити те, що вони вже знають у першій колонці таблиці. В процесі вивчення теми діти мають заповнити другу колонку.

Рольова гра

Act out a dialogue between two friends in pairs [3; 68].

Кошик ідей

What do you know about Kyiv? Write it down on a piece of paper and put it in the basket. Each subsequent fact cannot be repeated [3; 72].

Кожен учень згадує і записує все, що знає по темі. Обмінюється інформацією у групах. Кожна група називає по факту, який не повторювався до цього.

Рюкзак

Which of the knowledge you received in today's lesson will you use in your life?

For example, I will tell my brother about traditional clothing in Japan, Scotland and Latin America [3; 92–93].

Учні записують відповіді на питання і кладуть у справжній або уявний рюкзак. Потім разом із всім класом вибірково ознайомлюються із відповідями учнів.

3 клас

Круговий огляд

Учні розподілені по групах. Кожна група отримує маркер певного кольору і по одному плакату із одним із запитань:

Do we need signs?

What is the use of signs?

What are the negative sides of signs? [4; 34]

Кожна група відповідає письмово на своє запитання, після чого групи змінюють своє розташування, тим самим міняючи запитання. Тепер завдання кожної групи полягає у тому, щоб проаналізувати відповідь попередньої групи, доповнити її, виправити помилки, якщо вони є.

Шість капелюхів

Listen and read the piece [4; 38–39].

Answer the 6 hats question.

A white hat: In whose house did the children find the map?

A red hat: What emotions did you feel when the children came out of the tunnel and saw their grandmother?

A black hat: Did the children do the right thing when they opened someone else's box in the attic?

A yellow hat: What is positive about this situation?

A green hat: What do you think happened next?

A blue hat: Tell the sequence of events in the work.

4 клас

Тонкі і Товсті запитання

Read and listen. [5; 28–29] Answer the questions.

Тонкі:

How many times does Jason and his friends have Geography?

What will they study?

What did the teacher suggest the children do?

Товсті:

Why did the children decide to help others?

What is the idea of the fair?

If you were Jason, what would you bring to the fair?

Речення з відкритою кінцівкою.

Учням пропонується завершити речення, початок якого читає вчитель [5; 54].

Finish the sentences.

Every year there is a food festival... (the Taste of Chicago)

The festival is held in ... (Grant Park in Chicago)

For children there is ... (amusement park).

Учителі в сучасній школі застосовують різні вправи та завдання для розвитку критичного мислення дітей на різних уроках і бачимо, що урок іноземної мови не є виключенням. Зазначені вище методи і прийоми розвитку критичного мислення, забезпечують глибоке усвідомлення навчального матеріалу на уроках англійської мови, збагачують словниковий запас учнів, розвивають мовленнєві вміння й навички учнів, їхню активність, ерудицію, творче та критичне мислення і сприяють формуванню й розвитку іншомовної комунікативної компетенції.

Список використаних джерел

1. Критичне мислення – поради з розвитку. URL: <https://happymonday.ua/jak-rozvynuty-krytychne-myslennja> (дата звернення: 08.12.2022).

2. Мітчелл Г. К. Англійська мова : підручник для 1 класу загальноосв. навч. закладів (з аудіосупроводом) / Г. К. Мітчелл. – Київ : Лінгвіст, 2018. – 128 с.
3. Мітчелл Г. К. Англійська мова : підручник для 2 класу загальноосв. навч. закладів (з аудіосупроводом) / Г. К. Мітчелл. – Київ : Лінгвіст, 2019. – 112 с.
4. Мітчелл Г. К. Англійська мова : підручник для 3 класу закладів загальної середньої освіти (з аудіосупроводом) / Г. К. Мітчелл, Марілені Малкогіанні. – Київ : Лінгвіст, 2020. – 112 с.
5. Мітчелл Г. К. Англійська мова : підручник для 4 класу закладів загальної середньої освіти (з аудіосупроводом) / Г. К. Мітчелл, Марілені Малкогіанні. – Київ : Лінгвіст, 2021 – 128 с.
6. Розвиток критичного мислення: кому, для чого і як? URL: <https://inrespublica.org.ua/novyny/rozvytok-krytychnogo-myslennya-komu-dlya-chogo-i-yak.html> (дата звернення: 20.12.2022).
7. Топ-12 прийомів розвитку критичного мислення, адаптованих для використання у школі. URL: <https://naurok.com.ua/post/top-12-priyomiv-rozvitku-kritichnogo-mislennya-adaptovanih-dlya-vikoristannya-u-shkoli> (дата звернення: 20.12.2022).
8. Що таке критичне мислення і для чого воно потрібне? URL: <https://www.criticalthinking.expert/shho-take-krytychne-myslennya/shho-take-kritichne-mislennya/> (дата звернення: 20.12.2022).

Г. В. Засць, викладач-методист, викладач вищої категорії економічних дисциплін

galinavladimirovna350@gmail.com;

О. В. Дмитрів, викладач економічних дисциплін I категорії

dmitrivelenka@gmail.com

Красноградський аграрно-технічний фаховий коледж імені Ф. Я. Тимошенка

ЕЛЕМЕНТИ ДУАЛЬНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЛАНКА ІННОВАЦІЙНОЇ МЕТОДИКИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ

З метою підготовки кваліфікованих кадрів, зближення теорії та практики, освіти і виробництва нині в Україні актуальною є дуальна освіта та її елементи, зумовлені поглибленням інтеграційних зв'язків у системі «наука-освіта-виробництво» [2].

Сьогодні аграрний сектор є одним із пріоритетних напрямів економічного розвитку нашої держави. У сучасних умовах реформування сільського господарства потрібні нові, сучасні

вимоги й підходи до професійної підготовки майбутніх фахівців аграрного профілю у закладах фахової передвищої освіти.

Перехід до ринкових відносин, формування економіки та розвиток різних форм господарювання вимагають відповідного кадрового забезпечення та змін у підготовці майбутніх фахівців аграрного профілю. В Україні відчувається гострий дефіцит кадрів агропромислового напрямку, здатних швидко адаптуватися до нових соціально-економічних умов, мобільних і конкурентоспроможних на світовому ринку праці. Конкурентоспроможність сучасного фахівця аграрного профілю ґрунтується на таких якостях, як активність, готовність оволодіти новими знаннями й досвідом, здатність творчо реагувати на зміни в соціальній і професійній сферах. Підготовка такого кадрового потенціалу є головним завданням системи аграрної освіти. Перед агропромисловим комплексом України постає завдання значного підвищення ефективності виробництва, збільшення обсягу сільськогосподарської продукції та поліпшення її якості.

Для успішного вирішення цих стратегічних завдань особливо важливого значення набуває вирішення проблеми підвищення якості підготовки фахівців різного профілю для сільськогосподарських підприємств, у тому числі агрономічних напрямів підготовки і спеціальностей. У сучасних умовах сільськогосподарського виробництва неухильно зростають вимоги до професійних якостей фахівця. Сучасний кваліфікований робітник має бути всебічно розвинутим, технічно освіченим, культурним; володіти високою професійною майстерністю. Застосування інформаційно-комунікаційних технологій забезпечує якість знань, ефективність організації педагогічного процесу, сприяє вдосконаленню самостійної роботи студентів, перетворенню набутих знань на кваліфікаційні вміння та навички, формуванню професійної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників. Наразі працівники аграрної галузі, крім сформованості сільськогосподарських знань, умінь і навичок, мають володіти на достатньому рівні полікультурною компетентністю, оскільки знання мови міжнародного спілкування, звичаїв, традицій та менталітету іноземних партнерів дозволить швидше й краще з ними порозумітися. Проблема підготовки висококваліфікованих кадрів завжди була актуальною, а на сучасному етапі зростання виробництва, вона гостро постає в суспільстві і вимагає удосконалення форм, методів і змісту нових рішень, ідей та вива-

женого підходу до пошуку нових шляхів у системі професійної освіти. Бо сучасний ринок праці диктує свої умови: якість професійної та практичної підготовки висококваліфікованих кадрів повинна відповідати не тільки вимогам освітніх стандартів, але й потребам суспільства і роботодавця [1].

Елементи дуальної форми навчання, практико-орієнтованого навчання, побудоване на підґрунті соціального партнерства, спрямоване на формування нової моделі професійної підготовки кваліфікованих робітників із обов'язковими періодами виробничого навчання й виробничої практики, що буде частково впроваджує на базі сільськогосподарських та передбачає зміцнення зав'язків навчання з виробництвом, визначення провідної ролі та підвищення відповідальності роботодавців за якість підготовки робітничих кадрів.

Мета впровадження елементів дуальної форми навчання – подолання диспропорції між пропозицією щодо надання освітніх послуг та запитами роботодавців щодо структури навчально-виробничого процесу, змісту і обсягу навчальних планів і програм, якості підготовки робітничих кадрів, надання можливості мобільно реагувати на зміни виробничих технологій та модернізації змісту професійної освіти. При цьому будуть враховані вимоги даного підприємства, щодо організації навчально-виробничого процесу.

Упровадження елементів дуальної форми навчання базується на поєднанні в навчальному процесі професійно - теоретичної та професійно-практичної підготовки. Виробниче навчання та виробнича практика здійснюється безпосередньо в умовах виробництва з використанням матеріально-технічної бази та кадрового потенціалу підприємства, що надає можливість студентам одночасно з навчанням у закладі опанувувати обрану професію безпосередньо на виробництві [3].

Організація навчально-виробничого процесу з елементами дуальної форми навчання базується на співпраці підприємства та закладу, що мають взаємні права і обов'язки, які регулюються тристороннім договором між підприємством, закладом освіти та студентом.

Підприємство на основі договору забезпечує організацію виробничого навчання та виробничої практики, навчально-виробничу базу (навчально-виробничі дільниці), закріплює майстрів-наставників за студентами на виробничих місцях, надає

можливість останнім та викладачам опанувати сучасні виробничі технології, сприяє стажуванню студентів та педагогічних працівників навчального закладу, створює належні умови для роботи майстрів-наставників, бере активну участь у формуванні змісту навчальних програм та структури навчально-виробничого процесу, розробленні навчально-плануючої документації, здійсненні вихідного контролю знань та умінь студентів.

Навчальний заклад на основі державних стандартів професійно-технічної освіти з конкретних професій розробляє навчальні плани та програми, формує графік навчально-виробничого процесу із врахуванням потреб та виробничих інтересів підприємства. Навчання проводиться за робочими планами й програмами, погодженими з роботодавцями та затвердженими в установленому порядку [4].

Навчальний процес закладу з елементами дуальної форми навчання включає три основних етапи:

- опанування базовими знаннями, вміннями та навичками, що здобуваються в стінах навчального закладу на початку навчального процесу, та включає теоретичну підготовку та виробниче навчання у навчально-виробничих майстернях навчального закладу;

- професійно-теоретична підготовка, яка здійснюється на базі навчального закладу на початку кожного кваліфікаційного рівня або навчального модуля з метою вивчення нових тем та програм;

- професійно-практична підготовка, що проваджується в умовах виробництва та включає виробниче навчання й виробничу практику і забезпечує опанування студентами професійного компоненту змісту освіти.

У сучасних умовах динаміки та розвитку суспільства підприємствам різних форм власності потрібна не горезвісна робоча сила, а кваліфіковані, технічно грамотні, законослухняні, професійно підготовлені молоді фахівці з високою культурою та відповідним рівнем комунікабельності. Саме тому фахова передвища освіта повинна постійно вдосконалюватись, інтегруватись у виробництво, забезпечувати високу якість підготовки кваліфікованих робітників, що дозволить підвищити якість робочої сили, кваліфікацію та професіоналізм і сповна реалізувати потенціал цього фактору для економічного зростання будь-якого регіону України.

Співпраця навчального закладу і роботодавця на рівні виробничих навчальних практик – це перспективний шлях розв’язання багатьох проблем, що виникають у процесі підготовки кадрів аграрного сектору та їх подальшому працевлаштуванні.

Отже, елементи дуального навчання – це такий вид навчання, при якому теоретична частина підготовки проходить на базі навчального закладу, а практична – на робочому місці. За цією формою навчання здобувач освіти не тільки вчиться в навчальному закладі, а й набуває досвіду роботи на підприємстві.

Список використаних джерел

1. Бондар М. М. Педагогічні умови розвивального навчання майбутніх аграрників у процесі вивчення загальноінженерних дисциплін : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Марія Миколаївна Бондар. – Київ, 2007. – 254 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – Київ ; Ірпінь : ВТФ – Перуні, 2000.
3. Дичківська М. І. Інноваційні педагогічні технології : навч. посіб. / І. М. Дичківська. – Київ : Академвидав, 2004. – 352 с.
4. Міністерство освіти і науки України. Дуальна освіта. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/profesijno-tehniczna-osvita/dualna-osvita>.
5. Мельник С. І. Підготовка кадрів для АПК / С. І. Мельник // Проф.-тех. освіта. – 2011. – № 4. – С. 13–15.
6. Науково-методичні засади професійної підготовки кваліфікованих робітників в умовах євроінтеграції : кол. монографія / Л. Нестерова, П. Лузан, В. Манько та ін. / за заг. ред. Л. Нестерової. – Київ : Пед. думка, 2012. – 160 с.

В. Л. Іщенко, к. філол. н., доцент, завідувач кафедри ділової іноземної мови

isenkovalentina67@gmail.com;

С. О. Горбуньова, асистент кафедри ділової іноземної мови Вищого навчального заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

sophiegorbuniova@gmail.com

DEVELOPING LEARNERS AUTONOMY: ORGANIZATION OF INDEPENDENT WORK BY MEANS OF INFORMATION TECHNOLOGIES

The modern labor market's need for highly educated competitive specialists who not only do not lose their qualifications, but also constantly improve them, makes universities revise their main

missions and objectives. The first place is the goal of forming a complete and comprehensively developed personality, a competent specialist with the desire and ability for further self-development and self-improvement. Achieving such a goal is possible if each individual realizes the need for continuous self-education. Therefore a lot of attention in higher education is paid to the independent work of students and development of learner autonomy, and the study of ways to optimize it is becoming more and more relevant. During the penetration of information technologies into all spheres of life, the use of computer tools is becoming a common way of individualizing learning, including independent work, particularly in the process of learning a foreign language.

The concept of importance of independent students' work has been of interest to the subject of teaching foreign languages for more than forty years now. Moreover, because the educational system has to equip scholars with means to be the responsible and capable participants of the society, the learner autonomy concept remains one of the primary educational concerns. According to Holec, who was the first to introduce the term, learner autonomy as the "ability to take charge of one's own learning... it is not inborn but must be acquired either by 'natural' means or (as most often happens) by formal learning, i.e. in a systematic, deliberate way" (Holec, 1981). The most complete, in our opinion, is the following definition of independent work: it is a work that is performed without the direct participation of the teacher, but is done according to teacher's instructions and the time period determined by him/her; at the same time, those who study consciously try to achieve the objective set in the task, applying their own efforts and providing their result in a certain form. Independent work should be considered as a means of organizing and performing certain activities in accordance with this goal. Reforming the education system means increasing the time allocated to independent study of the material by students. It is not for nothing that independent work occupies an important place in the educational process: the knowledge acquired by students in classes from the teacher is not enough, the search and processing of materials must also take place on the initiative of the students themselves.

Independent work contributes to:

- in-depth expansion of knowledge;
- awakening interest in cognitive activity;

- mastering the techniques of the cognitive process;
- development of cognitive abilities.

Independent work is necessary not only for mastering the content of a certain course, but also for forming the necessary soft skills: the ability to take responsibility, the ability to solve the problem independently, the ability to find constructive solutions and a way out from problematic situations, etc. (Ellis, Kisling, & Hackworth, 2014). It allows you to master the skills of educational, scientific and professional activities.

It should be noted that, depending on the venue and the nature of the teacher's guidance, independent work may take place during the main classes (lectures, seminars); under the control of the teacher in the form of planned consultations, assessments, exams; outside the classroom with the student performing homework of an educational and creative nature. Accordingly, the forms and types of works may differ. The content of extracurricular work is determined according to the work program and may include several types of tasks depending on the goal. Thus, to acquire language knowledge, such forms of work as reading texts, drawing up a plan, graphic representation of the structure of the text, writing extracts and notes, working with dictionaries and reference literature, familiarization with regulatory documents, using audio and video recordings, and working with electronic media are used.

In order to consolidate and systematize knowledge, it is recommended to process the annotated text; revise the educational material; draw up a plan and theses of the answer. Another type of engagement of the student while independent work is execution of test tasks; answers to control questions; annotating, referencing and reviewing the text; writing essays, reflection letters, works; preparation of abstracts and theses of a report at a seminar, conference, etc. For the formation of practical abilities and skills, such types of tasks as performance of situational exercises, preparation for business games, participation in scientific and practical conferences, preparation of various types of projects, course and diploma theses can be useful. The listed forms of works are actively used for the formation of speech competence and assimilation of knowledge. The teacher's role is in providing the necessary consultations, helping with the selection of materials, and checking and evaluating the results. Without doubt, the scope of learner autonomy is always constrained by what the learner can do in the target language (Little,

Ridley & Ushioda, 2003). Therefore an extremely important stage is the planning of independent work, preparation of tasks and their correct distribution. At the same time, the following factors should be taken into account: psychological conditions for the success of independent work (formation of interest and motivation); professional orientation of the subject or course; limitation of the student's time; individualization of independent work (may consist in more active work with more prepared students, in the division of the task into a mandatory and creative part, in the regularity of consultations and timely information about the content, deadlines, forms, control methods and work evaluation criteria). Taking into account the personal qualities, level of knowledge, individual psychological characteristics and abilities of each student allows to optimize the process of performing independent work, which contributes to better and more effective assimilation of knowledge and realization of creative potential, thus developing an autonomous learner.

Individualization is understood as a system of means that helps the student to realize his strengths and weaknesses, his own learning goals, to develop self-awareness, independence and responsibility. It involves creation of conditions for free realization of natural abilities; support in reflection and creative self-expression. Individualization of education in modern higher educational institutions takes place in three directions: an individually differentiated approach to the organization of individual forms of activity taking into account the characteristics of those who study; mediated individual approach to the organization of group forms of learning with a predominance of individual cognitive activity; combination of individual, group and frontal forms to improve the effectiveness of the educational process. Individualization of independent work is defined as a system of purposeful, individualized methods and techniques of its organization and management, aimed at improving its effectiveness. In the organization and management of independent work in the process of language learning, individualization plays a leading role, since an objective assessment of the student's abilities, his level of language proficiency and providing him with appropriate tasks increases the student's motivation and encourages further achievements. Individualization of independent work can also consist in adjusting the amount of time allocated for its implementation, in increasing the level of organization of work, in involving group forms of learning and innovative technologies, which arouses interest and helps to

better form skills, learn material. Undoubtedly, modern technical means create new opportunities for both teachers and students.

Today, information technologies have become an integral part of education, as the majority has access to computers and the Internet, so they can learn individually and independently. Thus the performance of all the above-mentioned types of tasks and forms of independent work when learning a foreign language becomes easier and faster with technology-enhanced learning. The most common of these forms are using multimedia as a means of complementing a teaching method at practical classes, colloquiums, assessments, tests; performance of homework, control and creative works and projects; writing abstracts, reports, term papers, etc. Among the main goals of involving students in extracurricular independent work with the use of computer tools is the formation and development of skills and creative approaches to solving professional problems and the formation of information culture of students. It is worth noting that many resources that students may need in the preparation of independent work tasks are located on foreign websites, which encourages students to learn this language and allows them to immerse themselves in the language environment. Access to a computer and the global information network has several advantages, which makes the process of independent cognitive activity individualized:

- helps to optimize the information search process (due to the presence of a large number of online databases and libraries that offer educational and reference literature);
- creates opportunities for optimal organization of selected materials in the form required by international standards;
- supports the process of forming and training language skills in working with special educational software, educational platforms;
- allows exchanging information, studying remotely without the need for personal presence, simplifies communication between the student and the teacher at the level of assigning and checking assignments;
- provides you with an to immerse yourself in the language environment by visiting foreign websites, getting acquainted with authentic texts, practicing foreign language communication in various areas and situations;
- creates conditions for the organization of both individual and group forms of work in classes and outside the classroom;

– forms the ability to work with innovative technologies (multimedia tools, electronic textbooks, etc.), which is one of the components of a modern comprehensively developed personality.

The list of opportunities provided by computerized training, including independent training, can be continued. The use of information technologies as a means of individualizing independent work develops students' self-organization skills, but the teacher must remain a consultant and a leader. The teacher's help may be needed in defining goals, selecting appropriate and reliable materials from a large flow of information, and recommendations on rational time allocation.

Summarizing the above, it should be noted that the independent work of students, which is performed in and outside the classroom, is an important part of the educational process. Such an individualized approach to this type of work means taking into account the characteristics of students and supporting the development of personality, skills, and abilities. The implementation of the abovementioned approach through the technology-enhanced learning in independent work in the process of learning a foreign language increases the efficiency of knowledge acquisition and allows to reveal the creative potential of students.

Список використаних джерел

1. Калашник Н. Г, Вертегел В. Л. Самостійна робота – потужний засіб сучасної освіти і виховання : навч.-метод. посіб. з питань формування естетичних смаків студентської молоді в навчально-виховному процесі. – Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2005. – 326 с.
2. Ishchenko V., Dzekun Yu., Kononenko O. Effective teaching strategies of Business English: experience of Poltava University of Economics and Trade. Збірник наукових праць: Витоки педагогічної майстерності. – Вип. 25 – Полтава : ПНПУ ім. В.Г. Короленка, 2020 – С. 99–102.
3. Ishchenko V., Horbuniova S., Dzekun Yu. Discussion as an approach to developing communicative competencies. Збірник наукових праць: Витоки педагогічної майстерності. – Вип. 27. Полтава : ПНПУ ім. В. Г. Короленка, 2021. – Р. 69–75.
4. Holec H. *Autonomy and foreign language learning*. Oxford: Pergamon, 1981. – 53 p.
5. Little D. J. Ridley & E. Ushioda. *Learner autonomy in the foreign language classroom: teacher, learner, curriculum and assessment*. Authentik Language Learning Resources Ltd., 2003. – 260 p.

6. Maureen Ellis, Eric Kisling & Robbie G. Hackworth. Teaching Soft Skills Employers Need, Community College Journal of Research and Practice, 2014 38:5. P. 433–453.

А. В. Кан, викладач вищої категорії, викладач дошкільної педагогіки та окремих методик
kanalla13061976@gmail.com
Комунальний заклад Сумської обласної ради «Путивльський педагогічний фаховий коледж імені С. В. Руднева»

ОСВІТНЬО-РОЗВИВАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ LEGO-ТЕХНОЛОГІЇ В РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

LEGO – одна з найвідоміших і поширених нині педагогічних систем, яка широко використовує тривимірні моделі реального світу в предметно-ігровому середовищі в процесі навчання та розвитку дитини дошкільного віку. Сьогодні педагогічна спільнота шукає нові дієві способи і методи для чуттєво-пізнавального розвитку дітей. Одним з таких методів вважається широке використання конструкторів LEGO Education. Конструктори LEGO на сьогоднішній день є незамінним матеріалом для занять у закладах дошкільної освіти, початковій школі. Для педагогічного процесу LEGO-технологія цікава тим, що, базуючись на інтегрованих принципах, об'єднує в собі елементи гри та експериментування. Ігри з LEGO виступають засобом дослідження та орієнтації дитини в реальному світі. LEGO-технології сприяють формуванню позитивної мотивації до конструктивної діяльності, активного включення дитини в процес гри, виховання у дітей толерантного ставлення до оточуючих, створює основу для формування учбових навичок.

Питання впливу LEGO-конструювання обґрунтовано в численних працях провідних психологів і педагогів. Сучасні дослідження таких авторів як Л. Комарова «Країна з LEGO», Л. Парамонова «Дитяче творче конструювання», Е. Фешина «ЛЕГО-конструювання в дитячому садку», Т. Лусс «Формування навичок конструктивно-ігрової діяльності у дітей за допомогою LEGO» доводять, що конструювання з LEGO виходить далеко за межі розуміння поняття «конструювання» у традиційному сенсі слова, сьогодні воно допомагає комплексно інтегрувати форми роботи з конструктором LEGO в освітній процес та

вирішувати ряд завдань передбачених Базовим компонентом дошкільної освіти в Україні [3].

Останнім часом в освітньому процесі закладів дошкільної освіти все ширше використовуються Lego-технології. Підтвердженням цього є створення великої кількості програм з використанням Lego-технології. Це такі програми, як: «Програма розвитку дитини від 2 до 6 років та методичні рекомендації «Безмежний світ гри з LEGO®»; «Шість цеглинок в освітньому просторі школи» (варіації для ЗДО) та «Лего-конструювання».

Конструктивну діяльність як засіб розвитку пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку досліджувала Ю. Демидова. Вона наголошує, що саме така діяльність є головним фактором формування першооснов пізнавальної самостійності, сприяє розвитку усіх типів мислення дошкільника. Також в процесі роботи з конструктором розвивається образна та рухова пам'ять, уява; діти навчаються концентрувати свою увагу на певному об'єкті чи дії, навчаються класифікувати, порівнювати, узагальнювати [2].

Конструктивна діяльність має вагомий вплив і на комунікативно-мовленнєвий розвиток дошкільників. Оволодіння спеціальною термінологією (назви розміру цеглинок, назви з'єднань) сприяє збагаченню активного словника дитини, а необхідність постійної взаємодії з однолітками в процесі роботи з конструктором сприяє розвитку комунікативної складової мовленнєвого розвитку. Співпрацюючи в парах чи в колективі, діти навчаються зв'язно і в логічній послідовності висловлювати власні думки, приходити спільної думки щодо створення конструкції чи моделі, навчаються домовлятися одне з одним та відстоювати власну думку [1].

Lego-технологія сприяє розвитку самостійності дітей. Маніпулюючи з елементами конструктора, дитина сама намічає і реалізовує свій план роботи. А для того, аби елементи конструктора перетворились на функціональну іграшку, необхідно проявити творчість, витримку, фантазію. Lego-іграшка для старших дошкільників стає такою ж соціально вагомою, як і готові іграшки. Граючись із власноруч створеними іграшками, дитина поглиблює і систематизує уявлення про навколишній світ, вчиться помічати і цінити красиве, розвиває творче мислення. Вона не споживає, а творить. Маніпулюючи з цеглинками Lego, дитина вчиться творчості, добра, радості.

Систематичне, методично правильне використання цього конструктора в роботі з дошкільниками позитивно впливає буквально на всі органи чуття дитини і поєднує в собі можливості впливу як на емоційну, так і на логічну сфери. А це сприяє утворенню міцних взаємозв'язків між тими вміннями і навичками, якими повинна оволодіти дитина. Використання Lego-технології в роботі з дошкільниками є чудовим засобом для всебічного розвитку дошкільників (пізнавального, креативного, комунікативно-мовленнєвого, фізичного), що забезпечує реалізацію підходу «навчання через гру».

За допомогою цього конструктора виконуються завдання освітньої діяльності з дошкільниками за такими напрямками:

1. Розвиток дрібної моторики рук, що стимулює в майбутньому загальний мовленнєвий розвиток і розумові здібності. Діяльність мозку безпосередньо пов'язана з дією рук, зі здатністю точного і тонкого маніпулювання ними. Тому ігри з Lego-конструктором безпосередньо впливають на розвиток мислення дітей. Головним завданням Lego є створення іграшок, які можна збирати, розбирати, перебудовувати, використовувати як одиничні об'єкти, об'єднувати в сюжетні композиції тощо. Завдяки цьому дитина має повну свободу дій.

2. Розвиток уваги, пам'яті, мислення. Коли дитина намагається зібрати кубики конструктора в єдине ціле відбувається розвиток мозкової діяльності, яка поступово розділяється на конструктивне та образне мислення.

3. Навчання орієнтуванню в просторі. Дидактичні ігри-вправи з цеглинками допомагають дошкільникам легко опанувати основні просторові поняття, а ігри з самостійно створеними іграшками спонукають до активного використання в мовленні цих термінів, що сприяє кращому їх усвідомленню.

4. Формування математичних знань про кількість, форму, пропорції, симетрії. На заняттях з логіко-математичного розвитку Lego використовується з метою розвитку та закріплення навичок прямого і зворотного рахунку, порівняння чисел, знання складу числа, геометричних фігур; вміння орієнтуватися на площині, вміння класифікувати за ознаками. Цеглинки можна використовувати як умовну мірку при порівнянні предметів за довжиною, шириною, масою («Знайди відсутню фігуру», «Різнокольорові доріжки», «Продовж числовий ряд», «Де більше?» тощо).

5. Розширення своїх уявлень про навколишній світ, архітектуру, транспорт, ландшафт. В процесі самостійного створення моделей, дитина відчуває себе професійним інженером, механіком, будівельником або великим конструктором. Lego допомагає дітям втілювати в життя свої задумки, будувати і фантазувати, захоплено працювати і бачити остаточний результат своєї роботи.

6. Навчання уяві, творчому мисленню. Один із проявів творчих здібностей – вміння комбінувати знайомі елементи повному. Робота з елементами конструктора стимулює і розвиває потенційні творчі здібності кожної дитини, вчить її бачити і руйнувати, що теж дуже важливо. Досить ефективним засобом активізації мислення служить конструювання за моделями, за схемами, кресленнями, планом, зразком, по пам'яті.

7. Оволодіння умінням подумки розділити предмет на складові частини і зібрати з частин ціле. Також для успішності конструювання потрібно вміти представляти майбутній предмет в цілому – з усіх боків, спереду, збоку; особливо уявити невидимі деталі.

8. Навчання спілкуванню одне з одним, повага до своєї та чужої праці. Педагог організовує і керує практичною діяльністю дошкільників, сприяє розвиткові дружніх стосунків, орієнтує на толерантне ставлення одне до одного в процесі конструювання та в момент обговорення результатів роботи.

Поряд з цим, зауважимо, що різноманітність дидактичного матеріалу може викликати і певні труднощі у роботі з ним:

- по-перше, діти мають вивчити назви усіх деталей. Слід враховувати, що дошкільники працюють переважно у командах. При проханні вихованця передати яку-небудь деталь конструктора, незнання її назви уповільнить процес конструювання і ускладнить спілкування з однолітками;

- по-друге, діти мають збирати конструкцію таким чином, щоб вона не розпалася на праву та ліву частину, а скріплювала кожний шар наступним за принципом «цегельної кладки», зі зміщенням. Якщо ж цей матеріал легко засвоївся дошкільниками, можна показати їм «фокус» з нестандартним кріпленням деталей.

Це важливі аспекти, які слід враховувати вихователю в організації роботи з LEGO-конструювання.

Наостанок, слід ще раз відзначити величезний позитивний вплив LEGO на дитину. Діти вчаться грати самостійно і в команді. Якщо заглянути в майбутнє, то конструктор допомагає у формуванні впевненості маленької людини в собі і в своєму успіху. Заняття з LEGO не применшує ні в якій мірі ролі малювання фарбами, ліплення з пластиліну та інших видів дитячої творчості. Поряд з ними гра з конструктором сприяє досягненню ще більших творчих успіхів. Якщо при малюванні результатом діяльності дитини стає картинка, то у випадку з LEGO – самостійно сконструйована іграшка, яка буде існувати незалежно від конструктора, стане для дитини улюбленою і буде брати участь в інших іграх.

Список використаних джерел

1. Волощенко Н. О., Коваль Ю. О. Освітньо-розвивальний потенціал Lego-технологій у розвитку пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку // Освітній дискурс : зб. наук. пр. Вип. 11(3): педагогічні науки, 2019. С. 88–98.
2. Демидова Ю. О. Вивчення рівня сформованості пізнавальної самостійності старших дошкільників у конструктивній діяльності // Педагогічний дискурс. Хмельницький : Національна академія педагогічних наук, Інститут педагогіки, Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, 2012. С. 76–79.
3. Тарнавська Н. П. Особливості математичної підготовки дітей старшого дошкільного віку до навчання в школі // Формування професійної компетентності майбутніх педагогів дошкільної та початкової освіти : зб. наук.-метод. пр. / за заг. ред. В. Є. Литнєва, Н. Є. Колесник, Т. В. Наумчук. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. 620 с.

В. В. Карманенко, к. пед. н., викладач менеджменту, директор vkarmenenko@gmail.com
ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету»

ТРЕНІНГ ДЛЯ ВИКЛАДАЧІВ «ІНТЕРАКТИВНІ ЗАНЯТТЯ: МЕТОДИКИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ» ЯК ЗАСІБ СПРИЯННЯ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ В КОЛЕДЖІ

Авторський тренінг для викладачів «Інтерактивні заняття: методики організації та проведення» організовано з метою сприяння професійного розвитку педагогічних працівників коледжу.

Місце проведення: ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету»

Цільова аудиторія: викладачі коледжу

Кількість учасників: 20 осіб

Тривалість тренінгу: 5 днів (по 4 год)

Тренер: к. пед. н. Василь Карманенко

Методична частина: тренінг був ініційований і проведений у відповідності до освітньо-методичних та організаційних потреб педагогічних працівників коледжу, які прагнуть до вдосконалення професійно-педагогічної майстерності.

Мета тренінгу: навчитись усвідомлювати освітні цілі в роботі інтерактивних занять; враховувати особливості та принципи упровадження інтерактивних технологій у фаховій передвищій освіті; сформувати чітку установку на продуктивну практичну освітню діяльність; розвивати методичні та організаційні навички проведення інтерактивних занять для студентів коледжу; отримати практичні інструменти успішного інтерактивного заняття; випробувати техніки проведення інтерактивного заняття та організації освітнього процесу в коледжі загалом.

Освітні й педагогічні компетенції: відпрацювання методик і технік проведення інтерактивних занять для студентів коледжу.

Зміст тренінгу: 5 тем, серед яких «Вчити і вчитися як професійна ідентифікація», «Поняття та види методів інтерактивного викладання», «Основи групової динаміки та командної роботи», «Інтерактивний педагогічний практикум», «Потенційні помилки викладачів та способи їх попередження» (рис. 1).

Рисунок 1 – Змістова частина тренінгу

Змістова частина першої теми тренінгу «Вчити і вчитися як професійна ідентифікація» передбачала до початку першого заняття виконання викладачами двох завдань: «Візуальна ідентифікація» та «Рефлексія з приводу власної ролі у навчанні студентів».

Освітній захід був проведений у тренінговій аудиторії, забезпечений усім необхідним матеріальним та технічним обладнанням. Це дозволило налагодити ефективну роботу з учасниками тренінгу, демонструвати графічні, презентаційні та відеоматеріали, які були підготовлені тренером (рис. 2).

Рисунок 2 – Візуалізація змісту тренінгу

Учасники тренінгу демонстрували зацікавленість та були активними у ході виконання практичних завдань, дискусіях, обговореннях. Викладачі вдавалися до аналітичної оцінки нових знань та досвіду, аналізували шляхи їх використання у своїй освітній роботі.

Педагоги зазначили, що вдале поєднання тренером класичних та суто авторських тренінгових вправ в аудиторії («Асоціації», «Мій шлях», «Портрети КУЕП» тощо) забезпечило створення психологічно комфортного та креативного освітнього середовища, де вони краще розкрили себе, розвивали власні сили та проєктували індивідуальну траєкторію розвитку методичної й інтерактивної компетентностей. Особливим цей тренінг робила відкритість учасників, їх щире бажання професійного росту й удосконалення, синергія продуктивної співпраці, а домашні практичні завдання стимулювали процес переосмислення свого потенційного професійного «фіксованого простору».

Результати тренінгу для учасників: відпрацювали техніки вибудови логічної тематичної структури інтерактивних занять та налагодження продуктивної освітньої роботи з учасниками; практично перевірили ефективність застосування низки інтерактивних методів у своїй педагогічній роботі; відпрацювали інструменти мотивації учасників до освіти та самоосвіти; отримали алгоритми подачі навчального теоретичного та практичного матеріалу із застосуванням інтерактивних методів; відпрацювали організаційно-педагогічні підходи до командної роботи учасників під час занять; розглянули шляхи попередження деструктивних тенденцій серед учасників; експериментальним шляхом перевірили ефективність застосування особистісно орієнтованого підходу до учасників тренінгу; проаналізували типові помилки під час застосування інтерактивних методів та способи їх попередження.

Н. В. Климчук, студентка 3 курсу
relykh81zoryana@gmail.com

КЗ ЛОР «Бродівський фаховий педагогічний коледж імені Маркіяна Шашкевича»

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ РОЗВИВАЛЬНОГО НАВЧАННЯ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У НУШ

Розвивальне навчання відноситься до актуальних питань сучасної педагогічної науки й шкільної практики. Основним результатом навчання розглядається не тільки міцність засвоєння дитиною необхідних суспільством знань, умінь й навичок, а головне – розвиток особистості школяра [7].

У 30-х роках минулого століття видатний психолог Л. С. Виготський висунув ідею про можливість побудови системи навчання, яка не просто спиралась би на випадкові інтелектуальні здібності, а формувала б їх. Формула Л. С. Виготського – навчання повинне вести за собою розвиток. Наукові дослідження із здійснення цієї ідеї почалися в 60-ті роки в рамках вітчизняної психологічної школи. Вони велися в Харківському університеті Харківському педінституті, в інституті загальної і педагогічної психології під керівництвом відомих учених-психологів В. В. Давидова і Д. Б. Ельконіна [5].

Розвиток дитини відбувається в різних видах діяльності, що виявляється, відповідно, в різних видах розвитку: фізичному,

духовному, громадянському, морально-етичному, естетичному. Усі види розвитку – не механічна сукупність різних видів діяльності. Вони тісно взаємопов'язані, взаємодоповнюють і підсилюють один одного.

Яскравим прикладом ефективної системи розвивального навчання молодших школярів є діяльність В. О. Сухомлинського в Павлиській школі на Кіровоградщині. Його система передбачала: 1) постановку вчителями перспективних цілей розвитку творчих здібностей учнів; 2) досягнення тісного взаємозв'язку мовленнєвої, розумової і трудової діяльності молодших школярів; 3) проведення уроків мислення на природі; 4) систему творчих робіт з розвитку мовлення; 5) стимулювання інтелектуальних та естетичних почуттів дитини.

Які ж основні складові розвивального навчання в початкових класах?

Д. Ельконін та В. Давидов змістовно узагальнили саме поняття «розвивальне навчання». До цих узагальнень належать такі:

- під розвивальним навчанням розуміється новий спосіб (тип, епоха) в педагогічній практиці і науці, який іде на зміну пояснювально-ілюстративному способу (типу, епосі);

- розвивальне навчання враховує й використовує закономірності розвитку, пристосовується до рівня й особливостей індивідууму;

- у розвивальному навчанні педагогічний вплив випереджає, стимулює, спрямовує і прискорює розвиток спадкових даних особистості;

- у розвивальному навчанні дитина є повноцінним суб'єктом діяльності;

- розвивальне навчання спрямоване на розвиток всієї сукупності якостей особистості;

- розвивальне навчання здійснюється в зоні найближчого розвитку дитини;

- зміст розвивального навчання дидактично побудований за логікою теоретичного мислення (провідна роль теоретичних знань, узагальнень, дедукція, змістова рефлексія);

- розвивальне навчання здійснюється як цілеспрямована навчальна діяльність, у якій дитина свідомо ставить цілі і завдання самозмінюватися і творчо їх досягати;

- розвивальне навчання здійснюється шляхом розв'язання навчальних завдань;

- розвивальне навчання – це колективна діяльність, діалог-полілог, ділове спілкування дітей;
- оцінювання результатів розвивального навчання здійснюється з погляду суб'єктивних можливостей учня.

У методиці викладання історії розвивальне навчання розглядається як цілеспрямована послідовна взаємодія вчителя і учнів, спрямована на формування знань, умінь, інтелекту, волі, емоцій, мотивів та інших пізнавальних здібностей [7].

Розвивальне навчання – найважливіший інструмент реалізації основної мети будь-якої освіти та досягнення його основного результату – особистості людини як носія культури, творця, професіонала, громадянина, батька. Це навчання, в якому здобувається комплекс (в ідеалі – система) знань про світ і самій людині, яка сприяє (в ідеалі – забезпечує) розвиток мотивації, ціннісних орієнтацій, різноманітних здібностей, моральних і громадянських якостей особистості [6].

Метою розвивального навчання є формування активного, самостійного, творчого мислення учня і на цій основі поступового переходу в самостійне навчання. Завдання розвивального навчання – формування особистості з гнучким розумом, розвиненими потребами до пізнання та самостійних дій, певними навичками та творчими здібностями.

Розвивальне навчання – основа формування творчої особистості, а в подальшому особистості, яка має внутрішні потреби, що забезпечують її творчу активність, тобто не стимульовану зовнішніми факторами.

Щоб навчання було справді розвивальним, звернімо увагу на урок, його побудову. 70 % уроків – комбіновані: опитування, пояснення, закріплення, психологи встановили, що рівень засвоєння матеріалу на різних етапах уроку відбувається всупереч її побудові. Традиційний урок найчастіше будується із таким розподілом часу: 24 % – опитування, 67 % – пояснення, 9 % – самостійна робота, 4 % – закріплення, 0,56 % – пояснення домашнього завдання.

Повернемося до графіку пізнавальної активності учнів під час уроку і побачимо, що найвищий рівень розумової діяльності учнів з четвертої до тридцятої хвилини уроку, але традиційно на цей час припадає опитування, а сприйняття та засвоєння нових знань проходить під час зниження розумової активності. Тобто самостійна робота учнів, що сприяє розвитку пізнавальної

активності практично зведена до мінімуму. Плануючи комбінований урок, який сприятиме розвиткові розумової діяльності учнів, потрібно зменшити час відведений на опитування та пояснення матеріалу, а збільшити його для самостійної роботи.

Виходячи з різного рівня розумової активності учня протягом уроку, слід звернути увагу на саму модель організації навчання. Ця модель передбачає реалізацію таких етапів:

1) формування в учнів мотивів навчання, позитивного ставлення до нього;

2) оволодіння новою інформацією, що являє собою пізнавальну активність школяра спрямовану на опанування нових знань та способів навчальних дій;

3) відтворення учнями засвоєного матеріалу;

4) формування вмінь у стандартних і нових умовах;

5) узагальнення знань, умінь і навичок школярів;

6) продуктивна пізнавальна діяльність учнів для формування знань, умінь і навичок на творчому рівні.

Навчальна діяльність дитини формується під впливом потреб, які реалізуються в мотивах. Про позитивне ставлення до навчання свідчать такі мотиви:

– пізнавальні інтереси;

– впевненість в необхідності різнобічної освіти;

– усвідомлення навчальної діяльності як суспільно вагомої;

– особиста зацікавленість.

Перелічені потреби і мотиви не виникають стихійно, а формуються у практиці вчителя на кожному уроці. Щоб вирішити цю проблему, вчителю потрібно організувати роботу з учнями за такими напрямками:

– правильно формувати настанову(відзначати, перелічувати факти, все, що підлягає засвоєнню; давати загальне уявлення про тему, яку потрібно засвоїти; звертати увагу на новизну виучуваного матеріалу; приділяти увагу критичному ставленню до підручника; робити прогнозування);

– активізувати контроль за сприйняттям(незрозуміле, сумнівне, неправильне);

– підвищувати темп уявних операцій(звертати увагу на глибину та чіткість їх усвідомлення, на зорове уявлення фактів, вилучення головного, прогнозування прочитаного, встановлення причинно-наслідкових зв'язків, критичне ставлення до тексту) [8].

Більш конкретно можна розглянути метод розвивального навчання в НУШ на уроках англійської мови відповідно до класів.

І клас

Вправа «Запам'ятай та відтвори» [1, 9].

Вчитель показує учням картку з цифрами «1, 3, 5» та пропонує учням назвати їх разом або один за одним, потім вчитель ховає картку, а учні мають відтворити цифри, що були на картці у тій самій послідовності.

Потім вчитель показує наступну картку «2, 4, 5» і також пропонує учням назвати цифри усі цифри, а потім ховає картку, а учні повинні відтворити цифри в тій самій послідовності, що на картці. І так вчитель з учнями працюють над усіма картками, таким чином закріплюючи цифри від 1–10. Картки: «1, 3, 5», «2, 4, 6», «7, 9, 10», «8, 4, 2».

Вправа «Подумай і скажи».

Вчитель пропонує учням вагончики з одним віконечком (кількість вагончиків залежить від кількості дітей і часу). В віконечку написана кількість речей і одна картинка. Наприклад: у віконечку вагончика є цифра 4 і картинка м'яча. Учень повинен скласти «four balls» Вчитель чіпляє вагончик на дошку, кличе одного учня до себе і запитує: *What have you got?*, а учень повинен подумати і сказати: *I have got 4 balls.* (Усі разом повторюють) Потім коли вони проговорили, вчитель чіпляє вагончик з іншою цифрою і іграшкою, кличе іншого учня і запитує: «*What have you got?*, а учень повинен подумати і сказати : *I have got....* І так зі всіма вагончиками. Потім, коли всі вагончики прикріплені до дошки вчитель запитує :*What is it? or What can you see?* Учні відповідають: *It's a train or I can see a train. I can see 4 balls, 5 robots... in the train.* Таким чином учні закріплюють цифри, лексичні одиниці до теми «Іграшки», граматичну структуру структуру «*I have got...*», «*I can see...*» Відповіді для Вагончиків: 4 balls, 3 planes, 2 robots, 5 kites, 6 drums.

2 клас

Вправа «Проаналізуй та намалюй».

Вчитель пропонує учням назвати кольори, що зображені на малюнку: blue, red, green, yellow. Після того, як учні назвали пропонувані кольори, вчитель пропонує учням намалювати райдугу та назвати кольори, яких не вистачає, а також вказати, в якій позиції знаходиться кожен з кольорів [2, 15].

Вправа «Розв'язи, проаналізуй та придумай».

Вчитель подає учням завдання, в якому букви алфавіту відповідають певним цифрам [2, 13].

a=1, b=2, c=3, d=4, e=5, f=6, g=7, h=8, i=9, j=10, k=11, l=12, m=13, n=14, o=15, p=16, q=17, r=18, s=19, t=20, u=21, v=22, w=23, x=24, y=25, z=26. Пропонується учням знайти слова та записати їх у зошит. Для цього подаються ряди цифр, що відповідають буквам алфавіту. Наприклад, 16, 5, 14, 3, 9, 12; (pensil); 3, 15, 13, 16, 21, 20, 5, 18; (computer); 18, 21, 2, 2, 5, 18; (rubber); 18, 21, 12, 5, 18. (ruler). З даних цифр учні повинні відшукати слова та назвати їх. Потім вчитель пропонує учням розв'язати приклади користуючись алфавітом з цифрами та назвати цифри, що вийшли в розв'язку. Також учням пропонується виконати творче завдання: придумати та запропонувати два власні приклади своєму товаришу: $a+m=...$; $d+e=...$; $b+w=...$; $v-b=...$; $n-c=...$

3 клас

Вправа «Кубик Блума» [3, 48].

На гранях учитель пропонує дітям такі завдання:

Name the missing days of the week.

Name the missing month of the season.

Name the missing subjects on Monday, on Tuesday, on Wednesday etc.

Offer your timetable.

Вправа «Make a project» [3, 49].

Вчитель пропонує учням завдання. Уявимо, що до нас мають завітати туристи. Вони не знають, які речі потрібно взяти з собою, адже вони не знають, яка в нас погода. Зробіть сезонний колаж, в якому ви дасте їм підказки про погоду, та що можна одягнути в таку погоду.

4 клас

Вправа «Знайди помилку» [4, 40].

Вчитель пропонує учням речення в теперішньому часі. There are two desert in Egypt. Пропонується дітям перекласти та визначити, в якому часі воно вжито. Потім вчитель пропонує учням наступне речення, а завдання їхнє – знайти помилку. Egyptians make cut mummies. Учні спочатку самостійно читають, разом перекладають, шукають помилку. Виправляють речення в минулий час. Учні повинні сказати, що єгиптяни робили мумії котів у минулому. Після цього вчитель розподіляє учнів у групи, дає подібне завдання: Egyptians played football. The main person in Egypt is the pharaon. Учні по черзі зачитують правильні речення та пояснюють.

Список використаних джерел

1. Мітчелл Г. К. Англійська мова : підручник для 1 класу загальноосв. навч. закладів (з аудіосупроводом) / Г. К. Мітчелл. – Київ : Лінгвіст, 2018. – 128 с.
2. Мітчелл Г. К. Англійська мова : підручник для 2 класу загальноосв. навч. закладів (з аудіосупроводом) / Г. К. Мітчелл. – Київ : Лінгвіст, 2019. – 112 с.
3. Мітчелл Г. К. Англійська мова : підручник для 3 класу закладів загальної середньої освіти (з аудіосупроводом) / Г. К. Мітчелл, Марілені Малкогіанні. – Київ : Лінгвіст, 2020. – 112 с.
4. Мітчелл Г. К. Англійська мова : підручник для 4 класу закладів загальної середньої освіти (з аудіосупроводом) / Г. К. Мітчелл, Марілені Малкогіанні. – Київ : Лінгвіст, 2021. – 128 с.
5. Особливості самоконтролю у системі розвивального навчання. URL: <https://sites.google.com/site/rozvivalnenavcanna/> (дата звернення: 14.02.2023).
6. Розвивальне навчання, його функції, структура і механізми. URL: https://stud.com.ua/47383/pedagogika/rozvivalne_navchannya_yo_go_funktsiyi_struktura_mehanizmi (дата звернення: 14.02.2023).
7. Сутність розвивального навчання. URL: https://knowledge.allbest.ru/pedagogics/3c0b65635a3ad68a4c53a88421316d36_0.html (дата звернення: 14.02.2023).
8. Технологія розвивального навчання. URL: <https://school24.kiev.ua/%D1%82%D0%B5%D1%85%D0%BD%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F-%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE-%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F/> (дата звернення: 14.02.2023).

А. В. Кокарева, магістрантка фізико-математичного факультету
anastasiakokareva653@gmail.com
Полтавський національний педагогічний університет імені
В. Г. Короленка

ВИКОРИСТАННЯ STEM-ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ІНФОРМАТИКИ У 5-х КЛАСАХ

Загальновідомо, що сьогодні досить стрімко розвиваються інформаційні технології, поступово вписуючись до всіх сфер людської діяльності. Інформатика, як новий етап шкільних предметів майбутнього, вже посіла одне з чинних місць. Фахівці вважають, що комп'ютери значною мірою впливають на дитину, зокрема, за лаконічної та правильної подачі інформації та вико-

ристання техніки вони дають можливість пізнати безліч нового, забезпечуючи розвиток емоційної та вольової сфери психіки дитини, дрібної моторики рук, візуального сприйняття об'єктів, пам'яті, логічного мислення та зорово-моторної координації.

Саме тому новітні STEM-технології з кожним днем набирають обертів у системі сучасної освіти. Така тенденція передбачає змішане середовище навчання, і показує дитині, як застосовувати науку і мистецтво у повсякденному житті.

Метою статті є формування та розширення знань про новітній спеціалізований освітній напрямок STEM-технологій на уроках інформатики. Ознайомившись із поданим матеріалом, споживач більш детально дізнається про сучасний навчальний простір та його концепцію, роль вчителя та учня, користь та причини швидкого поширення STEM-технологій. Зосереджуючи увагу на світових тенденціях розвитку освіти, одним із ключових завдань даної роботи є чітке визначення функцій та викликів, поставлених перед системою, а також суспільні зміни як наслідок нових моделей випереджувального розвитку навчальних закладів.

STEM-освіта – це новітній навчальний напрямок, що охоплює не тільки технічну освіту, а й значно ширше поняття, зокрема вдале поєднання креативності та наукових знань.

Сучасну концепцію розробили у США задля розвитку сучасних спеціалістів, адже більш потрібними на ринку праці є фахівці, що знаються на технологіях. Десятки розвинених країн вже застосовують STEM-технології в освітньому процесі. В Україні STEM-освіта почала офіційно запроваджуватися з 2015 року [1].

Цілком впевнено можна зазначити, що STEM – це найкраще освітнє рішення для сучасних фахівців у галузі техніки та технологій, що поєднує точні науки з творчим підходом і сприяє розвитку обох сторін в особистості учнів.

Абревіатура STEAM розшифровується як:

S – science (природничі науки);

T – technology (технології);

E – engineering (технічна творчість);

A – art (мистецтво);

M – mathematics (математика).

Однією з найважливіших особливостей поданої методики є посилений розвиток компетенції власних учнів у науково-технічному напрямі: комплексно вивчаючи матеріал, діти практич-

но застосовують отримані знання, реалізуючи вивчене на практиці. Цікаво, що у центрі таких уроків – не підручник чи вчитель, а конкретне завдання та проєкт; учень стає не споживачем, а замовником знань, а викладач – наставником.

Згідно з поглядами науковців, STEM-освіта розвиває системне мислення у школярів, що допоможе в майбутньому не тільки об'єктивно оцінювати існуючу реальність, а й мати практичний підхід до сприйняття світу. Така методика навчає дітей жити у світі з надзвичайно стрімким розвитком, швидко адаптуватись до новітніх технологій і трендів та мислити поза шаблоном.

Реалізація STEM-технологій в освітній процес вимагає бажання вчителя урізноманітнити та розширити лекції, творчий підхід та лаконічний виклад. Використовуючи неординарні підходи у навчанні, викладачі одразу ж відчують зацікавленість та мотивацію учнів, які готові до нових звершень!

У середній школі значно змінюються умови навчання: діти переходять від одного вчителя до кількох, з'являються нові предмети, збільшується складність шкільної програми, з'являється кабінетна система, крім того діти стоять на порозі підліткового віку. Досить часто зазначені фактори спричиняють тривожність, тому в цей період учні потребують компетентної допомоги з боку соціальної сфери.

На думку психологів, у цьому віці у зв'язку з початком етапу статевого дозрівання відбуваються зміни у пізнавальній сфері молодших підлітків: уповільнюється темп їхньої діяльності; виконання певних видів робіт потребує більше часу. Це, як наслідок, може бути причиною зниження рівня навчальних досягнень, втрати мотивації до навчання. Процес адаптації учнів у період переходу з початкової до основної школи висуває високі вимоги до психофізіологічних можливостей школяра [2].

Саме тому викладачам слід враховувати всі особливості віку та визначити найоптимальніші методи та форми взаємодії з учнями. Злагоджена атмосфера, повага, урахування індивідуальності кожного школяра та застосування новітніх STEM-технологій допоможуть п'ятикласникам не тільки швидше впоратися з періодом адаптації, а й розвивати стосунки з однолітками.

Інформатика – це наука, що вивчає структуру та властивості інформації, закономірності та методи подання, пошуку, зберігання обробки та передачі інформації. Якісна інформатична освіта забезпечить учням не тільки плацдарм для застосування

обчислювального мислення, а й сприятиме розвитку цифрової грамотності. Лекції з інформатики можуть стати чудовим простором для застосування методів STEM-освіти, адже технології та програмування складають її основу. Застосовувати такі методи на уроках інформатики можливо за допомогою вивчення учнями мов програмування. Нові вміння допоможуть розширити кругозір, розвивати логічне мислення та краще розуміти світ.

П'ятикласники навчаються програмувати мовою Scratch, середовище та інтерпретована динамічна візуальна мова програмування, у якій код створюється шляхом маніпулювання графічними блоками. Використовуючи різноманітні освітні сайти, імітаційні тренажери та віртуальні лабораторії, учні познайомляться із такими поняттями як алгоритм, цикл та функція; зможуть навчитися створювати власні проєкти, презентації, анімації та ігри! На таких заняттях школярі не тільки оволодіють базовими навичками програмування, а й розвинуть логіку та нестандартне мислення.

Не слід зупинятись виключно на програмуванні: фахівці рекомендують використовувати засоби 3D-моделювання, які неабияк розвивають просторове мислення. Такі програми допоможуть створити будь-які моделі з нуля та розкрити творчий потенціал учнів. Наприклад, користуючись простим та яскравим застосунком Tinkercad, можна створити цікаві фігури та 3D-зображення. Сайт Zygote Body дозволить школярам переглядати 3D-анатомічну модель людського тіла, що у свою чергу поєднує вивчення інформатики з біологією.

Неабияких обертів набирає робототехніка, що займається проєктуванням, розробкою, будівництвом, експлуатацією та використанням роботів та робототехнічних систем задля автоматизації складних процесів. Ця наука вже є обов'язковою до вивчення майже у всіх європейських школах, адже об'єднує програмування, алгоритміку, логіку, механіку, математику, проєктування та фізику. Створюючи щось цікаве та незвичайне, дитина не тільки розвиває творчі здібності, але й підтягує рівень знань з точних наук [3].

Впровадження STEM-освіти у навчально-виховний процес забезпечить соціальний, політичний, економічний, духовний та культурний розвиток суспільства. Є підстави вважати, що якісна освіта – стандарт нового покоління. Внесок та інвестування у процеси розвитку інноваційного навчального процесу є держав-

ним пріоритетом країни, що свідчить про економічний і соціальний прогрес.

Використання STEM-технологій допоможе виховати гідну особистість, спроможну самостійно обґрунтовувати власні твердження, критично мислити та глибоко розуміти системи сучасного життя.

Список використаних джерел

1. Що таке STEM-освіта? URL: <https://buki.com.ua/news/stem-osvita/#1>.
2. Про психологічні особливості учнів – п'ятикласників. URL: https://psycho.sucessionua.com/?page_id=111.
3. 7 причин вивчати робототехніку. URL: <https://www.creativeschool.com.ua/blog/7-prychyn-vyvchaty-robototekniku/>

В. А. Коровіна, викладач спеціальних дисциплін, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист
korovina.viktoriia@nkrp.op.edu.ua;

І. О. Сидорчук, викладач спеціальних дисциплін, спеціаліст вищої категорії, старший викладач
sydorchuk.iryua@nkrp.op.edu.ua
ВСП «Новокаховський політехнічний фаховий коледж Національного університету «Одеська політехніка»

ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ SMART TV У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИЙ ПРОЦЕС ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ГАЛУЗЕВОГО МАШИНОБУДУВАННЯ

Сучасний рівень розвитку інформаційно-комунікаційних технологій значно розширює можливості доступу до освітньої й професійної інформації, як для викладачів, так і для здобувачів освіти.

Вони знаходять своє застосування в різних предметних областях, посилюючи ефективність навчання, допомагаючи кращому засвоєнню здобувачами освіти як окремих тем, так і навчальних дисциплін у цілому.

Всесвітня мережа Інтернет дедалі більше використовується при наданні освітніх послуг. Її ресурси мають велике значення і можливості для всіх учасників навчального процесу, забезпечують доступ до великої кількості літератури в електронному вигляді, програм (у тому числі навчальних), дають змогу оперативно обмінюватись інформацією і досвідом, займатися самоосвітою, оптимізувати навчальний процес, зокрема ліквідувати прогалини щодо наочності, поповнюючи відеоматеріалами (мультимедійними засобами) дисципліни професійного спрямування.

Інтеграція у навчально-виховний процес таких інформаційно-комунікаційних технологій, як технологія Smart, безперечно сприяє оптимізації педагогічної системи навчального закладу.

Сама аббревіатура SMART несе подвійне змістовне навантаження: крім дослівного перекладу з англійської її можна розшифрувати як Selfdirected, Motivated, Adaptive, Resource-enriched, Technology embedded – тобто навчання самостійне, мотивоване, адаптивне, збагачене ресурсами, з вбудованими технологіями. Smart – це здатність об'єкта, що характеризує інтеграцію у ньому двох чи більше елементів, які раніше не могли бути поєднані, за допомогою Інтернет. Наприклад, Smart-TV, Smart-Home, SmartPhone.

Smart-технології приведуть до розширення трудової мобільності в освіті, державній службі, інших сферах зайнятості.

Інфраструктурно Smart-освіта базується на використанні датацентрів на платформі хмарних технологій, інтерактивних дошок, планшетів, проєкторів, відповідного програмного забезпечення, інших засобів.

Технологія «розумного» телевізора або Smart TV – це технологія, за допомогою якої в сучасні телевізори інтегрують можливості Інтернет.

Smart TV – це спеціальний комплекс програмного забезпечення, що функціонує на спеціальній операційній системі, яка встановлюється на сучасні моделі телевізорів, за допомогою якої відбувається інтеграція пристрою через кілька програм з

мережею Інтернет, в наслідок чого відкриваються безмежні мультимедійні можливості. Це дозволяє користувачеві більше не завантажувати відео на флешку або зовнішній жорсткий диск, а потім підключати до телевізора. Технологія Smart TV – це всі необхідні файли, які завжди під рукою, в нашому телевізорі. До деяких моделей сучасних телевізорів можна навіть підключати клавіатуру, комп'ютерну мишу і «розумні» окуляри.

Технологія Smart TV надає доступ до будь-яких сайтів, за допомогою вбудованого браузер, а також до популярних відео хостингів YouTube, Twitter і Facebook та інші, що можна використовувати як для навчальних занять так і для проведення виховних заходів.

Крім основного функціоналу, Smart TV надає учасникам навчально-виховного процесу масу додаткових можливостей: здійснення дзвінків через Skype, Viber або Telegram здобувачам освіти, їх батькам, колегам, зберігання даних на віртуальному жорсткому диску, використання «хмарних технологій», прослуховування аудіо-записів, музики за допомогою вбудованих програвачів і багато іншого. Окрім того передбачена можливість підключення смартфонів, планшетів та інших гаджетів до телевізора, а потім копіювати з них необхідні файли, або переглядати їх безпосередньо на екрані телевізора. Смартфони і планшети можна використовувати для керування Smart телевізором при встановленні відповідного додатку.

Завдяки технології Smart TV, телевізор перетворюється в окремий мультимедійний центр, що володіє великими можливостями для перегляду відео та роботи з Інтернет. На сучасному етапі розвитку інформаційних технологій створення навчальних презентацій є одним з найефективніших методів представлення та вивчення будь-якого навчального матеріалу. Мультимедійні презентації дозволяють підійти до процесу навчання творчо, урізноманітнити способи подачі матеріалу, поєднувати різні організаційні форми проведення занять з метою отримання високого результату, при мінімальних витратах часу на навчання.

Інформативність електронних презентацій набагато вище традиційних за рахунок мультимедійності – наявності не лише тексту і графіки, але й анімації, відео та звуку. Мультимедійні презентації надають можливості здійснювати віртуальну взаємодію здобувачів освіти з об'єктами або процесами пізнання, які знаходять своє відображення на екрані. Всі означені аспекти стають особливо актуальними в умовах проведення освітнього процесу в дистанційній формі.

Подаючи інформацію за допомогою фото, відео, графіки, анімації, звуку, ми маємо дві основні переваги – якісну і кількісну. Якісно нові можливості очевидні, якщо порівняти словесні описи з безпосереднім аудіовізуальним поданням.

Кількісні переваги полягають у тому, що мультимедіа має набагато вищу інформаційну щільність. Дійсно, одна сторінка тексту, як відомо, містить близько 2 Кбайт інформації. Викладач вимовляє цей текст протягом 1–2 хвилин. За ту ж хвилину повноекранне відео надає близько 1,2 Гбайт інформації.

Ось чому «краще один раз побачити, ніж мільйон разів почути».

Методика використання мультимедійних технологій передбачає:

- удосконалення системи організації навчання на різних етапах заняття;
- посилення мотивації навчання;
- поліпшення якості навчання й виховання, що підвищує інформаційну культуру здобувачів освіти;
- підвищення рівня підготовки здобувачів освіти у галузі сучасних інформаційних технологій;
- демонстрацію можливостей комп'ютера і Smart-телевізора для освіти.

Мультимедійні заняття з використанням технологій Smart TV допомагають виконати такі дидактичні завдання:

- засвоїти базові знання з навчальної дисципліни;
- систематизувати набуті знання;
- сформувати навички самоконтролю;
- сформувати мотивацію до навчання в цілому;
- надати навчально-методичну допомогу студентам у самостійній роботі з навчальним матеріалом.

Цю технологію можна розглядати як пояснювально-ілюстративний метод навчання, основне призначення якого – організувати засвоєння студентами інформації шляхом повідомлення навчального матеріалу та забезпечити його успішне сприйняття, яке посилюється завдяки залученню зорової пам'яті.

Завдяки використанню на заняттях мультимедійних технологій структура заняття принципово не змінюється. У ньому, як і раніше, зберігаються всі основні етапи, змінюються, можливо, тільки їхні тимчасові характеристики.

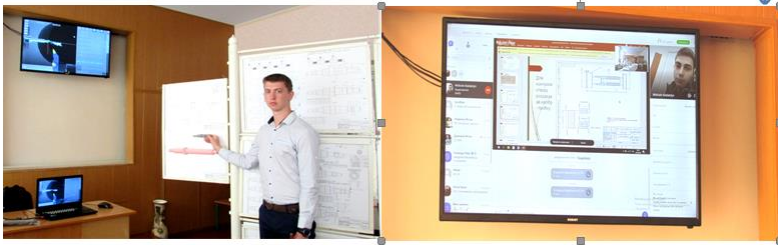
Використовувати Smart телевизор можна для різних видів навчальної діяльності: для контролю знань, проведення вікторин, ігор, для вирішення ситуативних задач та проблемних ситуацій, закріплення знань, видачі домашніх завдань тощо. За умови оснащення web-камерою і мікрофоном Smart телевизор можна використовувати для проведення занять в умовах дистанційного навчання з використанням електронного навчального сервісу Moodle та месенджерів Skype, Zoom, Jitsi.

Мультимедійні технології засобами Smart TV успішно використовуються під час проведення занять практичного спрямування, консультацій з курсового та дипломного проектування, під час захисту курсових та дипломних проєктів.

Необхідно зазначити, що етап мотивації в цьому випадку розширюється й має пізнавальне навантаження. Це необхідна умова успішного навчання, оскільки без бажання поповнювати

багаж знань, без уяви й емоцій неможлива творча діяльність здобувачів освіти.

Для захисту курсового і дипломного проектів студенти готують електронні презентації за темою проекту для максимальної візуалізації результатів своєї роботи.

В умовах дистанційного завершення навчального року деякі студенти змушені були захищати свої дипломні проекти теж дистанційно в режимі відео конференції з членами державної екзаменаційної комісії з обов'язковою аутентифікацією і відеозаписом.

Висновки. Завдяки запровадженню в навчальний процес Smart технологій заняття стають цікавішими, інформаційно насиченими, а подання навчального матеріалу повністю візуалізованим. Такі навчальні заняття розвивають мотивацію до навчання у здобувачів освіти, що надає більше можливостей для участі в колективній роботі, розвитку особистих і соціальних навичок, спонукає до творчості при виконанні навчальних завдань, сприяє формуванню у здобувачів освіти визначеного набору освітніх компетенцій. Впровадження Smart-технологій надає можливість покращити не тільки систему навчання, але й організувати якісну та ефективну самостійну роботу здобувачів освіти, набуття ними професійних компетенцій на основі системного багатовимірного вивчення дисциплін з урахуванням їх взаємозв'язків, стимулювати їх творчу діяльність.

Smart технології дозволяють розробляти інноваційні навчально-методичні матеріали, а також формувати індивідуальні траєкторії навчання для студентів. Використання таких підходів потребує від викладача розробки системи завдань, які будуть направлені на формування високого рівня розвитку навчального процесу: аналізу, синтезу, узагальнення тощо. Робота викладача

при цьому не тільки не спрощується, але й ускладнюється і потребує більш високої кваліфікації.

Одна з головних задач сучасної освіти – це створення стійкої мотивації у студентів до отримання знань, інша – пошук нових форм та інструментів освоєння цих знань за допомогою творчих рішень у здобувачів освіти.

Список використаних джерел

1. Гуревич Р. С., Коношевський Л. Л. Особливості професійної Smart-технології як засіб підвищення якості освіти. Смарт-освіта: досвід, реалії, перспективи : монографія. Вінниця, 2019, 220 с.
2. Кадемія М. Ю., Коваль М. С. Відкрите Smart-середовище навчання в підготовці педагогічних працівників у закладах вищої освіти. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. – 2018. – № 50. – С. 279–282.

О. Л. Косенко, викладач іноземної мови, викладач-методист
olkosenko.work@gmail.com
Харківський радіотехнічний коледж

СУЧАСНІ РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ

У пошуках ефективних шляхів формування та вироблення стратегій освіти у процесі підготовки майбутніх фахівців залучаються сучасні інноваційні засоби та прогресивні технології, які акумулюють як особистісні ресурси учасників освітнього процесу, так і дидактико-методичні, матеріально-технічні ресурси навчального закладу. Проектні технології мають велике практичне, теоретичне, пізнавальне значення, спрямовують студента до вивчення майбутньої професії, формують внутрішній фактор розвитку професіоналізму та особистості.

З метою підвищення фахового рівня знань студентів викладач може використовувати дослідницькі, творчі, ігрові, інформаційні, практико-орієнтовні проекти тощо. Дослідницькі проекти мають відповідну структуру, а саме визначення теми та актуальності дослідження, предмета, об'єкта та методів дослідження, шляхів розв'язання проблеми. Творчі проекти не мають детально опрацьованої структури спільної діяльності студентів, підпорядковуються кінцевому результату. Форма представлення

результату може бути різна – альбом, газета, колективний колаж, відеофільм тощо. При ігрових проєктах учасники беруть собі визначені ролі, зумовлені характером і змістом проєкту, імітуються соціальні та ділові стосунки у вигаданих учасниками ситуаціях. Ступінь творчості студентів при цьому дуже висока, але домінуючим видом діяльності є гра. Інформаційні проєкти особливо важливі у професійній підготовці майбутніх фахівців, вони спрямовані на збирання інформації про який-небудь об'єкт, явище, на ознайомлення студентів з інформацією, її аналіз і узагальнення фактів. Такі проєкти потребують добре продуманої структури, можливості систематичної корекції у ході роботи над проєктом. У структуру такого проєкту входить мета, актуальність, отримання інформації (літературні джерела, засоби масової інформації, бази даних, у тому числі й електронні, інтерв'ю тощо), обробка інформації (її аналіз, узагальнення, зіставлення з відомими фактами, аргументовані висновки, результат (стаття, реферат, доповідь, презентація тощо). Такі проєкти можуть бути частиною дослідницьких проєктів. При практико-орієнтованих проєктах результат діяльності студентів чітко визначений з самого початку. Проєкт потребує складання сценарію всієї діяльності його учасників з визначенням функції кожного з них. Особливо важливим для викладача є організація роботи студентів у вигляді поетапних обговорень та презентація одержаних результатів і можливих засобів їх застосування на практиці.

Для ефективної роботи студентів викладач створює необхідні умови та організаційно-методичне забезпечення. При цьому особливого значення набувають уміння та навички студентів, професійно-орієнтовані задачі-завдання.

Викладач забезпечує роботу студентів підручниками, навчальними посібниками, методичними рекомендаціями, довідковими матеріалами. Всі ці матеріали повинні бути підібрані з урахуванням майбутньої спеціальності з метою мотивації до сприйняття нового матеріалу. Проєктні технології сприяють позитивному ставленню студентів до навчання, бажанню більше знати за обраною спеціальністю, зацікавленості в одержанні додаткової інформації, прагненню до самоосвіти. Проєктні технології дозволяють досягти позитивних результатів і підвищити пізнавальну активність студентів у процесі професійної підготовки.

О. Е. Костевський, аспірант освітньо-наукової програми 011
освітні, педагогічні науки
oleksandrkostevskij12@gmail.com
Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

БРЕЙНСТОРМІНГ (BRAINSTORMING) ЯК МЕТОД РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ З ПРЕДМЕТА «ЗАХИСТ УКРАЇНИ» НА КУРСАХ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

Брейнстормінг (brainstorming) – це метод організації спільної групової, творчої роботи людей, розрахований на підвищення їх розумової активності й вирішення складних завдань; мозковий штурм (Нестуля, Нестуля, Кононец, 2018). Прямий брейнстормінг – метод колективного генерування ідей з розв’язання творчого завдання, мета якого – відбір ідей. Ідеї відбирають спеціалісти-експерти у два етапи. Спочатку відбирають найоригінальніші та найраціональніші ідеї, потім оптимальні з урахуванням завдання і мети його розв’язання. Зворотний брейнстормінг передбачає не генерування нових ідей, а критику існуючих (Балаєва, 2011).

На кожній брейнстормінг-сесії повинен бути модератор. Його робота надихати, стимулювати, фокусувати та формувати. Ключові завдання модератора можна сформулювати наступним чином (рис. 1):

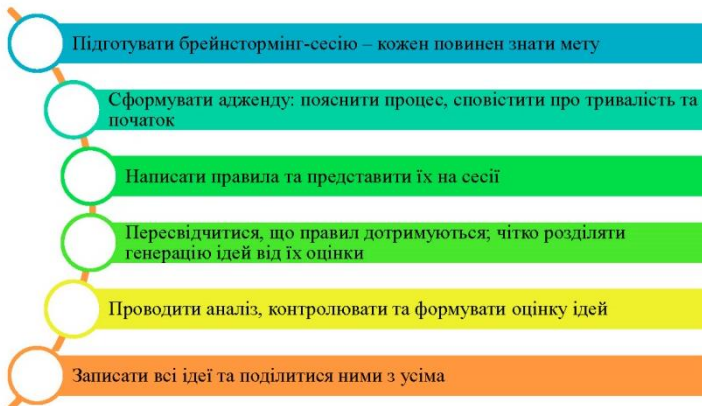

Рисунок 1 – Завдання модератора брейнстормінгу

Для проведення мозкового штурму необхідно створити доброзичливу атмосферу в групі. Коли слухачів називають на ім'я, вони відчують свою значущість та індивідуальність. Крім цього, варто знати, як звати слухача, необхідна умова ефективності подальшої роботи в підгрупах, є створення позитивно-конструктивної атмосфери взаємодії.

Мета брейнстормінгових *вправ*: навчитися встановлювати і підтримувати психологічний контакт у спілкуванні; самопізнання свого потенціалу й обмежень при взаємодії з іншими; пізнати і зняти внутрішній бар'єр для підвищення рівня комунікації та взаємодії у команді.

Основні вправи для брейнстормінгу:

✓ *Знайомство «Імена»*. *Мета*: навчити учасників брейнстормінгу, як створити сприятливий психологічний клімат у команді. Вправу виконуйте в колі. Всі учасники по черзі (по колу) називають свої імена. Після завершення першого кола кожен називає спочатку ім'я учасника, який стоїть чи сидить ліворуч, потім того, хто присутній по праву руку. Якщо він помилився, група йому допомагає. Далі процедуру можна ускладнити, наприклад, запропонувавши кожному назвати імена членів групи, які сидять через одну людину від нього.

✓ *«Криголами»*. «Криголами» – простий вид діяльності, що допомагає учасникам познайомитися, запам'ятати ім'я кожного з них, поділитися досвідом, створити команду та ознайомитися з темою за інтересами або зосередитися на ній. Правильно підібраний «криголам» може створити основу для позитивного, комфортного навчання. «Криголами» об'єднують кожного з учасників принаймні з одним-двома іншими. Вони не містять у собі багато ризиків, є відповідними до часу та тривалості семінару, можуть бути пов'язані з певною темою. Використання «криголамів» дозволяє розв'язати певні завдання, дають змогу учасникам позбутися відчуття самотності, допомагають учасникам розслабитися й бути більш творчими, задають певну атмосферу, тон програми; уможливають перехід до наступної частини програми; постійне залучення до неї кожного з учасників, стабілізують ідентичність групи; посилюють довіру у колективі, дають викладачу відчуття групи.

✓ *Експрес-розминка*: швидкий пошук відповідей на питання й задачі тренувального характеру, підготовлені керівником групи. Це одночасно підготовка і перевірка настрою груп, їхнього інтелектуального потенціалу.

Особливим пріоритетом українського сьогодення у сфері освіти постає формування сучасних учителів предмета «Захист України», здатних розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі середньої освіти, військово-патріотичного виховання, військово-прикладної підготовки, здатних надати учням украї необхідні знання та уміння для оборони країни, навчити їх діяти в надзвичайних ситуаціях (Бородай, Кононец, Гуз, Костевський, 2022). З огляду на це, важливо забезпечити можливість розвитку професійної компетентності вчителя з предмета «Захист України» на курсах підвищення кваліфікації з використанням сучасних методів.

Наведемо приклад брейнстормінгу як методу розвитку професійної компетентності вчителя з предмета «Захист України» на курсах підвищення кваліфікації.

Брейнстормінг «Сучасний учитель предмета «Захист України»

Мета: проаналізувати особисте ставлення педагогів до змісту навчальної програми для закладів загальної середньої освіти «Захист України» 10–11 клас, рівень стандарту, визначити їхні потреби у змінах освітнього процесу; змоделювати образ сучасного учителя предмета «Захист України».

1. *Самопрезентація «Ініціали»* (3 хв). Кожному з учасників пропонується назвати своє прізвище, ім'я, по батькові, а потім – свої позитивні якості, що починаються з літер власних ініціалів. Наприклад, Баранова Наталія Петрівна – бадьора, ніжна, працьовита. Усі презентують себе по колу.

2. *Визначення мети «мозкового штурму»* (5 хв). Визначаємо мету нашого заняття.

3. *Обговорення правил* (1хв). Учасників об'єднують у чотири групи, кожна з яких одержує картку з правилами. Правила озвучують та обговорюють.

4. *Визначення очікувань учасників від заняття* (3 хв). Учасники на стікерах пишуть свої очікування від заняття. Після цього кожний зачитує свої очікування та приклеює аркуш на «Дереві очікувань».

5. *Колективний майндмепінг «Моє ставлення до змісту навчальної програми для закладів загальної середньої освіти «Захист України» 10–11 клас, рівень стандарту (в кабінеті директора школи)»*.

Ресурси: ватман, розділений лінією на дві частини, на одній з яких написано «Позитивні», а на іншій – «Бажає покращення». Модератор пропонує учасникам методом брейнстормінгу визначити:

– переваги оновленого змісту навчальної програми для закладів загальної середньої освіти «Захист України» 10–11 клас, рівень стандарту по відношенню до попередньої редакції;

– труднощі, які можуть виникнути на шляху до реалізації змісту навчальної програми для закладів загальної середньої освіти «Захист України» 10–11 клас, рівень стандарту.

Модератор записує всі переваги та труднощі, які напишуть учасники, на ватмані. Після того, як усі висловилися, ведучий у спільному колі проводить обговорення – спочатку переваг, а потім труднощів. Підбиває підсумок і формулює загальну думку про те, що зміст нової редакції навчальної програми для закладів загальної середньої освіти «Захист України» 10–11 клас, рівень стандарту передбачає реалізацію основних засад військово-прикладної підготовки української молоді.

Питання для обговорення:

– Чи складно було вам визначити переваги оновленого змісту навчальної програми та труднощі на шляху до реалізації її змісту? Чому?

– Чи вплинуло виконання вправи на ваші попередні судження? Як?

– Чи потребує сучасний освітній процес змін? Яких саме?

6. Вправа «Колесо життя» (10 хв). Для того щоб підвищити мотивацію активної участі в брейнстормінгу, слухачам пропонують побудувати «Колесо життя» (рис. 2).

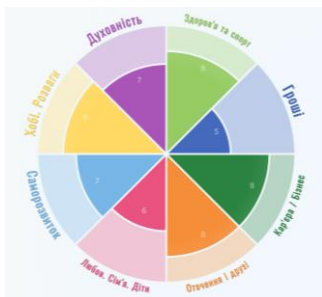

Рисунок 2 – «Колесо життя»

Питання для обговорення:

1. Чи утворилося коло з проведеної вами лінії?
2. У якому аспекті життя ви найбільш успішні?
3. Які сфери життєдіяльності ви хотіли б удосконалити?
4. Яким чином ви це можете зробити?
5. Про що свідчить виконання цього завдання?
7. *Вправа «Який Ви вчитель»*. Учасники виконують завдання:

1. Позначте у відсотках, якими є ваші досягнення в житті.
2. На скільки відсотків ви реалізували себе в цьому житті?
3. Який відсоток вашої участі в подіях, що відбуваються

навколо вас?

4. Оцініть у відсотках, який ви лідер.
5. Які (у відсотках) ви в ролі командного гравця?

Виведіть середній бал у відсотках. А тепер дайте відповіді ще на такі питання: як ви розумієте слово «гравець»? чи пов'язане це поняття з активністю вчителя на уроці і як?

Питання для обговорення:

1. Для чого ви виконували цю вправу?
2. Що нового довідалися про себе?
3. Чи виникло бажання скоригувати свою життєву позицію?

8. *Вправа «Ціннісні орієнтації» (10 хв)*. Цінності допомагають людям визначитися, сформувані свою поведінку. Система ціннісних орієнтацій визначає змістову сторону спрямованості особистості і складає основу її ставлення до навколишнього світу, оточуючих, до себе, а також основу світогляду та мотивації життєвої активності.

«Назвіть професійні цінності, важливі для вчителя захисту України».

Питання для обговорення:

1. Що ви відчували, коли вас просили визначити пріоритет якостей?
2. Чи легко було розпрощатися зі своїми цінностями? Чому?
3. Які труднощі виникли під час групової роботи?
4. Яку інформацію для роздумів ви одержали?
5. Моделювання ситуації *«Яким має бути вчитель предмета «Захист України» сьогодні?» (10 хв)*.

Питання для обговорення:

1. Які труднощі виникали в процесі моделювання образу вчителя предмета «Захист України»? Чому?

2. Який висновок можна зробити з приводу професійної компетентності, стилів методичної роботи, професійних цінностей?

3. Учасники висловлюють свої думки щодо кожного питання. У такий спосіб підбивають підсумки брейнстормінгу.

Список використаних джерел

1. Балаєва К. С. Використання методу «мозковий штурм» у формуванні професійної творчості майбутніх вчителів початкових класів. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 16. Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики : зб. наук. пр. Вип. 14 (24). Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. С. 160–164.
2. Бородай Е., Кононец Н., Гуз К., Костевський О. Ресурсно-орієнтована методика розвитку лідерської компетентності учителів предмету «Захист України». Витоки педагогічної майстерності: журнал / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. Полтава, 2022. Вип. 29. С. 47–55.
3. Нестуля О. О., Нестуля С. І., Кононец Н. В. Основи лідерства : електронний посіб. для самостійної роботи студентів. Полтава : ПУЕТ, 2018. 241 с.
4. Технології професійного розвитку педагогів: методичний порадник. URL: http://umo.edu.ua/images/content/institutes/cipo/kafedra_fod/elektr_zbirn/R3/R3.htm#%D0%B016.

Т. В. Коструб'як, викладач юридичних дисциплін, спеціаліст вищої категорії
kostrubyaktata05@gmail.com

ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету»

ЗАСТОСУВАННЯ KEYС-МЕТОДУ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС» У ФАХОВОМУ КОЛЕДЖІ

Сучасна юридична освіта спрямована на формування у здобувачів не лише абстрактних теоретичних знань, відірваних від повсякденного життя, а й особливих навичок, сфокусованих на здатності застосування знань та умінь на практиці, в реальній справі. Існують різні засоби професійно-орієнтованого навчання, які дозволяють моделювати елементи професійної діяльності правника. Можна виділити традиційні (лекції, дискусії, різноманітні практики, демонстрації) та інноваційні методики (активні та інтерактивні), до яких належать аналіз і діагностика кри-

тичних ситуацій (кейс-метод); аудіовізуальний метод навчання; «мозковий штурм»; сократичний метод; ділова (рольова) гра; «займи позицію»; коментування, оцінка (або самооцінка) дій учасників; майстер-класи; метод проєктів; моделювання; навчальний «полігон»; проблемний (проблемно-пошуковий) метод; публічний виступ; робота в малих групах; метод ділової поїздки та ін.

Свого часу американські дослідники Р. Карнікау та Ф. Макелроу виявили таку закономірність у навчанні: людина пам'ятає 10 % прочитаного, 30 % побаченого, 50 % побаченого та почутого, 70 % сказаного, 90 % сказаного та зробленого [1]. Численні психологічні і психофізіологічні дослідження вказують на те, що люди краще пам'ятають ту інформацію, яка має емоційне забарвлення. Успішне засвоєння здобувачами навчального матеріалу залежить не тільки від особистих характеристик кожного студента, але й від якості подачі матеріалу викладачем.

Важливим для набуття практичних вмінь і навичок застосування норм кримінального процесуального законодавства під час вивчення дисципліни «Кримінальний процес» для здобувачів ОПП 081 Право є вирішення ситуативних задач, іншими словами використання методу конкретних ситуацій або *кейс-методу*. За деякими оцінками, в Гарвардській школі у США аналізу критичних ситуацій приділяється 90 % навчального часу. Стенфордська школа відводить на аналіз критичних ситуацій 60 % часу, Чиказька та Колумбійська школи бізнесу використовують даний метод для закріплення знань, отриманих, в основному, на лекційному курсі [2].

Цінність цього методу полягає у його прикладній спрямованості, коли здобувач навчається приймати професійні рішення ще в навчальній аудиторії. Аналіз конкретних ситуацій, їх обговорення, ознайомлення з різними підходами до вирішення проблеми, пошук необхідної інформації, – усі ці види робіт допомагають сформувати важливі для представників юридичної професії практичні вміння й навички: комплексного підходу до аналізу й оцінки фактів, логічного та причинно-наслідкового стилю мислення, правильного прийняття рішення. Так, спочатку пропонується здобувачам попередньо опрацювати необхідний теоретичний матеріал з певної проблеми, потім конкретні приклади казусів, які слід розібрати із студентами в аудиторії.

У практиці застосування методу аналізу конкретної ситуації на семінарських заняттях зазвичай використовуються такі види конкретних ситуацій:

1) ситуація-ілюстрація містить у собі приклад з практики (позитивний або негативний) і спосіб розв'язання ситуації.

2) ситуація-вправа полягає в тому, що конкретний епізод діяльності підготований так, щоб його рішення вимагало яких-небудь стандартних дій, наприклад розрахунку нормативів, заповнення таблиць, використання юридичних документів тощо.

3) ситуація-проблема – це ситуація, яка має в собі проблемне завдання, яке реально стояло або стоїть перед професійною практикою. Вона може постати у вигляді кіно-, теле-, відеофрагменту реальної події, інтерв'ю, доповіді, набору документів (фотографій, графіків, діаграм), що відображають стан будь-якого факту, події, процесу, просто у вигляді документів або у формі виступу запрошених спеціалістів перед здобувачами;

4) ситуація-оцінка являє собою опис ситуації й можливе рішення у готовому вигляді: потрібно лише оцінити, наскільки воно правомірне та ефективне [3; 4].

Наприклад, на семінарське або практичне заняття з кримінального процесу подається наступна ситуація.

Громадянин російської федерації Іванов під час військового вторгнення росії в Україну вчинив низку військових злочинів на території України. Розслідування провадиться за місцем затримання останнього – в м. Миколаєві. Яким кримінальним процесуальним законом необхідно керуватись в даному випадку?

При вирішенні даної ситуації здобувачам необхідно попередньо вивчити чинне законодавство, теоретичний матеріал, а саме стосовно регламентації порядку дії закону в часі, просторі та щодо кола осіб. В даному випадку необхідно вирішити, як буде застосовуватись дія закону в просторі та щодо кола осіб. Так, відповідно до ч. 1 ст. 4 КПК України, кримінальне провадження на території України здійснюється з підстав та в порядку, передбачених КПК України, незалежно від місця вчинення кримінального правопорушення. Крім цього, кримінальне процесуальне законодавство України застосовується також при здійсненні провадження щодо кримінальних правопорушень, вчинених на території дипломатичного представництва чи консульської установи України за кордоном, на повітряному, морському чи річковому судні, що перебуває за межами України під прапором

або з розпізнавальним знаком України, якщо це судно приписано до порту, розташованого в Україні (ч. 2 ст. 4 КПК України). Отже, перш за все студентам необхідно встановити що є територією України, а також на якій території вчинено кримінальне правопорушення. Оскільки громадянин росії вчинив злочинні дії, перебуваючи на території України, то місцем вчинення кримінального правопорушення буде територія України. Наступний момент, який потрібно встановити – це дія закону щодо осіб. Так, відповідно до ст. 6 КПК України, кримінальне провадження за правилами КПК здійснюється щодо будь-якої особи, крім випадків, передбачених ч. 2 ст. 6 КПК України. Особливості кримінального провадження щодо окремої категорії осіб визначаються главою 37 КПК України. Кримінальне провадження щодо особи, яка користується дипломатичним імунітетом, може здійснюватися за правилами КПК України лише за згодою такої особи або за згодою компетентного органу держави (міжнародної організації), яку представляє така особа, у порядку, передбаченому законодавством України та міжнародними договорами України (ч. 2 ст. 6 КПК України). У даній ситуації до Іванова не будуть застосовуватись виключення, оскільки він не підпадає під ознаки осіб, які відносяться до окремої категорії передбаченої главою 37 КПК України, а також не відноситься до осіб, які наділені дипломатичним імунітетом. Отже, буде застосовуватись закон на загальних підставах.

Як висновок, можна сказати, що до військовослужбовця російської армії Іванова буде застосовуватись кримінальний процесуальний закон України.

Таким чином, за наявності належного рівня підготовки викладача, «кейс-метод» сприятиме професійному становленню майбутніх правників, надасть можливість розвинути критичне мислення, спонукатиме до застосування глибинного аналізу поставленої проблеми, згуртує аудиторію для колективного вирішення професійних питань та надасть можливість активізувати набуті знання з дисципліни Кримінальний процес, розвине колегіальні відносини між викладачем та студентом, що сприятиме стимуляції та активізації навчального процесу.

Список використаних джерел

1. Karnikau R., McElroy F. Communication for the Safety Professional. USA, Chicago, 1975. 215 p.

2. Забарна Н., Ковда Н. Інноваційна методика викладання юридичних дисциплін. *Traektoriâ Nauki = Path of Science*. 2021. Vol. 7. № 11. P. 1001–1008.
3. Інтерактивні методи викладання. Практичні поради для суддів-викладачів. Київ : ФОП Демчинський О. В., 2017. 64 с.
4. Кононець Н. В. Метод case-study як метод ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу. *Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний ун-т імені Григорія Сковороди»*. Додаток 5 до Вип. 31: Тематичний випуск «Проблеми емпіричних досліджень у психології». Київ : Гнозис, 2014. С. 233–238.

О. Л. Крат, викладач фізичного виховання, спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист
kratoleksandr4119@gmail.com

Відокремлений структурний підрозділ «Оріхівський фаховий коледж Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного»

ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ

Сучасні напрями модернізації освіти відповідно до тенденцій розвитку держави в контексті її інноваційної політики та інтеграції в європейський освітній простір актуалізують пошук нових підходів до навчання, розроблення концепцій і технологій до них в умовах здоров'язбережувального освітнього середовища. За Болонською декларацією, система вищої освіти має орієнтуватись, насамперед, на індивідуалізацію навчання студентів, використання нових інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), педагогічних інновацій, застосування дистанційних форм і методів навчання, що сприятимуть не лише розвитку творчих здібностей студентів і посиленню єдності навчання з продуктивною працею в реальних умовах виробництва, але й забезпечують здоров'язбереження суб'єктів освітнього процесу. Це має забезпечити якісна вища освіта, яка здійснює підготовку компетентних майбутніх фахівців, конкурентоспроможних на ринку праці.

Європейська Комісія з питань інформаційної системи освіти трактує сутність європейського освітнього простору як використання нових гіпермедійних технологій та інтернет-технологій для покращення якості навчання, передбачаючи вільний доступ

до ресурсів та сервісів. Саме тому модернізацію змісту освіти в закладах вищої освіти (ЗВО) в умовах Болонського процесу вбачаємо в посиленні електронної освіти та використанні нових ІКТ, які будуть корисними для студентів в аспекті формування фахових компетентностей і не шкодитимуть їхньому здоров'ю, а, навпаки будуть стимулювати молодь до активної популяризації здорового способу життя.

Упровадження електронного навчання посилює необхідність здоров'язбереження студентської молоді, оскільки при такому навчанні студенти багато часу проводять в Інтернеті та постійно використовують сучасну комп'ютерну техніку в умовах сидячо-слухаючої системи навчання. З огляду на це, однією з основних стратегій розвитку вищої освіти є організація здоров'язбережувальної діяльності. Тож важливого значення набувають здоров'язбережувальні технології в організації сучасного освітнього процесу з упровадженням ресурсно-орієнтованого навчання (РОН) (Дяченко-Богун, 2018).

Входження України до європейського освітнього простору ставить заклади вищої освіти перед необхідністю реформування системи освіти, її удосконалення та підвищення якості і конкурентоспроможності випускників на європейському ринку праці. На особливу увагу заслуговує проблема модернізації вищої освіти, забезпечення науково обґрунтованих змін у стратегіях і структурі освітньої галузі в цілому, пошук нового змісту, методів, форм навчання і технологій. Реалізації цих змін останні роки зазнає істотних змін у зв'язку з розвитком і практичним використанням нових інформаційно-комунікаційних технологій: практика електронного навчання (E-Learning), ресурсно-орієнтованого навчання (Resource Based Learning). Це комплекс форм, методів та засобів навчання, націлених на цілісний підхід до організації навчального процесу, який зорієнтований не лише на застосування знань і набуття навичок, але і на тренінг здібностей самостійного і активного перетворення інформаційного середовища шляхом пошуку і практичного застосування інформаційних ресурсів, що широко використовується в системі освіти у зарубіжних та закладах вищої освіти України. Основною характеристикою РОН є те, що навчання здійснюється у тріаді «студент-викладач-бібліотекар» на основі сучасних інноваційних технологій навчання, зорієнтоване на самостійну пошуково-дослідницьку роботу студента.

Модернізація сучасного освітнього простору на шляху реформування системи освіти, її вдосконалення та підвищення якості і конкурентоспроможності випускників на ринку праці, обумовлена європейським вектором входження України до освітнього простору, процесами глобалізації та потребами у формуванні позитивних сприятливих умов для розвитку і зміцнення інтелектуального потенціалу суспільства.

Розвиток комунікаційних технологій в сучасному суспільстві відкриває нові можливості суспільного прогресу, що знаходить своє віддзеркалення, зокрема, у сфері освіти. Саме ресурсно-орієнтовне навчання, як сучасна та перспективна методика, її теоретичні підґрунтя, вивчення досвіду її запровадження в українських вишах, особливості використання в межах різних навчальних дисциплін неодноразово привертала увагу педагогів-науковців.

З застосуванням напрацьованого досвіду створений методичний портал з широкого кола питань ресурсно-орієнтованого навчання, в якому представлений контент щодо електронних та відео ресурсів, методичних порад, наукових розробок, тощо.

Грунтовні дослідження різноманітних форм використання ресурсно-орієнтованого навчання представлено в наукових доробках доктора педагогічних наук Кононець Н. В. В більшості досліджень аналізується впровадження ресурсно-орієнтованого навчання при викладанні не гуманітарних дисциплін (медицина, фармакологія, мовознавчі, комп'ютерні та точні науки, менеджмент тощо). Досвід використання РОН при вивченні правових, мовознавчих та інших курсів гуманітарних дисциплін викладено епізодично.

Використання сучасних педагогічних технологій при підготовці фахівців пов'язана з тим, що освіта визнана однією з провідних галузей розвитку українського суспільства. Метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу українського народу,

підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору.

Одним із провідних завдань освітнього процесу є створення міцної бази теоретичних знань майбутніх фахівців, формування їх компетентностей. Система освіти в контексті інформатизації зазнає істотних змін у зв'язку з розвитком і практичним використанням нових інформаційно-комунікаційних технологій: практика електронного та ресурсно-орієнтованого навчання.

Інформатизація суспільства – це перспективний шлях до економічного, соціального та освітнього розвитку держави. Інформатизація освіти спрямовується на формування та розвиток інтелектуального потенціалу нації, удосконалення форм і змісту навчального процесу, впровадження комп'ютерних технологій навчання та комп'ютерного тестування, що надає можливість вирішувати проблеми освіти на вищому рівні з урахуванням світових вимог (Кононець, Балюк, 2016).

Саме тому організація освітнього процесу в сучасних ЗВО постійно вдосконалюється у відповідності до вимоги часу. Зміни парадигми освіти на шляху використання сучасних інформаційних технологій, активного залучення студентів до освітнього процесу, набуття ними знань шляхом самоосвіти, пов'язані із поширенням педагогічних технологій ресурсно-орієнтованого навчання. Методика РОН є максимально результативною в межах організації самостійної роботи студентів, опрацювання лекційних матеріалів, підготовка до семінарів, заліків, іспитів, виконання рефератів, теоретичних та дослідницьких завдань, доповідей, проєктів тощо. Самостійна робота сприяє поглибленню і розширенню знань; формуванню інтересу до пізнавальної діяльності; оволодінню прийомами процесу пізнання; розвитку пізнавальних здібностей тощо. Адаптація технології ресурсно-орієнтованого навчання до студентів має відбуватися шляхом пошуку ефективного методу їх стимулювання до активної діяльності, самостійної роботи.

У контексті ресурсно-орієнтованого навчання викладач, визначаючи студентам тему для самостійного опрацювання, одночасно орієнтує на використання інформаційних ресурсів, на паперових (підручники, посібники, наукові журнали, збірники) та електронних носіях.

Використання педагогічних технологій РОН при вивченні навчальних дисциплін відкриває широкі можливості щодо

ознайомлення студентів із сучасними та новітніми матеріалами історичних, політологічних, культурних та інших напрямків досліджень. При використанні РОН роль викладача-консультанта зростає. Він повинен навчити студента вчитися і будувати знання, оскільки відповідальність за своє навчання перекладається на студента. Викладач виступає у ролі консультанта та «контролера» рівня та якості самостійно набутих знань. Проте, студент отримує великі можливості щодо проявів творчого відношення до процесу набуття знань, прояву своєї індивідуальності, нестандартності, духовності, духовному та інтелектуальному розвитку.

Особливе значення у педагогічній технології РОН набувають електронні підручники й посібники, електронні навчально-методичні комплекси тощо. Електронний навчальний ресурс – навчальні матеріали в електронній формі, які призначені для вивчення певної дисципліни. Електронний посібник полегшує процес опрацювання теоретичного матеріалу і виконання практичних завдань, зокрема при організації самостійної роботи студентів. Так він може доповнювати традиційний підручник завдяки поданню навчального матеріалу в іншому вигляді – за допомогою акцентів на ключових поняттях, тез та опорних схем, унаслідок застосування інтерактивних завдань, великої кількості мультимедійного ілюстративного матеріалу тощо (Кононец, Балюк, 2018).

У педагогічній технології ресурсно-орієнтованого навчання варто зупинити увагу на інтернет-ресурсах, які можна рекомендувати студентам при вивченні загальноосвітніх та спеціальних дисциплін. В мережі Інтернет студенти можуть ознайомитися із матеріалами електронних конференцій, віртуальних семінарів і форумів, періодичними науковими виданнями, персональними веб-сторінками провідних учених і веб-сайтами наукових центрів. Це дозволить студентам прийняти віртуальну участь у наукових форумах, сформувавши власну точку зору по актуальним питанням.

Для того щоб залучити студента до самостійної роботи з елементами РОН, варто провести не тільки консультації, а і аудиторні заняття у інтерактивних формах. Використання лекцій-презентації, які забезпечують наочність лекційного матеріалу. Ця педагогічна технологія дозволяє супроводжувати навчальний процес структурно-логічними схемами, слайдами на кожному етапі лекції. Використовувати короткі відеофільми за темою

лекції, що забезпечує наочне, більш глибоке сприйняття матеріалу по темі лекції, сприяє його кращому засвоєнню. Доцільно звернутися і до упереджуючи інтерактивних лекцій – напередодні студенти знайомляться з матеріалами лекції, що дає їм змогу під час лекції краще орієнтуватись в матеріалі та взаємодіяти з викладачем. Перевагами такої лекції є можливість опрацювання великого масиву інформації, налагодження оперативного здорового зв'язку зі студентами, активізація їх мислення. Така лекція дозволяє поєднати керуючу роль викладача з високою активністю студентів та сприяє більш глибокому та систематизованому отриманню знань за темою.

Перевірити результати самоосвіти студентів з використанням РОН доцільно на практичних заняттях у дискусійній формі, наприклад дебатів, – це обговорення побудоване на основі заздалегідь підготовлених і зафіксованих виступів двох протилежних за позицією груп (Кононець, Балюк, 2017).

Таким чином використання педагогічних технологій ресурсно-орієнтованого навчання у закладах вищої освіти, зокрема при вивченні навчальних дисциплін, сприяє формуванню та закріпленню у студентів навичок пошуку, збору, аналізу та інтерпретації інформації для досягнення навчальної мети. Таке навчання передбачає не просто отримання знань, а творче ставлення до них, сприяє формуванню і вихованню освіченого, творчого, компетентного та професійно-здібного фахівця.

Список використаних джерел

1. Дяченко-Богун М. М. Упровадження здоров'язбережувальних технологій у закладах освіти. Витоки педагогічної майстерності : зб. наук. пр. Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. Полтава. 2018. Вип. 21, С. 142–146.
2. Закон України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 року № 1556 – VII. URL: <http://osvita.ua/legislation/law/2235/list/1/>.
3. Закон України «Про освіту» // Відомості Верховної Ради. – 2017. – 38–39, ст. 380.
4. Кононець Н. В. Веб-сайт як інформаційний ресурс навчального закладу – крок до якісної освіти // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2016. – № 1(129). – С. 21–26.
5. Кононець Н. В. Реалізація принципу науковості у процесі створення електронного підручника як засобу ресурсно-орієнтованого навчання // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. – Луганськ, 2013. – № 5 (264). – С. 28–35.

6. Кононец Н. В. Візуальне читання як ефективний метод ресурсно-орієнтованого навчання студентів у вищій школі // Імідж сучасного педагога. 2017. – № 1/1(172). – С. 23–26.
7. Кононец Н. В. Педагогічні інновації вищої школи: ресурсно-орієнтоване навчання // Педагогічні науки : зб. наук. пр. – Полтава, 2012. – Вип. 54. – С. 76–80.
8. Матеріали Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конференції «Ресурсно-орієнтоване навчання у вищій школі: проблеми, досвід, перспективи» / Н. В. Кононец, В. О. Балюк. – Полтава : АКУП ПДАА, 2016. – 365 с.
9. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Ресурсно-орієнтоване навчання в «3D»: доступність, діалог, динаміка» / укл. Н. В. Кононец, В. О. Балюк. – Полтава : АКУП ПДАА, 2017. – 310с.
10. Матеріали II Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. «Ресурсно-орієнтоване навчання в «3D»: доступність, діалог, динаміка» / укл. Н. В. Кононец, В. О. Балюк. – Полтава : КУЕП ПДАА, 2018. – 418 с.
11. Мина Ж. В., Пелешин А. М. Інтернет-ресурси історії України в глобальній комп'ютерній мережі: інформаційне наповнення // Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Держава та армія. – 2014. – № 809. – С. 104–109.
12. Ресурсно-орієнтоване навчання. Методичний портал. URL: <https://rb13.webnode.com.ua/>.

О. А. Куленко, ст. викладач кафедри хімії та методики викладання хімії
chemikulenko@gmail.com
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ХІМІЇ ЯК ЗАПОРУКА РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ

Сьогодні вже неможливо навчати традиційно: у центрі навчально-виховного процесу має бути учень. Від його творчої активності на уроці вміння доказово міркувати, обґрунтовувати свої думки, вміння спілкуватися з учителем, учнями класу залежить успіх у свідомому опануванні шкільної програми. Світ, у якому живе людина, стає більш складним і суперечливим. Щоб обрати розумну стратегію власного життя, необхідно мати

досить високий інтелектуальний потенціал, володіти здатністю до критичного мислення.

Основне завдання вчителя – допомогти дитині досягнути природу розумової діяльності. Адже психологи вважають, якщо навчити дитину мислити, решту життя вона зможе вчитися самостійно.

Навчити критично мислити непросто. Існує низка умов, які вчитель має створити в класі для того, аби учні успішно залучилися до процесу критичного творчого мислення. Цей процес навчає думати, шукати, вирішувати свої проблеми самостійно, спонукати в дітей пробудження цікавості до творчості, пізнавальної діяльності.

Аби стимулювати критичне мислення учителю необхідно:

- виділити час і забезпечити можливість для застосування критичного мислення;

- дозволити учням вільно розмірковувати;

- приймати різноманітні ідеї та думки;

- сприяти активному залученню учнів до процесу навчання;

- висловити віру в здатність кожного учня продукувати критичні судження;

- цінувати критичні міркування.

Щоб мати можливість знайти своє місце в житті, учень сучасної школи повинен володіти певними якостями:

- гнучко адаптуватися в мінливих життєвих ситуаціях;

- самостійно та критично мислити;

- уміти бачити та формувати проблему, знаходити способи раціонального її вирішення;

- усвідомлювати, де і яким чином здобутті знання можна використати;

- бути здатним генерувати нові ідеї, творчо мислити;

- грамотно працювати з інформацією (вміти збирати потрібні факти, аналізувати їх, висувати гіпотези вирішення проблеми, робити необхідні узагальнення, зіставлення з аналогічними або альтернативними варіантами розв'язання);

- робити аргументовані висновки, використовувати їх для вирішення нових проблем;

- бути комунікабельним, контактним у різних соціальних групах, різних ситуаціях, легко запобігати та вміти виходити з будь-яких конфліктних ситуацій;

– уміти самостійно працювати над розвитком особистої моральності культурного рівня.

Навчити дітей критично мислити – означає правильно поставити запитання, направити увагу в правильне русло, вчити робити висновки та знаходити рішення. Для того, щоб кожна дитина могла розвинути свої творчі можливості, необхідне розумне керівництво з боку вчителя.

Критичним називають таке мислення, що допомагає нам відрізнити те, що здається, від істини, факти – від суджень. Це вміле відповідальне мислення, що дає людині можливість формулювати надійні вірогідні судження, оскільки воно:

- а) засновується на критеріях;
- б) є таким, що коректується.

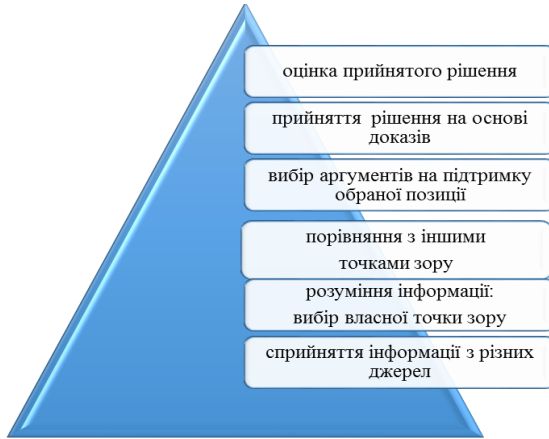
Критичне мислення є досить складним процесом творчої переробки інформації, пов'язаної з її усвідомленням, переосмисленням такої діяльності й закінчується прийняттям рішення [2].

Під критичним мисленням слід розуміти особливий вид розумової діяльності, характерними ознаками якого є: вироблення стратегій прийняття правильних рішень у розв'язанні будь-яких завдань на основі здобуття, аналізу, опрацювання відомостей; здійснення рефлексивних дій (аналітичних, перевірочних, контролюючих, оцінних), які виконуються стосовно будь-якого об'єкта чи явища, зокрема, і власного процесу мислення; виважений аналіз різних думок і поглядів, вияв власної позиції, об'єктивне оцінювання процесу і результатів як своєї, так і сторонньої діяльності.

Уміння критичного мислення учнів можна згрупувати у три основні групи:

- інформативні компетентності;
- рефлексивні компетентності;
- дослідницькі компетентності [2].

У 1956 році американський психолог Б. Блум розробив таксономію пізнавальних здібностей, виділивши 6 рівнів учбових цілей в когнітивній сфері: знання – розуміння – застосування – аналіз – синтез – оцінка. Він вперше ввів поняття «критичне мислення» як мислення вищого рівня. За Б. Блумом, критичне мислення має таку структуру [3]:

Основні шляхи формування та розвитку критичного мислення особистості, яка б дозволила вступити в реальні відносини з оточуючим їх світом, щоб вони навчилися обдумувати свій зв'язок з цим світом своє місце в ньому:

- створення умов для розвитку та самореалізації учнів;
- задоволення запитів та потреб школяра;
- засвоєння продуктивних знань та умінь;
- розвитку потреб поповнювати знання протягом усього життя;
- усвідомлення того, що насправді знає не той, хто переказує, а той хто застосовує на практиці;
- привчання учнів думати та діяти самостійно, стежити за способом та формою висловлення своїх думок;
- вивчення та врахування життєвого досвіду учнів, їх інтересів, особливостей розвитку [7].

На шляху до розвитку критичного мислення потрібно пройти 6 послідовних кроків:

1. Нерефлексивний мислитель – ще не усвідомлює «недорозвиненість» свого мислення.
2. Спонтанелічений мислитель – усвідомив, що має проблеми зі своїм мисленням.
3. Мислитель-початківець – намагається удосконалюватися, але без регулярної практики.
4. Практикуючий мислитель – визнає необхідність регулярної практики.

5. Просунутий мислитель – росте у процесі своєї регулярної практики.

6. Майстер мислення – усвідомлене і проникливе мислення стає візитівкою людини.

Необхідно зазначити, що навчальний процес на засадах критичного мислення має бути побудований так, щоб учні:

- висловлювали власні судження, виділяли головне, робили висновки і порівняння, оперуючи доводами і конкретними фактами;

- здійснювали повне дослідження, вивчаючи окрему навчальну тему;

- відокремлювали правдиву інформацію від неправдивої, факти від суджень, звертаючи особливу увагу на аргументованість останніх;

- самостійно ставили питання, формували проблему й альтернативні шляхи її творчого рішення [4].

Критичне мислення формується та розвивається під час опрацювання інформації, розв’язування задач, проблем, оцінки ситуацій, виборі раціональних способів діяльності. Тому такі уроки, де це постійно відбувається, створюють плідні умови для формування та розвитку критичного мислення. Якщо ж планувати урок з використанням доцільних методів та стратегій технології розвитку критичного мислення, то результат буде ще кращим.

Для формування критичного мислення вчитель має сам оволодіти новим мисленням, відповідним чином сприймаючи зміст програмового матеріалу, вибирати і застосовувати саме ті методи і прийоми навчання, які сприятимуть розвитку критичного мислення. Найбільш ефективними для цього є методи проблемного навчання – дослідницький, діалогічний, евристичний, які пробуджують «дослідницький рефлекс», у процесі застосування яких найчастіше ставляться запитання «Чому...?», «Як...?», «А як би...?», «А якщо...?», а також інтерактивні методи, метод проєктів тощо.

Ефективними для формування критичного мислення є такі форми діяльності:

- критичне обговорення наукових і публіцистичних статей, матеріалів Інтернету;

- написання рефератів аналітичного характеру з виявленням та порівнянням різних поглядів на проблему;

- рецензування своїх і чужих творчих робіт, рефератів;
- розв’язування логічних задач і проблем із застосуванням логічних операцій, що ґрунтуються на застосуванні критики та самокритики;
- обговорення передовсім у дискусіях помилок, допущених при вирішенні проблем чи розв’язуванні задач, вибір найбільш раціональних способів;
- організація та проведення дискусій з будь-яких актуальних проблем сучасності з подальшим критичним аналізом їхнього перебігу;
- участь в турнірах, змаганнях тощо [4].

Поряд з доцільними методами та формами діяльності треба використовувати спеціальні когнітивні техніки або стратегії розвитку критичного мислення.

Стратегії – це певний загальний план дій. Перше завдання у навчанні критичного мислення – ознайомити із певними загальними правилами розв’язування проблем – з евристичними.

Відмінність евристичних приписів від неевристичних полягає в тому, що якщо неевристичні приписи (алгоритми) гарантують той чи інший розв’язок задачі (хоч би і помилковий), то евристичні не гарантують, оскільки містять в собі таку невизначеність, яка не забезпечує неодмінного розв’язку. Найсуттєвішою особливістю евристик є те, що вони апелюють не до конкретних дій або операцій, а до цілих їхніх систем – «діяльностей», наприклад, «поділити проблему на частини». Подібний припис вимагає застосування цілого комплексу дій та операцій (складових цих дій) – у сукупності методів [5].

Для технології критичного мислення характерні переважання інтерактивних методів, формування комунікативної культури, акцент на парну та групову форми роботи, що розвиває соціальні навички. Критичне мислення учнів розвивається шляхом: засвоєння навичок виявлення і заперечення припущень; перевірки фактичної точності й логічної послідовності; розгляду контексту; вивчення альтернатив; формування дослідницьких навичок (спостерігати, описувати, порівнювати, визначати, асоціювати, узагальнювати, прогнозувати, застосовувати) [7].

Оцінювання вмінь учнів на уроці, де застосовують прийоми критичного мислення, є досить складним завданням. Для цього необхідно розробити певні критерії оцінювання роботи і вмінь учнів, бо на такому уроці оцінюється не лише правильність

виконання учнем завдання чи його правильна відповідь на питання, а й уміння дитини поставити оригінальні та логічні запитання щодо обговорюваної проблеми. Таким чином, до кожного прийому або групи прийомів доцільно розробити відповідні критерії оцінювання школярів. Розробляючи позиції, за якими оцінюватиметься учень, учителяві слід орієнтуватися на такі вміння:

- виділяти головне;
- робити порівняння;
- визначати інформацію, що стосується теми;
- формулювати потрібне запитання;
- формулювати проблему;
- відокремлювати факти від суб'єктивної думки;
- бачити суб'єктивність суджень;
- виявляти причинно-наслідкові зв'язки;
- робити висновки;
- перевіряти висновки на практиці;
- передбачати наслідки;
- демонструвати логічно обґрунтовані судження [7].

Отже, сьогодні дуже важливо розвивати критичне мислення у дітей – щоб дитина стала отримувати задоволення від навчання та ще й бажала самостійно вдосконалювати свої знання, навчилася їх аналізувати і синтезувати, щоб навчилася ставити розумні запитання і творчо знаходити на них відповіді. Необхідно відзначити, що технологія розвитку критичного мислення допомагає учням самостійно визначати напрям у вивченні теми і самостійно вирішувати проблеми. В основі критичного мислення можна углядіти відомий вислів Сократа: «Я знаю, що нічого не знаю». Сумнів стає джерелом знань. Коли учень не буде сприймати слово письменника, вчителя як єдине правильне, він почне мислити. Це одне з головних завдань вчителя – навчати дискутувати, не приймати інформацію як істину в останній інстанції.

Тісний взаємозв'язок критичного мислення з іншими видами мислення і якостями особистості доводить велике значення інформаційних, рефлексивних та дослідницьких умінь критичного мислення для формування загальних закономірностей мислення, і отже, інтелектуального розвитку особистості, що зумовлює важливість та значущість виділених умінь [6].

Список використаних джерел

1. Журнал «Хімія» № 4 (808) – Вид.: Шкільний світ. – Квітень 2018 р.
2. Козира В. М. Технологія розвитку критичного мислення у навчальному процесі : навч.о-метод. посіб. для вчителів / В. М. Козира. – Тернопіль : ТОКШПО, 2017. – 116 с.
3. Клименко Л. Інтерактивні технології та критичне мислення / Л. Клименко // English language and culture. 2010. № 7. С. 5–6.
4. Макаренко В. М. Як опанувати технологію формування критичного мислення / В. М. Макаренко, О. О. Туманцова. – Х. : Основа, 2008, – 96 с.
5. Технології розвитку критичного мислення учнів / Кроуфорд А., Саул В., Метью С., Макінстер Д. ; наук. ред. Пометун О. І. – Київ : Плеяди, 2006.
6. Пометун О. І. Основи критичного мислення : навч. посіб. для учнів старших класів загальноосвітньої школи / О. І. Пометун. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2010. – 216 с.
7. Тягло О. В. Критичне мислення : навч. посіб. / О. В. Тягло. – Х. : Основа, 2008. 189 с.

В. М. Курепін, к. е. н., доцент кафедри методики професійного навчання

kurpins@ukr.net;

М. В. Піндера, здобувач вищої освіти спеціальності 015 «Професійна освіта (Аграрне виробництва, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології)»

pkola9260@gmail.com

Миколаївський національний аграрний університет

РОЗВ'ЯЗАННЯ ПРОБЛЕМНИХ СИТУАЦІЙ ЗА ДОПОМОГОЮ ВЕБ-ТЕХНОЛОГІЙ

Якщо перед людиною чи суспільством виникає проблемна ситуація потрібен пошук її вирішення на основі наявного досвіду. Інноваційне навчання стимулює активну участь у проблемних ситуаціях, дозволяє використовувати творчій пошук на основі наявного досвіду та збагатити його.

Один з методів інноваційного навчання, який останнім часом набув великого поширення, це вебінар (семінар, організований за допомогою веб-технологій). Його часто застосовують при проведенні занять, позаурочних заходах тощо. Вебінар – це ефективний метод групової роботи [1]. Під час вебінару його учасники можуть систематизувати свої знання про наявну проб-

лему, дізнатися чимало нової корисної інформації, отримати методичні поради для самостійного вирішення будь якого питання.

За допомогою веб-технологій забезпечується, передусім, швидкісне оновлення знань, тих хто навчається, за підтримки інформаційних ресурсів. Ця форма дозволяє практично без обмежень розширити навчальну аудиторію викладача, незалежно від місцезнаходження зібрати онлайн аудиторію слухачів, науковців, фахівців-практиків, тобто аудиторію, яка здатна вирішити будь яку проблему на високому професійному рівні.

Вебінари дозволяють проводити онлайн-презентації, тренінги, синхронно переглядати сайти, відеофайли і зображення, спільно працювати з документами і додатками [2]. Це гарний інструмент, який дозволяє суттєво розширити аудиторію, економити час, кошти та інші ресурси – долучитися до інтерактивного освітнього процесу можна в зручний час і в зручному місці, в деяких випадках не відволікаючись від роботи (фахівці-практики).

Кожен з учасників вебінару відділений від складу групи, але повинен мати добровільне бажання провести колегіальну зустріч з обговоренням, або вивченням певної тематики, повинен бути добровільне бажання провести колегіальну зустріч з обговоренням, або вивченням певної тематики, повинен бути інтерактивним.

Наявність у учасників онлайн зустрічі єдиного каналу зв'язку, який забезпечує повноцінне спілкування: основна доповідь з проблемного питання, питання учасників заходу, обговорення проблеми, відповіді доповідача на питання, надає можливість взаємодіяти, розвивати творчій пошук на основі наявного досвіду та збагатити його, і нарешті, виконати головну мету зібрання – знайти відповідь, або єдине правильне рішення на поставлене проблемне питання.

Сучасні інформаційні технології практично досягли піку свого розвитку, і відтепер, щоб взяти участь у тому чи іншому масовому заході, людині зовсім не потрібно перебувати в конкретному місці [3]. В режимі вебінару можливе проведення тематичних доповідей з подальшим їх обговоренням, показ демонстраційних слайдів та інших зображень. При організації вебінару дозволяється проведення зустрічей в режимі питання-відповідь, коли всі учасники конференції обмінюються своїм

практичним досвідом, науковими здобутками один з одним, задають інтерактивні питання, і отримують на них відповіді. Таким чином, це повноцінна цільова аудиторія з однаковими інтересами усіх співрозмовників.

У плані проведення колективного онлайн-спілкування, вебінару немає конкуренції. Він здатний дати учасникам велику кількість переваг:

- необмежена кількість учасників, які об'єднанні однією метою. Спілкуватися можна в режимі відео і аудіо конференції, з цікавими людьми, знайомство з якими в умовах реального життя було б виключено;

- делегування прав ведучого зустрічі учасникам. Адміністратор вебінару може в режимі реального часу передати право вести конференцію будь-кому із її учасників [4]. Це особливо зручно, коли між співрозмовниками йде інтерактивна бесіда з відстоюванням своєї точки зору і пошуком істини;

- проведення презентацій і демонстрація відео. За допомогою презентацій є можливість створити змістовну яскраву електронну презентацію. Вона створюється для наочної підтримки доповідей, повинна бути насиченою змістом та інтерактивністю. Кожен слайд може містити довільну текстову, графічну та відеоінформацію, анімацію, звук, діаграми і графіки, табличні й інші матеріали [4]. Основа будь-якої правильно спланованої презентації – це логічний аналіз послідовності відображення матеріалу, передбачення можливих питань і добір реплік для коментарів.

- можливість огляду екрану ведучого для учасників вебінару. При демонстрації на екрані інформації ведучим онлайн-зустрічі чи доповідачем всі інші учасники вебінару можуть подивитися, що відбувається на екрані керівника зустрічі чи доповідача;

- інше.

При розв'язанні проблемних ситуацій можна застосовувати такі види конференцій в режимі вебінару:

- відео-співбесіда. Це підтип вебінару, в якому можуть брати участь представники різних поглядів для з'ясування, уточнення розбіжності у поглядах, методах досягнення результатів тощо; однодумців, об'єднаних у вирішенні проблемних питань для побудови стратегії захисту свої досягнень тощо;

– наради в режимі реального часу. Дає можливість обговорити нагальні виробничі моменти відразу з усіма учасниками об'єднаної групи, які знаходяться в різних регіонах країни;

– віртуальні презентації. Дають можливість людині, яка намагається донести суть своєї особистої думки чи плоди особистої діяльності у вирішенні загального проблемного питання. Метою даних зустрічей завжди буде проведення презентаційних заходів, щоб учасники бесіди подивилися і оцінили той чи інший об'єкт [1];

– проведення відео-тренінгів. Мета – можна почерпнути масу нової та корисної інформації, поспілкуватися з цікавими людьми, презентувати особистісний розвиток, відпрацювати практичні питання у вирішенні проблемних питань;

– онлайн-конференція. Безпосередній підсумковий обмін досвідом, опитування, голосування в онлайн режимі, визначення єдиної стратегії вирішення проблемного питання тощо. Тематика спілкування може бути самою різною. Все залежить від цільової аудиторії, і які питання цікавлять співрозмовників.

Вебінар – це онлайн захід, на якому представляють, аналізують, проєктують, розвивають, оцінюють, не погоджуються, погоджуються в питаннях, які цікавлять співрозмовників. У процесі роботи вебінару можна досягти або не досягти поставленої мети по проблемним питанням, але потрібно обов'язково зрозуміти, що успіх заходу залежить від аудиторії, яку ви зібрали для онлайн спілкування по проблемному питанню та їх зацікавленості у цьому питанні. Необхідно пам'ятати, що люди витрачають свій час, слухаючи доповідь спікера, переглядаючи презентацію, і менше за все вони хочуть почути старі факти й пусті висновки [2]. Необхідно здивувати аудиторію чимось новеньким та несподіваним, і тоді, є імовірність, отримати зацікавлену публіку, яка з радістю буде вирішувати проблемні питання, у яких ви, як організатор заходу, біль всього зацікавлені. Перед усім ви отримаєте швидкісне оновлення знань, систематизацію своїх знань про наявну проблему, необхідний творчий пошук на основі наявного досвіду та збагатити його для вирішення проблемних ситуацій.

Отже, інноваційні методики навчання у професійної діяльності фахівців це потужний функціонал для вирішення значної кількості проблемних питань та ситуацій (виробнича діяльність, надзвичайні ситуації, цивільний захист тощо). Безумовно, що

така форма організації вирішення проблем, яка сталася у життєдіяльності людини, не може повністю замінити наочні методи, але її використання може значно покращити та удосконалити процес формування знань, поглибити досвід у реалізації заходів по проблемним питанням. Вебінари належать до тієї технології, яка сумісна з багатьма організаційними формами й методами вирішення будь якої проблеми життєдіяльності людини.

Список використаних джерел

1. Іваненко В. С. Забезпечення формування знань здобувачів вищої освіти при вивченні дисциплін «Безпека життєдіяльності» та «Охорона праці» // Збереження планети – глобальні виклики, загрози, можливості на засадах результативного партнерства : тези доп. тематичного круглого столу з питань екологічної безпеки до Всесвітнього Дня Землі – Earth Day, м. Миколаїв, 22 квітня 2022 року / Миколаївський національний аграрний університет. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 9–11. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/11312>.
2. Курепін В. М. Науково-дослідницька робота, як освітньо-професійна підготовка майбутніх фахівців // Управління якістю підготовки фахівців в умовах цифрової педагогіки : мат. Всеукр. наук.-метод. інтернет-конф., м. Харків, 22–23 грудня 2021 р.; за ред. В. М. Нагаєва / ХОГО «Науковий центр дидактики менеджмент-освіти». Харків : КП «Міська друкарня», 2021. С. 105–107. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/10671>.
3. Іваненко В. С. Основні принципи безпеки користування Інтернетом // Обліково-аналітичне і фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання: національні, глобалізаційні, євроінтеграційні аспекти : мат. Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 16–17 листопада 2022 р., Миколаїв. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 88–90. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/11943>.
4. Білецький Д. О. Smart-технологія як інструмент пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти // Актуальні проблеми життєдіяльності людини в сучасному суспільстві : тези доп. здобувачів вищої освіти інженерно-енергетичного факультету та інших учасників освітнього процесу за результатами тематичного «круглого столу» на інженерно-енергетичному факультеті, м. Миколаїв, 18–20 листопада 2020 р. Миколаїв : Миколаївський національний аграрний університет, 2020. С. 69–71. URL: <http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/8145>.

В. В. Лазун, студентка 123 групи

viranikadunaeva@gmail.com;

С. В. Левченко, викладач психолого-педагогічних дисциплін

svitlana10111978@gmail.com

*Коростишівський педагогічний фаховий коледж імені
І. Я. Франка Житомирської обласної ради*

ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ

Якість навчального процесу (рівень організації, адекватність методів і засобів навчання, кваліфікація викладачів тощо) сама по собі не гарантує якості освіти в цілому, оскільки її цілі можуть не повністю відповідати новим потребам суспільства. Багато в чому змінюється і значення терміна «освітні результати». У сучасній педагогічній психології та дидактиці воно визначається як зростання мотиваційних, операційних і когнітивних ресурсів людини, які разом складають готовність вирішувати важливі для неї проблеми.

Розвиток мотиваційного потенціалу (ціннісних орієнтацій, потреб та інтересів) відповідає особистим освітнім результатам, корпоративні ресурси (навчені методи роботи) є метатемами. Когнітивні здібності (знання) зазвичай співвідносяться з предметними результатами навчання. Усі ці результати можна охарактеризувати в рамках компетентнісного підходу, який сьогодні використовується в освітній практиці в усьому світі.

Тодішня система освіти протягом багатьох десятиліть успішно готувала для країни висококваліфіковані кадри. Орієнтація на нові освітні результати несе з собою значні зміни. Насамперед актуалізується питання формування здібностей до самостійної пізнавальної та практичної діяльності учнів. Головною метою навчального процесу є не тільки засвоєння знань, а й оволодіння способами цього засвоєння, розвиток пізнавальних потреб і творчого потенціалу всіх учнів. Досягнення особистісних результатів навчання, розвиток мотиваційних ресурсів потребує реалізації особистісно орієнтованого освітнього процесу, створення індивідуальних освітніх програм та професійних шляхів кожного учня.

За дослідженнями В. Бикова, Я. Ваграменко, І. Захарова, Ю. В. Машбиць, Є. Полат, І. Роберт, С. Сисоєва, О. Тихомирова та ін., відповідні методи навчання на основі інформаційно-комунікаційних технологій містять необхідний потенціал, оскільки

ки здатні забезпечити індивідуалізацію навчання, адаптацію до потреб учнів. власних здібностей, можливостей та інтересів, розвиток їхньої самостійності та творчості, доступ до нових джерел навчальної інформації, використання комп'ютерного моделювання досліджуваних процесів, об'єктів тощо тощо. Так має йти мова про створення та використання інформативного освітнє середовище.

Рух до ІКТ значно розширює склад і можливості ряду компонентів ІОС. Отже, джерелами вивчення інформації в цих умовах є бази даних та інформаційно-довідкові системи, електронні підручники, енциклопедії, інтернет-ресурси тощо. Інструментами навчальної діяльності можна вважати комп'ютерні тренажери, керуючі програми, а також локальні комп'ютерні мережі чи Інтернет.

Робота в інформаційному освітньому середовищі змінює ролі суб'єктів: у центрі навчання – учень: його мотиви, цілі, психологічні особливості. Усі методичні питання (організація навчального процесу, застосування методів, засобів тощо) переламуються крізь призму особистості учня: його потреб, здібностей, діяльності, інтелекту.

Ключовим компонентом іОС є комп'ютер. Це засіб обробки інформації, спілкування, актуалізації знань і самореалізації учнів. Водночас це інструмент для проведення, проєктування та побудови навчальних експериментів. Включення комп'ютера в навчальний процес змінює роль засобів навчання, які використовуються в процесі викладання різних дисциплін, змінює освітнє середовище.

Останніми роками зусилля вітчизняних і зарубіжних учених були спрямовані на створення науково-методичних засад розвитку ІОС. Однак їх аналіз також виявляє низку протиріч. Перше пов'язане з тим, що у значній кількості робіт основною передумовою дослідження є не стільки дослідження потреб розвитку навчального процесу, скільки зосередження на можливому дидактичному потенціалі ІКТ.

Перш за все використовуються навички ІКТ (підвищення наочності, оперативний контроль, тренування типових навичок, підвищення інтерактивності), які знаходяться «на поверхні» і є найпростішими для реалізації. Їх фактична педагогічна ефективність зазвичай не оцінюється, оскільки вважається очевидною. Справедливість такого висновку підтверджується, наприклад, аналізом поширення вже розроблених електронних освітніх ресурсів.

За допомогою комп'ютера вчитель може виконувати нетворчі, рутинні дії, пов'язані зі створенням тестових завдань, їх тиражуванням і представленням тестів через локальну мережу, що забезпечує високу ефективність і продуктивність цього виду роботи. Таким чином можна не лише надати різноманітні діагностичні варіанти (тести для аналізу інтелекту, успішності навчання тощо), а й систематизувати та опрацювати результати їх виконання з метою змістовного відокремлення учнів від одиниць. Навчальні групи для подальшого проєктування диференційованого, індивідуального навчання з використанням різноманітних електронних освітніх пропозицій.

Подальші дії вчителя стосуються організації засвоєння навчального матеріалу, функцій засобів навчання, що входять до інформаційно-освітнього середовища. По-перше, формування мотивації та бажання вчитися. Для цього можна використати можливості комп'ютера: візуалізація навчального матеріалу, імітаційне моделювання проблем у тій чи іншій досліджуваній галузі, відтворення ситуацій мотиваційного характеру.

По-друге, це організація навчальної діяльності. Знання передаються не в «готовому до використання вигляді», а створюються шляхом організації самостійного дослідження студентів. На цьому етапі використання комп'ютера стосується, насамперед, реалізації функції інформаційного моделювання (створення іконних моделей) об'єктів дослідження.

Це дає можливість студентам «зануритися» в певне професійне середовище, в якому здійснюється їх дослідницька діяльність, їм надається можливість експериментувати з моделями досліджуваних об'єктів, процесів і явищ. Наявність інформаційно-комунікаційних технологій навчання дає змогу досягти результатів, недосяжних у традиційному освітньому середовищі.

Важливою умовою підвищення якості освіти є систематичний контроль процесу навчальної діяльності, його рефлексія та своєчасна корекція. Інструменти ІКТ пропонують для цього широкий спектр можливостей. Вони допомагають проводити поточні, тематичні та підсумкові перевірки, з метою постійного збору інформації про результати навчальної діяльності, особливо результати розв'язування навчальних завдань та створення проєктів. При цьому комп'ютер дозволяє представити будь-яку дію в розгорнутій послідовності операцій, побачити її результат

і умови виконання. Фіксація проміжних післяопераційних результатів, інтерпретація кожного кроку побудови та трансформації об'єкта, вибір стратегії вирішення проблеми. Інструменти контролю на основі ІКТ можуть служити засобом формування самооцінки та самоконтролю.

Електронні освітні ресурси та створені на їх основі інформаційно-освітні середовища мають значний потенціал для підвищення якості освіти. Але повною мірою вона буде реалізована лише за умови орієнтації освіти на інноваційну модель, головними ознаками якої є особистісна спрямованість, установка на розвиток творчих здібностей учнів.

Отже ми розглянули лише поодинокі приклади організації занять за традиційною методикою з використанням інформаційних технологій, вказали систему контролю знань студентів (студентів) та час, відведений на іспит.

Список використаних джерел

1. <http://surl.li/bizie>.
2. Волкова Н. П. Педагогіка : посіб. для студ. / Н. П. Волкова. – Київ : Академія, 2003. – 576 с.
3. Погрібний А. Освіта в Україні. Час демократизації, час реформ. – Київ, 1997.

В. М. Лисенко, магістрант 1 курсу спеціальності *Професійна освіта*

volodymyr.lysenko@st.pdaa.edu.ua

Полтавський державний аграрний університет

ДИДАКТИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Можливість ефективної роботи з інформацією за допомогою засобів інформаційних та комунікаційних технологій (ІКТ) та глобальна інформатизація кардинально змінила підходи до навчання у вищій освіті, де використання ІКТ безперервно зростає протягом останніх кількох десятиків років. Проблема застосування засобів ІКТ для організації самостійної роботи студентів добре досліджена в різних напрямках, проте їх застосування в більшості досліджень розглядається в рамках однієї дисципліни, тобто недостатньо вивчені принципи та дидактичні умови їхнього системного та послідовного застосування в ході всього процесу навчання.

Концепція максимального залучення ІКТ до процесу навчання та виключення аудиторних занять з викладачем призвела до появи електронної освіти, що має низку переваг: покращення мотивації студентів та їх залучення до навчального процесу, інтерактивність та персоналізація [1]. Однак досвід застосування електронного навчання виявив і ряд недоліків: нестача прямого спілкування; проблема недостатньої мотивації – до кінця електронного курсу доходить дуже малий відсоток користувачів; проблема проведення контрольних заходів – непрозорість оцінювання студентів на іспитах тощо.

Підхід, який поєднує у собі переваги традиційного навчання в аудиторії та електронного навчання, називається змішаним навчанням. Одним із перспективних методів змішаного навчання, що дозволяє ефективно реалізувати можливості ІКТ, є технологія «перевернутих класів» [2]. Дана технологія передбачає, що знайомство студентів з новим матеріалом відбувається вдома, за допомогою ІТ, а в рамках аудиторної роботи зорганізується спільна діяльність, спрямована на відпрацювання нових знань та вмінь. У цьому контексті необхідно виділити дидактичні властивості засобів ІКТ, які можуть бути корисними саме при організації самостійної роботи студентів [2]:

Перша група – дидактичні властивості ІКТ, що відображають інформаційний аспект (подання та доступ до інформації), а саме, можливості:

- самостійного редагування, обробки та зберігання великих об'ємів інформації у різних форматах;
- самостійного пошуку та завантаження інформації в різних форматах;
- можливість індивідуальної систематизації великої кількості інформації;
- використання автоматизованого процесу тренування та оцінювання;
- створення або використання готового програмного забезпечення для вирішення певних завдань;
- індивідуалізації навчання за рахунок можливості вибору власної освітньої траєкторії.

Друга група – дидактичні властивості ІКТ, що відображають комунікаційний аспект (взаємодія між користувачами, колективне навчання):

- можливість «мовлення» – передача інформації в різних форматах у різні точки земної кулі:
- передача повідомлень кільком користувачам одночасно;
- можливість діалогу (інтерактивність):
- позаурочне спілкування з викладачем та зі студентами;
- асинхронне спілкування;
- можливість комунікації на різних рівнях організації [2].

Перелічені дидактичні властивості зумовлюють дидактичні функції ІКТ, які дозволяють урізноманітнити процес організації самостійної роботи здобувачів і зробити його ефективнішим. Під дидактичними функціями ІКТ розуміємо зовнішній прояв властивостей засобів ІКТ, що використовуються у навчально-виховному процесі з певними цілями [3].

Отже, використання засобів ІКТ при організації самостійної роботи студентів дозволить:

- розвинути дослідницькі уміння та навички;
- надати доступ до всіх ресурсів курсів дисциплін;
- автоматизувати процес виконання та оцінки домашнього завдання;
- відпрацювати навички роботи зі спеціальними програмами та додатками, які здобувач вищої освіти надалі може застосовувати у своїй професійній діяльності;
- розвинути навички застосування технологій, важливих для майбутньої професійної діяльності;
- організувати онлайн консультації та контрольні заходи;
- організувати синхронні та асинхронні групові онлайн дискусії, консультації, заходи щодо взаємного оцінювання;
- організувати самостійну роботу студентів з урахуванням міжпредметних зв'язків (спільне створення курсів викладачами різних дисциплін).

Список використаних джерел

1. Groff, J. Technology-rich innovative learning environments. OECD – CERl Working Paper, 2013. URL: <http://www.oecd.org/edu/ceri/Technology-Rich%20Innovative%20Learning%20Environments%20by%20Jennifer%20Groff.pdf>.
2. Fuchs T., Woessmann L. Computers and Student Learning: Bivariate and Multivariate Evidence on the Availability and Use of Computers at Home and at School. CESifo Working Paper. 2004. № 1321. 34 p.

3. Ben Youssef, A., Dahmani M. The Impact of ICT on Student Performance in Higher Education: Direct Effects, Indirect Effects and Organisational Change. RUSC. Universities and Knowledge Society Journal. 2008. V. 12. № 3. 12 p.

М. В. Литвинюк, аспірант першого року навчання
litvinyuk.maxim@gmail.com

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

ТЕХНОЛОГІЯ КОНТЕКСТНОГО НАВЧАННЯ У СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ

Практика свідчить, щоб дидактично правильно організувати процес підготовки майбутніх менеджерів, слід розуміти, якими саме компетентностями має володіти менеджер для ефективного виконання професійних функцій.

Ми погоджуємося з О. Темченко, що професіоналізація менеджменту є складним процесом формування в менеджера потенціалу цілком певних знань, навичок і досвіду, розвиток особистих якостей, таких, як ділова активність, енергійність, практичний тип мислення, лідерство тощо (Темченко, 2020). У цьому контексті важливо підібрати у системі підготовки майбутніх менеджерів низку педагогічних технологій, котрі сприятимуть їх формуванню під час навчання у закладі вищої освіти.

Особливої уваги, на нашу думку, заслуговує *технологія контекстного навчання*. Наукові праці, в яких обґрунтовано застосування методів контекстного навчання (Р. Бернс, Н. Гузій, П. Ерікссон, Н. Мирончук та ін.), ще раз підтверджує тенденцію до зближення освітнього процесу з реальним життям та свідчить про необхідність озброєння майбутніх менеджерів саме такими знаннями, які будуть їм потрібні в практичній діяльності.

На думку Р. Бернса та П. Еріксона, мета контекстного навчання полягає в тому, щоб студенти могли краще зрозуміти життєві ситуації, які відбуваються на робочому місці, визначити та ефективно вирішити проблеми, приймати мудрі рішення, а також творчо мислити (Berns, Erickson, 2001). Відтак, контекстне навчання вимагає навичок високого мислення.

Вивчаючи праці А. Вербицького, розробника концепції знаково-контекстного навчання, доходимо висновку, що особливість такого навчання полягає в тому, що інформація, яка потребує засвоєння, структурована у вигляді задач та проблемних ситуацій у контексті майбутньої професійної діяльності.

Щоб бути теоретично й практично компетентним, студенту необхідно зробити подвійний перехід: від знака – до думки, а від думки – до вчинку, дії. Перехід від інформації до її використання опосередковується думкою, що і робить цю інформацію знанням (Вербицький, 1987).

З огляду на це, основною одиницею роботи студента (майбутнього менеджера) і викладача в контекстному навчанні стає не «порція інформації», а ситуація із своєю соціальною невизначеністю й суперечністю. Зазначимо, що предметний контекст професійної діяльності менеджера пов'язаний з формуванням його професійного мислення, компетентних практичних дій фахівця. Соціальний контекст полягає у наявності в менеджера умінь соціальної взаємодії та спілкування, спільного прийняття рішень, і, особливо, здатності до корпоративної діяльності.

Таким чином, у контекстному навчанні майбутніх менеджерів зміст діяльності студентів проєктується не лише за логікою науки, але й за логікою майбутньої професії менеджера, що надає цілісності, системної організації та особистісної значущості засвоєним знанням і умінням. Крім цього, «задаються» специфічні просторово-часові координати розгортання змісту професійної діяльності, її рольового інструментування та сценарного плану (Гузій, 2012).

Разом із тим, учені виокремили показники якості контекстного навчання (рис. 1):

Рисунок 1 – Показники якості контекстного навчання

На підставі аналізу праць науковців можемо запропонувати наступні етапи технології контекстного навчання у системі підготовки майбутніх менеджерів (рис. 2):

Рисунок 2 – Технологія контекстного навчання у системі підготовки майбутніх менеджерів

Мотиваційний етап передбачає застосування мотиваційних методик, які мотивуватимуть студента опановувати знання, необхідні для успішного менеджера. На цьому етапі оцінюється якість мотивації викладацького складу до творчої й ефективної педагогічної діяльності, а також якість мотивації майбутніх менеджерів до навчання.

Діяльнісний етап технології контекстного навчання у системі підготовки майбутніх менеджерів передбачає застосування базових форм організації діяльності:

- *навчальна діяльність академічного типу* (лекції, семінари, самостійна робота);
- *квазіпрофесійна діяльність* (ділові ігри, активні форми навчання);
- *навчально-професійна діяльність* (навчально-дослідна робота, виробнича практика, дипломне проєктування тощо).

Перехідними формами від однієї форми організації діяльності до іншої виступають: лабораторно-практичні заняття, імітаційне моделювання, аналіз конкретних виробничих ситуацій, рольова взаємодія, спецкурси, спецсемінари, вебінари, тренінги тощо.

На цьому етапі доцільно орієнтуватися на такі принципи контекстного навчання (рис. 3):

Рисунок 3 – Принципи контекстного навчання майбутніх менеджерів

Рефлексійний етап технології контекстного навчання у системі підготовки майбутніх менеджерів передбачає рефлексію студентів після занять, різних заходів та форм організації діяльності. Доцільними є обговорення, дискусії, круглі столи, рефлексійні есе, інтерв'ї тощо (Нестуля, Нестуля, Кононець, 2021).

Список використаних джерел

1. Вербицкий А. А. Концепция знаково-контекстного обучения в вузе. Вопросы психологии. 1987. № 5. С. 31–37.
2. Гузій Н. В. Технологія контекстного навчання в організації дидактичної підготовки студентів у вищій педагогічній школі. Вища освіта України № 3 (додаток 1) – 2012. Тематичний випуск «Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології». Т. 1. С. 363–370.
3. Мирончук Н. М. Контекстний підхід у підготовці студентів до професійної діяльності у зарубіжній педагогічній теорії. Креативна педагогіка: наук.-метод. журнал / Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки «Полісся». Житомир, 2018. Вип. 13. С. 95–101.
4. Нестуля О. О., Нестуля С. І., Кононець Н. В. Дидактика лідерства: сучасні погляди на формування лідерської компетентності здобувачів вищої освіти: монографія. Полтава : ПУЕТ, 2021. 591 с.
5. Темченко О. В. Професійна підготовка сучасного менеджера: проблеми та шляхи їх подолання. Управління школою. Наукові основи управління в освіті та його психологічне забезпечення : спецвипуск. Харків : Основа, 2020. № 22–24 (646–648). С. 30–42.
6. Berns R. G., Erickson P. M. Contextual Teaching and Learning: Preparing Students for the New Economy. The Highlight Zone: Research and Work. 2001. № 5. P. 1–8.

Г. В. Македонська, завідувачка технічного відділення
makedonskaqalia@gmail.com

Відокремлений структурний підрозділ «Донбаський аграрний фаховий коледж Луганського національного аграрного університету»

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Цивілізація неухильно рухається до побудови інформаційного суспільства, де вирішальну роль грають інформація й наукові знання. Стрімкий розвиток інформаційних і комуніка-

тивних технологій є одним з факторів, що визначає вектор розвитку світового співтовариства ХХІ століття. У національній доктрині розвитку освіти у ХХІ столітті зазначено: «Головна мета української системи освіти – створити умови для розвитку і самореалізації кожної особистості як громадянина України...» [6].

Сучасне інформаційне суспільство, особливо в умовах дистанційного навчання, ставить перед всіма типами навчальних закладів завдання підготовки випускників, здатних: гнучко адаптуватися в мінливих життєвих ситуаціях; самостійно критично мислити; грамотно працювати з інформацією; бути комунікабельними, контактними в різних соціальних групах; самостійно працювати над розвитком власної моральності, інтелекту, культурного рівня.

Мета дослідження полягає в розгляді та аналізі впровадження інформаційних технологій в різні напрямки роботи закладів освіти під час воєнного стану. Основна увага приділена створенню інформатизованого освітнього середовища, що набуває особливої актуальності в умовах запровадження дистанційного навчання у закладах вищої та фахової передвищої освіти.

Актуальність теми дослідження полягає в тому, що інформатизація освіти сприяє підвищенню ефективності та інтенсифікації освітнього процесу за рахунок використання інформаційних технологій і впровадження нових методичних розробок в процес навчання та управління освітою.

У працях багатьох науковців, в тому числі і українських, розглянуто шляхи підвищення, ефективності навчання з використанням технічних засобів навчання, проблеми та можливості застосування комп'ютеризації в навчальному процесі. Це можна прослідити в роботах Л. А. Карташової, які присвячені впровадженню інформаційних технологій в освіті. Основні тенденції розвитку ІКТ-сфери, сучасні проблеми інформатизації та практичні кроки і завдання подальшого підвищення ефективності комп'ютеризації системи освіти змістовно розкриті в роботі В. Ю. Бикова «Інноваційний розвиток засобів і технологій систем відкритої освіти». Моделі ефективного використання інформаційно-комунікаційних та дистанційних технологій навчання у вищому навчальному закладі розкриті в роботі Н. В. Морзе. У Законі України «Про національну програму інформатизації» зазначено, що «інформаційна технологія – це цілеспрямована організована сукупність інформаційних проце-

сів з використання засобів обчислювальної техніки, що забезпечують високу швидкість обробки даних, швидкий пошук інформації, розосередження даних, доступ до джерел інформації незалежно від місця розташування» [7].

Таким чином, сьогодні більш актуальним є вирішення проблем педагогічного, методичного та організаційного змісту навчання з використанням електронних засобів комунікації та, що найбільш актуально сьогодні, з дистанційною формою навчання.

На сьогоднішній день для інформатизації педагогічного процесу, використовуються такі широковживані, але досить ефективні інформаційні технології: електронний підручник, мультимедійна система, системи автоматизованого проектування, електронний бібліотечний каталог, електронна пошта, електронна дошка оголошень, сервіси відеоконференцій на різноманітних платформах, електронна інтерактивна дошка, система управління навчанням Moodle, автоматизована система управління закладом вищої освіти «Деканат».

Використання інформаційних технологій дає змогу застосувати принципи індивідуалізації процесу навчання з урахуванням можливостей студента.

Впровадження інноваційних комп'ютерних технологій є важливим фактором в пробудженні такого інтересу, як рушійної сили пізнання та навчання, оптимізує як подання навчального матеріалу, так і управління пізнавальними діями студентів [5].

Активне використання комп'ютерів та смартфонів забезпечує інтенсифікацію діяльності викладача і студентів на занятті та поза ним, сприяє здійсненню диференціації та індивідуалізації навчання, розвитку спеціальної або загальної обдарованості, посилює міжпредметні зв'язки [4].

Таким чином, можна виділити позитивні особливості роботи з інформаційними технологіями: скорочення часу вироблення технічних навичок студента; досягнення оптимального темпу роботи; перетворення студента на суб'єкт навчання; застосування в навчальній діяльності комп'ютерного моделювання реальних процесів; забезпечення навчання матеріалами із віддалених баз даних, використовуючи засоби телекомунікацій; набуття діалогу з програмою характеру навчальної гри, що у більшості студентів підвищує мотивацію навчальної діяльності.

Недоліків у комп'ютеризованого навчання не менше, ніж переваг. Відмовлятися від комп'ютерів та гаджетів в навчанні не можна, але не можна і зловживати ними.

Впровадження в навчальний процес дистанційного навчання потребує переосмислення традиційної системи отримання знань, її змісту, методів і форм організації, залишаючи при цьому незмінними цілі навчання.

Інформаційні технології відіграють значну роль не тільки в педагогічному процесі, але і в процесі управління, в методичній та інформаційній роботі навчального закладу.

Отже, нові методи і форми навчання та організації навчального процесу на основі інформаційних і комунікаційних технологій дозволяють інтенсифікувати освітній процес. Вони є першоосновою глобальної раціоналізації інтелектуальної діяльності з допомогою використання інформаційно-комунікаційних технологій.

Список використаних джерел

1. Кухаренко В. М. Екстрене дистанційне навчання в Україні : монографія / за ред. В. М. Кухаренка, В. В. Бондаренка. – Харків : КП «Міська друкарня», 2020. – 409 с.
2. Кухаренко В. М. Теорія та практика змішаного навчання : монографія. – Харків : КП «Міськдрук», 2016. – 284 с.
3. Милованов М. М. Разработка и программная реализация расширения системы дистанционного обучения для управления образовательным процессом в рамках LMS MOODLE / Наука. Мысль. 2015. № 6. С. 14–16.
4. Пехота О. М., Кіктенко А. З. та ін. Освітні технології. – Київ, А.С.К., 2001.
5. Пометун О. І., Пироженко Л. О. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. – Київ : А.С.К., 2004.
6. Про Національну доктрину розвитку освіти : Указ Президента України від 17.04.2002 року № 347/2002 / Офіційний вісник України. 2002. № 16. С. 15.
7. Про Національну програму інформатизації : Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74/98-вр/print>.
8. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні. URL: <https://docs.google.com/viewer?a=v&pid=sites&srcid=emFraW5wcG8ub3JnLnVh fGRvfGd4OjU0Nzg0OTc5ZmU3OWJlYzA>.

Д. С. Мальцев, студент;

І. А. Довгаль, викладач

dovgalira27@gmail.com

Відокремлений структурний підрозділ «Краматорський фаховий коледж ДонНУЕТ імені Михайла Туган-Барановського»

DIGITAL TECHNOLOGIES IN EDUCATIONAL PROCESS

Technological progress refers to the discovery of new and improved methods of producing goods. A technological change involves the invention of technologies and their release as open source via research and development, the continual improvement of the technologies, and the diffusion of the technologies throughout the industry or society. The use of “digital” technologies in education is currently one of the most important and stable trends in the development of the global educational process. They make it possible to intensify the educational process, increase the speed and quality of perception, understanding and assimilation of knowledge.

With the help of media and interactive tools, it is easier for educational workers to use an approach to teaching based on the implementation of innovative approaches, including the use of “cases”, research and research work, the method of projects, developmental educational games, etc.

Digital technologies are electronic tools, systems, devices and resources that generate store or process data. Well known examples include social media, online games, multimedia and mobile phones. Digital learning is any type of learning that uses technology. It can happen across all curriculum learning areas. Technology provides students with access to countless online resources, encouraging them to carry out research and therefore become more independent. It also simplifies learning by making concepts more digestible, for example through an instructional video.

As a result, students learn information much better, being in an emotionally comfortable environment, do not lose their desire to learn, and create new knowledge and innovations. “Digital” technologies make it possible to make the learning process mobile, differentiated and individual. At the same time, technologies do not replace the teacher, but compliment him. Such classes are characterized by adaptability, manageability, and interactivity, a combination of individual and group work, and unlimited learning time.

Now in Ukraine, the use of cloud technologies is gaining more and more importance, because it has a number of advantages over traditional forms of work and means of education. First of all, it is accessibility and free of charge, lack of software costs, technical support for the operation of the software, interactivity, group collaboration, the possibility of using mobile devices, cooperation and interaction of all participants in the educational process, the possibility of accessing educational materials from any device (tablet, smart phone) if there is a high-speed Internet connection. Today, there are a large number of modern information visualization technologies: mobile learning, cloud technologies, virtual laboratories, robotics, scribing, creation of intelligence maps, and others.

The most positive effect of technology on students is that it widely helps and enhances the learning process of students. Each and every detail of all the subjects is available online on various sites where students can go if they're stuck. Educational Technology is the field of study that investigates the process of analyzing, designing, developing, implementing, and evaluating the instructional environment, learning materials, learners, and the learning process in order to improve teaching and learning. Educational technology is based on the application of scientific knowledge. It is helpful in making the teaching process objective, easy, clear, interesting and scientific. It is a continuous dynamic technology. It is an important medium of communication.

We live in an era of rapid digital changes: a few decades ago we watched movies in regular cinemas, and today we put on virtual reality glasses and immerse ourselves in a fictional space. The world is changing, so we keep pace with the times. Nowadays computers have become an extremely important part of our life. They are used by children and old people, both for fun, for studying and for work.

In today's world, it is necessary to use technology, especially when it comes to education. The computer has a very deep impact and important role in education. With the help of the computer now it is easy to impart education to students and also it is much more interesting than before. Computers have large capacities to store information and data. The computer enables quick processing of data with very low chances of errors. The computer has made communication much easier over miles. It is not only for storage and processing but it is also for communication. The computer is important in education for job skills. Also, the computer is being used in ban-

king, hospitals, medical and also for online shopping and educational institutes. The computer is a useful and powerful device which works very fast. It also helps to learn new skills which are an important part of today's digital world.

Students nowadays cannot imagine studies without computers and the Internet, where the work and getting help become seamless and efficient. Computers can improve the student learning and basic skill area. Computers not only improve the learning process, but also increase retention of the students. Since education has also been affected by technology, it becomes an integral part of each student's life.

Список використаних джерел

1. Гуржій А. М., Лапінський В. В. Електронні освітні ресурси як основа сучасного навчального середовища загальноосвітніх навчальних закладів // Інформаційні технології в освіті : зб. наук. пр. Вип. 15. Херсон : ХДУ, 2013. С. 30–37.
2. Гуревич Р. С., Кадемія М. Ю., Шевченко Л. С. Інформаційні технології навчання: інноваційний підхід : навч. посіб. / за ред. Гуревича Р. С. Вінниця : Планер, 2013. 499 с.
3. Толмач М. Цифрові технології в освіті: можливості й тенденції застосування. Цифрова платформа: інформаційні технології в соціокультурній сфері. 2021. Т. 4 (№ 2). С. 159–171.

Н. П. Мацькова, голова циклової комісії спеціальних дисциплін спеціальності «Будівництво та цивільна інженерія» ОПП «Будівництво, експлуатація і ремонт автомобільних доріг і аеродромів»

nataliamaskova26@gmail.com

ВСП «Барського фахового коледжу транспорту та будівництва НТУ»

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ КЕЙС-МЕТОДУ ПРИ ВИКЛАДАННІ СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

Дорожня галузь, як і Україна в цілому, потребує цілісної системи освіти, яка б відповідала національним інтересам і світовим тенденціям розвитку та забезпечувала б підготовку фахівців, здатних втілювати їх у життя. Сьогоднішні реалії вимагають від молодих фахівців високої творчої самостійності, умінь ставити перед собою конкретні цілі та знаходити оптимальні методи й засоби їх досягнення шляхом самоосвіти, самоорганізації.

Головним завданням фахової передвищої освіти є підготовка творчого, активного, відповідального висококваліфікованого спеціаліста, компетентного й конкурентоспроможного на ринку праці.

Роботодавці крім вимог до високого рівня кваліфікації висувають також вимоги: вміння мотивувати самого себе; працювати в команді; уважно спостерігати, відбирати, відкидаючи зайве, важливу для аналізу інформацію; вміння визначати проблему й аналізувати альтернативні варіанти її розв'язання; вміння зосереджуватися й приймати правильні рішення за стресових умов тощо.

Головним орієнтиром є не просте накопичення знань, досвіду діяти за певними програмами та алгоритмами, а сформованість навчально-пізнавальних умінь і навичок, стійких професійно-пізнавальних інтересів студентів, а створення умов, які забезпечують всебічний розвиток творчого потенціалу особистості студента. Одним із таких підходів підвищення якості підготовки фахівців дорожньої галузі у коледжі є організація цього процесу на засадах інноваційних технологій.

Проблема впровадження кейс-технологій у практику фахової передвищої освіти на даний час є вельми актуальною, що обумовлено вимогами сучасності як до змісту освіти, так і до якості фахівця.

Проблемі використання кейсів у підготовці майбутніх фахівців присвячені дослідження П. М. Шеремета, Л. Г. Каніщенко [4] та інших. Теоретичні засади застосування сучасних педагогічних технологій у навчальному процесі розкрито у працях І. Богданової, О. Михайлової [2], В. Матірко, В. Полякова [3] та інших. Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що в науковій і методичній літературі в основному приділяється увага сутності кейс-методу, алгоритму проведення занять із застосуванням кейсу, але майже зовсім не розкриваються переваги застосування цього методу з метою формування особистісних якостей фахівців.

Метод case-study або метод конкретних ситуацій (від англійського case – випадок, ситуація) – метод активного проблемно-ситуаційного аналізу, заснований на навчанні шляхом вирішення конкретних завдань, – ситуацій (вирішення кейсів).

Безпосередня мета методу case-study – спільними зусиллями групи студентів проаналізувати ситуацію, яка має місце у реаль-

ному житті і розробити практичне рішення; закінчення процесу – оцінка запропонованих алгоритмів і вибір кращого в контексті поставленої проблеми.

Використання методу case-study в навчанні дозволяє підвищити пізнавальний інтерес до навчальних дисциплін, сприяє розвитку дослідницьких, комунікативних і творчих навичків. Помітною особливістю методу case-study є створення проблемної ситуації на основі фактів з реального життя, виробничих ситуацій. Створений як метод вивчення економічних дисциплін, в даний час метод case-study знаходить широке розповсюдження у вивченні й інших наук.

Case-studies, конкретні ситуації, які спеціально розробляються на основі фактичного матеріалу з метою подальшого розбору у навчальних заняттях, втілюють у собі наступні ідеї [1]:

1. Метод призначений для отримання знань з дисциплін, істина в яких плюралістична, тобто немає однозначної відповіді на поставлене питання.

2. Акцент навчання переноситься не на оволодіння готовими знанням, а на їх вироблення, на співпрацю студента і викладача; звідси принципова відмінність методу case-study від традиційних методик – демократія в процесі отримання знань, коли студент по суті справи є рівноправним з іншими студентами і викладачем в процесі обговорення проблеми.

3. Результатом застосування методу є не тільки знання, але і навички професійної діяльності.

4. Технологія методу полягає в наступному: з урахуванням певних правил розробляється модель конкретної ситуації, яка має місце у реальному житті чи на виробництві, і відбиває той комплекс знань і практичних навичків, які студентам потрібно отримати; при цьому викладач виступає в ролі ведучого, який генерує питання, фіксує відповіді, підтримує дискусію, тобто в ролі посередника у процесі співпраці.

5. Позитивною стороною методу ситуаційного аналізу є не тільки отримання знань і формування практичних навичків, але і розвитку системи цінностей студентів, професійних позицій, життєвих установок, своєрідного професійного світовідчуття.

6. У методі case-study долається класичний дефект традиційного навчання, пов'язаний з «сухістю», не емоційністю викладу матеріалу – відповідним чином організоване обговорення кейса може нагадувати театральну виставу.

Застосування кейс-методу базується на єдності дидактичних принципів:

- індивідуальний підхід до кожного студента;
- забезпечення достатньою кількістю наочних матеріалів;
- максимальна свобода в навчанні;
- формування навиків самостійності, самоорганізованості, умінь працювати з інформацією;
- концентрація на основних положеннях, а не на великому об'ємі теоретичного матеріалу;
- акцентування уваги на розвитку позитивних і необхідних для подальшого удосконалення якостей майбутнього кваліфікованого робітника.

Кейс-технологія одночасно відображає і практичну проблему, й актуалізує певний комплекс знань, необхідний для вирішення цієї проблеми, а також вдало суміщає навчальну, аналітичну і виховну діяльність. Метод надає можливість розвинути в майбутніх фахівців самостійне мислення, умінь глибше зрозуміти тему, уявлення, мислення та дискусію, аналітичне стратегічне мислення, вміння вирішувати проблеми і робити раціональні висновки, комунікаційні навички.

Такий метод вчить студентів аналізувати та розробляти програми дій, що, в свою чергу, мотивує їх до правильної поведінки у разі, коли настане час діяти в реальній ситуації.

Також кейси допомагають у перенесенні навчального середовища з аудиторії на робочі місця. Особливо це можливо з огляду на те, що студенти:

- а) краще усвідомлюють власні пріоритети та цінності, які мають відношення до їх професійної діяльності;
- б) вчать визначати класи більш чи менш типових ситуацій;
- в) розвивають в собі ширші можливості для аналізу, оцінюють наслідки різних рішень.

Хоч би якою цікавою та вдалою була конкретна ситуація, ефективність роботи з нею виявиться мінімальною, якщо викладач не засвоїв методик аудиторної роботи з кейсами.

Роль викладача під час роботи з конкретними ситуаціями в тому, що він керує процесом, який приведе до відкриття, контролює, власне, «некеровану» діяльність групи.

Під час «доаудиторної» роботи – викладач має підготувати збірку кейсів, які відповідатимуть завданням конкретного курсу, зважаючи на вимоги до певних ситуацій. Для ефективної роботи

студентів треба продумати домашнє завдання, яке передбачатиме або підготовку питання до конкретної ситуації, або письмовий аналіз самого кейсу. Також можна запропонувати огляд додаткової літератури з проблем, що стосуються конкретної ситуації.

Велику увагу треба приділити організаційним моментам:

– підготувати в достатній кількості тексти самого кейсу, щоб кожен студент міг хоча б за кілька днів отримав його для самостійного опрацювання;

– забезпечити інший роздатковий матеріал;

– продумати матеріально-технічне забезпечення роботи навчальної групи (аудиторія, меблі, технічні засоби тощо);

– продумати розподіл часу (особливо на роботу в аудиторії).

Проте добре підготовленого кейсу мало для ефективного проведення заняття. Для цього необхідно ще підготувати методичне забезпечення, як для самостійної роботи студентів, так і для проведення самого заняття.

Програмне забезпечення передбачає пошук технічних засобів, за допомогою яких організовується доставка кейса. Можливі різні варіанти надання програмного продукту споживачам освітніх послуг. Це може відбуватись через створення інформаційно-освітнього сайту, завдяки якому в інтерактивному режимі буде здійснена доставка кейса. Іншою можливістю є використання Інтернету, електронної пошти для розсилки навчально-методичних матеріалів [3].

Кейс – інтелектуальний продукт, результат науково-методичної діяльності викладача що має свої джерела: суспільне життя з усією багатогранністю є джерелом сюжетів, проблем і фактів кейсу.

Педагогічний потенціал кейс-метода значно вищий ніж педагогічний потенціал традиційних методів навчання. Наявність в структурі методу дискусій, обговорень, аргументацій навчає майбутніх кваліфікованих робітників дотримання норм і правил професійного спілкування. Кейс-метод має великий виховний потенціал з позиції формування особистісних якостей: креативності; працьовитості; готовності взяти на себе відповідальності за результати власного аналізу ситуації і за роботу всієї групи; впевненості в собі; розвитку вольових якостей, цілеспрямованості; здатності до конкурентоспроможності; соціально активної і життєво компетентної особистості, здатної до саморозвитку, самовдосконаленню і самореалізації.

Перевага кейс-метода відносно традиційних, що застосовуються у навчальному процесі, є незаперечною. Кейс-метод дозволяє зацікавити студентів процесом навчання, формує сталий інтерес до конкретної навчальної дисципліни, сприяє активному засвоєнню знань та навичок.

Проте кейс-метод має певні недоліки:

- недостатньо досліджений у педагогіці;
- не сприяє глибокому вивченню педагогічних проблем і завдань;
- вимагає більших затрат часу;
- потребує від викладача певного досвіду, глибоких знань у проведенні дискусії та аналізу «кейсової» ситуації;
- викладач повинен вміти відмовитися від власних суджень та упереджень.

Використання кейс-методу для навчання майбутніх кваліфікованих фахівців з одного боку стимулює індивідуальну активність студентів, формує позитивну мотивацію до навчання, забезпечує високу ефективність навчання й розвитку майбутніх фахівців, формує певні особистісні якості і компетенції, а з другого дає можливість самому викладачу самовдосконалюватися, оновлювати власний творчий потенціал. На умови впровадження кейс-технологій в навчальний процес фахової передвищої освіти впливають недоліки: можливість лише епізодично використовувати методіку в навчальному процесі; великий обсяг підготовки у порівнянні з традиційною, недостатність розроблених пакетів кейсів для різних дисциплін по підготовці кваліфікованих фахівців.

Подальшого вивчення потребує впровадження кейс-технологій в навчальний процес фахової передвищої освіти, його теоретична і методична підтримка.

Список використаних джерел

1. Долгоруков А. Метод case-study как современная технология профессионально-ориентированного обучения. URL: http://www.vshu.ru/lections.php?tab_id=3&a=info&id=2600.
2. Михайлова Е. А. Кейс и кейс-метод: общие понятия / Е. А. Михайлова. М. : Центр маркетинговых исследований и менеджмента, 1999. – № 1. – 136 с.
3. Сікора Я. Б. Кейс-технології при вивченні «Методів оптимізації». Науково-дослідна робота молодих учених: стан, проблеми, перс-

пективи : матер. II Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., присв. 95-річчю Херсонського держ. ун-ту. – С. 244–248.

4. Шеремета П. М., Каніщенко Л. Г. Кейс-метод: з досвіду викладання в українській бізнес-школі / за ред. О. І. Сидоренка ; 2-ге вид. – Київ : Центр інновацій та розвитку, 1999. – 80 с.

Н. В. Мілєва, викладач агрономічних дисциплін, викладач вищої кваліфікаційної категорії

garmoniya446@gmail.com

Відокремлений структурний підрозділ «Ногайський фаховий коледж Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного»

ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ЗАСОБІВ НАЧАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЮ РІВНЯ СФОРМОВАНOSTІ КОМПЕТЕНЦІЙ СТУДЕНТІВ

Основним завданням навчальних закладів України в наш час є підвищення якісного рівня освіти згідно європейських стандартів. Нові технології навчання на основі використання електронних засобів навчання дозволяють інтенсифікувати освітній процес, збільшити швидкість сприйняття, розуміння та глибину засвоєння великих об'ємів знань. Важливим елементом навчального процесу на основі будь-якої педагогічної технології є контроль рівня сформованості в студентів компетенцій, передбачених освітньою програмою. У відповідності з різними цілями контролю виділяються головні напрямки оцінки: попередня, поточна, проміжна і підсумкова [Саражинська Н., 2007, с. 84].

Раціонально організований контроль максимально сприяє підвищенню якості навчання в цілому та може бути засобом модернізації процесу навчання, виховання й розвитку в оволодінні будь-якою освітньою дисципліною. Контроль сприяє активізації навчального процесу, суттєво підвищує його ефективність, дозволяє здійснювати необхідну корекцію в організації викладання та, у цілому, впливати на керування ходом навчально-пізнавальної діяльності тих, хто навчається. За допомогою контролю встановлюється взаємозв'язок між запланованим і досягнутим рівнями навчання, оцінюються навчальні досягнення студентів і виявляються прогалини в їхніх знаннях, виявляються досягнення й недоліки методів навчання, що застосовувалися, аналізується робота різних викладачів. Навчання не може бути повноцінним без регулярної та об'єктивної інформа-

ції про те, як студенти засвоюють матеріал, як вони застосовують отримані знання для вирішення практичних завдань. На основі результатів контролю приймаються управлінські рішення й вносяться відповідні корективи в організацію освітнього процесу.[Канівець Т., 2012, с. 62]. Контроль дає можливість оцінювати здобуті студентами в процесі навчання знання, уміння та навички, тому відіграє важливу роль у забезпеченні належного рівня підготовки фахівців. Контроль знань має бути плановим, систематичним, об'єктивним.

У відповідності з різними цілями контролю виділяються головні напрямки оцінки: попередня, поточна, проміжна і підсумкова [Саражинська Н., 2007, с. 80].

Серед різних видів контролю важливе місце посідає поточний облік знань. Саме результати поточного контролю дають можливість викладачу визначити ступінь підготовленості студентів до занять і рівень засвоєння ними вивченого матеріалу, перевірити ефективність обраної стратегії навчання, спонукають студентів до систематичної самостійної роботи з дисципліни, визначити та надолужити прогалини в знаннях. Замість традиційних методів контролю сучасні педагогічні технології пропонують тестові методи контролю, хоча не ідеальні, але найкращі з тих, які ми сьогодні маємо. Головною перевагою тестів є їх об'єктивність, неупередженість, можливість швидкої автоматичної перевірки великої кількості відповідей, диференціація студентів за рівнями підготовки і розширення можливостей індивідуалізації навчання

Застосування електронних тестових контролів дозволяє значно підвищити якість і ефективність контролю над результатами навчання студентів. Засоби електронного освітнього середовища дають можливість частково автоматизувати процес оцінювання, дозволяють за короткий час отримувати об'єктивну картину рівня засвоєння матеріалу, що вивчається і своєчасно його скоректувати. При цьому є можливість вибору рівня складності завдання для конкретного студента. Важливо і те, що відразу після виконання тесту (коли ця інформація ще не втратила свою актуальність) студент отримує об'єктивний результат із зазначенням помилок, що неможливо, наприклад, при усному опитуванні [Жарких Ю. С., 2012, с. 32].

В умовах дистанційної та змішаної форм навчання суттєво зросла актуальність онлайн-платформ і сервісів, які

сприяють взаємодії викладача зі здобувачами освіти за допомогою тестів і вправ. Для складання тестів з агрономічних дисципліни використовуємо один із найпростіших і найзручніших сервісів – Google Forms. Користуватися ним може будь-хто, для цього лише потрібно створити обліковий запис у Gmail.

При створенні тестів використовувались різні типи завдань. Так, кожна тема представлена тестовими завданнями закритої форми: із вибором однієї або декількох правильних відповідей із запропонованих, на встановлення послідовності або відповідності, що сприяє розвитку пізнавального інтересу студентів, зацікавленості у вивченні дисципліни. За кожну правильну відповідь можна отримати 10 балів, максимальна кількість балів за 10 завдань – 100, що зручно для переведення у відсотки, оцінку за ECTS та за національною шкалою оцінювання, підрахунку рейтингу за кредитно – модульною системою. Після виконання тестів студенти надсилають їх викладачу, і одразу отримують результат, можуть дізнатися правильні відповіді й проаналізувати помилки.

Використання тестових завдань, створених з використанням хмарних технологій у Google Forms, є дуже актуальними, і дає можливість викладачу об'єктивно, неупереджено, швидко і автоматично отримати результати контролю знань студентів, звернути увагу на питання з найбільшою кількістю неправильних відповідей, сформулювати та зберегти зведену таблицю досягнень. Тестові завдання в Google Forms можна використовувати також для створення електронних посібників, робочих зошитів з QR-кодами, засобів діагностики та незалежного заміру знань студентів

Для визначення рівня сформованості компетенцій студентів також застосовуємо електронний тестовий контроль знань, створений з використанням програм «JsTestB», «Microsoft Office FrontPage», «Natata eBookCompiler, і складається з тестових завдань до кожної теми програми за варіантами. Його можна використовувати для проведення поточного і тематичного контролю навчальних досягнень студентів. Тестові завдання різні за видами: завдання закритої форми: із вибором однієї правильної відповіді або декількох правильних відповідей з запропонованих, на встановлення послідовності або відповідності; завдання відкритої форми: із короткою числовою або текстовою відпо-

віддю. Принцип використання такий. Для проведення тестового контролю знань на заняттях або самоконтролю, потрібно лише відкрити відповідний тест в змісті. Тестові завдання після кожного поновлення сторінки відображаються випадково. Якщо студент не відповів на деякі питання тесту, то на екрані з'являється повідомлення: Після виконання тестів студенти ознайомлюються з результатом і можуть попрацювати над помилками, використовуючи термінологічний словник за розділами, літературу, правильні відповіді. Неправильні відповіді виокремлюються червоною рамкою.

Застосування електронних контролюючих засобів навчання забезпечує об'єктивність оцінювання знань студентів, і є однією з найбільш важливих компонент сучасного навчально-методичного забезпечення фахової освіти.

Список використаних джерел

1. Жарких Ю. С., Лисоченко С. В., Сусь Б. Б., Третяк О. В. Комп'ютерні технології в освіті : навч. посіб. – Київ : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2012. – 239 с.
2. Канівець Т. М. Основи педагогічного оцінювання : навч.-метод. посіб. – Ніжин : 2012. – 102 с.
3. Саражинська Н. Електронні засоби навчання: міфи та реальність // Школа. – 2007. – № 12. – С. 80–86.

О. В. Морушко, к. ф.-м. н., доцент кафедри інформаційних технологій

olha.morushko@ukd.edu.ua;

В. М. Мосюрчак, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, викладач Фахового коледжу

victor.mosyurchak@gmail.com

ЗВО «Університет Короля Данила», м. Івано-Франківськ

РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ МЕТОДУ КОНТУРНИХ СТРУМІВ ЗА ДОПОМОГОЮ ІНТЕГРОВАНОГО СЕРЕДОВИЩА MathCad

Ресурсно-орієнтоване навчання (РОН) у вищій школі – це цілісний динамічний процес організації і стимулювання самостійної пізнавальної діяльності студентів з оволодіння навичками активного перетворення інформаційного середовища, який передбачає оптимальне використання студентоцентричною тріадою «студент-викладач-стейкхолдер» консолідованих кадрових,

матеріально-технічних, навчально-методичних, фінансових та інформаційних ресурсів.

Мета РОН у вищій школі: інформаційна компетентність, інформаційна культура студента як майбутнього конкурентно-спроможного фахівця, професійна компетентність для успішної життєдіяльності в інформаційному суспільстві, зорієнтованість на освіту упродовж усього життя.

Ресурсно-орієнтоване навчання у вищій школі спрямоване на вирішення низки завдань:

- забезпечення партнерства викладача та студентів, під час якого здійснюється стимулювання та організація активної самостійної пізнавальної діяльності студентів з метою набуття компетентностей, окреслених у змісті навчання кожної конкретної дисципліни;

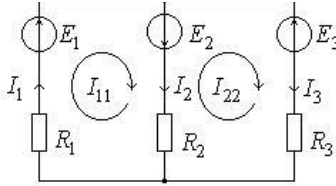
- формування у студентів умінь формулювати мету навчальної діяльності, моделювати й проєктувати власну навчальну діяльність; розвиток прагнення домагатися реалізації мети; формування умінь оцінювати та аналізувати результати навчальної діяльності;

- формування у студентів умінь використання прийомів пошуку інформації за допомогою широкого спектру інформаційних ресурсів та її обробки; навчити їх самостійно здобувати, оновлювати, поповнювати знання, аналізувати та використовувати їх під час навчання та в подальшій професійній діяльності – будувати знання, досліджувати їх та приймати рішення;

- розвиток плідної співпраці тріади «студент-викладач-стейкхолдер» як інноваційної форми взаємодії, за якої викладач та стейкхолдер допомагає студентові навчатися самостійно [1].

При розв'язанні різних фізичних та математичних задач з певною орієнтованістю вкрай важливо здобувачам освіти самостійно вміти застосувати отримані компетентності для реалізації вирішення цих конкретних практичних задач, а також успішно здійснювати професійну діяльність в умовах життя в інформаційному суспільстві.

Із всієї сукупності відомих методів та методик розрахунку кіл постійного електричного струму розглянемо методи рівнянь Кірхгофа та контурних струмів [2, 3], при розгляді обмежимося випадками кіл, в яких діють лише джерела е.р.с.

Метод базується на другому законі Кірхгофа і законі Ома. При аналізі кола вважають, що в кожному незалежному контурі протікає свій контурний струм. Рівняння для контурних струмів складають за другим законом Кірхгофа. Кількість рівнянь дорівнює кількості незалежних контурів. На рис. зображено коло із двома незалежними контурами. I_1, I_2, I_3 – струми у вітках кола, I_{11}, I_{22} – контурні струми. Очевидно, струми у вітках, через які проходить один контурний струм, дорівнюють цим контурним струмам: $I_1 = I_{11}, I_3 = I_{22}$. У вітках, через які проходять декілька контурних струмів, струми дорівнюють алгебраїчній сумі контурних струмів: $I_2 = I_{11} - I_{22}$.

За другим законом Кірхгофа:

$$I_1 R_1 + I_2 R_2 = E_1 + E_2;$$

$$-I_2 R_2 + I_3 R_3 = -E_2 - E_3.$$

Виражаємо струми у вітках через контурні струми:

$$I_{11} R_1 + (I_{11} - I_{22}) R_2 = E_1 + E_2;$$

$$-(I_{11} - I_{22}) R_2 + I_{22} R_3 = -E_2 - E_3.$$

або:

$$I_{11} (R_1 + R_2) + I_{22} R_2 = E_1 + E_2;$$

$$-I_{11} R_2 + I_{22} (R_2 + R_3) = -E_2 - E_3.$$

Введемо позначення:

$R_{11} = R_1 + R_2$ – власний опір першого контура, це сума опорів віток, що належать першому контуру.

$R_{22} = R_2 + R_3$ – власний опір другого контура, це сума опорів віток, що належать другому контуру.

$R_{12} = R_{21} = -R_2$ – спільний (взаємний) опір першого та другого контурів, це сума опорів віток, що належать одночасно першому і другому контурам.

$E_{11} = E_1 + E_2$ – контурна ЕРС першого контура.

$E_{22} = -E_2 - E_3$ – контурна ЕРС другого контура.

ЕРС, які співпадають із вибраним напрямом контурного струму входять у контурну ЕРС зі знаком «плюс». Рекомендуються контурні струми спрямовувати однаково, наприклад, за годинниковою стрілкою, тоді в рівняннях всі взаємні опори фігурують зі знаком мінус (якщо вибрані елементарні незалежні контури у вихідному колі).

У загальному вигляді рівняння, складені за методом контурних струмів, для будь-якого двоконтурного кола виглядають так:

$$I_{11}R_{11} + I_{22}R_{12} = E_{11};$$

$$I_{11}R_{21} + I_{22}R_{22} = E_{22}.$$

Аналогічно записується система рівнянь для триконтурної схеми:

$$I_{11}R_{11} + I_{22}R_{12} + I_{33}R_{13} = E_{11};$$

$$I_{11}R_{21} + I_{22}R_{22} + I_{33}R_{23} = E_{22};$$

$$I_{11}R_{31} + I_{22}R_{32} + I_{33}R_{33} = E_{33}$$

або у вигляді матриці:

$$[R] \cdot [I] = [E],$$

де

$$[R] = \begin{bmatrix} R_{11} & R_{12} & R_{13} \\ R_{21} & R_{22} & R_{23} \\ R_{31} & R_{32} & R_{33} \end{bmatrix}; [I] = \begin{bmatrix} I_{11} \\ I_{22} \\ I_{33} \end{bmatrix}; [E] = \begin{bmatrix} E_{11} \\ E_{22} \\ E_{33} \end{bmatrix}.$$

Розв'язуючи систему рівнянь будь-яким способом, наприклад, за правилом Крамера, одержуємо контурні струми:

$$I_{11} = \frac{\Delta_1}{\Delta} = \frac{\begin{bmatrix} E_{11} & R_{12} & R_{13} \\ E_{22} & R_{22} & R_{23} \\ E_{33} & R_{32} & R_{33} \end{bmatrix}}{\begin{bmatrix} R_{11} & R_{12} & R_{13} \\ R_{21} & R_{22} & R_{23} \\ R_{31} & R_{32} & R_{33} \end{bmatrix}}; I_{22} = \frac{\Delta_2}{\Delta}; I_{33} = \frac{\Delta_3}{\Delta}.$$

де

$$\Delta_2 = \begin{bmatrix} R_{11} & E_{11} & R_{13} \\ R_{21} & E_{22} & R_{23} \\ R_{31} & E_{33} & R_{33} \end{bmatrix}; \Delta_3 = \begin{bmatrix} R_{11} & R_{12} & E_{11} \\ R_{21} & R_{22} & E_{22} \\ R_{31} & R_{32} & E_{33} \end{bmatrix}.$$

Контурні струми можна виразити через контурні ЕРС і алгебраїчні доповнення головного визначника системи рівнянь:

$$I_{11} = E_{11} \frac{\Delta_{11}}{\Delta} + E_{22} \frac{\Delta_{12}}{\Delta} + E_{33} \frac{\Delta_{13}}{\Delta},$$

де Δ – головний визначник системи, Δ_{11} , Δ_{12} , Δ_{13} – алгебраїчні доповнення. У загальному вигляді для n – контурного кола:

$$I_{11}R_{11} + I_{22}R_{12} + I_{33}R_{13} + \dots + I_{nm}R_{1n} = E_{11};$$

$$I_{11}R_{21} + I_{22}R_{22} + I_{33}R_{23} + \dots + I_{nm}R_{2n} = E_{22};$$

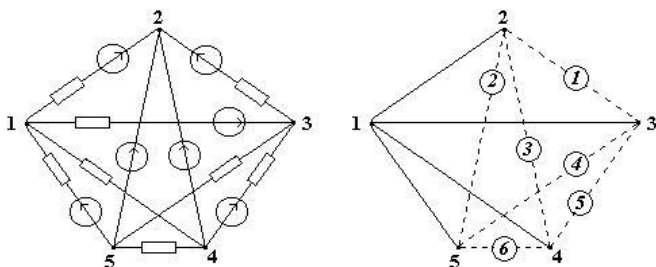
⋮
⋮
⋮

$$I_{11}R_{n1} + I_{22}R_{n2} + I_{33}R_{n3} + \dots + I_{nm}R_{nn} = E_{nn},$$

будь-який контурний струм:

$$I_{kk} = E_{11} \frac{\Delta_{k1}}{\Delta} + E_{22} \frac{\Delta_{k2}}{\Delta} + \dots + E_{nm} \frac{\Delta_{kn}}{\Delta}.$$

Для непланарного електричного кола незалежні контури слід визначати за допомогою дерева. Наприклад, розглянемо коло на рис. [4].

У колі 5 вузлів. Дерево має чотири вітки. Кожна вітка зв'язку (пунктирні лінії, номери в кружках) разом з відповідними вітками дерева (суцільні лінії) утворює незалежний контур (6 незалежних контурів).

Отже, алгоритм розрахунку електричного кола методом контурних струмів [4]:

1. Вибираємо незалежні контури і орієнтуємо в них контурні струми. При цьому через вітку, в якій є джерело струму без паралельно під'єднаного резистора, повинен проходити лише один контурний струм, який дорівнює струму джерела. Рівняння для такого контура не складається, тому що його струм відомий.

2. Визначаємо власні та спільні опори контурів і контурні ЕРС.

3. Будь-яким способом розв'язуємо систему рівнянь і визначаємо контурні струми.

4. За знайденими контурними струмами знаходимо струми у вітках схеми, як алгебраїчні суми контурних струмів.

Реалізація концепції РОН у вищій школі забезпечить: якісно новий рівень організації освітнього процесу в ЗВО; високий рівень сформованості самостійної пізнавальної діяльності у студентів; високий рівень професійної компетентності випускників для успішного здійснення професійної діяльності в умовах життя в інформаційному суспільстві; чітку орієнтацію студентів на самостійне здобування знань та умінь будувати знання; чітку орієнтацію студентів на освіту упродовж усього життя; підвищення ефективності РОН за умови використання засобів, методів, форм та педагогічних технологій РОН; формування спільного відкритого навчального середовища ЗВО; співпрацю з різними ЗВО, освітніми установами, стейкхолдерами та впровадження педагогічного досвіду РОН.

Список використаних джерел

1. Кононець Н. В. Функціональна дидактична модель ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу у вищій школі. Warsaw, Poland, 2018. С. 38–41.
2. Шегедин О. І., Маляр В. С. Теоретичні основи електротехніки : навч. посіб. для студентів дистанційної форми навчання електротехнічних та електромеханічних спеціальностей вищих навчальних закладів. Львів : Новий Світ, 2020. Ч. 1. – 168 с.
3. Теорія електричних кіл: методи аналізу лінійних електричних кіл постійного струму. Лекції та приклади розв'язування задач : навч. посіб. для студ. спеціальності 171 «Електроніка» / КПІ ім. Ігоря Сікорського ; уклад.: М. Ю. Артеменко, Л. М. Батрак, В. В. Рогаль. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. – 99 с.
4. Серєда М. І. Теоретичні основи електротехніки. Теорія електричних кіл. Ч. I : Приклади розв'язування задач. Тернопіль, 2003, С. 5–77.

О. Ю. Москаленко, аспірант кафедри загальної педагогіки та андрагогіки
moskalenko.aspirantura@gmail.com
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

МЕТОДИ КОУЧИНГУ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ-МАТЕМАТИК ПІД ЧАС НАВЧАННЯ В УНІВЕРСИТЕТІ

Під час організації процесу формування цифрової компетентності майбутніх учителів математики педагогічний коучинг набуває таких характеристик:

- процес партнерської взаємодії (організаційно-методичний, психолого-педагогічний супровід суб'єкта навчання, проектна діяльність) коуча та студентів, спрямований на досягнення визначеної мети, результату;

- проектування технологій соціальної взаємодії, інтерактивних форм підтримки активності суб'єкта навчання, ефективна взаємодія у цифровізованому суспільстві ;

- поступовий процес щодо розкриття власного особистісного потенціалу, усвідомлення необхідності вибудовування нових стратегій професійної діяльності в умовах цифрової трансформації.

В основі педагогічного коучингу як технології формування цифрової компетентності майбутніх вчителів математики лежить вдосконалення і максимально ефективно використання

особистісних якостей студентів. Стимулюючи їх до глибокого усвідомлення своїх цілей, ресурсів і обмежень, педагогічний коучинг допомагає визначити напрям професійного розвитку особистості, набору необхідних компетентностей. Однак зазначимо, що кожен студент має право прийняття рішень і несе відповідальність за результат.

Науковці (О. О. Нежинська, В. М. Тименко (2017), О. В. Рудницьких (2014) та ін.) виділяють низку методів у педагогічному коучингу, які за своєю суттю є активними, як-от: дискусія і проектування; організація рефлексивної діяльності; створення сприятливої психологічної атмосфери; діагностування особистісних якостей, самостійна творча робота.

Цілком погоджуємося, що ці методи дозволяють ефективно організувати процес навчання, обговорення того чи іншого теоретичного питання, створюючи сприятливі умови для пошуку інформації, здобування знань, розвитку умінь і навичок. Завдяки коучингу викладачі можуть сприяти формуванню професійної компетентності майбутніх шкільних вчителів математики, зокрема, складників їх цифрової компетентності (рис. 1): аналіз та оцінювання власної практичної діяльності, збору та аналізу інформації; отримання нового знання з використанням цифрових технологій; уміння і навички роботи з цифровими технологіями; уміння і навички спілкування, сприйняття інформації, постановка питань, аргументація; комунікація за допомогою цифрових технологій; презентація результатів роботи за допомогою цифрових технологій тощо (Kononets, Baliuk, Novopysmennyi, 2020).

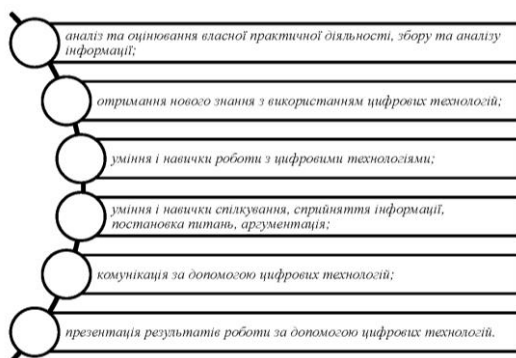

Рисунок 1 – Складники цифрової компетентності вчителя математики

Крім того, коучинг в процесі формування цифрової компетентності студентів-математиків передбачає спосіб організації навчальної діяльності, що складається з наступних кроків:

- 1) встановлення партнерських взаємовідносин між викладачем і студентами;
- 2) спільне визначення завдань для досягнення конкретної мети;
- 3) дослідження проблеми;
- 4) визначення внутрішніх і зовнішніх перешкод на шляху до результату;
- 5) вироблення і аналіз можливостей для подолання труднощів у вирішенні проблеми;
- 6) вибір конкретного варіанту дій і складання плану дій;
- 7) домовленість про те, що конкретно має бути зроблено і в які терміни (Рудницьких, 2014).

У процесі формування цифрової компетентності майбутніх учителів математики доцільним є виокремлення таких методів коучингу: конкретних ситуацій; позитивної оцінки ситуації; створення ситуації пізнавальної дискусії; коучингових розмов; емоційного стимулювання; модифікації досвіду; «Рада директорів»; «Лінія часу» (рис. 2).

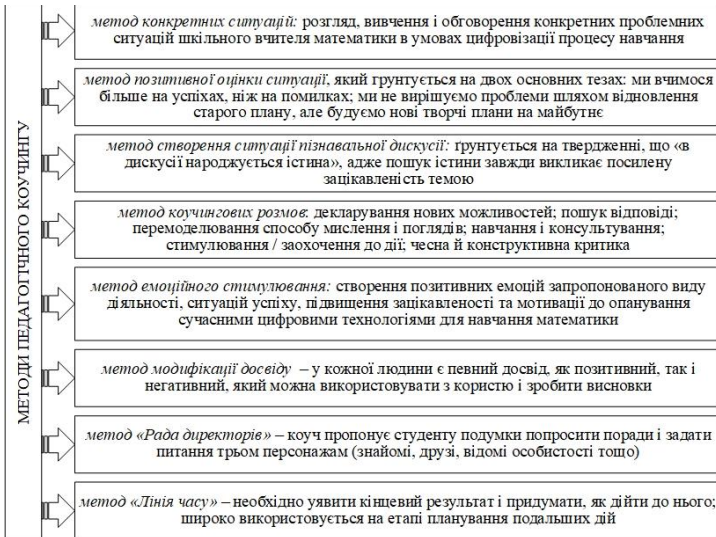

Рисунок 2 – Методи коучингу у процесі формування цифрової компетентності студентів-майбутніх вчителів математики

Сукупність вище зазначених методів коучингу в освітньому процесі підготовки студентів-майбутніх вчителів математики можна застосовувати в умовах викладання різних дисциплін на лекційних, практичних, семінарських заняттях, для виконання науково-дослідних завдань, курсових і дипломних робіт з метою стимулювання самостійного пізнавального пошуку, прийняття рішень, розвитку незалежності, відповідальності, впевненості у власних можливостях.

Список використаних джерел

1. Москаленко О. Ю., Петренко Л. М. Педагогічний коучинг як технологія формування цифрової компетентності майбутніх учителів математики. Витоки педагогічної майстерності: журнал / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. Полтава, 2021. Вип. 28. С. 111–116.
2. Нежинська О. О., Тименко В. М. (2017). Основи коучингу : навч. посіб. Київ–Харків : ТОВ «ДІСА ПЛЮС». 220 с.
3. Рудницьких О. В. (2014). Коучінг як інтерактивна технологія в освіті. Вісник Дніпропетровського у-ту імені Альфреда Нобеля. Серія : Педагогіка і психологія. № 2(8). С. 173–176.
4. Kononets N., Baliuk V., Novopysmennyi S. (2020). Computer modeling in the evaluation of the efficiency of the functional didactic model of formation of digital competence of students. Proceedings of the 2nd International Scientific Conference Eastern European Conference of Management and Economics (May 29, 2020) / [organizer] Ljubljana School of Business, coorganizers of the Conference Odesa Institute of Trade and Economics of Kyiv National University of Trade and Economics (Odesa, Ukraine) and College of Computer Science and Business Communications EMPIRICA (Bosnia and Herzegovina); editors Lidija Weis, Viktor Koval, Katarina Aškerc. Ljubljana : Ljubljana School of Business. P. 345–354.

М. І. Мось, викладач фінансово-облікових дисциплін
mihaylo.mos@gmail.com

ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету»

МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З ДИСЦИПЛІНИ «ПОДАТКОВА СИСТЕМА»

Досвід підготовки кваліфікованих спеціалістів у сфері фінансово-економічних відносин свідчить про необхідність надання

студентам комплексу знань з податкової системи, як основного процесу узагальнення інформаційних даних та подання звітності до контролюючих органів. Важливою умовою в забезпеченні високого рівня професійної підготовки фахівців зі спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування є формування у студентів глибоких теоретичних та практичних навичок з податкової системи.

Основний акцент у викладанні фінансово-облікових дисциплін спрямований не на механічне запам'ятовування навчального матеріалу, а на розвиток мислення тих, хто навчається. Можна вважати, що актуальними в наш час є питання щодо зв'язку теорії і практики.

Практичні заняття з податкової системи проводяться на основі використання програмного забезпечення «М.Е.doc». Студентами створюється інформаційна база віртуального підприємства, на основі якої студенти набувають практичних навичок подачі звітності в усі контролюючі органи України (ДФСУ, ДССУ, ПФУ, ФСС з ТВП, ДКСУ, міністерства і відомства), для реєстрації податкових накладних та юридично значущого електронного документообігу.

Розглянемо приклад методичної розробки у розрізі практичного заняття на тему «Податок на додану вартість» в програмі «М.Е.Дос».

Мета: сформувати у студентів навички роботи з податковими накладними в програмі «М.Е.Дос».

Ситуаційне завдання: Приватне підприємство 15 лютого реалізувало молоко на суму 18 000,00 грн, в т. ч. ПДВ.

В результаті виконання завдання студенти повинні:

1. Перейти до розділу «Облік ПДВ» та обрати «Реєстр податкових документів» (рис. 1).

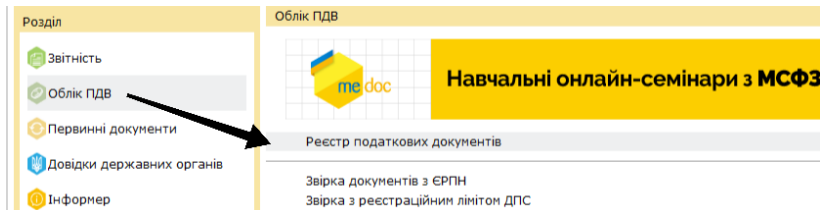

Рисунок 1 – Розділ обліку ПДВ

2. Щоб створити податкову накладну, натисніть: файл → створити → податкову накладну (рис. 2).

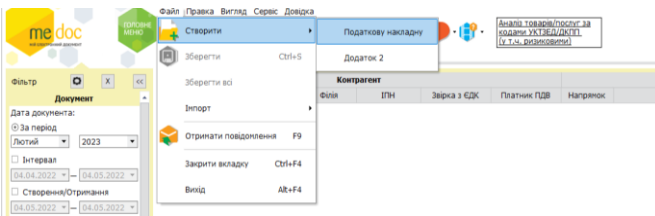

Рисунок 2 – Створення податкової накладної

3. Реквізити віртуального підприємства заповнюються автоматично, згідно даних, що містяться у картці підприємства (рис. 3).

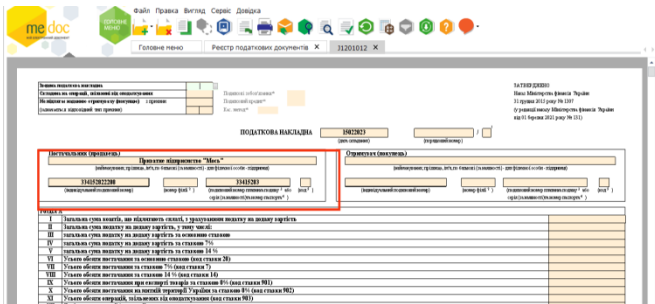

Рисунок 3 – Реквізити підприємства

4. Заповнюємо податкову накладну відповідною інформацією (рис. 4).

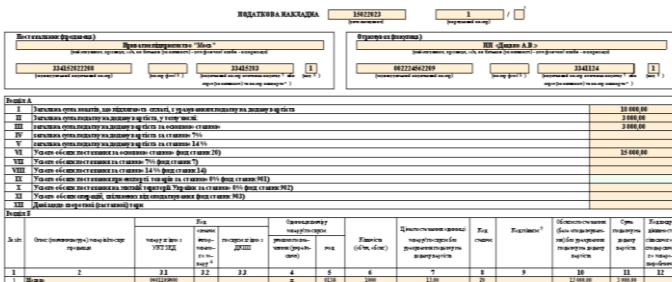

Рисунок 4 – Заповнення податкової накладної

5. Перевіряємо заповнений документ (рис. 5).

файл Правка Вигляд Сервіс Довідка

me.doc

Головне меню Реєстр податкових документів X J1201012 X

Аналіз Товарних і Сервісних УКТЗЕД (з т.ч. відмінності)

Податкова накладна №1 від 15.02.2023

Результат контролю: Не містить помилок

Період: Лютий 2023

Остання модифікація: 15.02.2023 10:09

Рисунок 5 – Перевірка заповнення податкової накладної

6. Після чого, через наступні дії підписуємо та відправляємо податкову накладну на реєстрацію в ДПС. Через певний час необхідно подбати про прийом квитанції яка надійде як звичайна вхідна кореспонденція. У разі позитивної відповіді документ набуде статусу «ЗАРЕЄСТРОВАНО В ЄРПН».

Впровадження у навчальний процес віртуального підприємства підвищує практичні навички майбутніх фахівців з фінансів і кредиту. Процес навчання стимулює розвиток та підвищує кваліфікацію майбутніх спеціалістів, які зможуть конкурувати на ринку праці.

Список використаних джерел

1. Рогоза М. Є. Створення навчально-тренінгового комплексу «Віртуальне підприємство» ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» / М. Є. Рогоза, Є. І. Івченко, В. І. Божко // Інноваційні комп'ютерні технології у вищій школі : матеріали 3-ї наук.-практ. конф., 18–20 жовтня 2011 року, Львів / Національний університет «Львівська політехніка». – Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2011. – С. 72–77.
2. Худолій І. І. (2018). Використання інформаційних технологій навчання у вищих навчальних закладах освіти. «Ресурсно-орієнтоване навчання в «3D»: доступність, діалог, динаміка» / укл. Н. В. Кононець, В. О. Балук. – Полтава : КУЕП ПДАА. С. 76–83.

Т. М. Олійник, викладач вищої категорії
tanyaoliynyuk9@gmail.com;

А. О. Якименко, здобувач фахової передвищої освіти групи 21 бо
student035@cuiper.ukr.education
ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету»

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Економіка України гостро потребує кваліфікованих спеціалістів, здатних творчо мислити, проявляти ініціативу, самостійно поповнювати свої знання. Самостійність – це одна з найважливіших рис спеціаліста. Активна самостійна діяльність фахівця значною мірою обумовлюється самостійністю його мислення, яка закладається в студентські роки.

Самостійна робота, перш за все, завершує задачі всіх інших видів навчальної роботи. Знання, які не стали об'єктом власної діяльності, не можуть визнаватися справжнім надбанням людини. Крім практичної важливості, самостійна робота має велике виховне значення: воно формує самостійність не тільки як сукупність певних умінь і навиків, але і як рису характеру, яка відіграє суттєву роль у структурі особистості сучасного спеціаліста.

Сьогодні завдання не тільки в тому, щоб дати молодому спеціалісту знання, а в тому, щоб сформувати потребу в них. Виховати прагнення до їх постійного оновлення, власного вдосконалення.

Отже, мета самостійної роботи здобувачів освіти:

- ✓ розвиток творчих здібностей та активізація розумової діяльності;
- ✓ формування потреби безперервного самостійного поповнення знань;
- ✓ здобуття глибокої системи знань як ознаки їх міцності;
- ✓ самостійна робота студентів як результат їх морально-вольових зусиль.

Аналіз літератури з проблем організації самостійної роботи здобувачів освіти дозволив виявити основні напрями рішення цієї проблеми:

- ✓ раціональне розподілення часу студентів при вивченні дисципліни;

- ✓ повне методичне забезпечення дисципліни;
- ✓ постійний контроль за якістю роботи здобувачів освіти.

Організація самостійної роботи складається з двох головних аспектів: один з них – розробка форм і методів організації контролю за самостійною роботою і другий – навчально-методичне забезпечення самостійної роботи.

На мою думку, організацію самостійної роботи здобувачів освіти доцільно проводити у два етапи:

I етап – період початкової організації, що вимагає від викладача безпосередньої участі в діяльності осіб, які навчаються, з виявленням і вказування причин появи помилок;

II етап – період самоорганізації, коли не вимагається безпосередня участь викладача в процесі самостійного формування знань здобувачів освіти.

Навчальний процес не може здійснюватися без ефективного зворотного зв'язку, який реалізується через контроль за його результатами. Якість контролю знань здобувачів освіти і його достовірність дуже важливі для прийняття правильних рішень щодо вдосконалення навчального процесу та організації самостійної роботи здобувачів освіти.

Крім того, на першому занятті з дисципліни здійснюється нульовий або вхідний контроль з метою оцінки рівня підготовки здобувачів освіти до вивчення даної дисципліни з урахуванням їх індивідуальних здібностей.

Постійний характер контролю та різноманітні його форми змушують здобувачів освіти до систематичної роботи з вивчення курсу, сприяють розвитку навичок організації власною роботою.

Самоконтроль є необхідним елементом навчальної праці перш за все тому, що він сприяє глибокому і міцному оволодінню знаннями.

Використання самоконтролю в навчальній діяльності дозволяє здобувачам освіти оцінювати ефективність і раціональність прийомів і методів розумової праці, яка використовується, знаходити в ньому допустимі недоліки і на цій основі проводити необхідну корекцію.

У сучасних умовах інформатизації суспільства та педагогічної системи проблема самостійності виходить на якісно новий рівень. Інформаційні технології в освіті – це не просто засоби навчання, а й якісно нові технології в підготовці конкурен-

тоздатних фахівців. Вони дозволяють істотно розширити творчий потенціал здобувачів освіти, виходячи за рамки традиційної моделі навчання.

Вміння вчитися самостійно набувається з застосуванням електронних навчальних матеріалів, освітніх баз даних, комп'ютерних навчальних програм, систем тестування. Навчити студентів користуватися можливостями самостійної роботи з урахуванням інформаційних технологій – це складний і тривалий процес.

Самостійну роботу здобувачів освіти при вивченні дисциплін навчального плану у коледжі з використанням інформаційних технологій можна організувати як систему:

- роботи з електронними виданнями в бібліотеці;
- підготовки до практичних занять;
- виконання індивідуальних завдань на основі використання інформаційних технологій;
- поточної атестації за допомогою електронного тестування;
- використання освітніх сайтів та автоматизованих навчальних програмних засобів.

Головна проблема використання інформаційних технологій – це відбір й застосування дійсно цінної інформації з нескінченного інформаційного потоку, тобто отримання знань з інформації, орієнтуватися в інформаційному середовищі, яке швидко розширюється.

Застосування електронного посібника значно полегшує організацію самостійної роботи здобувачів. Електронний посібник – це носій наукового змісту навчальної дисципліни, якій відповідає меті професійної підготовки майбутніх фахівців. Він повинен максимально полегшити розуміння та активне запам'ятовування істотних понять, тверджень та прикладів, залучати до процесу навчання нові, відмінні від звичайного підручника, можливості сприйняття мозку людини, тобто слухову та емоційну пам'ять.

Електронний навчальний матеріал повинен подібно до викладача наставляти та контролювати самостійну роботу студента, підказувати шляхи просування у вивченні матеріалу. Реалізувати це можливо за допомогою представлення матеріалу в вигляді порцій в різноманітній послідовності на основі інструкцій та пояснень, довідкової системи, що супроводжують матеріал та дають змогу студенту не обмежуватися логікою елект-

ронної програми, а на власний розгляд використовувати різноманітні частини матеріалу у пошуках потрібного, тим самим відбувається побудова індивідуального маршруту самостійного пізнання й самоконтролю.

Необхідно зазначити, що саме електронний посібник здатен розвивати творчу активність здобувачів освіти, розвиток творчого мислення, з урахуванням індивідуальних можливостей, активізувати творчу самостійну роботу. Позитивною стороною застосування електронного підручника також є те, що відбувається адаптація навчального матеріалу до рівня знань здобувачів освіти, яка досягається за допомогою багаторівневої структури посібника.

Електронний посібник не витісняє традиційних форм навчання, а гармонійним доповненням до традиційних форм навчання, й також передбачає роботу здобувача з книгами, конспектами, вправами, завданнями тощо.

Використання інформаційних технологій передбачає застосування різноманітних комп'ютерних програм та курсів навчального призначення. Такі програми спираються на використання наочності, яка за допомогою комп'ютера є значно ефективнішою. Багато комп'ютерних курсів використовують нові можливості презентації навчального матеріалу на диску.

Комп'ютерні програми особливо підходять для організації самостійної роботи здобувача з закріплення навчального матеріалу вивченого на заняттях та підготовки до аудиторних занять. При розробці завдань для самостійного виконання здобувачами з використанням комп'ютерних навчальних програм викладачем робиться акцент на індивідуальну роботу студентів з добре підготовленим структурним матеріалом.

Використання інформаційних технологій в організації самостійної роботи здобувачів освіти дозволяє не тільки інтенсифікувати їх роботу, а й закладає основи їх подальшої постійної самоосвіти.

Список використаних джерел

1. Дорофєєва Н., Вітвицька С. Організація самостійної роботи студентів. Модернізація вищої освіти в Україні та за кордоном: збірник наукових праць / за заг. ред. д. п. н., проф. С. С. Вітвицької, к. п. н., доц. Н. М. Мирончук. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. 154 с.

2. Раструба Т. В. Організація та проведення самостійної роботи студентів : метод. рек. 2-ге вид., допов. та перероб. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2020. 21 с.

Н. Д. Павич, викладач вищої категорії, методист, викладач іноземної мови

nina.pavich66@gmail.com

Відокремлений структурний підрозділ «Барський фаховий коледж транспорту та будівництва Національного транспортного університету»

ІМІТАЦІЙНО-МОДУЛЮЮЧІ ІГРИ НА ЗАНЯТТЯХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Однією з тенденцій сучасної фахової передвищої освіти є посилення зв'язку навчання з життям. Іншими словами, випускник закладу фахової передвищої освіти має не тільки володіти певним обсягом теоретичних знань, але й уміти практично здійснювати дії, пов'язані з виконанням його службових обов'язків. Саме тому в сучасній освіті все більшого поширення набуває ділова гра, що імітує професійну діяльність. Вона є ефективним засобом професійної підготовки. Разом з тим, оскільки під час проведення ділової гри її учасники вступають у певні стосунки між собою, вона є також засобом соціальної підготовки фахівців.

Винятково важливе місце посідають імітаційно-моделюючі ігри у навчанні іноземної мови. Програма з іноземної мови за професійним спрямуванням надає здобувачам освіти можливість розвивати мовну компетенцію і стратегії, які їм необхідні для активної участі в процесі навчання і в тих ситуаціях професійного спілкування, в яких вони можуть опинитися. Але навчити спілкування можна тільки через спілкування. Таким чином, імітаційно-моделюючі ігри є основою навчання спілкування іноземною мовою.

Гра – найбільш доступний для студентів вид діяльності, спосіб переробки отриманих із зовнішнього світу вражень. У грі яскраво проявляються особливості мислення та уяви, емоційність, активність, розвиваюча потреба в спілкуванні. Рольовим і діловим іграм властивий високий рівень мотивації. Цікава гра підвищує рівень активності студента, і він може вирішити складнішу задачу, ніж на звичайному занятті. Гра має велике

значення для розвитку особистості. Успіх навчальної гри визначається можливостями учасників, а також їх віковими особливостями.

Навчальна гра має такі функції:

1) розвиваюча – забезпечує під час навчальної діяльності розвиток творчого потенціалу здобувачів освіти, їх самостійності в оволодінні методами отримання необхідних знань;

2) комунікабельна – реалізується через організацію спілкування, регулювання міжособистісних відносин, виникнення механізму саморегуляції поведінки;

3) активізуюча – передбачає стимулювання пізнавальних процесів, інтересів, потреб;

4) інформаційна – проявляється у спрямованості змісту гри на соціальні, психологічні та методичні проблеми;

5) функцію інтеграції знань – забезпечує міжпредметні зв'язки між курсами загальних об'єктів вивчення.

Для викладача іноземної мови рольова гра є основним інструментом навчання іншомовного спілкування. Ділову гру можна вважати різновидом рольової, що має професійну спрямованість. І практично все, що методист може сказати про рольову гру, стосується й ділової. Разом з тим, і рольові і ділові ігри є імітаційно-модулюючими.

Відповідно до початкового матеріалу імітаційно-моделюючі ігри можуть проводитися за текстом, за ситуацією, за сюжетом, за проблемою, за темою. Кожна з цих категорій ігор розв'язує свою навчально-методичну задачу [1, с. 88–92].

Рольова гра за текстом (драматизація) – це розігрування студентами створеного автором навчального посібника діалогу слово в слово (як в театрі) або близько до тексту. Драматизація тренує студентів у вживанні лексико-граматичного матеріалу, а також в оптимальній побудові ланцюжків комунікативних намірів. До драматизації близькі діалоги з пропущеними репліками одного комуніканта, оскільки репліки іншого досить жорстко задають як зміст, так і форму пропущених реплік.

Рольова або ділова гра на основі навчальної комунікативної ситуації є найбільш поширеним варіантом імітаційно-моделюючих ігор. За цього різновиду гри студенти самі вибудовують ланцюжки комунікативних намірів і добирають мовний матеріал для їх вираження. Наявність поставленої мети є імперативом для спілкування і деякою мірою зумовлює побудову ланцюжка комунікативного наміру.

Рольова гра за сюжетом передбачає вказівку на зміст висловлювань комунікантів. Ця вказівка може бути надана у вигляді функціональної схеми або керованого діалогу. В такому випадку ланцюжок комунікативного наміру заданий жорстко, що сприяє навчанню студентів діалогічної єдності. Наприклад, якщо за сюжетом комунікант А запитує комуніканта Б про його комп'ютер, то у відповідь на задану інформацію він може здивуватися, захопитися, сказати комплімент, дати пораду.

Рольова або ділова гра за проблемою є колективним обговоренням запропонованої викладачем проблеми. Під час гри єдина мета, яка стоїть перед учасниками, – висловити власну думку з цієї проблеми.

Рольова гра за темою можлива в тому випадку, якщо студенти самі створюють комунікативну ситуацію («На вокзалі», «Біля каси» і под.).

Рольові і ділові ігри можуть розрізнятися за зумовленістю особистісних характеристик персонажа.

За близькістю до реального життя рольові і ділові ігри можуть:

- відповідати реальним ситуаціям, звичним для студентів, наприклад, коли, зателефонувавши і не заставши когось удома, студент просить того, хто підняв слухавку, щось йому передати;

- відповідати реальним ситуаціям поза досвідом студентів, наприклад, ситуація поселення до готелю не входить у життєвий досвід більшості студентів;

- містити нереальні або малоймовірні елементи.

За характером підготовки імітаційно-моделюючі ігри можуть бути:

- підготовлені студентами вдома;

- підготовлені в аудиторії учасниками розіграної ситуації;

- підготовлені в аудиторії за участю всіх студентів (студенти, які безпосередньо не беруть участі у цьому етапі гри, виступають як радники);

- виконані спонтанно (без підготовки).

Кожний із цих варіантів має свої переваги і недоліки.

Ігри, в яких відбувається спонтанне спілкування, найбільш наближені до реальності і є найважчими для студентів – аудювання реплік співбесідника, планування ходу бесіди, добирання засобів вираження комунікативних намірів та ще й домислення обставин, оскільки не всі вони можуть бути вказані в заданій ситуації.

Таким чином, ми бачимо, що рольові і ділові ігри – поняття досить неоднорідні. Вони можуть розрізнятися за формою початкового матеріалу, за ступенем близькості до реального життя, за характером підготовки.

За різних комбінацій цих параметрів може вийти безліч різновидів імітаційно-моделюючих ігор, тому, описуючи гру, її розробник повинен чітко уявляти її характеристики за цими параметрами. Чіткий опис характеристики гри допомагає викладачеві адекватно організувати її проведення.

У проведенні імітаційно-моделюючих ігор зазвичай виділяють три етапи: інструктаж, взаємодія і аналіз [2, с. 173–176].

Інструктаж передбачає підготовку, моделювання ситуації, призначення ролей. Підготовча робота повинна бути дуже ретельною і передбачати аналіз ситуації, розподіл ролей, визначення типів характерів дійових осіб, складання легенд, вивчення інформаційного і мовного матеріалу, відбір і активізацію лексики, обігрування міні-ситуацій.

Під час проведення гри викладач або не включається зовсім, або є її рівноправним учасником, жодною мірою не домінуючи.

Аналізуючи гру, слід насамперед зупинитися на позитивних моментах, а потім розглянути проблеми, що виникли. При цьому як експерти можуть виступати не тільки викладачі, але і студенти.

Найскладнішим моментом розгляду імітаційно-моделюючої гри є визначення критеріїв оцінювання її успішності. На сьогодні не існує методичного консенсусу щодо критеріїв оцінювання рольової чи ділової гри. Ми вважаємо, що гра пройшла успішно, якщо:

- учасники гри поводитися адекватно;
- комунікативні завдання виконані;
- комунікативні наміри виражені адекватно, з використанням розмовних формул;
- реакція на репліки партнера свідчить про їх розуміння.

Граючи, студенти вчаться застосовувати свої знання та вміння на практиці, користуватися ними в різних умовах.

Дж. П. Ладусс указує на такі переваги імітаційно-моделюючої гри, що роблять її незамінною в навчанні іноземних мов:

- вона дозволяє використовувати різні функції і структури, оскільки можна організувати спілкування в будь-якій ситуації;
- студенти вчаться використовувати мовні формули (кліше);

- імітаційно-моделюючі ігри – генеральна репетиція реального життя;
- вони допомагають сором'язливим студентам, забезпечуючи їх «маскою»;
- приносять задоволення;
- сприяють зростанню інтерактивності в аудиторії і посиленню мотивації [3, с. 6–7].

Одним із основних завдань викладача іноземної мови сьогодні є навчити студентів спілкуватися цією мовою; організувати процес навчання таким чином, щоб забезпечити формування особистості, здатної до життєтворчості, до продуктивного перебування в полікультурному середовищі. За цієї умови викладач має застосовувати у своїй роботі ефективні навчальні технології, інтерактивні методи, завдяки яким студенти зможуть виявити гнучкість розуму, фантазію, натхнення, висловити свою точку зору, бути ініціативними і неординарними.

Імітаційно-моделюючі ігри відносяться до таких методів, адже саме під час використання методу дидактичної гри спостерігається підвищення інтересу до предмету. Ігри на заняттях допомагають здобувачам освіти практично застосувати знання, спонукають до поглибленого вивчення предмету, допомагають інтегрувати міжпредметні зв'язки, сформувати етичну позицію, а також розвинути творчі здібності. Рольова або ділова гра – це умовне відтворення учасниками реальної практичної діяльності людей. Цей метод створює умови реального спілкування. Сама гра активізує прагнення студентів до контакту один з одним та викладачем, створює умови рівності, руйнує традиційний бар'єр між студентом та викладачем. Тільки в процесі спілкування здобувачі освіти можуть навчитися відповідної поведінки і спонтанного вираження комунікативних намірів у різноманітних ситуаціях як у звичайному житті так і в професійній діяльності.

Список використаних джерел

1. Бубнова Д. В. Усне ділове спілкування англійською мовою. – Київ : Слово, 2010. – 208 с.
2. Joy B. K. Role Activities in the Foreign Language Classroom // Teaching Modern Languages / Edited by A.Swarbrick at the Open University. – London and New York in association with the Open University, 1994. – P. 167–179.
3. Ladousse G. P. Role Play. – Oxford : Oxford University Press, 1995. – P. 167–179.

А. П. Павлюк, аспірант освітньо-наукової програми 011 освіти, педагогічні науки
Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПІД ЧАС РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН

Вивчення досвіду підготовки майбутніх учителів природничих дисциплін дає підстави до висновку, що у навчальному процесі викладачі використовують інтерактивні технології. Загалом, педагоги спираються на визначення поняття «інтерактивне навчання», сформульоване О. Пометун (2007): інтерактивне навчання – це організація вчителем за допомогою певної системи способів, прийомів, методів освітнього процесу, заснованого на:

- суб'єкт-суб'єктних стосунках педагога й учня (паритетності);
- багатосторонні й комунікації;
- конструюванні знань учнем;
- використанні самооцінки та зворотного зв'язку;
- постійній активності учня;
- позитивній психологічній атмосфері.

Вочевидь, застосовуючи технології інтерактивного навчання на своїх заняттях, викладачі зорієнтовують майбутніх учителів природничих наук на їх використання у майбутній професійній діяльності.

Цілком погоджуємося з науковцями О. Пометун та Л. Пироженко, що урок буде успішним лише тоді, коли створюється сприятлива, позитивна психологічна атмосфера в класі під час уроку. Учені наголошують, що вона обов'язково необхідна, щоб забезпечити мотивацію учнів до саморозкриття, відкритої позиції й прагнення до співпраці між собою і з учителем. Це потребує від учителя застосування спеціального психолого-педагогічного інструментарію (прийомів, методів) створення і підтримання такого клімату протягом усього навчального часу на уроці (Пометун, Пироженко, 2004). Відтак, можемо говорити, що забезпечення сприятливої, позитивної психологічної атмосфери в аудиторії (або у віртуальній у ході онлайн-навчання) під час професійної підготовки майбутніх учителів природничих дисциплін є першою важливою умовою успішності впровадження інтерактивного навчання. Іншими словами, акуму-

люються психолого-педагогічні ресурси викладачів та студентів задля забезпечення такої сприятливої атмосфери.

Другою умовою, на нашу думку, є оптимальне облаштування простору аудиторії для проведення інтерактивних занять у закладі вищої освіти (ЗВО), зокрема спеціальні способи розташування меблів (для роботи малих груп, для спілкування і дискусії у загальному колі тощо), наявність в аудиторії різноманітних матеріалів для інтерактивних вправ (папір, маркери, фліп-чарти, роздатковий матеріал, підручники й довідники та інші засоби візуалізації навчального матеріалу. У такий спосіб акумулюються матеріально-технічні та навчально-методичні ресурси для інтерактивного навчання. У разі онлайн-навчання слід організувати належним чином відеозв'язок, чати, віртуальні дошки для забезпечення інтерактивної взаємодії. Варто наголосити майбутнім учителям природничих наук під час інтерактивного навчання, що такі підготовки є дидактично доцільними, оскільки інтеракція на заняттях передбачає постійну пошукову активність і творчість всіх студентів, а результати цієї активності мають бути зафіксовані на певних носіях.

Третьою умовою ефективного застосування інтерактивних технологій навчання на заняттях із природничих дисциплін є запровадження в аудиторії (реальній чи віртуальній) спеціальних правил, норм спільної праці, котрі є обов'язковими для всіх. Визначення таких правил, норм роботи відбувається в процесі спільної діяльності викладача і студентів. Якщо такі правила будуть прийняті і усвідомлені студентами як свої особисті (наприклад, називаємо усіх на ім'я, не критикуємо, не перебиваємо, хвалимо тощо), це гарантує успішність інтерактивної взаємодії. Під час визначення цих правил викладач має можливість запропонувати своїм студентам такі правила, виконання яких він вважає обов'язковим.

Сукупність вище схарактеризованих умов дає змогу говорити про принципову інноваційність технологій інтерактивного навчання у порівнянні з традиційними варіантами організації навчального процесу у ЗВО. Тому широке їх застосування у вищій школі передбачає посилену увагу до цих технологій з боку науково-педагогічних працівників ЗВО, які здійснюють підготовку майбутнього вчителя природничих наук.

У контексті ресурсно-орієнтованого навчання майбутніх учителів природничих дисциплін важливою є консолідація усіх наявних інтерактивних технологій.

Варто підкреслити, що українські ЗВО працюють над створенням інтерактивного освітнього середовища, де поряд з класичними методами (лекціями та семінарами), застосовувалися б такі підходи до навчання, як ділові та рольові ігри (метою яких є демонстрація поведінки в типових професійних ситуаціях); розбір і аналіз ситуацій, що склалися в практичній діяльності, формулювання сценарію розвитку подій; проєктування (розробка студентами проєктів, спрямованих на вирішення реальних практичних завдань); імітації (застосування симуляторів) (Королюк, Кононець, 2022).

Так, Т. Сердюк пропонує типологію інтерактивних технологій, яка базується за такими критеріями (Сердюк, 2010): дидактична мета, домінуючі форми організації навчально-пізнавальної діяльності, домінуючі методи навчання та засоби навчання (рис. 1).

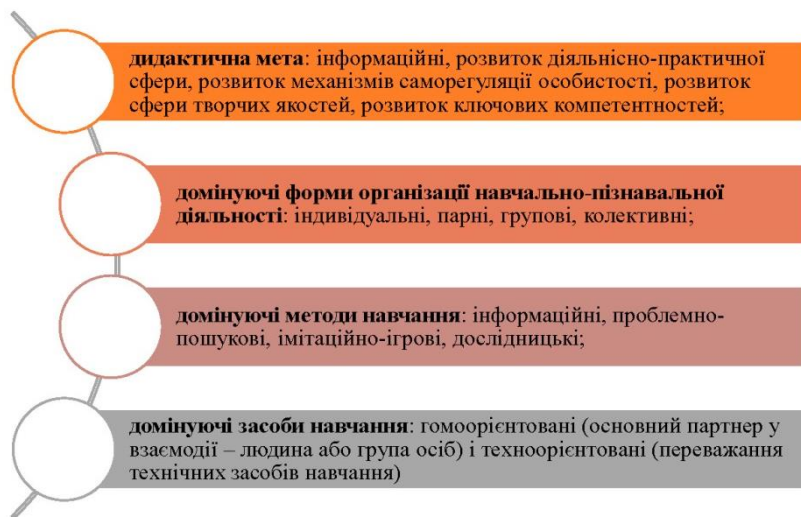

Рисунок 1 – Типи інтерактивних технологій навчання (за Т. Сердюк)

У своїх дослідженнях відомі учені О. Пометун та Л. Пироженко (рис. 2), розділили інтерактивні технології за формами навчання залежно від мети уроку та форм організації навчальної діяльності учнів (Пометун, Пироженко, 2004).

Рисунок 2 – Типи інтерактивних технологій навчання (за О. Пометун та Л. Пироженко)

В. Ревенко (2008) у своїх наукових дослідженнях пропонує такі 5 ключових типів (рис. 3):

Рисунок 3 – Типологія інтерактивних технологій (за В. Ревенко)

Підсумовуючи, зазначимо, що у наукових дослідженнях можна знайти й інші типи інтерактивних технологій, тож здатність до їх консолідації як основи ресурсно-орієнтованого навчання, до побудови дидактично доцільних авторських методик інтерактивного навчання є важливою складовою професійної підготовки кожного майбутнього вчителя природничих наук, який повинен уміти застосовувати набуті знання з предметної галузі,

сучасні методики й освітні технології, у тому числі інформаційно-комунікаційні, для формування в учнів загальних і предметних компетентностей.

Список використаних джерел

1. Королюк С. Р., Кононец Н. В. Застосування симуляції як інтерактивного методу навчання. II Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. «Ресурсно-орієнтоване навчання в «3D»: доступність, діалог, динаміка»: зб. тез доп. (електронне видання) (м. Полтава, 22–23 лютого 2022 року). Полтава : ПУЕТ, 2022. С. 165–169.
2. Пометун О. Енциклопедія інтерактивного навчання. Київ, 2007. 141 с.
3. Пометун О. І., Пироженко Л. В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посіб. Київ : А.С.К., 2004. 192 с.
4. Ревенко В. В. До питання про суть та класифікацію інтерактивних технологій. Педагогіка вищої та середньої освіти: зб. наук. пр. Кривий Ріг : КДПУ, 2008. Вип. 21. С. 228–234.
5. Сердюк Т. В. Інтерактивні технології навчання суспільних дисциплін як засіб активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів вищих навчальних закладів I–II рівнів акредитації : автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.09. Кривий Ріг, 2010. 20 с.

К. М. Пальоха, викладач біології

catherinezagoruiko95@gmail.com

Відокремлений структурний підрозділ «Волинський фаховий коледж Національного університету харчових технологій»

ВИКОРИСТАННЯ ПРОЄКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИКЛАДАННІ БІОЛОГІЇ

Актуальність теми. В даний час метод проєктної діяльності – невід’ємна частина освітнього процесу. Він мотивує здобувачів освіти на розвиток творчих здібностей, самостійну роботу, пошук інформації і отримання кінцевого продукту. Передумови виникнення методу проєктів можна простежити, починаючи з V століття до нашої ери.

Метод проєктів не є принципово новим у педагогічній практиці, але в той же час його сьогодні відносять до педагогічних технологій XXI століття, як передбачає вміння адаптуватися в стрімко змінюваному світі постіндустріального суспільства. «Кинутий уперед» – такий точний переклад з латинського слова «проєкт».

У сучасних умовах, коли суспільство висуває високі вимоги не тільки до рівня знань здобувачів освіти, а й до їх уміння працювати самостійно, до здатності розглядати проблему або явище з точок зору різних наук, всі ми стикаємося з необхідністю пошуку нової форми навчальної діяльності. Нам потрібен підхід, який дозволив би навчати здобувачів освіти навичкам самостійної пошукової та дослідницької роботи, підвищив би мотивацію до навчання і дав можливість сформувати у дітей цілісну картину світу. Проектна діяльність – один з можливих способів досягнення зазначених цілей.

Формування у здобувачів освіти цілісної картини світу можна здійснити за допомогою міжпредметних зв'язків проектної діяльності, яка дає можливість вийти за межі уроку і представити досліджувану проблему «об'ємно», з позицій різних дисциплін.

Основним завданням проекту в освітньому закладі є якраз здійснення міжпредметних зв'язків і отримання знань (як за програмою, так і поза нею) через взаємодію здобувачів освіти між собою і вчителем. Проект, як правило, являє собою колективну форму діяльності. Складання переліку питань, визначення завдань роботи, вибір методів вивчення даної теми, способу презентації проекту здійснюється в процесі колективного обговорення. Тоді ж намічається особиста роль кожного учасника проекту у вирішенні загальної задачі. Учитель включається в обговорення і приймає участь у винесенні рішення в якості старшого товариша, який пропонує, а не диктує.

Постановка проблеми. Даний метод передбачає «проживання» здобувачами освіти певного відрізка часу в навчальному процесі, а так само залучення до фрагменту формування наукового уявлення про навколишній світ, конструювання матеріальних чи інших об'єктів. Матеріальним продуктом є навчальний проект, який визначається як самостійно прийняте здобувачами освіти розгорнуте рішення проблеми у вигляді макетів, виробів, схем, таблиць, планшетів, газети, стінгазети, інтерв'ю, аудіо та відео.

Метою даною роботи є сприяння більш широкому й інтенсивному використанню технології проектної діяльності в освітньому закладі через розкриття науково-теоретичних основ технології проектної діяльності. Підвищення рівня наукових знань про сутність, головні умови, вимоги, етапи впровадження техно-

логії проектної діяльності, критерії оцінювання сприятимуть формуванню морально-психологічної готовності викладачів до більш широкого використання означеної технології в практиці освітньому закладі.

Виклад основного матеріалу. Проект – це наукова, дослідна, прикладна, творча робота одного здобувача освіти або групи осіб, що може бути запропонованою як твір, трактат, спостереження, сценарій, дослідження, комп'ютерна програма, есе, наукова стаття, навчально-наочний посібник тощо. Існують різні типи проектів та різна тематика. Тему можуть запропонувати як учителі, так і самі здобувачі освіти. *У сучасній педагогічній літературі розрізняють такі основні типи проектів:*

1. *Творчі проекти.* Не мають детально опрацьованої структури спільної діяльності учасників. Вони заздалегідь домовляються про заплановані результати і форму їхнього представлення – рукописний журнал, колективний колаж, відеофільм, вечір, свято тощо.

2. *Ігрові проекти.* Учасники беруть собі визначені ролі, обумовлені характером і змістом проекту. Це можуть бути як літературні персонажі, так і реально існуючі особистості, імітуються їхні соціальні і ділові стосунки.

3. *Інформаційні проекти* спрямовані на збирання інформації про який-небудь об'єкт, явище, на ознайомлення учасників проекту з цією інформацією, її аналіз і узагальнення фактів.

4. *Практико-орієнтовані проекти.* Результат діяльності учасників чітко визначено із самого початку, він орієнтований на соціальні інтереси учасників (документ, програма, рекомендації, словник, проект саду). Проект потребує складання сценарію всієї діяльності його учасників із визначенням функцій кожного з них. Важливим є координація роботи у вигляді поетапних обговорень та презентація одержаних результатів.

5. *Дослідницькі проекти* потребують обміркованої структури, визначеної мети, актуальності предмета дослідження для всіх учасників, соціальної значущості, продуманості експериментальних методів та методів обробки результатів.

Проектна технологія реалізується в кілька етапів і має циклічний вид. У зв'язку з цим дамо коротку характеристику проектного циклу. Проектний цикл ми визначаємо як відрізок часу, в який здійснюється спільна діяльність здобувачів освіти

від постановки проблеми, конкретної мети до фіксованого прояви запланованих результатів у вигляді конкретного продукту і особистісних якостей, пов'язаних з реалізацією проекту та ціннісно-смыслової діяльності.

Проектна діяльність здійснюється з урахуванням послідовно виділених етапів: ціннісно-орієнтованого, конструктивного, оцінно-рефлексивного, презентативного.

Перший етап проектного циклу – ціннісно-орієнтований, включає в себе наступний алгоритм діяльності здобувачі освіти в: усвідомлення мотиву і мети діяльності, виділення пріоритетних цінностей, на основі яких буде реалізовуватись проект, визначення задуму проекту. На даному етапі важливо організувати діяльність по колективному обговоренню проекту та організації його виконання. У зв'язку з цим стимулюють учасників для висловлення ідей щодо реалізації проекту. З цією метою, як показує досвід вчителів, на дошці випишують всі ідеї, висунуті учнями, не відкидаючи їх. Коли висловлено значна кількість пропозицій, спільно з учнями слід, виходячи із задуму проекту, узагальнити і класифікувати основні напрямки висунутих ідей в найбільш наочній і зрозумілій для них формі. На цьому етапі будується модель діяльності, визначаються джерела необхідної інформації, виявляється значущість проектної роботи, проводиться планування майбутньої діяльності. Певну роль на першому етапі відіграє спрямованість учнів на успіх майбутньої справи.

Другий етап – конструктивний, включає власне проектування. На цьому етапі учні, об'єднуючись у тимчасові групи (4–5 чол.) або індивідуально здійснюють проектну діяльність: складають план, збирають інформацію за проектом, вибирають форму реалізації проекту (складання наукового звіту, доповіді, створення графічної моделі, карти, щоденника тощо). Вчитель на даному етапі консультує учнів, намагається організувати діяльність учнів таким чином, щоб кожен міг проявити себе і завоювати визнання здобувачів освіти.

Нерідко на етапі конструювання вчитель підключає до роботи консультантів, які будуть допомагати дослідним групам у вирішенні тих чи інших завдань. В цей період учні вчать ся творчому пошуку кращого варіанту вирішення завдань. Роль вчителя на цьому етапі – допомогти здобувачам освітнім висловити свої думки, стимулювати їх пошукову діяльність. Цей період найбільш тривалий по часу.

Третій етап – оцінно-рефлексивний. Його основу складає самооцінка діяльності учнів. Підкреслимо, що рефлексія супроводжує кожен етап проектної технології. Проте виділення самостійного етапу сприяє цілеспрямованому самоаналізу і самооцінці. На даному етапі проект оформляється, komponується і готується до презентації. Оцінно-рефлексивний етап важливий і тому, що кожен з учасників проекту як би «пропускає через себе» отриману всією групою інформацію, так як в будь-якому випадку він повинен буде брати участь у презентації результатів проекту. На даному етапі на основі рефлексії може проводитися коригування проекту (облік критичних зауважень вчителя, товаришів по групі). Учні продумують наступне: як можна покращити роботу, що вдалося, що не вийшло, внесок кожного учасника в роботу.

Четвертий етап – презентативний, на якому здійснюється захист проекту. Презентація – результат роботи різних груп та індивідуальної діяльності, підсумок загальної та індивідуальної роботи. Захист проекту проходить в ігровій формі (круглий стіл, прес-конференція, громадська експертиза), так і в неігровій формі.

Здобувачі освіти представляють не тільки результати і висновки, але і описують прийоми, за допомогою яких була отримана інформація, розповідають про проблеми, що виникли при виконанні проекту, демонструють набуті знання, вміння, творчий потенціал, духовно-моральні орієнтири. На даному етапі учні набувають і демонструють досвід представлення підсумків своєї діяльності. Під час захисту проекту виступ має бути коротким, вільним. На етапі презентації учні включаються в дискусію з обговорення проектів, вчать конструктивно ставитися до критики своїх суджень, визнавати право на існування різних точок зору на вирішення однієї проблеми, усвідомлюють власні досягнення і виявляють невіршені питання. Як правило, на даному етапі слід звернути увагу на перспективи роботи над даним проектом.

Оскільки технологія проектного навчання орієнтована на «створення» нових знань про об'єкт, процес, спосіб діяльності, то змінюється і роль вчителя. Він повинен оволодіти технологією проектування діяльності учнів, вміти виконувати роль «незалежного консультанта».

Висновки. У процесі теоретичного аналізу наукової літератури та освітньої практики було виявлено, що проєктні технології професійного навчання мають випереджальний, винахідницький, дослідницький, творчий характер, забезпечують безперервність розвитку професійної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників. Їх доцільно застосовувати в оптимальному поєднанні з іншими методами навчання за наявності в учнів необхідної теоретичної бази для самостійного виконання проєктних завдань і отримання конкретного позитивного результату. Водночас використання проєктних технологій у закладах професійної (професійно-технічної) освіти не є системним, загальнодоступним і цілеспрямованим. У розвинутих зарубіжних країнах активно використовують проєктне навчання на основі раціонального поєднання теоретичних знань та їх практичного застосування.

Список використаних джерел

1. Ісаєва Г. Метод проєктів – ефективна технологія навчання // Підручник для директора. – 2005. – № 9–10. – С. 4–10. 15.
2. Захарюгіна Н. М. Активізація розумової діяльності учнів шляхом використання інноваційних технологій на уроках біології / Н. М. Захарюгіна // Біологія. – 2008. – № 23. – С. 12–14.
3. Кононець Н. В. Технологія освітнього проєкту як педагогічна технологія ресурсно-орієнтованого навчання / Наталія Кононець // Витоки пед. майстерності : зб. наук. пр. – Вип. 14. – Полтава, 2014. – С. 136–144.

М. А. Панівська, викладач іноземної мови

mil96pan@gmail.com;

А. І. Гринько, студентка 3 курсу освітньо-професійна програма «Фінанси і кредит»

alinagrinko2005@gmail.com

ВСП «Фаховий коледж управління, економіки та права ПДАУ»

CONTENT AND LANGUAGE INTEGRATED LEARNING (CLIL) ЯК ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ

Предметно-мовне інтегроване навчання (CLIL) – це термін, що описує як вивчення будь-якого предмету, наприклад економіки чи фінансів (вмісту), за допомогою іноземної мови, так і вивчення іноземної мови шляхом вивчення предмета, що базу-

ється на змісті. Раніше цей підхід був відомий як «Content-based instruction», «English across the curriculum» та «Bilingual education» [3].

Е. Харроп зазначає, що аббревіатура CLIL з'явилася в Європі на початку дев'яностих років «для опису будь-якого подвійно сфокусованого типу забезпечення, у якому друга мова, іноземна чи інша, використовується для викладання та вивчення неможливого предмету, де мова і зміст відіграють спільну та взаємовигідну роль» [4].

CLIL вимагає від студентів говорити та писати щодо понять, які часто виходять за межі їхнього лінгвістичного діапазону. Саме спроба виразити себе є ключем до розвитку мови в CLIL. Підтримка мотивації та зацікавленості студентів є двома важливими факторами будь-якого навчального процесу. «Motivation and interest are crucial in supporting student success with challenging, informative activities that support success and which help the student learn complex skills» [2].

CLIL має численні переваги: він базується на засвоєнні мови, а не на примусовому вивченні. Студенти можуть бути більш мотивованими, якщо увага зосереджена на природній мові та цікавому змісті, який має відношення до інших видів навчання, а не на самій мові (граматиці, функціях, структурах). Вони вчаться, використовуючи мову, і використовують її під час навчання, а не вчаться зараз, щоб використовувати потім, або вчаться зараз, щоб скласти іспит [1]. Основна увага приділяється вільному мовленню, а точність вважається другорядною, оскільки помилки є природною частиною вивчення мови. Очікується, що студенти розвинуть вільне володіння англійською мовою, використовуючи її для спілкування з різними цілями, і стануть досконало володіти англійською через кілька років у хорошій двомовній програмі.

Отже, найбільш очевидними перевагами CLIL є:

1. CLIL підтримує контекстне навчання: студентів навчають корисної мови, яка вбудована у відповідний контекст дискурсу, а не як ізольовані мовні фрагменти. Таким чином вони встановлюють більший зв'язок із мовою та тим, що студенти вже знають.

2. Комплексна інформація подається через контекст реального життя, щоб студенти добре її сприймали, і це призводить до внутрішньої мотивації.

3. У CLIL інформація повторюється шляхом стратегічної подачі інформації в потрібний час і в потрібній ситуації.

4. Більша гнучкість і адаптивність навчальної програми може бути розгорнута відповідно до інтересів студента.

Викладачі, які використовують підхід CLIL, повинні володіти навичками та мовою, щоб викладати предмети разом. Часто існує потреба в певному спеціальному навчанні методології та процедурам оцінювання, а прогрес з обох предметів потребує ретельного відстеження.

Поки не буде вирішено питання з навчанням CLIL для вчителів і матеріалами, у найближчому майбутньому залишиться паралельне, а не інтегроване навчання змісту та мови. Однак потреба в реформуванні викладання мови в умовах європеїзації може зробити CLIL спільною рисою багатьох європейських систем освіти.

CLIL допомагає: представити ширший культурний контекст, підготуватися до інтернаціоналізації, отримати міжнародну сертифікацію, покращити загальну та специфічну мовну компетенцію, підготуватися до майбутнього навчання та/або трудового життя, розвинути багатомовні інтереси та ставлення, урізноманітнити методи та форми навчання.

Знання мови стає засобом вивчення змісту, а мова інтегрується в широкую навчальну програму. Навчання покращується завдяки підвищенню мотивації та вивченню природної мови в контексті. Коли студенти зацікавлені в темі, вони мотивовані вивчати мову для спілкування. CLIL базується на засвоєнні мови, а не на примусовому вивченні. Мова бачиться в реальних життєвих ситуаціях, у яких студенти можуть оволодіти нею. Це природний розвиток мови, який спирається на інші форми навчання. Це дає підстави для вивчення та підвищення рівня іноземної мови, оскільки розуміння змісту предмета є обов'язковим.

CLIL ефективно підвищує рівень володіння студентами англійською мовою та навчає їх навичок, необхідних для успіху в різних професіях.

Список використаних джерел

1. Coyle D. Content and Language Integrated Learning: Towards a Connected Research Agenda for CLIL Pedagogies. *The International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*. 2007. Vol. 10, № 5. P. 543–562.
2. Grabe W., Stoller F. Content-Based Instruction: Research Foundations. URL: http://www.carla.umn.edu/cobaltt/modules/principles/grabe_stoller1997/READING1/foundation.htm (дата звернення: 13.02.2023).

3. Harrop E. Content and Language Integrated Learning (CLIL): Limitations and possibilities. URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED539731.pdf> (дата звернення: 13.02.2023).
4. Marsh D. Content and Language Integrated Learning (CLIL) : Developmental Trajectory / David Marsh. University of Cordoba, 2012. 552 p. URL: http://ec.europa.eu/languages/documents/clil-marsh_en.pdf (дата звернення: 13.02.2023)
5. Nataliia Kononets, Valeriy Zhamardiy, Olena Shkola, Yuliia Sribna, Serhii Novopismennyi, Ljubov Khomenko. (2021). Cross-cultural linguistic workshop on the Ukrainian language with resource-based learning of foreign students. Journal for Educators, Teachers and Trainers, Vol. 12(4). 38–46.

Л. В. Пахомова, к. пед. н., вчитель початкових класів
lidiaphmv@gmail.com
Манченківської загальноосвітньої школи I–III ступенів Люботинської міської ради Харківської області

ВПРОВАДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ІДЕЇ ЧУТЛИВОГО ВЧИТЕЛЮВАННЯ В НУШ В УМОВАХ ТРИВАЛОГО ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Суть педагогічної ідеї полягає у впровадженні підходів чутливого вчителювання в освітній процес початкової школи шляхом інтеграції принципів Нової української школи, соціального формування особистості, педагогіки партнерства, гендерночутливого та недискримінаційного підходів за допомогою інноваційних технологій та ІКТ-засобів. Чутливість у педагогіці – це здатність бачити, відчувати, розрізняти, визнавати існуючі гендерні та інші відмінності дітей, наявність у суспільстві дискримінації за ознакою статі та іншими ознаками, проявів нерівності, та враховувати ці аспекти у педагогічних діях та стратегіях [1]. Чутливе вчителювання покликане демонструвати не тільки учнівству, а й усім учасникам освітнього процесу (вчителям, батькам, особам, що їх замінюють), що не існує різниці у відношенні до хлопців і дівчат, до дітей різних етносів, віросповідання, дітей з інвалідністю, різного майнового стану, соціального статусу і т. п. Тільки таким чином вчитель/вчителька може продемонструвати цінність кожної дитини, її неповторність, особливість і повагу до цієї несхожості. Чутливе вчителювання передбачає і готовність самого педагога до подолання життєвих викликів, гнучкість і мобільність в опануванні новими знаннями і вміннями, необхідними для вирішення професійних завдань в

змінюваних, часто складних умовах суспільного життя. Такий підхід у поєднанні з принципами Нової української школи дозволяє вчителю виховати людину майбутнього, людину глобалізованого світу.

У період тривалих карантинних обмежень, спричинених пандемією COVID-19, робота з впровадження ідеї чутливого вчителювання в НУШ була перенесена у віртуальну площину з переходом на дистанційний спосіб організації освітнього процесу в школі та почала активно реалізовуватися засобами сучасних ІКТ-технологій. Далі з уведенням військового стану у зв'язку з російською агресією ідея чутливого вчителювання набула особливої актуальності та нових завдань, як-от: робота з нівелювання психотравмуючих факторів, переживань важких втрат, інтрузивних спогадів у дітей та членів їх родин, питання адаптації дітей-переселенців, забезпеченні їх основних потреб. Це потребувало доповнення валізки педагогічних прийомів вправами на психоемоційне налаштування, релаксації, нормалізації дитячих реакцій травматичного стресу («Безпечне місце», «Термометр», «Екран», «Уявний помічник» та ін.).

Для забезпечення комплексності реалізації педагогічної ідеї нами було визначено три основні напрямки діяльності: робота з дітьми, робота з батьками або особами, що їх замінюють, та робота з педагогічною спільнотою.

За першим напрямом професійні завдання із впровадження ідеї чутливого вчителювання в НУШ були реалізовані за допомогою засобів дистанційної організації освітнього процесу у синхронному та асинхронному режимах з використанням цифрових інтерактивних дошок (Jamboard, Padlet, Lino it тощо), додатків Google, платформи Google Classroom, мобільних застосунків, засобів організації відеоконференцій, освітніх онлайн-інструментів та засобів візуалізації навчального контенту. Під час вибору засобів для створення сучасного освітнього середовища для учнів ми керувалися принципами доступності, зрозумілості та універсальності, заохочення учнів до креативності, цифрової творчості. Особливу увагу було приділено забезпеченню умов для формування соціальних знань, умінь, навичок, емоцій, цінностей дітей шляхом надання їм практико-орієнтованих інтерактивних завдань, які дають змогу учням проводити аналіз та синтез інформації, критично оцінювати її та створювати новий медіапродукт за принципами академічної доброчесності та недискримінаційності. Для формування навичок тайм-

менеджменту в учнів нами було використано метод Pomodoro, для уникнення перевантажень учнів і вчасного виконання поставлених завдань – метод ранжування справ АБВГД. Для організації проектної діяльності застосовувалися можливості цифровізованих Scrum і Kanban дошок. Загалом, для підготовки занять з дітьми в синхронному та асинхронному режимі нами було застосовано такі групи сучасних цифрових інструментів та онлайн-застосунків: цифрові інструменти колективної дистанційної роботи; для створення зображень; для створення практичних завдань; анімації, створення відеороликів на смартфоні, GIF-анімації, мультиплікації; шифрування інформації та забезпечення авторського права; для структурування і систематизації інформації (створення карт цілей, ментальних карт, інфографіки), що дозволило створити якісний освітній контент для дистанційних уроків [2, с. 157].

За другим напрямом було заплановано і проведено низку веб-консультацій з батьками, або особами, що їх замінюють, спрямованих на забезпечення партнерської взаємодії, роз'яснення важливості формування ключових компетентностей в учнів, принципів недискримінаційного підходу у житті та вихованні, основних проблем соціального виховання дітей та шляхів їх подолання, способів ненасильницького вирішення конфліктних ситуацій та подолання стресу, просвіта і навчання користуватися функціоналом освітніх онлайн-платформ та цифрових засобів навчання.

Водночас реалізація ідеї чутливого вчителювання в НУШ відбувалася в педагогічній спільноті не тільки на рівні закладу освіти та громади, а й стала доступною педагогічному загалу на всеукраїнському рівні. Зібравши команду експертів-одномумців, нами було створено суб'єкт підвищення кваліфікації «НЕшкола чутливого вчителювання» на Національній платформі можливостей професійного розвитку «EdWay», який наразі пропонує освітянам України можливості підвищення кваліфікації у напрямках недискримінаційного, зокрема гендерночутливого підходу в сфері освіти, використання інформаційно-комунікативних, цифрових технологій та технологій тайм-менеджменту у педагогічній діяльності. Наразі розроблено 6 програм підвищення кваліфікації педагогічних працівників та проведено вебінари «Чутливе вчителювання в умовах інформаційного суспільства», «Сучасні способи пошуку та обробки інформації в мережі Internet на засадах академічної доброчесності», «Права дитини:

моніторинг порушень та захист», «Гендерні стереотипи та їх вплив на життя і професійну діяльність», «Цифрові технології та онлайн-ресурси для організації соціально-виховної роботи з дітьми в ЗЗСО в умовах дистанційного навчання», «Специфіка підготовки до онлайн-занять з учнями в ЗЗСО в умовах воєнного стану».

Впровадження педагогічної ідеї здійснювалося також в межах виконання функцій освітнього стейкхолдера у процесі рецензування освітньо-професійних програм підготовки спеціалістів соціальної сфери, з якими тісно нині співпрацює школа, враховуючи соціально-політичну та економічну ситуацію в країні, різке збільшення кількості соціально незахищених верств населення. Зокрема з метою забезпечення поширення ідеї чутливого вчителювання у практику підготовки майбутніх фахівців, було внесено пропозиції про необхідність збагачення змісту вибіркових освітніх компонентів ОПП напрямами недискримінаційного виховання, новітніми засобами соціально-педагогічної роботи з ВПО, біженцями та мігрантами; запропоновано доповнити програми проходження професійно-педагогічної практики майбутніх фахівців завданнями, спрямованими на опанування і відпрацювання навичок використання новітніх цифрових технологій та онлайн-ресурсів для роботи в умовах тривалого дистанційного навчання.

Результат впровадження педагогічної ідеї чутливого вчителювання в НУШ безпосередньо у закладі загальної середньої освіти вбачаємо формування учня зі стійкою активною життєвою позицією, гнучкого, мобільного, мотивованого до успішного виконання життєвих та навчальних завдань, в тому числі засобами сучасних ІКТ-технологій, навченого долати стресові ситуації та навчатися впродовж життя.

Список використаних джерел

1. Що таке чутливе вчителювання? НЕШкола чутливого вчителювання: поширені запитання наших слухачів. URL: <https://bit.ly/41cN6mf> (дата звернення 19.02.2023).
2. Печериця Н. М., Анголенко В. В., Пахомова Л. В. Використання цифрових технологій та онлайн-ресурсів у процесі проходження професійно-педагогічної практики у закладах загальної середньої освіти в умовах дистанційного навчання. Інноваційна педагогіка. Вип. 54, 2022. Т. 2. С. 155–158. URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2022/54/part_2/30.pdf (дата звернення 19.02.2023).

Л. О. Пилипенко, викладач математики, спеціаліст вищої категорії

puras.lyuda@gmail.com;

О. В. Вовчик, викладач математики

oksanashestopal@gmail.com

ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету»

ПРОБЛЕМНО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНИХ І ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ ФАХОВИХ КОЛЕДЖІВ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ МАТЕМАТИКИ

Для забезпечення активного ставлення студентів до оволодіння знаннями, уміннями й навичками, інтенсивного розвитку їхньої пізнавальної діяльності та індивідуальних творчих здібностей, майстерності самостійно здобувати, перетворювати і продуктивно використовувати інформацію для вирішення навчальних проблем необхідно застосовувати проблемно-технологічний підхід.

Суть проблемно-технологічного підходу полягає як у формуванні пізнавальної діяльності студентів, що починається з постановки проблемних питань, розв'язання проблем та проблемних завдань, так і в їх різноманітній самостійно-творчій діяльності, використовуючи різноманітні технології навчання. Розглянемо детальніше основні характеристики окресленого підходу.

Проблемне навчання, тобто створення й розв'язання в освітньому процесі проблемних ситуацій, є важливим засобом інтелектуального розвитку студентів фахових коледжів, сприяє формуванню ефективної мотивації до навчання, активності і самостійності у навчанні, забезпечує міцне засвоєння знань, робить навчальну діяльність захоплюючою, оскільки вчить долати труднощі.

Цілком згодні з позицією відомого ученого І. Лернера, згідно якої головна ідея проблемного навчання полягає в тому, щоб, використовуючи різноманітні психолого-педагогічні прийоми в процесі навчання, досягати високої пізнавальної активності студентів, створювати такі умови, які сприяли б розвитку творчого мислення, здібності в рамках недостатності знань самостійно визначати нове знання, яке дозволяє успішно просуватися в пізнавальному процесі (Лернер, 1974). Таке навчання, як засвідчує власний досвід викладання математики у фаховому коледжі, формує особистість студента, що мислить творчо та самостійно.

Цілком слушною є позиція М. Махмутова, який визначає проблемне навчання як тип розвивального, в якому поєднуються систематична самостійна пошукова діяльність студентів із засвоєнням ними готових висновків науки, а процес навчання зорієнтований на формування їхнього світогляду, пізнавальної самостійності, стійких мотивів учіння та розумових (включаючи й творчі) здібностей під час засвоєння ними наукових понять і способів діяльності детермінованого системою проблемних ситуацій (Махмутов, 1975).

Відомий український дидакт С. Гончаренко в «Українському педагогічному словнику» дає наступне визначення: проблемна ситуація – ситуація, для оволодіння якою окремих суб'єкт (або колектив) має знайти й застосувати нові для себе знання чи способи дій. У проблемній ситуації слід розрізнати її об'єктивний бік (суперечність між складністю, яку треба подолати, і недостатністю наявних засобів для досягнення цієї мети та її суб'єктивний бік (усвідомлення суб'єктом цієї суперечності й прийняття або постановка ним відповідного проблемного завдання (Гончаренко, 1997).

Орієнтуючись на позицію науковців та власний практичний досвід, виокремимо етапи проблемного навчання (рис. 1):

Рисунок 1 – Етапи проблемного навчання

Підкреслимо, що створення системи проблемних ситуацій в процесі навчання математики є головним чинником розвитку майбутнього фахівця, надійним шляхом підвищення ефективності та якості навчання, набуття студентами фахових коледжів необхідних професійних знань, умінь та навичок.

Очевидно, що проблемна ситуація виникає між засвоєним і тим, що має бути опановано. Використання проблемних ситуацій у навчанні математики призводить до того, що знання студентів стають більш усвідомленими, міцнішими. Проблемна ситуація може бути розв'язана викладачем, студентами чи спільними зусиллями. Відповідно до мети визначається характер проблемних завдань, які необхідно вирішити на занятті чи під час виконання домашніх завдань, індивідуальних проєктів. Завдання з математики, варто відмітити, повинні бути важливими із позицій формування у студентів навичок аналізу виробничих ситуацій. Крім того, викладач повинен не лише створювати проблемну ситуацію, але й спрямувати міркування студентів, уміло і тактовно зіставити різні точки зору, надати дискусії гостроти. До проблемних завдань слід звертатися і під час ознайомлення з новим матеріалом, і під час розв'язування задач, і під час опитування.

Тож цілком закономірно, що це змінює звичний статус практичних занять з математики. Тут є і пояснення викладача, і репродуктивна діяльність студентів, і постановка задач, і виконання ними вправ. Організація процесу навчання математики базується на систематичному розв'язанні навчально-пізнавальних проблем, що і є характерною ознакою такого типу навчання. Вони повинні носити проблемний характер й стимулювати пізнавальну діяльність студентів, а також і творчість. Творчо виконане завдання з математики є проявом високого ступеня усвідомлення студентом фахового коледжу тих знань, які він здобуває.

При проблемному підході, як правило, постає задача з неявно заданою умовою (структурою). Студенту потрібно самому сформулювати умову, скласти структуру та реалізувати її, застосовуючи певну технологію. Тобто при проблемному підході реалізується повний технологічний процес – науково обґрунтована системна модель діяльності викладача, яка містить опис алгоритму його дій з розв'язку певної навчально-виховної проблеми (Кононець, 2015).

Використання нових освітніх технологій, особливо, цифрових, передбачає не стільки поповнення теоретико-методологічних знань студентів, скільки формування професійних та пізнавальних умінь проєктувати, конструювати процес навчання, самостійно аналізувати його результати, уміти вносити корективи у власну освітню траєкторію. На сьогодні цифрові технології у навчанні математики уможливають побудувати таку системну модель діяльності викладача, націлену на цілісний підхід до організації навчального процесу, яка, завдяки сукупності різних засобів, умов, компонентів педагогічної діяльності, забезпечить досягнення бажаних освітніх результатів. Результатом проблемно-технологічного підходу на засадах цифровізації є не лише набуття знань, умінь та навичок, але й формування самостійності у студентів, умінь здійснення пошуку інформації серед великої кількості інформаційних ресурсів, її аналізу, обробки та прийняття рішень.

Вочевидь, слід особливу увагу звертати на цифрові засоби навчання студентів фахових коледжів (електронні посібники, дистанційні курси та ін.), у змісті яких мають бути представлені завдання для проблемного навчання. У такий спосіб вирішується низка різномірних дидактичних завдань: розвиваються пізнавальні навички студентів, критичне мислення, сфера комунікації, формується вміння самостійно конструювати свої знання, вміння орієнтуватися в інформаційному просторі тощо (Кононец, 2021).

Таким чином, проблемно-технологічний підхід до формування пізнавальних і творчих здібностей студентів фахових коледжів під час навчання математики конкретизує освітній процес, виявляючи закономірності з метою визначення і використання на практиці знань з математики. Педагогічний аспект цифрових технологій полягає в технологізації освітнього процесу, розробці прийомів, що підвищують освітню ефективність, шляхом застосування алгоритму дій та оцінки наявних результатів з використанням цифрових засобів навчання. Цей підхід, на наше переконання, відповідає на питання, як навчати математики результативно. Тож одним із факторів розвитку пізнавальної самостійності студентів фахових коледжів є сучасні цифрові технології, застосування яких в освітньому процесі сприяє засвоєнню та закріпленню знань, формуванню вмінь самостійного пошуку знань і застосування їх у будь-якій

діяльності, розвитку позитивного ставлення до своєї професійної діяльності й вироблення відповідальності за власні рішення. Відтак, правомірно розглядати їх ефективним засобом розвитку творчості й пізнавальної діяльності студентів.

Список використаних джерел

1. Кононець Н. В. Специфіка укладання змісту електронних навчальних посібників для самоосвіти студентів в умовах цифровізації навчання. Scientific Collection «InterConf», (48): with the Proceedings of the 8th International Scientific and Practical Conference «Challenges in Science of Nowadays» (April 4–5, 2021). Washington, USA : EnDeavours Publisher, 2021. С. 296–299.
2. Кононець Н. В. Педагогічні технології ресурсно-орієнтованого навчання студентів: технологія Веб2.0. Витоки пед. майстерності: зб. наук. пр. Вип. 15. Полтава, 2015. С. 129–134.
3. Лернер И. Я. Проблемное обучение. Москва : Знание, 1974. 149 с.
4. Махмутов М. И. Проблемное обучение (основные вопросы теории). Москва : Педагогика, 1975. 250 с.

Л. І. Поштарук, *завідувач відділення дошкільної і початкової освіти, викладач вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист*

poshtaryk_lora@ukr.net

Комунальний заклад «Уманський гуманітарно-педагогічного фаховий коледж ім. Т. Г. Шевченка Черкаської обласної ради»

ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ НА ЗАНЯТТЯХ З БІОЛОГІЇ

*Найважливіше завдання цивілізації –
навчити людину мислити.*

Томас Едісон

Сьогодні в педагогічній практиці перебудова змісту освіти випереджає розвиток нових інноваційних форм, методів навчання та виховання здобувачів освіти на заняттях біології. Суттєвим стає не лише питання змісту освіти, але й пошуку ефективних форм організації навчально-виховного процесу у коледжі.

Питання про організаційні форми навчання в дидактиці є одним із питань, що є недостатньо розробленим. Це не дозволяє викладачу повністю реалізувати на практиці все те, що закладено в новому змісті освіти. На цей факт неодноразово звертали

увагу Л. Занков, І. Зверева, І. Лернер, М. Скаткін та інші. Ураховуючи нові завдання навчальної дисципліни, необхідно вдосконалювати традиційні форми навчання та створювати нові, що відповідають потребам сучасного етапу розвитку суспільства [1].

У процесі планування та розробки занять з біології пріоритет надано формам навчання які дозволяють організувати продуктивну діяльність здобувачів освіти. Тому ми особливу увагу приділяємо принципам гуманістичної психології.

Організаційні форми навчання повинні створювати сприятливі умови для усвідомлення здобувачами освіти вагомості набутих знань, пробуджувати їх пізнавальну активність, бажання продемонструвати свою здатність до самостійного аналізу, сприяти становленню самостійності в мисленні та діяльності, формуванню конструктивних ідей та підходів до їх реалізації.

Диференціація навчання є провідною ідеєю побудови особистісно-орієнтованого навчання. Шляхи її реалізації можуть бути різними. Найбільш поширений поділ здобувачів освіти на динамічні типологічні групи яким пропонується диференційовані за змістом і вимовами завдання.

Використання групових форм організації навчальної діяльності залучає до активної роботи навіть таких здобувачів освіти, для яких різні прийоми індивідуальної роботи навчання не надають очікуваного впливу. Тому сучасний викладач повинен не просто передавати накопиченні знання, він має пробудити в здобувачів освіти інтерес до вивчення біології в усіх її аспектах, жагу до дослідницької роботи. Важливим є введення інновацій, тому що вони спрямовані на зміну змісту і технології навчання і виховання, підвищення їх ефективності [2, с. 273].

Одним з важливих інноваційних методів навчання є гра. Застосування дидактичних ігор підвищує рівень пізнавальної діяльності у єдності її компонентів: пізнавальної активності у єдності її компонентів; пізнавальної самостійності, ініціативності; повноти і мобільності знань.

На заняттях з біології крім гри радимо використовувати обговорення, дискусії, роздуми, які дають здобувачів освіти можливість обмінюватися ідеями, враженнями, активізують розумову діяльність, навчають умінню висловлювати власні ідеї та думки, а також почути міркування одногрупників, це елементи кооперативного навчання: робота в парах, ротатійні трійки, карусель, «Один-удвох-усі разом». Особливо ефективними є методи взаємодіючого навчання (фронтальне навчання): «мозковий штурм»

– форма колективної роботи, яка характеризується спільною спрямованістю мислення і має на меті розробку ідей та підходів до розв’язання певної проблеми, але не їх оцінку. Застосовувати групові методи навчання, взаємонавчання («консультаційні центри»), рольові ігри, дослідні проєкти, навчальні екскурсії, інтегровані заняття та інші.

Використання на заняттях біології дослідницької технології передбачає набуття здобувачами освіти досвіду дослідницької роботи в пізнавальній діяльності. Під час навчання біології це дає змогу викладачеві об’єднати розвиток інтелектуальних здібностей здобувачів освіти з дослідницькими вміннями і на цій основі формувати активну творчу особистість.

Проєктна технологія передбачає створення викладачем таких умов під час навчального процесу, за яких його результатом є вдосконалення індивідуальності здобувачів освіти, його потенціальних здібностей, виховання мотивації, особистісних та вольових якостей: самостійності, цілеспрямованості, організованості в роботі.

Інформаційно-комп’ютерні технології готують здобувачів освіти до повноцінної діяльності в умовах сучасного інформаційного суспільства. Так під час вивчення біології вони уможливають підвищення ефективності навчального процесу, розвиток умінь експериментально-дослідницької діяльності студентів, моделювання біологічних процесів.

Використання мультимедійних технологій у навчальному процесі дають змогу викладачу: вивести на екран: картинки, фото; відеозображення; схеми, таблиці; налаштувати черговість появи інформації з елементами анімації; внести зміни у структуру заняття; можливість внести зміни під конкретну групу; записати відеофайли безпосередньо з екрану; друкувати та робити записи на диск; зберігати тривалий час електронні продукти; підвищити ефективність заняття і навчального процесу загалом; використати проєктні технології [3].

Нині з допомогою комп’ютерної техніки, засобів проєктування та інтерактивної дошки можна осучаснити та вдосконалити навчальний матеріал за рахунок динаміки зображень, наявності кольорів та звуку.

Однак ЕЗНП теж мають певні недоліки: програми потребують багато часу для реалізації поставленого завдання, їх використання часто забирає час усього заняття; вони однотипні, швидко втомлюють здобувачів освіти, увага яких розсіюється;

не забезпечують максимального використання мультимедійних компонентів; обсяг навчального матеріалу ЕЗНП та спосіб його подачі часто не відповідають віковим особливостям здобувачів освіти; більшість ЕЗНП зводять нанівець, нівелюють творчість викладача [3].

Тому, творчі викладачі прагнуть самостійно створювати заняття, де провідна роль залишається за ними, а комп'ютер виконує роль асистента, засобу інтенсифікації, контролю та оцінювання навчальної діяльності здобувачів освіти. Такі заняття мають різні прийоми й методи навчання, тут кожне заняття – окрема презентація, що складається з певної кількості слайдів, залежно від обсягу навчального матеріалу.

Презентації на цей час можна вважати одним із ефективних сучасних засобів навчання. Тому викладачу при створенні тематичних презентацій до заняття доцільно дотримуватись такого алгоритму: презентація має бути короткою, доступною і композиційно завершеною; тривалість має бути не більш ніж 10 хвилин; кількість слайдів має бути не більше 7–10; демонстрація одного слайду має тривати близько однієї хвилини.

Надійною основою та невід'ємною частиною впровадження інноваційних педагогічних технологій є формування інформативних компетентностей викладачів. Саме від неї залежить ефективність освітнього процесу. Причому складові таких інформативних компетентностей весь час мають оновлюватися залежно від об'єктивних змін, які відбуваються в освіті та суспільстві.

Але, необхідно врахувати низку рекомендацій під час впровадження інноваційних технологій:

1) відмовитись від традиційних стереотипів орієнтування процесу навчання на середнього здобувача освіти;

2) належну увагу приділяти як здібним здобувачам освіти (саме їх необхідно активно залучати до проведення самостійних досліджень), так і слабо встигаючими, використовуючи в певній мірі диференціацію навчання;

3) уникати в студентському колективі створення стресових ситуацій, аналізуючи індивідуальний рівень соціальної адаптації окремих здобувачів освіти, їх міру участі, і тим самим попереджувати неадекватність їх реакції;

4) бути об'єктивним в своїх оцінках, щедрим на похвалу коли для цього є підстави;

5) намагатися розкрити все, що є найкращого в дитині, поважати її особистість, дуже обережно використовувати критичні зауваження;

б) створювати атмосферу довіри та невимушеності шляхом схвалення позитивних ідей здобувачів освіти, активністю форми спілкування з аудиторією та з кожним здобувачем освіти з урахуванням їх інтелектуального розвитку.

Отже аналіз психолого-педагогічної літератури дав можливість виділити основні пріоритети в організації навчання біології, які сприяють підвищенню активності, творчої самостійності здобувачів освіти у засвоєнні знань, формуванні навичок і вмінь, застосуванні їх на практиці:

1) орієнтування здобувачів освіти на самостійну роботу, формування в них в систематичній роботі з науково-популярною і науковою літературою;

2) створення сприятливого клімату для творчої співпраці, атмосфери творчого пошуку;

3) забезпечення біологічного спілкування не тільки та занятті а і в позаурочний час.

Список використаних джерел

1. Кокарева А. М. Застосування інформаційних технологій у вивченні природничих дисциплін на підготовчих відділеннях технічних університетів : автореферат. Київ, 2006.
2. Романець В. А. Психологія творчості : [навч. посіб.] / В. А. Романець. – Київ, 2001.
3. Даниленко Л. І. Використання інноваційних технологій навчання у методиці викладання біології. URL: <http://www.osvita.smila.com/metodychni-rekomendaciji/981-vykorystannja-innovacijnyh-tehnologij-navchannja-u-metodyci-vykladannja-biologiji>.

С. О. Романова, студентка групи РО-20-А
sofiaromanova17@gmail.com;

О. С. Майорова, голова циклової комісії, викладач
maiorova_kk@donnuet.edu.ua

Відокремлений структурний підрозділ «Краматорський фаховий коледж Донецького національного університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського»

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ОЧИМА СТУДЕНТІВ

Дистанційне навчання на прикладі Відокремленого структурного підрозділу «Краматорський фаховий коледж Донецького

національного університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського» відбувається з використанням комп'ютерних і телекомунікаційних технологій, які забезпечують взаємодію викладачів та студентів на різних етапах навчання і самостійну роботу з матеріалами інформаційної мережі.

Розглянемо завдання, що ставлять педагогічні працівники, розпочинаючи викладання навчальних дисциплін:

✓ Виховання у студентів потреби постійно поновлювати свої знання і різноманітно їх застосовувати у своїй практичній діяльності;

✓ Формування у них компетентнісних умінь та навичок, необхідних для виконання конкретних професійних завдань у реальних ринкових умовах;

✓ Давати студентами сучасні форми, методи та засоби праці в галузі майбутньої професійної діяльності.

Зараз, на мою думку, успіх викладача як професіонала, виявляється в його готовності до інноваційної діяльності.

Заняття Відокремленого структурного підрозділу «Краматорський фаховий коледж Донецького національного університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського» відбуваються на різних освітніх платформах. Електронне спілкування на таких платформах, як Teams та Google Meet, допомагають, як ніколи, будувати зворотній зв'язок з викладачами. Додатково педагоги використовують всі їм доступні та зручні засоби для обміну інформацією та спілкування зі своїми студентами: Telegram, Viber та е-пошту. Спілкування та обмін інформацією, перевірка виконаного домашнього завдання широко здійснюється за допомогою е-пошти. Варто зазначити, що студенти до виконання поставлених завдань відносяться по-різному: хтось відповідально і старанно, хтось ні. Велика кількість студентів вчасно виконують отримані завдання. Така робота дійсно ефективна, оскільки щодня в системі практично одночасно працюють і викладачі, і студенти.

Оперативно організований навчальний процес директором коледжу Кравцовим О. О., за допомогою технологій е-навчання на платформі Teams та інших вищезазначених способів зворотного зв'язку зі студентами з постійним двостороннім контактом, дає відмінні результати. Під час відеоконференцій викладачі використовують різні види дистанційного навчання як окремо, так і в оптимальному поєднанні. Це залежить від того, яким

технічним засобом навчання користується той або інший викладач у навчальному процесі. Від правильного вибору технічного засобу навчання суттєво залежить ефективність засвоєння навчального матеріалу студентами. Вибір виду та форми дистанційного навчання, а також платформи для спілкування не залежать від навчальної дисципліни. Для забезпечення навчального процесу викладачі коледжу використовують найрізноманітніші види дистанційної освіти, а саме:

- відеоконференції (обмін відеозображенням і звуком);
- аудіоконференції (обмін звуковою інформацією на цифрових та аналогових засобах зв'язку);
- комп'ютерна телеконференція;
- відеолекції;
- зайняття в чаті;
- веб-зайняття.

Для кожної з дисциплін ми маємо право вибрати будь-які, або навіть більшість з існуючих видів і технологій навчання. Основне правило – їх успішне поєднання, що дозволяє зробити процес пізнання нового менш монотонним, набагато цікавішим і продуктивнішим. Найчастіше наша група РО-20-А вибирає навчатися за допомогою відеоконференцій з екраном викладача, в якому демонструється презентація зі слайдами чи інша, корисна для студентів інформація. Це допомагає швидше і якісніше запам'ятати потрібний матеріал та набути професійних умінь та навичок.

При застосуванні комп'ютерних телеконференцій в дистанційному навчанні використовується двоканальне відео й аудіо. Недоліки з якими ми стискаємося при використанні цього виду дистанційного навчання – високі вимоги до швидкості з'єднання, яка може бути технічно недоступна в деяких регіонах, та наявність спеціального устаткування. Останнім часом відеолекція стала невід'ємним видом дистанційного навчання і замінила традиційні лекції.

Ми студенти, вважаємо, що до найважливіших переваг дистанційного навчання відносяться: види дистанційного навчання, які можуть використовуватися як окремо, так і в сукупності; свобода і гнучкість, вільний вибір засобів дистанційного навчання; модульність, паралельність, віддаленість, асинхронність; широке застосування різноманітних інформаційних технологій.

Перспективи дистанційного навчання дуже великі та вимагають ретельної, кропіткої роботи. Важливо деталізувати недоліки дистанційного навчання на сучасному етапі.

Нові умови диктують і нові вимоги до учасників навчального процесу (викладачів та студентів) – змінюватися, розвиватися, самовдосконалюватися і працювати над собою. Навчальний процес, нажаль, вже мабуть ніколи не буде таким, як був раніше. Карантин та військові дії навчили всіх пристосовуватися до нових умов. Вони перевернула нашу свідомість, вони навчила нас цінувати життя!

Список використаних джерел

1. Дебич М. А. Теоретичні засади інтернаціоналізації вищої освіти: міжнародний досвід : монографія. Ніжин : ПП Лисенко, 2019. 408 с.
2. Реформа освіти в Україні. Інформаційно-аналітичне забезпечення : зб. тез доп. III Міжнар. наук.-практ. конф. Київ, 2021. URL: https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2021/12/Tezi_III-konf_2021-pdf.
3. Уфимцева О. Ю. Розробка методики оцінки ефективності впровадження електронної освіти. Соціально-гуманітарний вісник : зб. наук. пр. Харків : СГ НТМ «Новий курс», 2018. Вип. 24. С. 81–82.

С. О. Сбітнева, викладач
ssbitneva@slkti.edu.ua

Вищий навчальний заклад «Слов'янський коледж транспортної інфраструктури»

ТЕХНОЛОГІЯ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ: МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ

Інтерактивні ігрові заняття (interaction – англ., взаємодія, вплив один на одного) включають: ігрове проектування, рольові, операційні, проблемно-орієнтовані ігри, організаційно-діяльні квазі ігри, ділові, імітаційні, дидактичні ігри, комп'ютерні ділові ігри.

Поняття «ігрові технології» включає досить велику групу методів і прийомів організації освітнього процесу у формі різних ігор, що передбачають моделювання професійних ситуацій і мають на меті формування навичок поведінки у різних, у тім числі нестандартних ситуаціях.

Ігрові методи поряд з коучінговими, тьюторськими, комп'ютерними, проектними тощо, також належать до групи активних (інтерактивних), тобто зорієнтованих на групову взаємодію (інтеракцію), кооперацію, співпрацю рівноправних суб'єктів освітнього процесу, ознаками яких є: імітація майбутньої управлінської, підприємницької, технологічної та виробничої діяльності.

Ігрові методи є ефективними і характеризуються наявністю ігрових моделей об'єкта, процесу або діяльності; активізацією мислення й поведінки студента; високим ступенем задіяної в навчальному процесі; обов'язковістю взаємодії студентів між собою та викладачем; емоційністю і творчим характером заняття; самостійністю студентів у прийнятті рішення; їх бажанням набути умінь і навичок за відносно коротким терміном.

Відмінність навчальної гри від традиційних методів навчання полягає у тому, що у грі відтворюються основні закономірності руху професійної діяльності і професійного мислення на матеріалі навчальних, а не реальних, ситуацій, які динамічно змінюються спільними зусиллями учасників гри. Головною метою навчальних ігор є формування в майбутніх фахівців умінь поєднувати теоретичні знання з практичною діяльністю. Оволодіти необхідними фаховими вміннями і навичками студент зможе лише тоді, коли сам достатньою мірою виявлятиме до них інтерес і докладатиме певних зусиль, тобто поєднуючи теоретичні знання, здобуті на лекціях, семінарах, самостійно, з розв'язанням конкретних виробничих задач і з'ясуванням виробничих ситуацій. Гра дає змогу позбутися шаблонів і стереотипів, здатна змінити ставлення студентів до будь-якого явища, факту, проблеми.

В останній час в навчальній практиці широко використовуються імітаційно-навчальні ігри, які дозволяють студентам в ході ігрової діяльності отримувати та збагачувати власний досвід. Завдяки ігровій діяльності краще розвиваються індивідуальні здібності студентів, оскільки вони не відчують психологічного тиску відповідальності, який властивий звичайній навчальній діяльності. Виховання ділових якостей на основі ігрових імітацій важливий бік використання ігор у підготовці майбутніх фахівців.

Основою ігрового навчання при підготовці фахівців можуть бути різноманітні види дидактичних та ділових ігор.

Дидактичні ігри – спеціально створені ситуації (моделі реальності), з яких студентам запропоновано знайти вихід. За такої умови студент є активним перетворювачем дійсності. Серед дидактичних ігор, які використовують в практиці навчання можна назвати: предметні, ігри-подорожі, вікторини, ділові та рольові ігри, які дають можливість майбутнім фахівцям відчути себе не тільки на робочому місці, а й бути підприємцем. Студенти можуть виступати також консультантами, арбітрами, різного рівня керівниками, взявши на себе відповідальність не тільки за результати своєї роботи, а й за організацію підприємства.

Ділові ігри, на відміну від інших традиційних методів навчання, дають змогу повніше відтворити діяльність фахівців – це імітація професійної діяльності. Під час ділової гри особлива увага приділяється формуванню навичок і вмій ухвалення рішень за умов взаємодії, суперництва і конкуренції між активно діючими особами. Ефективність ділової гри в професійному становленні майбутнього фахівця і підвищенні результативності навчання студентів багато в чому залежить від методики і технології організації, її проведення.

Методика проведення професійних ігор має різнобічний характер. Але у будь-якому разі ігри проводяться за певною моделлю, яка складається з таких етапів: підготовка учасників гри; вивчення ситуації, інструкцій, настанов та інших додаткових матеріалів; проведення гри; аналіз, обговорення та оцінка результатів гри.

Згідно з метою використання ділові ігри можуть виконувати різні функції: навчальні, виробничі або дослідницькі.

Навчальні ділові ігри застосовують під час навчання керівників з метою розвитку навичок і вмій практичного використання теоретичних знань в процесі виконання службових обов'язків, тобто в практичній діяльності.

Метою виробничої ділової гри є розробка: системи управління на підприємстві, організаційного механізму впровадження нових методів господарювання, прогнозування подальшого розвитку підприємства.

Дослідницькі ігри використовують у разі перевірки гіпотез, нових принципів організації та технології робіт тощо.

Ділова гра спрямована на те, щоб імітуючи реальні управлінські ситуації за допомогою «справжніх», а не «навчальних» ролей, забезпечити формування у студентів лідерських та управ-

лінських якостей, умінь і навичок, необхідних для ефективного розв'язання управлінських ситуацій, готувати молоде покоління до ефективної діяльності в ринкових умовах. Введені до використання ролі відображають функції тих реальних посадових осіб, які беруть участь у вирішенні конкретних проблем. Під час ділових ігор звичайне заняття перетворюється на робочий день на підприємстві.

Ситуативні та професійно-ділові ігри доцільно застосовувати на продуктивному і творчому рівнях навчальної діяльності. В їх основі лежать знакові моделі пізнавальної діяльності, коли для студентів ігрові дії набувають особистісного змісту, оскільки в них явно простежуються контури їх майбутньої професійної діяльності.

Рольові ігри вигідно відрізняються від інших методів навчання тим, що дозволяють студентам бути причетними до розробки теми, яку вивчають, дають можливість їм як би «прожити» деякий час у ролі когось іншого, спробувати свої сили в конкретних життєвих ситуаціях. Краще проводити рольові ігри після того, як студенти побували на виробничій практиці і уявляють функціональні обов'язки і коло завдань, що розв'язує той чи інший робітник, роль якого потрібно імітувати на занятті. Внаслідок гри встановлюється зв'язок і закономірність взаємодії існуючих методів пошуку рішень на результати виробництва в даний час і на перспективу.

З метою підготовки майбутніх фахівців до практичної діяльності в сучасних умовах використовуються ігрові форми навчання під час проведення практичних занять.

Проведення практичних занять, повністю носить прикладний, ситуаційний характер, оскільки знання, вміння й навички, що формуються у студентів, є актуальними з урахуванням вимог сьогодення й можуть бути застосовані в їх майбутній практичній діяльності.

Ігрове навчання має допомогти фахівцям діяти надійно й компетентно навіть в екстремальних умовах. Формувати у них нестандартне мислення, свободу вибору й готовність до інноваційної діяльності. Студенти повинні вміти швидко розпізнавати виробничі ситуації, а потім вибудовувати відповідний ланцюг дій, тобто індивідуально й професійно реагувати на типові проблеми відповідно до того, як вони їх сприйняли.

В ігровій формі, за допомогою викладача, на основі практичних тренінгів майбутні спеціалісти виконують ролі різних фахівців, моделюють, опрацьовують й закріплюють власні професійні дії; виробляють практичні професійні навички наполегливості, самостійності, комунікабельності та толерантності, вміння йти на ризик, а також вміння планувати заходи та здійснювати їх для досягнення поставлених цілей.

Великого значення в цих умовах набуває самопідготовка, глибоке осмислення теоретичних і практичних основ майбутньої професії. Цьому повною мірою відповідають ігрові технології, які дозволяють пов'язати прогресивні теоретичні розробки і конкретну виробничу практику, забезпечити активну пізнавальну діяльність студентів.

Застосування ігор поряд з іншими активними методами навчання створює унікальну можливість формування норм соціальної поведінки та системи ділової взаємодії, обміну культурними цінностями з навчальною метою, виявлення індивідуальних задатків студентів, розвитку корпоративної культури навчального закладу.

Позитивною якістю ігрових методів є також постійний контакт студентів і викладачів в процесі вирішення проблемних завдань та ігрових виробничих ситуацій. У процесі гри викладач може виступати у трьох основних позиціях: бути центром гри, її керівником (ігротехніком); виконувати одну з ролей (ігрова позиція) або бути в ролі помічника і консультанта, який допоможе студентам у визначенні змісту їх діяльності відповідно до ролі; спостерігати та оцінювати дії студентів (позиція експерта). Така зміна позицій викладача дає можливість поступово розвивати навички самоорганізації у студентів, а також надавати допомогу у цій непростій діяльності, ділитися життєвим досвідом, підказувати джерела інформації з рішення проблеми.

На підготовчому етапі, якщо це гра-вправа, бліц-гра, операційна гра, гра-імітація, процес підготовки гри реалізується самими студентами, що стимулює їх організаторські здібності.

На останньому етапі дії викладача залежать від попередньої діяльності: він виступає у ролі експерта або залучає до оцінки результатів діяльності студентів.

Грамотна організація гри максимально наближає до реальності, тобто в наборі її ігрових ролей нема абсолютно «добрих» або «поганих» персонажів. Кожен гравець має право обрати свій

шлях, прийняти свою роль. І в цьому – позитивна якість гри. Вона примушує самовизначитися в житті (поки що ігровому), обирати свої власні засоби дій, приймати власні рішення, виробляти власні ідеали. Звіт правил та методики дозволяє враховувати всі можливі нюанси розвитку гри, регулює її хід й коректує при необхідності рольові позиції і психологічний стан гравців.

При використанні ігрових методів поряд із предметною підготовкою фахівців враховуються і психолого-педагогічні цілі навчання. Так, беручи участь у діловій грі студенти засвоюють комплекс ділових якостей: вміння адаптуватися в колективі, приймати самостійні обґрунтовані рішення, раціонально організовувати свою працю й працю підлеглих, тобто в них розвивається професійне творче мислення, за допомогою якого відкривається щось нове.

Отже, освітні технології та методи навчання пройшли довгий шлях розвитку та займають стійку позицію у навчальному процесі, а ігрові технології переживають друге власне народження. Вони служать підвищенню ефективності освіти у навчальних закладах, дозволяють економити час, формують інтерес до дисципліни, забезпечують вивчення матеріалу, активізують розумову діяльність, впливають на стосунки викладача і студентів, зближують навчання з майбутньою професією спеціалістів, дозволяють моделювати майбутню самостійну професійну діяльність та розвивати творчий потенціал випускників, формувати в них професійні компетенції майбутніх фахівців своєї справи.

Сучасний майбутній спеціаліст має бути не тільки досвідченим фахівцем, але й умілим організатором, який цінує колективний досвід, враховує думку товаришів, критично оцінює досягнуте, рішуче обстоює власні погляди.

Застосування ігрових технологій сприяє перетворенню студента з об'єкта навчання в суб'єкт професійно спрямованої праці, що викликає його цілеспрямовану діяльність та творчу участь у самостійному формуванні професійної компетентності.

Ефективність ігрових технологій навчання студентів полягає в тому, що вона сприяє розвитку творчого мислення і дозволяє студентам надалі приймати оптимальні рішення в будь-якій професійній або життєвій ситуації.

Список використаних джерел

1. Пометун О. Інтерактивні методики та система навчання. – Київ : Шк. світ, 2007. – 112 с.

2. Сиротенко Г. О. Сучасний урок: інтерактивні технології навчання. – Херсон : Основа, 2003. – 80 с.
3. Сисоєва С. О. Інтерактивні технології навчання дорослих : навч.-метод. посіб. / Сисоєва С. О. ; НАПН України, Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих. – Київ : ВД «ЕКМО», 2011. – 324 с.
4. Кратасюк Л. Інтерактивні методи навчання // Дивослово. – 2004. – № 7. – С. 2–3.

Л. П. Семко, науковий співробітник математичної та інформатичної освіти

L_Semko@ukr.net

Інститут педагогіки НАПН України

ПРИКЛАДНІ ЗАДАЧІ З ІНФОРМАТИКИ ЯК ЗАСІБ ЗДІЙСНЕННЯ МІЖПРЕДМЕТНИХ ЗВ'ЯЗКІВ

Під час підготовки до уроку інформатики ретельно продумана мотивація на рівні внутріпредметних та міжпредметних зв'язків визначає значимість теми уроку для розвитку науки, повсякденного життя, розв'язання економічних проблем, пізнання світу, фактів, явищ, підвищує усвідомлення нового матеріалу. Прагнення учнів до знань актуальних і прикладних значно вищі, ніж до абстрактних і непрактичних. Тому поєднання теоретичних знань з можливістю їх застосування до розв'язування задач в різних галузях науки та людської діяльності підвищує значущість предмета, формує в учнів дійсні уявлення про інформатику та її широке прикладне спрямування. Використання міжпредметних зв'язків спрямоване на формування у школярів системи знань, умінь і навичок, робота з якими розвиває вміння осмислювати зміст понять та застосовувати здобуті знання на практиці, аналізувати результати, робити відповідні узагальнення, порівняння, висновки, розширює кругозір учнів [1].

Інтегровані уроки інформатики з іншими предметами мають яскраво виражену прикладну спрямованість і викликають безсумнівний пізнавальний інтерес учнів. Усі прийоми та засоби навчання, які вчитель використовує під час уроку, мають бути зорієнтовані на реалізацію прикладної спрямованості навчання у всіх можливих проявах. На уроках необхідно забезпечувати органічний зв'язок досліджуваного теоретичного матеріалу та завдання, так, щоб учні розуміли його значущість, ближню і далекую перспективу його використання. По можливості можна окреслити область, в якій даний матеріал має фактичне застосу-

вання. Щоб досягти хороших успіхів у навчанні інформатики, необхідно зробити навчання бажаним процесом. Тому кожне нове поняття чи положення має, наскільки можна, спочатку з'являтися у задачі практичного характеру. Така задача покликана переконати учнів у необхідності та практичної корисності вивчення нового матеріалу. Це один із шляхів посилення світоглядної спрямованості навчання інформатики. Такий підхід можуть сформувати прикладні задачі, які дають широкі можливості для реалізації загальнодидактичних принципів у навчанні.

Прикладні задачі допомагають висвітлювати міжпредметні зв'язки, які зумовлюють поглиблене і розширене сприйняття учнями фактів, свідоме засвоєння теорії, формування цілісної картини природи та світу. Засоби реалізації міжпредметних зв'язків в процесі навчання інформатики можуть бути різними: запитання, завдання, задачі, наочні посібники, тексти, проблемні ситуації, пізнавальні задачі, навчальні проблеми міжпредметного характеру тощо.

Прикладні задачі можна використовувати з різною дидактичною метою, зацікавити чи мотивувати, розвинути розумову діяльність, пояснити співвідношення між інформатикою та іншими дисциплінами. Прикладні задачі – задачі, в яких описується практико-орієнтована ситуація та вирішення якої потребує певних практичних навичок, у тому числі, навичок використання засобів інформаційних та комунікаційних технологій [2]. Ефективність використання прикладних задач багато в чому залежить від тих критеріїв, які покладені в основу їх типізації, підбору прикладних завдань курсу інформатики, системи прикладних задач та методики їх вирішення. Зокрема, на уроках з прикладною спрямованістю при навчанні інформатики необхідно широко використовувати міжпредметні зв'язки, щоб учні вміли комплексно застосовувати, систематизувати, аналізувати знання, переносити ідеї та методи з однієї науки в іншу. Під час таких уроків відбувається взаємне проникнення наук і виникнення межових наук – математики, фізики, хімії, економіки тощо.

Міжпредметні задачі – це такі задачі, які потребують підключення знань з різних предметів, або задачі, що складені на матеріалі одного предмету, але використовуються з визначеною метою у викладанні іншого предмету. Особливе значення мають задачі, питання, завдання міжпредметного характеру у форму-

ванні інформатичних знань, умінь учнів. Спеціально складені задачі, питання дозволяють учням осмислити необхідність знань з загально пізнавальних предметів і професійній діяльності в будь-якій галузі виробництва. Ними можуть бути:

- задачі, розраховані на використання знань з іншого предмету;

- на усвідомлення знань, умінь, навичок учнів, набутих на суміжних уроках на розвиток раціоналізаторських здібностей;

- задачі на усвідомлення правил безпечної праці та охайності виконання завдань;

- задачі дослідницького, експериментального характеру, у процесі розв'язування яких учні застосовують знання з інших предметів.

У ході розв'язування задач, учні виконують складні пізнавальні і розрахункові дії, які впливають на:

- усвідомлення сутності міжпредметних завдань, розуміння необхідності застосування знань з інших предметів;

- відбір та актуалізацію необхідних знань з інших предметів;

- перенесення їх у нову ситуацію, зіставлення знань із суміжних предметів;

- синтез знань, встановлення сумісності понять, одиниць виміру, розрахункових дій, їх виконання;

- одержання результату, узагальнення у висновках, закріплення понять.

Під час добору задач доцільно дотримуватись певних вимог. Задача має демонструвати практичне застосування інформатичних ідей і методів та ілюструвати матеріал, що викладається на певному уроці, містити відповідні зрозумілі учням поняття і терміни тощо.

Отже, виявлення і подальша реалізація необхідних і важливих для розкриття провідних положень навчальних тем міжпредметних зв'язків дозволяє:

- зосередити увагу вчителів і учнів на аспектах навчальних предметів, які відіграють важливу роль у розкритті провідних наукових ідей;

- здійснювати поетапну організацію роботи зі встановлення міжпредметних зв'язків, ускладнювати пізнавальні завдання, розширювати поле дії творчої ініціативи й пізнавальної самодіяльності школярів, застосовувати все розмаїття дидактичних

засобів для ефективного втілення багатосторонніх міжпредметних зв'язків;

- формувати в учнів пізнавальний інтерес до різних навчальних предметів в їх органічній єдності;

- здійснювати творчу співпрацю учителів і учнів;

- вивчати найважливіші світоглядні проблеми і питання сучасності засобами різних предметів і наук у зв'язку з життям.

При доборі прикладних задач важливо визначити:

- місце задач у вивченні розділу, теми, в структурі конкретного уроку;

- виділити її спрямованість (мотивація, актуалізація знань, відпрацювання понятійної бази, контроль і т. д.);

- як вона узгоджується з наміченими цілями уроку;

- поняття, що вводяться в задачу, терміни повинні бути доступними для учнів, зміст і вимога задач повинні «зближуватися» з реальною дійсністю;

- реальність описуваної за умови ситуації, постановки питання та отриманого рішення. Добре складана задача, має стимулювати появу в учнів різноманітних емоцій.

Застосування новітніх інформаційних технологій дозволяє розв'язувати задачі нетрадиційними способами, а також розв'язувати прикладні задачі. Інформатика використовується для опису та дослідження проблем інших наук. Вона надає методи дослідження іншим наукам, допомагає підсилювати міжпредметні зв'язки, досліджувати проблеми різних наук. В інформатиці використовуються такі загальнонаукові міжпредметні методи і процедури: абстрагування і конкретизація, аналіз і синтез, індукція і дедукція, формалізація, візуалізація, структуризація, алгоритмізація і програмування, математичне моделювання, комп'ютерне моделювання, обчислювальний експеримент, програмне управління, розпізнавання образів, класифікація та ідентифікація образів, експертне оцінювання, тестування та інші [3].

Реалізація міжпредметних зв'язків сприяє систематизації, поглибленню знань, допомагає представити учням цілісну картину світу. При цьому підвищується ефективність навчання і виховання, забезпечується можливість наскрізного застосування знань, умінь, навичок, отриманих на уроках з різних предметів. Навчальні дисципліни в певному сенсі допомагають один одному. У послідовному втіленні принципу міжпредметних зв'язків

акумульовано важливі резерви подальшого вдосконалення навчально-виховного процесу.

Становлення міжпредметних зв'язків забезпечує більш глибоке засвоєння знань, формування наукових понять і законів, наукового світогляду, підкреслює єдність матеріального світу, взаємозв'язок явищ в природі і суспільстві, а також покращує організацію навчально-виховного процесу учнів, робить його більш оптимальним. Це має величезне виховне значення. Міжпредметні зв'язки сприяють покращенню наукового рівня знань учнів, розвивають логічне мислення та їх творчі здібності. Реалізація міжпредметних зв'язків відкидає дублювання при вивченні матеріалу, економить час і створює благодатні умови для формування загальнонавчальних умінь і навичок учнів.

Список використаних джерел

1. Семко Л. П. Міжпредметні зв'язки навчання інформатики з прикладною спрямованістю : матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф. «Topical issues of modern science, society and education» (February 26–28, 2022. SPC «Scineconf.com.ua». Kharkiv, Ukraine, 2022. С. 582–589.
2. Семко Л. П. Прикладні задачі у навчанні інформатики в гімназії : матеріали II Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. «Ресурсно-орієнтоване навчання в «3D»: доступність, діалог, динаміка», (22–23 лютого 2022 р.). Полтава, 2022. С.186–192.
3. Твердохліб І. А., Семко Л. П. Роль задач в посиленні прикладної спрямованості курсу інформатики в гімназії : VII Міжнар. наук.-практ. конф. «Modern research in world science» 2–4 жовтня 2022. Львів, Україна. С. 597–603.

І. П. Синчило, викладач загальноосвітніх дисциплін
sinchilo159@gmail.com

Відокремлений структурний підрозділ «Оріхівський фаховий коледж Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного»

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ

Сучасне життя розвивається бурхливими темпами, тому відбулися вагомі зміни у системі освіти. Одним із шляхів модернізації освітньої системи України є впровадження в навчальний процес інноваційних педагогічних технологій методів. Поняття «інновація» багатогранне та різноманітне, це новий підхід до

процесу, створення чогось якісно нового, або використання старого з іншою метою. Настала необхідність переходу від «передачі знань» до «навчання вчитися», «навчати жити». Ці зміни потребують розвитку нових засобів освіти, педагогічних технологій, які сприяють індивідуальному розвитку особистості, творчій ініціативі, навичкам самостійної роботи в інформаційних полях, формуванню у студентства вміння ставити і вирішувати завдання для розв'язання проблем, які виникають у житті та професійній діяльності.

Сучасний стан розвитку освіти України передбачає розвиток інноваційного потенціалу суспільства й особистості. Адже за умов трансформації українського суспільства особливого значення набуває формування високої освіченості та культури, нових життєвих компетентностей особистості, мобільності та гнучкості її соціальної поведінки, уміння швидко орієнтуватися в інформаційному просторі, приймати нестандартні рішення й нести відповідальність за її наслідки. Сьогодні інформаційні технології стали важливою складовою сучасного світу. Гаджети та інтернет надають доступ до великої кількості корисної інформації, полегшують життя людей, надають можливість вільно спілкуватися у зручний час, миттєво отримувати інформацію. Володіння комп'ютерними технологіями на сучасному етапі розвитку визначає кваліфікацію спеціаліста будь-якої сфери діяльності, що потребує відповідного рівня інформаційної культури. З огляду на це, одним із завдань сучасного педагога є необхідність використання різноманітних технік у поєднанні з хмарними інформаційно комунікаційними технологіями.

Знання стають дієвою силою в житті і праці людини тільки тоді, коли вони засвоюються не механічно, а свідомо. Принципи свідомості у навчанні нерідко зводяться до розуміння студентами того, чого і навіщо треба вчитися. Свідоме вчення, це не тільки система правильних логічних операцій, що ведуть до засвоєння знань, це також позитивне, серйозне і відповідальне ставлення до навчання, розуміння життєвого значення знань.

Враховуючи умови сьогодення, коли навчання відбувається у дистанційному форматі і потребує новітніх та сучасних технологій для більш успішного здобуття знань. Дистанційне навчання з одного боку, це досить серйозний виклик для всіх сторін освітнього процесу. Проте дистанційна освіта спонукає шукати

можливості для залучення сучасних технологій та пошуку нових методів викладання.

Заняття під час дистанційного навчання має певні особливості. Насамперед, це віртуальна зустріч, а не реальна. Хоч перелаштуватися на дистанційне навчання може бути важко, проте новітні методи дають можливість викладачу ненав'язливо та креативно продовжувати освітній процес.

Сьогодні педагогічною проблемою стала відсутність можливості традиційного навчання в навчальних закладах. Хоч такі обмеження є тимчасовими, та освітній процес не може зупинитися навіть на деякий час.

Інноваційні методи – це методи, що передбачають зростання ролі студента в навчальному процесі, зміщення центру навчального процесу від викладача до студента; посилення функції підтримки студента, допомоги йому в організації індивідуального навчального процесу; можливість зворотного зв'язку викладача з кожним студентом у процесі використання навчальних технологій. Інноваційне навчання – це процес, який оновлює навчальну систему та унеможливує пасивність студентів під час заняття. Новітні методи допомагають встановити партнерські взаємовідносини між викладачем та студентом, що позитивно впливає на процес засвоєння інформації та формування соціокультурної компетентності.

О. Пометун зауважує, що «інновація означає перетворення, новизну, трансформацію; нововведення передбачає залучення чогось справді нового. Це передбачає залучення нового в мету й зміст заняття, використання сучасних методів і форм навчання й виховання, створення колективної роботи педагога й студента, поширення нових поглядів на навчання й на весь освітній процес у цілому. Інновації самі не народжуються, вони виникають як результат наукових пошуків, спроб, досліджень, передового педагогічного досвіду та експериментів».

У сучасних умовах освіта відіграє особливу роль у підготовці майбутніх фахівців у галузі техніки, виробництва, економіки, управління. Застосування інноваційного підходу до навчання, дозволяє підняти на якісно новий рівень педагогічний процес, підвищити рівень навчальних досягнень, забезпечує психолого-емоційний комфорт і подальшу соціальну адаптованість студентів, готовність реалізувати особисті якості в індивідуальній чи колективній діяльності, орієнтує на набуття ключових

чових компетентностей: навчальної, культурної, соціальної, професійної.

«Усіма можливими способами треба запалювати в дітях палке прагнення до знань і до учіння. Прагнення до учіння збуджується самими навчальними предметами, методами навчання» – так говорив видатний чеський педагог Я. Коменський. Навчання стане творчим процесом, якщо воно буде сплановане на творчу діяльність самих студентів. Воно не повинно зводитися лише до засвоєння готових правил і визначень, а повинно бути справжнім процесом «здобуття знань». Можна виділити групу найважливіших чинників активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів, ефективність яких може бути підсилена за рахунок застосування у навчальному процесі новітніх інформаційних технологій: розвиток мотивації, посилення інтересу до навчання, в тому числі до способів здобування знань; розвиток мислення, інтелектуальних здібностей студентів; індивідуалізація та диференціація навчання; розвиток самостійності; надання переваги активним методам навчання; підвищення наочності навчання; збільшення арсеналу засобів пізнавальної діяльності, опанування сучасними методами наукового пізнання, пов'язаними із застосуванням комп'ютерів; розширення кола задач і вправ, проведення практичних робіт у процесі навчання математичним дисциплінам; спрощення та збільшення швидкості доступу до навчальної та наукової інформації.

Використання інноваційних технологій навчання – не самоціль. Це тільки спосіб створення умов, в яких навчаються, залучаються до пізнавально-навчальної діяльності студенти. Проблема процесу навчання – це погляд на навчання не тільки як придбання знань про світ, але й оволодіння способами пізнання цього світу різноманітними особистісними ресурсами, коли людина сама планує свою діяльність, вибирає способи активного здійснення своїх планів, а не орієнтується тільки на отриманий результат. Знання знецінюються, якщо студент не володіє методами, способами, засобами пізнання. Сутність інноваційного навчання полягає в тому, що викладач організовує пізнавально-навчальну діяльність студента таким чином, що він спираючись на свої потенційні можливості і вже отримані знання, самостійно розв'язує певні ситуації, проблеми в процесі взаємодії «студент – інформація», «студент – ситуація», «студент – знання», «студент – проблеми», «студент – студент», «студент – група»

і т. д. Слід підкреслити, що основні функції інноваційного навчання: пізнавально-навчальна і корекційно-розвиваюча. Орієнтація на одну з них, або зменшення питомої ваги тієї чи іншої, призводить до знецінювання цього методу і викликає розчарування у викладачів, так як не дає очікуваного результату. Важливим є те, що захопленість формою без дотримання дидактичних умов реалізації методу теж не дає результатів.

Інформаційні технології та інновації активно використовують для спрощення передачі навчального матеріалу. Нові технології дозволяють викладачам «візуалізувати» цілі лекції, зануривши студентів у необхідну наукову атмосферу. Такі інтерактивні методи допомагають студентам засвоїти матеріал на 45 % краще, ніж під час класичного заняття. Враховуючи ці фактори, викладачам варто навчитися впроваджувати інновації у повсякденну педагогічну практику, для підвищення ефективності навчального процесу. Ось чому можна застосовувати такі інтерактивні форми роботи як робота в групах, робота в парах, лото, естафети, бліц-тести, «мікрофон», «мозковий штурм», «карусель», «навчаючи – вчусь». Застосування комп'ютера з мультимедіа дозволяє вивести сучасне заняття на якісно новий рівень; впроваджувати в навчальний процес інформаційні технології; розширювати можливості ілюстративного супроводу заняття; використовувати різні форми навчання та види діяльності в межах одного заняття; ефективно організовувати контроль знань, вмінь та навичок студентів; полегшувати та вдосконалювати розробку творчих робіт, проєктів, рефератів. Заняття з комп'ютерною підтримкою викликають велику зацікавленість студентів, дозволяють урізноманітнити види діяльності, дають можливість ефективно використовувати диференційований підхід у навчальному процесі. Комп'ютер сприяє не тільки розвитку самостійності, творчих здібностей студентів, а й дозволяє змінити саму технологію надання освітніх послуг, зробити урок більш наочним і цікавим. Інформаційні технології забезпечують інтенсифікацію діяльності викладача і студентів, сприяє розвитку загальної обдарованості, посилює міжпредметні зв'язки. Все це дає можливість покращити якість навчання.

У цей час можливо та потрібно продовжувати процес навчання за допомогою інноваційних методів. Використання цих методів є необхідним елементом навчального процесу, що сприяє формуванню в студентів глибоких теоретичних знань,

практичних навичок, стимулює конструктивно-критичне мислення, пробуджує інтерес та мотивацію. Але з упровадженням інноваційних технологій в освітній процес важливими є виявлення запитів із упровадженням інновацій, психологічна підтримка інноваційної діяльності та діагностика ефективності цих інновацій.

Використання інноваційних методів навчання у підготовці студентів у навчальних закладах фахової перед вищої освіти є об'єктивною вимогою часу та однією з важливих умов якісної підготовки фахівців на сучасному етапі. Серед таких методів, що виправдовують себе в практиці освітньої діяльності є використання сучасних інформаційних технологій та технічних засобів, а також методів, які стимулюють та мотивують навчально-наукову діяльність студентів. Для забезпечення якісної підготовки фахівців необхідно забезпечувати подальший пошук і впровадження інноваційних методів в навчальний процес.

Отже, інноваційні технології – це необхідний інструмент сучасного викладача. У них закладено потужний потенціал для підвищення професійної майстерності та досягнення мети, поставленої державними стандартами перед системою вищої освіти, – підготувати спеціалістів до майбутньої професійної діяльності та самостійного життя.

Список використаних джерел

1. Бистрова Ю. В. Інноваційні методи навчання у вищій школі України / Ю. В. Бистрова // Право та інноваційне суспільство. – 2015. – № 1 (4). – С. 27–33.
2. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / А. І. Кузьмінський. URL: <http://www.info-library.com.ua/books-book-105.html>.
3. Пометун О. І. & Пироженко Л. В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. Київ : А.С.К., 2004. – С. 192.
4. Хом'як І. Програмоване навчання. Вісник Львівського університету. – 2010. – С. 50.
5. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посіб. – Київ : Академ.видав., 2012. – 352 с.
6. Крамаренко С. Г. Інтерактивні техніки навчання як засіб розвитку творчого потенціалу учнів // Відкритий урок. – 2002. – № 5–6.
7. Наказ Міністерства освіти і науки України від 07.11.2000 № 522 «Про затвердження Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності» (Із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту № 1352 від 30.11.2012).

О. О. Таран, магістрантка освітньої програми «Освітня робототехніка»
Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»,
методист Центру освітніх інноваційних технологій Комунального закладу «Полтавський міжшкільний ресурсний центр Полтавської міської ради»
olgataran876@gmail.com

МЕЙКЕРСТВО ЯК ОДИН ІЗ ОСНОВНИХ НАПРЯМКІВ STEAM-ОСВІТИ

Сьогодні світ у якому ми живемо потребує від нас іншого способу мислення, виду діяльності та функцій. Спостерігається стрімкий ріст на попит фахівців із цифрових, програмних та технічних напрямків. Вміння сприймати та адаптуватися до постійних змін, здатність вчитися та аналізувати виходять на перший план під час навчання. В епоху коли мережа Інтернету може надати нам будь-яку інформацію, традиційне навчання відходить в бік. Сьогодні учень є не просто споживачем інформації, а вчитель «флешкою», що надає цю інформацію, пояснює матеріал чи ділиться власними знаннями. Тому останні роки в Україні і в цілому світі набирає обертів STEAM-освіта, що охоплює вдале поєднання креативності й технічних знань, а також їх практичного застосування, вміння генерувати ідеї та власноруч втілювати в життя.

Головною метою STEAM-освіти є формування і розвиток розумово-пізнавальних і творчих якостей учнівської молоді, рівень яких визначає конкурентну спроможність на ринку праці; удосконалення науково-дослідної та інженерної освіти в навчальних закладах [1].

Важливим, у цьому напрямку, виступає той фактор, що основним форматом стає проектна науково-дослідна діяльність школярів, а роль вчителя полягає не лише в тому, щоб забезпечити трансляцію знань. Педагог в процесі навчання виступає ментором, людиною, яка організовує успішну групову комунікацію. Напрямок STEAM сприяє тому, що навчальний процес стає більш гнучким, оскільки враховуються індивідуальні освітні потреби кожної дитини, проектна діяльність учнів орієнтована на їх інтереси і дає змогу кожному здобувачу освіти проявити себе та свої здібності.

У проєкті концепції STEM-освіти в Україні окреслено основні підходи її впровадження до яких належать:

- особистісний підхід, який спрямований на врахування вікових, індивідуальних особливостей учнів та їхніх інтересів;
- постійне оновлення змісту відповідно до розвитку науки та технології;
- створення цілісної національної системи впровадження STEAM-освіти як складової єдиного освітнього простору України;
- спрямованість STEAM-освіти на нарощування людського потенціалу держави, підвищення її конкурентоспроможності на світовій арені;
- формування мотивації учасників STEAM-освітнього процесу до здійснення науково-дослідницької та проєктної діяльності, винахідництва, участі у різноманітних конкурсах, фестивалях тощо [1].

У своїй роботі В. Андрієвська та Л. Білоусова [2] розкривають можливості реалізації трьох основних способів впровадження STEAM-освіти у навчальний процес:

1. STEAM-проєкт, створення якого передбачає трансдисциплінарність, завершується реальним практичним результатом та ґрунтується на розв'язанні поставленої проблеми. Це є найбільш розповсюдженою формою реалізації STEAM-освіти у шкільній практиці.

2. STEAM-урок є, по суті, зменшеною версією STEAM-проєкту.

3. MakerSpace (Мейкер-простір, або дослівно від англ. MakerSpace – простір творця) – це творчий простір дитини, який забезпечує середовище для навчання, орієнтоване на учня, що може відбуватися в процесі розробки власного винаходу.

Кінцеві продукти, що створюються школярами можуть бути різного характеру: віртуальні, цифрові чи більш фізичні (матеріальні). Та незалежно від різних факторів мейкерство дає змогу залучати здобувачів освіти до процесу розробки, виготовлення, оцінювання та підведення підсумків. Процес проєктування – побудови – тестування – перепроєктування, який відбувається під час створення, ідеально підходить для всебічного розвитку учня. Завдяки мейкерству учні усвідомлюють, що невдача є частиною навчання, і якщо на якомусь етапі мейкери допускають помилку, то вони можуть її дослідити і на основі отриманих нових знань виправити похибку, або ж створити новий продукт. Якщо говорити про більш традиційні підходи у навчанні, де помилка вважається як невдача, то в даному випадку вона не несе негативних наслідків, а скоріше є частиною

створення та вдосконалення продуктів для покращення якості результату. Саме у процесі роботи дітей у MakerSpace «народжуються» нові ідеї, проекти, винаходи.

Таке унікальне навчальне середовище може допомогти ідентифікувати учня як особистість, його роль в команді. Деякі учні, які можуть не досягати успіху в традиційному навчальному середовищі, проявляють високий рівень в середовищі makerspace. Використання STEAM-підходу до навчання може розширити можливості деяких учнів, які раніше не були зацікавленими або не ототожнюють себе з традиційними методами навчання. Мейкер-простір розширює потенціал різноманітності ролей і можливостей для залучення у процес, збільшуючи можливості для колективної творчості.

В освітніх сучасних практиках MakerSpace розглядається як простір, який містить інноваційне обладнання. Це можуть бути набори LEGO Education, WeDo 2.0, Tetrax MAX, 3D-принтери, лазерні станки, програмовані машинки для шиття тощо. При всій своїй масштабності та далекосяжності такого формату STEAM-освіти як MakerSpace, його реалізація на практиці ускладнюється тим, що виникає потреба у додатковому фінансуванні навчального закладу для придбання необхідних ресурсів, у виділенні приміщення для побудови мейкер-простору та спеціальної підготовки вчителів. І якщо сьогодні ми маємо велику кількість вмотивованих вчителів, то проблема потреби фінансування залишається відкритою. Це приводить до пошуку інших підходів для створення такого формату навчання.

Спіраючись на зарубіжний досвід, мейкерство – це цілий світогляд, достатньо великий та потужний рух, який об'єднує однодумців. Мейкери передусім ставлять собі завдання покращити життя за допомогою того чи іншого винаходу, а вже потім на цьому заробити кошти. І це є дуже вдалим прикладом для організації мейкер-простору в освітньому процесі. Постановка проблеми – ідея для вирішення – виготовлення прототипа – його апробація. Розглянемо декілька прикладів проєктів MakerSpace, що не потребують великого фінансування і можуть бути виконані вже сьогодні:

1. Проєкт «Вежа Торнадо». Цей проєкт є відкритим завданням, винахідники мають створити вежу заввишки принаймні 3 палички з морозива, достатньо міцну, щоб витримати хоч пів кілограма маси, і достатньо стійку, щоб не впасти під час поривів вітру.

2. Проект «Автомобіль на вітрилах» – один із найпростіших проектів автомобіля, і він дає чудову можливість дізнатися, як можна використовувати опір вітру для руху транспортних засобів.

3. Проект «Механічна іграшка». Запропонуйте учням створити іграшку повторно використовувати матеріали, при цьому застосувавши простий механізм: блок, коловорот, гвинт тощо.

Такі прості на перший погляд винаходи і є підґрунтям для створення MakerSpace в освітньому просторі.

Отже, мейкерство є одним із перспективних способів реалізації STEAM-освіти. Широкий спектр можливих рішень при досягненні своєї цілі, де помилка є частиною навчання, що дозволяє більш глибоко вивчати процеси, здобувати знання пошуково-дослідницьким методом, сьогодні дає нам можливість випускати в майбутнє готових до сучасного життя особистостей. Потреба у наступному поколінні винахідників стоїть в Україні та світі досить гостро. Саме тому вже сьогодні ми маємо знаходити можливості та продовжувати працювати над інноваційним напрямком STEAM, створюючи мейкер-простори для ефективного навчання та максимального результату. Створені прості винаходи сьогодні згодом ставатимуть надбанням більшості.

Список використаних джерел

1. Проект концепції STEM-освіти в Україні. URL: http://mk-kor.at.ua/STEM/STEM_2017.pdf.
2. Best project nominees of the StarT season 2020. URL: <https://start.luma.fi/en/materials/the-best-of-start-2020/best-projects-2020/> (date of access: october 21, 2020).
3. URL: <https://www.stem-inventions.com/all-projects>.
4. Кузьменко О. Сутність та напрямки розвитку STEM-освіти. Наук. зап. Вип. 9. С. 188–190.

О. В. Холодцько, студент освітньої програми «Освітня робототехніка»
Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

3D ТЕХНОЛОГІЇ ЯК СУЧАСНІ ІНСТРУМЕНТИ РЕАЛІЗАЦІЇ РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ

З плином часу в світі і Україні росте попит на новітні технології. Сучасні пристрої на яких можна використовувати новітні технології та отримувати цілодобовий доступ до інтернету є

звичайним сьогодні. Освіта не змогла залишатись в стороні від цих перспективних проєктів і процесів. В навчанні в даний час використовується дуже багато різних пристроїв конструкторів чи гаджетів, а також мультимедійне оснащення та телекомунікаційні технології. В той же час, швидкий розвиток технологій загострює проблему навчання учнів, студентів, викладачів або конкретних фахівців в окремих галузях науки. Сучасним якісним трендом в технологіях освіти, які відповідають всім вимогам є 3D технології (3 dimensions – трьохвимірність).

Існує такий метод, як анагліф, який дозволяє отримати стереоефект (3D) для стереопари звичайних зображень з допомогою кольорового кодування зображення, призначених для лівого та правого ока. Для отримання ефекту необхідно використовувати спеціальні окуляри, в яких замість діоптрійних скелець встановлено спеціальні світло фільтри: для лівого ока – червоний, для правого – блакитний, або синій. Стереозображення є комбінацією зображення стереопари, в якому в червоному каналі – зображення для лівого ока, а в синьому – для правого. Червоно-сині анагліфічні окуляри дозволяють «обманути» мозок, і створюють ілюзію трьохвимірності зображення за рахунок кольорового кодування. 3D технології в освіті дозволяють урізноманітнити уроки та лекції, зробити освітній процес ефективним та візуально-об’ємним. Застосування 3D-контента в аудиторії надає можливість наочно пояснити студентам матеріал, сприяє «зануренню» в тему предмета, дозволяє мобільно переходити від цілої структури до окремих її елементів, від складного до простого і навпаки. Навчальний освітній інтерактивний контент вміщує в собі тести, 3D-відео, моделювання, віртуальні лабораторії, інтерактивні завдання, ігри, заняття в середовищах віртуальної та доповненої реальності а також тексти, зображення та гіперсилки в мережі інтернет які можуть слугувати для навчання учнів. Розглянемо основні переваги 3D-технологій на способи їх застосування:

- серед основних переваг 3D-друку такі, як: безвідходність виробництва, створення складних внутрішніх структур об’єкта та можливість поєднувати різні матеріали. В Україні тривимірний друк тільки зароджується. Підходить для навчання предмету технологій, дизайну або трудового навчання;

- дає змогу вчителю використовувати високоякісні навчальні матеріалами, які економлять час на пояснення складних понять при вивченні складних об’єктів;

– візуалізація «складних» тем в програмі навчання допомагає краще засвоїти матеріал, а включення 3D (трьохвимірних моделей) процесів та об'єктів в традиційні засоби навчання вносить інновацію в процес навчання, підвищує мотивацію учнів та студентів для вивчення науки;

– полегшує систематизацію знань при вивченні матеріалів;

– допомагає швидше вивчати більший об'єм інформації, що позитивно впливає на результати тестів та екзаменів.

Прикладом 3D технологій є 3D принтери, програми для моделювання зображень та об'єктів або ігрові програми: Autodesk 3ds Max, Cinema 4D, AutoCAD, Sketch Up, Blender, Lego Digital Designer, Paint 3D.

Blender – програмний пакет для створення тривимірної комп'ютерної графіки, що включає засоби моделювання, анімації, рендерінгу, після-обробки відео. До версії 2.80 містив рушій Blender Game Engine для створення відеоігор. Пакет є вільним програмним забезпеченням та розповсюджується під ліцензією GNU GPL [2].

Cinema 4D або скорочено **C4D** – програмний пакет для створення тривимірної графіки та анімації, розроблений **Maxon**. **Cinema 4D** є універсальною комплексною програмою для створення і редагування тривимірних ефектів і об'єктів.

AutoCAD – дво- і тривимірна система автоматизованого проектування і креслення розроблена компанією **Autodesk**. Перша версія була випущена в 1982 році. **AutoCAD** і спеціалізовані додатки на його основі знайшли широке застосування в машинобудуванні, будівництві, архітектурі та інших галузях промисловості.

SketchUp – програма для моделювання відносно простих тривимірних об'єктів – будівель, меблів, інтер'єру. В травні 2006 року була придбана компанією **Google** разом з невеликою фірмою **@Last Software**. В квітні 2012 року **Google** продав **SketchUp** компанії **Trimble Navigation** за 90 млн доларів.

LEGO Digital Designer (LDD) – безкоштовний конструктор для створення 3D-моделей **LEGO**. У ньому присутній багатий вибір різноманітних деталей, при чому, на відміну від реального конструктора, в **LEGO Digital Designer** є можливість зміни їх кольору. Програма володіє простим і зручним інтерфейсом, що дозволяє без особливих труднощів розібратися в її роботі.

Робоча область LDD, як і інших подібних 3D-редакторів, може наблизитися і віддалятися, розвертатися під будь-яким кутом і вільно переміщатися. Для оцінки готової моделі є режим перегляду, в якому творіння, можна розмістити на тому чи іншому тлі.

Paint 3D – додаток, представлений в оновленні Windows 10 Creators Update, переосмислення Microsoft Paint для тривимірного моделювання та друку. Супутній до View 3D, Windows Mixed Reality, Holograms і 3D Builder.

Використання інформаційно-комунікативних технологій на заняттях в школах чи вузах представляє великі можливості для використання комп'ютера та комп'ютерних технологій як ефективного засобу навчання. Використання різного роду on-line ресурсів або сервісів для розробки та впровадження дидактичних матеріалів сприяє не тільки тренуванню різних видів мовленнєвої діяльності, але і забезпечують реалізацію індивідуального підходу та інтенсифікацію самостійної роботи для студентів.

Zooburst – це сервіс для створення 3D книг. Величезна кількість опцій даного сервісу дають можливість автору книги втілити свої задуми зі створення власного простору з ілюстрованими творами, тестами та звуками. 3D книгу не можна скачати на комп'ютер, користуватись можна лише в Інтернеті.

Chaos Corona – це програмне забезпечення для 3D-рендерингу комп'ютерних зображень, розроблене компанією Chaos Czech, дочірньою компанією Chaos. Він був створений Ондреем Карліком як студентський проєкт у 2009 році та розроблений празькою компанією Render Legion під назвою Corona Renderer.

Віртуальний тур – це мультимедійний спосіб представлення простору навколо вас. В його основі лежать панорами, які відрізняються від звичайних фотографій своїм інтерактивним характером перегляду. Під час віртуальної подорожі розповідаємо англійською про наш університет: її призначення, про предмети, які знаходяться в ній. Ми з легкістю можемо перенестись будь-куди, виконуючи ряд комунікативних вправ.

Кожен викладач має розуміти, що комп'ютерних технологій потрібно, використовувати, щоб удосконалювати процес навчання студентів та учнів, без заміни вчителя на технології. Використовуючи 3D технології на заняттях, вчитель отримає більше часу, щоб приділяти виконанню вправ, для швидкого та якісного вивчення предмету з використанням комунікаційних розмов.

Прогрес в провадженні 3D-технологій, якщо він буде досягнутий, може призвести до великих змін на краще в майбутньому і дати людству простір для втілення ідей.

Список використаних джерел

1. Інформатика. Тривимірне моделювання, вибірковий модуль для учнів 10–11 класів.
2. <https://uk.wikipedia.org/wiki/Blender>.

С. В. Шевченко, вчитель вищої кваліфікаційної категорії,
вчитель-методист
s.v.shev0@gmail.com
Науковий ліцей № 3 Полтавської міської ради

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ ХІМІЇ

Розвиток інформаційних технологій в Україні – один з найважливіших механізмів, що допомагає сучасним вчителям та викладачам ефективно готуватися до занять, впроваджувати сучасні освітні технології та зацікавлювати здобувачів освіти в процесі навчання. Змінюється підхід учнів та викладачів до процесу викладання та здобуття освіти.

В умовах сьогодення вимушене дистанційне навчання поставило вчителів і батьків перед непростими викликами: як організувати навчання дітей в умовах карантину, коли вчитель не може бути поруч, як зрозуміти, чи зрозуміла дитина матеріал, як перевірити його, коли традиційні способи оцінювання недоступні.

Отримання навчальних матеріалів та спілкування між учасниками дистанційного навчання забезпечується через передачу відео-, аудіо-, графічної та текстової інформації у синхронному або асинхронному режимі. Це можуть бути письмові роботи (самостійні і контрольні, перекази, зокрема й окремі тестові, компетентісні завдання тощо), а також навчальний проєкт, заповнення таблиць, побудова схем, моделей тощо.

За дистанційною освітою майбутнє, бо вона на сьогодні стала неодмінним атрибутом нашого життя і створила нові можливості для отримання здобувачем освіти нових знань. Важко уявити сучасну школу в умовах сьогодення без дистанційної освіти, бо вони надають широкі можливості для розвитку учнів та розвитку і вдосконалення їх можливостей.

Широкі можливості для якісного вивчення хімії як предмету дає впровадження дистанційного навчання. Його визначають як «технологію отримання знань за допомогою телекомунікаційних засобів, коли взаємодія того, кого навчають і викладача проходить на відстані». У дистанційному навчанні змінюється роль і вимоги до вчителів [2, 3]. Лекції складають лише невелику частку, процес навчання орієнтує учнів на творчий пошук інформації, вміння самостійно набувати необхідні знання і застосовувати їх у вирішенні практичних завдань з використанням сучасних технологій. Вчителі дистанційних курсів повинні мати універсальну підготовку – володіти сучасними педагогічними та інформаційними технологіями, бути психологічно готовим до роботи з учнями у новому навчально-пізнавальному середовищі. Завдяки таким засобам дистанційного навчання, як дискусійні форуми, електронні обговорення засвоєного матеріалу, списки розсилання, створюється нове навчальне середовище, в якому учні почувають себе невід’ємною частиною колективу, що посилює мотивацію до навчання. Вчителі повинні володіти методами створення і підтримки такого навчального середовища, розробляти стратегії проведення цієї взаємодії між учасниками навчального процесу, підвищувати творчу активність і власну кваліфікацію [1].

Ми вважаємо, що за дистанційною освітою майбутнє, бо вона на сьогодні стала неодмінним атрибутом нашого життя і створила нові можливості для отримання здобувачем освіти нових знань. Важко уявити сучасну школу в умовах сьогодення без дистанційної освіти, бо вони надають широкі можливості для розвитку учнів та розвитку і вдосконалення їх можливостей.

Отже, можемо зробити висновки, що за дистанційною освітою майбутнє.

Список використаних джерел

1. Биков В. Ю. Дистанційне навчання в країнах Європи та США і перспективи для України / В. Ю. Биков // Інформаційне забезпечення навчально-виховного процесу: інноваційні засоби і технології : кол. монографія / В. Ю. Биков, О. О. Гриценчук, Ю. О. Жук та ін. / Академія педагогічних наук України, Інститут засобів навчання. – Київ : Атіка, 2015. – С. 77–140.
2. Клокар Н. Методологічні основи запровадження дистанційного навчання в системі підвищення кваліфікації / Н. Клокар // Шлях освіти. – 2012. – № 4 (46). – С. 38–41.

3. Момот Ю. Методичні аспекти викладання хімічних дисциплін з використанням ресурсів дистанційного навчання // Імідж сучасного педагога. – 2014. – № 1. – С. 55–57.

О. В. Шевякова, викладач вищої категорії
skidanenko.elena80@gmail.com

Красноградський аграрно-технічний фаховий коледж імені Ф. Я. Тимошенка

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ЯК СПОСІБ ПІДВИЩЕННЯ КРЕАТИВНОГО МИСЛЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

У навчально-виробничій діяльності здобувачів освіти професійно-технічних навчальних закладів важливу роль відіграють: зміст навчально-виробничої діяльності та форми й методи її реалізації. Осмислення проблеми формування висококваліфікованого працівника неможливе без вивчення й втілення у навчально-виробничий процес інноваційних технологій.

Сучасний рівень науки і техніки потребує формування і виховання творчо мислячих кваліфікованих спеціалістів. Сьогоднішньому студенту недостатньо лише поглинання «готової» інформації. Необхідно навчити його самостійно шукати способи розв'язання проблем, пов'язаних з реальними ситуаціями у житті, з майбутньою діяльністю.

Досягнення задач навчально-виробничого процесу, ефективність кожного заняття та його складова структура, багато в чому залежить від викладача, який проводить практичні та лабораторні роботи.

Основні завдання, які ставляться до професійної підготовки молодшого бакалавра це:

- оптимізація проведення виробничого навчання в лабораторіях та майстернях;
- застосування інноваційних креативних методів навчання;
- впровадження інноваційних виробничих технологій у навчально-виховний та виробничо-практичний процеси.

При проведенні лабораторно-практичних занять та проведенні практик застосовується більшість інноваційних технологій.

Це уроки-ігри, уроки-екскурсії, круглі столи, майстер-класи, роботи за проєктними методиками для здійснення пошуково-дослідницької діяльності здобувачів освіти, які зараз, на жаль, проводяться за допомогою онлайн ресурсів, платформ та програвм.

Результатом діяльності щодо впровадження інновацій у навчально-виробничу сферу вбачають випуск висококваліфікованих, конкурентоспроможних фахівців. Використовуючи інноваційні технології навчання, викладачі переконалися, що новітні освітні технології передбачають не просто отримання знань, а творче відношення до них, сприяють формуванню і вихованню освіченого, творчого, професійно здібного кваліфікованого робітника.

Під час проведення лабораторно-практичних робіт деталізуються отримані під час теоретичного навчання знання про принцип дії, монтаж та демонтаж і експлуатацію електричного обладнання, двигунів, пускачохисної апаратури тощо. При цьому найкращий результат досягається тоді, коли зміст відображає зв'язок із загальноосвітніми та спеціальними дисциплінами. Це забезпечує цілеспрямоване вивчення навчальних дисциплін, що являють собою фундамент успішного оволодіння професією.

Значного поширення у нашому навчальному закладі набули інноваційні заняття, які мають стандартну, гнучку структуру і орієнтовані на зростання інтересу студентів до навчання та підвищення їх фахового рівня.

В умовах ринкової економіки підготовка сучасного робітника повинна відповідати цілій низці вимог, під впливом яких вона спрямовується на розвиток вміння: самостійно виконувати і оновлювати знання, ставити проблеми, творчо мислити, приймати оригінальні рішення в нестандартних ситуаціях, бути соціально-активною особистістю тощо.

Конкуренція на сучасному ринку праці, вимагає від робітника не лише глибоких теоретичних знань, практичних вмінь та навичок, а й креативності, швидкої модернізації, постійного оновлення власного досвіду у навчальній та виробничій сферах. Саме тому викладачам необхідно постійно опановувати нові технології, розвивати креативне мислення, удосконалювати вміння та навички, щоб заохочувати до активної практичної та виробничої діяльності майбутніх фахівців – не як виконавців поставлених завдань, а як творчих особистостей, здатних до активного пошуку й втілення інноваційних технологій у навчальний процес.

Сучасна економіка вимагає від професійної освіти підготовки конкурентоспроможного фахівця, самостійного, ініціативного захищеного та мобільного на ринку праці.

Сучасне життя диктує нові підходи до формування освітнього процесу. В той же час виробництво вимагає від закладів освіти формування у випускників не тільки практичних умінь і навичок, а й розвитку найбільш значущих загальнолюдських якостей, які в процесі трудової діяльності при освоєнні нових виробничих технологій дають змогу динамічно змінювати свою професію.

Для підготовки таких кадрів перед викладачем стоять такі вимоги:

- вивчення ринку праці;
- впровадження в навчальний процес сучасних новітніх технологій;

- співпраця з соціальними партнерами.

Головними напрямками в цій роботі є:

- оволодіння інноваційними технологіями навчання та впровадження їх у навчальний процес;

- розвиток особистості студента через нетрадиційні форми і методи навчання;

- удосконалення методики використання комп'ютерного забезпечення та дидактичних матеріалів.

Важливу роль у підготовці кваліфікованого спеціаліста має виробнича практика, яка проходить на базі сільськогосподарських підприємств і є продовженням та розвитком теми соціального партнерства. Оскільки студенти не тільки набувають знань та практичних навичок, а й вчаться працювати в колективі, нести відповідальність, планувати своє подальше професійне життя.

Ринкова економіка чітко визначає орієнтири професійної освіти, що є головною метою всіх суб'єктів освітнього процесу полягає в необхідності урахування сучасних соціально-економічних реалій ринку праці і трансформування їх у конкретні освітні програми.

Для здійснення головних напрямів професійної підготовки від викладачів залежить значне підвищення їх особистої відповідальності у виборі форм і методів навчання і виховання студентів, організації суспільно корисної і продуктивної праці, а також постійного творчого пошуку, високої педагогічної і професійної майстерності.

Найважливіша риса сучасного виробничого навчання – його спрямованість на те, щоб навчити студентів не лише пристосу-

ватись, а й активно діяти в ситуаціях, які зазнали соціальних та економічних змін.

Сучасний висококваліфікований спеціаліст – повинен вміти застосовувати на практиці нове сучасне електрообладнання, знати його властивості та технічні характеристики, володіти новими інструментами, мати практичний досвід виконання робіт за інноваційними виробничими технологіями.

Виробництву потрібні конкурентоспроможні фахівці, здатні адаптуватися до швидких суспільних та економічних змін, а це потребує істотного підвищення якості підготовки кваліфікованих робітників.

Аналіз і вирішення конкретних виробничих ситуацій є одним із методів, який застосовує викладач практично на кожному занятті, особливо на етапах узагальнення і систематизації та закріплення знань. Застосування такої технології навчання дає можливість сформувати у студентів вміння використовувати набуті знання для вирішення виробничих, в тому числі нестандартних ситуацій.

У змісті завдань конкретних виробничих ситуацій одночасно утворюється проблемність прикладного характеру. Будь-яка ситуація і є свого роду проблема, яка завжди потребує шляхів її вирішення. Тому проблема носить практичний характер, а шлях її розв'язання – теоретичний. Тобто студент, оперуючи певними теоретичними знаннями, визначає варіанти вирішення проблеми. Вирішення цього завдання є комплексом для реалізації таких завдань заняття, як розвиток логічного мислення, активізація розумової діяльності студентів, формування у них потреби в навчанні, оскільки демонструється можливість застосування набутих знань, що, в свою чергу, сприяє розвитку інтересу до обраної професії.

Під час проведення лабораторно-практичних занять деталізуються отримані під час теоретичного навчання знання. При цьому найкращий результат досягається тоді, коли зміст відображає зв'язок із загальноосвітніми та спеціальними дисциплінами. Це забезпечує цілеспрямоване вивчення навчальних дисциплін, що являють собою фундамент успішного оволодіння професією.

На досвіді проведення лабораторно-практичних занять можна зробити висновок, що при впровадженні інноваційних форм і

методів навчання у навчально-виробничий процес значно зросли:

- рівень технічного і творчого мислення здобувачів освіти;
- зацікавленість майбутньою професією;
- рівень розвитку мислення і здібностей студентів;
- застосування знань у вирішенні проблемних ситуацій
- самостійність студентів;
- вміння працювати з інструкційно-технологічними картами

та додатковим матеріалом.

Список використаних джерел

1. Національна доктрина розвитку освіти України в XXI столітті // Педагогічна газета.
2. Пехота О. М., Кітенко А. З., Лабарський О. М. Освітні технології. – Київ : А.С.К, 2000.
3. Стрельніков В. Ю. Педагогічні основи забезпечення особистісного і професійного розвитку студентів засобами інноваційних технологій навчання. – Книга 2. – Полтава, 2002. – С. 145.

СЕКЦІЯ 4. ПРОБЛЕМИ ВИХОВАННЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ: РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД

*I. V. Mistchenko, doctor of medical sciences, professor, professor of Physiology department
umsa_mischenko@ukr.net;*

*M. Y. Zhukova, candidate of biological sciences, docent, docent of Physiology department
zhukova2016@ukr.net;*

*O. V. Tkachenko, candidate of medical sciences, assistant, assistant of Physiology department
elenatkachenko623@gmail.com
Poltava State medical university*

MORE EXPRESSED INTRA- AND INTERDISCIPLINARY INTEGRATION APPLYING DURING THE EDUCATIVE PROCESS WITH THE FOREIGN APPLICANTS

Student-centered education represents individualized education branch and is in a priority at Pedagogy modern developmental stage. There must be education varieties while teaching in the domestic and foreign academic groups based into typological belonging taking into obligatory consideration though unfortunately it is not so in many educational establishments. It is rather important to remember that inclusive education based into increased individualized approach as well as enforced humanism has been proposed to be introduced into the pedagogical activity with the higher education foreign applicants by United Nations Organization but still is applied primarily while working with children possessing special needs.

Accordingly to the common-biological law discovered by Hekkel in the 18th century, structure corresponds to function. It is expressed and proved at alive matter organization all levels beginning from the molecular one and ending with the population-species one both under physiological and pathological conditions that should be paid additional attention in medical educational establishments. We found the regularity accordingly to which foreign applicants prefer using intra-disciplinary and inter-disciplinary integration much more often and in much more significant extent comparatively to the domestic ones. This approach of studying one academic disciplines about one system, then the next ones without so-called conjugative reflexes,

demonstrating tight links between organism systems was implemented by American scientific school. In our opinion it is much worse than our educative system allowing demonstrating mentioned peculiarities. We paid and pay much attention at our lessons in the foreign groups to describing the common defensive system including non-specific and specific humoral and cellular mechanisms, inflammation system, kallikrein-kinine system, antioxidative system, vascular-platelet (primary, microcirculative) hemostasis, coagulational (secondary, blood coagulation) hemostasis, primary and secondary anticoagulants, fibrinolytic system (Возианов, Бутенко, Зак, 1998; Кузник, Цыбиков, 1981; Кузник, Цыбиков, 1989; Мищенко, Мищенко, 2003; Самсонова, Самуилова, 2002; Цыбиков, 1983; Цыбиков, Кузник, 1986; Hamilton, Hattori, Esmon, Sims, 1990; Kuznik, Tsybikov, 1992; Kuznik, Tsybikov, Vitkovsky, 1997; Vitkovsky, 1997; Мищенко, 1997; Мищенко, 1993), particularly in Dentistry (Мищенко, Силенко, 2001). One can't help saying about conjugated reflexes of the cardio-vascular and the respiratory systems between one another and other body systems to emphasize organism systems' integrity during their activity as well as intra-disciplinary integration during teaching and studying Physiology.

We would like to mention in the present work and mentioned to our students that the data about hypothalamic-hypophyseal-suprarenal system were widened to including the gonadal-pancreatic links after them. This approach was proposed by the American scientists. Kallikrein-kinine system is involved in coagulational hemostasis (pre-kallikrein or Fletcher's factor and highly-molecular kininogen or the one of Fitzgerald-Flozhe represent plasmic procoagulants), inflammation, pain, non-specific resistance of the organism by activating the complement system which in turn encourages to blood stream enforcement in the pathological focus and the renin-angiotensin-aldosterone system stimulating while the renal arterial pressure long-termed regulative pathways as well as water-salty metabolism maintaining mechanisms involvement in the interconnection (Мищенко, Таряник, Мищенко, Коковская, 2012). Neuroendocrine-immune interactions are also discussed at our lessons on the nervous and humoral regulation as well as leucocytes physiology with immunity bases in the foreign groups (Fabris, Mocchegiani, 1989), particularly while paying the significant attention to the scientific research dedicated to cytokines and cytomedines role in the organism under physiological and pathological conditions

on the base of analysis of the researches performed by our educational establishment Physiology chair staff as well as the one working in the research institute on the base of our university and in other educational-scientific institutions (Морозов, Хавинсон, 1983).

Our graduates' from dental faculty have a significant success in their own and other countries in part due to early professional preparation in them started beginning from the 2nd course of their study in the Poltava State medical university. It was so when our university was Ukrainian Medical Stomatological Academy, the only dental academy in Ukraine, and still defines professional preparing of the dental profile specialists. We would like to mention that there are profile questions belonging to so called Physiological Dentistry which are "between Physiology and applied dental academic disciplines". For example, the students get acquainted to some dental investigative methods, study the maxillary-facial area physiology rather in details while paying significant attention not only to the oral cavity specific functions dealing to food digestion but discussing so called maxillary-facial area and oral cavity non-specific functions – multiple defensive, secretory, excretory, participation in oral respiration, speech formation, sensory – as well as representation about this area multiple bonds to other organism systems such as the nervous, endocrine, cardio-vascular, digestive, excretory. Chronic tooth decay can result into myocardial infarction, endocarditis, myocarditis, pericarditis (Zaporozhets, Tkachenko, Tryniak, 2019), the patients sick into caries are undergone to frequent oral bleedings, periodontitis and parodontitis aggressive course (Мищенко, Павленко, Коковская, 2022).

Therefore, our Physiology teaching activity in the foreign applicants is directed to bigger using the inter-disciplinary and intra-disciplinary integration as well as accent to so called profile questions belonging to Physiological Dentistry while following the principles of inclusive education based on maximal individualized approach to study (even in bigger extent than while teaching the domestic students because they are in their own country and their adaptation is much better) and humanism as it has been proposed by the United Nations Organization. The foreign students preferred and prefer individual working activity, non-standard tasks and using mentioned integration types while their learning process.

References list

1. Возианов А. Ф., Бутенко А. К., Зак К. П. Цитокины. Биологические и противоопухолевые средства. Киев : Наукова думка, 1998. 315 с.
2. Кузник Б. И., Цыбиков Н. Н. Взаимосвязь между иммуногенезом и системой гемостаза: единая защитная система организма. Успехи современной биологии. 1981. № 2. С. 243–260.
3. Кузник Б. И., Цыбиков Н. Н. О роли тимуса и сумки Фабрициуса в регуляции системы гемостаза. Успехи физиологических наук. 1989. № 4. С. 77–93.
4. Мищенко В. П., Мищенко И. В. Физиология системы гемостаза. Полтава : АСМИ, 2003. 124 с.
5. Самсонова Н. Н., Самуилова Д. Ш. Взаимообусловленность изменений системы гемостаза и воспалительной реакции. Тромбоз, гемостаз и реология. 2002. № 1. С. 8–12.
6. Цыбиков Н. Н. Мононуклеарные фагоциты – связующее звено между иммуногенезом, гемостазом и фибринолизом. Успехи физиол. наук. 1983. № 4. С. 114–123.
7. Цыбиков Н. Н., Кузник Б. И. Иммунный механизм регуляции системы гемостаза. Проблемы гематологии и переливании крови. 1986. № 2. С. 23–28.
8. Hamilton K., Hattori R., Esmon C., Sims P. Complement proteins C5b-9 induce vesiculation of the endothelial plasma membrane and expose catalytic surface for assembly of the prothrombinase enzyme complex. Biol. Chem. 1990. V. 265. № 7. P. 3809–3814.
9. Kuznik B., Tsybikov N. Immune mechanisms regulating the hemostasis system. Hematol. Rev. 1992. V. 3. Part 2. P. 3.
10. Kuznik B., Tsybikov N., Vitkovsky Y. Immune mechanisms of the hemostatic system regulation. Thrombosis and Haemostasis. Suppl. Abstracts of XVth Congress of the International Society on Thrombosis and Haemostasis. Florence, Italy. 1997. P. 111.
11. Vitkovsky Y. Interleukins modulate procoagulant, anticoagulant and fibrinolytic properties of lymphocytes. Thrombosis and Haemostasis. 1997. № 3, suppl. 2. 1997. P. 111.
12. Мищенко В. П. Антиоксидантные, гемокоагулирующие и иммунные процессы в организме как единая система защиты и её регуляция. Проблеми екологічної та медичної генетики і клінічної імунології. Київ–Луганськ, 1997. Вип. 2. С. 91–95.
13. Мищенко В. П. Физиология гемостаза и ДВС-синдром. Полтава, 1993. 164 с.
14. Мищенко В. П., Силенко Ю. И. Пародонт и гемостаз. Полтава : Рік, 2001. 151 с.

15. Мищенко И. В., Таряник Е. А., Мищенко С. В., Коковская О. В. Поляризованный свет и защитные системы крови. Полтава : ПП «Михайлик», 2012. 168 с.
16. Fabris N., Mocchegiani E. Neuroendocrine-immune system interaction: A special remark for neuroendocrine influence on peripheral immune functions. Stress, Immunity, and Ageing. Role of Acetyl-L-Carnitine: Proc. Workshop. Amsterdam ect. 1989. P. 33–46.
17. Морозов В. Г., Хавинсон В. Х. Новый класс биологических регуляторов многоклеточных систем – цитомедины. Успехи современной биологии. 1983. № 6. С. 339–362.
18. Zaporozhets T. N., Tkachenko O. V., Tryniak S. Dental Physiology. Publishing «Magnolia 2006». Lviv. 2019. 180 p.
19. Мищенко И. В., Павленко А. П., Коковская О. В. Физиология системы крови : учеб.-метод. пособие для студентов. Полтава, 2022. 211 с.

А. В. Бичкова, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист
litvinova0963@gmail.com

*Відокремлений структурний підрозділ «Оріхівський коледж
Таверійського державного агротехнологічного університету
імені Дмитра Моторного»*

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ

Правове виховання, як складова національного виховання, є одним із шляхів підготовки повноцінного громадянина України у період глибоких соціальних, економічних і політичних перетворень.

Одним із головних аспектів усебічного розвитку особистості майбутнього спеціаліста вищого навчального закладу є висока правова культура. Не можна вважати фахівця професіоналом високого рівня, якщо він порушує закони, вимоги Конституції України. Їх дотримання, впровадження у свою практичну діяльність – це вимоги сьогодення. Ця здатність формується під час навчання в коледжі, університеті за допомогою правового виховання під час занять та виховної роботи.

У формуванні правової свідомості студентської молоді важливу роль відіграє правове виховання, яке може здійснюватися різними способами та в різноманітних формах. Саме від обрання тієї чи іншої форми правового виховання студентства певною

мірою залежить його ефективність, виконання мети та завдань, які стоять перед ВНЗ.

Стан правової культури українського суспільства відображає складний процес модернізації розвитку країни. Саме тому вивчення процесів формування і функціонування правової культури студентства, її зв'язку з реформуванням суспільства має виняткове значення. Нагальною потребою сьогодення є розвиток системи правового впливу, яка б відповідала сучасним соціально-правовим, педагогічно-психологічним потребам суспільства і особи. Успішне вирішення цих завдань залежить від багатьох факторів і здебільшого від рівня організації правової освіти і виховання населення країни.

Правове виховання – виховна діяльність вищого навчального закладу, правоохоронних органів, спрямована на формування у студентів правової свідомості та навичок і звичок правомірної поведінки.

Сім'я і навчальний заклад є одними з основних чинників, що впливають на формування правосвідомості студента, і тому вони, на мій погляд, певною мірою обумовлюють успішність досягнення мети правового виховання конкретної молоді особи.

Головною метою правового виховання студентів ВНЗ в Україні є формування у майбутніх фахівців високої правової культури, впевненості у справедливості вимоги Конституції України, українського законодавства, необхідності добровільного їх виконання, здатності мотивувати свої вчинки та приймати рішення, які не суперечать діючому законодавству.

Найважливішими завданнями правового виховання студентів в коледжі є: виховання високої громадянськості, формування гуманістичного світогляду, свідомого ставлення до своїх прав і обов'язків перед суспільством і державою, глибокої поваги до законів і правил людського співжиття, високої правосвідомості і правової культури, готовності дотримуватися і виконувати закони і вимоги Конституції України.

Знання педагогами особливостей загальних принципів виховання і специфічних принципів правового виховання, дає змогу підібрати оптимальний зміст, ефективні форми і методи роботи з формування правової культури студентської молоді.

Для студентів аграрних навчальних закладів важливе не лише застосування права в конкретній галузі, пов'язаній з майбутнім фахом, а й практика організації праці, управління, матеріально-технічного забезпечення тощо. Викладач права має знати, в яких умовах працюватимуть випускники, а також проблеми, з якими вони стикатимуться. Тоді він зможе зорієнтувати студентів, за допомогою яких правових засобів можуть бути розв'язані їхні проблеми.

Розкриваючи передбачений навчальною програмою правовий матеріал, я як викладач Правознавства пояснюю у який спосіб здобуті правові знання допоможуть студентові в майбутній трудовій діяльності кваліфіковано оцінювати конкретні правові ситуації, розв'язувати відповідно до закону господарські й соціальні питання та ін. Зміст кожного правового поняття слід розкривати доступно, використовуючи відомі студентам поняття і приклади із галузі, що стосується спеціальних дисциплін, які вони вивчають.

Здійснюється правове виховання студентів і в позааудиторний час. Так у Оріхівському коледжі проводяться «тижні права», складовими яких є бесіди: «закон і ми», круглий стіл: «захист прав дитини», виховні години: «ми і закон. Питання і відповіді», юридичні олімпіади, вікторини, диспути на морально-правові теми, зустрічі студентів з працівниками Оріхівського суду і юстиції, прокуратури, органів внутрішніх справ, проведення зборів у групах з обговоренням поведінки правопорушників-студентів, участь студентів у різних формах охорони громадського порядку. Ефективним засобом у правовиховній роботі є ділові ігри «Судовий процес». В них студенти виступають як підсудні, судді, звинувачувані, свідки.

Правове виховання сприяє підвищенню ролі молоді в студентському самоврядуванні. Реалізовуватися права студентських колективів щодо участі в управлінні справами вищого навчального закладу можуть лише в процесі практичної діяльності. Важливо створити правову основу студентського самоврядування: адміністрація навчального закладу зобов'язана сприяти студентським колективам у здійсненні їх повноважень, надавати на їх прохання необхідну для прийняття рішень інформацію, приміщення для проведення заходів, обладнання і матеріальні засоби, у встановлені терміни давати відповіді на пропо-

зиці, що вносяться студентськими колективами. Студентські колективи повинні мати право призупиняти виконання рішень адміністрації, прийнятих без врахування інтересів студентів.

Одним із важливих напрямів виховної роботи зі студентами навчального закладу є профілактична робота, спрямована на запобігання негативним проявам поведінки окремих студентів. Цій роботі важливо надати системного характеру, що передбачає налагодження тісних контактів з органами правопорядку, ведення чіткого обліку негативних вчинків, скоєних студентами, систематичний аналіз стану дисципліни в навчальному закладі та інформування про нього студентів і викладачів.

Значні можливості профілактики відхилень від норм поведінки студентів мають засоби масової інформації навчального закладу. Телерадіомережам, багатотиражкам необхідно систематично інформувати колектив про допущені студентами порушення навчальної дисципліни, правил проживання в гуртожитку тощо.

Профілактика правопорушень серед студентів передбачає забезпечення певних умов: створення в навчальному закладі системи управління профілактикою правопорушень: розроблення комплексної профілактичної програми, що передбачає заходи загального характеру (поліпшення умов навчання, побуту і дозвілля), а також спеціальні заходи, спрямовані на підвищення рівня моральної і правової культури студентів, виявлення осіб, схильних до скоєння правопорушень і проведення з ними індивідуально-профілактичної роботи тощо; забезпечення у студентському колективі широкої інформованості про факти правопорушень і гласності заходів щодо порушників громадського порядку: узгодження дій суб'єктів профілактики, використання комплексу різноманітних форм і методів профілактичної роботи.

Правове виховання студентської молоді може бути результативним за дотримання таких умов:

- розкривати зміст усіх галузей права, не акцентуючи на жодній, оскільки у повсякденній діяльності і житті людина керується основними положеннями усіх галузей права;
- характеризуючи конкретні правові норми, показувати їх зв'язок із мораллю, на якій ґрунтується право;

– ілюструючи порушення норм права, не зловживати негативними прикладами, а використовувати зразки, які вчать, як потрібно діяти у певній правовій ситуації;

– описуючи факт скоєння злочину, не вдаватися до деталей, щоб не викликати бажання його наслідувати; важливо розкрити суть негативного вчинку;

– залучаючи до правовиховної роботи працівників правоохоронних органів, наголошувати їм на особливостях спілкування з молодими людьми, специфіці студентської аудиторії;

– залучати студентів до посиленої правоохоронної діяльності;

– високий рівень правової культури педагогів і відповідний право-моральний клімат у навчальному закладі.

Залучення студентської молоді до правової культури збагачує її духовне життя, а знання нею своїх прав і обов'язків розширює можливості самореалізації. Правове виховання зміцнює життєву позицію, підвищує громадянську активність, загострює почуття непримиренності до негативних явищ.

Список використаних джерел

1. Словник іншомовних слів / [за ред. Академіка АН УРСР О. С. Мельничука]. – [Вид. друге, випр. і допов.]. – Київ : Головна редакція української радянської енциклопедії, 1985. – 967 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. – Київ ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2004. – 1440 с.
3. Фіцула М. М. Педагогіка : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. освіти] / М. М. Фіцула. – Київ : Академвидав, 2003. – 528 с.

Ю. О. Бичкова, викладач другої кваліфікаційної категорії;

О. Ю. Туз-Благовісна, викладач першої кваліфікаційної категорії

Бахмутський медичний фаховий коледж

ВОЛОНТЕРСТВО-ПЕЛЮСТКИ ВИХОВНОЇ РОБОТИ

Виховна робота молоді, студентів дуже багатогранна. Волонтерство, як один з видів виховної роботи – це діяльність, яка здійснюється добровільно для суспільства чи окремих соціальних груп, без розрахунку на винагороду. Для того, щоб стати волонтером, не завжди потрібен досвід чи спеціальна освіта, а

потрібні тільки бажання допомогти та підтримати тих, хто цього потребує, але в де-яких випадках початкові професійні знання теж можуть зіграти свою роль. Наприклад, волонтерська робота в шпиталях по уходу за пораненими проводиться студентами медиками, а також догляд за лежачими хворими під час евакуації з місць проведення бойових дій та на місцях тимчасового перебування переселенців. Надання психологічної допомоги дітям переселенцям у вигляді гри, читання книжок, проведення майстер-класів з малювання, вишиванки, мотанки; влаштування свят для малечі або виготовлення окопних свічок – це все робота волонтерів, яка необхідна і наближає перемогу.

Закон України «Про волонтерську діяльність» визначає її як добровільну неприбуткову соціально спрямовану діяльність, що здійснюється волонтерами шляхом надання волонтерської допомоги (безоплатних робіт та послуг). Згідно з цим законом, волонтерська діяльність є формою благодійної діяльності і ґрунтується на принципах законності, гуманності, рівності, добровільності, безоплатності та неприбутковості. Вона не включає діяльність, що здійснюється на основі сімейних, дружніх чи сусідських відносин.

Благодійний рух в Україні активно зростає та розвивається. Допомогти тим, хто цього потребує сьогодні, можна в один клік – відправивши посильну суму на адресу відповідної організації. Проте не завжди такої допомоги достатньо – часто потрібні

конкретні дії «на місцях»: доставка продуктів та одягу, допомога медикам, догляд за хворими та багато іншого. Можна багато про що казати на класних виховних годинах, навчаючи студентів, але потрібно діяти не тільки словом, а й ділом. Цю роботу виконують волонтери – люди, які добровільно та безкоштовно займаються громадсько-корисною діяльністю.

З початком окупації Криму росією у березні 2014 року та антитерористичної операції на сході України у квітні 2014 року в Україні виник волонтерський рух, який має на меті:

- робота в шпиталях та медичних закладах;
- збір та роздача гуманітарної допомоги;
- допомогу внутрішньо переміщеним особам, які вимушено залишили свої домівки, у пошуку житла, допомогу речами першої потреби, їжею та одягом;
- допомогу українським бійцям в отриманні сучасного уmundирування, амуніції, технічних засобів, транспорту;
- донорство – здача крові;
- проведення тренінгів по наданню населенню психологічної та домедичної допомоги;
- участь у евакуації мирного населення із зони бойових дій;
- психологічна допомога переселенцям із зони бойових дій ;
- допомога мирному населенню у зоні бойових дій;
- збір та евакуація домашніх тварин із зони бойових дій;
- збір коштів на медичне обладнання для шпиталів;
- участь у творчих проектах по розповсюдженню національної ідеї;
- участь у творчих проектах по розповсюдженню української мови та української пісні;
- виготовлення та розповсюдження української символіки;
- поширення у соціальних мережах національної ідеї;
- виготовлення окопних свічок та маскувальних сіток.

Французьке слово *volontaire* («волонтер») походить від латинського *voluntarius* («добровільний»). Волонтерами стають по зову серця заради добровільної допомоги іншим людям, коли регулярно та усвідомлено допомагають іншим, коли застосовує свій час, вміння та ресурси. І натомість отримують щось значуще: знання, навички, досвід, коло соратників, нові знайомства.

Незалежно від того, що спонукає людину стати волонтерами, вона може приносити користь іншим без шкоди для себе.

Допомоги та особливої турботи потребує безліч соціальних груп: люди з інвалідністю, тяжкохворі люди, діти-сироти, пенсіонери тощо. Підтримку їм добровільно готові надавати волонтери. Вони також можуть брати участь в організації спортивних змагань, музичних фестивалів, освітньої діяльності. Волонтерські організації роблять неоціненний внесок при евакуації постраждалих з місць природних катаклізмів, беруть участь при будівництві соціально значущих об'єктів.

Під час виховної роботи зі студентами класний керівник впроваджує в їх серцях та думках бажання бути волонтерами. Спочатку багатьом може бути не зовсім зрозуміло, навіщо ставати волонтером і працювати безкоштовно, якщо можна займатися тією самою діяльністю за гроші, але усвідомлення необхідності доброї справи заради людства, повинно надихати молодь на активне включення на волонтерство.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про волонтерську діяльність». Верховна Рада України. Архів оригіналу за 01.06.2016. Процитовано 21.06.2016. (Прийнятий 19.04.2011, набув чинності 15.05.2011).
2. <https://platforma.volunteer.country/posts/pro-volonterstvo-prostymy-slovamy>.
3. <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2324579-ukrainske-volonterstvo-avise-unikalne-jomu-zavdacuemo-suverenitetom.html>.

Н. П. Бондаренко, викладач вищої категорії зарубіжної літератури
Красноградський аграрно-технічний фаховий коледж імені
Ф. Я. Тимошенка,
координатор благодійного фонду «Збережемо вільні Українські
простори»

natalipetrovna20@gmail.com;

І. О. Коробських, викладач II категорії спеціальних дисциплін
Красноградський аграрно-технічний фаховий коледж імені
Ф. Я. Тимошенка,
учасниця благодійного фонду «Збережемо вільні Українські
простори»

innakorobsk7@gmail.com

Н. І. Репринцева, викладач вищої категорії загальноосвітніх
дисциплін

Красноградський аграрно-технічний фаховий коледж імені
Ф. Я. Тимошенка,

координатор благодійного фонду «Збережемо вільні Українські
простори»

thhenina@gmail.com

ВЛАСНИЙ ДОСВІД ВОЛОНТЕРСТВА ВИКЛАДАЧІВ В УМОВАХ ВІЙНИ ЯК ПРИКЛАД ДЛЯ ВИХОВАННЯ МОЛОДІ

Взаємодітримка та ефективна співдія – один із компонентів життєстійкості. Яскравий приклад допомоги – волонтерська діяльність, що передбачає добровільність, безоплатність та суспільну користь. Таких людей здавна називали доброчинцями, альтруїстами, добровольцями, а тепер ми знаємо їх як волонтерів. «**Волонтер** – це людина, яка жертвує вільний час, уміння та талант на користь інших, спільноти, до якої належить, чи всього людства. Вона працює добровільно й безоплатно, творчо та ефективно реагуючи на суспільні потреби й сприяючи загальному добробуту» [Бондаренко А., Вдовцов Ю. Посібник по роботі з волонтерами. – Київ, 2021. – 164 с. (с.12)] Дехто вважає волонтерство одним із різновидів благодійності, адже волонтери інвестують свій час, фізичну, розумову, творчу працю, яку потенційно теж можна виміряти в грошовому еквіваленті (за потреби). Обираючи між благодійністю в класичному розумінні – пожертвувані грошей та інших ресурсів, і волонтерством, варто зважити, чого вимагає волонтерство і які переваги воно має. Інвестуючи свій час і зусилля, ми отримуємо новий досвід, розуміння певних сфер, розвиток навичок. Усе це навіть можна й

варто вказувати у своєму резюме. Те, що ми не вписуємо, але теж можемо використати для майбутнього працевлаштування – це знайомства й соціальні контакти. Завдяки волонтерству з'являється відчуття значущості власної діяльності. Ще один важливий аргумент – волонтерство – це просто весело й цікаво.

Чи знали ви, що волонтери здоровіші, ніж на 5 років молодші неволонтери? Про це свідчать дослідження Гентського університету, проведені за участю сорока тисяч європейців. Згідно з дослідженнями, проведеними в Кентуккі, існує вплив волонтерства на зниження рівня депресії, схильності до гіпертонії (Sneed, R. S., & Cohen S., 2013). Замолоду про це не надто задумуєшся... Дослідження, проведене International Society for Third-Sector Research з 512 дорослими волонтерами 2020 року, показало, що волонтери, яких у благодійній діяльності мотивували цінності та бажання розширити власне розуміння галузі, відчували задоволення від роботи та повідомили про значно нижчий рівень вигорання, ніж їхні колеги. Також для вас цікавими можуть бути результати, отримані науковцями Університету Британської Колумбії, які виявили нижчий рівень холестерину, запальних процесів та нижчий індекс маси тіла у студентів, які раз в тиждень упродовж 10 тижнів волонтерили зі школярами. Та й самі волонтери свідчили про збільшення рівня емпатії, альтруїстичної поведінки та про покращення психічного здоров'я.

Коли ж варто розпочинати й завершувати волонтерську діяльність? Ось кілька прикладів:

✓ Трирічний хлопчик Сашко, батьки якого допомагали з реабілітацією дітям із інвалідністю, сам добровільно розпочав допомагати набагато старшим за себе підліткам навчав користуватися тренажерами, а вихованцям молодшої групи показав, як складати конструктори, пазли та ін.

✓ 95-річна Євдокія Гармидарова готувала на передову перемелене сало з часником та лимонно-імбирний чай.

Цілком можливо, що вік 3 і 95 років – не межа для волонтерства. Я переконана, що ви теж неодноразово чули про волонтерство в дитячому та поважному віці, особливо неймовірні історії про допомогу військовим і тим, хто опинився в скрутні через російську війну в Україні. **Вік – не перешкода для волонтерської діяльності.**

Важливо просто обрати те, що до снаги й до душі.

Волонтерство буває дуже різноманітним. Його можна класифікувати за тривалістю. Саме так, навіть одноразово можна займатися волонтерством. Наприклад, ви дізналися, що сусідський хлопчик не розуміє якоїсь теми з математики, і вирішили йому допомогти з домашнім завданням. Після того, як ви з ним позаймалися, він усезрозумів і більше не потребував репетитора.

Для волонтерських організацій цінні волонтери, які можуть регулярно долучатися до роботи або й ставати постійними волонтерами. Наприклад, ви можете стати наставником для дитини й регулярно з нею зустрічатися, розмовляти, допомогти з навчанням чи розвитком певних умінь. Проєкти наставництва з 2015 року реалізовується в Українському католицькому університеті, в організації «Care in Action» та ін.

Якщо у вас є певна кваліфікація чи фахові навички, ви можете надавати професійні послуги, але на волонтерських засадах. Наприклад, як стоматолог можете присвятити частину свого робочого часу, надаючи стоматологічні послуги певній вразливій категорії людей. Але не переймайтеся, дуже часто є потреба у волонтерах без професійних навичок, а деякі волонтерські організації здійснюють попередню підготовку волонтерів для волонтерської діяльності.

Волонтерити можна у своїй громаді (і навіть у своєму будинку). Як от у час карантинуробити покупки для своїх сусідів похилого віку, щоб вони не мусили відвідувати місця великого скупчення людей. Таке волонтерство назвемо локальним. Якщо ж ви волонтерите на рівні цілої громади, області або країни – регіональним. Можна здійснювати волонтерську діяльність у різних країнах – займатися міжнародною волонтерською діяльністю. Прикладом такого волонтерства може стати участь у гуманітарних місіях у різних куточках світу.

Існує **як індивідуальне, так і групове волонтерство.** Якщо попередні приклади стосувалися здебільшого індивідуального, то до групового волонтерства можемо віднести участь усієї школи в акції «Зробимо Україну чистою», що є частиною світового руху «Let's Do It, World».

Знову ж таки, можна виділити **неформальне та формальне волонтерство**, коли ви дієте як представник певної організації. Варто зазначити, що згідно з Законом України «Про волонтерську діяльність», організації, що залучають до своєї діяльності волонтерів, можуть укладати договір із волонтером. Цей Закон також регулює інші аспекти волонтерської діяльності [3].

Поряд із «класичним» офлайн волонтерством, з розвитком технологій, а згодом із поширенням пандемії, популярним стало **онлайн волонтерство**, що ще дужче розширило волонтерські можливості, адже тепер для допомоги іншим навіть не потрібно виходити з дому. У телефонному режимі волонтери здійснювали логістику гуманітарної допомоги, на @evorog_bot надсилали інформацію про розміщення окупантів, а хтось вносив дані про отриману й видану гуманітарну допомогу **різновиди волонтерства відповідно до виду діяльності**. Робота з дітьми, з людьми з інвалідністю, з бездомними людьми, з людьми похилого віку, участь у громадській діяльності, згадане наставництво, соціальне репетиторство, збір коштів на благодійність, участь в екологічних акціях. Про те, як можна себе реалізувати в цих та інших напрямках, ви дізнаєтеся далі [2].

Ще один напрямок допомоги іншим – **суспільно орієнтоване навчання або Service-learning**. Це такий освітній підхід, у якому учні та студенти формують академічні знання, практичні навички та відповідальне ставлення через вирішення проблем у громаді та спільно з громадою. По суті, суспільно орієнтоване навчання – це коли ви втілюєте якийсь соціальний чи інший суспільно важливий проєкт у громаді чи в неприбутковій організації, і робите це в рамках навчальних дисциплін чи практик. Цей підхід успішно реалізують в Українському католицькому університеті. Сподіваємося, він невдовзі пошириться всією Україною. Він відрізняється від професійного волонтерства тим, що в суспільно орієнтованому навчанні учні та студенти лише здобувають певну навичку. Таку діяльність теж не зовсім можна назвати безкорисливою, адже вона передбачає оцінювання результатів (оцінку, що теж служить мотивацією). Водночас суспільно орієнтоване навчання дуже актуальне, адже дозволяє молоді застосовувати свої знання та навички в реальних ситуаціях, допомагаючи громаді або якійсь конкретній організації ще на етапі навчання під наглядом викладача чи супервізора [1]. Нещодавно студенти програми з соціальної роботи в рамках своєї практики спільно з викладачами працювали в Прихистку для внутрішньо переміщених осіб, студенти магістерської програми з психології надавали консультації в «Психологічній порадні», а студенти магістерської програми з права консультували внутрішньо-переміщених осіб у «Юридичній клініці». Як бачимо, сьогодні існує чимало можливостей знайти своє місце в допомозі іншим. Це може бути волонтерська, благодійницька

діяльність, суспільно орієнтоване навчання. Вони дозволяють спробувати себе в новій ролі, відчути значимість своєї роботи.

Волонтерство – добровільна суспільно корисна діяльність на неприбуткових засадах згідно з поглядами й позиціями того, хто цю діяльність здійснює. Ключовими в цьому визначенні є три аспекти: добровільність, неприбутковість і відповідність життєвим принципам на користь суспільству. Отож, якщо за доброї волі, не отримуючи винагороди за свою працю, ви готові виконувати ту чи іншу діяльність, що відповідає вашим поглядам і служить іншим, то волонтерство – це для вас. Відповідно, більше немає жодних обмежень для тих, хто хоче стати волонтерами. Ви можете бути чоловіком чи жінкою, дівчиною чи хлопцем; неповнолітніми, студентами старших курсів чи пенсіонерами; уміти водити авто чи їздити тільки на велосипеді; жити в столиці, у районному центрі чи в невеликій громаді. У будь-якому разі ви маєте шанс стати волонтерами.

Список використаних джерел

1. Бондаренко А., Вдовцов Ю. Посібник по роботі з волонтерами. – Київ, 2021.
2. Карина Комса. Як досягти лідерства в сучасному світі. URL: <https://mind.ua/publications/20179157-yak-dosyagti-liderstva-v-suchasnomu-sviti>.
3. Лідерство – це про слухання, кооперацію та заохочення. URL: <https://www.prostir.ua/?kb=nove-liderstvo-tse-pro-sluhannya-kooperatsiyu-i-zaohochennya>.

О. М. Бречко, викладач вищої категорії мови та літератури
lenabrechko161068@gmail.com;

Н. В. Машонська, викладач вищої категорії іноземної мови
tashonskaya2013@gmail.com

Красноградський аграрно-технічний фаховий коледж імені Ф. Я. Тимошенка

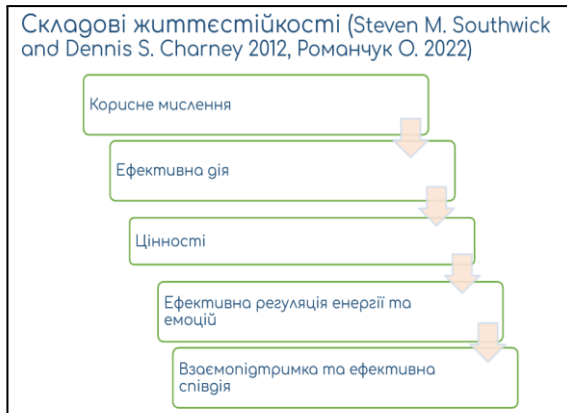
СКЛАДОВІ ЖИТТЄСТІЙКОСТІ, НЕОБХІДНІ ДЛЯ ВИХОВАННЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Мало знати теорію, потрібно постійно тренувати її практично, розвивати у своєму оточенні, передавати навички далі, аби формувати сильне суспільство.

Ми можемо почати з себе, а потім поширювати знання й навички. Поки що розповім вам про п'ять компонентів життє-

стійкості. Вони пов'язані між собою. Часто ми використовуємо їх у поєднанні. Можете перевірити, які з них ви вже підсвідомо тренуєте чи спостерігаєте в інших:

Чи помічали ви, що складні життєві ситуації, певні кризи та явища ми проживаємо по-різному? Хтось із головою пірнає в роботу чи навчання й ховається там від бурі переживань, а хтось застигає в ситуації, ніби нічого іншого в житті не відбувається, і поринає в тугу й сум на 100 %? Можливо, ви помічали тих, хто тікає від складнощів у гумор, чи самі жартували, коли не до сміху? Ми різні й реакції в нас різні. Навіть коли люди переживають однаковий досвід, вони демонструють різноманітні реакції. Так було під час фінансової кризи 2008 та пандемії COVID 2020, так є зараз під час повномасштабної війни в Україні у 2022.

Поняття «кризи» широко використовують у всьому світі, а визначення йому надав ще в 60-х роках відомий психіатр Гарольд Каплан. Він визначив цей стан як «зіткнення з перешкодою досягнення важливих життєвих цілей, коли методи вирішення проблем, що використовуються зазвичай, не працюють». З розвитком когнітивної психології та розуміння, як наше сприйняття впливає на наше реагування за різних життєвих обставин, з'явилося визначення Річарда Джеймса та Барла Гілліланда: «Криза – це сприйняття та досвід події чи життєвої ситуації як нездоланно важкої, що перевищує наші наявні ресурси та механізми подолання чи опанування...». Звісно, у

різних джерелах психологи пропонують ті визначення, що на їхню думку найвідповідніші [2]. Здебільшого вони несуть ключову ідею – за певних життєвих обставин чи подій те, що раніше нам здавалося зрозумілим і допомагало справлятися, перестає працювати. Це призводить до пригніченого настрою, почуття безнадії, зрощує порожнечу всередині нас, додає відчуття страху, паніки і тривожності. Кризи в нашому житті – це не завжди щось однозначно погане, хоча здебільшого вони відчуються саме так. Коли в побуті хтось згадує про кризи, то на думку спадають ситуації на кшталт автомобільної аварії чи природної катастрофи: непередбачувані, безповоротні. Вони змушують відчувати безсилля й безнадію. Водночас, подолавши кризи, ми стаємо сильнішими, відмовляємося від неефективних стратегій і здобуваємо новий збагачений досвід. І все це відбувається як на психологічному, так і на фізіологічному рівнях (точніше – на нейробіологічному). Серед криз, із якими ми стикаємося в житті, найперша – криза розвитку. Під час криз ми зростаємо як особистості й опановуємо способи боротьби зі стресом і навички вирішувати певні проблеми. Вони настільки природні та закономірні в нашому розвитку, що ми мало звертаємо на них увагу або не запам'ятовуємо їх. До криз розвитку можна віднести знайому всім кризу підліткового віку, наприклад. Тепер до інших криз. Можливо, ви колись відчували самі чи спостерігали в когось із близьких незрозумілу тривогу, складність зробити вибір, нерішучість і постійні вагання? Якщо такий стан періодичний, не притаманний вам чи людині постійно, то ми говоримо про екзистенційну кризу. Її характеризують як внутрішню боротьбу між життєвими цілями, їх сенсовністю та духовністю. Під час такої кризи людина почувається незахищеною, світ сприймає як небезпечний. Проте після виходу з екзистенційної кризи людина здобуває власні цінності та свободи, розуміє свої орієнтири. Людина починає жити своїм життям.

Нас багато вчать того, як турбуватися про фізичне здоров'я, але, на жаль, люди відносно мало знають про те, як берегти психічне здоров'я й ресурси нервової системи. Психічне здоров'я таке ж важливе, як і фізичне, вони між собою дуже пов'язані. Всесвітня організація охорони здоров'я дає таке визначення: «Психічне здоров'я – це стан благополуччя, при якому людина здатна реалізувати власний потенціал, долати звичайні життєві стреси, продуктивно й плідно працювати, а також робити внесок

у життя своєї спільноти», але ключове її послання таке: «Немає здоров'я без психічного здоров'я» [3].

Оскільки саме на мозок під час криз та випробувань лягає збільшене навантаження, треба вчасно турбуватися про стан цього важливого органу. Так ми, наприклад, завчасно дбаємо про нашу домівку, роблячи ремонт і плануючи профілактичні роботи напередодні зимового сезону.

Так само важливо навчитися мудро турбуватися про мозок і поповнювати його ресурси. Ви вже знаєте, що вміння поповнювати та регулювати енергію – один із компонентів життєстійкості. Далі ми поговоримо про ресурси та методи їх відновлення. Деякі з них вам уже знайомі і були запропоновані як домашнє завдання минулого тижня.

Ресурси поділяються на дві умовні групи, де перша група – це так звані «базові ресурси», про які важливо регулярно дбати.

Перше – це достатньо якісний сон. «Це не розкіш – це час базового щоденного «клінінгу» для нервової системи. Сон відновлює ресурси мозку, реорганізовує пам'ять, він також украй важливий для здоров'я тіла». Можливо, ви спостерігали, як діти стають вередливими – менш здатними регулювати свої емоції – коли вони добре не виспалися. Дорослі теж можуть стати дратівливими та емоційно нестабільними, коли втомлені й невиспані. Впливи нестачі сну спостерігаються в поведінці й функціонуванні мозку. Тому пильуйте достатній, регулярний та якісний сон. Так, середня потреба дорослої людини – 7–8 годин на добу. Зауважте, що час може відрізнятися з віком. Метью Вокер, дослідник науки про сон, говорить: «Ми часто вмикаємо будильник, щоб не проспати, але не робимо такого, щоб нагадати собі, коли потрібно лягати спати».

Другий базовий ресурс – збалансоване харчування. Все більше досліджень з'являється про вплив добрих харчових звичок як на фізичне, так і на психічне здоров'я. Загалом ті ж принципи здорового харчування, які корисні для тіла та серцево-судинної системи, діють і для мозку. Тож пам'ятайте про якісну їжу (та уникнення шкідливої), і не лише про те, що ви їсте, але коли, скільки і як. Надмір теж шкідливий. Тому я рекомендую насолоджуватися їжею – не переїдати, але і їсти вчасно, з удячністю собі. Додає позитивного впливу добре товариство, тому шукайте собі приємну компанію, не забувайте про достатнє вживання рідини, аби мозок вам подякував.

І третє – потреба у фізичній активності. Наш мозок потребує регулярної фізичної активності! Ми еволюційно покликані до руху, наші предки багато рухалися.

Дослідження різних учених – від лікарів до психологів – указують на важливість фізичної активності для продукування в мозку речовин, що передають сигнали між нейронами. Цей процес, своєю чергою, позитивно впливає на навчання, на емоційну регуляцію і психологічну стійкість. Фізичні вправи можуть бути цінним механізмом для покращення фізичної, психічної витривалості та самооцінки [1].

Відомо, що регулярні фізичні навантаження покращують настрій, борються з хронічними захворюваннями, допомагають підтримувати здорову вагу, підсилюють рівень енергії, сприяють кращому сну, покращують статеве життя, розважають! Тож пам'ятайте про це! Спорт, танці, прогулянки, фізична праця, біг. Способів багато – знайдіть свій.

Друга група ресурсів не менш важлива, це так звана пожива для душі, а саме ресурсні активності. А тут у кожного вже своє меню: музика, танці, гра на барабанах, настільні ігри, подорожі, природа, малювання, фотографії тощо. Список великий. Тому надзвичайно важливо дослідити, що саме вас відновлює та повертає в ресурсну зону, і практикувати це, адже «знання – це сила, а дія – зміна».

Наприклад, звертайте увагу на свої потреби, як фізичні (їсти, пити, спати), так і емоційні (хочу побути на самоті або потребую уваги тощо). Також у цьому допоможе звичка рефлексувати, яку ми з вами тренуватимемо згодом.

Ще є декілька важливих моментів, про які хочеться сказати. Провідні дослідники життєстійкості кажуть, що «мозок володіє винятковою здатністю до навчання, опрацювання інформації та запам'ятовування». З нашого досвіду, резильєнтних людей можна назвати «вічними студентами», – вони постійно шукають можливостей покращити свої ментальні спроможності. Тому навчатися, розвиватися, проявляти цікавість до життя – важливий ресурс для плекання життєстійкості.

Ще один ресурс для відновлення – виділення часу на радість та святкування. Позитивні емоції – дуже важливі! Тому святкувати життя, особливо з дорогими вам людьми – це супер ресурс.

Розвивати безпечні люблячі стосунки – добра основа для розвитку життєстійкості й турботи про себе.

А ще згадайте про можливість просто «побити байдики» – це чудовий спосіб «випустити пару» та відновити власний ресурс.

І ще хочеться розповісти про одну важливу практику, а саме практику «майндфулнес». Якщо сказати простою мовою, то майндфулнес (mindfulness) – це певний навик, уміння зосереджувати увагу на «тут і тепер». Дуже часто ми живемо в так званому режимі «автопілоту», наприклад, відпочиваємо в горах, а думками в роботі, проводимо дорогоцінний час із близькими людьми, а переживаємо за все на світі. Режим «автопілоту» – важливий і допомагає переводити певні дії в звички, але коли його забагато й він заважає так званому режиму «буття», то це може бути однією з причин виснаження та суттєво впливати на якість життя. Саме практики майндфулнесу допомагають розвинути добрий баланс між цими режимами, плекати усвідомленіше життя та стишуватися, коли це необхідно.

Список використаних джерел

1. Аліна Бочарнікова. Соціальне підприємництво – це просто! URL: <https://www.slideshare.net/IrynaBaran/ss-238403611>.
2. Артем Корнецький. Veterano Pizza, «Горіховий Дім», «Україна без сміття» – бізнес, який приховує свою соціальність, бо в Україні це непопулярно. Як це змінити. URL: https://forbes.ua/leadership/veterano-pizza-gorikhoviy-dim-ukraina-bez-smittya-biznes-yakiy-prikhovue-svoyu-sotsialnist-bo-v-ukraini-tse-nepopulyarno-yak-tse-zminiti-20112021-2815?fbclid=IwAR3AVo1ZnqCwMe_Pfxgvn3ed4FcRy5ZebPc3Jl33PDfdltf-po1e18q1o.
3. Фрір Спреклі. Local Livelihoods. Посібник з планування соціального підприємства. URL: https://www.britishcouncil.org.ua/sites/default/files/posibnik_z_planuvannya_socialnogo_pidpriemstva.pdf.

А. В. Дубина, викладач / категорії економічних дисциплін
s123.s@i.ua;

А. В. Безуглий, викладач / категорії спеціальних дисциплін
ktmsg.bezuglyav@gmail.com

Красноградський аграрно-технічний фаховий коледж імені
Ф. Я. Тимошенка

ТВОРЧИСТЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВИХОВАННЯ МОЛОДІ

Арт-терапія апелює до внутрішніх ресурсів людини, до так званої саморегуляції, самоцілення, що тісно пов'язане з твор-

чими можливостями. Зазвичай це викликає позитивні емоції. Якщо заглибитися в культуру, ми побачимо, що в більшості обрядових ритуалів, зорієнтованих на зцілення людини, використовувались елементи творчості. Коли ми щось створюємо й маємо на меті терапію, наприклад, зняття напруги, покращення психоемоційного фону, ми не маємо турбуватися про красу та естетичну складову нашого витвору, адже використовуємо творчість для вираження наших почуттів та емоцій. Тоді важливий сам процес творчості, а не естетичний кінцевий результат. Саме процес творчості і є фактором зцілення. Для того, щоб наша психіка змогла запустити ці механізми за допомогою творчості, ми маємо зняти внутрішній контроль і проявити максимум спонтанності та експресії. Придивіться до дитини, яка співає чи малює. Вона не зосереджена на результаті – лише на процесі й на отриманні задоволення від нього, від прояву себе. Видами творчості в арт-терапії, які сприяють процесам самозцілення, є ізотерапія – техніки малювання, кольоротерапія, музикотерапія, колажування, фототерапія, мандалотерапія, бібліотерапія. Якщо говорити про арт-терапію, то більшість технік спрямовані на роботу в супроводі арт-терапевта, проте є й такі техніки, які можна використовувати самотійно. Наприклад, колаж. Це прийом в образотворчому мистецтві, наклеювання різних за кольором і формою матеріалів на основу. Для створення колажу необхідні листівки, фотографії, вирізки з газет. Техніка створення колажів може особливо допомогти, коли необхідно внутрішньо «зібрати» себе, коли людина відчуває дисбаланс. Готові зображення допомагають структурувати процес внутрішньої експресії, колаж дозволяє активізувати асоціативно-образне мислення. Для цього ви можете обирати зображення з журналів чи роздруківки потрібних зображень з мережі або фото та інші матеріали – старі малюнки, важливі цитати, тощо. Натомість, наприклад, робота з мандалою гармонізує та стабілізує емоційний фон. Мандала – це певний малюнок у колі. Він має чітку рамку й дуже схожий на сучасні антистресові розмальовки. Мандала в перекладі означає «коло» і відповідає, на думку Карла Гюстафа Юнга, мікрокосмічній природі душі. Малюнки мандал особливо корисні в кризових станах, промальовування або розфарбовування мозаїчних малюнків з повторюваними циркулярними колами та чіткими лініями допомагають людині стабілізувати та збалансувати психоемоційний стан. З мандалою

можна працювати самотійно, без взаємодії з арт-терапевтом. Для цього вам потрібні аркуш паперу, фарби чи олівці і ваша уява. Ви можете закладати в малювання мандали проживання емоцій чи налаштовувати свій фокус. Наприклад, думайте про повернення уваги й фокусу на справах і починайте малювати коло, потім малюнок у колі, або з виступами за його межі.

Також до інструментів самотерапії можна віднести техніки роботи з малюнком. Образи й символи, що виникають під час малювання, виконують функцію контейнерування, тобто при малюванні ми звільняємо свої внутрішні переживання, переносимо їх на папір і завдяки цьому зменшуємо внутрішню напругу. Особливо корисне спонтанне безпредметне малювання ліній, плям, каракуль. Ви напевно помічали, як ми несвідомо починаємо вимальовувати фігури під час розумової діяльності, важкої розмови чи роздумів. Така творчість сприяє зняттю внутрішніх блоків, тілесної та психоемоційної напруги. Колір також несе в собі функцію зцілення для нашої психіки. Техніка каракуль була описана Дональдом Віннікотом. Він вважав, що таке малювання розкриває сферу творчого потенціалу особистості, розслабляє й тим самим сприяє особистісному зростанню людини, підвищенню її впевненості у власних можливостях. Для тих, хто надає перевагу читанню, також існує метод арт-терапії. Це бібліотерапія, тобто читання спеціально підібраних окремих текстів та творів, що можуть допомогти людині ідентифікувати себе з ситуацією або героєм, за допомогою співпереживання змінити ставлення до ситуації або способи поведінки людини. Одна з технік бібліотерапії – робота з афоризмами. Наприклад, якщо вам бракує внутрішніх сил, пошукайте вислів, що може вас підтримати чи надихнути (цитату, уривок із пісні, вірша, слоган), якщо бракує турботи про себе – знайдіть вислів, що максимально відображає турботу і внутрішньо вам відгукується. Це можуть бути крилаті вирази відомих людей, книжкових героїв, цитати з Біблії, з духовної літератури. Такі творчі техніки допомагають відновлювати внутрішню опору, особливо тоді, коли людина не має можливості отримати підтримку від рідних та друзів [2].

Повернімося до візуальних образів. Так, фотографія – один з інструментів в арт-терапії. Нині камера існує в кожному смартфоні, що робить фототерапію досить доступною. Фотографія – це певне емоційне повідомлення. Перегляд або створення ре-

сурсних фотографій є формою активації внутрішніх механізмів саморегуляції та зцілення. Для цього можна зробити фото само-му чи зібрати (роздрукувати роботи відомих фотографів, зібрати альбом із фото в інстаграм і роздрукувати, тощо). Також сюди відносяться вирізки з журналів і газет, ваші підбірки в пінтерест чи тамблер і так далі. Якщо ви проаналізуєте такі підбірки чи фото, які вам захотілося роздрукувати, ви побачите, що вони вказують на людей, місця і речі, які були особливо важливі [1]. Сімейні альбоми – це певна документована історія. Її перегляд також дозволяє метафорично доторкнутися до ресурсів роду. Ви можете фіксувати щось важливе для себе через фотографію або споглядати зміну свого стану через регулярні селфі. Одним із домашніх завдань був щоденник рефлексії. Тепер ви можете модернізувати його та включати до такого самоаналізу фото. А тепер поговоримо про аудіальний супровід нашого життя, адже позитивний та зцілюючий вплив музики на людину відомий досить давно. Позитивний вплив відбувається не лише тоді, коли ми прослуховуємо музику, але й коли створюємо спонтанні музичні композиції, наспівуємо. Якщо уважно спостерігати за дітьми, можемо побачити, що вони часто створюють мелодії на імпровізованих музичних інструментах, вистукують ритми та співають. Це допомагає їм вивільняти емоції. Я так багато фіксую вашої уваги на дітях, бо в них працюють ще несвідомі й дуже дієві процеси саморегуляції, які ми можемо згадати й використовувати в дорослому віці. Нічого дивного в тому, що під час кризи, зокрема і в умовах війни, люди багато співають, музикують. Це допомагає не лише відчувати приналежність до власної культурної ідентичності (ви можете прослідкувати, що музика під час кризи набуває часто етнічного забарвлення – фольк), а й запускати процеси самозцілення [3]. Також музика впливає на нейропластичність нашого мозку. Нейропластичність – це здатність мозку змінюватися. Зцілюючим фактором є не лише створення власного продукту, але і спостерігання витворів мистецтва інших авторів, адже наш мозок реагує на естетичні стимули. Позитивні емоції, які ми отримуємо від взаємодії з мистецтвом, є результатом, що повторюється. Самотерапевтична функція творчості полягає в можливості активізувати навичку психіки до саморегуляції.

Список використаних джерел

1. Артем Корнецький. Міла Язвінська. Віктор Конопкін. Соціальна економіка: де тут гроші. URL: <https://voxukraine.org/uk/sotsialna-ekonomika-de-tut-groshi/>
2. Артем Корнецький. Бізнесу не обов'язково обирати: приносити користь чи заробляти гроші. Майбутнє за соціальним підприємництвом. URL: <https://forbes.ua/leadership/veterano-pizza-gorikhoviy-dim-ukraina-bez-smitty-a-biznes-yakiy-prikhovue-svoyu-sotsialnist-bo-v-ukraini-tse-nepopulyarno-yak-tse-zminiti-20112021-2815>.
3. Артем Корнецький. Veterano Pizza, «Горіховий Дім», «Україна без сміття» – бізнес, який приховує свою соціальність, бо в Україні це непопулярно. Як це змінити. URL: https://forbes.ua/leadership/veterano-pizza-gorikhoviy-dim-ukraina-bez-smitty-a-biznes-yakiy-prikhovue-svoyu-sotsialnist-bo-v-ukraini-tse-nepopulyarno-yak-tse-zminiti-20112021-2815?fbclid=IwAR3AVo1ZnqCwMe_-Pfxgvn3ed4FcRy5ZebPc3Jl33PDfdltf-po1e18q1o.

О. В. Єрмоленко, аспірант кафедри загальної педагогіки та андрагогіки

ermolenko_av@i.ua

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

ПЕДАГОГІЧНА СПАДЩИНА ВАСИЛЯ ЛОБУРЦЯ: МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ДОСЛІДЖЕННЯ

У наш час науковці нерідко звертаються до історико-педагогічних студій, оскільки вони дають змогу сучасним дослідникам критично оцінити внесок видатних учених у розвиток історико-педагогічного процесу, виокремити його закономірності та суперечності. Історико-персонологічне дослідження характеризується певними особливостями, оскільки спрямоване не лише на студювання фактів і фіксування результатів творчої та педагогічної діяльності, а прямує до здійснення оцінки її значення для української культури, освіти та науки.

Варто, зауважити, що обґрунтування історіографічних засад студювання педагогічної персоналії – складна, комплексна і багатовінева проблема у науковому знанні, оскільки потребує досконалого вивчення об'єкта дослідження, даних суміжних з педагогікою наук, розвиненого наукового світогляду вченого. Значний внесок у розробку теоретико-методологічних засад педагогічної персоналістики зробили В. Бенера, Л. Березівська, Л. Ваховський, Б. Год, Н. Дем'яненко, Н. Гупан, Н. Коляда,

В. Курило, В. Мокляк, О. Сухомлинська, А. Ткаченко, Є. Хриков та ін.

У нашому дослідженні ми звертаємося до педагогічної поста-ті відомого українського вченого та педагога, талановитого організатора наукової роботи, доктора історичних наук, професора, заслуженого діяча науки і техніки України, академіка УАІН Василя Єгоровича Лобурця (1930–2006). Його педагогічні погляди відбито в наукових і публіцистичних працях, підручниках, посібниках, методичних матеріалах. Творчі надбання Василя Лобурця є свідченням глибини й потужності національної педагогічної думки. Багатогранний науково-педагогічний доробок вченого-історика має загальнопедагогічну цінність, оскільки становить підґрунтя студіювання актуальних проблем розвитку вищої освіти України в історико-педагогічному вимірі.

Найвищим рівнем дослідження генези історико-педагогічного явища є філософське вчення, оскільки воно здійснює обґрунтування передумов створення проєкту пошукової діяльності й реалізується як розуміння призначення й специфіки пізнання. Тож філософський рівень методології студіювання педагогічної спадщини Василя Лобурця представлений так званими метапатернами, які слід розглядати як зразки, моделі історії, що породжуються прагненням пізнати й усвідомити історичний процес як єдине ціле. Саме вони відповідають основним вимогам сучасної методології. По-перше, «метапатерни створюються в ході розумового моделювання і є моделями пізнання історії; по-друге, вони характеризуються конструктивністю й нормативністю» (Ваховський, 2005).

У зв'язку з цим значну наукову цінність для розуміння процесу формування педагогічного світогляду та ідеї Василя Лобурця становлять філософські праці, у яких висвітлено циклічну модель історичного процесу (Дж. Віко, Л. Гумільов, А. Тойнбі, О. Шпенглер та ін.). Педагогічну персоналію також важливо студіювати крізь призму лінійної концепції (Д. Дідро, Ж. Кондорсе, Г. Спенсер, Ф. Фукуяма та ін.), яка розглядає історичний розвиток як перехід від простого до складного, від нижчого до вищого, від старого до нового.

Розгляд педагогічних надбань Василя Лобурця з позицій діалектики зумовлює звернення до спіралеподібної моделі історії, згідно з якою хід історії відбувається відповідно до самостійних стадій та етапів. При цьому кожна наступна стадія зумовлена попередньою, а діалектичне заперечення зберігає в

ній все перспективне й життєздатне, констатує більш високий рівень розвитку. У процесі обґрунтування періодизації становлення й розвитку педагогічних ідей та досвіду діяльності вченого варто також брати до уваги провідні положення соціальної філософії, зокрема ідеї про суспільний прогрес, розвиток культури й цивілізацій (А. Тойнбі, О. Шпенглер та ін.); про взаємодію людини, природи й техніки (Ф. Бекон, Р. Декарт, М. Хайдеггер, К. Ясперс та ін.); про розвиток єдиного індустріального суспільства (Р. Арон, З. Бжезинський, П. Сорокін, У. Ростюта ін.); про перспективи становлення постіндустріальної цивілізації (Д. Белл, Г. Маркузе, О. Тофлер та ін.).

У зв'язку із окресленими вище установками й принципом багатоконцептуальності наукового пізнання у процесі студіювання педагогічної персоналії Василя Лобурця важливо спиратися на дисциплінарні (історико-педагогічні) підходи – цивілізаційний, біографічний, феноменологічний, геменетвничний, критеріально-комплексний й парадигмальний тощо (О. Сухомлинська, В. Курило). Саме вони лежать в основі вибору доцільних, логічно умотивованих способів і прийомів здійснення наукового пошуку.

Одним із важливих методологічних підходів у історико-педагогічному вченні є культурологічний. Сутність його полягає в тому, що культура розглядається ученими (М. Бахтін, В. Біблер, О. Бодальов, А. Сбруєва, А. Швейцер та ін.) як соціально-антропологічне та власне педагогічне явище. Все це дає можливість здійснювати студіювання педагогічної персоналії Василя Лобурця на загальнокультурному фоні соціуму другої половини ХХ – початку ХХІ століття, а також забезпечує вивчення її в руслі інтеграції педагогіки з конкретно досліджуваною та загальною сучасною культурою. Пріоритет у цьому надається духовному зростанню особистості Василя Лобурця, чим створюється й досягається головна передумова дії цілісного механізму щодо культурного звеличення суспільства й особистості, «піднесення» їх по спіралі вгору до гуманістичних ідеалів і цінностей.

Аналіз умов, за яких відбувалося формування особистості видатного діяча вищої школи України, вченого та педагога Василя Лобурця (родина, соціальне оточення, місце навчання й роботи, прагнення, захоплення і мрії), дає збагачену глибоким педагогічним змістом інформацію про те, які чинники сприяли становленню видатного таланту, особливих рис науковця. Цей гнучкий

в інтерпретованому значенні складник, а також наративна структура досвіду формують ядро автобіографічного історико-педагогічного дискурсу. Як результат цього пошукового процесу, біографія персоналії не є статистичним утворенням на ґрунті фактів та подій, викладених у хронологічній послідовності, а є результатом перманентного й тривалого процесу набуття нового життєвого досвіду.

Для новітнього історико-педагогічного вчення стратегічне значення має усвідомлення взаємозв'язку між мовою й мисленням, ідеями та діяльністю, досвідом і пам'яттю. Соціальним базисом, що слугує створенню та збереженню індивідуального та колективного знання, є наратив. Наративна біографічна розповідь є інструментом надання значення вчинкам персоналії й подіям її життя завдяки організації окремих складників досвіду в певне оповідне цілісне утворення. Наративне інтерв'ю в наш час є одним із універсальних дослідницьких методів у гуманітарних науках. Сучасні вчені застосовують наративне інтерв'ю як особливе джерело інформації, яке почали активно використовувати в наприкінці ХХ століття для отримання інформації етнографічного, фольклорного, лінгвістичного й історичного характеру. Сьогодні наративне інтерв'ю є важливим підґрунтям історико-біографічних студій. Однією з необхідних передумов застосування цього типу інтерв'ю є інтуїтивне уміння людини в повсякденному житті побудувати розповідь. Така здатність є запорукою того, що конкретні висловлювання відповідатимуть соціально-педагогічному та особистісному контексту, а також стануть зрозумілими для потенційного слухача.

Варто відзначити, що наративне інтерв'ю є якісним методом збору відомостей, який застосовується у разі необхідності усвідомити смисложиттєві причини виникнення і розвитку певних явищ, процесів або вчинків людей, виявити їх динаміку, сутнісні ознаки й досягти їх цілісного розуміння. Наративне інтерв'ю має довільний характер. Це – розповідь про життя людини без втручання дослідника, який лише визначає загальну спрямованість розповіді. Основна мета наративного інтерв'ю – отримання даних про певний досвід людини шляхом постановки низки запитань, що мотивують учасника інтерв'ю до всебічного опису конкретних об'єктів.

Уважаємо, що до специфічних особливостей наративного інтерв'ю доцільно віднести: суб'єктивність оповідача (у ході розповіді вчений отримує інформацію не лише про конкретні

вчинки людей, а й про їх прагнення, оцінку власних вчинків тощо); інформаційна унікальність джерела (послідовність і сюжет, за якими оповідач здійснює розповідь, робить це джерело інформації унікальним); інформаційна правдивість – неправдивість (для вченого важливою є не лише відповідність відомостей, отриманих із наративного інтерв'ю, реальним фактам, але й певні відхилення від них, адже саме вони є виразниками бажань та уявлень людини). Крім цього зауважимо, що свідчення, які після перевірки визнаються неправдивими, потребують окремого історичного пояснення. Однак такі невідповідності реальним фактам є важливі для усвідомлення подій чи явищ дослідником не менше, ніж фактично достовірні оповідання. Безумовними перевагами застосування наративного інтерв'ю є низка додаткових опцій, які постають перед науковцями, зокрема: отримання глибинної, деталізованої інформації та пояснень оповідача; встановлення емоційного зв'язку дослідника з учасником інтерв'ю, що дозволяє створити довірливу атмосферу, а отже, досліднику – отримати більш «правдиві» відповіді, особливо коли питання торкаються складних тем; постановка уточнюючих запитань і повернення до ключових питань у процесі інтерв'ю, що забезпечує більш глибоке розуміння досліджуваних явищ.

Водночас підкреслимо, що наративне інтерв'ю має низку недоліків, до яких відносимо такі позиції: по-перше, для організації, проведення, розшифрування й аналізу наративного інтерв'ю, потрібно значно більше часу як від дослідника, так і від оповідача (порівняно з іншими типами інтерв'ю); по-друге, наративне інтерв'ю вимагає від ученого високої дослідницької компетентності та досвіду; по-третє, використання цього методу зумовлює потребу щодо більш ретельного добору респондентів (Грінченко, 2004). Важливо, щоб дослідник надавав оповідачу можливість розповісти про суб'єктивний досвід, замість того, щоб акцентувати увагу на форматі «запитання – відповідь». При цьому під час вільного викладу в пам'яті респондента асоціативно постають передусім ті епізоди життя й деталі, які мають найбільшу особистісну цінність, що дозволяє вченому виокремити смислотворюючі складники оповіді. Оскільки респондент усвідомлює, що час для діалогу з дослідником обмежений, то він висвітлює лише ті події та обставини, що, на його думку, є найбільш вагомими. Так, зі сторони оповідача необхідність відбору інформації виявляється в тенденції повідомляти досліднику найбільш релевантну, з погляду оповідача, інформацію про

факти й події, їх наслідки, тобто інформацію, яка чітко відповідає критерію суттєвості.

Таким чином, наративне інтерв'ю як інструмент історико-педагогічного студіювання персоналії Василя Лобурця має відповідати таким критеріям, насиченість, деталізація, цілісність і завершеність оповіді. Зауважимо, що у ході наративного інтерв'ю відсутній зовнішній примус до дії відповідно до певних правил. Причиною виникнення в респондента потреби завершувати й пояснювати елементи своєї розповіді є передовсім власне логіка наративного жанру, тобто спрямування інтерв'юєра на розуміння інформації слухачем. Дотримання вказаних правил є не директивою, а тенденцією. Про це про що свідчить наявність відступів від теми, пропусків, незавершених і незрозумілих фрагментів у розповідях оповідачів. Хоча форма розповідей залежить від конкретних ситуацій, в яких проводиться інтерв'ю, контекстуальні елементи вносять лише поверхневі зміни в структуру власне розповідей. Внутрішній порядок «розповідей-експромтів» є відносно автономним, тобто їх структура не зводиться до обставин, за яких вона будується. Саме тому форма розповідей забезпечує автентичність відтворення життєвого досвіду персоналії. Безумовно, розповідь, порівняно з іншими формами відтворення та інтерпретації суб'єктивного досвіду, має більш рельєфний характер, що забезпечується спеціальною стратегією вченого.

Обґрунтування методологічного інструментарію студіювання педагогічної персоналії Василя Лобурця актуалізує важливість дотримання таких принципів, як цілеспрямованість, діалектична єдність системи й середовища, оптимальність, рівновагова відповідальність, існування зворотного зв'язку, дотримання оптимального співвідношення між адаптивним, програмованим і рефлексивними видами управління. Так, сутність принципу цілеспрямованості полягає в тому, що дослідження всіх складників наукової творчості Василя Лобурця як педагогічної системи повинно здійснюватися згідно з освітньо-виховною метою. Важливість принципу діалектичної єдності системи й середовища зумовлюється тим, що педагогічні відкриті системи зберігають свою цілісність за умови досягнення динамічної рівноваги з навколишнім середовищем. На тлі цього, приміром реалізація ключових ідей у науковій та педагогічній діяльності вченого ідеї має розглядатися крізь призму виконання соціально замовлення суспільства щодо підготовки кваліфікованих учителів, спрямо-

ваної на особистість студента, орієнтованої на захист її інтересів, розвиток і збереження індивідуальності. Принцип рівновагової відповідальності полягає в необхідності під час удосконалення одного із складників педагогічної системи враховувати певні модернізаційні зміни й в інших компонентах, тобто варто відбивати взаємозв'язок в системі «ідеї – досвід діяльності». Принцип оптимальності, на нашу думку, реалізується шляхом здійснення певних кроків: визначення головних умов процесу реалізації педагогічних ідей і досвіду; отримання вичерпної інформації про їхній початковий стан; розробка моделі процесу реалізації педагогічних ідей і досвіду згідно з критеріями оптимальності (перший критерій – ступінь досягнення мети; другий критерій – раціональність витрат), а також врахування отриманої інформації щодо попереднього стану системи та умов її ефективності. Таким чином, процес становлення й розвитку педагогічної персоналії Василя Лобурця доцільно досліджувати як системне соціально-педагогічне явище, оскільки може розглядатися як упорядкована сукупність взаємопов'язаних складників (мета, зміст, методи, форми, засоби), виступати цілісним утворенням.

Список використаних джерел

1. Ваховський Л. Методологія дослідження історико-педагогічного процесу. Шлях освіти. 2005. № 2. С. 7–11.
2. Грінченко Г. (Авто) біографічне інтерв'ю в усноісторичних дослідженнях: до питання про теорію наративного аналізу. Схід / Захід. 2004. Вип. 11–12. С. 59–76.
3. Сухомлинська О. Історико-педагогічний процес в Україні: регіональний вимір. Шлях освіти. 2007. № 2. С. 42–49.

В. В. Захарова, аспірантка кафедри загальної педагогіки та андрагогіки

zaxarova.kl@gmail.com

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

Зважаючи на те, що Україною визначено стратегічну мету – інтеграцію до Європейського Союзу, як ніколи стає актуальним формування правової держави. Національно-патріотичне виховання важливе та невідкладне завдання необхідне для набуття

соціального досвіду, успадкування духовних цінностей українського народу, формуванні високої духовності, моральної, правової культури, особливо в контексті подій які відбуваються в нашій державі з лютого 2022 р. та наслідки яких будуть відчуватися протягом довгого часу. Євроінтеграція для України відкриває нові перспективи співробітництва з розвиненими країнами та може вивести її на шлях прогресу і процвітання. Цей процес передбачає реформування правової системи України на основі принципів та стандартів, що діють на загальноєвропейському рівні та базуються на сучасному демократичному міжнародному праві. Таким чином підвищення рівня правової культури особистості стає все більш актуальним, бо без розвинутого почуття відповідальності за долю країни, без навичок та бажання активно брати участь у суспільному житті та при політичній безграмотності, всі трансформаційні перетворення так і залишаються в теоретичному аспекті та демократичні зміни не відбудуться.

У зв'язку з цим, метою нашого наукового пошуку є розкриття тенденцій розвитку правової культури в освітньому процесі України та її впливу на становлення демократичної та правової держави.

Вплив правової культури на становлення та розвиток держави вивчали ряд вітчизняних вчених-правознавців, зокрема: В. Бабкін, В. Котюк, П. Мартиненко, Н. Оніщенко, О. Скакун та інші.

Правова культура суспільства – це частина загальної культури, що представляє собою систему цінностей, накопичених людством в галузі права й відповідно до правової реальності даного суспільства – рівня правосвідомості, режиму законності й правопорядку, стану законодавства, юридичної практики та ін. [1, с. 31].

Правосвідомості громадян та посадових осіб проявляється в здатності отримати достатні знання про права і свободи, застосовувати правові процедури вирішення конфліктів та сумлінно дотримуватись вимог чинного законодавства. Суспільна правосвідомість охоплює масову правомірну поведінку, рівень правового виховання, а також масштаби і якість правової освіти громадян, що визначає високий рівень правової культури як одну з важливих складових правової держави.

Очевидно, що правова освіта відіграє ключову роль у вихованні молоді та є невід'ємною складовою правової культури.

Проте, протягом років своєї незалежності Україна недостатньо звертала увагу на розвиток сфери освіти, науки та культури, що призвело до вкрай негативних наслідків.

На нашу думку, основними тенденціями зниження ролі освіти в житті українського суспільства є: відсутність відповідальності держави за підростаюче покоління та її відчуження від сфери освіти, відсутність обґрунтованої та історично виваженої політики в галузі науки і освіти, відсутність науково обґрунтованих моделей реформування освіти, недостатнє фінансування сфери освіти та науки протягом багатьох років, зниження престижу професій в сфері освіти та науки, різке погіршення рівня життя населення в цілому, зокрема середнього класу.

Це стосується й правової освіти, розвитку якої наша держава не приділяла належної уваги, проблеми правового виховання та правової культури її не цікавили протягом всього періоду незалежності України.

На наше переконання, одним з пріоритетних завдань правової освіти стає створення умов для навчання та розвитку молодого покоління, які допоможуть жити та успішно діяти у світі правових засад та гуманітарних цінностей сучасної Європи, зберігаючи українські національні традиції.

Важливим кроком для досягнення цієї мети стало затвердження Стратегії національно-патріотичного виховання на 2019–2025 роки, згідно якої в Україні національно-патріотичне виховання є одним із пріоритетних напрямів діяльності держави та суспільства щодо розвитку національної свідомості на основі суспільно-державних (національних) цінностей (самобутність, воля, соборність, гідність), формування у громадян почуття патріотизму, поваги до Конституції і законів України, соціальної активності та відповідальності за доручені державні та громадські справи, готовності до виконання обов'язку із захисту незалежності та територіальної цілісності України, сповідування європейських цінностей [3].

Правове виховання особистості – невід'ємна складова її формування, яка полягає у створенні конкретних форм правосвідомості і поведінки, зумовлених інтересами та метою суспільства і його складових. В умовах розбудови незалежної України виховання – це єдність соціалізації та індивідуалізації, цілеспрямоване передавання, засвоєння і творче використання молоддю досвіду попередніх поколінь, продовження культурно-правових

традицій народу, створення правової людини сучасної епохи, уведення її у сферу правових цінностей. [2, с. 64].

Неможливо вивести на високий рівень правову культуру в державі без впровадження належної правової освіти. Правова освіта є сучасною та найбільш актуальною проблемою, оскільки без правової культури неможливо реалізувати потенціал Конституції, а також створити громадянське суспільство та правову державу.

Формування правової культури є одним з ключових елементів механізму правового регулювання суспільних відносин і необхідною складовою правової реформи, що супроводжується бурхливим розвитком національного законодавства.

Правові знання і вміння не можна сформувати на все життя, вони постійно змінюються залежно від багатьох чинників – соціальних, політичних, економічних, соціологічних тощо. Тому важливим складником правової культури особистості має бути мотиваційний компонент, що враховує цілеспрямований розвиток потреби особи в постійному поповненні обсягу правових знань [4, с. 39].

Підсумовуючи вищесказане, приходимо до висновку, що формування правової культури є складним і тривалим процесом, який охоплює всі сфери суспільного життя. У зв'язку з цим потрібно критично переглянути досвід минулих років та вже з урахуванням помилок вивести правову освіту в Україні на новий, сучасний рівень. Тенденції розвитку правової культури в освітньому процесі повинні сприяти не лише пробудженню інтересу громадян до вивчення своїх прав та обов'язків, закріплення Конституцією та чинним законодавством України, задля формування суспільно-відповідальної поведінки, а також приведенню державою системи нормативно-правових актів та конституційних норм у відповідність до міжнародних стандартів прав і свобод розвинених країн, де органи влади, усі посадовці прагнуть жити й живуть за законом та сумлінно виконують покладені на них обов'язки.

Список використаної літератури

1. Правосвідомість і права культура як базові чинники державо-творчого процесу в Україні: монографія / Л. М. Герасіна, О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань та ін. – Харків: Право, 2009. 31 с.

2. Правове виховання в сучасній Україні : монографія / А. П. Гетьман, Л. М. Герасіна, О. Г. Данильян та ін. ; за ред. В. Я. Тація, А. П. Гетьмана, О. Г. Данильяна. – Харків : Право, 2010. 64 с.
3. Указ Президента України № 286/2019 від 19 травня 2019 року Про Стратегію національно-патріотичного виховання. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286/2019#Text>.
4. Розвиток правової культури педагогічних працівників закладів професійної освіти: теорія і практика : монографія / О. Радкевич. – Київ : Майстер Книг, 2020. 39 с.

В. С. Іваненко, магістерка спеціальності 015 «Професійна освіта (Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології)»

valeria857@ukr.net

Миколаївський національний аграрний університет

ЗМІСТОВІ ОСОБЛИВОСТІ ВИХОВНОЇ РОБОТИ В МИКОЛАЇВСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ АГРАРНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Основою майбутнього процвітання держави є молодь. Розвиток суспільства та шляхи його становлення без орієнтації на молодь неможливі. Самодіяльність, самостійність та самоуправління необхідні складові становлення нового покоління громадян України, становлення молоді як активної сили суспільства.

Нове суспільство висуває нові вимоги перед освітою. Реалізація нових завдань освіти потребує нових підходів, звернення до особистості студента з її потребами та інтересами [1]. Тільки активні форми інноваційного виховання створюють умови для ефективного нагромадження кожним студентом особистого досвіду, самостійного усвідомлення ним загальнолюдських цінностей.

Виховання патріотизму сьогодні, як ніколи, актуально і не тільки для системи освіти, а й для держави в цілому. Саме зараз ми повертаємося до споконвічних цінностей: утвердження первинності любові до Батьківщини і людей, духовності, моральності, бережного ставлення до природних скарбів і національних надбань нашого народу, цілісності нашої держави, право на мир та добробут українського народу тощо.

Студентське самоврядування в Миколаївському національному аграрному університеті (МНАУ) створює широке поле

можливостей для самореалізації студентства у конкретних справах, виховує почуття власної гідності, вчить досягти індивідуальності та суспільної мети. Студентське самоврядування МНАУ впевнено, що стержнем, навколо якого буде формуватись свідома, активна, патріотична позиція студентства є ідея патріотизму, яка буде забезпечувати і визначати готовність молоді до активних дій на користь Батьківщини.

Студентське самоврядування МНАУ переймається проблемами розвитку патріотичності, зокрема, любові до рідного міста й держави, благодійності, виховного процесу студентів, освітньо-наукової роботи, проблемами здорового способу життя студентів. Актуальність теми патріотичного виховання полягає не тільки в ситуації, яка є найбільш турботною для кожного українця, ця тема була, є і буде актуальною у всіх визначних подіях, які відбувалися та будуть відбуватися в Україні. Молоде покоління повинне пам'ятати, що патріотичне виховання та патріотизм це не тільки гучні промови, а ще й ставлення з повагою до наших традицій, символів, мови, державності, збереженню матеріальних та духовних цінностей, які ми повинні передавати з покоління в покоління. Саме тому у Миколаївському національному аграрному університеті приділяється особлива увага різними методами виховання патріотичної та вихованої молоді.

Університетська молодь із радістю відвідує, підтримує і надає допомогу ветеранам нашого міста, мешканцям Міського геріатричного будинку милосердя імені Святого Миколая, Миколаївського обласного будинку дитини Миколаївської обласної ради. Молодь нашого університету наділена високою духовністю, її хвилюють соціальні проблеми суспільства. За ініціативою органів студентського самоврядування та силами адміністрації закладу вищої освіти проводяться заходи, відкриті заняття, лекції на теми патріотичного виховання молоді, та заходи на рівні міста.

Стали постійними щорічні концерти читців поезії Тараса Григоровича Шевченка, участь у ході до пам'ятника Героям Небесної сотні для вшанування пам'яті загиблих, Благодійні акції та вітання бійців 79-ї окремої аеромобільної бригади, ветеранам праці, людям похилого віку Міського притулку, студентам-інвалідам університету, учням Привільнянської школи-інтернату тощо.

Головною особливістю сучасної вищої школи є її особиста зорієнтованість. Сьогодні вищий навчальний заклад покликаний формувати нову генерацію української інтелігенції – грамотну, всебічно розвинену, творчу і відповідальну за себе і свої дії, здатну активно спрямовувати на подальший розвиток незалежної Української держави всі набуті знання й уміння [2].

Керівництво університету всіляко заохочує та скеровує студентську молодь на добрі справи. Але однієї підтримки тут замало, необхідно спрямовувати зусилля на максимальне зближення зі студентською молоддю, жити їхніми інтересами, розмовляти з ними «спільною мовою». Сьогодні ми з гордістю можемо констатувати, ми – єдина родина: науково-педагогічні працівники, співробітники, здобувачі вищої освіти, їхні батьки.

Студентське самоврядування МНАУ, це не просто самостійне явище, це суттєвий компонент усього виховного процесу, що має особливе ідеологічне навантаження. При взаємодії та співпраці науково-педагогічних працівників і студентів у сферах їх спільної навчальної та позанавчальної діяльності відбувається розвиток особистості студента, що забезпечує його конкурентоспроможність.

Провідними напрямками діяльності студентського самоврядування є вирішення проблем соціального захисту студентів, соціально-побутових питань, організація системи матеріальної допомоги, роботі студентських гуртків, студій, клубів за інтересами, студентських рад гуртожитків, сприяння навчальній, науковій, виховній діяльності тощо.

Студенти МНАУ чітко усвідомлені щодо історичного, політичного і культурного розвитку українського суспільства в контексті світової співдружності народів, вони знають та вміють використовувати свої права та обов'язки відповідно до норм державного та міжнародного права, свою національно-громадянську позицію патріота України.

У контексті історичного досвіду, національної історичної пам'яті, державно-правових аспектів національного відродження майбутні фахівці при вивченні предметів гуманітарного та соціально-економічного напрямку працюють над здобуттям системи знань про людину і суспільство, їх сутність, походження, шляхи самовизначення та самоствердження, що є умовою формування світоглядних орієнтацій особистості. Вивчаючи професійно-орієнтовані дисципліни, вони оволодівають професійними

знаннями, вміннями та навичками відповідно до державного стандарту; отримують знання про місце та здобутки вітчизняного сільського господарства у контексті досягнень світової аграрної науки та практики; вивчають законодавство України про земельну реформу, постанови і рішення Уряду України з питань підприємницької діяльності; історію економічних вчень, національний та міжнародний досвід теорії та практики сільського господарства.

Однією з найбільшочішою проблемою, яка стосується патріотичного виховання молоді є проблема еміграції громадян України, у тому числі і здобувачів вищої освіти, за кордон. Мотивація людей, які виїжджають за кордон різна, одна з яких – поліпшення рівня свого життя, забезпечення особистого добробуту себе та своєї родини [3].

У Миколаївському національному аграрному університеті питанню працевлаштування надається особлива увага. Молодь у продовж навчання ознайомлюють з провідними підприємствами України, надаються знання та змога для створення власного бізнесу. А щодо ідеологічної мотивації цього питання (покинути країну задля пошуку кращої долі), то молоде покоління повинно розуміти – якщо вона буде здобувати якісну освіту, вивчати історичні події, шанувати та поважати свою державу, то вона зможе не тільки знайти свою долю не перетинаючи кордони України, а і зробити свій суттєвий внесок у поліпшення своєї Батьківщини.

Виховна робота в освітньому закладі не має будь-яких чітко встановлених меж. Вона пульсує в усіх видах життєдіяльності суб'єктів навчального процесу. У першу чергу вона, спрямована на формування професійно значущих якостей особистості. Позанавчальна робота спрямована на організацію соціально значущого середовища діяльності суб'єктів навчального процесу поза навчанням, на розвиток особистості. Між позанавчальною та виховною роботою існує інверсійна залежність. Перша створює сприятливі умови для організації другої, а друга насичує першу ціннісним змістом.

Отже, місія виховання у Миколаївському національному аграрному університеті, це створення умов для духовно-морального й культурного розвитку, громадянського становлення, збагачення особистого та професійного досвіду, правильного вирішення суспільних та особистих проблем, а також умов для

сприяння самореалізації студентів, формування корпоративної культури студента Миколаївського НАУ.

Список використаних джерел

1. Шебанін В. С., Кормишкін Ю. А. Зміна парадигми підготовки здобувачів вищої економічної освіти покоління Z. *Modern Economics*. 2019. № 18 (2019). С. 224–229. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V18\(2019\)-34](https://doi.org/10.31521/modecon.V18(2019)-34).
2. Курепін В. М. Миколаївський національний аграрний університет колекція аграрних кадрів // Актуальні питання історії науки і техніки : матеріали 21-ї Всеукраїнської наукової конференції, м. Київ, 20–21 жовтня 2022 р. Київ : Центр пам'яткознавства НАН України і УТОPIK, 2022. С. 118–121. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/11871>.
3. Іваненко В. С. Цінності та запити сучасної молоді: життєві пріоритети української молоді // Покоління незалежності: ціннісні орієнтири і перспективи : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. студентів та магістрантів, м. Костанай, 30 березня 2021 р. Костанай : Костанайський регіональний університет імені А. Байтурсінова, 2021. С. 737–741. URL: <http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/9255>.

Д. С. Іванов, здобувач третього освітньо-наукового рівня вищої освіти

dimonivanov2610@gmail.com

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

БОЙОВІ МИСТЕЦТВА ЯК ЗАСІБ ВИХОВАННЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

Інтерес молодих людей до бойового мистецтва був завжди. Певною мірою цьому посприяли відеосалони 1970-х років ХХ століття зі східними та голлівудськими бойовиками, у яких герої, рухаючись плавно та м'яко з граційністю пуми й наносячи удари ворогам зі сміливістю лева, завжди перемагали цілу купу накачаних поганих хлопців.

Терміном «бойові мистецтва» називають традиційні системи бою, що практикуються східною й західною цивілізаціями протягом тисячоліть.

Сучасну молодь бойове мистецтво приваблює передусім прагненням оволодіти ефективними прийомами самооборони, навчитися перемагати сильнішого за себе суперника. Звичайно,

тут відіграють роль і такі чинники, як: самоствердження особистості в соціумі, реалізація її внутрішніх резервів і зацікавленість екзотичним видом спорту. Бойові мистецтва є системою тренування свідомості, тіла й духу людини заради досягнення нових акме-вершин морального й фізичного самовдосконалювання. Вони позитивно впливають на емоційність й самовираження особистості, загартовують силу волі й терплячість.

Бойові мистецтва мають неабияку виховну цінність. Заняття бойовими мистецтвами покликані змінювати в фізичному, психологічному та емоційному розвитку людину. Оскільки тренувальні методики бойових мистецтв ґрунтуються на законах природи, організм людини може легко пристосуватися до виконання фундаментальних технік, унаслідок чого школярі мають змогу досягати власного найвищого фізичного розвитку. Фізичні зміни в організмі людини неминуче ведуть за собою зміни психологічні та емоційні, що й є для багатьох головною метою занять бойовими мистецтвами. Збільшення фізичної сили, позбавлення від надмірної ваги, покращення координації рухів, здатність оволодіння новими прийомами та техніками бою та вміння протидіяти агресії супротивника під час виконання прийомів самозахисту ведуть до зростання самооцінки учня. Людина, помічаючи як підвищується її фізичні можливості, починає відчувати все більшу впевненість у власних силах і в тому, що вона здатна досягти успіху в житті. Вона починає вірити в себе, і це стосується не тільки бойового мистецтва, але й переноситься до будь-якої сфери її діяльності. Ці зміни особливо цінні для дітей та підлітків. Молоді люди, розпочинаючи свій життєвий шлях, часто відчують розгубленість і невпевненість, особливо коли перед ними постає необхідність прийняття якого-небудь рішення. Це може стати причиною розвитку комплексу неповноцінності. Якщо діти не знають, як впоратися з власними проблемами, вони можуть шукати шляхи їх подолання в деструктивній і тупиковій діяльності, звертаючись до наркоманії й алкоголізму, розвиваючи хаотичне, недбале ставлення до свого здоров'я. Якщо ж діти, ще в шкільному віці, отримують досвід подолання перешкод, як це неминуче відбувається при вивченні бойових мистецтв, вони на власному прикладі зрозуміють, що безвихідних ситуацій не існує. До будь-яких змін вони почнуть ставитися як до виклику й навчатися докладати всіх зусиль для вирішення виникаючих перед ними проблем.

Виховний потенціал бойового мистецтва на прикладі джиу-джитсу.

Наразі все більшої популярності в Україні набуває японське бойове мистецтво джиу-джитсу. У дослівному перекладі джиу (дзю) означає легко, поступливо, ніжно; джитсу (дзюцу) – мистецтво, спосіб. Поєднання цих двох понять дає можливість отримати визначення джиу-джитсу як мистецтва м'якості, а ще точніше – мистецтва м'яко поступатися. Попри його метафоричність, таке тлумачення відображає сутність цього виду спорту: поступатися, щоб перемогти. Отже, джиу-джитсу, або джиу-джицу, дзю-дзюцу – це один із видів японського бойового мистецтва, що поєднує техніку роботи зі зброєю та без неї; це мистецтво рукопашного бою, основним принципом якого є «м'яка», «піддатлива» техніка рухів [1–5].

Джиу-джитсу є наукою для слабкого проти сильного. Вона навчає, що силі потрібно протиставляти не силу, а спрямовувати чужу силу для своєї користі [2]. Таким чином, основним принципом джиу-джитсу є не йти на пряме протистояння, щоб перемогти, не опиратися, а поступатися перед натиском суперника, лише направляючи його дії в потрібний бік, поки той не опиниться в пастці, і тоді обернути силу й дії ворога проти нього самого [3].

Джиу-джитсу – це своєрідний світ, який у мініатюрі відтворює менталітет, філософію й культуру Країни сонця, що сходить. А тому джиу-джитсу має потужний виховний потенціал. По-перше, на заняттях у секції джиу-джитсу формуються як спеціальні, так і загальнонавчальні вміння та навички. Спорт вимагає дисципліни й самодисципліни. Тому на перший план висувається вміння планувати свою діяльність (планування дня, тижня) і створювати умови для діяльності (самостійні тренування, дотримання правил безпеки життєдіяльності). Під спеціальними навичками ми розуміємо оволодіння учнями основними прийомами самооборони.

По-друге, хоча оволодіння техніками джиу-джитсу є основною метою занять у спортивній секції з цього бойового мистецтва, воно не може бути повноцінним без формування цілісної системи ставлення вихованців до оточуючого світу й людей. Тому в педагогічній науці джиу-джитсу насамперед повинно розглядатися у виховному аспекті.

Філософською основою джиу-джитсу є давнє учення, за яким людина протягом життя будує та зміцнює чотири основні стіни

свої фортеці: здоров'я, спілкування з оточуючими, знання та працю, духовність. Якщо руйнується одна зі стін фортеці, життя людини може зруйнуватися, як картковий будинок [1;5]. Може, тому майстри джиу-джитсу прагнули не лише забезпечити своїх учнів усім технічним арсеналом школи, але й прищепити їм певні філософські й життєві принципи, що визначали б їх життєвий шлях. Перефразовуючи відоме прислів'я, лише здоровий дух сформує здорове тіло. Знання з джиу-джитсу мають перейти лише учневі, морально підготовленому до цього.

Найбільш повними вважаються ті системи навчання джиу-джитсу, що ознайомлюють учнів з основами медицини й техніками медитації, практичне застосування яких відбувається під час аутогенних тренувань, що є нічим іншим, як самонастроєм на позитивний результат [4].

Застосовуючи поруч із тренуваннями тіла психофізичну підготовку, педагоги-тренери не тільки розвивають уміння учнів спрямовувати свої здібності на керування й концентрацію життєвої енергії «кі», але й загартовують їхню волю, розвивають навички внутрішньої саморегуляції, самоналаштування на успіх і самоконтролю під час бою, тобто заняття сприяють, за японською філософією, зміцненню однієї зі стін життєвої фортеці людини – духовності.

Заняття джиу-джитсу підпорядковуються певним правилам поведінки й дотримання елементів етикету ведення бою (традиційне вітання, повага як до переможця, так і до переможеного). Інакше кажучи, джиу-джитсу живе за власним моральним кодексом, що є обов'язковим для всіх спортсменів. Знання японської культури, відчуття її духу в джиу-джитсу є складовою опанування цього мистецтва ведення бою.

Тому, по-третє, джиу-джитсу потрібно розглядати з позиції пізнавально-розвивальних можливостей для учнів. Як загально-відомо, опанування будь-яким видом діяльності починається зі знання її особливостей, що тісно пов'язані з історією виникнення. Історія джиу-джитсу – це історія Японії. Для розуміння духу мистецтва перемагати необхідно мати уявлення про роль конфуціанства в історії розвитку цього виду спорту, розуміти кодекс честі самураїв. Тож, на заняттях формуються не лише вміння й навички, а знання, що підкріплюються щоденною працею на тренуваннях.

Отже, заняття таким видом спорту як джиу-джитсу сприяє не тільки фізичному розвитку особистості, але й інтелектуальному;

зміцнює не тільки здоров'я, але й дух; додає впевненості в собі; спонукає до творчості; націлює на успіх. Найголовнішим є те, що цей вид спорту сприяє вихованню фізично й морально здорової молоді – майбутнього української нації.

Список використаних джерел

1. Концепція Джиу-джитсу. Все о единоборствах. URL: <http://martialsport.ru/dzhiu-dzhitsu.html>.
2. Овчинников В. Ветка сакуры. Рассказ о том, что за люди японцы. Сакура и дуб : сборник. URL: <http://qoo.by/41wJ> (дата звернення: 04.03.2018).
3. Основной принцип джив-джитсу: «поддаться, чтобы победить». URL: <https://ok.ru/bushidoby/topic/65041671197960> (дата звернення: 23.02.2018).
4. Особенности джиу-джитсу. URL: <http://jiu-jitsu.com.ua/articles/osobennosty-jiu-jitsu.php> (дата звернення: 04.03.2018).
5. Что такое джиу джитсу: правила, приемы, пояса. URL: <https://nasporte.guru/boevye-iskusstva/chto-takoe-dzhiu-dzhitsu-pravila-priemu-poyasa.html>.

Н. А. Козиряцька, викладач української мови і літератури, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист
kozyriacka.nata@ukr.net

Черкаський фаховий коледж харчових технологій та бізнесу

ФОРМУВАННЯ ДУХОВНО-МОРАЛЬНОЇ ОСОБИСТОСТІ

На даний час сучасне суспільство гостро переживає кризу духовно-моральних ідеалів. До початку повномасштабного вторгнення матеріальні цінності домінували над духовними, тому у молоді були спотворені уявлення про доброту, милосердя, великодушність, справедливість, громадянськість і патріотизм. І тому нині наше основне завдання – навчити молоду людину співчувати, співпереживати, прагнути творити добро, для того, щоб сформувати високодуховну особистість, у якій почне проявлятися духовна зрілість.

Проблема формування духовно-моральних цінностей студентської молоді є актуальною, адже вплив молодіжної субкультури, відірваної від загальнолюдських духовно-моральних цінностей, багатовікової спадщини українського народу стає дедалі все більш очевидним. Саме це спонукає сучасних педагогів шукати ефективні шляхи формувати у студентів

духовно-моральні ціннісні орієнтації, адже без духовності не може бути розвитку особистості [1].

Головною метою виховання моральності є перетворення зовнішніх вимог на внутрішні мотиви поведінки. Про моральну поведінку можемо говорити лише тоді, коли бачимо пошук вихованцем різних варіантів вирішення моральної проблеми за умови критичного, вибіркового ставлення до правил поведінки. Мораль не може забезпечити і передбачити приписи на всі випадки життя. Реальні життєві обставини різноманітні, неповторні, унікальні, й студентам доводиться щоразу по-своєму розв'язувати проблему, яка постає перед ними.

В. Сухомлинський зазначав, що дитина, яка відчуває серцем іншу людину, стає доброзичливою [2].

Формування у молодого покоління моральних чеснот – це складний і довготривалий процес, який має бути насичений копіткою наполегливою працею над виробленням духовних переконань, які не дадуть їй змоги чинити усупереч моральним правилам. Опанування студентською молоддю загальнолюдськими чеснотами, дотримання їх у повсякденному житті є необхідною основою соціалізації.

Духовно-моральне виховання – організований цілеспрямований виховний процес сприяння духовно-моральному становленню людини, формування в неї:

- **моральних почуттів** (совісті, боргу, віри, відповідальності, громадянськості, патріотизму);
- **моральності** (терпіння, милосердя, покірливості);
- **моральної позиції** (здібності розрізняти добро від зла, прояву самовідданого кохання, готовності до подолання життєвих випробувань);
- **моральної поведінки** (готовності служіння людям і Батьківщині, прояви духовної розважливості, слухняності).

Духовно-моральне виховання включає в себе формування і розвиток таких компонентів, як:

- **загальнолюдські цінності** – набуті попереднім поколінням морально-духовні надбання, що є основою поведінки і життєдіяльності окремої людини та суспільства загалом;
- **національні цінності** – це історично зумовлені і створені народом погляди, ідеали, традиції, звичаї, обряди, які ґрунтуються на загальнолюдських цінностях, але відрізняються національними проявами і є основою соціальної діяльності людей певної етнічної групи;

– **громадянські цінності** – це цінності, які проявляються у почутті власної гідності, внутрішньої свободи, дисциплінованості, повазі до інших, у гармонійному поєднанні патріотичних, національних та міжнародних почуттів;

– **сімейні цінності** – це цінності, які є основними в стосунках у сім'ї, що проявляються у шанобливому ставленні до членів родини, до старших, згадках про предків, піклуванні про сім'ю [1].

З метою цілісного виховання особистості потрібно формувати і розвивати кожний компонент окремо і в поєднанні, оскільки вони доповнюють одне одного. Від того, яка міра духовності стане основою життя особистості, залежить майбутнє української нації, адже моральність нації – основа духовної стійкості та спадкоємності її історичного буття.

Упродовж віків український народ визначив систему знань, ідей, принципів, традицій, засобів, які завжди використовувались у формуванні загальнолюдських та національно-культурних цінностей. Цей унікальний досвід було узагальнено в напрям педагогічної науки – народної педагогіки, – у якій поєднано багатий досвід виховання, сформований віками, що допомагає педагогу залучати студентство до національних традицій, звичаїв, норм поведінки.

Українська народна педагогіка накопичила цінний досвід морально-етичного виховання молоді, що виражається в повазі до батьків і старших, до сімейних і громадських обов'язків, працелюбстві, доброзичливості, щирості, чуйності, взаємодопомозі. М. Стельмахович відзначає, що традиції українського національного виховання молоді – народні чесноти, норми християнської моралі, національної честі і громадянської гідності, чуйності і милосердя – класичні, а тому завжди актуальні [3].

В основі народної педагогіки українців домінували: шана жінки-матері, яка підтримувала домашнє вогнище, народжувала дітей, піклувалась про їхнє виховання; шанобливе ставлення до старших; наслідування батьків у дотриманні здорового способу життя; тісний зв'язок з природою та ін. Важливу роль відігравали вікові традиції відповідальності батьків за долю дітей.

Саме з ментальності українського народу, з народної педагогіки, яку вихователь вважав невичерпним джерелом народної моралі, фундаментом педагогічної науки, він радив черпати

духовну енергію справжньої людяності, дружби і товариськості, відповідальності, почуття вдячності людям, доброти, чуйність, гуманність, турботу про батьків, тобто народнопедагогічні цінності [3].

Важливим засобом формування – моральних якостей є народні традиції. Їхньою особливістю є те, що у світі, який постійно змінюється, вони залишаються незмінними протягом багатьох століть і містять народну мудрість. Традиції виконують пізнавальну, культурну, розвивальну, розважальну та інші функції, які є найважливішими у формуванні духовно-моральних цінностей. Здавна відомо, що духовно-моральне благополуччя будь-якої нації залежить від духовно-моральних цінностей, на яких виховується молоде покоління.

Обряди, традиції, звичаї супроводжують людину від народження до смерті, протягом її трудового, соціального й особистого життя. У всіх народних святах дуже важлива спільність дій. Це виявляється й у загальному святкуванні, і в тому, що кожен робить свій внесок в організацію та проведення різноманітних свят, ярмарків, фестивалів, концертів, святкових гулянь тощо. Календарні обряди почали складатись за багато тисячоліть до прийняття християнства. Обряди, які дійшли до наших днів, з багатьох історичних причин зазнали значних змін. Тому не можна допустити їх повної втрати, адже ми духовні спадкоємці людей, які закладали основу великої культури, маємо її берегти, розвивати й передавати нашим дітям [3].

Сьогодні найпоширенішим подарунком стали вироби народних промислів та народного мистецтва. Вони повертають людину до її коріння, нагадують про зв'язок поколінь, про відповідальність перед минулим та за майбутнє своєї Батьківщини. Адже традиція жива, поки її шанують та бережуть.

Усі елементи народної культури впливають на формування базових якостей особистості та особливості національного характеру. Але особливе місце у вихованні належить рідній мові як складовій народної культури. Саме рідна мова, на думку багатьох педагогів має найбільший духовно-моральний вплив на розвиток дитини.

Провідна роль у формуванні особистості належить сім'ї, яка відповідає за її національний, моральний, духовний розвиток, формування певного способу життя. Сім'я впливає на дитину з першого дня народження. Спосіб життя родини, стан взаємин у

сім'ї, побут, звичаї і традиції, матеріальний стан, житлові умови і характер спілкування є визначальним щодо формування в дитини перших звичок, від яких значною мірою залежатиме її майбутня поведінка.

Особливості моральної свідомості і поведінки студента насамперед залежать від характеру сімейних взаємин. Із досвіду сімейного виховання відомо: якщо в сім'ї дотримуються морально-етичних норм, то в дитини формуються такі якості, як доброзичливість, дружелюбність, чуйність, співчуття, чесність, гідність, працелюбство, повага до старших, розуміння добра і зла, готовність допомогти, милосердя, людяність. Якщо батьків не бентежать проблеми чесності як риси характеру, то зрозуміло, що їхня дитина не буде приділяти великого значення цій якості.

Сімейні цінності – моральні основи життя сім'ї, у яких утверджено стосунки поколінь, закони подружньої вірності, піклування про дітей, пам'ять про предків, – це продукт історії та культури українців. Тому духовно-моральне виховання, розпочате з дитинства в сім'ї, продовжується у процесі соціалізації особистості [2].

Краєзнавство є одним із джерел виховання гідних громадян України. Воно допомагає студентам усвідомити нерозривний зв'язок історії свого села чи міста з історією та сьогоденням країни; відчутти причетність до них кожної людини й кожної родини; визнати своїм найпершим обов'язком стати гідним послідовником кращих традицій рідного краю. Тому ознайомлення студентів з історією, подіями та духовним змістом найбільших народних свят, знайомство з традиціями та обрядами їхнього святкування, виховання любові до людей, доброзичливості, милосердя, чуйності, розвиток кожної дитини сприяє формуванню особистості, зокрема й духовно багатой та національно свідомой.

Патріотичне виховання стало невід'ємною складовою частиною у формуванні національних цінностей. Кінцева мета цих зусиль – патріотично налаштовано молоде покоління.

Могутнім засобом виховання духовності є мистецтво, яке відображає в художньому образі принципово новий рівень дійсності. Мистецтво формує внутрішній світ особистості й одночасно впливає на вдосконалення соціальної практики, залучаючи до мистецтва молоде покоління.

Народна пісня, відображаючи духовний світ українського народу, містить у собі невичерпний виховний потенціал. Це скарбниця людської духовності, що полонить почуття, розум і серце. В українській пісні відтворюється світогляд народу, його морально-етичні та естетичні цінності, багатовіковий досвід виховання молодих поколінь у душі високої духовності та моралі. Людина з тонкою, емоційною натурою неспроможна забути горе, страждання, нещастя іншої людини; совість змушує її допомогти. Цю якість виховують музика, пісня, живопис, театр, художня література.

Вагоме значення у розвитку морально-етичної та духовно багаті особистості мають колективні спільні справи. Усі види колективних справ формують у студентів ціннісне ставлення до інших людей, до праці, мистецтва, природи, до себе та своїх обов'язків, до своєї держави та суспільства, а також ціннісних орієнтацій: особистих, сімейних, громадянських, національних, загальнолюдських.

Форми організації колективних справ для студентської молоді можуть бути різноманітними: туристичні походи та екскурсії; робота над проєктами; прес-конференції; турніри, вікторини, мовно-літературні конкурси; зустрічі з письменниками, захисниками України; вечори-пам'яті, літературно-музичні вечори; пісенні конкурси, спортивні змагання, виготовлення смаколиків для військових, створення оберегів та малюнків для захисників тощо.

Добрі справи не вимагають матеріальних витрат, адже доброта в основі своїй безкорислива, а милосердя – безкінечне. Реалізація добрих справ сприяє прояву серед членів студентського колективу найкращих людських рис: доброзичливості, співчуття, турботи, прагнення допомогти.

Отже, досягнення духовного розвитку студентів вимагає від педагогів пошуку найефективніших форм і методів роботи, спрямованих на духовне зростання особистості. Організуючи різноманітні заходи з метою реалізації принципів етично-морального виховання, класний керівник формує у студента національну спрямованість, любов до рідної мови та свого народу, національну гідність, шанобливе ставлення до культури, духовної спадщини, народних традицій і звичаїв, виховує найкращі людські почуття, навчає любити та поважати батьків, рідну оселю, край, Батьківщину.

Список використаних джерел

1. Духовно-моральне виховання молоді. URL: <https://vertebrolog.com.ua/duhovno-moralne-vihovannya-molodi-maye-moralne-vihovannya-pidlitkiv/> (дата звернення: 07.02.2023).
2. Родинне виховання в системі шкільної освіти у педагогічній спадщині Василя Олександровича Сухомлинського. URL: <https://www.cuspu.edu.ua/ua/535> (дата звернення: 17.01.2023).
3. Формування духовно-моральних цінностей у студентів з особливими потребами в контексті проблеми соціально-психологічної адаптації. URL: <https://social-science.uu.edu.ua/article/598> (дата звернення: 27.01.2023).

В. Л. Короленко, к. ед. н., ст. викладач кафедри методики професійного навчання

vlkorolenko@ukr.net

Миколаївський національний аграрний університет;

О. В. Герасименко, викладач циклової комісії обліково-економічних дисциплін

gerasimenko67189@gmail.com

Миколаївський фаховий коледж економіки та харчових технологій

ВПЛИВ ЕМОЦІЙ НА ПРОЦЕС ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ

Молодший підлітковий вік розглядається у межах фізичного віку дітей віком від 10 до 12 років, що становить вік учнів 4–6-х класів загальноосвітньої школи. Підлітковий вік називають перехідним віком, в цей період відбувається дорослішання дитини, а саме перехід її від дитячого стану до дорослішого, до деяких більш зрілих ступенів розвитку. Цей період впливає на всі аспекти розвитку підлітка, а насамперед на його анатомо-фізіологічний, емоційний та інтелектуальний розвиток. Наслідком цього є доперебудова емоційної сфери дитини, до стосунків з дорослими, однолітками з навколишнім світом. Цей перехідний вік характеризується також тим, що з 4-го класу починається систематичне вивчення основних наук і вимагає високого рівня емоційного та інтелектуального розвитку. У

школярів істотно змінюється їхнє становище у колективі, громадські позиції, до них висувають серйозніші вимоги із боку сім'ї, школи, колективу та з боку дорослих. В емоційній сфері та психологічних особливостях дитини відбуваються властиві цьому віку зміни. З боку фізичного розвитку відбувається нерівномірне, бурхливе зростання тіла, удосконалюється м'язовий апарат, йде інтенсивне окостеніння скелету, причому серед дівчат цей процес відбувається раніше, ніж серед хлопчиків. Непропорційно та нерівномірно ростуть окремі частини тіла: витягаються руки, ноги. У цей період в емоційній сфері відбувається ломка звичних старих стереотипів і підліток починає усвідомлювати свою незграбність, соромиться, намагається якось згладити свою нескладність, що викликає емоційні хвилювання, невдоволення собою, невпевненість, відбувається акцентування уваги на певних частинах свого тіла, обличчя. Йому не подобається щось у своїй зовнішності, можуть бути емоційні зриви та не адекватна поведінка. Молодший підліток тяжко переживає жарти на свою адресу. Також спостерігається вікова невідповідність у розвитку серцево-судинної системи. Серце значно збільшується у своєму обсязі, стає сильнішим, працює потужніше, а діаметр кровоносних судин відстає у розвитку, звідси виникають деякі збої у кровообігу, підвищується кров'яний тиск. У зв'язку з цим у підлітків виникають головний біль, запаморочення, дратівливість, нервовість, емоційні зриви, швидка стомлюваність. Ці особливості розвитку серцево-судинної системи та початок інтенсивної діяльності залоз внутрішньої секреції приводять зазвичай до деяких, швидкоминучих порушень в емоційній сфері молодшого підлітка. У нього може спостерігатися підвищена збудливість, запальність, що виявляється у бурхливих проявах в емоційній сфері, різких реакціях типу афектів. Нервова система підлітка не завжди здатна витримати сильні монотонно діючі подразники, під впливом яких він приходять у стан гальмування або стан збудження. Після сильних вражень, нервових струсів, несподіваної радості чи прикрості одні підлітки стають млявими, байдужими, розсіяними, інші стають дратівливими, нервозними, порушують дисципліну.

Тому до підлітка має бути особливо дбайливе ставлення оскільки, незважаючи на все це підлітковий вік є віком кипучої енергії, та загострення всіх емоційних проявів. Це необхідно враховувати під час організації навчально-виховного процесу. Особливим фактом фізичного розвитку підлітка є статеве дозрівання, яке залежить від індивідуальних особливостей кожної дитини, стану її здоров'я, харчування, навколишнього оточення, тощо. Також, на розвиток статевого дозрівання впливають більше глобальні фактори: кліматичний, національно-етнографічний [2; 3].

У зв'язку з статевим дозріванням в емоційній сфері підлітка природно з'являються несподівані їм ранні переживання, потяг до іншого статі, виникнення специфічного інтересу, почуття закоханості, увагу до змісту книжок, фільмів еротичної спрямованості. Завдання дорослих, педагогів, сім'ї цьому етапі домагатися те щоб цей інтерес набував нездоровий характері і був пов'язані з небажаними емоційними проявами. Необхідно переключати увагу підлітка на цікаву діяльність, захоплення спортом, музикою тощо. У молодшому підлітковому віці суттєво перебудовується характер навчальної діяльності. Замість одного вчителя у початкових класах з'являються кілька вчителів предметників, у яких різні вимоги, підходи до учнів, стиль у роботі, різне ставлення до учнів. Підлітки важко сприймають монотонні, докладні пояснення вчителя, викликають байдужість до предмета. Вони намагаються висловити своє емоційне ставлення до матеріалу. Осягаючи навколишній світ, вони вважають, що він має відповідати їх очікуванням. Це один із проявів підліткового максималізму. Розширення горизонтів пізнання та концентрація особистих інтересів часто негативно позначаються на динаміці навчальної активності підлітків.

У підлітковому віці дуже яскраво проявляється емоційне прагнення спілкуватися з товаришами на основі спільних інтересів, захоплень, спільної діяльності. У цьому і є привабливість школи для підлітків, там вони мають широке коло можливостей спілкування. Емоційно-психологічна основа - почуття товариства, дружба, почуття колективізму. Дружба емоційно охоплює

вузьке коло осіб, вона більш вибіркова, інтимна, передбачає особисту симпатію, прихильність, довірливість стосунків. Дружні стосунки у підлітковому віці більш стійкі, мають емоційно напружений характер. Припинення дружніх стосунків часто сприймається підлітком дуже болісно. Дружні стосунки серед молодших підлітків не завжди мають і позитивний характер. Іноді дружба з'являється на основі негативних інтересів або захоплень, спільного порожнього часу проведення, або виникає паразитична форма дружби з розрахунку. Підлітковий вік є важливим періодом розвитку характеру. Поступово характер стабілізується та емоційний фон стає стійким. Набувається здатність керувати своєю поведінкою. Однак у зв'язку з особливостями фізичного та емоційного розвитку дитини, можна відзначити її підвищену збудливість, яка у поєднанні з бурхливою енергією та активністю при недостатній витримці може призвести до небажаних вчинків: порушень дисципліни, метушні, крикливості, біганини, тощо. Бадьорість і життєвість у поєднанні з активністю та ініціативністю роблять підлітків галасливими, імпульсивними, рухливими [2; 3].

Підліток відчуває, що його участь у житті дорослих людей стає більш значною і переоцінюючи свої збільшені можливості він претендує щоб дорослі ставилися до нього як до рівного. Звідси виникає суперечність між потребою підлітків та невідповідністю цьому їхніх реальних можливостей. Звідси підвищена емоційність до оцінки дорослих, уразливість, гостра реакція спроби дорослих применшити гідність дитини, знизити її дорослість. Молодший підліток прагне до того, щоб дорослі зважали на його думки, емоції, поважали їх. Це проявляється і в прагненні підлітків бути відносно незалежними від дорослих, у наявності власних поглядів і суджень, і в наслідуванні зовнішнього вигляду та манери поведінки дорослих, що може мати негативний результат. Негативні прояви в емоційній сфері підлітків виражаються в тому, що вони опираються впливу старших, не визнають їх авторитет, ігнорують вимоги, критикують вчинки і дії батьків і вчителів [1; 3].

Важливою особливістю підліткового віку є формування почуття дорослості, коли підліток вважає, що він вже дорослий і починає шукати своє місце в колективі дорослих як повноцінний і рівноправний учасник цього життя. Починає усвідомлювати, що його знання, навички та вміння значно розширюються. У підлітка виникає потреба у прагненні до навчання і пізнання навколишнього світу, набуваючи певного сенсу, як необхідної та важливої умови для майбутнього самостійного життя [1; 2].

Слід зазначити, що взаємодії зі школярами молодшого підліткового віку стають складнішими, у процесі педагогічного впливу на дитину необхідно враховувати різні моделі поведінки батьків чи інших дорослих людей у повсякденному житті засвоєні нею у різноманітних життєвих ситуаціях. Діти прагнуть копіювати поведінку інших людей і легко переймають у батьків, вчителів чи знаменитостей особливості жестикуляції, ходи, манери говорити.

Як бачимо, для ефективного педагогічного впливу на підростаючу особистість, важливо враховувати її емоційне виховання, яке починається з раннього дитинства і відбувається все життя. Особливо це можна відзначити у процесі виховання молодшого підлітка, коли емоційна сфера зазнає перехідного періоду від дитячості до дорослого стану. Якщо у молодшому шкільному віці емоційний стан дитини залежить від задоволення потреб і оцінки дорослого, то період підліткового розвитку та становлення особистості дитина починає самостійно контролювати свої емоції. Отже, можна дійти висновку, що емоційна складова є важливою складовою нашого життєвого стану, спілкування, розвитку та існування у цьому світі, оскільки ми реагуємо на навколишній світ через свої емоції.

Список використаних джерел

1. Боришевський М. Й. Моральна саморегуляція поведінки особистості: понятійний апарат. Київ, 1993. 24 с.
2. Журавльова Л. П. Психологія емпатії : монографія / Л. П. Журавльова. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2007. – 328 с.
3. Психологія і педагогіка життєтворчості / гол. ред. В. М. Дроній. Київ : ІЗМН, 1996. 792 с.

В. В. Корольов, студент другого (магістерського) рівня вищої освіти, факультет природничих наук та менеджменту
vladislavkorolovcrazy@gmail.com
Полтавський національний педагогічний університет імені
В. Г. Короленка

НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

Становлення української державності, побудова громадянського суспільства, інтеграція України у світове та європейське співтовариство передбачають орієнтацію на Людину, її духовну культуру й визначають основні напрями виховної роботи з молоддю та модернізації навчально-виховного процесу.

Ідеалом виховання виступає різнобічне та гармонійно розвинений національне свідомий, високоосвічений, життєво компетентний громадянин, здатний до саморозвитку та самовдосконалення.

Національно-патріотичне виховання дітей та молоді – це комплексна системна і цілеспрямована діяльність органів державної влади, освітніх закладів, громадських організацій, сім'ї та інших соціальних інститутів щодо формування у молодого покоління високої патріотичної свідомості, почуття вірності, любові до Батьківщини, турботи про благо свого народу, готовності до виконання громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, цілісності, незалежності України, сприяння становленню її як правової, демократичної, соціальної держави [1].

Мета патріотичного виховання конкретизується через систему таких виховних завдань:

- утвердження в свідомості і почуттях особистості патріотичних цінностей, переконань і поваги до культурного та історичного минулого України;
- виховання поваги до Конституції України, Законів України, державної символіки;
- підвищення престижу військової служби, а звідси – культивування ставлення до солдата як до захисника вітчизни, героя;
- усвідомлення взаємозв'язку між індивідуальною свободою, правами людини та її патріотичною відповідальністю;
- сприяння набуттю дітьми та молоддю патріотичного досвіду на основі готовності до участі в процесах державотво-

рення, уміння визначати форми та способи своєї участі в життєдіяльності громадянського суспільства, спілкуватися з соціальними інститутами, органами влади;

- формування толерантного ставлення до інших народів, культур і традицій;

- утвердження гуманістичної моральності як базової основи громадянського суспільства;

- культивування кращих рис української ментальності, працелюбності, свободи, справедливості, доброти, чесності, бережного ставлення до природи;

- формування мовленнєвої культури [2].

Завдання національно-патріотичного виховання:

- забезпечення сприятливих умов для самореалізації особистості в Україні відповідно до її інтересів та можливостей;

- виховання правової культури, поваги до Конституції України, Законів України, державної символіки – Герба, Прапора, Гімну України та історичних святинь;

- сприяння набуттю молоддю соціального досвіду, успадкування духовних та культурних надбань українського народу;

- формування мовної культури, оволодіння та вживання української мови як духовного коду нації;

- формування духовних цінностей українського патріота: почуття патріотизму, національної свідомості, любові до українського народу, його історії, Української Держави, рідної землі, родини, гордості за минуле і сучасне на прикладах героїчної історії українського народу та кращих зразків культурної спадщини;

- відновлення і вшанування національної пам'яті;

- утвердження в свідомості громадян об'єктивної оцінки ролі українського війська в українській історії, спадкоємності розвитку Збройних Сил у відстоюванні ідеалів свободи та державності України і її громадян від княжої доби, Гетьманського козацького війська, військ Української народної республіки. Січових стрільців, Української повстанської армії до часів незалежності;

- формування психологічної та фізичної готовності, молоді, до виконання громадянського та конституційного обов'язку щодо відстоювання національних інтересів та незалежності держави, підвищення престижу і розвиток мотивації молоді до державної та військової служби;

– відродження та розвиток українського козацтва як важливої громадської сили військово-патріотичного виховання молоді;

– забезпечення духовної єдності поколінь, виховання поваги до батьків, людей похилого віку, турбота про молодших та людей з особливими потребами;

– консолідація діяльності органів державного управління та місцевого самоврядування, навчальних закладів, громадських організацій щодо національно-патріотичного виховання;

– сприяння діяльності установ, навчальних закладів, організацій, клубів та осередків громадської активності, спрямованих на патріотичне виховання молоді;

– підтримання кращих рис української нації – працелюбності, прагнення до свободи, любові до природи та мистецтва, поваги до батьків та родини;

– створення умов для розвитку громадянської активності, професіоналізму, високої мотивації до праці як основи конкурентоспроможності громадянина, а відтак, держави;

– сприяння розвитку фізичного, психічного та духовного здоров'я, задоволення естетичних та культурних потреб особистості;

– виховання здатності протидіяти проявам аморальності, правопорушень, бездуховності, антигромадської діяльності;

– створення умов для посилення патріотичної спрямованості телерадіомовлення та інших засобів масової інформації при висвітленні подій та явищ суспільного життя;

– реалізація індивідуального підходу до особистості та виховання [3].

У вирішенні проблеми національно-патріотичного виховання, у першу чергу, має брати участь сама особа та повністю усвідомлювати важливість своєї участі в житті країни, оскільки найважливішим пріоритетом національно-патріотичного виховання є формування ціннісного ставлення особистості до свого народу, Батьківщини, держави, нації.

Список використаних джерел

1. Явір В. Патріотизм // Політична енциклопедія. Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. – Київ : Парламентське видавництво, 2011. – 546 с.
2. Савицька О. В. Етнопсихологія : навч. посіб. / О. В. Савицька, Л. М. Співак. – Київ : Каравела, 2011. – 264 с.

3. Тхоржевський Д. Теоретичні засади виховання національної свідомості: програма спецкурсу і навчальний посібник. – Київ : ІЗМН, 1998. – 150 с.

А. Корчемна, студентка 141 групи;

С. В. Левченко, викладач психолого-педагогічних дисциплін
Коростишівський педагогічний фаховий коледж імені
І. Я. Франка Житомирської обласної ради

ФОРМУВАННЯ ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ В УЧНІВ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Загальнолюдські цінності завжди були і будуть необхідні в житті людини. Це цінності, які відрізняють людей від тварин. Цінності можуть існувати з різних причин. Цінності особливо важливі для людини. Їх розуміння і усвідомлення дає йому можливість сформуватися як особистості. Людина, як біологічний вид, має здатність мислити, тобто може розмірковувати про сенс свого життя і робити з цього висновки. Наприклад, люди прекрасно розуміють без будь-якого примусу, що повага і толерантність до інших людей є загальнолюдською цінністю, без якої людина не може існувати.

Проблема ціннісних орієнтацій входить у загальну структуру теорії ціннісного становлення особистості. Вчені обґрунтовують різні підходи до класифікації ціннісних орієнтацій, виділяють основні напрямки змін, що відбуваються в суспільстві тощо. Незважаючи на серйозний інтерес як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників до вивчення проблеми цінностей, залишається ряд проблем, які потребують вирішення. Формування системи ціннісних орієнтацій також є процесом формування особистості. Це питання обговорювали вітчизняні вчені, серед яких В. Анрущенко, Л. Бойович, Л. Виготський, М. Головатий, Г. Дубчак, В. Козаков, О. Леонтєв, М. Пірен, С. Рубінштейн, М. Савчин, В. Тугаринов, П. Таланчук, В. Хмелько, Я. Щепанський, В. Ядов та інші. Роль і вплив цінностей і ціннісних орієнтацій у формуванні особистості було розглянуто в роботах таких дослідників, як Є. Барбіна, В. Вербець, В. Гриньова, В. Леонтєв, С. Рубінштейн, І. Зязюн, Л. Хомич, Є. Шиянов та інші.

Розвиток особистості відбувається в процесі засвоєння наявного соціального досвіду у вигляді норм, правил, ідеалів ціннос-

тей, вироблених у певному суспільстві. Ознайомлення із соціальними моделями, інтеріоризація деяких із них, формування власної оцінки дійсності є формуванням системи ціннісних орієнтацій особистості здійснюється протягом всього життя людини, але найбільш це відбувається в період шкільного віку, особливо молодшого, коли дитина починає взаємодіяти зі світом дорослим та відповідно формую свою систему поглядів та цінностей.

Загальнолюдська система цінностей – це зв'язок, який пов'язує суспільство з особистістю, включає її в систему суспільних відносин, а також пов'язує інтереси, потреби, світогляд людини з конкретною поведінкою. Існує двосторонній зв'язок між цінностями і поведінкою людини. Враховуючи актуальність питання формування системи загальнолюдських цінностей в шкільному віці, було обрано тему дослідження «Формування загальнолюдських цінностей в учнів Нової української школи», зосереджуючи увагу на особливостях виховання школярів за умов зміни підходу до побудови системи освіти України.

Неможливо визначити цілі діяльності людини, не знаючи змісту цінностей, якими вона керується. Найважливіше для людини визначається на рівні фундаментального вибору при визначенні її ідентичності. Цінності кожної окремої особистості зміцнюють соціальну єдність, цілісність і запобігають деструктивному впливу ззовні. До загальнолюдських цінностей можуть належати: здоров'я, сім'я, любов, свобода, мир, держава, праця, правда, честь, творчість тощо. Також до них відносяться цінності соціальної системи, спілкування, дії, самозбереження, цінності особистих якостей, а також загальнолюдські цінності.

Поняття «цінність» широко використовується у філософській та іншій спеціальній літературі для позначення людської, соціальної та культурної значущості тих чи інших явищ дійсності. На думку Ворожбіт В. В., цінність – це абстрактне або матеріальне явище, яке за визначених причин та обставин є для людини найважливішим та особистість прагне до досягнення та отримання цього явища [6].

На думку Ю. М. Мукієнко [16], загальнолюдські цінності – це певні уявлення, погляди, за допомогою яких люди задовольняють свої потреби та інтереси.

Варто зазначити, що у вчинках, які розкривають духовну сутність особистості, саме вчинки визначають рівень культури,

засвоєння цінностей людей, у тому числі молодших школярів. У процесі формування загальнолюдських цінностей у молодших школярів особливе місце належить педагогам. Працюючи в школі, вчителі не тільки дають дітям знання, а й формують індивідуальні моральні орієнтації: свідомість, цінності, переконання, звички. І якщо він усвідомлює свою відповідальність у формуванні особистості, то розуміє, що має бути взірцем у всьому: від думок і знань до поведінки; бути прикладом для дітей і дорослих, завжди контролювати себе в усіх сферах і це не тільки в школі [34].

Молодший шкільний вік – це етап побудови відносин дитини з навколишнім світом. У цьому віці активно формується особистість, розвиваються індивідуальні механізми поведінки. У цей період життя нашої дитини закладаються знання про навколишній світ, формується ставлення до людей і праці, виробляються навички та деякі корисні звички. У дітей молодшого шкільного віку необхідно спеціально вибудовувати прийоми аналізу й узагальнення, порівняння й узагальнення всіх моральних явищ і процесів. Діти вчать «переносити» зміст оповідання на моральні явища свого життя [23]. Від навчання правильному сприйняттю моральних ситуацій залежить процес засвоєння учнями моральних знань, оцінка кмітливості вчинків, розуміння учнями моральних мотивів. Це дуже необхідно для виховання єдності між правильним розумінням моральної ситуації і здатністю дітей співчувати, іншими словами, виховувати власне ставлення до явищ чи вчинків. Це необхідність у вихованні школярів, почуття переконання – треба діяти, виходячи з моральних принципів чи норм [15].

Аналізуючи сутність культурологічної парадигми Нової української школи, ми дійшли висновку, що її основою і навіть віддзеркаленням у часі є педагогічна спадщина В. Сухомлинського, який надавав важливого значення вихованню дитини не тільки на уроці, але й не менше у позаурочний час. Надаючи за цих умов особливої уваги створенню належних умов для залучення дітей до занять у різних гуртках, обов'язково спортивних секціях, шкільному хорі або оркестрі, практичній роботі на навчально-дослідних земельних ділянках, шкільному саду та безпосередньо в природі. Саме така діяльність учнів, на думку педагога, створювала найбільш ефективні умови для задоволення їхніх інтересів, освітніх запитів і бажань, надавала змогу

реалізувати потенційні можливості, а головне, укріплювала віру в свої сили.

Педагогічні умови освітнього простору Нової української школи передбачають доцільний вибір педагогами методів впливу на моральну свідомість і моральну практику дітей залежно від ситуації, ефективність яких залежить від їх поєднання. У всіх видах взаємодії педагог повинен поважати особистість дитини, вірити в перспективи її розвитку, спонукати до самоосвіти. Результатом формування загальнолюдських цінностей у дітей шкільного віку є соціальна компетентність дитини – відкритість оточення як необхідність її особистості, навички моральної поведінки, готовність сприймати соціальну інформацію, бажання вчитися. суспільства, робити добрі справи [20].

На основі всього вище зазначеного ми дійшли висновку, що успішному формуванню загальнолюдських цінностей та норм моральної поведінки у учнів початкової школи сприяють:

- повне розкриття і розуміння моральних норм і цінностей, їх значення для суспільства і для самих людей;

- конкретизація уявлень молодших школярів про моральні якості, особистість, їх вияв у поведінці та наслідки такої поведінки.

- формування вмінь проявляти свої моральні якості в процесі виконання молодшими школярами індивідуальних завдань;

- здатність емоційно і критично ставитися до ситуації, проявляти бажання і стриманість, якщо моральна поведінка викликає позбавлення речей для самої людини.

Також зауважимо, що для дітей важливо, щоб дорослі звертали увагу на їхні проблеми, оскільки саме дорослі є для дітей взірцем, ідентифікацією та багато в чому визначають розвиток дітей та формування деяких інших рис особистості.

Список використаних джерел

1. Адаптивні процеси в освіті : зб. мат. IV Всеукр. наук. форуму з міжнар. участю (Харків, 5–6 лютого) / уклад. Г. В. Єльніков, М. Л. Ростока. Харків : ГО «ШАУСПС», 2021. 160 с.
2. Бабко Т., Банах О., Вознюк А. Нова українська школа: організація взаємодії з батьками учнів початкової школи : навч.-метод. посіб. Т. Бабко, О. Банах, А. Вознюк. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2020. 208 с.

3. Безпалько О. В. Соціальна педагогіка: схеми, таблиці, коментарі : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. О. В. Безпалько. Київ : Центр учб. л-ри, 2019. 208 с.
2. Виховання моральної самосвідомості зростаючої особистості в позакласній діяльності загальноосвітніх навчальних закладів : монографія / І. Д. Бех та ін. Харків : Друкарня Мадрид, 2016. – 176 с.

З. В. Костенко, викладач-методист електротехнічних дисциплін

kostenkotel@gmail.com;

О. Ю. Мироненко, ст. викладач вищої категорії суспільно-гуманітарних дисциплін

mironenkoolena22@gmail.com

Красноградський аграрно-технічний фаховий коледж імені Ф. Я. Тимошенка

ВИХОВАННЯ У СУЧАСНОЇ МОЛОДІ КОРИСНОГО МИСЛЕННЯ – ОДНОГО ІЗ КОМПОНЕНТІВ ЖИТТЄСТІЙКОСТІ

Якщо ви згадаєте компоненти життєстійкості, то корисне мислення – це найперший компонент. Як ви гадаєте – чому? Бо людський мозок – важливе еволюційне надбання. Здатність аналізувати, творчо й абстрактно думати безумовно впливає на якість та цінність життя та вповні властива лише людині. Однак іноді цей еволюційний дарунок може обернутись проти неї самої. Можливо, ви помічали, що частина нашої свідомості постійно думає й надає значення подіям? Навіть якщо ваша увага зайнята, ви помічаєте все інше, коментуєте про себе й надаєте цьому емоційного забарвлення. Наприклад, відчули аромат парфумів, який вам до вподоби, і вже більше симпатизуєте людині. Ми можемо уявити це у вигляді подорожі машиною: одна частина нас керує, а інша – такий собі другий пілот, усе аналізує, проговорює, підмічає й навіть дає вказівки. Ми звикли довіряти цьому «штурману» й не сумніватися в тому, як ця частина сприймає події. Адже це ми! Проте зауважу, що не всі думки, які приходять нам у голову, корисні чи правдиві. Наприклад, та «штурманська» частина могла помилково сприйняти пакет на дереві за птаха. Якщо сліпо вірити своїм думкам і не аналізувати їх, то ми будемо в полоні цих думок, емоцій, які

вони викликають, і діяти неефективно, а подекуди й завдавати собі шкоди. Тож важливе завдання – навчитися не лише помічати наші думки, але й критично їх оцінювати й тоді робити вибір, чи вони правдиві та корисні й чи варто до них прислухатися, чи неправдоподібні та недоречні й користі від них жодної [1].

Основний принцип когнітивно-поведінкової терапії, тобто такого підходу психотерапії, який базується на тому, що думки людини керують її емоціями й діями та можуть бути змінені, говорить про те, що наші думки-емоції-тілесні реакції та поведінка дуже пов'язані між собою.

Приклад: ви йдете по вулиці – і до вас не привітався знайомий. Що саме в цей момент ви подумаете?... Одна людина подумает: «Можливо, не побачив», інша:

«Можливо, образився», ще інша: «Можливо, замріявся». Давньогрецький філософ Епіктет говорив: «Важливі не речі самі по собі, а те, якого значення ми їм надаємо». Давайте подивимося, як по-різному люди реагують на ситуації. Саме це досліджують когнітивно-поведінкові терапевти. Якщо ми запитаємо окрему людину, що її засмутило, вона може перелічити щось на кшталт: «Я страшенно засмучений, бо щойно посварився з дівчиною». Однак не все так просто. Якби якась подія автоматично викликала певну емоцію, то в результаті в будь-кого, хто опиняється в цій же ситуації, мала б виникати така ж емоція. Проте насправді ми бачимо інше: люди по-різному реагують на такі ситуації [3].

Когнітивно-поведінкова терапія стверджує, що це «ще щось» – думка, тобто те, як людина інтерпретує подію. Якщо двоє людей по-різному реагують на подію, то це тому, що вони сприймають ситуацію по-іншому.

Аарон Бек, засновник когнітивно-поведінкової терапії, працюючи з пацієнтами в депресії, помітив, що дуже часто причини різкого погіршення настрою ставали саме негативні автоматичні думки (так звані НАДИ) на кшталт: «я невдаха», «я дефективний», «людям до мене байдуже», «у мене немає майбутнього» тощо.

Проблема цих думок – те, що людина сприймає їх як абсолютно правдиві, і ця «радіостанція» задає тон емоціям і діям та впливає на самооцінку. Відповідно, людина постійно відчуває пригнічення та часто перестає творити життя [1].

Іноді наш мозок може мислити певними фільтрами, сприймати інформацію крізь призму негнучких заготовок. Серед них я хочу виділити такі:

Фокус на негативному/тунельне бачення – це особливість помічати лише негативне й не бачити всього позитивного – в собі, у життєвій ситуації. Наприклад, якщо в людини заболіло горло, вона одразу думає про застуду або гірший діагноз.

Також перебільшення/применшення – одного роду інформація перебільшується, інша недооцінюється. Наприклад, хтось звертає увагу лише на те, що він доброго робить стосовно інших і мінімізує добрі справи інших стосовно себе.

Наступний фільтр – знецінення позитивного – «те, що я успішно склав екзамен, то просто мені пощастило» [2].

Також людині може бути властиве катастрофічне, фаталістичне мислення, тобто схильність будувати негативні прогнози і вбачати катастрофічні наслідки всіх подій. Людина ніколи не сприймає можливості позитивного розвитку подій – запізнюся, нічого не вийде, мене обдурять тощо.

Список використаних джерел

1. Грант Кардон. Правило переможця: X 10. Як отримувати максимум від життя.
2. Деніел Гоулман, Річард Бояціс, Енні Маккі. Емоційний інтелект лідера.
3. Мандіп Рай. Компас цінностей. Уроки 101 країни про цілі, лідерство і життя.

С. С. Костенко, практичний психолог
lanakstnk@gmail.com

*Відокремлений структурний підрозділ «Оріхівський коледж»
Таверійського державного агротехнологічного університету
імені Дмитра Моторного*

ПРОТИДІЯ КІБЕРБУЛІНГУ В ПІДЛІТКОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

Безпечне і здорове освітнє середовище є сукупністю умов у закладі освіти, що унеможливають заповідання учасникам освітнього процесу фізичної, майнової та/або моральної шкоди, зокрема внаслідок недотримання вимог законодавства щодо кібербезпеки, захисту персональних даних, шляхом фізичного та/або психологічного насильства, експлуатації, дискримінації

за будь-якою ознакою, приниження честі, гідності, ділової репутації (булінг (цькування), поширення неправдивих відомостей тощо), пропаганди та/або агітації, у тому числі з використанням кіберпростору.

Наразі після початку російського військового вторгнення в Україну освітній процес в Україні організований онлайн, що сприяє збільшенню випадків кібербулінгу. Кібербулінг – це булінг із застосуванням цифрових технологій. Він може відбуватися в соціальних мережах, платформах обміну повідомленнями (месенджерах), ігрових платформах та мобільних телефонах, що передбачає жорстокі дії з метою дошкулити, нашкодити, принизити людину з використанням сучасних електронних технологій і є формою психологічного насильства.

Відмінності кібербулінгу від булінгу зумовлюються особливостями інтернет-середовища: анонімністю, можливістю підмінити ідентичність, охоплювати велику аудиторію одночасно, (особливо дієво для поширення пліток), здатність тероризувати та тримати у напрузі жертву будь-де і будь-коли. Причин у агресії безліч, вона може бути вмотивованою чи непередбачуваною, тому кібербулінг можна поділити на наступні типи:

- перепалка (флемінг) – обмін короткими гнівними та запальними репліками між учасниками з використанням комунікаційних технологій (як правило, на форумах та в чатах);
- нападки (домагання) – регулярні висловлювання образливого характеру на адресу жертви (багато смс – повідомлень, постійні дзвінки), що перевантажують персональні канали комунікації;
- наклеп – поширення неправдивої, принизливої інформації;
- самозванство – використання особистих даних жертви (логіни, паролі до акаунтів в мережах, блогах) з метою здійснення від її імені негативної комунікації;
- публічне розголошення особистої інформації – поширення особистої інформації, наприклад шляхом публікування інтимних фотографій, фінансової інформації, роду діяльності з метою образи чи шантажу;
- ошуканство – виманювання конфіденційної особистої інформації для власних цілей або передачі іншим особам;
- відчуження (остракізм, ізоляція) – онлайн відчуження в будь-яких типах середовищ, де використовується захист паролями, формується список небажаної пошти або список друзів;

- кіберпереслідування – приховане вистежування жертви для скоєння нападу, побиття, звалтування;
- хепіслепінг – реальні напади, які знімаються на відео для розміщення в Інтернеті, що можуть привести до летальних наслідків;
- кібергрумінг – побудова в мережі Інтернет дорослим або групою дорослих осіб довірливих стосунків із підлітком з метою отримання її інтимних фото/відео та подальшим її шантажуванням про розповсюдження цих фото, наприклад для отримання грошей, більш інтимних зображень чи навіть примушування до особистих зустрічей.

До яких наслідків призводить кібербулінг? Наслідки можуть тривати довгий час і впливати на людину різними способами: *ментально* – відчуття смутку, пригніченості, навіть злості, відчуття себе в безглуздому становищі, *емоційно* – відчуття сорому, втрата цікавості до речей, які ти любиш, *фізично* – відчуття втоми (втрата сну) або таких симптомів, як біль у животі та головний біль. Відчуття того, що з тебе насміхаються або тебе переслідують, може заважати людям говорити або намагатися боротися з проблемою. У крайніх випадках кібербулінг може призвести навіть до скоєння самогубства. Але це можна подолати, і люди можуть повернути впевненість у собі та здоров'я.

Як виявити ознаки кібербулінгу

Кібермоббінг має декілька проявів, жоден з яких не можна ігнорувати:

- відправка погрозливих та образливого змісту текстових повідомлень;
- розповсюдження (спам) відео та фото порнографічного характеру;
- троллінг (надсилання погрозливих, грубих повідомлень у соціальних мережах, чатах чи онлайн-іграх);
- демонстративне видалення дітей зі спільнот у соцмережах, з онлайн-ігор;
- створення груп ненависті до конкретної дитини;
- пропозиція проголосувати за чи проти когось в образливому опитуванні;
- провокування підлітків до самогубства чи понівечення себе (групи смерті типу «Синій кит»);

- створення підробних сторінок у соцмережах, викрадення даних для формування онлайн-клону;
- надсилання фотографій із відвертим зображенням (як правило, дорослі надсилають дітям);
- пропозиції до дітей надсилати їх особисті фотографії відвертого характеру та заклик до сексуальних розмов чи переписок за допомогою месенджерів.

Якщо Ви помітили ознаки кібербулінгу

Якщо ви думаєте, що відчуваєте булінг, перший крок – це звернутися за допомогою до когось, кому ви довіряєте, наприклад, до ваших батьків, близького члена сім'ї чи іншого дорослого. У коледжі ви можете звернутися до психолога чи улюбленого викладача. Якщо булінг трапляється на соціальній платформі, подумайте про блокування кривдника та офіційно повідомте про його/її поведінку на самій платформі. Соціальні мережі зобов'язані підтримувати безпеку своїх користувачів. Це може бути корисно для збору доказів: текстових повідомлень та скріншотів публікацій у соціальних мережах, щоб показати, що відбувається. Щоб булінг припинився, його потрібно ідентифікувати. Ключове – це повідомити про нього. Це також може допомогти показати кривдникам, що їх поведінка неприйнятна. Якщо вам загрожує безпосередня небезпека, слід звернутися до поліції. Добре подумайте, перш ніж публікувати або ділитися будь-чим в Інтернеті – це може залишитися в Інтернеті назавжди і може бути пізніше використане вам на шкоду. Не вказуйте особисті дані, такі як ваша адреса, номер телефону. Дізнайтеся про налаштування конфіденційності улюблених додатків у соціальних мережах. Ось декілька дій, які ви можете вжити у більшості з них:

Ви можете вирішити, хто може бачити ваш профіль, надсилати вам повідомлення або коментувати ваші публікації, скоригувавши налаштування конфіденційності вашого облікового запису.

Ви можете повідомляти про образливі коментарі, повідомлення та фотографії та вимагати їх видалення.

Окрім «видалення з друзів», ви можете повністю заблокувати окремих користувачів, щоб вони не могли бачити ваш профіль або надсилати вам повідомлення.

Ви також можете зробити так, щоб коментарі окремих користувачів бачили лише вони самі, не блокуючи їх повністю.

Ви можете видаляти публікації зі свого профілю або ховати їх від певних людей.

У більшості улюблених вами соціальних мереж люди не отримують сповіщення про те, що ви їх заблокували, обмежили або поскаржилися на них.

Як забезпечити захист на законодавчому рівні?

Правові механізми захисту існують та еволюціонують. Зокрема, залежно від тяжкості наслідків, відповідальність за кібербулінг може бути як адміністративною, так і кримінальною. Більше того, у нас вже на сьогодні включені до законодавства норми, що регулюють правопорушення, пов'язані саме з кібербулінгом.

Так, адміністративна відповідальність передбачена:

✓ **Ст. 173-4 Кодексу України про адміністративні правопорушення (КУпАП) «Булінг (цькування) учасників освітнього процесу»**

✓ **Ст. 184 КУпАП «Невиконання батьками або особами, що їх замінюють, обов'язків щодо виховання дітей»**

Кримінальна відповідальність передбачена у разі, якщо результатом булінгу стає замах на самогубство чи самогубство людини (ст. 120 Кримінального кодексу України (ККУ) «Доведення до самогубства»). До кримінальної відповідальності можна притягнути і за поширення в мережі світлин чи відео порнографічного характеру (ст. 301 ККУ «Ввезення, виготовлення, збут і розповсюдження порнографічних предметів»). Найжорсткіші санкції цих статей передбачають позбавлення волі на строк до 10 та до 12 років відповідно.

Не можу обминути увагою і перші комплексні кроки, що робить держава у напрямку протидії цькуванню дітей та молоді в інтернеті. Зокрема, мова йде про ініціювання Президентом України Національної стратегії захисту дітей у цифровому середовищі на 2021–2026 рр. з метою забезпечення прав і свобод дитини, її захисту від будь-яких форм насильства, експлуатації та зловживань у цифровому середовищі.

Крім того, в Україні було створено інститут освітнього омбудсмена, на якого покладаються завдання із захисту прав у сфері освіти. Він розглядає звернення учасників освітнього

процесу та за результатами такого розгляду може надсилати подання щодо проведення службових розслідувань, надавати рекомендації, вимагати відновлення прав або припинення порушення прав; аналізує дотримання законодавства стосовно учасників освітнього процесу, які постраждали від булінгу (цькування), стали його свідками або вчинили булінг (цькування); може безперешкодно відвідувати заклади освіти, представляти інтереси осіб у суді. Простими словами, наразі в українських підлітків з'явилася можливість у разі цькування отримувати відповідний захист у позасудовий спосіб.

Пам'ятка батькам для захисту від кібербулінгу

Здійснюйте батьківський контроль. Робіть це обережно з огляду на вікові особливості дітей (для молодших – обмежте доступ до сумнівних сайтів, для старших – час від часу переглядайте історію браузеру).

Застерігайте від передачі інформації у мережі. Поясніть, що є речі, про які не говорять зі сторонніми: прізвище, номер телефону, адреса, місце та час роботи батьків, відвідування школи та гуртків – мають бути збережені у секреті.

Навчіть критично ставитися до інформації в інтернеті. Не все, що написано в мережі – правда. Якщо є сумніви в достовірності – хай запитує у старших.

Розкажіть про правила поведінки в мережі. В інтернеті вони такі самі, як і в реальності, зокрема, повага до співрозмовників.

Станьте прикладом. Оволодіть навичками безпечного користування інтернетом, використовуйте його за призначенням, і ваші діти робитимуть так само.

Якщо дитина потерпає від знущань кібербулера, їй буде дуже складно зізнатися у цьому батькам чи ще комусь.

Боротьбу з кібербулінгом ускладнює безкарність в інтернет-просторі, коли кожен може видати себе за будь-кого, не відповідаючи за наслідки дій. Найкраще що можуть зробити батьки та викладачі – виховувати в дитині впевненість в собі, розказувати їй про безпеку, будувати довірливі відносини. Тоді у разі виникнення такої негативної ситуації підлітки одразу ж почнуть звертатися по допомогу дорослих, або ж не реагуватимуть на негатив.

Список використаних джерел

1. Булінг та кібербулінг у підлітковому середовищі. Статистичні дані щодо булінгу серед підлітків України. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/bullying-cyberbylling-teensUkraine>.
2. Запобігання та протидія проявам насильства: діяльність закладів освіти : навч.-метод. посіб. / Андрєєнкова В. Л., Байдик В. В., Войцях Т. В., Калашник О. А. та ін. Київ : ФОП Нічога С. О., 2020. 196 с.
3. Шкільний булінг як соціально-психологічний феномен. Освітній портал «На урок». URL: <https://naurok.com.ua/shkilnybuling-yak-socialno-psihologichniy-fenomen-197975.html>.

К. І. Кришук, магістр освітніх, педагогічних наук, викладач
krisukekaterina089@gmail.com
Одеський фаховий коледж транспортних технологій

ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СВІДОМОСТІ ЯК НАПРЯМ ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ

Правова свідомість є однією з найважливіших форм свідомості людини й суспільства поряд з політичною свідомістю, мораллю, мистецтвом, релігією, наукою та філософією.

Правосвідомість – сукупність поглядів, ідей, уявлень, а також почуттів, емоцій та переживань, що виражають ставлення людей до чинного або бажаного права й до інших правових явищ. Ідеться про те, як люди розуміють і сприймають право (Дем'яненко, 2017).

Правова свідомість пов'язана зі знанням права, ставленням до нього, поведінкою у правовій сфері. Ключовий пункт правової свідомості – усвідомлення людьми цінностей права, прав і свобод людини й оцінка чинного права з огляду на його відповідність загальнолюдським цінностям, закріпленим у міжнародних документах про права людини.

Саме в період духовно-морального становлення, у підлітковому віці, закладається фундамент життєвих цінностей особистості.

Правове виховання є державною функцією, і українська держава приділяє велику увагу її реалізації. На формування правосвідомості й поведінки впливають безліч факторів, таких, як: характер виховання й моральний клімат у сім'ї, законослухняна поведінка батьків; якісний рівень виховання й навчання в

освітніх закладах різного типу й виду, зокрема закріплення й розвиток у підлітків основ правосвідомості; поширення й використання доступних для сприйняття інформаційних матеріалів у друкованому, електронному, аудіовізуальному та іншому вигляді, що формують правову грамотність і правосвідомість населення.

Великий вплив на становлення правової свідомості чинять доступність і зрозумілість щодо надання послуг населенню в системі державної служби; суворе дотримання державними службовцями норм закону й професійної етики; доступність правосуддя, судового захисту порушених прав тощо.

Побудова правової держави й громадянського суспільства в Україні передбачає суттєве підвищення правосвідомості й правової культури всіх суб'єктів суспільних відносин. Успішне виконання цих завдань залежить від рівня правового виховання та правової освіти населення країни. Ще в античних державах – Греції та Римі, у громадян уже з дитячих років виховувалась повага як до законів, так і до встановлених порядків, бере свій початок система правового виховання

У Концепції громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності написано, що «визначальною характеристикою громадянської зрілості та громадянського виховання є розвинена правосвідомість – усвідомлення своїх прав, свобод, обов'язків, ставлення до закону та державної влади».

Залучення до злочинного світу підлітків, його протиправних норм у сучасних умовах відбувається на дуже ранньому віковому етапі, це призводить до закономірності: чим раніше людина стає на злочинний шлях, тим швидше досягає рівня небезпечного рецидивіста. А молодий рецидивіст є найбільш небезпечний для суспільства. Він організовує злочинні співтовариства в середовищі, до якого він близький за віком – молодіжному, де він виступає авторитетом для більш менших за віком підлітків, а це спричиняє збільшення кількості протиправних вчинків і злочинність серед неповнолітніх.

Вчиняючи злочин неповнолітній не завжди замислюється над нормами закону. Адже мотиви, зазвичай не містять чогось протиправного, наприклад: набуття авторитету серед товаришів, бажання продемонструвати свою сміливість, наслідування дорослих, прагнення матеріального добробуту тощо. Оцінюючи

мотив злочину, неповнолітній, як правило, не думає про закон. Але, вибираючи засоби, за допомогою яких підліток реалізує мотиви, він повинен замислюватись над нормами права, співвідносити свої дії з вимогами, встановленими правовою нормою. Щоб цього домогтися, необхідно виховувати в нього повагу до закону.

Розвиваючи правосвідомість підлітків, необхідно орієнтувати їх не лише на формальне засвоєння правових знань, а й на вміння практично застосовувати їх у житті. Саме у цьому полягає задача правового виховання.

Правове виховання – виховна діяльність закладу освіти, правоохоронних органів, спрямована на формування у студентів правової свідомості та навичок і звичок правомірної поведінки (Фіцула, 2014).

Формування у неповнолітніх здатності обрати правильну лінію поведінки в різноманітних життєвих ситуаціях неможливо без правового виховання, без роз'яснення змісту й призначення законів, без повідомлення необхідних правових знань та вироблення в молодих людях звичок дотримуватись закону.

Можна погодитися з науковцями, що виховання правосвідомості спрямовано, з одного боку, проти правового нехтування, а з іншого – проти бездушного виконання правових вимог. Тому ставлення до закону свідчить не лише про прояв певних звичок і стереотипів поведінки, а й про певні риси світогляду неповнолітнього, про його моральні якості, його ставлення до суспільства загалом. Бути свідомим членом суспільства – це значить бути свідомим громадянином держави, який сумлінно виконує визначені законом обов'язки й правильно застосовує надані права.

У процесі правового виховання також необхідно звертати увагу на гендерні відмінності у формуванні правосвідомості підлітків. Отже, гендер – це соціально-біологічна характеристика, через яку визначаються поняття «чоловік» і «жінка». Історично й культурно сталося так, що дитина є чутливішою до повчань одного з батьків своєї статі й більш схильна копіювати саме його поведінку. Мабуть, тому вихованням дівчат традиційно займались жінки, а хлопців – чоловіки.

Досліджуючи гендерні стереотипи, науковці виділяють такі бінарні опозиції:

1) логічність – інтуїтивність, абстрактність – конкретність (логічність та абстрактність – це чоловічі якості, інтуїтивність та конкретність – жіночі);

2) інструментальність – експресивність, свідомість – несвідомість (існує думка, що жіноча чуттєвість, емпатійність, емоційна експресивність відрізняють її від чоловіка з його інструментальною помірністю, яка орієнтована на мету та компетентність. Унаслідок цього, жінки є більш гнучкими та чуйними, а чоловіки – більш тверді й владні);

3) влада – підпорядкування (жінкам приписують такі якості, як відданість, жертвність, терпіння, покірність, а чоловікам, навпаки, прагнення до лідерства, влади, самодостатність);

4) порядок – хаос (чоловіче начало за своєю природою має дисциплінуючий, організуючий характер, тому завжди співвідноситься з порядком, а жіноче начало має прояви безладу й хаосу);

5) незалежність, індивідуальність – близькість, колективність (жінки звертають увагу не на об'єкти чи розв'язання певних завдань, а на благополуччя людей, які входять у коло їх спілкування);

6) сила Я – слабкість Я (жінка вважається більш слабкою і залежною від сили особистості чоловіка);

7) імпульсивність, активність – статичність, пасивність (у багатьох міфах жінка представлена пасивним началом, а чоловік – активним);

8) непостійність, невірність, радикалізм – постійність, вірність, консерватизм (побуває думка, що жінкам притаманні консерватизм, вірність усьому утвердженому, а чоловікам, навпаки, – радикалізм і непостійність) (Куравська, 2014).

Підлітковий вік – це період переоцінки цінностей, пізнання сили власного Я, а також статевого дозрівання. Отже, підлітки не лише усвідомлюють свою приналежність до певної статі, а й розуміють, якої поведінки від них очікують дорослі, відповідно до цієї статі.

Таким чином у формуванні правосвідомості підлітків представлені такі гендерні стереотипи, як «влада-підпорядкування», «абстрактність-конкретність», «радикалізм-консерватизм». Правосвідомість у дівчат свідчить про наявність стереотипу чемності, покірності та підпорядкованості, дівчатам потрібна конкретність (вони повинні чітко знати «правила гри»). Очевид-

ні прогалини в системі знань про правову дійсність заповнюється дівчатами уявленнями про правомірну поведінку, сформованими на основі знань і норм моралі. Хлопці ж, навпаки, не схильні підпорядковуватися і якщо їм не зрозумілі «правила гри», вони будуть схильні до порушень.

Правосвідомість охоплює знання, почуття, волю, уяву, думку і сферу підсвідомого духовного досвіду особистості.

На думку М. М. Фіцули, здатність людини розуміти норми моралі та законів й відповідним чином поводитися не є вродженою. Ці властивості виникають під дією особливих (спеціальних) виховних заходів, у комунікації людини з іншими людьми, у процесі їх участі в різних видах діяльності.

Отже, узагальнивши дослідження науковців, ми можемо виділити такі форми правової свідомості, як індивідуальну – виражає ставлення конкретної людини до тих чи інших соціальних явищ, системи її поглядів, уявлень та переконань з основ права; групову – формується в різних соціальних групах на засадах спільних інтересів та певних спільних потреб для досягнення мети, яка є однією для всієї групи; суспільну (відрізняється від двох попередніх тим, що притаманна великій кількості людей (народу, окремому регіону).

Ефективним чинником правового виховання є групова свідомість, яка визначається стійкістю інтересів колективу. Таке виховання є можливим з групами неповнолітніх правопорушників. Воно набагато ефективніше, ніж індивідуальне, бо в групах відбувається не лише навчання, а й передача позитивного досвіду від одних членів групи іншим. Такий досвід широко описано у творах А. С. Макаренка, де колектив є основним регулятором та інструментом правового виховання.

Велике значення має правова культура, яка тісно пов'язана із загальною культурою суспільства. Культура визначає загальний спосіб існування людини та тісно пов'язана з правовою свідомістю. Правова культура кожної особи – це її позитивні вчинки відповідно до норм права. Важливим чинником виявлення правової культури особистості є її поведінка в різних життєвих ситуаціях.

Практично єдиним показником правової культури особистості є її правова активність (як внутрішня, так і зовнішня). За переконанням М. В. Цвік, В. Д. Петришина, внутрішня правова активність виявляється у цілковитій впевненості у необхідності

застосування правових норм, у їх справедливості. Зовнішня правова активність особи виявляється у практичній діяльності особи щодо визначення законності.

Правова свідомість та правова культура можливі лише за умови позитивно спрямованого правового виховання, в систематичному впливі на підлітка з єдиною метою – сформувати правову культуру та відповідну поведінку.

Щоб ліпше зрозуміти, що таке правове виховання, необхідно чітко з'ясувати, що це таке. У довіднику «Юридична термінологія» правове виховання визначено як соціально-правову та педагогічну допомогу особі, передусім молодій, у формуванні правової свідомості та правової культури, вихованні почуття людської гідності, розумінні соціальної цінності права; найгуманніший спосіб профілактики правопорушень, подолання явищ і наслідків правового нігілізму.

Ефективність правового виховання визначається принципами гуманності, систематичності, послідовності здобуття правових знань, органічною єдністю правового та морального виховання, високою кваліфікацією кадрів.

Державна програма правової освіти населення гарантує кожному право на правове виховання, поєднуючи його із загальною середньою і професійною освітою, естетичним, економічним, політичним, вихованням. У цьому нормативному акті передбачено завдання про обов'язкове правове виховання, починаючи з дошкільного віку.

У науковій літературі виділяють такі завдання правового виховання: інформування студентів про закони та їх тлумачення (розуміння), доведення до студентів їхніх прав та обов'язків, які випливають із цих законів; формування правової свідомості, поглядів, переконань і почуттів, що визначають ставлення людини до правових норм, зумовлюють її поведінку в конкретній правовій ситуації; нетерпиме ставлення осіб до правопорушень і злочинів.

Ми погоджуємося з виділенням таких завдань правового виховання, але наголошуємо, що правове виховання не ставить за мету дати професійні правові знання, воно лише передбачає дати базу, яка б дала змогу законно вчинити в тій чи іншій правовій ситуації.

Правова культура особистості підлітка відображає міру і характер його розвитку. У свою чергу, міра і характер розвитку

виражаються у рівні правової поведінки особистості. Іншими словами, правова культура є складовою частиною виховного процесу.

Важливим елементом культури суспільства є ступінь впровадження в практику принципів верховенства права і правового закону. Для забезпечення законності важливо, щоб у суспільстві активно функціонувала система правової освіти та виховання населення, що охоплює правову культуру особи, правову культуру суспільства, професійну правову культуру.

Список використаних джерел

1. Дем'яненко А. Умови формування правової свідомості в підлітків у процесі роботи громадського об'єднання. Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. 2017. № 2. С. 203–208.
2. Куравська Н. Гендерні відмінності у формуванні правосвідомості підлітків : зб. наук. пр. : філософія, соціологія, психологія. Івано-Франківськ, 2014. Вип. 19. Ч. 1. С. 63–70.
3. Фіцула М. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. 2-ге вид., допов. Київ : Академвидав, 2014. 456 с.

С. П. Кукліна, викладач
Ізмаїльський агротехнічний фаховий коледж

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИХОВАННЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ У КОНТЕКСТІ РЕСУРСНО- ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ

Соціальне самопочуття молоді є одним з головних показників розвитку суспільства. Для того щоб формування молоді відбувалося адекватно суспільним процесам, необхідно визначити її роль і місце в суспільстві, з'ясувати її проблеми.

Ключові слова: проблеми молоді, соціальні орієнтири, безробіття, соціальні відхилення, молодіжна політика, соціальне самопочуття, самотрансформація особистості.

Економічна та соціальна криза наприкінці ХХ ст. ускладнила функціонування як загальнотеоретичної, так і галузевої соціології. За відсутності фінансування майже не проводяться масштабні дослідження, які б могли з'ясувати молодіжні проблеми в умовах трансформації політичної, соціально-економічної систем. Значно скоротилась кількість дослідних центрів, проблемних лабораторій з вивчення проблем сучасної молоді.

Проблеми молоді, досліджували М. Алле, Р. Еренберг, М. Портер, Р. Сміт, Дж. Ріфкін, Й. Шумпетер. Загальнотеоретичні основи розвитку ринку праці та зайнятості в Україні розглядалися в працях В. Близнюк, Д. Богині, В. Будкіна, Т. Коропчук, Т. Мірошніченко, Л. Шевченко, Т. Заєць, М. Корецького. Шлюбно-сімейні проблеми в умовах суспільних трансформацій досліджувались в працях В. Секретарюка, В. Герасимчука, А. Колота, В. Летюха, Л. Чиžова.

Останнім часом загострилося чимало молодіжних проблем, серед яких найголовнішими є: низький рівень життя, безробіття і значна економічна та соціальна залежність від батьків; шлюбно-сімейні проблеми (високий рівень розлучень, сімейних конфліктів); низька народжуваність вже протягом трьох з половиною десятиліть в Україні зберігається рівень народжуваності, який не забезпечує навіть відтворення поколінь; матеріальна незабезпеченість, відсутність умов для поліпшення житлових умов; поганий стан здоров'я і зростання рівня соціальних відхилень (злочинність, пияцтво, наркоманія, проституція); втрата ідеалів, соціальної перспективи, життєвого оптимізму [9, с. 41].

Постійно скорочується питома вага молоді щодо всього населення. В Україні за останні десять років її кількість знизилася з 22 до 20 %. За всіма прогнозами, ця тенденція триватиме і надалі [8, с. 44].

До числа особливо тривожних тенденцій у молодіжному середовищі відноситься відставання рівня освіти від рівня, досягнутого найбільш розвиненими країнами; прискорення падіння престижу загальної і професійно-технічної освіти; збільшення числа молоді, що починає трудову діяльність із низьким рівнем освіти і не маючої бажання продовжувати навчання; орієнтація багатьох ланок освіти на «потокове» відтворення робітників, службовців і спеціалістів без урахування вимог споживачів; невідповідність кадрів вищої, професійної і середньої школи до роботи в нових умовах; відставання матеріально-технічної бази всіх рівнів від нормативних вимог; зниження інтелектуального рівня аспірантського корпусу майбутнього української науки, відтік обдарованих юнаків і дівчат із багатьох вузів і з країни.

Молоде покоління здебільшого виявилось без надійних соціальних орієнтирів. Руйнація традиційних форм соціалізації, заснованої на соціальній обумовленості життєвого шляху, з

одного боку, підвищило особисту відповідальність молодих людей за свою долю, поставивши їх перед необхідністю вибору, з іншого боку – виявило неготовність більшості з них включитися в нові суспільні відносини. Вибір життєвого шляху став визначатися не здібностями й інтересами молодої людини, а конкретними обставинами.

На жаль, існуючі економічні і соціальні програми практично не враховують специфічну соціальну позицію молодого покоління в процесі суспільного розвитку. У зв'язку з цим необхідно підсилити увагу до соціальних проблем молоді, визначенню засобів, форм, методів і критеріїв роботи з молодим поколінням. Соціальна незахищеність, нестача уваги суспільства визначає цю соціальну групу як дестабілізуючу суспільну силу, а в це ж час на молоді лежить відповідальність за майбутнє країни.

Вирішення цих проблем потребує розробки і втілення у соціальну практику державної молодіжної політики, яка повинна бути зорієнтована на створення нової системи професійної підготовки молоді з урахуванням тенденцій сучасного соціально-економічного буття, потреб ринку праці, подолання відчуження молоді від політичних та суспільних процесів.

Молодіжну державну політику в незалежній Україні було започатковано «Декларацією про загальні засади державної молодіжної політики в Україні» (2022 р.) та Законом України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» (2023 р). Потім вона деталізувалася в таких Законах, як «Про молодіжні та дитячі громадські організації» (2018 р.), «Про освіту», «Про зайнятість населення» (обидва – 2021 р.), «Про фізичну культуру і спорт» (2014 р.), «Про туризм» (2015 р.) тощо. Основні права і обов'язки молоді, як і інших громадян України, зафіксовані в Конституції України (Ст. 53).

Але на рубежі ХХ–ХХІ ст. ефективній молодіжній політиці стали на заваді: дефіцит соціально-економічних ресурсів, які б могли бути використані для вирішення молодіжних проблем; зниження життєвого рівня молоді, що спричиняє песимізм, соціальну апатію; невідповідність рівня професійної підготовки молоді реальним потребам суспільства; слабка консолідованість молодіжного руху.

Соціальне самопочуття молоді є одним з головних показників розвитку суспільства. Для того щоб формування молоді відбувалося адекватно суспільним процесам, необхідно визначи-

ти її роль і місце в суспільстві, з'ясувати її проблеми. Серед них є традиційні – кохання, дружба, пошуки сенсу життя, створення сім'ї тощо. Вирішення багатьох проблем залежить від факторів соціального життя. Не менш актуальними є здоров'я, освіта молоді, спілкування її з дорослими й однолітками. Вивчаючи молодіжні проблеми, неможливо обійтися простим констатуванням позитивних чи тривожних фактів життєдіяльності молодих людей, потрібен глибокий системний аналіз буття молоді. Актуальним є питання постійного скорочення питомої ваги молоді щодо всього населення. В Україні за останні десять років її кількість знизилася з 22 до 20 %. За всіма прогнозами, ця тенденція триватиме і надалі. Соціальні проблеми, тобто суперечності, що потребують свого вирішення на шляху соціального становлення молоді, наявні у всіх сферах її життєдіяльності [9].

Надзвичайно складною для вирішення є проблема забезпечення молоді житлом. За даними державної статистики на початок 2020 р. на квартирному обліку перебувало понад 93 тис. молодих сімей, а впродовж попереднього року квартири одержали лише 752 сім'ї, або 0,8 %. Порівняно із середнім показником по країні темпи надання квартир молодим сім'ям удвічі нижчі 20. Проблема в тому, що, з одного боку, за нинішніх умов практично не виділяється житло для молоді за рахунок державного чи місцевих бюджетів, а з іншого – молодь через низькі особисті доходи здебільшого не в змозі нагромадити необхідних коштів для його придбання. Тобто ситуація, що склалася, потребує розроблення і впровадження нових механізмів забезпечення житлом молодого покоління (кредити, розстрочки тощо) [6].

Освіта для більшості молодого покоління стає засобом підвищення конкурентоспроможності на ринку праці, прискореного соціального становлення взагалі. Тому юнаки та дівчата, визначаючись із вибором професії, зважають не лише на свої уподобання, а й враховують попит на спеціалістів відповідного профілю географію попиту на робочу силу відповідної кваліфікації тощо. Проте вони змушені також брати до уваги й витрати, неминучі під час набуття освіти. Тобто молодь звертає увагу на місце розташування навчального закладу, матеріальні умови навчання, рівень оплати тощо. Вона нерідко змушена вирішувати паралельно іноді досить складні проблеми ще задовго до вступу до навчальних закладів. Але слід також зазначити, що й набуття середньої освіти, яке, як правило, залежить від

працелюбства, настанов у батьківській сім'ї тощо, часто ускладнюється включенням підлітків у трудову діяльність з метою підтримки матеріального рівня сім'ї, віддаленістю населених пунктів у сільській місцевості від середніх шкіл, проблемами сільської школи і т. д. Найбільше проблем у дітей та молодих людей, які мають слабе здоров'я. До того ж становище ускладнюється, наприклад, через скорочення мережі навчальних закладів для дітей з вадами розвитку, хоча кількість таких дітей в Україні зростає [2, с. 207–212].

Молоде покоління занепокоєне станом свого здоров'я, що ускладнюється все меншою доступністю лікування для населення. І цьому є кілька причин. Найперша тяжке становище вітчизняної медицини, головним чином через хронічне недофінансування. Так, замість 11 млрд гривень, які Міністерство охорони здоров'я потребувало на 2017 р., було заплановано 3,4 млрд, а реально виділено лише 2,5 млрд, тобто галузь була профінансована менше ніж на 25 %. У цілому на охорону здоров'я було виділено менше 3,1 % валового національного продукту (ВВП). Нагадаємо, що за оцінками ВООЗ, якщо на потреби охорони здоров'я виділяється менше 6 % ВВП, галузь вважається недієздатною. Не поліпшилася ситуація з фінансуванням і в два наступні роки. Друга причина значна частка платних медичних послуг навіть серед найнеобхідніших. Перш за все це стосується високих, особливо на фоні хронічних невиплат заробітної плати та значного безробіття серед молоді, цін на медикаменти. Третя причина скрутне матеріальне становище молоді, що не дозволяє значній її частині як отримувати дорогі медичні послуги, так і забезпечити якісний рівень життя з відповідним харчуванням, відпочинком, житловими умовами тощо.

Тому в сучасних умовах, крім використання комплексу санітарно-гігієнічних, протиепідемічних та організаційних заходів, спрямованих на боротьбу та профілактику інфекцій і неінфекційних хвороб, фінансування державних, національних та галузевих програм щодо запобігання і боротьби з багатьма хворобами і активне їхнє впровадження, особливої уваги потребує пропаганда та формування здорового способу життя в молодіжному середовищі. Нагальної реалізації потребує комплекс заходів як на загальнонаціональному, так і на рівні регіонів щодо формування дбайливого ставлення молодого покоління до свого здоров'я як до однієї з найбільших цінностей [5, с. 34].

Різні категорії населення, у тому числі й молодь, дедалі більше переймаються проблемами викоренення правопорушень, інших антисоціальних явищ у молодіжному середовищі. Дослідження свідчать, що підґрунтям для негативних суспільних явищ є соціально-економічна нестабільність, недоліки в організації навчально-виховного процесу в освітніх закладах, певна дегуманізація освіти, штучне відокремлення її від виховання, зниження виховного потенціалу сім'ї, неякісна організація праці на виробництві, негативний вплив антигромадських елементів, зростаюча активність ділків тіньової економіки, наявність засобів і сфер нетрудового збагачення, бізнес через нелегальні азартні ігри, сутенерство, рекет, відсутність нормальних умов для лікування неповнолітніх наркоманів, алкоголіків. Серед наркоманів 80 % складає молодь, у тому числі 40 % неповнолітні. Щорічно у скоєнні тяжких злочинів бере участь більше 25 тис. молодих людей. З 2020 р. рівень злочинності серед дівчат зріс у 2,5 рази. Після деякого зниження у 2016 р. знов спостерігається тенденція зростання показників смертності населення молодших вікових груп. Починаючи з 2018 р., зростає кількість самогубств серед молоді, особливо у віці 15–19 років. Загрозливо виглядає процес підвищення питомої ваги молоді серед людей, які добровільно відходять з життя; феномен самогубства все більше набирає молодого обличчя [5, с. 10].

Отже, проблема зниження рівня правопорушень та інших антисоціальних проявів зводиться до зменшення впливу на молодь вказаних та інших негативних явищ суспільного життя.

Варто зазначити, що молодь не завжди здатна виокремити свої соціальні проблеми за ступенем важливості. Так, якщо цілком зрозумілими є її побажання щодо реалізації програм, спрямованих проти поширення наркоманії та на збільшення кількості робочих місць (53 % молоді вважають за необхідне впровадження державою програм боротьби з поширенням наркоманії серед молоді, 42 % програм створення робочих місць), то нічим іншим, як недбайливим ставленням до свого здоров'я і нерозумінням значущості, наприклад, профілактичних медичних обстежень, психологічного консультування, не можна пояснити ту обставину, що впровадженням таких програм опікуються лише 6 % опитаних.

Молодь не надає належного значення проблемам виховання, зокрема патріотичного. Багато хто з молодого покоління не

відчуває гордості за належність до України, за український народ. Так, за результатами опитування молоді віком 15–28 років у травні 2017 р. 23 % респондентів не пишаються або «скоріше, не пишаються», що є громадянами України. Опитування в жовтні наступного року виявило такий розподіл відповідей на запитання «Чи хотіли б Ви народитися та жити в іншій країні?»: 41 % респондентів відповіли ствердно, 36 % заперечно, а 23 % вагалися із відповіддю на це запитання. Причому серед наймолодшої вікової групи опитаних (15–17 років) розподіл відповідей становив відповідно 48, 28 і 24 %. Зрозуміло, що не лише матеріальні негаразди спричиняють такі настрої серед молоді. Вочевидь, даються взнаки порушення спадковості поколінь, прогалини у вихованні дітей та підлітків у сім'ї, школі, низькопробна масова культура Заходу, недостатня робота щодо збереження та відродження народних традицій, надмірна комерціалізація сфери дозвілля, культури [9, с. 35].

Узагальнюючи викладене, можна стверджувати, що соціальні проблеми молоді проявляються надзвичайно гостро, і найважливішими з них, на вирішення яких мають перш за все сконцентруватися зусилля державної молодіжної політики, є: створення умов для вирішення проблем матеріального забезпечення молоді та їхніх родин; проблеми працевлаштування; доступність отримання якісної освіти; здоров'я і можливості його збереження та поліпшення; проблеми забезпечення житлом; проблеми підліткової та молодіжної злочинності та інших антисоціальних проявів; проблеми виховання молоді, зокрема патріотичного.

Соціальні проблеми молоді мають стати підґрунтям у визначенні напрямів державної молодіжної політики. Багатоманітність проблем та неоднакова їх гострота в різних регіонах вказують на те, що регіональна державна молодіжна політика не може провадитися за єдиним шаблоном, який, наприклад, міг би бути розроблений у Центрі. Копіювання досвіду іншого регіону без його адаптації до місцевих умов є недоцільним і може бути навіть шкідливим. Різноманітність соціальних проблем молоді потребує, зокрема на низових рівнях регіональної державної молодіжної політики, абсолютно конкретних і адекватних до ситуації підходів у їхньому вирішенні.

Незважаючи на проблеми, з якими постійно стикається молодь, у наш час значно розширилися можливості для власного

вибору життєвого шляху, стилю життя, системи ідеалів і цінностей. Одночасно зростає індивідуальна відповідальність за власний вибір, потреба в самопізнанні та самоутвердженні.

Варто зазначити, що згідно із Законом України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» створено мережу соціальних служб для молоді, головним завданням яких є допомога молоді у вирішенні її проблем. Соціальні служби для молоді, де б вони не функціонували, мають на меті: надавати молоді інформаційну, правову, психологічну, медичну й інші форми соціальної допомоги; проводити роботу із запобігання негативним явищам у молодіжному середовищі (наркоманії, алкоголізму, злочинності тощо) та їх подолання; здійснювати соціальну опіку певних категорій молоді (інвалідів, сиріт).

До числа молодіжних проблем, крім названих вище, належать також забезпечення духовного і фізичного розвитку, зміцнення молоді сім'ї та ряд інших, причому всі вони пов'язані із погіршенням становища молоді у цих сферах у порівнянні з минулим.

Розв'язанню молодіжних проблем мають сприяти законодавчі акти, прийняті українською державою. До них відносяться Декларація про загальні засади державної молодіжної політики в Україні від 15 грудня 2022 р., Закон України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» від 5 лютого 2023 р. та відповідна постанова Верховної Ради України про введення його в дію. У зв'язку з цим перед вітчизняною соціологією молоді стоїть дуже важливе і відповідальне завдання: поглиблення знань про молодь та її проблеми, аналіз ходи виконання прийнятих законодавчих актів у конкретних ділянках та інформація органів влади і управління з метою внесення коректив у самі закони чи прийняття доповнень і додатків до існуючого законодавства. Для західної соціології молодіжні проблеми набувають дещо іншої пріоритетності та змісту. Центральною з них вважається напруження між молоддю та суспільством, яке робить можливим конфлікт між індивідуальностями та існуючим соціальним устроєм. В основі цього напруження лежить амбівалентність (тобто двоїстість, суперечливість почуттів та емоцій) молоді, яка здатна привести і до політичної активності, і до інтенсивної самотрансформації особистості, і до її втечі у світ наркотиків або релігії. Тому

одним із завдань молодіжної політики у розвинутих країнах є створення таких умов для молоді, коли б ця амбівалентність якомога лагідніше скеровувалась у просоціальному напрямку через надання найрізноманітніших можливостей для соціально корисної діяльності молоді [8, с. 12].

Ще одною характеристикою віку молодості виступає величезна цінність змін, трансформацій, руху взагалі і послідовна огида і відраза до усталеного статусу. Звичайно, всі люди прагнуть змін, але саме молоддю зміни і рух обожнюються, стають усвідомленими завданнями, основною метою існування. Тому конфлікт поколінь, який є досить поширений у західних країнах, набирає виразу протесту молодих проти зупинки в русі і динамічному розвитку їх батьків, що, набувши певного соціального статусу і положення у суспільстві, заспокоюються і зупиняються на досягнутому. Це враховується у молодіжній політиці розвинутих держав, яка не має постійних пріоритетів і усталених напрямків, є надзвичайно гнучкою і придатною для модифікацій [4, с. 29–20].

Цей неповний перелік основних положень, пов'язаних із розумінням молоді та її проблем, дає можливість порівняти вітчизняну і західну соціологію молоді та скерованість молодіжних політик. Якщо увагу соціологів пострадянського простору привертають насамперед питання підкреслено соціального значення і ваги, тобто входження молоді у суспільство та її адаптації в ньому, то західні соціологи акцентують на процесах становлення особистості; якщо перших цікавлять передусім проблеми підготовки молоді до праці, то других поведінка молоді, що відхиляється від суспільних норм і цінностей і загрожує руйнації цілого суспільства. Якщо молодіжна політика перехідних країн ще несе на собі відбитки колишнього патерналізму, а законодавство не забезпечує механізмів реалізації правових актів щодо молоді і побудоване на обмеженнях і забороні, то політика розвинутих країн стосовно молоді будується на принципах і нормах її самозабезпечення і державного забезпечення лише тих, хто не здатний до цього в силу фізіологічних, психологічних та соціальних причин.

Список використаних джерел

1. Беличева С. А. Важкий світ підлітка. – Свердловськ : Середньо-Уральськекн. вид-во, 2014.

2. Беличева С. А. Соціально-педагогічні методи оцінки соціального розвитку дезадаптованих підлітків // Вістн. психосоціал. і корекційно-реабілітац. роботи. – 2015. – № 1. – С. 3.
3. Березін Ф. В. Психологічна і психофізіологічна адаптація людини. –Л., 2018.
4. Психологія життєвої кризи / відповідний редактор Т. М. Титаренко. – Київ : Агропром видав України, 2018. – 22 с.
5. Сучасна молодіжна політика і соціальна робота в Україні / за ред. Якименко В. І. – Київ, 2021.
6. Соціологія: підручника для студентів вищих навчальних закладів / за ред. В. Г. Городененка. – Київ : Видавничий центр «Академія», 2015. – 560 с.

В. М. Курепін, к. е. н., доцент кафедри методики професійного навчання

kurpins@ukr.net

Миколаївський національний аграрний університет

ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДІ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Забезпечення повноцінного гармонійного розвитку як особистості в державі, так і суспільства в цілому є нагальною потребою для держави. Це зумовлюється процесом формування в Україні громадянського суспільства, становлення єдиної нації. Цілісність народу України (об'єднання різних етносів і регіонів країни), його національне відродження, розбудову та вдосконалення суверенної правової держави, стабільність забезпечить патріотичне та духовне виховання молоді.

Формування в людини національної гідності й гордості за свою Батьківщину, яка сьогодні відстоює свою незалежність відбувається через розуміння і сприйняття української ідеї, засвоєння молоддю національних цінностей: мови, української культури, шанобливого ставлення до історичної пам'яті тощо.

Поруч з громадянами України, молоде покоління є безпосередніми учасниками процесів, які мають надзвичайно велике значення для подальшого визначення держави. Сучасні важкі і болісні виклики та загрози, кардинальні зміни у політиці, економіці, соціальній сфері змінюють пріоритетні завдання суспільного поступу. Поряд з убезпеченням своєї суверенності й тери-

торіальної цілісності, йдеться пошук шляхів для інтегрування в європейське та євроатлантичне співтовариство. Майбутній розвиток Української держави відбувається завдяки новій стратегії виховання, яка має бути багатокомпонентною та багатовекторною.

Враховуючи агресію та повномасштабну загрозу цілісності нашої держави актуальним питанням сьогодення є виховання молоді: духовне, моральне, громадянсько-патріотичне, на основі стрижневих, основоположних складових національно-патріотичного виховання. Це виховання повинно відповідати нагальним вимогам і викликам сучасності, формувати свідомості нинішніх і прийдешніх поколінь, спиратися на ідеї демократії, свободи, відповідальності, гуманізму, толерантності, захисту незалежності та територіальної цілісності України.

На тлі сплеску інтересу і прояву патріотичних почуттів і нових ставлень до історії, культури, релігії, традицій і звичаїв українського народу відбувається пробудження громадянської і громадської ініціативи в особистісному розвитку кожного українця. Тому нині, як ніколи, потрібні нові підходи і нові шляхи до виховання патріотизму як почуття і як базової якості особистості.

Підґрунтям виховання української молоді є древня і велична культура та історія, досвід мирного суспільного життя. Національно-патріотичне виховання молоді уже ввійшло до освітнього простору, але нинішні процеси вимагають змін та переосмислення формування ціннісних орієнтирів і громадянської самосвідомості у молоді. Воно повинно здійснюватися на прикладах героїчної боротьби Українського народу за самовизначення і творення власної держави, ідеалів свободи, соборності та державності.

Національно-патріотичне виховання має здійснюватися на прикладах мужності та героїзму українських козаків, Українських Січових Стрільців, загонів Карпатської Січі, учасників революційних подій в Україні у 2013–2014 років, Героїв Небесної Сотні, учасників антитерористичної операції та операції об'єднання сил у Донецькій та Луганській областях, спротиву окупації та анексії Автономної Республіки Крим, повномасштабної війни, яку розв'язала проти України російська федера-

ція. Особливу увагу заслуговує розгляд та вивчення формування української політичної культури, нове осмислення ролі багатьох історичних фактів та подій, які відбувалися з українським народом.

Українська держава заперечує будь-які форми дискримінації, підтримуючи всі мови і культури. Ця Концепція виходить з ідеї об'єднання різних народів, національних та етнічних груп, які проживають на території України. Ідеї української державності виступають загальним надбанням що забезпечують їх всебічний соціальний та культурний розвиток. Національно-патріотичне виховання молоді не прищеплює споглядання світу лише очима власної культури, не розвиває у вихованні молодого покоління ідей культурного імперіалізму, дискримінації та колоніальної залежності.

На сучасному етапі розвитку України, коли існує пряма загроза втрати державної незалежності та потрапляння у сферу впливу іншої держави виникає нагальна необхідність переосмислення надбання досвіду щодо виховання патріотизму в молоді українською освітою; посилення національно-патріотичного виховання молоді; переосмислення зробленого і здійснення системних заходів щодо переконливих і позитивних традицій у формуванні нового українця, що діє на основі національних та європейських цінностей.

До них відносять:

- повагу до національних символів (Прапор, Гімн України);
- готовність захищати суверенітет і територіальну цілісність України;
- повагу до прав людини, толерантне ставлення до цінностей і переконань представників іншої культури;
- верховенство права, рівність всіх перед законом тощо.

Формування у молодого покоління високої патріотичної свідомості у закладах вищої освіти, як і у відбувається завдяки комплексній системи і цілеспрямованій діяльності науково-педагогічних працівників, органів студентського самоврядування, інших інститутів, які формують ціннісне ставлення особистості до українського народу, Батьківщини, держави, нації, виховують почуття вірності, любові до Батьківщини, турботи про благо свого народу, готовності до виконання громадян-

ського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, цілісності, незалежності України. Становлення самодостатнього громадянина-патріота України, гуманіста і демократа, готового до виконання громадянських і конституційних обов'язків не може бути без підтримки та допомоги від сім'ї, органів державної влади та місцевого самоврядування, громадських об'єднань та благодійних організацій.

У часи воєнної загрози пріоритетним є формування у молоді готовності до захисту України, бажання здобувати військові професії, проходити службу у Збройних Силах України як особливому виді державної служби. Зовнішні загрози зміцнюють єднання українського народу, вдосконаленні своєї підготовки до захисту України, спрямовують підростаюче покоління оволодівати військовими професіями, формують психологічну стійкість та фізичну витривалість задля досягнення миру та добробуту для народу України.

Маючі загальнопедагогічні принципи виховання, національно-патріотичне виховання має власні принципи, що відображають його специфіку. Серед них:

- принцип національної спрямованості – передбачає формування національної самосвідомості, виховання любові до рідної землі, українського народу, шанобливого ставлення до його культури; поваги до культури всіх народів, які населяють Україну;

- принцип історичної і соціальної пам'яті – спрямований на збереження духовно-моральної і культурно-історичної спадщини українців;

- принцип соціальної відповідності – зумовлює потребу узгодження змісту і методів виховання в молоді готовності до захисту України та ефективного розв'язання життєвих проблем;

- принцип полікультурності передбачає інтегрованість української культури в європейський та світовий простір, створення для цього необхідних передумов.

Впровадження системи національно-патріотичного виховання молоді повинно мати певні результати, такі як: розвинута патріотична свідомість і відповідальність, почуття вірності, любов до Батьківщини; шанування національної пам'яті; готовність до захисту України та виконання громадянського і кон-

ституційного обов'язку із захисту національних інтересів, цілісності, незалежності України; соціальний та економічний розвиток країни, зміцнення її обороноздатності та безпеки тощо.

Відтак, враховуючи всі обставини, виникає потреба в актуалізації концепції, яка б визначала нову стратегію цілеспрямо-ваного і ефективного процесу виховання суб'єкта громадянського суспільства – громадянина-патріота України. Виховати громадянина означає підготувати підростаючу особистість до участі в розв'язанні завдань держави, до управління її справами і виконанням функцій громадського діяча та захисника Батьківщини. Для цього потрібно сформуувати в нього комплекс особистісних якостей і рис характеру.

Список використаних джерел

1. Бородай Е. М., Кононец Н. В. (2022). Військово-патріотичне дидактично-виховувальне середовище української школи в умовах воєнного стану: мат. Міжнар. наук.-практ. конф. «Методика навчання природничих дисциплін у середній та вищій школі» (XXIX КАРИШИНСЬКІ ЧИТАННЯ), присвяченої розробкам моделей підготовки майбутнього вчителя до педагогічної діяльності в Новій українській школі (м. Полтава, 26–27 травня 2022 р.) / за заг. ред. проф. М. В. Гриньової. Полтава : Аструя, 2022. С. 40–43.
2. Іваненко В. Вплив євроінтеграційних процесів на роль студентського самоврядування // Молодь, наука, бізнес : матеріали Всеукр. інтер.-конф. з доп. вищ. освіти і мол. учених, 5–6 жовтня 2022 р., м. Миколаїв. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 73–77. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/11859>.
3. Іваненко В. С. Цінності та запити сучасної молоді: життєві пріоритети української молоді // Покоління незалежності: ціннісні орієнтири і перспективи : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. студентів та магістрантів, м. Костанай, 30 березня 2021 р. Костанай : Костанайский регіональний університет імені А. Байтурсинова, 2021. С. 737–741. URL: <http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/9255>.
4. Курепін В. М. Розвиток громадянських компетентностей дорослих в Україні: проблеми і перспективи під час воєнного стану // Розвиток порівняльної професійної педагогіки у контексті глобалізаційних та інтеграційних процесів : матеріали тез доп. XI міжнар. наук.-методол. інтернет-семінару, м. Київ – м. Хмельницький, 19 травня 2022 р. Київ : Хмельницький : Хмельницький національний університет, 2022. С. 55–57. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/11720>.

В. А. Курило, здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти кафедри освітології та інноваційної педагогіки
v.kurylo@khimu.edu.ua
Харківський національний педагогічний університет імені
Г. С. Сковороди, м Харків, Україна

ФОРМУВАННЯ ІНФОМЕДІЙНОЇ ГРАМОТНІСТІ ЯК ВАЖЛИВОГО КОМПОНЕНТА ЯКОСТІ МАЙБУТНЬОГО СПЕЦІАЛІСТА

На сьогоднішній день інформаційні технології є чи не найголовнішим, двигуном розвитку суспільства. Вони дають нові можливості у формуванні інформаційного простору. Інфомедійна грамотність є важливим інструментом впливу на розвиток особистості.

Інфомедійна грамотність – це вміння сприймати на основі критичного мислення і створювати медіапродукти, враховуючи динамічність подій навколишнього світу та спираючись на аналіз і оцінку медіатекстів відповідно до контексту функціонування медіа, а також до використання кодових і репрезентативних систем [1]. Бути медіаграмотним означає «бути здатним оптимально використовувати відповідну інформацію, зберігаючи її розумно, й ділитися нею з іншими» [4].

Майбутнім фахівцям дуже важливо пам'ятати, що в протиставленні великої кількості переваг освіти за допомогою медіаресурсів, в момент пошуку або роботи із інформацією також є автор. Який, в свою чергу, може подати її «викрешленою» на свою користь, або взагалі вона може бути хибною. Тому перед нами постає питання щодо формування «інфомедійної компетентності». У контексті формування якої, дуже важливим є організаційний підхід до навчання, як до творчого процесу. На думку Лінди Еллербі, що «медійна грамотність не просто важлива, вона абсолютно критична. Вона відіграватиме важливу роль у тому, чи стануть діти інструментом засобів масової інформації, чи засоби масової інформації слугуватимуть інструментом, яким користуються діти» [2, с. 1].

Важливим компонентом у роботі із мас-медіа є навички критичного мислення, а конкретніше оцінка та інтерпретація подій, вміння ставити питання та правильно висловлювати власну позицію.

Формування інфомедійної компетентності особистості є можливим лише за умови єдності змісту, форм, засобів і методів навчання, за допомогою яких студент занурюється в квазіпрофесійну діяльність [3].

Підсумовуючи, можна відзначити, що сформовані навички та уміння допомагають не лише аналізувати інформації, але й коректно її використовувати, що і є основним критерієм інфомедійної грамотності.

Список використаних джерел

1. <https://medialiteracy.org.ua/infomedijna-gramotnist-u-pedagogichnij-sub-yekt-sub-yektnij-vzayemodiyi/#:~:text=Інфомедійна%20грамотність%20-%20це%20вміння%20сприймати,використання%20кодових%20і%20репрезентаційних%20систем.>
2. Konovalenko T. Nadolska Y. Development of future foreign language teachers' information and media skills. VI International spring symposium proceedings Media and digital literacy in language education, September 18th-19th, 2020. P. 97-102.
3. [file:///C:/Users/cjkje/Desktop/КоноваленкоТ._Надольська%20Ю.Формування%20інфомедійної%20грамотності%20студентів%20на%20заняттях%20із%20фахових%20дисциплін.pdf.](file:///C:/Users/cjkje/Desktop/КоноваленкоТ._Надольська%20Ю.Формування%20інфомедійної%20грамотності%20студентів%20на%20заняттях%20із%20фахових%20дисциплін.pdf)
4. Aufderheide P., Firestone C. Media Literacy: A Report of the National Leadership 194 Conference on Media Literacy. Queenstown, MD: The Aspen Institute, 1993.

В. В. Ланін, аспірант кафедри загальної педагогіки та андрагогіки
laninv97@gmail.com
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

РУШІЙНІ СИЛИ РОЗВИТКУ ІДЕЙ ДУХОВНО-РЕЛІГІЙНОГО ВИХОВАННЯ У ПОГЛЯДАХ ІВАНА (ІОАННА) МАКСИМОВИЧА

Релігія відіграє дуже важливу роль у житті кожної людини. В усі часи вона була носієм духовності, оберігаючи та збагачуючи такі поняття, як: любов, добро, співчуття, толерантність тощо. Релігія є однією зі сфер духовного життя сучасної молоді, способом практичного та духовного пізнання світу. Під рушійними силами розвитку ідей морального виховання варто розуміти сукупність факторів, які розкривають потреби вихователя у

духовному збагаченні вихованців, визначають характер, умови і джерела морального виховання, а також зумовлюють розв'язання певних суперечностей у навчально-виховному процесі.

Процес релігійного виховання не є одноманітним. В релігійному вихованні важливим є цілісний підхід. Безумовно, в процесі релігійного виховання особливо важливим є виховання в душі благочестя, релігійного образу життя тощо. Релігійне виховання не може бути спрямоване лише на інтеграцію людини до цієї субкультури. Звичайно, це включення важливе саме по собі, але цього недостатньо. Значна частина нашого суспільства, яка ототожнює себе з Православ'ям, не в повній мірі все розуміє, тому релігійне виховання в істинних іпостасях не матиме свого впливу.

Таким чином, для більшості наших співгромадян, які не ведуть активного церковного життя, але все ж пов'язані із православною традицією, важливо отримати хоча б базову світоглядну опору в житті, що б і могло б стати метою сучасного релігійного виховання.

Рушійними силами розвитку теоретичних ідей Іоанна Максимовича щодо духовно-релігійного виховання вважаємо:

- міцні сімейні православні традиції;
- суспільно-культурні перетворення історичного часу, в якому жив педагог і просвітник;
- усвідомлення необхідності розбудови національної системи освіти;
- прагнення до особистої самореалізації і саморозвитку [2].

З самого дитинства Іван Максимович виховувався в істинному християнському благочесті, приклад якого він бачив у своїх батьках. Однією із основних рушійних сил формування теоретичних ідей Максимовича щодо морального виховання розглядаємо міцні сімейні православні традиції. Саме на них має орієнтуватися сучасна молодь. Православні духовні цінності, як національна самоідентичність, особливо в умовах глобалізму, для України – це спасіння не лише в духовному, а й більш широкому значенні. Саме воно має стати тим самим ціннісним орієнтиром для сучасної молоді, «Вифлеємською зіркою», яка ознаменує переродження цінностей, повернення до істинних ідеалів, після багатьох років атеїстичного життя нашого народу [3].

Духовно-моральний розвиток має надати ще не зрілій особі поштовх до самостійного прийняття духовно-моральних цінностей. Реалізувати духовно-моральне виховання можна через пізнавальну, естетичну та практичну діяльність. Але при цьому найважливішу роль у вирішенні цього завдання відіграють традиції православної культури, які сприяють набуттю моральних ідеалів та морально-естетичних норм поведінки людини. У більшості сімей батьки змалку виховують своїх дітей у православній вірі (хрещення, читання дитячої Біблії, підготовка та святкування православних свят – Великдень, Різдво Христове, виконання обрядів під час цих свят, спільне відвідування святкових служб), вшановують сімейні православні традиції, що в свою чергу також впливає на духовно-моральне виховання молоді.

Значна частина молоді, яка залишила своє родинне гніздо, втрачає інтерес до православ'я. Це пов'язано з тим, що їхнє життя стає більш яскравішим та різнобарвним, що на щось інше бракує часу. З'являється «віра про всяк випадок», яка постає перед важливими подіями у житті (лікування хвороби, народження дітей тощо). Це сприяє занепаду духовно-морального виховання у молоді [1].

Підтриманню духовно-морального виховання в належному стані сприятимуть традиції. Саме традиції допомагають молодому поколінню знайти моральний ідеал та морально-етичні норми поведінки.

Активне освоєння традицій православної культури найбільш успішно реалізовується через православні свята. Свято є ефективним засобом педагогічного впливу і дає можливість емоційного пізнання та освоєння навколишнього світу та основ моральності. Православні свята допомагають молоді у відновленні зв'язку часів та поколінь, сприяють формуванню основ національної самосвідомості, вчать добру, вірі, надії та любові.

Виховання людини, формування духовно розвиненої особистості, яка сповнена любові до своєї країни, потреби творити та вдосконалюватися є найважливішою умовою успішного виховання сучасної молоді.

Отже, духовно-релігійне виховання є сучасною педагогічною проблемою. Сприйняття релігійних основ здійснюється в сім'ї, близькому оточенні, оточенні однолітків у яких є спільні інтереси або зацікавленості тощо. Таким чином, релігійна духов-

ність особистості проявляється через її самосвідомість, світогляд та систему релігійних цінностей, яку вона сприймає. Вона визначає її ставлення до навколишньої дійсності.

Список використаних джерел

1. Гузинець Олеся, Сідельник Галина. Провідні теоретичні підходи до духовно-релігійного виховання молоді. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/27577/1/ПРОВІДНІ%20ТЕОРЕТИЧНІ%20ПІДХОДИ%20ДО%20ДУХОВНО-РЕЛІГІЙНОГО.pdf>.
2. Олена Гльченко, Олеся Погрібняк. Рушійні сили розвитку ідей Іоанна Максимовича щодо морального виховання особистості. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/7282/1/50.pdf>.
3. Святитель Іоанн (Максимович), митрополит Тобольський (1715). URL: <https://web.archive.org/web/20131220190543/http://www.orthodox.cn.ua/podvyzhnyky/svjatyтели/67-ioanntobolskij.html>.

О. В. Литвинова, викладач української мови та літератури, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист
oxana.litvi@gmail.com

ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету»

ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ НА ЗАНЯТТЯХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ ЧЕРЕЗ ВИКОРИСТАННЯ КРАЄЗНАВЧОГО МАТЕРІАЛУ

Однією з основних вимог, що стоїть перед суспільством сьогодні, – презентація власного історико-культурного надбання в українській та європейській спільнотах. Осмислення своєї ролі на тлі культури неможливе без живого інтересу до літературної та історичної спадщини рідного краю.

Першим, хто звернув увагу на краєзнавство в педагогіці, став творець народної національної школи в Україні, видатний педагог Костянтин Ушинський, який теоретично обґрунтував необхідність використання краєзнавчого матеріалу в освітньому процесі та поклав початок практиці краєзнавства. Краєзнавство як педагогічне явище Ушинський розглядав усебічно, вбачаючи в ньому могутній засіб вивчення рідного краю.

Краєзнавство – це засіб розумового виховання студентів яке сприяє пізнанню краси життя людей рідного краю – творців матеріальних і духовних благ.

Мабуть, немає регіону, який би налічував таку кількість видатних митців, що своїм походженням або перебуванням були причетні до Полтавщини.

Осягнення й втілення загальнонародської педагогічної культури йде через рідну мову і літературу. Важлива роль у цьому процесі відводиться вивченню літературного краєзнавства, бо саме література рідного краю сприймається як одне з найважливіших народознавчих джерел, залучає студентів до духовних скарбниць свого народу. Тому літературне краєзнавство поступово займає належне місце в освітніх програмах.

У чинних програмах з української літератури передбачено лише кілька окремих годин на вивчення творчості письменників рідного краю. Це і розчаровує і насторожує викладача літератури, адже за цей час складно та практично неможливо створити і передати повне системне уявлення про літературне краєзнавство у всіх його вимірах. Та попри це, творчі викладачі намагаються знайти власні підходи у подачі матеріалу про письменницьке надбання Полтавщини, розробляючи факультативні курси, курси за вибором чи залучення краєзнавчого матеріалу до системи роботи на заняттях з розвитку зв'язного мовлення та позааудиторної роботи. Адже саме літературне краєзнавство розкриває великі можливості для інтелектуального, морального, естетичного розвитку, формує патріотичні почуття студентів, любов до рідного краю, до своїх земляків. Збагачуючись знаннями про рідний край на заняттях мови та літератури, студенти зростають духовно, задумуються над сенсом життя, над своїм походженням. Окрім того, вони розвивають культуру усного й писемного мовлення, навчаються вільно володіти мовою.

Вивчаючи творчість певного письменника на заняттях літератури, дізнаємося про його зв'язок з рідним краєм, про твори, написані на місцевому матеріалі. Відповідно на заняттях мови працюємо зі зв'язними текстами із творів цього письменника, завданнями літературно-краєзнавчого і мовно-граматичного характеру, які, по-перше, сприяють кращому засвоєнню краєзнавчого матеріалу на заняттях літератури, а по-друге, формують мовленнєві уміння і навички, поліпшують знання з рідної мови. Таким чином, поєднання літературно-краєзнавчого й мовного аспектів у процесі вивчення мови та літератури сприяє естетично-художньому вихованню студентів, розвитку їх емоційного світу і художніх смаків, а також активізує знання з мови, сприяє ефективнішому засвоєнню вивченого.

Знання, здобуті студентами на заняттях літератури рідного краю і в позааудиторній краєзнавчій діяльності, формують:

- уявлення про історію розвитку української літератури на Полтавщині, про тему регіону в українській літературі;
- відомості про письменників, які народилися у цьому краї або збагачували своє художнє слово його образами і картинами;
- інформацію про літературні видання, літературну періодику на Полтавщині;
- історію письменницьких організацій краю, їхнє місце в загальноукраїнському літературному житті.

Слід відзначити, що з уведенням літератури рідного краю як структурного елемента до предмета української літератури посилюється один з найважливіших напрямків виховання на прикладі здобутків місцевої, близької студенту культури. Ці заняття поглиблюють літературно-краєзнавчу діяльність, активізують позааудиторну роботу. Для цього в коледжі створені певні умови: організація студентів щодо пошуку фактів із життя та літературної діяльності забутих, репресованих або замовчених раніше письменників, листування з письменниками-земляками, літературні музеї, літературні вечори із запрошенням письменників. Після опрацювання драматичної творчості Лесі Українки (вважала Полтавщину другою батьківщиною) традиційно проводимо науково-літературну конференцію з елементами інсценізації «Ні! Я жива! Я буду вічно жити!», відвідуємо виставу «Лісова пісня» в Полтавському драмтеатрі імені М. Гоголя.

Студенти із задоволенням працюють на заняттях із використанням матеріалу рідного краю чи творів письменників – земляків, навіть пробують писати власні твори. Ця галузь краєзнавства дуже важлива в освітньому процесі та має перспективи. Знаючи про значення «живого» спілкування, намагаємося частіше організувати зустрічі з відомими людьми свого краю. А тісна співпраця з краєзнавчим музеєм поглиблює знання студентів, вони вміють працювати з документами, архівними матеріалами з історії краю, зустрічаються з місцевими видатними людьми, яким не байдужа історія рідного краю. Результатом такої діяльності є творчі роботи.

Завдяки використанню краєзнавчого матеріалу підвищується рівень навчальних досягнень студентів: вони вміють критично мислити, аналізувати, порівнювати, оформляти проекти, презентації, творчі роботи.

Звичайно, при реалізації такої ідеї виникають певні проблеми: наскільки дотримуємося принципу науковості при викорис-

танні місцевого матеріалу, як ефективніше його структурувати і систематизувати. Зважаючи на це, добираємо матеріал, який відображає реальні події історії, біографії людей, описи природи певної місцевості, оскільки конкретний краєзнавчий матеріал забезпечує не тільки реалізацію соціокультурної змістової лінії, а й сприяє формуванню ціннісних орієнтацій студентської молоді.

Отже, використання краєзнавчого матеріалу на заняттях української мови та літератури розширює кругозір студентів, розвиває їх пізнавальні інтереси, сприяє моральному, естетичному, національно-патріотичному вихованню. Краєзнавчий принцип повинен стати одним з визначальних для здобувачів фахової освіти, бо саме він спрямований на досягнення реального навколишнього простору і життя.

Список використаних джерел

1. Бугрій В. С. Краєзнавча робота як засіб розвитку пізнавальних можливостей учнів загальноосвітніх шкіл України. Педагогічний альманах : зб. наук. пр. Херсон, 2010. Вип. 7. С. 260–264.
2. Гуняк М. Можливості літератури рідного краю. Українська мова та література. 2002. № 40. С. 3–4.
3. Пометун О. І. Формування громадянської компетентності: погляд з позиції сучасної педагогічної науки. Вісник програм шкільних обмінів. 2005. № 23. С. 18.
4. Самойленко Г. В. Краєзнавство культурно-мистецьке та літературне : навч. посіб. Ніжин : НДПУ, 2001. С. 150.

М. В. Медяник, студент 3 курсу освітньо-професійної програми «Інформаційна діяльність підприємства»

maksimmedanik47@gmail.com;

І. І. Худолій, викладач фізики, астрономії та інформатики, викладач вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист
hudoliy.ivan@gmail.com

Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж управління, економіки і права ПДАУ»

ПОРІВНЯННЯ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ Й ВИХОВАННЯ РАДЯНСЬКОЇ ТА СУЧАСНОЇ ШКОЛИ

Сьогодні ми розглянемо і порівняємо те, як навчали наших батьків і як навчають дітей зараз та запропонуємо декілька ідей для навчання.

Школа у радянські часи була соціальним інститутом, мета якого полягала в підготовці нового покоління реалізації проєктів партії та держави задля досягнення примарного комуністичного майбутнього. Їй були притаманні такі риси: ідеологічність, бюрократичність, протилежність між вимогами часу та пропонованими гаслами, відчуження школи від особистості, суспільства та національної культури.

Деякі можливо чули від своїх батьків про те що деякі вчителі могли дозволити принизити учня словом або дією. Це не є правильно, тому що це порушення всіх педагогічних норм, вчитель повинен максимально донести дитині інформацію або методи її пошуку так, щоб вона зрозуміла.

Серед авторитарних методів був такий, що під час уроку діти повинні були сидіти тихо, склавши руки на парту. Це все не правильно, тому що діти повинні мати «Свободу слова» та «Свободу дій».

Спираючись на тести, покликані виявляти рівень інтелекту, школярів поміщали до класу з дітьми відповідного рівня. Так створювалися класи «встигаючих» та «відстаючих».

У той самий час, практично будь-яка розмова про радянську освіту часто приходиться до судження про те, що вона була найякіснішою у світі. Це судження ґрунтується на висловленнях типу: «викладачі були суворішими», «оцінка знань – точніше», «випускники радянської школи були на голову тямущі сьогодні».

На нашу думку, миттєво вірити подібним висловлюванням не варто, так само як і засмучуватися щодо того, що «справжня», «правильна» та «краща» освіта залишилася в минулому.

Тепер давайте розглянемо методи навчання на сучасному етапі. На жаль, залишки «радянської школи» ще інколи проявляються у нашому сьогодні. Поведінка по коридорі зараз не така жорстока, тобто якщо по коридору йде той самий директор, ніхто не буде ставати під стінку, дитина може далі йти спокійно по своїх справах. Поведінка в класі зараз більш вільна, діти можуть сидіти так як їм зручно, і це добре, тому що це показує що ми віддаляємося від стандартів Радянського союзу.

На жаль, помічаємо, що більшість школярів зовсім не розуміють, навіщо вони навчаються в школі, навіщо вони ходять до школи. Вони роблять це тому, що всі так роблять, так треба і батьки так сказали. Насправді ж кожен школяр повинен

розуміти, що школа – це те, що їм потрібно, щоб здобувати знання. Саме заради знань вони навчаються в школі. Знання – це велике багатство і саме школа допомагає здобути його.

Сучасний розвиток техногенної цивілізації, який характеризується виникненням глобальних проблем, по-новому ставить питання про місце і роль освіти у житті людини і суспільства. Наша програма освіти розвивається і не стоїть на місці. Останні роки, у зв'язку з пандемією та російською агресією, з'явилася можливість навчатися дистанційно. Учні повинні тепер вчитися самі, вдома. Їм доведеться навчитися вибирати ефективні навчальні стратегії. Тому навчити учнів вчитися – це найважливіше. Сучасний вчитель – це вже не просто інструктор, він має стати хорошим ментором, фасилітатором, коучем, навіть дизайнером інноваційних навчальних середовищ. Сучасна школа – це коли щодня вчать не тільки учні, а й учителі.

Але що краще? Дистанційно чи у школі? У першу чергу необхідно відзначити, що незважаючи на слова експертів і фахівців від педагогіки, поняття «краще» або «гірше» завжди суб'єктивні. Це означає, що «краще» для одних, не обов'язково буде таким же і для вас. Крім усього іншого, серйозне значення має конкретна школа, з якою відбувається порівняння, безпосередньо її переваги та недоліки.

Однак, можна порівняти самі системи навчання, спираючись на існуючий досвід, дати свою оцінку.

На даний момент, по статистиці лідером є дистанційна форма навчання і відрізняється тим що має гнучку і індивідуальну програму навчання. При дистанційній роботі з учнями вибудовується значно більш продуктивна комунікація: консультації з усіх виникаючих питань, допомога в опрацюванні складної теми, додаткова інформація за обраним напрямом та ін. Крім цього, традиційна школа досить «традиційна», багато нововведень сприймаються негативно з боку адміністрації та перевіряючих органів. Разом з тим, сучасна шкільна програма піддається серйозній критиці, як застаріла та недостатня навіть для вступу до вітчизняного закладу вищої освіти.

Тому багато хто буде згоден, що дистанційна форма навчання краще, ніж очна форма. Але, ми переконані, можна зробити так, щоб очна форма навчання була навіть цікавішою, ніж дистанційна. Можна покращити умови навчання. Замість стільців можна придбати більш зручні пуфики, щоб дитина

після того, як записала щось у зошиті, вона могла зручно сісти, а парти можна замінити маленькими столиками. Підручники можна замінити більш сучасними та легкими електронними книжками, які навіть у користуванні набагато зручніші ніж звичайні паперові.

Як можна покращити ефективність навчання? По-перше потрібно якимось з перших хвилин зацікавити учнів. Наприклад, можна обрати певну новину або медіапродукт, який опосередковано пов'язаний із навчальним матеріалом, та запропонувати учням знайти зв'язок із темою заняття. Або ж попросити їх розповісти про свої плани на майбутнє, чи навіть поділитися жартами або кумедними історіями. Гумор, обмін інформацією, творчість, співпраця дають чудову можливість налаштувати школярів на продуктивну роботу й створити комфортну психологічну атмосферу на уроці. По-друге використовувати різні моделі навчання, наприклад використання різних інноваційних методик та стратегій. Або можна спробувати стиль «перевернутої» класної кімнати (моделі змішаного навчання), що дає учням чудову можливість спілкуватися з учителем і ставити запитання протягом більшої частини їхнього навчального дня. По-третє, змінювати середовище навчання, стилі проведення уроків, стилі комунікації з викладачем, що допомагає школярам чи студентам бути відкритішими на занятті, активнішими та самостійнішими.

Отже, головне призначення сучасної освіти – навчити особистість бути затребуваною у високотехнологічному у висококонкурентному суспільстві. Випускники шкіл та інших закладів освіти повинні вміти влитися в суспільство, яке розвивається надшвидкими темпами.

Список використаних джерел

1. <https://naurok.com.ua/post/9-porad-dlya-pidvischennya-efektivnosti-osvitnogo-procesu-v-umovah-viyini>.
2. <https://optima.school/blog/sho-krashe-distancijne-navchannya-abo-tradicijna-shkola>.
3. Багечко Н., Михайліченко М. Еволюція освітніх парадигм у сучасному науковому дискурсі. Освітологія. 2020. Вип. 9, С. 29–37. URL: <https://doi.org/10.28925/2226-3012.2020.9.4>.
4. Нестуля О. О., Нестуля С. І., Кононець Н. В. Варіативні моделі змішаного навчання (blended learning) у вищій школі: досвід ПУЕТ. Вища школа : науково-практичне видання. 2021. № 11. С. 7–20.
5. Чумак О. Парадигма освіти XXI століття: інноваційні аспекти. URL: https://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp7/konf1/Chumak.pdf.

Н. В. Мороз, викладач

moroznata1978@gmail.com

Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету»

МОРАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИХОВАННЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

Молодь є суспільно диференційованою соціально-демографічною спільнотою, якій притаманні специфічні фізіологічні, соціально-психологічні, теоретико-пізнавальні, культурно-освітні та інші властивості, що характеризують її біо-соціальне дозрівання як здійснення самовиразу її внутрішніх сутнісних сил і соціальних якостей [3, с. 63].

Молоде покоління формується безпосередньо під впливом соціально-економічних, культурних, історичних, демографічних, географічних чинників, які вирізняють їх від попередніх поколінь, але у будь-якому суспільстві молодь є і головним носієм інтелектуального, фізичного потенціалу свого народу і найбільш вразливою та незахищеною категорією населення.

Швидкі та непередбачувані перетворення, інтеграційні, глобалізаційні, складні соціально-економічні та політичні процеси в сучасному українському суспільстві зумовили загострення низки молодіжних проблем, сутність яких полягає в основних протиріччях між самими молодими людьми, іншими соціальними групами, поколіннями. Шукаючи своє місце і призначення в таких умовах є велика небезпека стати жертвою кардинальних соціальних змін. Щоб цього не сталося в Україні, як і в інших державах, розробляється і впроваджується державна молодіжна політика задля реалізації прав і свобод, запитів і потреб молоді.

У даний час у вітчизняній теорії виховання досить виразно оформилися такі підходи щодо виховання: формуючий, культурологічний, синергетичний, соціалізуючий, герменевтичний, аксіологічний, антропологічний, психотерапевтичний. Коротко розглянемо кожен з них. Формуючий – це практично традиційний підхід у вітчизняній педагогіці, коли формування розуміється як процес цілеспрямованого виховного впливу на дитину. Культурологічний підхід засновується на ідеях постмодернізму та гуманістичної психології. Синергетичний підхід до виховання спирається на теорію самоорганізації складних

систем. Соціалізуючий підхід відображає цілеспрямований процес формування соціально значущих якостей особистості, необхідних для успішної соціалізації. В основі герменевтичного підходу лежить філософська теорія розуміння та інтерпретації гуманітарних явищ. Аксиологічний підхід будується як процес засвоєння цінностей. Антропологічний підхід виходить з розуміння дитини як паритетного суб'єкта педагогічної взаємодії. В основі психотерапевтичного підходу лежать різноманітні терапії [4, с. 274].

Можна чітко виділити проблеми реалізації духовно-морального виховання в сучасних умовах. Так на сьогоднішній день можна назвати чимало перешкод в реалізації духовно-морального виховання на традиційній православній основі.

Головними є:

1. Руйнування традиційного укладу життя: заснованого на православному світосприйнятті звичаїв, традицій, відносин (особистих почуттів і настроїв), правил доброго і благочестивого життя, традиційного розпорядку дня, тижня, року. Високий ступінь секуляризованості сучасної масової культури.

2. Непідготовленість (мотиваційна, емоційна, інтелектуальна) більшої частини населення до сприйняття духовного змісту традиційної культури. Як наслідок – необхідність здійснення системи просвітницьких заходів з підготовки суспільства до реалізації православно-орієнтованих педагогічних програм.

3. Відсутність в країні культурологічного навчального курсу (що включає розгляд всіх компонентів православної культури) для різних рівнів системи освіти. Та відсутність кваліфікованих вчителів для викладання курсу.

4. Руйнування і криза сім'ї, вкрай низький рівень духовно-моральної культури більшості сучасних батьків. Некомпетентність сім'ї в питаннях духовного становлення і виховання дитини, втрата сімейної функції передачі дітям значущих культурних і життєвих цінностей. Як наслідок – необхідність педагогічного супроводу сім'ї в питаннях духовно-морального виховання дітей.

5. Відсутність узгодженості впливу на духовно-моральне виховання дітей та молоді різних соціальних інститутів: сім'ї, освітніх установ, Православної Церкви, державних і громадських структур.

6. Політична проблема: держава, покликана виконувати важливу функцію в духовно-моральній освіті і вихованні, не має сьогодні чіткої ідеологічної позиції. До сих пір немає цілісної програми по духовно-моральному вихованню в масштабах країни або регіону, не сформульовані чіткі цілі і завдання, не позначені пріоритети, відсутні відповідні органи управління.

7. Економічна проблема. У той час як величезні гроші витрачаються на впровадження різних програм ліберального характеру, немає коштів на розробку і створення навчально-методичної та інформаційної продукції для викладання основ православної культури; на духовно-моральне просвітництво населення і підготовку педагогів.

Мораль – це набір певних правил, яких сучасна молодь повинна дотримуватись. Вони не тотожні ідеалу моралі але виводяться з нього. Зміст і форми цього аспекту моралі – принципи, формулювання – визначаються людьми. Через це вони по-перше, не є абсолютно досконалими, ідеальними, а по-друге – залежать від світогляду, культури і традиції того чи іншого народу, його історії та ментальності. Якщо ідеал моралі є недоторканим, то формулювання правил моральної поведінки насправді має відносний характер.

Практичне втілення моральних норм, бачення ідеалу у різних народів мають свої особливості. Мораль розвивається, як і мислення. Останнє ґрунтується на логіці, що відбиває загальнолюдські норми.

Проте різні народи і раси по-різному користуються законами логіки.

Існує три сфери самовиявлення моралі сучасної молоді:

✓ Соціальна сфера. Мораль регулює стосунки між окремими людьми; саме тут ми найчастіше і бачимо, що моральне і що неморальне.

✓ Психічна сфера. Йдеться найперше про моральне здоров'я і рівновагу людини. У кожному з нас існує дане нам усвідомлення того, що справедливість краща, ніж нечесність, любов краща, ніж ненависть. Так ми створені, і коли я вступаю у суперечність з цим усвідомленням, я відчуваю турботу і розгубленість. Це – сумління. Ми можемо ігнорувати його, заглушувати в собі, заперечувати, але воно завжди буде руйнувати наше задоволення собою. Це моральна хвороба. Людей не можна зробити добрими, просто пропонуючи їм закони і вказуючи, що

робити, а що ні. Людина повинна жити у злагоді зі своїм сумлінням, бути морально здоровою. І лише із таких морально здорових людей можна побудувати здорове суспільство.

✓ Духовна сфера. Матеріалістичний раціоналізм не може тлумачити мораль, бо самі поняття добра і зла є категоріями духовними. Він здатний лише понизити людину до рівня тварини і звільнити її від моралі. Поняття добра і зла вказують на відношення між Людиною та її Творцем. Передумовою моральності людини є чітка відповідь на запитання: задля чого людина повинна бути моральною? І ця відповідь – у духовній сфері, у сфері віри.

Зі сказаного вище випливає, що у моральному вихованні молоді розрізняють «знання моралі» і «моральну поведінку». Є люди, які знають правила моралі і навіть люблять повчати інших, але самі на кожному кроці порушують ці правила або дотримуються одних правил, а порушують інші. Якщо людина присвоює не зароблене власною працею, приймає хабарі, то часте відвідування церкви і цитування Біблії чи афішування свого патріотизму не роблять її поведінку моральною. Вона досягає своїх цілей не власними силами.

Такі «напівморальні» люди створюють навколо себе отруйну атмосферу, і етичні розмови з власними дітьми виявляються марними. Моральна поведінка – це не лише знання правил моралі, а й прийняття їх, життя, відповідне до них, віра в них, готовність їх відстоювати. Моральна людина живе лише за свій рахунок. Це не завжди вигідно для нас, але така позиція відповідає справедливості й сумлінню, спирається на правду.

Аналізуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що молодь – це фундамент нашого суспільства. Тому перед сучасною молоддю відкриваються можливості самостійної інтерпретації соціальної дійсності та вибору способу дій, стилю життя, які на її думку є найбільш адекватними суспільним змінам. Держава у свою чергу намагається об'єктивно оцінити проблеми молоді, та провадити державну молодіжну політику адекватну сучасному періоду розвитку держави.

Список використаних джерел

1. Державна національна програма «Освіта»: Україна XXI століття». Освіта України. 2002. № 33. С.4–6.

2. Белова Л. О. Виховна система ВНЗ: питання теорії та практики. Харків : НУА, 2004. 264 с.
3. Карнаух А. Проблеми молодіжної політики в сучасній Україні. Політичний менеджмент. 2005. № 4. С. 63–69.
2. Максимюк С. Педагогіка : навч. посіб. Київ : Кондор, 2005. 661 с.

О. І. Олефір, доцент кафедри спеціальної освіти і соціальної роботи

olga.olefir@ukr.net

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

ЗАВДАННЯ ЗДО ЩОДО ПАРТНЕРСЬКОЇ ВЗАЄМОДІЇ ІЗ СІМ'ЄЮ ДИТИНИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ

Взаємодія батьків та навчально-виховних закладів на сучасному етапі розвитку психології і педагогіки залишається об'єктом наукових досліджень та дискусій багатьох вчених (Л. Загик, Л. Зімакова, В. Іванова, В. Котирло, Н. Кот, С. Ладивір, Т. Маркова, Л. Островська, Т. Пагута та ін.). Зокрема українська дослідниця Л. Зімакова впевнено вбачає мету освіти у всебічному розвитку людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, у формуванні цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, у вихованні відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, у збагаченні на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу українського народу, підвищенні освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору. На переконання вченої, це досягається закладами дошкільної освіти в побудові партнерського трикутника: педагог – дитина – батьки, а місія сучасного ЗДО полягає в допомозі розкрити та розвинути здібності, таланти і можливості кожної дитини на основі партнерства між вихователем, дитиною і батьками [1].

Одними із гостро обговорюваних проблемних питань на сьогодні є налагодження співпраці з батьками та формування ефективних способів взаємодії дошкільної освіти з родинami дітей з особливостями психофізичного розвитку, які навчаються

у закладах спеціальної освіти, а також у межах інтегрованого та інклюзивного освітнього простору. Дискусії щодо означеного висвітлювалися у працях вітчизняних та зарубіжних вчених: Л. Вавіної, В. Засенка, В. Бондаря, В. Гриньова, Дж. Демплер, Т. Дегтяренко, В. Єрмакова, С. Миронової, О. Карпенко, А. Колупаєвої, І. Луценко, Т. Лормана, К. Петрик, В. Феоктистової, С. Хорош, Л. Шипіциної та ін. За висновками Д. Петровської, А. Захарова, Д. Ісаєва, Т. Пироженко, І. Бега вирішальним фактором, який впливає на формування та розвиток особистості, поведінку дітей з особливими освітніми потребами є тісна співпраця між родиною і педагогами, психологами.

Нормативними документами передбачено, що в ЗЗСО навчання учнів з ООП має бути особистісно зорієнтованим, з урахуванням їх потреб, індивідуальних можливостей, здібностей, інтересів, прагнень і результатів психолого-педагогічного вивчення; учні з ООП мають отримувати додаткові освітні послуги у вигляді корекційно-розвиткових занять, зазначених у висновку інклюзивно-ресурсного центру (ІРЦ) про комплексну оцінку їхнього розвитку. До того ж вкрай важливо щоб усі рішення, які стосуються освіти дитини з ООП в ЗЗСО, приймалися командою психолого-педагогічного супроводу цієї дитини, яка в обов'язковому порядку має бути створена й функціонувати на засадах педагогіки партнерства. Зрозуміло, що батьки дитини з ООП, вихователь та інші педагогічні працівники, які працюють в інклюзивному класі звичайного ЗДО і чи в спеціальному ЗДО (асистент, практичний психолог, соціальний педагог, спеціальний педагог, адміністрація закладу), мають різний життєвий та професійний досвід, різний рівень компетентності щодо навчання, виховання, розвитку та супроводу дітей з ООП, обізнаності та володіння сучасними освітніми технологіями тощо. З огляду на це, партнерська взаємодія в команді супроводу залежить від того, наскільки кожен учасник команди готовий слухати й чути колег, допомагати їм, ділитися досвідом, аналізувати власний досвід і коригувати заплановане на користь розвитку дитини, наскільки кожен усвідомлює власну відповідальність за свою діяльність із дитиною з ООП, а також за рішення та дії команди взагалі.

Зауважимо, що в інклюзивній освіті дітей з особливими освітніми потребами батьки бачать потребу в навчанні у закладі дошкільної освіти не стільки, щоб здобути нові знання для

дітей, а й для соціалізації в суспільстві та колективі однолітків. Проте, вказує О. Гаяш, у рамках інклюзивної освіти завдання закладу освіти набагато ширші:

- створити єдине психологічно комфортне навчальне середовище для дітей з різними навчальними можливостями;

- діагностувати ефективність освітнього процесу та соціалізації дітей з особливими освітніми потребами під час шкільної освіти;

- реалізовувати ефективність психолого-педагогічного супроводу процесу інклюзивної практики шляхом взаємодії таких напрямів діяльності, як діагностико-консультативного, корекційно-розвиваючого та соціально-трудового;

- сприяти подоланню можливих порушень когнітивної, емоційно-особистісної сфери шляхом включення дітей з особливими освітніми потребами в успішну діяльність;

- поступово підвищувати мотивацію дитини на основі її особистих інтересів і через свідоме ставлення до позитивної діяльності;

- захищати і зміцнювати фізичне і психічне здоров'я дітей;

- сприяти змінам суспільної свідомості стосовно дітей з особливими освітніми потребами [2].

Інклюзивна освіта, яка інтенсивно входить у практику сучасного дошкільного закладу ставить перед ним багато складних питань і нових завдань. Закордонна практика інклюзії в освіті має багатий досвід і законодавче закріплення, в той час як український досвід тільки починає складатися і розвиватися. Згідно ідеальним канонами, інклюзивна (що включає) освіта – процес розвитку загальної освіти, який має на увазі доступність освіти для всіх, в плані пристосування до різних освітніх потреб всіх дітей, що забезпечує доступ до освіти для дітей з особливими потребами.

Ґрунтуючись на дослідженнях Ю. Бойчук, можемо визначити такі завдання ЗДО щодо партнерської взаємодії із сім'єю дитини з ООП [1]:

- створення єдиного психологічно комфортного освітнього середовища для дітей з різними можливостями засвоєння знань;

- здійснення діагностування ефективності навчально-виховного процесу і соціалізації дітей з ООП на момент дошкільного навчання;

- реалізація ефективного психолого-педагогічного супроводу інклюзивної практики через діагностико-консультативний, корекційно-розвитковий і соціально-трудоий напрями роботи;
- сприяння подоланню можливих порушень емоційно-особистісної сфери за допомогою включення дітей з ООП в різноманітну діяльність;
- здійснення підвищення мотивації дитини на основі її особистої зацікавленості та через усвідомлене ставлення до позитивної діяльності;
- збереження та зміцнення фізичного і психічного здоров'я дітей;
- забезпечення соціально-трудої адаптації школярів із ООП;
- сприяння зміні суспільної свідомості щодо дітей з ООП.

Практичний досвід педагогів та психологів показує, що забезпечення тривалої співпраці з батьками дітей відбувається шляхом їх залучення до різних видів спільної діяльності: зборів, нарад, засідань батьківського університету, батьківських читань, тренінгів(спрямовані на формування ефективної взаємодії між батьками дітей з ООП і батьками, які виховують дітей з нормативним розвитком [1]), семінарів-практикумів (на теми виховання та розвитку дітей), майстер-класів, груп психологічної підтримки, індивідуальних і групових консультувань, організації та проведення спільних виховних заходів, свят, спортивних змагань, екскурсій, походів, виставок тощо. Такі форми спілкування з батьками учнів, як вважає Н. Матвеева, сприяють поглибленню знань батьків про особливості розвитку і навчання дітей, розширенню їх досвіду батьківства, розвитку ключових компетенцій, формуванню дружніх стосунків із дітьми, участі в їх житті, інклюзивності шкільного середовища [4].

На основі науково-теоретичних розвідок ми переконалися, співпраця вихователів і батьків сприяє реалізації різноманітної діяльності ЗДО, створенню освітнього простору з місцевим середовищем. Партнерство вихователів і батьків спрямоване на досягнення успіху дитини з ООП, а їхня послідовність у діяльності сприяє наближенню дитини до групи ровесників, закладу дошкільної освіти.

Список використаних джерел

1. Бойчук Ю. Д. Організація партнерської взаємодії сім'ї і школи в контексті інклюзивної освіти. Джерело педагогічних інновацій.

Формуємо партнерську взаємодію. Науково-методичний журнал. Вип. № 2. Харків : Харківська академія неперервної освіти, 2021. С. 12–19.

2. Бужинська С. М., Супрун Д. С. Психолого-педагогічний аналіз педагогіки партнерства та особливості її впровадження в інклюзивному просторі: стаття. Теорія і практика сучасної психології. 2019. С. 16–20. URL: <https://doi.org/10.32840/2663-6026.2019.4-2.3>.
3. Гаяш О. В. Співпраця фахівців в інклюзивному навчанні як необхідна передумова забезпечення корекційної спрямованості педагогічної роботи. Зб. наук. пр. : Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами. № 12(14) 2015. URL: <http://ap.uu.edu.ua/article/8> (дата звернення 02.04.2021).
4. Гуменюк А. В. Взаємодія батьків та вчителів на шляху формування в дітей з особливими освітніми потребами готовності до життя в соціумі: педагогіка партнерства як основа розвитку суб'єктів освітньої діяльності в умовах НУШ. 2019. URL: <https://conf.zipro.net.ua/?p=117> (дата звернення 02.04.2021).

А. Р. Пахолук, викладач

seguro-raiz@meta.ua

Відокремлений структурний підрозділ «Волинський фаховий коледж Національного університету харчових технологій»

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В СИСТЕМІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ

Соціально-політичні зміни, що відбуваються в умовах інтеграції України в європейський освітній простір, стосуються усіх сторін суспільного буття. Ключову роль у цьому процесі відіграє модернізація системи фахової передвищої освіти з усіма її компонентами. Фахова передвища освіта в Україні спрямована на забезпечення фундаментальної наукової, загальнокультурної, практичної підготовки фахівців, які мають визначати темпи і рівень науково-технічного, економічного і соціально-культурного прогресу, а також на формування інтелектуального потенціалу нації та всебічний розвиток особистості як найвищої цінності суспільства. Освіта має стати могутнім фактором розвитку духовної культури українського народу, засобом відтворення продуктивних сил України [1, 2]. Невід'ємною складовою якісної підготовки майбутніх фахівців до ефективної праці є система фізичного виховання, що реалізується в закладах фахової передвищої освіти [2, 3]. Основним завданням сучасної системи фізичного виховання у закладах ФПО є:

- підвищення у студентів рівня фізичної підготовленості;
- забезпечення оптимальних умов для їх фізичного розвитку;
- формування потреби до систематичних занять фізичнимиправами.

У той же час, слід зазначити, що сучасні підходи, які використовуються під час організації освітнього процесу фізичного виховання у закладах фахової передвищої освіти, не забезпечують ефективного вирішення означених завдань. Саме тому, пошук нових, ефективних форм організації навчального процесу з фізичного виховання у закладах фахової передвищої освіти є важливим завданням фахівців [1, 2].

Ключовими позиціями оновлення педагогічної системи фізичного виховання повинні стати демократизація і гуманізація його основних положень, посилення освітньої спрямованості і творче освоєння цінностей фізичної культури [3]. Для цього необхідно: звільнити систему фізичного виховання від тотальної уніфікації і стандартизації, використовувати варіативні форми сучасних фізкультурно-оздоровчих технологій [2, 3].

Зараз в українських стандартах освіти не існує чітких офіційних вимог до фізичної підготовки фахівця з фаховою передвищою освітою, відсутні передумови і джерела, які відповідають критерію культури і сприяють формуванню і корекції рухової активності та потреби в ній у студентів.

У закордонних закладах освіти широко використовуються педагогічні технології різних рівнів: технологія реалізації освітнього середовища, ігрові технології, технології олімпійської освіти, особистісно орієнтовані та спортивно орієнтовані технології, технології навчання руховій діяльності, технології розвиваючого навчання, суб'єкт-суб'єктної взаємодії, технології індивідуального розвитку, індивідуалізації навчання, рівневої диференціації, проблемного навчання тощо [1, 2].

У вітчизняних закладах, на жаль, діє традиційна система «підтримуючого» навчання, яка не враховує різноманітні аспекти діяльності студента. Підтримуюче навчання забезпечує спадковість соціокультурного досвіду, воно притаманне як шкільній, так і професійній освіті, це процес та результат такої діяльності, що спрямована на підтримку, відтворення існуючої культури, соціального досвіду, соціальної системи. Таке навчання провокує переважний розвиток репродуктивної пізнавальної діяльнос-

ті студента, в той час як його творчий потенціал, його продуктивні здібності та особистість розвиваються, по суті, стихійно [1, 3].

Використання інноваційних технологій в фізичному вихованні студентів повинно здійснюватися на основі інтегрального підходу, який обумовлює реалізацію студента у навчальній, соціальній, професійній та суспільній діяльності [1, 2].

Інноваційні технології покликані переводити інноваційні нововведення в систему норм, вказівок, засобів та прийомів, які забезпечують їх результативність і реалізацію на практиці в певний історичний час. Вони мають на меті поопераційне впровадження різних видів педагогічних нововведень, що викликають зміни в традиційному педагогічному процесі.

Інноваційні педагогічні технології підпорядковані конкретній меті, дають позитивний результат при спільній роботі викладачів та студентів, спрямовані на впровадження нововведень у зміст, методи, форми та засоби навчально-виховної роботи. Фахівці зазначають, що [2, 3], інноваційним освітнім технологіям притаманні деякі особливості, що відрізняють їх від традиційного навчання:

- ідейна новизна (реалізація в технології інноваційних ідей і підходів до навчання); наукова обґрунтованість;
- структурна цілісність (наявність постійного набору структурних елементів);
- творча відтворюваність (можливість внесення особистого досвіду при впровадженні технології в масову педагогічну практику);
- оптимальність витрати сил і часу (викладачів і студентів).

Технологія в максимальному ступені пов'язана з навчальним процесом – діяльністю викладача й студента, її структурою, засобами, методами й формами.

Тому в структуру інноваційної педагогічної технології входять:

- а) концептуальна основа;
- б) змістовна частина навчання:
 - цілі навчання – загальні й конкретні;
 - зміст навчального матеріалу;
- в) процесуальна частина – технологічний процес:
 - організація навчального процесу;

- методи і форми навчальної діяльності тих, хто навчається;
- методи й форми роботи вчителя;
- діяльність викладача по керуванню процесом засвоєння матеріалу;
- діагностика навчального процесу [2, 3].

На відміну від освітніх технологій, використання окремих педагогічних елементів не дає гарантованого кінцевого результату навчання. Це доводить необхідність виявлення певного набору технологічних елементів в рамках загальної структури інноваційної освітньої технології. У сфері фізичної культури і спорту вченими розробляються підходи до здійснення освітніх, оздоровчих, рекреаційних, реабілітаційних коригувальних технологій.

При реалізації технології, слід дотримуватись таких вимог:

- сприяти оптимізації навчально-виховного процесу за допомогою використання інноваційних форм, засобів і методів організації навчально-виховного процесу;
- надавати тим, хто навчається можливість побудови персональної програми навчання і розвитку, з огляду на їх фізичний стан, рівень розвитку фізичних якостей, мотивації та особисті переваги;
- виступати засобом реалізації рефлексії, спонукати студента до самостійного формування системи знань, умінь і навичок в галузі фізичної культури і спорту.

Доцільність застосування в навчально-виховному процесі з фізичної культури особистісно-орієнтованих технологій і диференційованого походу обумовлена тим, що вони використовують методи і засоби навчання, що відповідають індивідуальним або груповим особливостям студентів [2, 3].

У центрі їх уваги цілісна особистість, яка прагне до реалізації своїх здібностей і можливостей. Учені відзначають, що застосування технологій особистісно-орієнтованого навчання сприяє стимулюванню саморозвитку, самоосвіти та самовдосконалення студентів в галузі фізичної культури, реалізації професійної спрямованості змісту фізичного виховання, формуванню переконання в необхідності здійснення здорового способу життя та свідомого вибору на цій основі індивідуальної системи цінностей.

Причиною низької ефективності фізичного виховання є використання в змісті програм традиційних засобів і методів, що не викликають інтересу у студентів. Одним із шляхів вирішення даної проблеми є впровадження в практику навчального процесу з фізичного виховання сучасних видів рухової активності. В останні роки багатьма фахівцями проведена активна робота в даному напрямі [1, 2].

Так, наприклад, ученими розроблялися методики використання і досліджувалися особливості впливу на показники фізичного стану та мотивацію студентів до занять наступних видів рухової активності [3]:

- гідроаеробіки;
- фітнес-програми «Пілоксінг» (програма являє собою комбінацію Пілатеса, танцювальних і боксерських рухів);
- бойового фітнесу];
- стретчинг-програм у фізичному вихованні студенток;
- степ-аеробіки;
- програми «Kango Jumps»;
- методики комплексного застосування оздоровчих методик пілатесу і бодіфлекса;
- хореографічних та гімнастичних вправ в факультативній формі фізичного виховання студентів.

Таким чином, в даний час активно розробляються і апробуються інноваційні технології фізичного виховання студентів, засновані на використанні сучасних видів рухової активності в різних формах занять. Впровадження таких технологій сприяє підвищенню інтересу студентів до занять, поліпшенню показників фізичного стану.

Впровадження нових видів рухової активності в систему фізичного виховання закладів вищої освіти сприяє формуванню мотиваційно-ціннісного ставлення студентів до занять, підвищує їх відвідуваність, призводить до позитивних змін показників фізичного стану тих, хто займаються [3].

Однією з перспективних сучасних форм фізичного виховання студентів є спортивно-орієнтоване фізичне виховання, що базується на принципах конверсії спортивного тренування, яке сприяє формуванню особистісної фізичної культури студента [18]. Самостійний вибір студентом виду спорту (рухової активності) сприяє підвищенню його зацікавленості заняттями з фізичного виховання. При цьому з'являється можливість здійс-

нення індивідуального підходу до навчання на заняттях конкретного студента, а також можливість удосконалитися в обраному фізкультурно-спортивному напрямі.

Список використаних джерел

1. Кошелева О. О. Оптимізація організаційно-методичних умов системи фізичного виховання у закладах вищої освіти : дис. ... кандидата наук з фізичного виховання та спорту за спеціальністю 24.00.02 – Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення. – Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту, Дніпро, 2019. 160 с.
2. Круцевич Т., Пангелова Н. Сучасні тенденції щодо організації фізичного виховання у вищих навчальних закладах. Спортивний вісник Придніпров'я. 2016. № 3. С. 109–114.
3. Москаленко Н. В., Кожедуб Т. Г. Інноваційні підходи до теоретичної підготовки у фізичному вихованні : навч. посіб. Дніпропетровськ : Інновація, 2018. 108 с.

***Л. М. Петренко**, д. пед. н., професор, доцент кафедри загальної педагогіки та андрагогіки
petrenko13333@gmail.com
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка*

МЕТОДОЛОГО-ТЕОРЕТИЧНИЙ ВИМІР ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПЕРСОНАЛІЇ Г. ВАЩЕНКА

Дослідження спадщини Г. Ващенко на основі системного історико-педагогічного аналізу проблеми з урахуванням досягнень розвитку сучасної національної освіти й виховання молоді в Україні та стратегічних завдань щодо реального відродження духовно-морального потенціалу українського народу спрямоване на її компетентнісне, інноваційне застосування, на піднесення духовної культури української молоді, її моральних чеснот з метою оновлення змісту духовно-морального виховання, що сприятиме подоланню негативних явищ у духовній сфері та формуванню якостей духовно-моральної й інтелектуально розвиненої особистості, здатної протистояти негативним викликам сучасності.

Потужну джерельну базу з цього питання становлять праці О. Адаменко, О. Антонової, Ю. Бабанського, Д. Багалія, Л. Березівської, Г. Белан, С. Бобришова, М. Богуславського, Т. Корнет,

В. Борисова, Л. Ваховського, М. Воровки, Н. Гурана, М. Данилова, Н. Дічек, Т. Завгородньої, В. Загвязинського, І. Зайченка, С. Золотухіної, К. Каліної, Л. Штефан, А. Конверського, Т. Кристопчака, С. Сисоєвої, Н. Любовця, А. Новикова, В. Романчикова, Г. Рузавіна, Б. Савчука, Л. Смолінчук, М. Сокол, О. Сухомлинської, А. Хоменко, Г. Цехмістрової, О. Цокур, Д. Чернілевського, що свідчать про важливість проведення наукового дослідження з урахуванням правильно обраного методологічного інструментарію

Метою статті є дослідження методолого-теоретичного виміру вивчення педагогічної персоналії на прикладі видатного українського вченого ХХ століття Григорія Ващенка.

Методологічною та теоретичною основою дослідження педагогічної теорії і системи діяльності Г. Ващенка, його впливу на майбутні покоління українців стала теорія наукового пізнання, яка базується на положенні про діалектичний зв'язок процесів і явищ у суспільстві та ґрунтується на відповідних принципах наукового дослідження як провідних методологічних положеннях, котрих це дослідження неухильно дотримується. З'ясування означеної наукової проблеми передбачає використання сукупності тих методологічних основ, що дають можливість розглядати життєдіяльність Г. Ващенка як педагогічної персоналії на тлі суспільно-політичних умов життя країни впродовж обраного періоду – 1878–1967 рр. і до сьогодні.

В основу теоретико-методологічного концепту дослідження покладемо прагнення педагога до вирішення основного питання – шляхів і засобів розбудови національної системи освіти й виховання. Гострота проблеми вимагала теоретичного обґрунтування необхідності творення основ нової національної системи освіти та виховання молоді, яка б спиралась на практичні досягнення як власного українського, так і світового педагогічного досвіду, оскільки загальновідомим є положення про те, що теорія без практики мертва, що кожен науковий факт потребує підтвердженя.

Теоретичний концепт є складником теоретико-методологічних засад концепції духовно-морального виховання та освіти української молоді у спадщині Г. Ващенка, адже концептуальні засади духовно-морального виховання педагога передбачають опору: на систему філософських поглядів; психолого-педагогічних ідей, понять, теорій; духовну спадщину українського народу, найважливішим компонентом якої є виховний ідеал; основні постулати

християнської моралі; культурологічні поняття, без яких неможливим є розуміння сутності, значущості та особливостей цієї концепції.

Однією з непорушних засад концепції Г. Ващенка є усвідомлення необхідності виховання «всебічно розвинутого українця, палкого патріота своєї батьківщини, з міцною волею, із суцільним і стійким характером, з високо розвинутою ініціативою і творчими здібностями, зі свідомістю своєї гідності, здібністю свідомо підкорювати свою волю інтересам суспільства в ім'я принципів моралі», що спонукало видатного педагога до пошуку таких теоретичних підвалин, які б вносили в життя суспільства своє, неповторне і вартісне» (Ващенко, 1994, с. 168). На переконання Г. Ващенка, це зробить життя людства багатограним і змістовним, це та мета, до якої має прагнути все людство, «...а наймогутнішим засобом до досягнення цієї мети є школа й освіта» (Ващенко, 1994, с. 168).

Центральною ідеєю духовно-моральної освіти та виховання молоді у спадщині Г. Ващенка стало виховання «суцільної особистості», яке полягало в тому, щоб допомагати людині «розкривати і розвивати» властиві лише їй особливі творчі здібності виключно без насильства над її природою, органічно, а не механічно (Ващенко, 1994, с. 169). Патріотичне бачення потреб реформування системи освіти й виховання молоді на національному ґрунті, широта ерудиції, обізнаність з досягненнями світової педагогіки, глибоке знання основ народної педагогіки допомогли Г. Ващенку знайти правильне науково-теоретичне обґрунтування засад власної, неповторної концепції духовно-морального виховання та освіти молоді.

Відтак технологічним концептом нашого дослідження є: по-перше, визначення сутності та змісту поняття «духовність», «мораль», що дозволяє розглядати їх визначальними для формування основ духовності та моральності української молоді в спадщині Г. Ващенка; по-друге, обґрунтування провідних чинників духовно-морального виховання та освіти молоді як засобу відродження традиційних і пошуку інноваційних методів духовно-морального виховання й освіти задля подальшого практичного застосування в сучасних реаліях; по-третє, удосконалення навчально-виховного процесу шляхом розроблення різновидів практичних рекомендацій для різних форм виховної

роботи з українською молоддю, які сприятимуть використанню позитивного історико-педагогічного досвіду реалізації концепції духовно-морального виховання, напрацьованого Г. Ващенком. Дослідження персоналії видатного українського педагога, ученого, громадського діяча Г. Ващенка дозволяє змодельувати важливий аспект розвитку національної педагогічної думки та осмислити місце й роль педагога у контексті цього процесу.

Отже, узагальнюючи погляди вчених, підкреслимо, що вони переважно розглядають методологію як систему вибору основних наукових підходів до висвітлення педагогічних персоналій, визначення науково обґрунтованих принципів організації дослідження, обрання релевантної методики впровадження.

Проведене дослідження дало можливість зробити висновки, що методологічні підходи відрізняються способами аналізу науково-педагогічної інформації, яка, з одного боку, відображає внутрішню самотність, своєрідність педагогічної персоналії, а з іншого – відтворює особливість історичного періоду в різні проміжки часу. Незважаючи на розмаїття класифікаційних характеристик методологічних підходів, загально визнаним є розуміння необхідності використання в роботі того чи іншого підходу чи поєднання їхніх інструментів залежно від обраного об'єкта та предмета дослідження, поставленого завданнями та їх вирішення (Сич, 2016; Словник педагогічних термінів, 2010).

З огляду на те, що концепція духовно-морального виховання та освіти української молоді Г. Ващенка формувалася в історично важливий період першої половини ХХ століття, в основі впливу на формування духовності особистості та її моральні принципи були певні чинники. Початок цього століття знаменує собою: процес завершення формування національної ідеї; зростання національної свідомості українців; усвідомлення української ідентичності нації, необхідності розуміння системного характеру творення нової освіти та виховання молоді на українському ґрунті, що й обумовило вибір нами провідних підходів до вивчення педагогічної персоналії Г. Ващенка.

Для об'єктивного та всебічного дослідження залежно від історичних обставин творчої спадщини Г. Ващенка, виходячи з особливостей персоналії, специфіки діяльності, умов життя і творчості *провідними науковими підходами* визначено: персоналістично-біографічний, феноменологічний, герменевтичний, синергетичний, парадигмальний, аксіологічний.

Результати наукового дослідження дають можливість стверджувати, що вивчення педагогічних поглядів та ідей, систематизація концепції духовно-морального виховання й освіти молоді у спадщині Г. Ващенка має базуватися на використанні науково обґрунтованого методологічного інструментарію. Обрані для історико-педагогічного дослідження методологічні підходи, які визначили хід і стратегію нашого дослідження (персоналістично-біографічний, феноменологічний, герменевтичний, синергетичний, парадигмальний, аксіологічний) поєднано з відповідними принципами (принцип об'єктивності, всебічності вивчення педагогічних процесів і явищ, історизму, єдності історичного й логічного, багатофакторності й системності дослідження) як основоположними засадами тлумачення персоналії.

Отже, для дослідження педагогічної персоналії Г. Ващенка використано комплекс методолого-теоретичних засобів (підходів) історико-педагогічного дослідження, які дозволили визначити загальний напрям, стратегію нашої роботи і розв'язати відповідні завдання.

Список використаних джерел

1. Ващенко Г. Виховний ідеал. Полтава : Полтав. вісник, 1994. Т. 1. 191 с.
2. Сич Т. В. Методологічні підходи до аналізу розвитку методології дослідження проблем управління освітою в історії вітчизняної педагогічної науки. Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychologie. 2016. № 79. С. 92–95.
3. Словник педагогічних термінів. URL: http://pidruchniki.com/pedagogika/slovnik_pedagogichnih_terminiv (дата звернення: 28.07.2021).

Н. М. Пряслова, магістерка спеціальності 015 «Професійна освіта (Аграрне виробництва, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології)»

kyrins@ukr.net

Миколаївський національний аграрний університет

БАЗОВІ МОРАЛЬНІ ЦІННОСТІ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

Нині наша держава переживає важку пору. Кризові явища відбуваються практично у всіх сферах життєдіяльності суспільства: економічній, соціальній, у сфері ціннісних орієнтацій. Усталені цінності, які не так легко змінюються під впливом

подій, передаються старшим поколінням молоді. Молодь, яка є частиною суспільства, виробляє свою систему цінностей, і ця система багато в чому залежить від того, що відбувається навколо. Тому моральне виховання, особливо в кризових ситуаціях, має великий вплив на розвиток молодої людини.

Відносини з оточуючими, зміни середовища формують в молоді інший світогляд, переосмислюються моральні і духовні цінності. Молодь хоче найбільше себе проявити, переступаючи інколи моральні закони і суспільні норми. Період молодості, це час бурі і пожадливостей, час коли молода людина ставить до себе значно прискіпливіше, вона мусить дати відповідь на численні внутрішні й зовнішні запитання і вимоги. Разом з цим суспільство також ставить перед молоддю вищі вимоги.

У молодих людях є потужний потенціал добра і творчих можливостей на базі яких формується система цінностей, що впливає на всі їх рішення та вчинки. Економічні та політичні зміни у продовж останніх десятиліть в країні, зрозуміло позначилися на системі духовно-моральних цінностей молоді. Були переосмислені такі поняття, як добро і зло, чесність і порядність, почуття патріотизму і релігійні вірування [1].

Чисельні соціологічні дослідження останніх років, нажаль, свідчили, що моральні цінності майже не увійшли в список базових цінностей сучасної молоді, а духовні і культурні цінності займають останні рядки. Такі поняття, як чесно прожити життя, скромність відходять на другий план [2]. Ці зміни пов'язують насамперед з критеріями життєвого успіху, які входять в систему цінностей сучасної молоді, де є переплетіння традиційних цінностей: родина, здоров'я, комунікація і цінностей та досягнення успіху: гроші, незалежність, самореалізація тощо. Рівновага між критеріями цінностей нестійке і може змінюватися.

Вчити і виховувати молодь необхідно з малих років, тоді коли формується характер, відбуваються усвідомлення самого себе та ролі в суспільстві. Саме в ці роки закладаються основи духовно-моральних цінностей, саме в ці роки молода людина починає становитися незалежною, зрілою особистістю.

Завдання старшого покоління виховати і розвинути у свідомості молоді наступні цінності:

- індивідуально-особистісні: людське життя, честь, гідність;
- сімейні: повага і шанування сімейних традицій, батьків;

– національні цінності: любов до Батьківщини і культури, почуття патріотизму та єдності з суспільством, повага і шанування національних святинь тощо.

Багато поглядів сучасної молоді в деяких речах і питаннях дивують і шокують старше покоління [3]. Це стосується рівня культури, правил поведінки в суспільстві, правил етикету тощо. Людина, повинна поважати норми моральності, дотримуватися певних духовних цінностей і цілей, які існують у суспільстві. Повага загальнолюдських цінностей, прагнення до корисних справ, які проявляються в діяльності і поведінці особистості є базовими характеристиками духовності і моральності.

У сучасних умовах є проблеми реалізації духовно-морального виховання молоді. Перешкоди, які є на сьогоднішній день в реалізації духовно-морального виховання:

1. Політична нестабільність: низкою проблем з якими стикнулася Україна під час складних політичних і соціально-економічних перетворень є пріоритет матеріальних цінностей і девальвація духовних, прояв байдужості й агресивність, сила й влада у відносинах між людьми, культ грошей. У таких умовах відбувається розвиток наркоманії, алкоголізму, статевої деморалізації, злочинності тощо.

Безперечно, держава повинна виконати важливу функцію в духовно-моральній освіті, призупинити деградацією суспільства через чітку ідеологічну позицію, сформовані цілі і завдання, позначені пріоритети. Повинна бути розроблена дієва державна програма по духовно-моральному вихованню молоді.

2. Руйнування і криза сім'ї. Риси та характер, поведінка, стиль приватного життя визначають цінності особистого життя та мають значення насамперед для самої людини. Але у достатньої кількості сімей вкрай низький рівень духовно-моральної культури більшості сучасних батьків. Від цього присутня втрата сімейної функції – передача молодому поколінню значущих культурних і життєвих цінностей.

Моральні стосунки в сім'ї накладають відбиток на все життя, вплив їх пов'язаний з сильними переживаннями та нестабільністю у поведінки. Тому є необхідність педагогічного супроводу сім'ї в питаннях духовно-морального виховання молоді щодо моральних ставлень людини до суспільства, до праці, до інших людей.

3. Руйнування традиційного укладу життя - звичаїв, традицій, відносин (особистих почуттів), правил доброго і благочестивого життя тощо.

4. Економічна проблема. Негативні тенденції соціально-економічного розвитку України стали наслідком не ринкових реформ, а відсутності виваженої стратегії економічних перетворень, не завжди послідовної економічної політики [3]. В наявності суперечливі тенденції, які мають як об'єктивні фактори, так і помилки та прорахунки в економічній політиці, що залишає економічну і фінансову сфери України у перманентному стані. Величезні гроші витрачаються на впровадження різних програм ліберального характеру, а коштів на розробку і створення навчально-методичної та інформаційної продукції для викладання основ культури та духовно-моральне просвітництво населення і підготовку педагогів недостатньо.

5. Відсутність узгодженості впливу на духовно-моральне виховання молоді. У суспільстві спостерігається деформація системи моральних цінностей, забуття правил культурної поведінки, цинізм. Людина прагне до корисних справ, вона повинна поважати норми моральності, дотримуватися певних духовних цінностей та цілей. У його діях повинна бути чесність, доброзичливість та милосердя.

Негативний вплив інформаційно-комунікаційних засобів нерідко вводять молодь у світ абстракцій. Це перешкоджає молодому поколінню оволодіти реальним досвідом моральної поведінки, прояву турботи про оточуючих людей, досягнення гармонії особистих та суспільних інтересів [1]. Можлива втрата українським суспільством моральних цінностей та орієнтацій диктує необхідність усвідомлення пріоритету духовно-морального виховання молоді.

Процес становлення особистості сучасної молоді реалізується через духовно-моральне виховання. Література, мистецтво, народна мудрість, звичаї, традиції, освіта, це той клондайк, який духовно збагатить людину, забезпечить духовно-моральний розвиток сучасної молоді, легко подолати життєві перепони, жити в гармонії із суспільством та природою.

Отже, духовна єдність народу і моральні цінності повинні нас об'єднувати. Моральні та духовні орієнтири такий самий важливий фактор розвитку, як політична та економічна стабільність нашої держави. Маючи спільну систему моральних

орієнтирів суспільство здатне ставити і вирішувати масштабні національні завдання. Суспільство, яке цінує духовність, чекає велике майбутнє.

Список використаних джерел

1. Іваненко В. С. Цінності та запити сучасної молоді: життєві пріоритети української молоді // Покоління незалежності: ціннісні орієнтири і перспективи : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. студентів та магістрантів, м. Костанай, 30 березня 2021 р. Костанай : Костанайский регіональний університет імені А. Байтурсінова, 2021. С. 737–741. URL: <http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/9255>.
2. Курепін В. М. Розвиток громадянських компетентностей дорослих в Україні: проблеми і перспективи під час воєнного стану // Розвиток порівняльної професійної педагогіки у контексті глобалізаційних та інтеграційних процесів : матеріали тез доп. XI міжнар. наук.-метод. інтернет-семінару, м. Київ – м. Хмельницький, 19 травня 2022 р. Київ : Хмельницький : Хмельницький національний університет, 2022. С. 55–57. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/11720>.
3. Шебанін В. С., Кормишкін Ю. А. Зміна парадигми підготовки здобувачів вищої економічної освіти покоління Z. *Modern Economics*. 2019. № 18 (2019). С. 224–229. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V18\(2019\)-34](https://doi.org/10.31521/modecon.V18(2019)-34).

М. М. Рагуліна, асистент кафедри музики
magragulina@gmail.com

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

СУЧАСНІ АКТУАЛІТЕТИ ПРОЦЕСУ РОЗВИТКУ МУЗИЧНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

На сучасному етапі освітніх трансформацій однією з провідних проблем музичної педагогіки є всебічний розвиток особистості в гармонії з музичною культурою та мистецтвом в цілому, осучаснення та вдосконалення змісту дошкільної музичної освіти через створення педагогічних новацій та активне їх впровадження на практиці, диджиталізацію освітнього музичного середовища, оновлення форм організації освітнього процесу, технологізацію освітньої творчої діяльності, розвиток партнерства і взаємодії закладу дошкільної освіти з батьками.

Вивчення проблеми осучаснення процесу розвитку музичності дітей актуально тим, що необхідно залучати дітей до музичної діяльності, сприяти розвитку музичного смаку, емоційної чуйності в дитячому віці, адже це створює фундамент музичної культури людини в майбутньому. Музика вчить чуттєвості, сприйнятливості, творчості, креативності, дисциплінованості та наполегливості, в ранньому дитинстві вона прискорює темпи підвищення коефіцієнту інтелекту, допомагає розвитку розумових процесів – привчаючи дітей протягом тривалого часу бути зосередженими, вести розумову діяльність, напружувати пам'ять, мислення, фантазію – саме тому необхідно розвивати музичність у дітей змалку.

Вітчизняні науковці (Н. Комарова, Н. Лисенко, С. Науменко, О. Савченко, Н. Стадник та А. Халілова) здійснювали дослідження з проблем розвитку музичності дітей дошкільного віку, враховуючи специфіку цього вікового періоду та розробляючи методики та підходи, що відповідають потребам та можливостям дітей.

Наприклад, Н. Комарова розробила технологію «Музикальні пригоди», яка сприяє розвитку творчої уяви, вмінню слухати, музичної пам'яті та розумінню музичних форм. Н. Лисенко висвітлювала важливість емоційно-образної складової в музичному розвитку дитини та розробляла методики, які сприяють розвитку музичної емоційності. С. Науменко зосереджувалася на розвитку вокальної культури та розвитку музичного слуху дітей дошкільного віку. О. Савченко досліджувала взаємозв'язок музики та інших видів мистецтва з метою розвитку творчого мислення та уяви дітей. Н. Стадник займалася дослідженням питань розвитку музичної творчості та її впливу на психічний розвиток дитини. А. Халілова висвітлювала питання доінструментальної підготовки дітей дошкільного віку та впливу музики на розвиток особистості.

Дошкільний вік є найбільш підходящим для формування музичної культури дитини, оскільки саме в цей період відбувається формування музичного слуху та розвиток музичної пам'яті. У зв'язку з цим, питання розвитку музичності дітей дошкільного віку стає дедалі більш актуальним для педагогів, батьків та науковців.

Найбільш вагомими засадами процесу розвитку музичності дітей дошкільного віку є ті, які визначено у новій редакції

базового компоненту дошкільної освіти. Згідно з цим документом, однією з ключових засад є розвиток мистецько-творчої компетентності, що включає в себе формування музичних здібностей та навичок, творчого мислення, здатності до самовираження та спілкування через музику.

Крім того, важливо забезпечити емоційно-ціннісне ставлення до мистецької діяльності, що допоможе дітям відчутти естетичне задоволення від музики, розвинути емоційну грамотність та формувати позитивне ставлення до світу навколо.

Третьою важливою засадою є сформованість знань про види мистецтва, що дозволяє дітям розуміти та аналізувати музичні явища, розвивати музичну культуру та самосвідомість, та формувати здатність до критичного мислення.

Враховуючи ці засади, можна розробляти та впроваджувати різноманітні методики та підходи до розвитку музичності дітей дошкільного віку, зокрема інтегрований підхід, що дозволяє поєднувати навчання музики з іншими предметами та розвивати комплексно музичні здібності та навички в дітей. Він полягає у використанні музики разом з іншими видами мистецтва та науками для досягнення цілей, які включають у себе не тільки розвиток музичної пам'яті, а й формування інших здібностей дитини.

Інтеграція музики з іншими видами мистецтва, наприклад, з образотворчим мистецтвом, може сприяти розвитку емоційної сфери дитини, її відчуття кольору та форми, а також розвитку творчих здібностей. Наприклад, в процесі малювання дитина може відтворити власні уявлення про звукові образи музики, яку вона чує.

Поєднання музики з іншими науками, наприклад, з математикою, може допомогти дитині легше засвоїти математичні концепції, такі як ритм, темп та лад, а також розвивати моторику та координацію рухів. Наприклад, звучання музичного інструменту можна відтворити за допомогою рухів, що дасть змогу дитині засвоїти певні ритмічні схеми.

На даному етапі розвитку науковцями впроваджується альтернативна програма формування культури інженерного мислення в дошкільників «STREAM-освіта, або Стежинки у Всесвіт» для ЗДО – це розроблені Науково-методичним центром дошкільної освіти Інституту педагогіки НАПН України разом з фахівцями з різних галузей знань, програмне забезпечення та

методичні рекомендації для педагогів, які ставлять за мету розвиток музичності дітей дошкільного віку за допомогою інтегрованого підходу. У розробці програми брали участь педагоги-практики, науковці, IT-фахівці, музикознавці, фізики, біологи та інші спеціалісти. На їх думку, інтегрований підхід до розвитку музичності передбачає використання музики як інструменту для досягнення цілей, пов'язаних із розвитком навичок з областей науки, технологій, інженерії, мистецтва та математики. Такий підхід є ефективним способом розвитку музичності дітей дошкільного віку.

У рамках інтегрованого підходу до навчання музики, діти вчать розуміти та аналізувати музику з більш широкого погляду. Наприклад, вони можуть вивчати різні музичні жанри та стилі, аналізувати їх структуру та характерні риси, досліджувати різні звукові ефекти та прийоми, що використовуються в музиці. При цьому діти можуть розробляти навички, необхідні для розвитку математичної та наукової грамотності, зокрема аналітичні навички та логічне мислення.

Інтеграція музичної освіти з іншими дисциплінами допомагає дітям зрозуміти, як музика може бути використана для вирішення різноманітних завдань у повсякденному житті. Наприклад, музика може бути застосована для створення звукових пейзажів у фільмах та відеоіграх, для створення аудіовізуальних проєктів, які можуть бути використані в навчальних цілях, або для створення рекламних роликів та відеопрезентацій.

Так, інтегрований підхід до розвитку музичності дітей дошкільного віку може бути корисним для розвитку соціальних навичок дітей. Музична діяльність в ЗДО допомагає дітям вчитися спілкуватися, співпрацювати, розвивати емоційну стійкість, самодисципліну та взаємодію з іншими людьми.

Інтегрований підхід до розвитку музичності може бути поєднаний з іншими видами діяльності, такими як рухлива, мистецька, науково-дослідницька та технічна діяльність. Наприклад, у програмі STREAM-освіта музичні заняття можуть бути поєднані з вивченням природничих наук, технологій, інженерії та математики. Це дозволяє дітям розвивати не тільки музичні, але й інші навички та вміння, такі як логічне мислення, проблемне мислення, творчість, критичне мислення та аналітичні здібності. Крім того, інтеграція музичної діяльності з іншими

видами діяльності може допомогти дітям зберігати інтерес до навчання, а також збільшувати кількість способів виявлення своїх здібностей та потенціалу.

Отже, розвиток музичності дітей дошкільного віку є важливим елементом розвитку їх особистості, креативності та когнітивних навичок. Інтегрований підхід до розвитку музичності дітей передбачає використання музики як інструменту для досягнення цілей, пов'язаних із розвитком навичок з різних галузей знань, таких як наука, технологія, інженерія, мистецтво та математика.

Науковці та практики розробляють нові підходи до розвитку музичності дітей дошкільного віку, що враховують сучасні тенденції та досягнення наукових досліджень. В альтернативній програмі «STREAM-освіта, або Стежинки у Всесвіт» для ЗДО реалізовується інтегрований підхід до розвитку музичності дітей дошкільного віку, що сприяє розвитку їх мистецько-творчої компетентності та формуванню ціннісного ставлення до мистецької діяльності.

Дослідження з проблем розвитку музичності дітей дошкільного віку проводяться у вітчизняній науці, що сприяє появі нових підходів та програм для розвитку музичності у дітей.

Список використаних джерел

1. Державний стандарт дошкільної освіти (Базовий компонент): затв. Наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2021 р. № 33. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf (дата звернення: 10.02.2023 р.).
2. Косенчук О. Г., Регент А. В., Стягунова О. О. Методичні рекомендації про впровадження професійного стандарту вихователя закладу дошкільної освіти Київ : Державна установа «Український інститут розвитку освіти». 2022. 16 с. : Додаток до листа МОН від 20.12.2022 р. № 1/15511-22. URL: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2022/12/Metodrekomentatsiyi-standart-vyhovatel-ZDO.pdf> (дата звернення 11.02.2023 р.).
3. STREAM-освіта, або Стежинки у Всесвіт: Альтернативна програма формування культури інженерного мислення в дошкільників/ авторський колектив ; наук. керівник К. Л. Крутій – Запоріжжя : ТОВ «ЛППС» ЛТД, 2019. 146 с.

К. Б. Ровінський, викладач фізичного виховання, спеціалісти вищої категорії;

Г. О. Гончарук, викладач фізичного виховання, спеціалісти вищої категорії

ВСП «Технологічно-промисловий фаховий коледж Вінницького національного аграрного університету»
gordalla75@ukr.net

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ СТУДЕНТІВ

Соціально-політичні зміни, що відбуваються в умовах інтеграції України в європейський освітній простір, стосуються усіх сторін суспільного буття. Ключову роль у цьому процесі відіграє модернізація системи освіти з усіма її компонентами.

Освіта в Україні спрямована на забезпечення фундаментальної наукової, загальнокультурної, практичної підготовки фахівців, які мають визначати темпи і рівень науково-технічного, економічного і соціально-культурного прогресу, а також на формування інтелектуального потенціалу нації та всебічний розвиток особистості як найвищої цінності суспільства.

Основним завданням сучасної системи фізичного виховання у закладах освіти (ЗО) є: підвищення у студентів рівня фізичної підготовленості, забезпечення оптимальних умов для їх фізичного розвитку, формування потреби до систематичних занять фізичними вправами. В той же час, результати численних досліджень науковців свідчать, що сучасні підходи, які використовуються під час організації освітнього процесу фізичного виховання у закладах освіти, не забезпечують ефективного вирішення означених завдань. Саме тому, пошук нових, ефективних форм організації навчального процесу з фізичного виховання у закладах вищої освіти є важливим завданням фахівців в галузі фізичного виховання.

Під інноваційними ми розуміємо такі педагогічні технології, що передбачають глибинне перетворення процесу навчання. Тобто змінюють сутність та інструментальнозначущі властивості, найбільш важливими з яких є цільова орієнтація навчального процесу, форма, зміст, педагогічні умови та методи навчального процесу, взаємодія педагога і студента у ході навчання, яка набирає характер творчої співпраці.

У нормативно-правовому аспекті можливість інновацій забезпечується усе зростаючим ступенем самостійності вищих навчальних закладів щодо розробки змісту, вибору методів і технологій навчання, сумісною відповідальністю студентів та педагогів за якість освіти, що накладає на студентів не тільки обов'язки, але і право на вільний вибір значної частини дисциплін, а тим самим і викладачів. Зокрема, у тій формі фізичного виховання, що ми пропонуємо – це обрання виду спорту або рухової активності та можливість зміни викладача, який не надає знань відповідного рівня або з яким у студента не складаються стосунки.

Отже, загальному орієнтури інноваційної реформи, що ми відстоюємо, відповідає особистісна орієнтована концепція вищої освіти з можливістю альтернативного підходу студентів до вибору траси своєї освіти.

Відповідно до концепції, зміст освіти являє собою педагогічно адаптований суспільний досвід в усій його структурній цілості: це різноманітні знання, досвід здійснення різних способів діяльності, досвід творчої діяльності, духовного та емоційно-ціннісного відношення до світу.

Ми виходимо з розуміння, що елементи соціального досвіду є постійними, характерними для даної епохи, тож відсутність хоча б одного з них робить неможливими відтворення та розвиток культури і суспільства в цілому. Обмеженість фінансування навчальних закладів, зменшення кількості годин, що відведені на фізичне виховання, відсутність сучасної матеріальної спортивної бази, застаріле методичне обґрунтування організаційних форм і змісту навчального процесу, які не відповідають сучасним реаліям сьогодення, значно погіршують якість фізичного виховання у навчальних закладах України.

До цих чинників додається і сліпе копіювання деякими навчальними закладами Болонської системи, в якій серед дисциплін, що вивчаються, відсутнє фізичне виховання. Цей парадокс можна пояснити матеріальними умовами університетів Європи, де студента у вечірні години чекають десятки інструкторів у спеціалізованих спортивних залах та запрошують їх на безкоштовні тренування. При цьому, організація занять фізичною культурою і спортом у навчальних закладах Європи не може слугувати нам прикладом, так як ці заняття проводяться переважно у вечірній час, мають необов'язковий характер,

проводять їх інструктори з видів спорту, а не викладачі, що організовані у кафедри фізичного виховання з відповідним організаційно-методичним потенціалом і науковим забезпеченням.

Зарубіжні ЗО мають потужну спортивну базу з великою кількістю сучасних спортивних залів, майданчиків і басейнів, що дозволяє одночасно у вечірній час займатися усім бажаним студентам. Але далеко не всі студенти зарубіжних навчальних закладів вмотивовані займатися фізичним вихованням (у кращому разі їх чисельність коливається в межах від 7 до 30 відсотків), хоча на ринку праці в першу чергу приймають фахівців, що не мають шкідливих звичок і добровільно підтримують власні фізичні кондиції. Для таких робітників навіть передбачені відповідні бонуси від роботодавців.

Навіть потужні ЗО України не мають таких можливостей і вечірні години вимушені віддавати в оренду комерційним структурам для компенсації витрат на утримання спортивної бази або, в кращому випадку, надають їх збірним командам з видів спорту. Пересічним українським студентам залишаються тільки денні години для підтримки свого фізичного стану і здоров'я, які зайняті спеціалізованим навчальним процесом підготовки бакалаврів та магістрів, і тільки імплементація фізичного виховання в цей процес може вирішити цю парадоксальну ситуацію.

Це реальність, яку не завжди беруть до уваги керівники ЗО, які не знаходять годин і місця для занять фізичним вихованням студентів у денному розкладі. Деякі прибічники західноєвропейського досвіду заперечують необхідність фізичного виховання як навчальної дисципліни, але студенти України ще не скоро матимуть умови подібні до європейських. До того ж їх здоров'я, частково втрачене ще у шкільному віці (по причині недостатньої рухової активності, зловживання комп'ютерними іграми, телепрограмами, неповноцінного харчування та інших негативних чинників) не може чекати.

Необхідний пошук, обґрунтування та методичне забезпечення нових форм організації навчального процесу з фізичного виховання та способи імплементації у Болонську систему, без яких, навіть при достатньому фінансуванні, нелегко буде зробити його ефективним.

Сама по собі Болонська система носить прогресивний характер і надає можливість кожному студенту при необхідності

інтегруватись у навчальний процес вищого навчального закладу іншої країни, але як і всяка інша система вона має свої недоліки. Зокрема, покладання на власний розсуд і самосвідомість європейських студентів турботу за своїм здоров'ям та фізичною підготовленістю, хоча для занять фізичною культурою та спортом для них створюються всі умови, включаючи наявність сучасної спортивної бази, спортивного обладнання та методичні консультації досвідчених фахівців.

Українські студенти налякані якістю викладання фізичної культури у середній школі та майже повною відсутністю спортивної підготовки по причині закриття більшості дитячих спортивних шкіл, мають іншу ментальність і реалії життя, по перше – не готові для подібної самосвідомості, а по друге – не мають належних умов для занять спортом, не говорячи про необхідність самостійно вирішувати матеріальні проблеми.

Зрозуміло, що в умовах сьогоденних реалій України неможливо вирішити усі проблеми з фінансуванням та створенням спортивної бази, але ж держава потребує здорових, фізично підготовлених випускників до захисту своїх кордонів, у разі необхідності, і це завдання, як і в інші загрозливі часи, стоїть перед вищими навчальними закладами.

У зв'язку з цим, пошук шляхів перебудови навчального процесу з фізичного виховання з метою підвищення його ефективності, імплементація дисципліни «фізичне виховання» у процес оновлення вищої освіти України є одним з важливіших завдань відповідних кафедр. Значної популярності набувають ідеї застосування інноваційних технологій викладання і, зокрема: особистісно-орієнтованого фізичного виховання студентів, застосування акмеологічних аспектів розвитку особистості та креативної валеології, секційної форми навчального процесу з фізичного виховання, сучасних методів розвитку фізичних якостей, переосмислення неформальної фізкультурної освіти та ролі самостійних занять фізичними вправами у позаурочні години, втілення середовищно орієнтованого підходу залучення молоді до самостійних занять певними видами рухової активності, тощо Під секційно-урочною формою ми розуміємо ведення навчального процесу з фізичного виховання у денні години за загально університетським розкладом у вигляді спеціалізованих навчальних занять певним видом спорту (рухової активності), згідно окремих семестрових робочих навчаль-

них планів кожного відділення з певним наповненням модулів та розділів навчального матеріалу (у відповідності до єдиного кафедрального навчального плану), у складі навчальних груп, що сформовані вищезазначеними структурними підрозділами кафедри за власним обранням студентів.

Головною відмінністю від секційно-позаурочної форми, де заняття проводяться у вечірні позаурочні години, для секційно-урочної форми навчального процесу є умова проведення занять у денні години за загальною університетським розкладом (перша, друга, третя, та четверта пари), що надає змогу охопити весь контингент студентів перших двох курсів, рівномірно завантажити спортивну базу та надати можливість у вечірні години, починаючи з п'ятої пари, проводити тренування збірних команд університету та займатися наданням фізкультурних комерційних послуг.

Під особистісно-орієнтованим фізичним вихованням студентів розуміють комплексну всебічну дію на особистість засобами фізичної культури, коли разом з вирішенням інших завдань пріоритет одержує розвиток і актуалізація цінностей фізичної культури та здоров'я, формування особистісної значущих мотивів, знань та вмінь, а також, досвіду самостійного та безперервного використання засобів фізичної культури і оздоровлення.

Навчальний процес з фізичної культури за особистісно орієнтованого підходу надає можливість кожному студенту, спираючись на свої здібності, нахили, інтереси, ціннісні орієнтації і суб'єктивний досвід, реалізувати себе в активному пізнанні змісту навчальної діяльності, в своїй навчальній поведінці.

Таким чином, для залучення студентів до занять фізичною культурою в позанавчальний час, підвищення інтересу до них, доцільно використовувати новітні, сучасні форми організації занять, які користуються попитом серед студентської молоді. Широкий спектр сучасних технологій організації діяльності, які використовуються в даний час в різних областях педагогіки і, зокрема, у фізичному вихованні, надає можливість вибрати і рекомендувати до практичного використання в системі позанавчальних занять ті з них, які дозволяють розвивати необхідні професійні якості студентам різних груп спеціальностей. Перевагою використання даних технологій у фізичному вихованні є можливість комплексного вирішення завдань фізичного виховання і розвитку особистісних властивостей і якостей, необхідних в тому чи іншому виді професійної діяльності.

Список використаних джерел

1. Москаленко Н. В., Кожедуб Т. Г. Інноваційні підходи до теоретичної підготовки у фізичному вихованні : навч. посіб. Дніпропетровськ : Інновація, 2015. 108 с.
2. Скрипченко І. Т. Застосування інноваційних технологій у теоретичній підготовці майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до професійної діяльності у сфері дитячо-юнацького туризму. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15 Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2019. Вип. 3 К (100) 19. С. 523–527.

М. С. Самбур, студентка першого курсу освітньо-професійної програми «Бухгалтерський облік»

mariasambur1@gmail.com;

І. В. Щербань, викладач дисципліни «Захист України (МСП)»

ivanna12345678@ukr.net

ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету»

РЕГУЛЯЦІЯ ЕМОЦІЙНО-ДУХОВНОГО СТАНУ ПІДЛІТКІВ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Сьогодні дякуємо кожному захиснику і кожній захисниці за те, що живемо, дихаємо, любимо, радіємо, плачемо, співаємо, вмираємо з кожною втратою і воскресемо з кожною радісною звісткою. Разом переможемо. Дякуємо всім причетним

ПРИЧИНИ ХВИЛЮВАНЬ.

ІЗ ПОЧУТОГО

Сів до водія маршрутки на днях пасажир-фронтвик. А він бачить: знайоме обличчя. Питає:

– Слухай, це не тебе я влітку в ПерЕорки возив?

– Кажіть голосніше! – гукає хлопець. – Я після контузії погано чую, сам теж кричу, щоб чути, що кажу... Дали десять днів відпустки на відновлення... От вони так цілу дорогу й перегукувалися. То цей хлопець – контрактник. Десь навесні підписав контракт. Разом із ним того дня підписали контракт ще 56 осіб. І ось тепер з цієї групи живий лиш він... Через уже який тиждень вернеться під Бахмут...

Залізний купол – це дуже крута система протиракетної оборони.

Спілкуються між собою. А досі не видно, що вони терористи? А погрози самі собою є доказом, що основа їхньої політики – це тероризм, а саме державний тероризм. Чим це заперечити?

Поки війну прославляють, тривалого миру бути не може. Так, мужнім захисникам, оборонцям вічна вдячність, слава. А загарбникам – ганьба й покарання. Війна - це зло.

Моїй бабусі 96 років. Чує вона не дуже добре, тому сьогодні, коли вибухало на «об'єкті», вона досить спокійно спитала мене, чи це часом не я гримнула дверима, потім, коли від звуків трохи відібрало мову у нас всіх, сердилася, що завис телевізор і мовчить. І пропонувала кудись задзвонити, щоб швидко полагодили, бо як же це так) я її запитала сьогодні: «як думаєш, ми вистоймо всі? і всі будем живі після війни?» бабуся засміялася: «так ми вже вистояли, ми вже перемогли. я ні дня не сумнівалася в цьому. Звісно, все буде добре. Я за нас не боюся, я тільки за людей там в гарячих точках переживаю. А в нас тут все буде спокійно. я знаю».

«Життя триває, якщо йому не заважають».

Як можна заздрити комусь, хто пожертвував мільйонами життів, хто тепер воює понад 70 років, усю свою історію на чужих землях жив у тетю – і нарішті за останні років 10 навчився ефективно захищатись

COVID мав би показати, що життя кожної людини усюди надзвичайно тендітне, крихке. Мав би навчити кожного з нас, що треба бути вдячними за можливість любити, бути, страждати й звільнитися від страждань, бачити рідних, думати, жартувати, плакати. «Життя – єдина мить. Для смерті – вічність ціла», – писав Олександр Олесь, один із улюблених поетів українців.

ISW (Інститут вивчення війни) щодня дає зведення, розвідка повідомляє, що ворог кількісно значно переважає нас танками, артистематами, авіацією. Усього цього більше тепер, ніж рік тому. Але іншого виходу нема, ніж перемогти цього ворога. Якщо Нам страшно так, що витримати цього несила, можна виїхати за кордон. Це війна. Страшна, жорстока, нелюдська, як і всі війни. Далеко не перша в історії двосторонніх стосунків воюючи нині країн. Хочеться, щоб швидше завершилась нашою Перемогою й більше не повторилася. Та буде, як буде. І знову: «Пісенька з варіаціями» Ліни Костенко каже, «ЩО» від нас

залежить у подібних ситуаціях. Добре, гідно робити, що можемо й уміємо...

Україна переможе. І колективне несвідоме (у т. ч. наші думки, почуття, емоції, молитви, бажання, мрії, плани) має помагати, «ПОМАГАТИ» нашим ЗСУ, а не навпаки. Будь ласка, подбайте нарешті про щитоподібну залозу: нормалізуються її гормони – нормалізується душевний стан.

Щоб виявити причину хвилювань, тренувати емоційно-духовний стан під час війни. На заняттях з дисципліни Захист України студенти разом з викладачем приділяють увагу цій проблемі. Аналізуючи дану проблему приходимо до висновку, що емоції відіграють значну роль. Адже вони впливають не лише на стан студента, а й на його здатність запам'ятовувати, бути уважним, вміти фантазувати, спілкуватись, працювати в команді та рефлексувати. Підліткові емоційні реакції під час війни різноманітні й непередбачувані. І це нормально в умовах ненормальної ситуації. Підліток дуже залежний від емоційного стану значущого дорослого, що перебуває поруч. Тому нам, студентам, необхідно вчитися розуміти власний емоційний стан. Які ми знаємо людські емоції: радість, страх, гнів, печаль, відроза, заздрість. Потрібно зібрати всі свої душевні й духовні сили й заборонити собі засмічувати колективне несвідоме страхами, панікою, занепадницькими настроями й т. п. І щоб не «НАКЛИКАТИ» лихо. І щоб гідно стрічати власну долю, як роблять це наші захисники, їхні рідні. Порада викладача прочитати поезію Ліни Костенко «Пісенька з варіаціями».

Почитайте... Допомагає...

*І все на світі треба пережити,
І кожен фініш – це, по суті, старт,
І наперед не треба ворожити,
І за минулим плакати не варт.
То ж веселімося, людоньки, на людях,
Хай меле млин свою одвічну дерть.
Застряло серце, мов осколок в грудях,
Нічого, все це вилікує смерть.*

*Хай буде все небачене побачено,
Хай буде все пробачене пробачено,
Хай буде вік прожито, як належить,
На жаль, від нас нічого не залежить...*

*А треба жити. Якось треба жити.
Це зветься досвід, витримка і гарт.
І наперед не треба ворожити,
І за минулим плакати не варт.*

*Отак як є. А може бути й гірше,
А може бути зовсім, зовсім зле.
А поки розум од біди не згірк ще, –
Не будь рабом і смійся як Рабле!*

*Тож веселімося, людоньки, на людях,
Хай меле млин свою одвічну дерть.
Застряло серце, мов осколок в грудях,
Нічого, все це вилікує смерть.*

*Хай буде все небачене побачено,
Хай буде все пробачене пробачено.
Єдине, що від нас іще залежить, –
Принаймні вік прожити як належить.*

Під час повітряних тривог викладачу слід приділити увагу емоційно-психологічному стану студента, тому пропонуємо і робимо такі вправи:

1. Сядьте рівненько. Ноги міцно стоять на підлозі? Добре. Дихайте повільно й глибоко. Можна протягом 30 сек дмухати на великий палець правої руки (так стимулюєте блукаючий нерв, пов'язаний із внутрішніми органами, у т. ч. з серцем і судинами). Міцно обійміть себе й уявіть, що ви в найбажаніших своїх обіймах. Повторюйте подумки чи вголос усі хороші слова, які хочете чути про власну захищеність (у цей час можна розмірено ходити по кімнаті). Це врівноважує. Але насамперед – робота з нормалізацією роботи й стану щитоподібної залози.

Тасмний гапінг

Робочою областю для цієї вправи є останні фаланги пальців на правій та лівій руках. По черзі натискайте на подушечки кожного пальця, поки не відчуєте, що заспокоїлися. Натискаючи великим пальцем на фаланги, ми стимулюємо нервові закінчення. Ці імпульси пригнічують активність амігдали (мигдалеподібного тіла) – мозкового центру, який відповідає за трижність.

Метелик

Схрестіть долоні, зачепившись великими пальцями – це нагадуватиме метелика. Прикладіть долоні до грудей та по черзі

легенько й ритмічно пристукуйте по ключиці. Через внутрішні вібрації ви будете чути звуки, як гучне серцебиття – це заспокоюватиме вас. Продовжуйте цю вправу, поки не відчуєте, що дихання вирівнялося. Під час цієї вправи відбувається взаємодія на виході черепних нервів, які отримують перехресні сигнали. Мозок переходить в більш адаптивний режим.

Протитривожне дихання

Ця техніка – з групи дихальних вправ. Для її виконання вам знадобиться будь-який квадратний чи прямокутний предмет, який ви бачите перед собою (двері, стіна, будинок тощо). Супроводжуйте поглядом з першого кута до другого (на рахунок «1»), з другого до третього (на рахунок «2»), з третього до четвертого (на рахунок «3»), з четвертого назад до першого (на рахунок «4») – і так по колу. На рахунок «1» почніть вдих, продовжуйте вдихати повітря через ніс до рахунку «4». Потім знову на рахунок «1» почніть видихати до «4». За рахунок штучного уповільнення вашого дихання мозок зрозуміє, що ви у безпеці і зараз можна розслабитися. Цю вправу варто робити під час сильної тривоги. При помірній тривозі її варто робити 2–3 рази на день – протитривожний захист виникає завдяки накопичувальному ефекту.

Безпечне місце

Заплющіть очі та детально уявіть собі безпечне місце, де вам буде комфортно і затишно. Спробуйте почути звуки, які лунають звідти, запахи тощо. Ця вправа на уяву дозволяє відволіктися від того, що відбувається зараз. Однак її можна виконувати тільки тоді, коли ви перебуваєте у відносній безпеці, адже вам необхідно буде заплющити очі та максимально відволіктися від усього, що відбувається навколо вас. Тому завчасно переконайтеся, що поруч є людина, якій ви можете довіряти.

Сканування тіла

Зосередьтеся на кожній клітинці свого тіла, починаючи від маківки і до п'ят. Заплющіть очі, завчасно переконавшись у власній безпеці. Спробуйте відчути своє чоло, очі, ніс, губи, підборіддя, шию. Відчуйте свої плечі та сильні руки, спостерігайте за тим, як ваші легені самостійно дихають і ваша грудна клітка піднімається та опускається. Продовжуйте так до самого низу. Ця техніка спрямована на розвиток стійкої та гнучкої уваги. Ви навчитеся спрямовувати увагу на те, що відбувається у цей момент в тілі, органах чуттів та в думках.

Викладач дає поради:

1. Обов'язково треба їсти та спати, якщо цього навіть і не хочеться. Слід відволікатися від розпачу та смутку шляхом занурення в якісь справи (прибирання, прання, фізичні вправи, приготування їжі тощо) чи спілкування з іншими.

2. Якщо душа не на місці, Богові моліться, а не дивіться «бридню» яка ллється з пропагандистських каналів.

3. Не треба тримати в собі негативні емоції, слід звільнитися від них. Якщо відчуваєш, що зараз заплачеш, то не стидайся цього, бо треба виплакати. Також слід проговорити проблему чи комусь, чи самому собі (якщо ти на самоті), оскільки озвучуючи власні міркування, ти можеш краще сформулювати та усвідомити саме те, що тебе хвилює на справді.

4. Звертайте більше уваги на повідомлення: *Мер Нью-Йорка підняв у центрі міста український прапор. За словами міських посадовців, стяг майоритиме до самої перемоги України у війні, передає «Укрінформ».*

5. Чи на жартівливий влучний анекдот. Одного разу Ернест Гемінгвей заклався, що зможе написати найкоротший у світі анекдот, який розсмішить будь-кого. І він довів це, написавши одне-єдине слово: «Чорнобаївка»

Як підсумок, можна зазначити, щоб зберегти душевно-емоційний стан під час війни, коли проводяться заняття в укриттях під час повітряних тривог викладач повинен донести студенту, що коли війна в нас в країні, то гарним емоціям має бути місце, адже ми постійно перебуваємо в стані стресу. Що віра в наші ЗСУ, в наші сили, розум, відчуття, сподівання дозволять ефективно долати повсякденні виклики, нададуть внутрішні сили та впевненість.

Н. П. Сорока, викладач вищої категорії

sorokaNa@ukr.net

Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету»

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Виховання і розвиток у сучасної молоді високої культури і моральності є найважливішим завданням в процесі становлення

особистості. Так, зокрема, у системі базових напрямів виховної роботи у мирний час, на сьогодні, в умовах війни, особливого значення набуває національно-патріотичне виховання студентської молоді, що базується на Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України, затвердженій наказом МОН від 06 червня 2022 р. № 527.

Війна як трагічний суспільно-політичний феномен вносить свої корективи в розуміння сучасною особистістю змісту виховання через призму відповідних цінностей – становлення самодостатнього громадянина-патріота України, гуманіста і демократа, готового до виконання громадянських і конституційних обов'язків, до успадкування духовних і культурних надбань українського народу, досягнення високої культури взаємин, формування активної громадянської позиції, утвердження національної ідентичності громадян па основі духовно-моральних цінностей Українського народу, національної самобутності [3]

Саме згідно з Концепцією виховання має охоплювати усі сфери життєдіяльності суспільства, насамперед, освіту і науку, молодь та сім'ю, культуру, профорієнтацію на військові спеціальності, відновлення та збереження національної пам'яті, краєзнавство, фізкультуру і спорт, цивільну оборону, безпеку і звичайно оборону України.

Серед основних складових національно-патріотичного виховання в концепції виокремлені громадянсько-патріотичне, духовно-моральне, військово-патріотичне та екологічне виховання [3].

Відповідно до Стратегії національно-патріотичного виховання основними напрямами досягнення мети виховання є: удосконалення нормативно-правової бази стосовно національно-патріотичного виховання; підвищення ролі української мови як національної цінності та невід'ємного елемента національно-патріотичного виховання, здійснення заходів з її популяризації; забезпечення підтримки україномовних дитячих і молодіжних друкованих видань, спрямованих на виховання молодого покоління в дусі патріотизму, поваги до історичного минулого та духовної й культурної спадщини, популяризація читання як соціально важливого вміння [2].

Війна, яка триває в Україні у зв'язку із військовою агресією сусідньої держави, актуалізувала й загострила низку педагогічних проблем, серед яких громадянсько-патріотичне виховання

сучасної молоді. Адже в умовах війни та в післявоєнний період Україна потребує та потребуватиме величезних зусиль, щоб перемогти духовно, ментально, інформаційно, а також утверджувати свою цивілізаційну перемогу завдяки високому рівню моральності, освіченості, національної свідомості українських громадян, особливо молодого покоління.

Метою громадянсько-патріотичного виховання є не лише набуття молодими людьми знань про права та обов'язки, закони суспільства, а й засвоєння фундаментальних понять, його цінностей. Такі політичні та соціальні цінності, як особиста свобода, рівність, справедливість, є важливими критеріями визначення демократичності суспільства. Одне з головних завдань, яке стоїть сьогодні перед педагогічною громадою, це розвиток у сучасної молоді соціального інтелекту – громадянської чесноти та надбання, цивілізаційної цінності, індивідуальної і корпоративної риси.

Вітчизняні вчені стверджують, що національно-патріотичне виховання вимагає постійного вдосконалення в наш час. С. Грищенко доводить, що «позитивною стороною особистісного самовизначення є те, що молода людина має здатність самостійно формувати систему цінностей, на базі яких вона досягне формування готовності до прийняття рішень відносно різноманітних аспектів життєвої перспективи». При цьому науковець доводить, що національно-патріотичне виховання тісно пов'язане з особистісним самовизначенням [1, с. 131].

Зрозуміло, що виклики війни змушують нас ще глибше зануритись у духовно-моральне, військово-патріотичне та екологічне виховання. Останнім часом спостерігається складний процес національно-патріотичного виховання у навчальних закладах, що відбувається за допомогою різноманітних форм роботи, вибір яких залежить від змісту та завдань виховної роботи, вікових особливостей вихованців, із урахуванням основних напрямів діяльності студентів. Здебільшого основними формами патріотичного виховання є:

1) інформаційно-масові (дискусії, диспути, конференції, «філософський стіл», «відкрита кафедра», інтелектуальні аукціони, ринги, вікторини, вечори, подорожі до джерел рідної культури, «жива газета», створення книг, альманахів);

2) діяльнісно-практичні (творчі групи, осередки, екскурсії, театр-експромт, ігри-драматизації, огляди-конкурси, олімпіади);

- 3) інтегративні (клуби, фестивалі, асамблеї, гуртки);
- 4) діалогічні (бесіда, міжрольове спілкування);
- 5) індивідуальні (доручення, творчі завдання, звіти, індивідуальна робота тощо);
- 6) наочні (музеї, кімнати, зали, галереї, виставки студентської творчості, книжкові виставки, тематичні стенди тощо)

Освітня ніколи не стояли і не стоять осторонь національно-патріотичного виховання молоді, популяризації національної культури, формування української громадянської ідентичності. Як показує досвід, необхідно сформувати новітній ідеологічний фронт. На вимогу часу уже існує певний солідарний патріотичний стиль життя студентської організації в онлайн-просторі, в межах окремих університетів, інститутів, коледжів, де студенти обмінюються своїми емоціями щодо війни.

Важливими у формуванні національної свідомості є волонтерські ініціативи. Студенти активно допомагають Збройним Силам України, територіальній обороні своєю волонтерською, благодійницькою діяльністю. Вони є активними учасниками масових заходів за кордоном. Сучасний студент долучається до кібервійськ, поширює правду про війну. Студентська громада відстоює незалежність своєї країни на всіх фронтах: на військовому, у кіберпросторі, гуманітарному.

Отже, утвердження в свідомості і почуттях студента патріотичних цінностей, поваги до держави, родини і сім'ї, культурного та історичного минулого України, державної символіки, культивування кращих рис української ментальності, національної гордості та національної самоповаги є ціннісним пріоритетом формування громадянина України у часи війни та післявоєнний період.

Список використаних джерел

1. Грищенко С. В. Самовдосконалення особистості : монографія / під наук. ред.: З. Н. Курлянд, І. В. Бужиної. Чернігів : Десна Поліграф, 2019. 192 с.
2. Про Стратегію національно-патріотичного виховання : Указ Президента України від 18 травня 2019 р. № 286/2019. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2862019-27025>.
3. Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти України та визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 № 641 : Наказ Міністерства освіти і науки України від 06.06.2022 № 527. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0527729-22#Text>.

***І. В. Счастливецца, викладач вищої категорії, викладач дошкільної педагогіки та окремих методик
irisha.2017@ukr.net***

Комунальний заклад Сумської обласної ради «Путивльський педагогічний фаховий коледж імені С. В. Руднева»

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ОЗДОРОВЛЕННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Дошкільний вік обґрунтовано вважають найважливішим періодом під час формування особистості. У цьому віці інтенсивно розвивається і дозріває низка морфологічних, психологічних, рухових функцій, зберігається потреба в активній діяльності, «пуск» механізмів розвитку всіх здібностей дитини. Якщо його пропустити, то вкрай важко або неможливо надолужити в майбутньому. Впродовж дошкільного періоду у дитини формуються основи всебічної рухової підготовленості і гармонійного фізичного розвитку.

Якщо раніше більше увагу приділяли активізації режиму дітей, формуванню умінь і навичок, то сьогодні фізичне виховання дошкільнят спрямоване на охорону і зміцнення психічного та фізичного здоров'я, підвищення захисних сил організму, звички до рухової активності та здорового способу життя, формування культури здоров'я.

У сучасній науково-педагогічній літературі, присвяченій проблемі оздоровлення дітей дошкільного віку, цінними є наукові розвідки таких теоретиків і практиків освіти як Е. С. Вільчовського, М. С. Шкуратової, В. І. Купрієнко, М. М. Єфименка та ін. Під час оцінювання стану здоров'я увагу вчених привертають питання формування опорно-рухового апарату як основного у забезпеченні процесів життєдіяльності, формування правильного дихання дітей, що позначаються на стані їх серцево-судинної системи та врівноваженості психічних процесів. Відомі педагоги особливу роль в цілісному розвитку дитини відводять саме оздоровчим заходам та систематичному дотриманні їх у режимному процесі.

Фізичне виховання дошкільнят – організований процес, спрямований на їхній фізичний розвиток, рухову, фізичну підготовку, набуття знань, умінь та навичок з фізичної культури. Основні пріоритетні завдання – формування, збереження, зміцнення та відновлення здоров'я дітей через комплекс фізкультури

турно-оздоровчих заходів. Заняття з фізичної культури, ранкова, гігієнічна, коригувальна гімнастики, фізкультурні хвилинки, динамічні паузи, рухливі ігри, спортивні вправи та ігри, піші переходи, спортивні вечори розваг та свята, дні здоров'я тощо, – усе це становить структуру фізичного виховання.

Дуже важливо надавати процесу фізичного виховання оздоровчої спрямованості. Наповнення занять з фізичної культури, ранкової гімнастики та інших форм роботи різноманітними рухами в комплексі з традиційними та інноваційними нетрадиційними оздоровчими технологіями збагатять дітей знаннями про особисте здоров'я, сформують у них уміння та навички оздоровлення та відновлення власного організму. У дошкільнят з'явиться потреба та бажання бути здоровими, не хворіти, вести здоровий спосіб життя, сформується емоційно-ціннісне ставлення до себе, свого організму (Швайка, 2008).

Серед інноваційних оздоровчих технологій слід виокремити: фітбол-гімнастику, пальчикову (вправи, ігри, картинки), дихальну та звукову гімнастику, імунну гімнастику, гідроаеробіку, психогімнастику (вправи, ігри, етюди, пантоміми). Для зміцнення фізичного здоров'я дітей і формування в них упевненої красивої постави, створення позитивних емоцій і оптимістичного світовідчуття використовують стретчинг, елементи хатха-йоги, масажу і самомасажу.

Хатха-йога – це фізичні вправи, які допомагають дитині розвинути гнучкість хребта сформувати струнку поставу та координацію рухів і згодом уникати таких захворювань, як сколіоз та кіфоз, зміцнити внутрішні органи і поліпшити загальний стан. Вправи з хатха-йоги привчають до щоденного подолання труднощів, підвищують життєвий тонус і працездатність, створюють гарний настрій. Більшість поз хатха-йоги природні, фізіологічні. Музичний супровід для вправ тематично пов'язаний із сюжетом для релаксації у поєднанні з природними звуками.

Фітбол-гімнастика включає виконання гімнастичних вправ на великих надувних м'ячах різного розміру і конфігурації. Ці заняття сприяють корекції психомоторного, мовного, емоційного, загального психічного розвитку дітей дошкільного віку. Вправи на м'ячах можна використовувати в освітньому процесі під час різних організаційних форм роботи з дітьми як на заняттях з фізичної культури, фізкультпаузах, святах, розвагах так і на прогулянках (Печка, 2014).

Дитячий стретчинг – окремий напрямок фітнесу для дітей. Постійні заняття цими вправами допомагають дитині зберігати рухливими і активними всі суглоби, підвищується еластичність зв'язкового і сухожильного апаратів. Дуже часто діти відчувають фізіологічні болі в періоди інтенсивного росту кісткової, м'язової тканини, скаржаться на болі в колінах, спині. Регулярні заняття стретчингом допомагають легше пережити ці періоди, і енергійне зростання не доставить дитині ніяких неприємних відчуттів.

Одним з сучасних нетрадиційних технологій фізичної культури для дошкільнят, які мають відхилення дихальної системи є *Тайцзи-цигун-терапія*, здійснювана за принципом лаоської дихальної гімнастики. Подих є важливою ланкою дихальної гімнастики і використовується з метою лікування та профілактики підтримки психічного і фізичного здоров'я. Цілющі механізми лаоської дихальної гімнастики полягають у тому, що вони дають позитивний вплив на кору великих півкуль мозку і вегетативних центрів підкірки, на ендокринну, імунну, дихальну, серцево-судинну, травну, сечостатеву системи організму людини.

Су-Джок терапія – це система лікування шляхом стимуляції певних точок різними методами (голками, насінням, лазером, пальцевим тиском). За допомогою кульок та кілець Су-Джок зручно масажувати пальці, долоні, стопи в цілях благотворного впливу на весь організм. Що дозволяє збільшити потенціальний енергетичний рівень дитини, збагачує його знання про власне тіло, розвиває тактильні відчуття.

Шоугун-терапія – це ефективний засіб для розвитку і підвищення імунного стану людини, зокрема, дитини дошкільного віку. Шоугун-терапія – це робота з внутрішньою енергією за допомогою рук. Основу методики вправ шоугун-терапії становить спосіб концентрації енергії.

Гімнастика У-шу та Кун-фу – це різноманітне поєднання гімнастичних і акробатичних вправ, перейнятих духом китайського фольклору і виконується з великою точністю і вишуканістю. Дітям, які займаються даним видом гімнастики притаманні енергійність, оптимізм, стан емоційної задоволеності. В ході тренувань діти виконують вправи, спрямовані на стабілізацію дихання, а також розслаблення (нервово і м'язове) після занять.

З профілактично-лікувальною метою використовуються такі оздоровчі технології як, фітотерапія (чаї, коктейлі, фітомішечки); ароматерапія (ароматизація приміщення); вітамінотерапія (вітамінізація страв) та інші.

Фітотерапія застосовується при захворюванні всіх органів і систем людини, навіть, може застосовуватися як профілактичний засіб, може бути одним із засобів підвищення фізичної активності людини. Існують трави, рослини, які мають вітамінний комплекс, що, звісно, дуже впливає на самопочуття.

Ароматерапія – лікування ароматами. Ароматерапію застосовують у поєднанні із музикотерапією. Курс ароматерапії (від 10 до 20 сеансів) призначений для ослаблених, пригнічених чи, навпаки, перезбуджених дітей.

Релаксація – це універсальний процес відновлення не лише м'язів, але й нервової системи. Релаксаційні вправи найкраще проводити під спокійну музику. Регулярне виконання цих вправ робить дитину більш спокійною, врівноваженою, а також дозволяє дитині краще зрозуміти свої почуття. В результаті дитина володіє собою, контролює свої деструктивні емоції і дії. Релаксаційні вправи дозволяють дитині опанувати навички саморегуляції та зберегти більш рівний емоційний стан.

Психом'язове розвантаження дозволяє подолати типові емоційні труднощі у дітей, а саме: підвищену дратівливість, збудливість, тривожне хвилювання, вередування, негативізм, імпульсивність, агресивність. На заняттях активно використовуються вправи за методом нервово-м'язової релаксації Е. Джекобсона, що передбачає досягнення стану релаксації завдяки чергуванню сильного напруження та швидкого розслаблення загальних м'язових груп тіла.

Ігри-медитації – це вправи на врівноваженість та душевний спокій дітей. Медитаційні вправи численні й різноманітні. Медитація на квітку, музику, сонце, дощ... Тематика довільна, але така гра обов'язково має зачіпати кращі людські почуття – добро, милосердя, щирість, терплячість тощо.

Як показала практика, досить ефективним є впровадження у процеси життєдіяльності дитини інноваційних оздоровчих технологій терапевтичного спрямування до яких відносяться: арттерапія, піскова терапія, казкотерапія, сміхотерапія, музична терапія, кольоротерапія тощо. У щоденному житті дитини варто їх використовувати.

Хромотерапія – наука, що вивчає властивості кольору. Енергія кольору та колірні відчуття впливають на функції вегетативної нервової системи, ендокринних залоз та інші життєво важливі органи та процеси в організмі. Колір можна ввести через їжу, воду, дихання, шкіру. Шкіра має властивість убирати барви, яких потребує організм (Ігнат'єва, 2008).

Арт-терапія. Сутність арт-терапії полягає у терапевтичному і корекційному впливі на людину й проявляється у реконструюванні психотравмуючої ситуації з допомогою художньо-творчої діяльності, виведенні переживань на зовнішню форму через продукт художньої діяльності.

Нині арт-терапія у широкому значенні включає в себе: ізотерапію (лікувальний вплив засобами образотворчого мистецтва: малюванням, ліпленням, декоративно-прикладним мистецтвом та ін.), бібліо-терапію (лікувальний вплив читанням), імаго-терапію (лікувальний вплив через образ, театралізацію), кінези-терапію (танцтерапія, хореотерапія, корекційна ритміка – лікувальний вплив рухами), музикотерапію (лікувальний вплив через сприйняття музики), вокалотерапію (лікування співом). Різні варіанти арттерапії дають можливість самовираження, самопізнання й дозволяють особистості піднятися більш високу щабель свого розвитку.

Казкотерапія. Народження здорової дитини стало рідкістю, зростає кількість вроджених аномалій, мовних розладів у дітей. І значна роль в подоланні вад належить корекційному фізичному вихованню. Ефективність виконання дошкільниками фізичних вправ значно поліпшується, якщо їх виконання відбувається на позитивному емоційному тлі, яке, зокрема, може забезпечити використання фольклорних творів, (потішок, загадок, казок, приспівок) (Байер, Крутій, 2008). Науково доведено, що фольклор є одним із найвпливовіших засобів урізноманітнення процесу фізичного виховання шляхом знаходження нових форм розвитку творчо-рухової ініціативи дітей.

Зазначені інноваційні оздоровчі технології мають ряд переваг серед інших видів фізичної активності: вони не вимагають великих приміщень і спеціального обладнання для занять, можуть проводитися з дітьми як молодшого, так і старшого віку.

Таким чином важливо зауважити, що застосування інноваційних нетрадиційних технологій оздоровлення обов'язкове в роботі з дітьми дошкільного віку. Їх систематичне використання дозволить знизити рівень захворюваності дітей, сприяти зміц-

ненню нервової системи та надавати бадьорість дітям на весь день. Ці технології дуже цікаві дітям, бо вони несуть їм нові враження, допомагають відпочити. І тільки при цікавій подачі їх, дошкільнята будуть з задоволенням співпрацювати і тим невимушено привчатися до систематичного виконання оздоровчих заходів.

Список використаних джерел

1. Байер О. М. Використання казкотерапії в поєднанні з футбол-гімнастикою як здоров'язбережувальна технологія / Байер О. М., Крутій К. Л. // Дошкільна освіта. – Запоріжжя : ТОВ «ЛПКС» ЛТД. 2008. № 1. С. 54–64.
2. Ігнатєва Л. П. Музикотерапія в дитячому садку // Дошкільна освіта: Науково-практичний журнал. Запоріжжя : ТОВ «ЛПКС» ЛТД. 2008. № 4. С. 14–18.
3. Печка Л. Фітбол – друг, партнер та тренер. Здоров'яформувальна педагогічна технологія // Дошкільне виховання. 2014. № 3. С. 24.
4. Швайка Л. А. Організація оздоровчої роботи в ДНЗ : електронний посіб. / уклад. Л. А. Швайка. Х. : Основа, 2008. 253 с.

А. А. Фесенко, здобувач вищої освіти
anastasiafesenko@gmail.com

Комунальний заклад вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради

УСПІШНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ ТА ПСИХОЛОГІЧНІ УМОВИ ЇЇ ФОРМУВАННЯ

У період інтенсивних глобалізаційних процесів, які переживає світова спільнота, унікальність і цілісність особистості з її прагненням самореалізації та досягнення успіху виходить на перший план. Тож категорія успішності та ставлення людини до власного успіху посідають важливе місце серед пріоритетних проблем розвитку особистості.

Зауважимо, що успіх людини в особистому житті, в родині загалом надає їй можливість бути щасливою, але в той же час для повноцінності та довготривалості цієї категорії, матеріального забезпечення та задоволення ряду потреб на певному етапі життя виникає необхідність і в успішній професійній діяльності. Безперечно, для досягнення успіху в житті особистість має бути наділена певними рисами, якостями, мати внутрішні резерви та зовнішні чинники, при цьому значний вплив матиме мікро- та макросередовище, у якому знаходиться людина.

Науковиці Бабина Т. і Єршова О. успішність розглядають як поліаспектний феномен з різним вектором оцінки, це «поняття, яке охоплює не одиничне випадкове явище, а неодноразово верифікований життєвий досвід, що формується завдяки позитивному мисленню і способу життя, в основі якого лежить мотивація досягти поставленої мети через цілеспрямовану діяльність, прагнення гармонійно розвиватися» [1].

Слушною для нашого дослідження є думка Н. Лейфріда, що успішною є людина, наділена такими ознаками, як цілеспрямованість, товариськість, розум, матеріальна забезпеченість, відповідальність. У той же час вчений робить акцент на особистісних характеристиках і способах досягнення успіху, аніж на конкретних результатах діяльності та інших проявах успіху [2].

Своєю чергою, досліджуючи проблему успішності особистості, М. Семиліт виділяє певні психологічні умови для її досягнення. У ході їх вивчення нами було доповнено й розширено перелік психологічних умов із урахуванням власних досліджень:

- наявність балансу особистого (з урахуванням гендерного аспекту) і професійного, уміння підтримувати цей баланс, розставляти пріоритети;

- уміння одночасно з перспективною життєвою ціллю ставити відносно легкодосяжну мету як зачіпку та гарантію успіху. Наприклад, щоб стати знаним конструктором (це життєва мета), варто опанувати шкільну програму з природничих дисциплін, перемогти в предметній олімпіаді, вступити до фахового ВНЗ тощо (це поетапні кроки як зачіпки);

- наявність емоційної родинної підтримки – «сили Я» особистості, що виконує регулюючу функцію в нестандартних ситуаціях взаємодії;

- сформована комунікативна компетентність, яка дає змогу особистості встановлювати контакти в соціумі, виводити стосунки на продуктивний рівень;

- фізичне та психічне здоров'я особистості дозволяє в повній мірі зосередитися на досягненні мети, отриманні успіху, а не центруватися на власному Я;

- здатність приймати негативну інформацію, не блокуючи її захисними функціями, визнавати помилки, уміння робити їх аналіз, а почуття невдоволеності власним результатом діяльності трансформувати в мотивацію до самовдосконалення;

– уміння використовувати резерви середовища, розвиток пошукової активності, що сприяє виробленню стійкого інтересу в конкретному середовищі;

– вироблення стійкого інтересу до обраного предмету діяльності, розвиток мисленнєвих процесів, системного та критичного мислення, цілеспрямованості, креативності, що дозволить приймати нестандартні рішення,

– уміння ставити свідому установку на позитив, налаштування на успіх, знаходити час на внутрішній діалог;

– здатність бути цілеспрямованим: успіх приходить до тих, хто чітко бачить свої цілі і готовий рухатися до їх досягнення. Уміння складати плани по досягненню цілей і дотримання їх, врахування навіть незначних досягнень сприятиме тому, що свідомість буде запам'ятовувати позитивний досвід, і в кінцевому підсумку призведе до успішного результату, впевненості та позитиву;

– здатність до навчання впродовж життя. Робота над собою приносить багато позитиву. Вкладення коштів і сил у свій розвиток є гарантом впевненості особистості в собі, що дозволяє боротися з негативом, змінювати своє життя в кращу сторону, досягати успіху;

– володіння тайм-менеджментом, що дозволяє раціонально використовувати час на досягнення успішного результату;

– здатність не фіксуватися на минулих помилках, негативному досвіді, а сприймати їх як життєвий урок та поштовх до майбутнього розвитку;

– наявність такої риси, як рішучість, що дозволяє за принципом Парето (20/80), зібравши 20 % інформації, діяти для того, щоб перевірити її істинність, бо в цих 20 % вже закладено 80 % успіху.

На нашу думку, ключовою умовою для досягнення успіху є позитивне мислення особистості, яке характеризується бадьорістю, вірою в майбутнє, схильністю навіть у негативному знаходити хороше й раціональне. Саме таке мислення допомагає сьогодні людині гідно витримати складні етапи життя, продовжувати жити й творити, досягати поставлених цілей, перемагати. Безперечно, це є важливою якістю людини, яка свідомо націлює своє життя на успіх. Варто зауважити, що ідея успіху в сучасному суспільстві є провідною, тож особистість має усвідомлювати необхідність розвитку власного позитивного мислення, формування позитивного сприйняття дійсності, має вчи-

тися свідомо контролювати свої думки й не дозволяти укорінюватися негативним думкам й емоціям; у будь-якому випадку намагатися залишатися оптимістом; у разі неможливості змінити зовнішні обставини – змінювати своє ставлення до них.

Позитивне мислення не передбачає повне ігнорування невдач, негативних подій або переживань – адже це наш досвід, який дозволить не робити помилки надалі. Позитивно мислити – означає бачити проблеми виходячи з можливостей, а не перепони. Люди, які мислять позитивно, більш успішні, щасливі та здорові. З ними рідше трапляються неприємності і вони менше схильні до стресів.

Отже, при визначенні поняття успішності особистості варто враховувати об'єктивні показники досягнень, але в той же час суб'єктивну їх оцінку, можливість досягнення поставлених цілей та їх рівень, задоволеність собою і своїм життям, можливість самореалізації, самодостатність особистості тощо. У ході нашого дослідження встановлено, що людина сама є творцем свого успішного життя. Проектуючи майбутнє, вона пробуджує пошукову активність, розвиває позитивне мислення, формує певні риси та якості особистості, що необхідні для досягнення успіху, а результатом стає внутрішнє задоволення, зняття напруги, відчуття завершеності справи, розуміння самоефективності.

Список використаних джерел

1. Бабина Т. Г., Єршова О. П. Успішність як багатомірний феномен. URL: <http://surl.li/ejzhx> (дата звернення: 13.01.2023).
2. Іванова Н. Л. Що таке «успіх» і «успішність». URL: <http://surl.li/ejzri> (дата звернення: 13.01.2023).
3. Семиліт М. В. Психологічні умови успішності особистості. URL: <http://surl.li/ejzdz> (дата звернення: 13.01.2023).

В. А. Чернишова, студентка;

О. В. Бойко, викладач

elenaboikokt@gmail.com

Відокремлений структурний підрозділ «Краматорський фаховий коледж Донецького національного університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського»

СОЦІАЛЬНЕ САМОПОЧУТТЯ МОЛОДІ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Соціальне самопочуття молоді є одним з головних показників розвитку суспільства, а проблема формування її свідомості

ності – однією з провідних у соціології. Для того щоб формування молоді відбувалося адекватно суспільним процесам, необхідно визначити її роль і місце в суспільстві, з'ясувати її труднощі та проблеми. Серед них є традиційні – кохання, дружба, пошуки сенсу життя, створення сім'ї.

Останнім часом загострилося чимало молодіжних проблем, серед яких найголовнішими є:

- низький рівень життя, безробіття і значна економічна та соціальна залежність від батьків;

- шлюбно-сімейні проблеми (високий рівень розлучень, сімейних конфліктів);

- низька народжуваність – вже протягом трьох з половиною десятиліть в Україні зберігається рівень народжуваності, який не забезпечує навіть відтворення поколінь;

- матеріальна незабезпеченість, відсутність умов для поліпшення житлових умов;

- поганий стан здоров'я і зростання рівня соціальних відхилень (злочинність, пияцтво, наркоманія, проституція);

- втрата ідеалів, соціальної перспективи, життєвого оптимізму [1, с. 2].

Проблеми, що стосуються забезпечення здорового способу життя, турбують кожного респондента віком 15–22 роки: зловживання палінням (10 %), недостатні можливості для занять спортом (9 %), низький рівень поінформованості про здоровий спосіб життя (3 %), алкоголізм (8 %), стан довкілля (18 %), низький рівень медичного обслуговування (18 %) [1, с. 3].

Серед базових цінностей молоді люди відмітили толерантність (30 %), доброту, милосердя (по 25 %), патріотизм (20 %).

За показниками соціального негативізму й апатії: щасливими почуваються 6,5 % молодих людей [1, с. 5].

У 2019 року вступили в силу норми закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)», який визначає поняття булінгу.

Булінг – це діяння (дії або бездіяльність) учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи та (або) такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого [2, с. 4].

Ресурсно-орієнтоване навчання (РОН) – це комплекс засобів навчання, націлених на цілісний підхід до організації навчального процесу, який зорієнтований на засвоєння знань і набуття навичок, але і на самостійне та активне перетворення інформаційного середовища шляхом практичного застосування інформаційних ресурсів та пошуку [3, с. 76].

Наразі молодь почала розмовляти українською мовою з патріотичних спонукань. Через те, що зараз у нашій країні війна – багатьом українцям довелося евакуюватися до Європи. Багато українців втратили житло і змушені залишатися за кордоном, а не бути на своїй улюбленій Батьківщині. Не дивлячись на те, що люди знаходяться далеко від дому, вони не забувають своїх країв, де виростили, свою культуру, свою мову, вони пишаються тим, що вони українці.

У нашому коледжі проходять тренінги, конкурси, багато конференцій у яких наші студенти беруть активну участь. На сторінках нашого коледжу ви можете побачити всі наші досягнення, заняття, завдання, які ми виконуємо на дистанційному навчанні. Наші педагоги проводять щотижневий виховну годину зі студентами. Ми спілкуємося на різні теми.

Список використаних джерел

1. Бебик Я. М., Головатий М. Ф., Ребкало В. А. Політична культура сучасної молоді. – Київ : У НДПМ.
2. Головатий М. Ф. Молодіжна політика в Україні: проблеми оновлення. – Київ : Наук. думка.
3. Кононець Н. В. Педагогічні інновації вищої школи: ресурсно-орієнтоване навчання // Педагогічні науки : зб. наук. пр. – Полтава, 2012. – Вип. 54. – С. 76–80.

Н. Чучка, викладач фізичного виховання
natashachuchka@gmail.com;

Л. Худолєєва, викладач фізичного виховання
hudoleevaludmila5@gmail.com;

Л. Тропко, викладач фізичного виховання
tropko.ludmila@gmail.com

*Комунальний заклад «Кам'янський фаховий медичний коледж»
Дніпропетровської обласної ради»*

МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ЗВ'ЯЗКИ У ВИКЛАДАННІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Підвищення якості освіти вимагає забезпечення цілісності педагогічного процесу, вагоме місце в якому займає інтеграція

навчальних дисциплін. Важливу роль в інтеграції навчальних дисциплін відіграють міждисциплінарні зв'язки, завдяки яким долаються протиріччя між розрізненими знаннями з окремих дисциплін і необхідністю синтезу цих знань, їх комплексного застосування на практиці.

У своїх роботах Я. А. Коменський, К. Д. Ушинський, В. Ф. Одоевський та інші педагоги акцентували на необхідності взаємозв'язків між навчальними предметами для відображення цілісної картини природи «в голові учня» та для правильного світорозуміння. Актуальність міждисциплінарних зв'язків у навчанні очевидна. Вона зумовлена сучасним рівнем розвитку науки, на якому яскраво виражена інтеграція суспільних, природничих і технічних знань. Неможливо вивчати одне, не торкаючись іншого [1].

У процесі фізичного виховання здобувачів освіти розв'язуються оздоровчі, освітні та виховні завдання. Знання з інших дисциплін розширюють світогляд здобувача освіти, забезпечують можливість сприймати цілісну картину світу, виховують пізнавальну активність, поєднують розумову й рухову діяльність, здійснюють всебічний і гармонійний розвиток особистості, формують активну життєдіяльність у суспільстві [2].

Викладачі фізичного виховання Кам'янського фахового медичного коледжу використовують різні форми роботи зі здобувачами освіти та вдало впроваджують міждисциплінарні зв'язки на заняттях.

До прикладу, навчаючи здобувачів освіти стрибків у висоту з розбігу, крім основних знань з дисципліни (значення стрибків у житті людини, основні способи подолання високих перешкод, способи розвитку швидкісно-силових якостей та інші), викладачі пояснюють: закони фізики, що визначають найбільш доцільні кути відштовхування; закони прискорення і додатка сили дії. Ці знання доповнюють теорію фізичного виховання та збагачують світогляд здобувачів освіти.

Робота над загальною фізичною підготовкою неможлива без осмислення таких біологічних понять як дихання, обмін речовин тощо. Знання анатомії та фізіології допомагають майбутнім медикам визначити які саме м'язи беруть участь в тому чи іншому виді фізичних навантажень.

Знання з математики допомагають здійснювати підрахунок та аналізувати частоту серцевих скорочень у стані спокою та під

час фізичних навантажень, розраховувати зусилля для досягнення мети, аналізувати швидкість, відстань, траскторію тощо при виконанні спортивних вправ.

Щорічно в коледжі проводяться спортивно-інтегровані заходи: «Спортивна математика», «Спорт, краса та медицина» та спортивно-патріотичні заходи: «Хай живе козацька воля!», «Козацькими стежками». Такі змагання стали улюбленими серед студентської молоді.

До прикладу, захід «Спортивна математика», що поєднав дисципліни з математики та фізичного виховання та сприяє розвитку соціальних та комунікативних компетентностей здобувачів освіти; активізації та підтримки особистої спортивної підготовки.

Організація заходу:

1. Облаштування спортивної зали програвачем, мікрофоном, спортивним інвентарем.
2. Обрання командами назви, девізу, емблеми та капітанів.
3. Знайомство учасників з правилами конкурсів та системою оцінювання результатів змагань.
4. Оголошення складу журі.

Перший конкурс «Так чи ні». Команди шикуються в одну шеренгу обличчям до журі. Їм ставляться питання, на яке вони відповідають «ногами». Якщо «так», то крок вперед, якщо «ні» – крок назад. Учасник, який надав неправильну відповідь, залишає шеренгу. Перемагає команда, в якій залишилось більше учасників.

Конкурс «Спортивні терміни». Від кожної команди до журі по черзі підходить один учасник. Обирає літеру і називає спортивні терміни на цю літеру (1 термін – 1 бал, всього – 5 термінів).

Конкурс «Лабіринт». Учасникам необхідно за сигналом по черзі провести м'яч ногою крізь коридор з кеглів. Коли м'яч торкається стіни, учасник бере його в руки і повертається назад до команди, передаючи естафету. Якщо учасник збив кеглю, йому необхідно зірвати штрафну фішку, встановити кеглю на місце та продовжувати естафету. Але перед тим, як повернутися до команди, необхідно виконати штрафне завдання (скільки збитих фішок – стільки математичних завдань). Перемагає команда, яка фінішує першою.

Конкурс «Стрибковий». На відстані 10 метрів від команди – скакалка, у напрямного – обруч. За сигналом учасник біжить, перестрибуючи через обруч до фінішної позначки, обруч залишає там, повертається назад стрибками зі скакалкою та передає її наступному учаснику. Перемагає команда, яка фінішує першою.

Конкурс «Кмітливих». На столі журі лежать аркуші із математичними запитаннями. По черзі представники команд підходять до столу і відповідають на питання. Кожна правильна відповідь оцінюється в 1 бал.

Конкурс «Полювання на солодоші». Навпроти команд стоїть стіл, на якому в кошику цукерки чотирьох кольорів. По команді учасник добігає до столу, бере цукерку свого кольору, кладе окремо у кошик та повертається до команди. Кожна цукерка не свого кольору – мінус бал.

Конкурс «Хто швидший в дорозі». За сигналом учасник добігає до стіни, на якій висить плакат, записує математичну формулу і спортивний термін та повертається назад. За кожен правильну математичну формулу команда отримує 2 бали, за спортивний термін – 1 бал.

Конкурс «Пригадаймо множення». На кожному учаснику по дві цифри 0-1, 7-3, 4-5, 6-2, 8-9. На одному знаки множення і ділення, і один учасник зі знаком дорівнює. Капітан команди підходить до журі, обирає завдання. Зачитує приклад і команда повинна його правильно вирішити та скласти. Капітан подає сигнал готовності, після якого зачитується наступний приклад. На конкурс відводиться 3 хвилини. Команда, яка склала більше правильних прикладів – перемагає.

Конкурс «Історії та легенди». Команди змагаються в інтелектуальному конкурсі на знання історичних фактів, подій, відкриттів та досягнень видатних спортсменів та математиків.

«Подаруй бал» – конкурс для вболівальників додає додатковий бал до загальних результатів команд.

Оголошуються переможці змагань та вручаються учасникам грамоти, подарунки та солодкі призи.

Отже, застосування міждисциплінарних зв'язків на заняттях фізичного виховання надає багато переваг: підвищує пізнавальну та рухову активність; розвиває мислення; полегшує адаптування студентів до нових умов в освітньому процесі; покращує загальну емоційну атмосферу заняття; формує командний дух, згуртованість та жагу перемагати.

Список використаних джерел

1. Міжпредметні зв'язки як педагогічна категорія. Теоретичні аспекти. URL: <https://osvita.ua.com/2018/07/65675/>
2. Теорія і методика фізичного виховання : [підруч. для студентів ВНЗ фіз. виховання і спорту] : у 2 т. / [Т. Ю. Круцевич та ін.] ; за ред. Т. Ю. Круцевич. – Київ : Олімпійська література, 2017. Т. 1: Загальні основи теорії і методики фізичного виховання. – Вид 2-ге, перероб. та допов., 2017. – 382 с.

І. Ю. Шинкаренко. здобувач вищої освіти
rnk.irina@gmail.com;

Л. Г. Гаєрілова, д. пед. н., професор
havrilovalg@gmail.com

ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛРІВ НА УРОКАХ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ»

У патріотичному вихованні молодших школярів велике значення має усвідомлення самими учнями сутності патріотизму та глибоке емоційне переживання найважливіших сторін прояву цієї якості. Саме на цій основі у молодших школярів міцніе почуття любові до Батьківщини, виробляються погляди, переконання та відбувається встановлення поведінки. Основним засобом у вирішенні цих завдань є зміст навчання, а також різні форми позаурочної діяльності. Але щоб ця робота ефективно сприяла вихованню патріотизму у молодших школярів, вона повинна мати певну внутрішню логіку.

На нашу думку одна з дієвих умов у патріотичному вихованні молодших школярів може бути використання краєзнавчої роботи на уроках «Я досліджую світ».

Вирішення завдань, пов'язаних з краєзнавчою роботою, на нашу думку вимагає від вчителів організації системної різнопланової позаурочної діяльності учнів, як у групових, так і у індивідуальних формах роботи.

Краєзнавча робота відрізняється різноманітністю форм. Вибір змісту та форм роботи, як правило, визначаються вчителем виходячи з його досвіду, кола захоплень тощо. При цьому вчитель зобов'язаний враховувати інтереси та вікові особливості учнів, можливості використання соціокультурного простору регіону, особливості та традиції конкретного навчального закладу.

Зусилля вчителів, класних керівників, організаторів повинні бути спрямовані насамперед на збагачення учнів знаннями, що відносяться до осмислення різних сторін патріотизму та громадянськості, а також конкретної діяльності пов'язаної з реалізацією цих знань у повсякденному житті. І тут неможливо переоцінити роль краєзнавства, у якому можуть використовуватись різні засоби та методи роботи з дітьми.

Д. Діденко стверджує, що шкільне краєзнавство має низку специфічних особливостей, що виділяє його серед інших напрямів освітньої діяльності [2, с. 24]:

Пріоритет виховних завдань:

- можливості реалізації принципів адаптивної педагогіки;
- інтегративний характер змісту (природа, господарство, екологія, культура, історія, сучасність тощо);
- найширші можливості використання освітніх та виховних ресурсів соціокультурного простору мікросередовища;
- реалізація особистісного, діяльнісного, дослідницького підходів у процесі діяльності;
- зовнішня привабливість діяльності для учнів, що викликає безпосередній інтерес, що формує пізнавальну мотивацію учнів;
- практично необмежений спектр можливостей використання та поєднання всіх форм освітньої діяльності.

Головна мета шкільного краєзнавства на думку О. Колотухи – виховання морального громадянина, який любить і знає свій край – територію, що є об'єктом діяльності краєзнавців. Для досягнення поставленої мети необхідно розв'язання низки завдань [3, с. 41]:

Познайомити учнів з історією та сучасністю краю:

- сформувати у учнів уявлення про різні сторони життя свого краю та його мешканців;
- розвинути у школярів прагнення знати свій край;
- сприяти формуванню особистісних відносин учнів;
- сприяти розвитку особистісних якостей учнів засобами краєзнавства.

До цих завдань, К. Андрющенко, у своїй дисертаційній роботі «Природоохоронна кластеризація туристично-рекреаційного комплексу», додає такі [27, с. 71]:

- сприяти розвитку особистісних якостей кожного учня в процесі творчої колективної діяльності;

- поглибити та розширити знання учнів про свою малу Батьківщину (за рахунок включення в діяльність патріотичного змісту);
- сприяти формуванню загально-навчальних умінь та навичок (шляхом виконання творчих, дослідницьких, проєктних робіт);
- сприяти соціальній адаптації та професійній орієнтації школярів;
- сприяти сімейному вихованню.

Таким чином, активна участь молодших школярів у красзнавчій роботі яка спрямована на патріотичне виховання, яка повинна протікати в атмосфері творчого пошуку, єдиного задуму, доброзичливих відносин надає сильний вплив на розуміння кожним учнем цієї значимості роботи у школі та усвідомлення самого себе як майбутнього захисника Батьківщини.

Список використаних джерел

1. Андрущенко К. А. Природоохоронна кластеризація туристично-рекреаційного комплексу : автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.06. Київ : Рада по вивч. продукт. сил України, 2009. 19 с.
2. Діденко Д. Ф. Удосконалення механізмів управління регіональними туристичними кластерними системами : дис. ... канд. екон. наук: 08.00.05. Київ : Київський національний університет культури і мистецтв, 2019. 212 с.
3. Колотуха О. В. Дитячо-юнацький туризм в Україні як територіальна соціально-економічна система : проблеми та перспективи розвитку : автореф. дис. ... канд. геогр. Наук : 11.00.02; Ін-т географії НАН України. Київ, 2005. 22 с.

Т. П. Янчук, викладач спеціальних дисциплін, викладач вищої категорії, викладач-методист
t-yanchuk@ukr.net

Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж будівництва, архітектури та дизайну Поліського національного університету»

ПРОБЛЕМИ ВИХОВАННЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ: РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВНИЙ ПІДХІД

*У кожній людині є сонце. Тільки
дайте йому світити
Сократ*

У загально-освітньому процесі існує думка, що у недалекому майбутньому розвиток суспільства буде залежати від втілення в

життя морально-етичних норм і ідей, які сьогодні реалізуються закладами всіма освіти. У зв'язку з цим, акцент робиться на оновлену освіту, завданням якої є формування особистості, яка і буде носієм творчості та певних знань, здатною використовувати та реалізовувати здобуту сукупність всіх наявних можливостей і знань для активної діяльності в будь-якій сфері громадського життя, демонструючи при цьому високу конкурентоспроможність та цілеспрямованість. І викладачам, і студентам сьогодні доводиться працювати в складних умовах сьогодення, під час воєнного стану. Виклики, перед якими стоїть суспільство, перевертають багато наших уявлень, породжують багато нових практик, які ми застосовуємо для адаптації та виходу з цієї ситуації. Але викликів, перед яким стояло суспільство було багато – це і пандемія, і стихійні лиха, і особисті потрясіння тощо. Коли трапляється щось неминуче – це змушує глибоко переосмислити все пережите, власну мету і своє місце в цьому житті, *змушує* людину замислитися про нескінченну цінність кожної її миті.

Більше 25 років я працюю з дітьми, тобто – це студенти коледжу, вони належать до різних вікових категорій, але в більшості випадків це група людей 15–16 років, які вступають до коледжу після 9 класу загальноосвітньої школи і потраплять зовсім в інше середовище. Чому інше? Їм чи не вперше в своєму свідомому житті необхідно зробити вибір – усвідомлений вибір професії. Більшість, маючи творчі здібності, вибирають фах осмислено, але є і ті – «випадкові», які тільки після закінчення 1 курсу розуміють, куди потрапили. Далі – ніби гра в рулетку – потрапляють в новий колектив, де кожен прагне стати лідером, вирізнитися з поміж інших, і не завжди гарно. Моє завдання як викладача і куратора групи – створення умов для формування творчої компетентної особистості, здатної реалізувати свій потенціал у суспільстві, зробити все, щоб на першому місці в кожного була людяність і повага до ближнього. А потім – навчання! Ви запитаете – а до чого тут творчі здібності? Що вам спадає на думку, коли ви чуєте слово «творчість»? Напевно ви як і більшість людей думаете про мистецьку діяльність – живопис, танці, музика – те, чому найчастіше навчалися в дитинстві, якщо батьки розгледіли у нас до цього хист. Можливо, ви прирівнюєте «творчість» до «мистецтва».

Більшість думає, що архітекторам і дизайнерам платять за «творче мислення», а людям інших професій, таким як вчителі,

лікарі, IT-спеціалісти – ні. Це, насправді, оманлива думка або вигадане упередження про творчість. Я навчаю їх «впевненої творчості», вірити у свій потенціал, можливості, здібності. *Креативність – творче начало, яке можна і потрібно розвивати. Тому що ми всі – творчі люди! Професія за якою навчаються студенти моєї групи – «Опорядження будівель і споруд та будівельний дизайн». Між собою ми називаємо «дизайнери». Багато відомих та успішних людей раз-у-раз згадують вислів: «Успіх – це тільки 10 % таланту і ще 90 % щоденної наполегливої праці». Важко не погодитися з цими словами. Тільки наявність природного таланту не дасть можливості досягти результатів без поєднання його зі знаннями, практичними навичками та здібностями. На одному лише таланті можна працювати до певного моменту, так би мовити межі, коли стає зрозумілим, що чогось не вистачає. Лише виховання звички саморозвитку, здобуття нових знань та навичок, щоденна наполеглива праця допоможуть таланту розкритись на повну та прийти до успіху. Насправді в кожного з нас є творчий потенціал до якого тільки треба знайти підхід.*

До основних характеристик творчої особистості зазвичай відносять: креативність, нерівномірність успіхів під час вивчення різних навчальних дисциплін, наявність творчого потенціалу, високий рівень мотивації, самобутність, високий рівень розвитку емпатії, семантична гнучкість [1]. Я б добавила – перепади настрою, необхідність визнання, заохочення, схвального відгуку, адже все це – щира віра викладача в можливості свого студента. І кожен студент потребує позитивної оцінки і схвалення своєї роботи та досягнень. Тільки так можна переконати дитину вчитися, і найголовніше вчитися із задоволенням. Не всі діти, зважаючи на ті чи інші обставини, на свої інтелектуальні дані, фізичний розвиток, самодисципліну, відповідальність можуть досягти великого успіху в навчанні. Але усі вони заслуговують на похвалу. Вона повинна бути конкретною, стриманою – не мало та не багато, вірогідною і щирою. Хвалити потрібно не лише за результат, але і за старання. Похвала може бути одним із важелів, що допомагає творити впевнено. Ця здатність схожа на м'яз – її можна зміцнювати та розвивати шляхом зусиль і досвіду. Гарний вчитель може подарувати надію, розпалити уяву та вселити любов до навчання. (Бред Генрі, американський політик).

Щоб досягти успіхів в освіті, потрібно визнати, що це органічна система, а не механічна. Успішне управління навчанням це – питання створення сприятливого клімату, а не давати завдання і контролювати його виконання.

Сучасна студентська молодь все частіше ігнорує звичні норми поведінки, не помічаючи, як бажання «бути не таким як всі» переходить інколи у відверте хамство і порушує права інших студентів. Важко, перебуваючи в студентському суспільстві, не забувати про виховання, поважаючи себе і своє оточення.

Виховання – це достатньо складний процес, що передбачає цілеспрямовану і планомірну роботу над формуванням особистості, з метою формування в неї необхідних механізмів для життєдіяльності в суспільстві, створення умов для її духовного, фізичного та навчального розвитку, забезпечення цілеспрямованої передачі соціально-культурного та навчального досвіду старших поколінь молодшим.

Іншими словами, виховання має забезпечувати таку поведінку студента, яка буде відповідати нормам і правилам поведінки, що прийнятні в суспільстві та в навчальному закладі, в якому він навчається. Це, звичайно, не виключає формування індивідуальних рис, якостей особистості та його творчого таланту.

Роль виховання в формуванні творчої особистості сучасним суспільством сприймається неоднозначно. Багато хто не погоджується з впливом виховання, відносячи розвиток особистих творчих якостей виключно соціуму і природнім здібностям. Проте неможна погодитись з таким твердженням.

За допомогою методів виховання можна скорегувати навіть особливості темпераменту студента. Звісно, зробити це можна лише в тому випадку, якщо молода людина сама цього хоче, займається саморозвитком своїх здібностей і самовдосконалюється. Особливості нервової системи здобувача освіти є визначальним при виборі методів і засобів виховного впливу. Адже швидкість психічних процесів впливає на поведінку людини і його здібності.

Якщо говорити про вплив виховання на студентську особистість, не можна не відзначити вплив родини на розвиток людини. Родинне виховання закладає основи поведінки, виховання та світогляду молодої людини. Вплив виховання визначає в подальшому долю дитини, адже батьки, виходячи зі свого

поняття про правильність тих або інших понять, прививають їх дитині.

Можна довго розповідати, наприклад, про користь читання, але якщо батьки останній раз брали в руки книжку ще до народження дитини, то малоймовірно, що дитина зрозуміє, навіщо їй потрібне таке нудне заняття.

Родина, в якій росте і розвивається маленька дитина, являється першим колективом, що впливає на становлення особистості нашого студента. Більше того, постійна взаємодія один з одним, члени «родинного каналу» доповнюють і поглиблюють процеси виховання.

Колектив є однією з форм відношень між людьми, а колективізм – однією із моральних цінностей. Багатоваківа історія людства доводить, що колективізм не знаходиться в протиріччі з індивідуальним розвитком особистості. Навпаки, лише в колективі забезпечується розвиток всіх людських якостей. В колективі студент отримує знання, переймає мудрість, навички поведінки в суспільстві, найкращі прийоми праці, формує моральні та естетичні ідеали, розвиває мову та свої таланти.

У сучасній дійсності, коли студенту повсюдно пропонується придбати курсову, дипломну роботу, коли замість читання і конспектування літератури (обов'язкової і додаткової) використовуються, різного роду ксерокопії, культура навчальної праці губиться. Так, багато чого змінилось з введенням електронних технологій та дистанційного навчання. Неможливо жити лише вчорашнім днем і в технології освіти. Проте неможна допустити втрати культури навчальної праці як такої. І якщо говорити про якість освіти, то без культури праці якісної освіти не досягнути. А що стосується виховання, то сформована культура навчальної праці у молоді виявиться необхідною основою для ефективної роботи спеціаліста в конкретній професії.

Розглядаючи актуальні проблеми сучасного виховання молодого покоління, не можна ігнорувати екологічне виховання. Звертаючись до даної проблеми, варто відзначити, що в її рішенні в центрі уваги необхідно тримати безпосередньо екологічний аспект діяльності людини, пов'язаних з порушенням природної рівноваги, що ведуть до екологічної катастрофи. Кожна людина з ранніх років повинна отримати екологічну освіту. Проте ще є і моральна сторона даної проблеми, вирішення якої реалізується через виховання. Думається, що в

цьому відношенні організаторам виховного процесу необхідно шукати нові підходи, адекватні сучасним умовам, стану молодіжної свідомості.

Існують різні методики і принципи виховання, але до цього процесу потрібно підходити відповідально, детально вивчивши всі аспекти вибраного методу. Не існує ідеальної системи виховання. Найчастіше з'являються проблеми, яких не потрібно боятись, їх потрібно вирішувати. В даний час існує багато можливостей, які допомагають формуванню правильних норм поведінки в суспільстві.

Список використаних джерел

1. Психологічний аналіз особливостей творчої особистості студентів.
URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/26449/1/Znamenshikov_Matsenko_psikhologiya_studentsa.pdf;jsessionid=265A06E23945A1DDE8919B55D367945A.
2. Ксюковський В. Л., Бондарев С. Б. Як стати успішною особистістю. Житомир : Полісся, 2010. С. 300–305.
3. Келлі Том, Келлі Девід. Творча впевненість. Основи, Київ, 2020. С. 15–19.

О. І. Яременко, викладач фізичного виховання, спеціаліст вищої категорії

oleksandraremenko582@gmail.com

ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету»;

В. О. Жамардій, д. пед. н., доцент кафедри фізичної та реабілітаційної медицини

Shamardi@ukr.net

Полтавський державний медичний університет

РОЛЬ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ФОРМУВАННІ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ

Фізична культура і спорт – складна галузь знань. Важливий критерій показників здоров'я людини – фізична підготовленість. Фізичне виховання реалізовує виховні, освітні, оздоровчі функції фізичної культури. Фізична культура і спорт є не тільки ефективним засобом фізичного розвитку людини, зміцнення і збереження здоров'я, сферою спілкування та виявлення соціальної активності людей, розумною формою організації і проведення дозвілля, але й, безперечно, впливає на інші боки люд-

ського життя: трудову діяльність, структуру морально-інтелектуальних характеристик, етичних ідеалів, авторитет у суспільстві, ціннісні орієнтири. Людина у сфері культури здійснює діяльність у трьох аспектах: пізнає культуру, яка зафіксована у духовних і матеріальних цінностях, створених попереднім людським досвідом; діє у громадському середовищі як носій визначених культурних цінностей; створює нові культурні цінності, які стають базою для розвитку культури наступних поколінь [2].

Фізична культура-це відношення людини до своїх здібностей та фізичних можливостей, до свого здоров'я, до способу життя та в поєднанні з переконаннями, знаннями, орієнтуваннями.

Фізичні вправи-основний інструмент фізичної культури. До засобів фізичної культури відносяться не тільки фізичні вправи, але й оздоровчі сили природи (вода, сонце, повітря), гігієнічні фактори (режим дня, харчування, санітарно-гігієнічні умови). Щоб покращити рівень фізичної і розумової працездатності необхідно бувати на свіжому повітрі, відмовитися від шкідливих звичок, виявляти рухову активність, загартовуватися. Систематичні заняття фізичними вправами в умовах напруженої навчальної діяльності знімають нервовопсихічне напруження, а систематична м'язова діяльність підвищує психічну, розумову, емоційну стійкість [2].

В періоди навчання правильно організована фізична праця та вправи забезпечують гармонійний розвиток особистості: підвищують розумову й фізичну працездатність. Під час заняттями спортом підвищується стійкість до стресів, покращується здатність до зосередженості, вольові якості, навчання, адаптаційна здатність організму. До себе завжди привертати увагу гармонійно розвинене тіло та струнка постава. Вони відображені в творах скульпторів і художників, оспівані поетами.

Ранкова гігієнічна гімнастика досить ефективна для включення студента в трудовий день. Під час ранкової гімнастики підвищується працездатність центральної нервової системи, мобілізується вегетативна нервова система. Виконувати вправи потрібно в ранковій годині після пробудження. Вправи корисно поєднувати з загартовуванням та самомасажем.

Фізкультурна пауза – посильна форма занять під час навчального процесу. Вправи підбирають так, щоб активізувати роботу тих органів і систем органів, які не брали участі під час навчального процесу.

У навчальній діяльності студентів важливе значення мають «малі форми» фізичної культури, що підвищують працездатність.

Під час фізичного виховання моделюються життєві ситуації, які можна «програти», виконуючи фізичні вправи. Регулярні заняття фізичною культурою і спортом, дають змогу усвідомити долаття труднощів, виховують упевненість, волю, здатність швидкої адаптації в колективі.

Людина – частина природи. Намагаючись необдумано себе змінювати, можна завдати шкоди самій собі. Тому потрібно постійно піклуватися про власне здоров'я: займатися спортом, фізичною культурою, уникати перенавантажень і шкідливих звичок, частіше бувати на природі. Особливо заняття фізичними вправами корисні під час формування організму.

Список використаних джерел

1. Грибан Г. П. Життєдіяльність та рухова активність студентів : монографія. Житомир, 2009.
2. Шепеленко Т. В., Буц А. М., Бодренкова І. О. Фізичне виховання у формуванні здорового способу життя : навч. посіб. Харків, 2018. С. 7–8.

СЕКЦІЯ 5. ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

*Г. І. Андріященко, викладач-методист
Тилігульський аграрний фаховий коледж*

ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНО- ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА СУЧАСНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Розвиток інформаційного суспільства ініціював інформатизацію освіти. Ефективність інформатизації освітнього процесу визначається якістю управлінської діяльності керівника навчального закладу з формування і розвитку інформаційного освітнього середовища.

Питання формування інформаційно-освітнього середовища розглянуті в роботах А. Андреева, Г. Беляєва, В. Бикова, С. Григор'єва, Ю. Жукова, С. Лобачева, Е. Полат, В. Ясвіна та ін.

У науково-довідковій літературі під середовищем прийнято розуміти сукупність умов (економічних, політичних, соціальних, побутових, духовних, територіальних, природних та ін.) існування людини та суспільства.

Поняття «інформаційно-освітнє середовище» не має однозначного визначення. На думку вчених, інформаційно-освітнє середовище – це: системно організована сукупність інформаційного, технічного, навчально-методичного забезпечення, що нерозривно пов'язано з людиною як суб'єктом освітнього процесу (О. Ільченко); організаційно-методичні засоби, сукупність технічних і програмних засобів зберігання, обробки, передачі інформації, що забезпечують оперативний доступ до інформації і здійснюють освітні наукові комунікації (О. Соколова); система, в якій на інформаційному рівні задіяні та пов'язані між собою всі учасники освітнього процесу: адміністрація закладу – педагоги – студенти – батьки (О. Кравчина) та ін.

На думку В. Ясвіна, інформаційно-освітнє середовище ґрунтується на інтеграції інформації на традиційних і електронних носіях, комп'ютерно-телекомунікаційних технологіях взаємодії, віртуальних бібліотеках, розподілених базах даних, навчально-методичних комплексах і розширеному апараті дидактики. А. Андреев об'єднує в понятті інформаційно-освітнього середо-

вища педагогічну систему та її забезпечення, тобто фінансово-економічну, матеріально-технічну, нормативно-правову й маркетингову підсистеми та підсистему менеджменту.

Серед основних ресурсів, необхідних для існування, функціонування і розвитку інформаційного середовища навчального закладу, можна виділити: технологічні (апаратні та програмні), інформаційні та організаційні ресурси (О. Кравчина); технічні (фізична складова), кадрові (інтелектуальна складова) та навчально-методичні ресурси (інформаційна складова) (Б. Сайков) та ін. [1; 2].

Під технічними ресурсами мається на увазі в даному випадку комп'ютерна і мультимедійна база, програмне забезпечення, канали й устаткування передачі інформації на відстань.

До кадрових ресурсів відноситься не тільки викладацький склад, але і керівники освітніх установ, і керівники вищого рівня, від яких багато в чому залежить ухвалення грамотних управлінських рішень і, відповідно, швидкість інформатизації освіти. До навчально-методичних ресурсів належать методичні розробки занять із застосуванням ІКТ і мультимедійної техніки.

Важливим методичним ресурсом на стадії формування інформаційного середовища навчального закладу є мережеві методичні об'єднання вчителів, що дозволяють усім учасникам освітнього процесу обмінюватися актуальною інформацією, представляти свої власні методичні напрацювання і використовувати передовий досвід колег незалежно від місця їх роботи і регіону країни. Мережеві методичні об'єднання є потужною школою передового досвіду, що дозволяє безперервно підвищувати педагогічну ІКТ-грамотність педагогічного колективу [2].

Інформаційне середовище коледжу має такі складові:

фізична (кабінет інформатики, а також робочі місця адміністраторів, викладачів; Інтернет, локальна мережа та технічні засоби мультимедія (телевізори, проектори, відеопрогравачі, фотоапарати тощо), програмне забезпечення навчально-виховного процесу;

психологічна та інтелектуальна («людський фактор»; це воля та бажання учасників освітнього процесу до використання інформаційних та комунікаційних технологій в освітньому процесі) *складові*.

Серед важливих напрямів роботи керівників і всього колективу навчального закладу, що значно сприятимуть формуванню

і розвитку інформаційно-освітнього середовища можна виділити:

- організацію систематичного підвищення кваліфікації педагогічного колективу у галузі ІКТ;
- проведення майстер-класів і інтегрованих та бінарних занять з використанням ІКТ в освітньому процесі;
- удосконалення технічної оснащеності навчального закладу (обладнання автоматизованих робочих місць викладачів і адміністративного корпусу);
- участь в освітніх проєктах в мережі Інтернет; створення проєктів для використання на заняттях;
- створення власних web-сторінок викладачів, адміністрації, соціально-педагогічних служб і їх розміщення на сайті коледжу;
- розвиток системи студенського самоврядування і створення окремих сторінок web – на сайті навчального закладу; забезпечення доступу до інформації про діяльність навчального закладу студентів, батьків і зацікавленої громадськості;
- використання в управлінській практиці АСУ тощо.

Таким чином, процес формування інформаційного освітнього середовища – тривалий та ємний, який мають забезпечувати не лише адміністрація, викладачі, але й студенти, батьки.

Список використаних джерел

1. Кравчина О. Є. Проєктування інформаційного середовища загальноосвітнього навчального закладу / О. Є. Кравчина. URL: <http://www.ime.edu.ua.net/em11/content/09koeeis.htm>
2. Сайков Б. П. Информационная среда школы / Б. П. Сайков // Информатика. – 2007. – № 20.

***Л. В. Бакума**, викладач агрономічних дисциплін
Тилігульський аграрний фаховий коледж*

ІННОВАЦІЙНЕ НАВЧАЛЬНЕ СЕРЕДОВИЩЕ – ЗАПОРУКА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВИПУСКНИКА

Сучасна освіта у всьому світі відчуває значні зміни, що стосуються не тільки змін у питаннях змісту навчальних матеріалів, а й технологій та форм їх передачі. Передача знань – важливий процес, від якого залежить якість засвоєння знань, і, що важливо, успіх формування необхідних життєвих навичок. Освітня

сфера, віддзеркалюючи ті процеси, що відбуваються в суспільстві, перебуває під впливом трансформації та глобалізації. Адже на ринку праці, в суспільстві для людини важливим є не тільки володіння необхідним обсягом знань, а й уміння швидко та мобільно реагувати на зміни, ефективно спілкуватися й орієнтуватися в інформаційному просторі, мати здатність постійно навчатись та відповідати потребам громадянського суспільства. Однією з важливих тенденцій сьогодні є надання освіти на засадах компетентнісного підходу.

Застосування сучасних педагогічних технологій створює умови для досягнення спроектованого результату шляхом оптимального підбору та розподілу ресурсів, розширює можливості вирішення такого складного педагогічного завдання, як формування професійної компетентності соціально активного випускника, конкурентного на ринку праці. Адже саме освітні технології, інтерактивні методи навчання, нестандартні форми педагогічної діяльності, які дозволяють студенту організувати свою навчальну працю в умовах, наближених до реальних, дають очікуваний ефект.

Від працівників професійної освіти насамперед залежить, чи отримають студент необхідні знання та навички, чи зможуть їх творчо використовувати, чи стануть вони професійно грамотними, конкурентоспроможними робітниками. Тому викладачі спеціальних дисциплін працюють над освоєнням нових педагогічних технологій і застосовують їх у своїй педагогічній діяльності. Дослідниця Л. Комісарова відстоює думку, що в першу чергу у професійно-технічній освіті треба відійти від стереотипів. Адже висококваліфікованого спеціаліста може підготувати лише досвідчений викладач. Мова йде не тільки про те, щоб викладач вмів методично грамотно викладати, а також був професіоналом високого рівня. Майстерність визначається вмінням систематизувати, планувати професійну педагогічну діяльність, визначати для себе, якою повинна бути послідовність педагогічних дій [3, с. 30].

Науковці розглядають конкурентоспроможність працівника як показник якості професійної підготовки, можливості реалізації професійних та особистісних якостей працівника в реальних умовах праці. Власне кажучи, це здатність діяти в умовах ринкових відносин й отримувати при цьому прибуток, достатній для науково-технічного вдосконалення виробництва, стимулю-

вання працівників й підтримки виробництва продукції на відповідному рівні. Світ інновацій не може обминути навчальний заклад. Інноваційні підходи реально стають запорукою компетентності та конкурентоспроможності випускника. Так Сьогодні наголошується на необхідності випереджаючого розвитку професійної освіти з метою підготовки кваліфікованих фахівців конкурентоздатних на ринку праці, таких, що вільно володіють своєю професією й орієнтуються в суміжних областях діяльності, готові до постійного професійного зростання, соціальної і професійної мобільності. Реалізація цієї мети припускає, перш за все, підвищення якості освіти. Вирішення цієї проблеми багатопланове, оскільки якість освіти визначається сукупністю показників, що характеризують різні аспекти навчальної діяльності: зміст освіти, технології навчання, матеріально-технічне забезпечення, кадровий потенціал тощо. Тобто, особливої актуальності набуває проблема створення умов, які дозволять забезпечити якісні зміни в навчальному процесі закладів освіти, що сприятимуть формуванню професійносоціальної компетентності випускника. Специфічним особливостям впровадження інноваційних педагогічних технологій у навчальний процес доповнення постійної активної взаємодії студентів та педагогів.

Найбільш цікавими та результативними для системи професійної є такі педагогічні технології, як кооперативне і проєктне навчання, результатами якого є: позитивна взаємозалежність, набуття соціальних навичок. Залежно від обсягу навчального матеріалу, важливості його засвоєння, відпрацювання навичок педагоги активно застосовують такі методи навчання, як командні ігри, тести, тренінги, групові дослідження.

Великої уваги заслуговують ділові ігри, які дають студентам змогу якнайкраще проявити свій професіоналізм, компетентність, уміння застосовувати здобуті знання. А переваги групового дослідження полягають у тому, що в навчанні студентів складається ситуація, яка може трапитися в житті, між теорією і практикою встановлюється тісний зв'язок – студенти вчаться використовувати здобуті знання у професійній сфері, виявляють самостійність у роботі, розвивають творчу та пізнавальну активність, логічно мислять.

Найпростішою ланкою, з яких складається особистісно орієнтована технологія, є особистісно орієнтована педагогічна ситуація, опинившись у якій учень повинен пристосувати її до

своїх інтересів, побудувати образ чи модель свого життя, вибрати творчий момент, дати критичну оцінку. Групова форма навчальної діяльності виникла як альтернатива існуючим традиційним формам навчання. Вміле поєднання індивідуальної та групової організації навчальної діяльності допомагає успішному навчанню студентів, їх активність і самодіяльність підвищують ефективність заняття. Широко впроваджують проблемне навчання, проблемні лекції, семінари, навчальні дискусії, лабораторно-практичні роботи з елементами дослідництва, діяльності, гри. В основі педагогічної технології «Створення ситуації успіху» лежить особистісно орієнтований підхід до процесу навчання та виховання. Ситуація успіху – це суб'єктивний психічний стан задоволення наслідком фізичної або моральної напруги виконавця справи, виконавця явища. Така технологія ефективна в будь-якій освітній системі. Діяльнісні технології особливо доцільні у професійній підготовці, оскільки спрямовані на підготовку професіонала, здатного кваліфіковано розв'язувати виробничі завдання. Ці технології передбачають здійснення аналізу виробничих ситуацій, розв'язання ситуативних виробничих завдань, ділові ігри, моделювання професійної діяльності в навчальному процесі, організацію професійно спрямованої дослідницько-пошукової роботи тощо.

Головними складовими процесу формування професійної компетентності фахівців є навчальне середовище закладу професійної освіти, організація освітнього процесу, відбір і структурування змісту освіти, засоби організації навчально-пізнавальної діяльності учнів, орієнтовані на кінцевий результат. А організація теоретичного і виробничого навчання на основі принципу предметної діяльності є дидактичною основою, що забезпечує формування професійної компетентності майбутнього спеціаліста.

Ми дійшли також висновку, що інноваційний педагогічний досвід є досвідом колективним. Тому кожен навчальний заклад має стати певною моделлю такого досвіду зі своєю, ефективною саме для даного закладу структурою, зі своєю стратегією та перспективою.

Список використаних джерел

1. Гаврилюк О. О. Розробка перспектив розвитку навчального закладу відповідно до потреб ринку праці та професійно-кваліфікаційних

- вимог до фахівців : навч.-метод. посіб. – Хмельницький : ХНУ, 2005. – 46 с.
2. Загіка О. О. Оновлення змісту професійної підготовки кваліфікованих робітників в сучасних умовах / О. О. Загіка // Професійно-технічна освіта. – 2012. – № 4 (57). – С. 25–29.
 2. Інноваційні педагогічні технології навчання професії : монографія / Нікуліна А. С., Максименко Ю. Б., Матвєєв Г. П., та ін., ; [за ред. Нікуліної А. С.] – Донецьк : Донецький інститут післядипломної освіти інженерно-педагогічних працівників, 2005. – 385 с.
 3. Щербак О. Сучасні підходи до модернізації професійної освіти і навчання / О. Щербак // Професійно-технічна освіта: Спецвипуск. – 2007. – С. 12–14.
 4. Радкевич В. О. Професійна компетентність – складова професійної культури / В. О. Радкевич // Педагогічні та психологічні науки в Україні : зб. наук. пр.

О. А. Воробйова, викладач професійно-теоретичної підготовки

vorobyova02@gmail.com

ДНЗ «Деражнянський центр професійної освіти»

ОСОБЛИВОСТІ РОЗРОБКИ ОСВІТЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАСОБАМИ GOOGLE

Сучасні інформаційно-комунікаційні технології поступово й докорінно змінюють світ навколо нас. Швидкоплинність розвитку новітніх засобів виробництва вимагає від фахівців постійного удосконалення і навчання. Тому сучасній людині вже недостатньо мати певну суму знань, а необхідно сформувати ряд життєвих компетентностей, які забезпечать успіх у професійній діяльності та самореалізації у житті.

Педагог повинен володіти інформаційно-цифровою компетентністю, а це передбачає:

- впевнене та водночас критичне застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для створення, пошуку, обробки, обміну інформацією на роботі, в публічному просторі та приватному спілкуванні;

- інформаційну й медіа-грамотність, основи програмування, алгоритмічне мислення, роботу з базами даних, навички безпеки в інтернеті та кібербезпеці;

- розуміння етики роботи з інформацією (авторське право, інтелектуальна власність тощо).

Цифрова компетентність педагога розглядається як здатність уміти використовувати цифрові, медіа та інформаційно-комунікаційні технології; розуміти і критично оцінювати різні аспекти цифрових медіа і медіа контенту, а також уміти ефективно комунікувати у різноманітних контекстах. [1, с. 23–24].

У ДНЗ «Деражнянський центр професійної освіти» готують кваліфікованих робітників зі спеціальності «Обліковець з реєстрації бухгалтерських даних». При проведенні уроків бухгалтерського обліку постійно застосовую мультимедійні засоби навчання, використання яких дає змогу забезпечити заняття динамічною наочністю, збільшити темп виконання учнями робіт (диференціації їхньої діяльності, наявності зворотного зв'язку, об'єктивністю контролю, підвищення мотивації навчання, можливість продемонструвати учням розроблені комп'ютерні презентації з предмету «Бухгалтерський облік»). Також використовую чимало додатків, які допомагають мені зробити уроки більш інтерактивними та цікавими.

Для здійснення комунікації з групою учнів допомагає програма Skype. Використовую її на уроках та надаю навчальну інформацію більш широкому колу учнів, маючи приєднаний комп'ютер до мережі Інтернет, щоб учні, які відсутні на уроці, могли за допомогою Skype навчатися дистанційно, в режимі реального часу.

Онлайн інструмент Padlet – призначений для створення та наповнення контентом віртуальної дошки (простору) з можливістю спільного редагування. Використовую дошку Padlet для організації групової роботи учнів під час проведення «мозкового штурму», узагальнення й систематизації знань, рефлексії; для розміщення навчальної інформації або завдань для її пошуку; як місце розміщення ідей для проєктів та їх обговорення; як інструмент для організації спільної діяльності учнів під час заняття та поза ним [2, с. 77]. QR-коди дозволяють залучити учнів до навчання, організовувати ігруву та дослідницьку діяльність учнів, організовувати QR-квести та багато іншого.

Онлайн інструмент Trello – це теж віртуальна дошка, яка є хорошим помічником для педагога у роботі над спільними онлайн-проєктами разом із учнями. За допомогою даного інструменту маю можливість розподілити завдання за типами, а учні, у ході роботи, бачать її результати (що зробили, що потрібно доробити). Так, здобувачі освіти вчаться ефективно організо-

вувати свою роботу у віртуальному режимі, розуміють суть командної роботи. Це корисний візуальний інструмент у роботі педагога.

Онлайнві навчальні матеріали допомагають мені додатково вмотивувувати учнів, урізноманітнювати уроки та робити їх більш сучасними. Більшістю з них можна користуватися на мобільних пристроях учнів, а ще вони містять бібліотеки готових вправ. Наприклад, на своїх уроках пропоную учням LearningApps – онлайн-застосунок зворотнього зв'язку, у якому учні визначають наскільки добре вони засвоїли навчальний матеріал, які питання незрозумілі. Сервіс заснований на роботі з шаблонами: від роботи з картами до розгадування кросвордів і створення карт знань.

Wordart.com – web-сервіс для візуалізації, створення хмари слів. За допомогою хмар слів візуалізую термінологію бухгалтерського обліку з певної теми у більш наочний спосіб. Це сприяє швидкому запам'ятовуванню інформації.

Вікторини та тести допомагають зацікавити учнів темою, полегшити її сприйняття, засвоєння й перевірити знання. Форми Google – ресурс, що має велику кількість шаблонів оформлення, що дозволяє створювати форми до заняття будь-якої теми. Online Test Pad – сайт, де безкоштовно працюю з конструкторами для створення тестів, кросвордів, опитувань і з діалоговими тренажерами.

Унікальним інструментом для організації групової роботи, рефлексії є MindMeister. Це сервіс, що дає змогу створювати інтелект-карти, використання яких в освітньому процесі забезпечує зворотній зв'язок, зокрема, через підсумкове та формувальне оцінювання.

Досить популярним сьогодні є онлайн сервіс Kahoot. Він дає змогу створювати різні інтерактивні ігри, що складаються з низки запитань із кількома варіантами відповідей. Його використовую не тільки у роботі з учнями, а для перевірки їх знань. Участь в таких іграх сприяє налагодженню спілкування та співпраці у колективі, підвищує рівень обізнаності педагогів в інформаційно-комунікаційних технологіях, стимулює критичне мислення. Ці сервіси набувають своєї популярності, оскільки вони допомагають зекономити свій час, об'єктивно оцінити рівень знань учнів, візуалізувати результати опитування та багато іншого [3, с. 113].

Застосування вище перелічених web-сервісів у моїй практичній діяльності надає можливість інтенсифікувати процес навчання, підвищити рівень професійної підготовки вчителя, сприяє розвитку наскрізних умінь учнів. Теперішнє покоління не уявляє свого життя без гаджетів. Боротися з цим сенсу немає, а от використовувати деякі ігри для навчання можна цілком успішно. Тому намагаємося бути на одній хвилі з учнями.

Знати досконало теорію свого предмета – це сьогодні вже надто мало для того, щоб заволодіти увагою здобувачів освіти. Потрібно використовувати сучасні технології, щоб запускати в колективі інтерактиви типу вікторини чи опитування, урізноманітнити деякі уроки, бо учням властиво гратися. Перевага ІТ-інструментів у тому, що вони допомагають доступніше пояснювати складні теми та демонструвати цікаві приклади. Але ці інструменти ніколи не будуть йти попереду суті викладання, вони просто нададуть йому більшої якості, сучасності та актуальності.

Список використаних джерел

1. Паламарчук В. Ф. Інноваційні процеси в педагогіці. Київ, 2018. 156 с.
2. Семеніхіна О. Формування умінь унаочнювати навчальний матеріал засобами комп'ютерної візуалізації. Вінниця, 2017. 89 с.
3. Гиркин І. В. Нові підходи до організації навчального процесу з використанням сучасних комп'ютерних технологій: навч. посіб. Київ, 2018. 202 с.

О. Л. Гаркович, к. б. н., доцент, доцент кафедри екології та природоохоронних технологій

harkovych@ontu.edu.ua;

М. М. Мадані, к. т. н., доцент, доцент кафедри екології та природоохоронних технологій;

О. О. Попова, викладач-стажист кафедри екології та природоохоронних технологій

Одеський національний технологічний університет

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО СТВОРЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ПРИ ВИВЧЕННІ ЕКОЛОГІЇ

Зміни, що відбуваються у суспільстві, постійне збільшення обсягу інформації зумовили глибоке реформування системи

освіти України. Оновлення системи освіти держави значною мірою пов'язане з розробкою та впровадженням у педагогічну практику ефективних технологій розвитку інтелектуальних та творчих здібностей особистості, формування її пізнавальної та творчої активності.

Формування інформаційного освітнього середовища ґрунтується на використанні комп'ютерної техніки, організаційно-методичних засобів навчання, сукупності технічних та програмних засобів обробки, зберігання та передачі інформації, що забезпечують оперативний доступ до педагогічно значущої інформації та створюють можливість для міжособистісної взаємодії.

Інформаційне освітнє середовище є інтегрованою багатокомпонентною системою, компоненти якої відповідають навчальній, позанавчальній, науково-дослідній діяльності здобувачів вищої освіти, контролю та оцінці результатів навчання, діяльності з управління навчальним закладом. Подібне середовище повинно мати максимальну варіативність, що забезпечує диференціацію всіх можливих користувачів [1, 2].

Виходячи з особливостей природних дисциплін використання інформаційних технологій у процесі вивчення екології є найбільш обґрунтованим. Наприклад, для моделювання екологічних процесів, явищ, лабораторних робіт, комп'ютерної підтримки процесу викладу навчального матеріалу та контролю його засвоєння.

Інформатизація освіти – процес забезпечення освітнього середовища теорією та практикою розробки та використання сучасних інформаційних технологій, орієнтованих на реалізацію психолого-педагогічної мети навчання та виховання. Ця педагогічна технологія дозволяє викладачу вирішити низку проблем, що виникають під час викладання екології, а саме: гармонійно поєднує практичну та теоретичну частини курсу, індивідуалізує процес навчання та робить його інтерактивним. Однак широко застосуванню комп'ютерних навчальних програм заважають методичні проблеми поєднання традиційного навчання та комп'ютерних технологій [1, 2].

Формування інформаційного освітнього середовища повинно бути спрямовано: на освоєння освітнього навчального компонента; формування компетенцій у здобувачів для вирішення типових практичних завдань у обраній предметній галузі;

формування умінь аналізу та прийняття рішень у нестандартних проблемних ситуаціях; розвиток здібностей до певних видів діяльності; проведення навчально-дослідних експериментів з моделями досліджуваних об'єктів та процесів; контроль та оцінка рівня знань та умінь; формування умінь та навичок для пошуку інформації, науково-дослідної та проектної діяльності.

Освітні засоби інформаційних технологій навчання класифікуються за типом педагогічних завдань: засоби, що забезпечують базову підготовку (електронні підручники, навчальні системи, системи контролю знань); засоби практичної підготовки (задачники, практикуми, віртуальні конструктори, віртуальні лабораторії, програми імітаційного моделювання, тренажери); допоміжні засоби (енциклопедії, словники, мультимедійні навчальні заняття); комплексні засоби (дистанційні навчальні курси).

За функціями організації навчального процесу: навчально-інформаційні (електронні бібліотеки, книжки, періодичні видання, словники, довідники, навчальні програми); інтерактивні (електронна пошта, електронні телеконференції, вебінари); пошукові (каталоги, пошукові системи).

За типом інформації: електронні та інформаційні ресурси з текстовою інформацією (підручники, навчальні посібники, задачники, тести, словники, довідники, енциклопедії, періодичні видання, навчально-методичні матеріали); електронні та інформаційні ресурси з візуальною інформацією (фотографії, портрети, ілюстрації, відеофрагменти екологічних процесів та явищ, демонстрації дослідів, відеоекскурсії, статистичні та динамічні моделі, предметні лабораторні практикуми, предметні віртуальні лабораторії, схеми, діаграми); електронні та інформаційні ресурси з аудіоінформації (звукозапису доповідей, звуків живої та неживої природи); електронні та інформаційні ресурси з аудіо- та відеоінформацією (аудіо-відеооб'єкти живої та неживої природи, предметні екскурсії); електронні та інформаційні ресурси з комбінованою інформацією (підручники, навчальні посібники, першоджерела, задачники, енциклопедії, словники, періодичні видання).

За формою взаємодії: технологія асинхронного режиму зв'язку – «offline» (оперативне електронне листування, телеконференція, замовлення та розсилання необхідного матеріалу з електронних банків інформації); технологія синхронного режи-

му зв'язку «online» (форум, чат, пошук інформації в Інтернет, встановлення власних ресурсів у Глобальній мережі).

Застосування інформаційних технологій у навчально-виховному процесі сприяє формуванню індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти, оскільки забезпечує максимальний розвиток індивідуальних освітніх можливостей та потреб; широкий вибір змісту, форм, темпів та рівня їх підготовки; задоволення освітніх потреб у поглибленому вивченні освітніх компонентів; розкриття творчого потенціалу (участь у дистанційних освітніх проєктах, конкурсах, олімпіадах тощо) освоєння сучасних інформаційних технологій.

Електронні та інформаційні ресурси можуть бути використані як навчально-методичний супровід навчальних дисциплін. Викладач може застосовувати різноманітні освітні засоби інформаційних технологій під час підготовки до заняття; безпосередньо на занятті (при поясненні нового матеріалу для закріплення засвоєних знань у процесі контролю знань); для організації самостійної роботи тощо. Наприклад, електронні та інформаційні ресурси з текстовою інформацією можуть бути використані при поясненні нового матеріалу як основа для підготовки диференційованого роздавального матеріалу, підготовці наукової роботи або дослідницького проєкту. Ресурси з візуальною аудіоінформацією органічно включати до пояснення викладача на занятті, а також використовувати при організації самостійної роботи. Комп'ютерні тестові завдання дозволяють швидко та ефективно здійснювати контроль та оцінку знань, умінь та навичок. Тести можуть проводитися в режимі on-line (проводиться на комп'ютері в інтерактивному режимі, результат оцінюється автоматично системою) та в режимі offline (використовується електронний або друкований варіант тесту; оцінку результатів здійснює вчитель з коментарями та роботою над помилками).

Отже, використання інформаційних технологій при викладанні екології значно розширює можливості як викладача (більш якісно та на вищому методичному рівні викладати матеріал), так і студента (задоволення освітніх потреб у поглибленому вивченні предметів обраної спеціальності). Інформаційні технології розширюють можливості візуалізації екологічних процесів та явищ, які викладачі не мають можливості показати безпосередньо на занятті. Зараз комп'ютерні технології викорис-

товують із метою моделювання екологічних процесів та явищ. Моделювання дозволяє розкрити зв'язки об'єкта, що вивчається, глибше виявити його закономірності, що веде до кращого засвоєння навчального матеріалу. Здобувачі вищої освіти можуть досліджувати явище, змінюючи параметри, порівнювати отримані результати, аналізувати їх, робити висновки.

Ще один напрямок використання інформаційних технологій у навчально-виховному процесі з екології – обробка даних експерименту, який здійснюється при виконанні наукової чи проєктної діяльності.

Програмні засоби для ефективного застосування у навчальному процесі повинні мати високий ступінь наочності, простоту використання, сприяти формуванню загально-навчальних та експериментальних умінь, узагальненню та поглибленню знань.

Список використаних джерел

1. Топузов М. Проєктування інформаційно-освітнього середовища навчальних закладів у сучасному суспільстві. Український Педагогічний журнал. 2017. Вип. 1 (Лютий). С. 26–36.
2. Соколюк О. Інформаційно-освітнє середовище навчання в умовах трансформації освіти. Наукові записки КДПУ імені Володимира Винниченка. Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. 2016. Вип. 12(3). С. 48–55.

*Л. М. Киба, ст. викладач кафедри англійської філології та методики навчання англійської мови
kasyaluka@ukr.net
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького*

РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ: СТВОРЕННЯ ПЕРСОНАЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ПРОСТОРУ

Сучасна людина живе у певному соціокультурному середовищі, яке стає дедалі більше відкритим як для позитивних, так і негативних впливів, а формування особистості відбувається з допомогою багатьох соціальних інститутів, найважливішим з яких є система освіти. Освіта в Україні в силу багатьох причин далеко не повністю відповідає як загальним, так і індивідуальним потребам, тож проблеми модернізації освіти є одними з **актуальних**. Перспектива вимагає не лише успішного засвоєння ключових компетенцій, що є умовою європейського освітнього

простору, але й виховання людини, здорової тілом і духом, людини духовної. В умовах становлення суспільства знань виникла необхідність конструювання персонального освітнього простору, який забезпечує не лише засвоєння, актуалізацію знань, а й породження нового знання, надаючи навчальному (освітньому) процесу та процесу професійної підготовки творчого, персоніфікованого характеру. **Метою** публікації є схарактеризування персонального навчального простору студента-філолога, як одного із способів формування культуровідповідної, ресурсно-орієнтованої особистості.

Фахове навчання та вивчення іноземних мов відбувається у контексті гуманітарної освіти і зв'язано з іншими її компонентами міжпредметними зв'язками. Прагнення до високої наукоємності, єдності і цілісності сучасних процесів багато в чому пояснюється переходом до інформаційного суспільства. В умовах глобалізації та інформаційної революції відбувається формування специфічного контексту, в рамках якого створюється новий соціум, який базується на трьох складових – суспільство знань, економіка і культуровідповідна модель освіти. Дані еволюційні зміни знайшли відображення у ряді концепцій, розроблених міжнародними організаціями [Орбан, 2009], які визначають стратегії сталого розвитку суспільства, зокрема у всесвітній доповіді ЮНЕСКО «До суспільства знання» [Доповідь ЮНЕСКО, 2005]. Усвідомлюючи той факт, що головне призначення навчання – це перетворення і збагачення суб'єктного досвіду, досить актуальним є питання про конструювання особистого освітнього простору майбутнього професіонала, що забезпечує не тільки засвоєння та актуалізацію знань, а й породження нового знання, надаючи процесу професійної підготовки творчий та персоніфікований характер. Освітнє середовище деякі автори відрізняють від навчального середовища, розуміючи під освітнім середовищем систему впливів і умов формування особистості, а також можливостей для її розвитку. Інформаційно-навчальне середовище це сукупність умов, які сприяють виникненню й розвитку процесів інформаційно-навчальної взаємодії між студентами і викладачем з використанням засобів нових інформаційних технологій, а також формуванню пізнавальної активності за умови наповнення компонентів середовища предметним змістом певного навчального курсу.

Уведення поняття «персональний освітній простір» обумовлено необхідністю виділення факторів, що визначають становлення особистості майбутнього професіонала, яке є процесом і результатом взаємодії індивіда з освітнім середовищем, що має інформаційно-насичений характер. Персональний освітній простір – це система цілей, змісту, форм, засобів навчання, обумовлена взаємодією студента і викладача. В умовах даного простору відбувається процес становлення та самореалізації мовної особистості в процесі міжкультурної комунікації. У цьому сенсі персональний навчальний (освітній) простір – це простір, де відбувається інтерференція та інтегрування зовнішнього предметного світу, світу мови, світу культури і внутрішнього світу людини. Цей простір має включати мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісний та особистісний компоненти, які визначають вектори розвитку особистості майбутнього професіонала: мотиваційно-ціннісний компонент, спрямований на розвиток і визначення особистісно-значущої системи ціннісних орієнтирів; когнітивний компонент, що забезпечує формування предметних і мовних знань; діялісно-практичний компонент, який сприяє розвитку компетенцій, що забезпечують самореалізацію особистості; особистісний компонент, який пов'язаний з розвитком рефлексивних якостей майбутнього професіонала, оволодінням засобами саморегуляції та самовдосконалення.

Персональне навчальне середовище допомагає студентам контролювати власний процес набування знань через встановлення власних (більш особистісно-орієнтованих) цілей навчання; управління як змістом, так і процесом навчання; спілкування з одногрупниками, носіями мови чи культурних цінностей у процесі навчання і тим самим досягти цілей навчання. Таке середовище включає в себе як формальні, так і неформальні процеси навчання. Персональне навчальне середовище – це комбінація інструментів (як правило, цифрових) і ресурсів, обраних студентом, для підтримки різних аспектів навчального процесу, від постановки цілей до вибору матеріалів та оцінки результатів. Важливість існування персонального навчального середовища студента для викладача полягає в здатності допомогти студентам розвинути самостійність і підготувати їх до безперервного навчання. Простір персонального навчального середовища може бути створеним і без допомоги комп'ютерних

технологій, але особливістю навчального процесу з іноземної мови у сучасній вищій школі є те, що в основному цей процес відбувається у контексті інтернет-ресурсів. Ознака персонального навчального простору – створення студентами своїх особистих інтелектуальних структур, що допомагають їм не лише шукати та отримувати навчальні відомості, але й аналізувати їх, творчо підходити до них з метою отримання знань, що є значно ефективнішим, ніж просто отримувати знання від викладача. Особливо це важливо, коли студент безпосередньо зацікавлений в отриманих знаннях та самостійно опрацьовує навчальний матеріал, постійно обмінюється думками з іншими.

Орієнтація України на європейські та світові освітні стандарти, що вимагають підготовки фахівців високого рівня, здатних у конкурентних умовах до прийняття самостійних нестандартних рішень, також спонукає вітчизняних педагогів до науково-методичного та технологічного пошуку на шляху вдосконалення, насамперед, самостійної роботи в навчанні. Відповідність технологій самостійного навчання студентів таким критеріям, як відтворюваність, надійність, оптимальність, диференційованість на основі індивідуально-психологічних властивостей студентів сприятиме організації продуктивного самонавчання для студентів з різним рівнем пізнавальної активності.

Зростання ролі інформаційного середовища, зокрема – інформаційно-комп'ютерних технологій у багатьох видах людської діяльності цілком природно спричинює зміни в системі освіти, спрямовані на переорієнтацію навчально-виховного процесу, оскільки їх використання може забезпечити передачу знань і доступ до різноманітних навчальних відомостей нарівні, а іноді й інтенсивніше та ефективніше, ніж за традиційного навчання.

Кроками створення персонального середовища спілкування іноземною мовою є розробка програм навчання для кожного студента спільними зусиллями викладача та самого студента, де є постановка мети, розробка стратегії навчання та алгоритму певних дій. В цій персональній програмі значне місце займає індивідуальна робота студента в мультимедійному класі. Студент може користуватися усім арсеналом нових технологій для отримання необхідних знань, оволодіння відповідними вміннями та навичками, застосовувати різні форми контролю та самоконтролю. Кроками створення персонального середовища спілкування іноземною мовою є розробка програм навчання для

кожного студента спільними зусиллями викладача та самого студента, де є постановка мети, розробка стратегії навчання та алгоритму певних дій.

Проблема якісного навчання завжди була і буде актуальною. Сьогодні на ринку праці затребувані інтелектуально розвинені, комунікабельні, конкурентноспроможні фахівці, які вміють добувати необхідні знання. Ця умова вимагає пошуку та використання у навчально-виховному процесі сучасних навчальних технологій і найбільш ефективною формою навчання є та, коли процес навчання тісно пов'язаний з активною діяльністю самого студента.

Список використаних джерел

1. Orban L. Languages for an interconnected world. Available at: http://ec.europa.eu/commission_barroso/orban/news/docs/speeches/0903_30_Beijing/China_Speech_Conference.pdf.
2. До суспільства знання. Всесвітня доповідь ЮНЕСКО. – Вид-во ЮНЕСКО, 2005. – 239 с. URL: <http://unesdoc.unesco.org/images/0014/001418/141843r.pdf>.

*І. В. Кійко, завідувач відділення закладу фахової передвищої освіти, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист
innawk2020@gmail.com;*

*І. В. Коломієць, завідувач навчально-методичного кабінету, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист
Kolinna86@gmail.com*

Фаховий коледж Національного фармацевтичного університету, м. Харків

ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ФАХОВОГО КОЛЕДЖУ НФаУ У ВОЄННИЙ ЧАС

Основними завданнями сучасного інформаційно-освітнього середовища є організаційно-управлінський менеджмент та моніторинг діяльності закладу освіти, інформаційно-методична підтримка освітнього процесу, забезпечення комунікації між всіма учасниками освітнього процесу через застосування інформаційно-комунікативних технологій, створення умов професійного зростання педагогічних працівників та саморозвитку здобувачів освіти. Протягом останніх трьох років заклади освіти здійснюють освітню діяльність з використанням дистанційних технологій. З початку повномасштабного вторгнення освітній процес

у Фаховому коледжі Національного фармацевтичного університету здійснюється повністю у дистанційному форматі, оскільки Харківська територіальна громада відноситься до території можливих бойових дій. Тому для надання якісних освітніх послуг особлива увага приділяється створенню ефективного онлайн-освітнього середовища.

Коледж проводить підготовку фахових молодших бакалаврів, молодших бакалаврів, бакалаврів спеціальності 226 «Фармація, промислова фармація» за освітньо-професійними програмами «Фармація», «Аналітичний контроль якості хімічних лікарських сполук», «Виробництво фармацевтичних препаратів».

Серед багатьох складових, які формують інформаційно-освітнє середовища можна виділити ті, які потребували особливої уваги під час військової агресії.

Організаційно-управлінська складова. Використання технологій дистанційного навчання в освітньому процесі Фахового коледжу НФаУ нормуються відповідним Положенням. Для забезпечення ефективного функціонування закладу освіти було запроваджено електронний документообіг. Створено групи у вайбер-спільноті кожного структурного підрозділу коледжу, навчальних груп, кураторів тощо.

Технічне забезпечення. З початком війни освітній процес було призупинено на місяць, оскільки і педагогічним працівникам, і здобувачам освіти необхідно було влаштувати безпечні умови життя (евакуація, укриття в місті). В цей час комунікація адміністрації коледжу з усіма учасниками освітнього процесу не припинялася, в тому числі проводився постійний моніторинг стосовно можливості продовжити процес навчання. В квітні 2022 освітній процес було продовжено в синхронному та асинхронному режимах з використанням усіх можливих засобів: від смартфонів до ноутбуків. На початок 2023 року усі викладачі мають комп'ютер або ноутбук, а кількість здобувачів освіти, які мають для навчання тільки смартфон порівняно з квітнем 2022 року зменшилася до 7 %.

Організація процесу навчання. Навчання (лекції, семінарські, лабораторні та практичні заняття) проводяться у синхронному форматі з використанням програми для організації відеоконференцій Zoom, що дозволяє зберегти відповідність змістової компоненти навчання вимогам навчального плану. Педагогічні працівники впроваджують новітні сучасні інформаційно-

комунікативні технології, щоб забезпечити якісні освітні послуги в дистанційному форматі. З ерою цифровізації освіти до традиційних форм додано можливість візуалізації навчального матеріалу за допомогою можливостей мережі інтернет: відеофрагменти, онлайн-сервіси для перевірки знань (Google Форми, TestPad, Wizerme, LearningApps тощо), інтерактивні дошки (Padlet, Miro, WhiteboardFox та ін.).

Окремим питанням є можливість формування практичних навичок при виконанні лабораторних робіт дисциплін хіміко-фармацевтичного напрямку. Проведення лабораторних занять при дистанційному навчанні є неможливим, адже вони вимагають доступу до спеціального обладнання та матеріалів. Частково вийти зі складної ситуації допомагають використання віртуальних лабораторій (сервіси: Labster, GoLab, Pet Colorado, ChemCollective тощо), відеоконтент (як створений викладачами, так і отриманий з інтернет-джерел).

Для аналізу ефективності навчання проводиться анкетування здобувачів освіти та педагогічних працівників, аналіз відвідування занять, успішності. На основі цього аналізу виявляються слабкі місця, вдосконалюються методи та підходи, які застосовуються.

Навчально-методичне забезпечення. Останні роки в коледжі активно розвивалися інтернет-ресурси для здійснення освітнього процесу онлайн та забезпечення постійного доступу здобувачів освіти до навчально-методичного контенту. Офіційний сайт коледжу (<https://college.nuph.edu.ua>) містить інформацію, необхідну для навчання: освітні програми, силабуси дисциплін, графік освітнього процесу, розклад занять, інформацію про викладачів, доступ до сайту дистанційних технологій освіти Фахового коледжу НФаУ на навчальній платформі Moodle (<https://pharmagram.nuph.edu.ua>), електронної бібліотеки тощо. Викладачі коледжу активно розробляють навчально-методичний супровід освітніх компонент та наповнюють ними персональні сайти та блоги, вебсервіс Google Classroom, месенджери тощо.

Підвищення інформаційно-комунікативної компетентності педагогічних працівників. Протягом трьох років в коледжі проводились дослідження щодо динаміки потреб педагогічних працівників у підвищенні цифрової компетентності. За цей час загальна кількість кредитів підвищення кваліфікації за різними формами склала 151,4 кредити, лівова частка яких

приходилася на 2020–2021 роки. Анкетування педагогічних працівників, яке проводиться в коледжі щорічно, надало інформацію, які сервіси, платформи, програми, хмарні середовища, а також месенджери, соціальні спільноти використовують викладачі для організації навчальних занять.

Комунікація між учасниками освітнього процесу. Одним з важливіших моментів є організація комунікації між всіма учасниками освітнього процесу. Були встановлені канали зв'язку між адміністрацією, викладачами, здобувачами освіти, керівниками навчальних груп, батьками студентів за допомогою месенджерів, електронної пошти, телефонного зв'язку та інших інструментів спілкування. Постійний моніторинг місцезнаходження здобувачів освіти, їх можливості навчатись (побутовий, технічний і емоційний аспект), індивідуальний підхід до кожного студента, існуючий доступ до кваліфікованої психологічної підтримки – все це дозволило зберегти контингент й забезпечити можливість отримання освіти.

Отже, ефективне інформаційно-освітнє середовище закладу освіти базується на співпраці та взаємодії всіх учасників освітнього процесу. Це динамічна система, яку можна адаптувати під стратегії розвитку закладу освіти, зовнішні виклики. У Фаховому коледжі НФаУ вдалося налагодити та стабілізувати освітній процес з використанням дистанційних технологій навчання, зберегти контингент студентів, провести випуск та здійснити набір.

М. М. Кобилинська, викладач

mariakobylynska@gmail.com

Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету»

САЙТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДИ І МОДЕЛІ ОЦІНЮВАННЯ» ЯК СКЛАДНИК ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА КОЛЕДЖУ

Сучасне суспільство потребує нових підходів у системі освіти, нового педагогічного мислення, нового ставлення викладача до своєї діяльності, результатом якої має бути виховання людини-інноватора. Одним із перспективних і результативних напрямків реалізації цього завдання є використання комп'ютерних мережних технологій або технологій взаємодії, в тому числі

й блогів. Використання інформаційних технологій – це оновлення ролі викладача, його готовності передавати свої знання і досвід новими засобами у навчально-виховному процесі. Інформаційно-комунікаційні технології формують вміння працювати з інформацією, розвивають комунікативні здібності, тобто виховують особистість «інформаційного суспільства», поліпшується якість навчання за допомогою більш повного використання доступної інформації.

Одним із ефективних інструментів сучасного викладача, засобом інтеграції викладачів в єдиному освітньому просторі є персональні сайти викладачів (дисциплін).

Персональний сайт викладача або сайт дисципліни – це ефективний спосіб роботи зі студентами і за межами навчального закладу, під час якого відкриваються простори для організації додаткової освіти. За допомогою сайту можна активізувати творчу діяльність, поділитися з іншими своїми напрацюваннями, презентувати нові досягнення своїх студентів та власні, черпати пізнавальну інформацію, а головне – допомагати студентам у вивченні навчальних дисциплін.

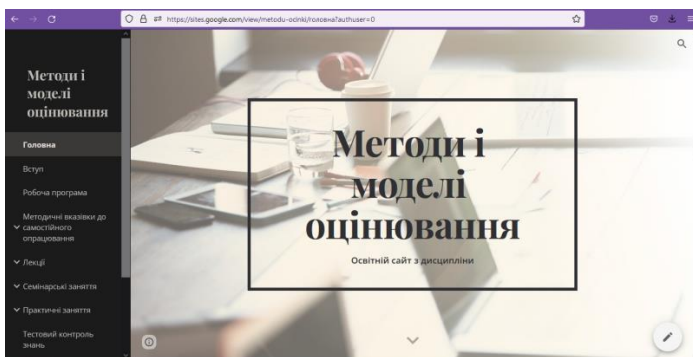
Сайт навчальної дисципліни «Методи і моделі оцінювання» створений саме для реалізації описаних вище завдань та принципів сучасної освітньої діяльності викладача. Він створений з використанням платформи Google Sites – сервісу від Google, що пропонує своїм користувачам послугу безкоштовного створення і розміщення сайтів у мережі Інтернет.

Електронний сайт «Методи і моделі оцінювання» розрахований на студентів, які навчаються у вищих навчальних закладах за освітньо-професійною програмою «Оціночна діяльність». Одночасно його опрацювання буде корисним для викладачів дисципліни «Методи і моделі оцінювання» та людей, які цікавляться питаннями оціночної діяльності та бажають самостійно вивчити дисципліну.

На основі опрацьованої літератури та законодавства України з питань оціночної діяльності на сайті розглянуті визначення об'єктів оцінки, основні методи та моделі оцінювання, їх характеристику, переваги та недоліки, особливості та етапи застосування. Також розглянуті особливості застосування дохідного, витратного та порівняльного підходів для визначення вартості землі, нерухомості, окремих видів активів, рухомого майна та бізнесу.

Висвітлення матеріалу побудоване з урахуванням рекомендацій навчально-методичного кабінету вищої освіти Міністерства освіти України та програми курсу «Методи і моделі оцінювання» для студентів Відокремленого структурного підрозділу «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету».

Сайт визначає зміст, систему та об'єм знань, якими повинні володіти студенти, відображає зв'язок теорії з практикою і відповідає вимогам напрацювання у студентів вмінь самостійно оволодівати теоретичним і нормативним матеріалом, а також набути навичок правильного застосування методичних підходів до об'єктів оцінки.

Передбачається, що студентам буде заданий ряд проблемних питань, тестових та практичних завдань. Ефективність засвоєння матеріалу підвищується за рахунок використання апробованих і визнаних у оціночній практиці підручників, їх стислих конспектів, а також офіційних сайтів органів державної влади.

Інформаційне наповнення сайту відповідає чинній програмі, а сторінки сайту постійно поповнюються новими матеріалами. Особливістю сайту є оригінальний навчальний контент, який представлено наступними формами:

- зміст;
- методичні рекомендації для самостійного опрацювання;
- конспекти лекцій;
- плани семінарських занять з тестами та списком додаткових джерел інформації для опрацювання.
- плани практичних занять із ситуаційними завданнями;

– перелік додаткової літератури, основних нормативних актів та офіційних сайтів, для відшукування додаткової інформації з досліджуваних питань;

– тести, завдання та перелік питань для контролю знань.

Вивчення дисципліни «Методи і моделі оцінювання» рекомендується здійснювати в такому порядку:

1. Опрацювання відповідних розділів рекомендованих підручників.

2. Засвоєння інформації, відображеної в конспектах лекцій.

3. Закріплення теоретичних знань відповідно до планів семінарських занять.

4. Напрацювання навичок застосування здобутих знань через практичні заняття.

5. Самоперевірка через відповіді на питання підсумкового контролю, вирішення тестових та ситуаційних завдань.

Після вивчення дисципліни студенти повинні знати:

– загальну характеристику підходів та методів оцінки об'єктів нерухомості;

– особливості використання нормативних підходів у процесі оцінки нерухомого майна;

– характеристики порівняльних (аналогових), дохідних та комбінованих методів оцінки об'єктів нерухомості;

– особливості оцінки земельних ділянок.

Уміти:

– застосовувати принципи, методи і відповідні процедури визначення вартості майна;

– визначати ринкову, інвестиційну, страхову, податкову, ліквідаційну вартості нерухомого майна;

– визначати нормативну ціну землі;

– визначати експертну грошову оцінку вартості земельних ділянок сільськогосподарського і несільськогосподарського призначення та населених пунктів;

– визначати оцінку будівель і споруд, використовуючи різні методи та моделі оцінювання.

Список використаних джерел

1. Войтович Н. В., Найдьонова А. В. Використання хмарних технологій Google та сервісів web 2.0 в освітньому процесі : метод. рек. Дніпро : ДПТНЗ «Дніпровський центр ПТОТС», 2017. 113 с.
2. Кононець Н. В. Формування відкритого навчального середовища аграрних коледжів України для ресурсно-орієнтованого навчання

студентів. Матеріали III Міжнар. інтернет-конф. «Дидактика Яна Амоса Коменського: від минулого до сьогодення», (Умань, 6 листопада 2015 р.). – FOLIA COMENIANA: вісник Польсько-української наук.-дослід.лабораторії дидактики Я. А. Коменського. Умань : ФОП Жовтий О. О., 2015. С. 77–80.

3. Чижикова Н. В. Створення Google-сайту викладача : метод. посіб. Дніпро : ДТЗЕ імені Є. О. Пагона, 2020.
4. Google Sites крок за кроком. URL: <https://sites.google.com/site/onlinedelo/>

Н. В. Кононец, д. пед. н., доцент, доцент кафедри економічної кібернетики, бізнес-економіки та інформаційних систем Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»;

завідувачка аграрно-економічного відділення

ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету»;

В. О. Baliuk, к. пед. н., заступник директора з навчальної роботи

baliuk.vika@gmail.com

ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету»

КОМПОНЕНТИ ГОТОВНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ДО РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ФАХОВОГО КОЛЕДЖУ

Поняття інформаційно-освітнього середовища (ІОС) фахового коледжу розглядаємо як мережний комп'ютерний апаратно-програмний комплекс з ієрархічною структурою, що забезпечує організацію навчального процесу в коледжі на основі інформаційно-комунікаційних технологій з використанням мережних навчальних ресурсів (Кононец, 2016, Kononets, Baliuk, Khudolii, 2022). Ми переконані, що ІОС фахового коледжу як дидактичний ресурс має повністю забезпечувати всі види занять з дисциплін і включати в себе такі складники (рис. 1): засоби вивчення теоретичних основ дисципліни (інформаційний складник); засоби підтримки практичних і лабораторних занять, виконання завдань з навчальних практик, курсових робіт, проєктів, розрахункових завдань (практико-орієнтований складник); засоби контролю знань та діагностики результатів навчання (контрольно-діагностичний складник); засоби інтерактивної взаємодії тандему «студент-викладач» (інтерактивний складник); методичні рекомендації щодо вивчення як всієї дисципліни, так і її

модулів (методичний складник); засоби організації та управління процесом вивчення дисципліни (організаційно-управлінський складник) (Кононец, 2017).

Рисунок 1 – ІОС фахового коледжу

З огляду на вище зазначене, кожен викладач фахового коледжу має бути готовим до розвитку усіх складників ІОС. У дослідженні поняття *«готовність викладачів до розвитку ІОС фахового коледжу»* потрактовуємо як цілісне внутрішнє особистісне утворення, що характеризується його здатністю до розробки електронних дидактичних ресурсів для ефективного провадження інтерактивно-цифрового освітнього процесу (реального та віртуального).

На підставі практичного досвіду визначено структурні компоненти готовності викладачів до розвитку ІОС фахового коледжу (рис. 2):

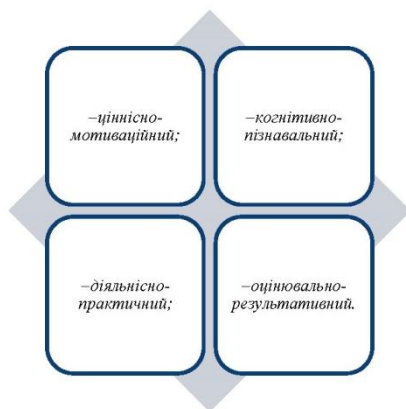

Рисунок 2 – Структурні компоненти готовності викладачів до розвитку ІОС фахового коледжу

Ціннісно-мотиваційний компонент готовності викладачів до розвитку ІОС фахового коледжу відбиває складну систему мотивів, цілей, ідеалів, потреб, інтересу до поглибленого вивчення методик *розробки електронних дидактичних ресурсів для ефективного* провадження інтерактивно-цифрового освітнього процесу (реального та віртуального); прагнень вивчати сучасні цифрові технології та їх можливості для організації традиційного, дистанційного чи змішаного навчання в коледжі; позитивного ставлення до професійної діяльності викладача, який уміє створювати електронні дидактичні ресурси та провадити інтерактивно-цифровий освітній процес (реальний та віртуальний); ціннісних орієнтацій, що сприяють розвитку ІОС фахового коледжу.

Когнітивно-пізнавальний компонент готовності викладачів до розвитку ІОС фахового коледжу є динамічною системою знань з теорії та практики застосування цифрових технологій та інтернет-сервісів для організації традиційного, дистанційного та змішаного навчання, розробки електронних дидактичних ресурсів для ефективного провадження інтерактивно-цифрового освітнього процесу (реального та віртуального); а також відбиває здатність педагогів до самостійного пошуку інформації щодо сучасних цифрових технологій, які можна використати у процесі викладання дисциплін та підвищити якість навчання студентів, активного пізнання дидактичних можливостей цих технологій.

Діяльнісно-практичний компонент готовності викладачів до розвитку ІОС фахового коледжу представлений сукупністю умінь і навичок розробки електронних дидактичних ресурсів для ефективного провадження інтерактивно-цифрового освітнього процесу (реального та віртуального); застосування цифрових технологій у процесі викладання навчальних дисциплін як традиційно, так і дистанційно чи у змішаній формі; здатністю використовувати цифрові технології та інтернет-сервіси в освітньому процесі та під час самоосвіти; здатністю розробляти електронні засоби навчання (сайти, дистанційні курси, тести, квізи, віртуальні дошки тощо), проєктувати авторські методики навчання на базі сучасних цифрових технологій та електронних дидактичних ресурсів.

Оцінювально-результативний компонент готовності викладачів до розвитку ІОС фахового коледжу віддзеркалює

здатність педагога самостійно оцінювати дидактичну значущість цифрових технологій та інтернет-сервісів для ефективної організації навчального процесу; здатність проектувати результати навчання студентів з використанням авторських електронних дидактичних ресурсів; здатність розробляти систему контролю знань студентів за допомогою цифрових технологій.

Список використаних джерел

1. Кононец Н. В. Дидактичні основи ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу студентів аграрних коледжів: дис. ... д-ра пед. наук. Полтава, 2016. 473 с.
2. Кононец Н. В. Тенденції розвитку інформаційно-освітнього середовища навчального закладу у контексті ресурсно-орієнтованого навчання. Методика викладання природничих дисциплін у вищій школі. XXIV Каришинські читання : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. Полтава : Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, 2017. С. 163–165.
3. Kononets N. V., Baliuk V. O., Khudolii I. I. Creating a virtual learning environment for the formation of digital competence of future professionals in the information activities of the enterprise. Scientific Collection «InterConf», (135): with the Proceedings of the 13st International Scientific and Practical Conference «Scientific Research in XXI Century» (December 6–8, 2022; Ottawa, Canada) by the SPC «InterConf». Methuen Publishing House, 2022. P. 98–105.

Т. А. Мельник, методист, викладач історії України

melnik_tanya_metod@ukr.net;

Ю. С. Трачук, викладач історії України

historytpfk@gmail.com

ВСП «Технологічно-промисловий фаховий коледж Вінницького національного аграрного університету»

ФОРМУВАННЯ ВІДКРИТОГО ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО ВИВЧЕННЯ КУРСУ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Одним з актуальних напрямків розбудови фахової передвищої освіти є впровадження технологій дистанційного навчання, що покликано забезпечувати формування відкритого інформаційно-комунікативного освітнього середовища.

Сьогодні на дистанційну форму навчання зроблена величезна ставка. Актуальність проблеми дистанційного навчання полягає

в тому, що результати суспільного процесу, раніше зосереджені в сфері технологій, сьогодні концентруються в інформаційній сфері. До того ж основний акцент у системі освіти зараз робиться на інтелектуальному розвитку і патріотичному вихованню, що передбачає необхідність формування критичного мислення, бути самостійним та відповідальним громадянином своєї держави, уміти вчитися, вміти працювати з інформацією (у тому числі і з іноземною). Саме тому вивчення курсу історії України має велике значення, адже передбачає вивчення процесів формування українського етносу, його генезису, етапів становлення державності, методів і форм боротьби за її збереження і розвиток.

Однак в умовах стрімкого розвитку інформаційних технологій проблема добору й використання ресурсів стає надзвичайно актуальною. Але не слід забувати, що заняття з історії – це не нагромадження знань, а пошукова діяльність, спрямована на формування вмінь і навичок щодо орієнтації в інформаційному просторі. Тому таким заняттям має передувати якісна, скрупульозна підготовка викладача, що забезпечує формування відкритого інформаційно-комунікативного освітнього середовища. Що в свою чергу передбачає освоєння та впровадження в практичну діяльність: сучасних освітніх онлайн-сервісів, навчальних платформ, хмарних мультимедійних технологій, дистанційного індивідуального навчання, навчально-розвиваючих проєктів в соціальних мережах. Освітні інтернет-ресурси нового покоління дозволяють на якісно новому рівні викладати історію, використовуючи найрізноманітніші методи і технології.

У дистанційному навчанні, крім основних дидактичних ознак методичної системи навчання (мети, змісту, методів, засобів, форм навчання) є істотні характеристики, які властиві саме цій формі навчання. Однією з основних таких характеристик є те, що дистанційне навчання побудоване в основному на принципах інформатизації навчального процесу і широкому використанні інформаційно-комунікаційних технологій, які доцільно поділити на два класи: онлайн-технології та офлайн-технології. До онлайн технологій відносяться онлайн-лекції, онлайн-вебінари, апаратні платформи. До офлайн-технологій відносяться платформи дистанційного навчання, навчальні ресурси, ресурси електронних бібліотек, світові інформаційні ресурси. У процесі використання таких засобів надається можливість лінійної

навігації в межах всього наданого інформаційного ресурсу [1, с. 11]. Основна відмінність таких електронних ресурсів від традиційних друкованих книжок полягає у значно ширших можливостях інтеграції різних видів мультимедійних даних в межах одного засобу навчання. Добір онлайн-ресурсів під час вивчення історії України повинен відповідати трьом загальним принципам: висока ефективність, коректність, вірогідність [2, с. 48].

Застосування інтернет-ресурсів для проведення занять історії в дистанційному режимі повинно бути методично обґрунтованим та дидактично продуманим – саме це сприятиме підвищенню якості знань, активізації зацікавленості до вивчення минулого своєї держави, формуванню стійкої громадянської позиції.

Одним з традиційних методів навчання залишається робота з електронними підручниками з історії України, вони доступні з будь-якого пристрою – смартфона, планшету чи комп'ютера. Важливо використовувати підручники, які розроблені та рекомендовані Міністерства освіти та науки України. Інститут модернізації змісту освіти забезпечив можливість завантаження електронних підручник у PDF-форматі.

Важливою складовою у вивченні історії України є підготовка до ЗНО. Одним з ефективних інструментів якісної підготовки є використання на заняттях з історії України онлайн-ресурсів та навчально-інформаційних проєктів.

Повний курс з історії України для підготовки до ЗНО розроблений у спецпроєкті «Історія в історіях» (<https://znohistory.edera.com/>). Він складається з 6 модулів, більше 200 тестів, а також містить цікаві лайфхаки, відео. Проєкт пропонує проходження тестів онлайн. Тести складаються з 10 запитань, до кожного з яких подається 4 варіанти відповіді, що одразу дозволяє визначити привальні відповіді.

З метою розпізнавання історичних персоналій або архітектурних пам'ятників доцільним є використання на заняттях онлайн тренажерів з підготовки до ЗНО, що пропонує інформаційний ресурс Kosheliev (Підготовка до ЗНО) (<https://www.kosheliev.icu/>). Використання ресурсу надає можливість здобувачам освіти працювати з віртуальними картками, які розділені за темами і охоплюють увесь необхідний об'єм навчального матеріалу з відповідної теми передбаченої програмою

ЗНО з історії України. Видатні українці також розділені за хронологічним принципом. Ефективне вивчення зображень передбачає систематичне їх повторення на заняттях. Завдяки тренажерам це легко і можливо зробити. Обираючи твори мистецтва, поділені за видом та способом їхнього створення студент має можливість спробувати перевірити свої знання за допомогою тренажера «Усі пам'ятки образотворчого мистецтва» за відповідною темою.

Обов'язковим у викладанні історії України є використання інформаційного ресурсу розробленого Українським центром оцінювання якості освіти (<https://testportal.gov.ua/>). Ресурс надає повний перелік кластерів, мап, пам'яток, портретів, дат і можливість онлайн-тестування. Кластерні тестові завдання складаються з умови та завдань до неї. В умові таких завдань розміщене візуальне джерело, уривок з історичного документа або тексту, що репрезентує історичну проблему. Тренажер містить кластерні тестові завдання, що були в зошитах з історії України, та авторські завдання.

Активізації пізнавального інтересу студентської молоді до вивчення історії України, а також ефективному закріпленню уже набутих знань сприяє використання на заняттях онлайн-тренажерів. Це можливо забезпечити завдяки онлайн-сервісам Learning Apps, Kahoot, HP5, UtellStory, Popplet.

Learning Apps (<https://learningapps.org/>) – це конструктор інтерактивних завдань, який дає можливість перевірити та закріпити знання в цікавій ігровій формі під час заняття, або самостійно. Власний «кабінет» викладача дозволяє створювати інтерактивні вправи, використовуючи шаблони, які пропонує даний сайт. Перевагами даного сервісу є можливість вбудовувати у завдання зображення, відео- та звукові файли, наявність різних шаблонів дидактичних вправ, наприклад, «Пазл», «Вибір», «Поділ на групи», «Знайти пару», «Класифікація», «Просте упорядкування», «Числова пряма», «Кросворд», «Вікторина» та ін. Кожен викладач має можливість зберігати колекцію власних завдань у папці «Мої вправи» та створити для кожного студента профіль, задати пароль для його входу, таким чином створюється група «Мої класи», для якого можна запропонувати вправу чи колекцію вправ.

Ще одним цікавим онлайн-сервісом є Kahoot! (<https://kahoot.it/>), за допомогою якого можна створювати істо-

ричні вікторини, тести, дидактичні ігри і успішно їх використовувати на заняттях історії України під час перевірки домашнього завдання чи опрацювання питань, які виносились на самостійне вивчення. Даний сервіс пропонує наступні шаблони для створення вправ Quiz (вікторина), Jumble (перемішати), Survey (огляд).

За допомогою онлайн-сервісу HP5 (<https://h5p.org/>) можна створювати різноманітні інтерактивні вправи. Дана програма містить 42 шаблони завдань, що дає змогу організувати як індивідуальну, так і командну роботу на різних етапах заняття.

Для створення цифрових історій, використовуючи відео, аудіо, світлини, текст, зображення ефективним є використання онлайн-сервісу UtellStory (<https://nitforyou.com/utellstory/>). Цей сервіс пропонує дві форми роботи: індивідуальну, тоді цифрова історія зберігається як story та командну – topic. У другому варіанті кожний студент має можливість долучитися до створення спільної історії.

Ефективним методом засвоєння великого об'єму історичної інформації за короткі терміни є робота з онлайн-сервісом Popplet (<http://internet-servisi.blogspot.com/p/popplet.html>) для створення ментальних карт. Інтелектуальна карта (mind maps) – це інструмент, який дозволяє графічно структурувати навчальний матеріал, розвинути аналітичне та асоціативне мислення. Центральним поняттям є завжди історична подія, історичний факт, історичне явище чи історична постать, від якої радіально будуються відгалуження, що служать відповідними складовими частинами. За допомогою інтелектуальних карт можна легко пригадати вивчений матеріал, поглибити свої знання із заданої теми, побачити взаємозв'язок між поняттями, глибше зрозуміти тему.

Урізноманітненню викладання історії України сприяють віртуальні конструктори:

✓ Історія України. 3D-реконструкції та відеосюжети (<https://sites.google.com/view/hist-world-and-ukraine-grade-6/R>).

✓ Технологія Google Street View (<https://www.instantstreetview.com/>) – онлайн-перегляд вулиць, історичних місць, столиць і провінційних містечок разом з маленькою машинкою Google.

✓ Time Graphics (<https://time.graphics/ru/>) – цей конструктор забезпечує орієнтацію у хронологічному просторі за допомогою

відміток на стрічці часу, важливих моментів історії і підрахунку хронологічних задач.

✓ TimelineJS (<https://timeline.knightlab.com/>) – один із конструкторів, що допомагає підкорити хронологічні таблиці та стрічки часу.

Застосування онлайн-тренажерів, які пропонують перераховані онлайн-сервіси та віртуальних конструкторів сприяє розвитку критичного мислення, підвищує мотивацію до навчання, сприяє швидкому повторенню та узагальненню вивченого матеріалу, що особливо актуально в умовах дистанційного навчання.

Враховуючи інтереси та потреби молоді, ефективним інструментом у вивченні історії України є використання можливостей соціальних мереж: Telegram, Instagram, YouTube.

Використовуючи на заняттях історії Telegram канал @History Ukraine викладач має можливість ознайомити студентів з даними архівних документів. Пізнавальний канал з історії України – @history_ua. наповнений фотоматеріалами та свідченнями очевидців історичних подій.

Також актуальним є використання Instagram-сторінок: @history_of_ukraine, @historyzno_2018, які містять цікаві факти життя історичних осіб та реальні фото подій, а також срияють вивченню історії за допомогою світлин, що забезпечує візуалізацію вивченого матеріалу.

Показником гарного засвоєння матеріалу є розуміння жартів досліджуваної теми. Щоб зменшити навантаження викликане дистанційним навчанням та засвоєнням великого об'єму історичної інформації доречним є використання Instagram-сторінок: @istukrmemes, яка наповнена жартами на історичну тематику.

Беззаперечним ефективним фактором вивчення історії України, поруч з традиційними методами є використання відеоуроків на YouTube-каналі «Курс історії України».

Отже, активне використання інтернет-ресурсів в умовах дистанційного навчання стимулює пізнавальний інтерес до історії, додає навчальній роботі проблемний, творчий, дослідницький характер, багато в чому сприяє відновленню змістовної сторони дисципліни «Історія України», індивідуалізує процес навчання й розвиває самостійну діяльність здобувачів освіти. Завдяки використанню різноманітних онлайн тренажерів, інформаційних сервісів на заняттях історії підвищується якість навчання за рахунок: 1) підвищення інтересу до дисципліни, що

спонукає до творчої праці; 2) підвищення мотивації за рахунок новизни та поєднання більш різноманітних та наочних методів навчання у сукупності з традиційними; 3) забезпечення систематичного індивідуального контролю якості знань на кожному етапі навчання, при чому підвищується об'єктивність контролю знань; 4) підвищення рівня досягнень здобувачів освіти, що підтверджується результатами участі в конкурсах, предметних олімпіадах, за результатами НМТ [3].

Використання сучасних інформаційних технологій, зокрема онлайн-ресурсів на заняттях історії України потребує змін у методичній системі навчання. Орієнтація на формування репродуктивних навичок, таких як запам'ятовування та відтворення, за традиційного навчання замінюється на розвиток умінь співставлення, синтезу, аналізу, оцінювання, виявлення зв'язків, планування, групової взаємодії з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. На основі використання онлайн-ресурсів у процесі дистанційного навчання з'являється можливість забезпечити здобувачів освіти електронними навчальними засобами для самостійного опрацювання, реалізувати індивідуальний підхід до кожного. Використання інтернет-ресурсів, в тому числі інтерактивних онлайн-ресурсів на заняттях історії створюють широкі можливості творчої співпраці викладача та студента, підвищують зацікавленість до вивчення дисципліни. Це сприяє формуванню відкритого інформаційно-комунікативного освітнього середовища, що дозволяє забезпечити дистанційне вивчення історії України на якісно новому рівні, врахувати психологічні та вікові особливості здобувачів освіти, значно посилити їх інтерес до вивчення минулого своєї держави, розвивати логічне мислення та провести асоціативні паралелі з сьогоденням. При цьому є можливість вибору рівня складності завдання для кожного індивідуально.

Список використаних джерел

1. Дистанційне навчання: виклики, результати та перспективи. Порадник. З досвіду роботи освітян міста Києва : навч.-метод. посіб. / упоряд.: Воротникова І. П., Чайковська Н. В. – Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. – 456 с.
2. Організація освітнього процесу із застосуванням технологій дистанційного навчання у 2020/2021 навчальному році : метод. рек. / за заг. ред. В. І. Шуляра. – Миколаїв : ОІППО, 2021. – 108 с.

3. Шуляр В. І., Захар О. Г. Організація освітнього процесу із застосуванням технологій дистанційного навчання у 2020/2021 навчальному році. URL: <https://moippro.mk.ua/wp-content/uploads/pdf> (дата звернення 28.01.2023).

О. Б. Мехед, д. пед. н., завідувач кафедри біології, доцент
mekhedolga@gmail.com
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені
Т. Г. Шевченка

СТВОРЕННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТЬОГО СЕРЕДОВИЩА СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ЗАПОРУКА ЯКОСТІ ОСВІТЬОГО ПРОЦЕСУ

Сучасний світ демонструє зміни вимог до інформаційної діяльності фахівців, що у свою чергу зумовлює необхідність впровадження інформаційних технологій у освітній процес закладів вищої освіти (ЗВО) з метою підвищення результативності, інтенсивності й інструментальності відповідної професійної діяльності. Вказане питання знайшло свій відгук у працях вітчизняних та зарубіжних фахівців. Зокрема, дослідженням особливостей впровадження інформаційно-комунікаційних технологій з метою створення відповідного освітнього середовища та його характеристикою займалися О. Андреев, В. Красільнікова, Н. Тверезовська, Н. Краудер, Б. Скінер тощо.

Широке використання інформаційних ресурсів дозволяє значно розширити можливості освітньої галузі, позбутися більшої частини рутинної роботи та значно підвищити тим самим якість професійної діяльності. Традиційні дидактичні вимоги характеризують такі властивості інформаційних освітніх ресурсів як науковість, доступність, проблемність, наочність, активізація діяльності, адаптивність, інтерактивність. А отже фахівці, що працюють в системі освіти повинні не тільки знати, де і як знайти необхідні освітні матеріали в телекомунікаційних мережах, але також уміти якісно та адекватно використовувати відповідні мережі в різних аспектах надання освітніх послуг, знати, як представити зміст освітніх компонентів за допомогою сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, та вміти застосовувати мультимедійні засоби навчання.

Мета статті – дослідити особливості впливу інформаційно-освітнього середовища закладу вищої освіти на якість освітніх послуг.

Якість освітнього процесу (рівень організації освітнього процесу, адекватність та своєчасність застосування методів і засобів навчання, відповідна кваліфікація працівників тощо) сама по собі не може гарантувати якості освіти в цілому, оскільки її цілі можуть не повною мірою відповідати новим потребам суспільства. У сучасній педагогічній психології і дидактиці поняття освітніх результатів визначається як зростання мотиваційних, операційних і когнітивних можливостей особистості, які в разі разом складають рівень готовності здобувача освіти до розв'язання значущих для неї професійних та особистих питань [2].

Розвитку мотиваційних особливостей (ціннісних орієнтацій, особистих потреб та інтересів тощо) відповідають особисті освітні результати, а також так звані операційні ресурси (засвоєні способи діяльності, компетентності) – метапредметні. В той же час когнітивні можливості особистості (знання) співвідносяться, як правило, з відповідними предметними результатами навчання. Загальну сукупність цих результатів описують сьогодні в межах прийнятого нині в світовій освітній практиці компетентнісного підходу.

Під інформаційно-освітнім середовищем закладу вищої освіти потрібно розуміти цілеспрямовано сконструйовану інноваційну освітню систему в професійній діяльності ЗВО, побудовану на базі сучасних педагогічних, інформаційно-комунікаційних та дистанційних технологій, із застосуванням методів й інтеграції комп'ютерно орієнтованих засобів з інформаційно-ресурсним забезпеченням, призначену для адаптації сучасного освітнього процесу до умов сучасного інформаційного суспільства. За своєчасної та успішної модернізації складових, інформаційно-освітнє середовище як підструктура освітнього процесу перетворюється у діючу на засадах інформаційно-комунікаційних технологій педагогічну систему з оновленими та актуалізованими підсистемами. Виділяють наступні складові в структурі інформаційно-освітнього середовища закладу освіти: змістову; організаційну; технологічну. При характеристиці видових функцій інформаційно-освітнього середовища як важливої складової освітнього процесу звертають увагу на наступні їх

характеристики: 1) достатність забезпечення відкритості системи підготовки кваліфікованих фахівців через своєчасне оновлення та інформатизацію відповідних підсистем; 2) якість виконання специфічних функцій (інтерактивну; інформаційну; комунікаційну; координувальну; культуроформувальну; професійно-орієнтовану; розвивальну); 3) наявність змістової (інформаційні, методичні, освітні ресурси), технологічної (засоби ІТ-діяльності, інструменти, комунікацій) та організаційної (організаційні структури) складових.

Комплексне вирішення питання проектування якісного інформаційно-освітнього середовища передбачає формування єдиної інформаційної системи закладу освіти, а також, а необхідності, мережі його підрозділів через створення комунікативної корпоративної інфраструктури, що передбачає використання сучасного цифрового обладнання, інформаційної та комп'ютерної техніки та якісних програмних засобів із майбутньою інтеграцією актуальних інформаційних систем до освітнього комплексу задіяних в середовищі програмних продуктів і технічних рішень та проектування і створення системи управління розвитком вказаної системи [3].

Інформаційно-освітнє середовище закладу вищої освіти – це відкрита система, із достатніми засобами захисту інформації, у якій беруть участь на інформаційному рівні та взаємопов'язані суб'єкти освітньої діяльності: адміністрація, науково-педагогічні працівники, здобувачі освіти, педагогічна громадськість, органи управління освітою тощо. Практично всі згадані учасники освітньої взаємодії створюють між собою інформаційну систему з відповідними інформаційними потоками [1]. Таким чином, ефективне функціонування інформаційного освітнього середовища закладу вищої освіти надає суттєві переваги учасникам освітнього процесу, оскільки єдиний освітній простір надає нові можливості, а, відповідно, і сприяє підвищенню надання освітніх послуг. Зупинимось докладніше на окремих ланках освітнього середовища ЗВО.

Адміністрація закладу вищої освіти за умови ефективно функціонуючого інформаційного освітнього середовища має змогу використовувати автоматизовані системи управління персоналом, створювати та контролювати електронні бази даних науково-педагогічних працівників і здобувачів освіти; організувати раціональний електронний документообіг у межах закладу;

здійснювати багатошаровий моніторинг всіх видів діяльності закладу, в тому числі фінансовий облік; забезпечити ефективне функціонування веб-сайту ЗВО та кожного структурного підрозділу як засобу профорієнтаційної діяльності та формування позитивного іміджу закладу, інформаційної взаємодії та соціального партнерства;

Структурним підрозділам ЗВО інформаційне освітнє середовище дозволить створити та ефективно підтримувати електронний банк нормативно-правових документів, освітньо-професійних та освітньо-наукових програм, навчальних програм, сучасних освітніх технологій; забезпечити безперебійне та ефективне функціонування інформаційного та редакційно-видавничого центру, електронної бібліотечної системи, віртуальних кабінетів та лабораторій, віртуальних; упроваджувати інтерактивні форми методичної роботи з науково-педагогічними працівниками з використанням інформаційно-комунікаційних технологій; отримати нову, активну форму контролю як процесу так і результатів освітньої діяльності науково-педагогічних працівників; запропонувати віртуальні екскурсії закладом.

Науково-педагогічним працівникам при створенні та функціонуванні освітнього інформаційного середовища ЗВО допоможе здійснювати своєчасну модернізацію власної освітньої діяльності шляхом впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у освітній процес, мати повсякденний доступ до електронного банку нормативних документів, навчальних та освітніх програм, сучасних технологій і методик навчання, багатофункціональної медіатеки та електронної бібліотеки; розробляти сучасні дидактичні матеріали (мультимедійні презентації, технологічні картки) для здобувачів освіти; використовувати електронні конструктори навчальних занять, застосовувати нові форми й методи організації освітньої діяльності (дистанційне навчання, он-лайн-консультування, віртуальні лабораторії, інтернет-проекти, веб-квести тощо);

Здобувачі освіти завдяки роботі освітньо-інформаційного середовища матимуть змогу отримати вільний доступ до медіатеки та електронної бібліотеки закладу, зможуть створювати електронні портфоліо як засіб оцінювання власної освітньої діяльності та творчого розвитку; ефективно у зручний час користуватися дистанційними освітніми курсами, віртуальними творчими лабораторіями, майстер-класами; отримувати індиві-

дуальне та групове он-лайн консультування; користуватися дидактичними матеріалами (мультимедійними презентаціями, технологічними картками); отримувати психологічні он-лайн консультації тощо;

Стейкхолдери та інші зацікавлені особи (роботодавці, абітурієнти, батьки, родичі тощо) матимуть змогу ознайомитися з місією та основними напрямками діяльності освітнього закладу, оцінити зміст та якість його освітніх послуг; ознайомитися з його матеріально-технічної базою та умовами проживання у гуртожитках та навчання; скористатися віртуальною он-лайн-приймальною адміністрацією; побачити професійні здобутки педагогів і творчі досягнення здобувачів освіти; отримати психолого-педагогічні он-лайн консультації тощо.

Таким чином, перспективним напрямом модернізації змісту освіти в умовах її реформування та суспільних викликів з метою підвищення якості надання освітніх послуг є формування інформаційно-освітнього середовища закладів вищої освіти, що сприятиме удосконаленню матеріально-технічного, психолого-педагогічного, дидактичного, комунікативного забезпечення освітнього процесу, а також сприятиме модернізації засобів навчання, які базуються на нових інформаційно-комунікаційних технологіях.

Подальшими можливими напрямками дослідження розглянутого питання можна назвати пошук дієвих способів підвищення інформаційної компетентності учасників освітнього процесу, від керівників і науково-педагогічних працівників закладу освіти до здобувачів освіти, їх мотивацію до професійного використання засобів ІКТ та власної творчої самореалізації завдяки створенню та підтриманню інформаційно-освітнього середовища закладу.

Список використаних джерел

1. Мехед Д. Б., Мехед О. Б., Салтиков О. М. Використання інформаційно-комунікаційних технологій в організації контролю і коригування навчальних досягнень студентів. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. – Вип. 33. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. С. 91–95.
2. Третьяк О. П., Мехед О. Б., Тюпіна Н. В. Організація самостійної роботи студентів за допомогою хмарної технології збереження інформації (хмара Google). Сучасні інформаційні технології та

інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. –Київ-Вінниця, 2015. № 43. С. 14–16.

3. Харченко І., Шищенко І. Інформаційно-освітнє середовище закладу вищої освіти як підґрунтя для формування інформаційно-цифрової культури майбутніх фахівців. Людинознавчі студії. Серія «Педагогіка». 2021. № 13(45), 78–84, doi: <https://doi.org/10.24919/2413-2039.13/45.11>

Н. В. Прілепо, *ст. викладач кафедри механічної та електричної інженерії*
nataliia.pryliero@pdaa.edu.ua
Полтавський державний аграрний університет

ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА АВТОМАТИЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Велика кількість сфер нашого сучасного життя все більш неухильно пов'язана з автоматизацією. І сфера освіти не є виключенням. Програмне забезпечення, застосунки, системи, платформи та різноманітні цифрові пристрої пронизують сучасну освіта.

Ми навіть інколи цього не помічаємо, або вважаючи що так було завжди, або швидко звикаючи до чогось нового. Наприклад, генеруємо списки здобувачів освіти із наших баз даних, оцінюємо здані роботи у електронних навчальних середовищах, робимо складні інженерні розрахунки або перекладаємо у режимі реального часу за допомогою спеціальних застосунків для мобільного телефону.

Кожен із цих випадків не є важливим настільки, щоб суттєво вплинути на всю галузь освіти, проте, якщо розглядати їх як сукупність, то виявиться, що зараз ми працюємо, вчимося та навчаємо студентів у високоавтоматизованому освітньому середовищі з цифровим управлінням [1].

Згідно із статистичними даними EDTech компаній, вони останніми роками пропонують 7 видів основних інструментів для автоматизації закладів освіти [2]:

1. Системи управління навчанням. Різноманітні програми та платформи дистанційного навчання, що стали досить популярними із початком пандемії COVID-19 та продовжують бути актуальними для України у період повномасштабного вторгнення російської федерації.

2. Студентська інформаційна система. Вся актуальна інформація про здобувача освіти – від його особистих даних до оцінок за весь період навчання зберігається, обробляється та є постійно доступною для авторизованих користувачів.

3. Система управління класом/групою. Незважаючи на те, наскільки поширеним є Zoom, Google Meet або Microsoft Teams – це не панацея. Цифрова освіта часто виявляється буденною, односторонньою та нудною. Системи управління групою чи класом, допомагають створити навчальне середовище, призначене для оптимізації та гармонізації залучення здобувачів до процесу навчання. Багато з видів такого програмного забезпечення можуть одночасно використовуватися як вчителями, так і батьками, що дозволяє отримувати більш точний та цілісний погляд на успішність здобувача освіти [3].

4. Програмне забезпечення для оцінювання. Воно дозволяє педагогам створювати, редагувати та впроваджувати контрольні заходи для здобувачів освіти за допомогою цифрових пристроїв, включаючи комп'ютери, смартфони та планшети. Такі платформи впорядковують процес складання іспитів, оцінювання відповідей студентів та аналіз їх результатів. Часто вони можуть надсилати результати їх проходження через ці спеціальні платформи або мобільні додатки [6].

5. Програмне забезпечення для віртуальних дошок. Однією із найбільших переваг такого програмного забезпечення є можливість представлення та управління практично будь-яким проектом візуально. Це робить Вашу демонстрацію більш привабливою для тих, з ким ви працюєте, а також більш доступною, оскільки ми всі по-різному сприймаємо інформацію. Такі програми, зазвичай, пропонують спільне навчальне середовище із можливостями проєкцій екрану, таймерами активності, двостороннім спілкуванням тощо [5].

6. Програмне забезпечення управління кампусом. Програмне забезпечення такого типу дозволяє закладам освіти здійснювати цифрове управління та моніторинг щоденної діяльності закладу освіти на одній платформі. Воно може автоматизувати та оптимізувати навантаження викладача, спростити обробку прийняття на роботу та дозволяє самим викладачам контролювати академічний прогрес студентів [4].

7. Бухгалтерське програмне забезпечення. Щоб зберегти час, кошти та репутацію все більше організацій повинні використо-

увати CRM (системи управління відносинами з клієнтами) для відстеження та моніторингу інформації про клієнтів з метою оптимізації наданих їм послуг. Подібне програмне забезпечення фокусується на наданні персоналізованих, цілісних послуг для побудови зв'язку між клієнтом і організацією. Для шкіл та університетів – це система вирішення багатовимірних фінансових питань, від заробітної плати та відслідковування витрат до автоматизації бухгалтерського обліку, що має бути в пріоритеті для будь-якого закладу освіти [7].

За даними інтелектуальної платформи статистичних даних HolonIQ [9] та їх щорічного опитування HolonIQ Digital Transformation, проведеного за допомогою Системи цифрових можливостей вищої освіти (HEDC) [10], яка, у свою чергу, збирає різнопланову інформацію з освітньої діяльності на міжнародному рівні, проведено вивчення цифрових можливостей закладів освіти. Цей спеціальний аналіз є частиною широкого дослідження цифрових можливостей у світовій вищій освіті.

Завдяки вивченню цих даних можна простежити майбутні перспективи та сьогоденні реалії цифрових можливостей глобальної вищої освіти 2020 та 2021 роки.

Впровадження цифрових технологій та цифрова трансформація залишаються найбільшою проблемою у багатьох регіонах. З 2022 року можна спостерігати різке зростання частки закладів вищої освіти, які називають цифрову трансформацію однією зі своїх найбільших викликів (з 50 % до 69 %) [8]. Це дозволяє говорити про суттєві роздуми щодо довгострокового переходу звичайної для нас вищої освіти до освіти цифрової.

Іншими актуальними проблемами для закладів вищої освіти за минулі роки були фінансування/скорочення бюджету (48 %), зміни у потребах працівників (37 %) та доступ студентів до освіти (34 %) (рис. 1). Як і багато інших секторів нашого життя, заклади вищої освіти звітували про зниження надходжень та погіршення економічних умов, а також збільшення уваги до питань рівності й відповідності потребам промисловості та професійного розвитку.

Цікавим питанням є і стратегічні пріоритети впровадження цифрових технологій у різні сфери роботи закладів освіти. Протягом останніх років вони змінилися, в першу чергу через вплив пандемії COVID-19, що чинила великий тиск на цифрові можливості закладів освіти.

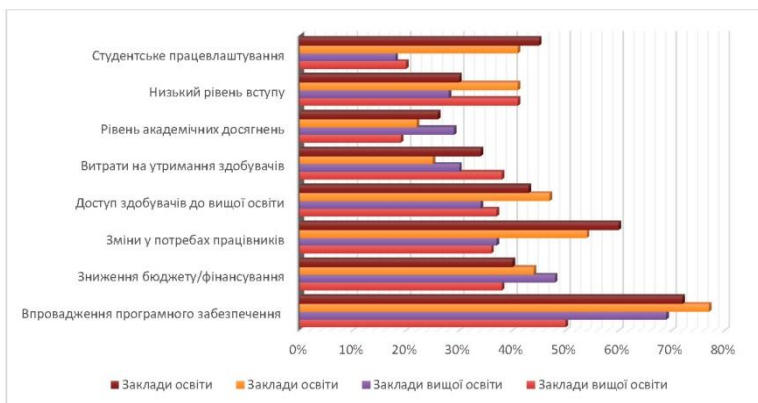

Рисунок 1 – Актуальні проблеми закладів освіти

Із чотирьох обраних HolonIQ [9] параметрів популярність закладу освіти, тобто впізнаваність його бренду, залишається актуальною, однак цього року можна спостерігати більш рівномірно збалансований фокус на інших параметрах: задоволеність навчальним досвідом, організацією навчання та роботу і навчання протягом усього життя (рис. 2).

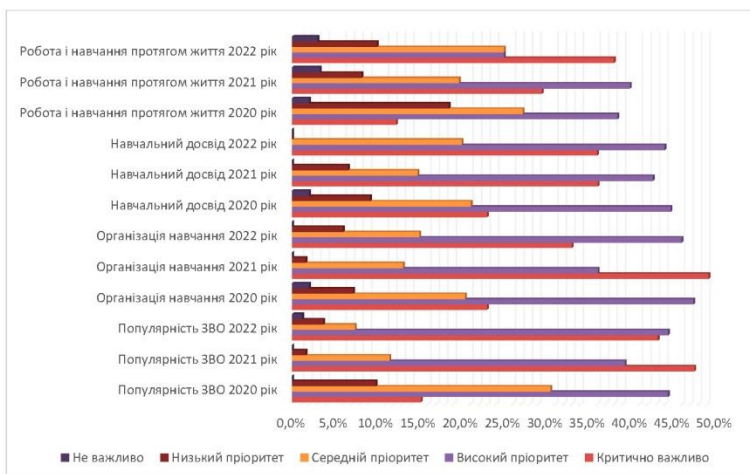

Рисунок 2 – Важливість цифрових можливостей ЗВО у розрізі визначених параметрів

I, хоча, заходи з цифрової трансформації різняться від швидких та технічно нескладних до довгострокових стратегій розвитку, статистичні опитування все частіше свідчать про те, що заклади освіти усвідомлюють прогалини у своїх цифрових можливостях, чи з причини «людського» фактору чи відсутності потрібних технологій (недосконала технічна інфраструктура, обладнання тощо).

У цьому контексті саме відсутність або недостатня освіченість персоналу (керівники, менеджери, науково-педагогічні працівники), яким бракує цифрових навичок, технічних можливостей та/або досвіду, а також небажання або неможливість змінити ті чи інші інституційні процеси та процедури, що не оптимізовані під використання цифрових технологій, є важливими питаннями, що потребують вирішення. Особливо, якщо вони посилені культурними традиціями, проблемами психологічної адаптації, та браком необхідного фінансування.

Список використаних джерел

1. Selwyn N., Hillman T., Bergviken Rensfeldt A., Perrotta C. Digital Technologies and the Automation of Education. *Postdigital Science and Education* (2023) 5. P. 15–24. URL: <https://doi.org/10.1007/s42438-021-00263-3>.
2. Ronak Shah. A List Of Tools You Need To Automate A School Or University Completely. *eLearning Industry*. URL: <https://elearningindustry.com/list-of-tools-you-need-automation-in-schools-and-universities>.
3. Best Classroom Management Software. *G2 Business Software Reviews*. URL: <https://www.g2.com/categories/classroom-management>.
4. 15 BEST School Management System Software. *GURU99*. URL: <https://www.guru99.com/school-management-software.html>.
5. 16 Best Digital Whiteboard Software to Power Team Collaboration. *ClickUp*. URL: <https://clickup.com/blog/best-whiteboard-software/>
6. Best Assessment Software. *G2 Business Software Reviews*. URL: <https://www.g2.com/categories/assessment>.
7. Top 25 Key Account Management Tools. *Startup Stash*. URL: <https://startupstash.com/key-account-management-tools/>
8. 2023 Higher Education Digital Transformation Survey. *HolonIQ*. URL: <https://www.holoniq.com/notes/2023-higher-education-digital-transformation-survey>.
9. *HolonIQ*. URL: <https://www.holoniq.com/>
10. Higher Education Digital Capability Framework. *HolonIQ*. URL: www.digitalcapability.org.

Л. В. Саковіч, вихователь-методист закладу дошкільної освіти № 6 «Веселка» П'ятихатської міської ради Дніпропетровської області, магістрантка психолого-педагогічного факультету

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС КОРЕКЦІЇ ФОНЕТИКО- ФОНЕМАТИЧНЕ НЕДОРОЗВИНЕННЯ МОВЛЕННЯ

Зростання вимог до освітнього процесу під час дистанційної освіти, особливо зараз, в умовах воєнного правового режиму, зумовлює необхідність впровадження інформаційних технологій з метою підвищення результативності, інтенсивності й інструментальності професійної діяльності корекційного педагога.

Планом заходів з виконання завдань, передбачених Законом України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні», вживається термін «інформаційне середовище». При цьому дається уточнення і таке тлумачення: «під інформаційним середовищем розуміється сукупність технічних і програмних засобів зберігання, обробки й передачі інформації, а також політичні, економічні і культурні умови реалізації процесі інформатизації» [1].

Ми дослідили, що науковці визначають освітнє середовище як сукупність матеріальних, просторово-предметних чинників, соціальних компонентів, міжособистісних відносин. Усі ці чинники взаємозв'язані і впливають на кожного суб'єкта освітнього середовища. При цьому здобувачі освіти також беруть участь в організації і створенні освітнього середовища, корегуючи його елементи під свої потреби опосередковано, через корекційного педагога. Адже особистісно-орієнтований підхід вимагає підлаштування освіти під потреби окремої дитини чи групи дітей.

Як показали дослідження, інформаційний простір виникає в результаті життєдіяльності усього людства і досить нетерпимий до змін, тоді як інформаційне середовище створюється зусиллями окремої групи людей. Так, наприклад, інформаційне середовище освітньої діяльності формується:

– педагогом (обирає програму, план, методи навчання, прийоми, стиль спілкування тощо);

– педагогічним колективом закладу дошкільної освіти (затверджують програму розвитку закладу, традиції закладу, форму взаємин педагогічного і дитячого колективів, спеціалізацію закладу та ін.);

– державою як громадським інститутом (визначає матеріальне забезпечення освіти в цілому, соціальне замовлення на формування тієї або іншої системи знань і поглядів, цілей навчання).

Резюмуючи вищесказане, можна сказати, що інформаційно-освітнє середовище – це поєднання новітніх інформаційних технологій та сучасних педагогічних здобутків, що повинно призвести до оптимального рівня освітнього процесу.

Але в нашому випадку ми розглядаємо ІОС у парадигмі організації корекційної роботи при фонетико-фонематичному недорозвиненні мовлення (ФФНМ) в умовах дистанційного навчання.

Ефективне дистанційне навчання передбачає проєктування середовища корекційної освіти з урахуванням найновітніших комп'ютерних технологій, які узагальнено сьогодні під назвою Web. 2.0. Це такі знаряддя, як блоги та мікроблоги, соціальні мережі й системи соціальних презентацій, wiki-проєкти, мультимедійні системи обміну, системи спільних редакторських офісів тощо. Під ці технологічні можливості розробляються, відповідно, нові освітні методичні підходи в дистанційній освіті при корекції ФФНМ. Більше того, технології дистанційної освіти починають надзвичайно тісно втручатися в корекційну освіту, адже остання теж ґрунтується нині на комп'ютерних можливостях редагування контенту навчання, на створенні так званих інтелект-карт, комп'ютерній підтримці діяльності здобувача освіти, обміні ресурсами (відео, фото, аудіо, посилання, презентації).

На нашу думку, якщо кожен корекційний педагог зможе самостійно створювати власне інформаційно-освітнє середовище, це сприятиме поліпшенню ефективності дистанційного навчання та розвитку загального ІОС.

Д. Вербівський виділяє такі **вимоги**, які пред'являються до електронного навчання [2]:

- функціональність (дана вимога полягає у наявності в системі певного набору функцій різного рівня (форуми, чати, управління діяльністю здобувачів освіти, аналіз активності);
- надійність (сюди входить не тільки зручність і простота оновлення контенту, а й захист від зовнішніх впливів);
- стабільна робота, яка заснована на ступені стійкості функціонування системи по відношенню до різних режимів роботи;
- зручність використання та наявність доступу.

В. Биков [3] зазначає, що широке впровадження інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) та функціонування освітнього середовища мають забезпечити навчальні потреби суб'єктів педагогічної взаємодії, зокрема, завдяки створенню і використанню в освітній діяльності наведених нижче засобів:

- електронних освітніх ресурсів навчального призначення і комп'ютерно орієнтованих систем оцінювання навчальних досягнень, що доповнюють традиційні;
- соціальних мереж навчального призначення, що підтримують відкрите ІКТ середовище навчання у співпраці;
- електронних портфоліо організаційно-педагогічного призначення, що відображають характер навчальної діяльності педагога та його вихованців;
- інноваційних педагогічних технологій, що базуються на використанні засобів ІКТ, комп'ютерно-орієнтованих методичних систем навчання, що уможливають нову організацію навчання.

У цьому дослідженні ми вирішили розглянути організацію інформаційно-освітнього середовища логопедом в умовах дистанційної освіти саме через можливості окремого педагога. На нашу думку, інформаційно-освітнє середовище, крім зазначених вище функцій, повинно відповідати таким критеріям: незалежність логопеда в організації ІОС; доступність технічних та програмних засобів; можливість адміністрування ІОС; присутність зворотного зв'язку; дистанційна взаємодія. Важливість цих умов зумовлена тим, що існує велика кількість спеціалізованих платформ e-learning для організації ІОС в дистанційній освіті. Мабуть, найбільш відома система управління навчанням – ZOOM, вона включає у себе необхідні елементи для організації ІОС в умовах дистанційної освіти.

Нами для створення ІОС в корекційній роботі були вибрані спеціальні технології, які є доступними, мобільними, мультиплатформними та швидко розгортаються. Створене ІОС мало такі елементи:

- інформаційні ресурси. До них відносяться презентації, відеоматеріали; диференційовані завдання для практичного вправлення; методичні рекомендації батькам;

- контроль знань, умінь та навичок (зворотній зв'язок).
Продукти творчої діяльності, результати практичної роботи;

- відеоконференція для організації проведення занять онлайн.

М. Жалдак зазначає, що ефективність педагогічного впливу під час дистанційної форми навчання за допомогою комп'ютерних телекомунікаційних мереж неможливо зрозуміти без урахування особливостей спілкування між педагогом і вихованцем. Тут важливо знайти шляхи вирішення проблем, зумовлених тим, що: матеріал у процесі спілкування не тільки передається, а й формується, уточнюється, розвивається; вербальне спілкування реалізується за допомогою фактичного діалогу; органічним доповненням вербальної мови є використання невербальних засобів спілкування, таких як жести, міміка, пантоміміка; якість голосу, його діапазон, тональність, включення в мову пауз, сміху, покашлювань тощо; візуальне спілкування (контакт очима); інтерактивний бік спілкування виявляється у спільній діяльності, у процесі спілкування повинно бути взаєморозуміння між його учасниками [2].

Мета дослідження: ознайомити із сучасними підходами організації інформаційно освітнього середовища закладу освіти під час корекції фонетико-фонематичне недорозвинення мовлення.

Так як ми торкаємось проблеми організації ІОС в корекційній роботі з дошкільниками, слід враховувати, який режим навчання буде обрано: асинхронний (означає взаємодію між суб'єктами дистанційного навчання, за якої учасники взаємодіють між собою **із затримкою в часі**, це режим більш самостійного навчання, яке, водночас, підтримується педагогом з застосуванням відповідних цифрових інструментів) або синхронний (передбачає взаємодію між суб'єктами дистанційного навчання, під час якої учасники одночасно перебувають в електронному освітньому середовищі або спілкуються за допомогою засобів

аудіо-, відеоконференції. Інакше кажучи, це проведення корекційної роботи в режимі реального часу в обраному цифровому середовищі. Рівночасно присутні педагог і дитина/діти, спілкуючись приблизно так, як це відбувається на звичайному занятті). Синхронний режим реалізується із застосуванням платформи Zoom, а як реалізувати роботу в асинхронному режимі, які інформаційні середовища допомагають в корекційній роботі, розглянемо докладніше.

Логопедичний тренажер «Дельфа-142.1» включає в себе принципово нові вправи, спрямовані на корекцію та вдосконалення всіх сторін мовлення дитини. У тренажері представлений матеріал по формуванню навички адекватного сприйняття тексту – вправа «Переказ», і формуванню навички побудови зв'язного висловлювання – вправа «Розповідь по картині». У вправі «Переказ» представлені тексти семи рівнів складності. Для кожного з них підібрані запитання, завдання та опорні слова для переказу. У вправі «Розповідь по картині» представлені 21 картина художників, різні за жанровою характеристикою. Для полегшення сприйняття емоційної аури картини, в тренажері використовується музичний супровід. Основний акцент застосування в логопедичній практиці робиться на мультимедіа. Мультимедіа – це представлення об'єктів і процесів не традиційним текстовим описом, а за допомогою фото, відео, графіки, анімації, звуку.

Комп'ютерна логопедична програма **«Ігри для Тигри»** призначена для корекції ФФНМ в дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку. Програма побудована на основі методик навчання дітей з відхиленнями в мовленнєвому розвитку. Вирішення навчальних і корекційних завдань за допомогою програми «Ігри для Тигри» вбудовується в систему загальної корекційної роботи відповідно до індивідуальних можливостей і потреб дітей.

У програмі понад 50 вправ, об'єднаних в чотири тематичні блоки, що представляють основні напрямки корекційної роботи: фонематики, просодики, лексики і звуковимови. Вона дозволяє ефективно працювати над подоланням порушень мовлення при дизартрії, дислалії, рінолалії, заїкуваності, а також при вторинних мовленнєвих порушеннях.

Комп'ютерна програма **«Живий звук»** має важливе значення для компенсації та корекції вад розвитку дітей із ФФНМ: сприяє

розвитку слухового сприймання, покращенню звуковимови, збагаченню словникового запасу та використанню засвоєного словника в усному мовленні. Комплекс програми уміщує спеціально підготовлений набір навчально-корекційних програм, які спрямовані на допомогу дітям з порушенням слуху, мовлення, голосу, дихання, звуковимови. Весь комплекс комп'ютерної програми складається з таких модулів: «Учись вимовляти звуки», «Профілі», «Автоматизація звуковимови», «Діалоги», «Водоспад», «Будинок», «Тварини», «Прояви емоцій», «Пори року», «Диктант», «Звуки природи», «Малюнковий словник».

Комп'ютерну технологію лікування заїкання «Демосфен 07» можна теж використовувати при корекції ФФНМ, вона віртуально моделює ситуації спілкування (невдоволення, критика, лестощі, гнів, прохання, дружелюбність, агресія, заперечення тощо) і тренує комунікативні навички невербального контакту. Користувач після прослуховування в навушниках фрази «віртуального співрозмовника» повинен вимовити в мікрофон відповідь. Після кожної відповіді програма оцінює ступінь встановлення контакту між користувачем і «віртуальним співрозмовником» через порівняння відповідності двох найважливіших параметрів мовлення – темпоритму і інтонування.

Контрольними засобами корекційної роботи в асинхронному режимі наразі є зворотній зв'язок у вигляді фото, аудіо-, відеозаписів.

На даний час розроблено безліч комп'ютерних ігор та програм для корекції ФФНМ. Однак у роботі з дітьми можна використовувати далеко не всі запропоновані ігри, оскільки багато з них у деяких випадках містять методичні помилки, окремі ігри можуть бути використані частково. Вихід з даного положення – створення власних слайд-фільмів і комп'ютерних презентацій, розроблених з урахуванням особливостей розвитку логопатів з ФФНМ.

Таким чином, існує багато варіацій використання технічних засобів для організації інформаційно-освітнього середовища для дистанційного навчання в корекційній роботі, ми вибрали вищеписані, тому що всі ці засоби є доступними, вільними, цікавими для дітей, інтерактивними та надійними. Зазначені елементи ІОС показали свою ефективність під час дистанційної освіти й як засоби підтримки корекційної роботи при корекції ФФНМ. Можливість використовувати їх в синхронному,

асинхронному й змішаному типах навчання довела свою ефективність в сучасних умовах російської агресії, коли здобувачі освіти і їх батьки при потребі мають змогу скористатись ресурсами у зручний для себе час.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про Національну програму інформатизації». – Київ : Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1998. № 27–28. С. 18.
2. Дистанційне навчання: психологічні засади : монографія / за ред. М. Л. Смульсон. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2012. С. 240.
3. Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти : монографія / В. Ю. Биков. – Київ : Атіка, 2008. С. 684.

О. Л. Семчук, викладач вищої категорії, викладач-методист, голова циклової комісії суспільних, фундаментальних та професійно орієнтованих дисциплін
semoksana@ukr.net

ВСП «Барський фаховий коледж транспорту та будівництва Національного транспортного університету»

LMS MOODLE ЯК СУЧАСНА ПЛАТФОРМА ДЛЯ СТВОРЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТЬОГО СЕРЕДОВИЩА НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Сучасні умови трансформації процесу навчання, орієнтованого на дистанційну освіту, ставить перед закладами вищої освіти нові виклики. Якщо раніше інформаційно-освітнє середовище створювалося для підвищення ефективності класичного навчального процесу засобами впровадження змішаного навчання, то в реаліях сьогодення метою інформаційно-освітнього середовища є забезпечення якісного навчально-виховного процесу в умовах дистанційної освіти, що пов'язано з карантинними заходами та воєнним часом.

Ця тема висвітлена у багатьох публікаціях і дослідженнях знаних учених. Особливо активно вивчаються сьогодні питання зосередження навчальних матеріалів та взаємодії підструктур для того, щоб безперешкодно забезпечити кожного студента навчальними матеріалами за допомогою традиційних або безпроводних мереж. Створення інформаційного освітнього середовища, стало предметом низки досліджень (В. Бикова, Р. Гуревича, С. Григор'єва, І. Захарової, М. Козяра, С. Сисоевої, С. Паню-

кова, С. Позднякова, Є. Полат, І. Роберт). Автори пропонують різні підходи до розуміння суті і структури інформаційно-освітнього середовища (ІОС). Проте, в усіх дослідженнях компоненти ІОС навчання поділяються на дві категорії: суб'єкти і об'єкти. Суб'єктами ІОС є ті, хто навчаються, і викладачі. Об'єктами – засоби навчання та інструменти навчальної діяльності, методи, матеріальна база, управління педагогічним процесом, способи комунікації (організаційно-управлінський, роз'яснювально-мотиваційний, поведінковий, технічний, емоційний). Об'єкти – це ті носії інформації та навчальні дії, які, будучи засвоєними і перетвореними свідомістю суб'єктів, перетворюються в процесі навчальної діяльності в якості особистості – світогляд, систему цінностей, переконання, компетенції та ін.

Робота в інформаційному освітньому середовищі змінює ролі суб'єктів: в центрі навчання знаходиться той, хто навчається: його мотиви, цілі, його психологічні особливості. Всі методичні питання (організація навчального процесу, використання прийомів, засобів та ін.) заломлюються через призму особистості студента: його потреби, здібності, активність, інтелект.

Ключовим компонентом в ІОС є комп'ютер. Він є засобом обробки інформації, комунікації, оновлення знань, самореалізації тих, хто навчається. Одночасно він є інструментом для проведення навчальних експериментів, проєктування і конструювання. Включення комп'ютерів у навчальний процес змінює роль засобів навчання, які використовуються в процесі викладання різних дисциплін, змінюючи навчальне середовище.

Застосування комп'ютерних технологій у навчанні є необхідною умовою досягнення цілей інформатизації освіти. Пріоритетом для розвитку системи освіти нині є впровадження сучасних ІКТ, котрі забезпечують доступ до мережі високоякісних баз даних, розширюють можливості студентів щодо сприйняття складної інформації. Впровадження ІКТ здійснюється шляхом створення індивідуальних модульних навчальних програм різних рівнів складності залежно від конкретних потреб, використання можливостей Інтернет, упровадження гнучких технологій дистанційної освіти, видання електронних підручників тощо.

Єдине інформаційне освітнє середовище поєднує широкий вибір навчального програмного забезпечення та мережних технологій, включаючи електронну пошту, форуми, програмне забезпечення колективного використання, чати, відео конфе-

ренції, записи аудіо та відео, та широке коло навчальних інструментів, що базуються на використанні Веб-технологій.

Сучасний етап розвитку українського освітнього простору характеризується його системним реформуванням, модернізацією, підтримкою інноваційного розвитку, переходом до багатогранності не тільки як до перспективного напрямку, а й як до зовсім нової якості.

Метою успішного впровадження єдиного інформаційно освітнього середовища навчального закладу є створення автоматизованої системи цього закладу, котра об'єднує всі підструктури та ланки його діяльності та досягається завдяки створенню розвиненої комунікативної інфраструктури цієї системи; створенню та впровадженню нових форм і методів управління навчальним закладом; зменшенню часового проміжку між одержанням інформації та прийняттям рішення; впровадженню єдиного стандарту роботи з електронними документами, забезпеченню доступності до них; автоматизації, підвищення ефективності роботи з педагогічними працівниками, підструктурами; створенню інфраструктури управління корпоративними знаннями. Створення інформаційно освітнього середовища навчального закладу відповідає за успіх впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освіту на всіх її рівнях. Особливу актуальність набувають задачі, направлені на підготовку студентів до життя в умовах інформаційного суспільства, на формування вміння успішної соціалізації в сучасному суспільстві.

У нашому коледжі в якості платформи для створення інформаційного сервісу «Віртуальне навчальне середовище Барського коледжу транспорту та будівництва» (ВНС БКТБ) було вибрано LMS Moodle.

Ця Інтернет-орієнтована інформаційна система, призначена для інформаційного супроводу освітнього процесу в коледжі шляхом забезпечення учасникам цього процесу доступу до електронного освітнього контенту та надає такі можливості:

- забезпечення студентів всіх форм навчання структурованим, у відповідності до навчального плану, методичним забезпеченням у повному обсязі;
- оперативне поновлення методичного забезпечення у відповідності до постійних модифікацій навчальних планів;
- ефективна організація освітнього процесу студентів, що навчаються за індивідуальним графіком;

– проведення контрольних заходів за різноманітними видами тестів і завдань.

Кожна розміщена на сайті навчальна дисципліна – є набором електронних матеріалів, підготовлених автором курсу, а також навчальних та контролюючих засобів, що функціонують з використанням стандартних компонентів і сервісів.

Наповнення електронного контенту віртуального навчального середовища викладачами здійснюється відповідно до методичних рекомендацій, розроблених для користувачів інформаційної системи ВНС БКТБ.

Модульне об'єктно-орієнтоване динамічне навчальне середовище використовуємо при дистанційній та змішаній формі навчання, а також як дистанційну технологію в традиційних формах. Робота з електронними носіями дозволяє зробити навчальний процес індивідуальним, надає можливості дистанційного навчання студентів, які пропустили заняття з певних причин. Здобувачі освіти мають доступ до якісних навчальних матеріалів у будь-який зручний час.

Звичайно ж при цьому ми стикаємося з певними проблемами. Брак у частини студентів універсального доступу до інтернету та обладнання, необхідного для навчання. І звичайно ж їх невміння організації та планування навчальної праці, невисокий рівень фундаментальних знань зі школи, сформованих навичок самостійної роботи з електронними навчальними матеріалами. Крім того, під час дистанційного навчання ми не завжди реально можемо оцінити рівень досягнень студентів адже, виконуючи тест, контрольну, практичну роботу студент може скористатися сторонньою допомогою. Тому і результати успішності та якості знань, умінь та навичок не завжди відповідають дійсності та часто не зовсім такі, якими ми хотіли б їх бачити. Але, щоб покращити ситуацію, під час очного навчання викладачами організовується корегувальне навчання, здійснюється індивідуальний підхід, проводяться додаткові консультації зі студентами, які цього потребують.

Створення єдиного освітнього інформаційного середовища сприяє розвитку навчальної, педагогічної, управлінської й обслуговуючої діяльності навчального закладу, де провідну роль відіграють інформаційно-комунікаційні технології, що дозволяють підвищити якість і доступність навчального процесу. Крім того розвиває здібності студентів, задовольняє їхнім потребам і готує до майбутнього самостійного життя.

Список використаних джерел

1. Вербівський Д. С. Електронне освітнє середовище навчання математичних дисциплін: принципи побудови і структура. Наукові записки. 2018. № 173(2). С. 55–58.
2. Дистанційне навчання: психологічні засади : монографія / за ред. М. Л. Смульсон. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2012. 240 с.
3. Рахманов В. О. Теоретичні і методичні засади підготовки майбутніх інженерів в умовах освітньо-інформаційного середовища технічного університету : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Київ, 2019. 418 с.

О. Ю. Скоропад, заступник директора з навчальної роботи, викладач-методист циклової комісії «Галузеве машинобудування»

ouskoropad@gmail.com

Відокремлений структурний підрозділ «Львівський фаховий коледж індустрії моди Київського національного університету технологій та дизайну»

ІНФОРМАЦІЙНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ЗАСІБ ПІДГОТОВКИ ФАХОВИХ МОЛОДШИХ БАКАЛАВРІВ ГАЛУЗИ ІНДУСТРІЇ МОДИ

Фахова передвища освіта в сучасних суспільно-політичних та економічних умовах є важливою ланкою значно ширшої системи, що включає ринок праці, економічну політику, виробничі технології, суспільну організацію праці тощо.

Сучасна людина живе й діє в умовах, які вимагають високого професіоналізму й значних інтелектуальних зусиль. Тому зараз, в умовах воєнного стану, як ніколи, важливо підтримувати якість освітньої діяльності в Україні, зокрема, у закладах фахової передвищої освіти, які готують спектр фахівців, що будуть максимально задіяні у відбудові нашої незалежної держави. Оптимальний шлях – забезпечення якісного дистанційного навчання, для організації якого необхідно кожному з освітніх закладів розробити та запропонувати власні поради та підходи для учасників освітнього процесу з метою реалізації їх прав.

Інформаційно-освітнє середовище (ІОС) повинно здобути статус такого, що оточує майбутнього фахового молодшого бакалавра, забезпечує його інформаційні потреби, які виникають у процесі здобуття освіти [3].

Створення ІОС в закладі освіти передбачає впровадження в освітній процес сучасних інноваційних форм організації освітньої діяльності. Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) можуть використовуватись для:

- організації і супроводу освітнього процесу – проведення теоретичних, лабораторних і практичних занять, занять на виробництві;

- розроблення нових підручників і навчальних посібників, електронних навчальних комплексів із предметів загальноосвітньої, професійної, професійно-теоретичної та професійно-практичної підготовки;

- створення і наповнення інформаційно-довідкової бази даних;

- організації і контролю дистанційного доступу до освітніх ресурсів;

- використання в освітньому процесі актуальних навчальних матеріалів про сучасний стан розвитку галузі індустрії моди, економічні процеси, сучасні матеріали, їх екологічні, технологічні та термічні характеристики, що дозволяє формувати у майбутніх фахових молодших бакалаврів не тільки професійні знання і вміння а й економічну компетентність.

Використання ІКТ дозволяє змінити способи і форми подання навчального матеріалу під час проведення теоретичних занять за допомогою комп'ютерних навчальних комплексів, спеціально розроблених мультимедійних навчальних матеріалів, використання інтерактивних дошок та дидактичних навчальних матеріалів з інтерактивними елементами, що дозволяють організувати на заняттях взаємодію викладача й здобувачів освіти, аналізувати не тільки зміст навчальних матеріалів, а й моделювати виробничі ситуації з метою визначення економічної ефективності професійної діяльності майбутніх фахівців, формувати у них вміння не тільки відтворювати навчальний матеріал, а й обґрунтовувати свою точку зору, відповідно поводитися в життєвих та виробничих ситуаціях.

При цьому слід ураховувати закономірні залежності й принципи побудови ІОС у закладі фахової передвищої освіти, які у своїй взаємозумовленості визначають зміст, організацію й методику навчання в цьому середовищі. З-поміж основних принципів побудови ІОС виокремлено принципи системності, модульності, відкритості й стандартизації [1, с. 175].

ІОС навчального закладу складається з п'яти блоків: ціннісно-цільового, програмно-методичного, інформаційно-знанієвого, комунікаційного, технологічного. Описуючи таку структуру ІОС А. Кобися конкретизує зміст і наповнення кожного з цих блоків за основним функціональним навантаженням

– ціннісно-цільовий блок містить сукупність цілей і цінностей педагогічної освіти, які можуть бути значущі для розвитку досягнення поставленої мети навчання і вчення (завдання закладу освіти, кваліфікаційні характеристики випускників фахової передвищої освіти, плани проведення виховної, методичної роботи, розклади занять, розклади проходження виробничої практики, тощо

– програмно-методичний блок містить усю необхідну інформацію відносно можливих стратегій, форм і програм підготовки (навчальні плани підготовки фахівців, плани проведення виховної, методичної роботи, розклади занять, розклади проходження виробничої практики);

– інформаційно-знанієвий блок містить систему компетентностей та програмних результатів навчання, що становлять основу його професійної діяльності, а також визначальні властивості пізнавальної діяльності, що впливають на її ефективність. Крім того, він вказує на роль інформації в навчанні (сукупність електронних навчально-методичних комплексів з дисциплін, що вивчаються);

– комунікаційний блок об'єднує форми взаємодії між учасниками педагогічного процесу (проведення телеконференцій, круглих столів, вебінарів, спілкування у форумах, чатах, телеконференціях, робота радіостанції закладу освіти, тощо);

– технологічний блок містить засоби навчання, що використовуються в інформаційному освітньому середовищі (зокрема, використання нових інформаційних технологій, у тому числі телекомунікаційних мереж) [2, с. 55].

Аналізуючи таку структуру ІОС, відзначимо, що ціннісно-цільовий блок використовується для підвищення мотивації навчальної діяльності майбутніх фахових молодших бакалаврів, програмно-методичний блок сприяє формуванню професійної компетентності майбутніх фахівців галузі індустрії моди, інформаційно-знанієвий блок здійснює найбільш вагомий вплив на результати фахової підготовки здобувачів освіти, формування їх

професійної компетентності та її складових, однією з яких є економічна компетентність, комунікаційний блок сприяє формуванню комунікаційної компетентності – здатності ефективно взаємодіяти із носіями інформації, аналізувати її, знаходити економічно обґрунтовані ідеї, технології, засоби, що дозволять працювати економічно ефективніше, чітко позиціонувати себе і свою діяльність в сучасних економічних умовах, технологічний блок дозволяє використовувати не тільки сучасні інформаційні технології, а й аналізувати ефективність використання та обґрунтовувати їх вибір.

Розглянемо структуру ІОС Відокремленого структурного підрозділу «Львівський фаховий коледж індустрії моди Київського національного університету технологій та дизайну», відображену на сайті закладу освіти. Вона відображає усі аспекти діяльності закладу: управлінську, виховну, методичну і навчальну

Ціннісно-цільовий блок представлений сторінками: «Про навчальний заклад», «Абітурієнту», що відображають відомості про можливості закладу фахової передвищої освіти, його історію і сьогодення, організацію освітнього процесу, спеціальності, за якими здійснюється підготовка здобувачів фахової передвищої освіти та основні компетенції випускників, Програмно-методичний блок складають сторінки: «Методична робота», «Спорт», «Дозвілля», «Волонтерство», де виведено основні відомості про організацію освітнього процесу, позааудиторну діяльність студентів і педагогічних працівників, що використовуються для мотивації навчальної діяльності і формування професійної компетентності майбутніх фахівців галузі індустрії моди.

Кожен із пунктів меню має розгалужену сукупність підпунктів, що використовуються для структурування інформації.

Інформаційно-знанєвий блок відображений на сторінках: «Навчання», «Бібліотека», «ЗНО», він також містить значне кількість підпунктів меню і відображає основні навчальні матеріали, що використовуються здобувачами освіти і педагогічними працівниками в освітньому процесі для формування професійної компетентності майбутніх фахівців галузі індустрії моди.

Комунікаційний блок складається із сторінок: «Оголошення», «Новини», «Контакти», що містять усі необхідні відомості.

мості і засоби для організації комунікації абітурієнтів, здобувачів освіти, батьків, випускників, педагогічних працівників, роботодавців, спонсорів та адміністрації закладу фахової передвищої освіти і використовується для формування комунікативних компетенцій майбутніх випускників коледжу.

Технологічний блок складають сучасні засоби комунікації, серверне і мережеве обладнання, апаратні засоби комп'ютерних мереж, засоби технології розподілених обчислень, соціальні мережі, Інтернет-технології.

Побудова єдиного ІОС на базі сучасних інформаційних технологій дозволяє реалізувати в освітньому процесі нові можливості: поєднання високої економічної ефективності та гнучкості освітнього процесу, широке використання інформаційних ресурсів, суттєве розширення можливостей традиційних форм навчання, а також можливість створення нових ефективних форм навчання.

Найважливішим структурним компонентом інформаційно-освітнього середовища закладу освіти є електронний комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни, який може містити такі елементи:

- електронні підручники, що містять теоретичний матеріал, глосарій, а також теми теоретичних занять, лабораторних і практичних робіт;
- плани теоретичних занять, лабораторних і практичних робіт;
- віртуальні лабораторні комплекси;
- конспекти-презентації до теоретичних занять;
- завдання до лабораторних і практичних робіт;
- навчальні завдання для самостійної роботи й вимоги до них;
- питання й завдання до підсумкової атестації;
- описи інформаційних засобів і технологій, необхідних для виконання навчальних завдань;
- методичні вказівки до використання такого комплексу;
- електронні банки тестів;
- посилання на додаткові інформаційні ресурси з дисципліни в мережі Інтернет;
- додаткові навчальні матеріали (підручники, посібники, журнали тощо) [4, с. 146].

Слід підкреслити, що використання електронних навчально-методичних комплексів дисциплін як складової частини та головного джерела знань в ІОС є одним із найкращих способів подання навчальної інформації, адже таким чином можна швидко і ефективно змінювати навчальний матеріал, реагуючи на зміни в технологіях галузі індустрії моди, сукупності сучасних матеріалів та їх пропозиції на ринку – це дозволить підготувати сучасного фахівця галузі індустрії моди.

Тривале дистанційне навчання має відбуватись із застосуванням спеціальної онлайн-платформи [3]. Щоб здобувачам освіти, педагогічним працівникам та адміністрації коледжу було зрозуміло та комфортно працювати – важливо, щоб така платформа була єдиною для закладу освіти. Відокремлений структурний підрозділ «Львівський фаховий коледж індустрії моди Київського національного університету технологій та дизайну» в організації освітнього процесу застосовує платформу «Google Workspace for Education».

Враховуючи те, що дистанційне навчання як освітня технологія потребує системного підходу, викладачами коледжу розроблені повноцінні дистанційні курси за усіма освітніми компонентами. Ці курси є чітко структурованими за темами та видами робіт, вони містять покроковий супровід самостійної роботи здобувачів освіти та системний зворотній зв'язок.

Впроваджуючи змішане навчання педагогічні працівники ситуативно використовують моделі розподілу навчального часу заняття на синхронний і асинхронний режими. Використовують один з ефективних методів «Перевернутий клас», що стимулює здобувачів освіти бути активними учасниками освітнього процесу.

Така технологія передбачає надання здобувачам освіти завдань для ознайомлення з новим матеріалом до того, як його пояснюватиме викладач. Це може бути: перегляд відео, аналіз практичних проблемних ситуацій, опрацювання навчального матеріалу та перетворення його в іншу форму – таблицю, інфографіку, графіки, діаграми, тести, кросворди тощо. Роль викладача та формат заняття змінюється. Викладачі зі студентами на заняттях (офлайн чи онлайн) обговорюють питання, які виникли у здобувачів освіти після перегляду відео, моделюють ситуації, дискутують. Запропонована модель є варіантом змішаного навчання і активно впроваджується при організації занять

освітніми структурами з іноземним партнерством, зокрема «Green Country».

Для навчання здобувачів освіти в асинхронному режимі викладачі використовують діяльнісні методи навчання (проектні, пошукові, дослідницькі) та покрокові інструкції для самостійної роботи.

Самостійне опанування студентами матеріалу має свої особливості. Здобувачам освіти надаються максимально чіткі інструкції щодо опанування кожного блоку матеріалу та критерії для самостійного оцінювання результатів. Викладачами коледжу розроблено завдання для діагностики знань в дистанційній формі. Кожен педагог з власного досвіду знає, які є «чутливі» точки засвоєння тієї чи іншої теми. Саме їм приділяється найбільше уваги, такі завдання включаються до діагностичних робіт. Відстеження динаміки навчальних досягнень здобувачів освіти дає змогу викладачам коледжу вчасно діагностувати можливі освітні втрати та вчасно на них реагувати.

Таким чином, ІОС закладу фахової передвищої освіти є головним чинником, що дозволяє ефективно організувати підготовку фахівців галузі індустрії моди та швидко реагувати на оновлення сучасних технологій, що сприяє формування професійної компетентності фахового молодшого бакалавра, подальший розвиток якого можливий завдяки впровадженню системи електронного навчання, використання змішаної форми навчання, поширення використання мережевих сервісів та електронних освітніх технологій для підтримки традиційної системи освіти; визначення основних напрямів підготовки, перепідготовки й підвищення кваліфікації викладачів, що сприятиме підвищенню якості підготовки фахівців галузі індустрії моди, формуванню їх професійної компетентності.

Список використаних джерел

1. Заболотня Ю. В. Дидактичне проектування інформаційно-освітнього середовища вищого навчального закладу : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.09 / Юлія Володимирівна Заболотня; Криворізький державний педагогічний університет. – Кривий Ріг, 2012. – 219 с.
2. Кобиця А. П. Застосування інформаційного освітнього середовища у навчальному процесі ПТНЗ / А. П. Кобиця // Звітна наукова конференція Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України : матеріали наук. конф. – Київ : ІТЗН НАПН України, 2018. – С. 54–56.

3. Постанова КМУ від 24.06.2022 р. № 711 «Про початок навчального року під час дії правового режиму воєнного стану в Україні».
4. Тітов С. В. Інформаційно-освітнє середовище навчального закладу: розвиток засобів і способів комунікаційної й інформаційної взаємодії / С. В. Тітов, О. В. Тітова // Вісник ХДАК. – 2014. – Вип. 43. – С. 144–150.

*Т. М. Собченко, д. пед. н., доцент, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки
sobchenkotetyana79@gmail.com;*

Му Веньлун, аспірант кафедри освітології та інноваційної педагогіки

602889159@qq.com

Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ПЛАТФОРМ У ВИЩІЙ МУЗИЧНІЙ ОСВІТІ КНР В ЕПОХУ «ІНТЕРНЕТ+»

Стратегічний розвиток КНР в епоху «Інтернет+» спрямований на модернізацію освіти за допомогою інформатизації, поглиблення освітньої реформи у вищій школі, глибоку інтеграцію інформаційно-комунікаційних технологій, застосування та обмін якісними освітніми ресурсами для підвищення якості процесу навчання.

Музична освіта завжди була і залишається важливою частиною сучасної естетичної освіти в КНР. Популяризація музичної освіти в країні стрімко зростає, оскільки музика сприяє розвитку всебічно гармонійної особистості, розкриває творчий потенціал суб'єкта, здатність адаптуватися до сучасного середовища тощо. Проблема якісного викладання музики відповідно вимог інформаційно-цифрового суспільства в нову епоху є затребуваною та вимагає негайного вирішення.

Складно сказати, що традиційне навчання (офлайн-навчання) досі домінує, оскільки через певні обставини неможлива повноцінна його реалізація. Тоді як онлайн-навчання широко використовується у багатьох закладах вищої освіти КНР. Використання цифрових платформ у нову епоху «Інтернет+» набуває поширення в закладах вищої освіти, зокрема у вищій музичній освіті. Розглянемо найпопулярніші цифрові платформи у КНР.

«**Rain Classroom**» – онлайн-платформа, запущена університетом Цінхуа та Xue Tang Online, що інтегрує Power Point та

WeChat у процес онлайн-навчання. Ця цифрова платформа охоплює кожен етап процесу навчання, надаючи усім учасникам освітнього процесу тривимірну підтримку даних, персоналізовані звіти, автоматичні нагадування про задачі, що робить його доступним та досить зрозумілим у використанні. Зазначимо, що здобувачі бакалаврату використовують дещо простішу версію «Changjiang Rain Classroom», а всі інші «Rain Classroom». Отже, перевагами «Rain Classroom» є такі, як от:

- подолання обмеженості у часі та відстані;
- простота використання;
- синхронний та асинхронний режими;
- здійснення контролю (зокрема й автоматичного);
- організація зворотного зв'язку;
- наявність дискусійної зони (особливо важливо для складних теоретичних курсів «Композиція та аналіз», «Гармоніка» тощо) (Хун, 2021).

«**Mootools**» – онлайн-платформа, що містить надзвичайно широкий спектр навчальних ресурсів, велику кількість навчальних відео, які можна переглядати без обмежень та у будь-який час, що робить її надзвичайно зручною. Викладач може самостійно завантажувати на цю онлайн-платформу вже готові або власні відеоматеріали для вибору здобувачам. Це є значною перевагою, оскільки значно скорочується час для пошуку інформації та збільшується час для заняття музикою. Також здобувачі можуть використовувати ці ресурси для самостійного вивчення та вільного перегляду, що сприяє кращому засвоєнню знань та сприяє підвищенню якості навчання. Варто також зазначити, що цифрова освітня платформа «Mootools» може бути використана для ефективного моніторингу прогресу та результатів навчання здобувачів за допомогою механізмів онлайн-оцінки, виконання необхідних завдань. Китайська науковиця Цай Сяоцзин зазначає, що використання зазначеної цифрової платформи у музичній освіті сприяє тісній співпраці між викладачами та здобувачами, обміну та співпраці між здобувачами у навчальній діяльності, покращує та розвиває між ними дружні професійні стосунки, допомагає адаптувати викладання до реальних потреб та запитів майбутніх музично-педагогічних працівників, що підвищує їхню музичну грамотність та інформаційно-комунікаційну компетентність (Сяоцзин, 2021).

Широке використання онлайн-технологій та цифрових платформ у музичній освіті надає можливість здобувачам вчитися та розвиватися відповідно до їхніх потреб (Веньлун, Собченко, 2022).

Також у музичній освіті КНР є поширеними такі цифрові платформи:

✓ **«SoundCloud»** – стримінгова платформа та вебсайт для розповсюдження оцифрованої звукової інформації (наприклад, музичних творів);

✓ **«Spotify»** – стримінговий сервіс із музикою та подкастами, що містить алгоритм персоналізованих музичних рекомендацій на основі смаків слухача, працює за допомогою штучного інтелекту й підлаштовується під прослуховування;

✓ **«Notion 6»** – це програмне забезпечення для створення нотних записів;

✓ **«EduOffice Digital Music Electric Piano Classroom Learning System»** – освітня інтегрована мультимедійна платформа, котра дозволяє викладати інструментальну музику та співи (Доценко, Собченко та ін., 2022).

Отже, використання цифрових платформ у вищій музичній освіті сприяє розширенню кругозору майбутніх музично-педагогічних фахівців, збільшенню аудіовізуального діапазону (поєднання слухових та візуальних аспектів навчання), дозволяє краще зрозуміти музичні твори тощо, що ефективно впливає на процес навчання, значно підвищує якісне викладання музики відповідно вимог інформаційно-цифрового суспільства в епоху «Інтернет+».

Список використаних джерел

1. 蔡曉靜 要理問答教學在大學音樂教學中的應用與實踐 魅力中國 2021.36 219 (Цай Сяоцзин Застосування та практика викладання катехизму в університетському викладанні музики). URL: <https://gffhc975c3444c2dc4daasx9q59vq6uuorp6ffofffi.res.gxlib.org.cn/periodical/CiFQZXJpb2RpY2FsQ0hJmV3UzIwMjIxMDI0MjAyMjEwMjQSDWhoenMyMDIwMDUwMzUaCDhieGxtcTZm> (дата звернення 01.02.2023).
2. Му Веньлун, Собченко Т. М. Музична освіта в епоху цифровізації в Китайській народній республіці. XXI Міжнар. наук.-практ. конф. «Управлінська майстерність керівника навчального закладу», «Управління проектами у сфері науки, освіти, інновацій та

інформатизації», «Управління інноваційною діяльністю в освіті та виробництві»: матеріали Всеукр. наук.-практ. семінарів (10–11 березня 2022 р. м. Полтава) / за заг. ред. М. В. Гриньової. Полтава, 2022. С. 57–59.

3. Цифровізація процесу формування фахових компетентностей: метод. рек. для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти до організації самостійної навчальної і науково-дослідної роботи / укладачі: Доценко С., Собченко Т., Ворожбіт-Горбатюк В. та ін. Харків, 2022. 41 с. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/bitstream/123456789/8014/1/%d0%bc%d0%b5%d1%82%d0%be%d0%b4%d0%b8%d1%87%d0%ba%d0%b0%2021.09.2022%20%d0%bf%d0%b4%d1%84.pdf> (дата звернення 01.02.2023).
4. 陳正宏 雨課堂對音樂院校在線學習的好處. *Literary Life*, 2021(32):179-180. (Ч. Чженхун Хун Переваги Rain Classroom у використанні онлайн навчання в музичних коледжах та університетах) [J]. doi:10.12228/j.issn.1005-5312.2021.23.229.

*Т. І. Холодуйкіна, заступник директора з навчальної роботи
Тилігульський аграрний фаховий коледж*

ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Сучасні умови трансформації процесу навчання, орієнтованого на дистанційну освіту, ставить перед закладами освіти нові виклики. Якщо раніше інформаційно-освітнє середовище створювалося для підвищення ефективності класичного навчального процесу засобами впровадження змішаного навчання, то в реаліях сьогодення метою інформаційно-освітнього середовища є забезпечення якісного навчально-виховного процесу в умовах дистанційної освіти, що пов'язано з сьогоденням. Здебільшого заклади освіти під час організації дистанційного навчання стикаються з проблемами. Більшість із них ґрунтується на недосконало розробленому інформаційно-освітньому середовищі або його відсутності. Також до проблем, з якими стикаються заклади, можна віднести неготовність забезпечити технічні можливості забезпечення організації інформаційно-освітнього середовища, а також недостатню підготовленість викладачів до використання цього середовища у парадигмі дистанційної освіти.

Упровадження інформаційно-комунікаційних технологій у навчальний процес закладів освіти створив нові потужні засоби

для підвищення ефективності. Зокрема, розвиток інформаційно-комунікаційних технологій дає можливість створення інформаційно-освітнього середовища закладу освіти, а також можливість створення викладачем власного інформаційно-освітнього середовища для організації більш якісного навчального процесу із кожної дисципліни як частини загального середовища закладу освіти.

І. Мовчан вважає, що інформаційно-освітнє середовище – це сукупність умов, що реалізуються на базі інформаційних і комунікаційних технологій, спрямованих на здійснення освітньої діяльності, сприяють формуванню професійно значущих і соціально важливих якостей особистості в умовах інформатизації суспільства.

Інформаційне середовище включає у себе безліч інформаційних об'єктів і зв'язків між ними; засоби та технології для збирання, зберігання, передавання (трансляції), обробки, виробництва та поширення інформації, знань, засоби відтворення аудіовізуальної інформації; організаційно-правові структури, що підтримують інформаційні процеси.

Ефективність застосування інформаційно-освітнього середовища у навчальному процесі досягається тоді, коли відповідні технології навчання обґрунтовано і гармонійно інтегруються в освітній процес, збагачуючи педагогічні технології, полегшуючи рішення завдань управління, а досвід, знання, традиції, накопичені в системі освіти, поповнюють змістовний, загальнокультурний складник інформаційного простору – від науково-методичної лабораторії навчального закладу до глобальної мережі Інтернет. Процес системної інтеграції інформаційно-освітнього середовища повинен охоплювати всі структури навчального закладу і включати: адаптацію самих структур і вже існуючих освітніх технологій до можливостей упровадження в інформаційно-освітнє середовища; адаптацію технологій до вимог, що пред'являються цими структурами; створення взаєморелюційних структур відповідно до інформаційно-освітнього середовища [4, с. 41].

Інформаційно-освітнє середовище – це поєднання новітніх інформаційних технологій та сучасних педагогічних здобутків, що повинно призвести до максимального ефекту відносно навчального процесу.

Навчальне середовище – це штучна, тобто створена людьми система, причому з чітко визначеними навчальними цілями, яка функціонує у певному просторі, в нашому разі – у просторі віртуальному [4, с. 231].

Л. Панченко зазначає, що поняття «інформаційно-освітнє середовище» щодо вищої школи може розглядатися в таких аспектах: навчання окремого предмета; навчального закладу вищої освіти; дистанційного навчання; відкритої освіти; персонального інформаційно-освітнього середовища викладача й студента [3, с. 284].

На нашу думку, якщо кожен викладач зможе самостійно створювати власне інформаційно-освітнє середовище як частину загального інформаційно-освітнього середовища навчального закладу, це сприятиме поліпшенню ефективності дистанційного навчання та розвитку загального інформаційно-освітнього середовища.

Д. Вербівський виділяє такі вимоги, які пред'являються до електронного навчання [1, с 49]:

- функціональність (дана вимога полягає у наявності в системі певного набору функцій різного рівня (форуми, чати, управління курсами і тими, хто навчається, аналіз активності студентів));

- надійність (сюди входить не тільки зручність і простота оновлення контенту, а й захист від зовнішніх впливів);

- стабільна робота, яка заснована на ступені стійкості функціонування системи по відношенню до різних режимів роботи;

- підтримка стандартів, зокрема SCORM;

- наявність системи перевірки знань;

- зручність використання та наявність доступу;

- перспективи розвитку платформи та якісна технічна підтримка.

Із метою створення інформаційно-освітнього середовища для організації дистанційної освіти існує багато технічних рішень. Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій постійно пропонує багато нових шляхів для зазначених процесів.

Основне завдання викладача вищого навчального закладу – вибрати найбільш оптимальні засоби для організації навчально-виховного процесу, також це стосується і дистанційного навчання.

Найбільш відома система управління навчанням – Moodle, вона включає у себе всі елементи, необхідні для організації інформаційно-освітнього середовища в умовах дистанційної освіти. Але для її запуску та функціонування необхідні сервер, технічний персонал його підтримки тощо. Це під силу закладу освіти, але не окремому викладачу. На жаль, не в усіх закладах освіти є централізований підхід до організації інформаційно-освітнього середовища для дистанційного навчання. Здебільшого викладачу доводиться самостійно організовувати процес дистанційного навчання, створювати і підлаштовувати під цей процес інформаційно-освітнє середовище.

Нами для створення інформаційно-освітнього середовища були вибрані хмарні технології, оскільки хмарні сервіси є доступними, мобільними, мультиплатформними та швидко розгортаються. У нашому разі ми вибрали Google-сервіси. Створене інформаційно-освітнє середовище мало такі елементи:

✓ *Інформаційні ресурси.* До них відносилися тексти лекцій, презентації, відеоматеріали; диференційовані завдання до практичних занять; інструкції до виконання лабораторних робіт; методичні рекомендації до дисциплін, що викладалися.

✓ *Контроль знань, умінь та навичок.* Модульні тестування, продукти творчої діяльності, результати практичної роботи.

✓ *Відеоконференція* для організації проведення занять он-лайн.

Технічний складник інформаційно-освітнього середовища. Середовище було розміщено на сайті на основі Google-груп, що дало змогу налаштувати розподіл ролей, ідентифікувати студентів, приєднувати до навчальної групи, керувати процесом розміщення повідомлень. Кожне повідомлення містило інформацію відносно виду заняття, матеріали для опанування, завдання, тестування тощо. Під кожним повідомленням студенти мали змогу залишати відповіді, завантажувати виконані завдання, задавати питання. Після закінчення опрацювання теми повідомлення можна блокувати для відповідей, що поліпшує процес адміністрування групи. Для організації контролю знань, окрім перевірки виконання практичних завдань та протоколів лабораторних робіт, були створені тестування за кожним модулем на основі Google-форм. Для організації відеоконференції використовувався сервіс для організації онлайн-конференцій Zoom, що дало змогу проводити лекційні, практичні заняття; особливо корисною функцією виявилось під час лабораторних занять

транслявання екрану, що дало змогу унаочнити пояснення, що не завжди можливо в аудиторії.

Спілкування викладача і студента в аудиторії більш ефективне, ніж засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

Видатний науковець М. Жалдак відзначав, що ефективність педагогічного впливу під час дистанційної форми навчання за допомогою комп'ютерних телекомунікаційних мереж неможливо зрозуміти без урахування особливостей спілкування між викладачем і студентом. Тут важливо знайти шляхи вирішення проблем, зумовлених тим, що: матеріал у процесі спілкування не тільки передається, а й формується, уточнюється, розвивається; вербальне спілкування реалізується за допомогою фактичного та дискусійного типів діалогів; органічним доповненням вербальної мови є використання невербальних засобів спілкування, таких як жести, міміка, пантоміміка; якість голосу, його діапазон, тональність, включення в мову пауз, сміху, покашлювань і т. п.; візуальне спілкування (контакт очима); інтерактивний бік спілкування виявляється у спільній діяльності, у процесі спілкування повинно бути взаєморозуміння між його учасниками [2. с 137].

Ці аспекти частково вирішуються засобами відеоконференцій, але відтворити роботу з аудиторією засобами дистанційного навчання майже неможливо.

Висновки. Існує багато варіантів технічних засобів для організації інформаційно-освітнього середовища для дистанційного навчання, ми вибрали вищеописаний, тому що всі ці засоби є доступними, вільними та надійними. Зазначені елементи інформаційно-освітнього середовища показали свою ефективність під час дистанційної освіти й як засоби підтримки навчально-виховного процесу у закладах освіти. Цілодобовий доступ до інформаційних ресурсів, онлайн-тестування після кожного модулю, відеоконференції – усе це сприяло підвищенню рівня знань, умінь та навичок студентів.

Список використаних джерел

1. Вербівський Д. С. Електронне освітнє середовище навчання математичних дисциплін: принципи побудови і структура. Наукові записки. 2018. № 173(2). С. 55–58.
2. Дистанційне навчання: психологічні засади : монографія / за ред. М. Л. Смульсон. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2012. 240 с.

3. Панченко Л. Ф. Теоретико-методологічні засади розвитку інформаційно-освітнього середовища університету : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.10. Луганськ, 2011. 508 с.
4. Рахманов В. О. Теоретичні і методичні засади підготовки майбутніх інженерів в умовах освітньо-інформаційного середовища технічного університету : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Київ, 2019. 418 с.
5. Structure and Content of e-Learning Information Environment Based on Geo-Information Technologies / E. Y. Levina et al. Eurasia Journal of Mathematics, Science and Technology Education. 2017. Vol. 13. № 8. P. 5019–5031.

СЕКЦІЯ 6. ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ

*O. Y. Rudyk, Ph.D., Associate Professors of Department of Tribology Automobiles and Materials Science
yuhymovych@gmail.com;*

*V. V. Korzun, undergraduate
vadimmkorzun@gmail.com;*

*A. A. Antonov, undergraduate
antonpirov@ukr.net
Khmelnytskyi National University*

THE USE OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES AS A MEANS OF ENHANCING STUDENT LEARNING

Innovative teaching methods are teaching methods that involve new ways of interaction “teacher-student”, a certain innovation in practical activities in the process of mastering the educational material.

Today, purposeful and comprehensive training of a specialist is required, including a wide range of not only information knowledge, skills, but also information competencies related to the search, extraction and critical analysis of information, the ability to independently acquire and produce new knowledge. In other words, we are talking about the formation of an information culture of the future specialist.

Along with the use of various innovative technologies, it is necessary to use teaching methods in the educational process of the university, stimulating the cognitive activity of students. The use of the latest innovative technologies helps to solve pedagogical and methodological problems that are difficult or impossible to solve with traditional methods. Innovative and traditional teaching methods should harmoniously complement each other as part of a single educational environment of the student.

The transformation of post-industrial society into a global information society, based not only on knowledge, but also on the competence of specialists, significantly actualized the problem of innovative approaches to the organization of educational processes. Therefore, high requirements are put forward to the education

system: it must prepare specialists for activities in a dynamic world where non-standard tasks constantly arise before a person.

When training specialists in higher education, the use of innovative forms and methods must be combined with an understanding of the goals and objectives of education and training. Innovative methods create conditions for the formation and consolidation of professional knowledge, skills and abilities of students, contribute to the development of the professional qualities of the future specialist. The use by teachers of innovative methods in the learning process helps to overcome stereotypes in teaching, the development of creative abilities, the development of new approaches to professional situations.

The activities of engineers in modern professional reality are multifunctional. It includes the design of technological processes and the choice of technological equipment, control over the proper operation of equipment, rational organization of interaction between people and technology, increasing the efficiency of its use, etc. The rapid change of technology requires constant retraining of technical specialists. Therefore, the task of improving the efficiency and quality of higher engineering education is currently more relevant than ever.

The main feature of modern graphic training of engineers in the specialty “Automobile Transport” is 3D modeling using computer-aided design systems, since information models are present at all stages of the life cycle of car parts.

One of the optimal varieties of computer-aided design systems for higher education institutions is SolidWorks (SW), which is based on a parametric object-oriented methodology that allows you to get a 3D model from a 2D sketch. One of the CAE-applications of this CAD is SW Simulation, which allows you to carry out: calculations for the strength of parts and assemblies using contact elements, critical forces and forms of stability loss; linear static, frequency, thermal, joint thermostatic analyzes; nonlinear calculations; design optimization, etc.

An example of the use of SW in a technical university can be a study, in which a transmission rack is designed, designed for lifting and moving loads during the installation and dismantling of components and assemblies from cars (fig. 1). At the same time, with the help of SW Simulation, a static analysis of the base was carried out (fig. 2).

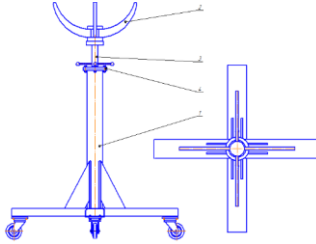

Figure 1 – Assembly drawing of the transmission riser for dismantling units from the car (1 – base)

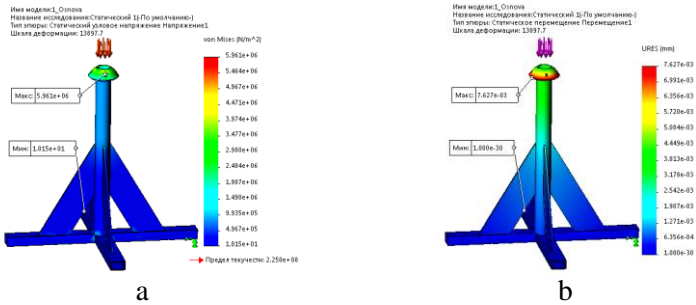

Figure 2 – Contour graphs of total stresses (a) and movements (b) of the base

In [1], a study of the operability of the stand for the diagnosis of automotive equipment was carried out (fig. 3), and with the help of SW Simulation, a static analysis of bearing supports was carried out (fig. 4).

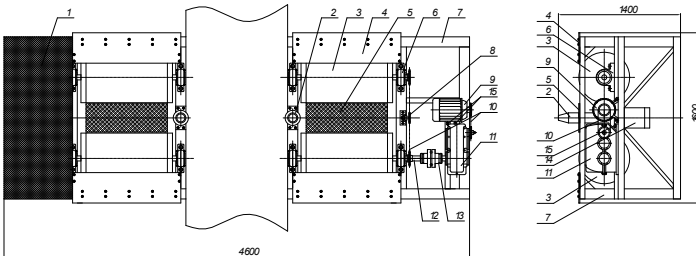

Figure 3 – General view of the stand for diagnostics of automotive equipment (6 – bearing support)

Figure 4 – The results of the calculation of the bearing support for strength: a – Von Mises tension; b – the resulting movement of URES

Competency-oriented problems were considered as a separate type of training problems (their results of solving are associated with subject activity) on the example of designing a bearing puller from a shaft-gear (fig. 5, a) followed by a stable calculation of the power screw (fig. 5, b).

Figure 5 – Geometric a model of the bearing puller (a) and resulting amplitude and safety margin with loss of stability (b)

The authors [2] designed a screw puller of ball radial single-row bearings of the crankshaft (fig. 6, a) followed by the use of SW Simulation for calculations on the static strength of the collet (fig. 6, b).

Figure 6 – Screw puller of bearings from crankshaft (a) and epura distribution of total stresses von Mises tsanga (b)

At the bottom of the issues of improving the quality of professional training of specialists in the near future is the introduction of modern computer and educational technologies into the educational process [3]. Therefore, a device for compressing the springs of the front suspension was designed (fig. 7) with the corresponding calculation of the static strength of the lower plate (fig. 8).

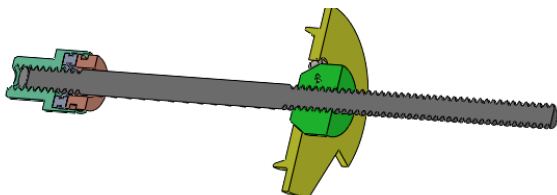

Figure 7 – 3D model of the device for compressing the springs of the front suspension

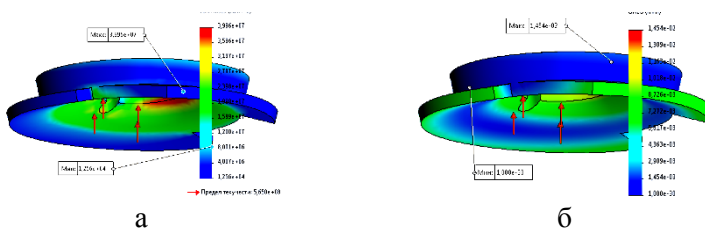

Figure 8 – Diagrams of distribution of nodal stresses (a) and movements (b) of the lower plate

The use of SolidWorks causes increased interest in creative tasks, the opportunity to test your knowledge and get qualified advice. In addition, SolidWorks increases the possibilities of setting educational tasks and managing the process of their implementation, involves students in the educational process, contributing to the widest disclosure of their abilities, activation of mental activity.

The introduction of SolidWorks into the study of automotive disciplines not only professionally orients future employees, provides in-depth training in the specialty related to continuity in teaching, but also contributes to the intensification of research activities, increasing guarantees of further employment of graduates.

So, introduction of innovative technologies in the professional training of a future specialist is a necessary element in the formation of the foundations of professionalism.

References

1. Рачок Р. В. Дослідження працездатності стенду діагностики автомобільної техніки за допомогою SolidWorks / Р. В. Рачок, О. Ю. Рудик, В. С. Єрмаков // Матеріали III Всеукраїнської наук.-практ. інтернет-конф. «Ресурсно-орієнтоване навчання в «3D»: доступність, діалог, динаміка» / укл. Н. В. Кононец, В. О. Балюк. – Полтава : КУЕП ПДАА, 2019. – С. 80–85. URL: <http://elar.khnu.km.ua/jspui/handle/123456789/8431>.
2. Псьол С. В. Вплив кріплень в SolidWorks Simulation на працездатність деталей / С. В. Псьол, О. Ю. Рудик, Б. В. Андрійчук // Ресурсно-орієнтоване навчання в «3D»: доступність, діалог, динаміка : зб. тез доп. I Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (22–23 лютого 2021 року, м. Полтава). – Полтава : ПУЕТ, 2021. – С. 88–91. URL: <http://elar.khnu.km.ua/jspui/handle/123456789/10195>.
3. Rudyk O. Yu. Application of SolidWorks is for professional preparation of specialists / O. Yu. Rudyk, P. V. Kaplun, V. A. Gonchar // II Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. «Ресурсно-орієнтоване навчання в «3D»: доступність, діалог, динаміка»: зб. тез доп. (електронне видання) (м. Полтава, 22–23 лютого 2022 року). – Полтава : ПУЕТ, 2022. – С. 140–146. URL: <http://elar.khmnu.edu.ua/jspui/handle/123456789/12794>.

O. Y. Rudyk, Ph.D., Associate Professors of Department of Tribology, Automobiles and Materials Science

juhymovych@gmail.com:

V. V. Nechyporov, undergraduate

vadimlion998@gmail.com:

S. I. Fedoryshyn, undergraduate

sarumanixx@gmail.com

Khmelnyskyi National University

INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN THE TRAINING OF COMPETITIVE SPECIALISTS

Traditional training and its classical forms do not meet modern requirements. Therefore, it is necessary to develop and apply new methods that are closer to real professional activity and help to form and develop professional and creative thinking in students.

An important role in the development of research skills belongs to the student scientific circle (SNK) of the Department of Tribology, Automobiles and Materials Science of our university. An important feature of this SNK is that students and undergraduates come to the circle, the choice of profession of which is conscious. Their effort to increase the level of knowledge and interest in the future specialty

dictates the choice of forms of work of the circle: mastering the methodology of scientific knowledge, methods and techniques for independently solving the tasks; planning and forecasting the results of their activities; analyzing the situation; generalizing and interpreting the results obtained.

Such a variety of integration forms of work and the possibility of choice allow to maintain a steady interest of students and undergraduates in the work of the circle at the department.

The structure of the organization of the work of the SNK includes various forms of work, taking into account the issues of problem-based teaching, a differentiated approach to learning, the introduction of active learning methods, the use of technical means to improve the educational process, the motivation of the student's responsibility in the circle, and psychological culture.

At the end of each academic year, students and undergraduates participate in the preparation and conduct of the final scientific conference of the university for students and young scientists. The results of the work performed during the year are published in the form of theses or articles. The first printed work and the first independent speech at the conference stimulates a steady interest in science. Such undergraduates subsequently enter graduate school and return to the department as teachers.

Therefore, the article is aimed at generalizing the experience of applying innovative technologies and methods that contribute to improving the quality of student and undergraduates training.

Research work (R&D) of students is one of the most important forms of the educational process: scientific circles and conferences allow them to start full-fledged scientific work, find like-minded people on it, with whom they can consult and share the results of their research.

The main forms of research within the educational process are the performance of individual creative homework with elements of scientific research, scientific conferences, participation in competitions and Olympiads. The result of scientific activity is the presentation of scientific reports at scientific and practical conferences, which are a reporting form of work.

The work of the club is based on the developed methodology, which uses a single tool (software package SolidWorks) as a means of training in all technical disciplines: solid-state 3D-design in the first courses of study (SolidWorks), engineering calculations (SolidWorks applications) – on the latter.

An important reason for choosing the basic product SolidWorks is the presence of a program to support educational institutions, of which Khmelnytskyi National University is a member. The program provides regular system updates, technical support and methodological support [1].

The basic system SolidWorks allow you to improve the quality of training of engineering specialists in accordance with modern requirements.

So, the circle is organized to reveal the creative potential of students and is a continuation of the discipline “Engineering and computer graphics”: after creating a solid-state model, working drawings of a part or assembly with images of the main types, projections, affixing of dimensions and designations are automatically obtained. Based on the acquired knowledge, skills and abilities at SolidWorks, there is a further in-depth study of the possibilities of 3D-design, which is used in the disciplines “Theoretical mechanics”, “Resistance of materials”, “Theory of mechanisms and machines”, “Machine parts”, implemented with strength, stable, fatigue, kinematic calculations [2].

And then – the use of SolidWorks in the study of special disciplines: “Cars”, “Automobile engines”, “Diagnostics and repair of cars”, “Repair and restoration of machines”, “Computer support of recovery processes”, “Information technologies in road transport”.

Mandatory elements of research are:

- static analysis [3];
- analysis of the stress state of the model to save its material [1];
- the influence of changing the size of the elements of the part and the removal of material from it on the safety factor [1];
- the possibility of replacing the material of the most loaded part [3];
- sensing of stresses at critical points [3];
- fatigue strength in dangerous cross section [1];
- possible loss of stability [1];
- maximum load (with the assumption of linear static analysis), which can withstand the simulated part at a given minimum (permissible) safety factor, without collapsing [1];
- the influence of changes in the load direction on the stability of parts and the quality of the grid on the accuracy of calculations [1].

The use of SolidWorks causes increased interest in creative tasks, the opportunity to test your knowledge and get qualified advice. In addition, SolidWorks increases the possibilities of setting educational tasks and managing the process of their implementation, involves

students in the educational process, contributing to the widest disclosure of their abilities, enhancing mental activity.

To eliminate possible “gaps” in the knowledge of students and achieve a high quality of knowledge, it is possible to participate in a permanent SNK and hold conferences remotely.

The accumulated experience of using the SolidWorks complex in the educational process makes it possible to successfully perform course and diploma projects of varying complexity. As a result, graduates receive a sufficient level of theoretical and practical training for the demand in the labor market.

References

1. Центр SolidWorks факультету інженерної механіки. URL: <http://solidworks.com.ua>.
2. Рудик О. Ю. SolidWorks – CAD/CAE-система технічних вузів / О. Ю. Рудик, П. В. Каплун // Science. society. education: topical issues and development prospects. Abstracts of the 2nd International scientific and practical conference. SPC “Sci-conf.com.ua”. – Kharkiv, Ukraine, 2020. – P. 249–253. – URL: <http://sci-conf.com.ua/iimezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferenciya-science-society-education-topical-issues-and-development-prospects-20-21-yanvarya-2020-goda-harkov-ukraina-arhiv/>
3. Рудик Олександр. Підготовка висококваліфікованих фахівців автомобілебудування на базі застосування SolidWorks / О. Рудик, В. Посполіта // Актуальні проблеми в системі освіти: заклад загальної середньої освіти – доуніверситетська підготовка – заклад вищої освіти : зб. наук. пр. матеріалів VI Всеукраїнської наук.-практ. конф., 9 червня 2020 р., м. Київ, Національний авіаційний університет / наук. ред. Н. П. Муранова. – Київ : НАУ, 2020. – С. 130–135. URL: <http://elar.khnu.km.ua/jspui/handle/123456789/9297>.

A. Shevchuk, 2nd year student of specialty “242 Tourism”
*Professional College Engineering, Management and Land Measuring
of the National Aviation University*

MODERN METHODS OF TEACHING FOREIGN LANGUAGE STUDENTS: THEORIES, PRACTICES AND VIEWS OF STUDENTS ON NEW METHODS OF CLASSROOM ACTIVITIES

In the modern world of teaching a foreign language, whatever it may be, there are problems in the mutual understanding of the student and the teacher, because the student feels that there is no

right to make a mistake and is afraid to speak with his point of view. Most students believe that they will not need a language, because they hear only a boring presentation of information that all teachers use. Let's deal with this problem.

The methodology of the modern foreign language lesson is closely connected with interactive educational technologies: project development, pair and group work, solving problematic issues and situations, press conferences, etc. These are workbooks, audio and video data books for home reading, test tasks and much more.

You are well aware that the main purpose of teaching a foreign language is that teachers help students formulate in the modern world. The formation of a communicative way means mastering the language as a means of communication. It helps a person to feel the most comfortable in society.

In today's world, we aim to feel "at ease" wherever we are. Whether it's Italy, France, Mexico or the United States, children, teenagers or adults want to understand what is happening around them, what to get used to, and what to pass by the ears, understand when and what they are being addressed to and know what to answer in this or that situation.

Motivation is terribly important in the educational process. It is at the center of learning. When a student does not want to study, he will not do it and the teacher will not be able to do anything – except to motivate.

The motivation of students is influenced, in particular, by the following factors:

- for what practical purpose the student learns the language (using it in life, self-improvement, good grades);
- the feeling that learning a language succeeds if the student is successful. His self-confidence and achievement are part of that feeling. If it seems to him that he is doing something good – he wants to continue to do so;
- desire to communicate freely – with relatives from another country, friends, boys/girls, business partners;
- encouragement from other people. If a person lives in a community where knowledge of a foreign language is highly valued, they will understand the importance of learning it. If, on the contrary, a person will not see the meaning in the study, then, accordingly, he will not have motivation;

– enjoyment of the learning process. There are probably few such students, but they are those for whom learning as a process of learning new things is interesting. It can be interesting in a booklet that teaches a subject, a textbook that contains topics that are important to the student, all of which motivates;

– fascination with the culture of the people whose language is being studied. For example, the student will be motivated to learn English if he is going to go to study abroad.

It must be remembered that there are factors that are difficult for the teacher to influence and vice versa. For example, it is difficult to influence students who want to talk constantly – so it is worth using this in the educational process. But demotivated students should be encouraged with praise – and this is easy to influence.

List of references

1. Livingstone C. Role Play in Language Learning / Predisl. and ed. N. I. Gez. – М. : High School, 1998. – 127 p.
2. Villiers S. Sharing Our Understandings of the “Communicative Method” // Foreign languages in school. – 2000. – № 3. – P. 21–24.
3. Vygotsky L. S. Pedagogical psychology. – М. : Pedagogy, 1991. – 480 s.
4. Lobanova V. Role-playing game in English classes // Ridna Shkola. – 2002. – № 10. – P. 51–52.
5. Sidorova N. Use of game forms in the process of learning English // Head teacher. – 2002. – № 8. – P. 6.
6. Sydenko A. Game approach in learning // Public education. – 2000. – № 8. – P. 135.

М. О. Агапоненко, викладач іноземної мови, спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист
agaponenko@attknu.com.ua;

Н. О. Степанчук, викладач іноземної мови, спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист
stepanchuko@attknu.com.ua

Відокремлений структурний підрозділ «Автотранспортний фаховий коледж Криворізького національного університету»

ГОВОРІННЯ: ЛАЙФХАКИ ЕФЕКТИВНОЇ РОБОТИ

Сьогодні, як ніколи, Україна потребує сформованих національно-мовних особистостей. У сучасних умовах постало питання ефективної самоорганізації здобувачів освіти в освітньому процесі, що передбачає оволодіння і оперування не лише

теоретичними знаннями та практичними навичками, а й комунікативними знаннями, вміннями та навичками, оскільки саме їхній розвиток, звичайно, з певним запасом знань з різних дисциплін сприяє повноцінному формуванню особистості здобувача освіти, його переконань та моральних цінностей, життєвих планів, усвідомленню своїх можливостей, самовизначенню.

З березня 2020 року під час змішаного та дистанційного навчання нами були зібрані факти, що показали недостатню сформованість активної комунікативної позиції здобувачів освіти, що виражається у низькому рівні комунікативних здібностей, культури спілкування, незнанні правил комунікації, не відчують належної мірою потреби у спілкуванні, не мають інтересу до самого комунікативного процесу. З'ясовано, що робота над розвитком комунікативної активності носить фрагментарний характер, відсутність її системи негативно впливає на якість вмінь та знань здобувачів освіти в цілому, оскільки вони не вміють довести власну позицію.

Анкетування студентів і проведений констатуючий експеримент підтвердили цей висновок. Цей факт спонукав нас визначити існуючу проблему, довести її експериментально і окреслити шляхи для її подальшого усунення.

Враховуючи результати нашого дослідження та власний практичний досвід, формування активної комунікативної позиції розглядалася нами як сумісна діяльність викладача та здобувачів освіти, яка спрямована на формування необхідних для активної комунікативної позиції вмінь та навичок.

Дану проблему ми розглянули на мотиваційному, технічному та організаційному рівнях. Викладач має бути не тільки ментором для студентів, але й талановитим менеджером, психологом. У сучасному освітньому процесі набуло актуальності питання побудови правильної співпраці зі здобувачами освіти.

Мотивація – це процес спонукування до інших дій і вчинків. Вона є провідною силою людської діяльності і по праву займає центральне місце в структурі особистості. Тому дуже важливим є формування у студентів високої мотивації до говоріння. Для цього викладачу слід цілеспрямовано акцентувати їх увагу на значущості говоріння серед інших форм навчання, наголошуючи на тому, що вона має не тільки навчальне, а й особистісне та суспільне значення.

Також при організації говоріння постає завдання з одного боку мотиваційно готувати здобувачів освіти до неї, з іншого – обґрунтовано, правильно відбирати матеріал, складність, особистісну значущість, професійну спрямованість тощо.

Важливою складовою успіху навчальної діяльності з іноземної мови, підвищенню результативності, є її належна організація – планування, управління, контроль.

Сьогодні, коли проблема змішаного та дистанційного навчального процесу набула особливої актуальності, все більш важливою стає оптимізація говоріння здобувачів освіти. Воно є джерелом отримання необхідної інформації, допомагає здобувачам освіти краще зрозуміти важливість знання відповідної мови, загострює інтерес до її вивчення. Говоріння є найбільш доступним і найпоширенішим аспектом іноземної мови у освітньому процесі, при цьому робота над ним сприяє оволодінню і іншими аспектами (фонетичним, лексичним, граматичним) та видами мовленнєвої діяльності (аудіюванням, читанням, письмом).

Завданням немовного закладу вищої освіти є навчання студентів говорінню. Оскільки саме говоріння є комплексним умінням, необхідним фахівцю; також саме воно дозволяє подальше вдосконалення й накопичування індивідуального мовленнєвого досвіду.

Також у немовному закладі вищої освіти гострою є проблема відбору мовного матеріалу, максимальне наближення його до профілю спеціальності. Від правильного вибору матеріалу, від його змістового насичення залежать успіхи студентів не тільки у знанні мови, але і їх психологічний настрій, їх «взаємовідносини» з іноземною мовою взагалі. Підбираючи матеріал, необхідно мати на увазі такі суттєві фактори як ступінь підготовленості студентів по спеціальності, зміст і логічна побудова наук, відображених у відповідних матеріалах на іноземній мові і, звісно, ступінь підготовленості студентів з мови, що вивчається.

З урахуванням вищесказаного пропонується система формування умінь говоріння:

– як і будь-який інший вид мовленнєвої діяльності, говоріння завжди вмотивоване. Так, під час вивчення теми «Авто. Усунення несправностей» студентам пропонується об'єднатися

в мікрогрупу (більше двох студентів) та розв'язувати конкретну технічну проблему англійською;

– у процесі навчання нас цікавлять не будь-які ситуації дійсності, а лише ті, що спонукають до мовлення, тобто ми надаємо перевагу лише комунікативним ситуаціям. Наприклад, під час розгляду теми «Покупка авто» ми заздалегідь пропонуємо відеофрагменти з українськими субтитрами (спілкування між покупцем та менеджером автосалону). Студенти ознайомлюються з відео, вивчають незнайому лексику та потім, під час заняття, синхронно перекладають фрагмент. Важливим моментом роботи є позамовні засоби спілкування (міміка, жести, контакт очей);

– наступний лайфхак пов'язаний із сервісом MindMap. Так, під час вивчення теми «Салон авто» студенти схематично просто передають складний лексичний матеріал, аналізують, систематизують інформацію та супроводжують її закадровим коментарем;

– наступний вид діяльності ми запозичили з регіонального конкурсу «TED», коли студент не тільки розкриває тему, але й знімає відео, монтує його, додає спецефекти. «Родзинкою» даного виду роботи, на відміну від стандартного «відео-переказу», є авторська позиція доповідача, емоційна насиченість, позамовний спектр засобів, неможливість «відтворити» чужу роботу.

Слід зазначити, що запропоновані види роботи неможливо використовувати під час кожного заняття через ресурсозатратну складову, але дані види робіт викликають неабияку зацікавленість студентської спільноти, що в свою чергу, надихає і викладацький склад на створення методичних шедеврів. Правильний відбір матеріалу буде сприяти формуванню особистості майбутнього спеціаліста шляхом впливу на мотиваційну сферу здобувача освіти – формуванню пізнавальних потреб.

Отже, варто пояснювати здобувачам освіти надзвичайну важливість говоріння, показувати наявність міцних зв'язків між різними видами іноземної мовленнєвої діяльності і пов'язаного з цим ефективного впливу говоріння на оволодіння мовою в цілому. Звичайно ж, важливо нагадувати студентам про необхідність оволодіння говорінням для досягнення головної мети навчання – всебічного підвищення рівня своєї освіченості й культури, готовності до можливого спілкування із представниками тієї країни, мову якої вони вивчають, підготовки до життя і майбутньої успішної професійної діяльності.

Список використаних джерел

1. Стяглик Н. І. Нетрадиційні форми навчання та їх вплив на якість навчального процесу в школі : автореф. дис. ... канд. пед. наук. – Харк. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – 25 с.
2. Клименко В. В. Психологія творчості : навч. посіб. – Київ : Центр навч. л-ри, 2006. – 480 с.

В. В. Анголенко, к. пед. н., викладач кафедри соціальної роботи
v_angolenko@ukr.net;

Н. М. Печериця, к. пед. н., викладач кафедри соціальної роботи
natalapescerica8@gmail.com

Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради

СТОРІТЕЙЛІНГ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ МЕТОД У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ

В умовах трансформаційних змін відбувається пошук інноваційних методів професійної підготовки здобувачів вищої освіти під час запровадження дистанційної та змішаної форм навчання в Україні. Важливим залишається питання впровадження ефективних інноваційних методів підготовки фахівців соціальної сфери в умовах дистанційної освіти, оскільки від їх професійної компетентності залежить соціально-психологічна та емоційна безпека соціуму в цілому.

Питанням фахової підготовки працівників соціальної сфери до різних видів професійної діяльності присвятили свої наукові доробки вітчизняні дослідниці: М. Андреєва, О. Василенко, К. Волкова, Н. Тарасенко, О. Рассказова та інші. Деякі аспекти становлення соціальних працівників як професіоналів розкриті у наукових дослідженнях: І. Звереві, Т. Лях, В. Поліщук, А. Рижанові, С. Харченка та інших. Проблемам інноваційної діяльності в освітній сфері присвячено чимало досліджень провідних учених, зокрема І. Бега, О. Зіненко, Л. Кайдалова, В. Ковальчук, Л. Пахомові, З. Удич та інших.

При значній кількості наукових доробок присвячених використанню в освітньому процесі інноваційних методів навчання, питання підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери засобами інноваційних методів, зокрема сторітейлінгом досі залишається недослідженим та актуальним.

Наразі, в умовах дистанційного навчання інноваційні методи передавання інформації займають одне із провідних місць у професійній підготовці для розвитку критичного мислення фахівців соціальної сфери та недискримінаційного та гендерно-чуйного підходів у процесі фахової діяльності.

Сторітейлінг (у перекладі з англійської story – історія, а telling – розповідати) – це мистецтво захоплюючої розповіді та передачі за її допомогою необхідної інформації з метою впливу на емоційну, мотиваційну, когнітивну сфери слухача [1].

Зауважимо, що Девід Армстронг зосереджував увагу на важливому психологічному факторі, що розповіді (історії, оповідання) значно легше сприймаються, вони є більш захоплюючими та цікавими, ніж правила або директиви [1]. Отже, застосування цього інноваційного методу дозволяє установити більш довірливі та доброзичливі відносини між учасниками освітнього процесу.

Відзначимо, що використання сторітейлінгу у професійній підготовці фахівців соціальної сфери відбувається шляхом використання в освітньому процесі case-study (аналіз конкретних соціально-педагогічних ситуацій, подій, розповідей), прикладних вправ, ведення випадку з реальними або вигаданими суб'єктами професійної діяльності тощо.

Як зазначають науковиці С. Паламар та М. Науменко основною відмінністю сторітейлінгу є легкість, відсутність нав'язливих пропозицій, слухаючи або читаючи таку історію, аудиторія сама зробить потрібний висновок і запам'ятовує набагато більший обсяг отриманої інформації [4, с. 51].

Для більш детального розуміння даного інноваційного методу розглянемо основні види сторітейлінгу. Більшість дослідників, зокрема науковиці М. Мазурок, О. Саприкіна виокремлюють наступні його види: класичний, активний та цифровий [3, с. 163].

У класичному сторітейлінгу історія має розповідається викладачем, а здобувачі лише слухають та аналізують отриману інформацію. В активному сторітейлінгу викладач надає основні події, ситуації у яких описані основні проблеми, цілі та завдання, а здобувачі освіти залучаються до процесу професійного вирішення даної історії. У цифровому сторітейлінгу розповідь таких історії супроводжується візуальним контентом (картинками, презентаціями, відео, інфографікою тощо).

Авторка Л. Кайдалова виокремлює основні функції сторітейлінгу, які використовуються в процесі професійної підготовки здобувачів освіти, зокрема і фахівців соціальної сфери: освітня, мотиваційна, переконувальна, розвивальна, об'єднувальна, комунікативна, наставницька, виховна [2, с. 138].

Розглянемо більш детально використання означених функцій сторітейлінгу в професійній підготовці фахівців соціальної сфери.

Освітня функція включає формування загальних, фахових і професійних компетентностей, знань, умінь і навичок, розвиток професійних якостей. Мотиваційна функція акцентує увагу на аксіологічному ставленні учасників освітнього процесу до професійної діяльності. Переконувальна та комунікативна функції розглядаються на одній площині, оскільки від ефективного спілкування та встановлення довірливих стосунків з клієнтом залежить вміння змінити погляди з асоціальних на просоціальні, подолати стереотипні установки, переконати у необхідності дотримання соціально-психологічної та емоційній безпеки особистості. Розвивальна функція окреслює важливість постійного професійного вдосконалення та розвитку особистості фахівця не лише в процесі освітньої, а й позааудиторної діяльності. Об'єднувальна та наставницька функції поєднанні на основі суб'єкт-суб'єктного, недискримінаційного та гендерночутливого підходів у професійній діяльності для встановлення паритетних взаємовідносин в освітньому колективі. Виховна функція охоплює набуття власного соціального досвіду в процесі засвоєння теоретичного матеріалу та проходження професійно-педагогічної практики, неформальної освіти тощо. Транслявання виховної функції відбувається не лише в професійній діяльності, а й в повсякденному житті здобувачів освіти.

Аналізуючи розкриту вище інформацію, доходимо висновку, що використання сучасного інноваційного методу сторітейлінгу у професійній підготовці фахівців соціальної сфери формує правильне вираження власної думки у здобувачів освіти, розвиває критичне мислення, формує мотиваційно-ціннісну компетентність майбутнього фахівця, підвищує якість засвоєння освітнього рівня навчальних досягнень, розвитку професійних, особистісних, соціально-психологічних та емоційних якостей всіх учасників освітнього процесу.

Список використаних джерел

1. Кайдалова Л. Педагогічний сторітелінг у підготовці майбутніх фахівців охорони здоров'я. Інноваційна педагогіка. 2020. Вип. 29. Т. 1. С. 136–139.
2. КМДШ. Сторітелінг як метод навчання. URL: <https://www.creativeschool.com.ua/blog/storitelling-yak-metod-navchannya/>
3. Мазурок М., Саприкіна О. Сторітелінг як ефективний інструмент формування комунікативної компетентності здобувачів освіти Нової української школи. Молодь і ринок. – 2022. – № 1. – С. 160–165.
4. Паламар С., Науменко М. Сторітелінг у професійній підготовці майбутніх педагогів: сучасні інструменти. Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету. – 2019. – Вип. 7. – С. 48–55.

І. В. Бабенко, к. пед. н., ст. викладач кафедри педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна
irinkakimi817@gmail.com
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

ФОРМУВАННЯ ХАРИЗМАТИЧНОЇ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА УНІВЕРСИТЕТУ

*Харизма – один з головних секретів лідера.
Аристотеліс Онассіс*

Нині ми спостерігаємо історичний феномен: на тлі повномасштабної агресії РФ стосовно України глибинні й широкомасштабні соціумні (а не лишень державні) євроінтеграційні процеси у ній, не дивлячись ні на що, набули карколомних темпів: реалії воєнного буття привели до притомності й тих, хто ще сумнівався саме у такому виборі. Й український соціум сьогодні трансформований у своїй свідомості таким чином, що готовий до сприйняття новітньої освітньої парадигми, а вона говорить перш за все про сенси того, що «Освіта намагається стати основним джерелом інноваційного потенціалу української нації та найважливішим елементом формування людського капіталу в країні» [1]. Це неможливо без сильних, впевнених у собі та власній правоті освітніх лідерів. А такі особи яскраво харизматичні.

Світові та вітчизняні психологія, педагогіка почали говорити про харизму (особливе обдарування, унікальну винятковість особистості, що викликає захоплення багатьох, мимовільну пильну увагу оточуючих, забезпечує популярність) порівняно

нещодавно, і – вивчаючи царину не освіти – успішного бізнесу [2, 3]. Тож освітній аспект теми достатньо не розроблено, хоча наразі саме наші освітні заклади – то новітні опорні пункти своєрідного національного бізнесу, надійні банки задля щонайраціональнішого внеску капіталів. Й українська національна освітня парадигма, котра, без сумніву, все впевненіше починає набувати євроінтеграційних рис, ґрунтується, окрім усього іншого, й на тому, що університетський педагог, аби мати успіх у студентів, бути почутим, успішно доносити до них свою любов до науки, дисципліни, котру викладає, просто зобов'язаний бути яскравою, харизматичною особистістю, здатною захопити темою аудиторію не тільки на академічну годину, але – на все життя, заволодіти умами, душами, спрямувати молоду енергію у потрібне русло.

А це досягається тим, що саме харизматичні лідери здатні підвищувати самосвідомість людей, відкривати перед ними нові можливості, та так, що ці люди починають жертвувати особистими інтересами заради інтересів, котрими живе харизматичний лідер (формальний а чи неформальний – неважливо). Харизматичні лідери створюють атмосферу змін й ту ідеалізовану картину майбутнього, до якої починають прагнути немало людей. Такі особи доносять складні ідеї, чітко формулюючи цілі. І майже всім вдається їх сприйняти. Харизматичні університетські викладачі створюють свої наукові школи, надихаючи послідовників власною щирою, непідробною захопленістю предметом. Вони також домагаються їхньої довіри, беручи на себе особистий ризик, пристрасно захищаючи власну позицію. І студенти, колеги починають поважати харизматичного викладача вже як лідера своїх ідей, захоплюються ним, його досвідом, знаннями, особистісними якостями, а не званням та посадою.

Не дивлячись на те, що харизматичні лідери нерідко посідають високі посади, почасти вони здатні бути й неформальними лідерами, тобто долати межі формальної організаційної ієрархії, оскільки їхній вплив на людей засновується виключно на особистісних якостях (зовнішній і внутрішній привабливості, манерах, загальному стилі поведінки з високою питомою вагою у ній впевненості у собі та своїх ідеях, цілях, рішучості, уважності до оточуючого світу та інших особистостей), а не любові до влади як такої.

На нашу думку, що засновується не лишень на вивченні наукових джерел, котрі доносять нам такі ідеї, але й на власному

досвіді, спостереженні за долями учнів, студентів, за людьми інших соціальних категорій, найяскравіші харизматичні особистості формуються за наступних психолого-педагогічних умов. По-перше, велику роль, природно, відіграє та сім'я, котра не боїться виховувати дитину так, аби вона могла вільно висловлювати власну оригінальну думку з будь-якого приводу, поцінуючи її розумно по-батьківськи, хоча й аж начебто надто зухвалу оригінальність мислення, таким чином стимулюючи ще дитячу практику прийняття власних рішень без урахування думки оточуючих ба навіть дорослих. Багатьом може здаватись така поведінка – зверхній егоїзм, однак, і доросла успішна харизматична людина завжди прислухається до висловлювань лише тих людей, в компетентності котрих може бути абсолютно впевненою. По-друге, так само важлива величезна роль у формуванні харизматичної особистості й нашої школи.

На жаль, як мало батьків, котрі плекають природну харизматичність своїх дітей, так мало у нас і шкільних педагогів, котрі були би зацікавлені у її розвитку, оскільки такі особистості серед учнів – не надто «зручні» у класі, і нинішня школа, як вона є в реалі, попри всі свої намагання стати новою українською школою, й досі, як соціальний інститут, остаточно не порвала зі своїм відшліфованим віками умінням нівелювати щонайрізноманітніші особистості. Чи здатні вищі освітні заклади виправляти таке становище, вирощувати харизматичних викладачів для майбуття наших університетів? Гадаємо, що так, і ось на яких підставах.

Сьогодні ми, університетські педагоги, як ніколи раніше, маємо реальний доступ до європейського педагогічного досвіду (подекуди близько тисячолітнього, як приміром, в Італії (Салерно, Болонья), до надбань його психологічної, педагогічної наук. А вони, перш за все, наполягають на тому, що буквально кожна людина – абсолютно своєрідна, а тому й пробудження або розвиток її харизми має бути суто індивідуальним. За цим стоїть висока відповідальність педагога і настійлива вимога до нього використовувати найкращі надбання наук задля того. Зокрема, пильна його спостережливність має завбачити тих студентів, котрі виявляють паростки можливої своєї харизматичності на семінарах, у колоквиумах, виступах на різних зборах тощо, а також у планово-учбових, а тим більш – у конкурсних письмових експериментальних роботах, актуальність, потрібність соціумові котрих автору-студенту й розробнику-студенту, ма-

гістранту, аспіранту, треба ще доводити, а то й сприяти втіленню в реальне життя. І далі вже не обійтися без спеціальних тренінгів харизматичності. Таким є тренінг, розроблений нами і спрямований на розвиток особистісної харизматичності. Цілі тренінгу наступні. Зорієтовуючись на ті фактори, котрі визначають феномен харизми, допомогти учасникам розпізнати, виявити, виробити та розвинути задатки харизматичної особистості. Завдання тренінгу: формувати, розвиваючи в учасників тренінгу обов'язкові уявлення про себе як про харизматичну особистість. А задля цього дбати перш за все про розвиток емоційного інтелекту (англ. emotional intelligence – EI), удосконалення ораторської майстерності, інтонаційної виразності й виразності міміки, фігури, усього тіла, тобто – артистизму. Найскладніше – оволодіння конструктивними техніками навіювання, своєрідного «зараження», а також формування психологічного імпульсу до наслідування, що витікає зі вдалого опанування попередніми завданнями. Наступний етап – розвиток навичок конструктивного цілепокладання, прийняття виважених рішень, мотивація їхньої реалізації.

Чітко розробленої «інструкції», як стати харизматичним, у світі не існує й існувати не може, оскільки кожна особистість надзвичайно індивідуальна за здібностями, структурними якостями й недоліками. Тож план підвищення успіху людини має бути суто індивідуальним, і спершу – найраціональніше звертатися за консультаціями до професійного досвідченого психолога, котрий допоможе зорієтуватися на предмет слабких і сильних сторін того, хто воліє стати харизматичним, лідером. Студентові, що бажає досягти успіху в соціумі загалом або конкретно – стати харизматичним університетським викладачем, ми настійливо рекомендуємо зайнятися спеціальними тренінгами, вправами.

У процесі такого типу занять і виробляються навички «трансформації» актів спілкування у спільне так зване «шоу» [3]. Також формується яскрава особистість унікальної індивідуальності, самобутності, здатність до: їхнього прояву у найрізноманітніших ситуаціях, моделювання унікальної ролі в соціумі; практики прийняття власних рішень без урахування думки пересічних оточуючих; поступового формування іміджу саме конкретної індивідуальної харизматичної особистості, і тільки – цієї, але з урахуванням того, що перед тобою майже буквально маячить образ, за котрим хочеться слідувати.

Стати й собі таким маяком для інших – нелегке завдання, а відтак необхідно детально уявляти цю свою «ідеальну» особистість, виділити її десять основних позитивних якостей, виробляти їх у собі. Важлива при цьому установка на удачу. Для того уявляється майбутня мета, способи досягнення, зміни у житті, що відбудуться по виконанні цих завдань, позитивний вплив вирішеного завдання на оточуючих людей, інші приємні моменти реалізації мрії. Не слід забувати про систематичні тренування. Повільне, але настійливе ускладнення задач дозволяє домогтися ефекту в розвитку певних функцій мозку, що стає першими сходинками до власного харизматичного лідерства.

Список використаних джерел

1. Батечко Ніна, Михайліченко Микола Еволюція освітніх парадигм у сучасному науковому дискурсі. URL: <file:///C:/Users/Александра/Downloads/4-Текст%20статті-16-1-10-20210220.pdf> (дата звернення: 15.01.2022).
2. Гура Т. В. Виховання харизми як основи досягнення успіху майбутнім фахівцем-лідером технічного профілю. Харків. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/161792665.pdf> (дата звернення: 17.01.2023).
3. Романовський О., Гура Т., Книш А. Емоційний інтелект як домінанта успішності харизматичного бізнес-лідера: теоретичний та науково-методичний часопис Вища освіта України. № 4. Київ, 2016. С. 47–50.

В. О. Балюк, к. пед. н., заступник директора з навчальної роботи

baliuk.vika@gmail.com

ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету»

ПРАКТИКУМ ІЗ СИСТЕМ ОБРОБКИ ЕКОНОМІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ЯК ЗАСІБ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел засобами інформаційних технологій є однією із важливих загальних компетентностей, яку викладачі мають сформувати у студентів, що обрали освітньо-професійну програму «Інформаційна діяльність підприємства». Разом із тим, професійну компетентність ця програма окреслює як «здатність вирішувати типові спеціалізовані задачі та практичні компетентність проблеми в галузі підприємницької, торговельної та біржо-

вої діяльності або у процесі навчання, що вимагає застосування положень і методів системи наук, які формують концепції організації і функціонування підприємницьких, торговельних, біржових структур та може характеризуватися певною невизначеністю умов; нести відповідальність за результати своєї діяльності; здійснювати контроль інших осіб у визначених ситуаціях».

Пошук ефективних механізмів формування професійної компетентності майбутніх фахівців з інформаційної діяльності підприємства спонукає до вдосконалення їх практичної підготовки. З огляду на це, під час проектування змісту навчальної практики з інформаційної діяльності підприємства доцільним буде включення модуля «Системи обробки економічної інформації».

Так, у ході вивчення модуля «Системи обробки економічної інформації» студентам доцільно запропонувати виконати наступні завдання, які передбачають роботу у середовищі MathCad. До прикладу, завдання. Обчислити в MathCad функцію $y = 4x^2 + 5x + 8$ для $x = 1, 2, \dots, 10$.

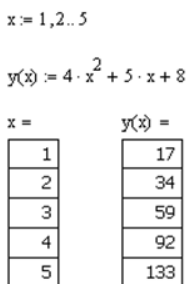

Рисунок 1 – Скріншот середовища MathCad для обчислення многочлена

Студентам дається пояснення щодо введення діапазону та використання знаку присвоєння «:=». Дві точки між 2 і 10 набираються натисканням клавіші з російською літерою Ж клавіатури або кнопки *m..n* панелі матриці. Потім, знову-таки через знак присвоєння, набирається вираз для y . Причому слід набирати $y(x)$, а не просто y . MathCad виконує команди зліва направо і зверху вниз. Вираз для $y(x)$, варто наголосити, має

бути розташований праворуч і дещо нижче виразу « $x :=$ ». Далі потрібно ввести « $x =$ » (дорівнює, а не привласнити) і з'явиться стовпець з усіма значеннями x . Таким же чином після натискання « $y(x) =$ » ($y(x)$ дорівнює) з'являється стовпець обчислених значень $y(x)$. Побудова діапазону зміни аргументу x називається ранжировками.

Завдання. Обчислити функцію $y = 3x^4 - 7x^3 + 4x^2 - +9x2$ для $x = 0, 0.5..3$.

Завдання. Обчислити функцію двох змінних $z = 3x^2 + 4y^2 + 12$ для значень $x = 1, 1.5, 2, .. 5$ і для значень $y = 0, 0.5, 1, .. 5$.

Інший пакет завдань, який запропоновано студентам, стосується чисельного рішення системи лінійних алгебраїчних рівнянь (СЛАР) у середовищі MathCad.

Студентам дається пояснення: при виконанні подібних завдань, які передбачають чисельне розв'язування СЛАР, доцільно використовувати спеціальний обчислювальний блок (відкриття за допомогою директиви Given.

Задача 1. Нехай необхідно розв'язати СЛАР

$$3x + 8y - 9z = 12$$

$$5x - 9y + 2z = 34$$

$$8x - 6y + 5z = 98.$$

На рис. 2 показано рішення цієї системи.

$$x := 1 \quad y := 1 \quad z := 1$$

given

$$3 \cdot x + 8 \cdot y - 9 \cdot z = 12$$

$$5 \cdot x - 9 \cdot y + 2 \cdot z = 34$$

$$8 \cdot x - 6 \cdot y + 5 \cdot z = 98$$

$$otvet := find(x, y, z)$$

$$otvet = \begin{pmatrix} 11.457 \\ 3.913 \\ 5.964 \end{pmatrix}$$

Рисунок 2 – Скріншот середовища MathCad: рішення системи

Задача 2. Самостійно розв'язати наведені нижче СЛАР:

$$\begin{cases} 5x + 6y + 9z + 2v - 7w = 90 \\ 3x - 4y + 5z - 3v + 4w = 12 \\ \text{А) } \begin{cases} 9x + y + 3z - 2v + 9w = 51 \\ 7x + 2y - 8z + v + 10w = 32 \\ 6x + 5y - 4z + 3v - 2w = 87 \end{cases} \\ \begin{cases} 4.5x + 7.9y - 2.1v + 6.75w + 7.9u = 43 \\ 5.6x + 7.2y + 9.8v + 3.9w + 3.4u = 12.54 \\ \text{Б) } \begin{cases} 54.2x - 76.45y + 32.23v + 45.71w + u = 65.21 \\ 65.75x - 54.32y + 56.59v + 32w + 78.54u = 55.5 \\ 8.9x + 9.8y + 6.5v - 4.5w + 2.1u = 0 \end{cases} \end{cases} \end{cases}$$

Задача 3. Знайти корінь трансцендентного рівняння:

$$11x + 12y + 31z = 9$$

$$4x + 52y + 69z = 8$$

$$7x + 86y + 93z = 7.$$

На рис. 3 показано рішення цієї системи.

$$\begin{aligned} & \text{ORIGIN} := 1 \\ & A := \begin{pmatrix} 11 & 12 & 31 \\ 4 & 52 & 69 \\ 7 & 86 & 93 \end{pmatrix} \quad B := \begin{pmatrix} 9 \\ 8 \\ 7 \end{pmatrix} \\ & X := \text{lsolve}(A, B) \\ & X = \begin{pmatrix} 0.261 \\ -0.264 \\ 0.3 \end{pmatrix} \end{aligned}$$

Рисунок 3 – Скріншот середовища MathCad: рішення системи лінійних алгебраїчних рівнянь з використанням вбудованої функції *lsolve*

Задача 4. Розв'язати варіанти А, Б задачі 2 матричним способом самостійно.

Студентам дається пояснення: у MathCad корінь алгебраїчних рівнянь і систем визначаються за допомогою наступних вбудованих функцій: 1) функція $\text{root}(\text{expr}, \text{var})$ обчислює дійсне значення змінної var , при якому вираз expr дорівнює нулю, тобто вона обчислює один дійсний корінь рівняння. При цьому необхідно задати його початкове наближення; 2) функція $\text{polyroots}(v)$ дозволяє обчислювати всі корені полінома.

Задача 5. Використовуючи функцію $\text{root}(\text{expr}, \text{var})$, визначити корені рівняння $x^2 + 2x + 1 = 0$. Рішення зображено на рис. 4.

$$x := 2$$

$$\text{root}(x^2 + 2 \cdot x + 1, x) = -1$$

Рисунок 4 – Скріншот середовища MathCad: розв'язання задачі 5

Задача 6. Використовуючи функцію $\text{polyroots}(v)$, визначити корені рівняння $8x^2 + 2x + 3 = 0$. Рішення зображено на рис. 5.

$$\text{polyroots}\left(\begin{pmatrix} 3 \\ 2 \\ 8 \end{pmatrix}\right) = \begin{pmatrix} -0.125 & -0.599i \\ -0.125 & +0.599i \end{pmatrix}$$

Рисунок 5 – Скріншот середовища MathCad: розв'язання задачі 6

Підкреслимо, що комплекс вправ для роботи у середовищі MathCad та практичні методи забезпечують набуття практичного досвіду й умінь самостійного вирішення професійних завдань.

Таким чином, сучасне освітнє середовище фахового коледжу як відкрита система засобів для всебічного розвитку всіх суб'єктів освітнього процесу, повинне забезпечувати належний рівень практичної підготовки студентів за рахунок активізації практичного навчання майбутніх фахівців з інформаційної діяльності підприємства та консолідації сучасних ресурсів, насамперед, програмних, дидактико-методичних, інформаційних.

Список використаних джерел

1. Балуєк В. О. Дидактичні умови формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх фахівців економічного профілю в освітньому середовищі університету: дис. ... канд. пед. наук. Полтава, 2020.
2. Baliuk V., Kononets N., Novopysmennyi S. Computer modeling in the evaluation of the efficiency of the functional didactic model of formation of digital competence of students. Proceedings of the 2nd International Scientific Conference Eastern European Conference of Management and Economics (May 29, 2020) / [organizer] Ljubljana School of Business, coorganizers of the Conference Odesa Institute of Trade and Economics of Kyiv National University of Trade and Economics (Odesa, Ukraine) and College of Computer Science and Business Communications EMPIRICA (Bosnia and Herzegovina); editors Lidija Weis, Viktor Koval, Katarina Aškerc. Ljubljana: Ljubljana School of Business, 2020. P. 345–354.
3. Kononets N. V., Baliuk V. O., Khudolii I. I. Creating a virtual learning environment for the formation of digital competence of future professionals in the information activities of the enterprise. Scientific Collection «InterConf», (135): with the Proceedings of the 13st International Scientific and Practical Conference «Scientific Research in XXI Century» (December 6–8, 2022; Ottawa, Canada) by the eSPC «InterConf». Methuen Publishing House, 2022. P. 98–105.

О. І. Башикір, д. пед. н., професор, професор кафедри освітології та інноваційно педагогіки
boi83@ukr.net
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН

Завдання будь-якої освіти полягає в залученні людини до культурних цінностей науки, мистецтва, моральності, права, господарства, перетворення природної людини в культурну. Проблеми освіти та педагогіки відносяться до викликів культури, оскільки їм притаманні соціокультурний механізм, що забезпечує збереження й передачу досягнень культури від покоління до покоління.

Основним методологічним чинником дослідження мистецької освіти є культурологічна парадигма. Звичайно, що будь-яке дослідження в галузі мистецтва (музики, хореографії,

образотворчого мистецтва) здійснюється за допомогою загальнонаукових методів аналізу, синтезу, порівняння, моделювання тощо. Це сприяє теоретичній інтерпретації емпіричного матеріалу з історії й сучасного мистецтва. Мистецтво інтерпретує традиції окремих націй, культуру цілісних цивілізацій, у ньому представлені поведінка й мислення людей, їхній настрій та світогляд.

Мета освіти в цілому і педагогіки зокрема полягає в сприянні дитині у взаєминах з оточенням, що розширюється, людьми через культуру педагогічної діяльності й культуру педагога як особистості. Педагогіка як частина культури бачить своє головне завдання в залученні дитини до культурної спадщини соціуму й у включенні її в культурне середовище, чому сприяють, у першу чергу, саме дисципліни мистецького спрямування.

Головна ідея освіти з позицій *культуроутворювальної* функції полягає у виконанні місії виховання людини культури, а через неї – у збереженні, відродженні й подальшому розвитку самої культури. Робота вчителя мистецьких дисциплін спрямована на формування у школярів естетичних почуттів і смаків засобами мистецтва, то цілком логічно припустити, що освіченість фокусується у сфері мистецтва і спрямовується на розвиток відповідного світогляду, вміння аналізувати і порівнювати мистецькі явища. У результаті такого занурення у майбутніх учителів формуються глибокі й різнобічні мистецькі знання, а також розвиваються універсальні духовні цінності та почуття, які можна визначити поняттям «культурологічна освіченість» [5].

Ефективним процесом формування духовної культури сучасної молоді можна вважати у тому випадку, коли діалогова взаємодія, в основі якої концепція «діалогу культур» (М. Бахтін, В. Біблер), актуалізує особистісний розвиток і професійне становлення педагога, а основним напрямом професійної переорієнтації вчителів мистецьких дисциплін стане свідомий рух від просвітництва до здійснення життєво-творчої та культурної місії, від маніпулятивного, авторитарного викладання мистецтвознавчого змісту дисципліни до особистісно-орієнтованої, комунікативної художньої педагогіки, де мистецтво з об'єкта вивчення переходить у статус суб'єкта живого спілкування [3].

Визначаючи наявність тісного зв'язку між діяльністю та культурою, а також обґрунтовуючи необхідність розкриття поняття останньої в її динамічних аспектах, представники діяльнісної інтерпретації культури здійснюють її сутнісний аналіз у двох напрямках. Прихильники першого напрямку (Л. Буєва, В. Давидович, Ю. Жданов, М. Каган, Е. Маркарян, В. Полікарпов, О. Ханова та ін.) предметом свого дослідження визначили питання, пов'язані із загальною характеристикою культури як універсальної властивості громадського життя людей. У цьому функціональному (технологічно-діяльнісному) тлумаченні культура виступає як «специфічний спосіб людської діяльності» (Е. Маркарян), «сукупність матеріальних і духовних предметів, видів людської діяльності» (Е. Соколов), «сукупність плодів і способів діяльності колективного суб'єкта – людського суспільства (М. Каган), «спосіб діяльності конкретного соціального суб'єкта» (В. Давидович, Ю. Жданов).

У центрі уваги представників другого напрямку (Е. Бабосов, Е. Баллер, М. Злобін, Л. Коган, В. Межуєв та ін.) перебуває індивідуально-творча природа культури, розглянута крізь призму процесів духовного виробництва, функціонування й розвитку особистості. Особливість цього підходу полягає в тому, що культура розуміється як низка властивостей і якостей, що характеризують в активно-творчому плані, насамперед, людину як універсального суб'єкта суспільно-історичного творчого процесу [1; 2].

Людина – це духовний суб'єкт культури, який володіє такими властивостями, як творча активність, відповідальність за діяльність і поведінку, здатність до саморозвитку й самореалізації. Відповідно до цього підходу, культура не «надбудовується над людиною», а виявляється у її власному бутті, життєтворчості, духовності. Процес становлення й розвитку людини і її «окультурення» можна представити у трьох напрямках:

- ✓ освоєння норм – зразків, становлення простору життя – процес соціалізації людини;

- ✓ розвиток особистості, освоєння різних способів мислення й способів діяльності, проєктування нових форм соціального життя;

- ✓ складання свого образу, проживання своєї особистої історії, входження в культуру через культурні контексти, освоєння її знаків, символів, типів свідомості.

Опора на етимологію поняття «культурологія» (*cultura* і *logos*), що включає два основних значення – знання про культуру та теорію культури, дозволяє визначити головні підстави («точки опори») культурологічного підходу в педагогіці, розглядаючи культуру і як джерело цілісної освіти (змісту), і як метод її дослідження та проєктування. Прийняте значення «культурології» як знання про «логос» культури, функціонування та розвитку, проте, не обмежує використання всієї сукупності емпіричних і теоретичних знань, що виробляються, крім наук про культуру, багатьма іншими [1].

Культурологічний підхід до проблем професійної освіти дозволяє подолати суперечність між духовним і матеріальним, що існує у сфері освіти. Інструментально-нормативна модель підготовки спеціаліста сьогодні повинна бути замінена культурно-творчою моделлю, яка спирається на визнання принципової незавершеності культурно-освітнього шляху людини, індивідуалізації освітньої траєкторії [4]. Завдяки культурологічному підходу в освітньому процесі зберігаються культурно-історичні та етно-соціальні цінності, а також формуються особистісні компетенції, які містять інтелектуальну, емоційну і моральну складові [5].

Важливого значення культурологічний підхід набуває не лише під час організації освітнього процесу вивчення мистецьких дисциплін. Досліджуваний методологічний підхід є важливим під час здійснення наукових досліджень. Так, формування культурології як своєрідної галузі наукових досліджень розпочалося наприкінці ХХ ст., коли розмежування, уточнення та поглиблення досліджень світоглядних дисциплін призвело до виокремлення напрямів різноманітних знань. У процесі свого становлення та розвитку культурологія узагальнювала й зводила до спільного знаменника понятійний апарат, єднала культурно-мистецькі дисципліни, надаючи можливість цілісно досягнути культурологічне сприйняття світу й діяльності людства [3].

Важливими культурологічними характеристиками, які необхідно враховувати під час досліджень педагогічних процесів, є такі: науки про культуру – інтегративні науки; галузь культурологічного знання досить розвинена (етап диференціації); культурологічні узагальнення включають філософській і загальнонауковий, теоретичний та емпіричний рівні; сукупність наук про культуру розглядається як методологічна основа, джерело, метод дослідження і проєктування змісту.

Культурологічний підхід включає цивілізаційно-культурологічну парадигму, відповідно до якої культурологічна спрямованість визначає гуманітарний вектор розвитку освіти, підтримуючи та відновлюючи цілісність освіти (її цілі, зміст, методи тощо підсистем) шляхом збереження балансу у співвідношенні «цивілізація – культура».

Отже, культурологічний підхід у підготовці фахівців мистецьких дисциплін є одним із пріоритетних, оскільки передбачає єдність традиційного та інноваційного досвіду майбутнього вчителя музики, хореографії та художнього мистецтва. Велику роль досліджуваній методологічній підхід відіграє під час проведення наукових досліджень у галузі мистецьких дисциплін, що уможлиблює виявлення цілісної характеристики та значення мистецтва в становленні особистості.

Список використаних джерел

1. Башкір О. І. Навчально-методичний посібник «Методологія науково-педагогічного дослідження та презентація його результатів»: для здобувачів освітньо-наукового ступеня «Доктор філософії». Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2020. 93 с.
2. Золотухіна С. Т., Башкір О. І. Наукові підходи в педагогічних дослідженнях: метод. рек. Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди. 2016. 33 с.
3. Се Цзін. Сутність культурологічного підходу в процесі формування духовної культури сучасної молоді. Наука і освіта. 2011. № 1. С. 78–81.
4. Чередніченко Г. А. Культурологічний підхід до формування особистості майбутніх фахівців у процесі професійної підготовки. URL: <http://dspace.nuft.edu.ua/bitstream/123456789/2007/1/66.pdf>.
5. Щолокова О. П. Новітні підходи та технології у професійній підготовці вчителя мистецьких дисциплін. Innovative processes in education: Collective monograph. AMEET Sp. z o.o., Lodz, Poland. 2017. С. 238–246.

М. І. Безденежних, викладач гуманітарних дисциплін

marina_bezdenezhnyh@ukr.net

Лисичанський гірничо-індустріальний фаховий коледж

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ

Науково-технічний прогрес, інформатизація суспільства ХХІ століття зумовили необхідність інноваційної діяльності для викладача. Сьогодні суспільство зацікавлене в тому, щоб грома-

дяни могли діяти самостійно, активно, приймати рішення, гнучко пристосовуватися до швидко мінливих умов життя.

Проблема підвищення професійно-методичної компетентності викладачів актуальна не лише на регіональному, а й на глобальному рівні. Зміна парадигми освіти в останні роки ставить перед фаховими коледжами вимогу вдосконалити підготовку майбутніх викладачів, їх становлення як професіоналів, педагогічно компетентних, здатних використовувати інноваційні форми, засоби та методи навчання. Постійний професійний розвиток та зростання професійних навичок набуває особливої актуальності в сучасних умовах реформи освіти.

Процеси, пропоновані в суспільстві, в освіті, ведуть до вирішення між інформаційними та інноваційними перетвореннями та рівнем використання науково-технічного прогресу в освіті, забезпечуючи постійний розвиток професійної компетентності викладачів, відсутність систематичної післядипломної освіти та професійного розвитку.

Інноваційна діяльність у галузі професійно-технічної освіти – це діяльність закладу професійної освіти, спрямована на створення або вдосконалення конкурентоспроможних технологій, включаючи інформацію, продукцію чи послуги; перетворення досліджень та розробок у практичну діяльність, новий підхід до надання освітніх послуг, їх адаптація до потреб ринку праці та суспільства; застосування організаційних, технічних, виробничих, адміністративних чи інших рішень.

Поняття «освітня діяльність» – діяльність суб'єкта освітньої діяльності, спрямована на організацію, забезпечення та реалізацію освітнього процесу у формальній або неформальній освіті.

Інновації в освіті розглядаються як впроваджені нововведення у змісті, методах, прийомах та формах освітньої діяльності та особистої освіти (як методи, технології), у змісті та формах управління освітньою системою, а також в організаційній структурі навчальних закладів, засобів навчання та підходів до соціальних послуг в освіті.

Активні методи навчання спонукають здобувачів освіти до практичної та розумової діяльності, без яких немає прогресу в оволодінні сучасними знаннями. Система професійної освіти сьогодні повинна сприяти реалізації основних завдань соціально-економічного та культурного розвитку суспільства, готувати людей до активної роботи в різних сферах економічного, культурного та політичного життя.

Інноваційні підходи вимагають постійної діагностики досягнень та пошуку ефективних методів та форм діяльності майбутнього фахівця.

Для досягнення високого професійного рівня та якості випускників коледжів інновації повинні активно впроваджуватися на різних етапах навчання, в тому числі у змісті освіти, технології, організації та системі управління.

Сьогодні в системі української освіти при розробці та впровадженні інноваційних процедур існує низка проблем, які пов'язані з певними умовами системи професійно-технічної освіти і які потребують своєчасного вирішення для підвищення якості освіти послуги та навчання в цілому.

Основні завдання забезпечення системи професійної освіти інформаційно-комунікаційними технологіями.

- визначення конкретних процедур управління для реалізації розробленої ідеї;

- моніторинг перших кроків у реалізації ідеї для управління та корекція (за необхідності) подальших координаційних дій.

Основні методи впровадження та реалізації інноваційних перетворень в освітньому закладі під час навчання майбутніх вихователів такі:

- розробка та впровадження інноваційної освітньої програми;

- вдосконалення педагогічних технологій;

- сукупність методів, прийомів та засобів навчання;

- технологічне та організаційне забезпечення.

Основними показниками оцінки інновацій в освітньому закладі є наступні:

- соціальне значення (вплив інновацій на розвиток системи освіти в цілому);

- корисність (практичне значення інноваційних процесів);

- впровадження (реалізм інновацій та керованість інноваційними процесами);

- методична розробка (експеримент, перевірка, обгрунтована практика);

- можливість засвоєння інновацій потенційними учасниками (складність та доступність технологій, інновацій).

Застосування інноваційних методів навчання у системі професійно-технічної освіти є сьогодні актуальною та перспективною сферою, особливо в контексті постійного вдосконалення та розвитку української системи освіти.

Список використаних джерел

1. Про професійну вищу освіту : Закон України від 06.06.2019 № 2745-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19>.
2. Вакуленко В. М. Види інновацій в освіті та їх класифікація. Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. 2010. Вип. 4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2010_4_4.
3. Дубасенюк О. А. Інновації в сучасній освіті. Інновації в освіті: інтеграція науки і практики : зб. наук.-метод. пр. / за заг. вид. О. А. Дубасенюк Житомир : Вид-во ЖДУ. І. Франка, 2014. С. 12.

Є. В. Берковська, студентка психолого-педагогічного факультету
Полтавський національний педагогічний університет імені
В. Г. Короленка

ДИСТАНЦІЙНА РОБОТА З ДІТЬМИ З МОВЛЕННЄВИМ ПОРУШЕННЯМИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

З березня 2020 року через COVID-19 було оголошено довготривалий карантин, через який в Україні було впроваджено дистанційну форму навчання. У зв'язку з чим, протягом майже двох років навчання відбувалося у змішаному форматі.

24 лютого 2022 року у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України Указом № 64/2022 Президента України Володимира Зеленського було введено воєнний стан. Воєнний стан діє до теперішнього часу, та, відповідно навчання знов перейшло у дистанційний формат, але сьогодні дистанційне навчання складніше, ніж під час карантину.

Ми розуміємо, що в кожній людини в Україні, в кожній дитини зараз жахливий психо-емоційний стан, а у дитини з особливими освітніми потребами ситуація ще більш складна.

За цей рік, доки триває війна в Україні, утворилися декілька груп учнів, а саме: ті, які перебувають вдома, і ті, що залишили свої домівки (внутрішньо та зовнішньопереміщені особи).

Так, і ці групи можна розділити на підгрупи:

– учні, які перебувають вдома (вони знаходяться в рідних стінах, у звичному середовищі, зі своїми гаджетами, необхідними для дистанційного навчання), хоча і змушені постійно переходити у бомбосховища та підлаштовуватись під графік вимкнення електроенергії;

– учні, які перебувають в Україні, але не вдома (без звичних умов для навчання, але мають змогу спілкуватися з однолітками) і знаходяться в більш спокійному емоційному стані;

– учні, які перебувають за кордоном (мають обмежену кількість речей, мовний бар'єр, багато хто мешкає у таборах та не має простору для навчання).

Сьогодні кількість учнів, що не мають необхідних гаджетів для навчання та доступу до інтернету значна більша, ніж під час карантину, є учні, які зовсім не навчаються, особливо на тимчасово окупованих територіях.

Але в усіх перерахованих груп дітей є спільне – всі вони перебувають у стані постійної тривоги та стресу.

Серед усіх категорій учнів найуразливішою є категорія дітей з ООП. У таких дітей виникають труднощі із соціальною адаптацією, ускладненням наявних особливостей у розвитку. Такі діти потребують особливої уваги фахівців та батьків в цей період та організації корекційно-розвиткової роботи.

Для успішної організації дистанційної корекційно-розвиткової роботи з дитиною під час воєнного стану слід брати до уваги, що стресові ситуації можуть позначитися на загальному та мовленнєвому розвитку.

Діти, які отримували корекційно-розвиткові послуги у вигляді логопедичних та психологічних занять раптово, через війну, втратили кваліфіковану допомогу, у зв'язку з чим повна відповідальність за навчання лягла на плечі батьків.

Ми розуміємо, що в умовах воєнного часу батьки змушені в першу чергу думати про безпеку дітей, а от корекційно-розвиткові заняття для них стали другорядними, що може призвести до погіршення стану психо-мовленнєвої діяльності у дітей з ООП.

Діти з особливостями навичок читання (дислалія) та письма (дисграфія) внаслідок стресу частіше роблять помилки, в них погіршується почерк, стають неуважними, пропускають букви, переставляють склади.

Використання спеціалістом батьківського ресурсу в дистанційних умовах навчання має сприяти продовженню реалізації стратегії виховання та розвитку дитини з порушеннями мовлення, підвищенню ефективності навчання, виховання зазначеної категорії дітей. Долучаючи до дистанційного освітнього процесу батьків, педагоги мають надати їм рекомендації щодо використання спеціальних засобів, форм і методів виконання тих

чи інших завдань. Присутність поруч батьків дасть можливість організувати навчання під керівництвом фахівця й отримати позитивний вплив за невеликий проміжок витраченого часу.

Попри те, що залученість батьків до корекційно-розвиткової роботи в закладі або ІРЦ відбувалася добровільно і за їхнім особистим бажанням, тепер вона стає обов'язковою. У дистанційному навчанні батьки є партнерами педагогів, а отже, розділяють із ними відповідальність за результат. Тому перед тим як починати заняття, необхідно провести певну роботу з батьками дитини з порушеннями мовлення. Наприклад, логопеду варто завчасно надати рекомендації щодо організації робочого місця, обговорити питання про зустріч, час підключення, підготовку батьків до конкретного заняття (заряджений пристрій, облаштування робочого місця, підготовка матеріалів та наочності на урок/заняття, наприклад, дібрати необхідні іграшки з домашніх, роздрукувати матеріали, підготувати олівці і папір тощо), засоби додаткового зв'язку на випадок відключення чи поганої якості Інтернет-з'єднання. Обговорюється також створення у дитини заздалегідь позитивної мотивації, заохочення її до занять, якщо дорослі не присутні на занятті. Важливим є питання дотримання взаємної конфіденційності дистанційної комунікації спеціаліста і сім'ї дитини, а також погодження різних форм зворотного зв'язку з батьками дитини (електронні щоденники, опитувальники, телефонний зв'язок тощо). Доцільно розробити своєрідні правила для них (наприклад, допомагати дитині виконувати завдання, якщо виникають труднощі, а не робити замість неї; давати час на виконання завдань у тому темпі, який можливий, тощо). Також важливо підтримати батьків, мотивувати до спільного навчання з дітьми.

Реалізуючи корекційно-розвиткову спрямованість освітнього процесу дистанційно в період військових дій, спеціаліст має розробити заходи підтримки дитини для нормалізації і стабілізації психоемоційного стану дитини з мовленнєвими труднощами, якщо у цьому є потреба, та попередження вторинної психологічної травми у неї. Зокрема, у дитини з порушеннями мовлення емоційне напруження може призводити до надмірного або недостатнього тону м'язів як усього тіла, так і артикуляційного апарату, порушення дихальної функції (за типом поверхневого дихання), що позначається на якості мовлення: нечіткій вимові, заміні схожих за артикуляцією звуків, переставляння звуків та складів в усному та писемному мовленні тощо.

Пережиті події можуть послужити причиною регресу в мовленнєвому розвитку (втрати сформованих мовленнєвих навичок), що, як правило, супроводжується загальним регресом у психічному розвитку дитини. Наприклад, дитина перестала вимовляти раніше автоматизовані у мовленні звуки, з'явилося заїкання або рецидив, пропускає слова чи рядки під час читання тощо.

Вагомим чинником поглиблення функціонально-мовленнєвих труднощів є тривалість періоду без кваліфікованого психологічного супроводу. Виконання попередніх настанов спеціаліста щодо стимулювання мовленнєвої діяльності дитини в сім'ї, закріплення набутих під час очного навчання мовленнєвих навичок могли унеможливитися через військові дії. Отже, особливості поточного психічного стану дитини та можливий регрес у психомовленнєвому розвитку мають братися до уваги під час планування занять і добору навчального матеріалу спеціалістом.

В умовах виключно дистанційного впливу спеціаліста на дитину доцільне використання психокорекційних технік і вправ, спрямованих на зняття емоційної напруги та саморегуляцію (дихальні вправи для нормалізації фізіологічного і мовленнєвого дихання, самомасаж обличчя, рук, язика, арттерапевтичні техніки, психогімнастика), орієнтація на індивідуальні особливості сприймання, обробки, інтерпретації та організації сенсорної інформації, що надходить із навколишнього середовища та від власного тіла (сенсорного профілю).

У кризовий період рекомендується зменшити вимоги до дитини і фіксувати найменші її досягнення. Проте не слід відкидати можливість перегляду і коригування індивідуальної програми розвитку відповідно до стану дитини на момент відновлення корекційно-розвиткової роботи.

Визначимо рекомендації щодо організації корекційно-розвиткової роботи з дітьми з порушеннями мовлення дистанційно та попередження негативних наслідків такого навчання. Завдання для дітей із порушеннями мовлення потрібно добирати відповідно до індивідуальних особливостей дитини, ураховуючи особливість освітніх потреб – згідно з індивідуальною програмою розвитку, звертати увагу на форму, структуру, зміст, обсяг і складність запропонованих вправ і завдань. Індивідуальні, вікові, особистісні можливості дитини з порушеннями мовленнєвого розвитку, як і негативні зміни в психоемоційному стані, є

визначальними в підготовці спеціаліста до занять. Під час віртуального навчання стає більше вербальної інформації і вербальної взаємодії учасників, тому ступіть розуміння зверненого мовлення дитиною буде одним із критеріїв оцінки можливості проведення дистанційного заняття із зазначеною категорією дітей.

Наш практичний досвід показує, що значною перешкодою у навчанні з логопедом онлайн може стати неможливість тактильного контакту: фахівець не має можливості проводити спільну роботу з предметами, наприклад передавати м'яч одне одному, сортувати/групувати предмети, проводити механічну постановку звуків або логопедичний масаж.

Важливо продумати технічні аспекти організації заняття задалегідь. Використовуючи аудіогарнітуру, необхідно врахувати, що у дітей із порушеннями мовлення, як правило, порушений фонетико-фонематичний слух і зайвий шум навколо педагога або біля дитини додасть труднощів із розпізнаванням зверненого мовлення. Для забезпечення якості звуку можна скористатися мікрофоном без шнура, що вбудований у навушники. Використання навушників дитиною може бути, але з урахуванням індивідуальних її особливостей (згоди дитини, поведінкових, сенсорних труднощів, особистісних особливостей), проте не є обов'язковим.

Слід зазначити, що дистанційний логопедичний супровід дитини з порушеннями мовленнєвого розвитку може бути утруднений через її вікові особливості, особливості саморегуляції, через які дитина не здатна спостерігати за педагогом на моніторі тривалий час, зосереджуватися на звуковому подразнику або взагалі не має можливості використовувати засоби інформаційно-комп'ютерних технологій, підключення до мережі Інтернет. У такому разі ми рекомендуємо перейти від прямої моделі надання корекційно-розвиткових послуг до тренерської, за якої спеціаліст стає консультантом батьків щодо питань мовленнєвого розвитку та його корекції в домашніх умовах.

Висновок. Для успішної реалізації дистанційного навчання під час воєнного стану надзвичайно важливим є залучення батьків до освітнього процесу, консультування їх щодо особливостей виконання запропонованих завдань та їхньої участі у цілому в процесі організації навчання на відстані, повторення та актуалізація раніше вивченого матеріалу, урахування індивідуальної

працездатності дитини відповідно до стану її здоров'я. Разом із цим повернення до занять із дитиною з особливими мовленнєвими потребами в період військових дій, що продовжуються, украй значуще для відновлення стабільності, відчуття безпеки, психологічного комфорту у дітей. Також зазначимо, що негативні впливи на психічне здоров'я дітей з особливими мовленнєвими потребами, спричинені військовими діями в Україні, вимагають поглибленого вивчення спеціалістами.

Список використаних джерел

1. Горбачов С. І. Дотримання прав дітей з особливими освітніми потребами у часи війни. VIII Міжнародний конгрес зі спеціальної педагогіки та психології «Освіта осіб з особливими потребами: виклики воєнного часу», 19–20 жовтня 2022 р. : відео. URL: <https://youtu.be/tRUvGbOencw?t=8631> (дата звернення: 01.12.2022).
2. Рібцун Ю. В. Запобігти, захистити, допомогти. Діти з особливими освітніми потребами в умовах воєнного стану. Вісник науки та освіти № 2 (2) 2022. С. 201–212.
3. Якимчук Г. В. Логопедичний супровід дітей з особливими мовленнєвими потребами в період воєнного стану: дистанційний формат. Вікова та педагогічна психологія № 44 (2022). С. 136–143.
4. Якимчук Г. В. Організаційні засади дистанційної роботи з дитиною з особливими мовленнєвими потребами в період воєнного стану. Збірник тез Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи. Київ, 2022 р. : С. 51–57.

Ю. М. Бсланова, викладач вищої категорії, викладач іноземної мови

yulyabylanova@putped.edu.ua

Комунальний заклад Сумської обласної ради «Путивльський педагогічний фаховий коледж імені С. В. Руднева»

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У МЕТОДИЦІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ФАХОВОМУ КОЛЕДЖІ

*Сучасний урок – це твір мистецтва,
де педагог уміло використовує всі
можливості для розвитку
особистості учня.*

М. Ебнер – Еменбах

Входження навчання України в загальноєвропейський навчальний простір є головним напрямком розвитку сучасної

гуманітарної освіти України. На відміну від інших предметів, іноземна мова – це ціла галузь знань, оскільки розкриває перед людиною скарбницю іншомовної культури, нові стилі життя. Інтеграція України у світову спільноту потребує досконалого володіння іноземними мовами. Реалізація цієї ідеї неможлива без впровадження та розробки відповідних технологій навчання. Досягнути цього можливо за рахунок інноваційного підходу, створюючи інтерактивне середовище. Активне використання інноваційних технологій у методиці викладання викладача іноземної мови Юлії Беланової КЗ СОР «Путивльський педагогічний фаховий коледж імені С. В. Руднева» – одна із запорок успішного вивчення іноземної мови під час дистанційного навчання в умовах воєнного стану. Викладач іноземної мови повинен, окрім ґрунтовної фахової підготовки та володіння сучасною комунікативною методикою, використовувати інформаційні технології на всіх етапах навчання – це вимога часу. Сучасні інформаційні технології мають бути ефективним інструментом, який полегшить засвоєння знань, зробить навчання інтерактивним, комунікативно спрямованим, наочним та індивідуальним.

Одним із сучасних методів, який викладач коледжу впроваджує в своїй роботі, є використання комп'ютерних технологій при вивченні іноземної мови під час дистанційного навчання. Він відкриває перед студентами доступ до нових джерел інформації, підвищує їх мотивацію до отримання інформації іноземною мовою, підвищує ефективність самостійної роботи, дає нові можливості для творчості. Викладач впевнений, що методичні переваги навчання іноземній мові за допомогою мультимедійних засобів мають більший ступінь інтерактивного навчання, що дає можливість обирати темп та рівень завдань, покращує швидкість засвоєння граматичних конструкцій та накопичення словникового запасу. Під час дистанційної форми навчання в коледжі до безумовно технічних переваг цього методу можна віднести можливість використання інтерактивних відео та аудіо-роликів при навчанні усному мовленню. Демонструючи схеми, фото та малюнки за тематикою мовного спілкування, реалізується принцип наочності. Запровадження мультимедійних технологій створює умови для інтерактивного спілкування, що на сьогоднішній день є найважливішою складовою навчального процесу. Використовуючи мультимедійні технології викладач надає інформацію в абсолютно новій та ефективній формі,

робить її більш повною, цікавою та наближеною до тематики спілкування, що вивчається. Для студентів вивчення іноземної мови із застосуванням мультимедійних технологій також має певні переваги. Вони дозволяють їм самостійно готувати міні-проекти та тематикою спілкування та презентувати їх.

У процесі професійної підготовки фахівців викладач впроваджує використання методу проєктивної роботи. Робота над проєктами дозволяє задіяти в процесі навчання не тільки інтелект, досвід, свідомість людини, а також її емоції, почуття, волю, якості, сприяє «зануренню» в навчальний матеріал, визначенню особистістю свого емоційно-ціннісного ставлення до нього, підвищення ефективності засвоєння, дає відчуття успіху. Проєктна робота на заняттях під час дистанційного навчання передбачає включення механізмів запам'ятовування і відтворення інформації, передачу інформації іншим, застосування знань у варіативних ситуаціях, розуміння причинно-наслідкових зв'язків, співвідношення частин і цілого, наведення аргументів і доказів, перекручування окремих частин і об'єднання їх в єдине ціле. Метод проєктів сприяє не лише розкриттю можливостей і здібностей студентів, а і усвідомленню, оцінці особистісних ресурсів, визначенню особистісно-значущих і соціально-ціннісних перспектив.

Через введення в державі воєнного стану, деякі студенти продовжують навчання за межами України дистанційно. Викладач впроваджує в роботу зі студентами Скайп-технології, Скайп-конференції, до яких долучаються студенти коледжу, а також здобувачі освіти з інших англійських країн. Вони проводяться англійською мовою, створюються автентичні умови для спілкування, що сприяють зняттю мовного бар'єру, спонукають до використання мови Скайп в навчальному процесі. Це допомагає створити умови для реального спілкування студентів англійською мовою, формуванню комунікативної компетенції, готовності здійснювати ефективне іншомовне міжособистісне і міжкультурне спілкування.

Одним із сучасних способів зв'язку, що дозволяє проводити заняття в дистанційному форматі є відеоконференція. Це конференція в режимі реального часу онлайн. Ми маємо можливість бачити один одного, супроводжувати лекцію наочним матеріалом. Обговорення, стимулюючи питаннями, повідомленнями, новою цікавою інформацією, здійснюється у формі форуму.

Програмне забезпечення форумів дозволяє приєднати різні файли певного розміру. Ще одним засобом спілкування користувачів мережі в режимі реального часу через інтернет є чат. Голосовий чат дозволяє спілкуватися за допомогою голосу, що під час вивчення іноземної мови в дистанційній формі є важливим елементом.

Навчання в дистанційному режимі неможливе без використання блогу та електронної пошти. Викладач розміщує на сайті свого блогу допис і надає можливість іншим студентам прочитати й прокоментувати розміщений матеріал.

Таким чином, у студентів з'являється можливість обговорити й оцінити якість публікації, що сприяє розвитку мовленнєвих навичок. Щодо забезпечення передавання повідомлень у формі звичайних текстів, так і в відкритому чи в зашифрованому вигляді, то вони відбуваються за допомогою використання електронної пошти.

Саме мікс першологічного досвіду фахівців в іноземній мові та інноваційних технологій, дозволяє якісно проводити заняття з іноземної мови в умовах дистанційного навчання. Як викладач так і студент має синхронізувати традиційний спосіб проведення занять та навчання в цілому із онлайн навчанням та збільшити свій кругозір на дане проблемне питання сьогодення, щоб мати можливість працювати з технологіями та розширювати свої знання.

Список використаних джерел

1. Хуторський А. В. Практикум з дидактики та сучасних методик навчання. – СПб. : Пітер, 2004. – С. 360.
2. Дистанційне навчання в СумДУ : сайт системи підтримки дистанційного навчання Сумського державного університету. URL: <http://dl.sumdu.edu.ua/>.

О. П. Біленко, к. с.-г. н., ст. викладач кафедри землеробства і агрохімії ім. В. І. Сазанова
oksana.bilenko@pdaa.edu.ua
Полтавський державний аграрний університет

СУЧАСНИЙ ПІДХІД В ПІДГОТОВЦІ АГРОНОМІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ МЕЛІОРАТИВНИХ ЗАХОДІВ

Глобальні зміни клімату і досвід використання зрошення в Україні, а також перехід на ринкові умови господарювання перетворюють зрошення з допоміжного в обов'язковий, а для

багатьох сільськогосподарських культур і визначальний елемент технології інтенсивного вирощування. Відповідно, молоді спеціалісти агрономи повинні орієнтуватися в меліоративних заходах та умовах застосування різних способів поливу, особливо з огляду на їх енерго- та матеріалоемність, екологічну безпечність. Розвиток агрономічних процесів є багатофакторним та складним і динамічним.

Використання «3D» моделювання дозволяє візуалізувати процеси та отримати більш ясне розуміння їх динаміки. Моделюванню в «3D» складних багатофакторних процесів може бути дуже ефективним методом навчання, оскільки дозволяє створювати віртуальні середовища для вивчення та експериментів, що дозволяє краще розуміти взаємодію різних факторів та їх вплив на систему [1]. Одним з можливих підходів до навчання в «3D» моделюванню складних багатофакторних процесів може бути використання спеціалізованих програмних засобів, таких як пакети моделювання систем (наприклад, AnyLogic, Simulink тощо). Віртуальні середовища можуть відтворювати реалістичні сценарії та дозволяють використовувати інтерактивні елементи для кращого засвоєння матеріалу. Крім того, можна використовувати симуляційні ігри, що дозволяють студентам взаємодіяти зі складними системами у вигляді гри. Це може бути особливо корисним для студентів, які мають різні рівні знань та досвіду з моделювання, оскільки такі ігри можуть бути налаштовані для різних рівнів складності [1].

Для агрономів, що вивчають меліорацію таким віртуальним середовищем є розрахунок гідромодуля для сівозміни. Під час розрахунку гідромодуля для сівозміни необхідно враховувати велику кількість факторів, таких як кліматичні умови, характер ґрунту, тип культури та особливості її онтогенезу, наявність джерел води та багато інших. Розрахунок гідромодуля для сівозміни в «3D» полягає у використанні тривимірного моделювання з метою врахування усіх можливих факторів, що впливають на гідрологічні процеси. Для розрахунку гідромодуля для сівозміни в «3D» можна використовувати різні програми для тривимірного моделювання гідрологічних процесів [2]. Нижче перераховані деякі з них.

1. ArcGIS – програмне забезпечення для геопросторового аналізу та візуалізації даних, включаючи гідрологічні процеси. ArcGIS має інструменти для створення тривимірних моделей

територій, моделювання гідрологічних процесів та аналізу результатів.

2. SWMM (Storm Water Management Model) – програма для моделювання гідрологічних процесів в системах водовідведення та зберігання дощової води. SWMM дозволяє створювати тривимірні моделі систем водовідведення, проводити розрахунки потоків та кількості води, використовуючи різні типи земельних покривів та різні параметри гідромодулів.

3. HEC-RAS (Hydrologic Engineering Center's River Analysis System) – програмне забезпечення для моделювання гідрологічних процесів у річках та річкових басейнах. HEC-RAS має інструменти для створення тривимірних моделей річок, визначення потоків та кількості води, моделювання затоплень та інших гідрологічних подій.

4. MIKE (Modular Integrated Water Resources Modelling System) – програмне забезпечення для моделювання гідрологічних процесів в різних системах, таких як річки, затоки, екосистеми та інші. MIKE дозволяє створювати тривимірні моделі, проводити розрахунки кількості води, швидкості потоків та інших параметрів, що дозволяє вивчити різні варіанти гідромодулів.

У залежності від конкретних умов господарства застосовуються різні програми, бо вони мають різні функціональні можливості. Деякі з цих програм можуть бути безкоштовними, але деякі можуть вимагати плату. Вони мають різні функції та можливості, але усі вони дозволяють створювати віртуальні моделі, вводити дані та проводити аналіз, що допоможе агроному чи фермеру зрозуміти, які чинники найбільше впливають на ріст та розвиток рослин, які зони поля потребують більшої уваги, а також дозволяє прогнозувати урожайність та визначати оптимальні рішення щодо внесення добрив, зрошення, обробки ґрунту та інших факторів.

Для розрахунку поливу конкретної культури в «3D» можна використовувати програми для тривимірного моделювання гідрологічних процесів та рослинного розвитку. Деякі з них:

1. CropSyst - програма для моделювання фізіології рослин та агроєкології. CropSyst дозволяє створювати тривимірні моделі полів, проводити розрахунки водних та агроєкологічних параметрів, таких як вологість ґрунту, температура, фотосинтетична активність рослин, врожайність та інші.

2. SWAP (Soil-Water-Atmosphere-Plant) – програма для моделювання гідрологічних процесів та фізіології рослин в системі ґрунт-вода-атмосфера. SWAP дозволяє створювати тривимірні моделі гідрологічних процесів, проводити розрахунки водних параметрів, таких як вологість ґрунту та гідродинаміка, а також визначати фізіологічні параметри рослин.

3. Hydrus – програма для моделювання гідрологічних процесів в ґрунті та їх впливу на розвиток рослин. Hydrus дозволяє створювати тривимірні моделі ґрунту, проводити розрахунки водних та гідродинамічних параметрів, а також визначати фізіологічні параметри рослин.

4. AquaCrop – програма для моделювання вирощування різних культурних рослин в умовах обмеження водними ресурсами. AquaCrop дозволяє створювати тривимірні моделі полів та розраховувати водний баланс рослин, визначати фізіологічні параметри рослин та врожайність.

Багато програм для «3D» моделювання мають вбудовані зразки, які можуть допомогти вивчити різні техніки та інструменти. Зразки можуть включати готові 3D-моделі об'єктів, які можна редагувати та досліджувати, або желані налаштування та настройки, які можуть бути використані як початкові точки для створення нових проєктів.

Основою моделювання в «3D» агрономічних процесів є створення віртуальної моделі землі та рослин, яка відображає реальну топографію ділянки, її ґрунтовий профіль та розташування рослинних культур. Після створення моделі вона може бути заповнена різними даними, такими як інформація про ґрунт, вологість, погодні умови, внесені добрива тощо.

Діалог між викладачем і студентом є ключовим елементом навчального процесу в будь-якій формі навчання. При навчанні в «3D» моделюванні діалог стає ще більш важливим, оскільки цей вид навчання має свої особливості. Однією з найважливіших особливостей навчання в «3D» моделюванні є те, що студенти повинні мати можливість активно діяти, експериментувати та вносити свої ідеї у процес моделювання. Викладач повинен дати можливість студентам розвивати власну творчість та критичне мислення, сприяти їхньому самовдосконаленню та допомагати у вирішенні проблем, що виникають.

Список використаних джерел

1. Гайворонська Т. О., Лаврик В. І. Ресурсно-орієнтоване навчання в «ЗД»: сучасний підхід до підготовки фахівців // Технічна освіта: наука і виробництво. – 2018. – Вип. 3 (15). – С. 63–69.
2. Автоматизація проектування та розрахунків водогосподарсько-меліоративних об'єктів : навч. посіб. / за ред. проф. А. М. Рокочинського. – Рівне : НУВГП, 2020. – 257 с.

Т. В. Бондаренко, к. пед. н., доцент кафедри інформатики і ІКТ факультету фізики, математики та інформатики
bondarenko@udpu.edu.ua
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ПОНЯТТЯ ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В АСПЕКТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОСВІТЯН

З розвитком цифрових технологій та широким набором методичних інструментів для найрізноманітніших цілей, спеціальні і універсальні програмні засоби неминуче використовуються у професійній діяльності педагогів. Виходячи з навчальної мети та бюджету освітньої установи, яка змогла освоїти пакет програмних рішень, освітяни застосовують у своїй роботі такі види діяльності як моделювання та інтерактивна візуалізація, трансформація, збирання, введення, записування, перетворення, зчитування, зберігання, редагування, реєстрація даних, аналіз та пошук інформації, тощо.

Програмна реалізація електронних освітніх ресурсів, експертних платформ, інтелектуальних інформаційних навчальних систем, електронних підручників, виконується, зазвичай, на високому професійному рівні розробниками чи спеціалізованими фірмами, які здійснюють таку роботу. Значно рідше, педагогічні працівники, в основному інформатики, за допомогою мов програмування розробляють авторські програмні продукти та використовують їх у своїй професійній діяльності. Проте, «метод прямого програмування», як ще називають таку діяльність, використовується вкрай рідко. Зазвичай, педагогічні працівники надають перевагу безкоштовним чи пропріетарним освітнім ресурсам навчального призначення.

На сьогодні під назвою «прикладна програма» слід розуміти «програмне забезпечення, за допомогою якого користувач може

вирішувати свої інформаційні завдання, не вдаючись до програмування» (Проценко, 2020).

Поряд з цим чіткої термінології «педагогічне програмне забезпечення» (ППЗ) у науковій та технічній літературі не знаходимо. Натомість, синонімічно до цього поняття вживають такі дефініції як «комп'ютерні навчальні засоби», «електронні засоби навчання», «комп'ютерні навчальні посібники», «навчальні електронні посібники», «освітні комп'ютерні програми», цифрові та електронні освітні ресурси, тощо. Така ситуація пов'язана з тим, що у різних науковців є чимало власних підходів до класифікації програмного забезпечення (ПЗ) освітнього призначення, що дозволяє знаходити їм чіткий шлях до з'ясування мети, змісту та особливостей в організації навчальної роботи. Для визначення поняттєвого апарату ППЗ суттєвими є те, що науковці одноставні в тому, що робота з ними неможлива без використання комп'ютера.

За своєю сутністю ППЗ – це комплементарна компонента обчислювальної машини, частина прикладного програмного рішення, а за основним дидактичним завданням – це засіб навчання. У освітньому процесі можуть застосовуватися різні види ППЗ: інформаційні, тренажерні, імітаційно-моделюючі, довідкові, контролюючі, демонстраційні, моделюючі. Усі вони різняться за способом представлення навчальної інформації та підбираються згідно цільової мети використання у навчальному процесі. Якщо в інформаційних і довідкових програмах представлена в основному текстова інформація, призначена для засвоєння теоретичного матеріалу, то в контролюючих – питання, задачі і завдання, покликані здійснювати контроль; у демонстраційних та імітаційно-моделюючих – графічна та ілюстративна інформація (малюнки, креслення, схеми), що підсилює наочність навчання.

До складу будь-якого педагогічного програмного засобу входять, власне, клієнтська програма, яка може зберігатися у хмарному середовищі чи на інших носіях інформації та набору інструкцій до неї.

Таким чином, термін «педагогічне програмне забезпечення» обраний для позначення програмного продукту навчального призначення, яке може бути створене та освоєне за допомогою комп'ютера.

Список використаних джерел

1. Проценко Н. М. Економічна інформатика : навч. посіб. Харків, 2020. С. 30.

М. В. Булеєв, студент 52 групи факультету фізичного виховання

mbuleev97@gmail.com;

Г. І. Жара, д. пед. н., доцент, професор кафедри біологічних основ фізичного виховання, здоров'я і спорту

zhannafarm@gmail.com

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

ПОРІВНЯННЯ ФОРМ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

Вступ. Дистанційне навчання як форма організації освітнього процесу є актуальною темою сучасної освіти, яка знайшла своє місце завдяки інформаційним технологіям. Важливо зазначити, що за нелегких соціально-політичних умов, які склалися в Україні, переважна більшість закладів освіти використовує можливості дистанційного навчання для проведення занять в синхронному та асинхронному режимі. Зокрема, фізичне виховання також може бути успішно включене в дистанційну освіту.

В освітньому процесі наразі використовується безліч форм і засобів дистанційної освіти. Водночас усе частіше постає питання про ефективність тих чи інших із них. У цьому дослідженні ми розглянемо переваги та недоліки різних форм дистанційного навчання, його вплив на різні аспекти освітнього процесу, а також зосередимось на якості зворотного зв'язку між викладачами та учнями під час дистанційного навчання у закладах професійно-технічної освіти (ЗПТО). Проаналізуємо різні форми дистанційного навчання та спробуємо дати відповідь на запитання, яка із них справляє кращий вплив на фізичну підготовленість здобувачів освіти.

Мета та завдання роботи. Метою роботи є порівняльна характеристика форм дистанційного навчання, які можуть використовуватися у закладах професійно-технічної освіти для викладання фізичної культури.

Методи дослідження: теоретичний аналіз та узагальнення науково-методичної літератури з досліджуваної теми; порівняння практично-педагогічного досвіду викладання фізичної культури у закладах професійно-технічної освіти.

Результати дослідження та їх обговорення. Для здобувачів освіти ЗПТО фізична культура є важливою не тільки як засіб оздоровлення і підтримання належної фізичної форми, але й як необхідна умова розвитку різних груп м'язів, які задіяні під час професійно обумовлених рухів.

Для підтримання оптимального рівня фізичної підготовки під час дистанційного навчання необхідно використовувати різні інтернет-платформи, на яких проводиться навчальний процес. Дидактичні принципи організації дистанційного навчання є такими ж, як і в очному, але їх реалізація має свою специфічну особливість [2].

На даний час вчителі активно використовують декілька найпоширеніших платформ для провадження освітнього процесу, а саме:

- Google Classroom;
- Moodle;
- Zoom;
- Сайт-блог викладача на базі Google.

Заняття можуть проводитись як у синхронному, так і в асинхронному режимах. З одного боку, вказані платформи одночасно різні за дизайном, і водночас дуже схожі між собою, оскільки мають схожі недоліки та переваги у використанні. Розглянемо їх з різних точок зору.

З методичної точки зору проблемою усіх перерахованих платформ для навчання є відсутність методик побудови дистанційного формату занять в освітньому процесі. Це завдання для викладачів є абсолютно творчим і залежить лише від професійного оволодіння ними новітніми технологіями [3].

З матеріальної точки зору: підтримувати фізичний стан в домашніх умовах цілком реально, але у багатьох учнів виникає проблема забезпечення інвентарем. Наприклад, якщо постає завдання навчити учнів грати в баскетбол, волейбол, настільний теніс тощо, то далеко не кожен зможе собі дозволити придбати весь необхідний інвентар, та навіть знайти місце у себе в дома, квартирі, для виконання тих чи інших завдань.

З технічної точки зору для проведення дистанційних занять з фізичної культури, особливо у синхронному режимі, всі учні та викладачі повинні бути забезпеченими комп'ютерами, камерами, мікрофонами та стабільним доступом до Інтернету. На необхідності забезпечення рівного доступу до можливостей дистанційної освіти вказують також іноземні автори [5; 6].

З точки зору доступності «Google Classroom», «Moodle» та «сайт-блог вчителя» є досить гнучкими платформами, з ними можна працювати в асинхронному режимі, тобто учні на свій розсуд можуть вибирати місце і час виконання завдань. Це є їхньою перевагою, на відміну від платформи «Zoom», яка працює тільки в синхронному режимі, тобто повністю залежить від розкладу занять і потребує одночасного під'єднання в реальному часі.

З точки зору зворотного зв'язку платформа «Zoom» вважається найвигіднішою, оскільки оцінити набуті вміння та рівень фізичної підготовки можливо в реальному часі. На платформах «Google Classroom» та «Moodle» присутня форма зворотного зв'язку, завдяки якій можливо прикріплення своїх повідомлень, файлів. Наприклад, здобувач освіти може записати і прикріпити відео виконання рухових нормативів. Найневигіднішою платформою у цьому аспекті є «сайт-блог», адже у цьому форматі найбільш лише перегляд освітнього матеріалу, який викладає вчитель, зворотній зв'язок прямо на сайті відсутній. Як вихід із ситуації, можливий контакт з викладачем через застосунки-месенджери або електронною поштою [1].

З точки зору практичності, на нашу думку, «Google Classroom» є найпростішою платформою для використання та зручною для організації освітнього процесу, у ній присутня зручна форма зворотного зв'язку з учнями, хоча, у той же час, вона має свої обмеження у функціональності та можливостях. Втім розвиток «Google Classroom» наразі вже набуває досконалості за рахунок надання доступу у поєднанні з «Google Meet», аналогом «Zoom».

«Moodle» – друга за популярністю платформа для навчання, більш розширена, надає додаткові функції для управління курсами, оцінювання та звітності, що робить її більш універсальною. Але водночас вона доволі важка в освоєнні, має складну навігацію і при довгому використанні часто «підвисає». До того ж, в «Moodle» наявні обмеження щодо об'ємів файлів, які можна прикріпити, що утруднює зворотний зв'язок.

«Zoom», як вже зазначалося, – це платформа з «живим» спілкуванням з вихованцями, зручна для проведення онлайн-уроків в реальному часі. Залежна від матеріального забезпечення: камера, мікрофон, навушники, тощо.

«Сайт-блог» іде поряд з прогресом, імітує популярний формат ведення блогів в оздоровчо-спортивних цілях, найцікавіший формат проведення занять для молоді. Серед мінусів можна вказати те, що він вимагає додаткових зусиль для викладача у створенні якісного контенту і підтримки сайту; відсутність зворотного зв'язку [4] утруднює процес правильного формування, корекції й оцінювання набутих навичок. Натомість практичний досвід показує зростання популярності даної платформи серед учнів ЗПТО.

Отже, у роботі розглянуто різні форми дистанційного навчання. «Google Classroom» є найпростішим та зручним для організації освітнього процесу у закладах професійно-технічної освіти. «Moodle» є більш гнучкою платформою та має більше можливостей, але потребує більше часу на опанування і більш складна в доступі. «Zoom» та «Google Meet» можуть бути корисними для віртуальних зустрічей та дистанційних конференцій у синхронному режимі. Сайт-блог викладача на базі Google може бути корисним для індивідуального навчання в асинхронному режимі, як для викладача, так і для учнів. Для ефективності дистанційної освіти з фізичної культури у закладах професійно-технічної освіти важливо використовувати новий, професійно орієнтований, цікавий та зрозумілий контент, забезпечити зворотний зв'язок з учнями, використовувати різноманітні форми навчання в їх органічному поєднанні, а також враховувати індивідуальні особливості фізичного розвитку кожного учня.

Список використаних джерел

1. Баштовенко О. Нова українська школа – аксіологічні виміри професійної підготовки фахівців фізичної культури. Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету. Ізмаїл, 2001. С. 9–18.
2. Баштовенко О., Станєва С. Проблеми організації дистанційного навчання з фізичної культури в закладах освіти. Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету, 2001. 9–22 с.
3. Согоконь О. А., Донець О. В., Гогоць В. Д. Фізичне виховання – дистанційна форма навчання. Полтава, 2021. 120 с.

4. Ярчук Г., Баштовенко О. Місце фізичного виховання в реалізації нової реформи вищої освіти. Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету. Ізмаїл, 2001. С. 208–214.
5. Key Competences for Lifelong Learning. A European Reference Framework. Brussels: European Commission, 2004. 20 p.
6. Polly D., Mims C., Shepherd C. E., Inan F. Evidence of impact: Transforming teacher education with preparing tomorrow's teachers to teach with technology (PT3) grants. Teaching and Teacher Education. 2010. 26 (4), 863-870. DOI : <https://doi.org/10.1016/j.tate.2009.10.024>.

Ван Янь, здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня кафедри освітології та інноваційної педагогіки
st.elena478@gmail.com;

Н. О. Ткачова, д. пед. н., професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки
tkachna2015@ukr.net

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

ІННОВАЦІЇ В МУЗИЧНІЙ ОСВІТІ КИТАЙСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ

Музика завжди виконувала важливу роль у житті китайського суспільства, значною мірою впливаючи на всі сфери життєдіяльності народу. Зокрема, з позиції конфуціанства музичне мистецтво сприймалося як дієвий засіб управління державою, важливий фактор забезпечення гармонії в країні та Всесвіті, ефективний засіб виховання молоді як гідних громадян і моральних особистостей. Проте слід урахувувати, що до кінця ХІХ ст. китайська культура протягом багатьох століть розвивалася ізольовано та не була підвладною впливу західної культури. Як наслідок, на теренах Китаю тривалий час створювалися та закріплювалися сталі традиції музичної освіти, які відповідали давнім етнічним цінностям та характеризувалися яскравою самобутністю.

Суттєві зміни в музичному житті китайському суспільстві розпочалися тільки наприкінці ХІХ ст., коли розвиток масової інформації та інформаційних засобів спричинив поступове руйнування культурної ізоляції країни. Однак важливо відзначити, що через унікальність традиційної музичної культури та консерватизм членів китайського суспільства ці зміни відбувалися дуже повільно.

З часом інтеграція КНР у світовий простір, поглиблення ділової взаємодії китайських фахівців у різних галузях з їхніми зарубіжними колегами сприяли активному впровадженню теоретичних та практичних доробок західноєвропейських педагогів у професійну діяльність китайських викладачів. Зазначений інтеграційний процес сприяє підвищенню якості й удосконаленню організації музичної освіти в Китаї, націлює членів суспільства і особливо педагогів на засвоєння світових досягнень у вказаній галузі (Huiqi Quan, Li Jia, 2021; 余正霞, 2020). Як наслідок, у КНР почали паралельно розвиватися дві моделі музичної освіти – традиційна й європейська, які значною мірою відрізняються одна від одною. У світлі цього актуальною проблемою для сучасних китайських педагогів-музикантів є, з одного боку, збереження багатовікових музичних традицій китайського народу, залучення дітей та молоді до оволодіння творами національного музичного мистецтва, а з іншого – підвищення якості музичної освіти в країні загалом.

Важливо відзначити, що з кожним роком у КНР інтерес представників різних державних структур та пересічних громадян до музичної освіти постійно зростає. При цьому в останні роки обговорюється перспективна ідея про забезпечення обов'язкового здобуття музичної освіти хоча б початкового рівня не тільки школярами, але і студентами університетів. Це зумовлено тим, що прослуховування музики й опанування виконавською майстерністю людиною стимулює її духовно-моральне й естетичне виховання, сприяє розвитку життєво важливих психічних властивостей та особистісних якостей суб'єкта навчання, спонукає його до прояву новаторського духу і прояву прагнення змінювати навколишнє середовище на засадах гармонії та краси. Залучення до музичного мистецтва також збагачує інтелектуальні можливості особистості, сприяє досягнення нею емоційного балансу та відчуття життєвого тону, а це, у свою чергу, забезпечує підвищення рівня навчальних досягнень здобувачів освіти практично з усіх навчальних дисциплін (Ван Янь, Ткачова, 2022; Huiqi Quan, Li Jia, 2021).

Як відзначається в науковій літературі, в останні роки відбувається активна модернізація системи музичної освіти в КНР. При цьому в роботі з непрофесійними музикантами педагоги основну увагу приділяють не стільки питанню оволодіння особою необхідними знаннями в галузі музичного мистецтва й

техніці виконання музичних творів, скільки виховним аспектам у роботі з молоддю, розвитку мотивації щодо отримання музичної освіти. У цьому плані музична освіта розглядається фахівцями насамперед як спосіб очистити серця людей від негативних переживань, наситити душу красою й добром, надихнути мудрості, розвинути власні емоції та інтелект. Крім того, учені наголошують, що загалом освіта як особливий інститут в державі забезпечує подальший розвиток людської цивілізації, виступає рушійною силою економічного становлення країни та основою для створення, розповсюдження та застосування новітніх знань. Не менш важливою функцією освіти є плекання творчості суб'єктів навчання, спонукання їх до прагнення активно впроваджувати доцільні інновації в різні види своєї діяльності. Безумовно, величезний потенціал у цьому плані має саме музична освіта, залучення до якої молоді сприяє розвитку креативності особистості, формуванню в неї вмінь розробляти та впроваджувати в практичну діяльність різні види інновацій [Huiqi Quan, Li Jia, 2021, с. 65].

Відзначаючи необхідність активного реформування музичної освіти в Китаї та впровадження в цю царину науково обґрунтованих інновацій, Ма Менгчан наголошують, що реформування процесу навчання відбувається успішно тільки в тому випадку, коли забезпечується реалізація інноваційних освітніх концепцій, інноваційного змісту, методів і форм роботи та оперативного інноваційного оцінювання зроблених змін (Ma Mengchun, 2015).

Шість років тому в КНР розпочалася реформа музичної освіти, що передбачає реалізацію концепції неперервного здійснення цієї освіти. Так, вона розпочається в дитячих садках, де діти залучаються до слухання й виконання музичних творів та співу. Дошкільники також можуть відвідувати музичні школи та центри. На етапі початкової школи учнів залучають до співу, навчанні грі на музичних інструментах, участі в спеціальних музичних іграх. Бажаючи також беруть участь у виступах шкільних хорових колективів, інструментальних ансамблів чи оркестрів народних інструментів. Переважна більшість дітей навчаються в спеціалізованих музичних школах чи центрах, центрах масових мистецтв. На інших етапах шкільної освіти учні теж відвідують уроки музики, оволодівають виконавською майстерністю, вивчають традиційну китайську музичну культуру.

Після закінчення школи випускники можуть здобувати професійну музичну освіту в консерваторіях, інститутах культури, педагогічних інститутах, на музичних факультетах університетів та в інших закладах освіти. Крім того, дорослі мають можливість здобувати «непрофесійну» музичну в спеціальних музичних школах чи музичних групах в університетах, а також підвищувати своє виконавську майстерність за допомогою педагогічної підтримки репетиторів, участі в концертах та конкурсах музичної самодіяльності (余正霞, 2020; 李嘉雯, 2021).

Отже, реалізація інновацій у музичній освіті КНР спрямована на те, щоб вже у ближньому майбутньому залучити до неї практично всіх членів суспільства.

Список використаних джерел

1. Huiqi Quan, Li Jia. Innovative music education in china: theory and practice. International Journal of Engineering Applied Sciences and Technology. 2021. Vol. 6. Is. 1. P. 63–76.
2. Ma Mengchun. Research on the Theory and Practice of “Music Creation” Teaching in Primary and Secondary Schools under the New Curriculum Standard [D]. Chongqing Normal University, 2015.
3. Ван Янь, Ткачова Н. О. Порівняльна характеристика поглядів китайських та українських учених щодо визначення суті, структури та змісту музичної культури особистості. Теорія та методика навчання та виховання. 2022. Вип. 52. С. 34–41.
4. 余正霞. (2020). 信息技术与中小学音乐教学的整合[J]. 中华传奇, 2, 32.
5. 李嘉雯. (2021). 浅谈体系音乐学对当代中国音乐教育发展的影响. Retrieved from <https://m.fx361.com/news/2021/0918/8862314.html>.

Т. М. Вовк, методист
tamaravovk6@gmail.com

ВСП «Вугледарський фаховий коледж Маріупольського державного університету», спеціаліст вищої категорії, викладач-методист

ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИМ МОВАМ У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Розвиток критичного мислення і медіаграмотності є важливим елементом підготовки студентів у сучасному освітньому контексті. Співпраця між ЗФПО через інтернет програми, різноманітні форми віртуального співробітництва дають можли-

вість удосконалювати вивчення іноземної мови, співпрацювати з молоддю інших країн, отримати необхідну підготовку до роботи в межах країни чи за кордоном. Інноваційні технології продовжують використовуватися молодими людьми після закінчення ЗФПО. У вищих навчальних закладах мобільність студентів, особливо в рамках програми Erasmus +, стала невід'ємною частиною навчального процесу і набуває великої популярності.

Використання інформаційних технологій у XXI сторіччівже є невід'ємною складовою, адже ми живимо у часи поліглотів, коли знання декількох мов є необхідною умовою ерудованості, цей фактор значно впливає на успіх у різних сферах життя людини. Знання іноземних мов та комп'ютерні навички стають головною вимогою до рівня і кваліфікації кожного працівника у більшості сучасних професій. В умовах інформаційного суспільства знання та кваліфікація набувають першочергового значення в житті людини. Щоб «іти в ногу з часом» та розвиватися необхідно аналізувати багато даних не лише рідною мовою, а частіше за все, на мові автора.

Глобальна комп'ютеризація охопила усі види діяльності людини. Завдяки розвитку Інтернету та появі великої кількості комп'ютерних програм, які допомагають спрощувати процес навчання, це значно вплинуло й на викладання іноземних мов, надавши змогу працювати з аутентичними матеріалами, спростивши та прискоривши пошук необхідної інформації.

Усі інновації допомагають традиційному методу навчання, роблячи матеріал більш цікавим та зрозумілим: тренувати види мовної діяльності, формувати лінгвістичні навички, вивчати нові та більш сучасні лексичні одиниці та ідіоми, що надає змогу забезпечити та реалізувати не лише індивідуальний підхід до кожного студента, оцінити його навички самостійної роботи, покращити активність, мотивацію та якість знань та апробувати групову роботу та розвинути не лише мовні навички, а й соціальні.

Викладання іноземних мов в умовах активного оцифрування суспільства та усіх сфер його життя не стало чимось кардинально новим для навчального процесу у ЗФПО. Втім, як наголошували доповідачі, виникає потреба його критичного осмислення як невід'ємної частини всього освітнього процесу в Україні. Особливо відчутно це сьогодні, коли навчання відбувається в умовах загального карантину і усвідомлено значення та потенціал інтернет-технологій та інноваційних форм навчання. Тож

навчання та вивчення іноземних мов відбувається за допомогою цифрових форматіві навчальних платформ, здатних забезпечити інтерактивну взаємодію викладачів та студентів.

Основними питаннями при виборі викладачем цифрових технологій є: що застосовувати, як застосовувати і, найголовніше, навіщо застосовувати той чи інший ресурс. Необхідно, перш за все, визначитися з основними цілями і завданнями самого заняття, а, отже, і застосування комп'ютерних інновацій в рамках даного заняття. Потім викладач повинен вже задаватися питанням, який ресурс необхідно задіяти для найбільш ефективного досягнення даних цілей і завдань, і, нарешті, як функціонує обраний ним засіб навчання. Детальне осмислення вищевказаних питань може значно збільшити залучення студентів в освітній процес і розвиток у них навичок і вмій, необхідних для успішної реалізації майбутньої професійної діяльності.

Сучасні інформаційні технології можуть застосовуватися викладачем для вирішення багатьох задач під час уроку: надання інформації у різних формах (відео, аудіо та ін.), формування навичок і вмій з певної теми, організувати індивідуальну чи групову роботу, керувати усім процесомнавчання та навіть контролювати, оцінювати та коректувати результати навчання.

Адже зараз існує багато додатків, які допомагають не лише студенту, а і викладачу. Навіть за допомогою власного телефону викладач може швидко «просканувати» відповіді учнів та отримати результати окремо кожного питання чи студента, або групи в цілому, або за допомогою «кліку» отримати результати опитування. За допомогою різних платформ є змога упорядкувати усю необхідну інформацію для кожного курсу або навіть створити віртуальний клас, який буде допомогою і для студентів, і для їх батьків.

Але є і деякі недоліки: існує багато програм з предмету, які дуже важко адаптувати для традиційного уроку, щоб вони відповідали стандартам, що вимагає навчальна програма. Також не у всіх є рівний доступ до Інтернету або певних гаджетів.

Специфіка іноземної мови полягає у тому, що основними є навчання різним видам мовної діяльності: говорінню, аудіюванню, читанню, письму. Для розвитку цих навичок завжди потрібен співрозмовник, саме завдяки сучасним технологіям викладач є не єдиним носієм та власником інформації, але за ним обов'язково повинна зберігатися роль наставника та нагля-

дача. Саме це допомагає студентам формувати навички правильної роботи з інформацією, формуванню дослідницьких навичок та вмінь обирати потрібну інформацію та виділяти головне.

Зараз студенти мають змогу дистанційного приймати участь у різних дискусіях з носіями мови на різних навчальних сайтах та форумах, подорожувати різними містами та відвідувати їх визначні місця та історичні пам'ятки, музеї, навіть, стати глядачем театру чи кіно.

Таким чином, можна сказати що у зв'язку з суттєвим прогресом інформаційні технології стають необхідними для вивчення іноземної мови та корисними для формування комунікативної компетенції студентів. Викладачу відводиться роль керівника, адже від вибору способів і методів організації пізнавальної діяльності студентів залежить їх формування як особистості та подальший успіх у вивченні іноземної мови. На зміну монотонній роботі приходять інтелектуальний та творчий пошук, в процесі якого формується особа нового виду – активна і цілеспрямована, яка може самостійно навчатися та розвиватися всесторонньо.

Список використаних джерел

1. Петкова М. І. Формування інноваційного середовища під час навчання іноземним мовам / М. І. Петкова // Зб. наук. пр. – Донецьк. – 2010.
2. Тукало М. Д. Мультимедійні системи навчання як новий методологічний засіб інтерактивного навчання / М. Д. Тукало // Зб. наук. пр. – Академія педагогічних наук України. – Київ. – 2006.
3. Филипенко С. Л. Сучасні та інноваційні підходи викладання англійської мови для студентів / С. Л. Филипенко // Зб. наук. пр. – Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган – Барановського. – Донецьк. – 2009.

В. В. Войтаннік, викладач інформатики
val40041002@ukr.net

ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету»

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ІНФОРМАТИКИ У ФАХОВИХ КОЛЕДЖАХ

Невід'ємним компонентом культури сучасної людини є інформаційна культура, вирішальний вклад у формування якої

сьогодні належить вивченню інформатики та інформаційно-комунікаційних технологій у фахових закладах передвищої освіти. Без вивчення інформатики неможливе формування сучасного світогляду, розуміння ролі інформаційних процесів у природі, суспільстві, техніці. Від рівня й якості опанування курсом інформатики залежить успішність подальшого продовження освіти та самоосвіти випускників коледжів. Актуальним для сьогодення є завдання формування основ інформаційної культури, достатніх для впевненого та ефективного використання сучасних інформаційних технологій у власній професійній діяльності, визначальну роль у вирішенні якого відіграє курс інформатики.

Для курсу інформатики характерною особливістю є наявність у понятійному апараті як універсальних понять, що достатньо широко використовуються в інших науках і в повсякденній практиці (об'єкт, модель, інформація, повідомлення, алгоритм, система, технології тощо), так і вузькоспеціальних (наприклад, операційна система, файл, драйвер, електронна адреса тощо).

Важливою особливістю курсу *інформатики у фахових коледжах* є його міжпредметність. З одного боку знання, уміння та навички, які студенти отримують при вивченні цього курсу, ілюструються і підкріплюються прикладами з різних навчальних дисциплін, з іншого використовуються при їх вивченні. Задачі, які розв'язуються в рамках курсу інформатики, часто відносяться до інших предметних галузей знань – математики, фізики, хімії, географії, спеціальних дисциплін і т. ін. При розв'язуванні задач з різних предметних галузей слід мати на увазі, що саме курс інформатики надає можливість розгляду і формування первинних уявлень про етапи повного розв'язання практичної задачі з використанням комп'ютера. Особливо значимою у реалізації другого напрямку міжпредметних зв'язків є тема «Прикладне програмне забезпечення навчального призначення», основною метою вивчення якої є ознайомлення студентів із можливостями використання ІКТ при вивченні інших дисциплін. Слід також відзначити, що в інформатиці не один предмет вивчення, а кілька, які значно відрізняються один від одного: інформаційні процеси і будова комп'ютера, способи побудови алгоритмів і методи пошуку інформації за допомогою телекомунікаційних технологій. Унаслідок цього окремі теми програми не завжди тісно пов'язані між собою. З одного боку, програ-

лини в знаннях однієї теми можуть не заважати опануванню іншої, з іншого боку – при недостатній реалізації внутріпредметних зв'язків це може призводити до фрагментарності знань студентів, відсутності цілісної картини дисципліни.

Як уже зазначалося, в курсі інформатики комп'ютер виступає і як об'єкт вивчення, і як засіб навчально-пізнавальної діяльності, і як інструмент для розв'язування навчальних завдань. Використання новітніх інформаційних технологій створює можливості інтенсифікації навчального процесу та активізації навчально-пізнавальної діяльності, внаслідок чого зростає роль організації самостійної роботи студентів. Проте, з іншого боку така інтенсифікація може викликати проблемні ситуації, розв'язання яких потребує втручання і участі викладача. Таким чином, зростає і роль викладача в управлінні навчально-пізнавальною діяльністю студентів. Як уже зазначалося вище, предметна галузь інформатика, моделлю якої є зміст навчання інформатики, розвивається дуже швидко. Це веде до динамічності змісту курсу інформатики у фахових коледжах. Унаслідок цього викладач не може обмежуватися інформацією, поданою в підручниках та навчальних посібниках (тим більше, що посібники демонструють розмаїття орієнтацій, а їх матеріалу іноді недостатньо навіть для висвітлення всіх тем навчальної програми).

З огляду на вище зазначене, для формування інформаційної культури студентів необхідно використовувати матеріали комп'ютерної періодики, електронних курсів в системі дистанційного навчання, електронні дидактичні матеріали, котрі знаходяться у відкритому доступі у Всесвітній мережі тощо. Крім того, стрімкість вдосконалення програмного забезпечення веде до того, що програмні продукти застарівають недовзі після їх появи, тому при ознайомленні з пакетами прикладних програм необхідно розумно поєднувати вивчення загальних питань щодо будови і призначення програмного засобу з його конкретними особливостями. На відміну від інших предметів, в інформатиці непоодинокі випадки, коли окремі питання студенти можуть знати краще, ніж викладач. Така ситуація пояснюється, у першу чергу, широтою предметної галузі та доступністю відомостей з цієї галузі, поширеністю різнопланових комп'ютерних курсів. При цьому слід мати на увазі, що нерідко відомості, здобуті студентами з різних джерел, є поверховими, несистематизованими, вимагають удосконалення. У процесі спілкування відбувається взаємонавчання викладача і студентів.

О. М. Гаєриш, викладач, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист;

О. В. Стороженко, викладач, спеціаліст вищої категорії
olga.storozhenko.31@gmail.com

ВСП «Криворізький фаховий коледж Українського державного університету науки і технологій»

ОСВІТНЬО-НАВЧАЛЬНІ ІННОВАЦІЇ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ

Конкуренція на ринку праці та підвищення якості продуктивності праці вимагає від робітників високих професійних знань, технічної грамотності та рівня культури праці. Якщо раніше роль людини на виробництві розглядалася як один з чинників, нічим не відмінний від ролі машин і устаткування, то сьогодні – це головний стратегічний чинник. На ринку праці конкурентоспроможне не просто кваліфіковане робітництво, а фахівець, що має здатності до творчості у своїй професії, до навиків подальшого самонавчання. Саме такі працівники швидко адаптуються на виробництві, уміють працювати самостійно і приймати в необхідних ситуаціях нестандартні рішення. Осмислення проблеми формування висококваліфікованого робітника та розвитку його особистості неможливе без вивчення й втілення у навчально-виробничий процес інноваційних технологій.

Варто підкреслити, що застосування в освітньому процесі особистісно орієнтованого, діяльнісного та проблемного підходів, а також інтерактивних методів і технологій сприяє тому, що здобувачі вищої освіти мають можливість не тільки опанувати нові знання, вміння та навички, а й підвищувати комунікаційну компетентність, уміння взаємодіяти у команді, розвинути лідерські якості.

Рішення цієї задачі вимагає створення і впровадження нових інноваційних ідей, методик і технологій. Поняття «освітньо-навчальні інновації» використовується в різних педагогічних процесах для визначення адекватних механізмів впливу, поєднаних в одну програму, яка охоплює всі напрями трансформації вищої школи.

Методика впровадження інновацій полягає у послідовному проходженні п'яти основних етапів, які тісно переплітаються і взаємопов'язані між собою.

1. Перший етап – підготовка викладачів до впровадження інновацій. Вона включає три складові: формування професійної

мотивації; оволодіння знаннями щодо педагогічних інновацій, технологій її реалізації; ознайомлення з методами дослідницької роботи.

2. Другий етап – підготовка здобувачів освіти до навчання в режимі впровадження інновацій. Вона включає три складові: адаптування до навчання в нових умовах; оволодіння методами самостійної роботи; формування мотивації.

3. Третій етап – вибір інновації для професійно-практичної підготовки. На цьому етапі перед членами колективу стоїть завдання визначити, які з відомих їм інновацій можна реалізувати у навчальному закладі.

Цей вибір залежить від багатьох факторів, серед яких можна виділити такі: готовність колективу до впровадження інновацій; особливості підготовки фахівців із даної спеціальності; вікові особливості здобувачів освіти, рівень їх підготовленості та реальних пізнавальних можливостей; матеріально-технічна база навчального закладу; можливості викладачів, рівень їх теоретичної та практичної підготовленості, методичної майстерності, особистих якостей.

4. Четвертий етап – впровадження інновацій включає чотири наступні складові: складання плану-програми експерименту; підготовка до реалізації; практична реалізація; узагальнення результатів.

5. П'ятий етап – діагностика результатів введених інновацій. На підставі результатів, отриманих у ході впровадження, необхідно визначити такі параметри інновації: оптимальність, результативність, масовість.

На основі отриманих величин існує чотири варіанти оцінки інновації: сприйняття і подальше використання; повна відмова; сприйняття з подальшою відмовою; відмова з подальшим сприйняттям [1].

Нині в освітній практиці відомі педагогічні технології, які найбільш часто використовуються. Спробуємо класифікувати їх наступним чином:

– *структурно-логічні технології*: поетапна організація системи навчання, що сприяє логічній послідовності постановки і вирішення дидактичних завдань на основі відбору їх змісту, форм, методів і засобів навчання на кожному етапі процесу з урахуванням поетапної діагностики результатів;

– *інтеграційні технології*: дидактичні системи, що забезпечують інтеграцію міжпредметних знань і вмінь, різноманітних видів діяльності на рівні інтегрованих курсів (у т. ч. електронних);

– *професійно-ділові ігрові технології*: дидактичні системи використання різноманітних «ігор», під час проведення яких формуються уміння вирішувати завдання на основі компромісного вибору (ділові та рольові ігри, імітаційні вправи, індивідуальний тренінг, комп'ютерні програми тощо);

– *тренінгові технології*: система діяльності для відпрацювання певних алгоритмів вирішення типових практичних завдань за допомогою комп'ютера (психологічні тренінги інтелектуального розвитку, спілкування, вирішення управлінських завдань);

– *інформаційно-комп'ютерні технології*, що реалізуються в дидактичних системах комп'ютерного навчання на основі діалогу «людина-машина» за допомогою різноманітних навчальних програм (тренінгових, контролюючих, інформаційних тощо);

– *діалогові технології*: сукупність форм і методів навчання, заснованих на діалоговому мисленні у взаємодіючих дидактичних системах суб'єкт-суб'єктного рівня.

Поняття інноваційні методики викладання є полікомпонентним, оскільки об'єднує усі ті нові й ефективні способи навчання (здобуття, передачі й продукування знань), які сприяють інтенсифікації та модернізації навчального процесу, розвивають творчий підхід і особистісний потенціал його учасників [2].

Надзвичайно високу ефективність навчального процесу забезпечує застосування таких методів, форм і прийомів навчальної роботи, як:

- аналіз помилок, колізій, казусів;
- аудіовізуальний метод навчання;
- брейнстормінг («мозковий штурм»);
- діалог Сократа (Сократів діалог);
- «дерево рішень»;
- дискусія із запрошенням фахівців;
- ділова (рольова) гра (студенти перебувають у ролі законодавця, експерта, юрисконсульта, нотаріуса, клієнта, судді, прокурора, адвоката, слідчого);
- «займи позицію»;
- коментування, оцінка (або самооцінка) дій учасників;

- майстер-класи;
- метод аналізу і діагностики ситуації;
- метод інтерв'ю (інтерв'ювання);
- метод проєктів;
- моделювання;
- навчальний «полігон»;
- PRES-формула (від англ. Position – Reason – Explanation or Example Summary);
- проблемний (проблемно-пошуковий) метод;
- публічний виступ;
- робота в малих групах;
- тренінги індивідуальні та групові (як окремих, так і комплексних навичок) [3].

Нова парадигма освіти зумовила оновлення фахової освіти та відповідних форм, методів і технологій навчання, що базуються на електронному навчанні (e-learning), в якому центральною фігурою є студент, який знаходиться у центрі навчального процесу, ґрунтується на повазі до його думки, на спонуканні до активності, на заохоченні до творчості. Такими технологіями навчання є інтерактивні. До інноваційних методик навчання, крім інших, відносяться:

- e-learning;
- m-learning;
- u-learning;
- f-learning;
- blended-learning,

в яких використовуються інтерактивні та комп'ютерні технології навчання.

Електронне навчання (e-learning) – це система навчання, що пропонує використання інтернет-технологій, електронних бібліотек, навчально-методичних мультимедіа-матеріалів, віртуальних лабораторій і практикумів тощо.

Електронне навчання – це перспективна модель навчання, заснована на використанні нових мультимедійних технологій Інтернету для підвищення якості навчання шляхом полегшення доступу до ресурсів і послуг, а також обміну ними, спільною роботою на відстані.

Мобільне навчання (m-learning) – це передавання знань на мобільні пристрої з використанням WAP I GPRS технологій.

Мета мобільного навчання – зробити процес навчання гнучким, доступним і персоналізованим, в якому реалізується головний принцип мобільного навчання – навчання в будь-якому місці, в зручний час. Важливим є створення мобільного навчання, що потребує розроблення інтерактивних програмно-педагогічних продуктів та їх методичного забезпечення.

Всепроникаюче навчання (u-learning) – це технології неперервного навчання з використанням інформаційно-комунікаційних засобів у всіх сферах життя суспільства.

Для здійснення u-learning необхідні відповідні навчальні матеріали, що передаються на мобільні пристрої.

«Перевернуте» навчання (flipped learning) – це форма активного навчання, що дозволяє «перевернути» звичайний процес навчання таким чином: студенти поза аудиторією переглядають відповідні навчальні матеріали, що будуть розглядатися на наступному занятті, самостійно вивчають теоретичний матеріал, а в аудиторії здійснюють його обговорення, виконують практичні завдання.

Ефективність e-learning, m-learning, u-learning, f-learning у чистому вигляді залишається проблематичним. Нині найчастіше в навчальному процесі використовується змішана модель (blended learning) навчання, яка поєднує вище зазначені технології з аудиторними заняттями за традиційною системою.

У діяльності сучасного педагога особливе місце посідає вміння організувати мережні співтовариства, тобто використовувати можливості сервісу Web 2.0, Web 3.0, технологій організації навчання: e-learning (електронне навчання), m-learning (мобільне навчання), b-learning (змішане навчання), f-learning (перевернуте навчання), u-learning (всепроникаюче навчання) у своїй професійній діяльності. З них найбільш поширеними і вживаними в навчальному процесі є блоги, Веб-квести, Блог-квести і технологія Вікі-Вікі. Можна виділити декілька напрямів використання блогів, Веб-квестів, Блог-квестів і технології Вікі-Вікі в освіті [3].

1. Публікація, редагування й анотування навчально-методичних і наукових матеріалів.

2. Майданчик для наукових дискусій (можливість організації різних наукових форумів, проєктів, дискусій та ін.).

3. Можливість для консультацій студентів із викладачами або викладачів між собою, а також між студентами різних ВНЗ і регіонів.

4. Платформа для створення дистанційного навчання.
5. Колективна робота над творчими проектами студентів з різних ВНЗ.
6. Неформальне спілкування між викладачами, викладачами і суспільством, викладачами і студентами, між студентами і педагогічними співтовариствами.
7. Колективна робота над цифровими освітніми ресурсами.
8. Моніторинг самостійної (позааудиторної) роботи студентів.
9. Платформа для реалізації мережної дослідницької діяльності студентів.

Таким чином, сутність й структура інноваційного освітнього процесу у закладах фахової передвищої освіти повинні відповідати характеру і швидкості соціальних змін у суспільстві, високим європейським стандартам підготовки конкурентоспроможних фахівців інноваційного типу. Сучасний зміст вищої освіти має орієнтуватися на використання інформаційних технологій, поширення інтерактивного, електронного навчання з доступом до цифрових ресурсів та інтелект-навчання для майбутнього.

Список використаних джерел

1. <https://profosvita.org/mod/resource/view.php?id=9525>.
2. https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2017/07/Klimova/6_3.pdf.
3. https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php/709909/mod_resource/content/0/%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%86%D1%96%D1%8F%201.pdf.

***Е. Ю. Голованова, студентка групи 21ОД**
golovanovvaemilia@gmail.com;*

***О. Я. Коношенко, викладач**
oksana.konoshenko21@gmail.com*

ВСП «Фаховий коледж управління економіки і права Полтавського державного аграрного університету»

ДОНОРИ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВІЙНИ 2022 РОКУ

Від початку війни міжнародні партнери виділили Україні понад 113 млрд євро. Вказана сума включає в себе військову, фінансову та гуманітарну допомогу від урядів іноземних держав.

Донорами України стали 40 країн. Європейський Союз виділив майже 52 млрд євро, допомога від США сягнула 48 млрд євро.

До списку країн-донорів також увійшли Великобританія, Канада, Австралія, Нова Зеландія, Китай, Японія, Норвегія, Південна Корея, Швейцарія, Тайвань, Туреччина й Індія. Від них Україна додатково отримала 13 млрд євро міжнародної допомоги.

Європейський Союз став лідером у напрямі фінансової допомоги. Країни-члени ЄС та європейські інституції зобов'язалися надати Україні майже 35 млрд євро на бюджетні потреби.

Лідером військової підтримки залишаються Сполучені Штати. Військова допомога від американських партнерів вже сягнула 23 млрд євро.

Базовою підтримкою для України є: голосування на Генеральній асамблеї ООН за виведення російських військ, впровадження санкцій проти Росії та закриття для неї повітряного простору, включення Росії до переліку ворожих країн, участь у конференції на підтримку України на базі «Рамштайн». Усі країни з рейтингу виконали ці дії.

Вісім із двадцяти країн рейтингу **визнали геноцид Росії/СРСР проти України** (у 2022 році чи раніше). Чотири країни зробили це частково, інші – у спільних заявах.

Проаналізувавши рейтинги військової допомоги, хочемо виділити три країни, допомога яких надійшла до України найбільше з початку повномасштабного вторгнення.

Військова допомога США (\$17,5 млрд)

США є головним постачальником військової допомоги. Вони почали надсилати зброю ще у 2014 році. Більш активна фаза почалась у серпні 2021 року. Допомога США є неоціненною не лише з огляду на її розмір, а й на те, що постачаються новітні зразки зброї, клас яких постійно підвищується залежно від оперативної ситуації та швидкості опанування українцями навичок поводження з ними.

Зокрема, йдеться про 18 РСЗВ та ракети до них, вісім комплексів ППО, 20 вертольотів, 126 гаубиць калібру 155-мм, 200 бронетранспортерів, сотні броньованих автомобілів, 18 патрульних катерів, 40 протимінних засобів, понад 1 400 зенітних комплексів, 8,5 тис. протитанкових систем, понад 700 бойових тактичних дронів та ін.

Військова допомога Великої Британії (\$3,3 млрд)

Найбільш відданим нашим союзником у боротьбі з російським нацизмом у Європі залишається Велика Британія. І річ не лише у розмірі військової допомоги, а й у постійній дипломатичній і моральній підтримці.

Саме експрем'єр Борис Джонсон був одним із перших лідерів світового масштабу, який відвідав Київ, навколо якого ще точилися запеклі бої. А його наступниця Ліз Трасс, заявила, що допомога буде збільшуватися.

Крім того, Велика Британія та США стали єдиними постачальниками сучасної ракетної зброї, яку вже прокляли агресори.

Перші вантажні літаки з британською зброєю почали прибувати в Україну ще наприкінці грудня 2021 року. Станом на 26 січня 2022-го Велика Британія передала ЗСУ приблизно 2 тис. ПТРК, а 25 лютого Борис Джонсон повідомив про передавання ще 6 тис. одиниць зброї, зокрема 4 тис. протитанкових комплексів.

Також серед озброєння 120 броневих автомобілів, 20 САУ, бронетранспортерів із зенітно-ракетними комплексами, понад 20 одиниць 155-мм САУ та 36 одиниць 105-мм гаубиць.

Велика Британія запланувала передати Україні американські реактивні системи залпового вогню та БПЛА різних типів.

Військова допомога Японії (\$3 млрд)

Японія традиційно дотримується одного з найсуворіших у світі підходів до експорту озброєнь, який не дозволяє японським оборонним компаніям та державним установам експортувати чи передавати військове обладнання іншим країнам. Однак японський уряд пішов на безпрецедентний крок і вніс зміни до своїх процедур, щоб обійти закони, які не дозволяють надавати Україні військову допомогу. Хоча в результаті постачання обмежилися не летальним обладнанням – розвідувальними БПЛА, касками та бронежилетами. Варто додати, що загальна допомога Україні від Японії у боротьбі з агресією РФ від 2014 року становить уже \$5 млрд.

Інші країни-донори надали таку суму допомоги для нашої країни: Чехія та Південна Корея (\$3 млрд), країни Європейського Союзу (\$2,58 млрд), Німеччина (\$2,58 млрд), Польща (\$1,75 млрд), Латвія (\$300 млн), Австралія (\$285 млн), Естонія (\$258 млн), Норвегія (\$206 млн), Литва (\$123 млн), Фінляндія (\$95 млн).

З початку війни Україна отримувала не тільки фінансову, військову допомогу, але й гуманітарну.

За період з початку великої війни по 20 листопада 2022 року Сполучені Штати передали Україні гуманітарну допомогу на 9,9 мільярда доларів, що перевищує загальну суму такої допомоги від інших країн та організацій.

У Міністерстві закордонних справ повідомили, що з міжнародних організацій Україні допомагала в основному ООН, яка розгорнула одну з найбільших своїх гуманітарних операцій, а також суттєво збільшила присутність агенцій, програм та фондів. Протягом минулого року система ООН направила Україні понад 4,5 млрд дол.

Вони спрямовувались на такі основні напрями:

- розміщення та харчування ВПО;
- продовольча безпека та засоби до існування;
- охорона здоров'я;
- вода, санітарія та гігієна;
- виплату багатопільової грошової допомоги (готівковими коштами);
- захист (захист дітей, протидія гендерно обумовленому насильству, протимінна діяльність);
- тощо.

За цими напрямками станом на кінець листопада ООН надала гуманітарну допомогу 13,5 млн осіб, що включає надання готівкової допомоги 4,3 млн українців на суму понад 930 млн дол.

У той же час, ОБСЄ до завершення мандату 30 червня 2022 року реалізувала 18 проєктів загальною вартістю близько 1,2 млн євро (за кошти Зведеного бюджету ОБСЄ) та 18 поза бюджетних проєктів (за кошти окремих держав – учасниць ОБСЄ) загальною вартістю 37,4 млн євро.

Крім цього, Рада Європи в рамках погодженого нового Плану дій РЄ для України на період 2023–2026 років передбачила орієнтовно 50 млн євро на проєкти, пов'язані з фіксацією воєнних злочинів росії та мінімізацією гуманітарних наслідків російської агресії. Зокрема, допомога передбачає сприяння захисту прав внутрішньо переміщених осіб та реабілітацію жертв війни.

Ці кошти, крім іншого, спрямують на виконання рішень Європейського суду з прав людини та вимог ЄС, пов'язаних із наданням нашій державі статусу країни-кандидата на вступ до Європейського союзу.

Отже, за час з початку повномасштабного вторгнення російської армії в Україні у світі проявилися справжні друзі нашої держави, які витрачають мільярди доларів з власних бюджетів для того, щоб допомогти українському народу у війні з країною-агресором.

Список використаних джерел

1. Дикаленко М. Країни за розміром наданої Україні військової допомоги – рейтинг / М. Дикаленко. URL: <https://thepage.ua/ua/economy/vijskova-dopomoga-ukrayini-vid-riznih-krayin-rejting>.
2. З початку війни США надали Україні більше гуманітарної допомоги, ніж інші країни разом узяті. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2023/01/18/696093/>
3. Міжнародна допомога Україні перевищила 113 млрд євро. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/minreintehratsii-mizhnarodna-dopomoha-ukraini-perevishchyla-113-mlrd-ievro>.

Т. М. Горда, викладач-методист
gtatana343@gmail.com

ВСП «Полтавський політехнічний фаховий коледж Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»

РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД ПРИ ВИВЧЕННІ ФІЗИКИ У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Одним із важливих психолого-педагогічних принципів, що передбачає урахування індивідуальності особистості у вихованні та навчанні здобувачів освіти закладів фахової передвищої освіти на заняттях фізики є ресурсно-орієнтований підхід.

Важливо виділити ознаки даного підходу: організація суб'єкт – суб'єктної взаємодії; створення умов для самоактуалізації особистості та її активізація; забезпечення мотивації вивчення фізики; забезпечення умов для самооцінювання, саморегуляції та самоактуалізації.

Викладання фізики повинно мати концептуальний характер – одержуючи конкретні «фізичні» знання, здобувачі освіти у той самий час формують у собі потребу придбання нових знань і цю потребу потрібно ініціювати та підтримувати.

Одним із засобів ресурсно-орієнтованого підходу у вивченні фізики є розвиток їх пізнавальної активності, без якої навчаль-

ний процес не може бути успішним [1]. Можна виділити три рівні пізнавального процесу до вивчення фізики:

1. Елементарний рівень – інтерес до нових фактів та цікавих явищ, про які інформує викладач. (саме цей рівень необхідно розвивати на вступному занятті з фізики).

2. Середній рівень – інтерес до знання істотних властивостей фізичних явищ, які мають глибоку і часто сховану внутрішню сутність. Цей рівень вимагає пошуку, догадки, активного використання знань, здобутих раніше. Тут пізнавальний інтерес часто пов'язаний з розв'язуванням фізичних задач прикладного характеру, в яких здобувача освіти цікавлять особливості механізму фізичного процесу.

3. Найвищий рівень – інтерес здобувача освіти до причинно-наслідкових зв'язків, до встановлення закономірностей, за якими відбуваються явища. Цей рівень пов'язаний з елементами пошукової творчої діяльності та здобуванням нових і більш досконалих способів навчання.

Педагогіка сучасного дня вимагає від викладача-предметника не тільки високого професіоналізму (в розумінні володіння фізикою), але і високого рівня володіння методичною підготовкою. Реалізація цих вимог повинна бути єдиною і нерозривною, адже формування мотивації навчання в наших здобувачів освіти, їх активності – зараз в центрі уваги майже всіх педагогів.

Актуальною задачею фахової передвищої освіти є перенесення основної уваги з процесу «передачі знань» на розвиток інтелектуальних і творчих здібностей здобувача освіти, формування умінь самостійного придбання нових знань у відповідності з життєвими потребами та інтересами. Практично єдиний дієвий засіб мотивації навчання для здобувачів освіти I курсу – пробудження інтересу до предмету, що вивчається.

Загальною закономірністю людської психіки є невимущена увага до всього нового, раніше небаченого, невідомого, яскравого, ефектного. Якраз фізика – це та навчальна дисципліна, яка має можливість залучати увагу здобувачів освіти майже на кожному занятті за допомогою демонстрації нового, невідомого їм природного явища або фізичного експерименту. Тому такою перевагою варто користуватися на кожному занятті.

Ще одним ефективним засобом підвищення рівня мотивації до пізнавальної і творчої діяльності може служити використання

методу проблемного навчання. Треба усвідомлювати, що здобувачі освіти не заучують і не запам'ятовують щось із запропонованого викладачем не всупереч йому, а тільки тому, що їм це нецікаво. Головна причина нудьги і апатії їх на занятті – не лінь, а бездіяльність. Більшу частину заняття за схемою «опитування – пояснення – закріплення» розум і руки здобувача освіти знаходяться у стані бездіяльності, їм необхідно тільки «простоїно виглядати» – не розмовляти, не читати сторонню літературу, не перемовлятися з дорослими, не задавати важких чи недоречних запитань і т. п. Тому весь секрет в тому, щоб поставити перед здобувачами освіти навчальну проблему не у вигляді звичайного завдання, а як загадку (детективну історію), яку необхідно розгадати. При цьому проблема повинна відкривати можливість кожному здобувачеві освіти до самостійної пізнавальної чи пошукової діяльності. Однією із головних мотивацій продовження будь-якої діяльності для людини є успішність цієї діяльності. Немає успіхів – немає бажання до продовження діяльності. Немає бажання – немає і самої діяльності, а може бути лише її імітація. Тому навчання повинно бути успішним, переможним. Успіх на кожному занятті є стимулом до подальшого навчання. Навчання може бути складним процесом, але обов'язково – переможним для всіх здобувачів освіти.

Проблема розвитку ресурсно-орієнтованого підходу на всіх етапах навчання набуває саме зараз особливої гостроти через зміни у житті нашої країни [2]. Тому такі якості особистості здобувачів фахової передвищої освіти як начитаність та орієнтованість, самостійність, різноманітна творча діяльність, у тому числі й пізнавальна, творчий і самостійний підхід до прийняття рішення при виборі, відповідальність за прийняте рішення стають найціннішим капіталом не тільки кожної окремої особи, але й суспільства в цілому.

Список використаних джерел

1. Ніколаєнко С. М. Вища освіта – джерело соціально-економічного культурного розвитку суспільства. Київ: Знання, 2005. 68с.
2. Кононец Н. В., Гриньова М. В. ресурсно-орієнтоване навчання студентів в умовах здоров'язбережувального освітнього середовища. Інформаційні технології і засоби навчання. 2019. Т. 72, № 4. С. 182–193.

І. М. Гордієнко, викладач вищої кваліфікаційної категорії,
«викладач-методист»
brk.gordienko2020@gmail.com
КЗ «Бахмутський педагогічний фаховий коледж»

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ В МЕТОДИЦІ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)

Сфера освіти в умовах тривалої епідемічної ситуації, а тепер і реаліях війни зазнала суттєвих змін. Ситуація змусила педагогів перелаштувати весь методичний інструментарій на дистанційний формат. Тож у критичних умовах виникла нагальна потреба знайти нові форми роботи зі студентами й застосовувати їх на практиці під час занять. Вироблення цих умінь спонукали викладача до перегляду, переосмислення й добору ефективних методів навчання. Але поряд з цим значно підвищуються вимоги й до здобувачів освіти, майбутніх фахівців. Адже рівень їхнього професіоналізму визначається не лише теоретичними вміннями та навичками з обраної професійної діяльності, а й значною мірою вмінням розв'язувати складні завдання, творчо використовувати здобуті знання, зіставляти й аналізувати інформацію, шукати нестандартні рішення тощо.

Основними завданнями викладання навчальної дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» є формування високого рівня мовної компетентності у професійній комунікації. І досягти цієї мети в умовах дистанційного формату, на нашу думку, можливо тільки при високих рівнях сформованості структури власної навчальної діяльності студентів, їх позитивної мотивації та кропіткої роботи педагога. Загалом, для мотивації варто вдосконалювати сам процес навчання, робити його цікавим та різноманітним, давати здобувачам освіти можливість самостійно досліджувати й отримувати якісний результат за свої старання.

Комунальний заклад «Бахмутський педагогічний фаховий коледж» в основному послуговується вебсервісом Google Classroom, що має зручний інтерфейс для створення й керування навчальними курсами. Він надає можливість створювати, перевіряти та оцінювати студентів у режимі реального часу, реалізувати індивідуальний підхід у навчанні, проводити тематичні обговорення і консультації. Викладач має потужний інструмен-

тарій для забезпечення активності студентів на всіх етапах заняття у форматі відеоконференції. Істотно спрощується проведення практичного заняття через використання мультимедіа – технологій, проведення дидактичних ігор, залучення студентів до обговорення гострих дискусійних питань з актуальних проблем мовознавства.

У викладанні мовного курсу на дошкільному, музичному, фізкультурному відділеннях основний акцент робиться на комунікативному аспекті мови. Основою викладання є передусім звернення до мовленнєвої діяльності, оволодіння стійкими навичками усного монологу, діалогу, полілогу. Мова майбутніх вихователів, учителів музики, фізичної культури має бути бездоганною, вони мають уміти чітко й зрозуміло висловити свою думку. Педагог, який не може висловитися, не може й навчити [2]. Тому одним із завдань мовного курсу є не тільки забезпечити студентів знаннями термінології спеціальностей, а й розвинути їхнє продуктивне усне мовлення в усіх функціональних стилях сучасної української літературної мови (у першу чергу науковому та офіційно-діловому).

З огляду на значний обсяг наукової інформації, яку мають засвоїти студенти, на невелику кількість годин, відведених на опанування курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)», постає питання про впровадження таких методів керування пізнавальною діяльністю, які б мобілізували творчий потенціал особистості. Тож заняття слід будувати в проблемному ракурсі, мати посилену мотивацію (навіщо це вивчати) з чітким акцентуванням на основних проблемах тієї чи іншої теми. Крім традиційного виконання різноманітних вправ, використовувати такі види роботи, як бесіда, диспут. Під час проведення бесіди на занятті обговорюються проблеми вживання української мови. А додому студенти отримують додаткові завдання у форматі онлайн-гри чи творчих завдань, щоб зайти і пояснити шляхи рішення цих проблем. Або під час вивчення теми «Мовний та діловий етикет» даються завдання підібрати відеоуривки з політичних шоу, де яскраво порушуються правила мовного етикету, зробити постер щодо рекомендацій політикам у дотриманні ділового етикету. Ще цікавими завдання є моделювання ділової розмови з обов'язковими аргументованими зауваженнями або порадами; онлайн-розігрування з однокласниками комунікативних ситуацій, а саме: «Ви – керівник ЗДО», «Діалог між вами

й батьками вихованця». Так дізнаємося про ставлення студентів до проблем культури мовлення вчителів, вихователів, до мовленнєвих огріхів у сучасних рекламах, текстах пісень і телевізійних передачах українською мовою.

В умовах дистанційного навчання має місце метод панельної дискусії. Цей дискусійний метод дає можливість демонструвати різні погляди з певної проблеми. При цьому дуже важливо, щоб головні учасники дискусії були добре підготовленими і компетентними в даному питанні. Прикладом такої дискусії можна назвати заняття зі студентами 4 курсу дошкільного відділення на тему: «Мовленнєва культура вихователя», на якому демонструвалися відеофрагменти занять з педагогічної практики, зняті студентами у мирний час, обговорювалися причини низького рівня мовлення вихователя.

Під час викладання української мови студентам педагогічного коледжу велике значення має правильне формування системи вправ-індивідуальних завдань. Підбираємо такі завдання, в яких лексичні, правописні, морфологічні, синтаксичні та стилістичні категорії розглядаються під кутом зору їх функціонування в професійному мовному контексті.

Упродовж кожного практичного заняття основна увага зосереджується на оволодінні відповідними даному фаху терміно-системами сучасної української мови, професійною термінологією, науково-виробничими жанрами і текстами. Під час вивчення теми «Термінологія в професійному спілкуванні» звертається увага на значенні специфічних для вчителів музики, фізкультури, вихователів термінів та професіоналізмів.

Ефективній організації самостійної роботи студентів значною мірою сприяє використання Інтернету. Користуючись послугами мережі, студенти вчать вибирати з великої кількості джерел потрібну інформацію, аналізувати і систематизувати її. Необхідна ланка в роботі викладача – комп'ютерні програми. Нині особливою популярністю користуються програми, пов'язані з вивченням орфографії, пунктуації, семантики, а також програми для контролю знань студентів.

Однак існують певні труднощі. Однією із проблем, яку ми маємо, використовуючи дистанційну форму навчання, є списування та дотримання вимог академічної доброчесності. Тому більшість домашніх завдань такі, які складно «погуглити», вони

є індивідуалізованими. Зокрема, вивчаючи модуль «Документи щодо особового складу», доречними будуть завдання: підготувати зразок автобіографії; відредагувати текст документів; підготувати та презентувати відеореферат, написати творчу автобіографію, створити реферат педагога тощо.

Але головною причиною втрати мотивації до навчання є питання психологічного стану здобувачів ЗВО, оскільки практично всі вони мешканці Донецької області й мають статус тимчасово переміщених осіб. Розлука з близькими, з друзями, зміна місця проживання, стрес від пережитих подій – усе це здійснює психологічний стрес для молоді людини. Тому вони більше потребують психологічної підтримки у зв'язку із воєнними діями на нашій території. Тож першочергове завдання для педагогів – обрати такі організаційні моделі та стратегії відповідно до потреб і викликів для відновлення мотивації до навчання. Наприклад, ми можемо направити погляд вихованців у майбутнє, запропонувавши написати есе з оптимістичними прогнозами, передбаченнями, побудовою планів на такі теми: «Життя після перемоги», «Найперші мої кроки після перемоги» або «Україна майбутнього».

Таким чином, ми намагаємося сформулювати мовлення майбутніх фахівців на всіх рівнях мовної будови, що вкрай необхідно педагогу, адже його мовна культура – один із найяскравіших показників стану духовності та загальної культури суспільства.

Список використаних джерел

1. Барановська Л. В. Навчання студентів професійного спілкування: монографія / Л. В. Барановська. – Біла Церква, 2002. – 256 с. Google. 2022.
2. Борисенко В. В. Сучасні освітні технології навчання української мови у вищій школі. Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки. 2013. № 3. С. 8–91.
3. Вакалюк Т. А. Основні можливості використання Google Classroom у навчально-виховному процесі ВНЗ. Комп'ютерні технології: інновації, проблеми, рішення – 2017 : тези II Міжнар. наук.-тех. конф., 17–19 жовтня 2017 року. Житомир : ЖДТУ, 2017. С. 215–218.
4. Єлизавета Даценко. Мотивація під час дистанційного навчання: місія можлива. URL: <https://osvitoria.media/experience/motyvatsiyapid-chas-dystantsijnogo-navchannya-misiya-mozhlyva>.

О. В. Гордієнко, викладач агрономічних дисциплін

gordienko@suipr.ukr.education;

О. В. Пенькова, студентка 21ан групи

penkovaolga802@gmail.com

Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету»

РЕАЛІЗАЦІЯ ІНТЕРАКТИВНОГО МЕТОДУ «АКВАРІУМ» НА ЗАНЯТТІ З ЕКОЛОГІЇ

Сучасне суспільство ставить нові вимоги перед освітою. «Технологія завтрашнього дня, – зазначав англійський філософ О. Тоффлер, – потребує не мільйонів поверхово начитаних людей, готових працювати в унісон на безкінечних монотонних роботах, не людей, які виконують накази, не зморгнувши оком, але людей, котрі можуть приймати критичні рішення, які можуть знаходити свій шлях в новому оточенні, які достатньо швидко встановлюють нові стосунки в реальності, що швидко змінюється».

У вік глобальної інформатизації дидактична функція викладача змінюється і формулюється так: не передавати знання, а вчити, як здобувати їх. Студенти повинні мати такі навички: думати, розуміти сутність речей, осмислювати ідеї та концепції і вже на основі цього вміти шукати потрібну інформацію [1].

Тому педагогічні інновації пов'язані сьогодні із застосуванням інтерактивних методів у освітній та виховній діяльності викладача.

«Інтерактивний» означає: здатність взаємодіяти в процесі бесіди, діалогу з чимось (комп'ютером) або кимось (людиною). Отже, інтерактивне навчання – це, насамперед, діалогове навчання, в ході якого здійснюється взаємодія викладача та студента. Інтерактивне навчання дозволяє розв'язати кілька завдань: розвиває комунікативні вміння й навички, допомагає встановленню емоційних контактів між учасниками процесу, забезпечує виховне завдання, оскільки змушує працювати в команді, прислухатись до думки кожного. Використання інтерактивну знімає нервові напруження, дає можливість змінювати форми діяльності, переключати увагу на основні питання [2].

Серед найвідоміших форм інтерактивних методів ми найчастіше використовуємо метод «акваріум». Цей варіант кооперативного навчання, що є формою діяльності студентів у малих групах, ефективний для розвитку навичок спілкування в малій

групі, вдосконалення вміння дискутувати та аргументувати свою думку. Тому він може бути запропонований тільки за умов, що студенти вже мають добрі навички групової роботи.

При цьому студентів ми об'єднуємо в групи, пропонуємо ознайомитися їм із завданням. Одна із груп сідає в центр аудиторії (або на початку середнього ряду в аудиторії, де стоять парти). Це необхідно для того, щоб відокремити певною відстанню діючу групу від слухачів. Діюча група отримує завдання для проведення групової дискусії, сформульоване приблизно так:

- прочитайте завдання вголос;
- обговоріть його в групі;
- за 3–5 хвилин дійдіть спільного рішення або підсумуйте дискусію.

Доки діюча група займає місце в центрі я знайомлю решту аудиторії з завданням та нагадую правила дискусії в малих групах. Групі пропонується вголос протягом 3–5 хвилин обговорити можливі варіанти розв'язання проблемної ситуації. Студенти, що знаходяться у зовнішньому колі, слухають, не втручаючись у хід обговорення.

По закінченню відведеного для дискусії часу група повертається на свої місця, а я ставлю до аудиторії такі запитання:

- ✓ Чи погоджуєтесь ви з думкою групи?
- ✓ Чи була ця думка достатньо аргументованою, доведеною?
- ✓ Який із аргументів Ви вважаєте найбільш переконливим?

На таку бесіду відводжу не більше 2–3 хвилин. Після цього місце в «Акваріумі» займає інша група і обговорює наступну ситуацію.

Наприкінці обговорюю із студентами хід групової роботи, коментую ступінь володіння навичками дискусії у малих групах. У межах «акваріуму» можна підбити підсумки заняття або за браком часу обмежитись обговоренням роботи кожної групи.

Застосування інтерактивних технологій висуває певні вимоги до структури заняття, яке, як правило, складається із 5 елементів:

- 1) мотивація;
- 2) оголошення, представлення теми та очікуваних навчальних результатів;
- 3) надання необхідної інформації;
- 4) інтерактивна вправа – центральна частина заняття;
- 5) підбиття підсумків, оцінювання результатів заняття [3].

Розглянемо кожен із цих елементів детальніше.

1. Мотивація

Мета цього етапу – сфокусувати увагу студентів на проблемі і викликати інтерес до обговорюваної теми. Суб'єкт навчання має бути налаштований на ефективний процес пізнання, мати в ньому особистісну власну зацікавленість, усвідомлювати, що і навіщо він зараз робитиме.[4]

З цією метою використовую прийом, що викликають у дітей подив, інтерес до суті знань та процесу їх отримання. Для цього використовую бесіду, наочність. Мотивація чітко пов'язана з темою заняття, вона психологічно готує студентів до її сприйняття, налаштовує їх на розв'язання певних проблем. Цей елемент займає не більше 5 % часу заняття.

Розглянемо проведення цієї частини заняття на конкретному прикладі.

Тема заняття: Екологія і здоров'я людини

Мотивація навчальної діяльності за технологією незакінченого речення

Розпочинаю заняття з вправи «Незакінчене речення». Зі змісту цієї вправи студентам стане зрозуміло, що від екологічного стану навколишнього середовища безпосередньо залежить здоров'я людини. Відкриваю дошку, на якій записані незакінчені речення та пропоную студентам самостійно закінчити їх. Після завершення роботи студенти (за бажанням) зачитують та обговорюють свої варіанти речення.

Незакінчені речення

- ✓ Думаю, що екологічні проблеми виникли тому, що ...
- ✓ На мою думку, фактори, які забезпечують здоров'я людини, це – ...
- ✓ Вважаю: щоб зберегти навколишнє середовище, необхідно ...
- ✓ На мою думку, в Україні від'ємний показник народжуваності тому, що ...

2. Оголошення, представлення теми та очікуваних навчальних результатів

Мета: забезпечити розуміння студентами змісту їх діяльності, тобто того, що вони повинні досягти на занятті і що від них чекає викладач.

Формулювання очікуваних результатів має відповідати таким вимогам:

1) висвітлювати результати діяльності на занятті студентів, а не викладача;

2) чітко відображати рівень навчальних досягнень, який очікується після заняття.

Для того, щоб почати спільний процес руху до результатів навчання, в цій частині інтерактивного заняття я:

- оголошую тему заняття;
- нагадую студентам, що наприкінці заняття вони будуть аналізувати, наскільки досягли результатів.

Очікувані результати заняття:

Після цього заняття студенти зможуть:

- 1) оцінити екологічний стан нашої держави, області, міста;
- 3) визначити своє ставлення до глобальної екологічної проблеми;
- 2) набути навичок роботи в малих групах.

3. Надання необхідної інформації

Мета цього елементу – дати студентам достатньо інформації для того, щоб на її основі виконувати практичні завдання за мінімально короткий час. Проводжу у вигляді міні-лекції, озвучення роздаткового матеріалу, передачі інформації за допомоги технічних засобів навчання (демонстрація слайдів про природу та екологічні ситуації, перегляд відеофільму «Чиста вода» тощо).

4. Інтерактивна вправа – центральна частина заняття

Її метою є засвоєння навчального матеріалу, досягнення результатів заняття. Інтерактивна частина займає 50–60 % часу заняття. Обов'язково дотримуюсь такої послідовності і регламенту:

✓ *інструктування*: пояснюю учасникам мету вправи, правила, послідовність дій і кількість часу на виконання завдань, з'ясовую, чи все зрозуміло учасникам (2–3 хв);

✓ *об'єднання в групи* (1–2 хв);

✓ *виконання завдання*.

При цьому організую, допомагаю, але намагаюсь надати учасникам максимум можливостей для самостійної роботи і навчання у співпраці один з одним (5–15 хв).

✓ *презентація результатів виконання вправи* (3–15 хв);

✓ *рефлексія результатів студентами*: усвідомлення отриманих результатів, що досягається шляхом колективного обговорення. Рефлексія є невід'ємним і найважливішим компонентом інтерактивного навчання. Вона дає можливість студентам і викладачу зрозуміти, чого вони навчилися, порівняти своє

сприйняття з поглядами, почуттями інших. Як постійний елемент навчання вона привчає студента рефлексувати в реальному житті, усвідомлюючи свої дії та прогнозуючи подальші кроки.

Рефлексія містить кілька обов'язкових елементів:

– фіксація того, що відбулось;
– визначення міркувань та почуттів щодо отриманого досвіду;

– плани на майбутній розвиток.[5]

Усне обговорення проводжу за запитаннями.

1. З якою метою ви відповідали на це питання?
2. Які думки воно у вас викликало?
3. Чому ви особисто навчались?

Об'єдную студентів у групи по 5–6 осіб та пропоную групам завдання.

Завдання кожній групі

Завдання 1. Кислотні дощі.

А) Розкрити причини та механізми утворення кислотних дощів.

Б) Показати їх вплив на всі компоненти біосфери, в тому числі і на людину.

В) Запропонувати основні методи зниження кислотоутворюючих викидів в атмосферу.

Завдання 2. Парниковий ефект.

А) Вплив парникового ефекту на клімат планети.

Б) CO₂ – стабілізатор клімату. Пояснити чому.

В) Які шляхи зниження впливу глобального потепління на екологію?

Завдання 3. Антропогенний вплив.

Розглянути наслідки антропогенного впливу на біосферу та шляхи його послаблення.

Завдання 4. Зниження біологічного різноманіття.

Шляхи збереження біорізноманіття.

Завдання 5. Інтенсифікація землеробства.

Інтенсифікація землеробства, її наслідки та шляхи збереження ґрунту.

5. Підбиття підсумків

Підбиття підсумків – дуже важливий етап інтерактивного заняття. Функції підсумкового етапу:

- розкрити сутність опрацьованого;
- подати висновки;
- закріпити чи відкоригувати представлену інформацію;
- оцінити результати заняття.

На підсумковому етапі заняття студентам пропоную відповісти на запитання:

1. З якими екологічними поняттями працювали на занятті?
2. Як ви думаєте, чи виконали ми завдання, поставлені на початку заняття?
3. Чи сподобалось Вам і що саме в роботі за технологією «Акваріум»?

Узагальнюю та підбиваю підсумки.

Оголошую оцінки (студентів залучаю до аргументованого взаємооцінювання та самооцінювання).

Список використаних джерел

1. Відкритий урок. Біологія. Київ : Плеяда, 2003. 140 с.
2. Загальна методика навчання біології : навч. посіб. / І. В. Мороз, А. В. Степанюк, О. Д. Гончар та ін. ; за ред. І. В. Мороза. Київ : Либідь, 2006. 592 с.
3. Підласий І. П. Практична педагогіка або три технології. Інтерактивний підручник для педагогів ринкової системи освіти. Київ : Вид. дім «Слово», 2006. 616 с.
4. Пометун О. І. та ін. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посіб. / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко ; за ред. Пометун О. І. Київ : А.С.К., 2006. 192 с.
5. Сучасні шкільні технології / упоряд. І. Рожнятовська, В. Зоц. 2-ге вид., стереотип. – Київ : Ред. заг. пед. газ., 2005. Ч. 2. 128 с.

Ю. О. Дзекун, к. пед. н., доцент кафедри романо-германської філології

yuriydzekun@ukr.net

Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

КРИТЕРІЇ РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Успішність педагогічної роботи залежить від творчості вчителя, від здатності творчо підходити до своєї роботи, до проведення уроків, до вирішення педагогічних ситуацій, до виховання учнів, до розробки власних методик навчання тощо. Нам імпо-

неу підхід, за якого педагогічна творчість виступає аналогом педагогічної майстерності, уособлюючи собою інтелектуальні та діяльнісні засади особистісного підходу у вихованні й навчанні, відображаючи різноспрямованість та різномасштабність педагогічних завдань, що їх одночасно вирішує вчитель, і глибинну неповторність умов, у яких він діє в кожному момент своєї праці. Відтак, розвиток творчого потенціалу майбутніх педагогів у процесі професійної підготовки є важливою проблемою педагогічних вишів. Зокрема, важливо окреслити критерії розвитку творчого потенціалу майбутніх педагогів у процесі професійної підготовки у закладі вищої освіти.

На підставі аналізу праць науковців (Н. Білик, П. Матвієнко, А. Михалюк, О. Новак, В. Роменець, А. Сакун, С. Сисоєва та ін.), виокремлюємо критерії розвитку творчого потенціалу майбутніх педагогів у процесі професійної підготовки у закладі вищої освіти: *мотиваційний, гностичний, діяльнісний, самоактуалізаційний* (рис. 1).

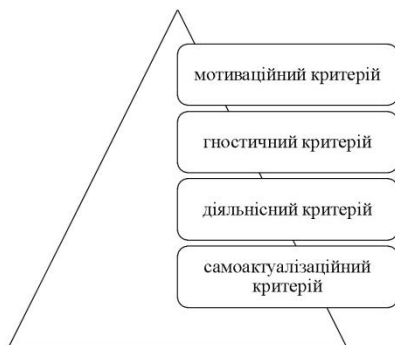

Рисунок 1 – Критерії розвитку творчого потенціалу майбутніх педагогів у процесі професійної підготовки у закладі вищої освіти

Критерії розвитку творчого потенціалу майбутніх педагогів у процесі професійної підготовки у закладі вищої освіти потрактовуються нами як міра оцінювання досліджуваного явища та тих змін, які відбулися в особистості студентів в цілому в результаті експериментального навчання та упровадження визначених педагогічних умов, за яких гіпотеза відповідає чи не відповідає результатам експерименту (Сисоєва, 1998).

Подальший аналіз наукового доробку учених слугує підставою до окреслення суті визначених нами критеріїв.

Мотиваційний критерій розвитку творчого потенціалу майбутніх педагогів у процесі професійної підготовки у закладі вищої освіти відбиває ступінь сформованості установки студентів та усвідомлений розвиток власного творчого потенціалу, мотивації до постійного розвитку, здатність до опанування прийомів і методів підвищення мотивації творчої педагогічної діяльності.

Гностичний критерій розвитку творчого потенціалу майбутніх педагогів у процесі професійної підготовки у закладі вищої освіти характеризує ступінь сформованості цілісного уявлення про творчість у діяльності педагога, наявності системи знань про інноваційні методики й технології оригінального вирішення професійних завдань у сфері педагогіки та освітнього менеджменту, здатність до самостійного поповнення знань.

Діяльнісний критерій розвитку творчого потенціалу майбутніх педагогів у процесі професійної підготовки у закладі вищої освіти презентує уміння генерувати нові ідеї, продукувати задуми й реалізовувати на практиці у роботі педагога, уміння самостійно переносити раніше засвоєні знання і вміння в нову ситуацію, комбінувати й перетворювати відомі прийоми і засоби для нових рішень проблем, з котрими зустрічається у своїй діяльності вчитель/викладач, здатність до опанування прийомів, методів, технологій творчої педагогічної діяльності.

Самоактуалізаційний критерій розвитку творчого потенціалу майбутніх педагогів у процесі професійної підготовки у закладі вищої освіти характеризує прагнення студентів до самоактуалізації та контролю за власним розвитком, прагнення до реалізації власних здібностей у навчанні та майбутній професійній діяльності.

Показниками схарактеризованих вище критеріїв розвитку творчого потенціалу майбутніх педагогів у процесі професійної підготовки у закладі вищої освіти визначаємо:

- визнання особистісного та професійного значення високо-розвинуеного творчого потенціалу;
- усвідомлення сутності розвитку творчого потенціалу як інтегративної характеристики особистості в контексті майбутньої професійної діяльності вчителя/викладача;

- опанування видами діяльності, сприятливими для розвитку власного творчого потенціалу;
- закріплення ідеї розвитку свого творчого потенціалу в комплексній стратегії особистісно-професійного саморозвитку.

Список використаних джерел

1. Михалюк А. Творчість та інновація: сучасний контент. Освітологічний дискурс, Вип. 34, Вип. 3, С. 32–45, Вер 2021.
2. Роменець В. А. Психологія творчості : навч. посіб. 3-є вид. Київ : Либідь, 2004. 288 с.
3. Сакун А. В. Евристика сучасності: знання, інновація, творчість : монографія. Київ : Книга, 2015. 352 с.
4. Сисоєва С. О. Педагогічна творчість : монографія. Х. : Каравела, 1998. 150 с.
5. Удосконалення педагогічної майстерності в умовах особистісно зорієнтованої освіти : модульний посіб. / автори-упорядники: П. І. Матвієнко, Н. І. Білик, О. О. Новак. – Полтава : ПОІППО, 2006. – 292 с.

К. І. Дуусь, здобувачка освіти

karinadius2006@gmail.com

Відокремлений структурний підрозділ «Гуманітарно-педагогічний фаховий коледж Мукачівського державного університету»

ПОНЯТТЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ

Дедалі більшу увагу дослідників привертає проблема розвитку комунікації в Україні, але дискусії на це питання тривають. Поняття комунікації, на мою думку, має два основні аспекти:

- комунікація – це передача інформації в часі та просторі – від реципієнта до комуніканта (викладач – здобувач освіти);
- комунікація – це спілкування між основними учасниками навчально-виховного процесу (викладач – здобувач освіти; викладач – викладач; викладач – співробітник вищого навчального закладу).

Вміння здійснювати взаємообмін інформацією в середині унікальної системи «людина – людина», «людина – інформаційні технології», «людина – інформаційні технології – людина» й вимірюється сукупністю спеціальних професійних знань та різнобічних фахових вмінь викладача, є засобами здійснення

професійної комунікації педагога. Результатом є формування комунікаційних компетенцій, що вказує на усвідомлене розуміння цінностей комунікативної діяльності викладача.

Професійна комунікація викладача – основна форма педагогічного процесу [1, с. 38]. Продуктивність цього процесу обумовлюється цінностями та цілями спілкування, прийняття всіма його суб'єктами за норму індивідуальної поведінки.

Провідним суб'єктом професійно-педагогічної комунікації є педагог, професійна, зокрема комунікативна діяльність якого має бути спрямована на виконання соціального завдання. Метою комунікації викладача є не тільки досягнення взаєморозуміння між співрозмовниками, а й створення сприятливих умов для саморозвитку іншої людини. Викладач зможе досягти цього, якщо він усвідомлює неповторність і унікальність здобувача освіти, його індивідуальність, враховує динамічність змін, що з ним відбуваються, розуміє неоднозначність та складність процесу розвитку особистості, допомагає здобувачу освіти досягти впевненості в особистому зростанні, розуміє, що головна відповідальність за успіх комунікації покладена саме на нього як фахівця.

Педагогічне спілкування викладача зі здобувачами освіти передбачає такі цілі:

1) інформаційну – взаємообмін навчальною і науковою інформацією;

2) ціннісно-орієнтаційну – передачу суспільно-значущих і професійно-важливих норм і цінностей;

3) спонукальну – підтримку студента, мотивацію його діяльності;

4) соціальну – узгодження спільних дій, зворотний зв'язок між суб'єктами педагогічної взаємодії [2].

Розвинутими формами взаємодії викладача і здобувача освіти слід вважати:

– співпрацю педагога і студента в процесі наукової і навчально-виховної діяльності;

– безпосереднє спілкування викладача зі здобувачем освіти не лише в аудиторії, а й поза навчальним процесом;

– регулярне проведення індивідуальних, групових і масових форм наукової і науково-виховної діяльності, зокрема наукових

студентських конференцій міжнародного, всеукраїнського і регіонального рівнів;

- наявність веб-сайта педагога, який створює сприятливі умови для спілкування та передачі інформації;

- використання можливостей Інтернету, зокрема електронної пошти, для обміну повідомленнями та ін.

Педагогічне спілкування, як особливе соціально-психологічне явище, характеризується такими функціями:

- соціально-перцептивною – сприймання і пізнання викладачем і студентом один одного;

- комунікативно-поведінковою – передача інформації та обмін соціальними ролями, організація спільної діяльності;

- емоційною – оцінне ставлення педагога до здобувача освіти як особистості, експресивні реакції кожної зі сторін спілкування;

- соціальною самопрезентацією.

Отже, в арсеналі сучасного викладача (предметника чи куратора) існують багатофункціональні способи комунікаційного зв'язку із здобувачами освіти. У разі необхідності він може успішно скористатися ними для спілкування зі своїми студентами.

Важливим аспектом взаємин викладача із здобувачами освіти є сприятливі особисті стосунки членів студентської групи. Отже, слід налагодити добрі контакти з групою, створювати й підтримувати добрий настрій, коригувати міжособистісні стосунки, навчитися діяти швидко й упевнено.

Основними труднощами спілкування педагога з здобувачем освіти виступають:

- 1) невміння контактувати з аудиторією;

- 2) нерозуміння внутрішньої психологічної позиції здобувача освіти;

- 3) складнощі керування спілкуванням під час лекційних, семінарських та інших занять;

- 4) невміння перебудовувати стосунки зі студентами відповідно до педагогічних завдань, які змінюються;

- 5) труднощі мовного спілкування і передачі власного емоційного ставлення до навчального матеріалу;

- 6) невміння керувати власним психічним станом у стресових ситуаціях спілкування.

Слід застосовувати такі засоби професійної комунікації викладача, як вербальні та невербальні засоби та засоби цифрової комунікації.

Вербальна комунікація – процес взаємообміну інформації шляхом мови. Цей процес вимагає достатньої активної розумової діяльності, ґрунтується на певній системі установлених культурних норм та має свої внутрішні закони.

Невербальна комунікація – це процес взаємообміну інформації шляхом невербальних засобів спілкування (вираз обличчя, погляд, жести тощо).

Цифрова комунікація – це процес взаємообміну інформацією за допомогою вербальних та невербальних засобів спілкування, опосередкований комп'ютерними засобами комунікації.

Підсумовуючи вище сказане, можна дійти висновку, що професійною комунікацією викладача вищої школи є система опосередкованих або безпосередніх зв'язків та взаємодій викладача. Цей процес реалізовується за допомогою різних засобів комунікації (вербальні, невербальні та цифрові) через взаємообмін інформації. Можна сказати, що це здатність викладача передавати здобувачам освіти свої знання, уміння й навички, робити освітній процес ефективнішим та якомога успішним. Слід наголосити на тому, що лише налаштований на особистісно-орієнтовану, емоційно-підтримуючу, фасилітуючу педагогічну комунікацію викладач, який довіряє студентам, визнає їх неповторність, всебічно розвивати здобувачів освіти, цікавиться їх життям, проблемами, готовий завжди допомогти, вміє добре налагодити взаємозв'язок з колективом студентської групи, може продемонструвати студентам відкритість, доступність, створити для них можливості для висловлювання власних думок і почуттів, відчуття причетності до освітнього процесу, захищеності від загроз зовнішнього середовища.

Список використаних джерел

1. «Ресурсно-орієнтоване навчання в «3D»: доступність, діалог, динаміка». – Полтава : ПУЕТ, 2021. – 286 с. URL: <http://www.culture.puet.edu.ua/files/intconf21.pdf>.
2. Хлістунова Н. В. Формування системи комунікацій у навчально-виховному процесі ВНЗ. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4736>.

С. В. Жилияков, аспірант, судовий експерт

serhiiz77@gmail.com

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»:

Ю. М. Стецук, аспірант, судовий експерт

lvivexpert@ukr.net

Львівський торговельно-економічний університет

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ЩОДО УРАХУВАННЯ ЯКІСНИХ ПОКАЗНИКІВ ПРИРОДНОГО ГАЗУ ПРИ РОЗРАХУНКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ПОДАТКУ

Навіть в сучасних умовах актуальним залишається питання чистоти навколишнього середовища. Очищення викидів в атмосферу має відбуватись з огляду на інноваційні технології. Але не завжди це відбувається на практиці. Причиною цього є певні виробництва, технологічний цикл яких є складним для суцільної фільтрації. До таких підприємств відносяться суб'єкти транспортування та розподілу природного газу.

Відповідно до підпункту 14.1.57 пункту 14.1 статті 14 Податкового кодексу України (далі – ПК України) [1], екологічний податок – це загальнодержавний обов'язковий платіж, що справляється з фактичних обсягів викидів у атмосферне повітря, скидів у водні об'єкти забруднюючих речовин, розміщення відходів, фактичного обсягу радіоактивних відходів, що тимчасово зберігаються їх виробниками, фактичного обсягу утворених радіоактивних відходів та з фактичного обсягу радіоактивних відходів, накопичених до 1 квітня 2009 року.

Розділ VIII ПК України визначає суб'єктність, об'єкт та базу оподаткування, порядок нарахування та ставки екологічного податку.

Зокрема, платником екологічного податку є суб'єкти господарювання, під час провадження діяльності яких на території України і в межах її континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони здійснюються викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення.

Стаціонарним джерелом забруднення є підприємство, цех, агрегат, установка або інший нерухомий об'єкт, що зберігає свої просторові координати протягом певного часу і здійснює викиди забруднюючих речовин в атмосферу та/або скиди забруднюючих речовин у водні об'єкти.

Об'єктом та базою оподаткування по екологічному податку є обсяги та види забруднюючих речовин, які викидаються в атмосферне повітря стаціонарними джерелами.

Фактичний обсяг забруднюючих речовин стаціонарними джерелами забруднення визначається в тоннах, а для визначення суми податку, фактичний обсяг помножується на його ставку.

Безпосередньо природний газ законодавцем не віднесено до забруднюючих речовин, але справляння екологічного податку передбачено ПК України з вуглеводнів, до яких метан віднесено згідно з наказом Міністерства екології та природних ресурсів від 14.03.2002 № 104 «Про затвердження Переліку речовин, які входять до «твердих речовин» та «вуглеводнів» і за викиди яких справляється збір».

Відповідно до Закону України «Про ринок природного газу», природний газ нафтовий (попутний) газ, газ (метан) вугільних родовищ та газ сланцевих товщ, газ колекторів щільних порід, газ центрально-басейнового типу (далі – природний газ) – суміш вуглеводнів та неуглеводневих компонентів, що перебуває у газоподібному стані за стандартних умов (тиск – 760 міліметрів ртутного стовпчика і температура – 20 градусів за Цельсієм) і є товарною продукцією.

Відповідно до п. 3.3 чинного з 01.01.2017 р. Міждержавного стандарту ГОСТ 30319.1-2015 природний газ (газ горючий природний) – це складна газоподібна суміш, яка складається переважно із метану, яка містить етан і більш важкі вуглеводні, а також азот, діоксид вуглецю, водяну пару, сірковмісні сполуки, інертні гази (таблиця 1). Національний стандарт України ДСТУ ISO 12213-1:2009, ДСТУ ISO 12213-2:2009, ДСТУ ISO 12213-3:2009 «Природний газ. Обчислення фактору стисливості» запроваджує термін «споживні природні горючі гази» і регламентує допустимі межі молярних часток основних компонент в них.

Таблиця 1 – Вміст і фізичні властивості основних компонент природного газу

Основні компоненти	Молярна частка (за ДСТУ ISO 12213-1:2009)	Коефіцієнт стисливості (фактор стисливості) K_{ci} , (за ГОСТ 30319.1-2015)	Густина за стандартних умов, ρ_{cs} , кг/м ³ (за ГОСТ 30319.1-2015)
1	2	3	4
Метан	$\geq 0,70$	0,9981	0,6682
Етан	$\leq 0,10$	0,9920	1,2601

Продовж. табл. 1

1	2	3	4
Пропан	$\leq 0,035$	0,9834	1,8641
Бутани	$\leq 0,015$	0,968–0,971	2,4088–2,495
Пентани	$\leq 0,005$	0,945–0,953	3,147–3,174
Гексани	$\leq 0,001$	0,919	3,898
Гептани	$\leq 0,0005$	0,876	4,755
Октани та вище	$\leq 0,0005$	0,817	5,812
Азот	$\leq 0,20$	0,9997	1,1649
Діоксид вуглецю	$\leq 0,20$	0,9947	1,8393
Вода (водяна пара)	$\leq 0,00015$	0,952	0,787

Отже, саме метан складає лівову частку природного газу, проте інші компоненти природного газу не є об'єктом оподаткування екологічним податком.

Аналізом судових спорів між податківцями та бізнесом встановлено, що методика розрахунку екологічного податку від обсягів витоку природного газу в атмосферу відсутня. Методологічні підходи податківців обмежується аналізом інформації про обсяги закупівлі природного газу та про обсяги його санкціонованого витоку, а різниця цих обсягів, на думку податкової, є об'єктом оподаткування.

Санкціонованими є втрати та витрати природного газу, передбачені Методикою визначення питомих виробничо-технологічних втрат та витрат природного газу під час його транспортування газорозподільними мережами, затвердженою наказом Міністерства палива та енергетики України 30.05.2003 № 264.

Виробничо-технологічні втрати та витрати газу – це газ, що втрачається під час транспортування газу газорозподільними та внутрішньобудинковими мережами, при виконанні профілактичних робіт і поточних ремонтів та комплексу робіт, пов'язаних з введенням в експлуатацію новозбудованих, реконструйованих або капітально відремонтованих об'єктів системи газопостачання.

Методика дає можливість визначити граничні обсяги втрат та витрат та умовну їх розрахункову величину залежно від технічних характеристик газопроводу, проте не дає можливості визна-

чити фактичні втрати (витрати) природного газу, як того вимагає Податковий кодекс України, зокрема ті з них, які стали саме викидами в атмосферне повітря.

Несанкціоновані втрати (крадіжка природного газу) також входять до складу втрат бізнесу, але безпосередньо в атмосферу не витікають та не можуть вважатись викидами забруднюючої речовини.

Також при перевірках необхідно брати до уваги фактичну температуру та метрологічні особливості обліку природного газу [2]. В газорозподільній мережі температура природного газу відмінна від 20 °С, так як залежать від температури навколишнього середовища, в яких знаходиться газопровід – підземний він, надземний чи наземний, знаходиться він в приміщенні чи зовні. В той же час, виробничо – технологічних втрати та витрати можуть відбуватись на будь – якій ділянці газорозподільної мережі, а отже і температура природного газу під час його витікання може бути різною на ділянках газопроводу навіть за однакової температури навколишнього середовища. Зміна температури природного газу на 1 °С призводить до зміни його об'єму на $1/293,15 = 0,0034$ частку, тобто на 0,34 %.

Метрологічні втрати на приладах обліку, не є фактичними викидами в атмосферне повітря, а відносяться до комерційних втрат. На побутових лічильниках газу споживачів, внаслідок похибок вимірювання може «втрачатись» від 1,5–2 % (на нових лічильниках в залежності від моделі) до 6 % від спожитого газу – через кілька років експлуатації приладу. При цьому природний газ фактично не викидається у повітря, але кількість зафіксованого лічильниками природного газу може бути меншою за кількість фактично спожитого природного газу внаслідок похибки вимірювання.

Якість газу в газорозподільній системі визначається розділом VIII Кодексу газорозподільних систем, затвердженого постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг від 30.09.2015 № 2494. Паспорт фізико-хімічних показників природного газу є документом, в якому містяться чисельні значення фізико-хімічних показників природного газу, що подається до газорозподільної системи.

Масу метану в природному газі розраховують шляхом множення його частки на об'єм природного газу та на густину метану за формулою:

$$m = \rho \cdot V,$$

де m – маса газу, кг;

V – об'єм, в якому міститься газ масою m ;

ρ – густина газу, кг/м³.

Тобто, складовими розрахунку маси метану є: об'єм (обсяг) природного газу, м³ (тис. м³), об'ємна частка метану в природному газі, % та густина метану, кг/м³ (тонн/тис. м³).

Таким чином для визначення вмісту метану у викидах газу важливо враховувати фізико-хімічні параметри природного газу за кожним маршрутом газопостачання і з врахуванням об'єму спожитого природного газу за кожним із цих маршрутів, який повинен бути приведеним до стандартних умов.

Підсумовуючи, слід звернути увагу, що згідно з Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затвердженим наказом Міністерства фінансів України від 31.12.99 № 318, екологічний податок відноситься до адміністративних витрат [3] бізнесу, та відповідно може включатись до складу тарифу на транспортування та розподіл природного газу, що в свою чергу призведе до зростання тарифів, які сплачує кінцевий споживач, тобто ми з вами.

Зазначені методологічні підходи рекомендовані як інноваційний підхід для використання в роботі фахівців податкової служби, екологічної інспекції, підприємств при обчисленні екологічного податку від викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.
2. Облік природного газу : довідник / М. П. Андрієшин, О. М. Карпаш, О. Є. Середюк [та ін.] ; за ред. проф. С. А. Чеховського. – Івано-Франківськ : ПП «Сімік», 2008. 180 с.
3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджений наказом Міністерства фінансів України від 31.12.99 № 318. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>.

Г. О. Житченко, к. е. н., спеціаліст другої категорії, викладач спеціальних економічних дисциплін

anna.zhytchenko@gmail.com;

О. І. Першина, спеціаліст вищої категорії, викладач спеціальних економічних дисциплін

pershyuna.olena@nkrp.op.edu.ua

Відокремлений структурний підрозділ «Новокаховський політехнічний фаховий коледж» Національного університету «Одеська політехніка»

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

В умовах ринкової економіки значну роль відіграють знання з економічних дисциплін, без яких неможливо ефективно керувати підприємством. Для кращого засвоєння програмного матеріалу важливим є використання сучасних інноваційних методів викладання, серед яких є активні та інтерактивні. У процесі такого навчання між усіма учасниками навчального процесу виникає діалог, співпраця, виконуються творчі завдання, шукаються рішення проблемних ситуацій, студенти вчаться аналітичному та критичному мисленню.

Одним із сучасних методів підвищення засвоєння знань є використання інноваційних технологій.

У праці Буга Н. Ю. дає таке визначення поняттю інновації: «інновації (італ. – *innovatione* – новизна, нововведення) – нові форми організації діяльності й управління, нові види технологій, які охоплюють різні сфери життєдіяльності людства» [1, с. 63]. За Дичківською І. М. інноваційне навчання – це зорієнтована на динамічні зміни в навколишньому світі навчальна діяльність, що ґрунтується на розвитку різноманітних форм мислення, творчих здібностей, високих соціально-адаптаційних можливостей особистості [3]. Як наголошує Туркот Т. І., «педагогічну інновацію розглядають як особливу форму педагогічної діяльності та мислення, спрямовану на організацію нововведень в освітньому просторі, або як процес створення, впровадження та поширення нового в освіті. Інноваційний процес в освіті – це сукупність послідовних, цілеспрямованих дій, спрямованих на її оновлення, модифікацію мети, змісту, організації, форм і методів навчання та виховання, адаптації навчального процесу до нових суспільно-історичних умов» [6, с. 274].

Застосування в педагогічній практиці сучасних інноваційних методів як принципово нової сукупності форм, засобів навчання, виховання й управління сприяє розвитку пізнавальної активності студентів, формуванню в них творчих навичок і здібностей, орієнтує на самостійне здобуття освіти з використанням сучасних технологій.

Використання в початковому процесі такого прийому, як дебати між студентами є цікавим. Адже це дозволяє студентів висловити свою думку та вимагає аргументовано та фахово вести дискусію з опонентом, розвиваючи аналітичні здібності, які необхідні майбутньому економісту [4].

Для більшої зацікавленості студентів у вивченні економічних дисциплін та їх самоосвіти використовують метод проєктів.

Метод проєктів – педагогічна технологія, зорієнтована не на інтеграцію фактичних знань, а на їх застосування і набуття нових (часто шляхом самоосвіти). Активне включення студентів у зміст тих або інших проєктів дає можливість засвоїти нові способи людської діяльності в соціокультурному середовищі.

Німецький педагог А. Флітнер характеризує проєктну діяльність як навчальний процес, в якому обов'язково беруть участь розум, серце і руки ("Lernen mit Kopf, Herz und Hand"), тобто осмислення самостійно добутої інформації здійснюється через призму особистого відношення до неї і оцінку результатів в кінцевому продукті.

Також ефективним методом навчання студентів можна назвати кейс-метод, або метод навчальних конкретних ситуацій (НКС).

Кейс-метод (від англ. case – випадок) – техніка навчання, що використовує опис реальних ситуацій, їх аналіз, виявлення суті проблеми, вироблення можливих рішень і обрання найкращих з них. При даному методі навчання студенти вчать самостійно приймати рішення й обґрунтувати його. Принципово заперечується наявність єдиного правильного рішення.

Метод НКС почали застосовувати ще на початку ХХ ст. у галузі права та медицини. Провідна роль у поширенні цього прийому навчання належить Гарвардській школі. Саме там були розроблені перші кейсові ситуації для навчання студентів з бізнес-дисциплін. В Україні він став популярним з розвитком системи бізнес-освіти [5, с. 64].

Безпосередню роботу з кейсами можна організувати двома способами: кожна мікрогрупа працює над однією темою з розділу або над різними. Цей метод розвиває у студента ініціативність, творчий підхід до розв'язання економічних проблем, готовність до дії в різних умовах та вміння гнучко реагувати на них [2, с. 40].

Ще одним, широко застосовуваним іноземними викладачами, підходом у вивченні економіки є «перевернутий» підхід. Суть його полягає в тому, що події, які традиційно відбувалися в аудиторії, тепер можуть відбуватися за її межами, і навпаки. Використовуючи нові технології в навчанні, такі як мультимедіа, комп'ютери тощо, студент повинен вдома самостійно переглядати лекцію, а в аудиторії можна виконати роботу, яка зазвичай надавалася студенту для домашнього завдання [7, с. 18].

Також одним з ефективних методів навчання при викладанні економічних дисциплін є метод розв'язання проблем (проблемне навчання). Замість того щоб «транслявати» студентам факти та їх взаємозв'язок, можна запропонувати їм проаналізувати ситуацію (проблему) і здійснити пошук шляхів змінення даної ситуації до кращого.

Необхідно показати логіку, методіку, продемонструвати прийоми розумової діяльності студентів. Під час підготовки до заняття спочатку проводиться аналіз і відбір основного ключового матеріалу, підбір основних проблем і трансформація їх в проблемні ситуації.

Вміння розв'язувати проблеми необхідні людині в будь-якій сфері його діяльності та повсякденному житті. Якщо студенти володіють вмінням швидко та ефективно вирішувати проблеми, їх цінність для в професійній сфері багаторазово зростає, крім того, вони отримують навички, які знадобляться їм протягом всього життя.

Проблемна ситуація відрізняється від звичайної тим, що традиційна має відоме студентам рішення (або варіанти рішень). При вирішенні проблемної ситуації необхідно висунути ряд гіпотез її вирішення і шляхом аналізу кожної обрати оптимальний варіант вирішення стосовно конкретної ситуації.

На думку О. М. Гай та Є. Ю. Захарової, «інтерактивне навчання формує в студентів компетентність, розширює їх пізнавальні можливості в здобутті, аналізі та застосуванні інформації, а також є базою формування умінь та навичок у майбутній

професійній діяльності. Студенти навчаються ухвалювати важливі рішення, мають можливість спілкуватися та розвивати професійні вміння та навички. У них з'являється глибока внутрішня мотивація» [2, с. 38].

За даними американських учених, під час лекції студент засвоює лише 5 % матеріалу, під час читання – 10 %, при роботі з відео/аудіоматеріалами – 20 %, демонстрації – 30 %, у ході дискусії – 50 %, під час практики – 75 %, а коли студент навчає інших чи одразу застосовує знання – 90 % [2, с. 38].

Для того, щоб якість освіти була кращою, доцільно організувати навчальний процес у поєднанні класичних методів навчання з інноваційними, якісно комбінувати методи залежно від мети та специфіки для кожної дисципліни та виду занять, на високому професійному рівні розробляти кожне заняття для студентів вищих навчальних закладів.

Проведення занять з використанням сучасних інноваційних методів є дуже важливим чинником роботи викладача. Професійний педагог має постійно самовдосконалюватися для того, щоб працювати над удосконаленням навчального процесу, підвищенням ефективності науково-дослідницької роботи, використовуючи інноваційні методи в роботі зі студентами.

Таким чином, використання сучасних інноваційних методів у навчальному процесі надає можливості для організації співпраці студентів з метою вирішення навчальної проблеми. Проводячи інтерактивні заняття, викладач формує активну позицію студентів, формує пізнавальний інтерес. Інноваційні методи навчання активізують творчий потенціал студентів, сприяють підвищенню рівня та якості засвоєння ними знань, вчать студентів творчо мислити, застосовувати теорію на практиці, підвищують активність студентів та їх зацікавленість у навчальному процесі.

Список використаних джерел

1. Буга Н. Ю. Становлення наукової та інноваційної діяльності у вищих навчальних закладах / Н. Ю. Буга // Економіст. – 2006. – № 9. – С. 60–64.
2. Гай О. М. Інтерактивні методи викладання економічних дисциплін у вищих навчальних закладах в контексті забезпечення якості підготовки вітчизняних фахівців / О. М. Гай, Є. Ю. Захарова // Наукові праці Кіровоградського національного університету. Економічні науки : зб. наук. пр. – Київ : КНТУ, 2015. – Вип. 27. – С. 36–42.

3. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посіб. / І. М. Дичківська. – Київ : Академвидав, 2004. – 352 с.
4. Застосування інтерактивних методів та технологій при викладанні економічних дисциплін – досвід університетів-партнерів проекту TOPAS. URL: <https://nubip.edu.ua/node/71474>.
5. Інноваційні методи викладання економічних дисциплін та їх використання в процесі підготовки бакалаврів і магістрів з економіки : навч.-метод. посіб. – Х.: Вид-во Іванченка І. С., 2019. – 162 с.
6. Інноваційні технології та методи навчання // Туркот Т. І. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. – Київ : Кондор, 2011. – 628 с.
7. Теслюк В. М. Напрямки вдосконалення викладання економічних дисциплін / В. М. Теслюк, А. В. Якимовська // Наукові праці SWorld., 2016. – Т. 4. № 2. – С. 15–20.

О. Л. Ісакова, викладач вищої категорії, викладач математики
Oksanalsakova121@gmail.com;

Г. Г. Коваленко, викладач вищої категорії, викладач української мови та літератури
kudina.galina2301@gmail.com

Вінницький медичний фаховий коледж імені акад. Д. К. Заболотного

ІННОВАЦІЙНІ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ У СТУДЕНТІВ МЕДИЧНОГО ПРОФІЛЮ

Проблема застосування сучасних технологій в освітньому середовищі навчальних закладах є актуальною. В основних документах, таких як Державна Національна програма розвитку освіти, Національна доктрина розвитку освіти, законах України «Про освіту», «Про загальну середню освіту» зосереджена увага на використанні інноваційних та інформаційних технологій з метою забезпечення переходу на нову, компетентнісну модель освіти. У національній доктрині розвитку освіти у ХХІ столітті зазначено: «Головна мета української системи освіти – створити умови для розвитку і самореалізації кожної особистості як громадянина України...».

Міжнародна комісія з освіти в ХХІ столітті при Організації Об'єднаних Націй розробила компетенцій, на формування яких має орієнтуватися освіта майбутнього. Було визначено чотири групи компетенцій:

- 1) навчитися вирішувати повсякденні проблеми;

- 2) навчитися постійно вчитися;
- 3) навчитися бути етично відповідальним;
- 4) навчитися жити разом (уміння поважати інших і працювати з іншими людьми).

Сучасний час вимагає викладача йти не шляхом удосконалення методів, у яких принцип наслідування є провідним і призводить до інтелектуального та фізичного перевантаження студентів, а шляхом пошуку нових, ефективніших методів навчально-пізнавальної діяльності студентів, які забезпечують виконання замовлення й потреби суспільства.

Від грамотно організованої системи освітніх технологій залежатиме майбутнє нашого суспільства. Таким чином, мета дослідження полягає теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити педагогічні умови використання інноваційних та інформаційних технологій формування творчої особистості в навчальному процесі у студентів медичного профілю.

Одним із критеріїв успішної підготовки медичних спеціалістів високої кваліфікації є сформованість навчальної мотивації до освоєння нових теоретичних знань і практичних навичок. Тому проблема формування позитивної мотивації навчальної діяльності студентів перших курсів до вивчення природничих дисциплін є актуальною.

Завдяки мотивації у студентів формуються стійкі інтереси, зацікавленість у поглибленні знань, підвищенні загальноосвітнього рівня, духовного збагачення. Все це забезпечує результативність творчості у найважливіших сферах життєдіяльності.

З метою з'ясування ступеня значимості позитивної мотивації навчальної діяльності для студентів першого курсу було проведено діагностичне тестування, суть якого полягала у виборі кожним студентом найбільш значимого для них мотиву для навчання із запропонованого списку.

Анкета для студентів

«Позитивна мотивація навчальної діяльності студентів»

Виберіть основне, на Вашу думку, твердження: «Я навчаюсь, щоб...»:

- 1 – стати висококваліфікованим спеціалістом, здобути глибокі та міцні знання;
- 2 – отримати диплом;
- 3 – постійно отримувати стипендію;

4 – домогтися схвалення батьків, поваги від викладачів;

5 – отримати інтелектуальне задоволення: «Мені подобається медицина, мені цікаво знати!»

6 – не можу визначитися

Результати показали, що студенти першого курсу орієнтовані перш за все на успішну професійну діяльність, яка передбачає не лише опанування студентами теоретичних знань та практичних навичок, а й всебічний інтелектуальний розвиток особистості. Таким чином, формування позитивної навчальної мотивації студентів першого курсу у процесі вивчення природничих дисциплін повинно здійснюватися з урахуванням ступеня значимості їхніх мотивів навчальної діяльності.

Головне завдання інноваційного навчання – така організація навчальної діяльності, яка максимально сприяла б розкриттю внутрішнього мотиваційного потенціалу особистості студента.

Спалах коронавірусної інфекції і карантин, пов'язаний з нею, війна, змусили людей у всьому світі кардинально змінити свій спосіб життя і переходити на дистанційну форму роботи. Дистанційне навчання стало необхідною частиною освіти не тільки для студентів, а й для викладачів. В даний час існує величезний набір інструментів і освітнього контенту, які можуть допомогти педагогу в питанні організації дистанційного навчання. Наведу де які з них, які я використовую в своїй роботі.

«Хмари слів» – інноваційний метод у сучасному інструментарії викладача. Важливо зрозуміти, що його використання не можна обмежувати функцією гарної ілюстрації, це – повноцінне джерело знань, застосування якого на різноманітних етапах заняття сприяє формуванню основних предметних компетентностей студента.

Ментальні карти знань (*майндмеппінг, ментальні карти, карти роздумів, концепт-карти*) – це зручна і ефективна техніка візуалізації мислення і альтернативного запису. У сучасному розумінні – це спосіб зображення процесу загального системного мислення за допомогою схем.

GeoGebra – це багатofункціональний додаток для занять із математики, який доречно використовувати на всіх рівнях заняття. Сервіс підходить для вивчення геометрії, алгебри, математичного аналізу, арифметики, статистики та інших розділів математики.

Miro – це онлайн платформа для спільної роботи в режимі реального часу. У Miro зібрані всі популярні функції онлайн-дошок. На ній можна малювати, писати, креслити, завантажувати документи у будь-якому форматі, відео, презентації, створювати інтелект-карти, можна перетягувати на дошку зображення, використовувати стікери.

Розв'язування задач медико-біологічного змісту дає можливість організувати пізнавальну діяльність студентів на творчому рівні. Аналіз задачі, пошуки шляхів її розв'язання і саме розв'язування – усе це творчі процеси, які дають можливість виховувати в студентів інтерес до змісту навчального матеріалу, формувати науковий світогляд, встановлювати міжпредметні зв'язки між основами наук, що вивчаються в курсі загальноосвітньої освіти, в першу чергу між природничо-математичними. Робота, яка пов'язана із розв'язуванням задач різного характеру і змісту, створює умови для поглиблення знань про кількісні і якісні показники, які характеризують процеси та явища в живій природі, а також розширює їхні уявлення про роль інших наук у пізнанні світу.

Наведемо приклади математичних задач з медичною тематикою, які показують міжпредметний взаємозв'язок математики й анатомії. Такого плану задачі, дозволяють студентам осмислити необхідність знань з загальноосвітніх предметів в їхній професійній діяльності.

1. *Маса серця дорослої людини складає $1/220$ частину від маси тіла (0,425–0,570). Маса серця новонародженого в середньому – 0,66–0,80 % від маси тіла (близько 20г). Параметри серця дорослої людини: довжина h – 12–15 см, поперечний переріз – 8–10 см, передній-задній переріз – 5–8 см. Обчислити об'єм серця дорослої людини, якщо $h = 13$ см, $d = 9$ см.*

2. *Плазма становить 60 % від крові, а кров становить 7 % від маси тіла. До її складу входить: білок 8 %, неорганічні речовини – 2 % і 90 % води. Розрахуйте склад плазми людини масою 60кг.*

Творча особистість – це людина, яка у змозі реалізувати свої індивідуальні потреби та можливості, має нетрадиційне самостійне мислення, багатий духовний світ, уміє пізнавати, бачити навколишнє оточення, створює щось нове, оригінальне, неповторне. Для того щоби сформувати таку особистість в умовах навчального закладу, маємо створити належні педагогічні

передумови для розкриття індивідуальних особливостей кожного студента, використовувати особистісно зорієнтований підхід до організації педагогічного процесу не тільки задля ефективного навчання, але і для розвитку та виховання кожного студента. Велике значення у процесі формування має виховна робота.

Результати педагогічного експерименту аналізувались, узагальнювались на всіх його етапах та обговорювались на засіданнях циклової комісії та обласних методичних об'єднаннях викладачів математики та регіональних методичних об'єднаннях викладачів загальноосвітніх дисциплін.

Проведене дослідження застосування інноваційних та інформаційних технологій, дозволяє зробити наступні висновки:

✓ вдала інтеграція сучасних педагогічних технологій інтерактивного, навчання на основі постійного розвитку критичного мислення студентів дає змогу розвивати творчі здібності, а значить, і формувати креативну особистість студента-медика.

✓ інтерактивне навчання, яке відбувається за умови активної взаємодії всіх учасників навчального процесу має важливе значення для підвищення якості освіти. Воно сприяє розвитку співнавчання, взаємонавчання.

✓ визначною особливістю сучасної освіти є розвиток інформаційних технологій, які впливають на основні складові навчання на принципах розвитку життєвих навичок:

- навчитися вирішувати повсякденні проблеми;
- навчитися постійно вчитися;
- навчитися бути етично відповідальним;
- навчитися жити разом (уміння поважати інших і працювати з іншими людьми).

Двоє американських викладачів Stephen J. Valentine та Dr. Reshan Richards опублікували зворушливий лист до всіх вчителів, які зараз змушені перейти на дистанційне навчання. Вони пишуть, що цілком розуміють і поділяють ваше занепокоєння і фрустрацію: «Усе не буде йти так, як ви запланували. Ви десятків разів гуглитимете «Як зробити...» або писатимете колегам листи з проханням допомогти. Але саме тоді, коли ви відчайдушно намагатиметеся опанувати онлайн-викладання, ви зрозумієте, що не втратили бажання бути вчителем: навчати і навчатися самим».

Ю. Ю. Каліберда, к. і. н., викладач правознавства
Відокремлений структурний підрозділ «Технологічного фахового коледжу Дніпровського державного аграрно-економічного університету», м. Дніпро

СУЧАСНІ ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ ПРАВОЗНАВСТВА В ЗАКЛАДАХ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

В умовах розвитку модерного інформаційного суспільства актуальними у сучасній вітчизняній системі освіти є пошук нових інтерактивних технологій, які передбачають перехід на заняттях у закладах перед вищої освіти України від пасивного викладання навчального матеріалу до активних, творчих форм та методів навчання.

Тому особлива увага звертається на реалізацію особистісно-орієнтованого підходу до організації навчального процесу, де здобувач освіти виконує роль суб'єкта пізнавальної діяльності впродовж всього періоду навчання.

Сьогодні, серед педагогів постійно зростає зацікавленість до використання на практиці сучасних інтерактивних технологій, зокрема їх можливостей, спрямованих на розвиток творчого потенціалу, активізації мислення при викладанні суспільствознавчих дисциплін.

Тому не випадково, в сучасних умовах гуманізації, демократизації та диференціації навчального процесу велика увага приділяється застосуванню інтерактивних технологій на заняттях правознавства.

Дані питання знайшли своє відображення у теоретичних дослідженнях І. Дичківської, А. Караяни, А. Осипенка та інших [1–6].

Інтерактивне навчання – це діалогове навчання, яке заперечує домінування як одного виступаючого, так і однієї думки над іншою [1, с. 28].

Інтерактивне навчання має на меті: створення умов для залучення всіх слухачів до процесу пізнання; надання можливості кожному слухачеві розуміти і рефлексувати з приводу того, що він знає і думає; вироблення життєвих цінностей; створення атмосфери співпраці, взаємодії; розвиток комунікативних якостей і здібностей; створення комфортних умов навчання, які б

викликали у кожного слухача відчуття своєї успішності, інтелектуальної спроможності, захищеності, неповторності, значущості.

Інтерактивне навчання передбачає: моделювання життєвих ситуацій; вирішення творчих завдань; спільне розв'язання проблем тощо [3, с. 8].

Види інтерактивних методів навчання:

Метод мозкової атаки – це метод розв'язання невідкладних завдань за короткий час. Сутність методу полягає в тому, що необхідно висловити як можна найбільшу кількість ідей за невеликий проміжок часу, обговорити їх та класифікувати. Цей метод використовується для вирішення складних проблем. Метод мозкової атаки можна використовувати в різних видах діяльності: в роботах з малими та великими навчальними групами, командами, індивідуальній роботі [2, с. 23].

«Круглий стіл» – метод проведення заняття із слухачами які, як правило, мають досвід роботи, практичний діяльності з питання, що обговорюється. На «круглому столі» слухачі можуть і повинні спробувати обґрунтовано поставити питання по темі обговорення, серйозно аргументувати підходи до їхнього вирішення, а також повідомити про вдалий і невдалий досвід. «Круглий стіл» – це свого роду нарада по обміну досвідом і обговоренню практичного досвіду, досягнень і помилок. В такий спосіб слухачі освоюють зміст теми, її ключові проблеми.

«Дискусія» – активний метод проведення занять, покликаний мобілізувати практичні й теоретичні знання, погляди слухачів на проблему, що розглядається. Дискусія доречно при розгляді спірних питань, але у навчальному процесі може не виникати ситуації спірності трактувань. Із цих причин заздалегідь планувати проведення заняття як дискусію не цілком коректно. Основні передумови використання дискусії в активному навчанні такі: необхідно в складі теми, що досліджується знайти питання, про які слухачі усвідомлено дотримуються істотно різних точок зору. Це може бути зроблене в ході лекцій і інших занять; варто визначити, чи відносяться ці спірні питання до інтересів, що зачіпають багатьох.

«Ситуаційний аналіз» полягає в тому, що слухачі, ознайомившись з описом проблеми, самостійно аналізують ситуацію,

діагностують проблему й надають свої ідеї й рішення в дискусії з іншими слухачами [4, с. 24].

Залежно від характеру висвітлення матеріалу використовуються ситуації-ілюстрації, ситуації-оцінки й ситуації-вправи.

«**Ситуація-Ілюстрація**» містить у собі приклад з управлінської практики (як позитивний, так і негативний) і спосіб рішення ситуації.

«**Ситуація-Оцінка**» являє собою опис ситуації й можливе вирішення в готовому виді: потрібно тільки оцінити, наскільки воно правомірно й ефективно [6, с. 34].

«**Ситуація-Вправа**» полягає в тому, що конкретний епізод управлінської діяльності підготовлений так, щоб його рішення вимагало яких-небудь стандартних дій, наприклад розрахунку нормативів, заповнення таблиць, використання юридичних документів і т. д.

Ситуаційний аналіз включає метод аналізу конкретних ситуацій, метод «кейз-стаді», метод «інциденту», розбір ділової кореспонденції («баскет – метод»).

«**Аналіз конкретних ситуацій**» – найбільш прийнятний в умовах курсового навчання метод ситуаційного аналізу – традиційний аналіз конкретних, ситуацій, що включає глибоке й детальне дослідження реальної або імітованої ситуації [5, с. 106].

Список використаних джерел

1. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології. – Київ : Академвидав, 2004.
2. Інтерактивні методи навчання : навч. посіб. / П. Шевчук, П. Фенрих. – Щецин : WSAP, 2005. – С. 7–23.
3. Караяни А. Г. Активне методы социально-психологического обучения / А. Г. Караяни. – Москва : [Без изд.], 2003. – С. 2–10.
4. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посіб. / О. І. Пометун, А. В. Пироженко ; ред. О. І. Пометун. – Київ : А.С.К., 2004. – С. 8–4.
5. Технології навчання дорослих / [упор. О. Главник, Г. Бевз]. – Київ : Главник, 2006. – С. 4–7, 106–111.
6. Осипенко А. В. Іванов організація функціонального навчання у мережі навчально-методичних центрів цивільного захисту та безпеки життєдіяльності. Київ, 2007.

І. М. Канівець, к. пед. н., доцент кафедри будівництва та професійної освіти, доцент

ira.gorda80@gmail.com;

*В. І. Тарадін, здобувач вищої освіти ОПП Професійна освіта
volodymyr.taradin@st.pdaa.edu.ua*

Полтавський державний аграрний університет

ПИТАННЯ ПРОФЕСІЙНО СПРЯМОВАНОГО НАВЧАННЯ ФІЗИКИ МАЙБУТНІХ МОЛОДШИХ БАКАЛАВРІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «АГРОІНЖЕНЕРІЯ»

Науково-технічний прогрес призводить до зростання рівня знань, які повинні набувати молодші бакалаври в період навчання у закладах вищої освіти, підвищує вимоги до рівня їх загальної та професійної освіти. Серед усіх фундаментальних наук, що визначають сучасний науково-технічний прогрес, фізиці належить особлива роль у підготовці випускників закладів вищої освіти III–IV рівнів акредитації до активної та дієвої участі в сучасному виробництві. Необхідність удосконалення освіти із фізики зумовлюється розвитком самої фізики як науки, посиленням її ролі в розвитку споріднених наук та культури суспільства.

При цьому актуальною постає проблема взаємозв'язку фундаментальної та фахової підготовки фахівців, професійної спрямованості загальнотеоретичних дисциплін. У процесі вивчення загальнотеоретичних дисциплін у закладі вищої освіти III–IV рівнів акредитації необхідно не тільки надати студентам систему наукових знань, а й забезпечити низкою професійно-значимих умінь і навичок пізнавального та практичного характеру.

Зокрема фізика, як одна із загальнотеоретичних дисциплін, є не тільки теоретико-експериментальною наукою, а й основою техніки та технології. І ця обставина має враховуватися під час побудови змісту та методики викладання курсу фізики. Значні потенційні можливості в реалізації зв'язку фізики з майбутньою професійною діяльністю студентів закладені в експериментальних основах цієї дисципліни. Як у фізичній науці, так і в навчанні фізики, експеримент є, з одного боку, джерелом знань, а отже, і вихідним пунктом навчального пізнання, а з іншого боку, експеримент у фізиці є критерієм достовірності, і, тим самим, завершальним етапом навчального пізнання, що дає вихід у практичну діяльність.

Посилення логічної лінії розвитку навчального матеріалу, реалізоване протягом останніх років у викладанні фізики, і розвиток експериментальної основи навчання – два нерозривно пов'язані один з одним процеси. Без опори на експеримент не може бути успішного викладання фізики.

Вимоги, що висуваються до експериментальної та практичної підготовки майбутніх молодших бакалаврів спеціальності «Агроінженерія» з фізики, визначаються державним освітнім стандартом у професійній вищій освіті, а також особливостями фізики як науки.

Загальними вимогами до професійної підготовки майбутніх молодших бакалаврів спеціальності «Агроінженерія» в галузі фізики є наступні:

- знати й уміти використовувати основні поняття, закони та моделі механіки, електрики та магнетизму, коливань і хвиль, квантової фізики, статистичної фізики та термодинаміки;
- знати та вміти компетентно розв'язувати комплексні задачі, що включають у себе задачі за видами діяльності;
- знати та вміти використовувати методи теоретичного та експериментального дослідження у фізиці;
- уміти оцінювати чисельні порядки величин, характерних для різних розділів природознавства;
- знати та вміти застосовувати стандартні правила побудови та читання креслень і схем;
- знати про принципи симетрії та закони збереження;
- знати про фізичне моделювання.

Експериментальна та практична підготовка майбутніх молодших бакалаврів спеціальності «Агроінженерія» з фізики у закладах професійної освіти здійснюється на різних видах занять: лекціях, практичних заняттях, лабораторних роботах, під час самостійної роботи. Найбільш дієвою формою зв'язку дисципліни фізика з майбутньою практичною діяльністю майбутніх фахівців є розв'язування задач з фізики.

Питання професійної спрямованості навчання досліджені в роботах А. О. Вербицького, О. Я. Кудрявцева, Н. В. Кузьміної, М. І. Махмутова та ін. Зокрема, питання професійної спрямованості навчання фізики в педагогічних університетах розроблені В. В. Афанасьєвим, Г. Л. Луканкіним, Є. І. Смирновим та ін., в системі професійно-технічної освіти Г. О. Шишкіним [1], С. Я. Батишевим, А. П. Беляєвою, О. Я. Кудрявцевим,

М. І. Садовим, О. М. Яковлевою [3] та ін., зокрема, аграрно-технічної: Л. Ю. Збаравська, С. Б. Слободян, Ж. А. Задорожна [2] та ін.

Пропозиції, що містяться в даних публікаціях, дають змогу говорити про наявність сьогодні різних напрямів удосконалення практичної та експериментальної підготовки студентів. Незважаючи на це питання професійної спрямованості навчання майбутніх молодших бакалаврів спеціальності «Агроінженерія» в курсі фізики потребує більш детального розгляду.

Зокрема:

- студенти недостатньо розуміють значимість і сутність експериментального методу навчання фізики;

- не завжди вміють виділяти об'єкт спостереження під час виконання лабораторного експерименту на заняттях;

- не в повній мірі вміють обробляти результати вимірювань лабораторного експерименту;

- не завжди вміють з'ясувати фізичний зміст задачі: тобто про які фізичні явища, властивості тіл, стани системи тощо йдеться в ній;

- не в повній мірі вміють раціонально складати алгоритм розв'язування задачі;

- не вміють аналізувати отримані під час розв'язання задачі розрахункові дані та недостатньо добре володіють основними методами розв'язування фізичних задач.

Проблема вдосконалення практичної та експериментальної підготовки молодших бакалаврів спеціальності «Агроінженерія» залишається актуальною й досі, оскільки:

- студенти недостатньо володіють узагальненими вміннями;

- недостатньо звертають увагу на межі застосування використаних фізичних законів і методів розрахунку;

- не вміють використовувати знання, що отримані під час вивчення фізики, на спеціальних дисциплінах, які пов'язані з майбутньою своєю професією.

Отже, сьогодні існує проблема протиріччя між новими соціально-економічними умовами, що вимагають посилення фундаментальної підготовки майбутніх молодших бакалаврів спеціальності «Агроінженерія», яка забезпечує підвищення якості професійної освіти, і недостатньою розробкою методики навчання студентів розв'язуванню задач з фізики, які моделюють виробничі ситуації в галузі агрономічних спеціальностей.

Список використаних джерел

1. Шишкін Г. О. Фахова спрямованість навчання фізики студентів технологічних спеціальностей / Г. О. Шишкін // Науковий вісник Ужгородського університету : Серія: Педагогіка. Соціальна робота / гол. ред. І. В. Козубовська. – Ужгород : Говерла, 2013. Вип. 28. С. 178–181.
2. Збаравська Л. Ю. Професійна спрямованість навчання фізики як педагогічна умова формування професійної компетентності майбутніх фахівців агроінженерного профілю / Л. Ю. Збаравська, С. Б. Слободян, Ж. А. Задорожна // Професійно-прикладні дидактики, 2018. Вип. 5. С. 36–43.
3. Садовий М. І. Професійне спрямування навчання фізики у вищих професійно-технічних навчальних закладах / М. І. Садовий, О. М. Яковлева // Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки : зб. наук. пр. Вип. 109. – Бердянськ : БДПУ, 2018. С. 27–35.

О. В. Квашук, викладач вищої кваліфікаційної категорії,
викладач-методист

s.olena.v12@gmail.com

ВСП Уманський фаховий коледж технологій та бізнесу УНУС

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ГАЛУЗІ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ У КОНТЕКСТІ ЇЇ НАБЛИЖЕННЯ ДО СВІТОВИХ ТЕНДЕНЦІЙ ЕКОНОМІЧНОГО І СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Кардинальні соціально-економічні зміни в Україні, що спрямовані на розвиток економічних та соціальних відносин, базуються на цінностях і принципах ринкової економіки, зумовлюють необхідність пошуку ефективної моделі професійної підготовки фахівців різних галузей виробництва і сфер обслуговування, спрямованої на готовність до ефективної професійної діяльності. Означена проблема набуває особливої актуальності при підготовці майбутніх спеціалістів в економічній сфері в закладах вищої та фахової передвищої освіти (коледжах) в контексті її наближення до світових тенденцій економічного та суспільного розвитку. Концептуальні засади, провідні цілі та стратегічні положення, що зумовлюють необхідність підвищення якості професійної підготовки таких фахівців, визначено в Законах України «Про освіту» (2017), «Про вищу освіту» (2014), «Націо-

нальній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» (2013), Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» (2015), Концепції розвитку економічної освіти в Україні (2007), а також в основних положеннях Брюггського комюніке (2010) та ін. Стратегія реформ, запит на здійснення яких визначено громадянським суспільством, формує сучасну парадигму економічної освіти України, що передбачає фахову підготовку висококваліфікованого майбутнього фахівця, охоплює не тільки розвиток його професійної компетентності, а й формування готовності до опанування професією та самореалізації у професійному становленні. Неперервність професійної освіти як відкритої динамічної системи, посилюючи роль кожного освітнього ступеня, забезпечує при підготовці фахових молодших бакалаврів у коледжах не лише загальноосвітню, природничо-економічну і професійну готовність, а й наступність і взаємозв'язок для подальших ступенів і рівнів професійної освіти. Здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня фахового молодшого бакалавра розвиває у студентів розуміння та значущість економічних теорій та практик, що впливають на якість підготовки і відіграють важливу роль в отриманні повної вищої економічної освіти. В той же час, досягнення якості професійної підготовки майбутніх фахівців в коледжах гальмується недостатньою розробленістю інноваційних методик формування в них внутрішньо-позитивної готовності до професійної діяльності.

Економіка країни, наука й освітня галузь – взаємопов'язані складові суспільного процесу, що визначають сучасні вимоги до цілей, структури та змісту професійної підготовки майбутніх фахівців в економічній сфері в системі вищої освіти. Трансформація галузей економіки України змінює акценти у функціонуванні професійної освіти, оскільки саме від майбутніх фахівців у подальшому буде залежати швидке та ефективне засвоєння та впровадження передових технологій, вміле використання вітчизняного та зарубіжного досвіду в процесі діяльності. Приєднання України до Болонського процесу уможливило здійснення структурних перетворень вищої школи за узгодженою системою стандартів, принципів, вимог, критеріїв, що сприяло, в свою чергу, розкриттю можливостей для майбутнього фахівця бути частиною європейського освітянського і наукового простору, що актуалізувало проблеми професійної підготовки фахівців ХХІ століття, здатних на сучасно-інформаційному рівні розв'я-

зувати складні проблеми розбудови демократичної держави. За таких умов важливого значення набуває саме економічна складова конкурентоспроможності України. Значна кількість навчальних закладів України здійснюють підготовку майбутніх фахівців в економічній сфері, однак перед закладами вищої освіти стоїть важливе завдання – підготовка конкурентоздатних фахівців на сучасному ринку праці, здатних ефективно працювати за фахом [2, с. 130]. Це зумовлює необхідність здійснення порівняльного аналізу особливостей і тенденцій у діяльності навчальних закладів зарубіжних країн світу та України, з метою пошуку нових педагогічних підходів та технологій до організації навчального процесу, удосконалення змісту професійної підготовки майбутніх фахівців, пошуку нових форм і методів навчання, що забезпечують формування їхньої компетентності та особистісний розвиток. Під час проведення навчального процесу в закладах вищої економічної освіти потрібно домагатися самостійного формування студентами нових і продуктивних знань та інтегрованих умінь із нової інформації для вироблення потреб «у самопізнанні та культурно-економічній самореалізації особистісного компетентнісного потенціалу». Для цього підготовка майбутніх фахівців з економіки має включати формування ґрунтовних знань з математики та творчих вмінь їх застосовувати в майбутній професійній діяльності, що ідеальний економіст повинен уміти: адекватно оцінювати дійсність (соціальну, економічну, екологічну, духовну), ставити відповідні цілі, досягнення яких здатне змінювати дійсність на краще (стратегія); виокремлювати завдання, рішення яких сприятиме досягненню цих цілей (тактика); вирішувати поставлені завдання і ставити нові проблеми; оцінювати успішність своєї роботи з метою покращення її результатів [1]. Світовий досвід переконливо доводить можливість суттєвих змін рівня життя суспільства саме завдяки розвитку економічної сфери в людській діяльності, виробництва та сфери надання послуг. Саме трансформація економічної системи зробила можливим докорінні зміни в економічному становищі та умовах життєдіяльності багатьох країн світу (США, Японії, Кореї та ін.). Вхідження економіки України в ринкові відносини зі світом, висуває нові, сучасні вимоги до сучасного фахівця у економічній сфері з появою нових спеціалізацій: економіст-аналітик, економіст-дослідник, менеджер з реклами, маркетолог у сфері послуг тощо. Для

покращення соціально-економічного стану нашої держави, професійна освіта має вирішувати такі проблеми: підвищення якості освітніх послуг, працевлаштування випускників та їх адаптації до сучасного виробництва, подолання перешкод до різних рівнів навчання тощо. Тому вивчення зарубіжного досвіду з підготовки майбутніх фахівців економічної сфери є вкрай важливим, для оптимізації вітчизняної професійної освіти України. Зокрема, в європейській та американській економічній освіті (у коледжах та університетах) дескриптивні характеристики, що детермінують професійні якості фахівця вже не визначаються знаннями, вміннями і навичками, здобутими в процесі навчання. Актуальні професійні якості сьогодні передбачають формування у фахівців певного «практичного, гнучкого, постійно обновлюваного знання», вираженого в термінах компетенцій. Йдеться про переорієнтацію професійної освіти з підготовки «кваліфікованих» на підготовку «компетентних» фахівців, що пов'язано з швидкими темпами змін на ринку праці й організації виробничої діяльності. Слід зазначити, що в міжнародних документах дається визначення компетентності фахівця як «підтвердженої спроможності використовувати знання, вміння, особисті, соціальні та методологічні навички в робочій чи навчальній ситуації у професійному і/ або особистісному розвитку». Загалом поняття «компетентність» розуміють як здатність використовувати ноу-хау, кваліфікації та знання для виконання професійної діяльності у знайомих, або нових ситуаціях, застосовувати знання, вміння та особистісні якості для успішної діяльності в певній галузі. Незважаючи на економічні труднощі, провідні країни світу на початку ХХІ ст. цілеспрямовано модернізують професійну освіту. Інтеграція та глобалізація єдиного світового економічного простору та пов'язані з цим внутрішні зміни, які відбуваються в усіх країнах, визначають нові цілі та завдання національних систем освіти. Важливим аспектом підвищення ефективної готовності до майбутньої професійної діяльності економістів, визначили потребу в переосмисленні та коригуванні структури та змісту, методів і засобів фахового навчання студентів; впровадження інноваційних та інтерактивних технологій; посилення творчої, професійно-орієнтованої самостійної роботи з креативним підходом до вирішення фахово-спрямованих завдань та відповідним рівнем науково-методичного забезпечення; пізнавальної, виховної та квазіпрофесій-

ної навчальної діяльності в коледжах та практикою їх застосування в освітньому процесі ЗВО (коледжах). Запровадження механізмів багатоканального фінансування завдяки залученню підприємств, громадських організацій і приватних осіб до спонсорства, і, навіть, до створення професійних навчальних закладів нового типу, сприяє поліпшенню матеріально-технічному забезпеченню освіти та підвищенню якості підготовки майбутніх фахівців. Виникнення нового покоління стандартів забезпечує оцінювання індивідуальної підготовки і легітимізацію неформального навчання в зарубіжних країнах, що регулюється механізмами забезпечення узгодженості попиту та пропозиції, реалізується залежно від прийнятої моделі організаційноправового регулювання та місцевих культурних традицій. Процеси зближення систем професійної освіти фахівців в коледжах в межах загальноєвропейського простору полягають у спільних позиціях щодо: визнання необхідності збереження соціокультурних особливостей нації; орієнтації на формування єдиного механізму виміру професійної підготовленості та кваліфікації особистості; побудови недержавних моделей регулювання освіти, заснованих на активізації співпраці з професійними асоціаціями та іншими партнерами. Зростання ролі партнерства викликане вимогою посилення зв'язку професійної освіти з ринком праці, спостерігається навіть у країнах, де традиційно в галузі регулювання професійної освіти домінувала держава (наприклад, у Франції). Оскільки цей зв'язок найбільш ефективно забезпечується на регіональному та місцевому рівнях, в країнах ЄС здійснюється (у різних формах) децентралізація управління професійною освітою. Одночасно в моделях з домінантою ринкового регулювання відбувається посилення механізмів державного управління, які більш ефективно забезпечують цілісність професійної освіти в ситуації швидких темпів розвитку ринку освітніх послуг і гарантують доступ до освіти максимально широким верствам населення. У всіх країнах ЄС найважливішою функцією уряду є встановлення загальних обов'язкових стандартів професійної освіти, у той час як на місцевий і регіональний рівні передаються повноваження щодо регулювання ринку професійного навчання. Розвиток професійної підготовки фахівців в різних високорозвинених країнах дозволило дійти висновку, що, сформована в межах сучасного дискурсу концепція навчання протягом усього життя, є закономірністю суспіль-

ного розвитку і результатом конвергенції різних освітніх систем. Ця концепція має еволюційний характер, оскільки не передбачає радикальних змін, а ґрунтується на якісному переосмисленні накопиченого досвіду та наявних моделей, формуванні на їх базі універсального підходу до освіти, заснованого на спільній позиції уряду, виробничників, освітян і громадян всіх країн.

Використання зарубіжного досвіду у вітчизняній системі професійної підготовки висококваліфікованих фахівців у закладах вищої та фахової перед вищої освіти, може забезпечити позитивний ефект лише за умови збереження неперервності професійної освіти, як динамічної системи; здійснюючи активний вплив на подальший розвиток економіки та вдосконалення суспільства, забезпечує, таким чином, випереджувальну, загальноосвітню і професійну підготовку, наступність і взаємозв'язок всіх видів і рівнів професійної освіти.

Список використаних джерел

1. Дутка Г. Я. Фундаменталізація змісту професійної освіти економістів. Філософський аспект / Г. Я. Дутка // Філософія фінансової цивілізації: людина у світі грошей : зб. наук. пр. / редколегія; відп. секретар З. Е. Скринник. Київ : УБС НБУ, 2013. С. 120–128.
2. Селезень Г. В. Вплив освітньо-інформаційного середовища на професійну підготовку фахівців з маркетингу у коледжах / XII-та Міжнар. наук.-практ. конф. «Актуальні проблеми вищої професійної освіти» 22 березня 2019 року м. Київ (Україна. Серія педагогіка, психологія та філософські науки). Київ, 2019. С. 130–131.

С. Г. Кіяшко, викладач вищої категорії, викладач-методист
kiyashko161@gmail.com

Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету»

ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВИХ МЕТОДІВ ТА ПРИЙОМІВ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 072 ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

Важливою умовою перспективного розвитку України є підготовка у закладах фахової передвищої освіти фахівців, які будуть брати активну участь у післявоєнній відбудові економіки. Тому сьогодні на кожного викладача покладено велику відповідальність.

дальність, яка пов'язана з професійним навчанням студентів та оцінюванням їх умінь використовувати набуті знання на практиці.

Надзвичайно актуальною ця проблема є у час прискореного розвитку інформаційного суспільства. У таких умовах викладачеві, який використовує традиційні форми та методи викладання, досить складно викликати в студентів інтерес до навчання, забезпечити постійне зосередження уваги під час занять. А отже, ефективність такого навчання зводиться до мінімуму. У зв'язку з цим, доцільно використовувати нові форми та методи навчання, серед яких особливе місце займають навчальні ігри.

Гра, що використовується в освітньому процесі, є найдавнішим видом навчальної діяльності, що містить у собі великий набір методів засвоєння, активізації й генерації знань, методів аналізу, а також уміння спілкуватись і генерувати свої ідеї.

Використання гри в навчальному процесі дає можливість доповнити традиційні форми навчання та сприяти активізації процесу навчання.

У працях багатьох учених, філософів, психологів та педагогів висвітлено обґрунтування використання гри в навчанні. У роботах К. Д. Ушинського, А. С. Макаренка гра розглядається як могутній засіб мотивації навчання, виховання волі, колективізму, формування практичних навичок. Л. С. Виготський розумів гру як сприятливе середовище для зародження пізнавальних сил здобувача освіти і як підґрунтя для перетворення ігрових дій у розумові. О. М. Горький вважав бажання грати «біологічно законним» і стверджував, що гра – основний шлях пізнання світу. В. О. Сухомлинський писав, що без гри не має й не може бути повноцінного розумового розвитку[1, с. 325].

На думку цих авторів, гра – це унікальна діяльність, яка не лише здійснює великий вплив на психічний розвиток особистості, перетворює навчання в радісний процес і непомітно для учасників освітнього процесу сприяє засвоєнню ними програмного матеріалу, формує уміння і навички.

Використовуючи на заняттях елементи гри, викладач забезпечує створення в аудиторії доброзичливої атмосфери, сприяє виникненню бажання вчитися, дисциплінує. Зовні гра виглядає безтурботною й легкою, але насправді вона вимагає максимальної віддачі енергії, розуму, витримки, самостійності. Так, у

процесі гри в студентів виробляються уміння зосереджуватися, самостійно думати, розвивати увагу та пам'ять, з'являється потяг до знань. Захопившись грою, студенти не помічають, що навчаються. До активної діяльності залучаються навіть найпасивніші. Саме в іграх розпочинається невимушене спілкування з колективом, досягається висока активність і контактність студентів. Захоплені грою здобувачі освіти не помічають, що навчаються, пізнають нове, поглиблюють раніше набутий досвід, розвивають фантазію.

На заняттях із використанням гри можна домогтися міцного засвоєння знань, а також одержати можливість перевірити знання й вміння під час розв'язування завдань. Ігри важливо проводити систематично й цілеспрямовано на кожному занятті, починаючи з елементарних ігрових ситуацій, поступово ускладнюючи й урізноманітнюючи їх у міру нагромадження в студентів знань, вироблення вмінь і навичок, розвитку логічного мислення, виховання кмітливості, самостійності, тобто таких якостей інтелектуальної сфери, які характеризують творчу особистість [2, с. 161].

Ігрові форми й методи, що використовуються для підготовки фахівців зі спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування у Відокремленому структурному підрозділі «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету», дозволяють оптимально врахувати вимоги даної спеціальності, обіграти виробничі ситуації, беручи участь у розв'язанні яких, студенти опановують мистецтво швидко й ефективно вирішувати управлінські завдання, розвивають економічне мислення.

Обов'язковою освітньою компонентною, що формує спеціальні компетентності освітньо-професійної програми «Фінанси і кредит», є навчальна дисципліна «Банківські операції». Викладання даної навчальної дисципліни ґрунтується на творчому пошуку, розмаїтті традиційних та інтерактивних форм і методів навчання, використанні ігрових технологій.

Під час викладання дисципліни «Банківські операції» використовується широкий спектр ігрових методів та прийомів. Основними серед яких є:

– гра «Аукціон ідей». Група студентів розподіляється у команди «комерційний банк 1», «клієнти», «комерційний

банк 2». «Клієнтам» потрібно отримати консультацію з приводу здійснення традиційних та нетрадиційних банківських операцій. Завдання «комерційних банків» – переконати «клієнтів», що саме їх банківський продукт найкращий і саме його слід придбати, надаючи при цьому всю необхідну інформацію та використовуючи при цьому всі можливі аргументи.

– гра зі складання та розгадування кросвордів із використанням фінансових термінів. Далеко не всі студенти приходять на заняття з метою здобувати знання, і жодні розумні аргументи не здатні вплинути на їхню мотиваційну сферу. А от пометити, «поворнути» мізками, розважитися, як під час розв’язування кросвордів, охочих багато. Робота над кросвордом спонукає студентів мислити, ще раз опрацьовувати тему, шукати щось цікаве в додатковій літературі для того, щоб кросворд був найкращим, адже вони знають, що такі кросворди використовують для перевірки знань студентів цього або наступного року.

– гра «Поле чудес». Прикладом є використання ідеї відомої телевізійної гри на занятті з теми «Кредитні операції», коли можна сформулювати питання про сутність та особливості банківського кредитування.

– під час організації інтелектуальних змагань між командами студентів використовується ідея гри «Назви міст» із обов’язковим застосуванням термінів навчальної дисципліни. Одна з команд називає термін, команда-суперниця називає інший термін, що починається з літери, якою закінчується попередній. Разом із названим словом команда повинна сформулювати визначення названого терміну. Іншим варіантом даної гри є формулювання фінансового та економічного терміну й запис його у вигляді ребусу. Команда-суперник намагається швидко відгадати слово і дати визначення слова-терміну.

– гра на послідовне знаходження командами студентів характеристик та властивостей деякого об’єкта. Викладач називає слово, а студенти з кожної команди послідовно називають нову характеристику чи властивість.

– вивчаючи понятійну базу курсу «Банківські операції» здобувачі освіти отримують набір слів, із яких необхідно побудувати змістовне речення.

– для контролю засвоєння матеріалу можна також запропонувати студентам завдання, що полягає у виборі з-поміж наведених термінів синонімів.

– інтелектуальна гра «Що? Де? Коли?» – пізнавальна колективна творча справа, яка виховує свідоме, ділове ставлення до пізнавальної діяльності. Ця гра може бути як тематичною, так і оглядовою, яка включає в себе питання з різних тем дисципліни.

– під час оголошення теми заняття може використовуватися гра «Зашифрована тема», створена на об'єднанні кросвордного диктанту та гри «Вгадай літеру».

Спираючись на практичний досвід використання описаних вище прийомів і методів під час підготовки майбутніх фахівців зі спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування, можна відзначити, що цінність гри як методу організації навчального процесу полягає в тому, що в ігровій діяльності освітня, розвивальна й виховна функції діють у тісному взаємозв'язку. Гра як метод навчання організовує, розвиває, розширює пізнавальні можливості студентів коледжу. Заняття-гру бажано проводити систематично й цілеспрямовано, починаючи з елементарних ігрових ситуацій, поступово ускладнюючи й урізноманітнюючи їх у міру накопичення студентами знань, формування вмій і навичок, засвоєння правил гри, розвитку пам'яті, виховання кмітливості, самостійності, наполегливості тощо. Таким чином, завдяки використанню гри як нового підходу до організації навчального процесу підвищується зацікавленість студентів, їх працездатність, полегшується процес запам'ятовування нового матеріалу та перевірки набутих знань. Краще розвиваються комунікативні вміння, зосередженість, швидке реагування на нові виклики. Як результат, зростає ефективність навчання, формуються вміння практичного застосування знань, що і є основною метою навчання.

Список використаних джерел

1. Михайліченко М. В., Рудик Я. М. Освітні технології : навч. посіб. – Київ : ЦП «КОМПРИНТ», 2016. – 583 с.
2. Тимошенко М. М. Мажарівська І. М. Організація та методика викладання дисциплін економічних спеціальностей. Професійно-прикладні дидактики. Міжнародний науковий журнал. 2016. Вип. 1. С. 159–167. URL: <http://188.190.33.55:7980/jspui/bitstream/123456789/601/1/PPD-1-23.pdf>. (дата звернення: 08.12.2020).

А. В. Коба, викладач історії

allakoba2022@gmail.com

Відокремлений структурний підрозділ «Оріхівський фаховий коледж Таврійського Державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного»

РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ – НЕ ПРОСТО ОТРИМАННЯ ЗНАНЬ, А ТВОРЧЕ СТАВЛЕННЯ ДО НИХ

На початку ХХІ ст. в сучасному постіндустріальному інформаційному суспільстві відбуваються неоднозначні трансформаційні процеси. Сучасна фахова передвища освіта покликана осмислити свої здобутки, освоїти нові цінності. Нині в освіті України спостерігаються тенденції до удосконалення традиційних методик і методів роботи зі студентами та пошуки розробка нових альтернативних технологій, більш ефективних, оптимальних, результативних, ніж ті, що використовувалися у минулому.

Початок третього тисячоліття має свій смисл, свою філософію. Це час визначення стратегічних орієнтирів, народження нової якості життя, інноваційної культури. Всі ці процеси не можуть не торкатися сфері освіти і виховання, бо освіта і суспільство-єдина система, тому будь-які проблеми, з якими стикається суспільство, неминуче позначаються на стані освіти.

Нинішнє суспільство називають інформаційним, в якому головним продуктом виробництва є інформація і знання.

Інформатизація суспільства – перспективний шлях до економічного, соціального та освітнього розвитку держави, інформатизація освіти спрямовується на формування та розвиток інтелектуального потенціалу нації, удосконалення форм і змісту навчального процесу, впровадження комп'ютерних методів навчання, що надає можливість вирішувати проблеми освіти на вищому рівні з урахуванням світових.

Інформатизація та комп'ютеризація вимагають від людини нових знань, умінь та навичок, адаптованих до умов інформаційного суспільства. Особлива роль нині відводиться мережі Інтернет – засобу розповсюдження інформації, середовища співпраці та спілкування людей, найбільшій та популярній мережі, яка відкриває широкі можливості ефективного її використання в освіті (навчальні дистанційні курси, дистанційні олімпіади і конкурси, бібліотеки, текстові сховища, інтерактивні енциклопедії, словники, перекладачі, віртуальні музеї та виставки та ін).

Розвиток сучасних інформаційних технологій та зростання доступу студентів до інформаційних ресурсів створюють нові умови для процесу навчання історії. Викладач, яким би він не був ерудитом, у висвітленні історичних фактів не може конкурувати ні кількісно, ні якісно з можливостями ресурсів мережі Інтернет. При цьому, доступ до мережі Інтернет відкриває перед здобувачами освіти цікавий та різноманітний світ історії, сучасні інформаційні системи дозволяють швидко та оперативно віднаходити необхідні навчально-довідкові відомості.

Реалії інформаційно-освітнього простору спонукають суспільствознавчих дисциплін залучати до своїх педагогічних методик універсальні дидактичні можливості комп'ютерних систем, які спрямовуються на формування вміння працювати з історичною інформацією в процесі пошукової діяльності, а новітні інформаційні технології дають можливість підвищити ефективність заняття історії, створити такі умови, за яких усі присутні на занятті залучаються до активної творчої навчальної діяльності, процесу самонавчання, вчать співпрацювати, критично мислити, аналізувати, висловлювати й відстоювати власні думки та ідеї.

У період бурхливого розвитку різноманітних наук та сучасних технологій, багато аспектів нашого життя перейшло в соціальну мережу, прискорюючи тим самим темпи розвитку інформаційного суспільства і долаючи географічні перешкоди. Сьогодні студентів, який навчається, не обов'язково знаходиться поруч з викладачем. У сучасному суспільстві особливого значення набула самостійна навчальна праця за допомогою Інтернету, яка дає змогу розширити можливості самостійного навчання і зробити його справді повноцінним та всеохоплюючим.

Найзручнішою і найдоступнішою формою здобуття освіти в нинішніх умовах є дистанційне навчання як ідеальне рішення для тих, хто віддає перевагу сучасним інформаційним технологіям в освіті та цінує свій час, при цьому спілкування між викладачем і студентом відбувається за допомогою листування, участі та консультування з використанням комп'ютерних і телекомунікаційних технологій, які забезпечують інтерактивну взаємодію викладачів та студентів на різних етапах навчання і самостійну роботу з матеріалами інформаційної мережі.

Застосування всесвітньої павутини в процесі вивчення історії має бути методично-обґрунтованим та дидактично продуманим

– саме це створить заняття образним, наочним, цікавими, допоможе більш глибокому засвоєнню студентами навчального матеріалу. Цілісне, уміле використання деяких сегментів інтернет-мережі позитивно впливає на поглиблення знань з дисципліни, на формування інтересів і естетичних смаків, сприяє підвищенню якості знань, активізації дослідницької діяльності студентів, їх творчої активності. Покращуються результативність опанування ключових предметних компетентностей, оптимізації освітнього процесу, що дає можливість більше часу приділяти індивідуальній роботі з студентами.

В умовах глобалізації та інформаційного суспільства якісна освіта стає доступною. Інтернет-платформи створені для того, щоб надати можливість українській молоді, незалежно від місця проживання, здобути якісну українську освіту, а використання Інтернет-технологій знімає територіальні обмеження і відкриває необмежені можливості участі в дистанційних заходах для всіх бажаючих. Пропоную колегам-викладачам перелік інтернет-ресурсів з дисципліни «Історія», які допоможуть зробити навчальні заняття цікавими та захоплюючими, стануть в нагоді у підготовці до ЗНО: *«Доступна освіта», «Цифрова безпека та комунікація в онлайн», «Основи інформаційної безпеки», «Історія для кожного», «Вебінари для викладачів», «Новітня історія України: від початку Другої світової війни до сучасності», «120 безкоштовних онлайн-курсів від українських навчальних платформ: Prometheus, Edera, ВУМonline, Wisecow», «Історія України. Повний курс підготовки до ЗНО», «Historypin: найбільший віртуальний музей», «Українська Друга світова», «Український інститут національної пам'яті» тощо.*

Вищим ступенем розвитку особистості майбутнього спеціаліста є фаховість, яка починається там, де здійснюється самостійний творчий пошук принципів, методів, способів поведінки і діяльності. Адже для досягнення цілей, які висуває сучасне суспільство, необхідний такий фахівець, який спроможний діяти самостійно, приймати неординарні рішення, аргументовано і впевнено відстоювати свою позицію, творчо мислити і працювати, відповідати за результати своєї діяльності. У зв'язку з цим самостійність стає професійною необхідністю якісної підготовки майбутнього спеціаліста, вона має бути орієнтована на формування у студентів не лише репродуктивної виконавської діяльності, що передбачає оволодіння певною сумою знань, а й на розвиток самостійності як відносної риси незалежності особи

студента, пов'язаної з його активністю та процесами само-реалізації особистості.

Проблеми сучасної дидактики зосереджено навколо питань оптимізації навчально-виховного процесу в освітніх закладах; інтенсифікації навчання (посилення, збільшення інтелектуального напруження зусиль, продуктивності, дієвості розумової праці); підвищення пізнавальної самостійності, творчої активності, ініціативи особистості; посилення міжпредметних і внутрішньо предметних зв'язків; вдосконалення форм і методів навчання. Розвиток комунікаційних технологій відкриває нові можливості активного залучення студентів до освітнього процесу, набуття ними знань шляхом самоосвіти, пов'язані із поширенням методики ресурсно-орієнтованого навчання як нового методу організації освітнього процесу.

У зв'язку зі збільшенням об'єму інформації, який підлягає засвоєнню в період навчання, а також із необхідністю підготовки студентів до самоосвіти, важливого значення набуває ресурсно-орієнтоване навчання (РОН) – це комплекс форм, методів та засобів навчання, націлених на цілісний підхід до організації навчального процесу, який зорієнтований не тільки на засвоєння знань і набуття навичок, але і на тренінг здібностей самостійного й активного перетворення інформаційного середовища шляхом пошуку і практичного застосування інформаційних ресурсів.

Використання методики РОН при вивченні навчальних дисциплін гуманітарного циклу відкриває широкі можливості щодо ознайомлення студентів із сучасними та новітніми матеріалами історичних, політологічних, культурологічних та інших напрямків гуманітарних досліджень, вивчення актуальних теоретичних матеріалів, використання методик наукових досліджень «заочної» участі у наукових дискусіях, є перспективним напрямом у навчанні. В свою чергу гуманітарні дисципліни мають великий інформативний потенціал при використанні ресурсно-орієнтованого навчання для результативної організації самостійної роботи студентів.

Методика РОН є максимально результативною в межах організації самостійної роботи студентів, це форма організації навчального процесу, при якій заплановані завдання виконуються студентом під методичним керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі, повинна бути конкретною за своєю спрямованістю і супроводжуватися ефективним контро-

лем та оцінкою її результатів, може включати різні форми (визначаються робочою навчальною програмою, залежно від мети, завдань та змісту навчальної дисципліни, специфікою спеціальності).

Основою запровадження елементів ресурсно-орієнтованого навчання при вивченні дисциплін гуманітарного циклу в сучасному аграрному коледжі є його інформаційні ресурси: бібліотека, електронні навчальні ресурси, сайти викладачів та інформаційні ресурси Інтернету. Слід зауважити, що при використанні РОН роль викладача-консультанта зростає. Він повинен навчити студента вчитися і добувати знання, оскільки відповідальність за своє навчання перекладається на студента. Викладач виступає у ролі консультанта та «контролера» рівня та якості самостійно набутих знань. Проте, студент отримує великі можливості щодо проявів творчого відношення до процесу набуття знань, прояву своєї індивідуальності, нестандартності, духовному та інтелектуальному розвитку.

Сучасна педагогічна практика потребує викладача, зорієнтованого на всебічний і гармонійний розвиток кожного студента, здатного у процесі педагогічної діяльності максимально реалізувати здібності і можливості молодих людей засобами власних особистісних ресурсів. Модель сучасного викладача передбачає готовність до застосування нових освітянських ідей, здатність постійно навчатися, бути у постійному творчому пошуку.

Використання Інтернет-ресурсів підвищує інформаційну культуру студентів, забезпечується оперативність поповнення навчального матеріалу новими відомостями; підвищується мотивацію до навчання, заняття стають більш цікавим, насиченими, якісним, результативними, забезпечується об'єктивність і незалежність результатів студентів від думки викладача.

Гуманітарні дисципліни мають великий потенціал при використанні ресурсно-орієнтованого навчання для результативної організації самостійної роботи. Методичні рекомендації, консультації та допомога викладачів забезпечать якісну самоосвіту студентів.

Список використаних джерел

1. Кононец Н. В. Ресурсно-орієнтоване навчання – крок до якісної освіти в аграрному коледжі / Н. В. Кононец // Людина, природа, техніка у ХХІ столітті : зб. мат. III Міжнар. наук.-практ. конф. (Полтава, 21–22 листопада 2013 р.) / Полтавська державна аграрна академія. – Полтава, 2013. – С. 71–74.

*І. Ковальчук, доцентка кафедри педагогіки та соціальної роботи, кандидатка педагогічних наук
i.kovalchuk@chnu.edu.ua
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича*

РОЛЬ ПЕДАГОГІЧНИХ ЗНАТЬ У СТАНОВЛЕННІ ФАХІВЦЯ МАШИНОБУДІВНОЇ ГАЛУЗІ

Становлення фахівця машинобудівної галузі складний і динамічний процес. Початок якого доцільно шукати іще в дошкільному віці дитини. Сімейне середовище, ЗМІ, вебсайти, іграшки, якими грається дитина формують у неї первинне уявлення про машинобудівну галузь. Змістом профорієнтації у закладах загальної середньої освіти є ознайомлення учнів з різними професіям, які є на ринку праці в Україні, в тому числі й з вимогами до фахівця машинобудівної галузі. Її проводять на уроках трудового навчання та поглиблюють у ході дисциплін природничого циклу. Адже машинобудівна галузь пов'язана з авіаційною, космічною технікою, металургією, виробництвом будівельних машин, технологічного устаткування та верстатів, а також обладнання для нафтовидобувної, нафтохімічної, хімічної промисловості. Звичайно потрібно брати до уваги, що вироби металургійної промисловості проектується завдяки комп'ютерним технологіям. Сформоване за студентською партою уміння займатися самоосвітою у опануванні багатьох комп'ютерних програм стає актуальним і допоможе молодим фахівцям самоствердитися на робочому місці. Таким чином, ключовими характеристиками конкурентоспроможного фахівця машинобудівної галузі є чотири взаємопов'язаних структурних компонента: ціннісно-орієнтаційний, пізнавально-комунікативний, функціонально-діяльнісний, організаційно-управлінський. Розглянемо їх детальніше. Так, ціннісно-орієнтаційний компонент конкурентоспроможного фахівця машинобудівної галузі, передбачає сформовані ціннісно-орієнтаційні установки фахівця на себе як особистість, на свої інтереси і потреби, на колектив у якому йому доведеться працювати, на результати праці. В усіх цих орієнтаціях цінністю є спрямування на життя людини, виховання гуманного ставлення до Homo sapiens та прагнення до отримання освіти як умови самореалізації в суспільстві. Підкреслимо, що збереження фізичного та емоційного здоров'я

людини як найвищої цінності суспільства і організації, зокрема, було предметом аналізу не лише педагогіки, але й філософії, яка у машинобудівній галузі відіграє роль генератора ідей та проєктів, виступає спрямовуючою силою. На цьому наголошували древньогрецькі мислителі Платон і Аристотель. Філософи, при аналізі суспільних цінностей, визначали провідну роль цінностей особистості для суспільного розвитку. Проводячи паралелі на сьогоднішній доцільно підкреслити актуальність цієї ідеї для розбудови держави. Креативні ідеї фахівців, що ґрунтуються на знанні галузі та досягненнях сучасної передової науки стануть перспективою якісних і кількісних змін машинобудівної галузі. Аристотель здійснив свою класифікацію, оперуючи такими поняттями, як «поцінюване» та «цінне». Він вважав, що блага бувають різними: «цініми» (добродетель, душа, розум) та «хвалими» (добродетель, дії яких викликають похвалу), а також «можливі» (сила, краса, багатство, влада) [3]. Відповідно до такого підходу, цінність освіти виростала з нестатку її для усіх бажаних та з невміння пояснити невідомі раніше факти чи явища, які мали місце у рості та розвитку особистості й соціальному прогресі. Потреба трансформувалась в інтерес. Інтерес створював умови для задоволення потреби. Отже, проєктуючи аксіологічний підхід на підготовку фахівців машинобудівної галузі доцільно звернути увагу на аналіз механізмів перетворення цінностей цивілізації в цінності особистості і, відповідно, цінностей особистості у цінності культурних форм соціуму. Тобто виховання та освіта виступають рушійними силами облагородження людства.

Адрагогічна модель навчання та виховання пропагує орієнтацію у педагогічній роботі на самонаправленість дорослого та проблемно-аналітичний характер взаємодії, ті, хто навчаються, виступають ресурсом, вони виконують певні соціальні ролі та отриманий досвід одразу ж використовують на практиці, мають сформовану внутрішню мотивацію, виступають фасилітаторами та тренерами, гнучкі у ході педагогічного процесу, та для них у роботі продуктивними будуть активні й інтерактивні методи навчання й виховання.

Цінність машинобудівної галузі визначається в процесі її оцінки кожним громадянином держави, а післявоєнна відбудова держави неминуче потребуватиме фахівців цієї галузі. Тому

значення отримання освіти за цим напрямом зросте і відповідно зросте матеріальна винагорода за працю, що в свою чергу притягне нову хвилю фахівців, що потребуватимуть нових знань, досвіду, будуть мотивованими до роботи та креативними. Сьогодні випускник спеціальності «машинобудування» має: спілкуватися державною, рідною та іноземною мовою, володіти здатністю розвивати і застосовувати математичні знання на практиці, бути компетентним у природничих науках, здатним до інноваційної діяльності володіти, екологічною та інформаційною компетентністю, практикувати навчання впродовж життя, мати сформовані громадянські та соціальні, а також культурні компетентності, підприємливість і фінансову грамотність. Потрібно підкреслити, що фахівці мають не лише володіти знаннями, але й уміти їх передавати іншим фахівцям, ділитися професійною майстерністю, ділитися запозиченими європейськими новаціями колегам. Після закінчення закладу вищої освіти фахівці володіють цими компетентностями на базовому рівні, тому на старті професійної кар'єри виникне необхідність поглиблювати та удосконалювати їхні знання у процесі стажування та самоосвіти. Основними темами можуть стати: мовна та екологічна освіта, комп'ютерна грамотність, педагогічна культура фахівця. У аналізі педагогічної культури підтримуємо думку І. Кобилянської про те, що педагогічна культура, це техніка і технологія взаємодії майстра і об'єкта його праці [1]. Через педагогічну культуру фахівця виявляється його світогляд на позиція та гуманізм у відношенні до людей. Педагогічна культура фахівця розкривається через дотримання професійної етики, педагогічної майстерності, творчої індивідуальності та професійної компетентності [2, с. 408].

Для фахівця машинобудівної галузі важливими є усвідомлення майбутнім фахівцем цілей професійної діяльності. Адже саме воно сприятиме досягнення результату. Вивчення предметів педагогічного циклу сприятиме формуванню мотивації майбутнього фахівця на самовдосконалення у професійній діяльності, самоствердження на робочому місці, національну самореалізацію в рідній державі. Національна свідомість фахівця розкривається через співвідношення індивідуального та групового, громадянського та національного, духовного та матеріального. Вона виявляється через патріотизм – любов до своєї батьківщи-

ни, яка розкривається в певному образі дій і суспільних почуттів, знанні мови, культури, традицій своєї нації та через повагу до культур традицій, звичаїв, територіальної цілісності інших народів і націй. Формування конкурентоспроможного фахівця машинобудівної галузі на заняттях з педагогіки можливо при функціонуванні таких педагогічних умов: реалізація змісту, розрахованого на розвиток загальнолюдської культури фахівця; максимально можливе посилення виховної спрямованості у вивченні предметів педагогічного циклу; активізація навчальної діяльності студентів на вирішення проблемних питань освіти формуватиме критичне мислення майбутнього фахівця; реалізація ознак особистісно-орієнтованого навчання для мотиваційної спрямованості майбутнього фахівця машинобудівної галузі; комплексного використання засобів навчання, що ґрунтуються на базових елементах моделі конкурентоспроможності фахівця машинобудівної галузі.

Формуванню організаційно-управлінських якостей майбутніх фахівців машинобудівної галузі сприятиме досягнення ними у процесі вивчення дисциплін педагогічного циклу певного рівня знань з педагогічного менеджменту та педагогічної майстерності. Сформовані компетенції під час вивчення цих галузей сприятимуть вихованню впевненості майбутнього фахівця у собі, а також виробленню культури управлінської праці, що забезпечить досягнення результатів у діяльності. Формуючи колектив односторонніх керівників організації машинобудівної галузі буде орієнтований на потребу щоб цінності організації стали особистими цінностями кожного спеціаліста, а також на іновачіність у діяльності та конкурентоспроможність.

Отже, головна умова успішної діяльності в будь-якій області – це впевненість в своїх силах. Основні напрямки, за якими виробляється впевненість в собі у фахівця машинобудівної галузі є освоєння і вдосконалення професійної майстерності, адекватна поведінка в різних ситуаціях людського спілкування, підтримка і зміцнення здоров'я і працездатності, створення сприятливого зовнішнього вигляду, власного іміджу. Проведене дослідження свідчить про те, що концептуальними ідеями формування конкурентоспроможності фахівця машинобудівної галузі на заняттях з педагогіки стали наступні:

✓ Конкурентоспроможність як інтегративна властивість особистості формується в процесі викладання всіх циклів навчальних предметів, при цьому не прийнятний односторонній технократичний підхід.

✓ Специфіка педагогіки як навчального предмета в підготовці фахівця машинобудівної галузі полягає в її орієнтації на функціонування загальнопедагогічних і професійно орієнтованих умінь і навичок в процесі організації професійно-орієнтованого навчання.

✓ Основними характеристиками конкурентоспроможного фахівця є чотири взаємопов'язаних структурних компонента: функціонально-діяльнісний, пізнавально-комунікативний, організаційно-управлінський і ціннісно-орієнтаційний.

Педагогічна модель формування конкурентоспроможного фахівця машинобудівної галузі передбачає наступні етапи її реалізації. Перший етап – формування базової педагогічної компетентності. Другий етап – використання педагогічних знань для посилення спеціалізації фахової підготовки у машинобудівній галузі. Третій етап – практичне втілення знань у процесі фахової діяльності.

Основними критеріями оцінки сформованості якостей конкурентоспроможного фахівця машинобудівної галузі на заняттях з педагогіки виступають: рівень мотивації у вивченні педагогіки як засобу підвищення професійності; педагогічна грамотність, яка означає володіння загальнокультурними і фаховими знаннями; рівень опанування майбутнім фахівцем знаннями зі спеціалізації.

Перспективою подальших наукових пошуків є методична розробка та вдосконалення змісту навчального матеріалу та методів викладання для студентів машинобудівної галузі при вивченні ними предметів педагогічного циклу.

Список використаних джерел

1. Кобилянська І. Формування педагогічної культури фахівців інженерних спеціальностей. URL: <https://pedbezpeka.vntu.edu.ua/>
2. Лозова В. І. Лекції з педагогіки вищої школи. Харків : Основа, 2010. 480 с.
3. Петінова О. Б. Проблема цінності в філософії. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/>

Т. М. Козум, к. пед. н., заступник директора з навчальної роботи

tatianakohut@gmail.com

Тернопільський фаховий коледж харчових технологій і торгівлі

РОЛЬ НАУКОВО-ПОШУКОВОЇ І ДОСЛІДНИЦЬКОЇ РОБОТИ ВИКЛАДАЧІВ ТА ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ

Аналіз педагогічної теорії і практики щодо виявлення, навчання, розвитку й підтримки обдарованої молоді засвідчив про актуальне звучання цього питання на різних етапах розвитку людства. Високий рівень суспільного розвитку спричинюється цілеспрямованим виявленням і навчанням обдарованих дітей. Педагогічний вплив має стосуватися саме обдарованих дітей, оскільки вони визначають майбутнє держави. Соціальний і економічний прогрес держави безпосередньо залежить від розв'язання проблем виявлення, навчання, розвитку та підтримки здібних і обдарованих дітей. Саме тому одним з основних завдань системи національної освіти суверенної України є виховання творчо активної, усебічно розвиненої особистості [1].

Сучасні умови розвитку суспільства передбачають інтенсивне збільшення обсягу наукової та науково-технічної інформації, швидку зміну та оновлення знань, тому особливого значення набуває підготовка у закладах освіти висококваліфікованих спеціалістів, які б мали високу загальнонаукову та професійну підготовку, здатних до самостійної творчої праці. Майстерність постановки корисних і реальних завдань студент повинен набувати, беручи участь у науково-пошуковій роботі навчального закладу [2, с. 34].

В Україні наукова діяльність регламентується Законом України «Про наукову та науково-технічну діяльність», який є основою цілеспрямованої політики в забезпеченні використання досягнень вітчизняної та світової науки і техніки для задоволення соціальних, економічних, культурних та інших потреб.

Особливе місце в освітній діяльності повинна зайняти робота з обдарованою та талановитою молоддю. У цьому напрямі необхідно широко сприяти участі студентів у науково-пошуковій роботі, науково-практичних конференціях, семінарах [2, с. 35].

Суттєвим стимулом зацікавленості студентів у подальшому професійному та кар'єрному зростанні є науково-пошукова

робота – складова професійної підготовки, що передбачає навчання методології та методики дослідження, а також систематична участь у дослідницькій діяльності, озброєння технологіями та вміннями творчого підходу до дослідження певних наукових проблем. Вона сприяє закріпленню теоретичних знань і розвитку самостійної діяльності, які необхідні майбутньому фахівцеві. Крім того у процесі науково-дослідної роботи у повній мірі реалізується світогляд студента, подолання труднощів у процесі вирішення конкретних завдань потребує від студента діяльності, творчого підходу, забезпечує формування самоосвітньої компетентності студентів.

Науково-дослідницька і пошукова робота викладачів і студентів Тернопільського фахового коледжу харчових технологій і торгівлі спрямована на аналіз фінансово-господарського стану підприємств готельно-ресторанного господарств і торгівлі та їх маркетингової політики, на оцінювання процесів виробництва і обслуговування в умовах ринкової економіки шляхом проведення різнобічних досліджень за реальними даними, на перспективні напрями розвитку підприємництва і торгівлі, на дослідження новітніх технологій і нових видів сировини у харчовому виробництві та ін.

Науково-дослідницька і пошукова робота студентів є продовженням і поглибленням освітнього процесу і організовується безпосередньо у циклових комісіях коледжу.

Така робота студентів проводиться як під час занять, так і в позааудиторний час у гуртках «Споживач», «Через призму хімії», «Ерудит», «Тризуб», «Глобус», «Сучасний світ ресторатора», «Гостинність», «Солодкий світ кондитера».

Науковий підхід до навчання і виховання у коледжі – це одне з найважливіших питань сьогодення. Залучення обдарованої молоді до наукової роботи проводиться з метою забезпечення ґрунтовної фахової підготовки і подальшого успішного навчання в університетах і академіях. Створення умов для самореалізації та всебічного розвитку особистості – важливий напрямок діяльності педагогічного колективу [3].

Науково-пошукова дослідницька робота є унікальною формою роботи з обдарованою молоддю. Вона забезпечує оптимальний простір для навчання, виховання і всебічного розвитку особистості юного вченого, сприяє інтелектуальному прогресу країни, робить великий внесок у формування наукової еліти нації.

Успішне оволодіння навичками дослідження і творчої роботи допомагає випускникам порівняно легко включитися в професійну діяльність, переводити наукові знання у площину практичного використання [4, с. 102].

Студентське наукове товариство спрямовує зусилля на розвиток дослідницьких здібностей студентів, залучає їх до активного наукового пошуку. Його головне завдання – дати студентам можливість під керівництвом викладачів розвинути свій інтелект з урахуванням індивідуальних особливостей, схильностей, вмінь і навичок. Як підсумок наукових пошуків і досліджень основною формою заохочення студентів до науково-пошукової діяльності є організація і проведення студентських конференцій і фестивалів науки. У рамках фестивалю науки студенти презентують також свої наукові ідеї та проекти перед провідними науковцями університетів Тернополя. Так, наприклад, тематика цьогорічної XVI науково-практичної конференції: «Безпечне середовище – пріоритетний напрямок сучасної науки» (циклова комісія природничо-наукових дисциплін), «Війна за незалежність України у XXI столітті: події, процеси, герої» (циклова комісія соціально-гуманітарних дисциплін), «Розвиток харчових технологій та індустрії гостинності в умовах сьогодення» (циклова комісія технологічних дисциплін), «Сучасні тенденції та вектори розвитку підприємництва, торгівлі та маркетингу» (циклова комісія підприємництва, торгівлі і маркетингу). Слід відмітити, що останні роки роботи студентів у кожній цикловій комісії мають свою чітко визначену тематику.

Значна частина робіт виконана на місцевому матеріалі, що заслуговує на увагу.

Науково-дослідні, пошукові та творчі роботи студентів коледжу неодноразово займали призові місця та були нагороджені грамотами і дипломами.

Важливу роль у формуванні навичок науково-пошукової і дослідницької роботи відіграє вивчення дисципліни «Основи наукових досліджень».

Отже, практика науково-пошукової і дослідницької роботи із студентами коледжу показала, що науково-обґрунтована організація пошукової діяльності студентів сприяє опануванню методології наукових досліджень в галузі економіки, торгівлі і харчового виробництва, удосконалює навички роботи з науковою літературою, виховує відповідальність за результати дослід-

джені, формує пізнавальну активність та належне мислення та аналітичний підхід до окремих питань виробничої діяльності у майбутніх фахівців [2, с. 37].

Список використаних джерел

1. Закон України «Про освіту». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1060-12>.
2. Когут Т. М. «Науково-пошукова робота студентів – один із пріоритетних напрямків освітньої діяльності вищого навчального закладу // Проблеми трансформаційних економік в умовах глобалізації : мат. IV Міжнар. наук.-практ. конф., Тернопіль. С. 34–37.
3. Когут Тетяна «Педагогічні засади підготовки висококваліфікованого фахівця у контексті науково-пошукової роботи // Матеріали I Всеукраїнської студентської наук.-практ. конф. «Тенденції та перспективи розвитку маркетингу як основи конкурентоспроможності українських підприємств на європейському ринку» : зб. тез. – Тернопіль, 2019.
4. Когут Т. М. Педагогічний супровід науково-пошукової дослідницької роботи з обдарованими дітьми // Використання інноваційних технологій в освітньому просторі : мат. I Всеукр. наук.-практ. конф. вищих навчальних закладів України. – Білгород-Дністровський, 2019. – С. 101–103.

Х. Р. Козловська, студентка;

О. М. Болгар, викладач вищої категорії, методист

Olen547@ukr.net

КЗ ЛОР «Бродівський фаховий педагогічний коледж імені Маркіяна Шашкевича»

ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЯК СКЛАДОВА ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЇ

Виклики, які суспільство ставить перед сучасною освітою, вимагають зміни позиціонування вчителів. Учора на них покладалося завдання розв'язувати, керувати, пояснювати та контролювати, сьогодні – мотивувати, активізувати, допомагати, радити, координувати, діагностувати, створювати сприятливу атмосферу і тим самим розвивати особистість учня. Вчителі мають розуміти процес соматичного розвитку дітей, їхнього навчання та формування особистості, а також знати, як дидактично пов'язати навчання з віковими та особистісними особливостями учня.

Єдина умова для цього – вчителі мають володіти високим рівнем педагогічної майстерності, найважливішим атрибутивним елементом педагогічного акту. Педагогічна майстерність полягає в тому, щоб відкрити перед кожною дитиною перспективи зростання, показати їй царини, в яких вона може проявити себе, домогтися найважливіших успіхів, черпати сили зі свого джерела і загалом забезпечити повноту, багатство й унікальність гармонії її особистості. При цьому педагоги не забувають про активну позицію самих дітей. Вони прагнуть до того, щоб розробити процес усунення дитячих невдач. Учень має усвідомити свої «недоліки» і переконатися в доброті, надійності та чесності вчителя. Ці умови часто не беруться до уваги. Тому передбачений позитивний успіх нездійснений [2, с. 38].

Педагогічна майстерність учителя має багатогранну структуру. Набуття навичок – це складний і динамічний процес, що формує систему педагогічної компетентності і, зокрема, таку, що, будучи розвинуеною, дає змогу студентам (майбутнім учителям, студентам післядипломної освіти, викладачам педагогічних факультетів) встановлювати внутрішні зв'язки й відношення між фактами та поняттями, розмовами і діями, іншими об'єктами дійсності.

Виховання і навчання нерозривно пов'язані з умінням вчителя впливати на учнів у процесі спілкування, стимулюючи їхню позитивну діяльність і пригнічуючи негативну. Ці навички виходять за рамки прикладної предметної методології і по суті являють собою методи навчання, засновані на культурі дії та взаємодії. Своєю чергою, ці навички є предметом теорії та практики театрального мистецтва.

Таким чином, учителі, студенти фахових педагогічних коледжів і всі ті, хто професійно працює у виробничій сфері системи «людина-людина», не тільки мають доступ до духовно-естетичного досвіду театрального мистецтва, а й можуть удосконалювати власну педагогічну дію [3, с. 176].

Важливо, щоб вчителі опанували курс педагогічної майстерності зі студентських часів. Станіславський завжди намагався спрямовувати своїх учнів до певних цілей. Він скеровував своїх учнів до мети і допомагав їм зрозуміти природу мистецтва, якого вони прийшли вчитися. Мистецтво актора – це мистецтво дії. Більшість сучасних теоретиків театральної педагогіки переконані, що тільки те, що виражається дією, має силу в театрі. Дія

є основним засобом сценічного вираження. Саме через активну, цілеспрямовану й органічну дію реалізується внутрішнє життя образу та розкривається ідейна концепція твору [3, с. 189]. Художні прийоми і творчі методи підпорядковані цьому завданню. Педагогічний акт відтак органічно поєднується з театральним актом, який визначає процес творчості за законами природи. Це означає, що і актор, і педагог повинні набути досвіду по-справжньому бачити, слухати, мислити, переживати, а не уявлятися такими, що мислять, переживають, діють.

Проте в органічності приховуються й відмінності між актором і педагогом – між їхніми відповідними діями:

1) актор повинен навчитися сприймати, оцінювати, знаходити рішення і впливати на предмети, які його оточують, в умовах художнього узагальнення, а педагог – сконцентрувавши акторські та режисерські здібності, доводить результати свого впливу до художнього узагальнення;

2) акторові на сцені доводиться заново вчитися всього того, з чим він уже знайомий у житті, а вчителеві доводиться вчитися самому бути природним, глибоко зосередженим на житті через призму власної професії.

Освітній процес у шкільній практиці являє собою складне, багатогранне і динамічне явище. Давно відомо, що педагогічна діяльність пов'язана з театральним мистецтвом. Багато стародавніх філософів розглядали педагогіку як мистецтво спрямовувати дітей через життя. І не випадково мистецтво виховання часто називають театром одного актора [4, с. 203].

Вчитель має володіти арсеналом засобів власної самопрезентації, за допомогою яких він доносить до свідомості учнів свої переконання. Ці засоби – завжди індивідуальні та неповторні. А. Макаренко наголошував: «Педагогічна майстерність полягає у постановці голосу вихователя і в управлінні своїм обличчям... Педагог не може не грати. Не може бути педагога, який не вмів би грати... Та не можна просто грати сценічно, зовнішньо. Є якийсь пас, який має поєднувати з цією грою вашу прекрасну особистість... Я став справжнім майстром тільки тоді, коли навчився говорити «іди сюди» з 15–20 відтінками, коли навчився давати 20 нюансів на обличчі, у поставі і в голосі» [1, с. 175].

Нові підходи до навчання та виховання підростаючого покоління, творчі ідеї, що виходять за рамки існуючих усталених норм, спонукали сучасних вчених, теоретиків і методистів

розібратися в природі педагогічної майстерності як домінуючого компонента дії.

Педагогічні навички – це суб'єкт-суб'єктні взаємодії вчителя та учнів. Студенти стають співавторами соціально-культурних заходів, які творчо організують викладачі. Спільна творчість надає учасникам педагогічну дію у своєму власному темпі, власному потенціалі творчих можливостей і власних засобів реалізації. Умови, що визначають суб'єктні стосунки між учителем і учнем у творчому самовираженні, включають: створення та підтримку творчої атмосфери учасниками навчальної діяльності; особистий стиль, який стимулює творчу активність і самовираження в кожному предметі навчання; постійний розвиток і саморозвиток власних творчих здібностей і педагогічна Основа поведінки – педагогічна майстерність педагогів.

Місія сучасних вчителів та шкіл – навчити дітей бути гнучкими та адаптивними до змін і продовжувати навчатися впродовж усього життя. Для того, щоб досягти успіху, вчителі самі повинні вміти моделювати, розвивати і мотивувати дітей до знань, пізнання світу, для того, щоб розвивати творчих і креативних учнів. Для вирішення цих проблем вчителям початкових класів необхідно переосмислити свою роботу, особливо те, як вони структурують і проводять уроки, а також навчитися новим методам роботи з молодшими школярами.

Однією зі складових педагогічної майстерності є креативність – продукт нового мислення, під яким розуміємо творчі здібності індивіда, що характеризуються здатністю до продукування принципово нових ідей. У зв'язку з цим розрізняють суб'єктивну (особистісну) та об'єктивну (суспільну) творчість. В даному випадку акцент робиться на суб'єктивній творчості.

Креативність надзвичайно тісно пов'язана з творчістю. Це складне явище, що має когнітивний, емоційний, соціальний, біологічний та фізіологічний аспекти. Творчість розуміється як процес пошуку нових і необхідних (особливо для окремих осіб і суспільства в цілому) продуктів і рішень, включаючи оригінальність і активність. Педагогічна творчість – це здатність виявляти ініціативу, самостійність і новаторство, використовувати нові методи і форми роботи, спиратися на імпровізацію з метою нестандартного розв'язання складних ситуацій розвитку і виховання дітей.

Отже, доступ до педагогічних навичок як доміантної характеристики педагогічної діяльності потребує коригування визначення предмета педагогіки. У цьому разі найімовірніше і найнеобхідніше визначити предмет педагогіки як науку про освітні відносини з метою розвитку людини, де виховання, навчання і виховання відбуваються в процесі взаємозв'язку із самовихованням, самонавчанням і саморозвитком. Це повністю відповідає перекладу давньогрецького слова «педагогіка» – «майстерність виховання».

Список використаних джерел

1. Педагогічна майстерність: Хрестоматія : навч. посіб / упоряд.: І. А. Зязюн, Н. Г. Базилевич, Т. Г. Дмитренко та ін.; за ред. І. А. Зязюна. Київ, 2008. 433 с.
2. Станіславчук І. М. Розвиток креативного мислення учнів початкових класів через використання творчих завдань. Вінниця, 2017. 42 с.
3. Теличко Н. В. Теорія і методика формування основ педагогічної майстерності майбутнього вчителя початкових класів : монографія. Київ : Кондор, 2014. 522 с.
4. Лавріненко О. А. Історія педагогічної майстерності. Київ, 2009. 328 с.

С. В. Колетник-Толстошесва, викладач образотворчого мистецтва, Комунальний заклад Сумської обласної ради
svitlanakoletnik-tolstosheyeva@putped.edu.ua
Путивльський педагогічний фаховий коледж імені С. В. Руднева

ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД STEAM-ОСВІТИ НА УРОКАХ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

Останні роки принесли з собою чимало викликів для освітньої галузі. Поширення коронавірусної інфекції, повномасштабне вторгнення в Україну, призвели до того, що всі були змушені досить швидко опанувати технології дистанційного навчання, шукати нові інноваційні підходи в освітній галузі, для того щоб подолати труднощі, які виникали під час переходу на онлайн навчання.

Зокрема на уроках образотворчого мистецтва виникали проблеми через переважно практичне спрямування предметів мистецького циклу. Здобувачі освіти, з різних причин, зумовлених не простими обставинами сьогодення, не завжди мали необхідні матеріали для виконання практичних робіт. Це підштовхнуло

мене до пошуку нових підходів в організації практичної діяльності.

STEAM – інноваційний підхід в освітній галузі, який останнім часом набув досить значного поширення на теренах нашої країни. Наше бажання розвитку та покращення освітньої галузі, призвело до пошуків нових креативних підходів, щоб підтримати прагнення освітян не лише до здобуття знань та практичних навиків, які можуть допомогти їм освоїти сучасні затребувані на ринку праці професії, але і оволодіти знаннями, які допоможуть їм зробити своє життя наповненим творчістю, адже саме творчість є важливою духовною потребою кожної людини. І я маю на увазі не лише образотворчу діяльність, а і будь-яку іншу творчість: когось може захопити музика, когось література, а хтось захоче урізноманітнити своє життя новим цікавим захопленням, скажімо створенням предметів арт-дизайну і таке ін. Адже STEAM тому і є цікавим та прогресивним освітнім напрямом, що не зосереджується на одному предметі, а поєднує в собі інтеграцію різних предметів.

Проблема освіти в Україні, на мою думку, в тому, що більшість вчителів не поспішали змінювати свій, роками напрацьований підхід на практиці. Вони працювали так, як їм завжди було зручно, а нове сприймали досить упереджено, бо це б спричинило для них незручності. Через це випускники освітніх закладів були, а подекуди і продовжують бути схожими на «запечену рибу, яка нібито і риба, але не плаває», «нашпиговані знаннями» та не здатними знайти собі місце у дорослому житті.

STEAM допомагає здобувачам освіти краще адаптуватися до викликів реального життя. STEAM охоплює природничі науки (Science), технології (Technology), технічну творчість (Engineering), мистецтво (Art) та математику (Mathematics). STEAM – це не просто технічна освіта. Вона охоплює значно ширше поняття, а саме – вдале поєднання креативності та технічних знань. У першу чергу освітянин стає не споживачем, а замовником знань. Вчитель же – своєрідним наставником, людиною, що допомагає пояснити, як використовувати потенціал кожної технології для власної користі й користі суспільства. Під час STEAM-уроків в центрі уваги знаходиться не вчитель, а практичне завдання, яке потрібно вирішити. І для мене STEM без складової А – мистецтво (Art) є не таким цікавим. STEAM-освіта дозволяє вчителям наочніше пояснювати необхідний

матеріал, тому що поруч з теорією здобувачі освіти одразу бачать, як це виглядає в реальному житті. STEAM-підхід дозволяє виховати в дітях гнучкість та критичне, практично орієнтоване мислення. На перший план виходить здатність вчитись та сприймати зміни, а не самі знання, які нині стають застарілими з неймовірною швидкістю. Це дає впевненість батькам у майбутньому їхніх дітей, адже після застосування STEAM-викладання діти матимуть глибоке розуміння як жити у сучасному динамічному світі.

У нашому освітньому закладі на уроках образотворчого мистецтва я все частіше звертаюся до STEAM-проектів. Наприклад, починаючи вивчати живопис дистанційно, виникали проблеми, через те, що не всі освітяни мали в наявності звичний набір фарб. Перед нами постала проблема і ми розпочали пошуки можливостей для її вирішення. Розпочали з вивчення питання «кольору» з різних сторін. Здобувачі освіти активно долучилися до пошуку інформації, зокрема, як пояснюють природу кольору фізики, хіміки, художники, дизайнери, біологи. Було знайдено чимало цікавої та корисної інформації, якою вони ділилися під час онлайн зустрічей. Ми розбиралися із будовою людського ока, щоб зрозуміти, чому ми сприймаємо світ довкола нас кольоровим, чому одні люди помічають більше кольорових відтінків, ніж інші. Розбиралися з тим, що колір є властивістю світла, а те, що предмети забарвлюються в той чи інший колір, зумовлено їх фізичними та хімічними властивостями. Ми досліджували, як змінюється колір, якщо до йоду додати крохмаль (колір стає синім), або до зеленки (світлішає), вразило, що якщо до пейзажу намальованого йодом, зеленою та крохмалем додати фулорцин, то він «з'їдав» інші кольори, довкола рожевих плям утворювалися білі обриси. Були зроблені висновки: малювати кольорові зображення можна не лише готовими фарбами, а й інколи зовсім незвичними речовинами; з будь-чого, що залишає кольоровий слід на папері можна зробити пігмент. Для того, щоб відчувати радість творчості, не обов'язково мати готові фарби, може бути достатнім лише наявність трьох основних кольорів, головне знати властивості кольорів та вміти їх змішувати, а ще є чимало способів зробити фарби з досить простих інгредієнтів у себе вдома. Наприклад, можна подрібнити грифель з кольорового олівця або крейду, додати крохмалю, клею та води і замісити фарбу, яка буде нешкідливою навіть для

найменших дітей. Також в якості пігменту можна використати харчові барвники, які залишилися після фарбування яєць. Можна взяти глину або навіть землю в якості пігментів. Для наших пращурів це не було б новиною, що фарби можна зробити з листя кропиви, червонокочанної капусти, цибулі, буряка, квітів та ін. Ось так і виходить, що все нове – це забуте старе. Також почали розглядати колір як дизайнери. Вчилися утворювати інші кольори, користуючись кольоровою моделлю, яку використовують в програмах для малювання RGB. Розбирались, чому в кольорових моделях RGB та CMYK як основні використовують зовсім інші кольори, а не ті, які змішують художники на палітрі. Тема вийшла досить захопливою, нам вдалося підготувати цікаві STEAM-проекти.

Вивчаючи скульптуру, теж зіткнулися з проблемою, що не всі мали звичайний пластилін для ліплення, розпочали шукати можливості виготовляти скульптури з інших менш звичних матеріалів. Знов перед нами постало питання, чим можна замінити традиційний матеріал. Здобувачі освіти активно розпочали пошук інформації в

мережі інтернет. Знайшли способи, як можна зробити «домашній пластилін» з борошна, солі, води та барвників; пригадали техніку пап'є-маше, з якою були знайомі ще з садочка; ознайомилися з технологією ліплення з глини, яка є набагато приємнішою в роботі, ніж традиційний

пластилін; ознайомилися з технологією виготовлення виробів з солоного тіста, муле-патат, холодного фарфору. Після вивчення теоретичної частини питання, перейшли до опробування на практиці. У здобувачів освіти не відразу все виходило ідеально, та це і не дивно, коли починаєш працювати з новим матеріалом, не просто одразу врахувати всі проблемні моменти. Наприклад, не виходило

замісити тісто потрібної густини; або маса пап'є-маше прилипала до форми; не вдалось рівномірно змішати барвник із тістом; при висиханні виробів з глини виникали тріщини і таке ін. Та разом ми шукали, у чому були помилки, та вчилися їх виправляти. Ми вчилися дивитись на питання ширше, не зосереджуючись лише на образотворчому мистецтві.

А під час ознайомлення з аплікацією, стало зрозуміло, що не у всіх є кольоровий папір та картон, або засушені листочки для аплікації з природних матеріалів. Замінити традиційний кольоровий папір допомогла чудова техніка «колаж», в якій для створення аплікацій використовують газети, журнали, рекламні листівки, обгортки та ін. Цікавою є й техніка «асамбляж», яка є схожою з «колажем», але

відрізняється тим, що в ній використовують об'ємні речі, такі як: ланцюжки, намистинки, старі пензлики, поламані іграшки та інші дрібні речі. Разом зі здобувачами освіти шукали, які ще природні матеріали можна використовувати для створення декоративних композицій з природних матеріалів, крім традиційного засушеного

листя чи соломки. Зацікавила техніка виготовлення аплікацій з олівцевої стружки, з лушпиння цибулі, мозаїка з ячної шкаралупи, техніка виготовлення квітів з шишок та ін. І традиційно після пошуку інформації переходили до практичного випробування нових технік.

Вивчаючи дизайн, також шукали нові оригінальні та креативні ідеї для творчості. Переймаючись екологічною ситуацією, пов'язаною з накопиченням сміття, досить часто для створення нових проєктів використовували старі непотрібні речі, створювали з них цікаві та корисні об'єкти (підставки для олівців, серветниці, вази та ін.), надаючи їм нового звучання та продовжуючи їх життя у новому вигляді.

Якщо ми будемо підходити до питання вдосконалення освіти, застосовуючи при цьому STEAM, нам вдасться підтримувати живий інтерес до навчання в здобувачів освіти, розвивати в них вміння креативно мислити, вміння знаходити вихід із проблемних ситуацій, підтримувати жагу до творчості та вміння адаптуватися до нестабільного сьогодення.

Список використаних джерел

1. Патрикєєва О. Упровадження STEM-освіти у загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах: методичний аспект / О. Патрикєєва, І. Василяшко, О. Лозова, С. Горбенко // Рідна школа. – 2017. – № 9–10. – С. 90–95.
2. Токарчук О. Й. Інтеграція художньої творчості в систему STEAM-освіти / О. Й. Токарчук // Науково-методичний журнал «Педагогічний пошук». – 2022. – № 1. – С. 26–30.

В. В. Колєсник, викладач інформаційних систем
ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету»;
студент спеціальності 126 Інформаційні системи та технології Полтавського державного аграрного університету
Kolesnik230999@gmail.com

РОБОТА ГУРТКА З ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ СТУДЕНТІВ КОЛЕДЖУ

Гурток з інформаційних технологій є важливою формою навчання для студентів коледжу, який дозволяє збільшити їхні знання та розвивати навички у сфері застосування інформаційних технологій.

Ось декілька причин, чому гурток з інформаційних технологій є важливим для студентів коледжу:

1. Розвиток навичок комп'ютерної грамотності. Учасники гуртка вивчають основи роботи з комп'ютером, програмним забезпеченням та мережами, що допомагає їм бути більш компетентними в сфері технологій.

2. Підвищення знань про інформаційні технології. У гуртку можна вивчити нові програмні продукти та сервіси, оновити свої знання про їхнє використання та застосування в різних сферах.

3. Розвиток навичок роботи в команді. В гуртку студенти можуть працювати в команді, ділитися знаннями та досвідом, співпрацювати над проектами та вирішувати задачі, що сприяє розвитку комунікативних навичок та умінню співпрацювати з іншими людьми.

4. Збільшення конкурентоспроможності. Участь у гуртку дозволяє студентам збільшити свої знання та навички, що робить їх більш конкурентоспроможними на ринку праці.

5. Створення можливостей для саморозвитку. Гурток надає студентам можливість розвивати свої інтереси, досліджувати нові технології та проекти, що дозволяє їм створити свої проекти та реалізувати свої ідеї.

Узагалі, гурток з інформаційних технологій – це важлива можливість для студентів коледжу розширити свій кругозір, покращити свої навички та знання у сфері інформаційних технологій та збільшити свою конкурентоспроможність на ринку праці. Крім того, гурток з інформаційних технологій дозволяє студентам налагоджувати зв'язки зі своїми одногрупниками та з представниками інших гуртків та організацій в коледжі, що може відкрити нові можливості для їхньої кар'єри.

Участь у гуртку може бути особливо корисною для студентів, які планують працювати у сфері інформаційних технологій, таких як програмування, мережеві технології, кібербезпека, тестування програмного забезпечення та інші. Але навіть якщо вони не планують робити кар'єру в цій сфері, знання та навички, отримані у гуртку, можуть бути корисними у будь-якій іншій професії.

Отже, гурток з інформаційних технологій є важливим для студентів коледжу, який дозволяє їм розвивати свої навички та знання у сфері інформаційних технологій, покращувати комунікативні навички та збільшувати свою конкурентоспроможність на ринку праці. Тому, якщо у вашому коледжі є можливість приєднатися до гуртка, вам варто це зробити.

План роботи гуртка з інформаційних технологій в коледжі може бути різним залежно від його цілей та завдань. Однак, ми переконані, можна запропонувати такий план дій:

1. Формування групи: Збір зацікавлених студентів, які бажають долучитися до гуртка.

2. Визначення тематики гуртка: Встановлення тем, які будуть вивчатися у гуртку, наприклад, програмування, мережеві технології, кібербезпека, бази даних та інші.

3. Встановлення розкладу зустрічей: Визначення днів та часу, коли будуть проходити зустрічі гуртка.

4. Вибір викладача або керівника гуртка: Визначення викладача або керівника гуртка, який буде забезпечувати проведення зустрічей та допомагати студентам у розвитку їхніх навичок та знань.

5. Проведення занять: Регулярне проведення зустрічей, на яких студенти зможуть отримувати нові знання та виконувати практичні завдання.

6. Організація проєктів: Розробка та виконання проєктів з використанням здобутих знань та навичок.

7. Участь у конкурсах: Підготовка та участь у конкурсах з інформаційних технологій.

8. Створення спільноти: Формування спільноти студентів, які мають спільні інтереси у сфері інформаційних технологій.

9. Оцінка результатів: Оцінювання результатів діяльності гуртка та планування його подальших дій.

Це лише загальний план гуртка, який може бути деталізований та доповнений залежно від потреб та цілей конкретного гуртка.

Мінімальний набір програмного забезпечення для інформаційного гуртка залежить від його тематики та завдань. Однак, для більшості гуртків, пов'язаних з програмуванням та інформаційними технологіями, можуть знадобитися наступні програми:

1. Компілятор або інтерпретатор мов програмування: Наприклад, для гуртка, присвяченого мові програмування Python, може знадобитися встановлення Python-інтерпретатора.

2. Редактор коду: Для написання та редагування програмного коду, можна використовувати текстовий редактор або інтегровану середу розробки (IDE), наприклад, PyCharm, Visual Studio Code, або Sublime Text.

3. Операційна система: Гурток повинен мати доступ до операційної системи, на якій можна виконувати програми та

розробляти проекти. Деякі гуртки можуть використовувати операційні системи Linux або MacOS замість Windows.

4. Браузер: Для тестування веб-сайтів та веб-додатків може знадобитися встановлення декількох браузерів, таких як Google Chrome, Mozilla Firefox та Opera.

5. Система контролю версій: Для спільної роботи над проектами та зберігання їх історії можна використовувати систему контролю версій, наприклад, Git та GitHub.

Це лише мінімальний набір програмного забезпечення, який може знадобитися для гуртка з інформаційних технологій. Він може бути доповнений залежно від тематики гуртка та завдань, які він має вирішувати.

Інформаційні технології надзвичайно важливі для сучасного світу, і гуртки, присвячені цим технологіям, можуть допомогти студентам коледжу розвинути свої навички та здобути нові знання. Правильно спроектований гурток може надати студентам можливість взаємодіяти, навчатися від одне одного та від професіоналів, а також розвивати практичні навички. Щоб гурток був успішним, він повинен мати чітко сформульовану мету та завдання, які відповідають інтересам та потребам студентів. Мінімальний набір програмного забезпечення для гуртка залежить від його тематики та завдань, проте він може бути доповнений залежно від потреб гуртка. В цілому, гурток з інформаційних технологій може стати важливим джерелом навчання та розвитку для студентів коледжу, які зацікавлені у галузі інформаційних технологій.

О. Я. Коношенко, викладач першої категорії
oksana.konoshenko21@gmail.com.

ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету»

ЕТАПИ ІНТЕРАКТИВНОГО ЗАНЯТТЯ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Будь-який викладач, готуючись до заняття, ставить перед собою завдання:

- викликати інтерес до теми заняття;
- зробити заняття цікавим;
- перетворити студента з пасивного спостерігача в активного учасника навчального процесу;

– досягти якнайбільшого засвоєння навчального матеріалу саме під час заняття.

Для розв’язання цих завдань я використовую інтерактивні методи навчання, що передбачають активну взаємодію викладача та студентів та роблять процес навчання цікавішим, ефективнішим.

Термін «інтерактивний» походить від англійських слів «inter» – «взаємний» та «act» – «діяти», і означає «знаходитись у постійному діалозі, бути активним учасником» [3].

У плануванні занять з використанням інтерактивних методів керуюсь наступними принципами інтерактивного навчання:

– *активності*: передбачає залучення всіх учасників навчального процесу до активного спілкування, обговорення й вирішення завдань;

– *зворотного зв’язку*: передбачає заохочення до обговорення висловлених аргументів чи заперечень;

– *експерименту*: спонукає до пошуку нових шляхів вирішення запропонованих/поставлених завдань;

– *довіри*: розвінчування стереотипів щодо суворого викладача та пасивного студента, який сприймає готову інформацію;

– *рівності поглядів*: право кожного з учасників навчального процесу висловлювати власну думку без нав’язування її іншим.

Для ефективного проведення інтерактивного заняття слід дотримуватися наступних етапів (рис. 1):

Рисунок 1 – Етапи проведення інтерактивного заняття

Для кожного етапу заняття використовують різні інтерактивні методи:

1) вступні: налаштовують на робочий процес, створюють доброзичливу атмосферу на занятті, ознайомлюють з темою та завданнями («Продовж речення» та інші);

2) основні: розв'язують ключові проблеми («Мозковий штурм», «Театралізовані ігри», «Карусель», «Займи позицію»);

3) завершальні: наштовхують на рефлексію та підсумки («Сенкан», «Вернісаж» тощо);

4) допоміжні: використовуються за потреби. Знімають напруження, допомагають змінити вид роботи: «Передай посмішку».

При викладанні економічних дисциплін для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів я використовую наступні методи:

- «презентації»;
- «робота в малих групах»;
- «створення сенкану»;
- «метод модерації»;
- «асоціативна квітка»;
- «мозкової атаки»;
- робота з електронними підручниками.

Презентація – виступ перед аудиторією, використовується для представлення певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань та інструктажу, демонстрації нових товарів та послуг.

Робота в малих групах. Студенти розподіляються на групи по 4–5 осіб; кожна група працює над визначеним питанням; по закінченні часу на підготовку, один із учасників «малої» групи виступає.

Візуалізація зображень. Студентам пропонується візуалізувати теоретичні поняття теми (наприклад, «власність»).

Асоціативна квітка. Метод використовується для активізації пізнавальної діяльності. Студенти отримують завдання записати слова, що асоціюються в них з певним поняттям (наприклад, «гроші», «товар», « ринок »).

Метод модерації. Викладач виступає модератором, він спонукає колектив до прийняття грамотного рішення, дотримуючись нейтральної позиції. Так як кожна група отримує завдання, а потім представляє розв'язання питання.

Робота з електронними підручниками як інтерактивний метод передбачає виконання завдань з його змісту в онлайновому середовищі [1; 2].

На рис. 2 зображено роботу студентів під час застосування інтерактивних методів навчання.

Рисунок 2 – Інтерактивне заняття в коледжі

Упровадження інтерактивних методів допомагає здобувачам освіти оволодіти методами аналізу явищ і проблем, формує навички самоосвіти, сприяє поглибленому засвоєнню майбутніми фахівцями найбільш складних питань, спонукає їх до творчого обговорення матеріалів.

Список використаних джерел

1. Кононець Н. В. Електронний підручник як інтерактивний засіб здійснення освітньої діяльності / Кононець Н. В. // Наук. часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія № 13. Проблеми трудової та професійної підготовки : зб. наук. пр. – Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. – Вип. 7. – С. 85–91.
2. Кононець Н. В. (2021). Специфіка укладання змісту електронних навчальних посібників для самоосвіти студентів в умовах цифровізації навчання. Scientific Collection «InterConf», (48): with the Proceedings of the 8th International Scientific and Practical Conference «Challenges in Science of Nowadays» (April 4–5, 2021). Washington, USA : EnDeavours Publisher. С. 296–299.
3. Ягоднікова В. В. Інтерактивні форми і методи навчання у вищій школі : навч.-метод. посіб. Київ : ДП «Вид. дім «Персонал», 2009. 80 с.

Д. С. Кривошея, студентка третього курсу освітньо-професійної програми «Оціночна діяльність»

krivosheya.666@gmail.com

ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету»;

Н. В. Кононец, д. пед. н., доцент, завідувачка аграрно-економічного відділення

ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету»;

доцент кафедри економічної кібернетики, бізнес-економіки та інформаційних систем

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНИХ ПРОГРАМ У КОЛЕДЖІ

Ситуація, що склалася в Україні через пандемію коронавірусу і війну, вплинула на різні соціальні сфери і процеси життєдіяльності людей, у тому числі й на освітній процес. Глобальні трансформаційні процеси, що відбуваються в усіх сферах життя, перетворилися у діджиталізацію. Це обумовило необхідність обов'язкового використання цифрових технологій в освіті. Створення нових форм передачі знань і збереження інформації на початку ХХІ століття було представлено у хмарних технологіях.

Як приклад діджиталізації в освіті, можна назвати заміну звичних методів і форм навчання інтернет-технологіями: відео-презентації, навчання через спеціальні портали, тестування та інше. Оцифровка навчальної інформації, з одного боку, прискорює і спрощує процес навчання, а з іншого – веде до втрати комунікативних, мовних навичок як у студентів, так і у викладачів. Раніше процес пошуку необхідної інформації був досить трудомістким. У наш час для того, щоб отримати доступ до онлайн-уроків і до терабайтів освітнього контенту на будь-яку тему, досить ПК, або планшета (Шпилька, 2021).

Викладачі та студенти для дистанційного навчання найчастіше користуються такими платформами, як Zoom, Skype, Viber, Google Classroom, google meet та подібні. Нині робота щодо впровадження більшої кількості цифрових технологій, які були б зручними для всіх учасників освітнього процесу, триває. Так, наприклад, Міністерство освіти і науки України змогло домопитися з ТОВ «Майкрософт Україна» щодо безкоштовного використання центрів командної роботи Microsoft Teams for Education для налагодження онлайн-занять (Мартинова, 2020).

Для ефективного онлайн-навчання в фаховій передвищій освіті розробляють посібники, організують тренінги та курси, а також створюють діджитал інструменти, віртуальні навчальні середовища, зокрема симулятори й мобільні додатки (Kononets N. V., Baliuk V. O., Khudolii, 2022).

На підставі аналізу праць науковців та власного досвіду навчання у коледжі можна виокремити основні переваги діджиталізації в освіті:

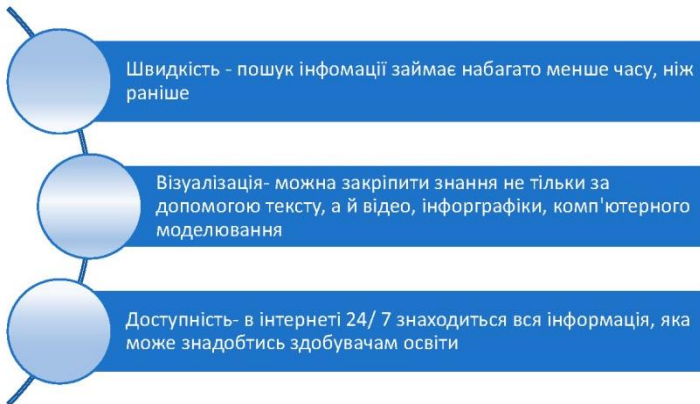

Рисунок 1 – Основні переваги діджиталізації в освіті

Роль викладача в процесі діджиталізації навчального процесу змінюється, бо студент при навчанні самостійно «управляє» інформацією, викладач стає лише координатором.

Проблема діджиталізації в освіті полягає в тому, що люди різних поколінь по різному сприймають щось нове, яке диктується нам інформаційним суспільством. Незважаючи на те, що діджиталізація освіти йде повним ходом, у неї є й інші недоліки. Так, при переході на дистанційний формат навчання, студентам не вистачало спілкування з одногрупниками, вони наголошували на проблемах з технікою, а також на складності навчання в домашній обстановці. Особливо непросто перейти на дистанційний формат освіти було тим, хто живе в малонаселених районах з обмеженим доступом до мережі.

Крім того, не можна всьому навчити онлайн. У технічних науках через дистанційне навчання ми втрачаємо приблизно до 50 % навичок. Адже, наприклад, в техніці для того, щоб дійсно зрозуміти якісь речі, треба не тільки про них почути, а їх

«помацати». Проблемою і для студентів, і для викладачів стала технічна сторона організації навчання. Це застаріла як домашня, так і робоча комп'ютерна техніка, яка погано «тягне» сучасне програмне забезпечення (Шпилька, 2021).

Отже, діджиталізація у зв'язку з різкою зміною способу життя людей стала невід'ємною частиною еволюції людства. Вона буде розвиватися і далі. В ній є як і плюси, так і мінуси. Якщо говорити про дистанційне навчання, то в ньому є величезний мінус – відсутність практики, яка надзвичайно важлива у підготовці фахівців. Дистанційне навчання до того ж підходить не всім, бо потрібно мати певну силу волі для того щоб вчитися, бо у дистанційному режимі контролювати себе треба самому, як приклад, замість спортивного залу займатися вдома. В інших аспектах діджиталізація значно спрощує життя та процес навчання здобувачів освіти.

Список використаної літератури

1. Мартинова І. Діджиталізація в освіті – що саме змінюють в українських школах. 2020. URL: <https://acmc.ua/didzhytalizacziya-v-osviti-shho-same-zminuyut-v-ukrayinskyh-shkolah/>
2. Шпилька М. М. Діджиталізація освіти – переваги та недоліки. 2021. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/bitstream/123456789/11342/198.pdf>.
3. Kononets N. V., Baliuk V. O., Khudolii I. I. Creating a virtual learning environment for the formation of digital competence of future professionals in the information activities of the enterprise. Scientific Collection «InterConf», (135): with the Proceedings of the 13st International Scientific and Practical Conference «Scientific Research in XXI Century» (December 6–8, 2022; Ottawa, Canada) by the SPC «InterConf». Methuen Publishing House, 2022. P. 98–105.

Л. А. Куденчук, викладач економічних дисциплін
leanky@ukr.net

ВСП «Рожищенський фаховий коледж Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького

АКТИВІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ З ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН ЧЕРЕЗ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ

Формування фахівців, які будуть конкурентоспроможними на ринку праці, не відбувається стихійно. Таких спеціалістів

треба готувати. Заклад фахової передвищої освіти повинен створити відповідні належні умови протягом навчання. Важливим чинником навчання здобувачів освіти є активізація їх навчальної діяльності.

Активізація навчальної діяльності полягає у цілеспрямованій роботі викладача з метою розробки і застосування такого змісту, форм, методів, прийомів і засобів навчання, які сприяють підвищенню пізнавального інтересу здобувачів освіти, активності, творчості, самостійності в одержанні знань, формуванні вмінь та навичок, використання їх на практиці.

Активізація навчальної діяльності здобувачів освіти, зокрема з економічних дисциплін, є важливою складовою освітнього процесу закладу фахової передвищої освіти.

Критеріями активізації навчальної діяльності студентів з економічних дисциплін є формування пізнавального інтересу до економіки, збільшення їхньої активності в процесі навчання, прояв самостійності в навчанні, участь у студентських олімпіадах і конференціях [3, с. 175].

Основною умовою активізації навчальної діяльності здобувачів освіти з економічних дисциплін є використання різноманітних інноваційних освітніх технологій.

Важливе місце в активізації навчальної діяльності студентів з економічних дисциплін відіграють дискусії. Мета дискусії – виявити відмінності в розумінні питання, встановити істину, прийти до спільної думки. Дискусії можуть бути вільними та керованими. Дискусія є доцільною й ефективною тоді, коли вона виникає на базі знань учасників з теми, яка розглядається.

Дискусія передбачає організований обмін думками й поглядами учасників групи з приводу даної теми, а також розвиває мислення, допомагає формувати погляди й переконання, уміння формулювати думки та висловлювати їх, вчить оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів, зважувати їхню істинність [3, с. 178].

Для того, щоб допомогти студентам розібратися з новими для них поняттями, розвинути професійний інтерес, надати творчого характеру навчально-пізнавальному процесу, використовують ділові ігри.

Ділові ігри належать до ігрових форм навчання, за допомогою яких підвищується результативність формування професійної спрямованості, набуття здобувачами освіти вмінь самостій-

ної роботи, а також зростають темпи їх загального та розумового розвитку. Мета навчальних ігор – формування у студентів уміння поєднувати теоретичні знання з практичною діяльністю, самостійно здобувати потрібні відомості, набувати знання.

Використання ділових ігор створює сприятливі передумови для успішного розв'язання таких дидактичних завдань у навчальному процесі:

- формування всебічного і глибокого інтересу до професійної діяльності та створення на цій основі змістовних мотивів і мотивацій як професійної, так і навчальної діяльності;
- формування у студентів системного та цілісного уявлення про свою майбутню професійну діяльність;
- стимулювання творчих психічних пізнавальних процесів;
- розвиток економічного мислення;
- забезпечення набуття студентами професійних навичок і вмінь при виконанні економічних професійних завдань у ролі майбутніх фахівців економічного профілю;
- формування навичок і вмінь колективного обговорення певних економічних проблем та ухвалення на цій основі оптимальних рішень для їх розв'язання;
- набуття професійно важливих навичок і вмінь, професійних якостей особистості майбутнього фахівця.

Ділова гра – метод навчання, який забезпечує активну діяльність студентів шляхом імітації професійного середовища і водночас сприяє використанню теоретичних знань на практиці, формуванню та удосконаленню професійних знань, умінь та навичок. Особливість цього методу полягає в імпровізованому розігруванні учасниками різних ролей у заданій проблемній ситуації. Цей метод дає змогу успішно розвивати творчі здібності, уяву, активність і самостійність здобувачів освіти. Відмітною рисою ділової гри є моделювання учасниками змісту гри і процесу тієї або іншої майбутньої професійної діяльності та системи їх відносин всередині певної моделі реального виробничого колективу. Таким чином, ділова гра є одним із засобів моделювання професійної діяльності в навчальному процесі, суть якого полягає у відтворенні цієї діяльності [2, с. 161–163].

З метою стимулювання творчої активності студентів широко використовується такий метод як «мозковий штурм». «Мозковий штурм» – це метод виконання невідкладних завдань за дуже обмежений час. Суть методу полягає в тому, що необхідно

висловити найбільшу кількість ідей за невелику кількість часу, обговорити та здійснити їхній відбір. Цей метод використовується для розвитку творчих здібностей або для розв'язання складних проблем.

Метод «мозкового штурму» передбачає, що студенти отримують проблему для розв'язання, а їхнім завданням є генерація якнайбільшої кількості різних неординарних ідей для її вирішення. Найважливішим при цьому є створення вільного середовища для висловлювання ідей і навіть недоречних пропозицій [1, с. 110].

Одним із методів активного навчання, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності, є аналіз конкретних ситуацій. Цей метод передбачає розгляд виробничих, управлінських та інших ситуацій, складних конфліктних випадків, проблемних ситуацій, інцидентів у процесі вивчення навчального матеріалу.

Використання методу аналізу конкретних ситуацій рекомендується для поглиблення знань із теми, установлення зв'язку теорії та практики, формування вмінь здобувачів освіти аналізувати ситуацію, робити висновки, приймати відповідні рішення, вести конкретну продуктивну діяльність у нетипових або непередбачуваних ситуаціях [2, с. 135].

Важливу роль відіграє і метод випадків. Цей метод забезпечує сприятливі умови для використання теоретичних знань у практиці навчання. Крім формування вмінь розв'язання проблем та прийняття складних нетипових рішень, учасники занять здобувають також уміння узагальнювати та аналізувати інформацію. Це важливо для розв'язання конкретних практичних завдань. Метод випадків сприяє розвитку:

- аналітичного й синтетичного мислення;
- економічного мислення;
- готовності та вміння приймати рішення;
- уміння розв'язувати складні й нетипові проблеми;
- уміння застосовувати здобуті знання на практиці.

Суть методу випадків зводиться до аналізу з наступним обговоренням наданого викладачем опису певного випадку. При використанні цього методу не подається новий навчальний матеріал, а тільки наводиться опис випадку з практичної діяльності для того, щоб здобувачі освіти вчилися використовувати здобуті раніше знання й досвід у нових умовах для прийняття правильного рішення [1, с. 136].

Важливе місце в системі активізації самостійної роботи студентів з економічних дисциплін посідає метод навчального проектування. Метод проектів сприяє формуванню в здобувачів освіти умінь використовувати різноманітні джерела інформації для розв'язання проблеми, спільно працювати в групі, представляти й аргументувати власні пропозиції щодо виконання завдань, використовувати знання з інших предметів, застосовувати теоретичні знання на практиці. Важливою перевагою методу проектів поряд з іншими активними методами є можливість розвитку творчих здібностей студентів [3, с. 178].

Потужним засобом активізації навчання, зокрема й з економічних дисциплін, є використання комп'ютерної техніки. Електронне середовище здатне формувати такі якості, як схильність до експериментування, гнучкість, структурність, що сприяє створенню умов для творчого навчального пізнання. Застосування ЕОМ повинно сприяти формуванню мислення студента, орієнтувати його на пошук системних зв'язків і закономірностей.

Використання описаних вище педагогічних технологій допомагає вирішити основне завдання, що стоїть перед закладом фахової передвищої освіти, а саме, формування творчої самостійної особистості, яка здатна до самоосвіти і саморозвитку, творчого використання набутих знань і оновлення їх протягом усього життя, здатна критично мислити, творчо вирішувати загальнонавчальні та соціально-економічні проблеми в їх взаємозв'язку.

Отже, у процесі пошуку форм і методів формування готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності, перш за все, слід прагнути до продуктивного результату. При цьому здобувач освіти має не тільки запам'ятати та відтворити отримані знання, а й уміти їх застосовувати у практичній діяльності. Водночас, застосовуючи методи активізації, необхідно завжди враховувати наявний рівень розвитку пізнавальних здібностей студентів. Тільки системне врахування усіх сторін процесу навчання дозволить правильно визначити основну мету активізації навчальної діяльності здобувачів освіти – підвищення ефективності освітнього процесу та якості підготовки фахівців.

Список використаних джерел

1. Ковальчук Г. О. Активізація навчання в економічній освіті : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2003. 298 с.

2. Ковальчук Г. О. Організація навчання з економіки : навч. посіб. Київ : НПУ ім. М. Драгоманова, 2002. 305 с.
3. Різник В. Роль активних методів навчання у формуванні готовності майбутніх фахівців економічних спеціальностей до професійної діяльності. Гуманітарний вісник. Серія: Педагогіка. 2011. Вип. 22. С. 175–179.

О. А. Куленко, ст. викладач кафедри хімії та методики викладання хімії

chemikulenko@gmail.com

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ХІМІЇ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Застосування інноваційних технологій полягає у формуванні розвитку особистості учня, розкриття його здібностей і талантів. У контексті освітніх реалій сьогодення. Ця мета може конкретизуватися, як підготовка конкурентно-спроможного спеціаліста в галузі хімії, що може гнучко реагувати на зміни в житті. Для сучасної освіти України є важливим запровадження системних змін, оновлень у змісті, формах, методах освіти, зокрема загальної середньої. Інноваційна діяльність набирає значної сили і значення, про що йдеться у відповідних нормативно-правових документах, зокрема в Законах України «Про освіту», «Про загальноосвітній навчальний заклад», «Про інноваційну діяльність», у Положенні Міністерства освіти і науки України «Про порядок здійснення інноваційної діяльності в системі освіти України».

Кожен учитель замислюється над проблемою: яким має бути сучасний урок, як організувати і провести його, щоб отримати максимальну віддачу? Ще наприкінці 50-х років академік О. Несмеянов висловив думку, яка й дотепер залишається надзвичайно актуальною: «Мені здається, що загальним недоліком нашої загальної й вищої освіти є прагнення дати учневі якомога більший обсяг знань без належної турботи про якість цих знань. Тим часом обсяг цих знань має нульову цінність. Головне значення і в житті, і в науці має вміння застосовувати свої знання. Ми ж переважно дбаємо про обсяг знань, а не про вміння їх застосовувати. Будь-яку освіту – середню чи вищу – слід розгля-

дати не як певний науко-накопичувач, що дає змогу збирати знання, а як тренування мозку».

Поняття інновація в перекладі з грецької означає «оновлення», «новизна», «зміна» з'явилося вперше в зарубіжних дослідженнях XIX ст., в техніці. В Україні на початку 90-х років XX ст. взято курс на розвиток інновацій. Інновація в освіті це:

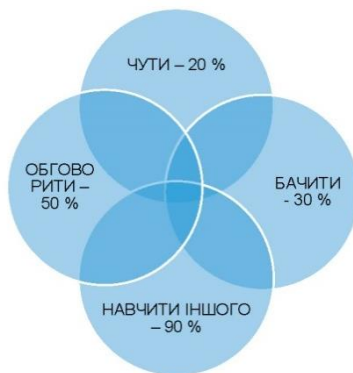
- результат творчого пошуку оригінальних, нестандартних рішень різноманітних педагогічних проблем;
- процес оновлення чи вдосконалення теорії й практики освіти, який оптимізує досягнення її мети.

Педагогічна технологія – це наука про розвиток, освіту, навчання і виховання особистості школяра на основі позитивних загальнолюдських якостей та досягнень педагогічної думки, а також основ інформатики [9].

Нині існує безліч педагогічних технологій. Зупинимося на декількох технологіях інноваційного навчання:

- інтерактивні технології;
- проектна технологія;
- комп'ютерно-інформаційна технологія [2].

Конфуцій писав: «Те, що я чую, я забуваю. Те, що я бачу й чую, я трохи пам'ятаю. Те, що я чую, бачу й обговорюю – я починаю розуміти. Коли я чую, бачу, обговорюю й роблю – я набуваю знань. Коли я передаю знання іншим, я стаю майстром». Ефективність засвоєння інформації учнями зображено на схемі:

Ці слова є своєрідним поясненням інтерактивного навчання, з яким безпосередньо пов'язані педагогічні інновації. Сутність

інтерактивних технологій у тому, що навчання відбувається шляхом взаємодії всіх, хто навчається. Це спів-навчання, у якому і вчитель і учні є суб'єктами [3].

Нинішні педагогічні інновації пов'язані із застосуванням інтерактивних методів навчання. Учитель виступає лише в ролі організатора навчання, координатора роботи груп, дискусії. Інтерактивні технології навчання найбільше відповідають особистісно-зорієнтованому підходу в навчально-виховному процесі. Під час застосування інтерактивних технологій, як правило, моделюють реальні життєві ситуації, пропонують проблеми для спільного розв'язання, застосовують рольові ігри. В основі інтерактивного навчання лежать принципи:

- безпосередньої участі кожного учасника занять, що зобов'язує вчителя (організатора навчального процесу) зробити кожного учасника занять активним шукачем шляхів і засобів розв'язання тієї чи іншої проблеми;

- взаємного інформаційного, духовного збагачення (при цьому навчальний процес слід організувати таким чином, щоб учасники його могли обмінятися життєвим досвідом, отриманою інформацією);

- особистісно-зорієнтоване навчання.

Застосування інтерактивних технологій потребує старанної підготовки вчителя та учнів. Вони мають навчитися успішно спілкуватися, використовувати навички активного слухання, висловлювати особисті думки, вміти ставити запитання й відповідати на них [9].

Ефективність інтерактивних технологій залежить від умінь вчителя:

- давати завдання учням для попередньої підготовки: прочитати, обміркувати, виконати самостійні підготовчі завдання;

- відбирати для уроку або заняття такі інтерактивні вправи, які дали б учням «ключ» до освоєння теми;

- під час інтерактивних вправ давати учням час подумати над завданням, щоб вони сприйняли його серйозно, а не механічно або «граючись» виконали його;

- на одному занятті використовувати одну-дві) інтерактивні вправи, а не їх калейдоскоп;

- здійснювати спокійне глибоке обговорення за підсумками інтерактивної вправи, зокрема акцентуючи увагу й на іншому матеріалі теми, прямо не порушеному в інтерактивній вправі;

– проводити швидкі опитування, самостійні домашні роботи з різноманітних матеріалів теми, не пов'язаних з інтерактивними завданнями.

Залежно від мети уроку та форм організації навчальної діяльності учнів розрізняють:

Основні переваги інтерактивних технологій навчання:

Інтерактивні технології допомагають забезпечити глибину вивчення змісту. Учні освоюють усі рівні пізнання (знання, розуміння, застосування, аналіз, синтез, оцінка).

Учитель отримує можливість диференційованого підходу до учнів із спеціальними потребами – особистісними та інтелектуальними.

✓ Змінюється роль учнів: вони приймають важливі рішення щодо процесу навчання, розвивають комунікативні вміння й навички, організаційні здібності.

✓ Основним джерелом мотивації навчання стає інтерес самого учня (відбувається перехід від зовнішньої мотивації (оцінки) до внутрішньої (потреба знань)).

✓ Значно підвищується роль особистості педагога: він менше часу витрачає на розв'язання проблем з дисципліною, педагог більше розкривається перед учнями як лідер, організатор.

✓ Учні, які отримують особистий досвід учителювання, з нової точки зору дивляться на навчально-виховний процес, на роль учителя та учня в ньому.

Проектну систему навчання розробили в 20-ті рр. ХХ ст. американський педагог Дж. Дьюї та його послідовник В. Кілпатрик. Проектна технологія потребує використання педагогом сукупності дослідницьких, пошукових, творчих методів, прийомів, засобів. Отже, суть проектної технології – стимулювати інтерес учнів до певних проблем, які передбачають володіння певною сумою знань через проектну діяльність, а саме: розв'язання однієї або цілої низки проблем; показати практичне застосування надбаних знань – від теорії до практики [4].

Саме метод проектів стає інтегрованим компонентом розробленої і структурованої системи освіти. Проте суть його залишається незмінною – поєднання академічних знань з прагматичними. Метод проектів стимулює інтерес школярів до певних проблем, а це передбачає оволодіння певною сумою знань і допомагає побачити практичну цінність набутих знань. Метод проектів надає вчителю широкі можливості для зміни традиційних підходів до змісту, форм і методів навчальної діяльності, піднімаючи на якісно новий рівень всю систему організації процесу навчання. Він може знайти застосування на будь-яких етапах навчання, у роботі з учнями різного віку, здібностей і під час вивчення матеріалу різного ступеня складності. Метод легко адаптується до особливостей викладання практично всіх навчальних дисциплін [2].

Отже, проект – це цільовий акт діяльності, в основі якого лежать інтереси учня. Основні вимоги, які висуває проектна технологія: наявність значущої в дослідницькому, творчому плані проблеми, що потребує інтегрованих знань, дослідницького пошуку для її розв'язання; практична, теоретична, пізнавальна значущість передбачуваних результатів; структурованість діяльності відповідно до класичних стадій проектування; використання дослідницьких методів; моделювання умов для виявлення учнями навчальної проблеми: її постановка, дослідження, пошук шляхів розв'язання, експертиза та апробація версій, конструювання підсумкового проекту, його захист, корекція та впровадження; самодіяльний характер творчої активності учнів.

Результати проєктів мають бути матеріальними, тобто відповідно оформленими – відеофільм, альбом, газета, посібник, альманах тощо. Ефективність проєктної технології залежить від підготовчої діяльності вчителя, який повинен: заохочувати учнів до такої діяльності на основі вільного вибору кожного; створити умови для розвитку теоретичних, дослідницьких, пошукових, креативних здібностей учнів; створити «поле» для розкриття обдарованості кожного учня.

Педагогічна література подає кілька типів проєктів, які використовують у шкільному навчанні:

Проект може бути монопредметним, міжпредметним і надпредметним. За кількістю учасників проєкти поділяються на особистісні, парні, групові.

Ця педагогічна технологія зорієнтована на застосування фактичних знань та набуття нових (часто шляхом самоосвіти) і є прикладом поєднання урочної та позаурочної діяльності. Тема проєкту завжди є чимось більшим, ніж навчальні завдання [7].

Бурхливий розвиток засобів інформатизації (комп'ютерів, комп'ютерних комунікацій, усяких електронних пристроїв), а отже, поява нових технологій обробки, передачі, отримання та зберігання інформації відкриває нові можливості для застосування комп'ютерів у навчальному процесі. Інформатизація освіти – це процес забезпечення сфери освіти теорією й практикою розробки і використання сучасних нових інформаційних техно-

логій, орієнтованих на реалізацію психолого-педагогічної мети навчання й виховання.

Нові інформаційні технології відкривають учням доступ до нетрадиційних джерел інформації, підвищують ефективність самостійної роботи, дають цілком нові можливості для творчості, знаходження й закріплення всіляких професійних навичок, допомагають реалізувати принципово нові форми і методи навчання.

На життя сучасного учня впливають нові інформаційні технології. Комп'ютерна грамотність та комунікативна освіченість школярів є компетенціями, що формуються тільки в умовах застосування інформаційно-комунікаційних технологій і забезпечують успішний результат у широкому спектрі освітньої діяльності.

Досвід застосування комп'ютерних технологій на уроках хімії в школі стверджує, що для одержання високого навчального ефекту важливо їхнє систематичне використання, на всіх етапах уроків: актуалізації опорних знань; мотивації навчальної діяльності; вивченні нового матеріалу; узагальнення та закріплення знань; контролю засвоєння знань.

Вдале використання інноваційних технологій у поєднанні з традиційними методами навчання підвищує інтерес учнів до вивчення хімії та біології, зростає їх активність, посилює у них прагнення здобувати знання самостійно. На уроці створюється атмосфера співробітництва, розуміння і доброзичливості.

Список використаних джерел

1. Бабанський Ю.К. Оптимізація навчально-виховного процесу. – М., 1982. – 192 с.
2. Буджак Г. Метод проектів як педагогічна технологія // Біологія і хімія в школі. – 2001. – № 1. – 35 с.
3. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології. – Львів : Новий світ, 2000, 2005. – 350 с.
4. Інтерактивне навчання на уроках хімії / упоряд. Г. Мальченко, О. Каретникова. – Київ : Ред. загальнопед. газ., 2004. – 128 с.
5. Корсакова О. К., Трубачова С. Е. До проблеми змісту сучасної шкільної освіти // Біологія і хімія в школі. – 2002. – № 6. – С. 8–11.
6. Нісімчук А. С., Падалка О. С., Шпак О. Т. Сучасні педагогічні технології. – Київ : Просвіта; 2000. – 368 с.
7. Пометун О. І., Пироженко Л. В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посіб. – Київ : А.С.К., 2004. – 192 с.

8. Селевко Г. К. Сучасні освітні технології. – М. : Народне утворення, 1998 р. – 255 с.
9. Стратегія реформування освіти в Україні: рекомендації з освітньої політики. – Київ : К.І.С., 2003. – С. 25–26.
10. Химинець В. В., Інноваційна освітня діяльність. – У. : Інформаційно-видавничий центр ЗІППО, 2007. – 364 с.
11. Технологія конструювання мультимедійного уроку. URL: <http://osvita.ua/school/technol/1817>.
12. Електронні підручники. URL: www.umniki.com.ua.

С. Р. Куторжевська, студентка аграрно-економічного відділення
sofi154958@gmail.com;

Т. В. Марюхніч, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист
tatvikro@ukr.net

Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету»

КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ

Професійна культура майбутнього спеціаліста характеризує його як суб'єкта діяльності у сфері обраної професії. Її формування означає переведення нормативної основи професійної діяльності в індивідуальний стиль її виконання. Ринок праці вимагає сьогодні не лише інтегрованого фахівця, а й людини, яка розуміє, що висока культура – це фактор успіху й конкурентоспроможності, це уміння спілкуватися з людьми, входити в контакт з будь-ким. Культура мовлення як складова загальної культури є одним із найважливіших показників цивілізованості суспільства. Досконале володіння мовою стає важливим компонентом професійної діяльності фахівців з обліку, оскільки саме доцільне й виправдане використання засобів мови повною мірою виявляє професійні обдарування спеціаліста, сприяє його самотворенню та самовираженню.

Культура мовлення – це система вимог, регламентацій щодо вживання мови в мовленнєвій діяльності [3, с. 5]. Проблемі становлення культури мовлення присвятили свої дослідження мовознавці В. В. Виноградов, І. І. Огієнко, О. О. Потєбня. Як зазначає Н. Бабич, поняття культура мовлення має теоретичний (достатньо висвітлений у ґрунтовних працях) і практичний аспект, який «не може бути вичерпаний ніколи, бо виявляє себе

щоразу для кожного мовця неповторно, не може передбачити всі можливості ситуації функціонування індивідуального мовлення» [1, с. 28]. На важливість культури мовлення у професійно-кваліфікаційній характеристиці фахівців будь-якого профілю вказували М. І. Мельник, Н. К. Нижник, Т. П. Рукас. А В. М. Русанівський, Н. Б. Крилова, А. П. Коваль доводять, що досконале володіння культурою мовлення гарантує спеціалістові будь-якого фаху відчутний успіх у професійно-ділових стосунках.

Специфіка ж професійного мовлення полягає в обслуговуванні сфери виробничих відносин, потреб спілкування між представниками однієї професії. Добре знання мови фаху підвищує ефективність праці, допомагає краще орієнтуватися в складній професійній ситуації. Кожна галузь науки має свої мовленнєві особливості, що виражаються в специфічній фаховій термінології, мовних кліше, професіоналізмах і утворюють мову фахової галузі. Процес формування культури професійного мовлення складається з таких компонентів:

- боротьба з мовленнєвою неохайністю в спілкуванні, уникнення типових порушень літературної мови в мовленнєвих стереотипах фахової галузі;
- уміння створювати фахові тексти різних видів і стилів;
- засвоєння професійної лексики і термінології свого фаху.

Опанування фаховою термінологією є одним із актуальних завдань фахівців з обліку, оскільки комунікативною ознакою культури мовлення є точність мовлення, яка і досягається вживанням слів відповідно до їх значень. Роль термінології дуже важлива в опануванні будь-якої професії. Один із показників загального культурно-мовного рівня працівників даної сфери – правильне й вільне володіння термінами. Цінність терміна полягає в тому, що він несе логічну інформацію великого обсягу. Не доцільно використовувати в одному тексті різну термінологію, оскільки кожна галузь науки має властиву тільки їй термінологічну систему [4]. Важливо точно розуміти та знати зміст кожного терміна свого фаху, оскільки у професійному мовленні найчастіше трапляються ситуації, коли незнання точного значення того чи іншого терміна зумовлює їх сплутування, що, своєю чергою, породжує явище двозначності в тексті, а це недопустимо у фаховому мовленні. Наприклад, останнім часом у сфері економіки активно використовується англomовна лексика, яка виступає у ролі термінів, наприклад: *ф'ючерсні кредити*,

консалтинг, корпорація, лізинг, ріелтер, тендер та багато інших. Однак навіть ці слова, що вживаються досить часто й постійно на слуху, не завжди використовуються коректно [2].

У результаті проведеного нами лінгвістичного аналізу професійних текстів фахівців з обліку, ми визначили комунікативно виправданий лексичний мінімум: 1) міжстильова лексика (*розробляти, експонувати, вести, продавати*); 2) вузькогалузеві терміни (*аванс, акциз, акцепт, баланс, дебет, дотація, розцінка, рахунок-фактура, пасив, чек*); 3) ділова лексика (*довідка інструкція, лікарняний лист, угода, квитанція, доручення*). У складі лексики, яка використовується фахівцями з обліку, виділяються й сталі сполуки термінологічного походження: *калькуляційний рахунок, додана вартість, акордна оплата, авансовий звіт, балансовий прибуток, розгорнуте сальдо, тарифний коефіцієнт*.

Культура мовлення вимагає й уникнення жаргонізмів та мовних кліше. Під мовним кліше розуміються стійкі сполучення, що використовуються в певних ситуаціях. Потрібно розрізняти стійкі сполучення, які є необхідною умовою створення певного стилю мови і засобом формування мовного етикету та яких не можна уникнути, і стійкі словосполучення, які лише забруднюють, а не збагачують мову.

Та цим поняття мовленнєвої культури не вичерпується. Мовлення має бути не тільки лексично багатим, а й правильним, синтаксично різноманітним. Щоб цього досягти, необхідно дотримуватися норм літературної мови, користуватися словниками, вдумливо читати економічну й наукову літературу, звертаючи при цьому увагу на вживання окремих слів, на особливо вдалі висловлювання, на побудову речень. Потрібно активно розвивати своє мовлення: вчитися усно і письмово викладати свої думки, виправляти себе, правильно будувати сказане, шукати найкращі й найдоцільніші варіанти висловлювання.

Отже, культура мовлення – це частка загальної професійної культури фахівців з обліку, а її відсутність – свідчення бездуховності і безграмотності людини. Мистецтво спілкування завжди вважалося органічною складовою професіоналізму ділової людини, яка повинна мати нестандартний погляд на речі, відзначатися високою етикою в спілкуванні, гнучко розподіляти обов'язки, харизматичним умінням подобатися людям, надихати їх, вести за собою не силою наказу, а силою аргументів, переконуючого слова.

Список використаних джерел

1. Бабич Н. Д. Практична стилістика і культура української мови. Київ : Вища школа, 2003. 386 с
2. Марусіч Н. Ю. Використання термінів і професіоналізмів у професійному мовленні / Н. Ю. Марусіч. Фоліо. Білгород-Дністровський, 2017. Вип. 23. С. 22–25.
3. Струганець Л. Теоретичні основи культури мови. Тернопіль : Астон, 1999. 197 с.
4. Шевчук С. В. Українське ділове мовлення : навч. посіб. / С. В. Шевчук. – 2-ге вид., випр. Київ : Вища школа, 2000. С. 267–271.

В. В. Кухар, *д. т. н., професор, проректор з науково-дослідної роботи*

kvv.mariupol@gmail.com

ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА»

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЗМІСТУ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ З МЕТОДОЛОГІЇ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ ДОСЛІДЖЕНЬ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ З ГІРНИЧО-МЕТАЛУРГІЙНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ МАГІСТЕРСЬКОГО РІВНЯ, ЯКІ НАВЧАЮТЬСЯ ЗА ДУАЛЬНОЮ ФОРМОЮ НАВЧАННЯ

У 2020 році в Україні створено новий, перший в Україні недержавний технічний заклад вищої освіти гірничо-металургійного профілю ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА», засновником та керуючою компанією якого виступило ТОВ «МЕТІНВЕСТ ХОЛДІНГ». В активи Групи Метінвест, керівництвом якої здійснює ТОВ «МЕТІНВЕСТ ХОЛДІНГ», входить група гірничо-металургійних компаній із підприємствами, що розташовані в Україні, Італії, Болгарії, Великій Британії та США. До трагічних подій, пов'язаних з повномасштабною агресією з боку «північного сусіда», Група Метінвест була (і досі залишається) одним із вагомих представників світової металургійної галузі з виробничими об'ємами, що складали: біля 10,8 млн т сталі, понад 11 млн т металопрокату, більше 5 млн т коксу та 40 млн т залізорудної сировини. Це покривало не лише власні потреби, а відіграло роль ключового постачальника для сталеплавильних, машинобудівних та будівельних компаній України, країн Європи, Азії та Тихоокеанського регіону.

У зв'язку з цим забезпечення активів холдингу висококваліфікованими і керівними кадрами з вищою освітою, які спеціалізуються на специфіці технологій та устаткування підприємств Групи Метінвест і одразу після закінчення університету змогли б ефективно включатися у операційні процеси без витрат часу на «перенавчання», стало ключовою ідеєю створення нового корпоративного університету. Через активні бойові дії та їх жахливі наслідки, які призвели до руйнування підприємств та окупації м. Маріуполь, заклад вищої освіти було релоковано до м. Запоріжжя. Основний кадровий потенціал вдалося зберегти, відновити та, навіть, примножити.

Влітку 2022 року у ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА» відбувся перший набір за державними ліцензіями на бакалаврські та магістерські освітні програми, в тому числі й гірничо-металургійної спрямованості. Навчання магістрів за спеціальностями 132 «Матеріалознавство», 184 «Гірництво» (освітні програми: «Відкрита розробка родовищ», «Підземна розробка родовищ») та 136 «Металургія» (освітні програми: «Аглодоменне виробництво», «Виробництво сталі», «Сучасні технології прокатного виробництва») проводиться за дуальною формою для співробітників активів холдингу. Теоретична підготовка здійснюється науково-педагогічним персоналом університету за допомогою он-лайн платформ Microsoft Teams та Moodle у вечірні часи та по суботах, а практичний досвід, у більшості випадків, закріплюється безпосередньо на робочих місцях.

Усі здобувачі вищої освіти, будучи співробітниками промислових, гірничо-збагачувальних або забезпечувальних підприємств, залучені до програм безперервного удосконалення та підвищення операційної ефективності холдингу. На підприємствах впроваджено та розвинуто систему подання пропозицій, спрямовану на удосконалення об'єктів праці: конструкцій машин, механізмів, допоміжного устаткування, технологій, логістичних процесів, менеджменту якості тощо. Це дозволяє працівникам не лише підвищувати операційну ефективність підприємств, якість та конкурентоспроможність продукції, а й отримувати за дієві і економічно ефективні конструкторсько-технологічні та організаційні пропозиції матеріальну винагороду. Тому у традиційний для магістрів освітній компонент, пов'я-

заний з освоєнням методології наукових досліджень, при розробці силабусу та робочої програми були внесені доповнення, які дозволили сформувати нову дисципліну «Методологія та організація наукових досліджень за програмами операційної ефективності». Дисципліна вивчається разом з професійними освітніми компонентами в якості обов'язкової та закінчується екзаменом.

Як відомо, основними завданнями операційної ефективності промислового підприємства є скорочення витрат, зростання продуктивності процесів (у широкому сенсі – виробництва, обслуговування, логістики тощо), збільшення ресурсу роботи устаткування та інструменту, покращення рівня послуг, умов праці та екологічної безпеки. Звичайно, що такі результати неможливі без застосування досягнень науково-технічного прогресу, активною частиною якого повинні стати співробітники холдингу. Тому курс пропонується як розвиток корпоративної культури, спрямований на формування креативного способу мислення, шляхом освоєння методологічних основ наукових досліджень, створення та проробки пропозицій з удосконалення щодо конкретизованих об'єктів, з якими здобувачі (за сутністю – співробітники підприємств холдингу) зіштовхуються кожного дня на робочих місцях. У курсі процес створення наукового продукту подано як методологічну основу для наукового аналізу та удосконалення елементів промислових об'єктів, якими виступають технологічні процеси, виробниче обладнання та інфраструктура. Показано, що наукові дослідження – це потужне джерело нових знань, які трансформуються в новітні технології та продукти наукоємного виробництва, прискорюють зростання продуктивності праці і темпів накопичення суспільного багатства, сприяють підвищенню конкурентоспроможності суспільного виробництва.

Дисципліна спрямована на розгляд закономірностей наукового пізнання, загальних наукових парадигм, основи побудови гіпотез і теорій, методології розроблення та валідації технічних та організаційних рішень. Крім того, висвітлені сутність, принципи організації, практичні інструменти та проблемні питання процесу виконання наукового дослідження. Описані основна структура наукової роботи, від аналізу стану питання, створення бібліографічного опису до написання і оформлення

звітних документів, процедури подання пропозиції до служб з безперервного удосконалення. Приділено багато уваги методології написання освітньо-наукових кваліфікаційних робіт – від рефератів до магістерських дисертацій. Викладені основи евристичних та професійних методів дослідження, методологія статистичної обробки та планування повного факторного експерименту. Курс розрахований на магістрів переважно гірничо-металургійних спеціальностей та може бути корисним керівникам підрозділів і працівникам, зацікавленим у створення пропозицій з удосконалення процесів та устаткування. Він представлений чотирнадцятьма темами, які, без докладного розкриття змісту (через широкість внутрішніх питань), наведені нижче.

Тема 1. Операційна діяльність підприємства. Науково-дослідна робота для безперервного удосконалення і покращення операційної ефективності. З особливостей теми: роль та цінність операційного менеджера у діяльності підприємства, його креативність та підвищення конкурентоспроможності; конкретні виробництва як системи перетворення ресурсів у вихідну продукцію та роль науково технічного прогресу для удосконалення виробничих процесів; сутність методів аналізу ефективності діяльності підприємства (SWOT-аналіз, SNW-аналіз), концепції і основні інструменти ощадливого виробництва («lean manufacturing»); сутність та етапи розробки операційної стратегії [1].

Тема 2. Операційна система та діяльність підприємства. З особливостей теми: операційна система підприємства (поняття, склад та види); склад основних ресурсів як вхідних факторів операційної діяльності; продукт (послуга) як результат операційної діяльності; структура та тривалість операційного циклу підприємства; проєктування операційної системи; точки беззбитковості [2].

Тема 3. Наукова методологія оцінки результатів у менеджменту якості. З особливостей теми: показники якості та методи їх оцінювання, планування якості та її організаційне забезпечення; короткий зміст існуючих програм забезпечення якості (підходи У. Е. Демінга («PDCA»), Д. Джурана («TQM»), П. Кросбі («ZD»), Ісікави («Fishbone Diagram»), У. А. Шухарта («Shewhart Chart»); система стандартів ISO 9000:9001 [3, 4].

Тема 4. Наука та наукові дослідження в сучасному світі, виробництві, освіті. З особливостей теми: науково-дослідна

діяльність, її роль в удосконаленні виробництва та у вищих навчальних закладах; система наукових знань і система наукової діяльності (теорія, гіпотеза, поняття, наукові методи, наукова діяльність); теоретичні і методологічні принципи науки; загальнонаукові та часткові(внутрішньо- та міждисциплінарні) методи дослідження [5].

Тема 5. Організація наукової діяльності та науково-дослідної роботи в Україні з особливостей теми: класифікація наук (загальна класифікація, міжнародна та національна класифікація, шифри спеціальностей в освіті та наукових спеціальностей, класифікація за УДК); фінансування розробок, програми стимулювання розвитку науки, державна науково-технічна політика та пріоритетні напрями розвитку науки і техніки; підготовка наукових і науково-педагогічних кадрів в Україні [5].

Тема 6. Технологія наукових досліджень. з особливостей теми: логіка наукових досліджень; формулювання теми, визначення мети, завдань, об'єкта й предмета дослідження; оформлення звіту про науково-дослідну роботу) [5].

Тема 7. Бібліографічний апарат наукових досліджень. з особливостей теми: складання бібліографічного опису для списків літератури і джерел; вітчизняні та міжнародні стандарти та стилі бібліографічного опису (ДСТУ 7.1:2006, ДСТУ 8302:2015, Vancouver style, Harvard Referencing Style, AIP Style, APA Style, IEEE Style, Chicago Style); електронний пошук наукової інформації, міжнародні та національні наукометричні бази даних і бібліотеки [5, 6].

Тема 8. Написання наукових статей, монографій, наукових доповідей і повідомлень. з особливостей теми: види наукових публікацій, друковані та рукописні праці, звіти лабораторій; презентація наукових досліджень, правила оформлення публікацій [5].

Тема 9. Реферати, курсові та кваліфікаційні роботи. з особливостей теми: послідовність та концептуальність курсового навчання для наступного формування кваліфікаційної роботи; оформлення робіт [5].

Тема 10. Магістерська робота як кваліфікаційне дослідження. з особливостей теми: вибір та уточнення теми (з точки зору актуальності для підприємств холдингу), підбір і вивчення літератури; розробка плану роботи: підготовка до захисту, захист на засіданні ДЕК [5].

Тема 11. Наукова методологія аналізу об'єктів удосконалення (процесів та обладнання) і синтезу нових технічних рішень для покращення операційної діяльності. З особливостей теми: поняття про евристичні методи, методи морфологічного аналізу, фокальних об'єктів, мозкового штурму, контрольних запитань, алгоритм розв'язання винахідницьких задач, генетичного алгоритму (GA-метод), функціонально-вартісного аналізу (ABC-метод) [7].

Тема 12. Загальні поняття про методи вимірювання у гірничо-металургійній галузі, базові вимірювальні прилади і їх характеристики. З особливостей методу: вимірювання у методах досліджень сил, моментів, температур, енергосилових і технологічних параметрів; способи експериментального вивчення напружено-деформованого стану металу і устаткування; види вимірювань, прилади і їх точність; методи механіки твердого деформівного тіла; статичні і динамічні характеристики приладів, методи аналогій та моделювання [8].

Тема 13. Професійні методи дослідження процесів і матеріалів у гірничо-металургійній галузі. З особливостей теми: основи геометричних методів (муарові смуги, сітки, шаруваті моделі); руйнівний і неруйнівний контроль; мікроструктурні та макроструктурні дослідження; вимірювальні мікроскопи; тензометрія (механічні, струнні, оптичні, дровові тензometri); структурно-спадкові методи; методи скінчених різниць та скінчених елементів; методи цифрової трасерної візуалізації (PIV-метод); методи оцінки зношування [8, 9].

Тема 14. Методологія обробки результатів та планування експериментів. З особливостей теми: способи обробки дослідних даних; основи статистичної обробки; робота з Big Data та Data Mining; побудова рівнянь регресії у пакеті «Аналіз даних» MS Excel; постановка дослідження в зв'язку з особливостями процесів; математичне планування експерименту [8, 10].

В результаті вивчення дисципліни магістрами спеціальностей 132 «Матеріалознавство» (освітня програма «Інноваційна діяльність у матеріалознавстві») та 184 «Гірництво» (освітні програми: «Відкрита розробка родовищ», «Підземна розробка родовищ») сформована низка конструкторсько-технологічних рішень для підвищення операційної ефективності об'єктів удосконалення, розташованих на ПАТ «Запоріжсталь» (м. Запоріжжя),

ПрАТ «Каметсталь» (м. Кам'янське), гірничо-збагачувальних комбінатах м. Кривий Ріг, ПрАТ «Шахтоуправління «Покровське» (м. Покровськ). Серед цих рішень: удосконалення системи очищення прокатної емульсії, пропозиції щодо упаковки рулонів для зменшення їх «травмування» при перевантаженнях, електроди для дугосталеплавильних печей, технології термічної обробки прокату, підвищення працездатності стрічкових конвеєрів, зміна елементів конструкції стріли екскаватора та відвалу бульдозеру із корекцією організації робіт тощо.

Список використаних джерел

1. Маркіна І. А., Помаз О. М., Помаз Ю. В. Операційний менеджмент : навч. посіб. / за ред. І. А. Маркіної. Полтава : ПДАА, 2019. 225 с.
2. Сумець О. М. Проектування операційних систем : підручник. Київ : Університет «КРОК», 2021. 32 с.
3. Панченко М. О. Управління якістю: теорія та практика : навч. посіб. Київ : Центр учбової л-ри, 2018. 228 с.
4. Курпе О. Г., Кухар В. В., Ву К., Єфременко В. Г., Журнаджі В. І. Розвиток системних підходів до превентивного керування якістю термомеханічно обробленого товстостілого прокату категорії К60. Міжвузівський збірник «Наукові нотатки». Луцьк, 2022. № 74. С. 39–48.
5. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. / І. С. Добронравова та ін. ; за ред. І. С. Добронравової, О. В. Руденко. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2018. 607 с.
6. Oestar J. M., Marzo C. C., Research Synergy Foundation Teachers as Researchers: Skills and Challenges in Action Research Making. International Journal of Theory and Application in Elementary and Secondary School Education (IJTAESE). 2022. Vol. 4, № 2. P. 95–104.
7. Основи технічної творчості : навч. посіб. / Ю. С. Пройдак та ін. Дніпро : Акцент ПП., 2021. 128 с.
8. Кухар В. В., Аніщенко О. С., Присяжний А. Г. Основи експериментальних методів дослідження процесів обробки металів тиском : навч. посіб. Маріуполь : ПДТУ, 2019. 234 с.
9. Huang J., Yuan Z., Shi S., Wang B., Liu C. Flow Characteristics for Two-Strand Tundish in Continuous Slab Casting Using PIV. Metals. 2019. Vol. 9. P. 239.
10. Вступ до планування оптимального експерименту : навч. посіб. / уклад. Г. О. Статюха, Д. М. Складанний, О. С. Бонаренко. Київ : ІВЦ «Політехніка», 2011. 117 с.

Л. Г. Левченко, викладач вищої кваліфікаційної категорії

lludmilalevchenko1601@gmail.com;

О. В. Додрик, викладач першої кваліфікаційної категорії

ya.ol4ik7@gmail.com

Відокремлений структурний підрозділ «Новокаховський політехнічний фаховий коледж Одеського національного політехнічного університету»

HOW TO DEVELOP LISTENING SKILLS TO BE PREPARED FOR WORKING AND LIVING ABROAD

This article considers listening as one of the most important type of speech activity and some useful tips are given on how to learn to understand English by ear (aurally).

English learners have heard more than once about the language barrier, which refers to the fear of speaking a foreign language. However, few people mention that there is also an auditory barrier – poor listening skills. What is the cause of this obstacle and how to destroy it? How to develop listening skills? We answer these and other questions in this article. Causes of the barrier for listening skills. Overcoming the barrier for speaking skills can be difficult even for those who have been learning English for more than a year. In the article, we have collected several main reasons why this happens:

✓ Personality type. If you are not an auditory learner, it may be difficult for you to understand speaking English, but you can always develop your listening skills.

✓ Neglect of listening. Some people don't take the time to develop this important English language skill.

✓ Low level of knowledge. Remember at what level you speak English, what is your rate of speech when you speak it. You will be able to understand speech at about the same pace, so develop all the skills in a complex.

✓ Learning formal English. Not knowing abbreviated forms and slang can confuse you when communicating with native speakers.

✓ Too complex material. There is an opinion that you can learn English from scratch by watching the original series “Friends”, “How I Met Your Mother”, “Doctor House”. These are interesting series, but they are absolutely not suitable for beginners with a Beginner or Elementary level, because these people do not yet have the necessary vocabulary and other skills.

How to develop listening skills: some useful tips

1. Listen to audio regularly

It is impossible to learn how to dance by watching couples waltz, you have to start dancing yourself! And how to understand English without making any effort? Rather, move from theory to practice, from words to deeds. Listen to audio lessons, podcasts, songs, watch films and series in English (be guided by your level of knowledge). The main thing is to choose a fascinating material for yourself. Try to arouse interest in yourself, fall in love with listening, then it will be much easier to do it.

Another important point: exercise regularly. If you devote at least 20–30 minutes daily to listening to various audio recordings, then after some time you will feel progress (the period depends on your abilities and musical ear)

2. Study with audiobooks

Audiobooks are a great resource for developing listening skills. However, if you find it difficult to understand the speaker's speech, then listening can turn into real torment. In this case, we recommend using a special technique for working with audiobooks. Find the text of the recording and read it to yourself in parallel with the announcer. After 10–20 minutes, you will get used to the pace of speech and the speaker's voice, and you will begin to recognize individual words. Then try to close the text and listen only to the audio recording. You may not understand every word, but you can already catch most of what the announcer says. And if you listen to a book every day, then after a while you will calmly do without the text.

3. Expand vocabulary materials.

The more vocabulary you have, the easier it is for you to hear speech. You won't be able to understand native speakers until you have a decent amount of vocabulary. Pay special attention to colloquial vocabulary, abbreviations, and interjections. Oddly enough, but ignorance of the simplest interjections eh, oh, uh, um can confuse you. Don't forget to study idioms and slang expressions, they are often used in spoken English and will come in handy while watching modern movies and TV shows, as well as listening to popular music.

4. Develop grammar skills

Do not be surprised, knowledge of grammar plays an important role in overcoming the auditory barrier. It is not necessary to memorize all the rules, but it is important to understand the difference between the phrases What do you do? (What are you by profession?)

and What are you doing? (What are you doing?) is just one example of grammatical nuances in English.

5. Improve your pronunciation

If you yourself learn how to pronounce words correctly, then it will be easier to recognize them in someone else's speech. When learning new vocabulary, open an online dictionary and listen to how the word is pronounced several times, try to copy the accent of a native speaker. Now, when you hear this vocabulary, it will not be so difficult to learn it. Communicate in English as often as possible with a teacher, classmates, friends who study the language, foreigners. So you will quickly get used to the fact that English can sound different, because each person has his own pronunciation and accent.

7. Learn to develop thinking skills in English

At first, the task seems impossible, but do not rush to give up. To start thinking in a foreign language, it is not necessary to know it at the level of native speakers, it is enough to immerse yourself in the language environment. The ideal option is to live a few months abroad, but it is not always possible. Then you should use the second option – artificially surround yourself with English: read articles and books in the original language, listen to English-speaking performers, watch foreign films and TV shows.

8. Use all the technical possibilities

Use the slow motion feature found in virtually every player. Decrease the playback speed until you can pick up the speaker's speech.

9. Take time to practice listening

Watching movies and series in English requires free time, which may not be there. However, lack of time is not a good reason not to practice listening. You can learn to perceive speaking skills in English on the road or on a walk - turn on podcasts on topics that interest you and combine learning with a pleasant pastime.

10. Develop listening skills for music

The better your listening skills for music is developed, the easier it will be for you to make out foreign speech and learn how to pronounce sounds correctly yourself. Do not panic if the bear paws walked over your ears, good hearing is not given to anyone by nature. But everything can be fixed. One of the most effective ways is to study songs in English, while trying not only to listen, but also to sing along to your favorite artist.

11. Don't be afraid of listening

None of the language barriers will bother you if you break the psychological barrier. Remember, when you start to master some kind of computer program or a new gadget, it seems that everything is very difficult, but after a few days or weeks you become active in it. When studying English, you will have to spend more time, but you will still get the result.

As you can see, the reasons for the appearance of the listening barrier are quite commonplace, and the tips for getting rid of them are easy to apply. Choose the best advice for you on how to develop listening skills, and put them into practice as soon as possible.

Conclusions. Listening is understanding speech. It forms the basis of communication. It consists of the ability to differentiate perceived sounds, integrate them into meaningful complexes, keep them in memory during listening, make predictions and, based on the communication situation, understand the sound chain.

References

1. Gillian Brown. Listening to Spoken English. – М.: Просвещение, 1984. – I – IV, 1 – 171 с.
2. Jones L., Kimborough V. 1987. Great Ideas. Teacher's Manual; listening and speaking activities for students of American English. Cambridge : Cambridge University Pres
3. Гудзик І.П. Аудіювання українською мовою : посібник / І. П. Гудзик. – Київ : Педагогічна думка, 2003. – 144 С. 5.
4. Ніколаєва С. Ю. Навчання іншомовного спілкування. – Київ, 1999.
5. Словник-довідник з української лінгводидактики : [навч. посіб.] / Кол. авторів за ред. М. Пентиліук. – Київ : Ленвіт, 2003. – С. 57.

*О. А. Луценко, викладач кафедри фармакології, клінічної фармакології та фармації
Полтавський державний медичний університет*

СУЧАСНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ФАРМАКОЛОГІЇ ЗДОБУВАЧАМ ОСВІТИ МЕДИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ ПОЛТАВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Інтеграція України до Європейського Союзу потребує адаптування нормативно-правової бази стандартів та вимог GMP, GPP, GCP та потребує активнішого впровадження сучасних методів та технологій навчання при отриманні вищої медичної освіти майбутніми лікарями. Новітні технології та стрімкий

розвиток фармацевтичної та медичної науки вимагають постійного вдосконалення та впровадження новітніх інформаційних матеріалів та методик викладання для здобувачів освіти.

Покращення рівня освіти у Полтавському державному медичному університеті відбувається за рахунок продуктивної роботи висококваліфікованих викладачів які проводять ефективну організацію навчання, застосовують різні методи викладання матеріалу, користуються при викладанні сучасною інформацією, що отримують з урядових джерел та Європейських рекомендацій та підручників.

Слід відзначити, що вивчення надскладної дисципліни «фармакологія» відбувається на тлі зменшення кількості академічних годин, що не дозволяє аудиторно вивчати більшість тем і передбачає винесення значної частини навчального матеріалу на самостійне вивчення. Особливо це стосується здобувачів освіти медичного факультету. Студенти позааудиторно самостійно засвоюють великий обсяг сучасної інформації з фармакології та постійно вдосконалюють уміння з написання лікарської рецептури, як основи сучасної системи взаємозв'язку лікар-фармацевт-пацієнт. З цією метою розроблені та науково обгрунтовані методичні рекомендації щодо оптимізації навчання студентів за цих умов. Методика самостійного аудиторного і поза-аудиторного навчання базується на основах мнемоніки – науки про запам'ятовування та сучасні досягнення в галузі фармації (фармакології).

Методичні рекомендації з кожної теми заняття містять загальні питання з обов'язковим включенням класифікації лікарських засобів; перелік конкретних питань, в яких відображені питання до ліцензійного іспиту «Крок 1», завдання з медичної рецептури (виписати рецепти на препарати в різних лікарських формах і дозах) відповідно до вимог до практичних навичок із предмета. Також в методичних рекомендаціях представлена трирівнева система за складністю різних тестів і завдань і типові задачі для формування у студентів сучасних уявлень про механізмів дії, особливості фармакокінетики, фармакодинаміки, показань до призначень лікарських засобів. Для повторення вивченого матеріалу та для самоконтролю знань пропонуються завдання, що зустрічаються в тестах ліцензійного іспиту Крок-1. На аудиторних заняттях самопідготовка підкріплюється матеріалами навчальних стендів, таблиць, демонстраційних шаф з

лікарськими препаратами, колекцією ліків, гербарієм основних лікарських рослин, лекційним матеріалом, зворотнім зв'язком з викладачем незрозумілих питань.

Викладачі кафедри оптимізують поза аудиторну підготовку студентів як часткового варіанта дистанційного навчання, шляхом доповнення теоретичного матеріалу анотаціями на позапрограмні новітні лікарські препарати також граф логічної структури, що є алгоритмом цієї теми. Також на кафедрі організовані для самостійної підготовки студентів 5 тематичних кімнат кафедри, оформлених відповідно до основних розділів предмету «фармакологія», це: «Нейротропні засоби», «Хіміотерапевтичні засоби», «Засоби, що впливають на обмін речовин», «Засоби, що впливають на серцево-судинну систему», «Засоби, що впливають на виконавчі органи, фітопрепарати для застосування в стоматології».

Загальновідомо, що в засвоєнні знань студентами з надзвичайно великої за обсягом і складної дисципліни «Фармакологія» важливу роль відіграє самостійна робота з якісною навчальною літературою. Колективом кафедри створені оригінальні навчальні посібники і підручники, що доносять до студентів новітню інформацію.

Інформативність сучасних навчальних посібників спрямована на розширення кругозору майбутнього лікаря, допомагає поглибити знання щодо лікарських засобів, дає орієнтири з вибору препаратів (міжнародні назви) при певній патології. Викладачі кафедри усвідомлюють необхідність забезпечення студентів якісною навчальною літературою, постійно проводять значну роботу зі створення та оновлення базових таблиць, лекцій, презентацій, посібників, підручників.

Позитивно доповнює позааудиторну підготовку студентів посібники, видані кафедрою, в які включені додатки із ситуаційними задачами різного типу з поясненнями у відповідях до них. Особливе значення мають задачі алгоритмічного, або інтерактивного типу, які послідовно приводять до рішення і сприяють оптимальному вибору з існуючих альтернативних пропозицій (наприклад, зробити вибір із переліку лікарських засобів для корекції стану хворого). Цей вид навчання формує основи фармакотерапевтичного мислення і запроваджує базу для засвоєння далі клінічної фармакології і клінічних дисциплін.

Викладачі на практичних заняттях використовують наявний навчальний матеріал це упаковки лікарських препаратів. Завдання здобувачів освіти обрати лікарський засіб, розповісти фармакокінетику, фармакодинаміку, призначення до застосування, перелічити побічні ефекти які виникають при застосуванні данного препарату, а також зазначити всі можливі комбінації застосування препарату. При використанні на заняттях наявного матеріалу дає можливість студентам краще засвоювати викладений матеріал та розвиває компетентності у майбутніх фахівців. Під час проведення заняття викладачі застосовують найпоширеніші інтерактивні методи навчання: метод мозкової атаки, метод круглого столу, метод дискусії, метод письмового контролю та інші.

При опануванні здобувачами освіти фармакології викладачі кафедри застосовують принцип ієрархії формування керування стратегією навчання. У цій моделі зворотного зв'язку недостатньо (низький рівень оцінок і балів із контролю знань студентів і ступінь інформаційної ентропії), тому превалює патерналізм у системі навчання.

Беручи до уваги велику кількість новітньої фармакологічної інформації, сучасних вимог, щодо переважання процесу поза аудиторної самостійної роботи студентів, потрібно, щоб інформація в кожен годину навчальної роботи забезпечувала максимальне засвоєння за мінімальний час.

Тому необхідно, щоб при вивченні фармакології з медичною рецептурою в аудиторний і поза аудиторний час обумовлює опанування методикам раціонального фармакологічного мислення, а не запам'ятовування всього обсягу фактичного матеріалу.

О. Б. Лучинін, викладач спеціаліст

aleksandr.lucinin3@gmail.com

Слов'янський енергобудівний фаховий коледж

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ: ДОСВІД СЛОВ'ЯНСЬКОГО ЕНЕРГОБУДІВНОГО ФАХОВОГО КОЛЕДЖУ

У світовій педагогічній практиці накопичено значний позитивний потенціал щодо цього. Але й у нашій країні досягнень не

менше. У світі немає ідеальних систем освіти: кожна така система ґрунтується на культурно-історичних традиціях своїх держав і залежить від соціально-економічних та політичних реалій у країні.

Інформаційні процеси активно впливають попри всі сторони життя. Використання нових інформаційних технологій багаторазово посилює цей вплив. Щоб реалізувати свої потенційні можливості, досягти професійних успіхів, стати гармонійно розвиненою особистістю, сучасна людина повинна мати досить високий рівень інформаційної культури.

Безперервне зростання інформаційних ресурсів, процес оновлення засобів та методів обробки, збереження та передачі інформації висуває високі вимоги до рівня підготовки студентів технічних спеціальностей. Тому їхня професійна освіта має відображати основні особливості сучасних інформаційних та комунікаційних технологій. Збільшення наукомісткості даних технологій складає основи відкриттів фундаментальних наук, тому й принципи конкретної професії мають ґрунтуватися на законах цих наук, що зумовлює необхідність посилення загальнонаукової підготовки фахівців. А це, у свою чергу, потребує зміни змісту та форм освіти, використання нововведень у навчально-освітньому процесі. Інформатизація освіти передбачає обов'язковість впровадження у навчально-виховний процес науково обґрунтованих та експериментально перевірених дидактичних нововведень, які є важливим джерелом прогресу навчання.

Одне з основних положень сучасної дидактичної системи – навчання ефективно тоді, коли учні виявляють пізнавальну активність. Умовою реалізації цієї позиції є застосування в навчальному процесі сучасних інформаційних технологій, що використовуються в професійній діяльності, що проєктується.

Сучасні тенденції в системі передвищої освіти вимагають традиційні методики навчання, що склалися, доповнювати комп'ютерними технологіями. Вони надають процесу навчання ефективніший, привабливіший і стимулюючий характер.

Однією з найважливіших форм процесу викладання є лекційна робота. Її рівень багато в чому визначає якість вивчення предмета, ефективність проведення інших форм навчальної роботи. Традиційне читання лекцій відбувається у вигляді одного обговорення теми, що виноситься, супроводжуючись диктуванням тексту.

До змісту лекційного матеріалу у дидактиці пред'являються різноманітні вимоги. Насамперед він має відрізнятися змістовністю, логічністю, доказовістю та інформативністю. Якщо спробувати виділити завдання, переслідуючі лекцією, це, насамперед, виховання та розвитку інтересу до вивчається науки, надання допомоги у розумінні проблем, озброєнні фундаментальними знаннями. Лекція має бути чітко структурована, розкрито причинно-наслідкові зв'язки досліджуваних явищ, фактів, процесів, виділено головну думку з усього інформаційного масиву.

Отримані на лекційних заняттях теоретичні знання закріплюються і застосовуються під час виконання лабораторного практикуму, у результаті піддаються глибшому вивченню. Як наслідок відбувається практичний зв'язок між теорією і реальними можливостями здійснення на практиці отриманих знань, що і є метою цих занять.

Відомо, що з використання слухового каналу сприйняття інформації рівень запам'ятовування становить близько 10 %. При використанні зорового каналу він може перевищувати 80 %. Звичайно, цей рівень залежить від якості та інформативності наочного матеріалу, що супроводжує лекцію. Багато років дидактику лекцій забезпечували кадоскопи, слайдопроектори та відеопроектори.

Нині з'явилося багато сучасних допоміжних засобів у освітніх закладах: ЖК-панелі, сучасні електронні дошки.

Панель забезпечується невеликим гучномовцями. РК-панелі хороші для використання у стаціонарних умовах комп'ютерних класів або конференц-зали. Сучасним варіантом проекційної поверхні є плазмові панелі. Плазма-технології – технології майбутнього. Плазмові панелі стають все більш і більш популярними, оскільки вони яскравіші і більші, ніж РК-дисплеї, тонші, легші і компактніші за CRT-дисплеї.

Плазмові панелі забезпечують надзвичайно високу якість зображення з високою яскравістю та контрастністю. Джерелом випромінювання служать люмінофори (червоний, синій і зелений), свічення яких, своєю чергою, викликає ультрафіолетове випромінювання розряду в газі. Спектр застосування плазмових панелей дуже широкий – це ділові презентації, навчальні та інформаційно-довідкові табло, домашнє відео. Панелі займають мало місця, можуть бути розташовані у будь-якому приміщенні.

Електронна дошка з інтерактивними можливостями та можливістю передачі даних на відстань – все, що пишеться на ній, автоматично з'являється у програмі Windows.

Електронні дошки характеризуються: високоякісною порцеляновою поверхнею на металевій основі; можливістю зберігати та репродукувати дані; повнокольоровим зображенням та принтерним інтерфейсом; кольоровими копіями, отриманими за допомогою комп'ютерного принтера; інтерактивністю та іншими додатками; можливістю фронтальної проекції; чіткістю використання. Для організації вивчення теоретичного матеріалу, крім традиційних форм лекції, можна назвати такі технології.

Інтерактивні мультимедіа-лекції призначені для самостійної роботи над лекційним матеріалом. Студенти використовують електронні навчальні видання, призначені для автоматизації навчання та контролю знань та відповідні навчальному курсу або окремим його частинам, а також дозволяють обрати траєкторію навчання та забезпечують різні види навчальних робіт.

У процесі вивчення студентами професійних комп'ютерних програм вирішувалися такі завдання: формування цілісного ставлення до графічних об'єктів у вигляді комп'ютерних програм; формування у студентів інформаційно-професійної спрямованості.

Практичні заняття призначені для поглибленого вивчення дисципліни та набуття навичок застосування теоретичного матеріалу на практиці. На цих заняттях йде осмислення теоретичного матеріалу, формується вміння переконливо формулювати власну точку зору, набувають навичок професійної діяльності. Існують різноманітні форми проведення практичних занять: заняття з релейного захисту чи автоматики електричних систем та інших дисциплін, семінари, які можуть бути використані при різних формах навчання. У цьому випадку вони набувають деякої специфіки, пов'язаної з використанням інформаційних технологій.

Основним завданням практичних занять є розвиток навичок розв'язання задач, пропонує до самостійного рішення під час виконання розрахунково-проектувальних робіт.

На закінчення хотілося б відзначити, що завдання системи передвищої освіти – підготовка фахівців, здатних ефективно використовувати засоби інформатизації та нові інформаційні технології для вирішення практичних завдань у професійній

діяльності. Управління процесом, викладання з урахуванням сучасних технологій передбачає постійний контроль якості діяльності всіх фахівців, що у педагогічному процесі, є підвищення ефективності освіти.

Список використаних джерел

1. Пінаєва О. Ю. Сучасні інформаційні технології навчання та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук.пр. – Вип. 35 / Редкол.: І. А. Зязюн та ін. – Київ–Вінниця : ДОВ Вінниця, 2012. – С. 365–370.
2. Гуржій А. М., Лапінський В. В., Карташова Л. А. Електронні освітні ресурси як суспільне явище. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблем : зб. наук. пр. Київ ; Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2016. Вип. 44. С. 14–21.
3. Тименко В. П. Педагогічний дизайн у вищих професійних навчальних закладах технічного профілю. Дизайн-освіта майбутніх фахівців на сучасному етапі освітньої практики : матеріали Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., 18–19 березня 2015 р., м. Полтава. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2015.

*Ма Лі, аспірантка кафедри освітології та інноваційної педагогіки
61821688@qq.com
Харківський національний педагогічний університет імені
Г. С. Сковороди*

ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ЗА ДОПОМОГОЮ МУЗИКИ: ДОСВІД ВАЛЬДОРФСЬКОЇ ШКОЛИ

Мистецька, зокрема музична, освіта в усьому світі усвідомлюється як невід’ємний складник загальної середньої й вищої освіти та освіти впродовж життя, оскільки мистецтво є виразником творчих сил особистості, засобом формування світогляду, духовності, підґрунтям для саморозвитку й самореалізації людини.

Водночас багатьма вчителями музичного мистецтва недостатньо усвідомлюється роль музики, що зумовлено низкою зовнішніх і внутрішніх чинників, зокрема: недостатньою підготовленістю системи освіти для переходу на інший рівень, де значуще місце посідають предмети мистецтва; небажанням або невмінням учителів викладати по-новому, певними прогалинами у професійній підготовці вчителів тощо. Часто вчитель, вико-

ристовуючи накопичений досвід, значну кількість музичних, методичних і дидактичних матеріалів, так і залишається незрозумілим учнями і відчуває, що не повністю реалізується у професії. Це може відбуватися через те, що майбутніх педагогів не готують до головного: розуміння та знання вікових, психологічних, фізіологічних особливостей дитини, її темпераменту, характеру тощо.

З огляду на це безперечний інтерес становить багаторічний досвід вальдорфської школи, який свідчить про те, що поглиблена музична освіта позитивно впливає на цілісний розвиток особистості (дисциплінує школярів, стимулює навчальну мотивацію, поліпшує емоційне самопочуття, сприяє концентрації уваги, розвитку інтелектуальних здібностей, формуванню творчих та морально-соціальних якостей тощо) (Іонова, 2020).

Основи вальдорфської освіти, включаючи музичну компоненту, полягають у тому, що практика є головним і першим кроком у вивченні предмета, пізніше саме з практики впливає теоретичне знання. Учитель може тривалий час пояснювати смисл музичного твору, демонструвати картини й, нарешті, дати прослухати «прекрасну музику», проте часто буде відчувати, що щось не те, не зачіпає, не радує музика дітей так, як його самого. Аналогічно й у інших видах мистецтва: наприклад, неможливо говорити про літературу з тим, хто не вміє розмовляти.

У вальдорфській школі музика супроводжує учнів упродовж усіх років навчання, і одне з основних завдань уроків музики – розвиток навичок слухання. У цій ситуації музична освіта спрямована не стільки на високу ступінь оволодіння музичними навичками, скільки на вияв і розвиток «духовного слуху», який є в кожній дитині. Йдеться не про освіту як засвоєння чогось, що принесено ззовні, а скоріш про утворення певного зерна (ядра), що надалі буде розвиватися в людській істоті самостійно.

Специфікою вальдорфської музичної освіти є також її спрямованість на всіх дітей, а не лише на музично обдарованих, оскільки «кожна дитина – музикант».

Тематичний розподіл по класах чітко корелюється з віковими особливостями школярів. Цей взаємозв'язок обґрунтовано у працях Р. Штайнера (фундатор вальдорфської педагогіки) (Steiner, 1992), а також розкрито В. Вюншем (німецький композитор і вальдорфський учитель) (Wunsch, 1995).

Активним музиченням діти займаються із перших шкільних днів (співи, гра на блок-флейтах, гуслах, скрипках, елементарних музичних інструментах ударно-шумової групи тощо). При цьому особливу значущість має постійне вправляння, оскільки, як наголошує Р. Штайнер, навчання навичкам художньої діяльності базується на повторенні, а постійне повторення засвоєного художнього елемента приносить радість, надихає; художнім насолоджуються кожного разу заново (Steiner, 1992, 65).

Дитина впродовж перших років навчання (1–3 класи) ще живе спільним настроєм (в унісон) з оточенням, настроєм квінти (у музиці – це інтервал, що складається з п'яти ступенів). Викладання в 1-му класі загалом орієнтується на провідну в цьому віці здатність дітей до наслідування, тому вчитель співає для дітей і разом із дітьми (в унісон) прості пентатонічні мелодії й пісні. У другому півріччі починається навчання гри на пентатонічних флейтах.

У 2-му класі продовжується розвиток навичок гри на флейтах. У 3-му класі робиться новий крок: діти отримують діатонічні (до-мажорні) флейти; діти вивчають і співають пісні різних народів, оволодівають співом двоголосним канонам, а також засвоюють нотну грамоту.

У 4-му класі школярі продовжують співати та грати по нотах. Вводиться уявлення про тривалість нот, відбувається перше знайомство з біографіями композиторів (учитель упродовж 15–20 хвилин розповідає про композитора, діти слухають його твори).

Досить важливим завданням уроків музики у 5-му класі є прищеплення навичок усвідомленого та красивого співу, тому діти співають по групах, на голоси, 2,3,4-голосним канонам. Продовжуються вправи гри на до-мажорній флейті, а також робляться перші спроби виконання творів у ансамблі. Школярів знайомлять із різноманітними класичними спадщини минулого, а також із музичними жанрами.

У 6-му класі викладання все більше спрямовується на естетичну формотворчість. Душевна робота над музичним твором збагачується завдяки поняття мажору та мінору. Голоси поділяються на чоловічі й жіночі, учні знайомляться з тембрами, палітрою людських голосів та інструментів.

У 7-му класі працюють над формуванням музичного судження. Учні знайомляться з біографіями видатних композиторів і

людей, пов'язаних зі світовою музичною культурою. Вводиться виконання пісень під гітару, виконання романсів і пісень різних країн.

У 8–9-х класах приділяється значна увага розвитку індивідуальних здібностей юнаків і дівчат, відбувається знайомство з теорією музики, починається вивчення історії музики XIX століття.

У 10–11-х класах вивчається історія музики XX сторіччя. Приділяється значна увага подальшому розвитку виконавських навичок, співам у різних музичних стилях. У старшій школі викладається предмет «Мистецтво», де кожний учень може обрати певний вид мистецької діяльності: академічний хор, інструментальний ансамбль, народний хор, живопис тощо. У школі постійно відбуваються концерти й фестивалі, де учні початкової школи, спостерігаючи за виступами старших школярів і дорослих у складі оркестру або багатоголосного хору, прагнуть скоріше навчитися співати та грати на музичних інструментах, щоб бути схожими на старших і також брати участь у творчих колективах.

Варто відзначити, що кожна тема тісно пов'язана не лише з темою уроку музики, а й з усіма іншими навчальними дисциплінами, тобто активно формуються метапредметні зв'язки. Тому, наприклад тривалість нот у музиці учні починають вивчати, коли в математиці вводяться дроби (4-й клас); давньогрецькі гімни й танці – тоді, коли вивчається історія давнього світу (5-й клас) тощо. Поглиблене вивчення біографій видатних історичних особистостей відбувається у 8-му класі й ця тема червоною ниткою проходить через усі предмети: математика, хімія, фізика, географія, іноземні мови й, звісно, музика. Ракурс подачі біографій відбиває проблеми віку та психології підлітків: це ставлення до батьківського дому, дружба, любов, труднощі становлення, проблеми пошуку свого місця в житті тощо.

Невід'ємним складником вальдорфської музичної освіти є участь батьків у музично-театралізованих, музично-драматичних, концертних композиціях і постановках (розробка сценаріїв, підготовка музично-інструментальних номерів, реквізиту й декорацій, костюмів тощо). Перед літніми канікулами батьки разом з учителями, фахівцями сценічного руху, як правило, випускають повноцінний спектакль, пов'язаний із тематикою року, що минув.

Отже, вальдорфська школа є одним із прикладів здійснення музичної освіти, завдяки якій особистість засвоює музичну культуру через переживання та активну практичну діяльність. Це сприяє цілісному розвитку школярів, набуттю досвіду соціальної взаємодії, формуванню ціннісного ставлення до людей і світу.

Список використаних джерел

1. Іонова О. М. Питання естетичного виховання особистості у вальдорфській школі. Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський зб. наук. пр. молодих учених. Дрогобич : Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, 2020. Вип. 28. Т. 2. С. 120–125.
2. Steiner R. Allgemeine Menschenkunde als Grundlage der Pädagogik (GA 293). Dornach: Rudolf Steiner Verlag, 1992. 256 s.
3. Wunsch Wolfgang. Menschenbildung durch Musik. Der Musikunterricht an der Waldorfschule. Stuttgart: Verlag Geistesleben, 1995. 152 s.

Т. В. Марюхніч, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист

tatvikro@ukr.net

Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету»

ЛЕКСИЧНІ АСПЕКТИ ФАХОВОГО МОВЛЕННЯ ФІНАНСИСТА

Українська літературна мова з часу надання їй статусу державної використовується в різних сферах суспільного життя, серед яких чільне місце займає ділове, професійне спілкування. Терміни «мова професійного спрямування» і «ділова мова» не тотожні. Діловою мовою послуговуються представники різних професій, а мова професійного спілкування функціонує в межах певної професійної сфери. Щоб досягти значних успіхів у професійній діяльності, необхідно досконало володіти мовою професійного спілкування. Досконале володіння мовою професії, знання термінології, вільне, невимушене оперування словом, уникнення вульгаризмів, архаїзмів, слів-паразитів, зайвих іншомовних слів – необхідні елементи фахового мовлення. Особливо важливим це є для працівників фінансово-банківської сфери, оскільки для них вміння встановлювати зворотний зв'язок з

людьми, партнерами, тобто мистецтво ділового спілкування, є запорукою повної реалізації своїх інтересів [5].

Функціонально-стильові особливості фахового мовлення фінансиста визначаються насамперед взаємодією наукового та ділового стилів мови, вживанням мовних засобів (фахових термінів) високого ступеня стандартизації, точністю формулювань. Тому цілком природно, що наукові терміни перебувають у центрі уваги, коли йдеться про лексичні аспекти фахового мовлення фінансиста. На відміну від загальнолітературної, мова професійного спілкування вимагає однозначності тлумачення основних ключових понять, зафіксованих у термінах. Для будь-якої сфери діяльності це дуже важливо, оскільки неточне вживання того чи іншого слова може мати небажані наслідки. [2, 9]. Особливо увагу слід звернути на особливості функціонування економічної фінансової термінології, оскільки від її ґрунтового засвоєння, постійного вдосконалення залежить рівень професійних знань, професійної компетентності (бухгалтера, податкового інспектора, фінансиста), рівень професіоналізму, мовної й мовленнєвої культури особистості

У фінансово-економічній термінології вживаються власне українські терміни та запозичення. До власне українських належать: *державна скарбниця, витрати державні, відомість допоміжна, гроші, запас надлишковий. Заощадження, крива доходу, межа оподаткування, надприбуток казна, обіговість, безтерміновий вклад, застава, завдаток, вилучення, відрахування, ринок, позикодавець*. Ці терміни є лексичними, граматичними й структурно-словотвірними орієнтирами для адаптування запозичень.

Однак значну кількість термінів складають слова іншомовного походження: *акцепт, акциз, аудит, брокераж, бюджет, дебет, дебітор, депозит, депонент, емісія, капітал, квота, кліринг, кредит, пеня, такса, тариф, факторинг, ф'ючерс, штраф, чек* та ін. Серед запозичених термінів є чимало французьких (*аванс, афера, афінаж, форс-мажор, франшиза*), німецьких (*біржа, бухгалтер, вексель, гешефт*), голландських (італійських (*авізо, альпарі, валюта, інкасо, каса, квітанція*), голландських (*бодмерія*), іспанських (*карго*), грецьких (*гістограма, олігополія*) і, безперечно, латинських (*акцесія, інвестор, ліцитатор*) та ін. Окрім однослівних термінів, зустрічаються і терміні-словосполучення: *акордна оплата, дилерська діяльність, вен-*

чурні операції, дебетове авізо, ембосована картка, іммобілізація оборотних коштів, забалансовані рахунки, консигнаційна операція, нетто-ставка, оборотні засоби, крос-дефолт, кредит стенд-бай, облікові регістри, процесінговий центр, розгорнуте сальдо, субординований борг, фідучіарний рахунок. З російської мови в українську проникли такі терміни-кальки, до яких утворилися українські синонімічні назви: *неустойка* – *забезпека*, *недоїмка* – *недоплата* та ін. Часто зустрічаються і жаргонізми, які свідчать про специфічність ринкової економіки: *валютний коктейль*, *гарячі гроші*, *голод доларовий* або *грошовий*, *дешеві гроші*, *нові гроші*, *ринок* – *лінивий* і *мертвий*, та ін. Поряд із використанням іншомовних запозичень в українській мові активно вживаються й дефініції українського термінологічного фонду. Серед найуживаніших українських відповідників до іншомовних запозичень можна назвати такі: *акція* *плюрально* – *багатоголоса*, *сертифікат депозитний* – *ощадний*, *перевірка камеральна* – *попередня*, *ремітент* – *перший векселетримач*, *ліз-бек* – *зворотний лізинг*, *індосамент-передавальний* та ін. [1]. Зрідка запозичення і власне українські утворюють терміни-дублети: *експорт-вивіз*, *квантитивний-кількісний*.

Надзвичайно широко зустрічаються синоніми, які є важливими, але небажаними у термінологічних системах: *виторг*, *втрати* – *видатки*, *дохід* – *прибуток*, *затрати*, *зиск*, *кошти*, *процент*, *кредитор* – *позикодавець*, *позичкодавець*, *рента*. Синоніми фінансово-економічної терміносистеми розрізняють за такими типами: один термін є власне українським, а другий – іншомовним (*зниження* – *дисконт*, *заборона* – *ембарго*, *випуск* – *емісія*, *відшкодування* – *репарація*, *винагорода* – *диспач*), обидва терміни є запозиченнями з різних мов (*акцептант* – *тросант*, *ревальвація* – *ревалоризація*, *жиро* – *індосамент*, *комісіонер* – *фактор*), терміни є національними утвореннями (*набувач* – *набувальник*, *зношеність* – *зношення*, *зношування*), терміни-дублети (*гайдаризм* – *руйнування попередньої економічної системи*, *крива Лаффера* – *зв'язок між оподаткуванням та надходженням до бюджету*).

Точність змісту фахового тексту часто залежить від того, наскільки правильно і доречно дібрані слова. У кожному конкретному випадку слід вибрати саме те слово і поставити його саме на те місце. Так, у дорученні вживаємо слово «одержати» (певну суму). Воно має синонім «отримати», і хоч ці

слова спільні за своїм значенням, проте у фінансовому документі краще вжити «одержати».

Незнання чи нерозуміння лексичного значення слова стає причиною численних помилок в усній і писемній формі, зокрема й уживання паронімів – слів, подібних за морфологічною будовою та звуковим складом, але різних за значенням. Звукова близькість і незначна різниця у вимові паронімів призводить до «неприпустимого вживання їх один замість одного, що затемнює зміст висловлювання» [4]. Серед фінансово-економічних термінів можна вирізнити пароніми, які можуть мати спільні корені, але відрізнятися різними префіксами чи їх відсутністю: *виплата* (видання плати за що-небудь, сплатування боргу) – *оплата* (внесення плати, платіж) – *плата* (винагорода за виконану працю, віддяка); *витрати* (кошти, гроші, витрачені на що-небудь) – *втрати* (марне витрачення чогось, збитки) – *затрати* (гроші, матеріальні цінності, праця, затрачені на що-небудь). Паронімічна пара може відрізнятися суфіксами, наприклад: *брокераж* (проведення комерційних біржових операцій з цінними паперами за дорученням продавця або покупця) – *брокеридж* (винагорода, яку отримує брокер за виконану роботу), *рахівник* (спеціаліст з рахівництва) – *рахівниця* (пристрій для лічби), *банковий* – *банківський* (збігаються у значенні, але дещо розходяться у сполучуваності з іншими словами: обидві лексеми вживаються зі словами *документ*, *внесок*, *капітал*, *книжка*, *операція*, *переказ*, *політика*, але тільки з лексемою *банківський* – слова *актив*, *контроль*, *кредит*, *працівник*, *робота*, *система*, *службовець*). Серед слів паронімів, що відрізняються суфіксами є багато прикметників. Знати їхнє значення або й невеликі значеннєві відтінки важливо, тому що можна допустити помилку тоді, коли вони вступають у зв'язки з іншими словами, наприклад: *гарантійний* – лист, кредит, договір, *гарантований* – заробіток, оплата, доходи; *збитковий* – баланс, експорт, виробництво, *збиточний* – думка, хлоп'я; *акціонерний* – банк, капітал, товариство, *акціонерський* – внесок. Слова даного типу наближаються до спільнокореневих синонімів, хоча і мають різні риси: 1) паронімічні є або тільки власне українськими словами: *оплатити* – *заплатити*, *витрати* – *затрати*, або лише запозиченими: *економний* – *економічний*, *трасант* – *трасат* – *траст*, *трейдер* – *трейдинг*. А в синонімічному ряду можуть об'єднуватися і ті, і інші [3].

Тематичні пароніми зі сфери фінансів становлять такі пари слів: *банк* (кредитно-фінансова установа, що акумулює кошти, надає кредити, здійснює грошові розрахунки, операції з іноземною валютою, золотом та цінними паперами), *банко* (курс, за яким банк купує і продає цінні папери); *індосант* (особа, яка робить передатний підпис на чеках, векселях), *індосат* (особа, на яку переводять чек); *консигнант* (постачальник товару на склад посередника), *консигнатор* (посередник, який здійснює зберігання товару постачальника).

З – поміж паронімічних пар можна виокремити й такі, які належать до сфер різних наукових дисциплін чи вживаються в різних стилях. Наприклад: *артикул* (узагальнений показник, що характеризує основні функціональні та якісні властивості товару) – *артикуль* (службове слово, яке вживається з іменем для позначення роду, числа, відмінка в деяких мовах); *валюта* (грошова одиниця, що використовується як засіб розрахунку в торгових операціях) – *волюта* (архітектурний мотив у формі спіралеподібного завитка з кружком у центрі); *гривня* (офіційна валюта України) – *гривна* (нашийна прикраса, що мала форму гладкого або витого обруча із дорогоцінного металу); *девiза* (вексель, чек, виписаний в іноземній валюті для оплати його за кордоном) – *девiз* (стисле формулювання провідної ідеї); *дебет* (ліва сторона бухгалтерського рахунку, у якій відображають господарчі операції методом подвійного запису) – *дебіт* (кількість нафти, газу, води, що дає джерело за одиницю часу); *дисконт* (облік векселів у банку, відсоток, який одержує банк під час обліку векселів) – *дискант* (високий дитячий голос хлопців); *жиро* (вид безготівкових розрахунків) – *жир* (речовина, яку використовує організм для енергетичних і пластичних цілей); *комітент* (особа в договорі комісії, яка доручає іншій особі здійснити за винагороду одну або кілька операцій з товаром, акціями, іноземною валютою) – *комітет* (колегіальний орган управління); *ресстр* (книга для запису справ, документів, майна, земельних володінь) – *регiстр* (послідовний або паралельний логічний пристрій, який виконує функцію приймання, запам'ятовування і передавання інформації); *сальдо* (різниця між приходом і видатком бухгалтерського обліку) – *сальто* (акробатичний стрибок із перевертанням у повітрі через голову).

Неправильне вживання слів паронімів у повсякденному мовленні приводить до непорозуміння, іноді створює комічний

ефект. Наприклад: Класична «економічна людина» найчастіше являється нам / замість – Ми уявляємо класичну «економічну людину» в образі підприємця, що максимізує прибуток.

Оскільки основою мовленнєвої культури фахівців фінансово-банківської сфери є точність, тобто дотримання загальноприйнятих літературних норм у використанні, в першу чергу, лексичних засобів мови, тому доречне використання синонімів, паронімів, термінів є показником загальнокультурної та мовної компетентності бухгалтера, податкового інспектора, фінансиста.

Список використаних джерел

1. Вознюк Г. Чужослови в системі фінансово-економічної термінології: проблеми адаптації. Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія: Проблеми української термінології. 2016. № 842. С. 48–50.
2. Д'яков А. С., Кияк Т. Р., Куделько З. Б. Основи термінотворення: Семантичні та соціолінгвістичні аспекти. Київ : Вид. дім «KM Academia», 2002. 216 с.
3. Микитюк О. Р. Сучасна українська мова: самобутність, система, норма: навчальний посібник. Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2013. 440 с.
4. Пономарів О. Д. Культура слова: Мовностилістичні поради. Київ, 2001. 240 с.
5. Хміль Ф. І. Ділове спілкування : навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Академвидав, 2004. 208 с.

Ю. С. Матвієнко, к. пед. н., гарант освітньої програми «Освітня робототехніка», проректор з науково-педагогічної роботи
wasilews2009@gmail.com
Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

ОГЛЯД МЕТОДІВ НАВЧАННЯ, ЯКІ ДОЦІЛЬНО ЗАСТОСОВУВАТИ ПРИ ВИКЛАДАННІ ОСВІТНЬОЇ РОБОТОТЕХНІКИ

З досвіду автора зауважимо, що доцільними методами викладання освітньої робототехніки є: метод проєктів, метод портфоліо, метод взаємонавчання, модульний метод та метод проблемного навчання.

Під методом проєктів розуміємо спосіб досягнення дидактичної мети через детальну розробку проблеми, яка має завер-

шитися цілком реальним, відчутним, практичним результатом, оформленим тим чи іншим чином. Використання методу проєктів дозволяє розвивати пізнавальні та творчі навички учнів при розробці конструкцій роботів за заданими функціональними особливостями для вирішення будь-яких соціальних та технічних завдань.

Самостійна робота над технічним проєктом дисциплінує учнів, змушує мислити критично і дає можливість кожному визначити свою роль у команді. Робота над проєктом розробки моделі робота передбачає два взаємопов'язані напрямки: конструювання та програмування, таким чином, учень має можливість самостійного вибору сфери діяльності.

Створення портфоліо досить важливе в процесі навчання, оскільки під час його розробки учень осмислює свої досягнення, усвідомлює можливості та формує власне ставлення до результатів.

Метод портфоліо передбачає формування структурованої папки, в яку поміщають вже завершені та спеціально оформлені роботи. Вони дозволяють відобразити освітню біографію та рівень досягнень учня чи групи учнів. Цей метод допомагає при формуванні доповідей на конференції школярів при розробці моделі робота для виступу на змаганнях різного рівня, при розробці плану на навчальний період тощо.

Метод взаємонавчання своїми витокami йде у Колективний метод навчання. На думку В. К. Дяченка, навчання є спілкуванням учителя та учнів [1]. Вид спілкування визначає й організаційну форму навчання. Історичний аналіз показує, що розвиток способів навчання ґрунтувалося на застосуванні різних видів спілкування. На заняттях елективного курсу з конструювання та програмування роботів метод взаємонавчання реалізується учнями самостійно, іноді навіть без участі вчителя. Розібравшись у вирішенні будь-якого конструкторського завдання, учні із задоволенням діляться своїми знаннями з тими, хто відчуває труднощі під час вирішення подібних завдань.

Таким чином, може скластися ситуація, в якій учні навчають самого вчителя, що позитивно впливає як на самооцінку учнів, так і на стосунки з учителем.

П. А. Юцявічене зазначає, що сутність методу модульного навчання полягає в тому, що учень самостійно може працювати із запропонованою йому індивідуальною програмою, що вклю-

чає у собі цільовий план дій, банк інформації та методичний посібник досягнення поставлених дидактичних цілей [2]. В основі інваріантних програм, що є важливим компонентом модульного навчання, лежать модулі, що є професійно значущими діями (навчальні елементи). Перевагою модульної системи є гнучкість, варіативність, можливість її адаптації до умов, що змінюються.

З власного досвіду зауважимо, що зміст курсу з освітньої робототехніки доцільно розбити на наступні модулі:

1. Основи конструювання.
2. Програмування.
3. Розв'язання прикладних завдань.

Формування структури модулів може мати циклічний характер – тематика модулів повторюється через короткі (від тижня до двох місяців) або довгі (у межах навчального року) проміжки часу. В темах конструювання та програмування одного часового періоду зручно розглядати завдання єдиних проєктів, щоб в учнів сформувалося цілісне уявлення про реалізацію тієї чи іншої моделі робота.

Під проблемним навчанням розуміємо сукупність таких дій, як організація проблемних ситуацій, формулювання проблем, надання учням необхідної допомоги у вирішенні проблем, перевірка правильності рішень та керівництво процесом систематизації та закріплення набутих знань.

Метод проблемного навчання заснований на створенні проблемної мотивації та вимагає особливого конструювання дидактичного змісту матеріалу, який повинен бути представлений як ланцюг проблемних ситуацій. Цей метод дозволяє активізувати самостійну діяльність учнів, спрямовану на вирішення проблемної ситуації, внаслідок чого відбувається творче оволодіння знаннями, навичками, вміннями та розвиток розумових здібностей. Майже кожне завдання, яке вирішується в процесі конструювання та програмування роботів можна представити як проблемну ситуацію. Активізуючи творче та критичне мислення, учні здатні оптимізувати власне розв'язання задачі.

На практиці в процесі реалізації курсу з робототехніки найбільш продуктивним є застосування сукупності декількох вищеописаних методів навчання.

Грамотне, усвідомлене застосування методу проєктів у спільній діяльності учнів та вчителя може привнести до навчального

процесу принципово іншу на протипагу традиційному навчанню систему взаємовідносин, принципово інший підхід до пізнавальної діяльності учнів, заснований на повазі до їх інтелектуальних та творчих можливостей, співробітництво, самостійне критичне мислення.

Проект у даному випадку є роботою, спрямованою на вирішення конкретної проблеми, досягнення оптимальним способом заздалегідь запланованого результату. Проект може включати елементи доповідей, рефератів, досліджень та будь-яких інших видів самостійної творчої роботи учнів, але лише як способів досягнення результату проекту. Для учня проект – це можливість максимального розкриття свого творчого потенціалу. Тобто, діяльність, яка дозволяє проявити себе індивідуально чи в групі, спробувати свої сили, додати свої знання, принести користь, показати публічно досягнутий результат. Ця діяльність спрямована на рішення цікавої проблеми, сформульованої самими учнями. Результат цієї діяльності – знайдений спосіб вирішення проблеми – носить практичний характер і значущий самими відкривачами. А для вчителя навчальний проект – це інтегративний дидактичний засіб розвитку, навчання та виховання, який дозволяє виробляти та розвивати специфічні вміння та навички проектування: проблематизація, цілепокладання, планування діяльності, рефлексія та самоаналіз, презентація та самопрезентація, а також пошук інформації, практичне застосування академічних знань, самонавчання, дослідницька та творча діяльність.

Таким чином, проектна діяльність – це робота над проектом, яка включає наступні етапи: ініціювання проекту; цілепокладання; планування робіт із проекту; практичні роботи з втілення проекту; документування проекту; презентація результатів проекту; портфоліо учня.

Розглянемо докладніше кожен із етапів. Перш ніж почати виконувати проект, учитель разом із учнями зазвичай обговорюють проектні ідеї. Вибирається тема та обговорюється реалістичність очікуваних результатів проекту. Тут надзвичайно важлива роль учителя, який повинен мати у запасі колекцію тем проектів, доцільних з позиції викладання робототехніки. Можна порадити вчителю, використовуючи літературу та свій професійний досвід, сформулювати для кожного класу більше 10 можливих тем проектів, а потім провести обговорення.

Обговорення з учнем можливості виконання проєкту допоможе йому уникнути розчарувань. В обговоренні можуть приймати участь зацікавлені особи: батьки чи адміністрація школи. Основною ж чинною ланкою у проєктній діяльності повинні бути самі школярі, отже, самі теми та завдання повинні бути їм посильні. Тому проєкти мають бути не науковими, а носити навчально-пізнавальний та дослідницький характер. При цьому в рамках реалізації проєктної діяльності можна відзначити, що відбувається формування та розвиток практично усіх видів універсальних навчальних дій. Мета будь-якої роботи – це уявлення про кінцевий результат, бажаного майбутнього у вигляді продукту, послуги, масиву даних, інсценування тощо. Найбільші труднощі в учнів пов'язані з описом того, що вони хочуть зробити, тобто, того, що саме має вийти в результаті проєктної роботи. Для визначення цілей проєкту доцільно застосовувати SMART метод.

Отже, процес цілепокладання передбачає не тільки формулювання власне мети проєкту, а й визначення його тривалості, складу учасників та найважливіших умов успішності його виконання. Якщо на старті проєкту не продуманий хоча б один із названих параметрів, виконання проєкту стає проблематичним, а часом і неможливим.

Формулюючи мету роботи, ми подумки прикидаємо необхідні «кроки» для досягнення мети. З них складаються завдання проєкту.

Планування проєкту передбачає оцінку ресурсів, необхідних для його виконання. Наприклад, загальний план роботи може мати наступний вигляд:

1. Визначити етапи проведення проєкту.
2. Визначити обсяги фінансування.
3. Визначити місце реалізації проєкту, матеріальні ресурси.
4. Визначити інформаційне забезпечення та джерела інформації.
5. Визначити кількість учнів – учасників проєкту.
6. Визначити час виконання.
7. Визначити ризики та можливі додаткові витрати.

Документування всіх етапів роботи та результатів проєкту залежить від виду та теми проєкту. Універсальних рішень не існує, кожен вибирає те, із чим зручніше працювати. У практиці роботи використовуються щоденники проєктів або відповідні розділи Інженерних книг.

Презентація результатів проекту – це публічне підбиття його підсумків, що дисциплінує мислення та мовлення учня, привчає його логічно правильно будувати систему висловлювань, аргументувати та ілюструвати основні тези свого виступу. Регулярне проведення презентацій формує в учня досвід публічних виступів, що «знімає» стрес виступів перед аудиторією, розвиває швидкість інтелектуальної реакції у відповідях на питання.

Презентація проводиться без допомоги дорослих. У разі групового проекту потрібно прагнути до того, щоб кожен учасник команди брав участь у його поданні. Час, відведений на доповідь, має відповідати регламенту (зазвичай 5–10 хвилин).

Проектний метод розвиває соціальну мобільність учнів. Презентація своїх досягнень сприяє формуванню навичок комунікації із різними категоріями споживачів. Особливої уваги тут заслуговує набуття навичок діяльності у цифровому середовищі. Публікуючи свої роботи в Інтернеті, ведучи тематичні блоги та відеоблоги, присвячені змісту проекту, які навчаються доводиться стикатися з негласними вимогами мережі до постійного оновлення та поповнення контенту з певною періодичністю.

Портфоліо учня. Учні у повсякденному житті та для навчання використовують різноманітні цифрові пристрої. Сучасні гаджети компактні та багатофункціональні. Вони дозволяють спілкуватися, ділитися враженнями, збирати всі свої досягнення, творчі проекти портфоліо. Матеріали портфоліо можуть розповісти про особисті досягнення, наприклад, у спорті, творчості, подорожах, проектних дослідженнях, особистісне зростання. Портфоліо може не тільки містити «перемоги» його власника, але й відображати участь, показуючи широту його світогляду.

Портфоліо бажано створювати в електронному вигляді, оскільки його матеріали будуть затребувані багаторазово і воно буде постійно поповнюватися новими досягненнями. Портфоліо показує індивідуальну еволюцію школяра як зовнішньому спостерігачеві, так і самому.

Заняття проектною діяльністю в основній школі є обов'язковою, невід'ємною частиною навчального процесу під час вивчення освітньої робототехніки.

За допомогою проблемного навчання учні можуть розвивати своє критичне мислення та здатність виявляти та характеризувати проблеми, інтегруючи знання, отримані з різних областей. У процесі вирішення проблем, що виникають у проектах,

створюється усвідомлення власного навчання, що сприяє само-віддачі та самооцінці. Таким чином, учні слідуєть шляхом досліджень, які дозволять їм підвищити свої навички в пошуку, управлінні та збереженні інформації, і змушують їх планувати стратегії вирішення проблем, підвищувати ефективність власних міркувань та їх творчий рівень.

Наведемо приклад алгоритму розгляду типової проблеми в контексті конструювання та програмування робота:

1. Ознайомлення із проблемою.
2. Провести мозковий штурм.
3. Скласти список того, що відомо.
4. Скласти список того, що невідомо.
5. Скласти список того, що потрібно зробити, щоб вирішити проблему.
6. Визначення проблеми.
7. Отримання інформації.
8. Подання результатів.

Для реалізації проблемного навчання в освітньому процесі у вчителя повинні бути підготовлені та продумані проблемні ситуації, над якими працюватимуть учні. Дані проблемні ситуації мають бути співвіднесені з цілями, які учні мають досягати у процесі діяльності. Час для вирішення проблеми має бути обмеженим, з урахуванням складності проблеми.

При організації освітнього процесу з освітньої робототехніки необхідно враховувати, що кожна група складатиметься з учнів різної продуктивності. При цьому рекомендується, щоб середня продуктивність кожної групи була однаковою. Також рекомендується збалансований розподіл складу груп за статевою ознакою. Робототехнічні проекти можуть розроблятися з використанням різних інструментів.

Список використаних джерел

1. Колективний спосіб навчання (КСВ) / В. К. Дяченко й О. Г. Ривін ; діалоги Платона (діалектика). – 2017. URL: <https://uk-ua.vedavrat.org/Jyotish/11598/collective-learning-method-%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%B9-%D1%81%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1-%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D0%BA%D1%81%D0%B2>.
2. Юцявичене П. Теория и практика модульного обучения. – Каунас, 1989, 272 с.

Т. В. Маховська, студентка 2 курсу освітньо-професійної програми «Бухгалтерський облік»;

В. В. Войтаннік, викладач інформатики
val40041002@ukr.net

ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету»

СТРУКТУРА ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ФАХОВОГО МОЛОДШОГО БАКАЛАВРА З БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Авторка навчального посібника «Основи інформаційного права України» проаналізувала різні наукові джерела, щоб з'ясувати, які формулювання може мати термін «інформаційна культура», що дало підставу зробити такі узагальнення: *інформаційна культура* (від лат. cultura – освіта, розвиток та informatio – роз'яснення) –це:

1) сукупність досягнень певного людського суспільства (групи людей, нації, народу, суспільства, держави, міжнародного співтовариства) у сфері інформаційних відносин (у тому числі мистецтва, науки, техніки тощо);

2) відповідний рівень розвитку інформаційних відносин на певний момент часу, у просторі, колі осіб, що визначається порівняно з попередніми показниками інформаційної культури;

3) сукупність практичних, матеріальних і духовних надбань суспільства, які відображають історично досягнутий рівень розвитку суспільства і людини у сфері інформаційних відносин та втілюються в результатах інформаційної діяльності;

4) ступінь (рівень) довершеності в оволодінні знаннями у галузі суспільних інформаційних відносин та діяльності;

5) метод формування визначеного в ідеалі рівня інформаційних відносин;

6) сукупність умов, що забезпечують високий рівень, продуктивність, безпеку інформаційних правовідносин;

7) рівень фахової підготовки працівників (працівника) у сфері інформаційних правовідносин та особистої організованості їх;

8) рівень відповідності норм, встановлених у суспільстві, нормам інформаційних правовідносин;

9) галузь загальної культури (як науки), що вивчає проблеми унормування суспільних інформаційних відносин;

10) сукупність духовних цінностей у сфері інформаційних відносин, створених людством упродовж його історії;

11) рівень, ступінь досконалості певної галузі розумової діяльності (Виноградова, 2006).

На основі аналізу сутності інформаційної культури слід виділити структурні компоненти *інформаційної культури* майбутнього фахового молодшого бакалавра з бухгалтерського обліку.

Структура (лат. *structura*, англ. *structure*) – це взаєморозміщення та певний взаємозв'язок складових частин цілого, внутрішня будова.

Ми пропонуємо своє бачення структури інформаційної культури майбутнього фахового молодшого бакалавра з бухгалтерського обліку, яка визначається в його інформаційній компетентності, інформаційній етиці, інформаційній поведінці (рис. 1).

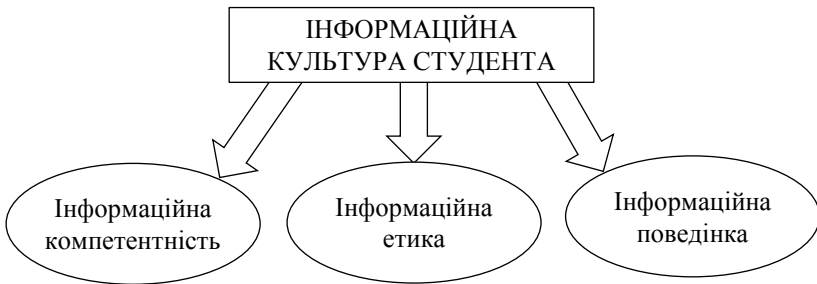

Рисунок 1 – Структура інформаційної культури майбутнього фахового молодшого бакалавра з бухгалтерського обліку

У педагогічній науковій літературі немає чітко визначеного поняття «інформаційна компетентність». Багато науковців цей термін тлумачать по-різному. За цієї обставини *інформаційну компетентність* ми розуміємо як здатність майбутнього фахового молодшого бакалавра з бухгалтерського обліку представляти, обробляти і використовувати інформацію із застосуванням конкретних програмних продуктів. Для роботи з текстовою інформацією, слід зазначити, студенти використовують програму текстового редактора Блокнот (Notepad), текстові процесори Word Pad, MS Word, видавничу систему MS Publisher, для оброблення табличної інформації використовується програма

MS Excel, оброблення графічної інформації здійснюється за допомогою програм Paint, Adobe Photoshop, CorelDraw і т.ін. У майбутній професійній діяльності майбутнього фахового молодшого бакалавра з бухгалтерського обліку випускники мають навчитися використовувати спеціальне програмне забезпечення для ефективної роботи бухгалтера.

Комп'ютерна еволюція породжує велику кількість проблем і гуманітарного характеру, в тому числі принципово нові етичні питання. Користувачів мережевого простору, зокрема Інтернету, зваблюють нові спокуси, властиві будь-якому іншому людському спітовариству, часто з відтінком антисоціальної поведінки. Тому, з кожним роком дедалі загальнішими стають питання регулювання відносин, зростає розуміння того, що дотримання етичних норм є одним із способів співіснування у віртуальному світі.

Інформаційна етика – це саморегуляція студента на основі морально-етичних норм і правил поведінки під час роботи з інформаційно-комп'ютерними технологіями для комфортного співіснування у віртуальному світі: вміння вести інформаційно-комунікаційний діалог, мережний етикет, (правила етикету під час роботи в електронній пошті, при спілкуванні в чаті, при проведенні телеконференцій тощо).

Інформаційна поведінка – це спосіб дій, сукупність зусиль, що відображає активність студента щодо пізнання нової інформації, його уміння орієнтуватися в інформаційному просторі, ступінь його продуктивної, творчої діяльності щодо використання інформаційних ресурсів під час навчання та майбутньої професійної діяльності.

Для вільної орієнтації в інформаційному потоці студент повинен досягти певного рівня інформаційної культури як складової частини загальної культури. Вона є продуктом різноманітних творчих можливостей людини і виявляється в різних аспектах: використання технічних пристроїв (ПК, гаджети), використання інформаційних комп'ютерних технологій, складовою базовою яких є численні програмні продукти, в умінні вибирати інформацію з різноманітних джерел та подавати її в зрозумілому вигляді і вміти її ефективно використовувати, у знанні особливостей інформаційних потоків у своїй професійній діяльності, у вмінні аналітичного оброблення інформації та подальшої роботи з нею.

Список використаних джерел

1. Виноградова Г. В. Інформаційне право України : навч. посіб. Київ : МАУП, 2006. 144 с.

В. В. Міщенко, викладач першої категорії

valentina820803@gmail.com

Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету»

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ УПРАВЛІНСЬКИХ ТА ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

У наш час значний спектр різноманітних інтерактивних методів знаходять усе ширше використання при забезпеченні знань і вмінь їх здобувачів завдяки своїй фактично доведеній високій ефективності. Це обумовлено, у першу чергу, розвитком інформаційно-технічних засобів, smart-технологій, сучасними сталими тенденціями розвитку ринку праці, світового освітнього простору та вимогами суспільства й держави.

Інтерактивне навчання – це насамперед діалогове спілкування між викладачем і студентом. Викладач організовує навчальний процес таким чином, що практично всі студенти виявляються залученими в процес пізнання.

У ході діалогового навчання студенти вчаться критично мислити, вирішувати складні проблеми на основі аналізу обставин і відповідної інформації, брати участь у дискусіях, спілкуватися з іншими людьми, розвивати пізнавальну діяльність.

З метою підтримки інтересу до управлінських і економічних дисциплін рекомендується впроваджувати науково-пошукові дослідницькі заняття. Саме розв'язання задач потребують обговорення. Часто вирішення їх немає однозначної відповіді. Діяльність суб'єкта господарювання проходить в умовах невизначеності, де відсутні однозначні відповіді на запитання. Головним критерієм правильності вибору фірмою стратегії, тактики чи оперативних дій виступає економічний ефект від підприємницької діяльності. Тому найефективніше використовувати інтерактивні методи в дисциплінах, безпосередньо орієнтованих на підприємницьку й управлінську діяльність, на відміну від точних дисциплін, які потребують традиційних

методів засвоєння сталих теорем. Разом з тим, неможливо взагалі відмовитися від використання традиційних методів і в бізнес-дисциплінах. Лекції, практичні та семінарські заняття повинні доповнювати, роз'яснювати та надавати теоретичний матеріал щодо підґрунтя прийняття практичних рішень в діяльності фірми, передавати закордонний та український досвід роботи провідних організацій і підприємств.

Зважаючи на вище сказане, важливими та актуальними є дослідження базових характеристик і особливостей використання основних інтерактивних методів забезпечення освітньої діяльності та проведення їхнього змістовного аналізу в процесі лекційних занять.

Відповідно до сучасної термінологічної бази «інтерактивна лекція» визначається як основна форма навчання теоретичної частини певного освітнього компонента, що дозволяє залучати осіб, які здобувають освіту, у цей процес, зберігаючи над ними, зокрема їхньою увагою, необхідний контроль та забезпечуючи швидко й просту трансформацію пасивної презентації матеріалу в інтерактивний досвід.

На основі проведеного аналізу зарубіжних і вітчизняних інформаційних даних встановлено, що основними формами проведення інтерактивних лекцій є такі (рис. 1):

Рисунок 1 – Форми проведення інтерактивних лекцій

Сучасний досвід свідчить, що найбільш поширеним у нинішній час та найпростішим інтерактивним інструментарієм презентації інформації є **лекція-візуалізація**, що становить надання певних даних за допомогою використання технічних засобів

навчання (аудіо- та/або відеотехніки). Основною метою застосування цього методу ведення занять є формування в осіб, які навчаються, необхідних типів мислення, зокрема професійного, шляхом сприйняття усного чи письмового матеріалу, представленого у візуальній формі. Вважається, що такий тип викладу лекцій є максимально ефективним на етапі введення здобувачів у сутність нової дисципліни, її розділу чи певної теми завдяки можливості коментування та більш детального пояснення сутності та змісту попередньо підготовлених графічних матеріалів.

Проблемна лекція ґрунтується на необхідності здобуття нових знань шляхом аналізу наявних труднощів у певній сфері чи ситуації, визначення шляхів їх вирішення. Особливістю цього виду занять є те, що творча робота, яка виконується в цьому випадку здобувачами освіти в діалозі з викладачем, є дуже близькою до дослідницької та розвиває навички її практичної реалізації. Застосування цього освітнього заходу передбачає необхідність першочергового визначення за допомогою формулювання та постановки цільових запитань необхідної проблематики, що не має попередньо напрацьованого однотипного алгоритму вирішення, її постановки, у ході чого визначається важливість її розв'язання та напрацьовуються основні варіанти. Упродовж цієї лекції мислення здобувачів відбувається, базуючись на аналізі проблемної ситуації в напрямі одержання потрібних відомостей, намагаючись визначити потрібний для досягнення поставлених цілей кінцевий результат, використовуючи комунікаційні вміння танавички.

У результаті реалізації цього виду занять забезпечується засвоєння здобувачами теоретичних знань, розвивається неординарне аналітичне та критичне мислення, формується пізнавальний інтерес до навчання та задатки майбутньої професійної мотивації.

Відеолекція становить поширений за допомогою сучасних цифрових технологій відеоматеріал, доповнений схемами, діаграмами, пізнавальними відеофрагментами, що передбачений для забезпечення надання знань і навичок здобувачів освіти. Використання цього виду проведення занять забезпечує передачу, опрацювання та презентацію інтерактивної інформації одночасно для кількох віддалених користувачів із можливістю взаємообміну відомостями в режимі реального часу. Користу-

вання таким засобом може здійснюватися додатково й при дистанційному, заочному навчанні, для повторення вже вивченого попередньо матеріалу.

Одним із засобів реалізації такого виду навчальної діяльності, що може застосовуватися для представників, територіально віддалених один від одного, є використання спілкування в мережі Інтернет за допомогою комп'ютерного програмного забезпечення на базі хмарних технологій Zoom, Meet, Skype, Microsoft Teams в Office 365, Google Hangouts тощо, а також представлення попередньо записаних матеріалів на сторінках дисциплін на офіційному вебресурсі освітнього закладу або у певних мережах, зокрема соціальних, а також відеохостингу YouTube. Перевагою, що свідчить на користь застосування програм дистанційного зв'язку, є також можливість для налагодження практики проведення занять фахівцями з інших країн, а отже, вивчення міжнародного досвіду та напрацювання механізмів співпраці між навчальними закладами в різних державах. Особливо важливою можливістю реалізації освітнього процесу з проведенням відеолекцій стає в умовах реалізації дистанційного навчання при надзвичайних ситуаціях, карантинних обмеженнях COVID-19, в умовах воєнного стану.

Бінарна лекція передбачає викладення особам, які здобувають освіту, навчального матеріалу проблемного змісту шляхом прямого діалогічного спілкування між двома викладачами, зокрема теоретика та практика або представників двох різних наукових напрямів, у формі діалогу із залучення до нього представників студентської аудиторії. Важливо, щоб діалог між ораторами демонстрував високу культуру спільного пошуку конструктивного вирішення певної наукової проблеми чи ситуації, активне залучення в спілкування здобувачів знань, можливість постановки ними запитань, відображення власних позицій щодо обговорюваної проблеми, зокрема емоційних.

Цей спосіб проведення лекційних занять дає змогу включати представників цільової аудиторії в активний процес мислення, порівнювати обґрунтованість і аргументованість викладу позицій представниками різних сторін, робити вибір на користь певної, приєднуючись до неї, напрацьовувати досвід та власні висновки.

При використанні **лекції-дискусії** викладач, забезпечуючи презентацію певного навчального матеріалу, ставить студентам

попередньо підготовлені питання, з метою подальшого визначення векторів обговорення застосовує відповіді на них, організовує та забезпечує вільний обмін думками та ідеями, підводячи підсумки певних змістових розділів.

Для забезпечення повноцінної взаємодії викладача та здобувача освіти, вільного обміну ідеями й думками, активізації роботи представників аудиторії та динамічності освітнього процесу при застосуванні цього виду занять необхідним є управління колективною увагою, відхід від негативних і помилкових тверджень, що інколи виникають. Результативним інструментарієм для цього вважаються чітко відпрацьований підбір питань, умілі управління увагою та модерування дискусією, пропозиції здобувачам знань вивчити, проаналізувати та обговорити визначені ситуації, кейси.

Лекцію-бесіду більшість науковців профільної сфери вважає найбільш поширеною та найбільш простою за своїм змістом наповненням формою активного залучення здобувачів знань у освітній процес. Її перевагами, своєю чергою, є здатність залучати увагу до найбільш важливих аспектів тем, що вивчаються, визначати зміст, інтенсивність і темп презентації матеріалу з урахуванням особливостей сприйняття представників аудиторії.

Основними вимогами, що ставляться до викладача, при використанні цього методу є необхідність стежити, щоб усі озвучені питання знайшли потрібні відповіді, забезпечуючи належну увагу осіб, які навчаються.

Лекція-пресконференція у першу чергу становить дискусію для визначення рівня засвоєння певного матеріалу. Вона проводиться зазвичай переважно в невеликих за своєю чисельністю групах у якості науково-практичного заняття на попередньо сформульовану та поставлену тему. Цей захід містить комплексну систему з циклу підготовлених доповідей студентів, кожна з яких становить попередньо напрацьований логічно закінчений матеріал тривалістю в середньому по 5–10 хвилин. Сукупність таких виступів дозволяє багатогранно проаналізувати та висвітлити певну проблему, ситуацію чи явище. На фінальному етапі проведення такої лекції викладач проводить підсумкову оцінку питань для відображення знань і інтересів представників аудиторії, підводить підсумки й узагальнює проведену здобувачами роботу, доповнюючи та уточнюючи розглянуту інформацію.

Лекція-провокація становить навчальне заняття, коли інформація, що викладається, здійснюється з використанням заздалегідь запланованих і анонсованих помилок. Вона орієнтована на мотивацію зацікавленості та уваги здобувачів освіти до постійного контролю інформації, що викладається, пошуку в ній змістовних, методичних, методологічних, стилістичних орфографічних помилок і неточностей, розвиток здібностей оперативного аналізу відомостей і професійної ситуації, набуття вмінь і навичок експертів, опонентів, аудиторів.

Кінцевим підсумком проведення такого типу освітніх заходів є оцінювання підготовки й діагностика знань представників навчальної аудиторії, аналіз допущених помилок.

Лекція-консультація (зокрема програмована) є різновидом проведення навчальних занять, що дає змогу більш активно залучати учасників освітнього процесу до обговорення певної теми чи проблеми. Такий захід зазвичай проводиться не одним викладачем, а за участю кількох висококваліфікованих фахівців у певній сфері. Упродовж перших 30–45 хвилин аудиторії презентується інформація про певний об'єкт наукового пізнання, а решта часу передбачена для відповідей на запитання, що виникають у здобувачів освіти. Окремим різновидом цього типу занять є програмовані лекції-консультації. Їх особливістю є те, що по завершенні інформативної частини викладач сам пропонує аудиторії надати відповіді на попередньо підготовлені ним запитання. Результуючим підсумком проведення такого заходу є проведення завершальної дискусії, у ході якої учасники аргументують свої позиції щодо певного процесу та явища.

Лекція щодо аналізу конкретної ситуації є різновидом проведення заняття, в основі якого лежить застосування конкретної ситуації, виклад якої здійснюється усно або у формі короткого відеозапису, слайд-шоу тощо. Виклад інформації про ситуацію, яка застосовується, має здійснюватися дуже лаконічно (щоб не розосереджувати увагу здобувачів), проте з наданням усієї необхідної інформації для детального розуміння та аналізу сутності певного явища.

Значна роль при реалізації такого навчального заходу покладається на здобувачів знань – для спільного аналізу та обговорення елементів процесу, що вивчається, усіма представниками аудиторії. Роль викладача при цьому полягає, у першу чергу, в активізації творчої дискусії за допомогою чітко визначених

питань, поставлених конкретним особам, презентації різних думок з визначенням необхідного напрямку. Підводячи підсумки налагодженої дискусії модератором, базуючись на визначенні правильних тверджень і аналізі неправильних формулювань, має бути забезпечено підведення учасників до необхідного колективного висновку або узагальнення.

Мінілекція є одним із способів інформування здобувачів освіти, що найбільш широко використовуються та мають доведену високу ефективність. Відповідно до методологічних засад проведення цього виду занять на його початку викладач запитує, що відомо здобувачам освіти про певний об'єкт пізнання. Після надання відповідей та коментарів на поставлене запитання суб'єкт, який забезпечує освітній процес, пропонує обговорити ставлення здобувачів освіти до цього об'єкта та розширити знання про нього.

Отже, встановлено, що застосування таких інтерактивних заходів значним чином сприяє підвищенню ефективності реалізації освітнього процесу, зокрема шляхом активізації творчого потенціалу мислення, залучення інтересу та уваги здобувачів знань і набуття компетентностей.

Список використаних джерел

1. Інтерактивні методи навчання у вищій школі: монографія / Д. П. Антошко, В. С. Володавчик, Л. І. Сеногонова та інші. Харків: Вид-во Іванченка І. С., 2022. 189 с.
2. Раковська М. А. Інтерактивне навчання в сучасному освітньому процесі. URL: <http://www.pdaa.edu.ua/np/pdf3/26.pdf>.

І. М. Моїсєєва, викладач іноземної мови

brk.moiseeva.i.m@gmail.com

Комунальний заклад «Бахмутський педагогічний фаховий коледж»

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДОШКІЛЬНИКІВ ПІД ЧАС ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Якість дошкільної освіти неможлива без пошуку та впровадження інноваційних моделей життєдіяльності дітей. Сучасність вимагає відповідності змісту освіти життєвим потребам. Вивчення англійської мови з дошкільниками має свої специфічні сторони, але є результативним за умови виконання законів

ефективного вивчення іноземної мови. Освітня лінія «Іноземна мова» входить до варіативної частини Базового компоненту дошкільної освіти в Україні. Іноземна мова в освіті дошкільників розглядається як засіб розвитку, виховання та особистісного становлення дитини – засобом соціалізації. [1] Сучасні концептуальні підходи до навчання дітей іноземної мови враховують психофізіологічні можливості дітей дошкільного віку й вже сьогодні ми маємо «сім законів ефективного навчання іноземної мови», детально відпрацьовані і обґрунтовані Т. М. Шкваріною, видатним вченим у галузі методики навчання іноземної мови дошкільників.

За теорією діяльності, обґрунтованою Л. Виготським, П. Гальперіним, О. Запорожцем, О. Леонтьєвим, у діяльності виділяють три взаємопов'язані складові: мотив, мету та виконання. Вивчаючи з дітьми іноземну мову, вчитель обов'язково мотивує мовленнєву діяльність. А сам мотив залежить від потреби розмовляти іноземною мовою. На жаль, така потреба у дошкільників відсутня. Тому й необхідно поєднати іншомовну мовленнєву діяльність із пізнавальною та ігровою, які є рідними видами діяльності дитини дошкільного віку, оскільки інтерес – рушійна сила пізнання та навчання [2].

Для розвитку інтересу дітей дошкільного віку до вивчення іноземної мови недостатньо лише особистісних якостей вчителя. Сьогодні вже доведено, що необхідно використовувати нові інформаційні технології, ідея застосування яких на заняттях іноземної мови підтверджується багатьма науковцями. Старший дошкільний період є оптимальним віком для застосування інтернет-ресурсів. Така позиція пов'язана з віковими особливостями старших дошкільників (емоційно-образне мислення, мимовільність пам'яті та уваги, допитливість, потреба в активності), а також передумовами до успішного опанування іноземної мови в дошкільному віці:

- здатність цільового запам'ятовування необхідної інформації;
- початок процесу логічного мислення;
- формування уявлень та понять;
- формування здібності до початкових форм абстракції, узагальнення;
- розвиток образного мислення та початок переходу до понятійного мислення;
- інтенсивне формування пізнавальних потреб.

Одним із ефективних методів навчання, враховуючи вищезазначені особливості, є, на нашу думку, інтернет-ресурси, їх застосування на заняттях з англійської мови в ЗДО стає не перспективою, а реальністю. Але для цього необхідний відповідний рівень матеріально-технічного забезпечення та надійне підключення до мережі інтернет.

Проаналізувавши інтернет-ресурси за наступними критеріями: навчання граматики, навчання лексики, наявність аудіо- та відеоматеріалів, доступність для користувачів, можливість завантаження та встановлення програмного забезпечення на смартфон, ми дійшли висновку, що ефективними є ті, що передбачають вивчення англійської мови з «нуля», та побудовані за принципом гри, що є провідним видом діяльності дитини дошкільного віку, забезпечують ефективність навчання англійської мови дошкільників, їх структура сприяє активності та мотивації до опанування іншомовним мовленням.

На заняттях англійської мови під час педагогічної практики в ЗДО № 49 м. Бахмут студенти груп з додатковою спеціалізацією «Вихователь з правом навчання іноземної мови» постійно використовують автентичні відеоматеріали (пісні, фізкультхвилинки, віршики з навчання фонетики), які широко представлені на веб-сторінках:

www.supersimplelearning.com
www.english-4kids.com
www.chuchuTV.com
[www.maple leaf learning.com](http://www.mapleleaflearning.com)
[www. nursery rhymes.com](http://www.nurseryrhymes.com)

Враховуючи набутий досвід щодо зазначеного, можна дійти висновку, що інформаційні ресурси допомагають в цікавій формі вводити новий лексичний матеріал, опрацьовувати його в ігровій формі, формуючи таким чином іншомовну комунікативну компетенцію дошкільників та підвищуючи ефективність вивчення ними англійської мови.

Список використаних джерел

1. Тонконог Л. М. Навчально-методичне забезпечення та організація навчання англійської мови у ДНЗ. Харків : Весна, 2010. 4 с.
2. Шкваріна Т. М. У світ іноземної мови з цікавістю. Дошкільне виховання. 2000. № 1. С. 22–23.

*Г. В. Мураховська, викладач спеціальних дисциплін першої категорії, циклової комісії «Організація перевезень і управління на залізничному транспорті»
murakhovskaya.anna.05@gmail.com
Дніпровський фаховий коледж залізничного транспорту та транспортної інфраструктури*

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЦІННОСТЕЙ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

Підготовка конкурентноспроможних фахівців залізничного транспорту в сучасних умовах є завданням непростим. Проте, попит на фахівців цієї галузі на ринку праці тільки зростає, отже, потреба у якісній підготовці висококваліфікованих фахівців даної сфери, відданих своїй справі та здатних до постійного самовдосконалення також збільшується.

Професійне становлення в сучасних соціальних умовах, як зауважує І. Д. Бех, має починатися з формування в студентів ціннісного ставлення до майбутньої професійної діяльності. Він виділяє такі складові професіогенезу у процесі професійного навчання [1]: знайомство з майбутньою професійною діяльністю і створення уявлення про неї; формування реального уявлення про професіонала з обраної спеціальності; формування ціннісних уявлень; складання «образу себе як професіонала».

Аналіз образу можливої професійної діяльності та власного образу в ній виконує мотиваційну функцію, задає перспективу власного становлення, підвищує цінність обраного професійного шляху.

Ціннісні орієнтири – це основа життєвого вибору та успішної самореалізації особистості. Тому так важливо для майбутніх фахівців, щоб ці орієнтири були спрямовані саме на професійну самореалізацію та надання цінності обраній професії. Взагалі, професійна підготовка майбутніх фахівців залізничного транспорту має бути одним з пріоритетів освітньої політики держави. Тому сьогоднішня покладає таку високу відповідальність на заклади фахової передвищої освіти у підготовці майбутніх залізничників.

Основні принципи професійної освіти проголошуються в Конституції України, законах «Про освіту», «Про фахову передвищу освіту», у «Національній доктрині розвитку освіти в Україні у XXI столітті».

Говорячи про підготовку майбутніх фахівців залізничного транспорту, слід відзначити важливість саме цієї галузі в непростий для країни час. Особливо людей, які працюють в цій сфері. Адже залізничники є бійцями, що тримають фронт на своєму місці, і недаремно їх називають «залізними людьми». Вони з початку війни вивезли понад чотири мільйони осіб із зони бойових дій, понад 100 тисяч тварин, розвезли країною понад 220 тисяч тонн гуманітарної допомоги та доправили на експорт мільйони тонн українського зерна. Їхні потяги потрапляли під вогонь артилерії, бомби літаків та ракетні удари. Попри постійну небезпеку залізниця України працює щодня.

Залізничний транспорт завжди був і залишається важливою складовою економіки держави, а його успішне функціонування значно впливає на розвиток інших сфер життєдіяльності країни. Фахівці залізничного транспорту мають застосовувати у своїй діяльності як розумові, так і фізичні здібності. Їхня діяльність потребує щільної інтеграції різноманітних знань, навичок, умінь. На сьогодні підготовка фахівців залізничної галузі має певні аспекти, зумовлені соціально-економічними та науково-технічними тенденціями. І найактуальнішими з них є вміння поєднувати виробничі функції, бути конкурентноспроможним, вміння нестандартно мислити, стрімко адаптуватися в нових умовах та здатність до швидкого оволодіння новими технологіями і методами діяльності.

Залізниця сьогодні переживає непрості часи, як і вся країна. Але розвиток залізничного транспорту триває. В листопаді 2021 року Президент України Володимир Зеленський запустив наступний напрямок програми «Велике будівництво» – нова українська залізниця, основним завданням якого стали оновлення залізниці, модернізація рухомого складу та залізничних колій. Тобто, здійснення проєкту технологічної модернізації і створення залізничного транспорту наступного покоління. Через війну програму було призупинено, але не закрито. Перевага у виборі напрямку програми розвитку, безумовно, надається швидкісного руху.

Для успішного впровадження зазначених змін треба забезпечити ефективний розвиток та якісне нарощування кадрового потенціалу. Необхідно підвищити рівень підготовки майбутніх фахівців, приділяти більше уваги регулярному підвищенню кваліфікації та перепідготовці працівників. Всі ці питання

пов'язані як із загальними проблемами в освіті так і з кадровим забезпеченням ринку праці у сфері залізничного транспорту.

Тому, як вважає В. Компанієць [2], необхідно реалізувати і виконати такі основні заходи:

- розглянути питання про доцільність та механізм створення корпоративної системи підготовки та перепідготовки кадрів залізничного транспорту, тобто інтегрованої системи, яка об'єднує у межах галузі фундаментальну практикоорієнтовану науку, інноваційне виробництво та розвивальну освіту;

- удосконалити систему підготовки та розвитку управлінського персоналу компанії, для чого розглянути доцільність створення корпоративного університету та визначення необхідних змін у процесі підготовки кадрів майбутніх управлінців;

- привести навчальні програми підготовки та перепідготовки, підвищення кваліфікації кадрів у відповідність із базовою та функціональними стратегіями розвитку компанії;

- розширити наявну систему підготовки кадрів майбутніх залізничників за рахунок дошкільних навчальних закладів, загальноосвітніх шкіл, що означає поступове відновлення соціальної інфраструктури залізничного транспорту;

- упроваджувати сучасні технології навчання, спрямовані на формування лідерів, у тому числі молодих лідерів нового типу, зміцнення солідарності і співробітництва, командної роботи, розвиток ініціативності та креативності;

- актуалізувати співробітництво профільних освітніх закладів, створюючи єдину інформаційну мережу, яка дасть можливість обмінюватись, знаннями та інформацією, створити єдині бібліотечні фонди, проводити відеоконференції, лекції, семінари, круглі столи.

Говорячи про підготовку майбутніх фахівців, не можна не сказати і про необхідність створювати в аудиторії атмосферу пізнавального інтересу до професійної діяльності, позитивний мікроклімат, творчий настрій, тобто ті умови, які забезпечують розумову активність, підвищену працездатність, задоволення роботою, продуктивну діяльність усіх учасників освітнього процесу від постановки мети і її реалізації до контролю результатів. Тільки за умови успішної співпраці всіх учасників освітнього процесу можна спонукати студентів до творчості, що необхідно для самовизначення та самовдосконалення.

Заклади фахової передвищої освіти постійно вдосконалюють освітній процес, застосовують інноваційні технології, прогресивні методи викладання, реалізують різні підходи до навчання і не тільки, проте, навіть всіх цих заходів недостатньо без формування професійних цінностей при підготовці майбутніх фахівців залізничного транспорту. Тому керівництво та викладачі так віддано працюють, прищеплюючи любов, повагу та відданість обраній професії. Все починається з профорієнтаційної роботи, продовжується через екскурсії на підприємства, виробничі, технологічні та переддипломні практики, технічні конференції за підсумками технологічної практики, разом зі зустрічами з майбутніми роботодавцями. Названі заходи сприяють усвідомленню важливості обраної професії та підвищують продуктивність праці. Відчуття користі від своєї роботи, створює у здобувачів освіти зацікавленість, підвищує відповідальність, надає задоволення результатами своєї праці і бажання зроби більше та краще.

Список використаних джерел

1. Бех І. Д. Особистісно орієнтований підхід: науково-практичні засади. Виховання особистості. Київ : Либідь, 2003. Кн. 2. 344 с.
2. Компанієць В. В. Система якості управління (менеджменту) на залізничному транспорті: концептуальні підходи та методика оцінки «людської складової». Залізничний транспорт України: науково-практичний журнал. 2009. № 3. С. 42–47.

Л. Нечитайло, викладачка природничих дисциплін
biowoman1970@gmail.com

«Балаклійський педагогічний фаховий коледж Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»»

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ЗДІБНОСТЕЙ МАЙБУТЬОГО ВЧИТЕЛЯ

Основною метою фахової передвищої освіти – є забезпечення розвитку особистості як державної цінності, її фізичного та емоційного-культурно стану, включаючи наукову, професійну та практичну підготовку здобувачів освіти для всебічної реалізації ними своїх інтересів, талантів, моральних якостей і здібностей з метою задоволення національних, суспільних та особистих потреб.

В умовах сучасного ринкового середовища все більш суворими стають вимоги ринку праці щодо знань, навичок і вмінь

фахівців фахової передвищої освіти. Це обумовлено розвитком науково-технічного прогресу, активізацією інноваційної діяльності, глобалізацією національних, регіональних і міжнародних ринків, трансформацією суспільного та економічного характеру відносин, розширенням сфери послуг та іншими чинниками.

На основі проведеного аналізу процесу змін реалій ринку праці [3] та встановленої етимології значень основних термінів [1], що застосовуються при встановленні вимог до претендентів на заміщення вакансій ринку праці, визначено, що двома основними групами навичок компетентностей є: *hard skills* (англ. *Hard* – жорсткий) – професійні характеристики (навички) особи, яких можна навчитися з освітніх матеріалів, інструкцій, у результаті проходження тренінгів, курсів, наявність і якість яких можна ідентифікувати та виміряти у певного претендента за допомогою тестувань, іспитів, співбесід (наприклад, знання іноземних мов, вміння управляти складними технічними засобами та системами, швидкого комп'ютерного друку, користування спеціалізованим програмним забезпеченням тощо); *soft skills* (англ. *soft* – м'який) – універсальні здібності людини, що залежать від її індивідуального характеру, набуваються з життєвим і професійним досвідом та не можуть бути виміряні кількісно (наприклад, комунікативність у всіх її формах і проявах, креативність, зваженість, стресостійкість, пунктуальність, вольові характеристики, вміння стратегічно мислити, працювати в команді, неперервно навчатися, ефективно розподіляти та використовувати час).

Виховання та розвиток цих та інших здібностей в умовах сучасних реалій мають стати головними завданнями установ і організацій, що надають освітні послуги. Так, освіта перестає мати разовий кінцевий характер, а все більше інтегрується з ідеєю «lifelong learning» [4], що передбачає навчання та набуття нових знань і компетентностей упродовж усього життя.

Серед вітчизняних дослідників не бракує й виокремлення інших тенденцій сучасного світового розвитку освіти впродовж життя та формування *soft skills*. Якщо узагальнити погляди В. Степанова, Т. Тарнавської, О. Готько, О. Чайковської [1, с. 133–134; 4, с. 174–175], серед таких тенденції заслуговують на увагу наступні:

– виникнення технологій, здатних значною мірою урізноманітнити методики навчання, що дає змогу значно підвищити якість освіти;

- інтеграція як одне з пріоритетних завдань упровадження інноваційних технологій в освіті, оскільки процес забезпечення цілісності освіти ускладнюється дуже швидкими темпами розвитку науки і, відповідно, великими обсягами знань, які потрібно отримати сучасним студентам;
- поєднання класичних принципів фундаментальної підготовки з ефективними сучасними інноваційними освітянськими моделями;
- запровадження нових засобів та методів навчання, орієнтованих на використання ІТ-технологій;
- створення системи випереджаючої освіти;
- модифікація змісту діяльності викладача, що передбачає високий рівень відповідної підготовки та створення у закладах фахової передвищої освіти потужної інформаційної інфраструктури з розвиненим інформаційно-комп'ютерним навчальним середовищем;
- розширення мобільних технологій;
- потреба у креативному творчому підході до навчання: нові знання мають створюватися разом, а не просто «передаватися» слухачу від лектора;
- глобальний підхід до навчання – спільні інтереси, допитливість і прагнення вчитися сприяють розширенню власної межі тих, хто навчається;
- глобальна мобільність: кордони повинні бути відкритими, щоб людина з раннього віку могла відчувати себе мешканцем не маленького мікрорайону нехай навіть великого міста, а усієї планети, щоб постійно зростала лінія дотику галузі знання з галуззю незнання; розширення можливостей викликає бажання і підвищує спроможність;
- освіта без кордонів – створення єдиного освітнього простору: технології, творчий підхід і відчуття глобальності світу повинні стерти географічні бар'єри;
- зміщення основного акценту із засвоєння значних обсягів інформації, накопиченої про запас, на опанування способів безперервного здобуття нових знань і набуття вміння вчитися самостійно;
- опанування навиків роботи з будь-якою інформацією, з різномірними, суперечливими даними, формування навиків самостійного (критичного, креативного), а не репродуктивного типу мислення;

- доповнення традиційного принципу «формувати професійні знання, уміння і навички» принципом «формувати професійну компетентність»;

- підготовка творчого фахівця, здатного приймати неординарні рішення, мислити креативно, максимально використовувати для цього можливості ІТ.

Іншу групу чинників актуалізації застосування інноваційних технологій в освітній галузі та формування універсальних здібностей наводить вже згаданий вище В. Степанов. Це:

- перетворення інформації і знань на провідну перетворювальну силу суспільства, усвідомлення інформації як стратегічного ресурсу суспільства;

- становлення нової економіки, економіки знань, основою якої є глобальна інформатизація, стрімкий розвиток ІТ;

- постійне зростання обсягів інформаційних потоків у поєднанні з їх динамічністю, мінливістю, зумовлених скороченням циклу оновлення виробничих та соціальних технологій, який почав випереджати темпи зміни поколінь;

- розуміння необхідності безперервної освіти і здатності до перекваліфікації як невід’ємної складової збереження соціального статусу особистості;

- залежність долі кожної людини від здатності своєчасно знаходити, отримувати, адекватно сприймати і продуктивно використовувати нову інформацію [4, с. 177].

Проблема становлення професіонала – це, насамперед, проблема особистісного й соціального розвитку фахівця, який має бачити свою майбутню професію в усій сукупності її соціальних зв’язків, знати пропоновані до неї та її представників вимоги, розуміти зміст і специфіку своєї професійної діяльності, орієнтуватися в колі професійних задач і бути готовим вирішувати їх у мінливих умовах сучасного суспільства. Ці зміни об’єднуються науковцями в чотири основні підсистеми [3]: 1) професіоналізму діяльності, що ґрунтується на формуванні професійної компетентності, професійних навичок і вмінь студентів; 2) професіоналізму особистості, що передбачає динамічний розвиток здібностей, професійно важливих індивідуально-ділових якостей, рефлексивної організації та рефлексивної культури, творчого інноваційного потенціалу, мотивації досягнень, які необхідно сформувати у майбутніх вчителів під час їх професійної підготовки в період навчання; 3) нормативності діяльності й поведінки, що потребує формування професійної та моральної

системи регуляції поведінки, діяльності й стосунків майбутніх вчителів в умовах, наближених до реальної професійної діяльності, використовуючи у професійній підготовці ділові дидактичні ігри, навчальні тренінги, розв'язування професійно-проблемних ситуацій тощо; 4) продуктивної Я-концепції, коли студент в умовах змодельованих професійних ситуацій має змогу здійснити професійну самоідентифікацію з метою визначення відповідності свого професійного становлення суспільним вимогам і фаховим стандартам.

Процес формування універсальних здібностей передбачає побудову освіти, що функціонує аналогічно досліджуваного процесу. Професіоналізацію слід розглядати в трьох аспектах: як соціальне явище; як процес оволодіння людиною професійною діяльністю, придбання професійно важливих якостей; як систему суспільних інтересів, що регулюють процес освоєння професійної ролі. Також потрібно брати до уваги, що існує політичний і соціальний аспекти, які мають узгоджуватися між освітою й професійною зайнятістю, а за ним більш широке питання про загальне підвищення ефективності освітніх систем.

Список використаних джерел

1. Жорнова О. І. Інформаційно-комунікаційні технології у вищій освіті: до формування готовності суб'єктів навчання до інновацій. Наукові студії із соціальної та політичної психології. 2013. Вип. 33. С. 172–179.
2. Погрібна В. Л. Соціологія професіоналізму: монографія. Київ: Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2008. 336 с.
3. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі (ESG). Київ: ТОВ «ЦС», 2015. 32 с.
4. Степанов В. Ю. Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті. Вісник Харківської державної академії культури. 2010. Вип. 30. С. 173–179.

Т. М. Олійник, викладач вищої категорії
tanyaolijnyk9@gmail.com

ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету»

ЗАСТОСУВАННЯ KEYС – МЕТОДУ ПРИ ВИКЛАДАННІ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Обсяг знань сьогодні катастрофічно збільшується, професійні навички стають багатоманітними й навіть витонченими; їх

неможливо передати в повному обсязі, використовуючи традиційну лекційно-семінарську форму занять. Сьогодні необхідно використовувати нові методи навчання, які б сприяли підвищенню рівня якісної підготовки фахівців. Серед таких методів технологія ситуаційного навчання, або кейс-метод.

Метод кейсів (ситуаційних задач) – це той інструмент за допомогою якого значно полегшується і якісно покращується обмін ідеями в групі здобувачів освіти.

Метод кейсів – це метод навчання на конкретних ситуаціях. Це метод не дає готових рішень. Навчання відбувається дією. Викладач виступає в ролі не наставника, а організатора і помічника. Відмінною рисою кейс-методу є створення проблемної ситуації на основі факторів із реального життя.

Організаційно-методичні засади кейс-методу забезпечує функціонально-діяльнісна модель, що відображає закономірності пізнавально-творчого процесу та функціонування проблемної ситуації (табл. 1) [2, с. 23].

Таблиця 1 – Функціонально-діяльнісна модель кейс-методу

Етапи роботи з кейсом	Зміст діяльності на кожному етапі
Підготовчий	Створення кейсу, підбір запитань для його аналізу; підготовка інформаційного та методичного забезпечення роботи з кейсом.
Організаційний	Об'єднання студентів у групи (по 4–5 осіб). Ознайомлення студентів з матеріалами кейсу
Установно-мотиваційний	Постановка мети та конкретизація завдань кейсу
Навчально-діяльнісний	Первинне обговорення проблеми кейсу в групах. Вироблення групового рішення проблеми
Узагальнювально-підсумковий	Спільне обговорення результатів студентами всієї групи, підведення підсумків, оцінювання

Зміст кейсу залежить від його типу. За однією із класифікацій у відповідності зі змістом і ступенем впливу на здобувача освіти кейси поділяються на:

- практичні;
- навчальні;
- науково-дослідні.

Основним завданням *практичного кейсу* є застосування студентами набутих знань для розв'язання життєвої ситуації, формування навичок поведінки в даній ситуації та розвитку здатності до реальної професійної діяльності.

Навчальний кейс, на відміну від практичного, не обов'язково відображає реальність життя. Головними у такому кейсі є навчальні та виховні задачі, що допускають елемент умовності описаної ситуації.

Необов'язковість реальності ситуації характерна й для *науково-дослідних кейсів*. Основне завдання такого кейсу зводиться до формування в студентів навичок наукового дослідження. Домінування в кейсі дослідницької функції дозволяє використовувати його в розроблені студентом проектів.

Сутність і значимість кейсу-методу можуть ілюструвати шість основних ідей:

1. Мета навчання відрізняється від класичної схеми-навчити, дати єдино «правильні», раз і назавжди визначені знання, вміння і навички. Навчальний процес орієнтований на усвідомлення не єдиної, а багатьох істин. Здобувачі фахової перед вищої освіти разом з викладачем розв'язують пізнавальну проблему, яка має декілька варіантів вирішення, кожен з яких претендує на істину.

2. Кожен здобувач освіти є рівноправним учасником обговорення проблеми. Головним у навчанні є не оволодіння готовими знаннями, а їх вироблення в процесі співтворчості студента і викладача.

3. Результатом застосування кейсу-методу є не лише знання, а й професійні навички.

4. Технологія застосування кейсу методу досить проста. Модель має вигляд тексту (від 10 до 50 сторінок), який називається кейсом.

5. Перевага кейс-методу є не лише отримання знань і формування практичних навичок, а й розвитку системи цінностей студентів їх професійних позицій, життєвих установок, своєрідного професійного світосприймання.

6. Кейс-метод дає можливість отримати задоволення від пізнання нового. Адже долається такий «непоборний» дефект традиційного навчання, як сухий, неемоційний виклад матеріалу. Творча конкуренція, захопленість, позитивні емоції, що законномірно виникають під час обговорення кейсу, дають насолоду мислячому здобувачу освіти.

Однак можливість застосування кейс–методу в сучасних умовах вищої освіти України виглядає досить проблематичним.

Результативне впровадження досить прогресивного ситуаційного методу навчання (кейс-методу) можливе тоді, коли результати навчання матимуть для студентів життєво важливе значення. Здобувачу освіти (а не викладачеві, як це об'єктивно складається за сучасної ситуації) буде потрібний кейс-метод для отримання нових знань. На їх основі він прагнутиме ствердитися як професіонал, довести своє право на подальшу творчість, новаторство, кращі умови праці та її оплати.

Вважаю, що даний метод можливо використовувати при викладанні різних дисциплін, а найбільш доцільно, при викладанні економічних дисциплін. Бо який же це економіст, менеджер, маркетолог, комерсант, товаровознавець, керівник агрофірми, фермерського господарства, підприємств різних форм власності, якщо він не зможе прийняти рішення по ситуаціях, які виникають в повсякденній роботі.

Список використаних джерел

1. Андрощук І. Кейс-метод на уроках, як засіб налагодження педагогічної взаємодії. Педагогічний вісник : науково-педагогічний журнал Хмельницького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти. 2015. № 3 (41). С. 6–9.
2. Сударева Г. Ф. Кейс-метод як засіб набуття соціального розвитку учнівської молоді. Освіта Сумщини. 2013. № 3. С. 23.

Д. М. Орел, студентка 123 групи

orel05daruna@gmail.com;

С. В. Левченко, викладач психолого-педагогічних дисциплін
svitlana10111978@gmail.com

Коростишівського педагогічного фахового коледжу імені І. Я. Франка Житомирської обласної ради

БАГАТОВАРІАНТНІСТЬ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДИК НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ

Сучасна освіта в усьому світі зазнає серйозних трансформацій не лише у змісті навчальних матеріалів, а й у технології та форматі спілкування. Передача знань – це важливий процес, який залежить від якості засвоєння знань і, що більш важливо, від успішного розвитку необхідних життєвих навичок. Сфера освіти, яка відображає суспільні процеси, зазнає впливу транс-

формації та глобалізації. Адже на ринку праці, в суспільстві людина має не лише володіти необхідним обсягом знань, а й уміти швидко та гнучко реагувати на зміни, ефективно комунікувати та орієнтуватися в інформаційному просторі, мати здатність постійно навчатися. та задовольняти потреби громадянського суспільства. Одним із важливих трендів сьогодення є забезпечення освіти на основі компетентнісного підходу.

Головні цілі сучасної системи освіти – інтелектуально-моральний розвиток особистості, формування творчого мислення та працездатності. Отже, система освіти має бути побудована таким чином, щоб надавати студентам можливість самостійно розмірковувати, співвідносити різні точки зору та формулювати свою власну, спираючись на знання фактів, законів, на власні спостереження. Таке розуміння сутності цілей і завдань освіти потребує пошуку нових, інноваційних засобів і педагогічних технологій, які б забезпечували якісну підготовку фахівців відповідно до мінливих вимог суспільства. Саме тому актуальною проблемою сьогодні є формування нового підходу до активізації навчальної діяльності у вищих навчальних закладах та впровадження інноваційних технологій у процес професійної підготовки фахівців.

Від працівників профтехосвіти залежить насамперед чи набудуть учні інші знання і вміння, чи повністю творчо використовуватимуть їх, чи будуть вони професійними конкурентоспроможними працівниками. Тому викладачі спецдисциплін та майстри виробничого навчання працюють над освоєнням нових педагогічних технологій і застосовують їх у своїй педагогічній діяльності

Перш за все, повинні відмовитися від стереотипів у професійно-технічній освіті. Для цього необхідно формувати технічну культуру майстрів виробничого навчання. Адже тільки досвідчені майстри можуть створити якісних робітників. Не тільки майстри виробничого навчання, здатні методично та грамотно викладати, а професіонали високого рівня. Майстерність залежить від уміння систематизувати, планувати спеціалізовану навчальну роботу, самостійно визначати послідовність навчальної діяльності.

Особистість позитивної готовності майбутніх спеціалістів до інноваційної діяльності складається з багатьох компонентів: здатність до саморозвитку, зайняття активної особистісної позиції у реалізації інноваційних пошуків, позитивне ставлення

до інновацій. Істотною особливістю сучасних інноваційних процесів у професійній освіті є їх технологізація – неухильне дотримання змісту й послідовності етапів впровадження нововведень.

Педагогічні технології класифікують за трьома напрямками:

- мотиваційні (забезпечує головне педагогічне спілкування; індивідуальний підхід до учнів, підвищення оцінки особистості; переконання, орієнтація на особисті приклади; формування професійного інтересу, забезпечення зацікавленості; орієнтація на практичну сутність навчального матеріалу);

- діяльнісні (репродуктивні – алгоритмічні дії або дії за чітко описаними правилами, інструкціями у відомих умовах; проблемно-розвиваючі – навчання вмінню самостійно приймати рішення, виконувати завдання, які вимагають перенесення відомих знань і способів діяльності в новій ситуації та спрямовані на розвиток професійного мислення);

- організація діяльності продуктивного характеру, застосування системи методів проблемномотиваційного навчання, завдань, спрямованих на пошук нових способів діяльності, самостійного вирішення завдань, виявлення творчості;

- управлінські (встановлення вихідного стану процесу, який підлягає керуванню: виявлення актуальних для вивчення даної теми знань, умінь, досвіду учнів, їхніх індивідуально-психологічних особливостей; визначення програми дій: вибір педагогічних технологій засвоєння); отримання інформації про засвоєння: контроль знань та умінь учнів; опрацювання інформації про засвоєння з метою визначення оцінки; відпрацювання коригуючих впливів і прийняття рішень про доповнення до програми дій для кращого засвоєння навчального матеріалу.

Одним із напрямів дослідницької діяльності викладачів і майстрів виробничого навчання є розробка та експериментальна перевірка педагогічних технологій, запропонованих навчально-методичних комплексів. Основним напрямом удосконалення навчально-виховного процесу став пошук нових методик, технологій. Надається перевага особистісно орієнтованим, розвивальним, активним та інтерактивним методам і формам організації навчального процесу, при яких навчальний процес відбувається на основі постійної активної взаємодії учнів та педагогів.

Залежно від обсягу навчального матеріалу, важливості його засвоєння, відпрацювання навичок педагога активно застосовують такі методи навчання, як командні ігри, тести, тренінги,

групові дослідження. Великої уваги заслуговують ділові ігри, які дають учням змогу якнайкраще проявити свій професіоналізм, компетентність, уміння застосовувати здобуті знання. А переваги групового дослідження полягають у тому, що в навчанні учнів складається ситуація, яка може трапитися в житті, між теорією і практикою встановлюється тісний зв'язок – учні вчаться використовувати здобуті знання у професійній сфері (вибір різних методів вирішення тієї чи іншої проблеми, послідовне моделювання ситуацій, що вимагають від учнів пошукових зусиль, спрямованих на пошук оптимальних шляхів розробки проєктів та їх впровадження тощо), виявляють самостійність у роботі, розвивають творчу та пізнавальну активність, логічно мислять. Найпростішою ланкою, з яких складається особистісно орієнтована технологія, є особистісно орієнтована педагогічна ситуація, опинившись у якій учень повинен пристосувати її до своїх інтересів, побудувати образ чи модель свого життя, вибрати творчий момент.

Виокремлено такі методи навчання активні та інтерактивні через зміни ролі вчителя. Інтерактивне навчання – це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, що передбачає створення комфортних умов навчання, за яких студент відчуває свою успішність та інтелектуальну спроможність [2, с. 25]. Основною ознакою інтерактивного навчання є постійна, активна взаємодія усіх учасників навчального процесу. Кожен може змінювати структуру своєї поведінки, більш усвідомлено засвоювати необхідні знання та вміння, відчувати себе в умовах, максимально наближених до майбутньої професійної діяльності. Найпоширенішими серед таких методів є метод проєктів, групові обговорення, «мозковий штурм», ділові та рольові ігри, кейс-метод, тренінг навчання, практичний експеримент тощо [1, с. 298].

Активні (інтерактивні) методи поділяються на імітаційні та неімітаційні. Неімітаційний підхід не створює моделі процесу чи діяльності, а дає можливість активізації через вибраний проблемний зміст навчання, забезпечуючи діалогову взаємодію. Імітаційні методи поділяються на ігрові та неігрові, які передбачають використання під час моделювання ситуаційних моделей. Метод аналізу конкретних ситуацій як неігровий метод полягає у вивченні, аналізі і прийнятті рішень у ситуації, що виникла або може виникнути за певних обставин у конкретній організації. Цей метод стимулює аналітичне мислення сту-

дентів, формує системний підхід до вирішення проблеми, дозволяє виділити варіанти гіпотез розв'язання проблеми, допомагає налагодити ділові та особисті контакти, усувати конфлікти.

Ігрові імітаційні методи включають офіційну практику, імітаційне навчання, ділові та рольові ігри. Ці методи максимально наближають навчальний процес до умов виробництва. Активні методи навчання (бесіда, навчальні ігри, моделювання Виробничої ситуації тощо) є основою для реалізації студентами своїх професійних умінь і навичок.

Отже, головними складовими процесу формування професійної компетентності фахівців є навчальне середовище закладу професійної освіти, організація освітнього процесу, відбір і структурування змісту освіти, засоби організації навчально-пізнавальної діяльності учнів, орієнтовані на кінцевий результат. Саме застосування широкого діапазону новітніх методів навчання стане однією з ознак інноваційних університетів і започаткує процес інтернаціоналізації вищої школи. У сучасній педагогіці має місце багатоваріантність інноваційних методів навчання, спрямованих на якісне засвоєння знань студентами, розвиток їх інтелектуальної діяльності, формування вмінь та навичок критичного осмислення професійної проблеми, здатності самостійно опрацювати інформацію, набуття якостей, що стануть у нагоді в майбутньому професійному житті.

Список використаних джерел

1. Вашук Ф. Г. Перехід до інноваційних технологій у вищій освіті – вимога часу. 2011. С. 290–305.
2. Загіка О. О. Оновлення змісту професійної підготовки кваліфікованих робітників в сучасних умовах. 2012. С. 25–29.

С. С. Павич, викладач вищої категорії, методист, викладач соціально-економічних дисциплін

sergiy.pavich@gmail.com

Відокремлений структурний підрозділ «Барський фаховий коледж транспорту та будівництва Національного транспортного університету»

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ІСТОРІЇ

На сучасному етапі розвитку суспільства особливої актуальності набула проблема формування суспільно активної, творчої, компетентної особистості, яка, на відміну від людини-виконав-

ця, самостійно генерує нові ідеї, приймає нестандартні рішення. Однак усе складніше стає забезпечити високий рівень освіченості здобувачів освіти, застосовуючи для цієї мети тільки традиційні методи навчання. Залучення нових ефективніших методів навчання стало не лише бажаним, а й необхідним.

Сучасні навчальні технології називають інтерактивними. Інтерактивне навчання (комунікативно-діалогове) – різновид проблемного навчання, побудований на діалозі його учасників. У широкому розумінні інтерактивним називають такий аспект спілкування, який характеризується стратегією взаємодії партнерів.

Термін «інтерактивний» (з англійської *inter* – взаємний, *akt* – діяти) означає здатний до взаємних дій, діалогу. Інтерактивне навчання – це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності студентів, яка має на меті створення комфортних умов навчання, за яких кожен студент відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність. Це співнавчання, взаємонавчання, де і здобувач освіти, і викладач є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання, розуміють, що вони роблять, рефлексують із приводу того, що вони знають, уміють і здійснюють.

Досвід зарубіжних та українських колег свідчить, що інтерактивні методи сприяють інтенсифікації та оптимізації навчального процесу і допомагають студентам оволодіти такими навичками:

- аналізувати навчальну інформацію;
- творчо підходити до засвоєння навчального матеріалу;
- навчитися формулювати власну думку, правильно її висловлювати;
- доводити власну точку зору, аргументувати й дискутувати;
- навчитися слухати іншу людину, поважати альтернативну думку;
- моделювати різні соціальні ситуації, збагачувати власний соціальний досвід через включення у різні життєві ситуації і переживати їх;
- вчитися будувати конструктивні відносини у групі, визначати своє місце в ній, уникати конфліктів, розв'язувати їх, шукати компроміси, прагнути діалогу, знаходити спільне розв'язання проблеми;
- розвивати навички проєктної діяльності, самостійної роботи, виконання творчих робіт.

Застосування інтерактивних технологій вимагає старанної підготовки викладача й здобувачів освіти. Вони мають навчитись успішно спілкуватися, використовувати навички активного слухання, висловлювати власні думки, бути переконливими, толерантними, розуміти інших.

Інтерактивні технології дають змогу забезпечити глибину вивчення змісту. Студенти засвоюють усі рівні пізнання (знання, розуміння, застосування, аналіз, синтез, оцінку).

Як викладач історії, я вважаю першочерговим завданням зацікавити своїм предметом студентів, навчити їх правильно, логічно мислити і довести необхідність цього предмета для формування власної життєвої позиції в суспільстві. Одне з основних завдань історії – допомогти молоді зрозуміти сучасність у світлі минулого. При вивченні історії, на мою думку, важливо не стільки запам'ятовування фактів, скільки розуміння історичних процесів і наявність своєї точки зору в кожного здобувача освіти. Щоб зайняти визначену позицію, студенти повинні співвіднести свої цінності з цінностями інших людей: авторів підручника, вчених, учителя, нарешті своїх товаришів. Усе це вимагає від студентів визначеної активності, критичного мислення, самостійності в прийнятті рішень. Головне завдання викладача при цьому – спрямувати їх у русло визначеної історичної концепції. Цілком можливо, що позиції учнів і вчителя можуть розійтись. Тоді стає важливим співвіднесення аргументів, пошук точок перетинання.

Historia est magistra vitae (Історія – вчителька життя) – це відоме латинське прислів'я є справжньою істиною. Разом з тим історія – наука, яка не має готових відповідей і однозначних висновків щодо всіх подій та процесів. Як відомо, світ не чорно-білий, а багатоколірний. До того ж іноді різні люди по-різному ставляться до одних і тих самих подій, процесів, явищ. З приводу них існують протилежні погляди, ведуться наукові дискусії. Жоден підручник, інтернет-ресурс чи будь-яке інше джерело інформації не може стати заміником допитливості, прагнення критично проаналізувати прочитане чи почуте й дати йому власну оцінку. Таким чином, у процесі вивчення історії важливо прищепити здобувачам смак до міркувань, аналізу явищ, пошуку пояснень тих чи інших процесів.

На своїх заняттях намагаюся в логічній послідовності розкрити хід історичного розвитку, пояснювати основні факти і

явища; підводити студентів до засвоєння найважливіших історичних понять. Навчаю їх критично мислити. А критичне мислення – це, по-перше, мислення самостійне: кожен студент формує свої власні ідеї та переконання. По-друге, критичне мислення починається з постановки запитань та усвідомлення проблем, які потрібно розв'язати. По-третє, критичне мислення прагне переконливої аргументації. І по-четверте, критичне мислення – це мислення соціальне. Кожна думка перевіряється й обґрунтовується, коли нею діляться. Тому на заняттях використовую різні види парної та групової роботи, дебати, дискусії. Адже інтерактивні технології ґрунтуються саме на вмінні здобувачів освіти критично мислити.

Особливе місце в моїй роботі займає метод навчання міні-групами, який, на моє переконання, дає можливість кожному висловити власну думку під час обговорення проблеми у невеликій групі, вчити слухати і розуміти думку товаришів, захищати свою власну точку зору в суперечці з іншими групами.

Практика проведення занять довела, що ефективність роботи в міні-групах залежить, по-перше, від свідомої творчої взаємозалежності членів групи; по-друге, від інтенсивного творчого спілкування між учасниками; по-третє, від усвідомлення особистої участі і відповідальності за успіх роботи; по-четверте, уміння працювати з напарником або у команді.

При організації роботи з міні-групами я, як вчитель, керую, але не втручаюсь.

Ідеальна кількість студентів у групі 3–5 осіб. Це дає змогу залучити до праці всіх, але з урахуванням їх розвитку та швидкості сприймання матеріалу. Робота у малих групах перетворює заняття в захоплюючу справу для всіх. В міні-групах проводжу обговорення проблем, підготовку повідомлень, проведення досліджень тощо.

При організації навчання міні-групами не слід забувати про такі його принципи, як:

- заохочування (отримання всією групою оцінки їх спільної діяльності);
- індивідуалізації (виконання кожним своєї частки загальної справи і персональна відповідальність кожного за всіх);
- рівних можливостей (принесення кожним учасником балів до загальної скарбнички команди).

У межах технології формування критичного мислення використовують такі методи: «мозковий штурм», дискусія, дебати.

«Мозковий штурм» – ефективний шлях здійснення свободи слова, це шлях стимулювання і утворення великої кількості ідей за короткий час. В процесі його відбувається колективне обговорення, пошук рішень, вільне висловлювання думок всіх учасників.

Дискусія – це обмін думками з певної проблеми. Організація дискусії тісно пов'язана з груповою роботою. Продуктивність дискусії залежить від ґрунтовного оволодіння учнями необхідною інформацією. Дискусія – один з ефективних прийомів, що активізує пізнавальну діяльність. Її основне завдання – сформулювати правильний погляд при розв'язанні будь-якої проблеми. Дискусія якісна тоді, коли студенти добре підготовлені, мають опорні знання. Предмет дискусії та її план викладач продумає заздалегідь. Вона може бути побудована на основі двох положень, з яких треба вибрати і довести правильне, або одного визначення чи тези, яку потрібно відкинути чи довести її правильність. В ході дискусії вдосконалюється вміння студентів аргументувати свої висновки, що сприяє переходу знань у переконання. Метод дискусії найчастіше застосовують під час проведення семінарських занять, занять-практикумів.

При викладанні історії використовують комп'ютерні технології. Це дає змогу складати тести нового покоління, логічні ланцюжки, діаграми, таблиці; супроводжувати лекційні заняття слайдами, презентаціями; залучати студентів до створення тематичних презентацій з використанням матеріалів підручника, допоміжної літератури та інтернет-ресурсів. Що сприяє поглибленому дослідженню певної історичної події чи факту, більшій зацікавленості до предмету вивчення.

Сучасне життя потребує активної творчої особистості. Виховати її можна лише впроваджуючи у педагогічну практику стратегії розвитку критичного мислення. Завдання цієї стратегії полягає у «пробудженні свідомості», коли молода людина усвідомлює реальність, що оточують її, і шукає шляхи розв'язання проблем. Такий підхід нерозривно пов'язаний із застосуванням активних та інтерактивних технологій. Вважаю, що використання інтерактивних технологій є ефективним для формування критичного мислення у здобувачів освіти. Дозволяє підвищити ефективність навчального процесу, досягти високого інтелек-

туального розвитку студентів, забезпечити оволодіння ними навичками саморозвитку особистості.

Інтерактивні технології мають ряд переваг: у роботі задіяні всі студенти групи; кожен має можливість пропонувати свою думку. Здобувачі освіти вчаться працювати у команді. При цьому у них формуються навички толерантного спілкування, вміння аргументувати свою точку зору, самостійно здобувати знання й застосовувати їх на практиці.

Список використаних джерел

1. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід : метод. посіб. / авт. укл.: О. І. Пометун, Л. В. Пироженко. – Київ : АПН, 2002. – 136 с.
2. Кульбаба Л. Ігрові креативні технології на уроках історії // Історія України / Всесвітня історія. – 2009. – № 43.

***С. І. Паламарчук, викладач фізики, спеціаліст вищої категорії
ВСП «Технологічно-промисловий фаховий коледж Вінницького
національного аграрного університету»
gordalla75@ukr.net***

РЕСУРС ТА РЕСУРСНИЙ ПІДХІД ПРИ НАВЧАННІ ФІЗИКИ

Реформа освіти ґрунтується на забезпеченні освітнього процесу (ОП) інноваціями, які забезпечать високу якість освіти.

Інновації не можуть виникнути без відповідного підґрунтя, тобто повинен існувати ресурс для їх виникнення, розвитку та одержання результату. Накопичення сукупності нових ресурсів, згідно з філософськими законами переходу кількості в якість, передбачає виникнення нової якості, яка називається інновацією.

Нова якість не закладена в ресурсах, а виникає як результат перетворень та діяльності з ресурсом. Для цього необхідно створити умови для переходу від пасивної роботи суб'єктів навчання із підручником до активного накопичення знань про явища, теорії, закони; сформувати в суб'єктів навчання уміння пізнавати навколишній світ, вивчати та досліджувати його, відшукувати причиннонаслідкові зв'язки між явищами, способи і засоби їх дослідження, знаходити застосування відомих законів, явищ та теорій в процесі пізнавальної діяльності, застосовувати набуті ЗУН в процесі життєдіяльності.

У широкому розумінні ресурси розглядаються як запаси чого-небудь, які можна використовувати за потреби; як джерело та арсенал засобів і можливостей, до яких можна за необхідності вдаватися з метою виконання певних завдань чи вдосконалення діяльності. У вузькому розумінні виділено фінансові, матеріальні, людські, інституційні, технологічні, інформаційні ресурси. Ресурсом може бути явище, процес, спостереження, експеримент, матеріальні та нематеріальні об'єкти тощо.

З позиції освітньої системи, ресурси – все те, що безпосередньо бере участь в ОП: трудові ресурси освіти, інформаційні ресурси (підручники, посібники, комп'ютерні програми та інші засоби навчання), педагогічні технології і ноу-хау, капітальні ресурси (наявність приміщень для навчання, забезпеченість навчальними посібниками, комп'ютерами тощо). Те, наскільки ці ресурси відповідають сучасним вимогам, рівню технічного і технологічного розвитку суспільства, говорить про їх можливість вплинути на якість навчального процесу. Саме ресурси та їх якісні характеристики значною мірою визначають результат освіти. Оскільки ресурси – це передусім потенціальні можливості, то завдання закладів освіти (ЗО) полягає в тому, щоб актуалізувати їх, шляхом організаційних заходів і вивести їх у розряд реальних засобів, що відповідають завданням і програмам.

Соціальні виклики початку ХХІ століття привели до проблеми глобалізації освіти. У нових умовах життя молодь повинна пристосовуватися до цього. Стає необхідністю навчатися впродовж всього життя. У цих умовах набув розвитку компетентнісний підхід у навчанні. Компетентнісний підхід передбачає спрямованість ОП на досягнення результатів, якими є ієрархічно підпорядковані компетентності: ключова, загальнопредметна і предметна (галузева), а також на формування та розвиток ключових компетентностей особистості.

Компетентнісний підхід: – скеровує навчання на формування цілого набору компетентностей (знань, умінь, навичок, ставлень тощо) з дисциплін, котрими мають оволодіти суб'єкти навчання в ЗО; – переміщує акценти з процесу накопичення нормативно визначених знань, умінь і навичок в площину формування й розвитку в суб'єктів навчання здатності практично діяти і творчо застосовувати набуті знання і досвід у різних ситуаціях.

При цьому освіта формує у суб'єктів навчання готовність до успішної діяльності в реальному житті. Зазначені підходи дають можливість діяльності викладачів та вчителів змістити з інформаційної до організаційно-управлінської площини, де вони виступають організаторами освітньої діяльності.

РП вимагає не тільки сформованості певної якості індивіда, знань його особливостей, а й передбачає розглядати суб'єкта навчання як особистість, яка має певні потенціальні можливості, котрі можуть бути реалізовані за певних умов. Наявність ресурсу через послідовність перетворень приводить до інновацій та очікуваного результату. У нашому дослідженні ресурсом є знання, інноваційною діяльністю виступає перетворювальна діяльність суб'єктів навчання. Знання та їх перетворення трансформуються відповідно до умов середовища. У нашому розумінні РП передбачає рівноцінну роботу з усіма інстинктами та середовищами як ресурсами, коли спрямованість усіх інстинктів і складових середовища полягає в задоволенні потреб індивіда. → процес → ресурс →Тоді РП реалізується за алгоритмом: потенціал результат.

На нашу думку, ефективний розвиток суб'єктів навчання можна одержати за умови використання адаптивних методів навчання. Індивідуальні способи навчальної роботи є в нашому розумінні одним із видів індивідуальних психологічних ресурсів, тому їх розвиток передбачає ефективне задіяння ресурсів попереднього рівня (потенціальних ресурсів), і використання зовнішніх ресурсів з опорою на потенціальні ресурси суб'єктів навчання. Ефективне задіяння потенціальних ресурсів, індивідуальних способів навчальної роботи суб'єктів навчання на уроках фізики може сприяти досягненню успіху кожним індивідом. Ресурсний підхід передбачає використання сукупності сучасних матеріально-технічних і навчально-інформаційних засобів та спроможність суб'єктів навчання до їх сприйняття, засвоєння та використання для збільшення власного інтелектуального, пізнавального та діяльнісного ресурсу.

Таке трактування, на нашу думку, дозволить комплексно розглянути проблему впровадження РП з фізики в ЗО, виходячи із сучасних вимог щодо формування особистості суб'єктів навчання на основі РП дозволить ширше розкрити роль і практичне значення освітніх ресурсів. Особливість сучасного підходу ми вбачаємо в тому, що ресурс визначається і планується заздалегідь, а потім урахується й комплексно використовується в

ході виконання висунутих завдань. Таким чином, РП ураховує внутрішні ресурси особистості; психологічний і педагогічний фактор; матеріально-технічне забезпечення; науково-методичне забезпечення; особливості інноваційних процесів; зміни в змісті виховання; характеристику малого соціуму; принципи й норми, прийняті колективом; рівень і характер керування ОП.

РП дає можливість визначити, які завдання, в якій послідовності, протягом якого часу й за допомогою якого ресурсу необхідно розв'язувати, а також, які ресурси будуть задіяні в цьому процесі, і які ресурси можна буде розвинути в собі.

РП акцентує увагу на процесі навчання кожного суб'єкта, передбачає створення умов для найбільш ефективного використання і найбільш повного розвитку індивідуальних ресурсів кожного суб'єкта навчання в комфортних умовах, що сприяє розвитку його індивідуальності. Роль і місце освітніх ресурсів у навчанні фізики в ЗО ще повністю не визначені. Насамперед, потрібно визначити:

- 1) систему освітніх ресурсів;
- 2) технологічні вимоги до їх дидактичного та змістового наповнення;
- 3) методику та методи навчання, що забезпечують успішне формування предметних компетентностей з фізики суб'єктів навчання із використанням освітніх ресурсів.

У кожному з розглянутих педагогічних підходів має місце постановка проблеми, створення системи ситуації з вирішення цієї проблеми та висновки.

Список використаних джерел

1. Бендес Ю. П. Інновації щодо вивчення теми «Електромагнітні коливання» / Ю. П. Бендес, В. Д. Сиротюк // Зб. наук. пр. Кам'янець-Подільського національного університету. Серія педагогічна. – Вип. 14. – Кам'янець-Подільський, 2008. – С. 226–231.
2. Воловик Т. М. Теорія імовірностей і математична статистика в педагогіці / Т. М. Воловик. – Київ : Рад. шк., 1969. – 223 с.
3. Подопрігора Н. В. Методична система навчання математичних методів фізики у педагогічних університетах : монографія / Н. В. Подопрігора ; МОН України ; КДПУ ім. В. Винниченка. – [2-ге вид.]. – Кіровоград : ФО-П Александрова М. В., 2015. – 512 с.
4. Садовий М. І., Вовкотруб В. П., Трифонова О. М. Вибрані питання загальної методики навчання фізики : навч. посіб. [для студ. ф.-м. фак. вищ. пед. навч. закл.] – Кіровоград : ПП «Центр оперативної поліграфії «Авангард», 2013. – 252 с.

І. І. Пальок, здобувачка освіти

palokivanna2@gmail.com

ВСП «Гуманітарно-педагогічний фаховий коледж Мукачівського державного університету»

РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Проблема розвитку критичного мислення дошкільників є однією з найактуальніших проблем освітнього процесу дошкільних закладів освіти, оскільки стрімкий технологічний розвиток та соціальні зміни у сучасному суспільстві, зокрема в українському, формують нові умови та вимоги до функціонування різних освітніх ланок, що також позначаються на завданнях дошкільної освіти [1, с. 34].

Перед сучасною освітою постає нове завдання – це формування всебічно розвиненої, творчої особистості, здатної швидко діяти в нових соціальних умовах через призму життєвих компетентностей, яка володіє вмінням активно і доцільно використовувати знання та досвід на практиці, критично оцінюючи різні життєві ситуації.

Перспективним завданням дошкільної освіти є не лише інтелектуальний, фізичний, емоційний розвиток дітей, але й формування в них елементів критичного мислення, що сприятиме формуванню у дошкільників здатності доцільного застосування, набутих ними впродовж дошкільного віку, досвіду і знань з метою розв'язання елементарних життєвих ситуацій. Розвиток критичного мислення у дітей дошкільного віку може стати основою для їхнього гармонійного зростання впродовж початкової освіти.

Аналіз праць зарубіжних та вітчизняних науковців засвідчив, що в цілому питання розвитку критичного мислення стало об'єктом досліджень: В. Біблера, А. Брушлинського, М. Вертгеймера, Д. Вількеєва, Дж. Гілфорда, І. Ільєсова, З. Калмикова, І. Лернера, О. Лука, О. Матюшкіна, М. Махмутова, С. Рубінштейна, Б. Теплова, О. Тихомирова, В. Шубинського та інших. Серед європейських дослідників проблему критичного мислення дітей дошкільного віку досліджували Дж. Кастен, М. Меріглієно, Л. Міччел, А. Сальман, та ін. Також серед вітчизняних і зарубіжних дослідників проблемі формування основ критичного мислення дітей, присвячено дослідження Ш. Амонашвілі,

С. Векслера, В. Казакова, В. Крутецького, Г. Липкіної, Л. Рибачка, В. Синельнікова, О. Тиномирова, Д. Халперн та ін. Вивчення умов, шляхів формування критичності у дітей різних вікових груп має місце в дослідженнях А. Байрамова, Т. Бізенкова, С. Векслера, Д. Джумалієвої, В. Коневої, Ф. Мінкіної, В. Синельнікова та ін.

Про важливість формування елементарного критичного мислення дошкільників наголошують у своїх працях Г. Беленька, С. Васильєва, Н. Гавриш, В. Маршицька, С. Нечай, О. Остряньська, О. Полякова, В. Рагозіна, О. Рейпольська, Н. Шкляр [2, с. 56].

Погоджуючись з думкою зарубіжного дослідника Дж. Дюї, який трактував критичне мислення як складну, пов'язану з діями людини систему її діяльності. Сучасні дослідники Д. Кларк та А. Бідл також визначають це поняття як процес, за допомогою якого розум переробляє інформацію, щоб зрозуміти ідею або вирішити проблему [2, с. 56].

Відповідно до результатів аналізу психолого-педагогічної літератури вітчизняної дослідниці Г. Беленької, під критичним мисленням розуміють форму творчого відображення дійсності людиною, якій притаманний розгляд ідей з багатьох точок зору, відповідно до їхніх змістовних зв'язків та порівняння їх з іншими ідеями. Таке мислення вміщує обрання ідей та перевірку можливості їхнього застосування, порівняння з протилежними точками зору, моделювання таких систем доводів, на яких ґрунтуються відповідні точки зору, та обрання позиції, заснованої на цих структурах [3].

Під феноменом «критичного мислення», дослідник М. Кларін розуміє раціональне, рефлексивне мислення, спрямоване на вирішення того, чому варто вірити або які дії варто застосувати [3].

Вирішення сучасних проблем якості дошкільної освіти пов'язано з переходом до розробки інноваційної технології, яка має базуватися на підвищенні рівня пізнавальної активності дошкільників, перенесення акцентів з процесу відтворення на процеси розуміння й мислення.

Найбільш сприятливим періодом дошкільного дитинства, в якому можуть формуватися елементарні основи критичного мислення, є період старшого дошкільного віку.

Розвиток критичного мислення стає дуже актуальним під час інтенсивних змін в суспільстві, коли неможливо діяти без

постійного пристосування до нових обставин, без ефективного розв'язання проблем, значну частину яких неможливо передбачити. Саме тому є очевидною життєва необхідність розвитку критичного мислення дітей.

Однією з інноваційних технологій, що допомагає дошкільнику не тільки засвоїти певний обсяг знань, а й сприяє розвитку його особистісних якостей, є технологія формування та розвитку критичного мислення.

Технологія формування та розвитку критичного мислення – це система діяльності, що базується на дослідженні проблем та ситуацій на основі самостійного вибору, оцінки та визначення міри корисності інформації для особистих потреб і цілей. Освітня технологія розвитку критичного мислення в процесі навчання дитини – це сукупність різноманітних педагогічних прийомів, які спонукають дітей до дослідницької творчої активності, створюють умови для усвідомлення ними матеріалу, узагальнення одержаних знань [2]. Ця технологія допомагає готувати дітей нового покоління, які вміють розмірковувати, спілкуватися, чути та слухати інших. При запровадженні цієї технології знання засвоюються набагато краще, адже інтерактивні методики розраховані не на запам'ятовування, а на вдумливий, творчий процес пізнання світу, на постановку проблеми та пошук її вирішення.

Технологія критичного мислення складається з трьох етапів:

I етап – виклик (пробудження інтересу до нових знань). Ціль – формування особистого інтересу для отримання інформації.

II етап – осмислення змісту (отримання нової інформації). Діти знайомляться з новою інформацією.

III етап – рефлексія (народження нового знання). Діти мають обдумати те що вони дізналися, та як включити нові поняття в своє уявлення [1, с. 37].

Переваги використання технології розвитку критичного мислення: самостійність; постановка проблеми; прийняття рішення; чітка аргументованість; соціальність.

Значна частина реалізації завдань з розвитку елементарних основ критичного мислення дітей дошкільного віку відводиться коректно підбраному комплексу методів, які реалізують всі функції навчання: освітню, виховну, розвивальну, спонукальну, контрольну-корекційну.

Так як гра є провідним видом діяльності в дошкільному віці, вона є найбільш ефективним та результативним методом у формуванні критичного мислення. Ситуативно-ігрові вправи активізують всі мисленнєві процеси, розвивають якості мислення (гнучкість, широта, повнота, критичність, самостійність та ін.).

Використання елементів технології розвитку критичного мислення в ситуативно-ігрових вправах допомагає дітям самостійно здобувати знання, відстоювати свою власну думку, використовувати їх як в стандартних так і нестандартних ситуаціях, розвиває здатність ставити нові питання, придумувати різноманітні аргументи, розвивати самостійність, відповідальність, вміння адаптуватися до ситуації, що склалася, а також, розвивати монологічне й діалогічне мовлення.

Отже, важливо зазначити, що ефективність використання ситуативно-ігрових вправ залежить від декількох чинників, зокрема від особистісно-орієнтованої спрямованості дитини, що вимагає особливого підходу до відбору навчального матеріалу, методів навчання, різноманітних форм навчання та самого процесу навчання. Розвиток елементарних основ критичного мислення дітей дошкільного віку – це процес який характеризується утворенням у дітей дошкільного віку вміння виконувати елементарні критичні операції по відношенню до отриманої інформації чи проблемної ситуації, що проявляється у спроможності аналізувати, оцінювати, приймати рішення щодо правильності інформації чи виконання адекватної дії у певній ситуації під час цілеспрямованого педагогічного впливу в умовах створення розвивального освітнього середовища.

Таким чином, технологія розвитку критичного мислення дає дітям можливість міркувати, класифікувати, оцінювати, критично аналізувати інформацію, робити висновки та сприяє формуванню комунікативних навичок, активності в освітній діяльності та в повсякденному житті.

На нашу думку, можна порадити вихователям для впровадження технології критичного мислення дітей дошкільного віку наступне: забезпечте можливості для гри; допомагайте дітям бачити себе розумною особистістю та здатними вирішувати проблеми, ставлячи відкриті запитання; не розв'язуйте всі проблеми за дітей; допомагайте дітям розвивати гіпотези, припущення; заохочуйте нестандартне мислення; підтримуйте прагнення дитини шукати додаткову інформацію.

Отже, розвиток критичного мислення – це дуже важливий аспект не лише у навчанні, а і в повсякденному житті, де герої є реальними, а їхні вчинки – це дії дітей. Навчити дітей мислити критично – це означає коректно поставити запитання, спрямувати увагу на проблему, навчити роботи висновки та знаходити рішення, для того, щоб кожна дитина могла розвинути свої творчі можливості, під розумним керівництвом з боку вихователя та батьків.

Список використаних джерел

1. Архіпова Є. О., Ковалевська О. В. Критичне мислення як необхідна складова розумової діяльності людини в межах сучасного інформаційного суспільства. Гуманітарний часопис. 2012. № 2. С. 34–38.
2. Горохова І. В. Критичне мислення як предмет філософського дослідження. Політологічний вісник. 2015. Вип. 77. С. 56. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pv_2015_77_8.
3. Козира В. М. Технологія розвитку критичного мислення у навчальному процесі. Тернопіль : ТОКІППО, 2017. 60 с.

В. В. Партола, к. пед. н., доцент, доцент кафедри теорії і методики викладання природничо-математичних дисциплін у дошкільній, початковій і спеціальній освіті
partolav@gmail.com;

О. М. Масюк, к. пед. н., доцент, доцент кафедри теорії і методики викладання природничо-математичних дисциплін у дошкільній, початковій і спеціальній освіті
lnamsk61@gmail.com

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

STEM-ОСВІТА ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Сучасне суспільство розвивається стрімкими темпами та ставить свої вимоги до освіти. Проблемою стає підготовка вчителів нової генерації, які здатні критично і творчо мислити, приймати нестандартні рішення, швидко орієнтуватися в інформаційному просторі, прагнуть до особистісного та професійного зростання.

Як відомо, вища педагогічна освіта покликана вирішувати два комплекси взаємопов'язаних завдань: по-перше, сприяти

соціально-ціннісному або загальнокультурному, моральному, громадянському розвитку особистості майбутнього педагога; а по-друге, допомагати йому у професійному становленні, підвищувати його кваліфікацію, набувати нових або удосконалювати наявні професійні компетентності.

Одним із показників якісної професійної підготовки майбутніх вчителів початкових класів є впевнене використання у навчальному процесі новітніх педагогічних підходів, інноваційних практик міждисциплінарного навчання, методів та засобів навчання з акцентом на розвиток дослідницьких та інноваційних компетенцій учнів. Саме такою є STEM-освіта.

STEM – акронім, значення якого охоплює природничі науки (S – science), технології (T – technology), технічну творчість (E-engineering) та математику (M-mathematics).

STEM-освіта – це цілісна система природничої і математичної освітніх галузей, метою якої є розвиток особистості через формування компетентностей, природничо-наукової картини світу, світоглядних позицій і життєвих цінностей з використанням трансдисциплінарного підходу до навчання, що базується на практичному застосуванні наукових, математичних, технічних та інженерних знань для розв’язання практичних проблем для подальшого використання цих знань і вмінь у професійній діяльності [2].

Однією з основних ланок впровадження STEM-освіти в Україні є педагогічна ланка – підготовка вчителів до викладання STEM-освітніх курсів; впровадження, реалізації STEM-проектів; формування STEM-компетентностей учнів. Важливим є вміння вчителя організувати навчальний процес як педагогічну взаємодію, спрямовану на розвиток особистості дитини, її підготовку до розв’язання завдань життєтворчості [2].

Впровадження STEM-освіти у навчальний процес закладів вищої педагогічної освіти має глибинний характер і включає комплексне поширення інноваційних методик і технологій викладання та об’єднання зусиль учасників освітнього процесу у формуванні необхідних компетентностей здобувачів освіти, які дають можливість запропонувати розв’язання проблем суспільства, поєднавши природничі науки, технології, інженерію та математику.

Серед інноваційних технологій, що заохочують здобувачів вищої освіти до STEM-освіти можна назвати такі: технологія

розвитку критичного мислення, технологія ситуативного моделювання, кейс-технологія, проєктна технологія, технологія дослідницько-пізнавального навчання, технологія інтерактивного навчання тощо. Так, технологія розвитку критичного мислення дозволяє під час навчання створювати умови для дослідницької, творчої активності здобувачів вищої освіти, для усвідомлення ними нового матеріалу, узагальнення одержаних знань. Критичне мислення в ході підготовки майбутніх вчителів початкової школи розвивається у процесі пошуку та опрацювання інформації з мережі Інтернет, вирішення методичних завдань, вибору раціональних способів діяльності під час опанування STEM-компетентностями.

Проєктна технологія дозволяє забезпечити як компетентнісний підхід STEM-освіти, так і творчу самореалізацію студентів. Здобувачі вищої освіти залучаються до організації проєктної діяльності, до планування та реалізації STEM-проєктів, які можуть бути здійснені у початковій школі. Опрацювання прийомів організації самостійної дослідницької та проєктної діяльності у початковій школі дозволяє здобувачам вищої освіти вчитися органічно інтегрувати знання учнів з різних дисциплін у процесі розв'язання завдань творчого та дослідницького характеру, сприяти формуванню необхідних життєвих навичок у процесі їх розв'язування, стимулювати генерацію нових ідей, посилювати розвиток стійкого інтересу учнів до природничих дисциплін [3].

При використанні проєктної технології вирішується ціла низка завдань: розвиваються пізнавальні навички студентів (самостійно здобувати знання з різних джерел, використовувати набуті знання для вирішення навчальних та практичних завдань, досліджувати (уміння виявляти проблему, збору інформації, спостереження, проведення експериментів, аналізу, побудови гіпотез, узагальнення), співпрацювати в різноманітних групах, формулювати проблеми та знаходити шляхи їх вирішення [1].

За допомогою ділових (імітації) та ролевих ігор (симуляції), які відтворюють предметний і соціально-психологічний зміст професійної діяльності, майбутні вчителі початкової школи залучаються до підготовки і проведення інтегрованих STEM-уроків та STEM-екскурсій, до виявлення методичних прийомів створення дослідницько-пізнавального середовища, STEM-лабораторії тощо.

Кейс-технологія дозволяє організувати здобувачів вищої освіти до збору ідей, комплексного підходу до знаходження засобів і способів вирішення проблем. Так, наприклад, пошук і аналіз інформації про створення STEM-лабораторії дозволив студентам з'ясувати які потрібні локації, яке їх призначення та яке оснащення має бути у STEM-лабораторії, без чого неможливо створити якісне дослідницько-пізнавальне середовище.

Отже, застосування інноваційних технологій дозволяє не лише розвивати критичне мислення, творчі здібності майбутніх вчителів початкової школи, їх здатність до співробітництва у команді, але й оновити сам процес навчання, навчити студентів самостійно реалізовувати інноваційну діяльність. Поряд з цим потрібно зазначити, що впровадження STEM-освіти у навчальний процес педагогічних вишів України тільки розпочинається і ЗВО поки ще не готові до повномасштабного впровадження STEM-освіти. Глобальною проблемою є створення методичних розробок та відповідної матеріальної бази для підготовки майбутніх фахівців початкової школи.

Список використаних джерел

1. Інноваційні технології навчання: навч. посіб. Київ : Вид-во НТУ, 2017. 168 с.
2. Концепція розвитку природничо-математичної освіти (STEM-освіти), 2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/960-2020-%D1%80#Text>.
3. Партола В. Смолянюк Н. Використання методу проектів у процесі викладання інтегрованого курсу «Я досліджую світ». Новий Коледжум. Харків : ХНУРЕ, 2019. № 1. С. 39–42.

Т. Є. Пахолук, викладач вищої категорії, старший викладач Відокремленого структурного підрозділу tamaraLutsk@meta.ua
«Волинський фаховий коледж Національного університету харчових технологій»

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Невпинний розвиток харчової індустрії України щільно пов'язаний з упровадженням новітніх технологій виготовлення харчових продуктів, що в свою чергу вимагає підготовки висо-

кокваліфікованих фахівців. Згідно цього виникає потреба змінювати підходи щодо підготовки професіоналів у галузі харчових технологій. Отже, підготовка обізнаних фахівців харчової галузі завжди буде актуальною. Сучасна професійна освіта вимагає актуальних та інноваційних підходів. Інноваційна діяльність є одним з головних факторів розвитку виробництва.

Упродовж останніх років значно помітний прогрес в харчовій промисловості. З'явилися нові продукти харчування, нові технології, інноваційне обладнання для їх приготування. Харчова промисловість подібна молоді, вона ніколи не стоїть на місці. Розвиток нових технологій націлений на задоволення вимогливих споживачів, турботу про здоров'я, на отримання конкурентних переваг і формування своїх сильних сторін. Інновації у харчовій галузі засновані на наступних тенденціях:

- зацікавленості в споживанні екологічно чистих продуктів харчування;
- потребі споживачів до здорового харчування;
- використанні продуктів з новими властивостями;
- поєднанні різних інгредієнтів для створення нових смаків.

Застосування нових методів та способів приготування продуктів харчування на основі інноваційних технологій розширює людині межі можливого. Дозволяє економити енергетичні ресурси; час приготування персоналу; скоротити простої працівників; збільшувати час зберігання продуктів харчування; втілювати фантазії в реальність; створити зі звичних для сучасної людини продуктів справжній витвір мистецтва, що так важливо для закладів ресторанного господарства. Тому, фахівці ретельно стежать за продукцією, виробленою на підприємствах, яка повинна бути смачною, високоякісною, ароматною, збалансованою, красиво поданою, а також поставлятися в різні установи з дотриманням санітарних норм, правил транспортування, суворого температурного режиму, тож інноваційні технології повинні полегшити здійснення цього завдання.

Сучасна людина прагне до здорового способу життя і висловлює великі вимоги до продуктів харчування. Як наслідок, майбутні фахівці, випускники закладів фахової передвищої освіти мають бути обізнані з усіма новітніми технологіями харчової промисловості. Але рівень підготовки висококваліфікованих спеціалістів у закладах освіти ще не достатньо відповідає сучасним соціально-економічним потребам суспільства.

Проблема ефективного використання інноваційних технологій, форм, методів та засобів навчання розглядається в численних працях таких учених, як С. Артюх, С. Батишев, Т. Ільїна, С. Калініна, В. Мадзігон, А. Новик, О. Падалка, В. Сидоренко, В. Сластьонін, П. Такі провідні вітчизняні вчені як А. Андрійчук, П. Борщевський, Л. Дейнеко, О. Дерев'янка, М. Дем'яненко та інші займалися і займаються пошуком шляхів ефективного розвитку харчової промисловості в Україні. Аналіз наукових праць з проблеми підготовки майбутніх фахівців харчової галузі дозволяє зробити висновок про те, що найбільш ефективним шляхом формування особистості майбутнього фахівця є вироблення у нього уміння самостійно здобувати, поповнювати і творчо застосовувати набуті знання та вміння в різних практичних ситуаціях; формування особистості, здатної до саморозвитку і самореалізації, яка відрізнялася б відповідальним ставленням до виконання своїх професійних обов'язків, високими фаховими компетентностями. Для цього необхідно вирішити ряд основних суперечностей між:

- новими вимогами до фахової підготовки майбутніх спеціалістів харчової галузі, знаннями інновацій та можливостями їх застосування у процесі підготовки кваліфікованих спеціалістів;

- новими здобутками науково-технічного прогресу, пошуком шляхів ефективного розвитку харчової галузі та змістом професійної підготовки кваліфікованих робітників у відповідності з потребами суспільства.

Сучасний стан вивчення харчових технологій у закладах фахової перелвищої освіти ставить перед навчальними закладами значуще завдання: підготувати майбутнього фахівця таким, який знатиме, думатиме, вмітиме самостійно здобувати та практично використовувати набуті знання та навички. Для успішної реалізації цього завдання необхідно підготувати висококваліфікованих фахівців здатних орієнтуватися у своїй професійній діяльності, мислити з наукової точки зору та самостійно приймати правильні рішення у будь-якій виробничій ситуації.

Швидкий розвиток харчової галузі в Україні тісно пов'язаний з підприємствами нових типів та новітніми технологіями виробництва харчових продуктів, і це потребує негайної підготовки висококваліфікованих фахівців з різносторонніми та глибокими знаннями. Зважаючи на такі обставини, виникає потреба пере-

глядати та поступово змінювати підготовку майбутніх фахівців харчової галузі.

У наш час, освіта в закладах фахової передвищої освіти відрізняється низкою особливостей та вимагає деяких змін навчального змісту та технології викладання. Нові відкриття в галузі харчових технологій приведуть до змін технологічних процесів та, звичайно, до змін в підготовці майбутніх фахівців харчової галузі. Навчальний заклад, який здійснює підготовку фахівців у харчовій галузі, вже не може пропонувати освітні програми, виходячи з наявної матеріальної бази та ресурсів. Вихідною точкою повинні стати потреби і запити споживачів. Необхідною передумовою оновленого змісту харчових технологій є оновлення теоретико-методологічної бази цього процесу. Такий підхід потребує активного освоєння сучасних наукових підходів у сфері харчових технологій, що склалися на стику фундаментальних та прикладних наук [2]. Розвиток харчової галузі, в наш час, характеризується технічним переоснащенням операцій обробки продуктів, введенням нових технологій. Відображення названих шляхів оновлення харчової галузі повинно бути у змісті та процесі вивчення фахових дисциплін з врахуванням культурно-освітніх та соціально-економічних потреб суспільства, індивідуальних особливостей, інтересів та нахилів студентів. Підготувати висококваліфікованого спеціаліста з харчових технологій неможливо на матеріально-технічній базі, яка вже не відповідає сучасним вимогам. Заклади фахової освіти зобов'язані відшукувати напрями для системного оновлення матеріально-технічної бази [1]. Роботодавці харчової промисловості стверджують, що студенти після закінчення навчання – це «незрілий матеріал», який треба повністю перенавчати або намагатись довчити. Швидкий розвиток харчової галузі зумовив необхідність змін у підготовці висококваліфікованих спеціалістів відповідної галузі. Необхідними якістьми, що сприяють пошуку інноваційних, нестандартних рішень у процесі навчання харчових технологій є креативні якості особистості. У процесі навчання майбутніх фахівців харчових технологій важливою умовою є визначення змісту, структури та організації технологічної діяльності, яка повинна, на кожному етапі виконання, сприяти розвитку та вдосконаленню особистості. Для успішної підготовки висококваліфікованого фахівця необхідно надати умови для розвитку пам'яті; умінь чітко і

логічно формулювати свої думки; умінь зосередитися; умінь думати про складні речі; умінь критично оцінювати результати роботи, особливо своєї. Майбутній фахівець харчової галузі повинен володіти широким науковим світоглядом ознайомлення з науковими результатами в суміжних галузях; високим рівнем естетичної культури тощо. Тож, на заклади фахової передвищої освіти покладається відповідальне завдання підготовки фахівців для харчової галузі, які матимуть високий рівень професійної компетентності та здатні до постійного саморозвитку, та професійного зростання, наділені високим творчим потенціалом.

Сьогодні відмічається тенденція щодо створення нових харчових продуктів, під час створення яких враховується велика кількість факторів: медико-біологічних, технологічних, соціальних, економічних. Створення ідеальної їжі є метою розробки нових харчових продуктів у складі яких містяться нутрієнти в кількостях, які необхідні для нормального функціонування людського організму. Перспективним напрямом є розробка продукції, що містить якомога більше корисних речовин [3]. Інновації в харчуванні – це сучасні технології, авангардні течії й передові пристрої. Звичне харчування вже не може забезпечити потреби сучасної людини у найважливіших нутрієнтах. Головним напрямком для розвитку соціалізованого ринку є своєчасна заміна звичного асортименту продуктів на ті, що будуть оздоровлювати організм людини. Єдиним конкретним напрямком виконання цієї задачі є інноваційний розвиток харчових технологій як в межах однієї країни, так і на всій планеті. Успішне конкурсування на ринку та ефективна діяльність підприємств харчування неможливі без дослідження і впровадження передових технологій, нового обладнання, сучасних форм організації торгово-виробничих процесів і обслуговування населення, іншими словами, впровадження інновацій. Визначальний напрямком розвитку інновацій в закладах ресторанного господарства – інновації в технології виробництва продукції – застосування автоматизованого обладнання, нових способів обробки продукції, які дають шанс зменшити час виготовлення продукції в закладах ресторанного господарства і підвищити ефективність їх діяльності. Процес навчання, сучасна педагогічна теорія, розглядає як активне залучення особистості у формування своїх власних знань, умінь та навичок. Навчання – це динамічний процес, під

час якого студент використовує доступні джерела для отримання знань для формування власного світогляду, досвіду пізнавальної та трудової діяльності [2]. Провідне значення для навчання майбутніх фахівців у галузі харчових технологій, мають декілька основних підходів: компетентнісний, технологічний, середовищний та інформаційно-діяльнісний. Пояснимо чому саме ці підходи. Вивчення фахових дисциплін створює теоретичну та практичну базу для формування компетентностей майбутніх фахівців харчової галузі та готує їх до майбутньої професійної діяльності. Для проведення занять необхідно створити певну навчально-матеріальну базу, забезпечити навчально-методичними й дидактичними матеріалами, комп'ютерною технікою, аудіовізуальними засобами навчальної інформації.

Сучасна компетентнісно-орієнтована освіта спрямована на комплексне засвоєння різних знань та способів практичного їх застосування, завдяки яким людина успішно реалізує себе в різних галузях своєї професійної діяльності, успішно вирішує складні завдання, набуває самостійності, вільно орієнтується в навколишньому середовищі, стає мобільною та кваліфікованою [3]. Фахова компетентність фахівця харчової галузі складається з професійних та спеціалізованих компетентностей, які саме і формуються під час вивчення фахових предметів. Технологічний підхід представляє: чітке визначення навчальної мети, зорієнтованої на кінцевий результат; підготовку необхідних матеріалів для навчання та способу її організації в відповідності з поставленою метою; поточну оцінку виконаних завдань, корегування навчання, спрямоване на досягнення поставленої мети; заключну оцінку результатів. В організації освітнього процесу в закладах фахової передвищої освіти часто згадується про освітнє середовище в різних його модифікаціях як однієї з важливіших умов високої якості освіти.

Суть інформаційного підходу полягає в тому, що при вивченні будь-якого об'єкту необхідно виявити найбільш характерні для нього інформаційні аспекти [3]. Отже, в процесі фахової підготовки майбутніх фахівців харчової галузі важливим елементом є використання компетентнісного, технологічного, середовищного та інформаційно-діяльнісного підходів. Нестримний розвиток харчової галузі та застосування інноваційних технологій під час виконання технологічних процесів покладає відповідальне завдання на заклади фахової передвищої освіти підго-

тувати висококваліфікованих фахівців для харчової галузі, які матимуть високий рівень професійної компетентності та здатних до постійного саморозвитку, та професійного зростання.

Список використаних джерел

1. Купчак П. М. Харчова промисловість України в умовах активізації інтеграційних та глобалізаційних процесів : монографія / за ред. д-ра екон. наук, проф. Л. В. Дейнеко. Київ, 2017. 152 с.
2. Стогній А. Ю. Сучасний стан проблеми підготовки викладачів практичного навчання з харчових технологій. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія № 5 Педагогічні науки: реалії та перспективи. Вип. 38. 2018. С. 209–215.
3. Лазарева Т. А. Моделювання змісту креативного навчання з харчових продуктів у підготовці інженерів-технологів. Пробл. інж.-пед. освіти : зб. наук. пр. Укр. інж.-пед. акад. Харків. 2017. Вип. 34–35. С. 97–105.

Н. Пахомова, д. пед. н., професор, завідувач кафедри спеціальної освіти і соціальної роботи

nataliy.png24@gmail.com;

В. Падун, асистент кафедри спеціальної освіти і соціальної роботи

valentyna_94@ukr.net

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

ПІГОТОВКА ФАХІВЦЯ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Ураховуючи складну ситуацію в країні, зокрема дотримання карантинних заходів під час пандемії та введення воєнного стану внаслідок російської агресії, загострюється питання надання якісних освітніх послуг та організації освітнього процесу. Проблематизації сучасної теорії та практики пов'язані з пошуком ефективних інноваційних технологій та постійним вдосконалення професійної підготовки фахівців у закладах вищої освіти. Враховуючи соціально-політичну та економічну ситуацію в країні, саме використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) зробило можливим реалізацію освітнього процесу в багатьох навчальних закладах нашої країни через дистанційну форму.

Дистанційне навчання поширене у багатьох Європейських країнах. Зокрема, у США та Канаді запроваджена, як альтернатива традиційному (очному) навчанню. Відкриті віртуальні університети, де кожен здобувач тієї чи іншої спеціальності може отримати освіту за основними дистанційними курсами на базі будь-якого університету. Методики такого навчання передбачають застосування нових інформаційних технологій, які включають використання супутникового телебачення, комп'ютерних мереж, мультимедійного інструментарію тощо.

Проблема дистанційного навчання і використання інформаційних технологій у педагогічному процесі в нашій країні не нова та представлена в багатьох дослідженнях (А. Андреев, В. Биков, Г. Громов, М. Жалдак, Г. Козлакова, М. Лазарев, Ю. Машбиць, Н. Морзе, В. Олексенко, Ю. Рамський, П. Стефаненко та ін.), але залишається актуальним пошук ефективних методів і форм підготовки фахівців гуманітарних спеціальностей через дистанційну форму навчання, яка вимагає підвищення рівня самостійності і дисциплінованості від здобувача. Відтак, **метою** нашого дослідження є аналіз основних тенденцій організації дистанційного навчання в підготовці фахівця зі спеціальної освіти та визначення основних переваг та недоліків.

В останні десятиліття швидко розвиваються науково-методичні основи дистанційного навчання. Проблемам розвитку дистанційної освіти присвячені роботи багатьох зарубіжних науковців, зокрема: Р. Деллінг, Д. Кіган, А. Кларк, М. Мур, Г. Рамбле, М. Сімонсон, М. Томпсон та ін. Матеріали досліджень особливостей дистанційного навчання представлені у працях вітчизняних науковців (О. Андреев, С. Гончаренко, М. Жалдак, Г. Козлаков, І. Козубовська, В. Олексенко, В. Олійник, Є. Полат, А. Хуторський та ін.).

На сьогодні в науковому обігу існує багато визначень дистанційного навчання. Частіше дистанційне навчання тлумачиться, як спільна діяльність викладача і студента за відсутності безпосереднього контакту між ними. Чимало тлумачень терміну «дистанційне навчання», що відбиває різноманітність підходів до його розуміння, зібрано в роботах О. Андреева, С. Гончаренка, В. Олексенка, В. Олійник, Є. Полат, А. Хуторського та ін. На думку багатьох учених дистанційне навчання – це спосіб отримання знань із використанням комп'ютерних та сучасних інформаційних технологій, що надає можливість здобувачам

навчатися на відстані, без відриву від виробництва, особам з інвалідністю та таким особам, які перебувають за кордоном. Деякі зарубіжні науковці відводять особливу роль телекомунікаціям в організації дистанційного навчання і визначають його як «теленавчання». Серед інших назв дистанційного навчання використовуються і такі, як «відкрита освіта», «електронна освіта», «віртуальне навчання» тощо [1].

Такий спосіб отримання знань передбачає індивідуальний підхід до кожного здобувача та можливість отримання знань без відриву від місця роботи. На відміну від заочного навчання, з яким часто ототожують дистанційну форму, остання передбачає не лише самоосвіту, а і постійний контакт як із викладачами, так і з іншими здобувачами, в той час як заочна форма освіти передбачає таке спілкування лише декілька разів на рік у визначений календарними графіками період [2]. На нашу думку, дистанційне навчання не є технологією, адже це власне навчання.

Слід розрізнити поняття «дистанційне навчання» і «дистанційна освіта»: зокрема, дистанційне навчання – навчання, завдяки якому вся або значна частина педагогічної діяльності ґрунтується на використанні телекомунікацій чи інформаційно-навчального середовища за умови територіального відокремлення учасників навчання; а дистанційна освіта – сукупність систематизованих знань, умінь і навичок, поглядів і переконань, а також певний рівень розвитку пізнавальних сил і практичної підготовки, досягнуті в результаті дистанційного навчання [3].

Нормативно-правовими основами впровадження дистанційної освіти є Наказ Міністерства освіти і науки України від 25.04.2013 № 466 «Про затвердження Положення про дистанційне навчання» зі змінами 2015 року, в якому наголошується на розвитку дистанційного навчання у закладах освіти, а саме: загальноосвітніх, професійно-технічних, ВНЗ та в закладах післядипломної освіти [4]. У статті 49 «Форми здобуття освіти в закладах вищої освіти» Закону України «Про вищу освіту» говориться про офіційне визнання дистанційної форми навчання на рівні денної і заочної [5].

У сучасній системі підготовки кваліфікованих фахівців існують людиноорієнтовані спеціальності, які вимагають отримання здобувачем практичних навичок і вмінь, оскільки велика частина годин відводиться на практичні і лабораторні заняття

або проходження практики в установах (школи, садочки, лікарні, заклади інклюзивного спрямування тощо). На переваги і недоліки використання дистанційного навчання при підготовці педагогічних працівників вказано багатьох роботах науковців [6, 7]. Не виключенням є і підготовка фахівця зі спеціальної освіти, оскільки він повинен володіти високим рівнем професійних знань і практичних умінь та навичок, бути готовим до специфіки практичної діяльності. Незважаючи на те, що в підготовці майбутніх кваліфікованих спеціалістів зі спеціальної освіти дистанційна освіта на сучасному етапі відіграє провідну роль, сам процес має свої переваги та недоліки, зокрема: до переваг слід віднести кардинальне розширення освітнього простору, можливості залучення значної кількості здобувачів до навчання та відсутність географічних кордонів, високу мобільність та гнучкість, економічність, інтерактивність тощо. Це сприяло зростанню користувачів комп'ютерів, каналів зв'язку, розширенню доступу до Інтернет. Наразі, дистанційне навчання реалізується за допомогою різних платформ, таких як: Zoom, Moodle, Classroom, Google Meet тощо.

До недоліків слід віднести: відсутність реального спілкування зі здобувачем; неможливість визначення ступені самостійності виконаних завдань здобувачами; обов'язковий доступ до мережі Інтернет (не у всіх населених пунктах він є); неможливість проводити експерименти у природних умовах; можливість вибору часу для навчання може спонукати здобувача до несвоечасного виконання завдань; необхідність тривалий час перебувати за комп'ютером, що може вплинути на стан психофізичного здоров'я.

Таким чином, дистанційна форма навчання вирізняється серед інших своєю специфічністю. Дистанційне навчання надає здобувачам вищої освіти доступ до нетрадиційних джерел інформації, підвищує ефективність самостійної роботи, дає абсолютно нові можливості для творчого самовираження, знаходження та закріплення різних професійних навичок, а викладачам в свою чергу дозволяє реалізовувати нові форми і методи навчання із застосування концептуального і математичного моделювання явищ і процесів. Відтак, реалізація педагогічних технологій під час дистанційного навчання потребує вирішення ряду проблем (організаційних, кадрових, навчально-методичних та ін.) і неможлива без визначення обов'язків і прав викладачів

та студентів, адже саме від цього залежить значною мірою якість підготовки фахівців. Організація дистанційного навчання потребує вдосконалення, що передбачає розвиток інформаційно-комунікаційних технологій та методів і форм їх реалізації.

Список використаних джерел

1. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні (затверджено Постановою МОН України В. Г. Кременем 20 грудня 2000 р.). Освітній портал. URL: <http://www.osvita.org.ua/distance/pravo/00.html>.
2. Що таке дистанційна освіта: як вона працює? Vsemisto info : Портал міста Чернівці : [офіц. портал]. 2013. 4 серп. URL: <http://www.vsemisto.info/osvita/2355-sho-take-vysha-osvita-jak-vona-prazjuje>.
3. Енциклопедичний словник з дистанційного навчання / авт.-уклад. Олексенко В. М. Харків : КП Друкарня № 13, 2004. 164 с.
4. Наказ Міністерства освіти і науки України від 25.04.2013 № 466. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text>.
5. Закон України «Про вищу освіту». Документ 1556-VII, чинний, поточна редакція – Редакція від 01.01.2023, підстава – 2834-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.
6. Положення про дистанційне навчання. URL: http://ru.osvita.ua/legislation/Dist_osv/2999/
7. Андрусенко Н. Дистанційне навчання в Україні. Дистанційне навчання як сучасна освітня технологія : матеріали міжвузівського вебінару (м. Вінниця, 31 березня 2017 р.). Вінниця : ВТЕІ КНТЕУ, 2017. URL: http://www.vtei.com.ua/images/VN/31_03.pdf.

О. В. Петришин, к. пед. н., доцент, доцент закладу вищої освіти кафедри фізичної та реабілітаційної медицини
oleksandrpetrishin@gmail.com;

В. І. Донченко, к. пед. н., доцент, доцент закладу вищої освіти кафедри фізичної та реабілітаційної медицини
vik.donchenko@gmail.com
Полтавський державний медичний університет

САМОРЕГУЛЯЦІЯ ЯК ОДИН З ОСНОВОПОЛОЖНИХ ПРИНЦИПІВ РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЦІЛІСНОГО ДИНАМІЧНОГО ПРОЦЕСУ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНИХ ФАХІВЦІВ

Інноваційна педагогічна діяльність пов'язана з відмовою від стереотипів у навчанні, створює нові нормативи особистісно-творчої, індивідуально спрямованої діяльності педагога, розроб-

ляє педагогічні технології, що реалізуються в цій діяльності. Особливо важливим це стає нині, коли пріоритетом державної політики є оптимізація професійної підготовки з акцентуванням не на оцінці процесу навчання, а на результаті, не на тривалості навчання, а на його якості.

Сучасна педагогічна наука характеризується пошуком інновацій, спрямованих на створення умов формування і розвитку цілісної, творчої, вільної особистості, здатної до соціалізації, адаптації й самореалізації в суспільстві, а також розкритті суті інноваційних підходів у навчальному процесі та врахуванні основних компонентів впливу на їх реалізацію. Загальний характер освітніх реформ в Україні пов'язаний насамперед із інноваційними тенденціями розвитку освіти. Педагогічна інноватика, яка набула поширення в освіті, включає ідеї, методи, технології, комплекс елементів, які несуть прогресивні засади; творчий пошук; оригінальне вирішення педагогічних та навчальних проблем [1].

Прагнення до інтеграції у світову спільноту ставить перед педагогікою завдання створення нових концепцій, які враховували б соціальні реалії сучасності. Освіта сьогодення покликана забезпечити молоді необхідні компетентності для особистісного розвитку, участі в процесах розбудови суспільства, адаптації до сучасного ринку праці, використання свого потенціалу впродовж життя.

Державна політика у сфері вищої освіти відповідно до Закону України «Про вищу освіту» ґрунтується на принципах: доступності вищої освіти; міжнародної інтеграції та інтеграції системи вищої освіти України у Європейській простір за умови збереження і розвитку досягнень та прогресивних традицій національної вищої школи; відкритості формування структури і обсягу освітньої та професійної підготовки фахівців з вищою освітою; сприяння сталому розвитку суспільства шляхом підготовки конкурентоспроможного фахівця та створення умов для освіти впродовж усього життя [2].

Поширення інноваційних технологій в освітній галузі стало об'єктивною закономірністю, зумовленою новою філософією освіти. Інновації варто розглядати як ефективні та результативні нововведення у змісті, методах, засобах і формах навчання та виховання особистості, в управлінні системою освіти, в організації освітнього процесу, у структурі закладів освіти.

Особливої актуальності набули інновації з початком широкомасштабної війни, розв'язаної російською федерацією на території України, коли стало життєво необхідним приймати швидкі, нестандартні, по суті – інноваційні рішення.

Функціонування системи освіти в умовах воєнного стану характеризується інтенсивним пошуком нових підходів до навчання, інноваційних форм організації освітнього процесу, ефективних педагогічних та інформаційних технологій. Саме тому підтримка активного упровадження інновацій в освітню галузь під час війни стала одним із ключових напрямів роботи Міністерства освіти і науки України та його підрозділів [1].

Сучасний світовий простір характеризується глобальним зниженням рівня здоров'я населення, внаслідок чого актуалізується потреба у кваліфікованих фахівцях, і медичної галузі, зокрема, здатних розробляти та застосовувати новітні комплексні реабілітаційні технології, що, зі свого боку, зумовлює вивчення різних аспектів професійної підготовки фахівців із фізичної реабілітації для розвитку галузі фізичної терапії й ерготерапії в Україні.

Наразі в Україні є дуже актуальним питанням фізичної реабілітації оскільки різні захворювання і травми периферичної нервової системи та інші є соціально значущою проблемою зараз. Особливо така необхідність у кваліфікованих спеціалістах значно зросла внаслідок воєнних дій на території України. Тож фізична терапія вийшла на новий рівень розвитку – ерготерапія, який полягає у вдосконаленні старих методів терапії та введення сучасних, прогресивних реабілітаційних заходів.

Життя і здоров'я людини є найважливішою соціальною цінністю сучасної цивілізації. Суспільна потреба в збереженні, відновленні та зміцненні здоров'я населення, а також бажання громадян нашої країни бути здоровими, породжує попит на фахівців, які здатні коригувати психофізіологічний стан людини з використанням не тільки медичних засобів, а й засобів фізичної культури. Такий вплив значно прискорює одужання й забезпечує максимально можливе відновлення втрачених функцій, а також підтримання та підвищення рівня здоров'я населення.

Саме тому галузь фізичної терапії стрімко розвивається на теренах України, що, в свою чергу, визначає наявність потреби у фахівцях із відповідної спеціальності. Водночас, сучасні тенденції розвитку медичної галузі та фізичної терапії в Україні

позначені помірними успіхами в становленні реабілітаційного напрямку, головним спрямуванням якого визначено поетапне, відновне комплексне лікування патологічних процесів, захворювань й ушкоджень організму людини. На окрему увагу заслуговує дослідження проблеми системи професійної підготовки фахівців зі спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія».

У Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 р. одним з головних напрямків розвитку освіти є впровадження сучасних технологій, які забезпечують удосконалення навчально-виховного процесу і доступність освіти [3]. Для здійснення цього, стосовно вищих медичних закладів, необхідно побудувати відповідне освітньо-наукове середовище, у якому учасники навчального процесу постійно знаходяться протягом усього періоду навчання (як в аудиторії, так і за її межами), що забезпечує вільний доступ до освітніх ресурсів, а також сприяє підвищенню рівня теоретичної підготовки і формуванню професійних компетентностей майбутніх медиків.

Наскрізний технологічний процес як парадигмальне явище сучасної вищої освіти спонукає викладачів не лише до обов'язковості застосування сучасних технологій навчання, адекватного вибору найоптимальніших з них, а й до переоцінки принципів викладацької діяльності. Отже, актуалізується два наскрзних питання: вибір викладачем технології навчання студентів у закладах вищої освіти як стратегії освітньої діяльності та вибір принципів організації й реалізації цього процесу.

Ключовою, сутнісною ознакою інновації вважається її здатність впливати на загальний рівень професійної діяльності фахівця, адже освоєння нової техніки чи технології вимагає невинного розвитку, зростання над собою, що почасти може призводити до появи нової якості, у тому числі – не передбаченої інновацією. Тому особливо гостро ця специфіка проявляється у сфері освіти, оскільки така інноваційна діяльність відображається на великій кількості майбутніх фахівців, які вже за кілька років почнуть активну професійну діяльність із застосуванням освоєних знань і технологій [2].

Зокрема, варто враховувати, що впровадження інноваційних технологій у будь-якій сфері господарської діяльності, пов'язане з рядом труднощів, як організаційного, так і фінансового, соціального, безпекового характеру. Певно, це є однією з ключових причин того, що незважаючи на деклароване орієнтування

численних реформ на впровадження інновацій в Україні, на практиці ми можемо спостерігати тільки зміну ситуації в освітній сфері, яка обумовлена радше демографічними, соціальними, економічними й зрідка – політичними процесами, але жодним чином не цілеспрямованою інноваційною діяльністю.

Саме це й обумовлює вкрай високу актуальність дослідження особливостей впровадження ресурсно-орієнтованого навчання як виду інноваційних технологій в діяльність вищих навчальних закладів.

Аналіз практичних здобутків зарубіжних та вітчизняних науковців дозволив нам констатувати, що ефективність діяльності викладача в умовах застосування сучасних технологій навчання, зокрема – технологій ресурсно-орієнтованого навчання, залежить від дотримання ним певних дидактичних принципів: професійної компетентності, дидактичної забезпеченості та різноманітності, співпраці, творчості та адаптивності [1].

Особливо визначальними є останні два принципи: творчості, який полягає у тому, що, застосовуючи технології ресурсно-орієнтованого навчання, викладач, за відсутності методичних посібників зокрема, і вимушений, і зобов'язаний бути творчим; адаптації – адаптація технології ресурсно-орієнтованого навчання до студентів має відбуватися шляхом пошуку ефективного методу їх стимулювання до активної діяльності, самостійної роботи. Природно, що повного адаптування технологічного матеріалу до студентських здібностей та потреб – неможливе. Проте, слід зазначити, що використати сприятливі умови для освіти упродовж усього життя зможе лише той студент, який свідомо прагне постійно здобувати нові знання, вдосконалювати свої професійні компетентності, є активним пошукувачем і дослідником сучасного інформаційного середовища, підвищує інтелектуальний та творчий потенціал за рахунок самоорганізації, здатний ставити перед собою цілі та досягати їх, самостійно приймати відповідальні рішення, тобто мати високий ступінь саморегуляції.

Саморегуляцію визначають як цілісну систему психічних засобів, за допомогою яких людина здатна керувати своєю цілеспрямованою активністю, і самостійна пізнавальна діяльність у цьому контексті розглядається як одна із важливих складових життєдіяльності особистості. Сучасні психолого-педагогічні дослідження свідчать, що одним з найважливіших психологіч-

них чинників, які впливають на ефективність діяльності людини, є здатність до саморегуляції як до переважно усвідомленого, цілеспрямованого планування, побудови та перетворення суб'єктом власних дій та вчинків, стратегії життєдіяльності загалом відповідно до актуальних потреб, мотивів, особистісно значущих цілей, спрямованості [2].

Враховуючи вище зазначене, ресурсно-орієнтоване навчання розглядається як цілісний динамічний процес організації і стимулювання самостійної пізнавальної діяльності студентів з оволодіння навичками активного перетворення інформаційного середовища, який передбачає оптимальне використання тандемом «студент-викладач» матеріально-технічних, навчально-методичних, фінансових та інформаційних ресурсів. Разом з тим, їх самостійна пізнавальна діяльність, тарктується як комплекс дидактично передбачених зусиль студентів, які збагачують інтелектуальну чутливість та сприяють поглибленому самостійному пошуку під керівництвом викладача тієї інформації знань, котра «працює» на фаховий досвід – формування вміння та навички щодо подальшого професійного самовдосконалення.

Саморегуляція є вищим ступенем діяльності студента у процесі навчання, коли вміння виконувати навчальні операції перетворюється на навички і послідовність їх здійснюється автоматично. Цей принцип є орієнтацією студента на те, щоб вони завжди налаштовували себе на успіх: у навчанні, у житті, у майбутній професійній діяльності. Логічним є виокремлення принципу саморегуляції як одного з основоположних принципів ресурсно-орієнтованого навчання студентів, який полягає у використанні студентом різних засобів навчання, які сприятимуть оволодінню засобами виконання навчальних операцій таким чином, що будь-яка зміна умов завдання, зустріч з ускладненням спричиняла включення таких механізмів мислення, які призводять до самостійного розв'язку завдання чи проблеми.

Таким чином, новітні інноваційні освітні технології дають широкі можливості диференціації та індивідуалізації навчальної діяльності. Результат застосування освітніх технологій залежить не стільки від майстерності викладача, скільки від мотивації та можливості студента до самонавчання, аналізу використаної літератури.

Освітні технології пов'язані з підвищенням ефективності навчання і виховання і спрямовані на кінцевий результат освіт-

нього процесу – це підготовка висококваліфікованих фахівців, здатних успішно освоювати нові, професійні та управлінські області, гнучко і динамічно реагувати на мінливі соціально-економічні умови; володіють високими моральними і громадянськими якостями в умовах інноваційного освітнього простору.

Список використаних джерел

1. Кононец Н. В. Педагогічні інновації вищої школи: ресурсно-орієнтоване навчання. Педагогічні науки : зб. наук. пр. Полтава, 2012. Вип. 54. С. 76–80.
2. Лісогор Л. С. Підготовка конкурентоспроможних фахівців системою вищої освіти: проблеми та перспективи. Вісник Черкаського університету. Серія : Економічні науки. 2017. № 4 (1). С. 48–54.
3. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки. – 2011. – 37 с. URL: <http://www.mon.gov.ua/images/files/news/12/05/4455.pdf>.

Н. О. Піщікова, викладач вищої категорії, ст. викладач,
викладач педагогіки
wafelka73@gmail.com
Комунальний заклад Сумської обласної ради «Путивльський педагогічний фаховий коледж імені С. В. Руднева»

ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЯК НЕОБХІДНА СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ

Професія педагогів особлива – від результатів її діяльності залежить майбутнє учнів як громадян країни, якими професіоналами вони будуть, які життєві вибори будуть здійснювати і наскільки ефективно будуть функціонувати в сучасних реаліях.

Згідно з концепцією Нової української школи [4] критичне мислення належить до тих наскрізних умінь, якими повинен оволодіти кожен учень поряд з десятьма ключовими компетентностями, покладеними в основу формування випускника української школи як цілісної, усебічно розвиненої особистості, патріота з активною громадянською позицією, інноватора, здатного змінювати навколишній світ.

Формувати здатність учнів критично оцінювати події та факти життя суспільства може лише вчитель, у якого сформовано критичне мислення, що супроводжує його постійно в процесі педагогічної діяльності.

Методика розвитку критичного мислення заснована на творчому співробітництві студента і викладача, на розвитку в майбутніх педагогів аналітичного й творчого підходів до будь-якого матеріалу, орієнтується не на запам'ятовування фактологічного матеріалу, а на постановку проблеми і пошук її розв'язання. Викладач перестає бути джерелом «правильних» суджень, на таких заняттях він має приймати думку студентів. Пошук відповідей повинен відбуватися за допомогою правильно поставлених запитань педагогом. [1]

Ефективною та важливою складовою формування критичного мислення у студентів є використання методики Інсерт (INSERT), що дозволяє структурувати прочитану інформацію за допомогою спеціальної системи умовних знаків для подальшого аналізування.

Вона спонукає студентів до відстеження власного розуміння прочитаної інформації, використовуючи певне маркування, виражене у символах [5], стимулює концентрацію уваги здобувачів освіти не тільки на відомому матеріалі, а й на новому, вчить сумніватися та виокремлювати неправдиву інформацію, задавати питання, що виникають у процесі роботи над текстом.

Цей метод студентами здійснюється у кілька етапів.

1-й етап. Створюється система маркування тексту:

- знаком «v» позначається знайома інформація (це я вже знаю);
- знаком «+» – нова інформація (це для мене нове);
- знаком «-» – суперечлива інформація (я думав інакше);
- знаком «?» – недостатня інформація (про це хотілося б дізнатись більше).

2-й етап. Розставити позначки. Читаючи тексти, студенти позначають окремим знаком на полях певні абзаци чи речення. Таку роботу можна проводити як і при самостійному опрацюванні джерел, так і в аудиторії. Доречними є коментарі викладача щодо маркування тексту.

3-й етап. Заповнення таблиці. Студентам пропонується систематизувати інформацію, розмістивши її у відповідності до своїх позначок в таблицю.

v	-	+	?

Для заповнення таблиці студенти мають знову повернутись до тексту і таким чином здійснюється більш глибоке засвоєння матеріалу. Відбувається процес накопичення інформації. Така заповнена таблиця стає певним опорним конспектом з теми.

4-й етап. Поступове обговорення кожного рядка таблиці

Для кращої перевірки результатів роботи студенти об'єднуються у міні-групи (4–8 осіб). Під час проговорювання інформації вона краще структурується та запам'ятовується.

Методика Інсерт формує вміння самостійно і глибоко осмислювати інформацію, ретельно її опрацьовувати, вдивлятися в деталі, вдумливо систематизувати, зв'язуючи зі своїми знаннями та раніше набутих досвідом.

Однією зі складових формування критичного мислення майбутніх педагогів є метод ментальних карт, як зручної техніки альтернативного запису. Вони використовуються для створення, візуалізації, структурування і класифікації ідей, а також як засіб для навчання, організації, вирішення завдань, ухвалення рішень, при написанні статей.

Сама назва інноваційного педагогічного інструмента є спробою перекладу словосполучення «Mind Maps», котре використовував у своїх бестселерах її творець – британський психолог Тоні Бьюзен. Також часто зустрічаються синонімічні переклади: карти асоціацій, карти розуму, карти думок, карти пам'яті, ментальні карти [3].

Наш мозок простіше сприймає інформацію як структурної схеми. Коли ми її складаємо, то одразу вирішуємо кілька питань: записуємо інформацію, аналізуємо її, розбиваємо на структурні блоки, відстежуємо логічні зв'язки.

У основі цієї техніки лежить принцип «радіантного мислення», що відноситься до асоціативних розумових процесів, відправною крапкою або точкою дотику яких є центральний об'єкт. Це показує нескінченну різноманітність можливих асоціацій і отже, невичерпність можливостей мозку. Подібний спосіб запису дозволяє карті пам'яті необмежено рости і доповнюватися [6].

Використовуючи мультимедійний простір, зокрема сервіс Google Jamboard, викладач разом зі здобувачами освіти можуть під час заняття доповнювати ментальну карту відповідними елементами. Це дозволяє зробити дві важливі речі: проникнути в суть проблеми та охопити поглядом весь спектр можливих рішень.

Для проведення рефлексії корисною буде кольорова хмара зі слів, яка приковує погляд до об'єкта і змушує студентів пригадати всі етапи та зосередиться на матеріалі. Хмара містить в собі як візуальну інформацію, так і смислове навантаження – сам текст.

Для створення хмари слів цікавим є сервіс Answergarden, який надає можливість будувати спільну хмару слів у реальному часі в якості зворотного зв'язку з аудиторією не тільки для візуалізації результатів перевірки знань здобувачів освіти з певної теми, а й під час мозкового штурму для генерації спільних ідей, виявленні асоціацій тощо [2].

Потенційні можливості для формування критичного мислення у процесі професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи має педагогічна практика, здійснюючи яку, студенти знаходять рішення реальних педагогічних ситуацій, що виникають на кожному уроці чи перерві.

Важливим елементом педагогічної практики є й аналіз уроків. Саме на цьому етапі наявні всі можливості для формування критичного мислення майбутнього фахівця. Практиканти мають змогу здійснювати синтез власних можливостей та порівняльний аналіз діяльності своїх однокурсників і вчителів початкових класів. Вони оцінюють свої досягнення, визнають невдачі та усвідомлюють шляхи подальшого професійного самовдосконалення, здійснюючи самоаналіз проведених занять. [1]

Отже, підготовка майбутнього вчителя нової української школи неможлива без впровадження та формування критичного мислення, яке є базовою компетенцією для розвитку і формування інших компетенцій вчителя, його творчої активності. Критичне мислення вчителя, яке супроводжує його постійно в процесі педагогічної діяльності, включає в себе оцінювання ходу міркувань, педагогічних фактів і явищ і рефлексію розумового процесу, розумової та практичної діяльності. Все це, безумовно, має бути серед навичок сучасного вчителя, оскільки без них, вони не зможуть формувати критичне мислення своїх учнів.

Список використаних джерел

1. Єрко Г., Луцюк Ю. Формування критичного мислення майбутніх учителів початкової школи при вивченні дисципліни «Методика навчання освітньої галузі «Суспільствознавство» // Педагогічний часопис Волині. – № 2 (9). – 2018. – С. 68–73.

2. Зручні сервіси для створення хмар слів онлайн. URL: <https://vseosvita.ua/news/zruchni-servis-y-dlia-stvorennia-khmar-sliv-onlain-5714.html>.
3. Інтелект-карти – саме те для сучасного освітнього процесу. URL: <https://goo.gl/E57Vst>.
4. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://goo.gl/xY5hbb>.
5. Ткаченко Л. І. Теоретичні засади технології формування критичного мислення майбутніх учителів початкової / Л. І. Ткаченко. URL: [file:///C:/Users/User/Downloads/Nzsp_2012_7_45%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/Nzsp_2012_7_45%20(1).pdf).
6. Позднякова Т. Є. Візуалізація та структурування інформації за допомогою ментальних карт на уроках біології : [наук.-метод. посіб.] / Т. Є. Позднякова. – Рівне : РОІППО, 2018. – 50 с.

***І. І. Пономарьова, викладач першої категорії, завідувач навчально-методичною лабораторією
irina.ponomarova17@gmail.com***
Відокремлений структурний підрозділ «Дніпровський фаховий коледж інженерії та педагогіки Державного вищого навчального закладу «Український державний хіміко-технологічний університет»

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ У ВИКЛАДАННІ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Навчитися мислити та засвоювати знання – найважливіше завдання навчального процесу. Зараз усі форми, всі методики навчання удосконалюються з метою активізації самостійної роботи студентів. Від викладачів економічних дисциплін вимагається цілеспрямоване використання інтерактивних методик навчання, тестових завдань, вирішення ситуаційних завдань.

Усі учасники освітнього процесу зацікавлені у якісній підготовці здобувача освіти. І вирішити цю проблему допомагає запровадження інноваційних технологій навчання.

Інноваційне навчання (лат. innovation – оновлення, зміна) – це зорієнтована на динамічні зміни в навколишньому середовищі навчальна та освітня діяльність, яка ґрунтується на розвитку різноманітних форм мислення, творчих здібностей, високих соціально-адаптаційних можливостей особистості [1].

Студенти навчаються у період формування інформаційного суспільства. Економічна освіта безпосередньо реагує на зміну суспільного розвитку. Тому дедалі актуальнішою стає проблема

вдосконалення методики викладання економічних дисциплін. Вона покликана забезпечити високий рівень викладання, сувору науковість, простоту та зрозумілість викладу матеріалу.

Важливе значення мають і такі складові: творчість педагога, самовдосконалення, вивчення досвіду, створення свого стилю викладання, своєї системи педагогічної роботи, застосування інноваційних технологій навчання. Їх можна вважати критеріями педагогічної майстерності [2].

У своїй практиці поряд із традиційними методами викладання, такими як лекції, семінарські заняття, самостійна робота студентів, необхідно використовувати і нетрадиційні методи. Суть цих методів полягає в тому, щоб організувати навчальний процес у формі діалогу, що допоможе студентам навчитися висловлювати свої думки, аналізувати проблемні ситуації та знаходити ефективні шляхи щодо їх вирішення. Такі методи дозволяють підвищити рівень освіти, сформувати навички та вміння, які вони зможуть використовувати у своїй подальшій професійній діяльності.

Так, лекційні заняття проводяться у формі лекції-бесіди з елементами дискусії, мозковим штурмом, обміном думками, що дозволяє залучити студентів до колективного обговорення проблеми. Групу студентів можна поділити на невеликі підгрупи та запропонувати їм на обговорення економічні ситуації (економічна криза в країні, безробіття тощо).

Перевагами методу навчальних дискусій є, окрім закріплення матеріалу і уміння використовувати свої знання, розвиток комунікативних здібностей, командної праці, мислити самостійно. Цей метод також допомагає студентам виявляти ініціативність, впроваджувати свої ідеї.

Наступний метод – кейс. Це опис складної ситуації з супутніми фактами, розуміння якої вимагає поділу її на окремі частини, а потім їх аналіз та об'єднання висновків для отримання всієї ситуації. Метод дозволяє вирішити певні завдання: виділення проблем конкретної ситуації, визначення структури, факторів, що зумовили виникненню цієї ситуації; прогнозування майбутнього стану, розробка рекомендацій та плану дій щодо вирішення ситуації.

На заняттях з використанням цього методу застосовуються різноманітні ситуаційні завдання, які безпосередньо зустрічаються на підприємстві. Наприклад, в навчальній дисципліні

«Економіка, організація та планування виробництва» виробничі ситуації застосовуються за такими темами: «Прибуток та рентабельність – основні показники роботи підприємства», «Тарифна система оплати праці» та ін.

При цьому узагальнюються знання, які необхідно засвоїти при вирішенні цієї проблеми, що перетворює студентів з пасивних в активних учасників навчального процесу. Застосування методу аналізу ситуацій сприяє удосконаленню аналітичного мислення студентів. Результатом є не тільки знання, а й навички професійної діяльності.

Як інновації у викладанні економічних дисциплін застосовується метод проєктів. Цей метод передбачає оволодіння технологією презентації різноманітних творчих робіт (рефератів, доповідей на професійно орієнтовані теми).

В основі цього методу лежить розвиток пізнавальних навичок студентів, умінь самостійно конструювати свої знання, вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, розвивати критичне мислення та творчі здібності. Метод передбачає використання знань та умінь із різних галузей науки, техніки, технології. Студенти використовують комп'ютер як інструмент економічного пізнання, отримання доступу до інформації та представлення своїх знань іншим студентам у ході практичних занять. Перевагою комп'ютерних презентацій є збільшення темпу заняття, а також за потреби повернення до потрібного етапу інформації, що сприяє кращому засвоєнню матеріалу.

До критеріїв оцінювання виконаних проєктів можна віднести:

- дотримання вимог щодо оформлення роботи;
- повнота розкриття теми;
- обсяг використаної інформації;
- наукове та практичне значення результатів роботи;
- виклад, оригінальність мислення, чітка структура роботи.

До поширених інновацій у викладанні економічних дисциплін можна віднести різні ігри. Гра – це спосіб практичного засвоєння економічної теорії, економічних відносин. За їх допомогою можна змоделювати реальні процеси, що відбуваються в економіці, на виробництві. Основна перевага гри – можливість застосування теоретичних знань на практиці. Ділові ігри застосовуються в темах, які пов'язані з економікою, організацією і управлінням, з новими формами господарювання.

Застосування вищевказаних методів при викладанні економічних дисциплін змінює роль викладача, він стає керівником та помічником студентів в освітньому процесі. Студентам надається можливість самостійно шукати потрібні їм знання.

Позитивним під час використання інноваційних технологій в процесі вивчення економічних дисциплін є підвищення якості освіти за рахунок:

- адаптації студента до навчального матеріалу з урахуванням власних можливостей та здібностей;
- самоконтролю;
- підтримка активних методів навчання;
- наочної форми подання матеріалу, що вивчається;
- розвитку самостійного навчання.

Таким чином, інноваційні технології створюють сприятливе освітнє середовище для проведення ефективних навчальних занять. Викладачам рекомендовано дотримуватися наступного:

- зміст та мета інновацій полягає у здійсненні нового бачення методології навчання, залученні нових методів, технологій, мультимедійних засобів навчання на користь розвитку особистості майбутнього фахівця;
- студент не повинен отримувати одразу всю інформацію в готовому вигляді, інакше через пару таких занять його пізнавальна активність стане близькою до нуля;
- на навчальному занятті не можна використовувати лише один метод, максимальний часовий період якого становить лише 20 хвилин.

Дані методи сприяють підвищенню рівня засвоєння знань, навчають студентів творчо мислити, застосовувати свої знання на практиці, розвивають самостійність мислення. Використання інноваційних методів у навчанні є необхідною умовою для підготовки висококваліфікованих фахівців.

Список використаних джерел

1. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2004. С. 218.
2. Грищенко О. А. Педагогічна майстерність у закладах професійної освіти : монографія. Київ, 2003. С. 178–201.

Т. А. Равлюк, к. пед. н., доцент, доцент кафедри педагогіки та соціальної роботи
t.ravliuk@chnu.edu.ua
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОЇ ПРАКТИКИ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «СОЦІАЛЬНА РОБОТА» В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Сучасні умови, пов'язані з повномасштабним нападом російських військ на Україну, стали викликом для системи освіти в цілому, організації практичної підготовки зокрема.

Ми вчимося бути гнучкими у виборі форм проведення практики майбутніх фахівців. Проте, мета практики повинна бути реалізована, незалежно від офлайн-, онлайн- чи змішаної форми проведення.

Відповідно до Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, метою практики є «оволодіння здобувачами вищої освіти сучасними методами, формами організації праці в галузі їхньої майбутньої професії, формування у них на базі одержаних в університеті знань, професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час конкретної роботи в реальних виробничих умовах, виховання потреби систематично оновлювати свої знання, вести наукові дослідження та творчо застосовувати отримані знання у практичній діяльності» [2].

Згідно навчального плану спеціальності 231 «Соціальна робота» студенти першого рівня вищої освіти «Бакалавр» проходять наступні види практики: ознайомлювальна (2 семестр, без відриву від навчання), навчальна (3,5 семестри; без відриву від навчання), професійно-орієнтована стажерська (7 семестр, з відривом від навчання).

Майбутні фахівці другого рівня вищої освіти «Магістр» поглиблюють знання, удосконалюють уміння та навички в ході професійної (соціальної) (10 семестр), професійної (науково-педагогічної) (11 семестр) практики, які забезпечують реалізацію завдань кожного виду практики залежно від специфіки установи / організації. Наприклад, студенти першого курсу після первинного ознайомлення з закладами соціальної сфери (центри соціальних служб, громадські організації та фонди тощо)

оформляють таблицю-узагальнення, презентації, довідник-показчик, матеріали онлайн-спостережень за практичною діяльністю фахівця соціальної служби та ін.

Під час навчальної практики в Чернівецькому благодійному фонді «Нова сім'я», міському центрі соціальних служб, обласній комунальній установі «Чернівецький обласний центр соціально-психологічної допомоги», навчально-реабілітаційному центрі № 1 майбутні соціальні працівники розробляють заходи соціального спрямування, в т. ч. профілактично-виховні, бесіди зі старшокласниками, соціальну рекламу, буклети; підбирають методики, які доцільно використовувати у роботі з учнівською молоддю з метою попередження негативних явищ, з дітьми з особливими освітніми потребами тощо.

Оскільки в ході деяких видів практики (професійно-орієнтована стажерська, професійна (соціальна)) студенти протягом 4-х тижнів можуть повноцінно виконувати професійні обов'язки соціального працівника/соціального педагога, значну роль відіграють їх уміння проводити індивідуальні та групові онлайн-консультації, онлайн-опитування, наприклад, у Google-формах; конкретні заходи з різними категоріями клієнтів тощо. Онлайн-діяльністю можна доповнювати види практичної діяльності, в т.ч. за необхідних умов змішаної форми освітнього процесу.

Професійна (науково-педагогічна) практика передбачає поглиблення знань майбутніх викладачів з питань організації освітнього процесу у вищій школі, формування вмінь і навичок здійснення науково-дослідницької діяльності та ін. Відповідно, студенти проводять лекційні, практичні/семінарські заняття, виховні заходи згідно розробленого графіка. Наукові керівники надають консультації, в т. ч. й з приводу написання наукової роботи.

З метою підвищення якості організації практичної підготовки студентам спеціальності 231 «Соціальна робота» (денна форма навчання) було запропоноване анонімне анкетування [1]. В опитуванні взяли участь 42 студенти 1–5 курсів. Результати анкетування засвідчили, що більшість респондентів – 22 особи (56,4 %) – вважають за доцільне проведення практики, починаючи з 1-го курсу. Зміст практики, на думку 24 студентів (61,5 %), полягає в можливості отримати знання, вміння та навички з обраного фаху; знайти місце майбутнього працевлаштування – 13 осіб (33,3 %). 24 опитаних (61,5 %) стикалися під час практики з

наступними труднощами: надмірною кількістю звітної документації (42,9 %), психологічними проблемами (17,1 %) та ін. Це може бути зумовлене й змішаною формою організації практичної підготовки, яка зумовлена сучасними умовами.

63,8 % майбутніх фахівців вказують на ефективну співпрацю з керівниками практики, оцінюючи рівень її організації 4–5 балами (за 5-ти бальною шкалою): 4 бали – 14 осіб (35 %), 5 балів – 13 студентів (32,5 %). 30% переконалися в правильності вибору професії.

Серед рекомендацій респондентів: зменшити кількість звітної документації, організувати практику в офлайн-форматі, більше практичних заходів.

Список використаних джерел

1. Анкетування студентів-практикантів спеціальності «Соціальна робота» з приводу організації та проведення практики. URL: <https://docs.google.com/forms/d/1ljEqHaP-NFuVonpYEP8frqncOpTmXqvBHXsIMZy8OWE/edit#response=ACYDBNhrGTq>.
2. Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. URL: <https://drive.google.com/file/d/1EMTd09rzwmD6gmLzuThArr1uKS6U2Bj6/view>.

О. А. Савченко, викладач циклової комісії соціально-гуманітарних, філологічних дисциплін та фізичної підготовки, спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист
newspace1972@gmail.com
Кременчуцький льотний коледж Харківського національного університету внутрішніх справ

МЕТОД ТЕСТУВАННЯ – ВИД РЕЗУЛЬТАТИВНОГО КОНТРОЛЮ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

В умовах розвитку сучасного суспільства та інтеграції України у світове співтовариство важливим аспектом став європейський освітній простір, який є пріоритетним завданням для системи вищої освіти України. Гостро постало питання якості освіти, відбувається пошук надійних методів, засобів та технологій оцінювання результатів на рівні міжнародних державних стандартів. Згідно з новими концепціями освітнього простору у

вишах, оцінка знань здобувачів освіти здійснюється з допомогою тестів [2, с. 4].

Використання тестів активізує зацікавленість темою, яка вивчається під час навчального процесу, стимулює здобувачів освіти до аналізу своїх можливостей щодо достатньої ефективності засвоєння ними навчального матеріалу.

Значна кількість дослідників, які працювали над вивченням питання тестування зробили висновок, що тестовий контроль є ефективною формою контролю якості знань, умінь і навичок здобувачів освіти, яка відповідає вимогам та цілям контролю, що висуваються до нього, і забезпечує ефективну реалізацію всіх його функцій у процесі навчання. Під педагогічним тестом розуміють систему специфічних завдань відповідного змісту з поступовим ускладненням з метою об'єктивної оцінки структури, рівня та якості підготовки здобувачів освіти до професійної діяльності [4, с. 41].

Основними перевагами тестового контролю є:

1. Оперативність та економія часу, який витрачається на перевірку рівня знань, умінь і навичок здобувачів.

2. Можливість тестувати велику кількість здобувачів освіти.

3. Перевірка результатів самостійної роботи здобувачів з відповідної теми чи розділу.

4. Більш об'єктивна оцінка знань, умінь і навичок, уникнення при цьому можливості суб'єктивізму зі сторони викладача.

5. Можливість швидко інформувати здобувачів освіти про результати тестового контролю [1, с. 37–38].

Тестовий контроль повинен здійснюватися систематично після кожної вивченої теми, а потім після завершення модулю та семестру [4, с. 42].

За допомогою тестування здобувач освіти може сам критично оцінити свої успіхи, звернути увагу на те, якій темі чи яким питанням слід більше приділити уваги для вивчення та засвоєння. Викладач отримує інформацію про те, як відбувається засвоєння здобувачами освіти навчального матеріалу, які елементи навчального процесу є недостатньо ефективні, які корекційні міри необхідно внести у зміст та форму пізнавальної діяльності здобувачів, на що потрібно зацентувати увагу [3, с. 24].

Необхідно, щоб кожна форма контролю знань здобувачів освіти біла обумовлена особливостями навчальної дисципліни

та контингентом здобувачів. Їх необхідно поступати готувати до тестової форми контролю, яка є спочатку засобом самоконтролю, а потім стає основним видом контролю.

В умовах дистанційного навчання здобувачі освіти повинні не тільки самостійно виконувати завдання, але й самостійно регулювати свою навчальну діяльність. З метою розвитку саморегуляції у здобувачів освіти та уникнення проблем під час тестового контролю необхідно сформувати:

– цілісну систему уявлень про свої здібності та уміння, їх реалізувати на практиці, виконуючи різнопланові завдання. Здобувачам важливо не тільки розуміти цілі, поставлені викладачем, але й уміти формувати їх самостійно та утримувати їх до реалізації;

– уміння моделювати ефективну особисту діяльність, тобто здійснювати вибір способу перетворення заданих умов і вибір засобів для цього, визначати послідовність окремих дій; здатність аналізувати та корегувати свої дії, тобто мати уявлення як їх можна змінити, щоб результат відповідав поставленим вимогам [4, с. 43].

Головною відмінністю тестування є об'єктивність яка гарантується вимірюванням, функція якого полягає в тому, щоб давати кількісну інформацію про якість засвоєння [3, с. 22]. Правильно організований тестовий контроль дозволить викладачу досягти необхідний зворотній зв'язок, який забезпечує управління освітнім процесом, і сприятиме підвищенню ефективності вивчення навчальних дисциплін.

Список використаних джерел

1. Головченко К. Л. Навчальний процес із застосуванням сучасних методів навчання та тестового контролю знань. – Вінниця, 2009. – С. 37–38.
2. Золотницький С. Оцінювання знань, умінь і навичок та застосування тестового контролю під час вивчення навчальних дисциплін у вишах // Рідна школа. – 2012. – № 10. – С. 4, 11.
3. Червоненко С. В. Розробка педагогічних тестів для закладів фахової передвищої освіти. – Київ, 2016. – С. 18, 22–24.
4. Овчаренко Н. А. Тестування як один із видів ефективного контролю оцінювання знань, умінь та навичок студентів / Н. А. Овчаренко // Актуальні проблеми англійської мови на сучасному етапі її розвитку : зб. мат. наук.-практ. конф. – Лубни, 2020. – С. 41–43.

В. В. Сбітнєв, викладач

vsbitnev@slkti.edu.ua

Вищий навчальний заклад «Слов'янський коледж транспортної інфраструктури»

ІГРОВІ ФОРМИ НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ

Серед великої кількості методичних засобів дослідження чи вивчення професійної ситуації, підготовки та прийняття рішень одне із перших місць займає застосування ігрових методів навчання. Організація ігор на заняттях допомагає моделювати творчий процес, створює сприятливі умови для розвитку творчих здібностей студентів.

Сучасна дидактика передбачає ігрові форми навчання як один з методів ефективної взаємодії викладача та студента, продуктивного спілкування з притаманним іграм елементом змагання, щирості, інтересу. Засобами ділової гри можна розв'язати цілу низку дидактичних завдань, актуальних для навчання студентів:

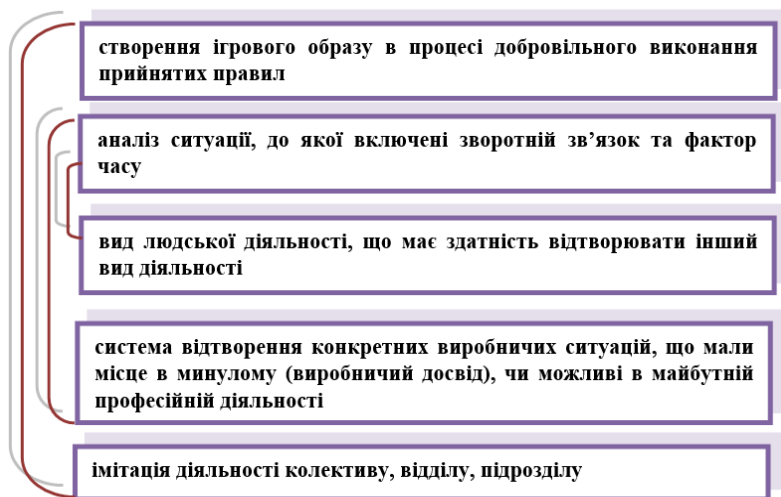
- розвиток інтелектуальних здібностей, здатності класифікувати, систематизувати явища, предмети;
- формування мовленої діяльності, вмінь захищати свою думку у дискусії, аналізувати явища, висувати гіпотези;
- виконання набагато більшого обсягу роботи за той самий проміжок часу;
- формування мотивів навчання, розвиток гуманних стосунків між студентами;
- підвищення якості навчальної діяльності (рефлексія, планування, самоконтроль);
- створення емоційної обстановки, яка сприяє формуванню позитивного ставлення до навчання.

Навчальна ділова гра в системі підготовки студентів до професійної діяльності – це активна робота по імітаційному моделюванню системи організації самостійної роботи і її підсистем та ігровому моделюванню майбутньої професійної діяльності випускників навчальних закладів.

Перевага ділових ігор порівняно із іншими традиційними методами навчання:

- гра дає змогу радикально скоротити час накопичення професійного досвіду;
- гра дає змогу експериментувати, випробовувати різні стратегії вирішення поставлених завдань;
- під час ділової гри знання засвоюються не про запас, а для майбутнього застосування, не абстрактно, а в реальному для учасника процесі інформаційного забезпечення його ігрових дій, в динаміці розвитку сюжету ділової гри, у формуванні цілісного образу професійної ситуації;
- гра дає змогу формувати у майбутніх спеціалістів цілісне уявлення про професійну діяльність в динаміці;
- гра дає змогу набути соціальний досвід комунікації, прийняття рішень.

Узагальнивши можна стверджувати, що ділова гра це:

Ділові ігри проявили себе як унікальний метод навчання, який сприяє ефективному підвищенню якості підготовки студента. Сам процес гри викликає зацікавленість у вивченні дисципліни, спонукає студентів до ділової активності. Серед великої кількості різних видів ігор можна виділити кілька груп:

Робота викладача з підготовки та організації ділової гри передбачає розробку її методичного забезпечення, підбір об'єктів дослідження, адаптацію змісту гри до конкретного контингенту учасників, умови її підготовки і проведення, розробку системи оцінювання діяльності студентів, надання консультативної допомоги та контроль за ходом гри.

Методичне забезпечення ділової гри повинно включати:

- загальний опис гри, постановку мети та завдань;
- рекомендації з підготовки до гри;
- схема гри;
- правила гри;
- система оцінювання;
- сценарій.

Методичне забезпечення гри представляє собою її текстове та графічне оформлення. Найчастіше це підготовка необхідної документації, технічних засобів та наочних посібників, розробка інструкцій по використанню системи оцінювання діяльності учасників та методики проведення гри.

Ділову гру можна проводити перед викладом лекційного матеріалу для виявлення прогалин у знаннях, коли їх основою є лише особистий досвід, або після лекційного курсу для закріплення і актуалізації знань в досвід. Комплексну ділову гру можна використати як форму проведення заліку. В такому випадку викладач визначає які проблеми включаються в її зміст і за якими критеріями будуть оцінюватися рівень знань.

Ділова гра в залежності від змісту може тривати від однієї до двох-трьох академічних годин. Тобто це можуть бути як окремі невеликі фрагменти, так і повноцінна ділова гра. Враховуючи велике емоційне навантаження на учасників, варто діловими іграми закінчувати навчальний день. Та незмінною перевагою ділових ігор є те що вони об'єднують теорію і практику, сприяють формуванню професійних навиків та практичних умінь. Ігри підвищують інтерес до дисципліни, оскільки вони супроводжуються позитивними емоціями.

Важливим етапом будь-якої гри є самостійна робота студентів над завданнями, зміст яких передбачає роботу з літературними джерелами, нормативними документами, електронними базами даних; збір матеріалів безпосередньо в установах і організаціях, його обробка, систематизація, проведення необхідних розрахунків, оформлення документації, створення презентацій, проєктів. Ця робота проводиться студентами в позааудиторний час, і може займати, залежно від масштабів гри, від кількох днів до двох тижнів.

Структура гри включає наступні елементи:

- зміст ігрової ситуації;
- базові дисципліни;
- навчальні цілі;
- кваліфікаційні вимоги, склад учасників гри та їх функції;
- зміст кожного етапу гри;
- рекомендовані джерела інформації, потрібні для підготовки до гри;
- перелік базових об'єктів для збору інформації;
- завдання «посадовим особам»;
- перелік питань для контролю знань;
- систему і критерії оцінювання роботи студентів за результатами ділової гри.

Структуру ігрової ситуації складають наступні компоненти:

Імітаційна модель

відображає вибраний фрагмент реальної дійсності, який можна назвати прототипом моделі чи об'єкту імітації, є способом опису роботи учасників, що створює спеціальний контекст професійної діяльності спеціалістів

Характеризується місце ділової гри в курсі і її основна мета, процеси, що моделюються в ній. Описуються цикли чи блоки, що входять до складу гри. Цей розділ може включати загальні рекомендації щодо проведення гри.

У навчальній діловій грі переважає ігровий інтерес. Учасник, залучений в гру, починає діяти у відповідності з виконуваною ним роллю, при цьому отримує задоволення від контакту з партнером по грі, задоволення від демонстрації своїх можливостей, азарт очікування непередбачених ігрових ситуацій, необхідність приймати рішення в складних і часто невизначених умовах, задоволення від успіху.

Мета гри

визначає результат, якого повинні досягати гравці в ході гри

Для розробки ділової гри принципово важливими моментами є визначення теми та мети гри. Так, наприклад, в темі гри можуть бути відображені характер діяльності, масштаб управління, склад установа і умови обстановки. Для визначення мети гри варто відповісти на декілька запитань:

- ✓ Для чого проводиться дана гра?
- ✓ Для якої категорії студентів?
- ✓ Чому саме вони повинні навчитися?
- ✓ Які результати необхідно досягнути?

Предмет гри

предмет діяльності учасників гри в специфічній формі, що заміщає предмет реальної професійної діяльності

Предметом ділової гри є діяльність її учасників. Він задається, виходячи із моделі спеціаліста, його кваліфікаційної характеристики і являє собою перелік процесів, що відтворюються в грі і потребують професійних дій. Досвід їх виконання приводить до формування навиків і якостей професіонала, що представлений в моделі спеціаліста. У цьому розділі наводиться опис об'єкта управління. Мають бути визначені характеристики, вихідні умови функціонування об'єкта. Повнота і глибина опису об'єкта визначається специфікою вирішуваних у діловій грі задач, цілями поставленими перед учасниками.

Сценарій

базовий елемент гри, в якому знаходять відображення принципи проблемності, двоплановості, спільної діяльності. Опис в словесній чи графічній формі змісту, вираженого в характері та послідовності дій

У сценарії відображається загальна послідовність гри розбита на етапи чи кроки, що представлена у вигляді блок-схеми. Роль та функції гравців повинні адекватно відображати «посадову картину» того фрагменту професійної діяльності, який моделює гра.

Доцільно виділити наступні підструктури сценарію:

- предмет гри;
- зміст протиріччя або конфлікту;
- спосіб генерування подій у діловій грі;
- загальна послідовність гри.

Найважливішим елементом сценарію повинен стати опис змісту протиріччя або конфліктів, як перший крок до реалізації принципу проблемності. Конфлікт дозволяє забезпечити динаміку ігрової процедури. В якості причин конфліктів виступають предметно-ділові розбіжності. Спосіб генерування подій у діловій грі визначає динаміку і характер розвитку процесу гри і залежить від властивостей об'єкта імітації і дидактичної мети гри. Існує три принципово можливих способи генерування подій у діловій грі: детермінований, спонтанний та змішаний.

Правила гри

відображають характеристики реальних процесів і явищ, що відображаються у змодельованій ситуації. При цьому в правилах гри повинно знайти відображення того, що гра є спрощенням дійсності

Правила є основним елементом ділової гри, вони надають їй характер організованої та керованої навчальної діяльності. Правила повинні стимулювати розвиток творчої ініціативи, вироблення найбільш ефективних стратегій поведінки.

Список використаних джерел

1. Пометун І. О. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посіб. / І. О. Пометун. – Київ : А.С.К., 2004. – 192 с.

2. Сиротенко Г. О. Інновації як основа змін освітньої практики : інформаційно-методичний зб. – Полтава : ПОІППО, 2005. – 160 с.
3. Освітні технології : навч.-мет. посіб. / укл. Пехота О. М. – Київ, 2002. – 255 с.

Л. С. Сергієнко, викладач вищої категорії

lubovserjienko@gmail.com

Красноградський аграрно-технічний фаховий коледж імені Ф. Я. Тимошенка

ВПРОВАДЖЕННЯ ІНОВАЦІЙНИХ МЕТОДИК В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ

Процес впровадження креативного підходу і нововведень в організацію праці покликав за собою значні зміни у підготовці кваліфікованих працівників. Це і комп'ютеризація виробництва, зменшення числа робочих місць, і встановлення нового сучасного обладнання. У зв'язку з цим змінилися і вимоги до працівників. Вони мають бути здатними до швидкого освоєння професії на виробництві та адаптації до технологічних і організаційних нововведень.

Професійна підготовка такого спеціаліста потребує нових підходів до організації навчання, застосування сучасних і ефективних технологій навчання, головним результатом якого є здатність здобувача освіти до самовдосконалення, швидкої адаптації до змін на виробництві.

Велику увагу при підготовці кваліфікованого робітника приділяється інформатизації навчального процесу. Сучасні комп'ютерні технології дозволяють викладачам у процесі підготовки до занять поліпшити процес викладання матеріалу, навчально-методичної мульти-медіа інформації, формуванню в учасників педагогічного процесу комунікативних навичок, організації оперативної консультативної допомоги.

Застосування інформаційних технологій на заняттях сприяє активізації навчальної діяльності студентів, ефективності та наочності процесу засвоєння інформації, заохочує студентів до поглиблення знань і набуття нових вмінь.

Інформатизація є необхідною умовою удосконалювання навчального процесу, тому що з її розвитком відбувається відновлення змісту і форм навчальної діяльності як педагогічних працівників, так і самих студентів. Інформатизація передбачає

використання в навчальному процесі різноманітних комп'ютерних технологій, які вважаються інноваційними. Комп'ютерні технології є ефективним інструментом для розвитку нових форм і методів навчання, що підвищують якість освітніх послуг.

Значна кількість основних методичних інновацій пов'язана сьогодні із застосуванням інтерактивних методів навчання. Інтерактивне навчання – це, перш за все, діалогове навчання, в ході якого здійснюється взаємодія викладача і студента. Суть його полягає в тому, що навчальний процес організований таким чином, що практично всі студенти беруть участь у процесі пізнання, вони мають змогу розуміти і рефлектувати з приводу того, що вони знають і думають.

У практичній діяльності навчального закладу використовуються колективні методи взаємного навчання. Ці методики дають змогу відпрацьовувати як теоретичний, так і практичний матеріал. Кожен здобувач освіти вже під час лекції не тільки отримує певні теоретичні знання, а й запам'ятовує їх і передає ці знання іншому студенту.

Навчання ділової активності здобуває все більш пріоритетне значення в багатьох країнах світу. Введення у навчання ділової активності в закладах передвищої фахової освіти – це один із шляхів підвищення інформованості молоді про підприємництво і заповзятливість, а також розвитку особистісних навичок, життєвої позиції і поведінкових моделей.

Нинішній ринок праці, який постійно змінюється, означає, що молоді люди, імовірно, не матимуть одне місце роботи протягом усього трудового життя. Молоді доведеться неодноразово змінювати роботу і кваліфікацію.

Необхідно також розвинути навички, що дозволять більш ефективно працювати в малому чи середньому бізнесі. Майбутнім фахівцям потрібні і такі навички, як здатність організувати і вести власну справу, тому що саме в цьому напрямку йде розвиток національної економіки.

Систематична робота здобувачів освіти за певною методичною системою опрацювання теоретичного і практичного навчального матеріалу, забезпечує постійний зворотній зв'язок та застосування навчального матеріалу. Це сприяє формуванню навичок самостійної навчальної діяльності студентів.

Зміни, що відбуваються нині в Україні потребують нових підходів до викладання спеціальних дисциплін. В умовах ущіль-

нення учбового матеріалу саме використання інноваційних технологій є найефективнішим способом навчання, яке створює умови для диференційованого та індивідуального підходу до кожного студента, дає йому цілісне бачення світу та знаходження власного місця в ньому. Врешті здобувач освіти напруцьовує не лише інструментальний розум, але комунікативний.

Практика засвідчила, що навчання через кооперацію студента підвищує можливості співпраці зі своїми однолітками, дає змогу оптимально реалізувати прагнення кожної людини до спілкування, сприяє досягненню вищих результатів щодо засвоєння знань і формування умінь.

Завдяки об'єднанню зусиль, взаємодопомозі, співробітництву, а також виявленню індивідуальних можливостей кожного члена групи ця форма роботи є досить перспективною та ефективною.

Свідченням того, що групова форма навчання як засіб впровадження інноваційних підходів набуває пріоритетного значення, є не лише значна кількість наукових досліджень та методичних розробок, а й факт все частішого застосування викладачами цієї форми навчання на заняттях.

Інтеграція знань у навчально-виховному процесі передбачає кілька рівнів її використання: від традиційних міжпредметних зв'язків до активної взаємодії та творчого застосування у професійній діяльності. Знання, уміння і навички студентів формуються за логічним ланцюгом: загальноосвітні, загально технічні та спеціальні. Втрата хоча б однієї ланки приводить до прогалини у навчальних досягненнях студентів. Навчальний процес у нашому навчальному закладі відбувається в системі «людина-людина», під час якого викладачі готують студентів до самостійної праці, яка ґрунтується на знаннях та виробничій культурі.

Педагогічні працівники повинні відповідально ставляться до підготовки уроків, приділяють велику увагу застосуванню інноваційних форм і методів навчання, які сприяють самостійності здобувачів освіти та їхній творчій активності. Намагаються урізноманітнити форми роботи так, щоб кожен здобувач освіти відчув необхідність своєї присутності на занятті, щоб у кожного здобувача освіти виховати любов до навчання, бажання вчитися і самовиховуватись, щоб студенти активно заглиблювались у пошук, розв'язували поставлені проблеми, на основі порівняння і зіставлення обирали оптимальні варіанти.

Така організація навчального процесу виробляє у студентів навички здобувати знання самостійно шляхом особистих міркувань, розвиває творчий потенціал дитини, її нахили та здібності, готує її до подальшого життя.

Кваліфікаційні характеристики майбутніх спеціалістів містять вимоги до теоретичних та практичних знань студентів, навичок не тільки з питань виробництва. Підготовка кваліфікованих робітників вимагає забезпечення єдності теоретичного і виробничого навчання, пошуку оптимальних шляхів реалізації цього взаємозв'язку під час як теоретичного, так і практичного навчання.

На сьогоднішній день освіта має забезпечити не тільки отримання певної спеціальності, а й створювати умови для просування особистості на шляху до професійного зростання. Об'єктивне прискорення науково-технічного і соціального прогресу, кризові економічні, екологічні, демографічні, політичні та інші явища, що виникли у сучасному світі, неминуче позначаються на системі освіти, загострюють протиріччя і труднощі формування молодого покоління.

Впровадження інновацій у галузі професійної освіти сприяє не лише істотному підвищенню рівня підготовки кваліфікованих фахівців, а й переорієнтації на особистість, оскільки передбачають:

- урахування здібностей, інтересів і нахилів студентів у навчальному процесі, його змісті та структури;
- моделювання організаційних, методичних і змістових компонентів навчально-виховного процесу з урахуванням досвіду взаємодії студентів із навколишнім світом, індивідуальних відмінностей між студентами;
- варіативність та особистісно-орієнтовану спрямованість навчально-виховного процесу, внаслідок чого знання, уміння й навички перетворюються на засіб розвитку пізнавальних і особистісних якостей студентів.

Список використаних джерел

1. Кравченко Г. Ю. Інноваційний процес у сучасній школі. Засоби навчальної та науково-дослідної роботи : зб. наук. пр. / Харків. держ. пед. ін-т ім. Г. С. Сковороди ; за заг. ред. В. І. Євдокимова, О. М. Микитюка. Харків, 2002. Вип. 17. С. 18–21.
2. Ніколаєнко С. М. Інноваційний розвиток професійно-технічної освіти в Україні. – Київ : Книга, 2007.
3. Химинець В. В. Інноваційна освітня діяльність – Ужгород : Інформаційно видавничий центр ЗІППО, 2007.

*І. С. Синевич, доктор філософії, викладач педагогічних дисциплін
sinevicinna@gmail.com
ВСП «Гуманітарно-педагогічний фаховий коледж Мукачівського
державного університету»*

НАУКОВО-ДОСЛІДНА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЯК СКЛАДОВА ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

За сучасних умов розвитку системи освіти виникає необхідність пошуку, розробки та реалізації нових форм і методів підготовки фахівців. Випускник будь-якого закладу вищої освіти має бути здатним творчо застосовувати в професійній діяльності новітні досягнення науково-технічного й культурного процесів. Це, у свою чергу, вимагає інтенсифікації науково-дослідної роботи здобувачів освіти, її орієнтації на майбутню професійну діяльність.

Вивчення наукової літератури доводить, що проблема організації науково-дослідної роботи здобувачів у закладах вищої освіти перебуває у колі актуальних досліджень широкого загалу вчених-філософів, соціологів, психологів, педагогів, філологів тощо. Питання організації науково-дослідної роботи у ЗВО, участі студентів в експериментальних дослідженнях висвітлювались у працях А. Алексюка, Н. Дем'яненка, К. Галкіна, С. Золотухіної, І. Зазюна, Г. Кловак, В. Майбороди, О. Микирюка та інших.

Питання створення наукових центрів у різних регіонах України, організації студентських наукових об'єднань вивчали В. Даниленко, В. Гриньова, Г. Кловак, О. Мартиненко, Т. Щербань та інші. Загальні основи, зміст, форми та методи організації науково-дослідної роботи у закладах вищої освіти розглядали В. Воробйов, І. Іваненко, М. Донченко, О. Лушников, В. Попов, Т. Сидорчук та інші.

На підставі аналізу науково-педагогічної літератури, нормативних документів нами з'ясовано сутність науково-дослідної роботи студентів, яка характеризується своєю професійною спрямованістю і розглядається як складова професійної підготовки студентів у закладах вищої освіти.

Тож, науково-дослідна робота студентів – це пошукова діяльність наукового характеру, у результаті якої суб'єктивне пізнання дійсності набуває певної об'єктивної теоретичної і практичної значущості і новизни [3].

Система НДРС у закладі освіти, як засвідчує досвід та наукові узагальнення, має здійснюватися за органічно поєднаними напрямками: науково-дослідна робота в навчальному процесі та пізнавальній діяльності. У свою чергу поняття «науково-дослідна робота студентів» включає три взаємопов'язаних елементи: навчання студентів елементам дослідницької діяльності; організації та методики наукової творчості; наукове дослідження, що здійснюють студенти під керівництвом викладачів; науково-дослідна робота студентів як елемент просвітницької пропаганди досягнень науки.

Для науково-дослідної діяльності здобувачів вищої освіти характерним є єдність цілей і напрямів навчальної, наукової і виховної роботи, тісна взаємодія всіх форм і методів наукової роботи, що реалізуються в освітньому процесі та позанавчальний час. Це забезпечує участь студентів у науковій діяльності протягом усього періоду навчання, тісно пов'язану як із науково-дослідницькою діяльністю, що проводиться підрозділами закладу освіти, так і з громадською діяльністю.

Слід зауважити, що реалізована в комплексі науково-дослідницька діяльність студентів забезпечує вирішення таких основних завдань:

- формування наукового світогляду, оволодіння методологією і методами наукового дослідження;
- надання допомоги здобувачам освіти у прискореному оволодінні спеціальністю, досягненні високого професіоналізму;
- розвиток творчого мислення та індивідуальних здібностей студентів у вирішенні практичних завдань;
- прищеплення майбутнім фахівцям навичок самостійної науково-дослідницької діяльності;
- розвиток ініціативи, здатності застосувати теоретичні знання у своїй практичній роботі, залучення студентів до розв'язання наукових проблем, що мають суттєве значення для науки і практики;
- необхідність постійного оновлення і вдосконалення своїх знань;
- розширення теоретичного кругозору і наукової ерудиції майбутнього фахівця;
- створення та розвиток наукових шкіл, творчих колективів, виховання у стінах закладу освіти резерву вчених, дослідників [3].

Необхідним вважаємо наголосити, що науково-дослідницька діяльність здобувачів вищої освіти здійснюється за трьома основними напрямками:

- науково-дослідницька робота, що є невід’ємним елементом освітнього процесу і входить до календарно-тематичних та навчальних планів, навчальних програм як обов’язкова для всіх студентів;

- науково-дослідницька робота, що здійснюється поза освітнім процесом у межах студентського наукового товариства – у гуртках, проблемних групах, перекладацьких та інформаційних студіях, фольклорних експедиціях під час навчальної практики тощо;

- науково-організаційні заходи; конференції, конкурси та ін.

[1].

Науково-дослідницька робота у межах освітнього процесу є обов’язковою для кожного здобувача освіти і охоплює майже всі форми навчальної роботи. Зокрема, до усталених форм науково-дослідної роботи ми відносимо наступні: робота здобувачів освіти у наукових осередках, заохочення їх до участі в науковому житті закладу освіти; участь у заходах наукової конкуренції (конференціях, семінарах, виставках, круглих столах, лекціях, дебатах, інтелектуальних іграх, зустрічах з відомими науковцями, презентаціях наукових проєктів, конкурсах, олімпіадах); апробація результатів досліджень у наукових виданнях; здійснення досліджень під час науково-педагогічної і науково-дослідної практик.

Виділимо також інноваційні форми науково-дослідної роботи здобувачів освіти, зміст яких якісно відрізняє їх від наявних форм на рівні авторської креативної концепції, а саме: участь у розробці й реалізації практико-зорієнтованих проєктів на замовлення закладів освіти, організацій, установ та участь у грантових програмах чи в інших заохочувальних заходах, спрямованих на стимулювання наукових пошуків [2].

На сучасному етапі освіти виокремлюють такі види науково-дослідної роботи студента, як: аналіз наукової літератури; систематизація матеріалів опрацьованих літературних джерел; підготовка наукових повідомлень, звітів, рефератів, доповідей, тез, статей; курсові, дипломні, магістерські роботи; дослідні комп’ютерні програми; конструкторські розробки приладів, пристроїв.

Методика постановки і проведення науково-дослідної роботи здобувачів освіти в освітньому процесі визначається специфікою закладу вищої освіти, його науковою і матеріально-технічною базою, набутими традиціями. Чітка організація науково-дослідницької діяльності в освітньому процесі сприяє поглибленому засвоєнню студентами спеціальних навчальних дисциплін, дозволяє найповніше виявити свою індивідуальність, сформувати власну думку щодо кожної дисципліни. При цьому особлива увага приділяється залученню здобувачів освіти до збору, аналізу та узагальнення кращого практичного досвіду, проведення наукових досліджень, підготовки доповідей тощо.

Формуванню дослідницьких умінь, залученню майбутніх фахівців до науково-дослідницької діяльності сприяють такі фактори: особистісно орієнтований підхід до навчання; орієнтація на продуктивне досягнення результату; проблемне навчання як інструмент розвитку досвіду творчої діяльності; оптимальне поєднання логічних та евристичних методів вирішення завдань; креативна організація навчального процесу, максимальне насичення його творчими ситуаціями; створення ситуації спільної пошукової діяльності; деталізація навчального процесу; створення психологічної атмосфери, оптимальних умов для творчої діяльності. Звідси, умовами, що сприяють активізації науково-дослідницької діяльності студентів, вважаємо: доброзичлива атмосфера в колективі; поєднання індивідуальних і колективних форм навчання; структурування навчального матеріалу за принципом наростання пізнавальних труднощів навчальної роботи; озброєння студентів раціональними прийомами пізнавальної діяльності; формування внутрішніх стимулів до навчання, самоосвіти тощо.

Оптимальна організація науково-пошукової діяльності сприятиме розвитку творчих здібностей здобувачів освіти. Необхідним компонентом цієї діяльності буде наявність творчої співпраці, взаємодії викладача-науковця і студента-пошукувача. Саме від рівня і якості цієї творчої взаємодії залежить успіх науково-дослідної роботи у вузі. Важливим стимулом такої роботи виступають схвалення здобувача освіти, моральне або матеріальне заохочення, визнання його заслуг в розробці наукової проблеми, надання можливості задовольнити потреби в особистій самоактуалізації.

Таким чином, розвиток науки і техніки є визначальним фактором прогресу суспільства, підвищення добробуту його членів, їх духовного та інтелектуального зростання. Цим зумовлена необхідність пріоритетної державної підтримки розвитку науки як джерела економічного зростання і невід'ємної складової національної культури та освіти, створення умов для реалізації інтелектуального потенціалу громадян у сфері наукової і науково-технічної діяльності, цілеспрямованої політики у забезпеченні використання досягнень вітчизняної та світової науки і техніки для задоволення соціальних, економічних, культурних та інших потреб.

Список використаних джерел

1. Микитюк О. М. Теорія і практика організації науково-дослідної роботи у вищих навчальних закладах освіти України в XIX ст. : автореф. дис. ... д-ра пед. наук / Інститут педагогіки АПН України, Київ, 2004. 42 с.
2. Семенов О. М. Організація науково-дослідної роботи студентів філологічних факультетів педагогічних університетів. К. Глухів : РВВ ГДПУ, 2002. 96 с.
3. Цехмістрова Г. С. Основи наукових досліджень : навч. посіб. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2004. 240 с.

С. В. Скорик, викладач юридичних дисциплін

Skorsweta@ukr.net

Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету»

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК ЗДОБУВАЧІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ З ЮРИДИЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Основним та найважливішим завданням фахової передвищої освіти завжди була підготовка конкурентоздатних, висококваліфікованих фахівців, які зможуть ефективно працювати в сучасних умовах і підтримувати свою конкурентоспроможність.

Не виникає сумніву, що правова освіта – одна з найважливіших умов успіху в сучасному житті. Але, щоб здобувачі освіти засвоїли матеріал, потрібно сформуванати в них інтерес до навчальної дисципліни. Тому, з точки зору досягнення мети навчання, викладач з особливою відповідальністю повинен підхо-

дити до методики викладання правових дисциплін – сукупності методів і прийомів практичної діяльності, що приводить до чітко визначеного та заздалегідь планованого результату.

Для того, щоб здобувачі пізнавали не тільки теоретичну сторону правових дисциплін, а й їх прикладний характер, необхідне використання поряд із традиційними формами та методами навчання (лекції, семінарські заняття, практичні роботи тощо), активні й інтерактивні методи навчання, такі як рольові та ділові ігри, навикові тренінги, проблемні ситуації тощо.

Найпоширенішою формою організації освітнього процесу у здобувачів фахової передвищої освіти зі спеціальності 081 «Право» є практичні заняття.

Практичне заняття представляє собою, як правило, заняття з вирішення типових задач, кейсів, які сформовані на реальному фактичному матеріалі або ж наближені до реальної ситуації. Підбираючи систему завдань, задач, кейсів, викладач повинен прагнути до того, щоб це давало цілісне уявлення про навчальну дисципліну і методи її вивчення, формувало комплексний підхід до опанування знаннями і сприяло фаховій підготовці правника. Як правило практичне заняття з будь-якої навчальної дисципліни – це колективне заняття. І хоча в оволодінні теорією питання велику і важливу роль відіграє індивідуальна робота здобувача (самостійне мислення, власні знання, особистий підхід, інтуїція), тим самим, велике значення мають колективні заняття, які спираються на групове мислення, особливо, коли у вирішенні завдань важлива позиція кожної сторони (захисту, обвинувачення, конфліктуючих сторін). (Вдовічен, Вдовічена, Меленко, 2022)

На практичних заняттях під керівництвом викладача в умовах роботи має відбуватися закріплення, систематизація та узагальнення теоретичних знань, що були отримані студентами під час лекційних занять, додаткової роботи над теоретичним матеріалом, а також формування та розвиток умінь і навичок практичної діяльності. Вагоме місце у викладанні юридичних дисциплін відводиться активним, інтерактивним, екстрактивним методам навчання: дискусіям, дебатам, кейсметодам, тренінгам, дидактичним, рольовим, імітаційним іграм.

Найважливішим елементом практичного заняття є навчальне завдання (проблема), яку необхідно вирішити. Тому викладач, підбираючи приклади (завдання, логічні завдання, кейси) для практичного заняття, повинен чітко визначити дидактичну мету.

Викладач, проводячи практичне заняття, повинен прагнути до того, щоб протягом всього заняття здобувачі були зайняті напруженою творчою роботою, пошуком правильних та чітких рішень, щоб кожен отримав можливість розкритися та виявити свої здібності. Отже, при плануванні заняття та розробці індивідуальних завдань, викладачу важливо враховувати рівень підготовки та інтереси кожного студента.

Практичне заняття проводиться, зазвичай, з однією навчальною групою, тому план його проведення може і враховувати індивідуальні особливості здобувачів цієї групи. Це стосується раціонального розподілу часу, складності та кількості завдань, що пропонуються для вирішення. Практичне заняття рекомендується проводити у наступній послідовності:

1) заняття починається з короткого вступного слова викладача. У ньому оголошується тема, ціль та порядок проведення заняття;

2) перед вирішенням завдання, викладач перевіряє теоретичні знання, з теми заняття. Методично правильно ставити контрольне питання перед усією аудиторією, питання, на яке здобувачі повинні дати відповідь після вирішення завдання, а потім конкретизувати його, розбивши на дрібні, уточнюючі питання;

3) після повторення теоретичного матеріалу, здобувачі вирішують завдання з наступним визначенням етапів розв'язку та аргументацією відповіді;

4) після завершення виконання здобувачами завдань, викладач здійснює підсумок практичного заняття, звертає увагу на недоліки, упущення в знаннях аудиторії, визначає рівень оволодіння нормативною базою, судовою практикою, правильність вибору методів вирішення завдання, дотримання етапів такого розв'язку, оцінює логіку вирішення задачі, кейсу, і обґрунтовує отримані оцінки. (Вдовічен, Вдовічена, Меленко, 2022)

Компетентісно орієнтоване навчання правових дисциплін, що реалізується під час практичного заняття, має уналежнювати: спосіб діяльності (доведіть, обґрунтуйте, дайте визначення, проаналізуйте, дайте юридичну оцінку, порівняйте, встановіть види, підстави тощо); саме завдання (умови або зміст правової події, явища, процесу, ситуації державно-правової дійсності); джерела інформації, необхідні для аналізу явища,

процесу чи розв'язання ситуації (текст підручника, джерела права, нормативно-правові акти, набуті раніше знання учнів, їхній досвід).

Для забезпечення ефективності практичного заняття викладачу необхідно:

а) підготувати здобувачів освіти до виконання практичної роботи, коли вони мають не лише добре знати зміст теоретичного матеріалу, на основі якого виконуватимуться практичні завдання, а й бути ознайомлені з прийомами їх виконання;

б) забезпечити всіх відповідними джерелами інформації – посібниками, довідниками, списком інтернет-ресурсів тощо;

в) контролювати хід виконання роботи, вчасно надавати допомогу, не обмежуючи активності та самостійності;

г) організувати аналіз та оцінювання виконання практичних завдань.

Особливе місце під час практичних занять з юридичних дисциплін посідає робота із джерелами права, що є одним із найважливіших предметних умінь. Тому зусилля викладача мають спрямовуватися на вироблення у здобувачів освіти умінь шукати, аналізувати нормативно-правові акти, застосовувати їх положення, а також складати юридичні документи. (Чужикова, 2009)

Таким чином, можна впевнитися, що у кожного викладача з досвідом роботи формується власний погляд на методологію проведення певних форм навчальних занять. Проте задача кожного педагога – адаптувати базові принципи організації та проведення практичного заняття в залежності від специфіки дисципліни, що він викладає. Викладач має навчитися обґрунтовано обирати, володіти та застосовувати в навчальному процесі інноваційні технології навчання, спрямовані на формування та розвиток творчої, ініціативної особистості, професійно компетентних фахівців.

Список використаних джерел

1. Вдовічен В. А., Вдовічена Л. І., Меленко О. В. Методика викладання правничих дисциплін : навч.-метод. посіб. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю.Федьковича, 2022. 144 с.
2. Чужикова В. Г. Методика викладання права : навч.-посіб. Київ : НЕУ, 2009. 425 с.

О. П. Скочеляс, викладач вищої категорії з Всесвітньої історії, історії України

pkpk@op.edu.ua

Відокремлений структурний підрозділ «Новокаховський політехнічний фаховий коледж Національного університету «Одеська Політехніка»

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ІСТОРИЧНІЙ ХРОНОЛОГІЇ В ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Історична хронологія, як науково обґрунтована послідовність історичних подій, явищ, процесів є складовою загальноосвітніх курсів історії. Навчальні програми з історії передбачають набуття учнями системних знань про факти, події, явища, тенденції минулого. В тому числі про їх локалізацію у часі і просторі, про їх послідовність і періодизацію. Програма зовнішнього незалежного оцінювання з історії України включає перевірку хронологічної компетентності, як уміння орієнтуватися в історичному часі, встановлювати близькі та далекі причинно-наслідкові зв'язки, розглядати суспільні явища в конкретних історичних умовах. Зокрема, знання дат подій, вміння встановлювати та групувати вказані дати відповідно до подій, явищ, процесів; співвідносити дати та історичні факти (події, явища, процеси) з періодами, факти-події з явищами, процесами; визначати послідовність історичних подій, явищ, процесів. З урахуванням цього вивчення хронології має бути органічним елементом уроку історії.

Історико-методична школа довго відточувала прийоми для формування хронологічних знань. Найбільш актуальні серед них:

Введення хронологічних дат в характеристику історичного факту. Вивчення фактичного матеріалу потребує засвоєння дат, без яких неможливо локалізувати події у часі і сформувати хронологічні уявлення. З цією метою обов'язкові дати прийнято вводити в характеристику події та фіксувати шляхом запису в зошиті, знаходження в тексті підручника або в хронологічній таблиці.

Постановка хронологічних завдань. Хронологічні завдання вводяться в хід уроку для розвитку історичного мислення і закріплення знань. Їх типологія: 1) на встановлення подій за

датами і навпаки; 2) на співвіднесення подій за датами і навпаки; 3) на встановлення тривалості подій; 4) на групування за певною ознакою, наприклад, на співвіднесення дат з явищем або процесом; 5) на встановлення послідовності подій (уриwkів з джерел, фотографій, малюнків тощо); 6) на співвіднесення історичних фактів з періодами, явищами, процесами; 7) на локалізацію історичних фактів за словесним описом [2, с. 70]. Постановка і виконання завдань може відбуватися усно, письмово або у вигляді тестів.

Робота з картками. Картки мають вигляд прямокутників з щільного паперу і датами (малюнками, фотографіями) на лицевій стороні. Практикуються різноманітні способи роботи з ними. Спосіб 1: традиційно пов'язують з формулою «підбери дату»: викладач називає подію, здобувачі освіти обирають картки з відповідною датою. Спосіб 2: здобувачі освіти при допомозі карток самостійно задають один одному питання і оцінюють правильність відповіді. Спосіб 3: викладач демонструє картки з малюнками (фотографіями) до вивчених фактів, здобувачі освіти піднімають картки з відповідними датами. Спосіб 4: викладач зачитує уривок з історичного документу, здобувачі освіти обирають картки з відповідною датою. Спосіб 5: здобувачі освіти обирають дати за певною ознакою. Спосіб 6: «ланцюжок подій»: здобувачі освіти при допомозі карток складають «ланцюжок» взаємопов'язаних дат. Спосіб 7: «четвертий зайвий»: здобувачі освіти виявляють хронологічні ланцюжки з навмисно допущеними помилками.

Робота з хронологічними таблицями. Хронологічні таблиці застосовуються для осмислення і систематизації дат з певними історичними подіями, явищами, процесами [2, с. 53]. Простіші форми роботи з хронологічними таблицями зводяться до їх вивчення чи використання у якості довідників. Творчі форми роботи передбачають самостійне складання і аналіз таких таблиць. У будь-якому випадку сутність роботи з хронологічними таблицями полягає у тому, щоб пов'язати факти з датами, зафіксувати хронологічно-послідовні та причинно-наслідкові зв'язки, сформувати уявлення про тривалість і динаміку історичних подій, явищ, процесів.

Ефективність традиційних прийомів для формування хронологічних знань підтверджена багаторічною практикою.

Нові світові виклики та загрози змушують заклади освіти швидко реагувати й змінювати форми освітнього процесу, надаючи перевагу дистанційному та змішаному навчанню, що сприяє активному впровадженню інформаційно-комунікаційних технологій. У сучасних умовах необхідно підготувати здобувача освіти до швидкого сприйняття й обробки інформації, яка надходить, успішно її відображати і використовувати. Кінцевим результатом впровадження інформаційних технологій у процесі навчання історії, є оволодіння студентами комп'ютером, як засобом пізнання процесів і явищ, що відбувались та відбуваються у світі і застосувати їх у практичній діяльності.

Комп'ютер надав можливість користуватися стандартними пакетами Microsoft Office разом з процесором Word і програмою Power Point, готовими програмними продуктами у вигляді навчальних платформ, сайтів, відео тощо. Все це започаткувало нові стратегії і прийоми навчання історичній хронології. При допомозі інформаційних технологій багато традиційних навчальних прийомів перекочували у віртуальний простір, де звичний алгоритм роботи відтворюється з допомогою комп'ютера та інших технічних засобів.

«Урок-візуалізація». Сутність цього прийому – перетворення усної інформації у візуальну форму технічними засобами навчання. Підготовка до такого заняття потребує реконструкції навчального матеріалу за допомогою різноманітних видів електронної наочності: відео-файлів, фотографій, малюнків, інфографіки, слайдів, історичних карт. Опрацьована подібним чином інформація використовується для висвітлення основних положень теми, для їх тлумачення, аналізу, систематизації, формування певного емоційного ставлення. Перевірку домашнього завдання також можливо візуалізувати. Наприклад при допомозі відеозапитань, відеофайлів, фотодокументів.

Використання мультимедійної презентації. Мультимедійні презентації – це електронні програми, що включають в себе слайд-шоу з малюнками, фотографіями, звуковим рядом, інфографікою. Як методичний прийом використовуються для оптимізації процесу навчання на заняттях або для підготовки до публічних виступів [1, с. 1]. Поділяються на презентації для супроводу доповіді (лекції) та індивідуальні проекти. Презентації першого виду вписуються в структуру навчального заняття і є ще однією формою перетворення усної інформації у візуальну

форму. Презентації другого виду використовуються для особистісно-орієнтованого навчання. Їх розробка, змістове наповнення стає завданням здобувачів освіти. Саме від них вимагається візуалізація інформації, її систематизація, аналіз, тлумачення і представлення результатів своєї роботи. Прикладом такої роботи при вивченні курсу історії України в 10 класі може бути підготовка презентації за темою: «Українська революція 1917–1921 років: 10 основних подій».

Використання комп'ютерних інтерактивних тренажерів. У віртуальному середовищі легко відтворюються різні способи роботи з хронологічними картками і завданнями. Наприклад, опитування за принципом «пригадай дату», «пригадай подію», «підбери відповідність», «склади ланцюжок», «четвертий зайвий». Цікавим продовженням такої трансформації є інтерактивні тренажери. Особливий інтерес тренажери-опитувальники викликають як інструмент підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання і державної підсумкової атестації.

Впровадження технологій дистанційного навчання стає все більш актуальним. Дистанційне навчання дозволяє вибрати за індивідуальними можливостями місце, час та темп навчання. Тому виникає питання вибору системи дистанційної освіти, яка б відповідала вимогам, як слухачів, так і закладу передфахової освіти. Така система стає посередником між здобувачем освіти та викладачем, яка дає доступ до навчальних матеріалів, дозволяє перевірити засвоєння поданого матеріалу та встановлює зв'язок між студентами та викладачами.

Сьогодні існує багато подібних навчальних платформ. Найбільш поширеними є платформи MOODLE та Google Suit for Education.

У нашому навчальному закладі ми використовуємо платформу MOODLE (Modular Object Oriented Distance Learning Environment) – це система програмних продуктів, за допомогою якої можна дистанційно, через Інтернет, оволодіти навчальним матеріалом та самостійно створювати дистанційні курси і проводити навчання на відстані [3, с. 3].

Використовуючи систему MOODLE, можна надсилати нові повідомлення здобувачам освіти, розподіляти, збирати та перевіряти завдання, вести електронні журнали обліку оцінок та відвідування, налаштовувати різноманітні ресурси курсу тощо.

Необхідно вказати, що система MOODLE доволі гнучка в налаштуваннях. Так, викладач може контролювати доступ до своїх курсів, створювати власні оцінки, контролювати виконання завдань. В системі можливий перегляд практично всіх електронних файлів, що є дуже важливим при створенні курсів. Зрозуміло, що MOODLE – це веб-технологія, однак її можна використовувати офлайн. Для спілкування між учасниками освітнього процесу в системі є чати та форуми. В MOODLE є великий потужний інструментарій не тільки для опанування історичної хронології, а й для створення тестів, проведення контрольного тестування чи підготовки до ЗНО з будь якого предмета. Оскільки основною формою контролю знань у дистанційному навчанні є тестування.

MOODLE відрізняється простотою та доступністю для опанування. Достатньо основних навичок роботи за комп'ютером для опанування роботи із системою.

Зареєстровані користувачі мають наступні права:

- участь у чатах;
- перегляд новин;
- перегляд описів курсів;
- реєстрація на курси, які не вимагають дозволу викладача чи адміністрації.

Для розробника курсу MOODLE надає широкі можливості для наповнення та управління курсом, а саме:

- викладач може на свій розсуд використовувати як тематичну, так календарну структуру курсу;
- використовуючи зручний механізм налаштування, можна, навіть не володіючи знаннями мови HTML, легко вибрати різні види навчальної діяльності, навіть елементи оформлення навчального матеріалу;
- редагування змісту курсу проводиться автором курсу в довільному порядку і може легко здійснюватися прямо в процесі навчання, дуже легко додаються в електронний курс різні елементи: лекція, завдання, форум, глосарій, wiki, чат, тести, тести HOT POTATOES QUIZ і т. д.;
- визначати дати початку і закінчення курсу, складання певних завдань, терміни тестування;
- публікувати інформацію про курс і новини.

Таким чином, актуальність використання системи MOODLE обумовлена невичерпними можливостями підтримки освітнього процесу на якісно новому рівні.

Підсумовуючи, зазначу: інформаційні технології невпинно збагачують методику викладання новими стратегіями, прийомами і засобами. Поєднуючи традиційні прийоми з інформаційними технологіями педагог відкриває собі шлях до підвищення ефективності роботи. А разом з тим – до нових висот професійного зростання і особистісної самореалізації майбутнього покоління нашої держави.

Список використаних джерел

1. Волкова О. А. Мультимедійні презентації в навчальному процесі. URL: http://www.kamts1.kpi.ua/sites/default/files/files/volkova_multymediini%20p_rezentatsii.pdf (дата звернення : 05.02.2023).
2. Пометун О. І. Компетентнісно орієнтована методика навчання історії в основній школі : метод. посіб. / О. І. Пометун, Н. М. Гупан, В. С. Власов. – Київ : ТОВ «КОНВІ ПРИНТ», 2018. – 208 с.
3. Сергієнко В. П. Методичні рекомендації зі створення тестових завдань та тестів у системі управління навчальними матеріалами MOODLE / В. П. Сергієнко, В. М. Франчук, Л. О. Кухар, та ін. ; за ред. проф. В. П. Сергієнка. – Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. – 101 с.

А. А. Сокіл, аспірантка кафедри загальної педагогіки та андрагогіки
Полтавський національний педагогічний університет імені
В. Г. Короленка

ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА СТУДЕНТІВ-ЮРИСТІВ ПІД ЧАС ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ В КОЛЕДЖІ: АКСІОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД

Виробнича практика є важливою частиною освітнього процесу в коледжі, в ході якого проходить безпосереднє поєднання і реалізація теоретичних знань, що отримують студенти на заняттях з їх практичною діяльністю в якості майбутніх юристів. Це дозволяє, з одного боку, закріпити і поглибити знання теорії, а з іншого – набути вміння і навички, котрі вкрай необхідні для майбутньої самостійної роботи. Майбутній юрист реалізує здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі права або у процесі навчання, що передбачає

застосування правових доктрин та принципів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Освітньо-професійна програма «Правознавство» у фахових коледжах спрямована на формування у здобувачів освіти базових компетентностей, які допоможуть отримати та розвинути поглиблені теоретичні і практичні знання, уміння й навички аналізу чинного законодавства за спеціальністю 081 Право та підготують молодших спеціалістів до виконання завдань в сфері теорії та практики права.

З огляду на це, виробнича практика сприяє не лише формуванню інтегральної компетентності (здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі права або у процесі навчання, що передбачає застосування правових доктрин та принципів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов), але й формуванню готовності до *особистісного самовизначення* через такі моменти:

- виховання професійно значущих якостей юриста;
- виховання інтересу й любові до професії; формування потреби в юридичній самоосвіті;
- закріплення, поглиблення та збагачення знань в процесі вирішення професійно-орієнтованих завдань;
- формування і розвиток професійних умінь та навичок;
- вироблення творчого, дослідницького підходу до юридичної діяльності тощо.

Виробнича практика студентів в умовах змішаного навчання проводиться паралельно з практикою в юридичних установах, консультаціями з керівниками практики від установи та коледжу (рис. 1), а це допомагає співвідносити теоретичні знання про юридичну практику з реальною діяльністю.

Рисунок 1 – Виробнича практика в умовах змішаного навчання

Практичну підготовку майбутніх юристів на цьому виді практики порактовуємо як період стабілізації, котрий характеризується формуванням у студентів умінь вирішувати конкретні професійно-орієнтовані завдання з урахуванням умов практики, юридичної установи та її специфіки, індивідуальних особливостей студентів. Це період пробної практики, який є багатостороннім і складним процесом організації виконання спеціальних завдань, вправ із формування у майбутніх фахівців спеціальних компетентностей.

У основу змішаного навчання покладено підхід дидактичного усвідомлення поєднання технологій навчання за традиційною формою та технологій віртуального навчання. Змішаний характер навчання передбачає комбінацію форм і методів навчання, реалізацію індивідуальної траєкторії навчання та свідомої мотивації до самостійної роботи. Відтак, організаційно-методичний супровід виробничої практики передбачає як безпосередній контакт керівників практики від юридичної установи, викладача і студентів, так і віртуальне спілкування завдяки сучасним можливостям цифрових технологій та широкого спектра сервісів Інтернету (Сокіл, Нестуля, Нестуля, Кононець, 2022).

Варто зазначити, що в ситуаціях особистісного самовизначення, які підсилює контекст виробничої практики, майбутній юрист має не лише можливість вибору, але він має виробити та реалізувати власну думку, оцінку навколишнього. В таких ситуаціях особистість, вибираючи, особистісно самовизначається, реалізує в практичній діяльності, в спілкуванні потенціал своїх ставлень, впливаючи на хід подій, стаючи суб'єктом формування свого життя (Радул, Красношок, Лебедик, 2009). Особистість майбутнього юриста, яка особистісно самовизначається, дивиться на сьогодні з позиції майбутнього, що, звичайно, визначає її вибір професії (майбутньої спеціалізації, як-от: адвокатура, нотаріат, судові та правоохоронні органи тощо), а тому і тих ціннісних орієнтацій, необхідних для її реалізації. Тому ціннісні орієнтації виступають суттєвою умовою не лише особистісного самовизначення, але і професійного (яке є його частиною). Це вказує на те, що успіх професійного самовизначення залежить від успіху особистісного, що характеризує аксіологічний підхід до виробничої практики у цілому. З огляду на це, консультативний контекст має урахувувати цей підхід та зорієнтовувати майбутніх юристів не лише на виконання

завдань практики, але й обрання майбутньої спеціалізації практикантів.

Список використаних джерел

1. Радул В. В., Краснощок І. П., Лебедик І. В. Дослідження особливостей самореалізації особистості : монографія. Київ : Імекс-ЛТД, 2009. 352 с.
2. Сокіл А., Нестуля О., Нестуля С., Кононец Н. Модель формування готовності майбутніх юристів до професійної діяльності під час змішаного навчання у фахових коледжах. Вища школа : науково-практичне видання. 2022. № 3–4. С. 106–118.
3. Nataliia Kononets, Valeriy Zhamardiy, Svitlana Nestulya, Yevhen Denysenko, Valeriia Ostashova, Anna Sokil (2022). Didactic Conditions For The Formation Of The Readiness Of Future Lawyers For Professional Activity During Blended Learning. Journal for Educators, Teachers and Trainers, Vol. 13(5). 380–391.

Т. М. Спінжар, викладач спеціальних дисциплін
tetyanaspinzhar@gmail.com;

С. Д. Прокопець, викладач спеціальних дисциплін
svetlanaprokopes134@gmail.com

Красноградський аграрно-технічний фаховий коледж імені Ф. Я. Тимошенка

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ

Ефективне господарювання в аграрному секторі потребує належного матеріально-технічного забезпечення, використання новітніх досягнень науки і техніки, сучасних технологій впровадження фахової передвищої освіти. Поєднання високої фахової, ґрунтовної підготовки студентів з набуттям ними навичок оперативного й відповідного реагування на будь-які зміни в технологічному процесі, самостійного передбачення і виявлення шляхів розв'язання технологічних проблем є одним із завдань фахової передвищої освіти фахівців аграрного профілю. Обсяг накопичених людством сільськогосподарських знань значний, тому необхідно відібрати та систематизувати той мінімум, який є найбільш доцільним у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців аграріїв.

Підготовка якісних кадрів, які відповідають сучасним вимогам і можуть вирішувати складні виробничі завдання, є голов-

ним завданням фахової передвищої освіти. Сучасний етап розвитку закладів фахової передвищої освіти пов'язаний з необхідністю розв'язання проблеми підвищення інтелектуального рівня, пізнавального і творчого потенціалу студентів. Пошук засобів для розвитку пізнавальних і творчих здібностей, підвищення ефективності навчання є загальною проблемою для багатьох країн. Нині розроблено велику кількість технологій навчання, що спонукає до теоретичного узагальнення, аналізу, класифікації та вибору найоптимальніших з них.

Процес використання традиційних і впровадження нових технологій навчання протікає зазвичай стихійно. У процедурі їх відбору і реалізації у освітньому процесі мають місце суперечності між:

- новими цілями освіти і старими способами представлення і засвоєння знань; зростаючими об'ємами інформації, яку необхідно передати студентам і обмеженою кількістю навчального часу;

- гострою необхідністю педагогічних інновацій в навчальному процесі і недостатньою розробленістю методології використання нових педагогічних технологій в освіті.

Наявність цих суперечностей обумовлює необхідність вивчення ефективності використання різних інноваційних методик [3].

Професійна підготовка фахівців для різних галузей виробництва стала імперативом науково-технічного прогресу і є багатоаспектною. Соціальна роль такої підготовки в аграрній галузі проявляється у сприянні розвитку суспільства, сільських регіонів й, одночасно, у розвитку та соціальному захисті особистості. Саме професійна підготовка фахівців-аграріїв зазнає подальших змін у зв'язку із світовою економічною кризою, загальним дефіцитом якісних продуктів харчування і необхідністю професійної підготовки молоді із сільської місцевості. З'являються нові, нетрадиційні форми професійної підготовки: розширення теоретичних знань, дистанційне навчання, школи третього віку, бізнес-школи, внутрішнє навчання тощо. При цьому висуваються нові вимоги до якості професійної підготовки випускників аграрних закладів фахової передвищої освіти, головним показником якої є професійна компетентність, що характеризується сформованістю спеціальних знань, умінь та якостей, необхідних для успішного розв'язання професійних завдань аграрного сектору [2].

Сьогодні актуальними є змістовні трансформації у системі професійної підготовки фахівців аграрної галузі, зокрема це стосується пошуку інноваційних форм, методів та інтерактивних технологій навчання на всіх етапах освітнього процесу у закладі фахової передвищої освіти. Стає необхідним перехід до систем навчання, зорієнтованих на формування як особистісних якостей фахівця, так і компетенцій у майбутній професійній діяльності. Проте кардинальні зміни, що відбуваються у закладах фахової передвищої освіти, нові умови її функціонування вимагають істотного коригування освітнього процесу.

Зважаючи на це, в системі професійної підготовки кваліфікованих робітників для аграрної галузі широко впроваджується ресурсно – орієнтовне навчання. Необхідність формування нової генерації висококваліфікованих фахівців-аграріїв, здатних виконувати складні виробничі завдання на високому професійному рівні, вимагає від закладів фахової передвищої освіти переосмислення мети і змісту професійної підготовки цієї категорії спеціалістів саме на основі ресурсно – орієнтованого навчання.

Якісна підготовка професіоналівпотребує творчого підходу викладачів та майстрів виробничого навчання закладів фахової передвищої освіти до вибору змісту і форм, методів та засобів навчання, максимального використання досягнень сучасної педагогіки і виробничих технологій, які мають бути орієнтованими не лише на передачу готових знань, а й відображати ідеї розуміння та визнання іншої точки зору, повагу до особистості, організації співпраці та самовираження в діяльності, формування комплексу особистісних якостей студентів. Інтенсивні пошуки нового у теорії та практиці, є характерними для сучасного етапу розвитку освіти в Україні. Проте, в роботі навчальних закладів, інноваційні процеси розвиваються стихійно, що стримує розвиток нового та прогресивного.

Між тим в освіті виник новий напрям – педагогічна інноватика, яка стає спеціальною галуззю наукового знання, що характеризується певним змістом, принципами й закономірностями розвитку та знаходиться в постійному пошуку, впровадженні нових, максимально ефективних технологій навчання і виховання, результатом яких має бути формування високої адаптованої до змінних умов активної діяльності творчої особистості, яка вмє аналізувати, долати будь-які труднощі, приймати самостійні рішення. Орієнтація на нове, його пошук і

впровадження стають на сьогодні актуальними і необхідними у професійному навчанні, яке модернізується відповідно до нових економічних та суспільних умов, до вимог ринку праці [1].

На сьогодні якість оновлення всієї системи професійної підготовки кадрів передбачає комплексний і ресурсний підхід до інноваційної освітньої стратегії закладів фахової передвищої освіти. Подальшому удосконаленню професійних вмінь, позитивній мотивації студента як суб'єкта навчання, сприятиме формування професійної інноваційної діяльності викладачів фахової передвищої освіти як основа розвитку творчого потенціалу суб'єктів освітнього процесу. Практичне значення мають обґрунтовані для певних категорій педагогічних працівників форми інноваційної діяльності, які впливають на розвиток творчої особистості в освітньому процесі, підготовка програм, розробки рекомендацій для самостійної роботи викладачів з інноваційної діяльності, методичні рекомендації. Тому діяльність викладачів повинна спрямовуватися на результат саморефлексії спільної діяльності викладача і студента та підвищення рівня навченості студентів і самоорганізації викладачів [3].

Інноваційне навчання – альтернатива традиційному. Головною відмінністю інноваційного навчання від традиційного є те, що головною дійовою особою виступає студент. У сучасних умовах в Україні відбувається пошук нових прогресивних форм реалізації фахової передвищої освіти, що пов'язано з відмовою від стереотипів і застарілих поглядів та підходів до проєктування, планування та організації освітнього і навчально-виробничого процесів. Сучасні вимоги до якості трудових ресурсів потребують переважно інноваційних підходів до їх підготовки, високого професіоналізму викладачів. Інформаційно-комунікативні технології, що сьогодні активно використовуються, дають якісно нові можливості передачі та сприйняття навчальної інформації, оцінювання якості навчання і розвитку особистості студента шляхом використання комп'ютерної техніки, мережевих систем та програмного забезпечення у відповідності до визначених цілей навчання. Досконале знання комп'ютерних та інформаційних технологій для майбутніх фахівців аграрної галузі є надзвичайно необхідними у сучасних умовах. Підготовки кадрів, здатних створювати й застосовувати цифрові технології в сільському господарстві, є очевидною. Бо дозволяє проводити моделювання професійної діяльності в навчально-

виробничому процесі надає можливість здобувачам освіти правильно та повно уявити собі цілісну картину майбутньої професійної діяльності як у виробничому так і в соціальному аспекті. А технологія розв'язування винахідницьких завдань може формувати асоціативне, системне та креативне мислення в процесі творчої діяльності учнів, їх вмінь прогнозувати результати своєї діяльності, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, розробляти алгоритми дій у нестандартних ситуаціях, що в сучасних умовах є досить актуальним.

Таким чином, проблема вдосконалення освітнього процесу професійної підготовки майбутніх робітників у сучасних умовах є актуальною. Нині є гостра потреба розвитку професійної освіти направлена на підготовку кваліфікованих фахівців, конкурентоздатних на ринку праці, готових до постійного професійного зростання, соціальної і професійної мобільності. Адже сучасний ринок праці диктує свої умови: якість професійно-практичної підготовки кваліфікованого робітника повинна відповідати не тільки вимогам освітніх стандартів, але й потребам суспільства і роботодавця. Зазначені якості створюють той потенціал особистості, що забезпечує їй відносно стабільну роботу в умовах постійних технологічних змін, здатність вчитися протягом життя та набувати нові компетентності.

Список використаних джерел

1. Гаврилук О. О. Спрямування освітніх інноваційних процесів на модернізацію професійного навчання / Педагог професійної школи : метод. посіб. (за матеріалами Всеукраїнського науково-методичного семінару «Інноваційні методики у професійній підготовці кваліфікованих робітників (21 вересня 2009 р.)» / за заг. ред. Т. М. Герлянд. – Київ : ІПТО АПН України, 2009. – Вип. 1. – 360 с.
2. Методика професійного навчання : метод. посіб. / І. Є. Сілаєва, С. С. Шевчук, С. О. Заславська. – Донецьк : ІПО ІПП УМО, 2013. – 292 с.
3. Слатвінська О. А. Методичні засади щодо використання case-studies технологій у професійній підготовці учнів ПТНЗ аграрного профілю / Педагог професійної школи : метод. посіб. (за матеріалами Всеукраїнського науково-методичного семінару «Інноваційні методики у професійній підготовці кваліфікованих робітників (21 вересня 2009 р.)» / за заг. ред. Т. М. Герлянд. – Київ : ІПТО АПН України, 2009. – Вип. 1. – 210 с.

Д. В. Стаценко, к. і. н., викладач вищої категорії, завідувач відділення управління й права
Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету»

ОПУБЛІКОВАНІ У ШКІЛЬНИХ ПІДРУЧНИКАХ ІСТОРИЧНІ ДЖЕРЕЛА ДО ТЕМИ ПРО УКРАЇНСЬКУ ДЕРЖАВУ ПАВЛА СКОРОПАДСЬКОГО

Чинна з 2022 року навчальна програма з історії України та всесвітньої історії для закладів загальної середньої світи визначає одним із завдань мети шкільної історичної освіти «... розвиток історичного, критичного та творчого мислення ...» [1, с. 3], а обов'язковими результатами – оволодіння хронологічною, просторовою, логічною, аксіологічною, інформаційною компетентностями [1, с. 4]. Зокрема, інформаційна компетентність передбачає здатність учнівства критично мислити, працювати з різними джерелами інформації, формулювати історично обгрунтовані запитання. У свою чергу логічна компетентність передбачає здатність системно мислити, виявляти взаємозв'язок, взаємозалежність та взаємовплив історичних подій, явищ, процесів, постатей у контексті відповідних епох, а також розуміти множинність трактувань минулого і сучасного, зіставляти їхні інтерпретації [1, с. 4]. Крім цього, у програмі робиться наголос на діяльнісному компоненті, залученні учнівства до різноманітних видів діяльності [1, с. 6], а учительству дозволяється на власний розсуд змінювати/корегувати/доповнювати теми розділів програми, досліджувати їх у різний спосіб [1, с. 7].

З іншого боку, чинна з 2018 року «Програма зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання з історії України, здобутих на основі повної загальної середньої освіти» передбачає перевірку рівня сформованості насамперед історичної компетентності, одним із елементів якої є інформаційна компетентність. Остання передбачає «... уміння працювати з джерелами історичної інформації, інтерпретувати зміст джерел, визначати їх надійність, виявляти і критично аналізувати розбіжності в позиціях авторів джерел ...» [2, с. 1].

Робота з джерелами є невід'ємною складовою проведення занять з історії, оскільки активізує навчально-пізнавальну діяльність учнівства та сприяє формуванню історичної компетент-

ності. Відтак на прикладі теми про Українську Державу (Гетьманат Павла Скоропадського) спробуємо з'ясувати, які джерела та підходи до роботи з ними пропонуються в підручниках з історії України рівня стандарту для 10 класу закладів загальної середньої освіти, рекомендованих Міністерством освіти і науки України 2018 року.

У підручнику «Історія України», створеному В. Власовим та С. Кульчицьким, при вивченні теми про Українську Державу гетьмана Павла Скоропадського передбачено роботу з історичних парах картою, текстовим джерелом, таблицею. Так, в учнівських парах пропонується проаналізувати карту «Українська Держава гетьмана П. Скоропадського» за такими питаннями: «1. Визначте, які території охоплювала Українська Держава гетьмана П. Скоропадського. Порівняйте їх з: 1) Автономною Україною в кордонах, окреслених «Інструкцією Тимчасового уряду Генеральному секретаріатові»; 2) Українською Народною Республікою в кордонах, заявлених Третім Універсалом Центральної Ради; 3) Українською Народною Республікою за Брестським мирним договором. 2. Про які проблеми внутрішньої та зовнішньої політики Української Держави свідчить карта? Поміркуйте, чим вони були зумовлені» [3, с. 71]. Автори також розмістили уривок із «Грамоти до всього українського народу» [3, с. 72–73]. Це джерело, зміст якого стосується внутрішньої політики гетьманського уряду, запропоновано проаналізувати в учнівських групах за такими питаннями: «1. З'ясуйте, як у «Грамоті...» схарактеризовано причини приходу до влади П. Скоропадського. 2. Сформулюйте суть основних напрямів політики нової влади, задекларованих у документі, за планом: 1) державний устрій; 2) верховна влада; 3) соціально-економічні відносини» [3, с. 72]. До цього самого джерела поставлене завдання для роботи в групах: «Подискутуйте, чому внутрішня політика П. Скоропадського спричиняла невдоволення різних прошарків населення України. Свої міркування повідомте класу за алгоритмом: ми вважаємо...; тому що...; отже» [3, с. 72]. Окремі аспекти теми можна опрацювати в парах, використовуючи матеріал таблиці «Особливості внутрішньої політики гетьмана Павла Скоропадського» (завдання: «Проаналізуйте таблицю. Поміркуйте, що було спільним, а що відрізняло внутрішню політику Центральної Ради та Гетьманату. Які внутрішньополітичні ініціативи гетьмана зумовили падіння його режиму?») [3, с. 74].

У свою чергу О. Гісем та О. Мартинюк передбачили роботу зі схемами та візуальними джерелами при вивченні теми Гетьманату. Так, до схеми «Система влади в Українській Державі за гетьмана П. Скоропадського» запропоновано дати відповідь на питання: «Поясніть за схемою, як була організована влада в Українській Державі» [4, с. 57]. Крім цього, розміщено зображення символіки (проект герба і печатки, підготовлений художником Г. Нарбутом) із запитанням до неї: «Як державна символіка доби гетьманату відображала українські традиції?» [4, с. 58]. Оскільки період правління Павла Скоропадського супроводжувався селянськими заворушеннями та повстаннями, автори підручника розмістили світлинку «Мітинг повсталого селянства. Чернігівщина, 1918 р.». Робота з нею передбачає надання відповіді на питання: «Яку інформацію про селянські протести доби гетьманату можна отримати за ілюстрацією?» [4, с. 59].

Робота з текстовими та візуальними джерелами, пов'язаними з темою Української Держави, пропонується в підручнику «Історія України» авторства О. Пометун та Н. Гупана. Зокрема, подано уривок «З Грамоти до всього Українського Народу Павла Скоропадського» із запитанням: «Як П. Скоропадський обґрунтував зміну влади? Які заходи планує здійснити гетьман? Чий інтереси вони відображали?» [5, с. 85]. Крім цього, розміщено три світлини, пов'язані з Павлом Скоропадським: гетьман і голова уряду Федір Лизогуб; гетьман влаштовує прийом для іноземних послів; гетьман оглядає Сірожупанну дивізію. До них запропоновані такі питання: «Проаналізуйте джерела й поставте до кожного з них не менше 3–4 відкритих запитань, які допоможуть зрозуміти інформацію, що міститься в ньому. Запропонуйте однокласникам дати відповіді на запитання» [5, с. 86]. Інші два текстові джерела дозволяють зрозуміти суперечливість соціально-економічної політики гетьманського уряду. Так, одне з них – погляд історика Тараса Гунчака про соціально-економічну політику Павла Скоропадського. До його висловлювання поставлене запитання: «У чому бачить історик основний сенс заходів уряду Української Держави? Чи погоджуєтесь ви з такою оцінкою?» [5, с. 87]. Інше джерело – уривок зі «Спогадів» гетьмана П. Скоропадського, який стосується земельного аспекту. До нього подано питання: «Як гетьман хотів вирішити цю проблему? Чи поділяєте ви його думку? Чому?» [5, с. 87]. Не

оминули увагою О. Пометун та Н. Гупан такі складники теми, як повернення Української Держави до федеративного зв'язку з найбільшовицькою Росією та відносини з Кримом. У зв'язку з цим для опрацювання запропоновано уривок грамоти Павла Скоропадського про федерацію України з Росією з таким питанням до тексту джерела: «Про які перспективи українсько-російських зв'язків ідеться в документі? Яка політична сила визначена спільним ворогом для України та Росії?» [5, с. 88]. Інше джерело – думка сучасної дослідниці Тетяни Бикової про стосунки уряду Криму й України, яка супроводжується запитанням: «На які аспекти стосунків між Кримом й Україною вказує історик? До чого це мало призвести?» [5, с. 89].

Підручник з історії України, підготовлений Н. Сорочинською та О. Гісем, містить витяг із «Грамоти до всього українського народу». Текст цього документу стосується гетьманського перевороту та приходу до влади Павла Скоропадського. До витягу поставлене таке запитання: «Чи можна погодитися з наведеною у джерелі аргументацією необхідності зміни влади в Україні? Чому? Які фактори сприяли встановленню гетьманської влади в Україні?» [6, с. 60].

Чимало текстових джерел із теми про Українську Державу Павла Скоропадського подано в підручнику з історії України, авторами якого є І. Бурнейко, Г. Хлібовська, М. Крижановська, О. Наумчук. Так, один із документів (уривок із «Грамоти до всього українського народу») стосується становлення Української Держави. Дане джерело містить запитання: «На основі документа з'ясуйте, які завдання намітив П. Скоропадський як очільник держави? Як збирався їх реалізовувати» [7, с. 72]. Два інші текстові документи стосуються економічної політики Гетьманату. Один із них – уривок із «Грамоти до Українського народу» гетьмана Павла Скоропадського. Він супроводжується питанням, яке може спонукати учнівство до аргументованої дискусії: «Підтвердіть або спростуйте твердження: «За період Гетьманату було впорядковане економічне життя країни» [7, с. 73–74]. Крім цього, запропоновано проаналізувати текст закону «Про громадянство Української Держави». До нього поставлене запитання: «Спираючись на закон, поясніть концепцію побудови Української Держави» [7, с. 74]. Кілька джерел стосуються зародження повстанського руху, більшовицької загрози та формування антигетьманської опозиції. Зокрема,

подано висловлювання західноукраїнського діяча («Представник Галицького уряду Л. Цегельський про більшовицьку загрозу») з коротким запитанням: «Від чого застерігав українців Наддніпрянщини Л. Цегельський?» [7, с. 78]. До фрагменту уривку «Рішення І зїзду КП(б)У в Москві» запропоноване питання: «Визначте головну мету діяльності КП(б)У в Україні» [7, с. 78]. Окремо подано уривки з «Універсалу С. Петлюри від 18 листопада 1918 р.» та «Грамоти П. Скоропадського про федерацію України з Росією». До них поставлене спільне питання: «Проаналізуйте думки учасників подій. Який документ справив на вас більше враження? Чому?» [7, с. 80].

Отже, у проаналізованих підручниках з історії України вивчення навчального матеріалу теми про Українську Державу гетьмана Павла Скоропадського передбачає роботу з історичними джерелами, які доповнюють, уточнюють, конкретизують авторський текст. Пропоновані для опрацювання джерела здебільшого мають текстовий характер (уривки з офіційних документів, спогади сучасників, думки істориків), і лише інколи для опрацювання подаються карти, світлини, схеми, таблиці. Обсяг текстових джерел є посильний для опрацювання учнівством. Подані у підручниках джерела учительство може використовувати для організації навчально-пізнавальної діяльності відповідно до компетентнісного підходу, активізації пізнавальних можливостей учнівства, підвищення ефективності навчання.

Список використаних джерел

1. Історія України. Всесвітня історія. 6–11 класи. Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти. 2022. 106 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/2022/08/15/Navchalna.programa.2022.WH.HU.6-11.pdf> (дата звернення: 03.02.2023).
2. Програма зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання з історії України, здобутих на основі повної загальної середньої освіти. 2018. 37 с. URL: https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2016/12/Programa_2020_istoriya.pdf (дата звернення: 03.02.2023).
3. Власов В. С., Кульчицький С. В. Історія України (рівень стандарту) : підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти. Київ : Літера ЛТД, 2018. 256 с.
4. Гісем О. В., Мартинюк О. О. Історія України (рівень стандарту) : підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти. Харків : Ранок, 2018. 240 с.

5. Пометун О. І., Гупан Н. М. Історія України (рівень стандарту) : підручник для 10 кл. закладів загальної середньої освіти. Київ : УОВЦ «Оріон», 2018. 256 с.
6. Сорочинська Н. М., Гісем О. О. Історія України (рівень стандарту) : підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2018. 256 с.
7. Бурнейко І. О., Хлібовська Г. М., Крижановська М. Є., Наумчук О. В. Історія України. Рівень стандарту : підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти. Тернопіль : Астон, 2018. 256 с.

Т. М. Стегній, викладач технологічних дисциплін
tanuta82@gmail.com

Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету»

ЗНАЧЕННЯ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН

Станом на сьогодні все більше стають актуальними проблеми забезпечення агропромислового комплексу кваліфікованими спеціалістами. Підвищення вимог до якості сільськогосподарської продукції, впровадження новітніх технологій (рослинництво захист рослин) спонукають до подальшого розвитку АПК. Тому активна інтенсифікація галузі АПК, введення новітніх технологій господарювання та вдосконалення існуючих кидає виклики освіті по підготовці кваліфікованих сучасних фахівців, яких готують заклади вищої та фахової передвищої освіти (ЗВО та ЗФПО).

Фахові знання та практичні навички майбутній фахівець в якості здобувача отримує у навчальному закладі метою якого є фахова та повноцінна підготовка конкуренто-спроможного фахівця.

Підготовка сучасних спеціалістів високої кваліфікації потребує постійного удосконалення змісту, форм і методів навчального процесу. Суспільству потрібен соціально мобільний фахівець, якого в змозі підготувати навчальний заклад. Такі фахівці повинні володіти комплексом професійних знань, умінь та навичок. Тому підготовка кваліфікованого фахівця має особливо важливе значення.

Основними нормативними документами програмно-методичного забезпечення навчального процесу ЗВО та ЗФПО є освітньо-кваліфікаційні характеристики, освітньо-професійні програми, засоби діагностики і навчальні плани.

Галузевим нормативним документом підготовки фахівців є освітньо-професійна програма (ОПП) у якому визначається нормативний термін та зміст навчання, нормативні форми державної атестації, встановлюються вимоги до змісту, обсягу й рівня освіти та професійної підготовки фахівця відповідного освітньо-кваліфікаційного рівня певного напрямку.

Перелік дисциплін, розподіл їх за семестрами, час, відведений на їх викладання, визначається залежно від спеціальності, спеціалізації, кваліфікації майбутнього фахівця, а також від загальної тривалості часу навчання. Місце і значення навчальної дисципліни, її загальний зміст і вимоги щодо знань і умінь визначаються навчальною програмою дисципліни.

На основі навчальної діяльності (пізнавальної, творчої, наукової, самостійної тощо) у здобувачів з'являється визначене ставлення до різних навчальних предметів. Для успішного оволодіння здобувачами знаннями, вміннями та навичками, а також набуття необхідних фахових компетентностей викладачеві необхідно організувати навчальний процес у відповідності до сучасних принципів мотивації і потреб особистості, що безпосередньо впливає на сприйняття та засвоєння поданих знань, отримання компетентісних умінь та навичок.

Методика як вчення про методи навчання і виховання є частиною загальної теорії освіти і навчання – дидактики, предметом якої є освіта, навчання і виховання людей.

Хороша методика викладання забезпечує єдність інтересів викладача і студентів на основі з'ясування необхідності вивчення будь-якої дисципліни з переконанням цієї необхідності. В цьому відношенні методи активного навчання є одним з найбільш перспективних шляхів вдосконалення професійної підготовки фахівців.

Основними факторами, які мотивують студентів до високопродуктивної навчально-творчої діяльності, є:

- важливість предмета для професійної підготовки;
- усвідомлення теоретичної та практичної значущості тематики занять;

– усвідомлення студентом найближчих і кінцевих цілей навчання;

– висока педагогічна майстерність викладання дисципліни (емоційна форма викладання навчального матеріалу, демонстрація викладачем перспективних напрямів розвитку наукових ідей у певній галузі, вирішення завдань, що створюють проблемні ситуації в структурі навчальної діяльності);

– особистісні взаємовідносини (антипатія чи симпатія) з викладачем даного предмета тощо.

Навчальний процес у вищих навчальних закладах здійснюється в таких формах: навчальні заняття; самостійна робота; практична підготовка; контрольні заходи. Основними видами навчальних занять у вищому навчальному закладі є:

- лекції;
- семінарські заняття;
- лабораторні та практичні заняття,
- індивідуальні заняття,
- консультації.

Інші види навчальних занять (визначаються залежно від цілей і змісту навчання у порядку, встановленому вищим навчальним закладом).

Законом України «Про вищу освіту» (ст. 50) передбачається вільний вибір методів та засобів навчання в межах затверджених навчальних планів.

Основним джерелом отримання навчальної, предметної та фахової інформації у навчальному закладі є викладач. Його основним завданням є донесення та подача необхідної, актуальної інформації із навчальної дисципліни. Методи викладання як навчальної дисципліни так і кожної теми викладач підбирає самостійно. При викладанні використовує методи подачі навчальної інформації та особисту педагогічну майстерність, що безпосередньо впливає на засвоєння інформації здобувачем.

Кваліфікований викладач спеціальних (фахових) дисциплін повинен володіти інформацією про нові та вдосконалені технології, бути практико-орієнтованим та постійно підвищувати свою кваліфікацію, щоб в свою чергу забезпечити якісною, сучасною та актуальною інформацією здобувача.

Чинником, що впливає на якість засвоєння знань спеціальних (фахових) дисциплін є правильно підібрана методика викладання та подання матеріалів.

У відповідності до сучасних соціальних замовлень підготовка фахівців у ВНЗ та ЗФПО повинна ґрунтуватися на методологічній основі. Викладач підбирає методи викладання та подання інформації, що безпосередньо впливає на її засвоєння. Рекомендується підбирати методи щодо розкриття кожної теми та типу заняття.

Активні методи навчання – методи, стимулюючі пізнавальну діяльність студентів. Вони будуються в основному на діалозі, що припускає вільний обмін думками про шляхи рішення тієї або іншої проблеми. Дані методи характеризуються високим рівнем активності учнів.

Існують декілька форм активних методів викладання:

- лекції;
- семінарські заняття;
- конференції з окремих тем;
- аналіз конкретних ситуацій;
- ділові ігри;
- експерименти та моделювання;
- ігрове проектування та інші.

Майбутні фахівці агропромислового комплексу, повинні володіти не тільки знаннями, вміннями і навичками творчої діяльності у відповідній галузі, а й уміти навчати інших (майбутніх колег та підлеглих) з метою оновлення знань.

У сучасному освітянському просторі стала очевидною необхідність пошуку, впровадження та вдосконалення методів викладання спеціальних, фахових дисциплін, що є запорукою отримання в кінці навчального процесу компетентнісного, кваліфікованого фахівця. Отже, вдосконалення методів викладання фахових дисциплін є досить важливим та актуальним.

Список використаних джерел

1. Дзюба П. А. Зайцева Т. А. Посібник до вивчення дисципліни «Методика викладання фахових дисциплін в вищій школі» Дніпропетровськ, Ліра, 2015. 24 с.
2. Стегній Т. М. Методика викладання спеціальних дисциплін. Матеріали всеукр. наук.-практ. інтернет-конференції «Ресурсно-орієнтоване навчання у вищій школі: проблеми, досвід, перспективи» (м. Полтава, АКУП ПДАА 22–26 лютого 2016 року). Полтава, 2016. С. 177–182.
3. <https://osvita.ua/legislation/law/2235/>

Ю. О. Стрижак, аспірантка

Полтавський національний педагогічний університет імені
В. Г. Короленка,

викладач англійської мови

ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права ПДАУ»

myenglishday@ukr.ne

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕГУЛЯЦІЇ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ДИСИПЛІН

Входження України в єдиний європейський освітній простір обумовлює необхідність переорієнтації навчального процесу вищої школи на формування професійної компетентності і когнітивної активності майбутніх фахівців. Сучасні вимоги до педагога та процесу його підготовки в навчальному закладі зумовлені багатьма факторами: інтенсивною інформатизацією, диференціацією та інтеграцією наук, ускладненням функцій педагогічної діяльності. Усе це вимагає від учителя не лише поінформованості, але й неперервного розвитку професійних якостей. Практика педагогічної роботи й сучасні умови нашого життя ставлять підвищені вимоги до його інтелекту, поведінки, потенціалу професійної саморегуляції. Низький рівень сформованості останньої призводить до невдач у фаховій діяльності, іноді – до асоціативної поведінки.

У працях, присвячених питанню формування педагогічної майстерності, висвітлено окремі аспекти проблеми саморегуляції вчителя. Останню охарактеризовано як компонент внутрішньої педагогічної техніки (В. Абрам'янов, М. Верба, О. Горська, І. Зязюн, Л. Крамушенко, Ю. Львов, Н. Тарасевич та ін.).

Багато дослідників (Є. Асмаковець, Є. Дзятковська, Г. Качан, Т. Корчагіна, Н. Кузьміна, Л. Лантух, О. Лосавіо, П. Мільруд, І. Раусова, Н. Сазонова, М. Третьякова, М. Хашчанська, С. Хохлов, В. Чайка, О. Чебикін, С. Шиловська та ін.) вважають, що педагоги із високим рівнем саморегуляції частіше застосовують інноваційні методи викладання; можуть без особливих зусиль налаштувати учнів на позитивну емоцію, необхідну роботу; забезпечують досягнення високої продуктивності педагогічної діяльності; відзначаються краще розвинутою соціально-психологічною адаптацією до умов освітнього середовища.

У період професійного становлення особистості розвиток професійної саморегуляції є особливо важливим, тому ці уміння необхідно розвивати вже на перших етапах навчання майбутнього вчителя іноземної мови, оскільки в цей період особистість найкраще засвоює програми розвитку навичок саморегуляції. Програми саморегуляції – це програми, в яких використовуються спеціальні методи і техніки розвитку необхідних навичок або умінь, метою яких є контроль емоційного стану, збереження психологічного здоров'я студентів, попередження стресонебезпечних станів. Майбутній фахівець має навчитися концентрації і цілеспрямованості на щоденних завданнях і цілях, пов'язаних з професійною діяльністю для того, щоб досягти високої продуктивності та результативності своєї діяльності.

Результати емпіричного дослідження (анкетування, аналіз продуктів діяльності, бесіди, спостереження) студентів ПНПУ свідчать, що психолого-педагогічні знання функціонують у мисленні студентів, стають орієнтирами для прийняття конкретних педагогічних рішень. Крім того, майбутні учителі не мають труднощів з організацією самостійної роботи, вміють використовувати внутрішні механізми планування, контролю та корекції професійної діяльності. Вирішальне значення в цих процесах належить саморегуляції. Так, 80,00 % респондентів (80 осіб) зазначають, що аналізують свою готовність до педагогічної діяльності. І 100 % вважають, що педагог повинен володіти навичками професійної саморегуляції.

За допомогою анкетування виявлялися особливості усвідомлення студентами сутності та необхідності формування саморегуляційної компетентності. Встановлено, що хоча майже всі студенти усвідомлюють важливість та необхідність саморегуляції, проте змістовний характер усвідомлення у них проявляється по-різному. Перешкодою виступає невміння визначати свої сильні й слабкі сторони, планувати конкретні цілі щодо поліпшення своєї діяльності та контролю ефективності їх виконання.

За результатами дослідження серед студентів виділено групи студентів з низьким (13,5 %), нижче-середнім (32 %), середнім (41 %) та вище-середнім (13,5 %) рівнями саморегулювання. Високого рівня саморегулювання не виявлено у жодного з досліджуваних. Простежена сформованість окремих етапів саморегуляції та виявлено найбільш слабкі ланки процесу: цілепокладання, планування, самоконтроль, корекція та ланка

критерію оцінки якості. Одержані дані вказують на необхідність при розробці шляхів підвищення рівня саморегуляції студентів послідовного розвитку усіх ланок саморегулятивного процесу з акцентуванням на тих аспектах, що мають найнижчий рівень сформованості.

Окрім того, вивчалися особливості взаємозв'язку між властивостями мислення і уваги та рівнем розвитку саморегуляції. Отримані експериментальні дані свідчать про високу продуктивність уваги та високу креативність мислення студентів з вище-середнім та середнім рівнями розвитку саморегулювання.

Результати анкетування дозволили нам окреслити напрямки роботи, спрямованої на формування механізмів саморегуляції як невід'ємної складової педагогічного процесу.

Дисципліни педагогічного циклу спрямовані на розвиток творчих здібностей студентів, набуття ними пошукових дослідницьких умінь і навичок, формування досвіду творчої діяльності та самоорганізації навчальної і професійної роботи. Саме педагогічні дисципліни змістово і технологічно дають можливість формувати знання про механізми самоуправління, педагогічну рефлексію; забезпечувати розвиток педагогічного мислення майбутніх учителів іноземної мови, навчати їх приймати оптимальні рішення, ураховуючи педагогічні закономірності, принципи виховання і навчання; формувати прийоми і методи саморегуляції психічного та фізичного стану, врегулювання конфліктів, навіювання, вирішення складних педагогічних ситуацій (Сеньовська, 2012).

Фахова діяльність педагога потребує особливого самоуправління, прийняття оптимальних професійних рішень, а головне – дає можливість фахівцю внутрішньо розвиватися, займатися самопізнанням і гармонізувати стосунки з людьми. Тому доцільно говорити про професійну особистісну саморегуляцію вчителя. Вона не тотожна саморегуляції педагогічної діяльності (яку досліджував, зокрема, В. Чайка), оскільки її змістом є формування внутрішнього світу педагога, удосконалення практики професійних стосунків, збагачення суб'єктивного досвіду.

Професійну саморегуляцію вчителя визначаємо як інтегративну особистісну фахову характеристику педагога, у якій передбачено, щоб він усвідомив свої дії, почуття, мотиви, своє становище та доцільну видозміну власної діяльності відповідно до вимог ситуації. На основі аналізу психолого-педагогічної

літератури та емпіричного досвіду підготовки фахівців визначено структуру професійної саморегуляції вчителя (ПСРВ), яка містить взаємопов'язані компоненти: 1) мотиваційний (усвідомлення моральних понять, професійно-педагогічних цінностей, фахових вимог до особистості та діяльності вчителя); 2) рефлексивний (усвідомлення позитивних і негативних аспектів власної діяльності, оцінка та самооцінка); 3) емоційно-вольовий компонент (уміння виявляти витримку, усвідомлювати власні почуття, регулювати свої стосунки та спілкування); 4) діяльнісний компонент (уміння здійснювати самоаналіз, самокорекцію поведінки особистості в різних педагогічних ситуаціях, усвідомлювати мету власних дій) (Чайка, 2006).

Отже, формування готовності майбутнього вчителя іноземної мови до професійної саморегуляції здійснювалося в процесі вивчення всіх дисциплін педагогічного циклу, зміст яких був доповнений інформацією про особливості особистісної та професійної саморегуляції педагога, його самовиховання та самоформування, про основні функції фахової діяльності, механізми самоуправління та саморозвитку, педагогічну рефлексію. У процесі експериментальної роботи основна увага була спрямована на розвиток педагогічного мислення студентів, умінь знаходити оптимальні рішення, урахувуючи педагогічні закономірності, принципи виховання і навчання. Саме педагогічні дисципліни змістово і технологічно забезпечили можливість формувати прийоми та методи професійної саморегуляції вчителя, а також механізми регуляції психічного та фізичного стану, врегулювання конфліктів, навіювання, професійного самовиховання, вирішення складних педагогічних ситуацій. Особливо важливими в цьому контексті були курси вступу до педагогічної професії, педагогіки та основ педагогічної майстерності.

Список використаних джерел

1. Гриньова М. В. Саморегуляція як основа навчальної діяльності вчителів природничих дисциплін. Імідж сучасного педагога. 2011. № 8–9 (117–118). С. 53–55.
2. Войтюк Н. Л. До питання про професійну саморегуляцію вчителя. Ціннісні пріоритети освіти у ХХІ столітті: орієнтири та напрямки сучасної освіти : матеріали ІІ Міжнар. наук.-практ. конф. Луганськ : Альма-матер, 2005. С. 193–201.
3. Гриньова М. В. Саморегуляція : навч.-метод. посіб. Полтава : АСМІ, 2012. 294 с.

4. Сеньовська Н. Л. Характеристика професійної саморегуляції вчителя-словесника. Педагогічна освіта: теорія і практика. 2012. С. 81–85.
5. Чайка В. Підготовка майбутнього вчителя до саморегуляції педагогічної діяльності : монографія, за ред. Г. Терещука. – Тернопіль : ТНПУ, 2006. – 275 с.

Д. М. Таран, студент групи 41 то
student462@cuerp.ukr.education;

Т. М. Стегній, викладач технологічних дисциплін
tanuta82@gmail.com

Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету»

ПРАКТИЧНЕ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ «ОРГАНІЗАЦІЯ І ТЕХНОЛОГІЯ ВЕДЕННЯ ФЕРМЕРСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА»

Практична підготовка здобувачів освіти є обов'язковою компонентою освітньо-професійної програми для здобуття кваліфікаційного рівня та відіграє важливу роль в адаптації майбутнього фахівця до сучасних вимог ринку праці. Практичне навчання студентів є обов'язковим складовою освітньо-професійної програми для здобуття кваліфікаційного рівня і набуття студентом професійних навичок та вмінь.

Формування професійних компетентностей майбутнього фахівця вимагає від навчального закладу принципово нового підходу: інтеграції професійної освіти, практичної діяльності та інтенсивного впровадження інноваційних технологій.

Найважливіше завдання сучасної вищої школи – підготовка компетентного, гнучкого, конкурентноспроможного фахівця. Формування системи знань, навичок і вмінь відбувається поступово від простого до складного. Зростаюча конкуренція на ринку праці, започаткована тенденція до зменшення вакансій та збільшення числа безробітних фахівців спонукає ВНЗ та ЗФПО організувати навчальний процес таким чином, щоб випускник відразу ж після здобуття диплому міг професійно виконувати свої функціональні обов'язки, та був конкурентноспроможним.

Професійна підготовка студентів – це сукупність знань, практичних навичок і вмінь, необхідних для виконання роботи в певній галузі трудової діяльності. Сучасне життя ставить перед

випускниками коледжу вимогу відповідати потребам та запитам ринку праці, а отже практичне навчання є невід'ємною складовою навчального процесу. Практика є невід'ємною складовою частиною процесу підготовки спеціалістів в коледжах.

Відповідальність за організацію і здійснення практичної підготовки студентів покладено безпосередньо на керівників ВНЗ та ЗФПО. Навчально-методичне керівництво і виконання програм практики забезпечують відповідні кафедри (предметні або циклові комісії). Загальну організацію практики студентів і контроль за її проведенням здійснює керівник практики. До керівництва практикою залучають також досвідчених викладачів і спеціалістів з певного фаху, які працюють в організації, де проходить практика.

Важливим питанням у практичній підготовці майбутніх фахівців є забезпечення її неперервності та послідовності у набутті необхідного обсягу практичних знань, умінь і навичок.

У навчальних закладах студенти проходять навчальну, навчально-виробничу і виробничу практику.

Навчальна практика має своєю метою поглибити і закріпити теоретичні знання студентів, виробити навички практичної і дослідницької роботи, ознайомити із сучасним обладнанням. Її проводять на молодших курсах, як правило, в майстернях, лабораторіях, на різних навчальних полігонах, у навчально-дослідних господарствах, у клініках та інших навчально-допоміжних підрозділах вищих навчальних закладів. Форми проведення навчальної практики можуть бути різними: екскурсія на підприємство чи в установу, самостійне вивчення їх діяльності шляхом спостереження чи бесід з працівниками, практична робота на виробництві на робочому місці тощо.

Логічним завершенням навчального процесу є закріплення теоретичних знань проходженням технологічної виробничої практики. Дану практику здобувачі проходять на базі практики, в ролі яких виступають спеціалізовані підприємства.

Технологічна (виробнича) практика є невід'ємною частиною навчального процесу, яка проводиться з метою закріплення та поглиблення знань за отриманим теоретичним матеріалом, набуття практичного досвіду і розширення знань при виконанні основних і супутніх будівельних чи проектних робіт. Студенти практично засвоюють виробничі процеси безпосередньо на будівельних майданчиках, отримують навички за робочою

спеціальністю, удосконалюють практичні уміння, набуті на навчальній практиці у майстернях.

Метою виконання програми технологічної (виробничої) практики є:

– ознайомлення здобувачів безпосередньо на підприємстві з виробничим процесом і технологічним циклом;

– виявлення рівня теоретичної та практичної підготовки студентів;

– формування професійних умінь і навичок;

– розвиток професійних якостей особистості майбутнього фахівця;

– систематизація, закріплення та поглиблення теоретичних та практичних фахових знань;

– застосування їх для вирішення конкретних виробничих задач;

– розвиток навичок самостійної праці із спеціальною, нормативною, довідковою літературою і робочою документацією, законодавчими та нормативними актами;

– розвиток пізнавальної активності студента, оволодіння методикою дослідження, узагальнення та логічного викладення матеріалу;

– накопичення досвіду практичної виробничої діяльності за спеціальністю, розвиток здібності використовувати знання в умовах практичної діяльності.

Виробнича практика беззаперечно є найпродуктивнішою формою навчання, лише під час її проходження студент може ефективно у короткі терміни збільшити свої знання у сфері агрономії. Це пов'язано перш за все з тим, що виробнича практика не є нудною, а насиченою професійними викликами проявити та застосувати на практиці теоретичні знання. Також слід відмітити мотиваційні властивості ВТП, бо безпосередньо у виробничих умовах здобувачі отримують мотивацію навчатися та досліджувати.

У ВСП « Фаховий коледж управління, економіки і права ПДАУ» студенти груп 32то та 41то, спеціальності «Агрономія» освітньо-професійної програми «Організація і технологія ведення фермерського господарства» після завершення виробничої технологічної практики повернулися в навчальний заклад. Метою ВТП є формування у студентів, на базі одержаних у коледжі знань, професійних умінь і навичок в реальних виробничих

умовах, виховання потреби систематично поновлювати свої знання та творчо їх застосовувати в практичній діяльності.

У Коледжі прийнято проводити публічний захист звітів виробничої технологічної практики. Не дивлячись на виклики, які кидає нам сьогоднішня захід відбувся навіть у сховищі.

Здобувачі, які успішно виконали програму практики, підготували звіти на основі фактичних матеріалів підприємств та презентували їх у відкритому, публічному захисті, під час якого продемонстрували підготовлені презентації за матеріалами проходження практики, поділилися набутим досвідом, отриманими практичними навиками із студентами молодших курсів, які були запрошені на захист.

Комісія із захисту звітів з практики уважно проаналізувала кожен звіт і доповідь, яка супроводжувалась комп'ютерною презентацією, та відмітила високий рівень практичної підготовки майбутніх агрономів.

Студенти обмінялись досвідом, вступали в диспути між собою та викладачами про переваги та недоліки аграрних технологій. Отже мета заходу була досягнута.

Знання дійсно мають цінність лише тоді коли вони отримуються на практиці. Ми переконані, що з такими фахівцями можна бути впевненим у майбутньому аграрної України!

О. О. Таранцева, к. пед. н., доцент, доцент кафедри хореографії
elenatarantsevamillenium@gmail.com
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

РОЗВИТОК БАЛЕТМЕЙСТЕРСЬКОЇ ТВОРЧОСТІ СТУДЕНТІВ-ХОРЕОГРАФІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «МИСТЕЦТВО БАЛЕТМЕЙСТЕРА»

Уведення до освітніх програм підготовки студентів спеціальності 024 Хореографія дисципліни «Мистецтво балетмейстера» є віддзеркаленням необхідності підготовки здобувачів освіти до роботи балетмейстером-постановником.

Балетмейстер-постановник – це постановник балетної вистави, дивертисменту. Хореограф-постановник, який працює на посаді балетмейстера в опері, опереті, драматичному театрі,

мюзиклі. Зазвичай балетмейстер володіє практичним досвідом танцівника-виконавця і репетитора-викладача і саме тому професійно знається на видах і техніках хореографічного мистецтва: класичний танець, характерний чи народно-сценічний танець, дуетно-сценічний танець, історико-побутовий танець, бально-спортивний танець, імпровізації, пантоміма, модерн джаз танець, contemporary dance, hip-hop dance, tap dance тощо.

Під час викладання дисципліни «Мистецтво балетмейстера» студентів зорієнтовують на те, що при створенні балету, балетмейстер відображає, насамперед, сутність, ідею, актуальну тему і свій авторський задум. Також його завдання – відобразити дійсність у хореографічних образах балету. Спочатку, спираючись на літературний або авторський сюжет, балетмейстер створює лібрето (сам чи за допомогою літератора), у котрому зазначається короткий зміст, дійові особи; проєкт балету – тема, ідея, форма, стиль, вид, сюжет. Далі підбирає музичний матеріал, якщо музика збірна, або співпрацює з композитором чи диригентом; проводить музичний аналіз; розробляє прийоми побудови хореографії (лексики танцю) залежно від музики, її частин, структури, стилю, характеру, інструментів. Розробляє сценографію й архітектоніку; повне розписування актів, частин, сцен, танців; часове розписування дійства, зважаючи на музичний матеріал, появи дійових осіб. Виконує приклади ескізів до художнього оформлення костюмів і декорацій, якщо потрібно; попередні ескізи уточнюються з професійним художником чи дизайнером і передаються у швейний цех (якщо театр), або виконуються за домовленістю з професійною швачкою, та взуттєвим цехом. Під час репетицій з освітлювачем, ставиться світло; світло під час усього балету, світло авансцени, просценіуму, контржюри задні й бокові, верхнє і світло з куліс, світло зі спеціальних освітлювальних гармат. Установлюється екран і запроваджуються відеотехнології (якщо балет сучасний), де під час балетного дійства показують певні образи як асоціативні види до сюжету (Шариков, 2010).

Такий перелік функцій, які має навчитися виконувати майбутній хореограф, балетмейстер, спонукає до розвитку балетмейстерської творчості у студентів.

Балетмейстерська творчість, зазначають О. Енська, А. Максименко, І. Ткаченко, – те саме, що творчість композитора або поета, відмінність лише в тому, що кожний з них створює задум,

користуючись мовою свого мистецтва (Еньська, Максименко, Ткаченко, 2020). Балетмейстерська творчість для студента-хореографа – це діяльність здобувача освіти, котрий в ході навчання та розвитку створює сам себе.

Розвиток балетмейстерської творчості студентів-хореографів під час вивчення дисципліни «Мистецтво балетмейстера» має враховувати 5 ступенів балетмейстерської творчості (рис. 1):

Рисунок 1 – Ступені балетмейстерської творчості

Перший ступінь «Ідейно-сюжетний» – виникнення в балетмейстера (хореографа-постановника) задуму, ідеї – теми майбутнього балету, ансамблевої композиції, мініатюри та втілення їх у програмі. Програма включає сюжет, розвиток подій, історичну добу, головних героїв і їхні характери, естетику, філософію, психологію, стиль і вид хореографії.

Другий ступінь «Музично-композиційний» – музично-композиційний сценарій над яким починає працювати композитор, створюючи музику для хореографічного дійства, радячись з автором, або добір музичного матеріалу самим балетмейстером (хореографом-постановником) серед розмаїття музики певної стилістики й історичної доби. Найчастіше, це стосується сучасних балетів. Першим ступенем є добір музичного твору, а вже потім – задум, тема, ідея, сюжет, музичний аналіз, архітектоніка, сценографія тощо.

Третій ступінь «Музично-монтажний» – остаточне написання всієї музики композитором, для хореографічного твору; повний музичний монтаж балетмейстера (хореографа-постановника) за сюжетом.

Четвертий ступінь «Художньо-реалізаційний» – створення балету, ансамблевого танцю, хореографічної мініатюри; створення сцен, танців, якщо це балет; створення початкового вихо-

ду, розвитку і конфлікту, фіналу, якщо це ансамблевий номер чи мініатюра. Створюючи балет, балетмейстер (хореограф-постановник) співпрацює з концертмейстером. Створення ескізів до костюмів самим автором чи разом з художником. Початок створення костюмів і декорацій працівниками у швейному і декоративному цехах. Також можливе замовлення створення художнього оформлення в професійних цехах і відповідних фахівців.

П'ятий ступінь «Репетиційно-коригувальний» – завершальний етап побудови хореографічного твору репетиційний період; показ і репетирування комбінацій, варіацій із солістами, артистами кордебалету; репетирування окремих сцен, танців; відпрацювання техніки, стилістики, акторської майстерності, музичності. Початок примірювання костюмів та огляд декорацій і їхнє коригування. Завершальним етапом є генеральна репетиція на сцені в костюмах, гримі з повним декоративним оформленням, світлом. Як результат усього творчого процесу – зустріч з глядачем, гостями, представниками мас-медіа на прем'єрі (Бугаєць, Пінчук, Пінчук, 2012, Шариков, 2010).

Список використаних джерел

1. Бугаєць Н. А., Пінчук О. І., Пінчук С. І. Мистецтво балетмейстера : навч.-метод. посіб. Харків : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2012. 172 с.
2. Енська О. Ю., Максименко А. І., Ткаченко І. О. Композиція танцю та мистецтво балетмейстера. Суми : ФОП Цьома С. П., 2020. 157 с.
3. Шариков Д. І. Теорія, історія та практика сучасної хореографії [Генезис і класифікація сучасної хореографії – напрями, стилі, види.] : монографія. Київ : КиМУ, 2010. 208 с.

І. О. Тетеря, викладач бухгалтерських дисциплін вищої категорії
tetryai@ukr.net;

О. М. Табачник, викладач спеціальних дисциплін вищої категорії
tabachnik.com@ukr.net

Красноградський аграрно-технічний фаховий коледж імені Ф. Я. Тимошенка

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ МЕТОДИК ПРИ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ

На початку нашого століття, коли визначити об'єми існуючої інформації і контролювати усі інформаційні потоки неможливо,

людство вже не може обійтися без цифрових технологій, які зайняли своє місце практично в усіх сферах життя людини. Під поняттям «цифрові технології» розуміють сукупність засобів і методів інформаційних процесів, зокрема отримання, обробки, зберігання, передачі інформації з використанням технічних і програмних засобів. Очевидним також є те, що застосування цифрових технологій підвищує продуктивність й ефективність управлінської праці, дозволяючи по-новому вирішувати багато завдань. Наприклад, електронна техніка й цифрові технології дозволяють зберігати величезну кількість даних (які людина просто не може запам'ятати), аналізувати їх і на основі результату пропонувати найбільш ефективні рішення певних задач. В умовах необхідності розвитку інформаційної компетентності педагогічних працівників закладів фахової передвищої освіти постає потреба у впровадженні інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес, в тому числі і в підготовку кваліфікованих робітників для сільського господарства.

Це також стосується і технологій розробки та використання мультимедійних презентацій на заняттях в закладах фахової передвищої освіти. Будь-яка педагогічна технологія – це інформаційна технологія, оскільки основу технологічного процесу навчання складає отримання і перетворення інформації. Актуальною проблемою сьогодення є розробка таких освітніх технологій, які здатні модернізувати традиційні форми навчання з метою підвищення рівня навчального процесу.

Світова практика розвитку та використання інформаційно-комунікаційних технологій в освіті демонструє тенденцію до зміни традиційних форм організації освітнього процесу в умовах інформаційного суспільства від відокремленого застосування систем навчання в минулому до домінування системи змішаного навчання в майбутньому. З метою підвищення ефективності навчально-пізнавальної діяльності студентів, пошуку раціональних методів і шляхів розв'язування завдань освітнього процесу доцільно проведення занять всіх типів (особливо занять вивчення нового матеріалу, узагальнення та систематизації знань).

Дидактичні можливості та методичні варіанти застосування мультимедійних засобів навчання досить широкі та різноманітні. Вони можуть використовуватися в найрізноманітніших ситуаціях (перед вивченням чи після вивчення навчальної теми,

на початку або наприкінці уроку, у поєднанні з іншими засобами навчання). Серед методичних завдань, що реалізуються шляхом застосування мультимедійних презентацій, можна виділити:

- комунікативні: оптимізувати вміння спілкуватися, вчити творчому застосуванню в нових ситуаціях набутих знань, вчитись конспектувати, висловлювати свою думку, давати оцінку фактам і процесам;

- навчальні: поглиблювати і систематизувати знання з теми, реалізувати між предметні зв'язки;

- виховні: вчити самостійній роботі та роботі в групах з урахуванням інтересів і можливостей співучасників процесу;

- прогресивні: розвивати пам'ять, логіку, мислення, формувати об'єктивність самооцінки.

У ході розробки навчальних мультимедійних презентацій необхідно враховувати, з одного боку, дидактичні принципи створення навчальних програм, вимоги до психологічних особливостей сприйняття інформації з екрану, ергономічні вимоги, а з іншого, максимально скористатись можливостями програмних засобів телекомунікаційних мереж і сучасних інформаційних технологій.

Досвід застосування мультимедіа у навчальному процесі показав їх переваги. Використання технології підготовки студентів до комп'ютерного тестування дозволяє інтенсифікувати процес повторення матеріалу студентом. Комп'ютерні презентаційні матеріали зручно використовувати для виведення інформації у вигляді роздруківок на принтері як роздаткового матеріалу.

Мультимедійні презентації дозволяють усвідомлено і гармонійно інтегрувати багато видів інформації. Навчальна інформація може представлятися в різних формах:

- зображення, включаючи фотографії, малюнки, карти, високоякісну графіку тощо;

- звук, у тому числі, і стерео: звукозаписи голосу, звукові ефекти і музику;

- відео, відеоефекти, рухоме відео-зображення;

- анімації й анімаційні імітування.

Якість знань, отриманих студентами у процесі навчання значно залежить від їх інтересу та мотивації до даної діяльності, які, у свою чергу, підвищують саме планування навчального

процесу із застосуванням активного використання зорових образів, візуалізації інформації, що представлено засобами мультимедійних технологій. З одного боку майбутні фахівці є користувачами мультимедійних технологій під час аудиторних занять та самостійного опрацювання матеріалу у закладах фахової передвищої освіти, з іншого боку активно створюють мультимедіа у процесі виконання завдань чи підготовки до занять, проходячи виробничу практику.

Студенти опановують створення мультимедійних технологій під час вивчення таких навчальних дисциплін як, «Інформаційні технології» тощо.

Мультимедійні технології у навчанні сприяють передачі інформації, появі нового насиченого поля спілкування й зародження нових розумінь, точок перетину, проблем і розв'язці, які отримали нове місце у сучасній культурі порівняно з традиційними та відомими засобами передавання інформації та навчання. Мультимедійні технології, як засоби навчання створюють можливості для поєднання логічного й образного способів опанування інформації, активізації освітнього процесу за рахунок посилення наочності й інтерактивній взаємодії, спілкуванні в інформаційно-освітньому просторі [2].

З використанням комп'ютерних мереж і онлайн засобів, викладачі мають можливість подавати нову інформацію таким чином, щоб задовольнити індивідуальні запити кожного студента, організувати процес навчання так, щоб студент активно, з цікавістю і захопленням працював на занятті, а студент бачив плоди своєї праці і міг їх оцінити.

Мультимедійні засоби дають можливість зробити заняття цікавішим, активізувати увагу студентів, покращити результати навчального процесу в підготовці фахівців для аграрного сектору.

Список використаних джерел

1. Задорожна Н. Т. Мультимедійні засоби навчання / Н. Т. Задорожна, Т. Г. Омельченко // Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; головний ред. В. Г. Кремень. – Київ : Юрінком Інтер, 2008. – С. 532–534.
2. Костриба Л. О. Створення мультимедійних програмно-педагогічних систем навчання засобами PowerPoint / Л. О. Костриба // Комп'ютер у школі і сім'ї. – 2008. – № 4. – С. 33–36.

3. Мультимедійні системи як засоби інтерактивного навчання : посіб. / Жалдак М. І., Шут М. І., Жук Ю. О., Дементієвська Н. П., Пінчук О. П., Соколюк О. М., Соколов П. К. ; за ред. Жука Ю. О. – Київ : Педагогічна думка, 2012. – 112 с.
4. Мультимедійні технології та засоби навчання : навч. посіб. / А. М. Гуржій, Р. С. Гуревич, Л. Л. Коношевський, О. Л. Коношевський; за ред. академіка НАПН України Гуржія А. М. – Вінниця : Нілан-ЛТД, 2017. – 556 с.
5. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посіб. / Ш. О. Пометун, Л. В. Пироженко. – Київ : А.С.К., 2004. – 192 с.
6. Шевченко І. А. Використання мультимедійних презентацій як сучасного засобу навчання в системі післядипломної освіти / І. А. Шевченко.

Н. О. Тихонович, студентка II курсу факультету комп'ютерних наук, математики, фізики та економіки
tikhonovich.nasena@gmail.com
Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

РОЛЬ STEM-ОСВІТИ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ

XXI століття, як у всьому світі, так і в Україні, ознаменоване стрімким зростом технічного прогресу. Це викликає швидкі зміни в усіх галузях життя людини та вимагає нових фахівців, здатних задовольнити потреби сучасного суспільства, що насамперед передбачає неперервне вдосконалення системи освіти та її складових, принципів і парадигм. Вимоги до фахових компетентностей педагогів також постійно змінюються, оскільки вони в суспільстві є однією з основних рушійних сил прогресивних змін та формування громадян, здатних примножувати здобутки держави. Сьогодення вимагає від педагога працювати на майбутнє, випереджати свій час, що передбачає удосконалення фахової майстерності, постійного аналізу педагогічної діяльності та внесення коректив відповідно до соціальних запитів протягом всієї професійної діяльності [4].

Сучасні тенденції роблять найпопулярнішою саме технологічну галузь освіти. Тож не дивно, що сьогодні освітяни починають надавати більшу перевагу напрямку STEM-освіти, що охоплює зокрема природничі науки, технології, технічну

творчість та математику. STEM-освіта ставить собі за завдання мотивацію учнів та студентів до освіти в науково-технічній сфері та подальшого розвитку наукової кар'єри; стимулювання досліджень і винаходів у STEM-галузях; розвиток наукового кадрового потенціалу країни.

В основі STEM-освіти лежить інженерний підхід до винаходу, який необхідно спроектувати. Перший крок у проектуванні – це постановка задачі. Для реалізації поставленої мети необхідно провести дослідження, задіяти всі наявні знання, скомбінувати їх та отримати ефективні рішення. У процесі інженерного дослідження, створення або поліпшення винаходу доводиться використовувати свої знання одразу із декількох дисциплін, що сприяє формуванню цілісної картини світу та застосуванню знань на практиці. За допомогою практичних занять STEM-освіта демонструє учням застосування науково-технічних знань у реальному житті. Програми STEM розвивають навички критичного мислення та вирішення проблем, необхідних для подолання труднощів, із якими здобувачі освіти можуть зіштовхнутися у майбутньому. Також можна виявити стратегічно важливі фактори, що впливають на зацікавленість учнівської молоді у STEM-освіті:

- наявність прикладів для наслідування;
- отримання практичного досвіду;
- заохочення до вивчення STEM-дисциплін;
- розуміння практичної значимості STEM-освіти.

Також програми STEM відрізняються активною комунікацією і командною роботою. На стадії обговорення створюється вільна атмосфера для дискусій і висловлювання думок. Учні весь час спілкуються із наставниками та своїми друзями по команді, що допомагає учасникам освітнього процесу у формуванні їхніх соціальних навичок.

Можна сказати, що STEM-освіта орієнтована саме на новітнє покоління дітей, які найкраще сприймають саме візуальне навчання, почуваються себе найбільш комфортно в онлайн-середовищі, а також найшвидше адаптуються до нових технологій та вимагають нових шляхів самостійного вирішення поставлених проблем та задач. З урахуванням цього сучасні школи потребують фахівців, здатних забезпечити повноцінний навчальний процес із використанням інноваційних технологій [1].

Досвід наукових досліджень в Україні свідчить, що якість вчителів поодиночі не може поліпшити успішності учнів в масштабі. Керівництво школи, плідна співпраця персоналу та позитивний клімат є важливими організаційними елементами, які сприяють значущим змінам. На сьогоднішній день одним із головних пріоритетів є поліпшення досвідченості вчителів, які викладають напрями STEM, та їх підтримка.

Якщо говорити за різновиди компетенцій, якими повинні володіти вчителі, що характеризують їх готовність до інноваційних перетворень, то можна виділити:

- уміння використовувати нові ідеї та інновації для досягнення мети;
- уміння застосувати в навчальному процесі всього нового (наприклад, сучасних засобів та обладнання);
- наполегливість;
- ініціативність у прийнятті рішень та персональна відповідальність;
- здатність до командної роботи;
- спроможність знаходити компроміс із учнями, а також здатність розв'язувати конфлікти.

Професійна компетентність вчителя у системі навчання STEM є якістю особистості, яка характеризує рівень його інтеграції в інноваційне науково-технічне середовище; передбачає певний відхід від традиційного процесу формування вузького спеціаліста, але не його повна заміна, та визначається необхідністю розвитку багатопрофільного фахівця.

В умовах впровадження STEM-освіти в Україні все більше зростає потреба у підготовці висококваліфікованого та креативного вчителя, який досконало володіє своїм предметом, готовий підвищувати рівень своїх професійних знань, що є процесом постійним та неперервним, обізнаний із питань функціонування педагогічної системи загальноосвітнього навчального закладу, може забезпечити умови для інтеграції передових ідей та інноваційних технологій; організувати науково-дослідну діяльність учнів шляхом створення динамічної системи взаємозв'язків з оточуючим середовищем, що сприяє поглибленню знань, формуванню соціального досвіду та навичок дитини, розширенню та розвитку її інтелектуальних пізнавальних інтересів та творчих здібностей [2].

На жаль, у закладах вищої освіти, зокрема педагогічних, поки що не сформована політика трансформації навчальних закладів зі STEM. Наразі це вимагає запровадження певних системних змін. Відсутність STEM-політики у ЗВО ускладнює процес підготовки уже майбутніх фахівців.

Загалом впровадження STEM-освіти в педагогічних університетах повинно бути спрямованим на формування у майбутніх учителів таких фахових умінь, як:

- здійснення моніторингу якості освіти учнів;
- викладання навчальних предметів відповідно до вимог компетентнісного та профільного навчання, зокрема викладання інтегрованих курсів;
- організація позаурочної науково-дослідницької діяльності школярів (участь в учнівських олімпіадах, творчих та наукових конкурсах, МАН тощо);
- здійснення аналізу результатів експериментальних досліджень;
- використання новітніх інформаційних технологій у навчальному процесі;
- впровадження міжпредметної інтеграції на основі інформаційних технологій;
- оволодіння STEM методикою, у центрі уваги якої знаходиться практичне завдання або проблема;
- формування інноваційного стилю мислення.

Загалом у політичному сенсі STEM означає політику розширення вивчення науково-технічних і природничо-математичних дисциплін на всіх рівнях освіти, навіть у початковій школі, причому для всіх учнів, а не лише для обдарованих, а тому на рівні освітньої політики насамперед потребує:

- розроблення та упровадження міждисциплінарних програм у середній школі та в позашкільних заходах з акцентом на застосування STEM-предметів;
- забезпечення підручниками зі STEM-освіти для різних вікових категорій;
- удосконаленню системи ранньої профорієнтації молоді та її мотивації до вступу на природничі та інженерні спеціальності;
- підвищення професійної компетентності педагогів із питань STEM-освіти [3].

Наразі підготовка майбутніх STEM-фахівців забезпечується під час вивчення курсу інформатики, передбаченого для всіх

педагогічних спеціальностей. На заняттях у студентів є можливість отримати навички, які допоможуть на конкретних прикладах показати можливість реалізації формування пізнавального інтересу учнів до свого предмету за допомогою використання інформаційних технологій. Серед них можна виділити роботу із презентаціями та електронними енциклопедіями, застосування інтерактивних дошок, впровадження програмних систем контролю знань тощо. Однак для забезпечення потреб педагогічних працівників у професійному зростанні потрібно розвивати всі можливі ресурси, надавати доступ до всіх джерел якісної освіти. Педагог має бути конкурентоспроможним у сучасному високотехнологічному світі [4].

Підсумовуючи, зазначимо, що процес формування майбутніх працівників освіти потребує певної реформації, зокрема спрямованої на впровадження STEM-політики, яка стає дедалі популярнішою у сучасній українській школі та потребує відповідних компетентних фахівців.

Список використаних джерел

1. Балик Н. Р., Шмигер Г. П. Підходи та особливості сучасної STEM-освіти // Фізико-математична освіта: науковий журнал. – 2017. – Вип. 2(12). С. 26–30.
2. Гончарова Н. О. STEM-освіта: професійна компетентність вчителя. Київ : Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України, 2017 р.
3. Іванюк Т. STEM як освітній ресурс XXI століття. STEM-освіта та шляхи її впровадження в навчально-виховний процес. Тернопіль, 2017. С. 17.
4. Коршунова О. В., Гущина Н. І., Василяшко І. П., Патрикєєва О. О. Видавничий дім «Освіта», 2018.

Л. В. Ткач, к. пед. н., викладач циклової комісії технологічних дисциплін

lilyatkach@ukr.net

ВСП «Кам'янець-Подільський фаховий коледж харчової промисловості Національного університету харчових технологій»

ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ШЛЯХОМ САМОМЕНЕДЖМЕНТУ ФАХОВИХ МОЛОДШИХ БАКАЛАВРІВ З ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Впровадження інноваційних технологій, сучасні підходи у плануванні і організації технологічних процесів, високий рівень

самоменеджменту фахівців, оновлення асортименту – це основні завдання, які стоять наразі перед харчовою промисловістю України.

Забезпечення населення якісними продуктами харчування, які б відповідали вимогам національних стандартів – не лише пріоритет державної політики усіх країн світу, і України в тому числі, але й важливе питання продовольчої та економічної безпеки держави, особливо в умовах війни. Завданням держави повинно бути покращення роботи харчових підприємств різних галузей, вдосконалення наявних технологій на виробництвах, забезпечення усіма видами сировини виробництв, забезпечення підприємств фахівцями усіх рівнів.

Харчові технології належать до стратегічних галузей виробництва у більшості країн світу, у тому числі і в Україні, і тісно взаємодіють з усіма важливими секторами економіки – сільське господарство, переробна промисловість, продовольча торгівля та ін. В умовах воєнного стану важливість стратегічного питання забезпечення населення продуктами є надважливим.

Слід відзначити, що саме проблема професійної підготовки майбутніх фахівців харчової промисловості має на сьогодні актуальне значення у вищій освіті, оскільки реалізація та запровадження нових проєктів можливі за умови наявності фахівців здатних до виконання творчих квазіпрофесійних завдань з високим рівнем самоменеджменту (Ткач, 2020).

Сучасний фахівець будь-якого підприємства має бути зацікавленим у покращенні усіх можливих складових, які стосуються покращення якості продукції. Завдання закладів освіти є формування практично підготовлених фахівців, які є вмотивовані, мають критичну точку зору, креативно мислять, вдосконалюють свої навички із сформованими поведінковими вміннями.

Фахівці з харчових технологій наразі є затребувані на ринку праці, тому і професії ці є популярними професіями в Україні.

Професійна підготовка фахових молодших бакалаврів з харчових технологій відбувається у коледжах харчової промисловості, а формування практичної підготовки (практико-орієнтовної складової) здійснюється як у закладах освіти, так і підприємствах.

Практична підготовка – дуже важливий складник професійної підготовки майбутніх фахівців, оскільки високий рівень практичної підготовленості, з одного боку, гарантія успішного

працевлаштування випускників коледжу, а з іншого – основна вимога компетентнісного підходу до їх результатів професійної підготовки, оскільки компетентність – це не тільки наявність професійних знань, умінь, навичок і досвіду, але й здатність фахівця використовувати їх під час виконання певних виробничих функцій (Свистун, 2005).

Мотивація – це здатність мобілізувати резервні можливості людини, спонукати її до дій. Проблемі мотивації присвячено значну кількість робіт як досліджень. Однак у них основна увага приділяється питанням стимулювання і створенню мотивів для ефективного навчання або роботи. Разом з тим, ефективним механізмом мотивації є самомотивація і самоменеджмент.

Практика сьогодення свідчить про те, що менеджери прагнуть враховувати реальні цілі, життєві цінності і установки самого працівника, тільки тоді зрозуміти і через них впливати на поведінку працівника. Людина, яка поділяє цілі і цінності своєї фірми, спроможна самостійно встановлювати для себе задачі, знаходити шляхи їх вирішення і сама контролювати себе. Керуючись самомотивацією, без зовнішнього спонукання, вона досягає великих результатів праці.

Проблеми самоменеджменту і самомотивації активно досліджуються науковцями М. Вудкок, М. Лукашевич, В. Крижко та Є. Павлютенков та ін., але у наявній практиці професійної підготовки ці механізми використані недостатньо.

Самоменеджмент – це сукупність заходів, спрямованих на підвищення та розвиток потенціалу працівників як головної передумови успішного функціонування підприємства на ринку. Науковці стверджують, що використання методів самоменеджменту дозволяє управляти собою за рахунок раціоналізації часу, енергії, вміння встановлювати цілі відповідно до сучасних реалій; дає поштовх до особистого зростання, до вирішення проблем шляхом опанування ефективної стратегії; розвиває творчий та інноваційний підхід для прийняття рішень.

Забезпечення самоменеджменту майбутніх фахівців під час практичної підготовки передбачає створення умов для актуалізації їхньої навчальної професійної суб'єктності та суб'єктної поведінки, що є необхідною умовою успішного опанування фаху.

Існують різні концепції самоменеджменту. Зокрема, такі:

- концепція самоменеджменту Л. Зайверта;

- концепція особистісних обмежень М. Вудкока і Д. Френсіса;
- концепція самоменеджменту Бербеля і Хайнца Швальбе;
- концепція А. Т. Хроленко;
- концепція В. А. Андрєєва та ін.

У цих концепціях наголошується на необхідності актуалізації потенціалу самоуправління.

В Україні проблема самоменеджменту лише нещодавно стала предметом наукових пошуків, не всі науковці в педагогічному середовищі позитивно сприймають саме поняття «самоменеджмент». Наприклад, науковці розглядають самоменеджмент як цілеспрямоване і послідовне використання практичних методів управління в повсякденній діяльності задля оптимізації використання своїх персональних ресурсів – інтелекту, волі, здатностей тощо. На нашу думку самоменеджмент має охоплювати усі сфери людського буття – особистісну, соціальну, навчальну і професійну (Павлутенков, 2006).

Лукашевич М. П. трактує самоменеджмент як послідовне і цілеспрямоване використання ефективних методів, прийомів і технологій самореалізації і саморозвитку свого творчого потенціалу (Лукашевич, 2002).

На противагу цьому визначенню зазначаємо, що самоменеджмент сприяє не лише розвитку творчого потенціалу, а є одним із основних проявів як особистості, так і фахівця, як учня (здобувача), як працівника.

Отже, підсумовуючи свою думку, можемо з упевненістю сказати, що саме самоменеджмент сприяє формуванню у здобувачів індивідуальної культури навчальної діяльності та поведінкових умінь і вмінь, які необхідні майбутньому фаховому молодшому бакалавру та здатності майбутніх фахівців з харчових технологій організовувати свою професійну діяльність.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про фахову передвищу освіту» № 2745. 2019.
2. Лукашевич Н. П. Теория и практика самоменеджмента (2-е изд.). Київ : МАУП. 2002.
3. Свистун В. І. Поняттєво-категоріальні проблеми компетентнісного підходу до управлінської підготовки фахівців. Військова освіта. 2005. № 1 (15). С. 29–36.

4. Павлютенков С. М. Основи управління школою. Харків : Вид. група «Основа», 2006. С. 176.
5. Ткач Л. В. Результати експерименту щодо практичної підготовки майбутніх техніків-технологів зі спеціальності «Виробництво хліба, кондитерських, макаронних виробів і харчових концентратів». Науковий збірник «Актуальні питання гуманітарних наук» : міжвузівський зб. наук. пр. молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка». 2020. № 28. Ч. 4. С. 152–160.
6. Ткач Л. В. Практична підготовка майбутніх техніків-технологів зі спеціальності «Виробництво хліба, кондитерських, макаронних виробів і харчових концентратів»: досвід, стан і проблеми : зб. наук. пр. Розділ 1. Педагогіка. 2019. 26 (1). С. 198–205.

С. Ушкварок, студентка 21-ОД;

О. Я. Коношенко, викладач

oksana.konoshenko21@gmail.com

ВСП «Фаховий коледж управління економіки і права Полтавського державного аграрного університету»

ПЛАН ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ

На міжнародній конференції у швейцарському Лугано Україна представила свій перший глобальний проєкт по відновленню. План включає в себе 15 сфер та розрахований на 10 років. План складається з трьох етапів:

1. «Стійкість» – направлений на відновлення найважливішої інфраструктури. На це Україна хоче отримати 60–65 млрд доларів.

2. Передбачає відновлення соціальної сфери. Цей етап потребує понад 300 млрд доларів.

3. Осучаснення та підготовка України до вступу в Євросоюз. Знадобиться понад 400 млрд доларів.

Етапи плану

- **Перший «Стійкість»**- направлений на відновлення найважливішої інфраструктури. На це Україна хоче отримати 60-65 млрд доларів.
- **Другий**- передбачає відновлення соціальної сфери. Цей етап потребує понад 300 млрд доларів.
- **Третій етап** – це осучаснення та підготовка України до вступу в Євросоюз. Знадобиться понад 400 млрд доларів.

Прем'єр-міністр Денис Шмигаль розказав про центральний план відбудови. Перша стадія, яка проводиться у деяких містах, це оперативне тимчасове відновлення. Друга стадія – швидко почати відновлення після воєнних дій. Третя стадія – повне відновлення країни.

Центральний план відбудови

- **Перша стадія, яка проводиться у деяких містах, це оперативне тимчасове відновлення.**
- **Друга стадія - швидко почати відновлення після воєнних дій.**
- **Третя стадія - повне відновлення країни.**

Уряд України, Єврокомісія та Світовий банк презентували оцінку збитків від росії. На відновлення соціальної, енергетичної та транспортної інфраструктури, підтримки сільського господарства, закупівлі газу та очищення території після війни знадобиться якнайменше 105 млрд доларів. А на відновлення секторів економіки треба ще 244 млрд доларів. Фахівці оцінили прямі збитки від руйнувань у 110 млрд доларів 22 серпня 2022 року. У вересні цього ж року Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України повідомили, що екологічні збитки сягають 1 трлн гривень. Загальні витрати України 4 млрд доларів на день.

Президент Володимир Зеленський, виступаючи на Всесвітньому економічному форумі у Давосі, сказав, що, на його думку, відновлення України у повоєнний час коштуватиме 5 млрд доларів у місяць. Президент України зробив акцент на такі пріоритети у повоєнній віднові країни: цифровізація, безпека та оборонний потенціал.

Відбудова вимагає багато спеціалістів, коштів, часу та сил. Одна з ініціатив, яка певною мірою вирішує питання, – це більш-менш прості у виконанні архітектурні проекти, такі як модульні будинки вітчизняних та закордонних виробників.

За даними ООН весною кількість біженців перевищувала 5 млн людей. Але з кожним місяцем їх все менше. Багато хто повернувся в Україну. Данні прикордонних служб розповідають

що кожного дня повертаються приблизно 20 тис громадян України.

Біженці

За даними ООН весною кількість біженців перевищувала 5млн людей. Але з кожним місяцем їх все менше. Багато хто повернувся в Україну. Данні прикордонних служб розповідають що кожного дня повертаються приблизно 20тис громадян України

Список використаних джерел

1. <https://foreignukraines.com/2022/07/11/reconstruction-of-ukraine-after-the-war-how-much-money-and-time-is-needed-for-this/>
2. <https://ukrainer.net/vidbudova/>

Л. С. Франко, ст. викладач кафедри міжнародної економіки та міжнародних економічних відносин
lysichka.08@ukr.net
Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

МІСЦЕ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ У СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦЯ

В умовах глобалізації та європейської інтеграції стрімко змінюються суть, характер, а також структура професійної освіти і навчання. Головними напрямками професійної освіти в країнах Європейського Союзу є: нові базові уміння; збільшення інвестицій у розвиток людських ресурсів; інновації у викладанні і навчанні; оцінка навчання, включаючи неформальне та інформальне навчання; розвиток профорієнтації і консультування з питань професійної освіти; наближення навчання до тих, хто прагне навчатися, що чітко простежується в різних рамкових програмах Європейського союзу [5]. У Стратегічній рамці для європейського співробітництва в галузі освіти і навчання на 2021–2030 роки Європейський освітній простір розглядається з позиції забезпечення учням можливості продовжувати навчання на різних етапах життя та шукати роботу в ЄС, а державам-

членам і зацікавленим сторонам – співпрацювати, щоб надавати високоякісну, інноваційну та інклюзивну освіту і навчання, що підтримує економічне зростання та високоякісні можливості працевлаштування, а також особистісний, соціальний і культурний розвиток.

Сучасні тенденції розвитку європейського суспільства спрямовані на ефективну підтримку сфери освіти як такої, що забезпечує відтворення людського потенціалу для сталого розвитку цивілізації в умовах глобалізації, інтеграції та інформатизації суспільства. Професійна підготовка фахівців являється одним із пріоритетних напрямів діяльності Комісії Європейського Союзу, яка орієнтується на забезпечення інвестицій у людські ресурси та створення умов для мешканців Євросоюзу щодо розвитку їхніх талантів, креативності та здатності до підприємництва.

Професійна освіта в Україні є складовою національної системи освіти, де людина може оволодіти знаннями, уміннями і навичками за певною професією. Важливою перевагою професійної освіти є її гнучкість та швидка реакція на запити ринку праці. Навчання може відбуватися як за повним, так і за скороченим циклом. Вища освіта в Україні визначається сукупністю систематизованих знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, інших компетентностей, здобутих у закладі вищої освіти (науковій установі) у відповідній галузі знань за певною кваліфікацією на рівнях вищої освіти, що за складністю є вищими, ніж рівень повної загальної середньої освіти та регулюється Законом України «Про вищу освіту» від 28 вересня 2017 року № 1556-18.

Роль неформальної освіти у здобутті професії та отриманні нових компетентностей в сучасних умовах розвитку суспільства є надзвичайно важливою. Багато наукових праць присвячено питанням пов'язаним з неформальною освітою та її значенням у сучасному житті індивідуума. Дослідники розуміють неформальну освіту як процес додаткового цілеспрямованого діалогічного навчання, виховання й розвитку молоді, організований поза межами змісту, форм і методів освітніх установ і державних інституцій [2].

Відповідно Закону України «Про освіту» неформальною освітою є освіта, яка здобувається, як правило, за освітніми програмами та не передбачає присудження визнаних державою

освітніх кваліфікацій за рівнями освіти, але може завершуватися присвоєнням професійних та/або присудженням часткових освітніх кваліфікацій [1].

Неформальна освіта характеризується, в першу чергу, наявністю спеціальних цілей, методів і курсів навчання, які можуть реалізовуватися як онлайн, так і в офлайн форматах, як в аудиторіях, так і поза їх межами. Неформальна освіта забезпечується різноманітними тренінгами, курсами, семінарами, круглими столами, які супроводжуються видачею документу у вигляді сертифіката учасника, що підтверджує додаткове підвищення кваліфікації, тим самим набуття нових знань, навичок, компетентностей. Сучасні освітні ресурси неформальної освіти відрізняються різноманітністю та інноваційністю : офлайн формат передбачає тренінги, короткострокові курси, майстер-класи, семінари тощо, а онлайн – дистанційні курси, відео-лекції, вебінари і т. п. До неформальної освіти також можна віднести конкурси професійної майстерності, конкурси методичних розробок мережеві співтовариства, наукові лабораторії, стажування, корпоративне навчання.

У Полтавському університеті економіки і торгівлі складова неформальної освіти у системі професійної підготовки фахівців є досить вагомою. В рамках опанування тієї чи іншої навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти можуть використати певну платформу дистанційного навчання для отримання нових знань та інформації в межах певної тематики. Варто зауважити, що у 2022 році, з початком повномасштабного вторгнення російських військ на територію України, досить багато європейських та американських платформ неформальної освіти стали доступними для українських громадян, незалежно від віку та статусу, на безоплатній основі. Серед студентів університету досить популярними є наступні дистанційні платформи, які набули неабиякої популярності ще під час пандемії Covid-19:

Prometheus – українська безоплатна платформа онлайн-освіти, яка створена у 2014 році. Серед її партнерів найкращі заклади вищої освіти країни. Prometheus надає безкоштовну можливість університетам, провідним викладачам і компаніям-лідерам публікувати та розповсюджувати курси. Кожен курс складається з відеолекцій, інтерактивних завдань, а також форуму, на якому студенти мають змогу поставити запитання викладачу та спілкуватися. Успішне завершення курсу дасть

змогу отримати електронний сертифікат, який підтверджуватиме здобуті знання. Курси на Prometheus доступні в мережі у будь-який час, платформа також пропонує мобільний додаток для Android та iOS.

EdEra (Education Era) – освітній проєкт, що має на меті зробити навчання в Україні якісним і доступним. До кожної лекції (коротких відео, запитань і завдань для кращого засвоєння матеріалу) додається конспект з ілюстраціями та поясненнями. Кожного тижня студенти виконують домашнє завдання, а в кінці курсу складають іспит, успішність підтверджується сертифікатом.

Udemy – платформа, що пропонує освітні проєкти, розподілені на 16 категорій, які викладаються практиками. Тут представлені найрізноманітніші курси, серед яких продуктивність, стиль життя чи музика. Є як безплатні курси, так і платні. Навчальні матеріали представлені у вигляді відео, аудіо, презентацій і тексту. Udemy також пропонує можливість організаціям створювати власні навчальні проєкти для корпоративного навчання. Після закінчення курсів слухачі можуть отримати сертифікат таких компаній, як «Cisco Systems», «Microsoft Corporation», «Financial Industry Regulatory Authority» та інших.

Canvas Network – проєкт відрізняється великою різноманітністю курсів, які проводять різні за рівнем підготовки та напрямом діяльності люди: доктори наук, менеджери, письменники. Курси не мають єдиного підходу до викладання, тривають 2–3 тижні, анонсуються за місяць і раніше, що дозволяє бажаним попередньо записатися. Canvas Network пропонує безплатні, умовно безплатні та платні курси. Умовно безплатні передбачають придбання додаткових навчальних матеріалів (посібників, літератури), а платні дозволяють накопичити кредити в системі безперервної освіти [3].

OpenupEd – перша й наразі єдина загальноєвропейська МВОК-ініціатива, заснована у 2013 році Європейською комісією та Європейською асоціацією університетів дистанційного навчання (EADTU). Завдяки співпраці партнерів OpenupEd із країнами Азії та Африки за посередництвом ЮНЕСКО, на сучасному етапі студенти можуть обрати понад 200 МВОКів 13 мовами. На цій онлайн-платформі розміщено більше 2 тис. курсів із понад 180 спеціалізацій на 4 освітніх рівнях, зареєстровано близько 25 млн слухачів, тут можна навчатися та отримувати

кредити 149 провідних університетів світу, які є партнерами Coursera. У разі успішного закінчення курсу користувач отримує сертифікат. Протягом навчання студент повинен переглядати лекції, які надсилаються йому щотижня, читати рекомендовані статті та виконувати домашні завдання. Деякі курси мають українські субтитри.

EdX є центром онлайн-навчання та надає послуги МВОК на відкритій безкоштовній платформі OpenEdX, пропонуючи слухачам високоякісні курси за 24 напрямками, серед яких комп'ютерні технології, статистика, література та інші. Онлайн-курси повторюють реальні лекції, які викладаються в Гарварді, університеті Корнуелла та інших відомих навчальних закладах. Курси безоплатні, проте отримання сертифікату потребує оплати.

Udacity – онлайн-навчання технічного напрямку. В окремі розділи винесено матеріали з математики, бізнесу, дизайну, інших наук (фізика, біологія). Усього Udacity пропонує близько 30 курсів, які діляться за рівнем складності: новачок, досвідчений, профі. У кожному курсі є кілька уроків, які містять відео, а також завдання, яке допоможе перевірити засвоєння матеріалу. Кожен курс триває близько 2 місяців, щотижня на навчання треба витратити орієнтовно близько 6 годин. Наразі платформа співпрацює з корпорацією «Google», фінансовим гігантом «Bank of America», соціальною мережею «Facebook» та іншими [3].

У Полтавському університеті економіки і торгівлі діє Положення про порядок визнання результатів навчання здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти. Визнання Університетом результатів неформального та/або інформального навчання особи – це комплекс процедур, що встановлюють їх відповідність результатам навчання, передбаченим відповідною освітньою програмою (результатам навчання певних освітніх компонентів або програмним результатам навчання), або певному рівню освіти, за підсумками чого ухвалюється рішення щодо можливості зарахування особі певних освітніх компонентів (складових освітніх компонентів) відповідно освітньої програми (у тому числі, в рамках її вибіркової компоненти) [4].

В умовах євроінтеграції освітнього простору неформальна освіта, як інноваційний компонент освітнього середовища та важливий елемент безперервної освіти, виконує важливу інтеграційно-освітню функцію та сприяє забезпеченню професійної підготовки майбутніх фахівців у сфері міжнародних економічних відносин.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про освіту» № 2145-VIII від 5 вересня 2017 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.
2. Павлик Н. П. «Неформальна освіта як інструмент фахового розвитку майбутніх соціальних педагогів». URL: <http://eprints.zu.edu.ua/PDF>.
3. Неформальна освіта. Полтавський університет економіки і торгівлі. URL: <http://www.puet.edu.ua/uk/neformalna-osvita>.
4. Положення про порядок визнання результатів навчання здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти в Полтавському університеті економіки і торгівлі. Полтавський університет економіки і торгівлі. URL: http://puet.edu.ua/sites/default/files/polozhennya_pro_zarahuvannya_rezultativ_neformalnoyi_osvity_0.pdf.
5. Сучасні моделі професійної освіти і навчання в країнах Європейського Союзу: порівняльний досвід : монографія / В. О. Радкевич, Л. П. Пуховська, О. В. Бородієнко, О. П. Радкевич, Н. В. Базелюк, Н. М. Корчинська, С. О. Леу, В. В. Артемчук ; за заг. ред. В. О. Радкевич. – Київ : ІТТО НАПН України, 2018. – 223 с.

С. Харченко, викладач гуманітарних та соціально-економічних дисциплін

kharchenko@med.cc.ua;

О. Лавецька, викладач гуманітарних та соціально-економічних дисциплін

elenalaveckay@gmail.com

*Комунальний заклад «Кам'янський фаховий медичний коледж»
Дніпропетровської обласної ради»*

ІНТЕРАКТИВНЕ НАВЧАННЯ – ЕФЕКТИВНИЙ СПОСІБ ЯКІСНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ-МЕДИКІВ ДО ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Зовнішнє незалежне оцінювання (далі – ЗНО) з історії України – важливий іспит у житті молоді: на становлення громадянської свідомості, активну життєву позицію та участь у суспільному житті держави за майбутнє, економічне процвітання, гідність, мир, злагоду українського народу.

ЗНО підсумовує теоретичні знання з історії нашої країни, формує вміння критично мислити, аналізувати, узагальнювати та робити висновки, сприяє обґрунтуванню власної думки щодо історичних подій. Знання історичного минулого, його хибних шляхів та помилок, наслідків трагічних подій та уроків допомагають в розбудові правової, демократичної, соціальної держави.

Мета статті: розглянути шляхи мотивації здобувачів освіти на успішну підготовку до ЗНО на заняттях з історії України та навести приклади ефективних інтерактивних методів навчання, які використовують викладачі.

Щоб результативно підготувати здобувачів освіти до ЗНО з історії, викладачі на лекційних та семінарських заняттях застосовують різноманітні інноваційні методи: індивідуальні та групові завдання, роботи з історичними джерелами, рольові ігри, міні-проекти; «мозковий штурм»; «крос-метод»; «кроссенс»; використовують он-лайн дошку Jamboard.

До прикладу, інтерактивні методи, що є ефективними для підготовки здобувачів освіти до ЗНО.

Метод «Естафета» допомагає закріпити новий матеріал шляхом формування ланцюжка питань та надання відповідей на них у порядку черги від одного студента до іншого. Метод дозволяє провести повторення історичних дат, термінів, персоналій, формуючи ланцюжок історичних подій.

Наприклад, на занятті з теми: «Україна в роки I світової війни (1914–1918 рр.)» викладач пропонує здобувачам освіти створити ланцюжок історичних подій. Викладач демонструє питання на он-лайн дошці: 1) причини I світової війни; 2) дати I світової війни; 3) воюючі блоки; 4) держави, які входять до їх складу; 5) привід до початку I світової війни; 6) головні битви та їх дати; 7) персоналії I світової війни; 8) наслідки I світової війни для світу та України. Кожен студент по черзі надає конкретну відповідь на питання. Складається загальна, системна картина подій та наслідків. Якщо здобувач освіти не має відповіді або помиляється, право відповіді переходить до іншого студента. Питання теми можуть складатися з декількох блоків для заохочення та активації діяльності здобувачів освіти. Наприкінці заняття студенти узагальнюють навчальний матеріал.

Метод «Кроссенс» об'єднує декілька інтелектуальних розваг: ребусів, загадок, головоломок. Метод сприяє кращому засвоєнню історичного матеріалу в ігровій формі, виникненню бажання пояснити причини, закономірності визначних подій, їх елементи та наслідки; підвищує інтерес до вивчення теми; допомагає запам'ятати дати та персоналії; розвиває логічне та творче мислення. Здобувачі освіти складають розповідь, встановлюють асоціативний зв'язок між суміжними картинками та схемами.

До прикладу, на занятті з теми «Україна в роки Другої світової війни (1939–1945 рр.)» (рис. 1). Завдання – розкрити зміст історичних подій: 1) радянсько-німецький пакт; 2) початок боротьби СРСР за світове лідерство; 3) план «Барбаросса»; 4) початок радянсько-німецької війни; 5) танкова битва на території України; 6) генеральний план «Ост»; 7) течії українського визвольного руху, їх керівники; 8) Київська наступальна операція; 9) 28 жовтня 1944 р. Подібні завдання формують у здобувачів освіти мовленнєві компетентності.

Рисунок 1 – Ілюстрації до методу «Кроссенс»

Використання методу «Кроссенс» допомагає перевірити домашнє завдання, підготувати творчі завдання, організувати групові та індивідуальні роботи, узагальнити навчальний матеріал.

«Мозковий штурм» – простий та ефективний метод висування творчих ідей у процесі розв’язання проблеми. Він стимулює мислення та активізує творчу діяльність здобувачів освіти під час дискусій, групової роботи. Суть методу полягає в тому, що проблемна ситуація спонукає студентів до пошуку альтернативних способів її вирішення.

До прикладу, на занятті з теми: «Українська СРР в умовах нової економічної політики 1921-1928 рр.» необхідно порівняти особливості політичних напрямків більшовиків: «воєнний комунізм» та «нова економічна політика». Здобувачі освіти пропонують ідеї, записують їх на дошці, підбирають пропозиції та заповнюють таблицю (табл. 1).

Таблиця 1 – Порівняння особливостей політичних напрямків

«Воєнний комунізм» 1919–1920 рр.»	Нова економічна політика (НЕП) 1921–1928 рр.
продрозверстка терор «хто не працює, той не їсть» карткова система націоналізація	приватна власність оренда червонець товарно-грошові відносини

При обговоренні теми кожен із здобувачів освіти надає додаткову інформацію у вигляді питання, дати, персоналії, до прикладу, 1921–1923 рр.; голодомор; В. Ленін, Л. Троцький, ринок. Нові факти, отримані під час обговорення, студенти фіксують у таблиці, узагальнюють знання та роблять висновки.

У результаті використання інтерактивних технологій при підготовці до ЗНО з історії здобувачі освіти навчаються: аналізувати значний обсяг інформації, творчо підходити до засвоєння матеріалу; формулювати і висловлювати власну думку; аргументувати та доводити громадянську позицію; слухати та поважати думку опонента; моделювати соціально-історичні ситуації, вирішувати їх, набуваючи власного досвіду; уникати конфліктів, шукати компромісу, прагнути діалогу; розвивати критичне мислення, креативність думки, уважність, самостійність; працювати самостійно.

Викладачі розробили для здобувачів освіти рекомендації – як максимально ефективно підготуватися до ЗНО з історії: 1) скористайтеся безкоштовним сервісом «ЗНО-онлайн» для реальної оцінки рівня знань; 2) використовуйте навчальні посібники з історії України; 3) постійно вирішуйте тести різних форматів та платформ; 4) опануйте навчальну тему на заняттях разом з викладачем; 5) самостійно закріплюйте тему вдома; 6) використовуйте відео-заняття та онлайн-курси – повторюйте основні положення; 7) розробіть картки – записуйте необхідну інформацію; 8) вивчайте за схемою: дата – подія – персоналії; 9) використовуйте асоціації: історичні факти порівнюйте з видатними подіями вашого життя, батьківщини; 10) застосовуйте тип пам'яті, який у Вас найбільше розвинений: зоровий (зображення, візуалізація подій, понять, дат); слуховий (проговоріть подумки імена, дати, персоналії, події); моторний (пишіть конспекти, схеми, таблиці); 11) облаштуйте власну кімнату, місця постійного користування як «інтелектуальну лабораторію», де можна розмістити різні картки, схеми, портрети (на дверцях шафи, холодильника, на килимі); 12) користуйтеся різнокольоровими стікерами, маркерами для виділення необхідної, конкретної, важливої інформації та правильних відповідей.

Історію дійсно ефективно опановувати за допомогою інтерактивних методів навчання. Це дає змогу здобувачам освіти засвоїти значний обсяг історичного матеріалу, сприяє зростанню активності, пізнавального інтересу, формує вміння до самоосвіти та самопідготовки. Отримані якісні знання є запорукою успішного проходження ЗНО для подальшого навчання. Історичні знання формують українську ідентичність студентської молоді, повагу до країни, в якій живуть; спонукають до саморозвитку та активної участі у суспільному житті України.

Список використаних джерел

1. Сидорчук Л. А. Впровадження інформаційних технологій в навчальний процес вищих шкіл. Проблеми педагогічних технологій : зб. наук. пр. Луцьк : ЛІРОЛ, 2010. Вип. 1. С. 280–286.
2. Пометун О. Л. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід. Київ, 2002. 135 с.

Хоу Цзяньвей, здобувач третього освітньо-наукового рівня
кафедри освітології та інноваційної педагогіки
kin_f@ukr.net
Харківський національний педагогічний університет імені
Г. С. Сковороди

ВИКОРИСТАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ НАРОДНОЇ ПІСЕННОСТІ ПРИ НАВЧАННІ МУЗИКИ В ЗАКЛАДАХ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ КНР

Народна пісенність є однією із традиційних форм національного мистецтва КНР, вона наповнена унікальним історико-культурним змістом, інтегрує кращі духовні здобутки різних етнічних груп та культур.

Науковці, які досліджували особливості розвитку та становлення народної пісенності як культурного феномену, відзначають її зв'язок із почуттями, ідеалами, прагненнями народу, із історією боротьби за власну волю та незалежність та підкреслюють її особливу роль у вихованні молодого покоління (Дун Мейцзяо, Лю Гофен, 2018).

Як було з'ясовано, під народною пісенністю розуміють кращі зразки національної пісенної творчості, які передавалася із покоління до покоління та залишаються актуальними й популярними в контексті сучасних музичних вимог і традицій.

Як зазначає Хуей Фанг, народна пісенність об'єднує пісенні зразки різних етнічних груп Китаю, які відрізняються за мелодійністю, тональній структурі, стилю, жанру. Народна пісенність виступає певним культурним, естетичним об'єднуючим фактором для усіх 56 етносів КНР. На думку автора, такі пісні, як «Золота дощечка», «Маленька корова», «Поворот в дорозі» апелюють до кращих почуттів, високих емоцій слухачів та виконавців, є близькими та зрозумілими. Вони спряють розвитку почуття любові до власної країни, держави, народу, землі, гордості за свій народ, його історію та культуру (Хуей Фанг, 2012).

Вивчення науково-педагогічної літератури дозволило з'ясувати позицію науковців, вчителів музики щодо значення використання засобів народної пісенної творчості при навчанні музики, а саме:

1. Сприяє всебічному розвитку особистості, повноцінної реалізації їх здібностей, інтересів, почуттів, якостей та нахилів.

Вивчення на уроках музики кращих зразків пісенної народної творчості дозволяє актуалізувати та вдосконалити здібності дітей до сприйняття прекрасного, вміння переживати емоційний настрій твору, співчувати йому. Пісня має унікальні можливості багатогранно відобразити широку палітру людських емоцій та відчуттів (Кін О. М., Ткачова Н. О., Ткачов А. С., 2022).

У той же час, виконання народних пісень та їхній аналіз, що відбувається на заняттях, сприяє розвитку творчих якостей виконавців, їхньої уяви, фантазії. Оцінка музичного твору неможлива без повноцінного уявлення про події, які представлені в пісні, й, як наслідок, без подальшого прояву творчості та уяви для детального відтворення та осмислення конкретного сюжету.

Дослідники також відмічають значний виховний потенціал народної пісенної культури, які естетизують кращі прояви людського характеру та поведінки, оспівують високі почуття, моральні риси та благородне ставлення до інших, світу.

2. Дозволяє краще вивчити власну національну культуру, зрозуміти її духовний та історичний сенс.

Як зазначають Дун Мейцзяо та Лю Гофен, народна пісенна спадщина має глибокі культурні, духовні, історичні конотації й містить значний матеріал для вивчення та засвоєння. На думку авторів, мета музичної освіти не може обмежуватися лише формуванням базових музичних знань та виконавських навичок, а й реалізовувати просвітницьку функцію. Наприклад, вивчення коротких пісень «Гадемарін», дозволить краще дізнатися про звичаї, обряди, побут, традиції, духовні ідеали та вірування певних етнічних груп (Дун Мейцзяо, Лю Гофен, 2018).

У той же час, науковці відзначають дефіцит національної складової в змісті музичної освіти, національна музика в деяких закладах освіти має статус факультативу, певні види народної музики зовсім залишилися за проєкцією навчальних закладів. На думку дослідників дана ситуація стала результатом певних соціокультурних та політичних процесів, а саме:

1. Після Опіумної війни, коли діагностувалося значне відставання від світового рівня розвитку культури, реалізовувалася політика інтенсивного реформування всіх сфер соціокультурного життя, долучення до світових здобутків та використання досвіду інших країн в культурному відновленні. Наслідком цього діагностувалося поширення західної музичної традиції в країні, яка стала мейнстрімом музичного мистецтва Китаю,

витіснення національної народної творчості із поля актуальної затребуваності.

2. Народна музична творчість КНР інтегрує здобутків 56 етносів, є дуже складною за своїм змістом, жанрами та стилями, що створює певні труднощі для її вивчення в масовій школі (Хуей Фанг, 2012).

Як показало вивчення науково-педагогічної літератури, вирішення означених проблем може бути реалізовано в таких напрямках:

1. Створення спеціальних навчальних курсів із народної пісенності, де вивчали теорію народного співу, формували виконавські навички.

2. Звертати уваги при вивченні певних зразків народної пісенності на події, які в них висвітлюються, на причини емоційної тематики твору. Наприклад, при знайомстві із твором «Ер Цюань Ін Юе» зупинитися на життєвому шляху Абінга, про особливості його складної долі та вказати на зв'язок між тематикою та музичним настрем твору.

3. Організувати дитячі колективи для виконання народних пісень, виступів із концертами по всій країні. Це створить таку культурну, творчу систему обміну здобутками наодного мистецтва кожного етносу.

4. Вдосконалити навчально-методичну літературу з музики, доповнити її матеріалом, що містить кращі зразки народної пісенності усієї країни (Дун Мейцзяо, Лю Гофен, 2018).

Отже, народна пісенна творчість містить значний виховний, розвивальний, освітній потенціал й має використовуватися в процесі навчання музики. Вивчення та оцінювання кращих зразків народної пісенної творчості спряє всебічному розвитку особистості, реалізації її творчих якостей, дозволяє краще дізнатися про розмаїття культурних здобутків свого народу, створює умови для виховання почуття гордості за свій народ, його духовні цінності та творчі можливості

Список використаних джерел

1. Кін О. М., Ткачова Н. О., Ткачов А. С. Інструментально-виконавська підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва як педагогічна проблема. Інноваційна педагогіка. 2022. Вип. 53. Т. 1. 2022. С. 57–60.

2. 慧芳. 当下音乐教育中民族音乐的重要性. *大舞台*. 2012年09期 <http://www.2jishu.com/wenylunwen/yinyuethery/608590.html> (Хуей Фанг. Значення національної музики в сучасній музичній освіті).
3. 董美姣, 刘国峰. 论新媒介背景下传统音乐促进民族声乐发展的价值与意义. *中国报业*. 2018年 第10期 <http://www.cnki.com.cn/Article/CJFDTotal-ZGBT201810020.htm>. (Дун Мейцзяо, Лю Гофен. Про цінність та значення народної музики для розвитку музичної культури).

Чень Цюньцун, аспірантка кафедри освітології та інноваційної педагогіки
30302798@qq.com
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

ЦІННІСНЕ СТАВЛЕННЯ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Формування ціннісних відношень у підготовці сучасного вчителя, зокрема вчителя музичного мистецтва, є найбільш актуальною серед проблем, що висуваються перед суспільством та вищою школою. Музика як вид мистецтва здатна приносити радість, естетичну насолоду, а також є дієвим засобом морального й естетичного виховання, способом духовного збагачення особистості, оскільки охоплює широке коло духовних цінностей: добро, краса, істина. Мистецтво не лише розкриває для людини всю гамму загальнолюдських цінностей, але й допомагає вибудувувати свою особисту систему цінностей.

З огляду на це формування ціннісного ставлення до професійної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва є одним із важливіших аспектів розвитку загальної морально-естетичної культури випускника закладу вищої освіти.

Формування ціннісних ставлень людини відбувається впродовж усього життя, водночас найбільш чутливим періодом у сприйнятті цінностей є студентський вік, що є центральним у становленні особистості, оскільки пов'язаний із професійною підготовкою, у процесі якої відбувається розвиток світогляду, свідомості й самосвідомості. Загалом студентство характеризується високим освітнім рівнем, соціальною активністю, що робить цей вік найбільш чутливим до засвоєння нових ціннісних орієнтацій і ставлень.

Успішність майбутньої роботи, кар'єрне зростання вчителя музичного мистецтва безпосередньо залежать від формування ціннісного ставлення до професійної діяльності у процесі набуття освіти. Саме в цей час майбутні педагоги сприймають цінності, оволодівають знаннями, набувають навички, якості, компетентності, що загалом є інтегрованою маніфестацією готовності фахівця до професійної діяльності.

Узагальнення різних підходів до визначення понять «ціннісне ставлення», «ціннісне ставлення до професійної діяльності», «ціннісне ставлення майбутніх учителів до професійної діяльності» (Каложна, 2012; Кондратенко, 2015; Партола та ін., 2020) уможливило розкриття поняття *«ціннісне ставлення майбутнього вчителя музичного мистецтва до професійної діяльності»* як інтегративного особистісного утворення, що характеризується наявністю знань про морально-естетичні та музикознавчі цінності, усвідомленням загальнолюдської значущості та прийняттям особистого смислу цінностей музики в контексті особистісного та професійного самовизначення; потребою у спілкуванні з музичним мистецтвом, уміннями відчувати, розуміти, оцінювати добре, прекрасне й істинне в його творах.

Основними компонентами ціннісного ставлення майбутнього вчителя музичного мистецтва до професійної діяльності, котрі зумовлені специфікою ціннісного змісту музичного мистецтва, а також пізнавальними й емоційно-спонукальними виявами здобувачів освіти, є такі:

✓ *орієнтаційно-мотиваційний компонент*, що характеризується психолого-педагогічною спрямованістю майбутнього вчителя на здійснення професійної діяльності та передбачає усвідомлення здобувачами освіти цілей і особливостей майбутньої професійної діяльності, значущості ціннісного ставлення до неї; зацікавленість професійною проблематикою, пізнавальну активність, творчий інтерес до музики, любов до музикування, активне та стійке прагнення до постійного професійного зростання, самоосвіти й саморозвитку.

Найважливішим аспектом орієнтаційно-мотиваційного компоненту є формування професійних та особистісно-значущих смислів і цілей, коли майбутній учитель стає реальним суб'єктом свого професійного вибору.

Висуваючи перед собою мету – засвоєння цінностей професії й подальше особистісне вдосконалення у професії, майбутній

учитель музичного мистецтва усвідомлює цю мету, а усвідомлена мета, у свою чергу, імппульсує його діяльність, мобілізує творчі сили та професійні досягнення. Основними ціннісними орієнтаціями майбутнього фахівця стають орієнтації на саморозвиток й самовдосконалення, а активна професійна діяльність набуває для нього сенс;

✓ *когнітивний компонент* – це своєрідне інформаційне «поле», що відбиває все розмаїття професії педагога-музиканта, його уявлень про цінності професійної діяльності та включає такі основні групи знань: методологічні (знання про морально-етичні норми, загальні принципи вивчення музично-педагогічних явищ, закономірностей освіти, формування й розвитку особистості дитини), теоретичні (знання цілей, принципів, змісту, методів і форм музично-педагогічної діяльності), методично-технологічні (знання основ методики, способів, прийомів, засобів навчання й виховання);

✓ *емоційно-почуттєвий компонент*, що передбачає усвідомлення на емоційному рівні цінностей професійної діяльності та характеризує зміст, якість, динаміку емоцій і почуттів майбутнього вчителя щодо професії.

Значущість емоційно-почуттєвої компоненти зумовлена тим, що музика – вид мистецтва, який більше, ніж інші види мистецтва, впливає саме на емоційну сферу людини, пробуджує почуття, пізнається й розуміється завдяки емоціям і почуттям. Емоції й почуття пронизують усі грані професійної діяльності вчителя музичного мистецтва, а отже, за своєю суттю емоційно-почуттєвий компонент має емоційно-естетичну спрямованість та реалізується в єдності з інтелектуальною й волевою активністю особистості;

✓ *діяльнісно-рефлексивний компонент*, який включає сукупність професійних умінь і навичок (гностичні, конструктивні, комунікативні, рефлексивні тощо), що забезпечують орієнтування в інформаційному потоці, аналіз інформації, оцінку, вибір й перетворення професійних цінностей в особистісно-значущі та їх засвоєння.

Унаслідок цього відбувається усвідомлення учителем музичного мистецтва характеру та змісту тих настанов і ставлень педагога-музиканта до різних культурних і професійних цінностей, що визначають ціннісний зміст професійних орієнтацій. Здатність учителя музичного мистецтва до професійно-

особистісної рефлексії створює основу для наповнення професійних дій ціннісним смислом і творчого перетворення музично-педагогічної діяльності.

Список використаних джерел

1. Калюжна Т. Г. Педагогічна аксіологія в умовах модернізації професійно-педагогічної освіти : монографія. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. 128 с.
2. Кондратенко Ганна. Формування професійно-особистісних цінностей майбутнього вчителя музичного мистецтва в контексті компетентнісно зорієнтованого підходу. Проблема підготовки сучасного вчителя : зб. наук. пр. УДПУ імені Павла Тичини. Умань : ФОП Жовтий О. О., 2015. Вип. 12. Ч. 2. С. 152–158.
3. Партола В. В., Смолянюк Н. М., Собченко Т. М. Поняття ціннісного ставлення майбутніх педагогів до професійної діяльності. Інноваційна педагогіка, 2020. Т. 2. Вип. 21. С.165–168.

Н. А. Черниш, аспірантка кафедри загальної педагогіки та андрагогіки
nataliechernysh@ukr.net
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

ДЕЯКІ ПОЗИТИВНІ ПРАКТИКИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАВОВОЇ ОСВІТИ ОФІЦЕРІВ У ВИЩИХ ВІЙСЬКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ

Аналізуючи досвід здійснення правової освіти у вищій військовій школі незалежної України, можемо виокремити, на нашу думку, найбільш сприятливі для засвоєння курсантами юридичних знань та підвищення їх дисциплінованості форми, методи і засоби навчання і виховання.

Так, у філіалі Київського військового інституту управління та зв'язку (Полтавського військового інституту зв'язку) ділові ігри застосовувались на практичних заняттях із дисципліни «Основи права», під час яких курсанти розв'язували ситуаційні завдання, опановували навички вірного тлумачення й застосування норм права у різних службових ситуаціях [2].

За В. Ягуповим, сутність ділової гри полягає у відтворенні предметного і соціального змісту військово-професійної діяльності, моделюванні основних умов і системи відносин, які є характерним для військової служби. Методика ділової гри має

зімітувати зміст професійної діяльності військовослужбовців або окремі її аспекти і повторювати соціальні відносини характерні для такої діяльності. Тому при їх проведенні є важливим формування навичок ухвалення рішень під час змістовної взаємодії, активного суперництва і конкуренції між дійовими особами. Під час ділових ігор військовослужбовці можуть виконувати ролі учасників певних дидактично значущих ситуацій, сторін, що протистоять або взаємодіють одна з одною. Важливо, що такі ситуації розвиваються довільно й відносно непередбачувано. При цьому, автор наголошує, що їх конструювання і використання мають відбуватися з урахуванням важливих психолого-педагогічних принципів (імітаційного моделювання конкретних умов і динаміки певного виду діяльності; ігрового моделювання змісту і форм професійної діяльності; спільної діяльності; діалогічного спілкування; двоплановості; проблемності змісту імітаційної моделі і процесу його розгортання в ігровій діяльності [8, с. 180].

А. Будас навчальні ігри на заняттях з правознавства пов'язує із організацією навчально-дослідницької пізнавальної діяльності студентів і оволодіння ними пошуковими процедурами, формування культури рефлексивного мислення (аналіз ходу – обговорення ігрової дії і результатів гри, співвідношення ігрової моделі і реальності, ходу взаємодії), а також самонавчання шляхом набутого суб'єктивного правового досвіду і формування умінь вирішувати соціально-правові проблеми (задачі). Значущість ділових ігор саме під час вивчення правознавчих дисциплін автор вбачає у тому, що вони задіюють велику кількість студентів, забезпечуючи закріплення отриманих ними на лекціях правових знань, практичних навичок тлумачення і застосування законодавчих та інших нормативних актів. Науковець рекомендує проводити навчальні ігри із правознавства після того, як відповідні знання і уявлення у студентів вже, до певної міри, сформовані й удаватися до цієї технології лише для досягнення цілей, які неможливо реалізувати простішими, традиційними способами [1, с. 223–224].

Таким чином, застосування методу ділових ігор при викладанні правничих дисциплін у вищій військовій школі розкриває творчі й комунікативні здібності курсантів їх рефлексивне мислення, залучає усіх присутніх на занятті до вирішення проблемного завдання, сприяє комплексному засвоєнню знань із

предмета. Ділові ігри посилюють інтерес майбутніх офіцерів до військово-професійної діяльності, оскільки відтворюють соціальний зміст певних службових ситуацій. Водночас, такий спосіб активізації практичних занять доцільно застосовувати для закріплення на практиці вже сформованих уявлень з відповідної теми.

Предметні гуртки із вивчення військового права у ВВНЗ входять до позааудиторної діяльності майбутніх військових фахівців.

Остання посідає важливе місце у вихованні курсантів ВВНЗ. Так, протягом 2006/2007 навчального року курсантами та слухачами Одеського інституту Сухопутних військ здійснено культпоходи до культурно-освітніх закладів та по історичних місцях міста Одеси і Одеського гарнізону. Також в інституті проводились сімейні спортивні заходи, вечори відпочинку, урочисті офіцерські бали, вечори пісні й музики, тематичні вечори, екскурсії, колективні відвідування театрів офіцерськими родинами. Як приклад професійно орієнтованої позааудиторної діяльності майбутніх військових фахівців, пов'язаної із правовою освітою варто виділити участь курсантів цього інституту у міжнародному конкурсі з гуманітарного права імені Ярослава Мудрого, на якому вони посідали призові місця [7, с. 120–122].

Згаданий конкурс від 2001 року щорічно проводиться під патронатом регіональної делегації Міжнародного Комітету Червоного Хреста в Україні, Білорусі та Молдові. У 2007 році Україну на конкурсі представляли команди Львівського військового інституту Сухопутних військ, Військового інституту Подільської аграрно-технічної академії, Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Харківського університету Повітряних Сил та Полтавського інституту зв'язку. Також у конкурсі взяли участь команди Хмельницької академії Державної прикордонної служби України та кафедри військової підготовки Сумського університету.

Міжнародний конкурс імені Ярослава Мудрого серед команд вищих військових навчальних закладів країн СНД на краще знання Міжнародного гуманітарного права включав творче завдання, розв'язання тактичної задачі, виконання практичних занять на полігоні, індивідуальні номінації [3].

Участь в таких заходах, безсумнівно, заохочувала курсантів до поглибленого вивчення відповідних дисциплін, адже вима-

гала від них комплексного оволодіння необхідними знаннями й навичками їх застосування у мінливій ситуації, а бажання посісти призове місце в умовах конкуренції спонукало їх до постійного самовдосконалення.

Використання матеріалів судових та дисциплінарних справ, спостереження за відкритим процесом розглядаємо як наочні методи правового навчання офіцерів.

Дослідники відносять до дієвих форм правової освіти, зокрема, проведення відкритих судових процесів військовими судами у розташуванні військових частин у присутності особового складу. Такий порядок судового розгляду був характерним тільки для військових судів. Розгляд найбільш актуальних і напутніх справ безпосередньо у військовій частині давав можливість забезпечити одночасну присутність великої кількості слухачів, підсилити вплив на виховання у військовослужбовців поваги до закону, нетерпимості до правопорушень, недодержання вимог військової присяги і військових статутів і ефективно попереджувати злочини [6, с. 63–69].

Водночас, в Україні з 2010 року ліквідована система військових апеляційних та військових місцевих судів [4].

Разом із цим, відповідно до чинного законодавства України, судові рішення, судові засідання та інформація щодо справ, які розглядаються судом, є відкритими, крім випадків, установлених законом (наприклад, нерозголошення державної чи іншої таємниці, що охороняється законом). Будь-яка особа має право на вільний доступ до судового рішення в порядку, встановленому законом. Розгляд справ у судах відбувається відкрито, крім випадків, установлених законом. У відкритому судовому засіданні мають право бути присутніми будь-які особи. Судові засідання, згідно Закону України «Про судоустрій і статус суддів» проводяться виключно в спеціально обладнаному для цього приміщенні суду – залі засідань, яке придатне для розміщення сторін та інших учасників судового процесу і дає змогу реалізувати надані їм процесуальні права і виконувати процесуальні обов'язки. Водночас, особи, присутні в залі судового засідання, представники засобів масової інформації можуть проводити в залі судового засідання фотозйомку, відео- та аудіозапис з використанням портативних відео- та аудіотехнічних засобів без отримання окремого дозволу суду, але з урахуванням обмежень, встановлених законом. Трансляція

судового засідання здійснюється з дозволу суду. Якщо всі учасники справи беруть участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції, здійснюється транслявання перебігу судового засідання в мережі Інтернет в обов'язковому порядку [5].

Таким чином, в умовах сьогодення, з урахуванням дії принципу гласності і відкритості судового процесу, вбачається можливим використання матеріалів судових справ, спостереження майбутніх офіцерів за відкритим слуханням як методу здійснення їх правової освіти.

Отже, серед найсприятливіших для засвоєння курсантами ВВНЗ України юридичних знань та підвищення їх дисциплінованості практик, виділяємо, зокрема:

- ділові ігри (посилюють інтерес майбутніх офіцерів до військово-професійної діяльності, відтворюючи соціальний зміст певних службових ситуацій);

- предметні гуртки та інші позааудиторні активності (володіють творчим, пошуковим характером, дозволяють глибше засвоїти самостійно обрані теми, проходять у невимушеній атмосфері);

- використання матеріалів судових та дисциплінарних справ (створює в майбутніх офіцерів переконання в невідворотності покарання за правопорушення; показує реальний процес правозастосування; активізує критичне мислення).

Список використаних джерел

1. Будас А. П. Інтерактивні технології навчання правознавству студентів економічних спеціальностей. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. 2011. № 27. С. 224–231.
2. Навчальні програми. ГДА МОУ. 2068. оп. 46060. спр. 2. арк. 105.
3. Новини України: Курсанти ЛІСВ стали переможцями Міжнародного конкурсу імені Ярослава Мудрого. URL: https://galinfo.com.ua/news/kursanty_lisv_staly_peremozhtsyamy_mizhnarodnogo_konkursu_imeni_yaroslava_mudrogo_31517.html (дата звернення: 20.02.2023).
4. Про ліквідацію військових апеляційних та військових місцевих судів: Указ Президента України від 14.09.2010 р. № 900/2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/900/2010#Text> (дата звернення: 20.02.2023).
5. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII: станом на 23 груд. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> (дата звернення: 20.02.2023).

6. Скуріхін С. М. Правове виховання військовослужбовців: поняття і система. Актуальні проблеми держави і права. 2004. № 22. С. 63–69.
7. Снігур Л. А. Загальна характеристика системи формування громадянської особистості у ВВНЗ. Наука і освіта : наук.-практ. журнал. 2006. № 1–2. С. 120–122.
8. Ягупов В. В. Військова дидактика : навч. посіб. Київ : ВПЦ «Київ. ун-т», 2000. 399 с.

Р. Г. Чернях, магістрант 1 курсу спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)

roman.cherniakh@st.pdaa.edu.ua;

Ю. І. Овсієнко, к. пед. н., доцент, доцент кафедри будівництва та професійної освіти

iuliia.ovsienko@pdaa.edu.ua

Полтавський державний аграрний університет

ПРО РОЛЬ І МІСЦЕ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ АГРАРНОГО ПРОФІЛЮ

Постановка проблеми. Сучасний технологічний розвиток суспільства відбувається надзвичайно стрімко. Це трансформує людську свідомість, спонукає до переосмислення концепції соціального існування людини та її орієнтирів. Зазначені зміни особливо відчутні в освіті. Це вимагає від закладів освіти ХХІ століття постійного оновлення форм та методів навчання, добору засобів і програмного забезпечення.

Домінуючою навчально-пізнавальною діяльністю сучасного студента стає самостійне опанування знань, умінь і навичок під чітким керівництвом викладача. Ефективним засобом управління пізнавальною діяльністю майбутніх фахівців різних спеціальностей стають мультимедійні технології, що створюють можливості не тільки повідомляти наукові факти під час занять, а й знайомити студентів із відеоматеріалами, репродукціями картин, кресленнями, плакатами і фотографіями, фрагментами документальних або наукових фільмів тощо. Застосування в навчальному процесі мультимедійних технологій дозволяє підвищити ефективність занять як аудиторних, так і он-лайн, збагативши їх додатковими наочними матеріалами для формування професійної компетентності на високому рівні. Сьогодні мультимедійні технології – це необхідні засоби навчального процесу і фахової підготовки сучасних фахівців аграрного профілю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Існує значна кількість наукових праць, присвячених питанню використання мультимедіа в освітньому процесі. Зокрема, американські дослідники Л. Скіббе, С. Хейфмейстер, А. Чеснат називають цифрові технології «Еволюцією в прогресі», трактують цифрові технології як «комбінацію платформ, інструментів комунікації, людей і впливу на культуру» (Скиббе, Хейфмейстер, Чеснат, 1997). Методичні особливості впровадження мультимедійних технологій у навчальному процесі в закладах вищої освіти (ЗВО) представлено у працях науковців: О. Буйницька, Л. Грущенко, Н. Грицай, Н. Дементівська, Ю. Дрешер, О. Іванова, М. Жалдак, Ю. Жук, О. Кучай, В. Мартинюк, І. Осадченко, В. Осадчий, О. Пометун, Н. Радіонова, І. Роберт, А. Рябуха, Н. Стефанова, Л. Цветкова, Г. Чередниченко, Б. Чернявський та ін. Створенню навчально-методичних мультимедійних комплексів присвячені дослідження: Н. Анісімова, Т. Багаєва, Я. Булахова, Т. Волошина, В. Джаджа, Н. Іщук, Т. Коваль, Л. Шевченко, М. Шут та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Враховуючи здобутки дослідників мультимедійних технологій у навчальному процесі, зазначимо проблемний аспект у підготовці фахівців саме аграрного профілю, а саме: адаптація й модернізація форм та методів їх навчання в ЗВО відповідно до технологічного та соціального розвитку суспільства. Вирішення вимагає раціонального доповнення навчальних матеріалів сучасними мультимедійними технологіями, що дозволяють передавати та засвоювати більший обсяг інформації, змінювати його якість, змістовну наповнюваність, осучасненість.

Метою дослідження є уточнення ролі й місця мультимедійних технологій у професійній підготовці майбутніх фахівців аграрного профілю.

Виклад основного матеріалу дослідження. Із появою нових засобів навчання на базі нових комп'ютерних технологій навчальний процес став більш різноманітним і багатовимірним. На сьогодні мультимедійні технології є одними з найбільш перспективних і популярних педагогічних інформаційних технологій, що дають змогу створювати повноцінні колекції зображень, текстів і даних, що супроводжуються звуком, відео, анімацією та іншими візуальними ефектами (Simulation). Розвиток мультимедійних технологій в інформаційному суспільстві справедливо

порівнюють за значущістю з появою кіно в індустріальному суспільстві (Кремень, 2008).

Цифрові технології є невід'ємною складовою повсякденного життя сучасної людини, що дозволяє сприймати і передавати значний обсяг інформації та легко оперувати нею. Перед науковцями і методистами постала необхідність доповнити освітній процес ЗВО технологіями, що дозволяють зберігати матеріали надійно, компактно та опрацьовувати і поширювати їх оперативно і швидко.

Слід акцентувати увагу на тому факті, що мультимедійні технології у навчанні в закладах освіти не можуть повністю замінити викладачів. Це універсальний інструментарій, що дозволяє вдосконалити й урізноманітнити діяльність педагога для підвищення продуктивності засвоєння навчального матеріалу та формування професійної компетентності студентів на більш високому рівні. Використання мультимедійних технологій у процесі навчання націлене на розкриття творчого потенціалу кожного студента.

Відомо, що найефективніший вплив на людину здійснює інформація, що одночасно впливає на кілька органів чуття, та запам'ятовується вона тим краще і міцніше, чим більше каналів сприймання було активізовано. Тому очевидною є роль, яку ми відводимо мультимедійним засобам навчання, що виникли з появою потужних багатофункціональних комп'ютерів, якісних навчальних програм, розвинених комп'ютерних систем навчання.

Мультимедійні технології переносять роботу викладача на нову площину, роблять її комфортною, успішною, результативною, забезпечують професійне зростання, розширюють діапазон завдань студентів, значно економлять час (студента та викладача). Використання мультимедійних технологій викликає підвищений інтерес до матеріалу, що вивчається, він стає зрозумілішим, що якісно покращує освітній процес (Рябуха, 2013).

Викладачі ЗВО у своїй професійній діяльності використовують наступні мультимедійні освітні видання:

- електронні енциклопедії і підручники тощо;
- електронні підручники-тренажери з інтерактивними елементами;
- середовища для контролю навчальних досягнень студентів, он-лайн тести;

– комбіновані ресурси, які мають адаптивні та розширені можливості: містить всі три компоненти (електронні книги, підручники-тренажери, он-лайн тести);

– творчі середовища, орієнтовані на креативність, дозволяють студенту виявляти і розвивати власні унікальні здібності у процесі роботи або навчання;

– програми-конструктори, що дозволяють проводити дослідження в загальних або вузькоспеціалізованих галузях знань;

– мультимедійні ігри, спрямовані на інтелектуальний розвиток (Жалдак та ін., 2012).

Використання мультимедійних технологій у навчальному процесі дає змогу збільшити обсяг засвоєної майбутніми фахівцями інформації, активізувати їх роботу, підвищувати інтенсивність занять в умовах диференційованого підходу, забезпечувати методичний супровід самостійної роботи студентів тощо (Лиходід, 2019).

Аналіз науково-методичної літератури дає підстави виділити окремі вимоги, що забезпечують використання мультимедійних технологій у навчальному процесі ЗВО:

1) створення спеціально обладнаних аудиторій із наявними мультимедійними проєкторами, дошкою та екраном, автоматизованими навчальними системами, умовами для відеозаписів роботи різних програм тощо;

2) розробка методичного забезпечення для індивідуального підходу: широке використання індивідуалізованих навчальних програм, спектру завдань різних рівнів складності під час практичних, семінарських або лабораторних занять;

3) забезпечення умов для проведення ділових ігор із реальними і багатоваріантними сценаріями, що частково імітують етапи або алгоритми майбутньої професійної діяльності;

4) використання на заняттях методів проєктів для формування й розвитку навичок творчого потенціалу, умінь аналізувати вихідні дані та робити змістовні висновки;

5) передбачення можливостей паралельного та концентричного вивчення основних розділів програми, що дозволяє студентами, які сумлінно навчаються, по мірі засвоєння курсу отримувати більш глибокі знання з кожного із розділів, не втрачаючи при цьому цілісності викладу всього матеріалу;

6) дотримання принципів створення позитивної мотивації пізнання, різнобічного сприйняття; «пронизливого» системно-інформаційного аналізу;

7) створення умов для застосування проблемного методу навчання, використання реальних програм (документів, таблиць, баз даних), що можуть бути використані у процесі майбутньої професійної діяльності (Дубініна, 2014, Імбер, 2008).

Організація аудиторних занять із застосуванням мультимедіа технологій дає можливість економії часу та інтенсифікації викладу навчального матеріалу доступними засобами. Мультимедійні технології дозволяють педагогу оперативно поєднувати різноманітні засоби, що сприяють більш глибокому й усвідомленому засвоєнню матеріалу: економити час, насичувати навчальний процес продуктивною інформацією. Вони формують у студентів потребу в нових знаннях, інтерес до самостійної та дослідницької роботи.

Таким чином, мультимедіа є корисною й продуктивною навчальною технологією завдяки своїй інтерактивності, гнучкості й можливості інтеграції різноманітних типів мультимедійної навчальної інформації, а також можливості враховувати індивідуальні особливості студентів і, на підставі цього, здійснювати індивідуальний підхід, що сприятиме підвищенню їхньої мотивації та активності у процесі навчання.

Список використаних джерел

1. Скиббе Л. Дж., Хэйфмейстер С., Чеснат А. М. Оптимизация мультимедиа ПК. Київ : ДиаСофт Лтд, 1997. 352 с.
2. Енциклопедія освіти / гол. ред. В. Г. Кремень. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
3. Рябуха А. Ю. Стан упровадження мультимедійних технологій у підготовку майбутніх учителів природничо-математичних дисциплін. Педагогічна освіта: теорія і практика. 2013. № 13. С. 255–258.
4. Мультимедійні системи як засоби інтерактивного навчання : посіб. / Жалдак М. І., Шут М. І., Жук Ю. О., Дементієвська Н. П., Пінчук О. П., Соколюк О. М., Соколов П. К. ; за ред. Жука Ю. О. Київ : Педагогічна думка, 2012. 112 с.
5. Лиходід В. В. Мультимедійні технології у професійній підготовці майбутніх фахівців садово-паркового господарства. Young Scientist. 2019. № 12 (76). С. 99–102.
6. Дубініна Н. В. Професійна підготовка майбутніх інженерів-будівельників в умовах застосування мультимедійних технологій : навч.-метод. посіб. Одеса, 2014. 242 с.
7. Імбер В. І. Педагогічні умови застосування мультимедійних засобів навчання у підготовці майбутнього вчителя початкових класів : дис. канд. пед. наук: 13.00.04 / Вікторія Іванівна Імбер. Вінниця, 2008. 180 с.

І. Б. Чеченюк, к. е. н., викладач спецдисциплін циклової комісії підприємництва, торгівлі і маркетингу
ira.tv4@gmail.com;

В. В. Шафранська, здобувач освіти
vitashafran07@gmail.com

Тернопільський фаховий коледж харчових технологій і торгівлі

ОСОБЛИВОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ПІДЛІТКІВ

У віці 13–18 років у підлітків настає другий етап швидкого росту (перший триває від народження до 18 місяців). В цей час у дитини дуже швидко та остаточно формується мозок, всі його ділянки, які дозволяють в дорослому житті контролювати себе, здійснювати планування, розуміти складні причинно-наслідкові зв'язки, прогнозувати події тощо. Окрім цього, організм стрімко росте, змінюються зовнішність та будова тіла.

У зв'язку із таким швидким розвитком відбуваються суттєві зміни із свідомістю підлітків, їх поведінкою і дорослим (як батькам, так і педагогам) часто важко порозумітися з ними, домогтися виконання певних завдань, мотивувати до навчання. Саме розуміння особливостей підліткового віку дає можливість вирішити ці проблеми.

Отож, коли у дитини активно формуються вище згадані ділянки мозку, його свідомість завантажена великим об'ємом інформації і це одразу відбивається на стані всього організму:

– зникають нейронні зв'язки. Оскільки мозок починає отримувати велику кількість нової інформації, та інформація, яка довгий час не використовувалася (наприклад, шкільні знання за час канікул) і стала для нього неактуальною, відсіюється. Тут педагоги стикаються з проблемою, що здобувач освіти забув попередньо вивчений матеріал і його доводиться повторювати та закріплювати знову;

– мозок перевантажений двома видами робіт: формування власне себе (окремих ділянок) та операційна. В цей час підлітка хвилює багато нових тем: сприйняття свого тіла, яке швидко росте і змінюється, розуміння свого місця в суспільстві і дорослому житті, пошук свого призначення та можливостей самореалізації. Внаслідок швидкого росту, збільшення маси тіла (скелетної та м'язової), збільшення розмірів серця, перебудови багатьох систем організму, статевого дозрівання мозок виконує важливе завдання щодо забезпечення життєдіяльності організму.

му. Навіть якщо підліток сидить і нічим не займається, в цей час у мозку відбувається безліч оперативних процесів, які потребують великих затрат енергії та ресурсів:

– знижується рівень уваги, фокусування та концентрація внаслідок значної кількості описаних в попередньому пункті операційних завдань. Перевантажений мозок повинен обирати між можливістю забезпечити збільшене серце притоком крові, весь організм киснем чи опановувати якийсь навчальний матеріал. В такому випадку життєво важливим буде перший варіант. Відповідно на навчання у підлітків часто не залишається сил та енергії, спостерігається втома, знесилення та апатія. А дорослим здається, що вони лінуються;

– орієнтовно в 14 років у дитини формуються лобові частини мозку, які відповідають за планування, самоконтроль, самодисципліну. В заклади фахової передвищої освіти абітурієнти вступають в основному в 15 років (на основі базової загальної середньої освіти). Тому перед педагогами постає важливе завдання не лише дати знання з певної предметної області, а розвивати та тренувати такі важливі у дорослому житті навички управління власним часом, самоконтролю, планування;

– гормональні зміни. Часто підліток не може пояснити причини різких перепадів настрою, хорошого чи поганого психологічного самопочуття, боляче реагує на дрібні зауваження та критику. У дівчат, як правило, це супроводжується образою, напруженням, сльозами, а в юнаків агресією. Саме тому важливо під час освітнього процесу не застосовувати критику і висміювання, правильно мотивувати та заохочувати, формувати сприятливий психологічний клімат в колективі академічної групи, вміти заспокоїти емоційні коливання та не провокувати підлітка на конфлікт. Дружнє ставлення педагогічного колективу стимулює бажання приходити в заклад освіти із задоволенням, комфортно почуватися на занятті та засвоювати матеріал [1].

У таких складних умовах мозкової діяльності, як і зазвичай в дорослому віці, підліткові вдвічі легше запам'ятати той матеріал, який йому цікавий. Решта інформації залишається поза увагою і запам'ятовується дуже важко.

До того ж, сучасні підлітки перед тим, як вивчати щось ставлять логічне та актуальне запитання – «Для чого мені це? Де я зможу застосувати ці знання в житті?». І, якщо педагог не

дасть відповіді на це доречне запитання, його дисципліна залишить поза увагою.

Саме тому актуальними постають завдання профорієнтаційної діяльності та ефективної мотивації здобувачів освіти.

З метою професійного самовизначення закладам освіти слід проводити для абітурієнтів майстер-класи, презентації професійної майстерності, дні відкритих дверей та дні гостинності, ознайомлювати їх з особливостями освітньо-професійних програм, загальними та спеціальними компетентностями, яких вони зможуть набути в процесі навчання.

Після вибору професії та вступу до закладу освіти перед педагогічним колективом постає важливе завдання – закріпити інтерес до обраної професії, сформувати любов до спеціальності, створити довірчі дружні відносини зі здобувачами освіти, сприятливий психологічний клімат в колективі, застосовувати студентоорієнтований підхід протягом усього періоду навчання.

У процесі викладання конкретних освітніх компонентів необхідно забезпечити стійкий інтерес до них та легкість сприйняття інформації. Цьому сприяють застосування інтерактивних методів навчання та мультимедійних засобів в процесі викладання матеріалу.

Серед інтерактивних методів навчання особливої уваги заслуговують ситуаційні вправи (кейси), ділові ігри, квести, конкурси, індивідуальні та групові проекти, дискусії.

Виокремлюють такі принципи інтерактивного навчання:

✓ Принцип активності. Для досягнення поставлених цілей кожен здобувач освіти має брати активну участь у процесі спілкування і активно взаємодіяти з іншими.

✓ Принцип відкритого зворотного зв'язку. Забезпечення можливості висловити власну думку, висунути ідею чи заперечити. Саме завдяки активному використанню зворотного зв'язку учасники групи дізнаються, як інші сприймають їхню манеру спілкування, стиль мислення, особливості поведінки, способи дискутування і самовдосконалюються в подальшому. Усвідомлення своєї значимості, можливості бути почутим, давати пропозиції, приймати рішення для підлітків є гострою потребою становлення як дорослої особистості і задоволення такої потреби формує позитивне ставлення до такого освітнього процесу.

✓ Принцип експериментування. Забезпечення активного пошуку нових ідей і шляхів вирішення поставлених завдань є дуже важливим елементом освітнього процесу майбутніх фахівців для їх професійного зростання та набуття навичок роботи в реальному житті, і як поштовх до розвитку творчості й ініціативи особистості.

✓ Принцип довіри у спілкуванні. Саме на це спрямовано спеціальну організацію групового простору в ході проведення занять: зазвичай використовуваний у роботі прийом розташування педагога та здобувачів освіти у колі обличчям один до одного, для того щоб змінити стереотипну установку переваги викладача.

✓ Принцип рівності позицій. Він означає, що викладач не прагне нав'язати своєю думку, а діє разом та нарівні зі здобувачами освіти. Відповідно, кожен має змогу побувати у ролі організатора, лідера.

З метою якісної (ефективної) мотивації педагогам та батькам варто застосовувати наступні принципи:

1. Позитивне формулювання. Замість вислову «Не кричи» краще вживати «Заспокойся, будь ласка», замість «Не забудь на завтра зробити проєкт» ефективніше застосовувати вираз «Попрацюй, будь ласка, над проєктом, приділи йому належну увагу сьогодні». Це акцентує увагу на потрібній кінцевій цілі.

2. Говорити про бажаний результат, а не про погане. Замість «Ти зробив це абияк» краще сказати «Попрацюй, будь ласка, над останніми слайдами презентації. Тоді вона буде цікавішою».

3. Фокусування на успіхах, досягненнях та можливостях. Замість критикувати дитину (підлітка) за посередні знання дієвими будуть фрази «Молодець, ти сьогодні відповідав впевненіше», «Я впевнена, якщо ти сьогодні добре повториш матеріал, то зможеш завтра написати контрольну на 5». Це допомагає здобувачу освіти бачити позитивну динаміку своєї роботи, радіти своїм позитивним сторонам і кращим результатам, мотивує до подальшого вдосконалення та наполегливості.

Для формування ефективного діалогу в освітньому процесі варто використовувати наступні правила:

1. Застосовувати відкриті запитання. Наприклад, замість сварити «Ти знову не слухаєш лекцію» запитати «Що тебе відволікає?».

2. Запитати думку підлітка. Замість вказувати «Ти нічого не робиш» краще спитати «А як ти думаєш, як можна вирішити дану ситуацію?». Це переводить його з пасивної участі до активної.

3. Стимулювання думок до прийняття рішення. Замість виразу «Роби як я кажу» можна запитати «А як ти думаєш, як краще це зробити» (наприклад, при підготовці до конкурсу чи вирішенні творчого завдання). Відповідь може нас приємно здивувати, а рішення виявитися нестандартним, креативним [1].

У процесі роботи зі здобувачами освіти над важливими та складними завданнями слід допомогти їм прийняти позицію, що немає проблеми – є завдання, немає помилок – є певний результат, який потрібно вдосконалити. Щоб виконати складне завдання слід правильно розрахувати свої ресурси, час на підготовку, виконання інших завдань. Спокій та підтримка створюють умови для успішної поступової роботи і позитивного результату.

Отже, освітній процес при роботі з підлітками потребує особливої уваги, врахування важливих фізіологічних та психологічних процесів, які з ними відбуваються. Якість освіти суттєво залежатиме від того, наскільки дружня атмосфера панує в закладі освіти, чи застосовуються інтерактивні методи навчання та студенторієнтований підхід.

Список використаних джерел

1. Просветова А. Як говорити з дитиною, щоб вона слухала, чула і розуміла / А. Просвітова. – Київ : Агенція ІРІО, 2022. – 264 с.

Н. М. Шарлай, к. пед. н., кафедри фізіології
natasharlay38@gmail.com;

В. М. Соколенко, к. б. н., доцент, кафедри фізіології
sokolenko.valentyna@gmail.com

Вищий навчальний заклад «Полтавський державний медичний університет»

СУЧАСНА ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ ПАРАМЕДИКА

Для забезпечення якісної освіти з урахуванням вимог ринку праці, то важливими показниками являться результати навчання й компетентність, а також відгуки зовнішніх стейкхолдерів і

самих здобувачів. Аналізу й самоаналізу, відтак, потребують конкретні освітньо-професійні програми, бо академічні дисципліни навчального плану повинні створювати максимально сприятливі умови для того, щоб майбутні фахівці набули важливих знань і здібностей для роботи за спеціальністю.

На сьогоднішня професія парамедик являється не тільки актуальною, а й дуже важливою це – медичний працівник, що зазвичай надає допомогу. Стан постійної готовності медичного працівника надати допомогу, вміння за першої необхідності мобілізувати всі свої сили, які супроводжуються високим почуттям морального й професійного обов'язку та усвідомленням неможливості залишити пацієнта без медичної допомоги, являє собою найважливішу складову емоційної сфери парамедика при невідкладних станах на догоспітальному етапі.

Саме при вивченні здобувачами в ЗВО предмету фізіології являється важливою навчальною дисципліною, а саме вивчення функції різних клітин, тканин, органів та систем в цілому з метою використання отриманих знань у вивченні наступних медичних дисциплін, та у майбутній професійній діяльності. Закладає розуміння поняття здоров'я, здорового способу життя та профілактики порушення функцій в процесі життєдіяльності.

Основними завданнями вивчення дисципліни як науки є системний підхід до вивчення суті фізіологічних процесів, функцій окремих органів, систем і цілого організму. Вивчення нервової та ендокринної регуляції діяльності організму, його органів і систем. Розкрити фізіологічні механізми взаємодії органів і їх систем. Вивчити механізми фармакологічної корекції фізіологічних процесів організму. Сформувати у здобувачів освіти практичні навички визначення і оцінки функціональних особливостей організму. Розширити уявлення про роль вивчення фізіології людини для інших медичних дисциплін.

Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у Стандарті).

Згідно з вимогами ОПП «Парамедик» дисципліна забезпечує набуття здобувачами освіти інтегральної компетентності, а саме здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі надання екстреної медичної допомоги на дошпиталеному та ранньому ушпиталеному етапах або у процесі навчання, що перед-

бачає застосування певних теорій та методів відповідної науки, проведення досліджень та здійснення інновацій, що характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог.

По закінченню вивчення курсу фізіології парамедик вміло та чітко Робити висновок про стан фізіологічних функцій організму, його систем та органів, про механізми нервової й гуморальної регуляції фізіологічних функцій організму та його систем Аналізує вікові особливості функцій організму та їх регуляцію, стан здоров'я людини за різних умов на підставі фізіологічних критеріїв, стан сенсорних процесів у забезпеченні життєдіяльності людини. Інтерпретує механізми й закономірності функціонування збудливих структур організму. Також після закінчення курсу вміє чітко пояснювати фізіологічні основи методів дослідження функцій організму та механізми інтегративної діяльності організму.

Отже, підготовка молодих фахівців, майбутніх медиків, до свідомої трудової діяльності в нових умовах та допомога їм проявити свої професійно важливі якості є одними із головних завдань вищих медичних навчальних закладів. На сьогоднішній час, як і колись залишається завдання забезпечення високого рівня підготовки кожного лікаря як фахівця, здатного надати відповідну допомогу кожному, хто цього потребує. Це завдання стосується не тільки змісту професійної складової навчання, а вимагає системного педагогічного впливу на особистість майбутнього лікаря як людини, що повинна сприйматися пацієнтом і бути в дійсності взірцем доброзичливості, уважності, відповідальності та інших гуманних якостей.

С. О. Шкіль, викладач вищої категорії, циклова комісія буріння свердловин

svshkil2017@gmail.com

Відокремлений структурний підрозділ «Полтавський фаховий коледж нафти і газу Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ ІНТЕРАКТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІН ПРИРОДНИЧОГО ЦИКЛУ

Щоденна професійна діяльність будь якого фахівця, насичена різноманітними ситуаціями, які потребують прийняття опера-

тивних рішень як стандартного так і нестандартного, креативного характеру. Розуміння ситуації та здатність приймати рішення вимагає від майбутніх фахівців володіння професійними знаннями, вміння обговорювати та досліджувати професійні проблеми, аргументувати власну думку, обирати ті чи інші поведінкові стратегії, тощо. Оволодінню зазначеними вище вміннями сприяє впровадження інтерактивних технологій навчання.

Природничі науки є базовими при формуванні у підлітка цілісного світогляду, екологічного способу мислення, здорового способу життя, але в той же час є досить важкими у засвоєнні внаслідок постійного оновлення та поглиблення інформаційного потенціалу природничої науки, великої термінологічної бази дисципліни та великої кількості міждисциплінарних зв'язків. Одним з актуальних завдань успішного засвоєння навчального матеріалу при викладанні дисциплін природничого циклу є пошук оптимальних шляхів зацікавлення учасників освітнього процесу (учнів, студентів) навчальним матеріалом, підвищення їх розумової та творчої активності.

Науковцями і практиками доведено і загально признано, що інтерактивне навчання є ефективним методом стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності та сприяє:

- оволодінню етапами навчальної діяльності;
- розвитку критичного мислення;
- росту впевненості у власні сили;
- розвитку самостійності;
- формуванню позитивної Я-концепції;
- розвитку креативності;
- формуванню організаторських і комунікативних здібностей;
- формуванню відповідних життєвих і професійних компетенцій;
- зростанню успішності [1].

Поняття «інтерактивний» походить від англ. «interact» («inter» – «взаємний», «act» – «діяти»). Інтерактивне навчання – це специфічна форма організації пізнавальної діяльності, яка має передбачувану мету – створити комфортні умови навчання, за яких кожен студент відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність.

Пометун О. І. та Пироженко Л. В. виокремлюють такі інтерактивні форми навчання:

1. Кооперативне – робота в парах, трійках, малих або великих робочих групах: «Карусель», «Акваріум» тощо.

2. Колективно-групове – «Мікрофон», «Мозковий штурм», «Ажурна пилка».

3. Ситуативне моделювання – рольові ігри, інсценізації, драматичні замальовки.

4. Опрацювання дискусійних питань – Дискусія, метод «Прес» або «Займи позицію».

Відмінність інтерактивного навчання, під час вивчення дисциплін природничого циклу, від більш традиційного, полягає в тому, що забезпечується навчальна взаємодія не лише між викладачем та студентами, а й самі студенти також активно взаємодіють між собою у пошуках і створенні нових знань або в процесі формування та розвитку нових навичок та вмій. Ефективне використання інтерактивних методів повинно базуватися на принципах активності, експерименту, зворотного зв'язку, рівності поглядів та довіри.

Застосування інтерактивних технологій має стандартні вимоги до структури організації навчального заняття, в саме:

- мотивація (близько 5 % від часу заняття);
- оголошення теми та очікуваних результатів навчання (близько 5 % від часу заняття);
- надання необхідної на занятті інформації (10–15 % від часу заняття);
- інтерактивна вправа (основна частина заняття, може займати 40–60 % від часу заняття);
- рефлексія та підведення підсумків, оцінювання (15–20 % від часу заняття).

Розглянемо деякі з інтерактивних технологій, що найчастіше використовуються в процесі викладання дисциплін природничого циклу:

1. Робота в малих групах – дає змогу набути чи вдосконалити навички спілкування і співпраці, таку технологію можна використовувати для досягнення будь-якої дидактичної мети: засвоєння нового матеріалу, закріплення вже вивченого, перевірки знань з певної теми чи модулю;

2. Коло ідей – залучення багатьох учасників до обговорення певної проблеми, метою використання даного методу є вирі-

шення гострих суперечливих питань, створення списку ідей та залучення всіх студентів (учнів) до обговорення поставленого питання. Технологія застосовується, коли всі групи мають виконувати одне і те саме завдання, яке складається з декількох питань (позицій), які групи представляють по черзі, озвучуючи лише один аспект проблеми, що обговорювалась, це дасть можливість кожній групі розповісти про результати своєї роботи, уникаючи ситуації, коли перша група, що виступає, подає всю інформацію;

3. Мозковий штурм – метод розв'язання проблемної ситуації, при якому всі учасники розмірковують над однією проблемою, він спонукає проявляти уяву та творчість, дає можливість вільно висловлювати свої думки; мета даної технології полягає в тому, щоб зібрати якомога більше ідей щодо проблеми від усіх студентів (учнів) протягом обмеженого періоду часу.

4. Метод «Прес» – навчає студентів (учнів) виробляти й формулювати аргументи, висловлювати думки з дискусійного питання у виразній і стильній формі, переконуючи інших. («Я вважаю, що ...», «Тому, що ...», «Наприклад ...», «Таким чином ...»).

5. Метод «Рівний-рівному» – це навчання рівними наставниками, наприклад, навчання підлітками своїх однолітків, такий метод є ефективним у молодіжному середовищі, оскільки у підлітків авторитетом користуються їхні однолітки, тому деякі теми ефективно вивчати за допомогою саме цього інтерактивного методу.

6. Мікрофон – надає можливість кожному учаснику освітнього процесу (студенту, учню) по черзі швидко відповісти на запитання або висловити власну думку.

7. Рольова гра – є умовним відтворенням її учасниками реальної практичної діяльності людей, створює умови реального спілкування.

Активне використання інтерактивних методів взаємодії дає змогу змінювати форми діяльності, зосереджуватися на ключових проблемах, які потребують уваги, а вибір інтерактивного методу для певної навчальної дисципліни залежить від тематики конкретного заняття, його завдань, готовності учасників освітнього процесу тощо. Під час використання інтерактивних методів навчання при вивченні дисциплін природничого циклу підвищується мотивація, змінюється ставлення студентів (учнів)

до навчальної дисципліни та приводиться в дію основний закон засвоєння знань: сприйняття – осмислення – запам'ятовування – практичне застосування, отже ефективність навчання обумовлена в першу чергу підвищенням мотивації і інтересу до навчальної дисципліни.

Спільна освітня діяльність, різноманітність способів навчальної взаємодії (робота в парах, мікрогрупах, робота за карусельним принципом, робота в малих групах) максимально підвищують активність і внесок кожного учасника, стимулюють вільний обмін думками та розвивають навички активного слухання, співпереживання, співробітництва, впевненої поведінки і толерантності, емпатії.

Список використаних джерел

1. Інтерактивні форми і методи навчання у вищій школі : навч.-метод. посіб. Київ : ДП «Вид. дім «Персонал», 2009. 80 с.
2. Щербань П. М. Навчально-педагогічні ігри у вищих навчальних закладах : навч. посіб. – Київ : Вища школа, 2004. 207 с.
3. Фіцула М. М. Педагогіка. – Київ : Видавничий центр «Академія», 2002. 530 с.
4. Педагогіка: модульний курс : навч. посіб. / І. П. Анєнкова, та ін. Львів : Новий Світ – 2000, 2014. 566 с.

***Юнь Бі**, аспірантка кафедри освітології та інноваційно педагогіки*

bjyun1995@gmail.com

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

РЕАЛІЗАЦІЯ МЕТОДОЛОГІЧНИХ ПІДХОДІВ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ХОРЕОГРАФІЇ

Методологія орієнтує в підходах, принципах і засадах пізнання, дає уявлення про об'єкт і предмет дослідження як динамічні системи, соціально-історичну детермінацію явищ і процесів у логіці їх вивчення, співвідношення кількісних і якісних даних, об'єктивних і суб'єктивних ознак тощо. Методологія як наука про сукупність найбільш загальних світоглядних принципів та їх застосування для розв'язання складних теоретичних і практичних завдань є певною позицією дослідника [1].

У сучасній педагогічній науці відомі методологічні підходи, які представляють дослідження з підготовки майбутнього вчи-

теля хореографії. Методологічний підхід – це сукупність ідей, що визначають загальну наукову світоглядну позицію вченого, принципи, що становлять основу стратегії дослідницької діяльності, а також способи, прийоми, процедури, що забезпечують реалізацію обраної стратегії в практичній діяльності підготовки майбутнього вчителя хореографії.

Існує велика кількість досліджень, присвячених підготовці майбутнього вчителя хореографії, зокрема професійному розвитку культури майбутнього фахівця як інтегральної характеристики цілісності його особистісного та професійного складника педагогічної майстерності (О. Бондаревська, М. Букач, В. Гриньова, Н. Крилова, І. Підласий, В. Радул, І. Якиманська та ін.). Питання наукових підходів у дослідженнях, які присвячені підготовці вчителя хореографії, є актуальними, оскільки забезпечують повноцінний розгляд тої чи тої наукової теми. Розглянемо тезисно визначені нами методологічні підходи власного науково-педагогічного дослідження з підготовки вчителя хореографії.

Основне призначення науки як специфічної форми суспільної свідомості полягає в тому, щоб забезпечити людство достовірними істинними знаннями, привести добуті знання в систему. Саме *системно-цілісний підхід* є універсальним під час підготовки майбутніх учителів, зокрема й мистецьких дисциплін. Системно-цілісний підхід покликаний забезпечувати всебічну підготовку майбутніх учителів хореографічних дисциплін, починаючи від теоретичного блоку, який передбачає хореографію в єдності культури та освіти як національного, так і міжнародного рівнів, до практичного, котрий забезпечує роботу вчителя хореографії в єдності з суміжними дисциплінами, соціальними та політичними викликами.

Культурологічний підхід до дослідження педагогічних проблем здійснюється в контексті загальнофілософського розуміння культури, що розглядається на рівні буденної і теоретичної свідомості. У буденній свідомості культура представлена неоднозначно: з одного боку, вона розуміється як щось нормативне, задане як зразок, на який повинні орієнтуватися представники конкретного суспільства або професійної групи; з другого – ототожнюється з освітою, інтелігентністю людини; з третього – пов'язується з характеристикою місця і способу життя людини [5]. Культурологічний підхід забезпечує форму-

вання високого рівня моралі в здобувачів освіти хореографічних спеціальностей, прищеплення культурних зразків для наслідування як національних традицій власного народу, так і традиції народів світу, що наближує хореографічну освіту до цілей та завдань педагогіки миру, що покликана формувати в студентів навички емпатії та толерування, що є надважливим у XXI сторіччі.

Актуальним та далекоглядним для якісного становлення студента-хореографа як фахівця з високим рівнем творчого потенціалу виступає орієнтація освітнього процесу на творчо-діяльнісний підхід до його професійної підготовки. *Творчо-діяльнісний підхід* – це форма освітнього простору, у якому домінує навчально-творча діяльність, спрямована на виконання навчальнотворчих завдань або вирішення творчої педагогічної ситуації [2]. Творчо-діяльнісний підхід у підготовці студентів-хореографів до майбутньої професійної діяльності передбачає обумовленість формування творчого потенціалу через творчий і діяльнісний аспекти педагогічного процесу. Результатом такої діяльності є новизна, оригінальність та неповторність.

Як правило, реалізуючи *принцип історизму*, науковці прагнуть викласти «історію питання», звертаються до характеристики епохи, використовують у якості аргументів проведення історичних паралелей і посилань на висловлювання видатних педагогів, філософів минулого, оперують фактами та ідеями відомих в історії педагогіки й зовнішньо схожими з ідеями та досвідом навчання й виховання в сучасних умовах. Такі посилання на висловлювання та думки видатних педагогів минулого використовуються авторами або для надання «ваги» власним твердженням, або навпаки, щоб показати певну недосконалість їхніх думок.

Реалізація принципу історизму передбачає таке: встановлення тимчасової послідовності етапів розвитку явищ і фактів, що вивчаються; виявлення специфіки кожного з цих етапів, розкриття своєрідності його внутрішніх суперечностей, зв'язків об'єкта, що вивчається, з іншими об'єктами. Принцип історизму передбачає дослідження педагогічних ідей, концепції та теорій, понятійно-термінологічної системи, що відносяться до певного історичного періоду не в статично, а з урахуванням їх еволюції, у процесі їх розвитку, змін, удосконалення.

Головним стимулом для розвитку зусиль у галузі *компетентнісного підходу* в освіті стали вимоги бізнесу й підприємництва до кваліфікованих працівників приймати відповідні рішення на основі отриманих знань та їх інтеграції. Так, дослідження Світового банку, метою якого було порівняння освітнього рівня випускників закладів вищої освіти низки країн (2004), зафіксувало, що студенти пострадянських країн мають дуже високі показники (9–10 балів) за критеріями «знання» та «розуміння», але низькі (1–2 бали) за критеріями «застосування знань на практиці», «аналіз» і «синтез». Студенти з розвинених країн демонстрували протилежні показники. Це було зумовлено відповідними стандартами вищої освіти цих країн.

В умовах закладів освіти під поняттям компетентнісного підходу розуміють спрямованість педагогічного процесу на формування й розвиток у студентів ключових (базових, основних) і предметних компетентностей. Ключові компетентності визначаються як суспільно-важливий комплекс певного рівня знань, умінь і навичок, ставлень тощо, які можна застосовувати в широкій сфері діяльності людини [1].

Компетентнісний підхід полягає в зміщенні акценту з накопичування нормативно визначених знань, умінь і навичок до формування й розвитку в людини здатності практично діяти, застосовувати індивідуальні техніки та досвід успішних дій у ситуаціях професійної діяльності та соціальної практики. Ю. А. Мірошник, В. А. Алтухов у своєму дослідженні зазначають, що підготовка вчителя хореографії на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти охоплює такі компетентності:

– базові загальні знання, а саме: історія, теорія та практика хореографічного мистецтва, методика виконання та викладання різних видів хореографії (класичний, народно-сценічний танець та ін.);

– здатність використовувати основи теорії та методології хореографії в професійній діяльності, проектувати та здійснювати освітній процес хореографічного навчання з урахуванням соціокультурної ситуації та рівня розвитку хореографічних здібностей учнівського колективу в системі шкільної та позашкільної освіти;

– знання характерних особливостей танцювальної культури різних національностей, активне вивчення та популяризація українського народного танку тощо [3]

У підготовці майбутнього вчителя хореографії яскраво простежується *акмеологічний підхід*. Під «акме» розуміється максимальний розвиток здібностей і обдарувань. Вважається, що акме припадає на період вікової дорослості, соціальної й особистісної зрілості людини.

Сьогодні під акмеологією розуміють наукову дисципліну, що вивчає закономірності й феномени розвитку людини до ступеня її зрілості, при досягненні нею найбільш високого рівня в цьому розвитку. Акмеологія вивчає людину, що розвивається, як індивіда, особистість, суб'єкта праці в процесі високопрофесійної діяльності. Людина розглядається акмеологією як суб'єкт життєдіяльності, здатний до саморозвитку та творчості, до самоорганізації свого життя й професійної діяльності.

Суть акмеологічного підходу полягає у вивченні особистості як цілісного феномена в єдності її суттєвих сторін (індивід, особистість, індивідуальність, суб'єкт життєдіяльності); орієнтації людини на постійний саморозвиток і самовдосконалення, мотивації високих досягнень, прагненні високих результатів, життєвих успіхів; організації творчої діяльності особистості на всіх етапах її неперервної освіти, створенні необхідних умов для самореалізації її творчого потенціалу. За умов застосування акмеологічного підходу домінуючу роль відіграє проблематика розвитку творчих здібностей професіоналів. При цьому творчий потенціал визначається як об'єктивними можливостями, так і внутрішньо особистісними чинниками, серед яких провідну роль відіграють здібності і особисте ставлення особистості до творчої діяльності.

Акмеологічний підхід передбачає, що акме і самоздійснення – це не ідеальні образи, а постійний рух до них через співвіднесення реальних характеристик розвитку людини з оптимальною моделлю саморозвитку. При цьому людина не просто реалізує себе, здійснюючи вибір між репродуктивними способами розвитку; вона якісно перетворює себе, знімає психологічні бар'єри, переосмислює життєві очікування, шукає можливості для розвитку професійно значущих якостей, виробляє власну траєкторію саморозвитку [4, с. 29–30].

Отже, підготовка майбутнього вчителя хореографії забезпечується реалізацією в освітньому процесі закладів вищої освіти цілого спектру методологічних підходів, які сприяють різносторонньому становленню фахівця.

Список використаних джерел

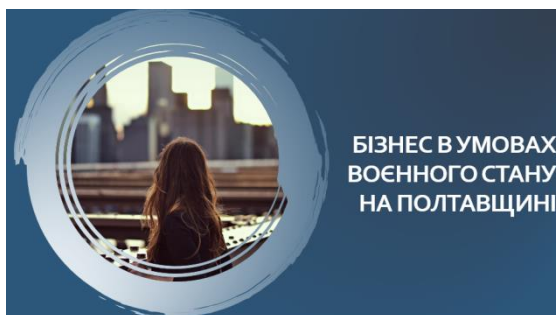
1. Башкір О. І. Методологія науково-педагогічного дослідження та презентація його результатів : навч.-метод. посіб. [для здобувачів освітньо-наукового ступеня «Доктор філософії»]. Харків : ХНПУ, 2020. 93 с. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/3584>.
2. Куценко С. В. Творчо-діяльнісний підхід до навчання в процесі формування творчого потенціалу майбутнього вчителя хореографі. Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Сер: Педагогічні науки. 2014. № 3. С. 149–154.
3. Мірошник Ю. А., Алтухов В. А. Формування професійної компетентності майбутніх учителів хореографії в умовах вищого навчального закладу. Молодий вчений. 2022. № 9.
4. Рибалко Л. С., Черновол-Ткаченко Р. І., Горбачова І. І. Формування професійної мобільності вчителів: акмеологічний підхід, загальна середня освіта. Харків : Вид. група «Основа». 2019. 96 с.
5. Се Цзін. Сутність культурологічного підходу в процесі формування духовної культури сучасної молоді. Наука і освіта. 2011. № 1. С. 78–81

А. Якименко, студентка 21 БО;

О. Я. Коношенко, викладач
oksana.konoshenko21@gmail.com

ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету»

БІЗНЕС В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ НА ПОЛТАВЩИНІ

Працювати попри воєнний стан, сплачувати податки, аби підтримати економіку країни та зберегти робочі місця для українців – одне з головних завдань, яке стоїть зраз перед

бізнесом. До того ж останній навчився гуртуватись і допомагати не тільки ЗСУ та українцям, а й іншому бізнесу. З початком воєнного стану бізнес на Полтавщині зіштовхнувся з новими проблемами, але не зупинив роботу. За майже рік роботи в умовах війни підприємства адаптувалися до умов, але прагнуть відчути підтримку зі сторони держави.

340 народних депутатів України висловилися на підтримку законопроекту про податкові стимули для бізнесу в умовах війни. Ідеться, зокрема про єдиний податок 2 % замість ПДВ та податку на прибуток майже для всього бізнесу, послаблення в питанні Єдиного соціального внеску, скасування частини податкових вимог, зменшення податків на пальне та багато інших позитивних нововведень:

✓ ФОПи 1-ї та 2-ї груп сплачуватимуть єдиний податок на добровільній основі;

✓ ФОПи не будуть платити ЄСВ за своїх мобілізованих працівників;

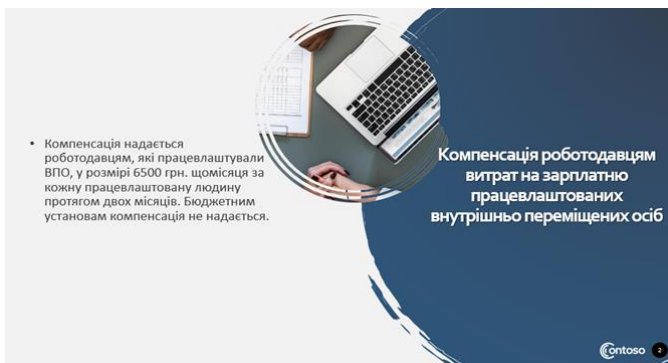
✓ ФОПи на період воєнного стану на сплачуватимуть ЄСВ, якщо не отримують доходу;

✓ Санкції за порушення РРО не застосовуватимуть до завершення воєнного стану;

✓ ПДВ за товари, знищені під час війни, а також передані на потреби оборони, не сплачуватимуть.

✓ Акциз на пальне скасують, а ставку ПДВ за ним зменшать з 20 % до 7 %

Компенсація роботодавцям витрат на зарплатню працевлаштованих внутрішньо переміщених осіб.

The infographic features a circular inset image showing a hand typing on a laptop keyboard. The background is split into light and dark blue sections. Text is presented in bullet points and a main heading.

- Компенсація надається роботодавцям, які працевлаштували ВПО, у розмірі 6500 грн. щомісяця за кожну працевлаштовану людину протягом двох місяців. Бюджетним установам компенсація не надається.

Компенсація роботодавцям витрат на зарплатню працевлаштованих внутрішньо переміщених осіб

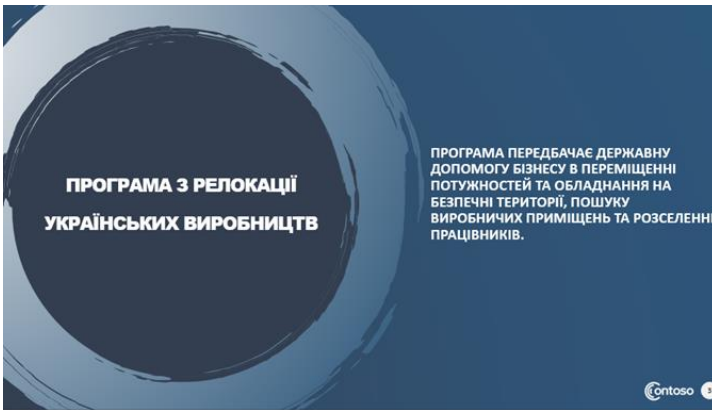
© Ontoso 2

Компенсація надається роботодавцям, які працевлаштували ВПО, у розмірі 6 500 грн щомісяця за кожну працевлаштовану людину протягом двох місяців. Бюджетним установам компенсація не надається. Кошти виплачуються за рахунок державного бюджету відповідно до Урядової постанови № 331

Для отримання компенсації роботодавець може подати заяву:

- в електронній формі – через Портал Дія;
- в паперовій формі – особисто під час відвідування центру зайнятості або на адресу електронної пошти відповідного центру зайнятості.

Програма з релокації українських виробництв

Програма передбачає державну допомогу бізнесу в переміщенні потужностей та обладнання на безпечні території, пошуку виробничих приміщень та розселенні працівників. Безоплатне перевезення майна здійснюється відповідно до Урядової постанови № 305. 19 % – змушені були здійснити релокацію.

Стан активності бізнесу

46,8 % підприємств повністю або майже повністю припинили роботу з 24 лютого. При цьому 4,5 % вказують на те, що знайшли можливість навіть збільшити обороти, порівнюючи з довоєнним періодом.

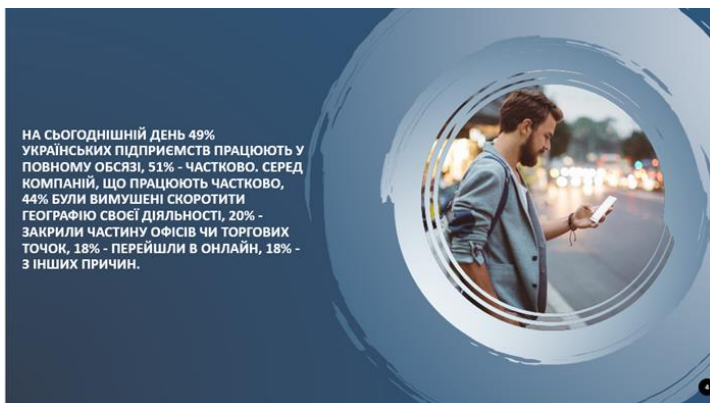
На сьогоднішній день 49 % українських підприємств працюють у повному обсязі, а 51 % – частково. Серед компаній, що

працюють частково, 44 % були вимушені скоротити географію своєї діяльності, 20 % – закрили частину офісів чи торгових точок, 18 % – перейшли в онлайн, 18 % – з інших причин.

Із зони бойових дій у Полтавську область переїхали більше 32 підприємств (найбільше працюють у галузях оптової та роздрібною торгівлі, будівництва та ІТ-сфері). Але є невеличкі підприємства, які переїхали самостійно.

Більшість бізнесу бере активну участь у боротьбі за незалежність:

- ✓ 93,4 % – залучені в допомогу країні під час війни;
- ✓ Близько 70 % – безпосередньо залучені у волонтерську діяльність.

Незважаючи на всі зазначені вище зміни, вести бізнес у період воєнного стану складно через загальновідомі об'єктивні фактори. Тому частина підприємств, на жаль, ще не відновила свою роботу. Однак сподіваємося, що незабаром ця ситуація зміниться. Вистоїмо!

Список використаних джерел

1. <https://zmist.pl.ua/news/problemny-biznesu-poltavshhyny-golovne-z-zustrichi-pidpryyemcziv-iz-galynoyu-yanchenko>.
2. <https://kolo.news/category/dopomoga/31280>.
3. <https://vpoltave.info/poltavskyj-biznes-otrymaye-poslablennya/>
4. <https://kiev-chamber.org.ua/uk/17/2777.html>.
5. <https://mind.ua/openmind/20243421-ne-zupinyatis-yak-zminilis-umovi-vedennya-biznesu-pid-chas-voennogo-stanu>.

Л. Ф. Яцків, викладач, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, голова циклової комісії викладачів професійної підготовки спеціальності «Комп'ютерні науки»
lubovjackiv@gmail.com

Відокремлений структурний підрозділ «Стрийський фаховий коледж Львівського національного університету природоко-ристування»

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ПРОГРАМІСТІВ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Ми живемо в епоху змін, які охопили всі сфери нашого життя, в тому числі й освіту. Інформатизація суспільства, глобалізація й інтенсифікація світового ринку інформаційних технологій та ринку праці висувають нові вимоги до працівників ІТ-сфери, які мають бути здатними не тільки створювати програмні продукти, працювати з інформацією, а й успішно адаптуватися до швидкоплинних умов їх професійної діяльності. Професійна підготовка таких фахівців вимагає суттєвого коригування змісту, форм і методів освітнього процесу, переходу до компетентісної парадигми, що зазначено в таких нормативних документах, як: Закони України «Про вищу освіту», «Про освіту», «Про державну підтримку розвитку індустрії програмної продукції». Слід визнати, що існує суттєва розбіжність між високим рівнем вимог до рівня спеціалістів у галузі програмування з боку ІТ-індустрії та неготовністю сучасної системи вищої освіти України задовольнити потреби у фахівцях, які відповідають цим вимогам.

Останні три роки стали справжнім випробуванням для нашого суспільства. Перехід від очної до дистанційної форми навчання змусив і викладачів, і здобувачів освіти використовувати нові онлайн навчальні платформи. Віддалене навчання вимагає наявності у всіх сучасної комп'ютерної техніки, стабільного і швидкісного функціонування мережі Internet. Сьогодні дистанційна освіта це вже не тільки продукт швидкого науково-технічного розвитку суспільства, але й необхідність та потреба суспільства. Для забезпечення дистанційної форми навчання студентів в умовах карантину та створення єдиного інформаційного середовища навчального закладу, педагогічні працівники та адміністрація Стрийського фахового коледжу перейшли на використання пакета хмарних сервісів Google Suite

for Education. Це набір додатків, які надаються компанією Google безкоштовно для освітніх установ у рамках обраного освітньої установою домену. До пакету входять стандартні Google сервіси плюс система управління навчанням Google Classroom, яка надає такі сервіси як:

✓ Google Drive – необмежене хмарне файлове сховище для зберігання та одночасного доступу до файлів.

✓ Google Docs, Sheets, Slides, Forms – для створення та редагування файлів в хмарному сховищі під час співпраці з іншими користувачами в режимі реального часу.

✓ Gmail – для листування.

✓ Google Calendar – для розкладу.

✓ Google Meet – для проведення відео-конференцій.

✓ Google Чат – для онлайн спілкування.

До віртуального курсу дисциплін викладач має можливість прикріпити навчальні матеріали у вигляді різних типів файлів (відео на YouTube, файли на Google Drive). Доступ до сервісу Google Classroom здійснюється через браузер або через мобільні додатки. Як у всіх хмарних середовищах, збереження даних користувача відбувається в Інтернеті з можливістю одержувати доступ до них у будь-який час і з будь-якого пристрою, з подальшим збереженням на жорсткий диск або роботою з даними у «хмарі».

Загалом система дистанційного навчання повинна мати наступні компоненти: системне середовище дистанційного навчання з необхідними засобами для комунікації учасників дистанційного навчання, електронну базу навчальних матеріалів, віртуальні лабораторії, учасників дистанційного навчання (викладачі, студенти) та технічних спеціалістів (програмісти, системні адміністратори, веб-дизайнери), інтегровану у системне середовище дистанційного навчання систему керування і обліку дистанційного навчання.

Електронна база навчальних матеріалів повинна включати: навчальні плани та навчальні робочі програми дисципліни, електронні підручники, навчальні посібники, тренінгові комп'ютерні програми, методичні розробки практичних та лабораторних занять, пакети тестових завдань, навчальні відеофільми та аудіо записи, телеконференції, посилання на освітні, наукові та інші ресурси, інформація яких не входить до складу освітнього середовища, електронні каталоги бібліотек,

гласарій. При створенні курсу дистанційного навчання важливо врахувати особливості цільової групи, для якої створюється цей курс, і вибрати методику дистанційного навчання з урахуванням особливостей технічного забезпечення. Ефективність дистанційного навчання залежить від якості матеріалів (навчальних курсів), що використовуються, і майстерності педагогів, що беруть участь у цьому процесі.

Існуюча практика реалізації освітніх проєктів, в частині практичної підготовки розробників програмного забезпечення, заснована на вирішенні прикладних завдань за допомогою визначеної мови програмування та відповідного середовища розробки (IDE), що прив'язує користувача до конкретного робочого місця. Сучасні технології дистанційного навчання надають можливість здобувати фахові компетенції використовуючи, до прикладу, віртуальні навчальні середовища. Значна частина платформ дистанційного навчання дає змогу реалізувати процеси формування практичних умінь і навиків, шляхом виконання тестових, практичних або інтерактивних завдань тощо. Проте жодна платформа дистанційного навчання (окрім додатково встановлених плагінів) не надає можливості відпрацьовувати практичні навички з програмування без застосування IDE та операційної системи. Тому в нашому коледжі навчальні практики викладачі намагаються проводити в лабораторіях обладнаних найсучаснішими комп'ютерами. В умовах, що склалися, виправдала себе комбінована форма навчання.

Комбіноване навчання – це цілеспрямований процес здобування знань, умінь та навичок в умовах інтеграції аудиторної та позааудиторної навчальної діяльності суб'єктів освітнього процесу на основі взаємного доповнення технологій традиційного, електронного, дистанційного та мобільного навчання.

Значна увага приділяється екскурсіям, заняттям на виробництві. В нашому місті є ряд ІТ компаній які знайомлять здобувачів освіти з своєю діяльністю, запрошують їх на виробничу практику, а потім і на роботу. Невід'ємною частиною навчально-виховного процесу в коледжі стали тижні циклових комісій. Вони сприяють, насамперед, поглибленню знань здобувачів освіти, розвивають інтерес до вивчення дисциплін, спонукають до вироблення ґрунтовних умінь та навичок. З 26 по

30 вересня 2022 року в коледжі проходив тиждень циклової комісії викладачів професійної підготовки спеціальності «Комп'ютерні науки» та інформатики. Упродовж тижня викладачами комп'ютерних дисциплін, спільно із здобувачами освіти, було організовано низку тематичних заходів.

Викладач Мар'яна Мельник провела позаурочний захід «Інтелектуальний батл з інформатики» в групі ОФП-11. В рамках заходу здобувачі освіти мали змогу продемонструвати свої базові знання з інформатики, логіку та ерудицію. А також швидкість мислення та вміння працювати в команді.

З метою підвищення рівня знань з інформатики та розвитку інтересу до вивчення комп'ютерних наук, викладачем Наталією Солонинко проведено інформаційний захід «Цікава інформатика» в групах К-11 та К-12. Здобувачі освіти мали можливість ознайомитися з історією розвитку комп'ютерної техніки та цікавими фактами з інформатики, переглянути відеоролики «Скільки років треба працювати в ІТ-сфері, щоб досягти успіху», «Як заробити мільйон: поради провідних ІТ-спеціалістів» та «Найвідоміші українські стартапи, які підкорили світ», пройти тест для визначення своєї майбутньої ролі в ІТ-компанії.

Викладачем Любов'ю Яцків для здобувачів освіти випускної групи К-41 було організовано онлайн зустріч з Павлом Миновичем Лубом, кандидатом технічних наук, доцентом кафедри інформаційних систем та технологій факультету механіки, енергетики та інформаційних технологій ЛНУП, та студентами університету які успішно співпрацюють з ІТ компаніями. Основне питання зустрічі: «Як стати успішним ІТ-спеціалістом». ІТ-галузь в Україні щороку зростає мінімум на 20 %. Важливу роль у такому стрімкому розвитку відіграє якісна підготовка спеціалістів. Сьогодні спільними зусиллями її створює поєднання освітніх ініціатив, бізнесу та небайдужих спеціалістів. Освіта – це основа успіху в галузі інноваційних технологій. Ця професія – цілком про інноваційні технології, які швидко оновлюються. Тому айтішники постійно навчаються. Починають вони ще зі школи, пізніше здобувають спеціальність у вузах, а паралельно проходять онлайн-курси і працюють. Посидючість та наполегливість – найважливіші базові професійні якості.

Павло Миронович розповів про можливості продовження навчання в університеті, основні напрямки спеціалізації в ІТ-сфері. Перед здобувачами освіти коледжу також виступили Мар'ян Ткачишин, керівник відділу веб-розробки, фрілансер, студент групи Іт-22сп університету і Михайло Третяк який навчається в магістратурі і паралельно співпрацює з успішними ІТ-компаніями. Вони поділились власним досвідом професійного становлення, відповіли на питання учасників зустрічі. Всі однозначно наголосили на необхідності вільного володіння англійською мовою.

Викладачем Оксаною Каличак було проведено студентську онлайн конференцію на тему «Нова ера в розвитку інформаційних технологій та комп'ютерної техніки» в групах К-31 і К-32. Здобувачі освіти підготували цікаві і змістовні доповіді. Вони відзначили, що технології все швидше проникають в бізнес, а цифровізація й автоматизація стали необхідністю. Згідно зі звітом Світового економічного форуму (WEF), посилення автоматизації стимулює бізнес вкладати більше ресурсів в хмарні технології, машинне навчання і роботу з даними. З'являються також нові популярні професії й змінюються критерії до вже наявних. Технології вже змінюють реальність бізнесу і впливають на глобальну економіку, стаючи її драйвером. І українська ІТ-індустрія розвивається і робить свій великий вклад в цифрову трансформацію, зміцнюючи технологічні позиції країни на світовій арені. Конференція мала пізнавальний, пошуковий та навчальний характер. Відзначились своїми доповідями здобувачі освіти групи К-31: Юрій Огоновський, Мар'ян Шинкар, Марта Прокопович, Вероніка Стахерська, Олег Яворів та здобувачі освіти групи К-32: Софія Гомонець, Максим Вовків, Анастасія Брановська, Станіслав Винницький, Євген Катрич.

Отже, якщо більшу частину вільного часу молодь проводить активно з постійним доступом до мобільних гаджетів, то реалізацію окремих компонентів означеного освітнього проекту потрібно організовувати із можливістю мобільного доступу до навчального контенту. Основними вимогами до професії програміста є: навчатися впродовж життя, професійно спілкуватися, зокрема англійською мовою, працювати в команді, розробляти комплексні інформаційні рішення, керувати проектами тощо. Саме тому особливого значення на сьогодні набу-

вають створення й реалізація цілісної системи підготовки майбутніх інженерів-програмістів до професійної діяльності, що здатна своєчасно, оперативно, гнучко реагувати на зміни в науці та промисловості, вимоги ринку праці, забезпечуючи високу якість результатів.

Список використаних джерел

1. Стрюк А. М. Теоретико-методичні засади комбінованого навчання системного програмування майбутніх фахівців з програмної інженерії : монографія / А. М. Стрюк // Теорія та методика електронного навчання. – Кривий Ріг : Видавничий відділ ДВНЗ «Криворізький національний університет», 2015. – Т. VI. – Вип. 1 (6) : спецвипуск «Монографія в журналі». – 286 с. : іл.
2. https://support.google.com/edu/classroom/?hl=ru&ref_topic=6020278&visit_id=637212837535188186-2227584495&rd=1#topic=6020277.
3. <https://www.youtube.com/watch?v=FZpWz5W28Ew>.

НАШІ АВТОРИ

Antonov Anatoliy Arkadiyevych, undergraduate of Khmelnytskyi National University, antonpirov@ukr.net

Bryntseva Olena, Senior lecturer of the Department of Foreign Language Training, European Integration and International Cooperation, Ukrainian Engineering Pedagogics Academy, elenabrynceva2@gmail.com

Burlachka Anastasia, student of the group DIT-POTZ22-1mg, Bachelor of computer technology Ukrainian Engineering Pedagogics Academy, aburlachka7@gmail.com

Chad Hoggan, Associate Professor of Adult & Lifelong Education, North Carolina State University (CIIA), cdhoggan@ncsu.edu

Fedoryshyn Sergiy Igorevych, undergraduate of Khmelnytskyi National University, sarumanixx@gmail.com

Goloborodko A., student of the group DMP-Ps22mg, Bachelor of Practical Psychology Ukrainian Engineering Pedagogics Academy. Place of work: Municipal Non-profit Enterprise of Kharkiv Regional Council, Center for Emergency Medical Care and Disaster Medicine, Nastasyanevidimka@gmail.com

Gonchar Volodymyr Antonovych, Ph.D., Associate Professors of Department of Tribology, Automobiles and Materials Science of Khmelnytskyi National University, rogervova@gmail.com

Kaplun Pavlo Vitaliyovych, doctor of technical sciences, professor of Department of Tribology, Automobiles and Materials Science of Khmelnytskyi National University, kaplunpavel@gmail.com

Korzun Vadym Viktorovych, undergraduate of Khmelnytskyi National University, vadimmkorzun@gmail.com

Leshcheva Sophiya, Applicant for higher education, Bachelor Degree, Faculty of Foreign Philology, H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, sonaleshcheva@gmail.com

Luparenko Svitlana, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Department of Educology and Innovative Pedagogy, H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, svetlana.luparenko@gmail.com

Mistchenko Igor Vitaliyovych, doctor of medical sciences, professor, professor of Physiology department, Poltava State medical university, umsa_mischenko@ukr.net

Nechyporov Vadym Viktorovych, undergraduate of Khmelnytskyi National University, vadimlion998@gmail.com

Pavel Samsonov, Associate Professor, University of Louisiana at Lafayette (США)

Podorozhna Alina, Senior lecturer of the Department of Foreign Language Training, European Integration and International Cooperation, Ukrainian Engineering Pedagogics Academy, podorozhnik79@gmail.com

Rudyk Oleksandr Yuhymovych, Ph.D., Associate Professors of Department of Tribology, Automobiles and Materials Science of Khmelnytskyi National University, yuhymovych@gmail.com

Shchokina Tetiana Mykolaivna, Ph. D. in Philology, Associate Professor, Department of Foreign Languages and Professional Communications, Yaroslav Mudryi National Law University, Kharkiv, meja3777@gmail.com

Shevchuk Anzhelika, 2nd year student of specialty “242 Tourism”, Professional College Engineering, Management and Land Measuring of the National Aviation University

Soroka Natalia Anatoliivna, Ph. D. in Psychology, Associate Professor, Department of Foreign Languages and Professional Communications, Yaroslav Mudryi National Law University, Kharkiv, sorokanata74@gmail.com

Tkachenko Olena Viktorivna, candidate of medical sciences, assistant, assistant of Physiology department, Poltava State medical university, elenatkachenko623@gmail.com

Zelenin Hennadii, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Associate Professor of the Department of Foreign Language Training, European Integration and International Cooperation of the Ukrainian engineering-pedagogical academy; zelenin_g@ukr.net

Zhukova Maryna Yuriyivna, candidate of biological sciences, docent, docent of Physiology department, Poltava State medical university, zhukova2016@ukr.net

Агапоненко Марія Олександрівна, викладач іноземної мови, спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист, Відокремлений структурний підрозділ «Автотранспортний фаховий коледж Криворізького національного університету», agaponenko@attknu.com.ua

Анголенко Валентина Володимирівна, кандидат педагогічних наук, викладач кафедри соціальної роботи Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради, v_angolenko@ukr.net

Андріященко Галина Іванівна, викладач-методист Тилігульського аграрного фахового коледжу

Антонець Анатолій Вікторович, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри будівництва та професійної освіти, Полтавський державний аграрний університет, anatolii.antonets@pdaa.edu.ua

Бабенко Ірина Василівна, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, irinkakimi817@gmail.com

Бакума Людмила Володимирівна, викладач агрономічних дисциплін Тилігульського аграрного фахового коледжу

Балиук Вікторія Олександрівна, кандидат педагогічних наук, заступник директора з навчальної роботи, ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету», baliuk.vika@gmail.com

Батуровська Ілона Вікторівна, доктор педагогічних наук, професор кафедри електроенергетики, електротехніки та електромеханіки Миколаївського НАУ, batsurovska_ilona@outlook.com

Башкір Ольга Іванівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційно педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди, boi83@ukr.net

Бащеванжи Надія Валеріївна, викладач фінансово-економічних дисциплін, кваліфікаційна категорія «спеціаліст другої категорії», Ногайський фаховий коледж Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного, levada1980.r@gmail.com

Бездєнежних Марина Ігорівна, викладач гуманітарних дисциплін, Лисичанський гірничо-індустріальний фаховий коледж, marina_bezdenezhnyh@ukr.net

Безсонова Олександра В'ячеславівна, студентка другого курсу освітньо-професійної програми «Інформаційна діяльність підприємства» ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету», student002@cuer.ukr.education

Безуглий Андрій Валентинович, викладач I категорії спеціальних дисциплін Красноградського аграрно-технічного фахового коледжу імені Ф. Я. Тимошенко, ktmmsg.bezuglyav@gmail.com

Бердичевська Ірина Валентинівна, викладач, КЗЛОР «Бродівський фаховий педагогічний коледж імені Маркіяна Шашкевича», ir.a.berdychevska@gmail.com

Березан Валентина Ігорівна, доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри спеціальної освіти і соціальної роботи, Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, berezanvi@gsuite.pnpu.edu.ua

Берковська Євгенія Володимирівна, студентка психолого-педагогічного факультету Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Беланова Юлія Михайлівна, викладач вищої категорії, викладач іноземної мови, Комунальний заклад Сумської обласної ради «Путивльський педагогічний фаховий коледж імені С. В. Руднева», yulyabylanova@putped.edu.ua

Бичкова Антоніна Вікторівна, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, Відокремлений структурний підрозділ «Оріхівський коледж Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного», litvinova0963@gmail.com

Бичкова Юлія Олександрівна, викладач другої кваліфікаційної категорії Бахмутського медичного фахового коледжу

Біленко Оксана Павлівна, кандидат сільськогосподарських наук, старший викладач кафедри землеробства і агрохімії ім. В. І. Сазанова Полтавського державного Аграрного університету, oksana.bilenko@pdaa.edu.ua

Білоног Лідія Михайлівна, учитель української мови та літератури Черкаської гімназії № 31, lidija.belonog07@gmail.com

Білявська Людмила Павлівна, викладач, методист вищої категорії, Коростишівський педагогічний фаховий коледж імені І. Я. Франка Житомирської обласної ради, bilyavskaya@korpk.ukr.education

Бойко Олена Анатоліївна, здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня кафедри освітології та інноваційної педагогіки, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С Сковороди, st.elena478@gmail.com

Бойко Олена Вікторівна, викладач, Відокремлений структурний підрозділ «Краматорський фаховий коледж Донецького національного університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського», elenaboikokt@gmail.com

Болгар Олена Миколаївна, викладач вищої категорії, методист, КЗ ЛОР «Бродівський фаховий педагогічний коледж імені Маркіяна Шашкевича», Olen547@ukr.net

Бондаренко Наталія Олександрівна, викладач вищої категорії Відокремлений структурний підрозділ «Оріхівський коледж Таврійського державного агротехнологічного університету»

Бондаренко Наталія Петрівна, викладач вищої категорії зарубіжної літератури, Красноградський аграрно-технічний фаховий коледж імені Ф. Я. Тимошенка, координатор благодійного фонду «ЗБЕРЕЖЕМО ВІЛЬНІ УКРАЇНСКІ ПРОСТОРИ» natalipetrovna20@gmail.com

Бондаренко Тетяна Володимирівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри інформатики і ІКТ факультету фізики, математики та інформатики, Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, bondarenko@udpu.edu.ua

Бородай Едуард Миколайович, кандидат педагогічних наук, заступник начальника з морально-психологічного забезпечення, начальник відділу з морально-психологічного забезпечення та зв'язків з громадськістю Полтавського обласного територіального центру комплектування та соціальної підтримки, підполковник, ORCID: 0000-0001-9669-6812

Боярський Дмитро Едуардович, директор, Рокитненська гімназія з дошкільним структурним підрозділом виконавчого комітету Омельницької сільської ради Кременчуцького району Полтавської області, boyarskidm86@gmail.com

Бречко Олена Миколаївна, викладач вищої категорії мови та літератури, Красноградський аграрно-технічний фаховий коледж імені Ф. Я. Тимошенка, lenabrechko161068@gmail.com

Брильов Олексій Дмитрович, студент Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського

Булах Ірина Іванівна, викладач вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист, Відокремлений структурний підрозділ, Уманський фаховий коледж технологій та бізнесу, Уманського національного університету садівництва, bulah.ira123@gmail.com

Булєєв Максим Вікторович, студент 52 групи факультету фізичного виховання, Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка, mbuleev97@gmail.com

Бунецька Ірина Миколаївна, викладач, кафедра іноземних мов та літератур Ланьчжоуський університет, Ланьчжоу, Китай, iryna@lzu.edu.cn

Вакуленко Лідія Василівна, викладач вищої категорії, Відокремлений структурний підрозділ «Краматорський фаховий

коледж ДонНУЕТ імені Михайла Туган-Барановського», lv.vakulenko30@gmail.com

Ван Янь, здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня кафебри освітології та інноваційної педагогії, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, st.elena478@gmail.com

Везомська Світлана Жоржовна, кандидат історичних наук, викладач ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету», verezomska@cuer.ukr.education

Височин Оксана Анатоліївна, практичний психолог вищої категорії, Відокремлений структурний підрозділ «Полтавський фаховий коледж нафти і газу Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», Oksana.visochin@ukr.net

Вихристюк Алла Леонідівна, методист, Відокремлений структурний підрозділ «Васильківський фаховий коледж Національного авіаційного університету»

Вітчінкіна Катерина Олександрівна, здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, спеціальність 015 Професійна освіта, викладачка, Коледж міжнародної освіти, Уханьський технологічний університет, (Китай), vikaltd@163.com

Вовк Тамара Михайлівна, методист ВСП «Вугледарський фаховий коледж Маріупольського державного університету», спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, tamaravovk6@gmail.com

Вовчик Оксана Василівна, викладач математики, ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету», oksanashestopalpl@gmail.com

Войтаннік Валентина Василівна, викладач інформатики, ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету», val40041002@ukr.net

Волкова Лариса Миколаївна, викладач історії та права, Відокремлений структурний підрозділ «Ногайський фаховий коледж Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного», lv297416@gmail.com

Воробйова Олена Анатоліївна, викладач професійно-теоретичної підготовки ДНЗ «Деражнянський центр професійної освіти», vorobuova02@gmail.com

Гавриш Олена Миколаївна, викладач, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, ВСП «Криворізький фаховий коледж Українського державного університету науки і технологій»

Гаврілова Людмила Гаврівна, доктор педагогічних наук, професор ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», havriovalg@gmail.com

Гайдар Людмила Вячеславівна, студентка третього курсу освітньо-професійної програми «Оціночна діяльність», ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету», ludmilagajgar805@gmail.com

Галонза Олексій Миколайович, викладач фізичного виховання ВСП «Технологічно-промисловий фаховий коледж Вінницького національного аграрного університету», gordalla75@ukr.net

Галушко Ліна Борисівна, викладач-методист, «спеціаліст вищої категорії», Відокремлений структурний підрозділ «Уманський фаховий коледж технологій та бізнесу Уманського національного університету садівництва», atklina@ukr.net

Гаркович Олексій Леонтійович, кандидат біологічних наук, доцент, доцент кафедри екології та природоохоронних технологій, Одеський національний технологічний університет, harkovych@ontu.edu.ua

Герасименко Ольга Вікторівна, викладач циклової комісії обліково-економічних дисциплін, Миколаївський фаховий коледж економіки та харчових технологій, gerasimenko67189@gmail.com

Герасимик-Чернова Тетяна Павлівна, викладач-методист, Відокремлений структурний підрозділ «Львівський технічний фаховий коледж ЛНТУ», ltklntu@ukr.net

Гнатенко Тамара Степанівна, викладач фармацевтичних дисциплін, Черкаська медична академія, toma1301@ukr.net

Голованова Емілія Юрївна, студентка групи 21ОД, ВСП «Фаховий коледж управління економіки і права Полтавського державного аграрного університету», golovanovvaemilia@gmail.com

Голозубова Олена Вікторівна, викладач, Балаклійський фаховий педагогічний коледж Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради, 01goliklena@gmail.com

Голуб Тетяна Юрївна, викладач другої кваліфікаційної категорії, голова циклової комісії спеціальних і загальних електротехнічних дисциплін, Слов'янський енергобудівних фаховий коледж, ishenko31011988@gmail.com

Голубнича Людмила Олександрівна, доктор педагогічних наук, професор, доцент кафедри іноземних мов, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, golubnichaya11@gmail.com

Гончарук Григорій Олександрович, викладач фізичного виховання, спеціалісти вищої категорії ВСП «Технологічно-промисловий фаховий коледж Вінницького національного аграрного університету», gordalla75@ukr.net

Горбуньова Соф'я Олегівна, асистент кафедри ділової іноземної мови, Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», sophiegorbuniova@gmail.com

Горда Тетяна Михайлівна, викладач-методист, ВСП «Полтавський політехнічний фаховий коледж Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», gtatana343@gmail.com

Горденко Алла Петрівна, заступник директора з навчальної роботи ВСП «Технологічно-промисловий фаховий коледж Вінницького національного аграрного університету», gordalla75@ukr.net

Гордієнко Ірина Михайлівна, викладач вищої кваліфікаційної категорії, «викладач-методист», КЗ «Бахмутський педагогічний фаховий коледж», brk.gordienko2020@gmail.com

Гордієнко Оксана Вікторівна, викладач агрономічних дисциплін, Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету», gordienko@super.ukr.education

Готра Наталія Леонідівна, викладачка ВСП «Мукачівський фаховий коледж Національного університету біоресурсів і природокористування України», natalligot@gmail.com

Григоренко Андрій Валерійович, аспірант кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи, Університету Григорія Сковороди в Переяславі, anigav@gmail.com

Григоренко Олександра Сергіївна, викладач, Балаклійський фаховий педагогічний коледж Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради, 0999462072sasha@gmail.com

Гриненко Ірина Олегівна, викладач спеціальних дисциплін, спеціаліст другої категорії, «Новокаховський політехнічний фаховий коледж, Національного університету «Одеська політехніка», grinenko12155@gmail.com

Гринько Аліна Іванівна, студентка 3 курсу освітньо-професійної програми «Фінанси і кредит», ВСП «Фаховий коледж управління, економіки та права ПДАУ», alinagrinko2005@gmail.com

Гринько Вікторія Геннадіївна, студентка магістратури факультету природничих наук та менеджменту, Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, викладач хімії Державного професійно-технічного навчального закладу «Броварський професійний ліцей», toryhrynko1505@gmail.com

Гриньов Роман Станіславович, доктор фізико-математичних наук, професор факультету фізики Аріельського університету (Ізраїль)

Гриньова Марина Вікторівна, доктор педагогічних наук, професор, ректор Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, член-кореспондент НАПН України, grinovamv@gmail.com

Грушко Галина Євгенівна, вчитель вищої кваліфікаційної категорії, звання «старший вчитель», директор ДПТНЗ «Тернопільське вище професійне училище сфери послуг та туризму», d770805@gmail.com

Гуз Костянтин Жоржович, доктор педагогічних наук, професор кафедри методики змісту освіти Полтавської академії неперервної освіти ім. М. В. Остроградського, ORCID: 000-0002-4332-1416

Гуртова Яніна Віталіївна, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської філології, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, yaninagurtovaya@gmail.com

Даниленко Ірина Вікторівна, викладач, Харківський радіотехнічний коледж, wanderlustsulrednaw@gmail.com

Данилова Анастасія Володимирівна, студентка 3 курсу освітньо-професійної програми «Інформаційна діяльність підприємства», ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету», student061@сuer.ukr.education

Дерюгіна Людмила Миколаївна, викладач української мови та літератури, Комунальний заклад Сумської обласної ради «Путівльський педагогічний фаховий коледж імені С. В. Руднева», ludmilader@gmail.com

Дзекун Юрій Олексійович, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри романо-германської філології Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, yuriydzekun@ukr.net

Дирда Валентина Олександрівна, викладач соціології, Дніпровський транспортно-економічний фаховий коледж, psychologist.dtrek@gmail.com

Диусь Іванна Іванівна, здобувачка освіти, Відокремлений структурний підрозділ «Гуманітарно-педагогічний фаховий коледж Мукачівського державного університету», ivannadyus3@gmail.com

Диусь Каріна Іванівна, здобувачка освіти, Відокремлений структурний підрозділ «Гуманітарно-педагогічний фаховий коледж Мукачівського державного університету», karinadius2006@gmail.com

Дітяр Валерія Володимирівна, студентка 3 курсу освітньо-професійної програми «Інформаційна діяльність підприємства» ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права ПДАУ», student062@cuerp.ukr.education

Дмитрів Олена Веніамінівна, викладач економічних дисциплін I категорії, Красноградський аграрно-технічний фаховий коледж імені Ф. Я. Тимошенка, dmitrivelenka@gmail.com

Довгаль Ірина Анатоліївна, викладач вищої категорії, Відокремлений структурний підрозділ «Краматорський фаховий коледж ДонНУЕТ імені Михайла Туган Барановського», dovgalira27@gmail.com

Додрик Ольга Володимирівна, Викладач першої кваліфікаційної категорії, Відокремлений структурний підрозділ «Новокаховський політехнічний фаховий коледж Одеського національного політехнічного університету», ya.ol4ik7@gmail.com

Донченко Вікторія Іванівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент закладу вищої освіти кафедри фізичної та реабілітаційної медицини, Полтавський державний медичний університет, vik.donchenko@gmail.com

Дорогобід Оксана Степанівна, викладач української мови та літератури, ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету», dorogobid.oksana@gmail.com

Дорохова Наталія Григорівна, здобувачка кафедри педагогічної майстерності та менеджменту ім. І. А. Зязюна Полтавського національного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка, koketka.poltava@gmail.com

Доценко Наталія Андріївна, доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри загальнотехнічних дисциплін,

Миколаївський національний аграрний університет,
dotsenkona@outlook.com

Дубина Андрій Валентинович, викладач I категорії економічних дисциплін Красноградського аграрно-технічного фахового коледжу імені Ф. Я. Тимошенка, s123.s@i.ua

Дудар Анжеліка Андріївна, студентка 3 курсу КЗ ЛОР «Бродівський фаховий педагогічний коледж імені Маркіяна Шашкевича», pelykh81zoryana@gmail.com

Душейко Алла Леонідівна, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, завідувач відділенням, ВСП «Фаховий коледж мистецтв та дизайну Київського національного університету технологій та дизайну», allatoneval@ukr.net

Єрмоленко Олександр Владиславович, аспірант кафедри загальної педагогіки та андрагогіки, Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, ermolenko_av@i.ua

Єфименко Наталія Романівна, базовий методист, Комуніальний заклад освіти «Полтавський базовий медичний фаховий коледж» Полтавської обласної ради, nat.efimenko09@gmail.com

Жамардій Валерій Олександрович, доктор педагогічних наук, доцент кафедри фізичної та реабілітаційної медицини, Полтавського державного медичного університету, Shamardi@ukr.net

Жара Ганна Іванівна, доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри біологічних основ фізичного виховання, здоров'я і спорту, Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка, zhannafarm@gmail.com

Жиляков Сергій Володимирович, аспірант, Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», судовий експерт, serhiiz77@gmail.com

Житченко Ганна Олександрівна, кандидат економічних наук, спеціаліст другої категорії, викладач спеціальних економічних дисциплін, Відокремлений структурний підрозділ «Новокаховський політехнічний фаховий коледж» Національного університету «Одеська політехніка», anna.zhytchenko@gmail.com

Журавель Інна Вікторівна, викладач циклової комісії загальноосвітніх дисциплін, Відокремлений структурний підрозділ «Технологічно-промисловий фаховий коледж Вінницького національного аграрного університету», м. Вінниця, Україна, innazhuravel@ukr.net

Задача Алла Вікторівна, вчитель фізичної культури КЗ «Вінницький ліцей № 23», gordalla75@ukr.net

Засць Галина Володимирівна, викладач-методист, викладач вищої категорії економічних дисциплін, Красноградський аграрно-технічний фаховий коледж імені Ф. Я. Тимошенка, galinavladimirovna350@gmail.com

Зайка Людмила Семенівна, викладач української мови та літератури, Відокремлений структурний підрозділ «Технологічно-промисловий фаховий коледж Вінницького національного аграрного університету», lyudazaika1970@gmail.com

Запорожцева Юлія Сергіївна, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри педагогіки та андрагогіки, комунальний заклад «Житомирський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» Житомирської обласної ради, yulyaza@ukr.net

Захаров Андрій Вадимович, аспірант, Державний біотехнологічний університет. Харків. Україна, zakharovandrey1997@gmail.com

Захарова Валерія Вікторівна, аспірантка кафедри загальної педагогіки та андрагогіки Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, zaharova.kl@gmail.com

Зіменс Юлія Вікторівна, викладачка Херсонського політехнічного фахового коледжу Національного університету «Одеська політехніка», м. Херсон, juli16111990@gmail.com

Знайко Оксана Володимирівна, викладач Відокремленого структурного підрозділу «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету», oksznay@ukr.net

Зюкіна Алла, завідувач відділення, Комунальний заклад «Кам'янський фаховий медичний коледж» Дніпропетровської обласної ради, ziukina@med.cc.ua

Іваненко Валерія Сергіївна, магістерка спеціальності 015 «Професійна освіта (Аграрне виробництва, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології)», Миколаївський національний аграрний університет, valeria857@ukr.net

Іванов Дмитро Сергійович, здобувач третього освітньо-наукового рівня вищої освіти, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, dimonivanov2610@gmail.com

Івченко Вероніка Володимирівна, студентка ОПП «Інформаційна діяльність підприємства» ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету»; student005@cuerp.ukr.education

Льченко Олена Юріївна, доктор педагогічних наук, професор кафедри загальної педагогіки та андрагогіки, Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, ilchenko.olena@gmail.com

Ісакова Оксана Людвігівна, викладач вищої категорії, викладач математики, Вінницький медичний фаховий коледж ім. акад. Д. К. Заболотного, OksanaIsakova121@gmail.com

Іщенко Валентина Леонідівна, кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри ділової іноземної мови, Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», isenkovaValentina67@gmail.com

Кабайлова Марія Вікторівна, студентка другого курсу освітньо-професійної програми «Інформаційна діяльність підприємства» ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету», student006@cuerp.ukr.education

Каліберда Ю. Ю., кандидат історичних наук, викладач правознавства Відокремленого структурного підрозділу «Технологічного фахового коледжу Дніпровського державного аграрно-економічного університету», м. Дніпро

Кан Алла Валеріївна, викладач вищої категорії, викладач дошкільної педагогіки та окремих методик, Комунальний заклад Сумської обласної ради «Путивльський педагогічний фаховий коледж імені С. В. Руднева», kanalla13061976@gmail.com

Канівець Ірина Михайлівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри будівництва та професійної освіти, доцент, Полтавський державний аграрний університет, ira.gorda80@gmail.com

Канівець Олександр Васильович, кандидат технічних наук, доцент кафедри агроінженерії та автомобільного транспорту, доцент, Полтавський державний аграрний університет, k.alex2222@gmail.com

Карманенко Василь Васильович, кандидат педагогічних наук, викладач менеджменту, директор ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету», vkarmanenko@gmail.com

Кашуба Михайло Михайлович, викладач фізичного виховання ВСП «Технологічно-промисловий фаховий коледж Вінницького національного аграрного університету», gordalla75@ukr.net

Квашук Олена Володимирівна, викладач вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист, ВСП Уманський фаховий коледж технологій та бізнесу УНУС, s.olena.v12@gmail.com

Киба Людмила Михайлівна, старший викладач кафедри англійської філології та методики навчання англійської мови, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, kasyaluka@ukr.net

Кійко Інна Володимирівна, завідувач відділення закладу фахової передвищої освіти, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, Фаховий коледж Національного фармацевтичного університету, м. Харків, innawk2020@gmail.com

Кікто Світлана Михайлівна, кандидат педагогічних наук, директор відокремленого структурного підрозділу Київський індустріальний фаховий коледж Київського національного університету будівництва і архітектури, svetlanakikto@ukr.net

Кітура Оксана Вікторівна, викладач економічних дисциплін, 1-ї категорії, циклової комісії експлуатації нафтових і газових свердловин, Відокремлений структурний підрозділ Полтавський фаховий коледж нафти і газу Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», oxanakitura1981@gmail.com

Кішко Валентин Миколайович, кандидат технічних наук, викладач спеціальних дисциплін, директор, Красноградський аграрно-технічний фаховий коледж імені Ф. Я. Тимошенка kiyashkoval@gmail.com

Кішко Світлана Григорівна, викладач вищої категорії, викладач-методист Відокремленого структурного підрозділу «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету», kiyashko161@gmail.com

Клименкова Світлана, завідувач відділення, керівник відділу науково-дослідної роботи студентів, Комунальний заклад «Кам'янський фаховий медичний коледж» Дніпропетровської обласної ради», klymenkova@med.cc.ua

Климчук Надія Володимирівна, студентка 3 курсу КЗ ЛОР «Бродівський фаховий педагогічний коледж імені Маркіяна Шашкевича», pelykh81zoryana@gmail.com

Коба Алла Вікторівна, викладач історії, Відокремлений структурний підрозділ «Оріхівський фаховий коледж Таврійського Державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного», allakoba2022@gmail.com

Кобилінська Марія Михайлівна, викладач, Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету», mariakobylynska@gmail.com

Коваленко Галина Григорівна, викладач вищої категорії, викладач української мови та літератури, Вінницький медичний фаховий коледж ім. акад. Д. К. Заболотного, kudina.galina2301@gmail.com

Коваленко Ірина Володимирівна, викладач хімії, ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету», ivkovalenko50@gmail.com

Коваленко Наталія Миколаївна, спеціаліст вищої категорії, «Новокаховський політехнічний фаховий коледж Національного університету «Одеська політехніка», kovalenkonatalia583@gmail.com

Ковальчук Інна, доцентка кафедри педагогіки та соціальної роботи, кандидатка педагогічних наук, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, i.kovalchuk@chnu.edu.ua

Козут Тетяна Михайлівна, кандидат педагогічних наук, заступник директора з навчальної роботи, Тернопільський фаховий коледж харчових технологій і торгівлі, tatianakohut@gmail.com

Козирицька Наталія Анатоліївна, викладач української мови і літератури, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, Черкаський фаховий коледж харчових технологій та бізнесу, kozyriacka.nata@ukr.net

Козловська Христина Романівна, студентка КЗ ЛОР «Бродівський фаховий педагогічний коледж імені Маркіяна Шашкевича»

Кокарєва Анастасія Віталіївна, магістрантка фізико-математичного факультету, Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, anastasiakokareva653@gmail.com

Колетник-Толстошеєва Світлана Вікторівна, викладач образотворчого мистецтва, Комунальний заклад Сумської обласної ради «Путивльський педагогічний фаховий коледж імені С. В. Руднева», svitlanakoletnik-tolstosheyeva@putped.edu.ua

Колеснік Віталій Володимирович, викладач інформаційних систем ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету»; студент спеціальності 126 Інформаційні системи та технології Полтавського державного аграрного університету

Коломієць Інна Валеріївна, завідувач навчально-методичного кабінету, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, Фаховий коледж Національного фармацевтичного університету, м. Харків, Kolinna86@gmail.com

Кондратова Марина Володимирівна, кандидат педагогічних наук, спеціаліст вищої категорії, «викладач-методист», директор ВСП «Технологічно-промисловий фаховий коледж Вінницького національного аграрного університету», gordalla75@ukr.net

Кононець Наталія Василівна, доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри економічної кібернетики, бізнес-економіки та інформаційних систем, Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»; завідувачка аграрно-економічного відділення ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету»

Конотоп Катерина Олексіївна, магістрантка освітньої програми «Освітня робототехніка», Вищий навчальний заклад Укоопспілки, «Полтавський університет економіки і торгівлі», провідний фахівець Комунального закладу «Полтавський міжшкільний ресурсний центр Полтавської міської ради», konotopka.ua@gmail.com

Коношенко Оксана Яківна, викладач першої категорії, ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету», oksana.konoshenko21@gmail.com.

Коробських Інна Олександрівна, викладач II категорії спеціальних дисциплін, Красноградський аграрно-технічний фаховий коледж імені Ф. Я. Тимошенка, учасниця благодійного фонду «ЗБЕРЕЖЕМО ВІЛЬНІ УКРАЇНСЬКІ ПРОСТОРИ», innakorobsk7@gmail.com

Коровіна Вікторія Андріївна, викладач спеціальних дисциплін, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, ВСП «Новокаховський політехнічний фаховий коледж Національного університету «Одеська політехніка», korovina.viktoria@nkp.k.ua

Короленко Віктор Леонтьович, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри методики професійного навчання, Миколаївський національний аграрний університет, vlkorolenko@ukr.net

Корольов Владислав Володимирович, студент другого (магістерського) рівня вищої освіти, факультет природничих наук

та менеджменту, Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, vladislavkorolovcrazy@gmail.com

Корчемна Анастасія, студентка 141 групи Коростишівського педагогічного фахового коледжу імені І. Я. Франка Житомирської обласної ради

Косенко Олена Леонідівна, викладач іноземної мови, викладач-методист, Харківський радіотехнічний коледж, olkosenko.work@gmail.com

Косенчук Наталія Петрівна, викладач агрономічних дисциплін, Відокремлений структурний підрозділ «Ногайський фаховий коледж Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного», natalya.kosenchuk@ukr.net

Костевський Олександр Едуардович, аспірант освітньо-наукової програми 011 освітні, педагогічні науки Луганського національного університету імені Тараса Шевченка, oleksandrkostevskij12@gmail.com

Костенко Зоя Вікторівна, викладач-методист електротехнічних дисциплін, Красноградський аграрно-технічний фаховий коледж імені Ф. Я. Тимошенка, kostenkotel@gmail.com

Костенко Світлана Сергіївна, практичний психолог, Відокремлений структурний підрозділ «Оріхівський коледж» Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного, lanakstnk@gmail.com

Кострубяк Тетяна Валеріївна, викладач юридичних дисциплін, спеціаліст вищої категорії, ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету», kostrubyaktata05@gmail.com

Крат Олександр Леонідович, викладач фізичного виховання, спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист, Відокремлений структурний підрозділ «Оріхівський фаховий коледж Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного», kratoleksandr4119@gmail.com

Криворучко Аліна Валеріївна, викладач Полтавського національного педагогічного університету, імені В. Г. Короленка

Кривошея Дар'я Сергіївна, студентка третього курсу освітньо-професійної програми «Оціночна діяльність» ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету», krivosheya.666@gmail.com

Кришук Катерина Ігорівна, магістр освітніх, педагогічних наук, викладач, Одеський фаховий коледж транспортних технологій krisukekaterina089@gmail.com

Кріль Леся Володимирівна, магістр філології, викладач вищої категорії, Відокремлений структурний підрозділ «Гусятинський фаховий коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя», lesyakril0608@gmail.com

Крукевич Людмила Ярославівна, кандидат педагогічних наук, директор, Тернопільський фаховий коледж харчових технологій і торгівлі, tkhtt@i.ua

Куденчук Леся Андріївна, викладач економічних дисциплін, ВСП «Рожищенський фаховий коледж Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького, leanku@ukr.net

Кузнецова Олена Юріївна, доктор педагогічних наук, професор, доцент кафедри іноземних мов Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (м. Харків), o.yu.kuznetsova@nlu.edu.ua

Кузьмич Тамара Петрівна, методист, викладач вищої категорії, Відокремлений структурний підрозділ «Любешівський технічний фаховий коледж Луцького національного технічного університету», tomakuzmic11@gmail.com

Кукліна Світлана Павлівна, викладач, Ізмаїльський агротехнічний фаховий коледж

Куленко Олена Анатоліївна, старший викладач кафедри хімії та методики викладання хімії, Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, chemikulenko@gmail.com

Курепін Вячеслав Миколайович, кандидат економічних наук, доцент кафедри методики професійного навчання, Миколаївський національний аграрний університет, kupyins@ukr.net

Курило Вікторія Анатоліївна, здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти кафедри освітології та інноваційної педагогіки, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, м. Харків, Україна, v.kurylo@khimu.edu.ua

Куторжевська Софія Романівна, студентка аграрно-економічного відділення, Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету», sof1154958@gmail.com

Кухар Володимир Валентинович, доктор технічних наук, професор, проректор з науково-дослідної роботи, ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «МЕТНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА», kvv.mariupol@gmail.com

Лавецька Олена, викладач гуманітарних та соціально-економічних дисциплін, Комунальний заклад «Кам'янський фаховий медичний коледж» Дніпропетровської обласної ради», elenalaveckay@gmail.com

Лавренчук Оксана Василівна, викладач української мови та літератури, Відокремлений структурний підрозділ «Технологічно-промисловий фаховий коледж Вінницького національного аграрного університету», 117323@i.ua

Лазун Вероніка Володимирівна, студентка 123групи Коростишівського педагогічного фахового коледжу імені І. Я. Франка Житомирської обласної ради vianikadunaeva@gmail.com

Ланін Всеволод Вячеславович, аспірант кафедри загальної педагогіки та андрагогіки Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, laninv97@gmail.com

Левицька Тетяна Олександрівна, к. т. н., доцент, доцент, кафедра комп'ютерних наук ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет», tlevitiisys@gmail.com

Левченко Людмила Григорівна, Викладач вищої кваліфікаційної категорії, Відокремлений структурний підрозділ «Новокаховський політехнічний фаховий коледж Одеського національного політехнічного університету», lludmilalevchenko1601@gmail.com

Левченко Світлана Віталіївна, викладач психолого-педагогічних дисциплін Коростишівського педагогічного фахового коледжу імені І. Я. Франка Житомирської обласної ради, svitlana10111978@gmail.com

Лисенко Володимир Миколайович, магістрант 1 курсу спеціальності Професійна освіта, Полтавський державний аграрний університет, volodymyr.lysenko@st.pdaa.edu.ua

Лисенко Наталія Вікторівна, викладач фармацевтичних дисциплін, Черкаська медична академія м. Черкаси, Nataliaa.ya@ukr.net

Литвинова Оксана Василівна, викладач української мови та літератури, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету», oxana.litvi@gmail.com

Литвинюк Максим Васильович, аспірант першого року навчання, Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», litvinyuk.maxim@gmail.com

Лотиш Людмила Степанівна, викладач географії I категорії, Відокремлений структурний підрозділ «Волинський фахо-

вий коледж Національного університету харчових технологій», luda.lotych@gmail.com

Лукаш Владислава Романівна, студентка ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету», спеціальність «Інформаційна діяльність підприємства», student012@cuerp.ukr.education

Луценко Ольга Анатоліївна, викладач кафедри фармакології, клінічної фармакології та фармації Полтавського державного медичного університету, м. Полтава, Україна

Лучинін Олександр Борисович, викладач спеціаліст, Слов'янський енергобудівний фаховий коледж, aleksandr.lucin3@gmail.com

Ма Лі, аспірантка кафедри освітології та інноваційної педагогіки, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, 61821688@qq.com

Мадані Марія Михайлівна, кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри екології та природоохоронних технологій, Одеський національний технологічний університет, madanikader50@gmail.com

Майорова Олена Сергіївна, голова циклової комісії, викладач Відокремленого структурного підрозділу «Краматорський фаховий коледж Донецького національного університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського», maiorova_kk@donnuet.edu.ua

Македонська Галина Вікторівна, завідувачка технічного відділення Відокремленого структурного підрозділу «Донбаський аграрний фаховий коледж Луганського національного аграрного університету», makedonskagalia@gmail.com

Малиновська Наталія Ярославівна, викладач коледжу ЗВО «Університет Короля Данила», nataliia.malynovska@ukd.edu.ua

Малінський Максим Олександрович, студент другого курсу освітньо-професійної програми «Інформаційна діяльність підприємства», ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету», student013@cuerp.ukr.education

Мальцев Дмитро Сергійович, студент, Відокремлений структурний підрозділ «Краматорський фаховий коледж ДонНУЕТ імені Михайла Туган-Барановського»

Манжура Олександр Васильович, доктор економічних наук, доцент, професор кафедри бухгалтерського обліку і аудиту,

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», manzhura11@ukr.net

Марюхніч Тетяна Вікторівна, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету», tatvikro@ukr.net

Масюк Олена Маратівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики викладання природничо-математичних дисциплін у дошкільній, початковій і спеціальній освіті, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, lnamsk61@gmail.com

Матвієнко Юрій Сергійович, кандидат педагогічних наук, гарант освітньої програми «Освітня робототехніка», проректор з науково-педагогічної роботи Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», wasilews2009@gmail.com

Маховська Тетяна Василівна, студентка 2 курсу освітньо-професійної програми «Бухгалтерський облік», ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету»

Махотка Тетяна Вікторівна, викладач фінансово-економічних дисциплін, кваліфікаційна категорія «спеціаліст вищої категорії», Ногайський фаховий коледж Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного, mahotka.tatanya@gmail.com

Мацькова Наталія Пантелеймонівна, голова циклової комісії спеціальних дисциплін спеціальності «Будівництво та цивільна інженерія» ОПП «Будівництво, експлуатація і ремонт автомобільних доріг і аеродромів» ВСП «Барського фахового коледжу транспорту та будівництва НТУ», nataliamackova26@gmail.com

Машонська Ніна Василівна, викладач вищої категорії іноземної мови, Красноградський аграрно-технічний фаховий коледж імені Ф.Я. Тимошенка, mashonskaya2013@gmail.com

Медведева Марія Олександрівна, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри інформатики і інформаційно-комунікаційних технологій, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, магістрантка 1-го року навчання, ОПП «Освітня робототехніка», Вищий навчальний

заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», medvedeva-masha25@ukr.net

Медяник Максим Володимирович, студент 3 курсу освітньо-професійної програми «Інформаційна діяльність підприємства» Відокремленого структурного підрозділу «Фаховий коледж управління, економіки і права ПДАУ», maksimmedanik47@gmail.com

Мельник Тетяна Андріївна, методист, викладач історії України, ВСП «Технологічно-промисловий фаховий коледж Вінницького національного аграрного університету», melnik_tanya_metod@ukr.net

Мехед Ольга Борисівна, доктор педагогічних наук, завідувач кафедри біології, доцент, Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка, mekhedolga@gmail.com

Мироненко Олена Юріївна, старший викладач вищої категорії суспільно-гуманітарних дисциплін, Красноградський аграрно-технічний фаховий коледж імені Ф. Я. Тимошенка, mironenkoolena22@gmail.com

Михайленко Анна Олександрівна, студентка 3 курсу освітньо-професійної програми «Інформаційна діяльність підприємства» ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права», student065@cuer.ukr.education

Мілева Надія Володимирівна, викладач агрономічних дисциплін, викладач вищої кваліфікаційної категорії, Відокремлений структурний підрозділ «Ногайський фаховий коледж Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного», garmoniya446@gmail.com

Мішкулинець Олена Олексіївна, кандидат психологічних наук, заступник директора з навчальної роботи, викладач психолого-педагогічних дисциплін, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, Відокремлений структурний підрозділ «Гуманітарно-педагогічний фаховий коледж Мукачівського державного університету», naukagpk@i.ua

Міщенко Валентина Валеріївна, викладач першої категорії, Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету», valentina820803@gmail.com

Моїсєєва Ізабелла Миколаївна, викладач іноземної мови, Комунальний заклад «Бахмутський педагогічний фаховий коледж», bpk.moiseeva.i.m@gmail.com

Молодушко Ірина Олександрівна, студентка ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету», спеціальність «Інформаційна діяльність підприємства», student014@cuер.ukr.education

Моренко Вікторія Михайлівна, викладач іноземної мови першої категорії, КЗ «Криворізький фаховий медичний коледж» ДОР, vikiviki27092014@gmail.com

Мороз Наталія Володимирівна, викладач, Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету», moroznata1978@gmail.com

Мороз Олена Іванівна, спеціаліст другої категорії, Комуніальний заклад освіти «Середня загальноосвітня школа № 84» Дніпровської міської ради, Lentsya82@gmail.com

Мороз Тетяна Юрївна, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, t.moroz0904@gmail.com

Мороховець Галина Юрївна, кандидат педагогічних наук, викладач кафедри фізики, Полтавський державний медичний університет, polstomumsa1@gmail.com

Морушко Ольга Василівна, кандидат фізико-математичних наук, доцент кафедри інформаційних технологій, ЗВО «Університет Короля Данила», м. Івано-Франківськ, olha.morushko@ukd.edu.ua

Москаленко Олександр Юрійович, аспірант кафедри загальної педагогіки та андрагогіки Полтавського національного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка, moskalenko.aspirantura@gmail.com

Мось Михайло Іванович, викладач фінансово-облікових дисциплін, ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету», mihaylo.mos@gmail.com

Мосюрчак Віктор Михайлович, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, викладач Фахового коледжу ЗВО «Університет Короля Данила», м. Івано-Франківськ, victor.mosyurchak@gmail.com

Му Веньлун, аспірант кафедри освітології та інноваційної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди, 602889159@qq.com

Мудра Олена Василівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов для природничих факультетів, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, o.mudra@chnu.edu.ua

Мудрий Ярослав Сергійович, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки та соціальної роботи, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, i.mudryi@chnu.edu.ua

Мураховська Ганна Вікторівна, викладач спеціальних дисциплін першої категорії, циклової комісії «Організація перевезень і управління на залізничному транспорті», Дніпровський фаховий коледж залізничного транспорту та транспортної інфраструктури, murakhovskaya.anna.05@gmail.com

Назарова Лідія Володимирівна, заступник директора з навчально-методичної роботи, Відокремлений структурний підрозділ «Донбаський аграрний фаховий коледж Луганського національного аграрного університету», lidianazarova72@gmail.com

Нестуля Світлана Іванівна, доктор педагогічних наук, директор навчально-наукового інституту лідерства, професор кафедри педагогіки та суспільних наук, Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», snestulya@gmail.com

Нечитайло Лариса, викладачка природничих дисциплін «Балаклійський педагогічний фаховий коледж Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»», biowoman1970@gmail.com

Носальська Олена Леонідівна, викладач циклової комісії управління і права ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права ПДАУ», elena.nosalskaya1975@gmail.com

Овсієнко Юлія Іванівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри будівництва та професійної освіти, Полтавський державний аграрний університет, iuliia.ovsienko@pdaa.edu.ua

Олефір Ольга Іванівна, доцент кафедри спеціальної освіти і соціальної роботи Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, olga.olefir@ukr.net

Олійник Тетяна Миколаївна, викладач вищої категорії, ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету», tanyaoliynyk9@gmail.com

Онїко Валентина Володимирівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри будівництва та професійної освіти, Полтавський державний аграрний університет, valentyuna.onipko@pdaa.edu.ua

Орел Дарина Миколаївна, студентка 123 групи, Коростишівського педагогічного фахового коледжу імені І. Я. Франка Житомирської обласної ради, orel05daruna@gmail.com

Павелко Наталія Іванівна, викладач першої категорії ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права ПДАУ», nataliapavelko777@gmail.com

Павич Ніна Дмитрівна, викладач вищої категорії, методист, викладач іноземної мови, відокремлений структурний підрозділ «Барський фаховий коледж транспорту та будівництва Національного транспортного університету», nina.pavich66@gmail.com

Павич Сергій Степанович, викладач вищої категорії, методист, викладач соціально-економічних дисциплін, відокремлений структурний підрозділ «Барський фаховий коледж транспорту та будівництва Національного транспортного університету», sergiy.pavich@gmail.com

Павлюк Андрій Павлович, аспірант освітньо-наукової програми 011 освітні, педагогічні науки Луганського національного університету імені Тараса Шевченка

Павлюк Роман Павлович, аспірант освітньо-наукової програми 011 освітні, педагогічні науки Луганського національного університету імені Тараса Шевченка

Падун Валентина, асистент кафедри спеціальної освіти і соціальної роботи Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, valentyana_94@ukr.net

Паламарчук Світлана Іванівна, викладач фізики, спеціаліст вищої категорії ВСП «Технологічно-промисловий фаховий коледж Вінницького національного аграрного університету», gordalla75@ukr.net

Пальок Іванна Іванівна, здобувачка освіти ВСП «Гуманітарно-педагогічний фаховий коледж Мукачівського державного університету», palokivanna2@gmail.com

Пальоха Катерина Миколаївна, викладач біології Відокремленого структурного підрозділу «Волинський фаховий коледж Національного університету харчових технологій», catherianezagoruiko95@gmail.com

Панівська Мілена Анатоліївна, викладач іноземної мови, ВСП «Фаховий коледж управління, економіки та права ПДАУ», mi196pan@gmail.com

Партола Вікторія Вікторівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики викладання природничо-математичних дисциплін у дошкільній, початковій і спеціальній освіті, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, partolav@gmail.com

Пахолюк Андрій Романович, викладач Відокремленого структурного підрозділу «Волинський фаховий коледж Національного університету харчових технологій», seguro-raiz@meta.ua

Пахолюк Тамара Євгенівна, викладач вищої категорії, старший викладач Відокремленого структурного підрозділу «Волинський фаховий коледж Національного університету харчових технологій», tamaraLutsk@meta.ua

Пахомова Лідія Валеріївна, кандидат педагогічних наук, вчитель початкових класів Манченківської загальноосвітньої школи I–III ступенів Люботинської міської ради Харківської області; lidiaphmv@gmail.com

Пахомова Наталія, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри спеціальної освіти і соціальної роботи Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, nataliypng24@gmail.com

Пенькова Ольга Владиславівна, студентка 21ан групи, Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету», penkovaolga802@gmail.com

Перебийніс Юлія Василівна, викладач кафедри теоретико-правових дисциплін, Полтавський юридичний інститут Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, julia.v.pere@gmail.com

Першина Олена Іванівна, спеціаліст вищої категорії, викладач спеціальних економічних дисциплін, Відокремлений структурний підрозділ «Новокаховський політехнічний фаховий коледж» Національного університету «Одеська політехніка», pershyna.olena@nkrp.op.edu.ua

Петренко Ірина Миколаївна, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки та суспільних наук, Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», roonsku@ukr.net

Петренко Леся Миколаївна, доктор педагогічних наук, професор, доцент кафедри загальної педагогіки та андрагогіки Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, petrenko13333@gmail.com

Петришин Олександр Володимирович, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент закладу вищої освіти кафедри

фізичної та реабілітаційної медицини, Полтавський державний медичний університет, oleksandrpetrishin@gmail.com

Печериця Наталія Михайлівна, кандидат педагогічних наук, викладач кафедри соціальної роботи Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради, natalapescerica8@gmail.com

Пилипенко Людмила Олександрівна, викладач математики, спеціаліст вищої категорії, ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету», puras.lyuda@gmail.com

Піндера Микола Володимирович, здобувач вищої освіти спеціальності 015 «Професійна освіта (Аграрне виробництва, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології)», Миколаївський національний аграрний університет, pkola9260@gmail.com

Піщикова Наталія Олексіївна, викладач вищої категорії, старший викладач, викладач педагогіки, Комунальний заклад Сумської обласної ради «Путивльський педагогічний фаховий коледж імені С. В. Руднева», wafelka73@gmail.com

Погорелова Тетяна Юрївна, доктор філософії зі спеціальності 011 «Науки про освіту», доцент кафедри педагогіки, іноземної філології та перекладу Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, tatipogorelova@gmail.com

Полянничко Тетяна, вчителька хімії Балаклійський ліцей Балаклійської міської ради Харківської області polyanichkotg@gmail.com

Пономаренко Єлизавета Миколаївна, викладач хімії, II кваліфікаційна категорія, Комунальний заклад охорони здоров'я «Ізюмський медичний фаховий коледж» Харківської обласної ради, ponomarenko.e.n85@gmail.com

Пономарьова Ірина Іванівна, викладач першої категорії, завідувач навчально-методичною лабораторією, Відокремлений структурний підрозділ «Дніпровський фаховий коледж інженерії та педагогіки Державного вищого навчального закладу «Український державний хіміко-технологічний університет», irina.ponomarova17@gmail.com

Попова Ольга Олегівна, викладач-стажист кафедри екології та природоохоронних технологій, Одеський національний технологічний університет

Поцяпун Вікторія Володимирівна, студентка факультету природничих наук та менеджменту Полтавського національного педагогічного університету, імені В. Г. Короленка, pozyapun@gmail.com

Поштарук Лариса Іванівна, завідувач відділення дошкільної і початкової освіти, викладач вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист Комунальний заклад «Уманський гуманітарно-педагогічного фаховий коледж ім. Т. Г. Шевченка Черкаської обласної ради», poshtaryk_lora@ukr.net

Присяжнюк Валентина Петрівна, учитель української мови та літератури Черкаської гімназії № 31, pris_v_p@ukr.net

Присяжнюк Юрій Петрович, доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії України Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького, yu-prysyazhnyuk@ukr.net

Прілено Наталія Володимирівна, старший викладач кафедри механічної та електричної інженерії, Полтавський державний аграрний університет, nataliia.pryliero@pdaa.edu.ua

Прокопець Світлана Дмитрівна, викладач спеціальних дисциплін, Красноградський аграрно-технічний фаховий коледж імені Ф. Я. Тимошенка, svetlanaprokopec134@gmail.com

Проскурня Назар Вікторович, здобувач вищої освіти ступеня доктор філософії зі спеціальності 073 Менеджмент, Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», gtppuet41@gmail.com

Пряслова Наталія Миколаївна, магістерка спеціальності 015 «Професійна освіта (Аграрне виробництва, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології)», Миколаївський національний аграрний університет, kurpins@ukr.net

Равлюк Тетяна Анатоліївна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки та соціальної роботи, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, t.ravliuk@chnu.edu.ua

Рагуліна Маргарита Михайлівна, асистент кафедри музики, Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, magragulina@gmail.com

Редченко Людмила Володимирівна, завідувач відділенням, Комунальний заклад освіти «Полтавський базовий медичний фаховий коледж» Полтавської обласної ради, lyudmilared.987@gmail.com

Репринцева Ніна Іванівна, викладач вищої категорії загальноосвітніх дисциплін, Красноградський аграрно-технічний фаховий коледж імені Ф. Я. Тимошенка, координатор благодійного фонду «ЗБЕРЕЖЕМО ВІЛЬНІ УКРАЇНСЬКІ ПРОСТОРИ», thenina@gmail.com

Ровінський Костянтин Броніславович, викладач фізичного виховання, спеціалісти вищої категорії ВСП «Технологічно-промисловий фаховий коледж Вінницького національного аграрного університету», gordalla75@ukr.net

Романець Зоя Сергіївна, магістрантка освітньої програми «Освітня робототехніка», Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», методист Центру STEAM-освіти Комунального закладу «Полтавський міжшкільний ресурсний центр Полтавської міської ради», romanets26zo@gmail.com

Романова Софія Олександрівна, студентка групи РО-20-А Відокремленого структурного підрозділу «Краматорський фаховий коледж Донецького національного університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського», sofiaromanova17@gmail.com

Савченко Оксана Анатоліївна, викладач циклової комісії соціально-гуманітарних, філологічних дисциплін та фізичної підготовки, спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист, Кременчуцький льотний коледж Харківського національного університету внутрішніх справ, newspace1972@gmail.com

Сакевич Валентина Іванівна, викладач, Комунальний заклад освіти «Полтавський базовий медичний фаховий коледж» Полтавської обласної ради, sakevychalentina@gmail.com

Саковіч Любава Вікторівна, вихователь-методист закладу дошкільної освіти № 6 «Веселка» П'ятихатської міської ради Дніпропетровської області, магістрантка психолого-педагогічного факультету Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Самбур Марія Сергіївна, студентка першого курсу освітньо-професійної програми «Бухгалтерський облік», ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету», mariasambur1@gmail.com

Самойленко Сергій Олександрович, кандидат фізико-математичних наук, доцент кафедри фізики, Полтавський державний медичний університет, samoilenko_pp@ukr.net

Санду Наталя В'ячеславівна, викладач основ медсестринства, КЗ «Бахмутський медичний фаховий коледж», profosvita.bmk@gmail.com

Сбітнєв Валерій Володимирович, викладач, Вищий навчальний заклад «Слов'янський коледж транспортної інфраструктури», vsbitnev@slkti.edu.ua

Сбітнєва Світлана Олександрівна, викладач, Вищий навчальний заклад «Слов'янський коледж транспортної інфраструктури», ssbitneva@slkti.edu.ua

Семеновська Лариса Аполлінаріївна, доктор педагогічних наук, професор кафедри загальної педагогіки та андрагогіки, Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, larysasemenovskaya@gmail.com

Семко Лариса Петрівна, науковий співробітник математичної та інформатичної освіти Інституту педагогіки НАПН України, L_Semko@ukr.net

Семчук Оксана Леонідівна, викладач вищої категорії, викладач-методист, голова циклової комісії суспільних, фундаментальних та професійно орієнтованих дисциплін, ВСП «Барський фаховий коледж транспорту та будівництва Національного транспортного університету», semoksana@ukr.net

Сергієнко Любов Степанівна, викладач вищої категорії, Красноградський аграрно-технічний фаховий коледж імені Ф. Я. Тимошенка, lubovserjienko@gmail.com

Сидорчук Ірина Олександрівна, викладач спеціальних дисциплін, спеціаліст вищої категорії, старший викладач, ВСП «Новокаховський політехнічний фаховий коледж Національного університету «Одеська політехніка», sydorchuk.iryna@nkp.kp.ua

Синевич Інна Сергіївна, доктор філософії, викладач педагогічних дисциплін ВСП «Гуманітарно-педагогічний фаховий коледж Мукачівського державного університету», sinevicinna@gmail.com

Синчило Ірина Павлівна, викладач загальноосвітніх дисциплін Відокремленого структурного підрозділу «Оріхівський фаховий коледж Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного», sinchilo159@gmail.com

Скорик Світлана Василівна, викладач юридичних дисциплін Відокремленого структурного підрозділу «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету», Skorsweta@ukr.net

Скоропад Ольга Юріївна, заступник директора з навчальної роботи, викладач-методист циклової комісії «Галузеве машинобудування», Відокремлений структурний підрозділ «Львівський фаховий коледж індустрії моди Київського національного університету технологій та дизайну», ouskoropad@gmail.com

Скочеляс Оксана Петрівна, викладач вищої категорії, з Всесвітньої історії, історії України, відокремлений структурний підрозділ «Новокаховський політехнічний фаховий коледж Національного університету «Одеська Політехніка», nkrk@op.edu.ua

Слинько Олег Олександрович, студент 3 курсу освітньо-професійної програми «Інформаційна діяльність підприємства», ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету»

Собченко Тетяна Миколаївна, доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди, sobchenkotetyana79@gmail.com

Сокіл Анна Андріївна, аспірантка кафедри загальної педагогіки та андрагогіки Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, <https://orcid.org/0000-0001-5965-3506>

Соколенко Валентина Миколаївна, кандидат біологічних наук, доцент, кафедри фізіології, Вищий навчальний заклад, Полтавський державний медичний університет, sokolenko.valentyna@gmail.com

Солошич Ірина Олександрівна, д. пед. н., професор, професор кафедри екології та біотехнологій, Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського

Сорока Надія Павлівна, викладач вищої категорії, Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету», sorokaNa@ukr.net

Спінжар Тетяна Миколаївна, викладач спеціальних дисциплін, Красноградський аграрно-технічний фаховий коледж імені Ф. Я. Тимошенка, tetyanaspinzhar@gmail.com

Стаценко Дмитро Володимирович, кандидат історичних наук, викладач вищої категорії, завідувач відділення управління й права Відокремленого структурного підрозділу «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету»

Стегній Тетяна Миколаївна, Викладач технологічних дисциплін, Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету», tanuta82@gmail.com

Степанчук Наталя Олександрівна, викладач іноземної мови, спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист, Відокремлений структурний підрозділ «Автотранспортний фаховий коледж Криворізького національного університету», stepanchuko@atfknk.com.ua

Стеценко Сергій Анатолійович, викладач кафедри фізики, Полтавський державний медичний університет, stetsenko_sa@ukr.net

Стецик Юрій Михайлович, аспірант, Львівський торговельно-економічний університет, судовий експерт, lvivexpert@ukr.net

Стороженко Ольга Валеріївна, викладач, спеціаліст вищої категорії, ВСП «Криворізький фаховий коледж Українського державного університету науки і технологій», olga.storozhenko.31@gmail.com

Стрижак Діана Олександрівна, викладач кафедри хімії, Полтавський державний медичний університет, dianastr2014@gmail.com

Стрижак Світлана Володимирівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри хімії та методики викладання хімії, Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, sstrijak.sv@gmail.com

Стрижак Юлія Олегівна, аспірантка Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, викладач англійської мови ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права ПДАУ», myenglishday@ukr.net

Счастливцева Ірина Василівна, викладач вищої категорії, викладач дошкільної педагогіки та окремих методик, Комунальний заклад Сумської обласної ради «Путивльський педагогічний фаховий коледж імені С. В. Руднева», irisha.2017@ukr.net

Табачник Олена Миколаївна, викладач спеціальних дисциплін вищої категорії, Красноградський аграрно-технічний фаховий коледж імені Ф. Я. Тимошенка, tabachnik.com@ukr.net

Тарадін Володимир Іванович, здобувач вищої освіти ОПП Професійна освіта, Полтавський державний аграрний університет, volodymyr.taradin@st.pdaa.edu.ua

Таран Дмитро Максимович, Студент групи 41 то, «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету», student462@сuer.ukr.education

Таран Єлизавета Юрївна, студентка другого курсу освітньо-професійної програми «Інформаційна діяльність підприємства», ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету», student018@сuer.ukr.education

Таран Ольга Олександрівна, магістрантка освітньої програми «Освітня робототехніка», Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», методист Центру освітніх інноваційних технологій Комунального закладу «Полтавський міжшкільний ресурсний центр Полтавської міської ради», olgataran876@gmail.com

Таранцева Олена Олександрівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри хореографії ПНПУ імені В. Г. Короленка, elenatarantsevamillennium@gmail.com

Татарінцева Валентина Володимирівна, спеціаліст першої категорії, викладач спецдисциплін, Запорізький будівельний фаховий коледж, tatarintseva@zap-construct.com.ua

Тетеря Інна Олександрівна, викладач бухгалтерських дисциплін вищої категорії, Красноградський аграрно-технічний фаховий коледж імені Ф. Я. Тимошенка, teteryai@ukr.net

Тихонович Надія Олексіївна, студентка II курсу факультету комп'ютерних наук, математики, фізики та економіки Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (наук. керівник – д. пед. н., проф. О. Ю. Ільченко), tikhonovich.nasena@gmail.com

Ткач Лілія Вікторівна, кандидат педагогічних наук, викладач циклової комісії технологічних дисциплін ВСП «Кам'янець-Подільський фаховий коледж харчової промисловості Національного університету харчових технологій», lilyatkach@ukr.net

Ткаченко Марія Валентинівна, викладач Полтавської міської школи мистецтв «Малої академії мистецтв» імені Р. О. Кириченко, аспірантка Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Ткачова Наталія Олександрівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, tkachna2015@ukr.net

Тоцький Сергій Іванович, студент 3 курсу освітньо-професійної програми «Інформаційна діяльність підприємства», ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету», student070@сuer.ukr.education

Трачук Юлія Сергіївна, викладач історії України, ВСП «Технологічно-промисловий фаховий коледж Вінницького національного аграрного університету», historytpfk@gmail.com

Тропко Людмила, викладач фізичного виховання, Комунальний заклад «Кам'янський фаховий медичний коледж» Дніпропетровської обласної ради», tropko.ludmila@gmail.com

Туз-Благовісна Олена Юріївна, викладач першої кваліфікаційної категорії Бахмутського медичного фахового коледжу

Тунік Лариса Дмитрівна, викладач фізичного виховання ВСП «Технологічно-промисловий фаховий коледж Вінницького національного аграрного університету», gordalla75@ukr.net

Ушаков Микола Ігорович, викладач, спеціаліст циклової комісії програмування та інформаційних дисциплін ВСП «Рівненський фаховий коледж Національного університету біоресурсів і природокористування України», nikolay.ushakov@ukr.net

Ушакова Оксана Анатоліївна, кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки, обліку та фінансів, ВСП ЗВО «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна» Рівненський інститут, oksana.a.ushakova@gmail.com

Ушкварок Софія, студентка 21-ОД, «ВСП Фаховий коледж управління економіки і права Полтавського державного аграрного університету»

Фадей Анна Русланівна, студентка «Інформаційна діяльність підприємства» ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету»; student020@сuer.ukr.education

Фазан Василь Васильович, доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи, Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, Fazanvv@gmail.com

Фесенко Анастасія Андріївна, здобувач вищої освіти, Комунальний заклад вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради, anstasiafesenko@gmail.com

Франко Людмила Сергіївна, старший викладач кафедри міжнародної економіки та міжнародних економічних відносин,

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», lysichka.08@ukr.net

Фурсов Ігор Сергійович, викладач хімії та природничих дисциплін, ВСП Хорольський агропромисловий фаховий коледж Полтавського державного аграрного університету, fursov1695@ukr.net

Хаміна Анастасія Вікторівна, студентка магістратури природничого факультету Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, nastaxaha1982@gmail.com

Харченко Світлана, викладач гуманітарних та соціально-економічних дисциплін, Комунальний заклад «Кам'янський фаховий медичний коледж» Дніпропетровської обласної ради», kharchenko@med.cc.ua

Хімчук Ліліана Іванівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки початкової освіти, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, liliana.khimchuk@pnu.edu.ua

Хміль Анастасія Миколаївна, учитель Цифрового дизайну, Міжнародна школа Premjers (Латвія), khmilasya@gmail.com

Хміль Наталія Анатоліївна, доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри інформатики, Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія», Харківської обласної ради, nkravc0@gmail.com

Холодулькіна Тетяна Іванівна, заступник директора з навчальної роботи, Тилігульський аграрний фаховий коледж

Холодько Олександр Васильович, студент освітньої програми «Освітня робототехніка», Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Хорешко Надія Володимирівна, заступниця директора з навчально-виховної роботи, викладач спеціальних дисциплін, Красноградський аграрно-технічний фаховий коледж імені Ф. Я. Тимошенка, ktmsg.horeshko@gmail.com

Хоу Цзяньвей, здобувач третього освітньо-наукового рівня кафедри освітології та інноваційної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди, kin_f@ukr.net

Худолєєва Людмила, викладач фізичного виховання, Комунальний заклад «Кам'янський фаховий медичний коледж» Дніпропетровської обласної ради», hudoleevaludmila5@gmail.com

Худолій Іван Іванович, викладач фізики, астрономії та інформатики Відокремленого структурного підрозділу «Фаховий коледж управління, економіки і права ПДАУ», викладач вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист, hudoliy.ivan@gmail.com

Цимбалюк Артем Сергійович, аспірант кафедри менеджменту Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», спеціальність 073 «Менеджмент», a.tsimbalyuk0104@gmail.com

Чайка Інна Петрівна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту, Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», nchajca@ukr.net

Чебукіна Валентина Федорівна, завідувачка відділення Херсонського політехнічного фахового коледжу Національного університету «Одеська політехніка», м. Херсон, hptk_econom@ukr.net

Чень Цюнцион, аспірантка кафедри освітології та інноваційної педагогіки, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, 30302798@qq.com

Черниш Наталія Андріївна, аспірантка кафедри загальної педагогіки та андрагогіки Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, nataliechernysh@ukr.net

Черниш Оксана Володимирівна, викладач дисципліни «Громадянська освіта», завідувач, Бердичівський фаховий коледж промисловості, економіки та права, user41@bсper.org.ua

Чернишова Вікторія Андріївна, студентка, Відокремлений структурний підрозділ «Краматорський фаховий коледж Донецького національного університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського»

Чернях Роман Григорович, магістрант 1 курсу спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями), Полтавський державний аграрний університет, roman.cherniakh@st.pdaa.edu.ua

Чеченюк Ірина Борисівна, кандидат економічних наук, викладач спецдисциплін циклової комісії підприємництва, торгівлі і маркетингу, Тернопільський фаховий коледж харчових технологій і торгівлі, ira.tv4@gmail.com

Чучка Наталія, викладач фізичного виховання, Комунальний заклад «Кам'янський фаховий медичний коледж» Дніпропетровської обласної ради, natashachuchka@gmail.com

Шара Світлана Олексіївна, к. пед. н., доцентка кафедри педагогіки та суспільних наук, Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», sv.shara.puet@gmail.com

Шарлай Наталія Миколаївна, кандидат педагогічних наук, кафедри фізіології, Вищий навчальний заклад, Полтавський державний медичний університет, natasharlay38@gmail.com

Шафранська Віталія Володимирівна, здобувач освіти, Тернопільський фаховий коледж харчових технологій і торгівлі, vitashafran07@gmail.com

Швидун Людмила Тарасівна, старший викладач кафедри дошкільної та початкової освіти, комунальний заклад вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради», sobchuk2009@ukr.net

Шевченко Ніна Гнатівна, старший викладач бухгалтерських дисциплін, Красноградський аграрно-технічний фаховий коледж імені Ф. Я. Тимошенка, nina1969osipenko@ukr.net

Шевченко Світлана Віталіївна, вчитель вищої кваліфікаційної категорії, вчитель-методист, Науковий ліцей № 3 Полтавської міської ради, s.v.shev0@gmail.com

Шевченко Тетяна Валеріївна, викладач фізичного виховання вищої категорії, Красноградський аграрно-технічний фаховий коледж імені Ф. Я. Тимошенка, tanbakhareva@gmail.com

Шевчук Лариса Миколаївна, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, старший науковий співробітник відділу навчання мов національних меншин та зарубіжної літератури, Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України, sh_l_m@ukr.net

Шевякова Олена Вікторівна, викладач вищої категорії, Красноградський аграрно-технічний фаховий коледж імені Ф. Я. Тимошенка, skidanenko.elena80@gmail.com

Шеремета Вікторія Сергіївна, викладач фізичного виховання ВСП «Технологічно-промисловий фаховий коледж Вінницького національного аграрного університету», gordalla75@ukr.net

Шеріпбаєва Надія Сергіївна, викладач, Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету», sheripbaieva@cuer.ukr.education

Шимченко Тетяна Андріївна, здобувач освіти ступеня магістр, спеціальність «Підприємництво, торгівлі та біржова діяльність», освітня програма «Публічні закупівлі», dnz32013@ukr.net

Шинкаренко В'ячеслав В'ячеславович, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри дошкільної та початкової освіти КЗВО «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради», forte-pianowww@ukr.net

Шинкаренко Ірина Юрївна, здобувач вищої освіти ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», rnk.irina@gmail.com

Шкіль Світлана Олександрівна, викладач вищої категорії, циклова комісія буріння свердловин, Відокремлений структурний підрозділ «Полтавський фаховий коледж нафти і газу Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», svshkil2017@gmail.com

Штефан Людмила Андріївна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, Valeriy.61.sh@gmail.com

Штогрин Дмитро Анатолійович, викладач коледжу ЗВО «Університет Короля Данила», dmytro.shtohryn@ukd.edu.ua

Щербань Іванна Василівна, викладач дисципліни «Захист України (МСП)», ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету», ivanna 12345678@ukr.net

Юдінцов Данило Миколайович, студент 3 курсу освітньо-професійної програми «Інформаційна діяльність підприємства», ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету» student071@cuerp.ukr.education

Юнь Бі, аспірантка кафедри освітології та інноваційно педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди, biyun1995@gmail.com

Якименко Анжела Олегівна, здобувач фахової передвищої освіти групи 21 бо, ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету», student035@cuerp.ukr.education

Якименко Анжела, студентка 21 БО, «ВСП Фаховий коледж управління економіки і права Полтавського державного аграрного університету»

Яковишена Людмила Олексіївна, доктор філософії за спеціальністю 015 «Професійна освіта», Вінницький медичний коледж ім. акад. Д. К. Заболотного, ludmilayakovishena@gmail.com

Янчук Тетяна Петрівна, викладач спеціальних дисциплін, викладач вищої категорії, викладач-методист, Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж будівництва, архітектури та дизайну Поліського національного університету», t-yanchuk@ukr.net

Япринець Тетяна Сергіївна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри будівництва та професійної освіти, Полтавський державний аграрний університет, tetiana.yargynets@pdaa.edu.ua

Яременко Олександр Іванович, викладач фізичного виховання, спеціаліст вищої категорії, ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права Полтавського державного аграрного університету», oleksandraremenko582@gmail.com

Яценко Володимир Сергійович, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу навчання географії та економіки, старший науковий співробітник, Інститут педагогіки НАПН України, м. Київ, Україна, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7948-2983>, iatsenko_v@ukr.net

Яцків Любов Федорівна, викладач, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, голова циклової комісії викладачів професійної підготовки спеціальності «Комп'ютерні науки», Відокремлений структурний підрозділ «Стрийський фаховий коледж Львівського національного університету природокористування», lubovjackiv@gmail.com

СПІВОРГАНІЗАТОРИ КОНФЕРЕНЦІЇ

Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і торгівлі»
(Україна)

Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка (Україна)

Полтавський державний медичний університет
(Україна)

Кременчуцький національний університет
імені Михайла Остроградського (Україна)

ВСП «Фаховий коледж управління, економіки і права
Полтавського державного аграрного університету»
(Україна)

EDCI College of Education (США)

University of Louisiana at Lafayette (США)

Аріельський університет (Ізраїль)

Університет Яна Євангелісти Пуркине (Чехія)

Школа іноземних мов та літератури Університету
Ланьчжоу (Китай)

Таджицький державний педагогічний університет
імені Садриддіна Айні (Республіка Таджикистан)

Наукове видання

**РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНЕ
НАВЧАННЯ В «ЗД»:
ДОСТУПНІСТЬ,
ДІАЛОГ, ДИНАМІКА**

ЗБІРНИК

тез доповідей III Міжнародної науково-практичної
інтернет-конференції

(м. Полтава, 22–23 лютого 2023 року)

Дизайн обкладинки *Т. А. Маслак*
Комп'ютерне верстання *О. С. Корніліч*

Формат 60×84/16. Ум. друк. арк. 86,7.
Зам. № 292/2076.

Видавець і виготовлювач
Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і торгівлі»,
к. 115, вул. Коваля, 3, м. Полтава, 36014; ☎(0532) 50-24-81

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців, виготівників і
розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 3827 від 08.07.2010 р.